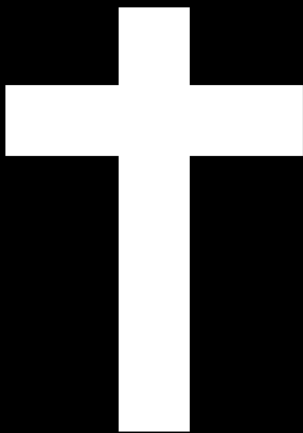

Riosia Warjio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma

Tuuyewari

Huarijó: Riosia Warjio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma

Tuuyewari New Testament

Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma Tuuyewari

Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma Tuuyewari New Testament

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarijio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 29 Jan 2022
c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74

Contents

Maateo Iyoteria	1
Marako Iyoteria	78
Ruuka Iyoteria	126
Waani Iyoteria	203
Eesusi Ajawariae Nokitiame	260
Rooma	331
1 Koorintio	363
2 Koorintio Iyojurawa	393
Karata Iyotepawa	413
Eejesio Iyotepawa	425
Eeripo Iyotepawa	437
Koorosa Iyotepawa	446
1 Tesaronika Iyojurawa	454
2 Tesaronika Iyojurawa	461
1 Timoteo Iyotepawa	465
2 Timoteo Iyotepawa	475
Tiito Iyotepawa	483
Iremoni Iyotepawa	488
Eureo Iyojura	490
Saantiao Iyojura	517
1 Peero Iyojura	526
2 Peero Iyojura	537
1 Waani Iyoteria	543
2 Waani Iyoteria	552
3 Waani Iyoteria	554
Uurasi Iyojura	556
Waani Tetewiteria Eesusie	559

Riosi Kaaweruma Tuuyewari Maateo Iyoteria

*Eesusi Riosie Weratiamee tetejimarisiria, ehkoriaami Auranisi o'inia
(Ruuka 3:23-38)*

¹ Kúíraa. Nee Maateo tewaniamea, piiripi puuu Eesusi Riosie Weratiamee weratiameepua tiame, oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawaria ahjama. I'wa iyotemane Eesusi Riosie Weratiameo, aatana ehkoriaami tetejimarisichi o'inia eenamekopua, aatia tiachipa puua Auranitaru tetejimarikopua Raawitaru tiame, ehkoriaami mochiriame ti'tijoerichioepua. O'inemane i'ka iyosi aamowichio.

² Ehkoriaami Auranía Ihsa noonora eneriaipua; Ihsaa, Aakowo noonora; Aakowoa, Uura noonora enerepua poponirama. ³ Uuraa, Paaresi noonora enerepua Saara tiame. Yeeyera ihji ooka tatanao, Taamara tewaniame enerepua; Paaresia, Ehroni noonora enerepua; Ihji Ehronia, Aarami noonora enerepua; ⁴ Aaramia, Aaminawa noonora enerepua; ihji Aaminawaa, Naasoni noonora enerepua; Naasonia, Saromoni noonora enerepua; ⁵ Saromonia, Woosi noonora enerepua, yeeyeraa Raaja tewaniame. Ihji Woosi tewaniamea, Ooweri noonora enerepua, yeeyeraa Ruuti tewaniame; Ooweria, Isai noonora enerepua; ⁶ Ihji Isai tewaniamea, Raawi noonora enerepua, yawichi enekame; puuu yawichi Raawia, Saromoni noonora enerepua, ihji Saromoni yeeyeraa, Uuria uupira enekame;

⁷ Saromonia, Roowoami noonora enerepua; Roowoamia, Aawiasi noonora enerepua; Aawiasia, Aasa noonora enerepua; ⁸ Aasa tewaniamea, Osaja noonora enerepua; Osajaa, Oorami noonora enerepua; Ooramia, Uusia noonora enerepua; ⁹ Uusiaa, Ootami noonora enerepua; Ootamia, Aakasi noonora enerepua; Aakasia, Esekia tewaniame noonora enerepua. ¹⁰ Esekiaa, Manase noonora enerepua; Manasea, Aamoni noonora enerepua; Aamonia, Oosia noonora enerepua; ¹¹ Oosiaa, Eekonia noonora enerepua poponirama, isaeri ti'tijoeri Wawironia i'tonioioepua, chapisa i'totiame tiame.

¹² Neipa Wawironia e'enatioio, Eekoniaa, Saratieri noonora enerepua; Saratieria, Soorowaweri noonora enerepua. ¹³ Soorowaweria, Aawiu noonora enerepua; Aawiu tewaniamea, Eriakími noonora enerepua; Eriakímia, Aasori noonora enerepua. ¹⁴ Aasoria, Sooroki noonora enerepua; Soorokia, Aakimi noonora enerepua; Aakimia, Eeriuu noonora enerepua. ¹⁵ Eeriuu tewaniamea, Riasari noonora enerepua; Riasaria, Maatani noonora enerepua; Maatania, Aakowo noonora enerepua; ¹⁶ Aakowoa, Oose noonora enerepua, Maaria kuunara enekame, Eesusi yeeyera. Ihji Eesusipu puua taamoo, Riosie Weratiameko tuuyaa.

¹⁷ Ihji tetejimarira muuwekamea, oosa mariki aampa naao sesenerichi u'matokamepua, ahkasi Auranitaru o'inia, Raawitarusiopua; Raawitaru o'iniaoi, wa'achi kehki seseneri u'matorepua, ahkasi Wawironia taawechioepua, i'isaeri ti'tijoeri Wawironia i'totioioepua; Wawironia o'inia, wa'achi kehki seseneri u'matorepua, ahkasi Eesusi Riosie Weratiame naawariachisiopua tiame.

*Apoē Eesusi naawariachi simiyame nayewaniame
(Ruuka 2:1-7)*

¹⁸ Ehpeo neeea, Eesusi naawariachi simiyame aamo nayewemania, achini teereriopua i'wa weechio. Ihji Eesusi yeeyera Oose ahjama neewimerioio, Riosi utewarie peteterepatiamepua. ¹⁹ Ihji Oose Maaria ahjama neewimeriaa, ki se'wika kaawerumakapaopua, ki suuwe erapatenariapaopua Maariao, ki aawata nane'rejererepua achini teeka peteterepariaopua pu'kao. Pukaepa ihchi poanatamo o'rariaipua, apoeche nane'reka. ²⁰ Nape i'ka Oose wa'a e'raka oiyoyo Riosi ku'iwaria, kochirewachi chaanerepua pu'kao:

—Ooséee, Raawi tetejimarichi eename, ka'te suuwe eramitia muuua, Maaria ahjama neewikao. Ihji Maaria petetepariaa, Riosi Riosiwariē wa'a e'rariae iikamepua.

²¹ Pukaepa muuua i'ka Maaria sausoopua, i'ka temari naawakameo, Eesusi tewameri eemea ti'tijoeo ooweruopua tiameo, tatakoritiamewichio kokosapuame, newipatemerikoopua.

²² Yooma ihji wa'a ikipuamea, ehkoriaami o'inia Riosi cheeriapua, ahpo nayewaturachiopua, eee cheeriaepua:

²³ Weemera kutewea, peteterepameripua;
ihji peteterepasaapua, temari saumeripua.

Ihji temaria, Emanuéri teewapuamepua.

Ihji Emanuéri chaniwamea: Riosia taamo ahjampua, cheeka chaniwamepua.

²⁴ Wa'a chaanetiapa Oosea Riosi ku'iwario, pusasaapa, yooma wa'a teetorepua waikao, ahkasi Maaria ahjama ahpo neewiachisi. Oosea neewirepua neewiao Maaria ahjamao, ²⁵ nape ki noonoterepua pehjo ahpo uupichitiao, ahkasi neipami sauria yachapachisiopua. Waikaopua i'ka kuita naawasopua Oosea, Eesusi teewarepua pu'kao.

2

Cherayachitepa e'ename, te'ta pepeniwari machiyame ti'tijoe

¹ Urea weechio, Eesusi Weereni mochiwachi naaoiopua, Eerore yawichi eneriaipua wa'ao waikamio. Waika taawechiamio, wa'a Eerusareni e'enarepua ookapi ti'tijoe cherayachitepa e'ename. Ihji ti'tijoea, te'ta machiwari pepeniame enerepua, itapiti so'porichi simiyame tisia i'yesika mochtiorama. ² Ihjia wa'a mochiwachi e'enakao iinatukesirepua ti'tijoeo, chaachapaka:

—¿Akatia naawariarepua kohja, Uurio yawichiwara enemeri? Teemea so'porichitia tajayame ne'netoka e'enakame teemea, cherayachisi o'iniaopua, ahkasi pu'ka so'porika tiame kahtiachisi, i'wa kohja naawamiachio. Pukaepa i'wa e'nakame teemea iyorimia te'teretoapu teemea pu'ka kuitao, ahka naawariachio.

³ Waikao Eerore yawichia wa'a chaachapo tuuwame inamukapaopua mehka e'enakameo, wekana eraparepua kiisi kaawe e'rakao, muuwaeme Eeroreka erakoameai Eerusareni mochiwachio, wa'achi erakorepua tiame Eerorechitiao. ⁴ Wa'a erapakaopua Eerore yawichia, ahpo kahtiachi napawinasaapua, te'ta isaeri ne'neseriosio, pariseroopua tiame napawinurasapua, cheeka iinatukerepua pu'kao:

—¿Akatia naawameri ohjoarepu Riosie Weratiamea?

⁵ Waikao ne'neseriosi pa'pamiratuamea chaachaparepua:

—Uurea weeechi naawameripua Weereni mochiwachi; wa'a cheeka nayewame Ehkoriaami Iyoteria, Riosi nayewatura chaachapariaa. ⁶ I'ka eee chaachapaka:

Muuu Weereni mochiwachio, epeche nu'utirakaimua Uura weeechio ki wahjachi te'ta mochiwarichitiaopua, wa'a aamo mochiwachio wa'a naawamerikaitepua piiripi tijoe, epeche te'ta weruma tiaaemeopua ki aaatachitia, aaata puuuu te'ta yawichi enemeriapua, yooma no'o ijinuwachio, isaeri ti'tijoechio.

⁷ Wa'a chaachapatiamie nane'resaapaopua Eerorea, ihchi paesapa pu'ka cherayachi e'enakameo, pu'ka iinafukeka nane'rerepua, achinitio o'inia machenariopua so'porio, cherayachi so'pori naaniatiwariopua. ⁸ Wa'a ikisaopua Eerorea, Weereni siimpanurerepua waikao, chaanesa:

—Yooma aamo ye'kachisi i'yapuapua pu'kao, pu'ka kuita naawaria-chiopua. Tewisaapa eemea, no'o tuuyepuapua, wa'achi siminariame neeeai, ahjachi paparawemia.

⁹ Waikao cherayachitepa e'enakamea, Eerore cheeria inatatosika siimparepua. Waikao puuu so'pori cherayachisi o'inia tetewitoka na'naritosi e'enariaa, pu'ka wa'api so'pori ne'netosirepua Weereni ajasipuawichio. Waikaopua pu'ka so'pori na'naritokao, pu'ka kuita naawakame ta'perachi tahjepaka yasipakopaopua wa'asi, teewerepua ahpo wa'ami siimpao.

¹⁰ Waikaopua cherayachitepa e'enakamea, tisia kaawe erakorepua, kuita naawakame ohjirachi ajasitiopao. ¹¹ Waikao wa'a karichi muisaopua yooreminao, wa'a kahtiamie tetewarepua kuitao, ahpo yeeye Maaria tewaniame ahjama. Waikao cherayachitepa e'enakamea, chopokorieka ajapaka ki nu'uti iyorirepua pu'kao. Wa'a ikisaopua ahpo u'paria kaaja wahjonasaopua wa'a manitoame puuyanasapua, Eesusi kuita ihkokerepua, itapiti tisia nateyáme, naatichitia: apoche o'ro, cho'imori, peeniajuri miira tiamé. ¹² Waikao i'ka nonoraka nokisinioiopua, Riosi ku'iwaria kochirewachi nayewerepua pu'kao, eee chaaneka:

—Ka'te uumatomia eemea Eerore kahtiachiamio, pirenachi poowechiami uumitia ohso kaawe.

Pukaepa puuuu, piirechi poeochiami uumatorepua nonorakao.

Eejito weeechi ujumaniame Oosee

¹³ Wa'a ikisaopua Riosi ku'iwaria, pu'ka te'ta ma'machiwari nonowa-soopua, Oosepechi nayewerepua kochirewachio, puuuu Ooseo chaanerepua:

—iYaapi ihtakosa Ooséee! Ikanati werisika ujumamitiapua Eejito, wa'a i'toka ichipupamitiapua pu'ka kuitao yeeyera tiame. Wa'a ikisaapua, wa'a mochipuapua ku'itapi, ahkasi aamo no'o chaaniachisi eenechi, ahka aamo uumpamiachio. I'ka aamo chaanania neeeai, Eeroreo amori i'yasiamekopua pu'ka kuitao merinareka.

¹⁴ Waikao Oosea pu'ka tukawarichi wa'api machenarepua Eejitomio, pu'ka weeechi ichipupamiaopua kuita i'tokaopua tiame, yeeyerama.

¹⁵ Wa'a Eejitoo wa'a mochiarepua ahkasi Eerore mukuyachisi. Ihji wa'a ikitiame ikitiamea, Riosi cheeria pichiwa machenaka teerere puuuu, ehkoriaami ahpo nayewaturachi cheeria. Apoe taamo Noono Paamiraa ehkoriaamio, cheeriaipua: “Eejito o'inia paaenania no'o Taanao.”

Eerore yawichia, kukuchi ko'inurena

¹⁶ Eerorea cherayachitepa e'enakameo tisia ahpo wisikuerioopua, tisia nekarepua waikao. Wa'a iikapa puuuu yooma kukuchi ooka paamuameopua waanami, ko'inurerepua, yooma Weereni

na'nawakameopua, wa'a norikame mochiwachiopua tiame, yooma pu'ka so'pori machenariachisi na'nawakameopua kukuchi, cherayachitepa e'enakame chaachapariaopua waika taawechi naawamio tuuka. ¹⁷ Ihji kukuchi ko'itiameai, Riosi chaaneriachitia ikitiamepua tiame, ehkoriaami Eremia nayewariachitia, i'ka cheeriachitia:

¹⁸ Wahka Raama tewaniachi roomosachio,
 aaata oowitime ki teesa kokosa e'raka naarachani,
 tisia yuuwesika.

Ihji aaata naarachaniamea,

Raakeri tewaniamepua ahpo tatanawichio tisia naarame.

Ihja kiisi teewenariame puua naarakao,

ki nu'uti kaawe erapateniai, ahpo tatana kiterepatekapa.

¹⁹ Neipa Eerore mukisooopua, Eejito kahtioiopua Ooseo pehjo, Riosi ku'iwaria eenechi nayewerepua Ooseo, kochirewachi. Puua kochirewachi, chaanerepua:

²⁰ —Ehpeomua Oose, werisika Isaeri weechi no'ramitiapua, puua aamo taana merinariameapa, mukukamekopua wa'asio.

²¹ Waikao Oosea wa'a simirepua waikao, pu'ka kuita i'toka yeeyera tiame, Isaeri weechi. ²² Nape Oosea Urea weechio, Arakerao tewaniame Eerore taanara yawichiko tuopa wa'ao waikao, majawerepua pu'kaoiopua pehjo, wa'a ahpo ohjoremiaopua. Waikao Oosea eenechi kochirewachi tuuyetiapao Riosi ku'iwario, wa'ao ki kaawe teeremerikoopua wa'ao; ohso kaawe Arirea weechikamera akiparepua no'rakao. ²³ Waikaoopua Arirea weechi enasaopua, Nasare mochiwachi yasarepua waikao ohjoekao. Wa'a iika ihja, ehkoriaami Riosi nayewatura chaachapariachitia iintorepua. Ihja eee chaachapariaipua: "Puuu Riosie Weratiame enameria, Nasare tijoe tewapuamepa."

3

Waani Paatoamea kuhsitere yasaria

(Marako 1:1-18; Ruuka 3:1-9, 15-17; Waani 1:19-28)

¹ Pu'ka taawechiami Eesusi Nasare mochiwachi ohjoekoiopua, Waani ti'tijoeri Paatoamea Urea weechiami yaajatoriaipua, ki tijoekachi. Wa'ami yasaka tuuwicharepua ti'tjoerio, Riosi tuuyewarichi simiyame.

² Ihji Waania ti'tjoeri sinawekao, eee cheerepua:

—iYooma toaka mochtipuapua aamo ki ka'karuma yooraka mochikao, puu aamo ki ka'karuma yoor cheriwemerio, ki mehka kahtioi tiopua pu'kaopua wa'asi! Puu Apoe aamo cheriwemeria, Apoe ihsimeripua aamo wahjonekao, ahpo ye'karichi muimichio, ahpokamera ahjama teerepuawichioopua taamoo.

³ Waania wa'a cheka nayewerepua wa'a chiamekopa Ehkoriaami Iyoterichioopua Isaiio, puua eee cheeriaipua:

Wahka mehka ki tijoekachi siinachani aaata, puua cheechaniamepua:

"Eeme ti'tjoea ooweru tiamea Riosiwichio,

aamo iikachi wahjonamitia poe;

nape te'ta pichiwa cheeka,

kiisiki kihta a'chi tiame inasokaopua amochio,

itapiti a'chi tiameopua ki kaawerumao."

⁴ Ihji Waani wisachucharaa, tumusari animari kuuparae netetiame eneriamepua; ihji wahsipuraraa, wi'chie netetiame eneriamepua. Ihji koayaa ohchi koaka yayasariamepua, se'ma se'ori kuhsitere iintuame tiame. ⁵ Eerusareni mochikame ti'tjoea, yooma Urea weechiami

mochikameopua tiameo, Oorani akichiko ohjoemeapua tiame, Waani kah-tiachi eeenapariaipua Waani keepumia. ⁶ Ihji Waania wa'a enapasoopua ahpo kahtiachi, i'kao ahpo tatakoriwa toimo erapasoopua Riosichi tuuka, Waania paapatosiriaipua pu'kao Oorani akichi, kaaweruma enepanari-meopua taamo Noono Riosichio.

⁷ Nape seenepi simikameo Waania ki ookapi e'nariopa nanaarame ahpo paatoachio, parisero ti'tijoeo, saruseo ti'tijoeopua tiameo, chaanekapua pu'kao:

—iEeme sayawe ti'tijoeeri, itapiti ki ka'karuma masitiame, ¿ihtana yoramia e'enaka eemea i'wao, ti'tijoeeri ahpo tatakori ma'chitachio Riosichio, ahpo paatoka toimo tuuwachiopua tatakoriario? ¿Aatana aamo chaaneka aamoo, aamo newipamerikoopua Riosi kokosarichio, aamoo kiisi kaawe nokayameo? ⁸ Toipuapua pahchao aamo tatakoriaka mochikao, nape pichiwa toinarekaopua aamoo kiisi kaawe aamo nokayao.

⁹ Ki oowera aamo Aurani ojochiwarako erapuapua, aamokamera te'ta ka'karumako erakokaopua Riosichio. Aamoka te'tiame ojochiwa nakiyame enesaa Riosia, i'ka tehte i'wa maaniameoi Aurani tetejimara enepatemi-ipua. ¹⁰ Riosi kokosari tepuraraapa, nawachi meteka tehpunamerapua wa'asi yooma ki ka'karuma taakiamoopua Riosiwichioo. Yooma aaata ki ka'karuma taakiamoopua Riosiwichioo, na'ichi ipaka kosimerapua pu'kao.

¹¹ Neeea yooma ahpo tatakoriwa toinariameo, neroie paatoamepua paatoao, nape neipa enamea ahpo Riosiwarie paatomeripua iikachio, neea pu'kawichioo kihta nateyamepua. Puuu Apoe neipa ename paatoaa, te'ta piipari paatowa enemeripua; na'ie kosoka piipatiame-chitiapua tatakorio. Pu'kao neea kihta nateyamenia pukachio, pu'ka kaakarainia ki nateyamenia no'o na'sonemiao. ¹² Puuu Apoe Paamiraraa wa'asi, ahpo sekachi makotoamepua wa'asi ahjae kasarapupuameopua tiirikoo. Kasarapusaapua tiirikoo katewemeripua pu'kao; nape pu'ka tiiriko moowaraopua na'ichi ipaka tajenatemeripua kosoka. Puuu ti'tijoeeri ki ka'karuma ihpapapuchio, kiisi choipame na'ichi ihpapapuamepua.

Eesusi paatorewa

(Marako 1:9-11; Ruuka 3:21-22)

¹³ Senepi simikame Waanio paatoka ihsioio Oorani akichio, wa'achi eenariai Eesusiai Arirea o'iniaopua, ahpo paatopuawichioopua. ¹⁴ Nape Waania Eesusio ki paatonariaipua pu'kao, ki nu'uti tiamekopa Eesusio apochio. Pukaepa chaanekaipua Eesusio:

—¿Nape neee? Muuukamera no'o paatometepua. ¿Aatia neekamera aamo paatotapua?

¹⁵ Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Eje'e, wa'atepua tiiao, nape wa'atioi no'o paatopuapua, ti'tijoeeri nane'remichioopua Riosie no'o weraniamekopua.

¹⁶ Eesusio paatotiathe nerochi mchenoiopua, te'pa tewekachio wahjoame tetewitiapua. Wa'a o'inia kooroka tiame tekikao, Eesu-sichi yasipakapua. Pu'kao, yooma teeme wa'a nokayame tetewikapua.

¹⁷ Pu'ka Eesusichi yasipasoopua tewekachi o'inia, chiiame inamuretiapua tewekachi o'iniao:

—Ihji pu'u no'o Taanaa, puuu te'ta no'o nakiyaa. Ihji puuuu, te'ta tisia no'o kaawe e'riapua.

4

Aatia iintota Eesusi ne'newa

(Marako 1:12-13; Ruuka 4:1-13)

¹ Riosi Riosiwari wa'a iintosaapua Eesusichio, mehka i'torepua ki tijoeekachi. Eesusi wa'a kahtioiopua ki tijoeekachio riaorósia, Eesusio aatia iintotarepua pu'kao.

² Wa'a ki tijoeekachio Eesusia, ooka weerewa taawe yasarepua wa'ao, ooka weerewa tukawari tiame, kiisi koaka. Wa'a yasakaopua tísiwa toore aiwarepua. ³ Wa'a tiioapa Eesusio tísia chorowakao, riaorósia, kiisi kaawe iintotenariapapua Eesusio, chaanerepua:

—Pichiwa Riosi Taanara enesaamua, paani enepatepuapua i'ka tehteo, ko'kopuapua ihsisa.

⁴ Wa'a chiioapa riaorósio Eesusia, chaanerepua:

—Riosi Ehkoriaami Iyoterichi chiíaa, chiíamepua: “Ki kooameche koaka ahjame ti'tjoeria, Riosi chiíacheeoiopua yoorekao, ahjaniamepua.”

⁵ Ehjepamio riaorósia Eerusareni u'parepua Eesusio, Eerusarenio Pipari Mochiwari teewataniachi upasaoi tiopachio, epeche te'pa weeriamie tiopachi moenapusaopua, ⁶ chaanerepua wa'a weerakao:

—Pichiwa Riosi Taanara enesaa,

aamo ihpaomua wa'atipoo,

Riosia ahpo ku'iwarieo,

aamo ku'ipameripua ka'chi ikimichio

—wa'a chiíamepua Riosi Ehkoriaami Iyoterichio. Puuu wa'api Iyoteria chiíamepua tiameo:

Riosia, ahpo ku'iwarie aamo panitomapua,

ki wichipamichio pua poechei motochikao.

⁷ Eesusia nehjiarepua pu'kao:

—Nape Ehkoriaami Iyoterichio chaanipua tiameo: “Aamo Riosiwao, ka'te aatiatamua utewarirao.”

⁸ Neipa wa'asiopua riaorósia, kai waapi weeriamiechi kawijampa i'torepua Eesusio, wa'a werakaopua yomatiamie ma'chiachio pua weechi yawichiwachiamio, ⁹ chaanerepua ne'netekao:

—Nee. Yooma i'ka ye'kari aamo tetewao, yooma aamowichio teerepania pu'kao, no'okamera yooresoopua chopokorieka.

¹⁰ Nape Eesusia wa'a chiioapa Satanasio, chaanerepua:

—Se'wisa muuuu noochio. Mehka akipaka muuuu ki noochi. Kiisi ahjachi chiíamemua, oowera tísia se'wi chiíamemua. Riosi Iyoteri chiía eekamera chiíamepua: “Muuuu aamo Riosikamera iyorimitiapua, Apoe aamo Paamirakamera. Pu'kakamera yorakeka yasitopuapua kiisi teesaoi se'wika.”

¹¹ Wa'a chaanetiapa riaorósia, toarepua waikao. Eesusi toisoo pua riaorósio, Riosi ku'iwaripechi wa'a e'enarepua, Eesusi itapiti ku'ipuame nakisoo ku'ipamia.

Eesusia ahpo tehkiwa o'inenapua, Arirea weechi

(Marako 1:14-15; Ruuka 4:14-15)

¹² Eesusia Waani karichi yachatiamie inamukaopua, Arirea weechi no'rariapua eenechi, Nasare mochiwachi. ¹³ Nape wa'a Nasare mochiwachio ki itipirepua wa'ao, ohso kaawe Kapenaukamera akipariapua, ohjoremia. Kapenau tewaniachio, kawiyamina Arirea weruma neeroi maaniachi suuwerachi enerepua, Sauroni tetejimara weewarachi enerepua, Nehtari tetejimara weewarachi tiame. ¹⁴ Wa'a iintotiamea Eesusio, Isaia iyoteriaa tísia pichiwa machenarepua, puuu cheeriaopua tiame:

¹⁵ Wa'a Sauroni tetejimari weewarachio Nehtari tetejimari weewarachi tiameo,

Oorani akichi o'inia ahkasi kawiyamina Arirea pa'we suuwerachisi enerepua.

¹⁶ Wa'a mochikamea tisia tukapachi mochikme eneriaipua, ki nu'uti tukapachi ahpo te'teriamé:

nape aaata wa'a eenakaopua taajenachi te'terepaterepua, kaaweruma uutapachi iintaparepua iikachio.

Puuua wa'a te'terekao wahjiparichi mochikame eneriaipua ahjaio.

Nape aaata apochi eenakopaopua, ma'chireparepua ahpochi iikachio.

Ihji aaataa, Eesusi wa'a iintoriaa nayewamepua, Isaia ehkoriami cheeria ahpo iyoterichi.

¹⁷ Eesusia wa'a o'inia o'inesirepua Riosi kaaweruma tuuyewari chiia nayewatusikao. Puuua eee cheeka nayewesirepua ti'tijoeriopua ooweruriopua tiame:

—Yooma toaka mochtoupuapua aamo kiisi ka'karuma nokayao; ohso kaawe eemea, Riosi kaaweruma chiiakamera na'naritopuapua, puuu Riosi ye'karichi muijerameo, aamo ohjoekachi eenariamekopua wa'asi.

*Eesusi naao so'chi chapiyame paajuteria
(Marako 1:16-20; Ruuka 5:1-11)*

¹⁸ Piie taawechi Arirea pa'wesuweko ihtoai Eesusia, ooka aaata ahpo ponnieme tewarepua sochichaira neerochi ihpame, puuua so'chi chapiiwa tekipaname eneriaipua. Piiripi puuua Siimoni Peero tewaniame enerepua, piirea Anteresi, wa'api puuu poonira. ¹⁹ Eesusia wa'a tetewakapao, pu'kao chaanerepua:

—iNahpe no'o ahjama, ti'tijoeri Riosichi paajutiame enetai, Riosiwichio so'chi upapamechitia!

²⁰ Wa'a chaanetiapa puuua ikanati toisapua ahpo sochichaira, ahjama siimparepua.

²¹ Epeche waanakoopua tiameo, piirechi ooka tewarepua ahpo ponnieme. Piiripi puuua Saantiao tewaniame enerepua, piirea Waani. Ihji ooka Sewereo tatanara enerepua, ahpo noonoma nokayame so'chi ikuchaira koyacheka, pawekakerachi mochika. Pu'ka wa'a tewakapaopua Eesusia, paajutesirepua tiameo, ahpo ahjama ohjomichio. ²² Ihjia paajutetiapa ikanati ahjama siimpariapua tiameo, wa'api pawekakerachi toisaopua ahpo noonoo.

*Eesusi ki ookapi ti'tijoeri masiteria
(Ruuka 6:17-19)*

²³ Wa'a inisikaopua Eesusia, yooma Arirea mochiwachiami ohjotiapa isaeri ka'karichiami napawiwachi, masitekaopua, Riosi chiia ka'karuma tuuyewari, tuuyesika, Riosi ye'kariwachi simiyame nayewesikapua wa'ao. Yooma wa'amioopua, yooma ihta kokorewa yachapatesikapua tiame. ²⁴ Wa'a inisiamé inamukapaopua yooma ihta kokorewa yachapatekao, muuwaeme Nehtari weechiamio, yomachi Siiria weechiamio tiameo ti'tijoeri, wa'a e'enariapua yooma ihta kokoriame u'yepakaopua. Puuu muuwaeme kokoriame u'yepatiamea ti'tijoe ooweru tiame, reemo yahchame eneriapua, epiresi ko'koame te'teriamé tiame, tu'tuikame kokoriame, ro'roji kokoriame, chookopakame kokoriame tiame. Yooma i'ka ko'koameopua Eesusia, sautekapua. ²⁵ Wa'a teetochaniopa Eesusio, muuwaeme Eesusichi paparariapua: Arirea ohjoeme, Eerusarani ohjoeme, Uurea weechi ohjoeme, Reekapori weechi mochikame, Oorani akichi cherayachimina ohjoeme tiame.

5

Eesusi roomosate, yasaka masitia

¹ Seenepi simikame muuwaeme ti'tijoeri aho na'naritorioio Eesusia, teewi tekorata yasipakapua masitemiao. Waikao wa'a yasipakopa Eesusio masitemiao, ti'tijoeri pepenipanariamea Eesusi masitiao, waapi enepakapua Eesusio.

Riosie tisia kaawe erakotewa tesiwa erakoamewichioo
(*Ruuka 6:20-23*)

² Pu'ka muuwari waapi enepakoopa Eesusia, o'inekapua cheekao:

³ —Aaata Riosichi tuukame aho tatakorio, tisia kaawe yorapuamepua Riosieo, cheriwepuamepua tatakoriariao; puu tatakori cheriwetiamea, iinuumeri puua Riosi ye'karichi muipuameopua.

⁴ 'Aaata tatakoriapua tisia yuuwesiameopua, tisia kaawe yorapuamepua Riosieo, apoe Riosi iintomerikopua kaawe erapatekao, aaata pu'ka tatakoriaria cheriwekaopua.

⁵ 'Tisia kaawe yorapuame Riosieopua tiameo, aaata aho iikachio tisia tesiwa e'raka aho uuyamea Riosichio, wa'a te'tiamekapa Riosichioopua puukamera muimerikapapua Riosi ye'karichio, te'ta weemera weeeopua.

⁶ 'Tisia kaawe yorapuame Riosieopua, chorowa e'rameapua Riosichio tisia paramua e'rameapua tiameo, te'ta aho kaawe teeremiapa Riosichio; puukamerakopua te'ta aho ta'iria yasitemeria.

⁷ 'Tisia kaawe yorapuame Riosieopua, aaata tisia kaawe tiamea Riosichio, aaata te'ta tesiwa e'reka tetewame aaatao, aaata tesiwa e'reka tetewachitia aaata, wa'achitia tesiwa e'reka tetewipuamepua Riosieoi.

⁸ 'Tisia kaawe yorapuamepua Riosieo, te'ta piipatetiamea iikachi Riosi Riosiwarioe, puukamerakapapua Riosichi aho ahjama tetewimeria.

⁹ 'Tisia kaawe yorapuame Riosieopua, Riosichi aho katewekamea, ta'iria mochipuawichio ku'ikamea, puukamera Riosi tatanara tewapuamekapa.

¹⁰ 'Tisia kaawe yorapuamepua Riosieo, Riosi nakiya yoorapa na'ara yoraniamea, pu'kakamerawichio pu tewekachi ye'karia.

¹¹ 'Tisia kaawe yorapuame Riosieopua na'ara chaaneniamea, aaata kihta yoorakai wenejiniamea, no'okamera na'naritoapaopua. ¹² Yooma wa'a ikiwa aiwamea no'owichioo, kaawe erakomitia eemea aamowichio enemerikopa Riosi nuutiaopua tewekachio. Wa'achitia aiwateretiaipu ehkoriai Riosiwichio na'nayewatukameai.

Oona wa'achitarichi nayewaniame
(*Marako 9:50; Ruuka 14:34-35*)

¹³ Piirechi taawechiamio Eesusia, oona wa'achitari nayewakapua waikao, eee cheeka:

—Eemea oonaka teeremetepua, i'ka weeechi mochikameo ta'iretiame. Nape ki oonachitia enesaa eemea, ka'chi iika ta'iretema eemea aaataoi, kihta oonaemekapa. Ihta oona ki onachari enepakameapa, kihtawichio kaawe enepamepua, ipaniame nahkipua kasarachio. Riosiai, aaata ki onacharipakamepua wa'asio, ipaka teteimapua pu'kao.

Tajiwa te'terewachitia nayewaniame

¹⁴ Piirechi taawechiamio Eesusia, chaanekapua ti'tijoerio:

—Eemea tajayameka te'teremeripua, yooma ti'tijoea ooweru tiameai, i'ka weeechi mochikamewichioo, ti'tijoechiopua ooweruchiopua tiame.

Aamo i'ka weeechi tajayaa kiisi noriwi teeremetepua, naapi tetewiwachiche teeremetepua, te'pa kawijampa o'inia tahjiamechitia yomachi mochiwaro, ki wahjika tajayame tetewiniachiche. Wa'a te'tereka eemea, aaata te'pa kawijampa mochiwarika teeremeripua, ahkaai o'inia tetewiame. ¹⁵ Aamo kaaweruma nokaya tajayaa ma'chiachiche te'teremetepua, yooma ti'tijoe tetewika mochipuawichiopua. Pukaepa itapiti tahjera uutaparai, aataa ki noriwi weeramepua pu'kao ki weeresi uutapamichioo. Ohso kaawe te'pa weramapua pu'kao yooremina karichio, weeresi uutapamichioo petechio. ¹⁶ Wa'achitia eemeai tahjerachitiao, yooma tetewachi tajitopuapua aamo kaaweruma yoorao. Aamo wa'a te'teretosoo chaachapama ti'tjoeria, wa'a te'tiame puuua ahpo Noono te'pa kahtiameo, iyorika mochitoapa.

Riosi nuurarichi simiyame yoorewa, Eesusi masitia

¹⁷ Tajayame te'terewa nayewaka kajusaapa Eesusia, cheekapua waikao: —Ookapi aaata eeme i'isaeri pa'pamiratuamea, ehkoriami Moise nuurari Riosie kiaretia, no'o sa'runamio eenario tuuyamepua, pu'ka ehkoriami na'nayewatura masitiaopua tiameoi. Nape neeea ki wa'a iintomia eenakamenia, ohso kaawe neeea pu'ka Moise nuurario, te'ta utewatemia eenakamenia, ohsotia pu'ka ehkoriami Riosi na'nayewatura Riosie chaachapaka iyoteriaopua tiameo, te'ta pichiwatamia eenakamenia, pu'kakamera te'ta nateyameko tuumia. ¹⁸ Ihji no'o chiiia kiisi wehchi wichimeripua. Yooma puuu Riosi iintomia ne'newaka chaachapatiamea, kiisi sewina chaachapapuamepua piiripi iyotichioi, piiripi chi'pichioiopia, ahkasi ki yooma ikiyachisiopua i'ka tuutiameo. ¹⁹ Pukaepa ki ahsieme e'waka mochikamea i'ka Moisetaru kiaretiaopua nuurari, wa'achitia ki ahsieme masitesaa teeme wahjachioi, kiisi iinuumeri teemea Riosi ye'karichi muipuameo. Nape yooma i'ka nuurari chiiia ahsieme e'waka mochitokamea, ahsieme masitekamea tiame wahjachioi, muimeripua Riosichi ye'karichio. ²⁰ Pukaepa aamo chaanenania, ki te'ta Riosi e'wiame enesoopua aamo iikachio, pa'pariserochitiaopua, iyoteri ti'tjoechitiaopua tiame, kiisi muimeri puuua Riosi ye'karichio.

Eesusia, nekarewachi simiyame nayewena.

(Ruuka 12:57-59)

²¹ Piirechi taawechemio Eesusia ti'tjoerio, nekarewachi simiyame masitekapua, eee cheekao:

—Inamukame eemeapa aamo ki'yami mochiriame chaachapario: “Ka'te aaata merimitia muuuu. Aata merisaamua, saaemeriche muuuu Riosi kokosario.” ²² Nape neeea aamo chaaniamepua, kiisi aaata me'yakaio, ooweraoi tisia aaata na'ara chaanekameai, kiisi kaawe iintokamekaitepua tiame. Aata ki inatame teewakameai aatao, apoe ahpo wa'api ki teesa Riosi kokosarichi ipayameaitepua, ahkasioi na'ichi ahpo ipaka kosopuame.

²³ 'Wa'a tiame inatatoame enesaamua Riosi iyoriwachi simiyaopua itapiti oowewamiao, itapiti ki kaaweruma aamo iintoria inatepasaoimua aatao, ohso kaawe ki asipuapua Riosi te'ta iyoriwachiopua, itapiti Riosiwichio oowewa i'toaiopua, Riosi tepawechi tooemiaopua. ²⁴ Ohso kaawe aamo ki kaawe iintoria aatachio, aamo katewepuapua pahchao. Neipa aamo kaawe katewesaapua na'areriao, enapuapua waikao Riosi oowewa tooemiaopua.

²⁵ 'Aataoi aamo wenejisoopua karichi yachanarekao, ikanati katewepuapua ahjamao, ke'chu i'toniaipua peereichio. Wa'a peereichi upatiaapa muuuu, karichiche yachapuame muuuu yoorewa neesetoameopua. ²⁶ Wa'a pachatiaapa muuuu pichiwa teeremerimua,

ki ma'chipapuamemua ahkasi yoomá natetesa aamo koparoaniao. Wa'a tiachipa eemea aaatachi ki kaawe teeresaa, ikanati aamo kaawe erapateka katewepuapua ahjamao, ke'chu epeche aamo teerepoiopua.

Eesusi suweporichi simiyame masitia

²⁷ Piie taawechio Eesusia, suweporichi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Inamukame eemea ki ehpesi o'inia chanitiamekopua: “Ka'te suwepori ihsiii.” ²⁸ Nape neeea aamo chaanenapua, aaata tijoeai, oowera ikotuka tetewikai aaata oowitiameo, tatakori suwepori iintokame puuupa, ahpo e'rariao.

²⁹ 'Wa'a tiachipa muuua aamo puusioi tatakori wihitesoo, pujisa mehka ipania nakiyamepua ohso kaawe. Epeche kaawe weerewaoi ku'wichi wekatetiaa, ki yooma weerewa kokosari na'ichi ipaniamechitiaopua ki wahjika tajenarichi. ³⁰ Aamooi seeka tatakori wihitesoo, ohso kaawepua tehpunaka mehka ipatiaa, ku'wichioi wekateka ki yooma weerewa na'ichi kosiniamechitia, ki wahjimesi tajenakame tiachi.

Nenewikai poanuniamie, Eesusi masitia

(Maateo 19:9; Marako 10:11-12; Ruuka 16:18)

³¹ Piirechi taawechio nenewikai poanuniamiechi simiyame masitekapua, eee cheekao:

—Ihja ki ehpesi o'inia wa'a cheetiamepua: “Aata ahpo uupichi poanuniamiechi, poanitari iyosichi to'waka katewesapa, poanuniamepua.” ³² Nape pu'kaonia aamo chaanenania, aaatai ahpo uupi ki suwepori iintokoi poanukamea, suwepori iintokamepua ahpo uupichio, Riosio ki ahpo toaka mochinurariopua pu'kao. Aataai, oowitiame ahpo kuunuchi poanukame ahjama neewikamea, tatakoriame puuui, pu'ka oowitiameo Riosiwichio, ki poanukamechitia tetewamekopua.

Eesusia aaata ahpo iintomia pichiwatamechi masitewa

³³ Eesusia piie taawechio, aaata itapitichi ahpo iintomia pichiwataniame masitekapua, eee cheekao:

—Inamukame eemea, pu'ka ehkoriai mochiriamepua chaaneretioopua pu'kao: “Ka'te mukiwae pichiwata eemea aamo iintomio, Riosiwichio iintomo tuurikao, ki yorameriai.” ³⁴ Nape neeea ohso kaaweo aamo chaanenapua, ki aamo itapitichi pichiwataka iintojeraninia, tewekaeoi, pu'ka tewekao ki aamo iinuwarakopapua, Riosiche iinuwarakopapua pu'kao ahpo kahtiachi. ³⁵ Weeeoi ki aamo pichiwatamete eemea a'chi ikijerakao, aamo iintomiaopua. Weeeai kiisi aamo iinuwa puuua, apoe Riosikamera iinuwa puuua, ihteka kahtiachiopua. Eerusarenichioi ki aamo pichiwatamete eemea aamo iintomio, Apoe Te'ta Yawichi iinuwarakopapua pu'kao, Apoe te'pa kahtiami taamo Noonoo. ³⁶ Aamo mo'oeoi ka'te aamo iintomotiwichio pichiwatamiamua, pu'kaoi ka'chi iika aamo sewina ikitepo tiapaomua piiripi kuupaio, ohchonasipatekao, tohsanasipatekaioo. ³⁷ Pukaepa muuua, “eje'e” cheesaa, pichiwa eje'e enepuapua, “ka'i” cheesaa, pichiwa ka'i enepuapua. Epeche u'matoame i'ka ooka pichiwario, riaorósiche eenepuapua.

Ki ahpo na'aretiachitia iintowa, Eesusi masiteria

(Ruuka 6:29-30)

³⁸ Eesusia piie taawechi ti'tjoeri masitekao cheekapua:

—Ki ehpesi o'inia inamukame eemeapa chaachapaniameo: “Puichi wewetiaa, wa'achi iintopua muuui puichi wewekao; taamechi wewetiaa, taame wihitemichio puiripi, wa'achi iintopuamua taamechi wewekao,

wichitemichio, piiripi.”³⁹ Nape neeea ki wa'a tiame masitiamepua, neeea eee chiifamenia: Aaataoi aamo na'ara yoorasoo paanata wewekao, ohsotia piire aamo paanatawa oowepuapua aamo wewemichioopua tiame.⁴⁰ Aaata piire ahka aamo peereichi upasoo itapiti nu'uti ikitiamewichio, wakiraoui aamo u'yenarekao, kiapuapua pu'kao ohso kaawe, ahkasi aamo ampawakiraoui i'tomichio.⁴¹ Aaata ku'itapioi ahpo ku'inuresoopua itapiti mooketoka, ehpeche tepepioi ku'ipuapua mooketokekao.⁴² Aaataoi aamo ihko itanesooi, ihkoepuapua pu'kao. Aaataoi aamo rewewa itaneka enasoo, rewesaa pu'kao ka'te utewa yooro koparookaopua pu'kao.

Ki nekamucheka teteiwamepua ahpo seepurawakooi
(Ruuka 6:27-28, 32-36)

⁴³ Pu'ka wa'a tiame nayewasaapua neipao, aaata ahpo seepurawachi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Inamukame eemeapa ehkoriami chaachapariameo: “Aamo kaawe e'riao nakipuapua, nape aamo seepurawao nekumepuapua.”⁴⁴ Nape neeea aamo chaaniamepua: Aamo seepurawao nakika tetewipuapua kaawe yooraka, pu'kawichioo Riosi itaka ku'iwa, ka'karuma enepatemichio pu'kao.⁴⁵ Wa'a te'teriami enesaa eeme, tewekachi kahtiame No'no tatanara enemeripua. Apoe Te'ta taamo No'noa, yooma napati taamo nakika tetewamepua, ki aaata epeche tiame tetewaka. Taaaoi puuua, yooma napati taamo taajenekiamepua, ki ka'karuma ti'tjoerikoipua, ka'karumakoiopua tiame. Apoea yu'kioi, napati wa'achitia tamochi yukitiamepua, ahpo piipateriamechi, ki ahpo piipateriamechiopua tiame.⁴⁶ Aamo nakiniamechee nakiyame enesoo aamo, zaatana aamo kaawe ihsiameko tuutapua? iAhkasi te'ta ki ka'karuma ki wa'achi nokayamepu tiame ahpo nakiyao? Ahkasi Rooma weeechi yawichiwichio koparowameai, wa'achi nokayamepua pu'kao.⁴⁷ Aamo Riosichiche te'teriami kaawe uuyame enesoo, zaachin teeka sewina teereta eemea ki Riosichi te'teriami? iKi wa'achi nokayamepu puuua tiame, ki Riosichi paparaipua? ⁴⁸ Ahsepari ka'karuma nokipuapua, kiisi se'wika, te'pa kahtiamechitia taamo No'no, nakiyachitia.

6

Ka'karuma yoorarichi simiyame masitewa Eesusia

¹ Eesusia, seepurawa kaawe e'rewa nayewaka kajusaapua, ka'karuma yoorarichi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Riosiwichio aamo yoorao, ka'te oowera aamo kaawe teteipuchewichio ihsimitiapua pu'kao, aaata yooma tetewachioopua. Wa'a aamo ihsiameneesoopua, kihta aamo kaawe e'rema taamo Noonoo tewekachi kahtiamea.² Pukaepa aaata ku'iwa ki'yaiopua, ka'te aamokamera kaawe chaachapapauchio ihsimitiapua ihkokiaio, yooma teetiniachioopua; wa'a nokayame aaata ki ku'inariai ku'yameai, ahkaoiipa napawikarichiamioi, pooechioopua tiame turupuchaka paajutekao. Pichiwa kaawe chaachapariwa iinuemeripua, nape ti'tjoerieche ki Riosie.³ Aaata ku'isaamua wahka tiopachiamioi, ka'te yooma aamo kaawe ihsiametewewimichio ihsimitiamua itapitie ku'ikaiopua ihkokewao.⁴ Ihjja noriwi teerepuamea aamo kaawe iintorioa, aamo te'pa kahtiame Noonooche nane remichioopua. Wa'a aamo iintokame enesoo aamo tewekachi Noonoo, kaawe e'reka aamo tetewimapua.

Eesusi masitia, achini cheeka paparaka nayeweniame Riosichio
(Ruuka 11:2-4)

⁵ Piirechi taawechio Eesusia, Riosichi paparaka nayeweniame masitekapua. Pukachi simiyame nayewemiaopua, eee cheeka o'inekapa:

—Ka'te aamokamera kaawe teteipuawichio nayewemitia. Wa'a e'raka nokayamea, ahpochi kaawe teteiwa i'yamepua; wa'a e'raka ahkai Riosi nayewiamea, ahkai napawikarichioipua yooemina ajakoi, ma'chioipua, pichiwa chaaninia pu'kao, aaata wa'a nokayamea, yooma ahpo nakiwa kaawe chaachapawa yowikame puuupa, nape ti'tjoerieche, ki Riosie.

⁶ Nape eemea, ki wa'a teeka nayeweripua Riosio. Piineri Riosiche ahjama nayewerimee, yooemina karichioipua mochika. Apoe Te'ta aamo Noono wa'a ihsiamae aamo tetewisaapua aamoo, te'pa kahtiamae aamo Noonoa kaawe e'raka aamo teteimapa.

⁷ Riosi ahjama nayewaiopua, ka'te oowera wihtuki ni'ochaka nayewe eemea Riosio, wahjachi ki Riosichi paparamechitiaopua, aaata puuua weeka naewasao, epeche inamupua e'rakaopua Riosieo. ⁸ Ka'te wa'achi nokaka nayewemitiaopua Riosio, Riosia ke'chu aamo nayeio apoe nane'riamepua, yooma aamo inataopua itanareka, yooma ihta aamo nakika yasitooapua. ⁹ Ohso kaawe aamo iikachi erakoa nayewepuapua Riosio, eee cheeka:

Taamo Noono tewekachi kahtiamae, tisia iyoriwa taamo teerewia.

¹⁰ Ikanati enajerani teemea, aamo ye'kario, taamo mochikachi weechio; Wa'achi teerejerani teemea aamo e'rao, i'wa weechiopua tewekachi tiaopua tiame.

¹¹ Senepi taawechi taamo oowepuapua, taamo nakisiao.

¹² Taamo cheriwejerani teemea, taamo ki kaawe nokariao, taamoo aaata taamo na'aria, cheriwiachitia.

¹³ Muuua taamo ku'imitiapua ki ruhjimichioopua ki ka'karumachio, ohso kaawe taamo neesetomia muuua, ki taamo ruhjimichioopua, te'ta taamo seepurawa Satanasichio.

Yooma i'ka no'o aamo chaaniao, aamoo te'ta yomatiamae ye'kari Teeko-rakopapua, amochiopua tiameo, tisia utewariemekopapua, amochiopua yomatiamae te'ta iyoriwao, amochi tiamekopapua, ahkasi ki wahjamesiopua amochio.

Wa'asi, wa'a teerejeriamenia amochio.

¹⁴ 'Aamo na'ara iintokame cheriwesoo, wa'achitia aamo cheriwema aamo No'noai, tewekachi kahtiamae. ¹⁵ Nape aamoo ki cheriwiamae enesooapua aaata aamo na'arekameo, wa'achita ki aamo cheriwema aamo Noonoai, tewekachi kahtiamae.

Riosi iyorika ki koi'wa Eesusi masitia

¹⁶ Eesusia simiteka masitekao, Riosi iyoriwa ki koi'wamechi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Riosi iyoriwa ki koi'wa yoorao, ka'te aamo nane'retemitiamua, tisia chorowari aamo aiwariaopua, ka'te aamo nanarichi tetewemitiaomua pu'kao. Aaata wa'a nokayame ti'tjoeria, tisia Riosiwichio ahpo ki koaka nokayame, eratiamepua ti'tjoerio. Pichiwa chaaninia wa'a nokayameo, yooma iinuepakame puuupa ahpo kaawe chaachaparewaopua, nape ti'tjoerieche, ki Riosie. ¹⁷ Eemea Riosi iyoriwa ki koi'wa yoorao, kaawe aamo pusitesa puuyapuapua, kaawe aamo katewesa kuupaoi, ¹⁸ ki aamo nane'repuawichioopua ti'tjoerieo, aamo chorowari aiwariao, pu'ka aamo Riosiwichio ki koi'wa iyoriwa ihsiriao, Riosieche nane'repuawichioopua pu'kao, ki aaatae wa'asi. Waikao te'pa kahtiamae Waikao wa'a aamo te'teresoo, Riosi taamo Noonoa, tisia aamo kaawe e'remaopua.

*Aachin teeka tewekachi paarasateniame**(Ruuka 12:33-34)*

¹⁹ Piie taawechi Eesusia masitiao, tewekachi paarasarichi simiyame masitekapua, eee cheekapua:

—Ka'te weeka paarasari katewepa eemea, itapiti i'ka weeechi iintuameopua, ki tehpe yemitupameopua, ihta itapitioi, ki tehpe esoratu-pameopua, itapiti pikayameoiopua, ihtaohi ichikopua tiiapua. ²⁰ Ohso kaawe eemea, tewekachi paarasarikamera iinuepua i'yapuapua, ka'chitia taawechi esoratupamera, ki pikayamera itapiti, ichikuameoi wa'ao ki'tiachi. ²¹ Wa'atiao eemea, wa'ache inataka mochtomapua.

*Weerewachi tahjera iinueniame masitewa**(Ruuka 11:34-36)*

²² Piirechi taawechi masiteka oiiai Eesusia, i'ka masitekapua:

—Aamo weerewachi tahjeraa, aamo puusi puuua, aamo simiyachi taje-toame ki motochimichio; iikara ne'niachipona puuua tiame. Ka'karuma ne'nepuawichio iinuesaamua aamo puusio, kaaweruma enemamua yomatiane aamo weerewachio. ²³ Nape aamo puusie ki ka'karuma tiame ne'niame enesaamua, yomatiane aamo weerewachi aamo na'atameri muuua, ahkasioi aamo iikachisiopua tiame. Wa'a tiame ne'nenareka simitesaamua, tukaparichi tiame tetewinarekaomua, yomatiane aamo weerewachi tukapari enepamamua, te'ta tukapari oorosi enepaka.

*Ooka teeko ki iinuepuachi chanitiame**(Ruuka 16:13)*

²⁴ Piie taawechio Eesusia, eee cheekapua ti'tijoerio:

—Aaataai ka'chi iika ihsimetepua ooka teeko ahsepari yorakewao, neneku te'ta ahsepari iyoriwao; aaata ooka teekoemea, piiripikamera teeko e'wiame enesaapua, ki e'wiame enemamua piireo, piiripi teekaokamera te'ta iyoriame enesaamua, piire teekoo kiisi iyoriame enemamua. Wa'achi teereniame i'ka weeechiche iintuame i'yaninameai, ka'chi iika Riosiwichiookamera te'ta iyoriwa teeremerkapapua, i'ka weeechi iintuamekamera ikotuka yaisitoame enesaapua pehjiio.

*Riosi ahpo tatanachitia neesetowa**(Ruuka 12:22-31)*

²⁵ Eesusia masiteka oiαιο, Riosi ahpo tatanachitia neesetowa, masitekapua. Pukachi simiyame nayewakao, eee cheeka o'inekapua pu'kao:

—Ka'te te'ta erakomitia eemea, aamo meere ko'komiawichioo, aamo nerojimiaoipua, wisasorioi aamo chuchamiao. Aamowichio te'ta epeche nateyameraa, Riosichikamera ahjaniane puuua, ki itapiti kooamechitia, wisasorioi, yooma ihtaohi i'ka wehjoarichi aamo nakika mochtioa. ¿Ki wa'akosa tiame tetewame eemea? ²⁶ ¿Ki pahtekakosa tetewame eemea tuchiki nokayao, kiisi echayameoipua pu'kao, kihtaohi i'ipameoipua suunujorichio ahpo katewemiao, taamo Noonoo pu'kao ki'yamekopua ko'komichioo? ¿Ki epeche nateyame ohjoare eemea taamo Noonoo tatanaraa, ki pu'ka tuchikichitia? ²⁷ Eemea koi'wamechekamerache inatame eemea, ¿pukaekamera epeche tehpe ahjaka mochtomio o'raniche eemea?

²⁸ ¿Achinikai tahpitika erakona eemea wisasori chuchapuamewichioo? ¿Ki tetewame eemea kuhsitere iintuameoi seewao, ki tehki nokayaipua wisasori netekao, ki teesa peeniatiame sewayo? ²⁹ Naakona, ¿ki epeche tisia peeniatiamepua ki Saromonichitia, apoe yawichi, tisiwa nateyame wisasori chuchamekaipua? ³⁰ Riosio kuhsitere sewayameoi ki tehpe e'rame tisia peeniatiame enesoo, ¿ki epeche iintotarepua aamooio, yooma

ki'yakaopua aamo nakirewaka yasitoo? Wa'a ihsiaame enesoo Riosio, ¿achinikai ki pukachikamera paparani eemea? ³¹ Wa'a teeresoo, kihta a'chi chaachapamete eemea i'kachtiao: "¿Ihtatia ko'kota teemea meereo? —erakoniame— ¿Achini nokaka tewita teemea taamo wakiratamiao? —erakoniame." ³² Yooma ihji ki Riosichi papareama, wa'a tiameche inatame puua. Eemea yooma aamo nakiwia nane'riameo, apoe aamo Noonokamerapua, te'pa kahtiamera taamo ne'neka. ³³ Pukaepa eemea epeche nateyamera inataka mochtitopuapua, Riosi ye'karichikamera inataka mochtitopuapua, kiisi se'wi erakoka te'teretoka. Wa'a aamo te'teresoo te'pa kahtiamera taamo Noonoo, yooma itapiti aamo nakirewaka yasitoo, kiameripua. ³⁴ Ka'te yuawesi eemea, meere aamo a'chi teeremia katewenarekao. Ehpeche wa'api aamo a'chi tiia, katewepuachepua. Puu meere aamo a'chi teeremiaa, meere wa'api iinuepuamepua katewepuao. Senepi taawechi machenasiamera taamo a'chi teeremiaa.

7

Ki aaata a'chi tiame nayewaniame

(Ruuka 6:37-38, 41-42)

¹ Eesusia ki aaata a'chi chaaneniamechi masitekao, chaanekapua ahpo masitiao:

—Ka'te ki kaawe chaachapamitia eemea aaata ihsiao, itapiti chiiaoi, ki aamo terijeraa Riosieo, aaata na'ariapao. ² Wa'a te'teriami aamo enesoo, wa'achitia ki kaawe chaachapapuame eemeai. Kehkisa kehchuma aamo na'areria, wa'achi kehchuma na'arepuame eemeai. ³ Puu aaata aamo katewenarewaa, aaata puichi pusiwekame, kasarara puhjenariameka tiamepua. ¿Achinikai itapiti tahpitika e'riame eemea aaatao, kiisi weruma teekamekaipua, ki nu'uti kutemorika tiame? ⁴ Eemea, puichi ki nu'uti kutemori teekameai wa'a chaachapasaa, ¿achini iika tetewita eemea, aaata pusiweria kasarao? Eemea wa'a kehchuma teekame enesaa puichio, ¿wa'ana chaachapamete eemea, aaata puichi, kasarara ma'chipakemo tuukao? ⁵ Wa'a te'teriami enesaa eeme, kihta chaachapame tiamepua. Ohso kaawe eemea, aamo puichi kutemorikamera pujipuapua pahchao, waikaope, kihta eina teerema eemea aamo puichio, aaata aamo piirechi kasarara pusiweria, aamo ma'chipasekemichioopua.

⁶ Eesusia masiterepua tiame napawikameo, aaataopua seenekachio, kihta keepunariame Riosichi simiyameopua, peeniatiamera. Pu'ka naewakaopua, cheerepua:

—Ka'te chuhchuri ki'ya eemea itapiti te'ta iyoriniameo, itapiti koowioi ki ihpapaseniamepua, perera tehte peenia te'tiameka tiamea, koowia pu'ka ihpapasetiama yooma tekesoka na'atamapua, ti'tijoeai chuhchurika noonoimapua tiameo, amochi e'enakaopua ki'kimia. Wa'a tiamekatapua, aaata ki nakiyamea Riosichi simiyameo ahpo tuuyenia.

Aachin teeka kaaweruma teerewa i'yaniamera Riosichi

(Ruuka 11:9-13; 6:31)

⁷ Piie taawechio Eesusia, Riosichi kaawe teerewa i'yaniamera masitekapua, eee cheeka o'ineka:

—Aamo Riosichi kaaweruma teerewa itasoo, kaaweruma itapiti aamo kiamapua; aamo Riosichi kaaweruma i'yame enesoo, Riosichi teimache muua pu'kao; Riosi ta'perachi aamo enasooio itapiti kaaweruma teerewa i'yakao, wahjonepuamemua pu'ka iinueniachioopua yeeterao, aamo

pu'ka aamo i'ya kiapuaichiopua. ⁸ Kaaweruma e'raka itayamea, kia-
puamechepua; Riosichi i'yamea, teimeripua Riosichio; Riosichi i'yaka
eenamea, wahjonepuamepua kaawe yoramia.

⁹ '¿Aatana eeme aamo taanao takari itakoio, tehte kiatapua? ¹⁰ ¿So'chi
itasooi ahpo taanao, sinoi kiatapua? ¹¹ Aaata oowera ti'tijokai ahpo
tatanao, ka'karumara ki'yame enesoopua itapitio, ¿ki epeche kaaweru-
mara taamo kiatarepu taamo Noonoo, te'pa kahtiamea tewekachi?

¹² 'Pukaepa eemea kaawe teerenariamea aaata wahjachio, aamo yora-
jerachitia teeremerimua pu'kao. Wa'a chiiame Riosia, ehkoriai ahpo
nayewaturachi nayewariaa iyotetemichio.

Ku'wichi muirachi masiteniame
(Ruuka 13:24)

¹³ Pu'ka kuuwepasa naewaka Eesusia ti'tijoerio, Riosi ye'karichi muiraa
ma'chitekupua eee cheeka:

—Riosi ye'karichi siminariamea, ku'wichi muirachikamera simiyame
i'yapuapua poeoo. Puukamerapua, Riosi ye'karichi eenamea poe.
Piirechi poee po'yaitepua tiameo, ki ku'wichi muirachi eename, nape
puua, Riosi kokosamiachikamera simiyamepua. Pu'ka poeoo ki tehki
tiamekopao, muuwaeme pu'ka poeochi uumpamepua, ki toinariameka-
papua ahpo kiisi kaawe nokayao, pu'ka ki ku'wichi muirachi eenamechi
poe. ¹⁴ Nape Riosi ahjama ahjaniachio poee ki weropoe puua,
yeetaraa muiwachio, kúú'wichipua; wa'a muiwao, ki muuwaeme
tewayamepua.

Kuuu kaaweruma taakiamea, taakerachi machiwamepua
(Ruuka 6:43-44)

¹⁵ Piie taawechio Eesusia, kaawe ahpo neesetonurekapua ahpo ma-
sitiao, ki pichiwa chaachapamechiopua. Pu'ka ahpo inatenurawa
nayewekaopua, eee chaanekapua:

—Eemea kaawe aamo inateka mochtopuapua, Riosichi simiyameo
wihkuaka nayewamechiopua, pichiwaka naewamechitia chaachapame-
chiopua. Saporika nokayameopua po'wa konarekao. ¹⁶ Pu'kao eemea
wa'a nokayachio, wa'a chaachapachio tiameo, kaawerumachi pu-
uyanapuapua. Kaawerumachio ka'chitia machenameri ki kaaweru-
mao. ¿Wehchajurichikona taakiamepu panijuwari, chuunakaio? ¹⁷ Ki
checheyame kuuua, ka'karuma taakiamepua, nape checheyame kuuua,
kiisi ka'karuma taakiamepua. ¹⁸ Ki checheyame kuuua, ka'chi iika
taakemapua ki ka'karumao; checheyame kuuuai, ka'chi iika taakemapua
ka'karumao. ¹⁹ Yooma puuu kuuu ki ka'karuma taakiamea, tehpunasa
na'ichi ihpapuamepua, tajimichio. ²⁰ Yooma ne'nepasaapa eemea i'ka
ma'masitari masitiao, itapiti taakerawachitia machima eemea pu'kao,
ka'karuma enesoo, ki ka'karuma enesoo pu'ka masitiao.

Ki yooma Riosi ye'karichi muimeri
(Ruuka 13:25-27)

²¹ Eesusia Riosi ye'karichi muipuame nayewakao, eee cheekapua:

—Ki yooma no'o ahpo Paamira teewame, no'o Noonoo ye'karichi
muimeripua. Wa'a no'o Noonoo ye'karichio, no'o Noonoo muimeri kaawe
e'reriache muimeripua. ²² Kajuyachi te'ta taawechio, muuwaeme ki
no'o Noonoo e'ra noonoikamea, no'oo chaachapameripua: "Nape Paamira,
¿ki aamo nayewakamekosa teeme? ¿Ki aamo teewaka utewarichi
puuyanakame teemei nanaarario reemó? ¿Ki aamo teewarae cheeka
ki ookapi ki maaenari peeniatiame nokakame teemei?" ²³ Nape neea

waikao, chaanemapua pu'kao: “¡Kiisi aamo macheyamenia! ¡Se'wi eemea noochio, tísia na'ara noonowikame!”

Kaari chokitera nayewaniame
(Ruuka 6:47-49; Marako 1:22)

²⁴ Seenepi simikameo Eesusia, kaari chokiterachitia wa'achitaka nayewekapua ti'tijoeria, eee cheeka:

—Yooma no'o masiteria teetokamea, e'pechi karitakameka iintoamepua.

²⁵ Yu'ki ki nu'uti eenakoioipua, ahkasioi ki nu'uti yeenakoipua neeroio, eekaoioipua, ki muuenati motakoioipua pu'ka kaario, kiisi ru'mimeri puuua, e'pechi tísia pewatiame nawateka karitatiamekopa. ²⁶ Nape ki no'o masitia teeretokamea, setechi karitakame ikiriachitia. ²⁷ Puuu karitariaa, weruma yukisooipua eeka ahjamao, aaki neeroiai ki nu'uti yeenasooipua tiame, pukae ruruputiaopua, ru'mirepua. ¡Wa'a ikitiamea tísia kokosa ikitiamepua! Wa'achi ikimeripu ki no'o masiteriachi pewatiame weritokamea.

²⁸ Eesusi kajusooipua nayewakao, yooma ti'tijoeria tísia peenia eraparepua Eesusi masitiao, ²⁹ tísia ye'kaka nayewamekopapua masitekao, ki iyoteri ti'tijoechitia, kiisi aaata seeweka nayewamekopá pu'kao.

8

Eesusia repera kokoriame yachapatena
(Marako 1:40-45; Ruuka 5:12-16)

¹ Tapanarami Eesusi roomosachi Riosi kaawe ihsiwa nayeweka kajusaa-pua ti'tjoerio, tetekitiapua wa'a roomosarichi o'iniao. Wa'a tetekitioopua, tisiwa muuwaeme taamo na'naritokapua, ti'tijoe ooweru tiame. ² Pu'ka muuwaeme ahjama nokisinioio Eesusio, aaata chopokorieka weripakapua Eesusio, repera kokoriame, korowari tísia chewipatiamera. Puuua wa'a iintokao chaanekapua Eesusio:

—Paamiraa, no'o piipatenaresaa no'o sautepuapua no'o kokorioa.

³ Eesusia waikao sekae ihchepakao, chaanekapua:

—Eje'e, aamo sautenariame neeea.

Waikao Eesusia wa'a cheesaapua, chaanekapua:

—Saukame itipisa muuua.

Waikao kokoriamea wa'a cheesochepa Eesusio, saukame itipikamepua, ikanati. ⁴ Waikao pu'ka sautesaapua Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Née, ka'te tuuyemitia naaju aaataoi, i'ka aamo no'o yoorariaopua. Ihchi siinka kiapuapua pu'ka Riosi ihkorewao, waami tiopachi eenakaopua neeseriosichio. Wa'a eenakao, pu'ka kiapuapua, Moisetaru nuuraretia Riosiwichio oowewario, aamo yachapariawichioo, wa'a tiopachio yoom-ahka aamo tetewimichioopua, aamo kokorioa yachapakamekopapua.

Eesusia, rooma kapitai weripateria sautena
(Ruuka 7:1-10)

⁵ Pu'ka repera kokoriame sautesoopua Eesusio, Kapenau mochiwachi siimpatiapua waikao. Wa'a muipuachi nokisinioioipua pehjo, aaata natepatiapua, Rooma yawichi kapitaira. Puuua Eesusi ahseka, tísia tesiwa cheeka, chaanekapua:

⁶ —Paamira, itapiti eratori teetoamenia amochio. No'o neesetoka weripateriaa, tesiwatia po'yapu no'o ta'pechio, kiisi werisiam. No'o cheriwejerame neeea sautekeka.

⁷ Wa'a chiiopa pu'kao Eesusia, chaanekapua:

—Wee, kaawepua. Wa'a simimane sautemiao.

⁸ Nape kapitaia wa'a chiiopao chaanekapua pu'kao:

—Nape Paamira, kihta no'o nateyo e'rame neeea no'o petechi pakipuauio. Neeea tísia amochi paparamepua, i'wache o'inia aamo cheesoo, yachapapapua. ⁹ Neeei nuureniamepua no'o epeche paamiratuameeoi. Nooeai noochi iinueme neeei no'o nuurewa soontaroo. Puua no'o cheesoo, "Wa'a siimitia muua", wa'a siimachepua; Piirechi no'o soontaroo chaanesoopua, "Eena wa'ana", enamachepua wa'anao; no'o ta'pechi yorataioi chaanesoopua, "I'ka yoramitia muua", yoramachepua pu'kao.

¹⁰ Eesusia wa'a chiiopa kapitaio, tísia peenia erapakapua pu'kao, ki nu'uti paparamekopapua. Wa'a iikapa Eesusia, ahpo pukamina nokisiamene'ne'pakaopua, chaanekapua:

—Pichiwa chiiamenia i'ka tijoeo, yomatiam isaeri weechioi, ki tetewikamenia te'ta paparameo. ¹¹ Neeea chiiamepua, i'ka tijoechitia paparakamea, káátisia ki ookapi ti'tijoe ooweru tiame, Riosi ye'karichi muimeripua, yomatiam wehjoarichi mochikamea, yomatiam nenekumi weechi e'nakame, cherayachitepa o'inia ariyachitikia o'inia tiame. Yooma puua wa'a Riosi ye'karichi mochikao, tísia ta'iria mochimeripua, Aurani ahjama, Ihsa ahjamaopua, Aakowo ahjamaopua tiameo, yooma pirena ta'iria koaka. ¹² Nape yooma puu ki i'ka tijoechitia paparakamea, isaeri ti'tijoeai pahcha inamukai i'ka Riosi tuuyewari ki nakikamea tiame, tukapachi uhjurapumeepua ki nu'uti oorosí tukapari tiachi, wa'ao ki nu'uti naarakoniachi, taamerao tahpitika cheeniachi ki'suka tísia aiwakaopua.

¹³ Waikao Eesusia ahpo pukamina nokisiamene wa'a chaanesaapua, chaanekapua kapitaio:

—Kaawe e'raaka naaju aamo ta'pechio, aamo paparariopa, yachapakame teimamua ta'pechi kokoriameo.

Waikaopu kapitai ta'perachi kokoriamea, Eesusi wa'a cheesochi yachapakame itipiripua.

Eesusia Peero waasira yachapatena

(Marako 1:29-31; Ruuka 4:38-39)

¹⁴ Eesusia piie taawe Peero ta'perachi ajasitioopua, Peero waasiraopua tísia che'yame tewitiapua, ipetachi po'yame. ¹⁵ Wa'a tiioopua pu'kao Eesusia po'yachi eenakao, sekae ihchepaka yachapatekapua pu'kao. Waikao Peero waasiraa yachapasaapa, itapiti kooame yoramia werisikapua ko'kopuawichio.

Eesusia ki ookapi kokoriame yachapatena

(Marako 1:32-34; Ruuka 4:40-41)

¹⁶ Pu'ka wa'api aario yooma wa'ami ohjoemea waapi, ki ookapi reemoikame u'yepakapua Eesusio. Waikaopua pu'ka na'arari yachameopua, oowera te'yaka puuyanakapua pu'kao. Wa'aoiopua tiameo, yooma ihta kokoriame yachapatekapua tiame. ¹⁷ Ihji Eesusie sautetiamea, ehkoriai Isaiia cheeria, ikitiamepua. Puu Isaiia, i'ka Eesusi naewakao, eee cheeriaipua: "Puuu yooma taamo kokosa ikitiaopua weeruwachio, yomatiam taamo ihtaoi yuuwesiwaopua tiameo, taamo apachunekaopua pu'ka, apochi uuka i'tiowa, kurusichi mukukao."

Eesusi na'naritonarekame

(Ruuka 9:57-62)

¹⁸ Wa'a ohjoniopua pehji Eesusi ahjamao, muuwaeme napawikame tetewikapapua ahpo norikameo, tísia resipakamekapapua wa'asio, paonamina pa'wechi siimpapo tuukapua waikao. ¹⁹ Wa'a chioi Eesusio pehji,

wa'a naaepakapua aaata iyoteri tijoe. Puuua naaepakao chaanekapua Eesusio:

—Masitari, aamo ahjama siminariame neeeai, ahkai aamo simiyachi.

²⁰ Nape Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Keeochia yeewachi ohjoemepua wa'atiao, tuchikiai ahpo ta'sochi kochiyamepua, nape neeeai Tijoe Tijoetukamea, ki iinuemepua i'wa weechio ahka no'o che'repasimiachioopua karichio. ¿Kaawe inatakamekosamua naaju no'o ahjama oinariao?

²¹ Piirechi aaata Eesusi keeupame tiamea, chaanekapua Eesusio:

—Paamira, aamo ahjama oinariame oiyo, nape no'o noono mukukame, wetemajimerikane pehjo.

²² Nape Eesusia i'ka e'rao nane'riamekapaopua, oowera wa'a chi-iamekopapua pu'kao, wahjachi wa'a keeupameo wa'achi ahpo e'rameko erakomichioopua pu'kao, pukaepa eee cheeka nehjiakapua pu'kao, Eesusia:

—Pichiwa no'o ahjama oinariame enesaa, kihta eina e'remetemua aamo no'o ahjama siminarewao. Pichiwa enesoo aamo noono mukukameo, wahjipakameka te'teriamo Riosichikamera toipuapua pu'kao, wetemajimichio.

*Eesusia eeka teewetena, pa'we pe'konira tiame
(Marako 4:35-41; Ruuka 8:22-25)*

²³ Wa'a cheesaapa Eesusia, pawekakerachi mo'moenatiapua. ²⁴ Wa'a pa'wechi nokisiniio ki kuita yukipakapua ki nu'uti eejeka. Pa'we pe'koniraii pawekakerachio, aampasi chi'posiapua, pawekakerao piwiteme teereteka. I'ka wa'a ikiniio Eesusia kochipariaipua pawekakera wasichitu poika. ²⁵ Waikao teeme Eesusi ajawariaa, pusatekapua Eesusio, chaachapaka:

—¡Paamira, Paamira pusasaaa! ¡Werisika taamo ku'isa! ¡Ki piwiteme teetona teeme?

²⁶ Waikao Eesusia pusatetiapa, taamo chaanekapua:

—Ai eeme, ¿achinikai tisia majayame eemea? ¿Kiisi ahjachi erakona eemea noochio, no'o ihsia tetewakameai? Wa'a cheesaopua werisikao, ta'omakapua eekao, yu'kiopua tiame.

Waikao yu'kia eekaa tiame ta'omatiapao, teewekapua. Waikao, yooma yúuweeme itipikapua waikao, pa'wechio. ²⁷ Waikao teemea tisia peenia erakokaopua iintoriao, taamo chaachapaka teemea:

—¿Ihtana tijoe iikame ihjia, ahkasi yu'kia eekaa e'wiameo?

Wa'a erakoka itipitiapua pu'kao.

*Kaatara weechi ooka tijoe reemoikame
(Marako 5:1-20; Ruuka 8:26-39)*

²⁸ Kaatara weechi ajasitioopua paonamina wa'a pa'wechio, pu'ka meereo poeochite mo'moenaniio, senawato ooka ti'tijoe reemoikame taamo natepakapua, Eesusi ahjama nayewamia. Ihji reemoikamea wahjipari toaniachi ohjoeme eneriapua tisia nenekatuame. Wa'a te'tiamekopua pu'kao, aaataai ki u'matome tiapua wa'amio, poeochio. ²⁹ Ihji ooka reemoikamea wahjipame wetemajiwachi ohjoeme senawato puuyakamea, weeru sisinakokaopua, chaachapakapua Eesusio:

—¡Muuu Riosi Taanara, ihtana yoramia teetonamua wakinao? ¿Taamo kokosamia eenamemua ke'chu taamo kokosapuame asiyoio?

³⁰ Teesa waanami kaawi kahjenachio, muuwaame ohjoriapua koowi tepuniame, koaka nokayame. Reemoikamea pu'ka wa'a ohjoame tetewapao, ³¹ utewa chaachapakapua Eesusio, pukachi ahpo uhjurapuawichioopua. Puuua chaachapakapua Eesusio:

—¡Eesúsii!, i'ka tijoechi taamo puuyanameri enesaa, pu'ka koowichi taamo reesisepuapua muimichiooo.

³² Eesusia chaanekapua waikao:

—E'esa naaju, wa'a muimitia eemea.

Waikaopu re'remonia pu'ka ti'tijoechi puuyakaopua, koowichi muikaopua waikao. Apochi muitiaapa koowia reemonioeo, kai muenáti uju-makaopua, tekoratatiapo ruhjikapua pa'wechi neerochi. Waikaopua wa'ao, yooma wahjipakapua si'sirika.

³³ Waikaopua koowi tepuyamea, wa'a noonoikopa koowio, ahkasi mochiwachisi ujumakapua tisia majakame. Wa'a ajasiapua mochiwachio yooma tuuyeriapua wa'a mochikameo, ihtana ikiriamekopua, puuu ooka ti'tijoe re'remoikameopua. ³⁴ Waikao wa'a mochiwachi ohjoemea ikanati Eesusi kahtiachi e'enariapua. Wa'a e'enasapua Eesusi ihsiachio, pu'ka iintoria majakaopua, utewaeme itanekapua Eesusio, sewinachi akipamichiopua, ki ahpo weewachi.

9

Eesusia tu'wikame yachapatewa (Marako 2:1-21; Ruuka 5:17-26)

¹ Kaatara o'inia Kapenau no'rapakao, pawekakerachi mo'moenatiapua Eesusi ahjama. ² Wa'a ajasitioopua Eesusio, aaata tu'wikame u'yepatiapua wa'ao, e'taparachi tekitoka. Waikao pu'ka tu'wikameo, pu'ka u'pakameopua tiameo, tisia apochi paparamekopua pu'kao, Eesusia chaanekapua tu'wikameo:

—¡Oisa erapasaaa temaríi!, aamo sautema neeea, aamo tatakorio cheriweka.

³ Ikanati wa'a cheekopa Eesusio iyoteri ti'tijoea, erakoriapua apochio: “Ihji tijoea, na'arenapua Riosio.” ⁴ Nape Eesusia nane'riapa i'ka erakao, chaanekapua:

—¿Achínikai no'o na'ara cheerio erakoame eemea Riosio?
⁵ ¿Naakonakosa ki epeche ki tehki ohjoarepua: “Aamo cheriwiamenia tatakoriario” —chaniwame, naatikosaoi— “Yachapasa oisi”? ⁶ I'ka tu'wikame no'o cheeriaa aamo tetewimichio cheekamenia, neee Tijoe Tijoe tukameo, reesiseri iinuekamekopapua i'ka weechi cheriwepuameopua tatakorio.

Wa'a chaanesapa Eesusia pu'ka nekakoameo, chaanekapua tu'ikameo:

—¡Sausáaa, werisika oisíi! ¡Saukame muuupa wa'asíi! Ehpeo apechunasa aamo ipetao no'asa.

⁷ Wa'a cheesoche Eesusio tu'ikamea, saukame itipikapao, ahpo ipeta apechunasa mookeka no'rakapua. Waikao Eesusia wa'a iintosaapa, iyoteri ti'tijoe ne'nepakaopua, chaanekapua:

—Aaf. ¿Ki saukamekosa, no'rapukosamene pu'ka?

⁸ Waikao Eesusi iintoria yooma tetewikamea, ki nu'uti iyoriwa tetewikapua pu'kao. Wa'a iikapa puuuu, weruma kaaweruma paparari nayewaka, paparapakapua Riosichio, pu'ka Eesusio weruma utewari kiaretioopua, aaata weechi tijeokoipua.

Eesúsie Maateo yeetoniamé (Marako 2:13-17; Ruuka 5:27-32)

⁹ Ehpeo Eesusi no'o paajuteria ahjama oimichio, nayewamane. Piie taawechi no'o Rooma yawichiwichio koparowaka ihsioio, Eesusia no'o chokichiami u'matoaio, no'o paajutesikapua, eee no'o chaaneka:

—Nahpe Maateo no'o ahjama, ahkaoi no'o oiyachi ahjama oitai.

Waikao neeea, ahjama siinkapua. Waika o'inia neeea, ahjama oiyaamepua.

¹⁰ Waikaonia pu'ka wa'apichio, no'o ta'pechi paajutekania aari enamichiopua ko'komiao, noochitia Rooma yawichiwichio koparoame, napawisa ko'kopuachi. Wa'achi wa'a e'enariapua tiame, ki kaawe nokayame, puuua wa'achi ko'kakapua tiame, Eesusi taamo ahpo masitera ahjama koaka kahtiachi. ¹¹ Neipa meeriamio parisero ti'tijoea, Eesusi nane'rekapao tatakoriame ahjama ko'kariopao, taamo iinatukekapua chaachapakao:

—¿Achinikai aamo masitaria, yawichiwichio koparowame ahjama ko'kakamepua, wahjachi ti'tijoe ahjama tatakoriame?

¹² Wa'a chaachapachaniopao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Ki kokoriamea ki nakiyamepua ahpo sauteniameo; kokoriamerakamerapua, ahpo sautewa nakiyamea. Neeea, tatakoriame ahjama koayamepua, puuukamerakopapua ahpo tatakoriia sautepuameo. ¹³ Nonorasaapa, Ehkoriaami Iyoterichi chiia, ne'nepuapua, eee chiiachi: “Ki itapiti no'o ooweniamemeche tetewinare neeea, itapiti me'yetiame no'o ooweniameme. Neeea aamo iikachikamera, kaaweruma enepakame tetewinare neeea, no'okamera oowe e'reka paparakamera.” Neeea tatakoriakamera noochi paajutemia eenakame neeea, noochi paparaka enasoopua cheriwemiapa tatakoriario, ki ahpo tatakorieme erakoamekoopua ka'i.

Ki koi'wari Riosi iyoriwachi simiyame iinatukewa

(Marako 2:18-22; Ruuka 5:33-39)

¹⁴ Seenepi simikame Waani Paatori na'naritoamea, Riosi iyoriwa ki koi'warichi simiyame iinatukekapua, Eesusio:

—¿Achinikai teeme Waani masitewaraa, pa'pariseroa tiameo, tísia Riosi iyoriwa ki koi'wa yooramepua, nape aamo masitewaraa, ki wa'achi nokayamepua?

¹⁵ Eesusia nehjiakapua:

—¿Yuuweeme mochtariarepua nenewiwachi paajutetiamea, neewimerio ahpo paajutetiachi ahjama kahtioopua pehji? Nape no'o neewimerika tiame apechunatioopua tewekachio, waikamiope o'inemeri no'o masitewaraa, ki koi'wa Riosiwichio iyoriwa yoorakao.

¹⁶ 'Neeea i'ka wehjoarichio weemera Riosichi te'terewa enepatemia eenakamemia. Oochetiame Riosichi te'terewa nokiwameo, animari ko'yeka kohseniamechitiaopua oowewa, kiteremichioopua pu'ka nokiwameo. Aaata ki koyachiameme weemera wisasorieopua, oochetiame wakiraopua. Weemera wisasori churupasokoopua, oochetiame wisasori koyacheraa si'panamiopa pu'kao, wa'a ikisooopua pu'kao, epeche teeremeriopua si'pariachio. ¹⁷ Wa'achitia weemera wiinooi, ki oochetiame wi'chi aarichi toaniamepua. Puuua oochetiame wi'chi aarichi toatia, si'pama oochetiame aaria wi'chi. Wa'a ikisooopua pu'kao, wa'atia wekamapu wiinoo aaria tiame. Weemera wiinoo weemera aarichi wi'chichi toaniamepua, nenekuti ka'karuma enesoo ki si'pamichioopua.

Airo maarara nayewaniame; aaata oowitiame Eesusi ampawakirachi ihchepakame tiame

(Marako 5:21-43; Ruuka 8:40-56)

¹⁸ Wa'a chaanioipua Waani na'naritoao, senawato wa'a eenaka Uurio ti'tijoeri paamiratuamea. Ihjia ikanati chopokorieka weripakao chaanekapua Eesusio:

—Paamira, yaapiti simijerani neeea no'o maara ne'nemia. Ihpi kiterepakapu no'o maaraa, nape wa'a eenaka aamo sekae ahjachi ihchep-soo, eenechi oijenamapua.

¹⁹ Wa'a chaanetiache Eesusia, ahjama siinkapua ne'nemiao, ahpo yeeka oiya yeetoka. ²⁰ Wa'a simiyoipua pooechio, pukamina naaeparia piiripi oowitiame. Puuu oowitiamea, oosa mariki aampa ooka paaumpari i'toame eneriaipua eerasukao. Ihji oowitiamea noriwi ihchepariapua Eesusi wisasoriwachio, e'raka: ²¹ “Wisasoriachio ihchepasaane, saumachenia.”

²² Wa'a ikitiaapa Eesusia, ku'rika ne'nepakao chaanekapua oowitiameo:

—Kaawe erapasa maararaa. Muuua noochi paparaka ihchepakapao, saukame itipikamemua wa'asi.

Waika wa'apichio, saukame itipiriapua.

²³ Eesusia tijoe paamiratuame ta'perachi ajasitioopa, weeru chaachapa wa'áo naarakokao, pakapuchera chaajateka o'inemeriakaiopua wa'asi mukukame i'topuawichioopua wetemajimiao. ²⁴ Eesusia chaanekapua wa'ao:

—Ehsoo eemea, se'wi ajapasaopua pahchúo. Ihji kutewea kiisi mukukamekaitepua, oowera kohchiaite ihjia.

Wa'a chiopua Eesusio ti'tjoeria, a'achekapua na'areka. ²⁵ Wa'a cheesao Eesusia yooreminia pakikao, yooma puuyanapakua wa'ao. Wa'a ik-isaopua pu'ka kiterepakame maaneniaméo, sekachi chapika oijenatekapua.

²⁶ Eesusi wa'a iintoriaa, yooma pu'ka weechiami nane'reretiapua.

Eesusia, ooka ki mamachiriame yachapatena

²⁷ Wa'a o'inia Eesusi machenasoopua, ooka ki mamachiriame na'naritokapua siinakosika, aaatae panitoka i'toniaiopua chaachapasiapua Eesusio:

—¡Ehkoriami Raawichi eenameee, taamo cheriwesa muuuuaa!

²⁸ Aaata ta'pechi pakisoopua Eesusio, wa'a e'enaka naaepakapua Eesusio. Wa'a e'enakopapua pu'kao, iinatukekapua Eesusia:

—¿No'o kajumio erakona eemea aamo sautekao?

—Eje'e Paamiraaa —chaachapakapua.

²⁹ Waikao Eesusia puichi ihchepakao, chaanekapua pu'kao:

—Saukame itipiamé eemeapa, noochi paparakapa.

³⁰ Waikao ki mamachirieriaméa ti'tijoe, saukame itipikapua. Wa'a iintosaapa Eesusia, chaaneka uhjurakapua ohjirachio:

—Kiisi aaata chaanemitia eemea, i'ka wa'o aamochi iintoriao.

³¹ Nape puuua wa'a puuyasacheo, yooma mochiwachiami nane'reteriapua, ahpo yoraretiaopua Eesusio.

Eesusi ni'o tijoe nayewateria

³² Pu'ka ki mamachiriame pukeri puuyasooipua ta'pechio, wahjachi ajasikapua wa'ao, ni'o tijoe u'yepame Eesusio, puuua reemo yahchame eneriapua tiame. ³³ Puuu tijoe ni'oa, Eesusi ma'chipasochepua reemoo, o'inekupua nayewakao. I'ka wa'a iikame tetewapao Eesusio, ti'tjoeria tisia peenia erakokao, chaachapakapua:

—¡I'wa isaeri weechio, kiisi tetewameai teemea eee ikiwameo, ihtá taawechio!

³⁴ Nape pa'pariseroa wa'a chaachapame inamukapaopua pu'kao, chaachapakapua:

—Aa nape puuua wa'a ihsiamépuá re'remo puuyachakao, reemo noono-rae ku'iniapa, pukae kianiamékapa puuua, te'ta utewario.

Eesusia, ti'tjoeri tesiwa e'reka tetewanipua

³⁵ Eesusia yomachi muuwari mochiwachiami oikao, nu'nunti mochiwachiamiopua tiameo, yooma pipiripi i'isaeri napawikarichiamioipua tiameo, masiteka oiriapua tiameo. Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame masitekaopua wa'amio, yooma ihta ko'koame sautesikapua tiame, ihtaio weerewachi a'chi eraniameopua, sautekapua tiame. ³⁶ Yomachiami wa'ami tesiwa te'tiamekopapua ku'iwa nakikao, po'wa ki tepuniamechitia mochitoamekopua pu'kao, tisia tesiwa e'repakapua pu'kao. ³⁷ Waikao Eesusia ki ookapi ti'tijoeri wa'a tiame tetewikapaopua, taamo chaanekapua ahpo ajawario:

—Riosi tehkiwachio ki nu'uti tehki simiyamepua, nape tekipanamea ki weekapua, ehpeche ki ookapi nakiwamepua pehio. ³⁸ Pukaepa ehpeche weeka tekipaname itamitiapua no'o No'no tewekachio, Apoe i'ka echiwa Teekoraopua, taamo ku'ika apechunameriopua i'ipario, pu'ka i'ipari ti'tijoeri noochi paparameriopua.

10

Eesusie oosa mariki aampa ooka, uuka ajawatiame (Marako 3:13-19; Ruuka 6:12-16)

¹ Wa'a cheesapa Eesusia, taamo ahpo ahjama ohjoameo, oosa mariki aampa ooka uusaopua, ahpo waapi ajapanurekapua. Wa'a ikisaopua, taamo nayewatumia siimpameri ajawakapua. Taamo uusaapua siimpamichio, ahpo utewari taamochi yahchekapua, pu'kae utewarie taamo puuyanemichioopua re'remoopua ti'tijoechio, yooma ihta ko'koameopua tiameo, pukae yachapatemichioopua weerewachi kokoreniamie.

² Ihji teeme oosa mariki aampa ooka ajawatiamea, ihjipua: pahcha simiyamea Siimoni Peero teewafaniame, Anteresi Peero poonira; piirea Saantiaokapua Waani tiame, na'pa Sewereo tatanara; ³ piirechia Eeripekapua, piirea Waatorome, epeche piirea Toomasi; wa'a ikisa piirechia tiameo, nee Maateokapua, Rooma kahtiame yawichiwichio koparoaka yasitoai; piirea Saantiaokapua tiame Arajeo taanara; piirea Taareokapua; ⁴ piirechia tiameo, Siimonikapua Weemuame teewataniame tijoe; piirea Uurasi Ihkariotekapua Eesusio, noriwi nehjakame.

Eesusie Riosi ye'karichi nayewatumichio uhjurawa (Marako 6:7-13; Ruuka 9:1-6)

⁵ Eesusia taamo oosa mariki aampa ooka masitera uusaopua, eee cheeka taamo uhjurapuame ajawakapua:

—Ka'te ohjomitia ki isaeri ti'tijoerichio, Sa'samaria mochiwachiamioi.

⁶ Ohso kaawe isaeri mochikachiami siimpapuapua, po'wa ki tepuniamechitia mochikamechi, tatakoriichi wewekakame mochikachi ti'tijoeri.

⁷ Pu'ka ti'tjoerio chaanepuapua: "Aamo Riosi ye'karichi muitemeria, aamo weechi ihsiamie puuuapa. Pu'ka aamo nayewemia e'nakame teemea."

⁸ Pu'ka Riosi ye'karichi simiyame nayeweka nokisikao, yooma aata kokoriame sautesipuapua pu'kao; mukukameo ahjatepuapua pu'ka; repera kokoriameoi piipatepuapua pu'kao; reemo na'arari yahchameoipua, ma'chipasepuapua tiame. Eemea pu'ka sauteniamie nokisiaio, kihta toomi koparoachi nokisipuapua, wa'a te'teretomeri eemea i'ka Riosi utewario, kihta koparoawachi kiatiamekapua.

⁹ Toomio itapiti aamo ahjae tarimiao, kihta i'toka siimpapuapua.

¹⁰ Mokewarioi ka'te i'toka siimpamitia, itapiti aamo ahjachi i'tomio, piirechi wakiraoi, piirechi kaakaoi, teesoraioi; wa'atia siimpameri kihta i'tokao, tekipanameo, ahkaoi ahpo nokayachio ko'kotepuamekopua.

¹¹ 'Ookapi ta'peekachiami asikaio, Riosichi paparama i'yapuapua, aaata aamo che'repamiachi kiamia tiachi. Aamo che'repari kiatiachioi, wa'ache mochisa uumatopuapua. ¹² Aaata ta'pechi asiyaio, Riosichi mochikamechitia teepotapuapua. ¹³ Wa'a ta'pechi aamo asiyachiamio, Riosichi paparamechitia aamo asipusoo, wa'ache che'repasa uumatopuapua. Nape ki Riosichi iyoriame enesoo, poanachi i'yapuapua che'repauachio. ¹⁴ Nape wahka mochiwachi, ki aaata aamo kianaresoo che'repauachio, aamo tarachi pechichisache kaakao uumatopuapua wa'ao, ki ahpo kaawe e'reretia pechichisa. ¹⁵ Pu'ka wa'a te'tiamechio ti'tijoeri, pichiwa chaaninia pu'kachio, ki teesa tiame wichimerikopua Riosi kokosario te'ta Riosi katewemiachioipua ti'tijoerio. Epeche kokosari aiwamerikopua pu'kao, ki Sooroma muuwari mochiwachi, Oomora muuwari mochiwachioipua tiame, Riosi kokosari aiwariachitiaopua.

Chapinarewa erakoa Eesusichi paparama na'ara yoraniame

¹⁶ 'Tisia maajoichitia che'maka ohjopuapua aamo siimpachio, wa'a aamo no'o uhjurachio, sapoori ti'tijoe ooweru tiame mochiwarichiami aamo uhjuramenia. Wa'ami ahka aamo tetewisaapua, aamo ko'konaremapua, pu'ka aamo Riosi kaaweruma tuuyesiopa, tisia aamo na'areka tetewimapua. Pukaepa eemea, koorochitia kihta chiame enepuapua, kihta nekame tiameo. ¹⁷ Pu'ka ti'tijoechio kaawe aamo neesetopuapua, ki senawato yoorewa neesetoamechi wenejipua tiame enepuachioipua, seenekachioi puuua aamo wenejikao karichiami ahkaio aamo toanaremapua. I'isaeri napawikarichioi aamo i'tomapua wepipuwachioo. ¹⁸ Te'ta yawichi peereirachi u'upapuame eemea wenejika, noomina te'teriapa eemea ahjama. Waika chaachapameri eemea no'o nehpuakao, wa'akachi, te'ta ya'yawichi tetewachi. Eepi wa'a yorapuame eemea aamo ohjoachio ihta ya'yawichichioi, ihta aaata seesenu ya'yawichichioi i'isaeri. ¹⁹ Nape ahkaio te'ta yawichichi upatiaio, ka'te seewemitia eemea aamo chaachapamiao, achini ihtana chaachapaka aamo nehpuapuameopua. Riosi Apoea amochi ihsimeripua nehpuaka, aamo chaachapamiao nayeweteka. ²⁰ Ki aamoe naewai chaachapameri eemea, apoe Riosi ihsimeripua amochi nayewaka, apoe ahpo Riosiwari.

²¹ Wa'a cheesaapa i'ka nayewasikapua:

—Asimiitepua piie tawechiamio, aaataa no'o ahjama ohjoniopao, ahpo poponiemeai ahpo ko'imiitepua; noonoraai ahpo tatanao, wa'achi iintomiitepua ahpo taana me'yaka; tatanaraai tiame ahpo noono nekamuchekao, merimeripua tiame ahpo noonoo, ki tetewinariapa ahpo noonoo ahjama teereniameo. ²² Ahkaio ti'tijoeria aamo nekamuchemeripua no'owichioo, nape ahkasi kateweri taawechisi ki se'wika noochi paparaka te'teretosopua newipatepuamepua, kakupachi iintapakao. ²³ Pirenapi mochiwachi na'ara yoramia naanaritoniam, pirenachi mochiwachiami ujumapuapua; neea no'o ikimiao, kiisi wehchi wichimeripua, nee Tijoe Tijuetukamea ke'chu aamo yooma ohjoi i'isaeri mochiwachiamio, meritiai eenechi oijenakame eenakame enamania.

²⁴ 'Aataai masiteraa, ki epeche tiamepua ahpo masitario. Aataai ahpo teeko tekikanakiamia, ki epeche tiamepua ahpo teekoo. ²⁵ Puu masiteraa, ki ahpo masitari epeche tiame tetewiniamechitia, ahpo tetewipo maaemetepua. Aataa tekipanamea, ki ahpo teeko tetewiniamechitia, tetewipo ahpo maaemetepua. No'oo, no'o Weseu riaorosi tewatioo, ¿ki epeche eemekamerakosa riaorosi tewapuamepua?

*Aatanakamera majawepuame**(Ruuka 12:2-9)*²⁶ Eesusi i'ka taamo masitesaapua, i'ka taamo chaanekapu:

—Nee. Ka'te seewemitia masitari ki ka'karumao aamo na'ariao, yooma itapiti aamo na'aretiamea kihta noriwi itipimerikaitepua. Yooma wa'a chaachapakamea, Riosi te'ta kokosari tisia aiwatepuamepua. Yooma noriwi tiamea, yooma ma'chi teerepauaite puua; yooma noriwi na'ara nokitiameai inasoka, yooma nane'repuaitepua, Riosi kokosarichi taawechio, te'ta Riosi ti'tjoeri te'teria katewiachio. ²⁷ Pukaepa eeme piineri mochikai no'o masiteria, yooma tetewachi masitepuapua aaatao, yooma aamo no'o ki aaata inamuachi masiteriao, yooma inamuachi masitepuapua pu'kao. ²⁸ Ka'te seewe nokisimitia aamo weerewa merinariameo, aamo weerewa me'yakaipua, ka'chi iika merimeripua aamo iikao, Riosi ahjama yasimeripua. Riosikamera aamo kokosamia seewepuapua, te'ta ki wahjame aiwarichi uhjurapuame.

²⁹ '¿Kikosa tuchikia, piiripi toomichi wa'api nehjitioipua pu'kao, ki nane'retare Riosia pu'kao, piiripi pu'kaio mukukoo? ³⁰ Aamoo Riosia, ¿ki epeche nateyame tetewame ohjoare Riosia, ki tuchikichitia? Puua ahkasi aamo kuupaai, nane'riamepua kehkina aamo kuupaekopua. ³¹ Pukaepa kihta seeweka mochitomete eemea, epeche nakiwamekapua Riosieo, ki tuchikichitia.

*Ki aaata seeweka Eesusichi paparameko tuuniam**(Ruuka 12:8-9)*³² Eesusia simiteka masiteka, chiipua:

—Aaata no'o ahjama tiio tuuyameo, wa'achitia no'o ahjama tiio tuuyo tuuyemania pu'kao, apoe te'ta no'o Noonochi te'pa kahtiamechio. ³³ Nape aaata ti'tjoechio ki no'o ahjama tiio tuukameo, neea no'o Noochio te'pa kahtiamechio, kiisi machiyo tuumania pu'kao.

*Ki napati wa'achi erakowa**(Ruuka 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Pu'ka masitesaapua ti'tjoerio, ki ahpo wa'achitia inataniame masitekapua, eee cheeka:

—No'o i'wa weeechi eenariwaa, ki napati ta'iria mochipuawichio no'o eenario erakopuapua, ti'tjoeriopua noochi simiyame chaachapakao, ahpo nekakomerikopa. ³⁵ Ahkasi aaata ta'pechi mochikameai, ki wa'achitia ahpo erakomapua no'owichio tiachio. Tatanaraa, ahpo noonochi noochi paparameo, ki wa'achitia erakomeripua; mamararaai ahpo yeeyechioi, ki wa'achi tiame erakomeripua noochi paparopa ahpo yeeyeo; momoriawaraai, noochi paparopa ahpo waasio, nekakomeripua. ³⁶ Wa'a te'terewachio, ahpo ta'pechikaiopua wa'apio, ahpo seepuraweka enemeripua.

³⁷ 'Aaata ahpo noonoo ahpo yeeyekamera epeche nakiyameapua ki no'ochitiao, ki no'o ijinuwara teereme tiamepua. Wa'achitia aaata ahpo maraai ahpo taanaai epeche nakiyamera ki no'ochitiao, ki no'o ahjama teereme tiamepua. ³⁸ Aaata ki noochi paparawawichio anachaka yasioamea, na'arenai aaataeo, kiisi noochi teeremetepua. ³⁹ No'o ahjama tiia noriwi teerenariamea, kihta iinuemeripua puua noochio, ahpo ahjama teerewao. Nape ki inasamea ahpo noochi tiiao, kaawe teeremetepua noochio, ki ahpo inasamekapua noochi tiiao.

*Tintorewawichio kianiam**(Marako 9:41)*

⁴⁰ 'Aamo kaawe tetewamea noochi tiipao, no'o kaawe tetewamepua tiame. Wa'achitia no'ooi kaawe tetewamea, no'o Noono kaawe tetewamepua tiame, Apoe no'o Noono no'o weerakame, tewekachi o'inia kahtieme. ⁴¹ Aaata noochi tiame Riosiwichio kaaweruma nayewatuamea, kaawe uuka tetewameapua Riosi chiiiao, wa'achitia ahpo iinuepakamepua, Riosie ahpo kianiameopua. Yooma noochi eneka Riosichi ka'karupakameo, kaawe tetewame no'o Noonoo, wa'achitia ahpo iinuepakamepua Riosie kianiameo. ⁴² Aaataai, pukeri noochi o'ichame paparakao, teesaai ku'ikoipua pu'kao, neeroioi ki'yakaopua paramusoo, Riosia kaawe e'raka tetewamepua pu'kao, ki wa'atia toimeripua pu'kao, itapiti ahpo kiameripua, tisia kaawerumaopua.

11

Waani Paatori uhjuria (Ruuka 7:18-35)

¹ Eesusia kajusaapa taamo oosa mariki aampa ooka ajawatiamе yorapuaе tuuyekao, wa'api wa'ami masitemia simikapua taamo ahjamao, ahpo Noono kaaweruma tuuyewari tuuyewamiaopua.

² Waani Paatoria yeetaeka kahtiaiopua perekarichio, Eesusi inisia inamukapaopua, ookapi ahpo masitia uhjuriariapua Eesusi iinatukemichioo.

³ Waania eee cheeka iinatukenureriapua Eesusio:

—¿Muuupu Ehkoriaami enamio tuutiamе Iyoterichi, piirechikosa puuyetaone, pehji?

⁴ Eesusia iinatuketiapao, nehjiakapua cheekao:

—Nonorasaa eemea, yooma aamo tetewaria no'o ihsia, tuuyepuapua Waanio, yooma aamo no'o chiiia inamuriaopua tiame: ⁵ ki mamachiriameo no'o ma'chirepatio tuupuapua; rojowi kokoriaameo, sautio tuupuapua no'oo; repera ko'koriaameo, no'o yachapatio tuupuapua tiame, piipakame itipiteka; na'nakapioio, no'o sautio tuupuapua pu'kaoi, inamuteka; mukukameoio, no'o oijenatio tuupuapua eenechi; ahpo tatakoririopa tisia cheriwejerao, nooe cheriwio tuupuapua. ⁶ Noochi kiisi seeweka oowe e'riame, tisia kaawe yorapuameko tuupuapua pu'kao, no'o Noonoeopua Riosi.

⁷ Waikao i'ka Waani na'naritoa nonorapusaapua Eesusia, Waanichi simiyame nayewasikapua wa'a muuwaro, eee cheeka:

—¿Ihtana ne'nemia siimpaka eemea ooruchi weeechiopua? ¿Aaata majaka kuhichitia chachapia ihsia e'nakame eekaekosa, ne'nemia siimpakame eemea wa'ao?

⁸ Ki wa'a tiame ne'nemia siimpakame enesaa eemea, ¿ihtana ne'nemia siimpanareka eemea naaju, aaata tijoe ka'karuma wakiraemekosa? Ka'iii, ka'karuma wakiraemea peenia tiame, yawichi karichiche wa'a tiame wakiraetaniamepua, apoe yawichikamera. ⁹ Ki wa'a tiame wakiraeme ne'nemia e'enakame enesaa eeme, ¿ihtanakamera ne'nemia siimpaka eemea naaju, aaata Riosi nayewamekosa? Eje'e. Puu enerepua Riosi nayewatuame, nape ki oowera Riosi nayewatuame.

¹⁰ Waania ki oowera tijoe enerepua, pu'ka Waanio no'o Noonoo ke'chu no'o eenoio masitemiao, cheeriaipua pu'ka nayewakao, eee cheeka: Neeea, ke'chu aamo o'inioi masitekao,

wa'a aamo uhjurenania aaata,

yooma ti'tijoe oowera tiame ki kaawe te'teriamе ahpo iikachio,

katewetiamе mochiwamichiopua ahpo iikachio,

yooma pu'ka ki kaawe ahpo te'teriamеopua,

toinuresika na'arariopua, ki kaawe nokiwameo.

Wa'a cheeka nayewakame Riosia Ehkoriامي Iyoterichio, ahpo ehkoriامي nayewaturachio.

¹¹ Pichiwa chaaninia i'kao, yooma ooweruchi naawakamea, ihji Waani Paatoriche puua, epeche weruma itapiti yoorakamea ki wahjachitia; nape Riosi ye'karichi yasipua ahsepakamea, epeche weruma tiaaitepua, ki Waani Paatorichitia, kihta weruma iintokaipua i'ka weechio.

¹² 'Waani eenariachisi o'inia ahkasi ehpe taawechiamisio, tisia na'areka tetewiniamepua, Riosi ye'karichi muipume nayewatuamea. Ehpe taawechimioi, wa'achitia tahpitika e'raka kajuka tetewinariame, Riosi ye'karichi simiyame tuuyewaria. ¹³ Yooma ehkoriامي Riosi nayewatukamea, Ehkoriامي Iyoterichi chiiia tiamea, i'ka Riosi ye'karichi muira nayewaka chaachapatiamie puua, ahkasi Waani enasaoipu tiameo, pu'kachi ehkoriامي o'inia Riosi ye'kari nayewatiame nayewarepua tiame.

¹⁴ Neeea pukaepa i'ka Waanio, ehkoriامي Eeriakotinia pukachio, Riosi na'nayewatura enamio tuuka chaachapariao, pu'kao wa'achi tiame ihsi-wariemekopapua. Aaata wa'achitia erakonariamea, wa'achi erakomapua. ¹⁵ I'ka wa'a tiame pahtenariamea, kaawe inataka ne'nepuapua.

¹⁶ '¿Ihtanako tuutarenia ehpe taawechiami ti'tijoerio? Ihji ti'tijoeria, kukuchika te'tiamepua, muuwaeme mochikame nehjiwachio, te'eka chaachapakame: ¹⁷ "Teemea chaachatekamepapua pakapucherao, nape ki yaukame eemea. Yuuwesiwa wikatakame teemea, nape ki naarakokame eemea." Ehpiami ti'tijoeria wa'a te'tiamepua. Eemea Riosie paetai, kiisi e'wekamepua. ¹⁸ Waanioi ki e'wakame eemea, ohsotia eemea pu'kao, roorokame teewakamepua eemea, ki ti'tijoeri ahjama koayamekopua pu'kao, mochiwachiami oika. ¹⁹ Ehpeoi no'o Tijoe Tijoetukame eenakoio, wa'achitia te'teriamepua, ki no'o e'wekao, ohsotia eemea no'oo, tisia koayame no'o teewamepua, nawajiamepua tiame. Eemea, oowera wa'a no'o chaachapamepua, senepi ti'tijoeche ahjama koayamekopa. Eemea wa'a chaachapamea no'oo, tatakoriamera ti'tijoeri no'o kaawe e'rio tuuyamepua. Nape aamo no'o na'ariao, no'o kaaweruma ihsia aamo ihchitamapua, no'o yooraka yasitooa, kaawerumakapa, no'o Noono tewekachi kahtiamio, te'ta peenewari machiwarikapua.

*Ti'tijoeri mochiwachiai mochikame, kiisi yooriamie
(Ruuka 10:13-15)*

²⁰ Waikao Eesusia wa'a mochiwachio, epeche weeka itapiti peenia ihsiwa ahpo iintoriachio, o'inekapua te'yakao, yooma pu'ka ti'tijoeripua, ki toinarekopa ki kaawe ahpo nokayao. Eesusia chaanekapua pu'kao:

²¹ —¡Aiiii eemea Korasini mochikame! ¡Aiiii eemeai We'saira mochikame tiame! I'ka no'o peeniasiwao Tiuro mochiwachi no'o iintosoopua Siironioiopua mochiwachio tiameo, pichikemii puua no'o chiiiao Riosichi paparakao, yooma ahpo ki kaawe nokayaopua toakaa. Wisasori suuwiti chuhchamii puua napisooi ahpo moochi ipaseka, ahpoo kiisi kaawe ahpo nokario erakoka, ahpoo puua wa'a tiame e'rakao, tetewiteka. ²² Nape neea aamo chaanemapua pu'ka aamo nokayawichio, te'ta Riosi katewemiachio puua taawechio, Riosia amochio ki nu'uti kokosari amochi teewemiitepua, epeche ki Sooroma Omora mochiwachio tiameo, te'ta kokosari aiwatetiamechitiaopua. ²³ Eeme Kapenau mochikameai, ¿Riosie aamo apechunapuamekosa maayame eemeai te'pa Riosi kahtiachio? ¡Ka'ii, ohsotia eemea kiisi wahjame wichiwachi uhjurapamepua, poanachi ki Riosi kahtiachi, wa'ao te'ta tukapachi! Neeea i'ka peenia tiame amochi iintoriao, Sooroma mochiwachi no'o iintokame enesoo, Sooroma mochikame ti'tijoeria, paparamii

puuuapa, wa'a iikaopua, ahjaka mochimeriipua pehjo. ²⁴ Nape eemea tetewikameaipua i'ka te'ta kaaweruma no'o peenia ihsiriao, kiisi nakika tetewikame eemea. Wa'a te'tiapa eemea, te'ta Riosi yooma ti'tijoeri katewiachio, epeche tisia kokosari aiwatepuame eemea Riosieo, epeche ki Sooroma Oomora tiame aiwatewiamechitia.

*Eesusi apochi resipuwawichio paayea
(Ruuka 10:21-22)*

²⁵ Eesusia yooma ti'tijoeri inamuachio, ahpo Noonoo nayewekaopua, cheekapua:

—No'no, aamoo tewekachi yomatiamе ye'kameopua i'ka weechiopua tiame, aamoo cheriwema ki'yame neeea, aamoo, i'ka ti'tijoeri weeechi mochikameo, kihtawichio aamo nakimia erakoamechiopua, ki aamo te'ta ma'chiamе tetewitiamekopapua pu'kao, aapoeo aapoeche, ahpo ahsepari tiame maayameopua, kaawe te'teriamеopua; ohso kaawe muuuu, tesiwa te'tiamerakachi aamo tetewitiame muuuu, te'ta aamo machika mochitonariamechiopua. ²⁶ Wa'a ihsiamе muuuu No'noo, wa'a tiame iintomo e'rakamekapa.

²⁷ Wa'a cheesapua Eesusia ahpo Noonoo, chaanekapua ti'tijoerio:

—No'o Noonoa yooma no'o ki'yakamepua ahpo itapitiwao, yooma ihta itapiti iintuameopua tiame. Aaataai ki te'ta no'o machiyamepua, no'o Noonochе puuuu, te'ta no'o machiyamea; no'o Noonooi, aaataai ki'tiamеpua te'ta machiyamea, neechepua, te'ta machiyameraa, pu'kao neeea aaatao, no'o Noonoo machitenaria. ²⁸ Pukaepa noochi e'enajeraninia. Aamo noochi e'enasoopua, aamo machitemania no'o Noonoo. No'o Noonoo te'ta machisaapa eemea, resipumeri eemea yooma itapiti amochi pehtiao, yooma aamo ki ka'karuma nokariaopua, cheriwetiame itipikapa. ²⁹ Noochi te'teresa naaju, yooma teitaipua waikao aamo resipuka yasitopuameo. Pepenipapuapua naaju no'o masitiao, kiisi tehki tiame aamo masitame neeea, kaawe e'raka. Kihta utewa cheeka aamo masitemeri neeea, kaaweruma iikaeka. ³⁰ Neeea aamo maakurakiao, kiisi pehtiamеpua tehki. Ihji aamo no'o nuuria, kiisi pehtiamе tiamepua.

12

*Eesusi masitewaraa resipuwa taawechi, tiiriko muurara tehpucharia
(Marako 2:23-28; Ruuka 6:1-5)*

¹ Piie taawe resipuniame taawechio Eesusia, tiiriko echitiachi-ami u'matoiopua ahpo ma'masitera ahjamao, ihji ma'masitewaraa cho'chorowame nokisiapaopua tiiriko pahchira ko'i'siriaipua okisikao.

² Nape parisero ti'tijoea wa'a nokisiopua pu'kao, chaanekapua Eesusio:

—Ne'neo aamo masiterao, resipuniachi taawechioipua, itapiti yooraka nokisinapua, ki reesisewa nokiwameopua.

³ Eesusia wa'a chaanetiapao nehjiakapua pu'kao:

—¿Ki iyonakame eemea Ehkoriaami Iyoterichio ihtana iintorio Raawitaruo ki anachapasaopua toore? ⁴ ¿Ki Riosi kaarirachi pakika paani iyoriwa ko'kakamepua, ahpo yeetoka inisia kipotekaopua tiame, pu'ka paanio tiopachi neeseriosiche reesiseniamе, ko'komichio? ⁵ ¿Ki tete-wakame eemea tiameo pu'ka Moisetaru Iyoterichio tiame chiiiao, tiopachi pa'pamiratuameopua tiameo, itapiti yoorariopua, Moise nuurari resipuniame taawechioi, itapiti ki reesiseri yoorario? ⁶ Pu'ka resipuniame taawechiwichionia, aaata te'ta iyoriniame kahtiotinia pehjo, ki pu'ka tiopachi iyoriwachitia. ⁷ Eemea epeche no'o te'ta machiyame enesaa, ki wa'a no'o chaanemii eemea i'ka ki reesisewaopua. Pahtiamе enesaa

eemea i'ka tiopachi iyoriniameo, pahthemii eemea tiamea, Ehkoriaami Iyoterichi chiiapua, Riosio eee cheeriachiohua: "Neeea, ki oowera itapiti meritiame oowewari no'o u'yepaka no'o iyorijeraniinia; neeea aamo iikachikamera kaaweruma enepaniame, nakiyamenia, aamo aaataopua tesiwe e'remichiohua." I'ka Ehkoriaami Iyoteri chiiia nokisiame enesaa eeme, kihta chaachapamii eemea, i'ka ti'tijoeri kihta ki kaawe nokayameo. ⁸ Nee Apoe Tijoe Tijoe tukamea, neee wa'api iintokamehua pu'ka resipuniame taawe, yahchakao.

Tijoe sekachi chookopakame

(*Marako 3:1-6; Ruuka 6:6-11*)

⁹ Eesusia wa'a tiirikochi o'iniia u'matosapua napawikarichi pakikapua wa'api mochiwachio. ¹⁰ Wa'a tiopachiohua, wa'a tewitipua piiripi tijoe sekachi chookopakame. Wa'aoi parisero ti'tijoea, itapiti wenejipuame tewinariapua Eesusio, chaachapaka pu'kao:

—¿Reesisewa ohjoarehua, aaata resipuniame taawechi yahapatehua?

¹¹ Nape Eesusia i'ka nayewaka nehjiakapua:

—¿Aatana eemea po'wa aamo puhkue tekoriichi wichisoohua piiripio, ki ma'chipatapua, resipuniame taawechikoio? ¹² ¿Ki wa'achi iintotarepu aaataai tisia ahpo nakiyame enesaaopua aaata tijoeo? ¿Ki epeche nateyame ohjoarepu ti'tijoea oowehua ki po'wachitia? Wa'a teeresoo resipuniame taawechiohua, aaataai tijoe ku'yamea oowitiameoipua, kihta ki kaawe tiame ihsiamepua.

¹³ Wa'a cheesapua Eesusia, chaanekapua chookopakameo:

—Riisasipaomua aamo seekao.

Waikao chookopakamea, riisasipasaopua seekarao, ikanati saukame itipikapua seekarao, piire kaaweruma ahpo seekachitiohua. ¹⁴ Nape parisero ti'tijoea kaawe e'remitioipua Eesusi kaawe iintorioa, Eesusi meripuame ahpo kateweriapua wa'a puuyasao.

Eesusi ikipuame nayewatiame

¹⁵ Eesusia i'ka noonoimia nane'resaapua, sewinachi siimpatiapua waikao, muuwaeme taamo pukamina nokisiniame ahjama. Eesusia ahpo pukamina nokisiameo, ki ookapi sautesiapua. ¹⁶ Eesusia ahpo sauteriao, ki aaata tuuyenuresiapua pu'kao, aatana ihsiriopua sauteriao. ¹⁷ Ihji Eesusi kaawe ihsika oiriaa, ehkoriaami Riosi cheeria teetotiamepua, ehkoriaami Isaia tewaniamechi Riosi cheeria, Ehkoriaami Iyoterichio puua, eee cheeriai Riosia:

¹⁸ ¡Nee! Senawato yachamiitenia,
aaata no'owichio yorakemeriopua;
puua aaata no'o uuria tijoe enemeripua,
aaata te'ta no'o nakiya,
aaata no'oo, tisia kaawe e'raka tetewamera;
pukachi yasipameri neeea no'o Riosiwario.
Ihji te'ta no'o Taana enemeripua.
Puua yomachi weeechi mochikameo,
no'o chiiia cheesimeri enemeripua,
no'oe cheriwepuame tatakori tiameo.

¹⁹ Ihji kaaweche nayewiame enemeripua ti'tijoerio,
kaawe e'raka nakikache,
kihta uwatiame nayewaka nekayamechitia.
Kihta inamupuamehua, aaata tetewachiohua,
ihita ki oowe e'repuameopua, utewa cheeka aaatao,
weeru nayewaka nekame cheekao.

²⁰ Ihji no'o Taanaa, ki epeche erapatemapua aaata, ka'chi ikime e'raka kahtiamelopua, neeroturi kahponakachitiaopua, aaata epeche koomorapatekaopua tísia yuuwesika yasitoameo. Puuu no'o Taanaa tiameo, ki wa'atia toimapua ki ku'ikao, aaata noochi teesa paparawa moroyame choipatiame, itapiti tahjera meechara choipatiamechitia. Wa'a inisimeri no'o Taanaa, noochi enapame ku'isikaopua, ahkasi ahsepari teeremeriachisi noochi paparameriopua wa'asi, ahkasi no'o Taana yawichituwachi, no'oo mochitepasichi.

²¹ Wa'a pu'ka no'o Taana yawichituwachio, yomatiamé wehjoarichi mochikame, no'o Taanachi ahjachi erakoka, ohjoepameripua.

*Eesusi wenejiwa reemo utewarie ihisia
(Marako 3:19-30; Ruuka 11:14-23; 12:10)*

²² Wa'ao Eesusia, piiripi tijoe ni'o ki ma'chiriami u'yepatiapua. Ihji tijoea reemo apochi yahchapa wa'a teereriapua. I'kao Eesusia, reemo ma'chipasekaopua, saukame itipitekapua ki ma'chiriao, ni'ooi naewatekapua tiame. ²³ Yooma i'ka wa'a iikame tetewakamea, tahpítikatia peenia erakokaopua, ahpo iinatukiapua chaachapak:

—¿Ki ehkoriaami Raawichi enamerijuare ihji? ¿Ki ihjipu Riosie enamio tuutiame?

²⁴ Nape parisero ti'tijoea i'ka inamukapaopua, ahpo ihchi chaachaparepua:

—Ihji tijoea, Weseuchi eenamepua utewariraa, pukae ma'chipamepua reemonioo.

²⁵ Wa'a ahpo chaachapopa ihchio, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Nape piiripi yawichiwachio, ka'chi iika ahpo wa'apichi nasiwamepua. Ahpo wa'apichi nasiwasaapua ooka pirenaturu enepakao, ahpo wa'api soopameripua. Ahkanoi mochiwachioi, ahkanoi ta'pechioi, ahpo wa'api nasiwasaapua, ahpo wa'api soopameripua tiameo. ²⁶ Satanasia ahpo wa'api utewarie aaata reemo ma'chipame enesaa, ahpo wa'apichi nasiwame puua. Wa'a tiame enesaa, ¿ki ahpo wa'api me'yaka ihsiamepu? Ahpo wa'api merisaapua, ¿Aachin teeka teetotapua waikao ahpo yawichituaó?

²⁷ Eemea no'ooi, Weseu utewarie no'o ma'chipame teewasooopua reemoo, ¿ihtana utewarie ma'chipame reemo, aamo na'naritoamea naaju? Puuu aamo na'naritoao, Riosi utewarie ma'chipame enesooopua reemo ki Weseu utewarie, se'wi chaachapai no'o wenejina eemea. ²⁸ Nape no'oo Riosi Riosiwari utewarie puuyachame enesooopua reemoo, amochi ihsiamepua wa'a teesoo, aaata Riosi ye'karichi muitiamea.

²⁹ 'Ihji no'o reemo puuyaka ihisia, Riosi seepurawa puraka ihkiniamepua. Ki Satanasi purisaa teeme pahchao, ka'chi iika upameriai teemea aaatao Riosi ye'karichio. Nee. Aawataai ki ichikuetare aaata karichioopua, ki pahcha purisaopua kariwaameo. ¿Achini ihnika u'yetariapu aaata iinuwarao tísia inatewa iinueme enesooopua? Ka'chi iika u'yetariare ki purisaapua pahcha.

³⁰ 'Ki noochi tiamea ku'itokao, no'o seepurawapua. Ki no'owichio na'poamea, Riosi ye'karichi upapuameo, no'o chi'ripakiamepua, ki noochi e'enamichio.

³¹ 'Riosia, ahpo Riosiwarie paaeria apochi oowe e'reka e'enekameopua, cheriwame puuua pu'kao. Nape aaata ki nakikameo ahpo Riosiwarie paaewao, kiisi cheriwepuamepua pu'kao. Nape ahpo paaeriao ahpochi paparameopua nakika, ihta ki kaaweruma iintorioipua pu'kao, yooma cheriwekemeripua pu'kao. ³² Riosia, no'o Tijoe Tijoetukame na'aretioopua, cheriwemapua pu'kao pehjo, nape ahpo Riosiwari chiia kiisi apochi uunarekameopua, kiisi cheriwemapua pu'kao, ahkasi ki wahjiamesi taawea, i'wa wehjoarichioi, Riosi weemera wehjoarichioi.

Ihta kuuua, taakerachi machiwamepua ihtana kuuukoo
(Ruuka 6:43-45)

³³ Eesusia simiteka masiteka ti'tijoeo ooweruopua tiameo, chaanekapua: —Eemea aamo nokayaa, itapiti kuuu taakiameka tiamepua. Ka'karuma taakiamene esesaa eemea, ka'karuma nokayame enema eemea. Nape ki ka'karuma taakiamene esesaa eeme, ki ka'karuma enema eemea aamo yoorao. Ihtaoi kuuu taakiamena, taakiachi machiniamepua ihtanakoo, kaaweruma enesoo, ki kaaweruma enesooi. ³⁴ ¡Eeme pa'pariserooo, sayawe ti'tijoeee, kiisi ka'karuma eemea! ¿Achini iika ka'karuma naewata eemea kiisi ka'karumakaio? ¿Ki nane'riame eemea aamo iikachi tahpitika ki ka'karuma e'ra, nayewamekopua? ³⁵ Kaaweruma tijoea, ka'karuma ahpo iikachi e'ra, nayewamepua. Ki kaaweruma tijoea, ahpo iikachi ki ka'karuma e'ra, nayewamepua. ³⁶ Pukaepa neea utewaeme aamo chaaniamepua, utewaeme aamo neesetomichioo, kiisi se'wika aamo masitemichioopua, ka'karumache. Wa'a te'teretomeri eemea, te'ta Riosi katewachiopua taawechio, ahkasi nu'utioi ki kaawe chaachapa tiameo, tuumerichiekopua. ³⁷ Te'ta Riosi katewachiopua, yooma ihta aamo chaachaparia aamo noonowiria tiame katewemeripua. Yooma ihta aamo noonowiria teteiwachi iintapaka, chanimapua aamoo kaawerumakoo, aamo ki kaaweruma enesooiopua. Waika kateweniachio, ahpo chaachaparihi wa'a kateweniachi chapisipamepua waikao, ihta ki kaawe iintokame enesoo, kaaweruma iintokame enesooiopua, wa'a nane'repuame eemea.

Ti'tijoeri ki ka'karumaa, itapiti Riosi peenia ihsiwache tetewinarewa
(Marako 8:12; Ruuka 11:29-32)

³⁸ Waikao pukeri e'enakame ookapi pariseroa iyoteri ti'tijoea tiame, chaachapakapua Eesusio:

—Masitari, aamo itapiti peenia ihsiwa tetewinare teemea.

³⁹ Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Ehpiami ehpe taawechiami mochikame ti'tijoe ooweru tiamea, no'o peenia ihsiwache tetewinariamepua, nape ihji ti'tijoeria, ki tetewitepuamepua wa'asi itapiti Riosi peenia ihsiwaeopua, naatiche tetewitepuame puuua, Riosi iintoriachiche, ehkoriaami Oonasichi.

⁴⁰ Ehkoriaami Oonasia, kiiya paika taawe tukawari tiame weruma pawesochi topachi yasariaipua ko'kotiamero, ahkasi yo'yotiaipua eenechi ahjakame. ⁴¹ Niniwe ehkoriaami mochiamea kateweniachi taawechio, Oonasi cheeria pichikekamea, Riosichi aamo wenejimapua, ki no'o pichikiopua Riosi paajutewaopua. Pichiwa aamo chaaniamenia, neea aamo nayewiaa epeche ki nu'uti tiamerapua, ki ehkoriaami Oonasichitia.

⁴² Wa'achi iintomeripu yawichi oowitiameai, yomatiamene Tetuyachi weew yawichituka kahtiamelai, Riosichi aamo wenejimeripua, te'ta Riosi katewachiopua; puuu oowitiamea kai waapi siinka Riosichi paparakamekapa, ahkasi ehkoriaami Saromoni yawichi kahtiachisi eenakamekapa, Riosichi kaaweruma tuuyewari i'yasikao. Nape eemea pu'ka oowitiame iintoria

noonoimitiooi, kiisioi no'o keepunariamepua, no'oo, aamo nayewiameo, epeche tisia werumakoipua, ki puuu Saromonichitia.

Achini ihsiameko na'arario
(Ruuka 11:24-26)

⁴³ Eesusia ti'tijoeri simateka nayewekaopua, chaanekapua pu'kao, nape wa'achitarichi naewakao, eee chaanekapua pu'kao:

—Aaata tijoechi oowitiamechioi machenasaa na'araria, wahka oiyai wakiwechi ooruchiamio, tisia aiwaka ki tewakapa ahpo ohjoeka resipumiachio, erapame puuu: ⁴⁴ “Ohso kaawe eenechi no'ramania, no'o yasariachi tijoechi.” Waikaopua eenechi ahpo yasariachi enasaapua tijoechio, kakupa ihpichitiachi enesoopua ahpo yasariachio, wa'a ohjoepamapua eenechio, ki Riosi Riosiwari enesoo wa'a ohjoemeo. ⁴⁵ Nape eenechi wa'a enasopua ohjoemiao, oowisani yeeka enameripua wa'a ohjoemiao, epeche nanaarame ki ahpochitia. Wa'a ikitiaa ihji tijoea, epeche teeremeri ihjia apochio na'arario, ki pukerichitia. Wa'achi ikimeri ehpe taawechiami tisia nanaaramea, ki apochi yachatoka ohjoamea Riosi Riosiwario.

Eesusi yeeyera, poponira tiame
(Marako 3:31-35; Ruuka 8:19-21)

⁴⁶ Eesusio, iiweta yooremina ihsoipua tijoe nayewekao, ma'chio, wa'a enasoria Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira ahjama pipinira tiame. Ihjia Eesusi ahjama nayewanariame eneriapua. Wa'a ajakoiopua pehjo ma'chi, tamochi eenakapua aaata Eesusi tuuyemeri. ⁴⁷ Puuuu, chaanekapua Eesusio:

—Aamo yeeyea, aamo poponi aamo pipini ahjama weeriamepua ma'chi, aamo ahjama nayewamia puuyeka.

⁴⁸ Nape Eesusia ahpo tuuyekameo, chaanekapua pu'kao:

—¿Aatanakamerajuarepu te'ta no'o yeeyea, te'ta no'o poponia pipinia tiame?

⁴⁹ Waikaopua ahpo masiterakamera ma'majoekao, cheekapua:

—¿Ki ihjikosapu no'o te'ta yeeyea, no'o te'ta poponia, no'o te'ta pipinia tiame? ⁵⁰ No'o te'ta tetejima, yooma aaata no'o Noono yorajera yooraka mochitoamera puuuu.

13

Itapiti wa'achitarichi nayewatiame
(Marako 4:1-9; Ruuka 8:4-8)

¹ Eesusia pu'ka wa'api taawechiopua, wa'a wa'api ta'pechiopua, yooremina machenakaopua weruma neeroi maaniachimina yasipakapua, neerosuwe. ² Wa'aoi ki ookapi napawiriopa ti'tjoerio, pawekakerachi moenakapua waikao ti'tjoeri nayewemiao, puuu ti'tjoea oowerua tiamea, pa'wesuwe itipikapua. ³ Wa'a yasipasaopua waikao, ki ookapi itapiti nayewekapua ti'tjoerio, itapiti wa'achitarichi, puuuu o'inekapua cheeka:

—Piiripi echayamea tiiriko echimia simiriataipua. ⁴ Nape echimiaopua, poowechi ruhjiteriataipua ookapi iimorio. Pu'kao tuchikia wa'a e'enakao, yooma pepeka ko'kariatapua pu'kao. ⁵ Wahjachi iimoria, tehteekachi ruhjiriataipua ki tunakame kahtiachi weee. Puuuai ikanati yaupariatapua yaupao, nape waitiamekopua weeo, ⁶ taaa taipasoopua, ikanati wakipateriatapua pu'kao, ki teeresi naawatakamekopua pu'kao. ⁷ Puuu iimoria paikapichio, wehchaekachi ruhjiriataipua. Pu'kao wehchaa, yaupakoipua weweripakao, wi'ropateka wakipateriatapua pu'kao. ⁸ Nape wahjachi

iimori kaaweruma weeechi ruhjikamea, tísia kaawe taakeriatapua; ihji pi-iripi pahchiraa, piie siento pachitariatapua taakekao; wahjachi pahchiraa kaawe taakekamea tiame, paika weerewa pahchi taakeriatapua pipiripi pahchira iimori; epeche ki weeka taakekamea, piie weerewa aampa oosa mariki taakeriatapua, piiripi pahchiraa. ⁹ I'ka pahtenariamea, kaawe inataka i'yewa nakiyamepua.

Aatia wa'achitarichi nayewaniame
(Marako 4:10-12; Ruuka 8:9-10)

¹⁰ Waikao Eesusi masitewaraa, naaepaka iinatukekapua:

—¿Achinikai wa'achitarichi nayewekamua ti'tijoerio?

¹¹ Eesusia pu'kao, cheeka nehjiakapua:

—Eemea kiatiamepua pu'kao amo nane'repuao, itapiti Riosi iin-uekaopua aamowichioo, Riosi apoeo noriwi iinuekaopua pehjiio, nape aaata ki no'o oowe e'rekache keepuamea, ka'ipua. ¹² Aaata Riosichi simiyame nane'renariamea, epeche nane'retepuamepua Riosieo, ahkasi ki ookapi Riosi oowe e'ria kiapuaopua. Nape aaata oowera no'o na'arenareka keepuamea, kihta pahtewari kiapuamepua; pu'kao, teesa ahpo pahteriaoi, u'yepuamepua. ¹³ Pukaepa ki Riosichi te'terenariameo, wa'achitarichi masitiamenia pu'kao, pu'kao no'o keepuaio, oowera ki pahteka itipimichiopua; ne'niaio ki tetewika itipimichiopua, pahtewario. ¹⁴ Wa'a iikaopua ihji ti'tijoea, Isaia iyoterichi cheeriachitia ikiyamepua, ehkoriai Riosi nayewaturachi cheeriachitia; Riosia Isaiachi naewakaopua, cheeriaipua: Nape ihji ti'tijoea keepuaio, ki pahteka inamumeripua; ihji ti'tijoea tetewaio, kiisi pahteka tetewimeripua.

¹⁵ Ihji ti'tijoea kiisi pahtenariamepua;

ihji ti'tijoea ahpo nakachio, to'peraemepua;

ihji puichiopua tiameo, kiisi pahteka tetewame enepakamepua.

Wa'a te'tiapa ihji ti'tijoea, Riosichi simiyameo, kiisiki pahteka tete-wamepua, tetewai;

inamukai kiisi pahteka inamuamepua.

Ihji ti'tijoeri noochi e'enaka pahtekame enesoopua tiameo, cheriwemii neea pu'kaoi, puhjekaopua tatakorirao.

¹⁶ Eesusia simiteka naewakao, taamo chaanekapua ahpo ajawariao:

—Nape eeme no'o pahtenariamea, te'ta kaawe te'terenariamepua Riosichio, no'o kaawe keepukamea masitiao, pahteka tetewinariamea pu'kao, pichikekamekapapua tiameo, noochi paparawao. ¹⁷ Ihjia tísia pichiwa tiamepua, muuwaeme ehkoriai Riosi nayewatukamea, ka'karuma enepakamea tiame, waika taawechemi mochiariamea, tísia tetewinareka mochikaipua tiameo, i'ka ehpe no'o aamo tetewika mochikao, wa'atia wahjipakamepua ki no'o tetewika. I'kachi tísia inamunariame eneriaipua tiameo, i'ka ehpe taawechemi aamoo, aamo no'o keepuka mochitoao, nape wa'atia wahjipakame puuua, ki no'o inamuka masitia.

Echayame nayewatiameo, ihtana masiteka cheeria Eesusio
(Marako 4:13-20; Ruuka 8:11-15)

¹⁸ Wa'a cheeka kajusaapa Eesusia, taamo chaanekapua:

—Ehpeo echayamechi simiyame aamo ma'chitemania. Kaawe keep-umitiao eeme. ¹⁹ Puuu iimori poechi ruhjikamea, Riosi kaaweruma tuuyewari puuua, tijoe peewaeme iikarachi echitiame. Riosi ye'karichi simiyame inamukaipua, ki pahtekamepua riaorósie u'yetiapapua ahpo pahteriaoi, ahpo iikachi echitiameopua kaaweruma tuuyewari. ²⁰ Puuu tehteekachi ruhjikamea iimori, kaawe e'raka inamukamepua inamuaopu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, ²¹ nape ki pewatiame weritokamepua

Riosichio, ki teeresi naawaekapa Riosichio; ikanati kokosa yooraka naanaritonipaopua, towayamepua Riosichi aho paparariao. ²² Puuu wehchaekachi echitiamea iimori, kaawe e'raka inamuamepua inamuaio Riosi kaaweruma naawesario, nape tisia aho toomituwa inatapapua i'ka weechi iintuameo, aho si'ritiamepua pu'kaeo. Yooma aho Riosichi simiyame aho masiteretiaopua, wa'a iikapapua pu'kao yooma toayamepua. Wa'a iikapa puua yooma Riosichi simiyame aho keep-uriaopua penipaka, kihtawichio kaawe eenekame puua. ²³ Nape kaaweruma weechi ruhjikamea iimori, puua pahteka inamukamepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario. Ihjia, ka'karuma weeka muuwewa iintomeripua Riosiwichioo, itapiti echitiame ki ookapi taakekamechitia. Ookapi ihji ti'tijoea, tiiriko muuraraka tisia muuwekameka teerekamepua, piiripi iimoriopua, piie weerewa aampa oosa mariki taakekamepua pipiripi pahchirakai, wahjachi ihji tiiriko iimoria, paika weerewa muuwekamepua pipiripi pahchirachioopua muurekao; epeche wahjachi wa'asia, piie sienta pahchira pachitakamepua pipirepi muuraraa.

Ki kaaweruma to'iwē tiirikochi

²⁴ Eesusia piirechi wa'achitarichi nayewekao, chaanekapua:

—Riosi ye'karichi mochipuamea, tiiriko iimori echitiameka ikiyamepua.

²⁵ Aaata tijoe teekoraa kaaweruma iimori tiiriko echanurariataipua aho wasawachio, nape seepurawaa yoomahka kokochinioio, wa'a eenakao tukaoo, tiirikutui ki kaaweruma echeriatapua tiirikochio. ²⁶ Waikao ihji ki kaaweruma tiirikutuai tiiriko yaupariachio, wa'achi yaupaka weweripariatapua tiame. ²⁷ Waikao tiiriko ne'nemia enanioipua, pachitariatapu tiirikoapa, tiirikutuiapua tiamé. Wa'a tiame tewakapa aho teeko tekipanakiamea, aho teeko ne'nemia siimpariatapua tuuyemia, aho teekochi ajasisaapua chaaneriataipua pu'kao: “¿Ki ka'karumakosa iimori taamo ki'yakamemua echipuawichioo? Tahpitika tiapu tiirikutuia tiirikochio, ¿aatia wa'a tiarepua?” ²⁸ Waikao teekoraa chaaneriataipua: “Aa puua, aaata no'o seepurawa iintoriapua, taamo echariao, tiirikutui ki kaaweruma pahchira ipasekao”, cheeriatapu teekoraa. Tekipanakiamea waikao chaachapariatapua: “¿Napotare teemea pu'kao?”, chaachapariatapua. ²⁹ Waikao teekoraa cheeka nehjiariatapua: “Ka'i, wa'atia toipuapua pu'kaopua pehjo, tiiriko ahjama po'tamaoipu —cheeriatapu teekoraa— . ³⁰ Wa'atia toipuapua pu'kao pehjo, ahkasi tiiriko i'ipapuachisi. Ahkasi waika, naponuremaniana pu'kao, pu'ka tiirikutuio, patuka purisa kosimania pu'kao, tiirikochi poanatasapua —cheeriatapu teekoraa—. Tiiriko ki tiirikutuiekachi i'ipatiameo, tiirijomachi katewemania pu'kao”, chaaneriataipua teekoraa aho tekipanakiao.

Wa'achi yoorapuame ti'tijoeai, Riosi katewiachi taawechi, asisooopua.

Wacherai pahchira wa'achitarichi nayewatiame (Marako 4:30-32; Ruuka 13:18-19)

³¹ Eesusia i'ka wa'achitarichi nayewekaopua tiame, cheekapua tiame:

—Riosi ye'karia wacherai tewaniame kuuu pahchiraka tiamepua. ³² Ihji wacherai kuuu pahchiraa kiisi werumakaipua pahchira, ki nu'uti kuuu weripamekaitepua, ahkasi tuchikiai muuwaeme ta'sotachi wa'a nu'nunti atowarachi. Wa'achitia Riosi ye'karichi mochimeria, ki nu'uti mehtamiitepua, ki ookapi enepakao.

Rewarurachitia wa'achitari (Ruuka 13:20-21)

³³ Eesusia wa'a tiame taamo nayewesopua, piirechi wa'achitarichi taamo nayewakapua eee cheeka:

—Riosi ye'karichi nayewaniachio, Riosi kaaweruma tuuyewaria rewaruraka ihsiamepua. Aaata oowitiame teesa rewarura yahcheka wesosoopua paatusio, rewaruraa yomachi muika weruma a'potiamepua paatusio. Wa'achitia Riosi tuuyewariai, yomachi wehjoarichi mu'ipaka tuuyetowatiaopua, ki nu'uti enepatiamepua Riosi ye'kario, Riosichi parakameepua.

Aatia tiichipa Eesusi wa'achitarichi naewaria
(Marako 4:33-34)

³⁴ Eesusia yooma i'ka ahpō masiteria ti'tijoerio, wa'achitarichiche ahjāe masitekapua pu'kao, ki wa'achitarichiopua, kihta. ³⁵ Ihji Eesusia wa'achitarichi naewaniamea, Riosi ehkoriai ahpō nayewaturachi cheetiamepua, waika taawechimio, cheeriaipua:

Wa'achitarichiche nayewema neeaa;

itapiti nayewatupuame no'o noriwi teereriopua, ahkasi Riosi i'ka wehjoari mochiwachio, yahchariachisi.

Eesusia to'iwe wa'achitarichi nayewariao, ihtanako tuunapua

³⁶ Waikao Eesusi toisooopua ti'tijoerio, wa'api karichi muitiapua waikao. Wa'a muitioopa teemea, iinatukekapua Eesusio:

—¿Aachin cheeka chanikamua to'iwe naewakao? Naane e'renare teemea Masitari.

³⁷ Waikao Eesusia taamo nehjiakapua cheeka:

—Puuu kaaweruma iimoria, Riosi kaaweruma tuuyewari echayame puuua, echayamea neepua, Riosi Tijoe Tijoetukame. ³⁸ Waasa echiwachio, yoomatiame wehjoarichi ti'tijoeri puuua. Puuu ka'karuma iimoria, ti'tijoe puuua Riosi ye'karichi mochitoame. Puuu ki kaaweruma to'iwea, ti'tijoeri nanaarame puuua, ki Riosi ye'karichi mochimeri, Satanasi injuwarakapa.

³⁹ Puuu ki kaaweruma to'iwe echakamea, riaorosi puuua. I'paniamea, i'ka yomatiamē weee kajuyachi teeremeri puuua, te'ta Riosi katewiachi wa'asi. Puuu echitiame i'ipameria, tewekachi Riosi ku'iwari e'enameri puuua.

⁴⁰ Puuua ti'tijoeri ki ka'karumaopua, to'iwe ki ka'karumachitiaopua, yooma patuka poanatasaoopua, ihpapaka na'ichi kosimapua pu'kao, ki teesa aiwaniachioopua. Wa'asa teeremeriopua i'ka yomatiamē wehjoari kajuyachioopua. ⁴¹ Neeē Tijoe Tijoetukamea waikao, tewekachi mochikame no'o ku'iwaro, yomatiamē wehjoarichi uhjuramania, no'o ye'karichi ki ka'karuma ti'tijoeri wa'a mochikameo, yooma puuanamichioopua, ti'tijoeri ka'karuma tatakoritameopua. ⁴² Wa'a ikisaopua, yooma pu'ka nanaarame aaata tatakoritameopua tiameo, na'ichi ihpapamapua ooronachi. Wa'ao puuua, tisia aiwameripua tajakao, tisia naarakomeripua tisia aiwapa; ki-

isi anachapa aiwakaopua wa'ao, tahpitika chanimapua taamera ki'sukao, ki teesa tiame aiwapa puuua Riosi kokosario. ⁴³ Waikao Riosi te'ta weruma katewiachi u'matosoopua, yooma ti'tijoea ooweruaiopua tiamea, Riosi te'ta nakiyachitia noonowikamea, yooma te'ta Riosie piipatiamea, tisiwa kaawe erakomeri puuua, taachitia peenia tiame tajayamechitia, no'o ahjama mochikapua no'o Noono ye'karichio. Epeche pahtenariame enesaa yooma aamo no'o nayeweriao, tisia kaawe inataka i'yepuapua pu'kao, tisia pahtewari nakimerikopua aamoo, aamo masiteka ohjoachioopua.

Wehtere inasotiamē toomi wa'achitarichi nayewatiame

⁴⁴ Pu'ka to'iwe ki kaaweruma wa'achitarichi nayewaka kajusaapua, eee taamo chaanekapua ahpo ajawariao:

—Riosi ye'karia, weee toomi majitiame tisia nateyame iinuemeka tiamepua. Aaata nane'resaapua tisia nateyamekopua pu'ka weeeo, ahpo ta'pe no'rakaopua, yooma nehjimapua ahpo iinuekao, ahkasi ahpo kariwaopua tiame. Pu'ka nejisaapua pu'ka toomitutiameopua, pu'ka toomitutiame i'toka siimapua, pu'ka tisia nateyame weee ahjae tarimaopua. Pu'ka weee tarisaopua, tisia kaawe eramapua waikao, ahpo tarariachi yasakao. Wa'achi iintomeri aaataa, ki teesa te'ta nateyamechitia tetewamea, Riosi ye'karichi yasiwao. Te'ta Riosi chiia e'weka yasitoma puuua, Riosi ye'karichi ahpo yasipoa reesisepuawichioopua.

Perera ki teesa nateyame nayewaniame

⁴⁵ Eesusia weee wehtere toomichi simiyame kajusaapua nayewakao, chaanekapua taamoo:

—Riosi ye'karia, perera ki teesa nateyamechitia tiamepua. Aaata perera tarayame, ⁴⁶ perera tisia nateyame tewisaa, ahkasi yooma ahpo iinueka toomichi nehjisaopua, tarimeripua pu'kao. Wa'achitia aaata tijoea oowitiameai, tisia nateyamechitia tetewikameapua Riosi ye'kario itapiti pererachitiao, yooma Riosi ahpo nuuria yooraka yasitoma puuua, Riosi ye'karichi yasipoa kiapuawichioopua. Wa'a tiame inatari masitemitia eemea, ahkai aamo masitiachiamio.

Sochichaira wa'achitari

⁴⁷ Perera wa'achitaka nayewasaopua, sochichaira wa'achitarichi taamo nayewekapua, eee cheeka:

—Riosi ye'karichi muimeria, sochichairae pa'wechi chapiwameka ikiniamepua. Yooma ka'karuma so'chi, ki ka'karuma ahjama tiame chapisaopua, ⁴⁸ suuwerachi upasaopua, poanataka uuka ka'karumarao, ihpapaniamepua ki ka'karumao. Yooma ka'karuma uusaopua, weruma waarichi toaniamepua. ⁴⁹ Wa'achi ikipuamepua, i'ka wehjoari kajuyachioopua. Waika taawechio yomatiamie wehjoarichi ti'tijoe ooweruopua tiameo, Riosi ku'iwari tewekachi e'enakamea, yooma ka'karumara uusaopua, ⁵⁰ ki ka'karumao na'ichi ihpapamapua pu'kao ooronachi, wa'ao tisia naarakomiachio, na'ie tajaka ki anachapaopua, tahpitika cheemeripua taamera ki'sukao, tisia kokosa tiame aiwakaopua.

Oochetiame masitewa, weemera masitewa tiame

⁵¹ Wa'a cheesaapua Eesusia, taamo iinatuokekapua ahpo ajawariao:

—¿Pahteka inamukame eeme i'ka no'o cheeriao?

—Eje'e —chaachapakapu teemea.

⁵² Waikao Eesusia ki ka'karuma toiwamechi simiyame taamo nayewekapua, piirechi wa'achitarichi. Puuua pu'ka wa'achitarichio, eee taamo chaanekapua:

—Aaata Riosi ye'karichi tiame masitiamea, aaata kariwaamechitia tiamepua, ahpo ijinuwa to'wachi ka'karumache poanataka uuyamechitia, ki ka'karumao ki uuka. Wa'achitia Riosi kaaweruma tuyewari ma'masitariai, poanameripua oochetiame Moisetaru masiteria nokiwameopua, Riosichi te'tereretiao, weemera Eesusi masitiachitia, te'terepuawichioopua, pu'kakamera masitemeri Riosichi simiyame ma'masitaria, oochetiame Riosichi te'tereretiaopua, toaka.

Eesusia ahpo weripariachi eenani
(Marako 6:1-6; Ruuka 4:16-30)

⁵³ Eesusia kajusaapa yooma pu'ka wa'achitarichi taamo nayewekao, wa'a Ooriwo roomosachio, wa'a chaachapaka taamo masitenurakapua, ahkai taamo masiteka ohjoachiopua. Waikao Ooriwo roomosachi o'iniao, Eesusi nu'utikai weripariachi, nonoratiapua Kapenau tewaniachi. ⁵⁴ Eesusia Kapenau ajasitioopua, wa'a napawikarichi pakikapua, i'isaeri napawikarichi. Wa'a masitekapua waikao weesa, senepi taaweche. Wa'a napawikarichi nanapawiamea, tisia peenia erakokaopua, chaachapaka-pua ahpo:

—¿Akatia penipakamejoarepua, ahpo tisia peenewariopua, ahpo tisia peenia ihisiaopua tiame? ⁵⁵ ¿Ki ihjipu tijoe, i'wa mochiwachi ma're sipaka itapiti neteyame, taanara? ¿Ki Maaria tewaniamepu yeeyera ihji? ¿Ki puu poponirapu Saantiaoa Oosea tiame, Siimonia Uurasia tiame? ⁵⁶ ¿Ki i'wa ohjoepu pipinirai, i'wa taamo mochikachi? ¿Achini ihsika tisia machiyame enepariarepu?

⁵⁷ Pukaepa Eesusia ki ahpo yoorenariopao e'wekao, chaanekapua pu'kao:

—Riosi nayewatuamea, yomachi kaawe tetewiniamepu, nape te'ta ahpo mochiwachio, ka'i.

⁵⁸ Ki apochi pichikiopa wa'a ti'tijoerio, paikapi ki weeka peenia ihsiwa wa'api ihsikapua wa'ao.

14

Waani Paatori mukuria

(*Marako 6:14-29; Ruuka 9:7-9*)

¹ Pu'ka taawechiamio Eeroreo, Arireasi yawichikoio, tisia peenia ihsiame inamukapapua Eesusio, ² Eerorea cheeriapua ahpo nuurewao:

—Puuu Eesusia, Waanitaru puua eenechi ahjakame, weruma utewari yahchaka eenakame. Pukaepa peenia ihsika oiyamepu —cheere Eerorea.

³ Eerorea me'yakamekapapua Waanio, eenechi oijenakame maeriapua, apoe kaarenae o'yaeka yahchakamekapapua karichio. Eerorea wa'a iintokame Waanio, i'ka Waanio ahpo wenejika naewakopa, kiisi kaawe iintorio tuukaopua Riosichio, ahpo pa'chi uupira ahjama neewikaopua. Eeripea Eerore pa'chira eneriaipua, Eroria kuunaraa. ⁴ Waania chaaneriaipua Eeroreo:

—Muuu aamo pa'chi uupira uupitariapao, kiisi yoorekamemua Riosio, tisia tatakorkamemua Riosichio.

⁵ Eerorea pukaepa waika taawechiami merimo o'rariaipua Waanio, nape ki me'yariaipua pehjo, majawiapa Waanimina ti'tijoeriopua, Riosi nayewaturachitia tetewameopua. ⁶ Nape Eerore paamupari paamua-chiopua pahkochio, ahpo piisimarara machedasoopua yawimia yooma paajutetiame mochikachiopua tetewachi, tisia pu'serekaopua ahpo piisimarao, u'matome chaacharepua tisia teekupakao. ⁷ Pukaepa ahpo piisimaraopua, chaanerepu:

—Nee, ihtaio no'o itanekooio, aamo kiamache neea, kiisi wihtuka chiiamenia.

⁸ Waikao piisimarara ahpo yeeye cheerewachio, chaanerepu Eeroreo: —Waani Paatori merisa no'o kiamitia naaju, pehtorichi yachasa mo'orao —chaanerepu Eeroreo.

⁹ Waikao Eerore yawichia wa'a chiiame yoomae inamutiapao, yu-uwesiparepu erapakao: “Ki wa'a cheeme teeriania naaju.” Nape Eerorea yooma ahpo paajuteria tetewachi wa'a iintomo tuukapao, kiisi wa'a iintomo e'raipua, wa'a iintoriapua. ¹⁰ Waikao Eerorea

yeetepatiame yahchaipua Waanio kaarenae o'yaekao, mo'ora tehpunasa u'yepanurarepua, itapitichi oowatoka. ¹¹ Waikaopu piisimararaa pu'ka u'yepatiao, ahpo yeeye ki'yarepua.

¹² Wa'a iintosoopua Eeroreo Waanio, wa'a e'enaka Waani na'naritoamea meritachio, i'ka weerewara i'tokao, wetemajirepua. Wa'a noonoisaapua, Eesusi tuuyemia siimparepua.

Mariki miiri ko'kotena Eesusia

(Marako 6:30-44; Ruuka 9:10-17; Waani 6:1-14)

¹³ Eesusia Waani ikiria nane'resapao, tisia yuuwesipakaopua poanachi siimo orapakapua piineri tiiachi. Waikao pawekakerachi moe-nasaopua, pukachi simitiapua. Nape ti'tijoea nane'rekapao, muuwaeme na'naritoriapua pa'we suuwerachikoopua ma'chi, ahkaoi yooma mochi-wachiami ahpo yeetopasikao, muuwaeme enepasiriapua. ¹⁴ Eesusi tekimiachi asisaapua, ki ookapi muuwekame mochiriapua wa'ao, ti'tijoei. Waikaopua wa'a noonowiriame tewakapaopua, tisia tesiwa e'rekapapua pu'kao, wa'a erapakapua, yooma kokoriame u'pariaopua, sautekapua. ¹⁵ Aari enepasopua wa'ao, teeme Eesusi ajawariaa Eesusi naaepakao, chaanekapua pu'kao:

—Paamira, ariwatonapa wa'asi, mehka ki'tiachi mochiwachi i'wao. ¿Ki kaawe ohjoare ti'tijoeapa nonoraputia, apoe kooame i'yamichiohua mochiwachiamio?

¹⁶ Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—Ka'i, ki nonoramierinia pu'kao. Eeme wa'api ko'kotemeripua pu'kao.

¹⁷ Waikao teemea Eesusi masiteraa, chaachapakapua:

—Nape teemea, mariki paani wa'api itipitiamepua, ooka so'chi tiame.

¹⁸ Waikao Eesusia taamo chaanekapua:

—Ehsoo, no'o u'yepaopua pu'kao.

¹⁹ Wa'a cheesapa Eesusia, wehchi mochipanurakapua ti'tijoeo ooweru tiameopua, paachi. Waikaopua, pu'ka mariki paani uusaopua ooka so'chiohua tiameo, te'pa ne'nepaka cheriwema kiasaopua ahpo Noonoo, taamo ki'yakapua pu'kao, taamoo naachutamichiohua. Wa'a ikitiaapua yooma ti'tijoei naachutekapua. ²⁰ Waikao yooma ahka ko'kakapua ahkasi poposaniachisi. Ehjepao ko'kotiamie soparakameo, oosa mariki aampa ooka weeweruma waari na'poatiapua pehji, chi'wapame. ²¹ Wa'a ko'kakame ti'tijoea, mariki miirikapua, ki ihtetaka ooweruopua kuku-chioipua tiame.

Nerojampa ihtoria Eesusi

(Marako 6:45-52; Waani 6:16-21)

²² Waikao pu'ka muuwari ko'kotesaopua Eesusia, taamo paonamina uhjurakapua pa'wechio, pawekakerachi taamo mo'moenapuka. Wa'a taamo uhjurasapua apoeo, ti'tijoe nonorapuka itipikapua pehjo.

²³ Yooma nonorapusaapa Eesusia ti'tijoei, teewi kaawitiachite akipariapua ahpo Noonoo ahjama nayewamia. Tukapasipoipua pehjo, iiweta wa'a ihsiriapua piineri. ²⁴ Wa'a keenakoopua teeme masiteraa, paaomi nokisiniapua wa'asi. Nape tisia ekayopao, tisia pe'kosiopa pa'weopua tiameo, tehki nokisiapua wa'apoo. ²⁵ Marikarowaopua Eesusia, taamo nokisiachipo eenakapua nerojampa weritoka. ²⁶ I'kao nerojampa weritopao, tisia majakoo chaachapatiapua:

—¡Wéiii, naayuripu puua!

²⁷ Nape Eesusia taamo sisinamukao, taamo chaanekapua:

—¡Ka'te majakoo, oisa erapasa! ¡Ka'te tahpitika erakoo!

²⁸ Waikao Peeroa sisinamukapua tiame:

—¡Paamiraaa, pichiwa Eesusi enesaa no'o Paamira, nerojampa weritoka no'o aamo natepatemitiapuaaa!

²⁹ —¡E'esaaa iiyetasao wa'aaaa! —chaanekapu Eesusia.

Waikao Peeroa pawekakerachi o'inia niipakao, nerojampa o'inekapua simika, Eesusi natepamia. ³⁰ Nape Peero nerojampa ihtoaiopua tisia ekay-opao, tahpitika erapakaopua piwiteme teetoapa. Waikao sisinamukapua Eesusio, cheeka:

—¡Yaapitiii, no'o ku'isaaa! —cheeka sisinamukapua. ³¹ Waikao Eesusia, Peero inisiachi asikaopua, ikanati sekachi chapitokapua, chaanekapua Peeroo:

—¿Kiisi noochi paparame muuuu teesaoi? ¿Achini iika wekakame muuuu noochi paparao?

³² Wa'a cheesoopua Eesusio, wa'a pawekakerachi moenasacheopua Eesusia, teewetekapua tisia ekayao. ³³ Eesusio teewetesoopua eekao, teeme pawekakerachi mochikamea, chopokorieka ajapekao Eesusio tisia iyorikao, chaanekapua Eesusio:

—Muuua pichiwa tewekachi o'inia eenakamepua, Riosi weeechi eenaka Tijoe Tijoetukame.

Eesusia, Eenesare mochikame yachapateka kokoriamé
(Marako 6:53-56)

³⁴ Wa'a neerochi paonasaapua teemea, Eenesare weeechi tetekitiapua.

³⁵ Waikao wa'a ohjoemea Eesusikoopua wa'a eenakameo, muuwaeme u'yepatiapua kokoriamé. ³⁶ Eesusio tesiwa chaachapopa, ahpo wisasori suuwerachioi ihchepapua itanekapua. Wa'ao waikao, yooma Eesusi wisasoriwachi ihchepakamea, saukame nonorakapua ahpo ta'pechiamio.

15

Itapiti taamo eiwepua ohchorewapa ikitewa
(Marako 7:1-23)

¹ Ookapi Eerusareni e'enakame parisero ti'tijoea, ookapi iyoteri ti'tijoeapua tiamea wa'achi e'enakame, Eesusi naaepaka iinatukekapua:

² —¿Achinikai ki paanikosa koayame aamo masiteraa, taamo pa'pamiratuameo masitiachitia?

³ Wa'a chaanetiapao Eesusia tiame, iinatukekapua pu'kao:

—¿Achinikai eemea aamo pa'pamiratuamekamera nokaya, inatamepua yoorepuameo, ki Riosi nuurari yoorepuamekamera? ⁴ Riosi nuuraria eee chiamepua: “Yooreka yasitopuapua aamo yayawao; ki yooreka yasitokamea pu'kao, mukimachepua.” ⁵ Nape eemea chaachapamepua aaatao, ahpo yayawao chaachapamichiopua: “Yooma no'o iinuekao Riosichewichiopua, wa'a tiiapa neea ka'chi iika aamo ku'imetenia.”

⁶ Wa'a chaachapakao eemea, wehchi ipaka tetewame eemea Riosi nuurari iyoriwao, aamoe wa'apiche nokiwa yoorepuawichiopua na'naritoka.

⁷ Eemea, ¡“wisikuarikamera erakoai”!, chaachapamepua aamo masitiao. Wa'a aamo nokimiao, ma'chiamé cheeriai Riosia, ehkoriami Isaia iyoteri-chiopua, eee cheeriaopua:

⁸ Ihji mochiwaria no'o kaawe chaachapanipua chaachapao, nape oowera chuwaache,

nape ahpo iikachiopua kai waapi mochikai chaachapamepua noochio.

⁹ Puuuu wa'a nokayamea, kihta no'o iyoriwa nokayamepua, oowera ti'tijoeche nokaya masitiamépua,

ki Riosichi eename nokipua.

¹⁰ Pu'ka kajusaapa naewekao Eesusia, ahpo wapichuri ajapanuresaopua ti'tijoeo ooweruopua tiamea, yoomahka taamoo, chaanekapua:

—Pahteka inamumitiapua i'kao: ¹¹ Aaata chu'wachipo rupituniamea, kihta ki kaaweruma chuhkiamepua aaatao; aaata chu'wachi chiia machenakamera, na'atamepua pu'ka aaatao, tatakoriwatekao.

¹² Neipa taamoche ahjama kahtioi Eesusio, teeme masiteraa chaaneka iinatukekapua Eesusio:

—¿Nane rekamua pariseroo, aamo wa'a chaanesoo, nekamuka inamurio?

¹³ Nape Eesusia cheeka nehjiakapua:

—Pe'yachipua. Yooma puuu ki no'o Noono ahpowichio uuriao, ihpameripua, itapiti to'iwe ki ahpo echariachitia, po'tanaka ihpapaniamechitia. ¹⁴ Ka'te pichikemitia eemea pu'ka parisero ti'tijoe masitiaopua. Puuu ki mamachiriai, aaata tukapachi ohjoameo, neesetoka panitonariamepua. Wa'a te'tiamea aaata panitoaiopua wichipasaa, wichipatemapua tiame ahpo panitoaai.

¹⁵ Waikao Peeroa chaanekapua Eesusio:

—Kaawe taamo tuuyeomua pu'kao, chu'wachi machenamechi simiyameopua, aamo naewariaopua.

¹⁶ Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—¿Naakona iiweta ki pahtiaame eemea pehji? ¹⁷ ¿Ki nane'rena eemea yooma chu'wachi rupituniameo, topachi eenamekopua, wa'a ikisaopua eenechi machenamekopua weerewachio? ¹⁸ Nape chu'wachi machenamea taamo nayewa, iikachi eenamepua, puukamerapua taamo na'aratiamea. ¹⁹ Ihji na'arari itapiti, tijoe iikachi o'inia machenakamea ihjipua: ki kaaweruma e'raniamera, tijoe ko'inarewa, suwepori nokinarewa, ooweru ikotuwa eraniame, ichikonarewa, wihtunarewa eraniame, na'ara chaninarewa. ²⁰ Yooma puuupua ti'tijoeorio ki ka'kaweruma enepatiamea; puuu ki paanikosa koi'wamea, kihta na'ara ikiwamepua iikachio.

Piiripi seenu oowitiame, Eesusichi paparakame
(Marako 7:24-30)

²¹ Neipa wa'a o'inia puuyasaapua Eesusi ahjamao, Tiuro weechiami e'enatiapua Siironi weechi tiame. ²² Wa'ao piiripi oowitiame Kaanani weechi ohjoemea, Eesusi sininamukapua:

—¡Paamira, ehkoriaami Raawitaru oochiwaraa, no'o tesiwa e'remitia muuuuu! ¡Reemoikamekapu no'o kuteweee!

²³ Nape Eesusio kihta nehjiakopa pu'kao, teeme masiteraa, naepaka utewaeme terijerakapua pu'kao:

—Paamira, ¿achinikai ki te'yanimua pu'ka oowitiame aamo pukamina kichiwa cheesiameo?

²⁴ Nape Eesusia taamo nehjiakapua chaaneka:

—No'o Noonoo, isaeri mochikamechiche no'o uhjurakamepua, apochi simiyame tuuyemichioo, wa'ao po'wa wewekakamechitia, te'teriamiakopa.

²⁵ Nape puu oowitiamea, Eesusi ihsiachi ahseasoopua, tisia ahpo tesiwa cheeka ahpo sautejerakao, chaanekapua Eesusio:

—Paamira, taamo cheriwemitiapua no'o kutewe yachapatekao.

²⁶ Nape Eesusia chaanekapua:

—Ki kaawe iintomaoni neee aamo ku'isaa, no'o Noonoo no'o tetejimarichikamera uhjuratiamekapa pahcha, ku'imichioopua pu'kao. Kiisi kaawepu kukuchi ko'komiao, u'yesa chuhchuri kianiaapua pahchao.

²⁷ Wa'a chaanetiapa oowitiamea, nehjiakapua:

—Wa'atepua tiiao, nape chuhchuriai meesatere ruhjikameo, koayamepua.

²⁸ Wa'a chiiopa oowitiameo, chaanekapua Eesusia:

—iAi muuuu, tísia paparamemua noochio! Muuuu noochi paparakapao, te'ta aamo itayachitia ikimamua.

Wa'a cheesoche Eesusiopua, saukame itipiriapu puuu kuteweraa.

Eesusia muuwaeme yachapatena kokoriame

²⁹ Eesusia Tiio weechi machenasaapua, Arirea e'enatiapua pa'wechi. Wa'a pa'wesuweo, suuwerachitetu umatotiapua. Wa'atetu nokisinioio roomosachite mo'moenatiopua, yasipaka Eesusia. ³⁰ Wa'aoi muuwaeme napawikapua ti'tijoe ooweru tiame, chookopakame kokoriame u'yepaka, ki mamachiriame u'yepaka, rojomika ohjome, ti'tijoe ni'o ooweru no'oopua tiameo, wahjachi ki ookapi itapiti kokoreniamie tiame. Yooma pu'kao Eesusi chokichi upatioopua, Eesusia yooma sautekapua pu'kao.

³¹ Wa'a iintokopao Eesusio, ni'oo nayewatioopua, rojomio kaawe ohjotetiopua, chookopakameo sautetiopua, ki mamachiriameo tetewite-tioopua tiameo, wa'a napawikame muuwaria, ki nu'uti kaawe erakoapua Riosio, tísia peenia Riosio Eesusio, isaeri Riosiwachio.

Eesusia, naao miiri ti'tijoei ko'kotena (Marako 8:1-10)

³² Eesusia ahpo kahtiachi taamo paaesapao masiterao, chaanekapua:

—Tísia tesiwe e'renania i'ka ti'tijoeio, i'ka muuwari taamo ahjama nokayameopua, paika taawe i'toamekopaopua, kiisi iinueka kooameo. Ki wa'afia uhjuranarenia i'kao, ki ko'kotesao, toore wahjipamerikopua wahka pooechi nokisiaiopua.

³³ Waikao teeme Eesusi masiteraa chaachapakapua:

—¿Nape aatia nokaka tewitare teemea kooameo, i'wa kai waapi ki tijoeekachio, ki ookapi ti'tijoeuwichio ko'kotepuawichio?

³⁴ Eesusia waikao iinatukekapua ahpo masiterao:

—¿Ihkina paani to'ame eemeapa?

—Oowisani paani wa'api, ookapi nu'nunti so'chi tiame —chaachapaka teemea.

³⁵ Waikao Eesusia yooma ti'tijoeio, wehchi mochipanurekapua. ³⁶ Wa'a cheesaapua oowisani paani uusaopua ookapi so'chiopua tiame, te'pa ne'nepaka cheriwema kiasaopua ahpo Noonoo, chi'wanasa ki'yakapua taamoo masiterao. Waikao teemea masiteraa, ahkaa yooma ahsepachisi naachuteka teemea, pu'ka muuwariopua. ³⁷ Ihjia yooma ahsepari poposatioopua. Ko'kotiamie soparakamea, oowisani weeweruma waari pochiwatiapua, yooma chi'wapameopua soparakame. ³⁸ Kehki wa'a ko'kotiamiea, naao miirikapua ti'tijoe, ki ihtetakaopua ooweruopua kukuchioi. ³⁹ Neipao Eesusia nonorapuso muuwario, pawekakerachi moenatiapua waikao. Pukachi mo'moenasaopua, Makarani weechi siimpatiapua.

16

Pariseroa saruseoa tiame, Eesusi peenia ihsiwa itani (Marako 8:11-13; Ruuka 12:54-56)

¹ Parisero ti'tijoea, saruseo ti'tijoea tiame, Eesusi ne'nemia e'enariaipua, oowera Eesusi peenia ihsiwa teewinaria. Puuuu oowera itapiti ki kaawe iintowachi chapinariapao, chaanekapua Eesusio:

—Riosi peenia ihsiwa taamo tetewitepuapua, wa'a aamo iintosoomua, nane'reme teemea, pichiwa tewekachi eenamekoopua.

² Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Achinikai epeche tiame tetewinare eemea no'oo naania ihsiwao, tísia machika tetewameko tuuyameai itapiti uurapario, ariyachi sehtanasi-pasoopua tewekachio, kaaweruma ma'chirepamio tuuyameai, ³ eemea, cherayachitepa sehtanasipasooi ki nu'uti yukimio tuuyameai tiame? Yooma pu'ka uurapari machika tetewameai eemea, ¿kiisi machika tete-wame eemea, ehpiami no'o naania teetoao no'o yoorao, ihtana ikipuame ohjoare ehpe taawechiamio? ⁴ Ehpe taawechiami ki ka'karuma ti'tijoei ki Riosi yoreka mochitoamea, no'o peenia ihsiwachee nane'renariamepua no'o aatanatawao; nape eemea ki tetewitepuamepua wa'asio, no'o peenia ihsiwae no'o aatanatawao, no'o ikimíaeche tetewitepuamepua no'o aatanatao, puuu enemeripua no'o naaniatiwatamea. Puuu no'o ikimíaa, ehkoriamei Oonasi ikiriachitia teeremeri, pu'kao, ki nu'nuti so'chie ko'kotiaio, simiteriamechitiaopua ahjakao.

Wa'a cheesoopua Eesusio, uumatotiapua wa'ao.

Parisero masitewara rewarurachitia ihsiame
(Marako 8:14-21)

⁵ Paonamina pa'wechi ajasitioopua Eesusia, taamoo ki uparioiopua nutukao, paani ki rewarurarachi simiyame taamo nayewekapua. ⁶ Pu'kachi wa'achitarichio, taamo chaanekapua:

—Nee, kaawe aamo inateka ohjopuapua parisero rewarurawarachio, saruseo rewarurachioopua tiameo, yoomachi paatusichi nu'ipameka nokayamechioopua.

⁷ Rewarura nayewatioopua, taamo nutuka ki u'pario ijinatempa teemea. Waikao taamoo, chaachapaka teemea:

—¿Aa e'enone, natakepare teemea nutuka! ¿Ihtana noonoita teemea ehpeo?

⁸ Waikao Eesusia taamo wa'a chaachapame inamukapao, chaanekapua taamoo:

—Ai eeme, ¿kiisi oowe erakoame eemea noochio? ¿Achinikai paani nutuka no'o nayeo erakoame eemea, aamo nutuka natakeparia? ⁹ ¿Kiisi pusakona eemea no'oo aatanakoo? ¿Ki inatempa eemea no'oo, mariki paanieo mariki miiri ti'tijoe ko'koterio, ki ihtefaka ooweruo kukuchioopua tiaméo, kehkina weeweruma waari popochiame na'poatiamekoopua soparakameó? ¹⁰ ¿Ki inatepani eemea neipamioi wa'achi no'o iintorioopua, oowisani paanieoioopua tiame, naao miiri ti'tijoe no'o ko'koterioopua tiame, wa'a soparakameopua kehkina weeweruma waari apechunatioopua? ¹¹ ¿Ki nane'reka inamukame eemea, no'o rewarura naewakoio, pariserochi simiyameo saruseochioopua tiameo, ki paani rewarurara no'o nayewaka cheerioopua?

¹² Ahkasi waika wa'a chiioapa, inateparepua Eesusio ki rewarura nayewaka cheerioapaopua, pa'akachioopua. Parisero masitewakamera naewaka cheerioopua, saruseopua tiame, ki paanikamera rewarurara.

Peeroa Eesusiko tuunapua Riosie Weratiameo
(Marako 8:27-30; Ruuka 9:18-21)

¹³ Makarani weeechi puuyasaopua, Sesareami e'enaka teemea, Iiripo yawichi ye'karichi. Wa'ami ohjonioio, taamo ahpo masitiao, iinatukeka Eesusia:

—¿Aatanako no'oko tuuna ti'tijoeia, no'oo Tijoe Tijoetukameo?

¹⁴ Teemea chaaneka nehjiakapua pu'kao:

—Ookapi ti'tijoea, Waani Paatoriko aamo tuunapua; wahjachi ti'tijoea, ehkoriaami Eeria aamo maayamepua; epeche wahjachia, ehkoriaami Eremiko tuuyamepua aamoo; epeche wahjachia pehji, aaata piirechi ehkoriaami Riosi nayawatukame maaenapua.

¹⁵ —¿Eemepe, aatanako no'o tuuna eemea? —chaanekapua taamoo.

¹⁶ Siimoni Peeroa, nehjiakao chaanekapua:

—Neeea aamoo, Riosie Weratiamekotipua, Riosi te'ta ahjarichi eename.

¹⁷ Waikao Eesusia, chaanekapua Peeroo:

—Wa'a e'ramekapa muuuu, tisia kaawe yorapuame muuu Siimonia, Onasi taanaraa. Ki aaata amochi iintokamepua, aamo wa'a tiame inatatekapua, no'o Noonokamera iintokamepua wa'a eratekao, apoe te'pa kahtiamera. ¹⁸ Wa'a cheeriopua aamoo no'oo, Peero teewa aamo yahchiamene neea, e'pe, cheeka chaniwame. Peero aamo teewame neea, pu'ka aamo noochi simiyame cheeriao, e'pechitia pewatiamekopa. Pu'ka e'pechio neea, yooma noochi paparakame wa'a mochiwama neea, no'o tewekachi tiopachio, ki teteiwame pusieopua. Wa'a no'o tiopachi mochikame ti'tijoeo ooweruopua tiameo, aaataai ki no'o u'yemapua, te'ta mukiwari utewariraai apoe Satanasiai. ¹⁹ Aamoonia Peeroo, aaata yeetapura ki'yamechitia Riosi ye'karichiopua, muiniame. Puuu yeetapura no'o aamo kiamiaa, no'o aamo aatanakoo cheeriapua. Pukae aaata Riosi ye'karichi pakinariameo, pu'kae aamo wahjopurae reesiserimua pakimichioo, aaata aamochitia no'o aatanakoo ma'chitame enesoo; nape aaata ki aamo cheeriachitia ma'chitakameopua no'o aatanakoo, ki reesiserimua pu'kao, Riosi ye'karichi pakimichioo.

²⁰ Wa'a cheesaopua Eesusia, utewaeme taamo chaanekapua ahpo masiterao, kiisi tuumichiopua ahpoo, Riosichi ahpo eenamekoopapua, Tijoe Tijoetukao, ehkoriaami o'inia Meesia tewaniame.

Eesusia mukimio tuunapua

(*Marako 8:31-9:1; Ruuka 9:22-27*)

²¹ Waika o'inia Eesusia Eerusareni enasaopua, tisia aiwamio tuuwisikapua, yooma wa'a Eerusareni isaeri pa'pamiratuameopua, pukaeo, ki teesa ahpo aiwatepuameko tuukapua, ahkasi mukiwachisi ahpo aiwatewachisi, nape meritiaopua, paika taawechi oijenamio tuukapua eenechio. ²² Waikao Peeroa kiisi inamunariapao Eesusi chiiiao, poanachi i'tokaopua te'ya cheekao, chaanekapua:

—¿Kiisi mukimerimua! ¿Riosiai kiisi wa'a aamo ikijeramepua!

²³ Nape Eesusia ku'rikao, chaanekapua Peeroo:

—Waamiami se'wisa noochio. Satanasi muuuu wa'a chiiapao. ¿Ki no'o Noono Riosie ikika itipimeriche tuutiame, eerinatame muuuu? Puuu wa'a chaniwamea, oowera tijoechitia inataka chaniwame puuuu, kiisi Riosi inata.

²⁴ Wa'a chaanesaapua Peeroo Eesusia, eee cheeka masitekapua masiterao:

—Aaata noochi paparaka no'o na'naritonariamea, aiwaka ahpo yasitomia eramete puuuu, ki ta'iriache ahpo yasitopo inataka. ²⁵ Aaata ki aiwanariamea noochi paparawawichioo, ki uumapua weemera ahjario, ki pichiwarikapa puuuu noochio, ahpo paparao. Nape ki seewiamea ahpo aiwamiao noochio, kiapuame puuuu weemera ahjario, pichiwaka noochi paparakamekapua. ²⁶ ¿Ihtatia kaawe enetapu tijoea, ki ookapi paarasatekaipua toomio, ki uumeri teersaapua weemera ahjario? ¿Kehkina toomi aamo ahsepamia maaena eemea, weemera ahjari taripua, tariniame enesoo? ²⁷ ¿Aachin teeretapu naaju puuu ki weemera ahjari

iinuemea, no'o Noono tisiwari teetokae enasoopua, yooma tewekachi ku'iwari ahjamao? Waika taawechio neeea, yooma aaata kiapuame i'toka enameri neeea, yooma aaata noochi paparamewichioo. ²⁸ Pichiwa chaaninia, ki wa'atia itipimerikopua aamo ookapiopua, ki tetewikaopua no'o o'iniameopua no'o ye'kari yawichitukao.

17

*Eesusi ahpo sewina tiame ikiria
(Marako 9:2-13; Ruuka 9:28-36)*

¹ Puhsani taawechi neipao Eesusia, Peero yeetokapua, Saantiao, Waani Saantiao poonira tiame, pu'ka yeetokao teewi kaawichite siimpakapua, kai waapi te'pa weeriachi kaawi. ² Wa'a kaawichi asisaapa Eesusia, sewina tiame eneparepua, yooma pu'ka paika ahpo yeetoria tetewachio. Wa'ao Eesusi nanariraa, taaachitia tajayame eneparepua, puu wisasoriwaraa, tisiwa tohsaname eneparepua, tisiwa tohsaname, kiisi ne'neme eraniame, tatapara ihsiname. ³ Pu'ka wa'apichioi, wa'achi ajakame tetewiriapua tiameo, Moise Eeria tiame, ehkoriami ahjariame Eesusi ahjama nayewaka. ⁴ Pu'ka wa'a tetewapa Peeroa, senawato kihta inatasa chaanerepua Eesusio:

—i;Paamira, kaawechipena aamo ahjama e'enakame teeme! Aamo erasoo, paika ekapora ajawama teeme i'wa, piiripia aamowichio, piirea Moisewichio, piirechia pehji, Eeriawichio.

⁵ Wa'a chiioi Peeroo, paawi tajayame eenaka, yooma mo'poreparepua Eesusi ahjama ajaniachio. Waikao pu'ka toomarichi o'inia, eee chiiame inamuriapu puu paikaa, Eesusi ahjama siimpakamea, Eesusi masiteraa:

—Eeme yooma weeechi mochikame, ihjipu no'o taanaá, ki teesa nakika no'o uuriaa, pukachio no'oo, tisia kaawe e'reka yasitoaaa. Yooreka mochitomiapua pu'kao, e'weka keepuka tiame.

⁶ Wa'a chiiame inamukapa Eesusi masitewaraa, tahpitika erapakaopua, ki nu'uti yoorewa e'reweka Eesusio, chopokorieka ajaparepua, ahkasi wehchisi koomorasipaka. ⁷ Waikao Eesusia wa'a te'tioiopua pehji, wa'a te'tiachi pehji eenakao, ahjachi seekarepakao chaanerepua:

—Ajasisa. Ka'te majako wa'asi.

⁸ Waikao Eesusi masitewarao ajapaka ne'nepoio, Eesusiche wa'a weeriame tetewarepua, ahpo chokichi.

⁹ Ehjepao kaawichi o'inia tetekiaopua Eesusia, chaanerepua ahpo yeetoria masiterao:

—Ka'te aaata tuuyemita eemea, i'ka aamo teewi tetewiriaopua, ahkasi no'o Tijoe Tijoetukameo, no'o meritioi oijenachisi.

¹⁰ Wa'a chiopua Eesusio, iinatukeria puu paika masitewaraa:

—i;Achinitio yasipameri muua naaju aamo ye'karichio, iyoteri ti'tijoeo ke'chu Riosie Weratiamo yawichi yasipoio, Eeriakamera enameriko tu-yamekopua pahchao?

¹¹ Wa'a chaachapopa ahpo masitewarao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Pichiwa chaachapame puua, Eeria pahcha enameriko tuuakao, puupua, iintomerikoo ti'tijoeri Riosichi te'terepuame katewemeria.

¹² Nape puu Eeriaa, eenakamekaite puuapa, nape ti'tijoea ki machika tetewikamepua pu'kao, ohsotia a'chikoi yoorarepua na'arekao. Wa'achitia yorapume neeeai Tijoe Tijoetukamea, pu'ka ti'tijoeri nanaarameeo.

¹³ Wa'a chiopua Eesusio masiteraa, pahteka inamure puua, Waani Paatori nayewaka chiiamekopua, Eeria yoorari simiteriopa Waanio yorasikao.

*Eesusia temari, na'arari tijoeturi yahchame yachapatena**(Marako 9:14-29; Ruuka 9:37-43)*

¹⁴ Wa'a kaawichi o'inia tetekioiopua Eesusio, taamo Eesusi masitera toaria mochikachio, muuwaame e'enakame mochikame tewakapua wa'ao. Wa'ao piiripi wa'a e'nakamea, chopokorieka weripaka Eesusi natepakao, chaanekapua:

¹⁵ —Paamiraa, taamo tesiwa e'rejerani neeea, no'o taanaa, mukipamekapu na'ararie. Tísia aiwamekapu wa'a tiiapao, weesa na'ichi wiwichipateniamepua reemoepua, neerochiamioipu tiame. ¹⁶ Pukaepa i'wa aamo u'yepakamenia aamo sautemichio. Aamo masitera saut-enurekainia nape ki kajukapua yoorakai.

¹⁷ Eesusia nehjiakapua:

—¡Ai eeme kiisi ahjachi erakoame Riosichio! ¿Akanasi aamo chaaneka neeea, aamo noochi paparapamichioo? ¿Akatiasi aamo anachata neeea, aamo ki noochi oowe erakoao? Ehsóó, no'o u'yepao pu'ka temario.

¹⁸ Waikao Eesusia pu'ka temario, pu'ka na'arario, te'yaka ma'chipakapua temarichio. Pu'ka na'arari ma'chipasetiaapua temaria, ikanati kaaweruma kahtiapua, saukame.

¹⁹ Neipao Eesusi piineri kahtioio taamo ahjama ajawariacheo, iinatukeka teemea:

—¿Achinikai ki kajukame teemea, pu'ka tijoe reemo na'arari yahcha ma'chipasekao?

²⁰⁻²¹ Wa'a chaachapaniopao, taamo chaanekapua Eesusia:

—Ai eeme, ¿ma'chipamekosa erakokame eemea, kiisi Riosichi paparaka itayame enesaa? ¿Ki aamo wa'api utewariekosa ma'chipasemo erakokamekosa eemea? Ihjia tisiwa pichiwa tiamepua: Eemea teesaoui te'ta Riosichi paparakame enesaa, mohtasa pahchirakoi kehchuma ki weruma, Riosia aamo kajutemiipua pu'ka na'arari aamo ma'chipasenariaopua; ihtaoi aamo yoranario, teesaoui Riosichi aamo paparaso, Riosia aamo kajutemerikoipua kajutekao, ahkasi i'ka kaawioi ikicha weripanurekooi.

*Eesusia eenechi tuunapua ahpo mukimia**(Marako 9:30-32; Ruuka 9:43-45)*

²² Neipao Arirea weechiami ohjoniaiopua, Eesusia taamo chaanekapua:

—Nee Tijoe Tijoetukamea, tijoe nanaaramechi nehjipuumepua.

²³ Neeea pukaao, meripuamenia me'yao nape paika taawechi oije-namerinia eenechio. Wa'a chiioapa Eesusio, tísia yuuwesipaka teemea.

Yawichi koparowa i'isaeri tioparawichio

²⁴ Eesusio Kapenau asisooopua taamo ahjamao, wa'a tiopachi koparoamea, Peerochi e'enaka chaanekapua:

—¿Aamo masitariwaa, ki natetiamepua tiopachi koparowaniameo?

²⁵ —Eje'e, natetiamepua tiame pu'kawichioo —nehjiakapua Peeroa.

Ehjepa petechi pakioi Peeroo, Eesusia ke'chu nayeoi iinatukekapua:

—Siimonii, ¿achini chiiamemua? ¿Aatanakamera koparoame ohjoare i'isaeri ya'yawichia, ahpo tiopawichioo, i'wa wa'api ohjoemekosa, ma'chikosa o'inia enapamekosacheoi?

²⁶ Peeroa nehjiakapua:

—I'wa ohjoemeraa, ka'i.

Eesusia waikao aampachi cheekao:

—Wa'a teeresoo teemea, kihta natetemetepua pu'kawichioo. ²⁷ Nape ki seesenukai natetenia kaawepua, ki aaata ki kaawe eramichioopua. Wa'a teesoo, wiitu siinka weruma neerochi, so'chi po'wachupuapua. Pahcha so'chi aamo ma'chipariachi, ne'nepuapua chu'wachio wahjoneka, wa'a

tewimamua piiripi toomi. Pu'kaeche ahsepameripua, yawichi koparowa natetepuameo, taamo na'pawichio koparowaniameo.

18

Aatana ohjoare epeche tiamea weruma

(Marako 9:33-37; Ruuka 9:46-48)

¹ Waikao pu'ka wa'api taawechi, aaata Eesusi masitia pepenipanariamea, Eesusi naaepakao, inatukekapua:

—¿Aatanakamera ohjoarepu, epeche weruma enemeria tewekachi ye'karichio?

² Waikao Eesusia piiripi kukuchi paaesapaopua, taamo naasipa wera-pakaopua, ³ cheekapua yooma inamuachio:

—Tisia pichiwa ihjia: Aaata ki i'ka kuitachitia tiamea apochio, ka'chi iika pakimeri puua tewekachio, no'o Noonoo ye'karichio. ⁴ Epeche weruma teerenariamea tewekachi ye'karichio, i'ka kuitachitia teere-meripua, yooma ahpo noonoo chiia pichikame. ⁵ Aaata kuitachitia noochi paparamea, pakimeripua Riosi ye'karichio, te'pa tewekachio.

Tatakorichi wichiwa eeyowa

(Marako 9:42-48; Ruuka 17:1-2)

⁶ Nape aaata kukuchichitia noochi paparakame tatakorihi wichekamea, ohso kaawe kutachi o'yesa tusura matasurua, pa'wechi ipaniame nakiyamepua, pu'kao kai waapisi teere piwitewika, si'rika mukimichio. ⁷ Eesusia pu'ka nayewaka kajusaapa, taamo tatakorihi wichipua, eeyowa tiia taamo nayewekapua. I'ka naewakaopua, eee taamo chaanekapua:

—I'ka wehjoarichi taamo mochikachio, tahpitika tiamepua itapiti, taamo wichiteme tiame. Wa'a tiiachi i'wao, ki ookapi mochikamekopa ti'tijoeri ki ka'karuma taamo tatakorihi ruhjitenariame. Nape jai puuu wa'a aaata iintokamea!, kiisi cheriwepuamepua Riosie.

⁸ 'Pukaepa neea, aamoo chaaniamepua, aamo seeka aamo taaraoi tatakorihi aamo wicketsoo, ohso kaawe tehpunasa ipania kaawepua, nape mehkaa. Epeche kaawepu piiripi seekaeka, piipiri taaraekaoi, ki wahjiamae ahjarichi pakiniamea ohso kaawe, ki na'pa seekaekao, na'pa taaraekaoi, ki teesa aiwaniachi pakiniamechitiao. ⁹ Aamo puusioi ki kaawerumachi aamo wichtenaresoo, ma'chipasa mehka ipapuapua pu'kaoi. Epeche kaawepu piiripi puusiekai Riosi ye'kari ahjarichi pakipuaa, ki ooka puusieka ki wahjiamae na'ichi ahpo ipaniamechitia.

Po'wa wekakamechi wa'achitaka nayewatiame

(Ruuka 15:3-7)

¹⁰ Pu'ka naewaka kajusaapa Eesusia, po'wa wekakamechi simiyame nayewakapua. Pu'ka nayewakao o'inekupua cheekao:

—Ka'te ki kaawe chaaneka tetewi aaataoi u'utichitia noochi paparakameo, no'o te'pa te'ta Noonoo, ahpo tewekachi ku'iwaria neese-toamekopapua pu'kao, noochi ahpo paparao ku'ika ki toitemichio, ihta keenakooi ku'ipamichio ahpo ku'iwana nakiso. ¹¹ Nee Tijoe Tijoetukamea, pu'ka po'wachitia wewekame, i'yamia eenakame neea, noochi e'enamichio pu'kao, noochi paparaka.

¹² 'Ihja, aaata piie sientoo po'wa iinuemeke tiamepua. Puua, piiripioi ahpo tepuya wekasoo, ikanati simika i'yamepua pu'kao, wahja ahpo tepuyao toisa ku'itapioi. ¹³ Pu'ka wekakame teisaa, ¿ki epeche kaawe

e'retarepua pu'kao, ki wahjachitia naao weerewa oosa mariki watani ahpo toariaopua ku'itapi, po'wa?

¹⁴ Wa'achitia no'o Noonoi tisia kaawe erapamepua, aaata ki kaawerumachi oiayi, apochi upatioopua, nu'utichitia apochi paparakopao. Tisia kaawe erapame puuaa, aaataai i'ka nu'utichitia apochi paparakameo, wekakame itipijerapapua, ki kaawerumachio.

Achini teeka ahpo cheriweka mochitoniamе
(Ruuka 17:3)

¹⁵ Neipao Eesusia, taamo poponiwa cheriwewa nayewakapua. Puuaa pu'ka nayewakao cheekapua:

—Aaata Riosichi paparame ki kaawe iintosoopua amochio, piineri ihisoi amoe simika katewepuapua pu'ka ahjamao. Kaawe teereka itipinariaapua amochio, ahpo cheriwenuramapua. Wa'a iintosoopua, ahpo kaawe e'reka itipima eeme. ¹⁶ Nape ki katewenaresoopua aamo ahjamao, i'yapuapua ooka paikaoi pu'ka iintoria tetewikame, pu'ka pichiwarie aamo katewepuapua pu'ka iintoriao. ¹⁷ Ki e'wesoopua pu'ka aamo ku'yame katewekaopua, Riosichi paparame pirenaturichi i'topuapua pu'kao, aamo ku'ika ne'neweka katewemichio pu'kao. Nape pu'kao ki e'wesoo Riosichi paparame pirenaturio, wa'asi waikao, wa'atia toipuapua pu'kao. Nape pu'kachepa pu'kao, ki Riosichi paparame tetewipua pu'kao, tijoekoio oowitiamekoio pu'kao, pu'kao ki ka'karumachiche oiyamekopao.

¹⁸ 'Ihji no'o chiiia kiisi se'wi ikimeripua: i'ka weechi aaata ahpo kateweka cheriwesoo, wa'achitia cheriwepuamepua tewekachioi; nape ki aaata ahpo kateweka cheriwesoo, wa'achitia ki cheriwepuamepua taamo Noono te'pa kahtiameeopua tewekachi.

¹⁹ 'Eenechio chaaninia: Aaata eeme ookaoi paikaoi aamo ki kaawe noonoria katewemia napawisoo pu'ka, aamo cheriwepua itasoo Riosichio, no'o Noono tewekachi kahtiamea, aamo cheriwemapua. ²⁰ No'o Noono aamo cheriwemapua, nee aamowichio tatakori natetekamea, aamo napawiriachi ihsiopa tiame.

²¹ Waikao Peeroa Eesusi naaepakao iinatukekapua:

—Paamira, aaata no'o Riosichi poponiwa ki kaawe iintosoopua noochio, ¿kehkinasi anachetania cheriweka pu'kao, oowisanisi?

²² Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Muuua ki oowisanisi cheriwemerimua pu'kao, ahkasi paika weerewaoi oosa marikisi o'owisanisa, cheriwemerimua pu'kao.

Yawichichi tekipaname ki cheriwekame aaata

²³ Ahpo cheriweniamе naewaka kajusaapua Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame nayewakapua wa'achitarichio. Pu'ka naewakao, eee cheeka o'inekupua:

—Aaata yawichia, yooma ahpo tehkiwa neesetoame wikirieka koparoamo o'rariataipua. ²⁴ Pukeri o'icho'i wikiriwa ne'neka, pahcha puuu ye'paria aaata wikiria ne'niaopua, ki ookapi toomi wikirewakatapua, oosa mariki miiriahka. ²⁵ I'kao teekora, ka'chi iika natetemio tiioa wikiriemeo, toomichi nehjinuremo o'rariataipua wikiriemeo, yooma pu'kao iinueka ahjamaopua, uupiraopua, tatanaraopua tiame, pukae nehjitiameo, natetitiame itipimichio pu'ka wikiriaraa. ²⁶ Wa'a yoranarewaopua wikiriemea, chopokorieka weripaka tisia naaracheriataipua ahpo teekoo, tesiwa cheeka ahpo cheriwenureka: "Muuu no'o teekoo, ka'te te'ta yaapi no'o e'remitiamua

aamo no'o wikiriekawichioo; no'o puuyemitiapua pehjiio paikapi taaweoi, yooma aamo natetemiitenia pu'kao." ²⁷ Waikao teekoraa tisia tesiwa chiopa pu'kao, tesiwe e'repakaopua pu'kao, yooma cho'weriatapua wikiriarao. Wa'a ikisaopua wa'atia toariatapua no'ramichioo. ²⁸ Nape puu wa'api cheriwetiameaio, ahpo ta'pechi no'raio, aaata wa'achi tekipanameopua tiame, piie sienta wa'api wikiriekoipua pu'kao toomi, pooechi natepakaopua, kutachi chapikaopua chaaneriataapua: "¡Ehpe wa'api no'o natetepuapua aamo no'o wikiriekao!" ²⁹ Waikaopu wikiriemea, chopokorieka weripaka tisia tesiwa cheeriataipua chaaneka: "Ka'te ikanati aamo natetejeramua no'o wikiriekao, yooma aamo natetemiitenia, aamo wikiriekao." ³⁰ Nape ihjia ki puuyenareriataapua pu'kao, ohsotia karichi pachariataapua pu'kao, ahkasi yooma ahpo natetiachisi. ³¹ I'kao wahjachi wa'api tekipanamea, wa'a iintokopa pu'kao, ahpo teekochi wenejiriataapua pu'kao. Nekomuchiapapua pu'kao, yooma i'ka iintoria tuuyeriataapua ahpo teekoo. ³² Waikao teekoraa paaeriataapua wa'a wenejitiameo, enasoopua pu'kao, chaaneriataapua: "¡Ki tisia na'arame muuuu? No'oo yooma aamo cheriwekoipua aamo wikiriario, ³³ ¿ki wa'achi iintomo teereriamua naaju, no'oo aamo cheriweriachitia?"; chaaneriataapua.

³⁴ Waikao teekoraa tisia nekakao, karichi yachanurariataapua pu'kao, wa'a yoorakaopua ahkasi wikirieka nateteriataapua.

³⁵ Eesusia cheekapua aampachi pehji:

—Wa'achitia no'o Noonoi ki cheriwemapua aaatao, ki ahpo iikachi e'raa cheriwameopua ahpo piirechio, aaata ahpo cheriwenuresoopua.

19

Nenewikai poanatumame masitewa Eesusie (Marako 10:1-12; Ruuka 16:18)

¹ Neipa pu'ka wa'achitarichi naewasoopua Eesusio, puuyatiapua Arireao. Oorani akichi paonamina e'natiapua waikao, Uurea ye'kari nenekuwachi. ² Ki ookapi wa'ami taamo na'naritokameo Eesusia, yooma sautekapua kokoriameo.

³ Wa'a ohjonioio ookapi pariseroa, iinatukekapua Eesusio, itapitichi wichipatenariapapua, ee chaachapaka:

—¿Reesiseri ohjoarepua ahpo uupichi poanatumamea, ihta itapitiwichiioi?

⁴ Eesusia nehjiakapua:

—¿Ki iyoname eemea Ehkoriaami Iyoterichio, pukeri Riosi tijoe neterioio, ee chiiachio, "piiripi tijoe neterepua, piiripi oowitiame tiame", chiiachi?

⁵ Riosia pirenachi Iyoterichio, cheriaipua tiame: "Pukaepa tijoea, ahpo yayawa toayamepua, ahpo uupi ahjama neewisaapa, na'pa pirena piiripi enepamiapa." ⁶ Wa'a tiichipua no'o Noono Riosia, ki ookachitia tetewani-pua nenewikameo, piiripichitia enepakamekopua pu'kao. Pukaepa Riosi pirenatura nenewika, aaataa ti'tijoeria, kiisi poanatumetepua pu'kao.

⁷ Wa'a chiiopa Eesusio, eenechi iinatukekapua pa'pariseroa:

—¿Nape aatia Moise Nuurari Iyoteria chiamepua, reesisewako tuuka pu'kao, iyoterichie poanitari iyotesa kiasapua nenewikameo?

⁸ Wa'a chaachapopa, Eesusia cheeka nehjiakapua:

—Moisea wa'a iintorepua pu'kao, ti'tjoerio kiisi e'waka mochitonariopa Riosi nuurario, wa'a tiame aamo tisia itariopua aamoo. Pukaepa wa'a iintorepua poanatuwa reesisekao, nape no'o Noonoi pukeri o'iniachisio,

kiisi reesiseriapua wa'a tiameo. ⁹ Pukaepa neea aamoo chaanenapua, aaata ahpo uupichi poanatukamea, kihta suwepori iintokame enesoo, wa'a iintosapa piirechi oowitiame ahjama neewisaapua, apoekamera suwepori iintoamepua.

¹⁰ Waikao teemea Eesusi ma'masitewaraa pu'ka wa'a tiame inamukapao, chaanekame teemea Eesusio:

—Wa'a teeresoo ohso kaawe ki nenewinia nahkipua.

¹¹ Waikao Eesusia, taamo chaanekapua:

—Ihji no'o chiiiaa, ki yoomawichio puuua, nenewiniamewichioche puuua, puuua, Riosi chiiia te'ta iyorika mochtionariamewichiochepua.

¹² Nenewiniame nayewaniachi tiamea, ki yooma ti'tijoe nenewime te'teriamepua. Iintuame ti'tijoe ahpo naawariachisi o'inia ki tatanatame te'tiamekapa. Wahjachi ti'tijoe tiamea, ki nenewiamepua, kaponitatiamekapapua. Wahjachi ti'tijoe tiamea, ki nenewiamepua, Riosi tehkiwachiche ki wahjame teetonariapa. Wa'a tiachipao, ihji no'o chiiiaa, te'ta Riosiwichio iyorikache yasitonariamewichiohua.

Eesusia, Riosi kaawerumari yahchena kukuchi

(Marako 10:13-16; Ruuka 18:15-17)

¹³ Piie taawechi Eesusi u'yepanioi kukuchio, i'kawichioo kaawerumari itamichiohua Riosio, Eesusi masiteraa te'yariaipua Eesusi u'yepapuaichioo.

¹⁴ Nape Eesusia, chaanekapua masiterao:

—Toowa pu'ka kukuchio noochi e'enamichio. Ka'te wa'ine pu'kao, pu'ka kukuchi tiamekopua no'o Noono ye'karichi muimeria, puuu kukuchi ahpo noonoo ihta chiiiao ikanati pichikiamekopua.

¹⁵ Waikao Eesusia, pu'ka kukuchichi seekarepaka, ahpo Noono paparaka kaawerumari yahchesoopua, uumatotiapua wa'ao.

Aaata ki paamira pehji tisia paarasatiame, Eesusi ahjama nayewani

(Marako 10:17-31; Ruuka 18:18-30)

¹⁶ Piie taaweo aaata tijoe eenariapua Eesusi ne'nemiao, puuua chaanekapua Eesusio:

—Kaaweruma Masitari, ¿ihtana iintotarenia ki wahjiamesi ahjari no'o iinuapuamichioo?

¹⁷ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—¿Ihtana tiachipa no'o tisia kaaweruma teewamemua? Te'ta kaawerumaa, piiripi wa'apiche puuua, Apoe tisia te'pa kahtiame Riosiche. ¿Wa'a tiamekosa no'o e'riame muuua? Weeh, pu'ka aamo ki wahjame ahjari iinuenarewachi simiyameo, no'o Noono nuuraira e'weka yasitopuachepua.

Waikao tijoea cheekapua nehjiakao:

¹⁸ —¿Ihtanapu nuurari no'o e'wemiaa?

Waikao Eesusia chaanekapua:

—Ka'te me'ya, ka'te suwepori ihsi, ka'te ichiko, ka'te wistumitia muuua aaatao, ki kaawe yorapuawichioo, ¹⁹ aamo yayawao yoorepuapua, aamo piirechioi kaawe e'raka tetewipuapua tiameo, aamo wa'apichitia.

²⁰ Wa'a chiiopua Eesusio puuu tijoea, chaanekapua:

—Yooma pu'kao neea, yooraka yasitokame neeepa, temarikai o'inia. ¿Ihtanajupu no'o toitiaa naaju pehjo?

²¹ Eesusia wa'a chiiopa pu'ka tijoeo, pu'ka pichiwarira nane'renariaapa, chaanekapua:

—Te'ta kaaweruma enenariaa, yooma nehjiapuapua aamo iinuekao, wa'a iintosaapa muuua, te'ta tooremuka mochtikamerao, pu'ka ihkokepuapua wa'a iintosaapa waikao. Wa'a iintokame enesaamua, tewekachikamera iinuemerimua aamo te'ta pichiware paarasario, pu'ka ki wahjame ahjario,

aamo i'yáo. Yooma pu'ka iintosaapa muuuu, noochi enapuapua waikao, no'o yeetowa enepaka.

²² Wa'a chaanetiapa puuuu, yuuweeme akipakapua, no'rakao, ki ookapi tomiwaemekapa puuuu, kihta wekateme e'ramekapa puuuu.

²³ Pu'ka no'rasoopua Eesusia, chaanekapua ahpo keepuameo:

—Ihja tísia pichiwapua: aaata tísia tomiwaemea, tísia eerina tiame puuuu, ahpo Riosi ye'karichi pakimiao. ²⁴ Eenechi aamo chaaniamea: aaata ihtaoti te'ta paarasatiamea, epeche ki tehki tiame piiripi tumusari animari i'ikia puusirachiami u'matoteniaméaa, ki aaata te'ta tomiwaemechitia ahpo Riosi ye'karichi pakimiáo.

²⁵ Masiteniamea wa'a tiame inamukapao, epeche tahpitika erapakao, chaachapakapua Eesusio:

—¡Aa, naakona! ¡Wa'a teesoo aatanakamera newimeripua?

²⁶ Waikao Eesusia kaawe ne'nepakao, chaanekapua:

—Ihji newitoniamea ti'tijoewichioo, kiisi ahsepame tiamepua, nape Riosiwichioo ka'i.

²⁷ Wa'a chaachapatiopua Peeroa, chaanekapua Eesusio:

—Kaawechupena teeme aamo masitewaraa, yooma taamo iinueriao, toakamepua. Wa'a tiiao uumeri teemea pu'ka paarasario, ¿nape ihtana paarasaripu puuuu?

²⁸ Waikao Eesusia, cheeka nehjiakapua Peeroo:

—Kiisi wehchi wichimeri ihji no'o chíiaa: Yooma ihta weemeratatiachi taawechi asisoo, nee Tíjoe Tíjoetukameo yasipasoopua tiame, no'o tísia penia tiamechi ye'karichio, neea aamoo no'o ku'ika katewemeri ajawamania, pu'ka i'isaeri oosa marikichi aampa ooka tetejimarichio, kateweri enemichio. ²⁹ Yooma aaata ahpo iinuwa toakamea no'owichioo, naatichitia: ahpo kariwao, ahpo papachi, ahpo pipini, ahpo yayawa, ahpo tatana, ahpo weewa tiame, epeche ki ahpo toariachitia kiapuamepua Riosieo, u'matoame piie sientoo si'siento paarasari kiapuamepua, wa'a kehki ki'yakameaipua pehjo, weemera ahjari kiameripua tiameo, ahkasi ki wahjamesi. ³⁰ Wa'a Riosi weemeratariachiopua, yooma napati wa'achitia paarasateka mochipuamepua, napati te'terewa tiame, ki i'wa weechitia.

20

Tekipaname noonowiriachitia wa'achitari

¹ Eesusia, Peero nehjiaka kajusaapa, yooma taamo wa'a keepuameo, piirechi wa'achitarichi taamo nayewekapua, ahpo ye'karichi simiyame. Puuuu eee cheekapua: Ihji Riosi ye'karichi kiapuamea, aaata tekpanakame nateteniameka tiamepua. Aaata teekoa echakamea, pa'a piari werisika simiriataipua aaata tekipaname i'yamiaopua. ² Ihja tekipaname teewisaapa, piie taawe yowiwame yowitemio tuuka uhjurariataipua tekpanamichioo. ³ Watanichi keenakoopua wa'asi tiame, eenechi simiriataipua wahjachi tekipaname i'yamiao muuwaeka nehjiwachi, wa'amiahka ajariatapua wahja kihta yoorame. ⁴ Pu'kaoi chaaniatapua: “No'o echiwachi siimpamitia eemeai tekpanamiao, kaawe aamo natetemane”, chaaneriataipua. Puuuai, wa'achi siimpariataipua tiame, tekpanamiao. ⁵ Oowetawe asitoio wa'achi iintoriatapua, arikiriopua tiame, tekpaname i'yamiao. ⁶ Marikichi simiyachiopua aario, wahjachi wa'ami ahka oowera ajakame wakakatapua. Pu'kao chaaneriataipua: “¿Achinikai ki tekpanakame eemea, ehpe taawechio?” ⁷ Ihja chaachariatapua: “Ki aaata takewakopa”, chaachariatapua.

Waikao takewameraa chaaneriatapu: “Siimpamitia eemeai no'o echi-wachi tekipanamia.” ⁸ Neipao teekoraa cheeriatapua ahpo tekipanaki-ame paamiratiao, nateteniachi asisoopa aario: “Natetemitiamua no'o tekipanakiao, pipiripi paaesika, neipa e'enakamechi o'ineka.” ⁹ Marikichi keenako aari tekipanamia e'enakameopua, ahsieme piie taawe yowiwame sotateriataipua pu'kao. ¹⁰ Pahcha piari e'enamea eepeche ahpo natetepo orakoriataipua, nape wa'api kehki piie taawe yowiwame kia-tiapaopua. ¹¹ Wa'a ikitaapua, kiisi kaawe erakokao, chaachapariatapu ahpo teekoo: ¹² “¿I'ka ku'itapi wa'api tekipanakameoi, wa'achi kehki natetere muua tamochitia, taamoo yooma taawe tekipanakoipua, tatae aiwakao?” ¹³ “Eje'e —chaaneriatapu teekoraa—. ¿Ki piie taawe yowiwamewichiokosa e'enakame eemea aamo tekipanamiao? —chaaneriatapu teekoraa pu'kao—. Ahsieme aamo natetekamenia aamoo. ¹⁴ Natetetiame muuupa, yaapi no'rasa. I'ka neipa e'enakameopua, nooe wa'a kehki e'rekapa, wa'a kehki natetekamenia. ¹⁵ ¿Ki no'o iintonaria iintotarenia naaju, no'o wa'api tomiwaeo? ¿Tisia ikotuchiamekosamua naaju, i'ka nooe no'o oowe e'reria natetertia toomi?”

¹⁶ Wa'a cheesapa Eesusia, cheekapua:

—Wa'achitia no'o Noono ye'karichi muimeria, neipa kuwachi wa'asi e'enakamea noochi paparamiao, pukeri o'iniachi pahcha e'enakamechitia noochi paparamia, wa'achitia napati kiapuamepua, no'o Noono tewekachi kahtiameeopua.

Eesusia paisa simiyame tuuya ahpo mukimiao

(Marako 10:32-34; Ruuka 18:31-34)

¹⁷ Eerusareni siimpapooio Eesusia, taamo ahpo oosa mariki aampa ooka masiterao poanachi i'tokao, chaanekapua:

¹⁸ —Née, Eerusareni siimpani teemea ehpeo. Wa'ao nee Tijoe Ti-joetukamea, isaeri tioparachi neeserosie nanaaramechi nehjipuamepua, iyoteri ti'tijoechi. Puuu ti'tijoea, no'o merinuremapua. ¹⁹ Wa'a noonowitioopua tisia no'o na'aresao, tisia no'o wepisaopua tiameo, ki isaeri ti'tijoechi kiapuame neeea, kurusichi chuhchaka merimichiopua. Nape wa'a yooraka meritiainia, paika taawe i'toio, oijenamerinia eenechi.

Saantiaoo Waani tiame yeeyera Eesusi itaria

(Marako 10:35-45)

²⁰ Eesusio Eerusareni siimpanioipua taamo ahjameo, Sewereo uupira, ooka ahpo tatana ahjama eenakaopua, Aakowo Waaniopua tiame Sewereo tatanarao, Eesusichi eenakaopua chopokorieka weripakapua Eesusio, tesiwa cheeka nayewekaopua, itapiti itanareka. ²¹ Eesusia wa'a iintokopao, iinatukekapa cheeka:

—¿Ihtana eratoame muua?

Waikao puuu oowitiamea chaanekapua Eesusio:

—Paamira, neeea aamo itamia eenakamepua, i'ka ooka no'o tatanao, aamo ye'karichi yasipasaamua, aamo kahtiachi nekueo, chokichi mochtejeraninia, piiripi ahjamina, piireo owemina.

²² Eesusia wa'a chiioapa pu'ka oowitiameo chaanekapua:

—Muuua kiisi inatamemua aamo itayao.

Wa'a cheesapua Eesusia, oowitiame tatanara iinatukekapa:

—¿Anachamerikosa eemea naaju, no'o paasowachi iijimiao iijika, tisiwa chihpuameoipua pu'kao?

Aapoeo chaachapakapua:

—Eje'e —chaachapakapua—, anchaka iijima teemea.

²³ Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Eemea kajutarepua kajuya pu'ka iijikao, nape pu'ka no'o neneku mochipuameo, ki neee iintomeripua pu'kao, apoe no'o Noonoo iintomeripua pu'ka.

²⁴ Waikao teeme oosa marikia, wa'a chaachapame inamukapa pu'ka tehtemario, nekumeka teemea pu'kao. ²⁵ Wa'a iikopa taamoo Eesusia, taamo chaanekapua:

—Eemea tetewamepua weeweruma tiarieme ya'yawichio, tísia e'raka yooraka tetewamekopua ahpo yoorewachi mochikameo, tísia ahpo uterarioe saateka. ²⁶ Nape amochio eemea, ki wa'a erakoka mochimetepua Riosichi iyoriaeme. Ohso kaawe eemea, aaata paamiratuame enenariamea, eemekamera yorakiamera enemeripua aaata aamo ahpoo, kihta aamo weruma uuka. ²⁷ Eemea amochio epeche weruma enenariamea, yorakiamera enemeripua. ²⁸ Wa'a teeremeripua, neeeai Tijoe Tijoe-tukameai ki no'okamera yorakepuawichio, eenakamenia. Neeea Tijoe Tijoe-tukamea, ohsotia aamokamera yorakemia eenakamenia, ahkasioi no'o ahjarioi nehjimia, mukiwachisi, ki ookapi ti'tijoe-wichioopua, pejana nateteteka kokosapuameopua, tatakoriawichioo.

Eesusia, ooka ki mamachiriame yachapatena

(Marako 10:46-52; Ruuka 18:35-43)

²⁹ Taamo Eriko o'inia puuyatioio, ki ookapi Eesusi ahjama e'enatiapua. ³⁰ Poechi nokisinioio, ooka ki mamachiriame tetewitiapua pooesuwe mochikame. Puuuu wa'ami taamo u'matopoio, Eesusi sisinamukapua, wa'ami ihtoame inamukapa. Puuuu chaachapakapua:

—¡Muuu ehkoriaami Raawitaruchi eenameee! ¡Taamo tesiwe e'resa pahchuu, tísia tesiwa erakoka chaachapame teemeaaa!

³¹ Waikao ookapi wa'a nokisiaemea taamo ahjamao, ihchi mochinuri-aipua pu'kao ta'omaka. Nape aapoeo ohsotia epeche weeru sisinamukapua Eesusio, chaachapaka:

—¡Paamíraaa, Raawítaru ehkoriaamichi eenámeee, Taamo tesiwa e'resa pahchúuu!

³² Waikao Eesusia paaekapua weripakao, wa'a ikisaapua iinatukekapua pu'kao:

—¿Ihtana aamo yorajerani eemea?

³³ Waikao ki mamachitiamea, muuenati naewakaopua wa'asio, chaachapakapua:

—Paamira, taamo ki mamachiria sautejerani teemea.

³⁴ Waikao Eesusia tesiwa e'repakaopua pu'kao, puichi seekarepakao, sautekapua pu'kao. Ikanati kaawe ma'chiriame itipitekapua. Waikaopu ki mamachiriame sautetiameai wa'a, Eesusi ahjama nokisikapua tiame siimpaniachi.

21

Eesusia Eerusareni pakina

(Marako 11:1-11; Ruuka 19:28-40; Waani 12:12-19)

¹ Eerusareni ke'chu asinioio, Wepaje tewaniachi ajasitioopua Ooriwo roomosachi mo'moenakao, Eesusia ooka ahpo masitera uhjurakapua chaaneka:

² —Eemea paaoo siimpamitiapua, ma'chiachi mochiwachi. Wa'a teimeri eemea piiripi uuru ye'ira, oowira taanaeme. Pu'ka uuru taanaroo o'yaeka chuhkuao, na'sonasa no'o u'yepapuapua. ³ Aaata aamo wa'inesoo,

chaanepuapua pu'kao, aamo Paamirae i'yetonuretiamekopua, ku'itapi, ehjepa upapo tuutiamekopua eenechio.

⁴ Ihji uuru upatiamaea, ehkoriaami chanitiame pichiwa eneriapua, waikami Ehkoriaami Riosi cheeriaopua, ahpo nayewaturachioopua Iyoterichio. Eee cheeriaipua:

⁵ Siioni muuwari mochiwachio, chaanepuapua pu'kao:

“Ne'neo eemea aamo Yawichio;

tesiswa teetoka yasitoamepua uuru taanarachio.”

⁶ Puuu ooka Eesusi masitewaraa waikao, yooma wa'a noonowirepua waikao, Eesusi uhjurariachitia. ⁷ Ehjepao Eesusia pu'ka uuru taanara i'yepatiaapua, wisasori ipeteka yaasetokapua. ⁸ Waikao muuwaeme puuyeka ajakamea uumatopuachio, wisasori ipetesiapua u'matomiachio. Wahjachi puuuu, kuhsisawa ipekesiapua, u'matomiachio. ⁹ Waikao pahcha nokisiamea, pukamina nokisiamea tiamea, weeru chaachapasiapua sinasikao:

—iNee tetewisaaa, ehkoriaami Raawi yawichichi o'inia enamériiii! iTe'ta kaaweruma Yawichi Riosichi eenámeee! —chaachapaka siinakosiapua simipakao.

¹⁰ Eesusi Eerusareni pakisoopa, yooma weeru noonowikapua muuwari mochiwachio, ihjia chaachapakapua:

—¿Aatana ihjia naaju?

¹¹ Eesusi ahjama nokisiamea chaachapakapua:

—Eesusi ihjia, Riosi Apoe nayewatura, Nasare ohjoeme tijoe, Arirea weeechi.

Eesusio i'isaeri tiopa piipateria

(*Marako 11:15-19; Ruuka 19:45-48; Waani 2:13-22*)

¹² Eerusareni enasaapa Eesusia, i'isaeri tiopachi eenaka yooma pu-uyanapakua wa'a nehjameo, yooma tarayameopua tiame. Meesa toomi naakuriwaniachioopua tiameo, yooma yakana ihpapasekapua, kooro nehjiwaopua korokariraopua tiamé. ¹³ Eesusia chaanekaopua pu'kao:

—Ehkoriaami Iyoterichio no'o Noonoa, chiamepua: “No'o kariwao, no'oché ahjama nayewapuawichio netetiamepua”; nape eemea ichikuame teesowara enepaterepua.

¹⁴ Wa'a i'isaeri tiopachio, ookapi ti'tijoe ooweru tiame Eesusi naaeparepua, ki mamachiriame, chookopari kokoriame tiamé, puuuu Eesusie ahpo sautemichio e'enariapua wa'ao. Waikao Eesusia, yooma sautekapua pu'kao. ¹⁵ Nape wa'a i'isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi ki maeepori iintokopao, kukuchiopua eee chaachapaka siinako chaachapachaniopua tiopachio: “iEe, taamo newipateri Eesusiii, ehkoriaami Raawitaru yawichi o'inia eename oochiwaraaa!”, tisia nenekakapu pa'pamiratuamea. ¹⁶ Wa'a ijikikaopua, chaanekapua Eesusio:

—¿Ki inamuame muuuu kukuchioi ihtana aamo chaachapachanio?

—Eje'e, inamuamenia —nehjiaka Eesusia—. ¿Naakona ki iyonamekosa eemea, Ehkoriaami Iyoterichi chiiiao, i'ka kukuchichitia teereniame, nayewaka chanitiameo, eee chiiachio?:

Ahkasi kukuchia, nu'nunti chiiamei pehji, aamo kaawe chaachapamapua.

¹⁷ Wa'a chaanesopa Eesusio pu'kao, uumatotiapua waikao Wetania mochiwachi. Wa'a ajasisaapa, wa'a che'repatiapua waikao.

Eesusi chuuna kuuu wakipateria

(*Marako 11:12-14, 20-26*)

18 Piario eenechi Eerusarenite e'enapanioio, Eesusia chorowapari-aipua. 19 Puuua, chuuna tetewikapao pooechiami u'matoaiopua, ahseka ne'nekaipua, taakaekoipu e'raka. Nape puuua ki taakaeme eneriapua, saawarache weeriame. Wa'a tiopa pu'kao Eesusia, chaanekapua pu'kao:
—Kiisi taakemeri muuua wa'asio!

Waikaopu chuuna saawaraa, ikanati waaropakapua. 20 Waikao teemea ikanati wa'a iikopa pu'ka chuunao, iinatukekapua Eesusio:

—¿Achinikai ikanati wakiparepu?

21 Eesusia taamo nehjiakapua:

—Neeea pu'ka chuuna wakipatekane, itapiti ki kaaweruma iinueriopa, ki toayame taakemichioo. Pichiwa chiiame neeea i'kao: Wa'achitia eemeai, aamo pichiwa Riosichi paparaka no'o itasoo, ihta itapiti ki kaaweruma amochi iinuemeo, pujime tiamemua amochio, Riosi utewari-raeo, kaaweruma taakiamе aamo enemichioopua, Riosiwichio. A'chitia kehchumaai aamo eerina tiaopua Riosiwichio aamo taakemiaopua, i'ka kaawi kehchumakooi, kajuyamenia aamo puhjenekao, aamo i'ka kaawi chaanekooio: “Waami pa'wechi wichime”, wa'a iintotekaoio, kajumania. 22 Yooma ihtaai amochi aina tiame Riosichi paparaka aamo puhjenurewa itanesoo, aamo ahsieme puhjetiamе itipimamua amochio.

*Aatana nuurewachi iintoria Eesusi
(Marako 11:27-33; Ruuka 20:1-8)*

23 Ajasisaapa Eerusareni taamo siimpachio, Eesusia i'isaeri tiopachi pakikapua wa'ao. Wa'a yooremina masitioio Eesusio, neeserosi pa'pamuratuamea Eesusi naaepakapua, puuu Uurio o'ochetiamechitia uuniamе tiame. Puuua iinatukekapua Eesusio:

—¿Aatana nuurewachi ihsina muuua i'kao? ¿Aatana aamo ki'yakamepua i'ka aamo iintomichioo?

24 Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Nape nee aamo iinatuketao pahchao. Pu'ka kaawe aamo nehjiasoo, aamo nehjiama neeeai waikao, aamo iinatukiao. 25 ¿Aatanakamera iintokame Waani uhjuraka paatomichioo, Riosikosa puuua, aata ti'tijorerikosaoi?

Waikao ihchi ahpo nayewekaopua, chaachapariapua:

—Riosiko tuusoopua taamoo, taamo chaanemapua: “¿Achinikai ki pu'ka pichikeka eeme waikao?” 26 Aata ti'tijoerioiopua ka'chi iika uhjurario chaachapamete teemea, pu'ka yooma ti'tjoeria Waanio, Riosi nayewaturamekoo, erakoamekopua pu'kao. Wa'a tiachio, maapori tiamepua taamowichioo, tamochi nenekamiopa puuua.

27 Wa'a erakoamekapaopua, chaachapaka nehjiakapua Eesusio:

—Kiisi nane'riame teemea pu'kao.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Wa'a teesoo neeeai ki chanimapua, aatana no'o nuurekamekopua, yooma i'ka no'o ihsimichioo.

Ooka tatanachi wa'achitaka nayewatiame

28 Eesusia iinatukekapua waikao i'isaeri pa'pamuratuameo:

—Ehsoo, ¿ihtana chaachapata eeme i'ka wa'achitarichi no'o aamo nayewamiao? Piiripi tijoea ooka tatanareriataipua. Ihji noonraa chaaneriataipua piiripi ahpo taanao: “Taamo panijuwari eechichi simitia tekipanamia.” 29 Ihji taanaraa nehjiariataipua ahpo noonoo: “Ki siminarenia tekipanamia”, cheeriataipua. Nape wa'a cheekaipua simiriataipua. 30 Ehjepao piire ahpo taanao wa'achi chaaneriataipua. Ihjia nehjiariataipua: “Siimania.” Nape wa'a cheekaio, kiisi simiriataipua.

³¹ Ehsoo no'o tuuyemitiao, ¿aatanakamerapu ihji ooka tatanaraa, kaawe noonoikamepua ahpo noonochio?

—Pahcha simiyamera, ki siimo tuusa simikamera —chaachapakapua i'isaeri pa'pamuratuamea.

Waikao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Eemea pu'ka pahchachitia te'teriamepua, ki e'weka mochikamekapa te'pa kahtieme no'o Noonoo. Kiisi wehchi wichimeri ihji no'o chiiiaa: Rooma yawichiwichio ko'koparoamea, ooweru suwepori nokayamea tiame, i'kao ki Riosi ye'karichi muimeri enesoo, eemea epeche ki muimeripua. ³² Eemea Waani Paatorio, Riosi kaaweruma tuuyewari aamo masitemia eenarioio, kiisi pichikere eemea pu'kao, nape yooma Rooma kahtieme yawichiwichio koparoamea, suwepori tekipanamea tiame ooweru, pichikerepua pu'kao, Waani chiiiao; puuu koparoamea, suwepori tekipanamea tiame, pichikekamekapaopua Waani chiiiao, ahpo ki kaawe nokaria cheriwejerarepua no'o Noonoo te'pa kahtiemeo. Nape eemea pu'ka no'o Noonoo cheriwetiamete wikaio, kiisi sewina erapakame eemea kaawerumachio, Waani Paatorio cheeria pichikekapua.

Panijuwari wa'achitarichi nayewatiame

(Marako 12:1-12; Ruuka 20:9-19)

³³ Eesusia kajusaapa pu'ka ooka tatanachi simiyame nayewakao, piirechi wa'achitari o'inekapua nayewakao. Puuuu pu'ka wa'achitarichio cheekapua:

—Aaata tijoea, panijuwari echariataipua. Echisaapua, ko'reteriataipua pu'kao, wa'a ikisaapa, satuneropuachi neteriataipua tiameo. Wa'a iintosaapua, kai waapisi weeriamene nesori neteriataipua wa'a werika inatepuawichioopua yomachi ma'chiachi echitiachio.

Wa'a ikisaopua tiameo, ti'tijoe tekipanameri takewariataipua. Yooma wa'a iintosaapua waikao, wahka simiriataipua mehka, seenu weechi.

³⁴ I'paniachi asisoopua, aaata uhjurariataipua waikao ooka ahpo seekaraeka kahtia, ne'nemichioopua pu'kao, kehkina ahpo yowiria i'ipatiameo. ³⁵ Nape eechi neesetoka toitiamea wepiriataipua pu'kao, piireo me'yariatapua, piirechi pehjiyo wa'api pasipuka kahsinariataipua mo'orao.

³⁶ Ehjepao teekoraa eenechi uhjurariataipua epeche weeka, nape pu'kaoi, wa'achi yoorariataipua tiame.

³⁷ 'Neipaopua wa'asio, ahpo taana uhjurariataipua waikao: "Pu'kao no'o taanakopao yooremakoipua", e'raka. ³⁸ Nape ihji tekipanamea pu'ka taanarakopao pu'kao, ahpo chaachapariataipua: "Ihji tijoea, taamo teeko taanarapua, ihjipua, yooma ahpo noonoo iinuekao, yooma ahjama itipimeria; meritaria pu'kao, teeme yooma ahjama itipipuawichioopua noonora iinuekao." ³⁹ Wa'a erakosaapua, chapisa me'yariatapua pu'kao.

⁴⁰ Waikao Eesusia iinatuokekapua pu'kao:

—Eemea i'ka noonowiriawichio, ¿ihtana iintomio maaena eemea teekora enasaa, pu'ka tekipanameo?

⁴¹ Waikao aapoeo nehjiakapua Eesusio:

—Kiisi cheriwemapua pu'kao, tisia na'ara noonoikamekopa. Wa'a iintosaapa teekoraa, piirechi ajawamapua ahpo eechichio, ahsieme nehjame ahpo i'ipariaopua ahpo teekocho.

⁴² Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Ki iyonakame eemea Ehkoriaami Iyoteri chiiiao, eee chiiame?: Puuu tehte ahjare karitaniame ki nakitiameo, epeche te'ta nateyame enepakamepua, te'ta kaari naawarachi yachaniamechitia.

I'ka wa'a tiame iintokamea apoe Paamirapua,

wa'a tiachipa tisia peenia e'riame teemea pu'kao.

⁴³ Pukaepa aamo chaanania aamoo, pu'ka no'o Noonoe aamo kiare-tiaopua u'yepuame eemea, pu'ka aho chiia ye'karichi simiyame ma-sitepuameopua ti'tijoerio, ki kaawe noonowiriopua neesetokao. Pukaepa wahjachi ti'tjoeri kiameripua pu'kao, te'ta ka'karumara, kaawe taaketi-amera ahpowichioo, pichiwa paparameopua apochio, te'ta iyorika mochi-toame. ⁴⁴ Nape aata no'o Noono aho karitachi naawarachi yahcheria tehtechi motochikamea, pihtumeri puuua. Puuu tehte aatachi wichisaa, piwiame pihtunamapua pu'kao.

⁴⁵ Puuu ne'neseriosi pa'pamiratuamea, i'ka chiia keepusaapua, nane'rieriapua Eesusio, ahpokamera nayewaka chiio. ⁴⁶ Pukaepa chapimo o'rariaipua Eesusio, nape wa'atia toakapua majawiapa ti'tjoerio, pu'ka ti'tjioeo ooweruopua tiameo, Riosi nayewatura erakoamekopa Eesusio.

22

Nenewiwa pahkotawa wa'achitarichi nayewatiame

1 Eesusia eenechi wa'achitarichi nayewekao, chaanekapua pu'ka keep-
uameo:

² —Riosi ye'karia naatika tiamepua, aata yawichi aho taana nenewi-wawichio, pahkotakameka tiamepua. ³ Ihjia aho ta'pechi weweripa-teriao, yooma ti'tjioe ooweru tiameo, aata aho paajutenariakamera paajutenureriataipua, nape paajutetiamea, kiisi aata e'enareriataipua.

⁴ Waikao wahjachi aho weweripateriapechi uhjurariatapua tiame, eenechi paajutemichioopua aata wahjachi. I'kao chaanesa uhjurariatapua: “Chaanemitiapua ti'tjoeri paajutekoo: No'o teekoa, kooame wasikame weerotiapua wa'asi. Wakasi wi'wiyame pasuriapu ko'isa, aamo paaju-tiapu, wa'a siimpaka ko'komichio, aho nenewiwa pahkotaniachiopua.”

⁵ Nape puuu paajutetiamea tiameo, kiisi e'enariatapua aataoi. Nape puuua ookapio, aho wasachi ne'nemia siimpariatapua; wahjachia ookapi, aho tehkiwachi uupariatapua ohso kaawe. ⁶ Wahjachi pehjia, yawichi uhjurario, chapisa wepika ko'yariatapua pu'kao. ⁷ Waikao yawichia tisia nekakao, aho soontarowa uhjurariatapua waikao, pu'ka ti'tjioe ko'yameo, ko'imichioopua; wa'a ikisaopua yooma ko'isaopua wa'a mochirachio, kosin-ureriatapua pu'kao. ⁸ Waikao yawichia, chaaneriatapua aho weweripa-teriao: “Yooma yoratiami iinuemia iinuemeke nenewipuameopa, nape pu'ka ki e'nakameopua te'ta paajutetiaio, kiisi reesiesiania pu'kao, no'o neewiwa pahkochi muimichio. ⁹ Ohso kaawe eemea, ahkaoui pooechiami ajapasikao, aataoi paajutepuapua”, cheeriatapu yawichia. ¹⁰ Waikao pu yawichi weweripateriaa, wa'a noonowiriatapua waikao, yooma aataoi paajuteriatapua waikao, ka'karuma ti'tjoeri ki ka'karumaoipua tiame. Waikao yooma aata paajutetia e'enakamea, apoche puuua pochiriatapua nenewiwachio.

¹¹ Ehjepao Yawichia wa'a eenaka ne'niaio yoorekoo, aata tijeochi ne'neka itipiriatapua, pu'kao ki nenewiniachi wakirataniame chuhchaka eenariopua. ¹² Pu'kao chaaneriatapua: “¿Achini ihsika pakikamua i'wasio, ki nenewiwachi enapaniame wakiraekai?” Nape puuua kihta nehjiaka ihchi itipiriatapua. ¹³ Waikao yawichia chaaneriatapua wa'a neesetowao ko'kopuachio: “Purimitia pu'ka tijeo sekachi tonochi tiame, wa'a ikisa ma'chi ipamitiapua pu'kaopu tukapachi ki ma'chiachi, wa'ao te'ta naarako-niachi; wa'ao tahpitika chaniwachi taameraopua ki'sukao.” ¹⁴ Riosi ye'karichi muimichio paajutetiamea, ki ookapipu, nape wa'a muimichio uutamea, paikapi wa'apipua, piipakame wakiraemeche.

*Yawichiwichio koparoaniame iinatukewa**(Marako 12:13-17; Ruuka 20:20-26)*

¹⁵ Pa'pariseroa, neipa apochi utewaeme nayeweretia Eesusie, puuu pa'pariseroa Eesusi ahpo chapimia kateweriapua. Puuu pa'pariseroa, itapiti iinatukemo o'rariaipua Eesusio, Eesusi nehjarichi chapinariapua pu'kao, ahjae wenejpuameopua. ¹⁶ Wa'a chaachapasaapua ahpominakamera te'tiameopua, aaata ti'tijoe uhjurariapua Eerore yawichichi te'terame ahjama, Eesusio chaanemichioopua:

—Masitari, nane'rena teemea aamoo tisia pichiwari chiiamekopua, pichiwa te'ta Riosichi simiyame taamo masitiamekopua aamoo, aaataoipua napati wa'achitia tetewamekopua, ki aaata epeche werumaka tiame tetewika. ¹⁷ Wa'a tiioopua aamoo, taamo tuuyemitiapua, ¿kaawe ohjoare nateteniapua Rooma ohjoeme yawichiwichioopua, Seresa tewaniamepua?

¹⁸ Nape Eesusia nane'riapa pu'ka erakoao, ahpo itapitichi wichijeraka chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Wihkuame eemea. ¿Achinikai itapiti chairachi no'o wichitenare eemea? ¹⁹ Ehsoo, no'o ki'yaopua piiripi toomi yawichi koparao.

Eesusia u'yepatiapua pu'kao ne'nesaa, ²⁰ iinatukekapua pu'kao:

—¿Aatanajupu ihji toomichi kahtiame nanariraa, aatanapu teewaraapua tiame i'ka toomichi iyotetiame?

²¹ Aapoeo chaachapakapua:

—Seresa yawichi —chaachapakapua.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Wa'a teesoo pu'ka yawichio, ahpo kiajerakamera kiapuapua, toomikamera; Riosio ahpo kiajerakamera kiapuapua, iyoriwakamera.

²² Waikaoopua Eesusio wa'a tiame inamukapaopua, tisia inatamekoopua, tahpitika erapakaopua, nonorakapua wa'asi.

*Eenechi ahjaniamechi simiyame iinatukewa**(Marako 12:18-27; Ruuka 20:27-40)*

²³ Pu'ka taawechi wa'apioi, ookapi saruseo ti'tijoe wa'a e'enakaipua Eesusi ne'nemia, ki'tio tuuyamekapua eenechi ahjaniameo. Ihjia i'ka iinatukekapua Eesusio chaachapaka:

²⁴ —Masitari, ehkoriaami nuurarichio, Moisea cheeriaipua: Aata tijoe pa'chira neewikai ki taanaeka mukisoo, wa'api poonira ahjama neewinuriamepua, pa'chi uupirao, ahpo tatanao ahpo pa'chi tatanarachitia enemichioopua. ²⁵ Wee, aamo tuuyemane aachin teeriaopua aaatao i'wao taamo mochiwachio. Piie taaweo, oowisani ahpo poponiemea, pahcha simiyame pa'chiraa, neewisache wa'atia mukuriataipua ki tatanataka.

²⁶ Wa'achi ijikiriatapua wahjachi poponiraa, ahpo pa'chi uupira ahjama nenewikamea, wa'atia ki tatanataka yooma pipiripi wahjipariatapua, ahkasi yooma oowisanisi kajuka, kiisi tatanataka wahjipakao. ²⁷ Yooma i'ka wahjipasoo, oowitiamea mukuriatapua waikao. ²⁸ Wee, ihji oowitiamea, yooma pu'ka oowisani ahjama neewikame enesaa, ¿aatanakamerapu te'ta kuunaraa i'ka oowitiameo, i'ka oowisani ahpo poponieme ahjama nenewikamea, pichiwa enesoo eenechi ahjapuameo?

²⁹ Waikao Eesusia nehjiakapua:

—Eemea sewina chaachapanipua, kiisi machiyapa eemea Ehkoriaami Iyoterichi chiaao, ki machiyapa tiameo, Riosi utewarario. ³⁰ ¿Ki nane'riamekosaa eemea wahjipakameo, eenechi ahjarichio, kiteremerikopua nenewiniameo? Wa'a eenechi ahjatiachio, ti'tijoea oowerua tiame, Riosi ku'kuira tewekachi ohjoemeka te'teremeripua. ³¹ Nape pu'ka

eenechi ahjaniamечи naewaniachio, ¿ki iyonakamekosa eemea pu'ka Ehkoriaami Iyoteri chiiiao? Riosia eee cheeriaipua: ³² “Nee puuu Apoea, Aurani Riosiwaraa, Ihsa Riosiwaraa tiame, Aakowopua tiame Riosiwaraa wa'achi.” Riosio pu'ka Riosiwarako tuuyoiopua pehjo, wahjipakame eneriaipua wa'asio. Riosia wa'a cheekao, simitiameko tuukamepua ahjaniamео, nape ki weechi weerewa weerewaeka. Wa'a teeresoo ki aamo chaachapachitia tiame puuu, wahjipatioo ki eenechi ahjaniameko tuuyao.

³³ Wa'a tiame inamukapa yooma wa'a napawikamea, ma'chiamе chiopua Eesusio, tisia peenia tiame chiiopao, ki teesa pu'sereka inamukapua waikao.

*Moise kiaretia nuuraria, aachin tiamerakopu te'ta nateyameraa
(Marako 12:28-34)*

³⁴ Waikao parisero ti'tijoea nane'riapa saruseo ti'tijoeo, newitoriopua Eesusio, ahpо poanapuka teesa, kateweriapua ihtanachi chapipuameopua Eesusio. ³⁵ Wa'a ahpо katewesaapua, aata te'ta peeniamera Moise nuurari, uhjurariapua waikao Eesusi iinatukemichioo:

³⁶ —Masitari, yooma puuu Moise Riosie kiaretiaa nuurari, ¿aachin tiamerajuarepu epeche nateyameraa?

³⁷ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Epeche nateyameraa, ihjipua: “Aamo Paamira Riosio, yomatiamе aamo iikae nakipuapua, yomatiamе aamo e'rae iikachi, yomatiamе aamo inatarie.” ³⁸ Puuupua epeche nateyameraa, te'ta weruma te'terepuamea.

³⁹ Ookachi simiyamea nuurari, ihjipua tiameo: “Aamo piirechiopua, aamo wa'apichitia nakipuapua tiame.” ⁴⁰ Yooma Riosi nuuraria Moiseo, ahpо naewaturachioopua tiameo, ihji ooka nuurari nokipua ahsepari teereniamepua yorapumeo.

*¿Aatanachi machenakamepu Riosie Weratiameo?
(Marako 12:35-37; Ruuka 20:41-44)*

⁴¹ Pu'ka nehjiasapa, iiweta wa'a mochikopua pehjo, iinatukekapua pariseroo:

⁴² —¿Ihtana erakoame eemea, Riosie Weratiameo? ¿Aatana ojochiwarachi eenameko maaena eemea pu'kao?

Waikao pa'pariseroa nehjiakapua:

—Raawitaru —chaachapakapua.

⁴³ Waikao Eesusia chaanekapua:

—Wa'a teesoo, ¿aatia tiachipa Raawitaruai ahpо Paamira teewarepua Riosie Weratiameo, Riosie ahpо iyoteteniaio? Ehkoriaami Raawitarua ahpо Iyoterichio, eee cheerepua:

⁴⁴ Te'ta no'o Paamiraa, chaanekapua no'o Paamira Weratiameo:

“No'o ahjamina yasipamitia muua, ahkasi no'oo, yooma aamo seepurawao, aamo taratere toapachisi.”

⁴⁵ Wa'a cheekame enesoo Raawitaruo ehkoriaamio, ¿achini teeka Raawichi eename enetapu Riosie Weratiamea, Raawitaru wa'apiio ahpо Paamira teewakamekoopua pu'kao?

⁴⁶ I'ka wa'a chiiia Eesusio, aataai pa'pamuratuame wa'a keepuamea, ka'chi iika nehjiamе erakokapua. Waika taawechei o'inia wa'anao, aataai ki iinatukeme erakoopua Eesusio.

23

*Eesusia ki kaawe nokayo tuunapua pa'pariseroo
(Marako 12:38-40; Ruuka 11:37-54; 20:45-47)*

¹ Neipa i'kao Eesusia chaanekapua ahpo masitia ti'tijoeriopua, taamo ahpo masiteraopua tiame:

² —Iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, Moisetaru nuurari neesetora enepakamepua. ³ Wa'a iikamekopa pu'kao, pu'kakamera e'weka mochitopua, Moisetaru nuurarichi simiyame nokisika, nape kihta aampachi na'roetiameo nokisipuapua, pu'ka ahpo na'roeriopua, pu'ka aapoe ahpo na'roeriaopua, aapoe wa'apioi ki ajasepa yoorakao. ⁴ Tahpitika pehtieme tiamekoopua yorajerawa, aaataoi ki chewame tiameopua yoorakao; Aapoeo sutueoi ki ihchepame erakoamekopua pukachio yorapuaichio, tisia pehtiemekopaopua pu'kao yorapua. ⁵ Yooma ihji i'ka yooraa, ahpokamera kaawe tetewipuawichio nokayamepua, weeweruma iyotetiame Ehkoriaimi Iyoteri e'wewa chiia, kutachi chuhchaka ohjowa pu'seriamepua, ramakachi tiame. Ihjia tiameo, ahpo wisasoriwa suuwerachio, itapiti peenia tiame chucheraeme ohjoamepua. ⁶ Pahkochi koi'rachioi epeche kaaweruma yasirachi mochinariamepua puuua, napawikarichioi tiame epeche peenia yoratiamechi momochinariamepua tiame. ⁷ Ihjia wahka ahpo natepaniachioi poowechio, kaawe ahpo yooreka teepotajeramepua masitari teewaka.

⁸ 'Nape eemea te'ta yoorekao, aaataoi ki masitari tewapuapua, yooma eemea Riosichikamera aamo poponiemekapaopua, te'ta pichiware Masitari iinuemekapa, piiripi wa'api, Riosie Weratiame Eesusi. ⁹ Ka'te aawataoi aamo noono teewamitiapua eemea i'ka weechi mochikameo, te'ta iyoriwa yoorekaopua; te'ta aamo Noonoo, te'ta te'pa kahtiamerapua tewekachi, káii waapisi te'pa. ¹⁰ Eemea aawataoi ki aamo ne'netosiane tewapua-pua, i'ka weechi mochikameo, neechekopua Riosie Weratiamea, aamo ne'netesiamea aachin teeka aamo teetomiachio-pua. ¹¹ Amochio eemea, epeche weruma tiameraa amochio, apoe inisiame enemeripua itapiti aamo yorakewao. ¹² Puuu ahpo wa'api werumatamea, yooma tesiwa erapatapuamekaitepua; nape ki ahpo weruma uuyameraa, puuukamera werumatapuapua.

¹³ 'iAi eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeopua tiame, kiisi ahjachi kaawe simiyamechi chaachapamepua! Eemea wa'a chaachapakao, aamo wa'api yeetepamepua Riosi ye'karichi muipua. Eemea ki muinarepua muiyao, nape kiisioi ki toinariamepua eemea aamo piirechio, Riosi ye'karichi muimichioo.

¹⁴ 'iAi eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeapua tiame, kiisioi aamo inata chaachapame eemea! Eemea, ooweru kukunara kariwara u'yamepua. Eemea tiameo, ti'tijoeo kaawe aamo tetewipuawichioo, ki e'nekuma ni'ochame eemea. Eemea wa'a aamo nokariawichioo, tisia kokosa yorapuame eemea Riosieo.

¹⁵ 'iAi eeme iyoteri ti'tijoea parisero ti'tijoea tiame, ki kaaweruma inatamei chaachapame eemea! Ahkaoi ohjopamepua weechiamio pa'wechiopua tiame, ahpo na'naritomeri i'yakaopua amochitia nokayame enepámichio-pua. Wa'a nokaka eemea aamo te'ta kokosa aiwapuame epechetame eemea.

¹⁶ 'iAi eeme! iKi mamachiriameai eemea, aaata piirechi ki ma'chiriame neesetoka panitonariame eemea! Eemea chaachapamepua aaatao: "Aaata tiopae pichiwata ahpo iintomio, kihta natayo tuuyame eemea; nape tiopachi maaniamee o'ro ahpo pichiwasoo, tisia natayameko tuuyame

eemea.” ¹⁷ ¡Kiisi ijinatame eemea! ¡Kiisikoi mamachiriame eemea! ¿Ki tiopachi upatiamekapapu o'roa, epeche nateyame enepakamepu? ¹⁸ Eemea tiameo, chaachapamepu: “Riosi tepawetiamechi natewataka iintomo tuuniamea, ki nateyameko tuuna eemea; nape wa'a oowewa towa-tiamechi aaata ahpo iintomo tuuya pichiawataseo, nateyameko tuuyame eemea.” ¹⁹ ¡Kiisi mamachiriame! ¿Ihtanakamera epeche nateyamera maaena eemea, Riosi tepawetiachi toatiamera oowewari, naatikosaoi, Riosi tepawekamera? ¿Ki puuu oowewaria epeche nateyamepu, Riosi tepawechi toatiamekapa? ²⁰ Riosi tepawetiae ahpo iintomo natewatamea, ki Riosi tepawetiachiche nayewaka chiiiaitepu. Yooma wa'a maaniame to'wetiamечи ahpo natewatai chiiamepu. ²¹ Puuu Riosi tiopachi ahpo nateyataka ahpo iintomochamea, ki tiopachiche ahpo natewataka chiiia chiiamekaitepu, Riosie ahpo natewatai chiiamepu, Riosiai wa'a yooremina kahtiamekopua tiopachio. ²² Tewekachi ahpo natewataka itapiti iintomo tuuyamea, Riosi yasirachi ahpo natewatai chiiamepu tiameo, wa'a iksiaopua tiame, wa'a Riosi yasirachi kahtiameopua tiame, Apoe Riosichi.

²³ ¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, kiisi aamo erakoa chaachapame eemea! Eemea oosa marikio, piiripi poanatakiamelai, Riosiwichioo, yooma itapiti echitiame pahchiraopua, meenta pahchira-chitiaopua, aanisioipua pahchiraoui, koomino pahchiraouiopua tiameoio, ki e'waka mochitoame eemea epeche nateyameopua Riosi nuurario, i'ka te'ta kaaweruma masiteniamechitiaopua: tisia kaaweruma eneniame ahpo wahjachiopua, tesiwewa e'reniame aaata, te'ta Riosi nuurari iyorika yasitoniamela. I'kakamera yooraka mochimete eemea aamo wahjawichioo, kiisi wahjiame teewetoka. ²⁴ ¡Eemea ki mamachiriameai, aaata neesetonariame eemea! Eemea ti'tijoerio, ihta nu'uti ki kaawe tiamekoi tisia teripo chaachapamepu; nape eemea wa'a chaachapao, epeche ki nu'uti ki kaawe nokayame eemea, Riosiwichioo.

²⁵ ¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, ki ahpo masitia nokayame! Eemea pehtori tisia ohchorewaemeka te'tiamepu. Aampache aamo papakoame eemea, nape aamo yooreminao tisia ohchorewaeme itipitekaopua, aamo ki kaawe nokaka ichikoriatoo, eemea tiameo, aamo chewichioo tahpitika erakoamepu yooma ihta itapitichio. ²⁶ Eeme pa'pariseroa, kiisi mamachiriame ti'tijoe: aamo yooreminakamera papakopapua pahchao, wa'atiao ma'chioi papakotiame itipimapua. Wa'a tiame papakotiame enesaa eemea, yooma aamo yooraa ka'karuma enemapua waikao.

²⁷ ¡Ai eeme iyoteri ti'tijoe, parisero ti'tijoe tiame, sewina erakoai chaachapame eemea ki kaawerumachi! Eeme wahjipame toaniachika te'tiame eemea aamo yooreminao, ma'chio peenia yooraka tosawetiame, nape yooreminao, tahpitika tiamekaitepu pikakameo, oowera tisiwa eiwepua tiame. ²⁸ Wa'a te'tiamekai yooreminao, ma'chio ka'karumaka te'tiamepu, nape aamo yooreminao pochikame kahtiaipua aamo wihkuariao, aamo na'arariaoipua tiame.

²⁹ ¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeapua tiame, kiisi kaaweruma erakoai wa'a chaachapame eemea! Eemea wahjipame wetemajira wejayamepu, aaata Riosi nayewatuame meritioopua, kaawe erakoamekapa. Wa'a te'tiameai eemea, tesiwa yoraretupua me'yakao chaachapamepu chaachapao, nape amochio ki wa'a erakoamekai. ³⁰ Ahkasioi eemea, chaachapamepu tiameo: “Teeme ehkoriai mochiriame enesaa, ki ku'imii teemea pu'ka Riosi nayewatura ko'yakao, pu'ka eerara wi'sutekoo.”

³¹ Nape wa'a chaachapaio eemea, pu'ka noonowiria Riosi ehkoriaami nayewatura ko'yakame, pu'ka ojochiwarasisikameko tuuyamepua. ³² ¡Ki wa'achikosa nokayame eemeai, ehpiámikosaoi!

³³ ¡Eeme siinowi iikamepua! ¡Sayawe ti'tijoe! ¿Aamo newipamio maayame eemea Riosi aamo kokosamiachio, ki teesa tiame aiwapuameo? ³⁴ Pukaepa amochi uhjurementa, te'ta Riosichi simiyame nayewatura, te'ta ma'machiyamera masitekao, te'ta pepeneka ye'kamera, aamoo Riosichi oowe erapatemichiopua. Nape eemea pu'kaaoio, ko'imerapua tiame ookapio; wahjachi pu'kaopua tiameo, kurusichi chuhchaka ko'imerapua; epeche wahjachiopua pu'kao tiame, aamo napawikarichiamio, wepika kokosa aiwatemeru eemea, yomachi mochiwachiamei wa'achi nokimeripua naanaritoka. ³⁵ Yooma pu'ka aamo ehkoriaami ki kaawe noonowiriawichioo, yooma aamo ki kaawe noonowiriawchioopua tiameo, te'ta kokosari iintomeri Riosia amochio. Yooma eemea Riosie kokosapuamepua, Riosi na'nayewatura ko'yakamekapa, ehkoriaami Aaweri taawechechi o'iniaopua, ahkasi Sakaria Werekia taanara taawechechi, pu'kao eemea, naasipa Riosi iyoriwachi Riosi tepawetiachi ihsioioopua. ³⁶ Neeea i'ka kokosari Riosi iintomerio, ki nu'uti pichiwa chiiamenia, kiisi wa'atia itipimeripua kii iintokao, yooma aamo ki kaawe nokayamechiopua.

Eesusia Eerusareniwichio nanaranipua
(*Ruuka 13:34-35*)

³⁷ ¡Ai muuu Eerusareni! ¡Muuu Riosi na'nayewatura papaka ko'yakamea, aamokamera no'o uhjurekoipua, Riosi te'ta ka'karuma nayewaturaopua! ¡Kehkinasa aamo na'poanarekame neeea aamo tatanao, nu'nunti pipilochitia no'o masatere koominarekaopua, aaata totori yeeyera ahpo tatana koominariachitia! Nape muuu Eerusarena ohsotia aamo wa'inekamepua. ³⁸ Pukaepa wa'a te'terekamekapa eemea, aamo te'ta iyoriachi tiopaa, ooruchi itipimeripua. ³⁹ Aamo chaaniamenia tiameo, ki no'o tetewipuamekopua, ahkasi taawechechi chaachapaniachio: "¡Nee, Riosi te'ta taamo Paamira Tijoetukamea, kaawechechupena tamochi eename puuupa!"

24

Eesusi Eerusareni tiopao ru'mimio tuuria
(*Marako 13:1-2; Ruuka 21:5-6*)

¹ Eesusi Eerusareni tiopachi machenaso nonoraka nokisinioiopa, teeme Eesusi masitewaraa tisia peenia tiame peeniatwetiamie tetewapa tiopa ka'kariwarao, chaachapasiai teemea:

—¡Néee! ¡Ne'neo achini yooraka tisia peeniatewetiamepu tiopaa!

² Nape Eesusia poanachi sewina tiame e'rapao, chaanekapua taamoo:

—Wa'a tiame tiaao ihja, nape ihji wa'a tiame aamo tetewaa ehpe, meeriamhakaopua taawechechio, kiisi raampata itipimiitepua tehte to'weraa. Yooma pihtuame itipimiitepua ru'mikao.

I'ka wehjoari kajuyachi naaniatiwa
(*Marako 13:3-23; Ruuka 21:7-24; 17:22-24*)

³ Wa'a muuwarichi puuyasaapua, Oorio roomosate e'enatiapua waikao. Teeme masiteraa wa'a yasipasoopua Eesusio, naaepaka iinatukekapua, piineri kahtioio:

—Paamiraa, wiitu i'isaeri tiopachi taamo cheeriao, ¿achinitio wa'a ikimeri puuua? ¿Ihtana enetapua naania teerewaa, i'ka wehjoari kajuyachi aamo eenechi enamiachioopua?

⁴ Taamoo nehjiakapu Eesusia:

—Waika taawechemi mochiamea, yooma noochi paparakamea amochitia, tisia kaawe ahpo inatemetepua, ki aawata ahpo wisikuemichiopua. ⁵ Waika taawechemio ki ookapi e'enerikopua: "Neeepua Apoe Riosie Weratiame", chaachapame. Wa'a chaachapakao puuuu, ki ookapi ti'tijoeri wihkuemeripua, ti'tijoe, ooweru tiame. ⁶ Waika taawechemiopia tiameo, ki nu'uti nasiwaniame inamupuamepua ahkaoi. Nape wa'a teetoiopua pehjo, ki te'ta majapuamepua pehjo, ki te'ta kajuyachipuapua pehjo. ⁷ Piiripi ti'tijoeturia piirechi ti'tijoeturichi nasiwari mehtameripua. Piiripi yawichituwachi, piirechi yawichituniamechi nasiwasimeripua, ahpo soon-tarowae. Waika taawechemio tisia toorewi aiwapuamepua, waikamio ihji wehjoari weechiamio tiame, ahkaoi ki muenati noonomeripua. ⁸ Nape yooma i'ka ikiyoiopua pehjo, pukeri o'icharichi enemapua tisia iinya tiame aiwapuachio, ki teesa kokosa tiame aiwapuachio.

⁹ 'Waika taawechemio amochitia noochi paparakameopua, tisia neka-muchepuame puuuu, yomatiamie i'ka wehjoarichi mochikameepua; pu'kaopua chapisaoi tisia na'ara kokosa yorapuamepua, ahkasioi merinarekaopua. ¹⁰ Wa'a yoraniapa puu noochi paparamea, ki ookapi noochi paparamea toimeripua, ahpo noochi paparao. Waikaopua, noochi paparame nekamuchiamekapaopua, ki ookapi noriwi wenejima-pua pu'kao. ¹¹ Waika taawechemiopia tiameo, ki ookapi Riosi nayewatu-ame puuyamapua, kiisi pichiwa chaachapame Riosi pichiwarirao, puuuu wa'a chaachapakao wihkuakao, ki ookapi ti'tijoe ooweru tiameo, sewina erapatemapua. ¹² Pu'ka taawechemio, tisia muuweemapua tiameo, na'ara nokayameai, ahpo piirechi kaawe e'riameai, wekamapua ahpo piirechi kaawe e'riao. ¹³ Nape noochi wa'api teetokamea paparakao, kiisi sewina erapaka ahkasi kajuyachio, newipatepuamepua no'o Noono Riosieo. ¹⁴ Ihji kaaweruma tuuyewari Riosi ye'karichi simiyamea, yomachi wehjoarichi tuuwitopuamepua, ke'chu wa'a ikiniopua, yomatiamie i'ka wehjoarichi, nane'reka mochtotopuamichiopua; waika enemer, i'ka wehjoari kajuyachio wa'asio.

¹⁵ 'Ehkoriami Riosi nayewatura Raanierai, itapiti eee tuuwame cheeria-pua iyotekao, wahka ihtorichio, itapiti tisia iinya tiame wera-puamekopua Riosi te'ta iyoriwachiopua, tiopachio. (Aaata i'ka iyoteri iyonamea, Raanieri cheereria pu'ka iinya tiamechi simiyame iyotekao, ahkasi ikisopa nane'remapua pehjo, ihtanakoopua pu'ka iinya tiame ahpo iyonario.) ¹⁶ Waika wa'a tiame ikiyopaopua, pu'ka te'ta iinya tiame te'ta Riosi iyoriwachi yachatiame naaniatiwariaopua, Uurea mochikamea ti'tijoeria, tisia majaka kaawichiami ujumeripapua waikao. ¹⁷ Te'pa karijampa ihsiamea, ka'te tekimitiapua itapiti ma'chipamiaopua ahpo petechio, ohso kaawe wa'atia toisa ujumameripua. ¹⁸ Ahpo wasawachi nokayameai tekipanakao, ki ahpo ta'pechio e'enametioi teeremeripua, ahpo wisasoriwaoi ma'chipamiaopua. ¹⁹ ;Ooweru petetiamea, kohja chiiamea tiame pehjo, tisia tesawa te'teremeripua waika taawechemio! ²⁰ Pu'ka taawechemio, yomatiamie ti'tijoeri mochikamea, Riosichi itaka mochimemetepua, ki tuuroi enemichiopua pu'ka kajuyachi taawechemi ikiniopua, resipuniame taawechemio. ²¹ Waika taawechemio aiwaniamio, ki teesa kokosa tiame aiwaniame teeremerikopua, ihta taawechemio naay-achisi o'inia, ka'chitia aiwaniamechitioopua, neipamioopua ki iintumeri-opua wa'a ikiniameopua aiwaro. ²² Pu'ka aiwari ki ku'we teewetesoopua Riosio, ki aawata newimeriapua, nape Riosia pu'ka aiwaro, ahpo uuriachi

ti'tijoerio, ki tehpe teewetemeripua pu'kao, yooma ahpo uuriao, apochi newipateka.

²³ 'Pukaepa wahka ihtoriachi ahjaka mochtioameopua, aamo chaani-amenia, aaata wa'amahka enasoo aamo chaaneako: i'Nee, i'wa kahti Riosie Weratiamea", i'Waamiami ihtonapua", aamo chaanesooiopua, ka'te pichikemitiamua pu'kao, wa'a chaachapoi. ²⁴ Aamo mochtikachio e'enamiitepua aaata ki pichiwa chaachapame, Riosie Weratiame ahpo teewaka. E'enamitepua tiame, wisikuaka Riosi nayewatura ahpo teewaka, ki nu'unti peenia ihsiwa nokimeripua tiame, ahkasi Riosi uuriwai wisikuemeripua. ²⁵ I'ka aamo tuuyamenia, kaawe aamo neesetoka mochtomichiopua pukachio, ke'chu enapoiopua pu'kao, ²⁶ aaata aamo chaanesoo: "Nee, Riosie Weratiamea, waami ihsiamepua ki tijoeekachi", ka'te siimpamitiapua wa'ao; seenekachiooio aamo chaanesoopua aaatao: "Nee, waami kahtipua yooremina", ka'te pichikemitiamua pu'kaoi. ²⁷ Ka'te pichikemitia pu'kao, no'o enameria yomatiam ma'chiam weechi tetewiniame enameripua, kuhjipari tahjepakamechitia, cherayachisi o'inia ahkasi ariyachisi. ²⁸ Yooma pu'ka wa'a tiame ikiwame no'o aamo chaaneriachitia teetooapua, kihta toiyame enemapua wa'asio, no'o enameriopua wa'asiopua, onori ruhjiam tetewapachitia eemea, wa'a po'ipu mukukamea erakopua.

Tijoe Tijoe tukame eenechi enameri

(Marako 13:24-37; Ruuka 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ 'Waika taawechiamio, neipa te'ta tisia aiwari u'matosoopua, ikanati taa tukapasipamapua, meechaai choipameripua ahpo mechatajenao, so'poriai ruhjimeripua waikao tewekachi o'inia; ahkasi tewekachi ohjoeme nanaarame utewariraai, chachapia noonoimapua majaka. ³⁰ Waikao te'pa tewekachio, no'o Tijoe Tijoe tukame enameriopua wa'asi, tisia naanateremeripua, tahpitika tiame. Waikao yomatiam weechi ti'tijoeuri ki Riosichi paparakamea, naarakomapua chaachapakao: "i'AI teemea, kiisiki ahjameripua!", chaachapaka, no'o Tijoe Tijoe tukameo ki nu'uti utewarieo tajitoame, toomarichi weritoka no'o tekioio. ³¹ Waikao weechi tekisaapania, no'o ku'iwari ki ku'ita chiiame kusutenuramania ahpo turupucharior, yomachi weechi inamumichiopua, ahpo yooma na'poapuamekoopua noochi upapuachioopua, yooma te'ta noochi paparakameopua, pu'kao yooma no'owichio uuriapua, yomatiam i'ka wehjoarichi naomina ohjoemeopua.

³² 'Pahtemitia eemea, i'ka wauri echiwamechi simiyamechi nayewaniame, wa'achitarichio: Eemea i'ka wauri uuyoiopua sawatakao, nane'rema eemea amori asiamekopapua paamunio. ³³ Wa'achitia teeka no'o enamiachi taawechiopua, yooma i'ka no'o cheeria tetewapa ikiwameo, nane'remapua no'o Tijoe Tijoe tukameo, tisia waapi ihtoamekopua wa'asi, ahpo petechi pakiwachi weeriamechitiakopua wa'asi. ³⁴ Yooma ihji no'o aamo chaaneria ikipuameo, ikikache itipimapua, ke'chu wahjipoi i'ka no'o cheeria tetewikameopua, waika taawechiamio. ³⁵ Tewekaa weea tiame kiterepamapua, nape yomatiam ihji no'o aamo chaaneriaa, kiisi wa'atia itipimeripua, kiisi ikikao.

³⁶ 'I'ka wa'a tiame ikimeriopua keenakoo, aawataai ki nane'riamepua pu'kao, ihta taawechioi ikipuameo, tewekachi ohjoemeai Riosi ku'iwari, kiisi nane'riamepua, neeeai tijoechitia nane'rewao, apoeche nane'riamepua pu'kao, te'pa tewekachi kahtiamече no'o Noono.

³⁷ 'Ehkoriama Nooe taawechiamichitia ikitiameka teeremeri no'o eenariwaa. ³⁸ Ke'chu i'ka weechi si'riwa neeroiopua, natakeka mochtoriaipua

tiameo, pu'ka taawechemi itapiti ta'iria pahkotaka, nenewiwa ta'iria pahkotaka tiame, ahkasi ehkoriaami Nooeo, tisiwá ki nu'uti pawekakerachi pakiriochisi. ³⁹ Senawato yu'ki wawasora eenakaopua, yooma si'ripurepua. Wa'achitia no'o enamio taawechiopua, wa'achitia senawato enameripua; wa'a teeka enameri neeea, neee Tijoe Tijoetukamea. ⁴⁰ Pu'ka taawechio, ooka nokayachio, piiripi wa'api apechunapuamepua. ⁴¹ Ooka ooweru nokayamea tusuka, piiripi apechunapuamepua, toaka piireo.

⁴² 'Pukaepa ki nane'riapa achinitio no'o enamerikopapua, no'o aamo Paamiraopua, ka'te kochika mochtomitia eemea no'o enamiao. ⁴³ Eemea inataka keepusaomua i'kao: Aaata kariwaemeraa, nane'riame enesaa ahpo ichikopua, ki kochika yasimii puuaa, te'ta taawechi ahpo ichikuepuachio. ⁴⁴ Pukaepa eemea ka'te kochika mochtomitia, i'ka no'o Tijoe Tijoetukame eenoio, neea, senawato enamerikaitenia.

*Kaaweruma seekaerewa, ki kaaweruma seekaerewa tiame
(Ruuka 12:41-48)*

⁴⁵ Wa'a cheesaapua Eesusia, eee taamo chaanekapua:

—¿Aatanakamera ohjoare te'ta kaaweruma seekaerewaa? Kaaweruma seekaerewaa ihjipua: aaata teekora e toitiame ahpo ta'pechi neesetomichio, kaawe koi'teka yasitokamepua ahpo teeko ta'pechio, yooma kaawe yooraka yasitokameopua, ahpo teeko weweripateriao ahpo ta'pechi, ahkasi ahpo teeko eenachisi. ⁴⁶ Waikaopua, ihji Teekora eenechi eenasaapa, tisia kaawe yoramapua pu'kao, ahpo ta'pechio tisia kaawe neesetoka yasitoripua pu'kao. ⁴⁷ Puuu teekora, kaawe neesetokame enesopua ahpo ta'pechio, ¿ki epeche tiame tehki kiatarepua neesetomichio, ahkasio yooma ahpo iinuwachio? ⁴⁸ Nape pu'ka neesetome ahpo toariao, na'ara iintokame enesopua ahpo ta'pechio, ⁴⁹ wepikame enesopua ahpo ta'pechi weweripakameo, oowera yasaka koaka nawajikame enesopua, ⁵⁰ teekora senawato enesaa, tisia kokosa yoramapua pu'kao. ⁵¹ Wa'achi yorameri Riosiai aaatao, ki ahpo chiia e'waka yasitoo. Poanatapua pu'kao, ki ahpo chokichi yasitomichio pu'kao, tisia aiwaniachi ipamapua pu'kao, ki teesa naarakoniachi, tahpitika cheeniachi taameraopua ki'supakaopua, tisia aiwaka.

25

Oosa mariki kutewe wa'achitaka nayewaniame

¹ Waikao Eesusia, pu'ka ooka seekaerewachi simiyame wa'achitari naewaka kajusaapua, oosa mariki kutewechi simiyame, wa'achitarichi o'inekapa taamo naewekao, eee cheekao:

—Nee, no'o Noono tewekachi kahtiam e'karichi muimeria, kaawe ahpo katewetiam mochtomeripua no'o eenachisi puuyekao, aaata nenewiwachi noonowitiachitia. No'o keepumitiao i'ka wa'achitarichi no'o chanimiao, i'ka eee tiame: Piie taawechio, oosa mariki kutewe eneriataipua, muuwaeme napawiriachi nenewipua. Wa'a nenewiwachio puuu oosa mariki kutewea, neewimeri natepamerikataipua tahjetokao.

² Puuu oosa mariki kutewea mariki puua, ki ne'niame eneriataipua ahpo ikitariao, nape mariki puuu oosa mariki kutewea, kaawe ijinatame eneriataipua ahpo ikitariao. ³ Ihji mariki ki ahpo a'chi ikimia inatakamea, ki soparame i'toriataipua aasieteo, ahpo tahjewa to'emiao. ⁴ Nape piire mariki kutewe ki kochika te'terekamea ahpo tahjetomiao, u'matoame soparame i'toriatapua ahpo ahjae tahjemia aasieterao. ⁵ Nape

wa'a neewimeri puuyeka mochinioio, tehpe eenepakopa neewimerio, kokochipariataipua ki anachapakapa kochirewao. ⁶ Nape naasipa tukaopua, sisinapuretiatapua tahjera tahjemichio, eee cheeka: "iNée, wa'a ihtona neewimeriapaaa! iTahjetoka natepasaaa!" ⁷ Waikaopu yooma puuu kutewea, mochisiriatapua waikao yooma ahpo tahjetomia tajenatemia. ⁸ Nape puuu mariki kutewe ki ahpo ikimia inatakamea, yooma soopasaapua ahpo tahjetoa aasieterao, chaachapariatapua ahpo wahjachi mariki kuteweo, ahpo ikipua inatakameopua: "Eemea, taamo rewemitia ku'witaoui aasiete, amori choipatiameka teeme taamo tahjetoao, wakipamekapua wa'asi aasietera." ⁹ Nape puuu kutewe aasiete i'toamea pehji, chaachapariatapua pu'kao: "Ka'i, ki aamo kياما teemea. Aamo kiasaa teemea, ki ijinueka itipimeri teemeai. Tarimitia eemea ohso kaawe." ¹⁰ Nape pu'ka kutewe aasiete tarimia siimparioiopua, puuu kutewe ahsepari aasiete i'tokamea, ahjama muiriatapua neewimiachio, pahkochi. Pu'ka ahjama muisoopua neewimeria, yeetepariatapua muiwachio. ¹¹ Puuu kutewe aasiete tarimia siimpakame e'ensaaapa, chaachapaka sisinamuriataipua muirachio: "iTaamo paamiraaa, taamo wahjonesaaa, muinariame teemeee!" ¹² Nape apoe neewimeria nehjiariatapua pu'kao: "iKa'i eemea! iKiisi aamo machiyamenia aamoo!"

¹³ Eesusia kajusaapa i'ka wa'achitarichi naewakao, taamo chaanekapua ahpo masitewao:

—Pukaepa eemea kaawe aamo neesetopuapua, no'o enamiachi taawechisiopua, no'oo senawato enamerikopapua.

Teekora tomiwara wa'achitarichi nayewatiame

¹⁴ Pu'ka oosa mariki kutewe noonowiria nayewasaopua, teekora iintoria ahpo tomiwae, wa'achitarichi taamo nayewekapua eee cheeka:

—No'o enamii i'ka wa'achitarichitia teeremeripua. Piie taawe aaata teekoraa, aaata ahpo tekapanatia ahpo toomi tekapanamichio toowesa simiriataipua wahka, seenu weeechi.

¹⁵ 'Piiripi pu'ka toomi tekapanamerio, mariki miiri apoche o'ro toomi ki'yariataipua. Piireopua pu'kao, ooka miiri. Piirechi pehjiopua tiameo, piire miiri toomi tooweriatapua pu'kao. Ihji toomi kiatiamea, yoomahka tekapanaka muuepumichio eneriataipua, ahkasi ahpo ye'kachisiopua pipiripio. ¹⁶ Waikaopu mariki miiri apoche o'ro toomi kiatiamea, oosa mariki miiri iintapariatapua pu'kao, tekapanakao. ¹⁷ Puuu ooka miiri apoche o'ro kiatiamea, naao miiri iintapariatapua pu'ka toomio, wa'achitia ooka miiri yowiteriatapua ahpo teekoo. ¹⁸ Nape piie miiri apoche o'ro toomi kiatiamea, kihta muuwepuriatapua, oowera wa'amiahka majisa yasariatapua pu'ka toomio.

¹⁹ 'Tehpe neipamio teekora enasaapa, ne'neriatapua i'ka noonowiriaopua ahpo toomiwaeo, kehkisa ahpo yowika machenariaopua ahpo toomiwaeo. ²⁰ Waikao mariki miiri toetiameta, pahcha naaepakaopua ahpo teekoo, chaaneriataipua pu'kao: "i'ya, i'wa maani aamo toomiwaa mariki miiri, i'wachi maaniamepua tiameo, mariki miiri toomi no'o yowiteria tekapanakao."

²¹ Waikao apoe teekoraa chaaneriataipua pu'kao: "Kaawe iintokame muuuwa no'o tekapanakiaa, kaawechupena aamochi oowe e'rere neeeea. Kaawe tekapanatekamemua no'o toomiwao, wa'a aamo iintoriawichioonia, epeche weruma aamo kiamania tehkio. Kaawe e'ramitia muuuwa noochio, wa'achi erameri neeeai amochio." ²² Ehjepa neipao, wa'achi eenariataipua ahpo teekoe ooka miiri toetiamekai toomi. Puuuwa wa'achi eenakaopua chaaneriataipua

ahpo teekoo: “Paamira, i'wa maani ooka miiri toomi, aamoo no'o tooeria tekipanamichioo. I'wachi maanipua tiame ooka miiri, aamo toomiwae yowiteria tekipanakao.” ²³ Pu'kao teekoraa chaaneriataputa: “Tísia kaawe iintokamemua tiameo, kaawechupena kaawe iintorenia aamochi e'rarenia. Kaawe neesetoremua no'o tomiwao, wa'a aamo iintoriawichioo neeea, ehpeche epeche tiame aamo toowemania yowitemichioo. Kaawe e'ramitia muuuai noochio, neeeai wa'achitia e'ramepua amochio.” ²⁴ Waikaopu piie miiri toomi toowetiamea, ahpo teeko naaepakao, chaaneriataputa pu'kao: “Paamira, i'wa maani piie miiri aamo no'o tooweriaa. Neeea nane'riamekapa ki cheriwiamekopua ki kaawe mächenatioo, aamo majawekania, aamoo ki echakamekaio, muuu i'ipamekopua, aamoo oritiameo ki ekasuwakai ekasuwatiame uuyamekopa. ²⁵ Pukaepania aamo tomiwao, kihta muuwepukania, wehtere majika katewekania ohso kaawe. Pukaepa wa'api kehki aamo no'rawenania toomio, i'wa maanipua wa'api kehki.” ²⁶ Nape teekoraa wa'a iintoriopua pu'kao, chaaneriataputa pu'kao: “Kiisi kaawe iintokamemua, oowera nahsinaka yasakamemua, kihta yooraka pu'ka toomio, itapiti muuetekao. ²⁷ Muuwejerame e'rakame enesaamua pu'ka toomio, toomi yowiteniachi toamii muuuu, pu'ka toomio ehpe taawechi no'o eenoiopua, yowika manimichiopua paikapioi, paikapioi yowikame no'o teimichiopua eenoi.” ²⁸ Wa'a chaanesapa teekoraa, ahpo tekipanatiameoopua chaaneriataputa pu'kao: “U'yemitiapua pu'kao pu'ka piie miiri no'o ki'yaria toomio, naatikamera kiamitiapua pu'kao, oosa mariki miiri muuwepukamera tekipanaka. ²⁹ Wa'achitia Riosichi tekipanameai, epeche kaawe iintokamea Riosie ahpo oowetiao yorajera, epeche kaawe yorapuamepua wi'suamesi; nape kiisi yorakamea Riosi ahpo ooweria teesaoi Riosi nakiya yorajerawao, teesaoi ahpo oowe e'reretia wekatemapua, kihta yoranarekapapua Riosi tehkirao. ³⁰ Waikao Riosia pu'kao, ki apochi teerenarekopaopua apochi tekipanakao, pu'kao, tukapachi ipamapua pu'kao, wa'ao te'ta naarakoniachi, tísia kokosa tiame aiwaniachi, wa'ao tísia aiwakao, ma'chi cheeniachi taamerao ki'supaka.”

Yomatiame wehjoarichi ti'tjoeeri katewewa

³¹ Waikao Eesusia teekora ahpo tomiwae iintoria kajusaapua, wa'achitarichi naewakao, i'ka wehjoarichi mochiniamie katewerichi simiyame, taamo nayewekapua wa'achitarichio, eee cheeka:

—Nee Tjoe Tjoeetukame eenaio, norikame tajitoka enamerinia, no'o tewekachi ku'iwari ahjama; wa'a teetoka enamerinia, no'o ye'karichi yasipamiao wa'asi. No'o ye'karichio, tahpitika teeremeripua wa'ao, te'ta peenia tiario. ³² Waika taawechionia, yoomatiame wehjoarichi mochikame ti'tjoeo ooweruo tiameo, no'o kahtiachi upanuremanua pu'kao, yooma ahpo nonowiriaopua, katewepuwichiopua. Waikaonia Tjoe Tjoeetukamea, ti'tjoeo ooweruopua tiameo, poanatanania pu'kao, aata tepuyamechitia po'wao, poanatamechitia chiiwachio. ³³ Waikaonia pu'ka po'wachitia no'o poanatariao, no'o ahjamina mochiwama neeea. Pu'ka chiiwachitia no'o poanatariao pu'ka ti'tjoeo ooweruopua tiameo, no'o oweminakamera iintapanania pu'kao. ³⁴ Waika wa'a iintosaania, no'o ahjamina mochiwariao chaanemania pu'kao: “Yooma eeme no'o Noonochi piipakamea, no'o Noono ye'karichi mochimeripua, no'o kahtiachi ahjama. Ihji no'o ahjama aamo mochimiaa, ke'chu naayachikoi o'inia eratiamepua no'o Noonoeo, waika o'inia aamowichio nuuteweniamie. ³⁵ I'ka no'o wa'a iintomiaopua aamo no'o ahjama mochimiao, no'o chorooi eeme ko'koteriawichiopua; no'o paramukoioopua no'o nerojiteriopa; no'o

pooechi ihtoio aamo ta'pechi no'o asipuriopa, no'oo aamoo, kaawe noonowiriopua pu'kao; ³⁶ no'oo wisasori nakiyoio, no'o ki'yariopua pu'kao; no'o kokorioiopia, no'o ne'nemia e'enariopua aamoo; no'o perekarichi kahtioio, wa'achi e'enariopua aamoo, no'o ne'nemia.” ³⁷ Waikao no'o ahjamina ajawariaa, chaachapamapua: “Nape Paamira, ¿achinitio wa'a noonowikame teemea, aamo choroioio aamo ko'koteriao, aamo paramoi nerojiterioio? ³⁸ ¿Achinitio aamo kaawe yoorakame teemea taamo ta'pechi i'tokao? ¿Achinitio aamo ku'ikame teemea, ki aamo wakiraekoio ki'yakao? ³⁹ ¿Achinitio siimpakame teemea aamo ne'nemia kokorioio? ¿Achinitio aamo ne'nekame teemea aamo karichi kahtioio?” ⁴⁰ Waikao neeea Yawichichitiao, nehjiamapua: “¿Ki no'okosa ku'ikai iikame eemea, aaata no'o poponichitia tetewao no'o pipinichitia tetewaopua tiame, tesiwa te'terioio aamo ku'irioiopia?”

⁴¹ 'Waikao no'o owenamina ajakameopua chaanemania pu'kao: “Eemea se'wimitapua noochio, eemea Riosieo, te'ta kokosarichi uhjurapuamepua, te'ta aiwaniachi na'ie tatae, kiisii seenampa choipachi na'i, Satanasi ipapuachi na'itiachi, wa'a aiwatepuachi pu'kao yooma ahpo ku'iwari ahjama. ⁴² Wa'a yorapuame eemea no'o choroioio, kiisi ko'kotekamea, no'oo tisia paramoio, kiisi nerojitekameo; ⁴³ no'o ki machiwachi oiyoio, kiisi no'o asipuriopua aamo ta'pechio; no'o wisasori nakiyoio kiisi no'o ki'yariopa; no'o kokorioiopia kiisi no'o neesetoriopa, no'o karichi kahtioio kiisi e'nariopa no'o ne'nemiao.” ⁴⁴ Waikao no'o owenamina ajakamea chaachapamapua: “Nape teemea Paamira, ¿achinitio aamo tetewikame teemea chorowameo, paramuameoio, ki machiwame oiyoio, wisasorioi nakiyoio, kokoriameoi po'yoio, karichi kahtioiopia tiameo? ¿Achinitio ki aamo ku'ire teemea?” ⁴⁵ Nape neea Yawichichitia kahtiao, aamo chaanemapua: “¿Ki nane'riame eemea aaata tesiwa te'tioio ki ku'irioo, ki nane'riame eemea no'okamera ki ku'irioo?” ⁴⁶ Wa'a teesoo no'o owemina poanatiamea, riisaka aiwaniachi uumpamapua, ki wahjika aiwaniachi; puuu no'o ahjamina poanatiamea, ki wahjiame ahjaniachi itipimapua.

26

Eesusi noriwi chapipua ahpo katewewa

(*Marako 14:1-2; Ruuka 22:1-2; Waani 11:45-53*)

¹ Neipa yooma pu'ka taamo cheesaapa Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masitewao:

² —Nane'riame eemea ooka taawe toiyamekopua wa'asio, Semejenato pahko enemiachio. Wa'a pahkochi nee Tijoe Tijoetukamea, kurusichi meripuaemia, nanaaramechi ki'yaka.

³ Pu'ka taawechemi ne'neseriosi pa'pamiratuamea, Uurio pirenaturi o'ochetiamea tiame, Kaija te'ta neeseriosi paamiratuame kahtiachi napawiriaipua, te'ta weruma tiopachi. ⁴ Ihjia Eesusi ahpo chapipua katewemia napawiriaipua, a'chikoi yooraka meripuaichioipua, wistuka.

⁵ Puuuahpo katewekao chaachapariapua:
—Nape pahkokoio ki chapima teemea pehjoio, ki tahpitika noonoimi-chiopua pu'ka na'naritoao nenekaka.

Oowitiame, Eesusi peenajuwa to'wekame tarachi

(*Marako 14:3-9; Waani 12:1-8*)

⁶ Eesusi Wetania ihsioio Siimoni reperaame teewataniame ta'perachio, ⁷ wa'a eenaka piiripi oowitiame sewajuya i'tokao, puuu piire riimeta pochikame u'pariapua pu'kao, tisia nateyame. Ihji oowitiamea wa'a enasa,

meesa chokichi kahtioopua Eesusio, moochi to'wepakapua ahpo sewajuya u'pariaopua. ⁸ Teemea wa'a iintokame tetewapao, kiisi kaawe erakokao, taamo chaachapaka teemea:

—¿Achinikai ihji oowitiamea na'atanipua pu'ka sewajuya, tísia nateyameoipua? ⁹ ¿Ki ookapi toomichi nehjime teeriaipua ohso kaaweo, kihta ko'kome tiamekoopua ihkokepuaichio?

¹⁰ Nape Eesusia inamuriapaopua taamo chaachapao, taamo chaanekapua:

—¿Achinikai wa'a aamo chaachapani eemea i'ka oowitiame wa'a ihsiane tetewikapao? Ihji oowitiame noochi iintoriaa, káátisia kaawe iintotiamepua. ¹¹ Kooamewichio tesiwa te'tiamea, senepi taawechi tetewimeri eemea pu'ka ku'ipuawichioo, nape no'oo ki senepi taawechi tetewimeri eemea. ¹² Ihji sewajuya no'o to'wetiamea, no'o weerewa katewka ihsitiame puuua, ke'chu no'o mukuyoio, no'o weerewa ki iinyajuwa ujuremichiopua. ¹³ Pichiwa chiiamenia i'kao, ihji oowitime no'o yoorariaa, ahkasi wahka ihtoriachi i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatuniachisi, nayewapuame ihji oowitiamea, inatepasikao.

*Uراسي noriwi iintoria Eesusi
(Marako 14:10-11; Ruuka 22:3-6)*

¹⁴ Waika taawechemio piiripi taamo Eesusi oosa mariki aampa ooka masiteraraa, Uurasi Ihkarióte tewaniame masiteraa, ne'neseriosi pa'pamiratuamechi simiriaipua. ¹⁵ Pu'kao chaaneriapua wa'a eenakao:

—¿Ihkina no'o kiatare eemea Eesusi no'o amochi nejisoo?

Aapoeopua chaachapariapua:

—Ahkasi piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomi.

¹⁶ Waikaopua, pu'ka toomi ahpo kiatiachisi wa'anao, o'ineria Uurasia i'yakao, aachin teeka noriwi nehjmiaopua Eesusio.

Taamo Paamira Aari Koi'wa ko'karia

(Marako 14:12-25; Ruuka 22:7-23; Waani 13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)

¹⁷ Pahcha taawechi pahkochio ki rewaruraeme kol'wachioopua paanio, teeme masiteraa, iinatukekapua Eesusio:

—¿Akana aamo yorakejeranimua Semejenato koi'wariopua?

¹⁸ Wa'a taamo chaanesoopua puuua, taamo chaanekapua:

—I'ka muuwarichi siimpamitia eemea i'ka tijoe ta'perachi, pu'ka wa'a ta'peemeo chaanemitiapua: “Taamo Masitariaa, eee aamo chaanemichio taamo uhjurakapua: Waapi toinapua no'o kiteremiachio; wa'ami simiyamekane aamo ta'pechi, Semejenato koi'wari ko'komiaopua, yooma no'o masitera ahjama.”

¹⁹ Wa'a chaanetiapa teeme masiteraa, wa'a siimpatiapua waikao. Wa'a e'ensaoopua teemea, yooma iintokapua chaaneretiao, wa'a yoratiapu kooameai.

²⁰ Ehjepami aari enasaapa Eesusia, meesamina yasipakapua, yooma taamo ahjamaopua, oosa mariki aampa ooka masitera. ²¹ Wa'a koaka mochinio, taamo chaanekapua Eesusia:

—Aaata i'wa mochikamea teeme, no'o noriwi nehjimeripua.

²² Waikao teeme masiteraa, tísia yuuwesipatiapua. Wa'a chiopao teemea yoomahka pipiripio, iinatuketiapua:

—¿Paamira, aatana ohjoare puuua, neekosa? —chaachapatiapua.

²³ Neipa yooma wa'a chaachapatioopua, nehjiaka Eesusia:

—Aaata piirepua, taamo ahjama ichuyame. ²⁴ Nee Tijoe Tijoetukamea, wa'a yooraka noriwi nehjipuamepua, Ehkoriai Iyoterichio, wa'a chiopaa,

nape jai puuua, aaata wa'a iintokamea! Epeche kaawe eneriaipua, ki naawakame enesaa.

²⁵ Eesusia, Uurasi ahpo noriwi ihsiaame iinatukekoiopua cheeka:

—Paamira, ¿neee ohjoarepua?

—Wa'a chiiame muuua —chaanekapua Eesusia.

²⁶ Waikao koi'oiopua pehjo Eesusia, piiripi paani uusa chi'wanasao, cheriwema ki'yakapua ahpo Noono. Wa'a iintosaapua, chaanekapua taamoo:

—Ihji paania no'o weerewapua. Eemea yoomahka eeme pipiripio, chi'watiame ko'komeripua.

²⁷ Wa'a ikisaopua, itapiti iijiwari uusaopua piie paasoo, cheriwema ki'yakapua tiame ahpo Noono, wa'a iintosaopua, chaanekapua taamoo:

—I'ka, paasochi maaniameo, yoomahka pipiripi iijimeri eemea i'kao.

²⁸ Ihji paasochi maaniamea, no'o eera puuua. I'ka eeraeo, weemera kateweri ti'tijoeri ahjama no'o yahchapua, yooma ti'tijoeri tatakoririao, cheriwepuamewichio no'o wi'sumeri.

²⁹ Eesusia, simiteka taamo tuuyekao, cheekapua:

—Neeea aamo chaanenapua, ki oosa no'o iijimia tuunania, i'ka uuwa neeroraopua, ahkasi no'o Noono ye'karichi, taamo mochipachisiopua. Ahkasi waika enemapua, eenechi aamo ahjama iijimiaopua, i'ka panijuwari neeroraopua.

Eesusia Peero ahpo ka'itamo tuuna

(Marako 14:26-31; Ruuka 22:31-34; Waani 13:36-38)

³⁰ Neipao, wiikari wikatasaopua, teewi siimpatiapua waikao, Oorio Roomosachi. ³¹ Wa'ao Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masiterao:

—Eemea ehpe tukao, yooma eeme no'o toimeripua. Ehkoriaami Iyoterichio, eee chiiamekopua: “Tepuyamea meripuaemepua, tepuniamea, chi'ripameripua.” ³² Nape neeea eenechi meritai ahjasaapa, Arirea weeechi siimania ke'chu wa'a aamo e'eno'i no'o ne'nemiao.

³³ Peeroa chaanekapua waikao:

—Yoomahka aamo toitarepua nape neeea ka'i; kiisi aamo toimania.

³⁴ Wa'a chiioopua Peeroo, chaanekapua Eesusia:

—Pichiwa chiiame neeea ehpe wa'api tukawarichio, ke'chu totojowira kusuyoio, paisa no'o ka'itamermua.

³⁵ Nape wa'a chaanetiai Peeroa, nehjiakapua:

—Kiisi wihtuka chaaninia pu'kao, mukimiaopua aamowichioo, kiisi aamo toimania.

Wahjachi masiteraa, wa'achi chaachapatiapua.

Eesusia E'semaní tewekachi ahpo Noonoma, nayewatiame

(Marako 14:32-42; Ruuka 22:39-46)

³⁶ Ehjepao Eesusia masitera ahjamao, E'semaní tewaniachi e'enatiapua. Wa'a asisaapua Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masiterao:

—I'wa itipimitia eemea ku'itapio. Waami siminania ku'itapio, no'o Noono ahjama nayewamia te'pa kahtiameo.

³⁷ Wa'a cheesaopua, waanami akipakapua teesa, Peero yeeka, na'pa Sewereo tatanara tiame. Wa'ao Eesusia, tísia iiyana erapakapua,

³⁸ chaanekapua ahpo yeetoriao:

—Neeea ehpeo, tísia yuuwesiamepua, ahkasi mukime eraniame iika-chio. I'wa no'o puuyemitia eemea pehjo, ne'neka mochika.

³⁹ Wa'a cheesaopua epeche teesa waanami enepasaapua, wehchisi koomorasipakapua, chaanekapua ahpo Noonoo tewekachi kahtiameo:

—No'nooo, no'o sewina teeremia enesaamua, i'ka aamo iintomia noochi tísia yuuwesiao, no'o se'wipuaoiopua. Nape ki no'okamera e'rachitia iintojeraninia aamoo, aamo e'rachikamera.

⁴⁰ Ehjepao Eesusia, taamo ahpo masitera toariachi eenao, kokochiame tewakapua taamoo. Wa'a te'tereriopa taamoo, chaanekapua pu'ka Peeroo:

—¿Ku'itapioi ki ne'neka mochime erakona eemea? ⁴¹ Pusakame moochiii, neesetowa itaka Riosichio, ki aamo ahsemichioopua na'arario. ¿Ki nane'rena eemea kaaweruma erakoao, senawato ki kaawerumachi wichitariaio, weerewao ki anachamekopu moochi inatarichi eraniameo?

⁴² Eesusia, aamo simiyachi simisaapua ahpo Noonoma nayewamiao, chaaneka nayewekapua:

—No'noo, ki teeresoo no'o se'winapua i'ka tísia no'o aiwa yuuwesiao, aamo e'rachitia iintopuapua, ki no'okamera e'rachitia.

⁴³ Eenechi oosa simiyachi eenaka ne'nioio, kokochiame taamo tewakapua. Teemea puichio, kiisi ne'neme erakoamekapua kokochinaria. ⁴⁴ Wa'a te'tiame toisaapao, eenechi siinkapua ahpo Noono ahjama nayewamia, paisa simiyachikapua wa'asio. Waikaoi Eesusia, wa'api cheeka nayewekapua ahpo Noonoo. ⁴⁵ Eenechi eenaiopua wa'asio taamo pe'tiachio, taamo chaanekapua:

—¿Iiweta kokochina eemea pehji? ¿Tísia reresipakame eemea? Ne'neka mochikaa, asikame neeepa, Tijoe Tijoetukameapa, nanaaramechi kiapua-chiopua, ichipukao. ⁴⁶ Mochisika wa'ási. Wa'a ihtoamepa no'o noriwi nanaaramechi kiamera.

Eesusi chapiniame

(Marako 14:43-50; Ruuka 22:47-53; Waani 18:2-11)

⁴⁷ Iiweta wa'a chioi Eesusio, Uurasia piiripi taamo oosa mariki aampa ooka masiteraa, taamo mochikachi asikapua, muuwaeme yeeka soontaro. Ihji ahjama e'nakamea, nasimacheta makoka e'enakamekapua; puuu wahjachia, kuuu ahjae wewepuame. Yooma ihjia, ne'neseriosi paamiratuame uhjurariamekapua, íisaeri o'ochetiame pirenaturi tewaniame tiame. ⁴⁸ Uurasia noriwi nehjiakaopua Eesusio, chaanekame eneriapua soontaroo:

—Aaata no'o chuchuya, puuu enemapua chapipumea.

⁴⁹ Pukaepa Uurasia Eesusichi asikao,

—¡Kúíraaa, Masitari! —chaanekaopua Eesusio.

Wa'a chaaneka Eesusio, chuchukapua. ⁵⁰ Waikao Eesusia wa'a yoratiapao, chaanekapua Uurasio:

—¿Ihtana e'raka ihsiamemua?, no'o kaawe uuyaa. Ikanati iintosa naaju, aamo iintomia enarario.

Wa'a cheesoche Eesusio, soontaro i'tomeria, naepaka chapisa i'tokapua.

⁵¹ Nape Eesusi chapinioio piiripi teeme Eesusi ahjama ohjoamea, ikanati ahpo nasimacheta ma'chipasapao, nakachi meteka tehpuenekapua nahkarao, piiripi pu'ka te'ta ne'neseriosi weripateriaopua. ⁵² Nape Eesusia wa'a iintokopa pu'kao, chaanekapua pu'kao:

—Ka'te wa'a iinto muuuu. Yaapiti katewesa muuuu pu'ka aamo merimachetao. ¿Ki nane'renakosa muuuu ki wa'a ihsimerikopua? ¿Ki nane'riame muuuu merimachetae ko'yameo, merimachetae meriniamekoopua tiame?

⁵³ ¿Ki nane'riame muuuu no'o nehpurewa itanesoopua no'o Noonoo, u'matoame piie miiri Riosi ku'iwari no'o uhjuremiikoopua, no'o nehpu-pamichioopua pu'kao? ⁵⁴ Nape wa'a no'o iintosoopua, ¿achini ikitapu Ehkoriaimi Iyoterichi chiia, no'o Noono tewekachi kahtiamoopua, ikipo tuuria?

⁵⁵ Waikao wa'a chaaneka terisaopua merimachetae metekameopua, Eesusia chaanekapua ahpo chapimia e'enakameo:

—¿Achini iikai eemea kuuu wewera makoka enapamepua, nasiwaniame maacheta makokaopua tiame, aaata ki nu'uti na'ara iintokamechitia chapimiao? ¿Ki senepi taawechi no'o tetewikame eeme tiopachi masitiame? ¿Achinikai ki wa'a no'o chapika eemea? ⁵⁶ Nape eemea, wa'a noonoimeripua noochio, pu'ka Ehkoriaami Iyoterichi chiiiao, pichiwa machenamichiopua, ehkoriaami Riosi nayewatura, chaachapario.

Wa'a o'inia Eesusi chapitiachio, piineri toaka teemea, yooma ujumatia-pua.

Eesusia te'ta muuwaeme napawitiachi

(Marako 14:53-65; Ruuka 22:54-55, 63-71; Waani 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Wa'a chapisa Eesusia Kaija peereimia napawiniachi i'toretia-pua, ne'neserosi te'ta paamiratuamechi. Wa'a weruma yooremina napawiniachio, wa'a napawiriapua, iyoteri ti'tijoe, o'ochetiame tewaniame pirenaturi tiame, Eesusi chapitiame katewemiapua, puuyeka. ⁵⁸ Peerochea waikao, piineri na'naritoriapua neipa, ahkasi ne'neserosi te'ta paamiratuame ta'perachi. Wa'a ta'pechi pakisaapua, tiopachi ne'nesetoame ajakachi weripakapua ne'neka, nane'renariapa puuua, aachin teeremerikopua Eesusichio.

⁵⁹ Yooma neeserosi pa'pamuratuamea, oochetiame pirenaturi tewaniamea tiame, te'ta weruma napawiwachi napawikamea, Eesusi meripuaresi wenejiwa i'yaipua. ⁶⁰ Nape Eesusia ki ookapi itapiti wenejika e'enatiaipua, kihta na'arari teitiapua, yooma wistuki chaachapariapua. Nape wa'asi neipaopua wa'ao, ooka e'enakapua wenejiame, ⁶¹ puuua chaachapakapua:

—I'ka tijoeo teemea, i'ka chiiame inamukapua: “Neeea i'ka tiopa ru'minakaio, paika taawechi weramania eenechi.”

⁶² Waikaopu te'ta paamiratuamea neeserosi, werisika iinatukekapua Eesusio:

—¿Kihta nehjianimua pu'kao, ki nu'uti na'arario tuuka wenejiniai?

⁶³ Nape Eesusia ihchi itipikapua. Waikao te'ta neeserosi paamiratuamea, chaanekapua Eesusio:

—Pichiwa Riosi ahjamechi pichiwatata nehjiapuapua, ¿pichiwa Riosi Taanarakosa muuua, Riosie Weratiame?

⁶⁴ Eesusia waikao cheekapua:

—Eje'e, wa'atepua, te'ta aamo chiiachitia. Neeea aamo chaanemapua tiameo: No'oo Tijoe Tijoe tukameo, tewekachi kahtieme no'o tetewipuawite neee, te'ta no'o Noono yawichituwa yasirachi ahjamina kahtieme, ki nu'uti utewariaka yawichituame. Wa'a o'inia no'oo toomarichi weritoka eename tetewipuamepua.

⁶⁵ Wa'a chiame inamukapa Eesusio, waikaopu te'ta ne'neserosia tisia nekakao, ahpo si'panakapua wisasoriwao. Wa'a iintosaapua, chaanekapua yooma wa'a napawikameopua:

—¡Ihji tijoe chiiia, tisia na'araripua Riosichio! ¿Aatia aaata nakita teeme, epeche pichiwatameri? Eeme wa'api inamukamepua wa'asio, Riosio, tisia na'ariamekopua. Waikao te'ta neeserosia yooma ahpo ahjama napawikameo, iinatukekapua chaanekao:

⁶⁶ —¿Achina erakoame eemea pu'ka chiiiao? ¿Ihtana yorapua erakoame eemea pu'ka?

Waikao wa'a napawikame iinatuketiaamea, chaachapakapua:

—¡Merisáaa! ¡Merisáaa! ¡Riosi tisia na'ariame puuuuaa!

⁶⁷ Waikao ookapi weruma napawitiachi mochikamea, Eesusi weeriachi e'enapaka akachupiapua, nanarichi. Wahjachia teesa wepakao, chaachapua iinatukekao:

⁶⁸ —¿Ki Muuukosapu Riosie Weratiame? ¡Ehsoo, taamo tuuyesao aatanakamera aamo wewekame teeme!

Peeroa ki machiyo tuuna Eesusio

(Marako 14:66-72; Ruuka 22:56-62; Waani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Peeroa wa'a nokioiopua yooreminao, ma'chi kahtiapua Kaija kaarira ta'pewarachio. Wa'a kahtioiopua Peeroo, wa'a eenaka piiripi oowitiame wa'api tekipanamea, chaanekapua:

—¿Ki pu'ka ahjama oiyame muuuai, Arirea ohjoeme chapitiame ahjama?

⁷⁰ Peeroa nehjiakapua:

—Ka'i, neeea. Kiisi machiyamenia pu'kao, aamo chaachapao.

⁷¹ Waikao Peeroa, waami puuyaniachiami ihtoi, wa'aoi piirechi oowitiame tiamea, Peero tetewikapao tiameo, chaanekapua ahpo wahjachio:

—Ihjipu tijoea tiame, i'ka Eesusi Arirea ohjoeme ahjama oiyamea.

⁷² Waikao Peeroa eenechi ka'itakapua Eesusio cheeka:

—Kiisi machiyamenia pu'kao; ki pichiwa enesoo no'o chiiiao, mukitaonia —cheekapua.

⁷³ Ehjepatakirio wa'a nokayamea, Peero naepakao, utewaeme chaachapakapua:

—Pichiwápua muuu tiameo, i'ka Eesusi ahjama oiyamea, wa'achi cheeka nayewame muuúai.

⁷⁴ Waikao Peeroa, eenechi ka'itakapua Eesusio, paisachi simiyameopua, eee cheeka:

—Kiisiki machiyamenia pu'ka tijoeo.

Wa'a cheesoche Peeroo, kusuchachakapu totori oowiraa. ⁷⁵ Waikao Peeroa Eesusi cheeria inatepariapua: “Muuua, ke'chu kusuyoi totori oowirao, paisa simiyame no'o ka'itamerimua.” Wa'a iikapa Peeroa, tisia iiyana erapakapua yuuwesika, ma'chi machenaka nanarariapua.

27

Piiratochi i'towa Eesusi

(Marako 15:1; Ruuka 23:1-2; Waani 18:28-32)

¹ Pu'ka meere ma'chirepasoopua, yooma ne'neseriosi pa'pamuratuamea, i'isaeri pirenaturi o'ochetiame tewaniameapua tiame, Eesusi meripuame kateweriapua. ² Waikao Eesusi purisapaopua, Piiratochi i'totiapua, Rooma ohjoeme te'ta yawichiwichio yawichituamechi.

Uurasi ahpo me'ya

³ Waikao Uurasia Eesusi noriwi nehjakamea, Eesusi meripuame iintoriapao, tisia iiyana eraparepua ahpo tisia na'ara iintoriaopua. Wa'a erapakapua pu'ka piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomio, eenechi no'rapurepua neeseriosi pa'pamuratuameo, o'ochetiame pirenaturi tewaniameopua tiameo. ⁴ Wa'a iintosaapua pu'ka pa'pamuratuameo, chaanerepua:

—Ki nu'uti tatakorire neeea aaata kihta iintokameoipua nehjakao.

Nape puuu pa'pamuratuamea, chaanerepua Uurasio:

—Muuua, muuukamerapua tatakorikamea, teemea kihta noonowikamepua. Amoe wa'api wa'a iintokamemua pu'kao.

⁵ Waikao Uurasia wa'api i'isaeri tiopachi ihpapasesapao toomio, ma'chi akiparepua wa'a mochiwachio. Wa'a machenasaapa puuua, ahpo kuuuchi chuhchaka wiitarichio, ahpo topepateka me'yarepua.

⁶ Waikao te'ta pa'pamuratuamea pu'ka toomi apechunasaopua, chaachaparepua ahpo:

—Ihji toomio eeraemekopaopua pu'kao, ka'chi iika towapuamepua Riosi oowewari maaniachio.

⁷ Waikaopua kaawe ahpo katewesaopua, Sikoritame Weewara tararepua ahjao, seesenu ti'tijoeri wahjipame toapuachi. ⁸ Waika o'inia ehpiamiopua pehijo, We'e Eeraeme teewaniachipua wa'ao. ⁹ Wa'a teeka pichiwa machenare Eremia cheeriaa Riosi nayewatura, puuua eee cheeriaio ahpo iyoterichio: “Puuu isaeri pa'pamuratuamea, ahpo noriwi nateteriae nehjitiamee, pu'ka piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomio, eenechi no'raputiame itipikamepua. ¹⁰ Pukaee toomie taritiame Sikoritame Weewaraa. Nee Eremiaa, wa'a chiiame iyotekamenia, te'ta no'o Paamira tewekachi kahtiamee, no'o nane'reteriachitia.”

Eesusia Piiratochi

(Marako 15:2-5; Ruuka 23:3-5; Waani 18:33-38)

¹¹ Eesusia Piirato yawichichi upasao, eee cheeka iinatuketiapua:

—¿Pichiwa uurio ti'tijoeri yawichiwara muuua?

—Eje'e, aamo chiiachite puuua —nehjiaka Eesusia.

¹² Nape puu ne'neseriosi pa'pamiratuamea o'ochetiame pirenaturi tewaniame tiamea, weeru chaachapoipua Eesusi na'arekao, ihchi itipikapu Eesusia. ¹³ Waika Piiratoa Eesusio ihchi itipikopao, chaanekapua Eesusio: —¿Kiisi inamuamekosamua yooma aamo tisia na'arechanewao?

¹⁴ Nape Eesusia kiisi nehjiakapua pu'kao. Wa'atia itipikapua. Yawichia wa'a tiopa pu'kao, “iinsa tiame ihjia”, erapakao, ka'chi ikime e'rapua.

Eesusia meripuaichio i'tonurawa

(Marako 15:6-20; Ruuka 23:13-25; Waani 18:38; 19:16)

¹⁵ I'ka pahkochio, aaata karichi kahtiamae toiniame eneriaipua pu'ka taawechiamio, aaata itasoopua ma'chi toipuawichio. ¹⁶ Waika taawechiamio, wa'a karichi yasariaipua piiripi tijoe tisia inamuniamae, Eesusi Warawasi tewaniame. ¹⁷ Pukaepa Piiratoa machenaka iinatukeriaipua wa'a napawikameo:

—¿Aatanakamera toijerame eemea, Eesusi Warawasi, naatikosoi, Riosie Weratiame Eesusi?

¹⁸ Piiratoa Eesusi Riosie Weratiame toinuramio o'rariaipua, kihta na'ara iintokamekopua Eesusio, oowera tisia nakiniamekopa Eesusio tisia nuuwaeme ti'tijoerieopua.

¹⁹ Nape Eesusi katewenioipua Piiratoeo, Piirato uupiraa, chaanenu-raka uhjureriapua Piirato, eee cheeka: “Ka'te katewemitiamua pu'ka tijoechi simiyameopua wenejiniameo, kaaweruma tijoe kopa pu'kao, pa'a tukaoopua neea, tisia iinya tiame teemukania omochi simiyameopua, kiisi kaawe tiame aamo iintosoopua pu'ka tijoechio.”

²⁰ Nape pu'ka wa'apichio ma'chio, neeseriosi pa'pamuratuamea, o'ochetiame pirenaturi tewaniameapua tiame, Warawasikamera toinuramichio, oowe erapaterepua ti'tijoerio, Eesusikamera meripuawichio. ²¹ Pukaepa Piirato eenechi ti'tijoeri iinatukioio aachin tiamera toipuamekoo, Eesusikoio, Warawasikoio, ti'tjoeria chaachapakapua sinakokao:

—¿Warawasikameraa puhjesaa! ¿Warawasikamera puhjesaa!

22 Piiratoa wa'a chaachapopao ti'tjoerio, eenechi iinatukeka chaanekapua:

—¿Ihtana iintotane Eesusio, Riosie Weratiame tewaniameo?

Pu'kao muuwari ti'tjoeria, chaachapakapua:

—¡Kurusíchi me'yaaa!

23 Wa'a chaachapopao Piiratoa, chaanekapua:

—Nape ¿ihtana ki kaawe iintokamepua wa'a yorapua?

Waikao muuwaeparia, epeche utewaeme chaachapakapua:

—¡Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

24 Piiratoa ka'chi ikime e'rapa Eesusi toinariaio, epeche teetopa muuwario chaachapakao, Piiratoa neeroi uusao, yooma tetewachi paanikokapua cheeka:

—Nee aamo noowinariaio, paanikonania pu'kao, kihta teerenariapa noochio, pu'ka meritoio —chaanekapua pu'ka muuwepari tísia siinakoameopua—. Eemekamera kokosapuamepua, neeea ka'i.

25 Waikao yooma muuwaria nehjiakapua:

—¡Wéee, pe'yáchi! ¡Pe'yachi tamochi wichitapu Riosi kokosáriaa, yooma taamo tatana tjoetusiwachiopua tiaméee!

26 Wa'a chaachapopapua pu'kao, Warawasikamera puhjesa toakapu Piiratoa; Eesusio wepinurarekapua pu'kao, wepisaopua, merinurekapua pu'kao, kurusichi chuhchaka.

27 Waikao Eesusia soontarokarichi uparetupua kapitaichi. 28 Wa'a ajapasaapa kapitai kahtiachio Eesusio, yooma wakirapusao, sehtamurame wakirateriapua waikao. 29 Wa'a yorasaopua moochio, wehcha pi'rinaka yawichi mo'kori netesaopua, mosokiraterepua. Wa'a noonoisapua, ahjamina sekachio yawichi teesorara makotesaopua, yawichi teewaka aacherepua na'areka. Wa'a yorasaapua, chopokorieka aajapeka Eesusio, eee chaachapariapua na'arekao:

—¡Kúíraaa, isaeri yawichíwaraaa!

30 Wa'a chaachapakaopua akachupiapua paanatao, wa'a nokakaopua tiame, pu'ka wa'api teesorae ahpo ki'yariae, moochi wepariapua wa'ao.

31 Wa'a nokisaapua na'arekao, pu'ka ampawakira sehtamurameo puhjesaopua, wa'api wakirara chuhcheriapua eenechi. Yooma wa'a noonisapua yooreminao, merimiachi i'totia Eesusi wa'asi, kurusichi merimia.

Kurusichi meriwa Eesui

(Marako 15:21-32; Ruuka 23:26-43; Waani 19:17-27)

32 Wa'a i'tonioio siimpaniachio, pooechi natepatiapua piiripi tijoe Siimoni tewaniame. Ihji tjoea Siirene weeechi ohjoeme eneriapua. Waikao soontaroa pu'kao, Eesusi ku'ika i'tonurekapua kurusio, ki kakajuopua Eesusiopa mooketokao.

33 Wa'a nokisia Ókota tewaniachio, ajasitiapua, Wahjipakame Mo'ojowa chanika chaniwamechi. 34 Wa'ao Eesusio waikao, chipuwari neerora wiino ahjama kiatiaipua tisiwá chihpuame, nape Eesusia yenasache ki nakikapua.

35 Kurusichi chuchasaopa so'sontaroa, Eesusi wisasoriwao ahpo newitowa te'ekapua pu'kao, aatakamera newitokamea, ahjama itipimichio, ehkoriai Riosi na'nayewatura te'ta chaachapariachitia, puu te'ta ikitiapua. 36 Wa'a nokisaopua, wa'api mochika itipirepua inatekao. 37 Wa'a kurusichio mookikamera tepaminao, itapiti iyotetiame

chuhcheretiapua, aatia tiachipa meritiamekopua chiiame. Puuu iyote-tiamea, chiiamekapua: “Ihjipu Eesusia, uurio ti'tijoeri yawichiwaraa”, chiiamekapua.

³⁸ Ooka ichikoame chucharetiaipua tiameo, piiripi ahjamina, piirewa owemina, na'pa puuaa neneku chokichi, pipiripi kurusichi. ³⁹ Wa'a chuhkoi Eesusio wa'ami u'matopamea, na'areka Eesusio, mo'rewaka u'matopapua chaachapa:

⁴⁰ —iNee, muuua tiopa ru'minakaio, paika taawechi weramio tuukamekaiomua eenechio, ¿ka'chi iika aamo newime o'ranimua ehpeo, pichiwa tisia utewariemeko tuukamekaio? iPichiwa Riosi Taanara enesaa, tekisáoko ehpeo, wa'a kurusichio!

⁴¹ Puuu neeseriosi pa'pamiratuamea, puuu o'ochetiame pirenaturi tewaniameaipua tiame, chaachapakapua:

⁴² —Wahjachio newipatiameko tuukaio, ka'chi iika newipame e'ranipua ahpo wa'apioi. Ihjia i'isaeri yawichikai, tekimetiaipua wa'a kurusichio, taamoo pichikemichioipua pu'kao, apoekopua Riosichi eenameo.

⁴³ Riosichikamera oowe e'riameko tuukamepua; wa'a teeresoo, Riosi apoe enamapua newipatemiao, tisia nakiyame enesaapua pu'kao: “Riosi Taanara neeaa”, cheekamekopao.

⁴⁴ Ahkasi puuu ooka ichikuame kurusichi chuchatiameai, na'ara chaachapakapua Eesusio.

Eesusi mukiwa teereria

(Marako 15:33-41; Ruuka 23:44-49; Waani 19:28-30)

⁴⁵ Neipa pu'kaopua, oowetawesi o'inia yooma tukapasipasao, ahkasi arikiri paika keenako simiyachisi, taajenakapua eenechio. ⁴⁶ Paika keenako teetioio Eesusia, weeru sisinakaopua chaachakapua:

—Eeri, Eeri, ¿reema sawatani? —No'o Riosi, no'o Riosi, ¿achinikai no'o toakamemua? —cheeka chaniwamepua euro naewaniachio.

⁴⁷ Waikao ookapi wa'a ajakamea, pu'ka inamukapao chaachapakapua:

—iNéé, keepukao! Ehkoriaami Eeria paaechanipua.

⁴⁸ Waikaopua piiripi puuaa, ikanati a'potiame uusa paatatiamechi saampatesao, kuhsichi chuchasa wa'apote oowepakapua, Eesusio pi'pimichioipua. ⁴⁹ Nape i'kao oowioioipua, wahjaa chaachapakapua:

—Ka'te, ka'teopua pehji. Enatakoipu Eeriaa, newipatemia.

⁵⁰ Nape Eesusia eenechi utewaeme sisinakao, mukukapua wa'asi, ahpo Noonochi nehjakapua iikao. ⁵¹ Eesusi mukuyoio isaeri mochiwachi tiopachio, tisia weruma tiame ikirepua. Puuu wisarosi Riosi iyoriwachi pejana chuhkuameai, pu'ka wa'apichi keenakoo, te'pa o'inia teeresi si'parepua. Pu'ka wa'apichi keenakooi, weeeai, ki muenati noonorepua, ahkasi e'peai yooma tataka kahsirepua. ⁵² Wa'a iikaopua tiameo, wahjipakame toatiachioi, yooma wahjorepua, ki ookapi Riosichi paparaka wahjipakamea, eenechi ahjarepua. ⁵³ Neipa Eesusi oijenasoopua, puuu wahjipakame eenechi ahjakamea, ohjosirepua toatiachi puuyakao, Eerusareni e'enare puuaa waikao, wa'a Eerusarenio, ki ookapi ti'tijoe tetewitiamepua.

⁵⁴ Waikao eenechi Eesusi meritiachi nayewakao, puuu soontaro wa'a inateka mochikamea, soontaro kapitairaopua tiameo, yooma pu'ka ikiyame tetewapaopua wa'ao, weeeo tiame ki muuenati nokayopao, tisia majariapua. Waikaopua yooma wa'a tiame ikiniopaopua, Eesusio e'repakaopua, chaachapakapua:

—iAa, pichiwa Riosichi o'inia eenakame eneriai ihjia, Tijoe Tijoetukame!

⁵⁵ Pu'ka wa'a ikiyoiopua wa'ao, wa'achi ajakapu ooweruai muuwaeme Eesusi ahjama e'enakame, Arirea o'inia ku'isika na'naritokamea. Ihjia, mekapi ajakapua wa'ao, ne'neka. ⁵⁶ Pu'ka ooweruchio wa'a ajakapua, Maaria Maarena, Maaria Saantiao Oose tiame yeeyera, Sewereo tatanara yeeyera tiame.

Eesusi mukukatewe teesotiachi

(Marako 15:42-47; Ruuka 23:50-56; Waani 19:38-42)

⁵⁷ Pu'ka wa'api aari tukapasipoio, wa'achi eenariapu Oose tewaniameai Arimatéa weeechi tijoe, Eesusichi pichikiamekapoopua tiameo. ⁵⁸ Puu Oosea, Eesusi yeeyera ahjama ahpo katewesaapua masitewara tiame, Piiratochi simika itariapua Eesusi weerewarao, wetemajimio tuuka. Waikao Piirato, kianurarepua pu'kao. ⁵⁹ Ehjepao Oosea, Eesusi weerewara tekipuketiaopua, riino wisasori tohsanamechi ikapikapua. ⁶⁰ Pu'kao ikapisaopua, ahpo weemera teesotariachi teekakapua, ahpo mukiso tekipuachio neteriachi. Wa'a tekisaopua weruma tehte chihiturame to'petiapua ki'sunaka. Wa'a ikisaapa nonoratiapua. ⁶¹ Nape Maaria Maarenaa, piirechi Maariaapua tiame, wa'a mochika itipikapua pehji, tekitiachi ne'neka.

Eesusi mukukatewetiachi inatewa

⁶² Pu'ka meereo ma'chirepasoopua, yooma kateweniame tewaniame taawechi u'matsoopua, resipuniame taawechio neeseriosi pa'pamuratuamea parisero ti'tijoe tiame, pirena siimpariapua Piirato chaanemia. ⁶³ Piiratochi e'ensaaopua, chaachapariapua pu'kao:

—Muuu Piirato, muuu taamo paamiratuameraa, naati inatepaka teemea, pu'ka meritame ahjaka oiioopua, pu'ka tisia wistuameo eee cheekamekoopua: “Neeea meritiao, paika taawe i'toai oijenamania eenechio.” ⁶⁴ Pukaepa teemea, aamo inatenurawa itamia e'enakapua, wa'a mukuteso tekitiachio, ki seenekachi Eesusi masitewarao, Eesusi weerewara ichikosapaopua, oijenario tuumichioopua. Pu'kao wa'a chaachapasoopua puu meritame wistuniamea, epeche teeremapua, ki puckerichitia.

⁶⁵ Waikao Piirato chaaneriapua:

—Weh, kaawepua. Wa'a ajawi soontarao, aamoe wa'api i'toka, inatetepuapua pu'ka mukukame tekitiachio, nape te'ta ki ichikopua tereweka.

⁶⁶ Waikaopu isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi tekitiachi e'ensaaopua Piirato so'sontarowa i'tokaopua, tisia kaawe inatenurariapua. Waikao soontarao wa'a noonowiwaapua, kaawe ikichesa toariapua yeetarachio.

28

Eesusi ahjaria eenechi

(Marako 16:1-18; Ruuka 24:1-12; Waani 20:1-10)

¹ U'matsoopua resipuniame taawechio, pahcha taawechiopua oowisariachio, ma'chirepasoopua Maaria Maarenaa, piirechi Maaria tewaniameapua tiamea, wa'a e'enariaipua ne'nemia Eesusi mukukame tekitiachioopua.

² Wa'a tekitiachi ajasisoopua ooweruo, ki muuenati noonoka we'ea, te'pa o'inia tekikopa Riosi ku'iwario. Ihji Riosi ku'iwaria, tekisache wahjonasa tehte to'perarao, ikicha yachapasaopua pu'kao, ahjachi yasiparepua.

³ Ihjia, kuhjiparichitia utewaeme tajaka yasarepua, wisasoriraa, tisiwa

tohsaname keepachitia. ⁴ Soontarua wa'a tiame tetewapao, tisiwa mariapua, ahpo sasaweripua majaka, mukipakame ruhjirepua majakao.

⁵ Ihji Riosi ku'iwaria, chaanerepua ooweruo:

—Ka'te majako eemea. Naane e'rena neea aamoo, Eesusi i'yasiopua, kurusichi meritiamie. ⁶ Nape puuaa ki'tepua i'wao, oijenakamepua wa'asi ahpo cheeriachitia. Naakoo ne'nesakooopua tekitiachio. ⁷ Wa'a ne'nesaapa, yaapi nonoraka tuuyepuapua Eesusi masitewarao, Eesusi oijenariopua wa'asi, Arirea ahpo ihsimio tuuko tuupuapua pu'kao, ke'chu wa'a enapoipua aapoeo. Wa'a ahpo tetewipo chio tuupuapua pu'kao. I'kache aamo tuuyemia tekikamenia.

⁸ Wa'a chaanetiapapua oowerua Riosi ku'iwario, ikanati ujumasiripua taamo Eesusi ajawaria mochikachi tuuyemiao, tisia majakamekaipua kaawe erakoriapua. ⁹ Nape pu'ka ooweru u'mapasioipua nonoraka, senawato pooechi machejeneka Eesusia —Kúiraa —chaanerepua. Waikao oowerua, tisiwa yuuwesiaopua, tahpitika kaawe erapaka tetewapaopua, tonochi kooreparepua Eesusio, iyorire. ¹⁰ Waikao Eesusia chaanerepua pu'ka ooweruo:

—Ka'te yuuwesipa, iika yachapasa naajúu. Ohso kaawe yaapi nonoraka tuuyepuapua no'o masiterao. Pu'kao chaanepuapua, Arirea no'o tetewimeriko tuuyepuapua.

Soontaroo wihtuki chaachapajewa

¹¹ I'ka ooweruo Eesusi ma'masitera tuuyemia nonorakoiopua, ookapi soontarua wa'a tekitiachi inatekamea, Eerusareni e'enakaopua, ikanati yooma tuuyerepua wa'a neeseriosi pa'pamuratuameo, wa'a itapiti ahpo tetewariaopua. ¹² Waikao ihji pa'pamuratuamea i'ka wa'a tiame tu-yetiapaopua, o'ochetiame pirenaturi tewaniachi e'enarepua ahpo wahjachi ahjama ahpo erakoa katewepuawichio, ihtana yorapuamekopua Eesusi ki'tiopa mukukame tekitiachio. Waikao ihji o'ochetiame pirenaturi tewaniamea, ahpo napawika katewesaapua, ki ookapi toomi nateterepua soontaroo, wihtuki chaachapamichiopua Eesusi ahpo wekateriameopua.

¹³ Wa'a ikisaapua, eee chaachapanurarepua:

—Eemea aaatae iinatuketiaa, Eesusi weerewarao, Eesusi wa'api ma'masitera ichikorio tuupuapua, aamo kokochioio. ¹⁴ Taamo yawichio nekasoo nane'resapao, teeme kaawe erapatemapua pu'kao, aamoo ka'chi yorapuawichio.

¹⁵ Waikao soontarua pu'ka toomi uusao, wa'a tiame katewetiame itipirepua. Pukaepa uurio ti'tijoeria, wa'api chaachamepua ahkasi ehpe taawechiamioi.

Eesusi ahpo ajawaria uhjurawa

(Marako 16:14-18; Ruuka 24:36-49; Waani 20:19-23)

¹⁶ Piirechi taawechiami neipao, puuu oosa mariki aampa piiripi masiteraa, Arirea siimpariapua Eesusi chaaneriachi kaawichi. ¹⁷ Wa'a ajasisaapa teemea, Eesusi tetewisaapa, tisia kaawe erapatiapua tisia ahjachi paparaka mukukai eenechi ahjariopa, aaatacheo tamochio, ki te'ta oowe e'rerioiopua, te'ta oijenario Eesusio. ¹⁸ Neipao Eesusia, taamo naaepakao, cheekapua:

—No'o Noono Riosi tewekachi kahtiamea, yooma ahpo utewari no'o ki'yakame puuupa, yomatiamie te'ta aampa tiameopua, tewekachio, i'ka wehjoarichio tiame. ¹⁹ Wa'a tiachipa neea ehpe o'inia tiame, yomatiamie i'ka wehjoarichi aamo uhjuraninia, yooma noochi paparakameopua tiame nuurewaka, yomachiami siimpaka masitesimichiopua tiame, i'ka

Riosi kaaweruma tuuyewariopua. Yooma pu'ka aamo masitesiao, no'o masitewara enepatemitiapua, no'o Noonochi paparaka paatosipuapua, noochiopua tiame Taanarachio, Riosiwarichioopua tiame. ²⁰ Pu'kaoiopua tiame, yooreka mochiwa masitepuapua pu'kao, no'o e'waka mochitomi-chiopua, no'o masiteriachitia. Eemea no'oo, te'ta kaawe nane'reka mochit-omitiapua, yooma aaata noochi paparakameo, ahjama ihsitomerikopua, ahkasi i'ka wehjoari kajuyachisiopua.

Wee, neee Maateoa, i'wasi kajuyamenia i'ka Eesusichi simiyame no'o iyotiao. Cheriwema wa'asi, no'o aamo kaawe teererewa aamowichioo.

Riosi Kaaweruma Tuuyewari

Marako Iyoteria

Waani Paatori ki ti'tijoeekachi

(Maateo 3:1-12; Ruuka 3:1-9, 15-17; Waani 1:19-28)

¹ Ihji i'wa iyotapechi iyotetiamea, Riosi kaaweruma tuuyewarichi simiyame nayewaniamepua, Apoe te'ta Riosi Taanara, Riosie Weratiamechi simiyame.

² Ehkoriaami Raawitaru Riosi nayewaturaa, eee cheeka iyoteriaipua Riosi chiiao, Riosi Taana nayewakaopua wahka ihtoriachi naawameriopia:

Wa'a aamo uhjurenane aaata,

amochi simiyame nayewamichiopua ti'tjoerio,
kaaweruma pooe ahpo wahjonemichio iikachio,

ke'chu aamo asioiopua weechiami ti'tjoeri nayewemiao,
no'o kaaweruma tuuyewari pichikeka mochtitopuawichioopua.

³ Puuu Isaia cheeriaipua tiameo:

Wahka ki tijoeekachi siinachaniamepua aaata tijoe,
puuu eee cheechaniame:

“Eeme ti'tijoe ooweru tiame,

riisame pooe wahjonemitiapua aamo iikachio,
Riosi chiiao aamo iikachi uumichioopua.”

⁴ Puuu wa'a ooruchi siinachania tuutiamea, Waanitaru wa'a teetomia eneriamepua, wahka mehka ki tijoeekachi tuuyeka siinachaniame, ti'tijoe ooweru tiame paatokaopua. Puuu Waania paatoka yaajatoaio eee chaaneka tuuyeriaipua ti'tjoerio: “Ka'karuma enepaka mochtitomia eemea aamo iikachio, aamo ki ka'karuma nokayao, yooma toakaopua wa'asio. Noochi e'enamitia eemea aamo ki ka'karuma nokayao, toinarepaka, aamo ki ka'karuma toinarepasoopania, aamo neeroiye paatomania, aamo tatakoriariaopua amochio, no'o aamo paatoriae Riosie cheriwetiame aamo tetewipuawichioopua, ti'tjoerio.” ⁵ Wa'a Waani kahtiachio, yooma Uurea weechi mochtikamea, Eerusareni mochtikamea tiamea, wa'a e'enaparepua Waanie tuuyewa keepumia. Waania ti'tijoe ooweruopua tiame, Riosichi ahpo cheriwejeresoopua ahpo tatakoriario, yooma toinarepasooa ahpo tatakoriario, paatosiriamepua waikao Oorani akichio.

⁶ Waani wakirataa, tumusari animari kuuparae netetiame enerepua, puuu wahspuraraai wi'chie netetiame enerepua. Ihji koayaa ohchi enerepua, se'ori tiame. ⁷ Waania ti'tjoerio, eee cheeka naaweseriamepua:

—Neipa no'oo piirechi tijoe enameripua, piirechi aaata epeche weruma tiame ki no'ochitia; pu'kao no'oo kiisi nateyamenia, pu'ka kakajoyaraoi no'o na'sonemiao. ⁸ Neeea neeroie paatoamepua ti'tjoerio ooweruopua tiameo, nape apoe enameri enasaapua, ahpo Riosiwari paatomeripua.

Waania Eesusi paatona

(Maateo 3:13-17; Ruuka 3:21-22)

⁹ Pu'ka taawechiamio Eesusia, Nasare mochiwachi o'inia eenakame eneriaipua, Arirea weechi. Waania wa'a eenakopa pu'kao, paatorepua Eesusio, Oorani akichio. ¹⁰ Eesusia wa'a paatotiai neerochi machenaio,

tewekachi wahjoame tetewarepua tepoona. Wa'a tewekachi wahjoriachitepao, Eesusia, Riosi Riosiwari tekiyame tetewarepua, kooroka tiame, pu'ka kooroo apochi eenaka apochi yasipame. ¹¹ Waikao i'ka kooroka tiame Eesusichi yasipoio, teweka wahjorachi o'iniaio, chiame inamuretupua:

—Muuujupua no'o Taanaa —chiiame—. Muuupua tiameo, te'ta no'o nakika yasitoao. Muuupua tiameo no'o iintomiawichioo, te'ta uuriaa.

Satanasio Eesusi aatiataria
(Maateo 4:1-11; Ruuka 4:1-13)

¹² Waikao Riosi Riosiwaria, seenepi pu'ka wa'apichi, mehka i'torepua ki tijoeekachi. ¹³ Wa'a ki tijoeekachio, ooka weerewa taawe yasiterepua wa'ao, oori ohjoachi. Satanasia Eesusio, tatakoritemo o'rariaipua, nape Riosi ku'iwaraai wa'achi nokarepua Eesusi ku'ipakao, Satanasi aatiatawao anachapawichio.

Eesusi ahpo o'ichari tehki, Arirea weechiami
(Maateo 4:12-17; Ruuka 4:14-15)

¹⁴ Neipa Waani karichi pachatioiopua, Eesusia Arirea weechi akiparepua Riosi ahpo Noonoo nayewatumia, Riosi kaaweruma tuuyewari. ¹⁵ Wa'a Arireao Eesusia, eee chanika nayewerepua ti'tijoeo ooweruopua tiame:

—Asikame wa'asiopua no'o Noonoo, uhjuramio tuuriaa. Asikamepa aamo mochikachio, Riosi ye'karichi muitemerio. Pukaepa toaka mochipuapua wa'asi pu'ka aamo ki ka'karuma nokayaopua wa'asi, ohso kaawe Riosikamera kaaweruma tuuyewarira pichikeka mochitopuapua, pu'kakamera yooraka mochitosaa eemea, newipatepuamepua tewekachi Noonoo.

Eesusia naao sochiero yeetona
(Maateo 4:18-22; Ruuka 5:1-11)

¹⁶ Eesusia Arirea Pa'wesuweko ihtoao, Siimoni tewarepua ahpo poonima Anteresi ihsiamie. Ihjia sochichaira ihpapaka nokariaipua pa'wechio, so'chi i'yaka tekipanaka, wa'a nokaka tekipanameka puua. ¹⁷ Eesusia pu'kao, wa'ami u'matokaopua chaanesirepua na'pa:

—No'o ahjama ohjoame enemitia eemea. Neeea aamoo ti'tijoeri oowe erapatiamie enepatemapua, Riosi kaaweruma tuuyewarie po'wachuame.

¹⁸ Waikao puua wa'api toisapa ahpo sochichairao, ahjama siimparepua.

¹⁹ Wa'a ikisaopua tiameo Eesusia, teesa waanakoopua tiameo, Sewereo tatanara tewarepua waikao, Saantiaao ahpo poonima ihsiamie tiame, puua pawekakerachi mochiriaipua, ahpo sochichaira tehpuriachiami katewaka. ²⁰ Pu'kao Eesusia paajutesirepua tiame ahpo ahjama ohjomichiopua pu'kao. Waikaopu tehtemaria ahpo noonoo pawekakerachi tekipaname toisaopua, ahjama siimparepua tiame, taamo Paamira Eesusi na'naritoka.

Tijoe na'ararie keewakame
(Ruuka 4:31-37)

²¹ Wa'a inisika Eesusia, Kapenau tewaniachi asirepua resipuniachi taawechi, wa'a e'enasapua, i'isaeri napawikarichi pakirepua ahpo ajawaria ahjama, wa'a yooremina o'inerepua masiteka. ²² Wa'ao Eesusi masitia keepuamea, peenia erakoka inamurepua pu'kao, tisia peeneka masitiamekopa pu'kao, Riosi kaaweruma tuuyewario, ki i'isaeri iyoteri ti'tijoechitiaopua. ²³ Nape wa'achi tiopachioi yasariaipua aata keewakame, na'arari pakitekame. Puua tisia nekawekao, chaanerepua Eesusio:

24 —¿Ihtana yoramia eenakamemua tamochio, Eesusi Nasare ohjoeme? ¿Taamokosa kokosa yoramia eenakamemua? ¿Ki aamo machiyamekosa teemeapa, Riosichi aamo eenakameko, aamoo te'ta Riosi kaawerumarako?

25 Waikao Eesusia te'yarepua pu'ka na'arari pakiteriao chaaneka:

—¡Ihchi yaasa muuua na'arari! ¡Yaapiti, machenasa muuua pu'ka tijoechio!

26 Waikao pu nanaararia, ki muenati sasaweteka pu'ka tijoeo, ki ku'ita sisinaka machenarepua pu'ka tijoechio. 27 Waikao pu wa'a e'enakamea, tisia majakamekapupua, ahpo iinatukerepua chaachapaka:

—¡Ihtana weemera penipaniame ihjia, ihji tijoea tisia utewari iinueka nayewamepua, ahkasi riaorósiwari nanaarariai, e'wiamepua? 28 Ihji Eesusi inisiriaa, ki tehpe yomachi nane'reretupua Arirea weechiamiopua mochiwachiami tiame.

Peero waasira yachapatewa Eesusie
(Maateo 8:14-15; Ruuka 4:38-39)

29 Napawikarichi puuyatioopua Eesusia, Siimoni ta'perachi simirepua Anteresi pehterachi tiame, Aakowo yeeka Waani tiame. 30 Wa'a ta'pechi ajasitioopua, Siimoni waasiraa ipetachi poirepua che'yame. Wa'a mochikamea chaachaparepua Eesusio, kokorenio tuuka wa'ao. 31 Waikao Eesusia naaepakao, sekachi chapika werisipurepua kokoriameo. Waikao wa'a ikitiaopua kokoriamea, yachaparepua ikanati. Waikao pu yachapatetiaopua, kooame yorasirepua Eesusi ko'kotemia.

Muuwaeme kokoriame Eesusi sauteria
(Maateo 8:16-17; Ruuka 4:40-41)

32 Wa'ao Eesusia taaaa pakiyoio, muuwaeme kokoriame u'yeparetupua, wahjachi aataa, na'arari yahchawa kokorewa. 33 Puuu ti'tijoeria wa'a karichi muirachio, tisia muuwaeme napawirepua. 34 Eesusia wa'ao, ki ookapi kokoriame yachapaterepua, a'chitiame ko'koame iniwaeme. Eesusia na'arario, kiisi toarepua nayewamichioo, machiwamekapa puuua pukao.

Eesusia napawikarichi nayewatuna Riosi kaaweruma tuuyewari
(Ruuka 4:42-44)

35 Eesusia wa'a mochiwachio, amori ma'chirepachi yasisisapa wa'ao, machenarepua wa'ao mehka ooruchi, ahpo Noono Riosi ahjama nayewamia yuweekachi. 36 Siimonia ehjepao, ahpo ahjama mochikameo tiameo, Eesusi i'yamia siimparepua. 37 Puuua tewisaapa, chaanerepua:

—Yooma ti'tijoeria aamo i'yani wiituo.

38 Nape Eesusia cheerepua:

—Pirenachiami siimpameri teemea ehpeo. Nahpe, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, pirenachiami i'tomia. Pu'kawichio machenakame neea, nayewatumiao.

39 Wa'a ikire Eesusia waikao. Yomachi Arireami oiparepua, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyesikao, yoomachi napawikarichiami, mochiwachi tiame. Waikao Eesusia wa'a inisirepua waikao, yomachi mochiwachiamio, puuyachasika na'arario, kokoriame sautesikaopua tiame.

Eesusia yachapatena repera kokoriame
(Maateo 8:1-4; Ruuka 5:12-16)

40 Piiripi tijoe repera kokoriamea, tawemina chokichi chopokorieka weripakao, chaanerepua Eesusio:

—Aamo no'o sautejerani neeea wa'a aamo erasoo, yachapanarenia no'o kokoriao ko'koame.

⁴¹ Eesusia waikao cheriwepakao, ahjachi seekarepakaopua, chaanerepua:

—Aamo yachapatenare neeea. ¡Yachapakame itipisa naaju muuuu, wa'asi!

⁴² Wa'a chaanesochepa Eesusio, puuu repera ko'koamea, toarepua pu'kao wa'asi. Saukame itipirepua wa'asi. ⁴³ Waikao Eesusia pu'kao, no'anurerepua pu'kao ahpo ta'perachi, nape utewaeme eee chaanesapa pahcha:

⁴⁴ —Nee. Ka'te aata tuuyemitia muuuu i'ka aamo ikiriao. I'kache iintopuapua muuuu. Waami siimitia muuuu napawikarichi neeserosichi, pu'ka neeserosio, pu'ka itapiti i'yetomitiapua Moisetaru nuurari nuura, i'ka Riosi aamo yachapariawichioo. Wa'a ihsimitiamua tiameo, i'ka Riosi iintoriaopua amochio, yooma ti'tjoeri tetewimichio, aamoo saukamekopua wa'asi, pu'ka aamo repera kokoriaopua.

⁴⁵ Nape tijoea no'rasaapa yooma tuuyesirepua wa'a mochiwachio, yooma Riosi iintoretiaopua apochio, kaawe iintokao. Pukaepa neipao Eesusia, ka'chi iika te'ta ma'chiamе pakime e'rarepua wa'a mochiwachio. Pukaepa oowera ma'chiche oojowirepua waikao ki tijoeekachiche. Nape ahkasi wa'aoi ahkai mochiame e'enaparetupua Waani keepumiaopua kahtiachi, tetewinariapa pu'kao.

2

Eesusia tu'wikame sautena (Maateo 9:1-8; Ruuka 5:17-26)

¹ Paikapi taawechiami neipamio Eesusia, eenechi pakirepua Kapenauo. Waikao ti'tjoeria Eesusio aata ta'pechi kahtiamе inamukapao, ² ki ookapi napawirepua wa'ao muirachi, wa'a yeetarachio kiisi ojomite teererepua. Pu'ka napawikame ti'tjoeria Eesusia, wa'a ihsirepua masiteka Riosichi simiyame. ³ Wa'a teerenioi wa'ao, wa'a e'enarepua naao ti'tjoea aata tu'ikame tijoe upakoame. ⁴ Nape tisia tahchiamе weeriopa muirachio, ka'chi ikime erakoapaopua te'ta Eesusi kahtiachi pachanariaiopua ahpo kokoriame u'pariao, karijampa mo'moenarepua. Wa'a mo'moenasaapua, wahjonarepua Eesusi kahtiachi riisakao, wa'a ikisaopua wa'atipo tekipurepua kokoriameo, e'taparachi tekitoka. ⁵ Waikao Eesusia pu'ka kokoriameo, tisia paparamekopua apochio, tisia tesiwa e'repakaopua pu'kao, chaanerepua tu'wikameo:

—Tisia aamo cheriwiamе neeea. Wa'a e'rapa neeea, aamo sautenania, yooma aamo tatakoriariaiopua puhjeka.

⁶ Nape wa'ao ookapi iyoteri ti'tjoea, wa'a chiiopa Eesusio apoe te'ta cheriwio tuuyopa tatakorio, ki kaawe erakokaopua, chaachaparepua ahpo: ⁷ “¿Achini iikai wa'a cheeka nayewame ihji tijoea? ¿Ki Riosikamera na'areka wa'a chiiamepu? ¿Ki apoekamerache Riosi cheriwiamepu tatakoriameo? Riosi apoehkamera puuuu, tatakoriameo cheriwiamе.”

⁸ Nape Eesusia nane'riepa pu'kaopua apochi erakoo, chaanerepua:

—¿Achini iikai wa'a tiame no'o erakoame eemea, kiisi no'o kaawe ihsio erakowao? ⁹ Ehsosao naaju, ¿ihtanakamera epeche ki tehki-jurepua naaju: “Cheriwetiamе itipimitia muuuu aamo tatakoriario”, chaniwa, naatikosaopua naajuoi: “Saukame werisikosa muuuu”, chaniwakosa? ¹⁰ Weh, ehpe wa'api aamo tetewitemania no'oo, te'ta utewari iinueemekopua no'oo, aata te'ta tatakoriameoi, te'ta ahsieme saukame

no'o itapitiamekoopua, te'ta tatakoriatiameoi ahsieme cho'wetiamē itipitiamekooipua.

Wa'a cheesaopua chaanerepua tu'wikameo:

¹¹ —Aamo chaanenane tu'wikame, saukame werisika, apechunasa aamo ipetawao, oisika no'ramitia aamo petechio.

¹² Wa'a chaanetiache tu'wikamea, ikanati kaaweruma werisika ahpo petechi no'rarepua, ahpo ipetawaopua tiameo, mooketoka. Waikao wa'a mochikamea, ki Eesusichi na'arekamea, tahpitika tiame peenia erapaka Eesusi iintoriao, cheriwema ki'yarepua Riosio, ki nu'uti peenia iintoriopua Eesusichio. Wa'a erakoapaopua chaachaparepua ahpoo:

—Ka'chitia taawechei tetewameai teemea, i'ka eee tiame iintoniameo.

Eesusia, Reewi tewaniame yeetona
(Maateo 9:9-13; Ruuka 5:27-32)

¹³ Eesusia wa'a tiame iintosaopua neipao, eenechi pa'wesue eenariamepua. Wa'a enasoopua pa'wesuweo, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiameo, napawiriamepua Eesusi eenariachio. Waikao Eesusia o'inerepua wa'a masitekao, apochi waapi enepakameopua keepumiao. ¹⁴ Ehjepamio masiteka kajusaa u'matosapua, Reewi tewaniame tewarepua, Arajeo taanara. Puuuu toomi koparoaniachi yasariaipua, ya'yawichiwichio koparoaniachi wa'a mochiwachio. Wa'a tetewikapa pu'kao, chaanere Eesusia:

—Nahpe no'o ahjama. Neeea aamoo, no'o masitewara enejeraninia.

Waikaopu Reewia pu'serepakapua Eesusi chiiāo, ahjama simirepua tiame wahjachitia, ahjama teetomia ahkai Eesusi simiyachio.

¹⁵ Neipapamio piie taawechio, Reewi ta'perachi koi'oiu, Eesusia koi'rachi yasariaipua ahpo yeetoria ahjamao, wa'achi nokariaipua tiameo, muuwaeme ti'tijoe Eesusi keepupuame, Eesusi teetoachi pirenatukame. Wa'achi mochiriaipua tiameo Eesusi chokichio, ti'tijoe koparoame te'ta ya'yawichiwichio, wa'a ikisa muuwaeme wahjachi ti'tijoe tatakoriame, ki kaawe nokayame tetewiniame. ¹⁶ Iyoteri ti'tijoea, wa'a kahtiame tetewapa Eesusio, yooma pu'ka ki ka'karuma ti'tijoe ahjama koakao, puuuu iinatukerepua Eesusi masitewarao:

—¿Achinikai aamo masitaria pu'ka ki ka'karuma ti'tijoeri ahjama koayamepua, pu'ka te'ta yawichiwichio koparoame ahjama, wahjachi ti'tijoeriopua tiameo, ki ka'karuma nokayame tetewiniame ahjama?

¹⁷ Pu'kao wa'a chaachapame inamukapao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Ki kokoriamea kihta nakiyamepua me'merikoo. Kokoriamekamera nakiyamepua me'merikoo. Neeea kokoriamekamera sautemia eenakamenia, ki kokoriameo ka'i. Neeea tatakorie kokoriamekamera sautemia eenakamenia, kihta ahpo tatakoriame maayameopua, ka'i.

Ki koi'wa Riosi iyoriwa yoraniame
(Maateo 9:14-17; Ruuka 5:33-39)

¹⁸ Aaataa seenepi simiyame taawechei Waani ma'masitewarao, pa'parisero masitia na'naritoameapua tiameo, ki koi'wa Riosi iyoriwa nokayame tetewapao, Eesusichi e'enakaopua chaachaparepua pu'kao:

—¿Achinikai Waani na'naritoamea, pa'parisero na'naritoameapua tiame, ki koi'wa Riosi iyoriwa nokayamepua, nape aamo na'naritoamea, ka'í? ¹⁹ Wa'a chaanetiapao Eesusia, cheeka nehjiarepua:

—¿Toore aiwatariarepu nenewiwachi paajutetiamea, aaata neewikame ahpo neewiriachi kahtioipua pehjo? Ka'ipua, ohso kaawe yoomahka paajutetiame, ta'iria ko'kopuamepua, ahkasi posaka. ²⁰ Puuu neewimerika tiamea, neepua, noochi paparamechio. No'o apechunatiopa ki'tioipua

i'ka weechio, waikaope noochi paparama o'inemapua ki koi'wa Riosi iyoriwa yorasikao.

²¹ Waikao wa'a cheesapa Eesusia ahpo iinatukiameo, chaanerepua:

—No'o tewekachi apechunatiopa, ehkoriaami o'inia oochetiame nokisitamea toipuamepua wa'asi, weemera tiame te'teretopuawichio, Riosichi kaawe te'terewaopua, aataai ki koyacheme tiichitiaopua oochetiame wisasorio, weemera wisasori chuhchekao. Wa'a iintotioopua weemera wisasorie koyacheraa, chu'rupaka si'panameripua oochetiame wisasorio. Wa'a iikapu oochetiame wisasoria, epeche weere enepameripua yeewasipakao. ²² Wiino weemeraai, ki totoaniamepua oochetiame wichijarichioi. Wa'a iintotiaapu weemera winopatariai, tatateka si'panamaopua oochetiame wi'chijario. Wa'a ikisoopua oochetiame wi'chijario, yooma na'itumeri wi'suka weemera winopataria, wi'chijaria tiame. Pukaepa weemera wiinoa weemera wichijarichi toaniamepua.

Eesusi na'naritoamea tiiriko muurara tehpunaria

(Maateo 12:1-8; Ruuka 6:1-5)

²³ Piire taawe resipuwa taawechio, Eesusi tiiriko echichiama u'matoio ahpo ajawaria ahjamao, chorowapa puuuu, tiiriko kumisiriaipua, muurara okisika. ²⁴ Parisero ti'tijoea wa'a nokisiopa Eesusi ajawariao, iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:

—¿Achini iikai wa'a nokayame aamo ahjama ohjoamea, ki reesienioi resipuwa taawechio, ihtaai yooramekopua?

²⁵ Nape Eesusia nehjiarepua pu'kao:

—¿Ki nane'riame eemea aamo ehkoriaami Raawitaru iintorioa, ahpo ahjama nokisiamе cho'chorowapasoopua piie taawechio? ²⁶ Iiweta Aawiatataruo te'ta neeseriosikoipua, ¿ki Riosi kaarichi pakika Riosi paaniwara ko'kakame puuuu, Riosiwichio to'weniame tiopachio, ne'neseriosiche ko'komichioo? ¿Ki pu'ka paani uusa kipotekamepua tiameo ahpo ahjama nokisiriaio, tisia cho'choroopa?

²⁷ Wa'a chaanesapao Eesusia, chaanerepua tiameo:

—Resipuniame taawea, ti'tijowechio yachatiamepua, ki resipuniame taawekamera ti'tijoeri ye'kamichio. Resipuniame taawea, Riosie yachatiamepua. ²⁸ Pukaepa nee Riosie Tijoe Tijoe tute tiamea, neekamera ye'kamepua, resipuniame taaweo.

3

Tijoe sekachi chookopakame

(Maateo 12:9-14; Ruuka 6:6-11)

¹ Neipao Eesusia, eenechi napawikarichi eenariaipua. Wa'a yasariaipua piiripi tijoe sekachi chookopakame. ² Nape wa'aoi ihpueniame enere Eesusia, aata resipuniame taawechi sautesoopua, wenejinaria. ³ Eesusia wa'ao, sekachi chookopakameo chaanerepua:

—Werisisa, i'wa weripamitia naasipa.

⁴ Wa'a ikisoopua pu'kao, wahja wa'ao, iinatukerepua cheeka:

—¿Ihtanakamera epeche kaawejoarepua, resipuniame taawechi yoraniaa, kaaweruma yoraniamekosa, ki kaaweruma yoraniamekosaoioo? ¿Meriniamekooi, ahjateka newipateniakosaoipua?

Nape aapoe ihchi itipirepua, kiisioi ihta nehjiaka. ⁵ Waikao Eesusia kiisi kaawe erapaka ahpo norikame ne'nepasaopua, tisia yuuwesiparepua, kiisi pahdeka inamuamekopa pu'ka chaaniao. Wa'a iikaopua, chaanerepua chookopakameo:

—Ehsoo, riisasipaomua aamo seekao.

Waikaopu sekachi chookopakamea, riisasiparepua seekao. Ahpo seekache riisasipasopua, saukame itipirepua ahpo chookowao. ⁶ Waikao pa'pariseroa wa'a puuyasachepa puuua, Eesusi ahpo merimia katewesirepua, Eeroremina chuchukuame ti'tijoe ahjama.

Eesusia muuwaeme masitena pa'wesuwe

⁷ Eesusia muuwaeme Airea mochikame na'naritowae ahjamao, ahpo masitera yeekaopua tiameo, Airea pa'wechi akiparepua. ⁸ Waika taawechiامي Eesusiapao, kai waapisi nane'reretiamene ere puuupa, tisia peenia ihšiaopua ahpo Riosi utewarieo. Pukaepa ahkaoi yomachiami mochikamea wa'a e'enariaipua Eesusi tetewika machinariapa. Puu wa'a e'enakamea ihji enerepua: Uurea weeechi mochikame, Eerusareni mochikame, ahkasi Iruamea mochikame tiame, wa'a ikisa muuwame tiame Oorani akichi cherayachimina ohjoeme. Wa'a e'nakame enerepua tiameo, Tiuro mochiwachiami o'inia e'nakame, Siironi mochiwachiami o'inia e'nakame tiame. ⁹ Pukaepa Eesusia wa'a pa'wechi asiaio, yomachiami weeechi o'inia e'nakame wa'a tewarepua. Waikao Eesusia, po'wachuwa nerokakera katewetiamene iinuenurarepua ahpo masiterao, ki tahchika yasinariapa pu'ka tisia muuwaeme yomachi e'nakame masitekao. ¹⁰ Nape ki ookapi Eesusi kahtiachi e'enakaopua, Eesusichi aampa e'enarepua ahjachi ihchepanareka, ikanati yachapanariapapua ahpo kokoreka mochitoa, ki ookapi wa'asi sautekame inamukamekapa Eesusiopa. ¹¹ Puu ti'tijoe ooweru tiame nanaarari apochi mochitiamea, Eesusi tawemina chopokorieka aajapapua siinakokao, eee chaachapakao:

—iMuuupua Riosi tepoena o'inia eenakamea, apoe Riosi Taanara tijoe tijoetukamea!

¹² Nape Eesusia wa'a chaachapopa ti'tijoechi mochikame nanaarario:

—Ihchi mochika eemea —cheeka te'yarepua yooma tetewachio, ki nanaararie nane'repuawichio, te'ta aatanakoopua ahpo.

Eesusi oosa mariki aampa ooka, uuka ajawaria

(Maateo 10:1-4; Ruuka 6:12-16)

¹³ Pu'ka nanaarari terisaapa Eesusia, teewi kaawieka tiachi moenarepua, paikapi ahpo masitera yeeka. ¹⁴ Wa'a yasipasaapua ookapi ahpo oowe e'reria uurepua, oosa mariki aampa ooka ti'tijoe ajawarepua, ahkaoi ahpo tehkiwa yorasia nokisimichio, Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatusikaopua. ¹⁵ Pu'kao ajawasaapa, ahpo Riosiwari utewari yahcherepua, pu'kao pu'ka utewarieo nanaarari puuyanasimichio, ti'tijoechi muikameo. ¹⁶ Ihjipu oosa mariki aampa ooka uutiamene: Siimoni, pu'kao Peero tewatiame tiame; ¹⁷ Saantiao, Sewereo taanara, wa'a ikisa Waani, Saantiao poonira, pu'ka ookao Waanereje teewataniame tiame, Te'oni Tatanaraa cheeka chaniwame; ¹⁸ Anteresi, Eeripe, Waatorome, Maateo, Toomasi, Aakowo, Arajeo taanara; Taareo, Siimoni, Kaanani ohjoekame tijoe; ¹⁹ Uurasi Ihkariote tiame, puuua neipao Eesusi ki ka'karuma ti'tijoechi nehjakame.

Satanasichi o'inia eenameko tuuwame Eesusi utewario

(Maateo 12:22-32; Ruuka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Wa'a iintosaapa Eesusia ahpo ajawaria ahjamao, ahpo checherepachi no'rarepua ko'komia. Nape wa'apechi ajasitioio, ki ookapi mochiropua wa'ao ka'chi iika ko'kome teererepua. ²¹ Eesusi tetejimaraa wa'a inamukapao Eesusio, wa'a e'enariaipua itomia, ki inatameka ihsiopa, ki ookapi ti'tijoe ku'inarekao.

²² Iyoteri ti'tijoe Eerusareni o'inia e'nakamea, chaachaparepua:

—Ihji Eesusia, te'ta Weseu Satanasi utewarira yahchamepua apochio, apoe te'ta na'arari teekora. Pu'ka utewarie puuyachamepua na'arario, ti'tijoechi muikameo.

²³ Wa'a chaachapopa pu'kao Eesusia, waapi ahpo ajapanurerepua, chaanenariapa. Wa'a ikisooopua chaanerepua:

—¿Achini iintoka ma'chipatapu Satanasia, ahpo wa'apio? ²⁴ Aaataai yawichia ahpo wa'apichi nasiwamea, ahpo wa'api soopameripua. ²⁵ Aaata ahpo ta'pechi mochikamea, ahpo ta'pechi mochikamechi nasiwasisaa, ahpo wa'api soopameripua. ²⁶ Satanasiai ahpo wa'apichi nasiwasisaa, ahpo wa'api soopameripua, wa'atiao ka'chi iika ahjakame weritomeripua ahpo yawichituwachio.

²⁷ 'Aaata tijoe utewaeme enesoo, aaataai ka'chi iika ichikonemeripua ta'perachi pakikao, ki o'yesaapua pahchao.

²⁸ 'Neeea i'ka no'o chiiao, te'ta pichiwa chiamepua: Yooma aaata tijoea oowitiamea tiameo, ihtaio ahpo ki kaawe iintokaio, ihtaio ki kaaweruna cheekaio, cheriwepuame tiamepua; ²⁹ nape Riosi Riosiwari ahpo chaania ki e'wekamea, ka'chitia cheriwepua tiamepua, ka'chitia cheriwepuamepua tatakoriario, ki itayamekapapua ahpo cheriwepuameo. Puuu aaata wa'a tiamea, wa'api teeka itipimeri puuu tatakoriekao, ahkasi ki wahjiamesi.

³⁰ Wa'a cheeka ahpo nehpuare Eesusia, Weseu riaorósiwarira apochi iinueko tuuwao.

Eesusi poponira yeeyera tiame
(Maateo 12:46-50; Ruuka 8:19-21)

³¹ Wa'a ihsioi Eesusio tisia naanasoti oika ti'tijoeri sautekao, ma'chi werika Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira ahjamao pipinira tiame, paaenurerepua Eesusio. ³² Waikao wa'a mochikamea Eesusi norikame, Eesusi paaewa inamukapaopua, chaachaparepua Eesusio:

—Aamo yeeyea aamo poponi pipini tiame ahjama, aamo paechanipua waami ma'chi.

³³ Nape Eesusia, cheerepua:

—Aa no'o tetejima, ¿Aatanakamerajuarepu no'o yeeyea, no'o poponia pipinia tiameo?

³⁴ Waikaopua ahpo norikame mochikame ne'nepakaopua, chaanerepua:

—I'wa mochikamerapu no'o yeeyea, no'o poponia pipinia tiame.

³⁵ Aaataai Riosi e'ra yooramea, no'o yeeyekaite puuuu, no'o pooni, no'o piini tiame.

4

Echayame masiteniame wa'achitari
(Maateo 13:1-9; Ruuka 8:4-8)

¹ Piirechi taawechio Eesusia eenechi pa'wesue o'ineriaipua masitekao, wa'a kahtiachio tisia muuwaeme napawiriaipua tiame. Waikaopua pawekakerachi moenasaopua pa'wechi chuhkuamechio, wa'a yasiparepua waikao. Wa'a ikitioopua ti'tjoeria, waapi ma'chi ajapare puuuu, pa'wesueo. ² Waikao wa'a yasaka Eesusia, itapiti wa'achitarichi masiterepua, muuwaeme itapiti Riosichi simiyame masiteniame. Pu'ka masitewachio cheerepua:

³ —¡Eeme ti'tjoe ooweru tiame, keepumitiao pahchuuu!

Wa'a cheesao o'inerepua ti'tjoeri i'ka eee cheeka wa'achitarichi nayewekao:

—Aaata tijoea wahka wasachi echimia simiriataipua. ⁴ Puuua echimia simiyaio pooechi ruhjiteriatapua ookapi iimori. Pu'kao tuchikia, wa'a e'enaka yooma pepeka ko'kariatapua pu'kao. ⁵ Wahjachi iimoria, waitiame kahtiachi weee echariataipua. Puuu iimoria ku'we yaupariatapua yaupao, nape ki tunakame yasariopapua weee, ⁶ taaa machenasaapa taipakopao, wakipateriatapua pu'kao, ki teeresi naawaeriopa pu'kao. ⁷ Wahjachi puuu iimoria wehchaekachi ruhjiriataipua. Puuua yaupariatapua yaupao, nape wehchae si'riputiapa mo'porepakao, wa'atia wakipariatapua kihta taakeka. ⁸ Nape wahjachi iimoria kakupa weeechi ruhjikamea echitiaio, ka'karuma yaupaka weweripasaopua, ki ookapi taakeriatapua. Ihi muurara pachitariaa, piire weerewa aampa oosa mariki pahchitariatapua, piiripi wa'api pahchira echitiaopua. Wahjachi pipiripi iimoria, pa'paika weerewa pachitariatapua muuraraa; epeche wahjachi iimoria, pipie siento pachitariatapua muuraraa, pipirepi pahchira echitiamia.

⁹ Wa'a tiame wa'achitarichi nayewasaapa Eesusia, chaanerepua ahpo masitiaio:

—Nahkaesaa eeme, pahteka inamupuapua pu'kao.

Aatia tiichipa wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 13:10-17; Ruuka 8:9-10)

¹⁰ I'ka wa'achitari Eesusi naewaka kajusooapa, wa'a muuwepariame ti'tijoeria, nonowarepua waikao ahpo petechiami. Ehjepamio Eesusi piineri itipisooapa, paikapi Eesusi masitia keepuamea, puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaapua tiamea, iinatukerepua Eesusio, ihtana cheeka cheeriopua Eesusio, wa'achitarichi nayewakao. ¹¹ Waikao Eesusia eee cheeka nehjiarepua pu'kao:

—Neeea pu'ka ti'tijoerio wa'a cheeka nayewakamenia wa'achitarichichio, aatiatanariapa pu'kao, no'o te'ta masitia pichiwa pahtenarewa ne'nenariapa pu'kao. Aaata aamochitia te'tiameopua, te'ta Riosi ye'karichi muinariameopua, Riosia ki wa'achitarichi ma'chiamie aamo tuuyamepua aamoo; nape neeea pu'kao oowera keepumia e'enariame nane'riapao, wa'achitarichi nayewekania pu'kao, kihta Riosichi simiyame pepeninariapa e'enakame. ¹² Puuu wa'a te'teriamia, ne'niao ki ma'chiriamie itipimeripua, keepuao kihta pahtemeripua. Wa'a te'tiapa puuua, kiisi ahpo tuuyamepua Riosichio, ahpo ki ka'karuma nokariao, ahpo Riosieo, ahpo cheriwepuawichioopua.

Eesusi echiwame wa'achitaka nayewani
(Maateo 13:18-23; Ruuka 8:11-15)

¹³ Eesusia chaanerepua waikao:

—¿Kiisi pahteka inamukame eemeai, i'ka no'o wa'achitarichi nayeweria? Wa'a teeresaa eemea, ¿achini teeka pahteta eeme wahjachi wa'achitari no'o nayewamiaopua meeriamahkao? ¹⁴ ¡Nee! Puuu echayame no'o nayewaria wa'achitarichio, Aaata iimori echayamepua, Riosi ka'karuma tuuyewari echisiamepua. ¹⁵ Puuu iimoria, Riosi ka'karuma tuuyewaripua, ti'tijoeri keepua. Puuu iimori echayame echiwachi ruhjikamea, ti'tijoeri iikarachi echitiamepua. Paikapi iimori echayame pooechi ruhjitetiamia, ti'tijoeri peewame iikaamechi ruhjikamepua. Puuua, Riosi chiia keepunapua keepuao, nape Satanasia ikanati wa'a eenaka yooma u'yamepua, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewari keepuriao. ¹⁶ Wahjachi iimori e'peekachi ruhjitetiamia, kaawe e'raka keepuamepua keepuao Riosi tuuyewario, nape ki tehese simiyamechi wekatiamepua, ahpo keepuriao. ¹⁷ Puuua itapiti aiwateniaapua Riosiwichioo, ikanati toayamepua ahpo paparariao, kihta teeresi naawaekapa

Riosi kaaweruma tuuyewarichio. ¹⁸ Wahjachi iimori wehchaekachi ruhjikamea, naatiju puuua, i'ka weeechiche iintuame tisia weemuniam. Puuu ti'tjoeria pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewari kaawe keepuame keepuao, ¹⁹ nape epeche ahpo erakoaeopua i'ka weeechi iintuamechi itapitio, ahpo si'ripuamepua, tahpitika erakoamekapa puuua, toomichio. Puuua yooma ihtaio iniwaeka mochinariamepua. Yooma ihji wa'a tiame mu'ipakamea ahpo iikachio, yooma apochi si'ripukao, kihta taakiamepua apochio, Riosiwichio ka'karumaopua. ²⁰ Nape puuu iimori kakupa weeechi ruhjikamea, ti'tjoeri ka'karuma iikaamechi ruhjikamepua. Puuu kaawe e'raka keepuamepua Riosi kaaweruma tuuyewario, te'ta pewatiame apochi itipiteka. Wa'a iikamea, kaaweruma taakiamepua Riosiwichio, tiiriko echitiame muurarachitia. Ookapi ihji tiiriko muuraraa, piire weerewa aampa oosa mariki pachitakamepua; wahjachi ihji tiiriko muuraraa, paika weerewa pachitakamechitia tiame; epeche wahjachi ihji tiiriko muuraraa, ahkasi piire sientooi pachitakame.

Tahjera wa'achitarichi nayewatiame
(Ruuka 8:16-18)

²¹ Eesusia chaanerepua tiameo:

—Riosi tuuyewaria, itapiti tahjeraka tiame puuua. ¿Aatanana noriwi weratare itapiti ahpo tahjerao, e'tapara teereopua, itapiti kaajonitere noriwioopua? Aataai ki wa'a iintomeripua. Ohso kaawe te'pa werameri puuua, weeresi tahjemichio pu'kao, weeresi uutapamichio pu'ka tajayao, weeresi tetewipuawichio pu'ka. ²² Wa'achitia Riosiai wahka taawechiamio, yooma ahpo teteiwachi toapamapua, yooma ihta inasotiame toatiameopua, yooma ihtaio ti'tijoe ki ka'karuma noonowiriaopua, ooweruioopua tiame. ²³ Eemea inatame enesaa, pahdeka inamumitiapua pu'kao.

²⁴ Eesusia wa'a cheesaa, chaanerepua tiameo:

—I'kao eemea, te'ta inataka inamumitiapua: Kehkisa aamo nakika mochitokamea Riosichi, pu'kachi kehkisa kiapuamepua eemea Riosieo, itapiti te'ta Riosichi eenameopua kaaweruma, nape u'matiame epeche kehkisio. ²⁵ Riosie kiatiamie iinuemeopapua, epeche pehji kiapuamepua, i'wa weeechi no'o enasooopua; nape kihta iniwaemeopua Riosie kiaretiao, ahkasi teesa iinuekaoi i'ka weeechi ahpo iinuekao, yooma u'yepuamepua, no'o tewekachi Noonoeopua, kiisi kihta tooeka, no'o tewekachi o'inia eenechi enasopao.

Iimori weweripari nayewaniame, wa'achitarichi

²⁶ Eesusia chaanerepua tiame:

—Riosi ye'karichio, tijoe echariaka tiamepua. ²⁷ Echakame kohchioopua, pusakame kahtioopua, puuu echitiame yaupasaapua, tukaooi taaweo tiame, naapi simitiamepua weweripakao, pu'ka echakame ki teteioopua. ²⁸ Riosi ihsimepua yaupatekao, weweripatekaopua tiame naawaepatekaopua, neipao muuraetepamepua, pu'ka muurara pachitاسوبua, iwapatiamepua. ²⁹ Pu'ka tiiriko pahchira iwapasooopua, ahsepa-kame puuua ohsae tehpunaka i'ipapuachio.

Wacherai kuuu pahchira wa'achitari
(Maateo 13:31-32; Ruuka 13:18-19)

³⁰ Eesusia eenechi chaanerepua:

—¿Ihtanaka tiame ohjoarepu Riosi ye'karia? ¿Ihtanaka tiame teemea Riosi ye'karichio? ³¹ Aa, wacherai pahchiraka tiame puuua. Kaawe

inataka ne'nemitiaomua wacherai kuuurao. Kiisi werumakaipua pahchirao, ki nu'nuti weripamekai tiamepua kuuuraa, ³² echitiaapa, kii ookapi atowataitepua, ahkasi tuchikioi ahjachi tatasotachi. Wa'achi tiame Riosi ye'kariai. Ki weruma o'inekaipua, ki nu'uti mehtamepua.

Eesusio aatia tiachipa, wa'achitarichi nayewia ti'tjoerio
(Maateo 13:34-35)

³³ Eesusia, weeka tuuyewari masitere puuaa wa'achitarichio, ki tehki erakoka pahtemichio ahpo masitiao. ³⁴ Kihta masiterepua pu'kao, ki wa'achitarichi ku'ikao; nape ahpo wa'api ajawariao, piineri ahpo ahjama mochikoio, tisia tehki tiamekopua pu'ka masitiao, yooma kaawe ma'chiamē tuuyerepua pu'kao.

Eesusi eeka teeweteria, pa'wechi
(Maateo 8:23-27; Ruuka 8:22-25)

³⁵ Pu'ka wa'api taawechi tukaoo, Eesusia chaanerepua ahpo ajawaria masiterao:

—Paao siimpapumeepua ehpeo, paonamina pa'wechi.

³⁶ Waikao masiteraa wa'a toisapa ti'tjoerio, paonamina i'torepua Eesuo, wa'api pu'ka pawekakera Eesusi kahtiachi. Wahjachi pawekakeraai pukamina chuchutorepua tiame. ³⁷ Wa'a nokisioio, ki nu'uti eenare yu'kia ki nu'uti eejeka. Waikao pu pa'wea pe'kokao, aampamisi chi'posirepua pawekakerachio. ³⁸ Eesusia wa'a ikinioio, kochipariaipua pawekakera wasichitu poika, itapiti mo'teka. Nape ma'masiteraa tahpitika ikiyapaopua, pusaterepua pu'kao chaaneka:

—iMasitári, Masitáriiii! ¿Kiisi ka'chi e'ramemua taamo piwitewioio?

³⁹ Waikao Eesusia werisika teeweterepua eekao, pa'weopua tiameo, chaaneka:

—iMuuu eekáaa, ikanati teewésaaa! iNeeroi pe'koniai, moena manipásaaa!

Wa'a chaanetiapa eekaa teewerepua, yooma yuuweeme itipika. ⁴⁰ Wa'a iintosaapua ahpo masitera ajawariao, chaanerepua:

—¿Achinikai majayame eemea? ¿Kiisiki paparamē eemea pehji, noochio?

⁴¹ Nape aapoeo, Eesusi iintoria tisia seewepakamekapapua Eesusio, kiisi nehjiame erakorepua. Pukaepa aapoeo, poanachi ahpo chaachaparepua:

—iIhtana tijoe naaju ihjia, eekaeoi e'weniamée, pa'weeoiopua tiamé?

5

Tijoe na'arari yahchame Eerasa ohjoeme
(Maateo 8:28-34; Ruuka 8:26-39)

¹ Wa'a nokisika paonarepua wa'a neerochio, Eesusi paonamina i'tokao, wa'ao Eerasa weewachi e'enarepua. ² Wa'a paonamina tekisochepa Eesusio, aaata naaeparepua pu'kao itapiti na'ararie keewakame. ³ Ihji tijoea wahjpame toaniachi ohjoeme eneriaipua. Puuaa aaataeoi ki yuuyumpaniame eneriaipua moena yahchakao, kaarenaeoi o'yekaio.

⁴ Puuaa ki ku'itapisi kaarenae o'yeniaipua tarachio sekachioepua tiame, yooma tetepunasa siisimiriaipua, yooma pipiripi pihitunaka ihpapasa. Wa'a ihsiamekopa pu'kao, ka'chi yorame erakoretiaipua wa'asi, wa'a mochikameopua ti'tjoeri. ⁵ Wa'a iintosaapua yooma tukawari ojawirai, mukuteso wahjpame toaniachi siinakao, kaawichiami oikaopua tiame, temosochiami tiame momotochisika, tisia kokosa ijikisika. ⁶ Ihjia

wa'a eename tetewapa Eesusio, mehka ihtoi u'masika eenakao, chopoko-rieka weripakaopua chokichi, ⁷ chaanerepua Eesusio, ki ku'ita sisinaka:

—jEesúsiii, te'ta te'pa eename Riosichiii, ka'te no'o te'ta kokosa yoramitiamua! jNeeea aamoo te'ta tesiwa cheeka aamo itaniamepua, ka'chi no'o yoramichiopua kokosakao!

⁸ Wa'a cheeka nayeware na'arari tijoечи kahtiamea, Eesusie eee cheeka teritiamekapaopua:

—jMuuu na'arari tijoeturi, ikanati machenasa muuuu pu'ka tijoechoio!

⁹ Eesusia terisapaopua pu'ka na'arario, iinatukerepua pu'kao:

—¿Achini teewaeme muuuu?

Waikao na'araria nehjiarepua cheekao:

—Reejioni tewaniame neeea, kii ookapi na'arari tijoeturikapa.

¹⁰ Waikao pu nanaarari tijoечи mochikamea, naaracheka itaneriaipua Eesusio, ki se'wiami ahpo uhjurapuaichio pu'a wa'ao. ¹¹ Nape wa'api wa'a kahjena kaawichiamioio, ki ookapi koowi ohjopa wa'ao, ¹² wa'a ahpo uhjuranurare nanaarari ti'tijoeturia, eee chaachapaka:

—Wa'a pu'ka koowichioi taamo uhjuramitiapua, wa'a pukachi taamo muimichiopua —chaachaparepua.

¹³ Waikao Eesusia wa'a uhjurarapua koowichi. Wa'a uhjuratiapa nanaararia, pukachi muirepua koowichi, tijoечи puuyanatiapao. Waikao pu ooka miiri ahka koowia, pu'ka nanaarari apochi muii-aapa, tahpitika noonoiakao, ki muenati ujumarepua tekoratamio. Wa'a noonowikaopua, yooma wahjiparepua tekoratitipo ruhjika, pa'wechi neerochi ruhjikapa, si'rika.

¹⁴ Waikao pu koowi inatiamea, ahpo mochiwachi ujumasirepua yooma tuuyemia mochiwachio, yomachi o'okapi mochiwachiamio pu'a tiame. Waikao yooma wa'ami ohjoemea, wa'a e'enarepua pu'ka ikitia ne'nemia.

¹⁵ Ajasisaapa Eesusi ihsiriachio, puuu nanaarari tijoeturi iinueriamea pa'akachio, ehpeo yachapakame yasarepua wa'a Eesusi ihsiachio, kaaweruma wakiraeka wa'asi. Waikao wa'a e'enakamea wa'a iintoriopua Eesusio, tisia seeweparepua pu'kao. ¹⁶ Puuu pu'ka yooma wa'a ikitiame tetewikamea, yooma tuuyerepua wa'a e'enakame ne'nemio, aachin teererio puuu tjoeci ki ookapi nanaarari apochi ohjoeriaio, koowioi achipu noonowiriopua tiameo. ¹⁷ Waikao wa'a e'enakamea wa'atiame tuuyetiapa Eesusi iintoriaopua tiameo, tisia seewepakaopua Eesusio, utewaeme itanerepua chaachapakao:

—Se'wi siimitiamua i'wao, sewinachiami akipaka.

¹⁸ Ehjepao pawekakerachi moenoi Eesusio, puuu na'arari apochi ohjoeteriamea, utewaeme itaneriaipua Eesusio, ahpo yeetomichiopua ahpo simiyachio. ¹⁹ Nape Eesusia ki e'rapa chiiao, chaanerepua pu'kao:

—Muuu no'ramitiapua ohso kaawe, aamo pehtewachi aamo tetejimachi. Muuu aamo ta'pewachi asisaapa, yooma tuuyemitiapua pu'kao, Riosi amochi iintoriaio, achini iintoka Riosio, aamo tesiweriopua.

²⁰ Waikao pu tjoeci, ahpo petechi no'rasaopua, yomachi Reekapori weechiami mochiwachi oirepua tuukao, yooma ihta itapiti ahpo Eesusie, kaawe iintoretiaopua. Waikao mochiwachiami ohjoemea, tisia peenia e'reka inamurepua Eesusi iintoriaio.

Airo tewaniame maarara; Aaata oowitiame Eesusi wisasoriwachi ihchepakame tiame

(Maateo 9:18-26; Ruuka 8:40-56)

²¹ Eesusio eenechi pe'ku paonasoopua pa'wechio, muuwaeme napawirepua pa'wesuwe tekiriachio. Wa'a neerosue kahtioi Eesusio, ²² wa'a eenarepua aaata tijoe Airo tewaniame, puuua wa'a mochiwachi napawikarichi paamiratuaeme enerepua. Wa'a tewakapa Eesusio, chopokorieka weripaka taweminao, chaanerepua Eesusio:

²³ —Paamira, tísia yaapi e'raka eenakamene amochio, amori mukuyame teekane no'o maara petechi. Wa'a simika ahjachi seekarepajeraninia saumichio, ahjame weritomichioepua pehjo.

²⁴ Waikao Eesusia wa'a simirepua ahjamao. Nape pooechi nokisinoio, muuwaeme tahchiamae ajatoriaipua Eesusichio. ²⁵ Wa'a naasipa muuwaeme nokisiniachioipua tiameo, wa'achi weritoriai aaata oowitiameai, erawisu kokoriame. Puuua wa'a teerekaopua, oosa mariki aampa ooka paaumpari wa'a tiame enerepua wa'asi. ²⁶ Ki ku'witapi aiwakame eneriaipua wa'asi, ki ookapi me'merikochi oiyai wa'asi, wa'api teerekame eneriaipua, kihta sauka, ki ookapi toomi na'atakaipua. ²⁷ Ihji oowitiamea, Eesusi sautiame inamukapaopua, wa'achi eenakame eneriaipua, Eesusie sautetiame itipinariapa tiame. Pukaepa Eesusi ahjama nokisichio ihchoaiopua naasipao, Eesusi wisasoriwarachi ihcherepua, káátisia saunareka. ²⁸ Ihjia wa'a e'raka ihchepasaapua Eesusi wisasoriwachio, saukame itipirepua: “Eesusi wisasoriwachi ihchepakaio, saukame itipimania”, e'arakapa. ²⁹ Wa'a e'raka ihchepasaopua Eesusi wisasoriwachio, saukame itipirepua ikanati. Ikanati teewekame saaerepua ahpo erawisua. ³⁰ Waikao Eesusia ahpo utewari u'yetia saaekapao, ku'rika chaanerepua apochi tahchiamae muuetoao:

—¿Aatanapu noochi ihchepakamea, wisasoriachio?

³¹ Nape masiteraa chaachaparepua:

—Nape Paamira, tetewameai muuua amochi tahchiamae ajatonio amochi ijichepakapa, ¿iinatumiamemua: “¿Aatana noochi ihchepakamepua?” —cheeka?

³² Wa'a cheesapa Eesusia, neneku ne'nesao, apochi ihchepakame wisasoriwachi ne'neparepua oowitiame. ³³ Waikao oowitiamea ahpo nane'retiamekapaopua Eesusieo, chachapia ihsika majakao, chopokorieka weripakaopua, apoe ihsirio tuurepua. ³⁴ Waikao Eesusia chaanerepua oowitiameo:

—No'o maalala, saukame itipikame muuupa, noochi te'ta paparapakamekapa. Wa'a chaanesaapa chaanerepua tiameo: Kaawe eratoka ehpeo, no'ramitiamua aamo petechi.

³⁵ Iiweta Eesusi oowitiame naewaka ihsiaio, wa'a e'enariame aaata kooriaa, Airo ta'perachi o'inia e'ename. Puuua chaachaparepua Airoo:

—Aamo maaraapa, kiterepakamepua wa'asi. Kihtawichio noonotepuame taamo Paamira masitaria wa'asi, taamo ta'pechi siimichioopua wa'asi.

³⁶ Nape Eesusia wa'a chaachapoipua pu'ka kooriao, chaanerepua kuita noonorao:

—Ka'te paache yuuwesipa muuua, te'ta paparapuchepua muuua, Riosichio.

³⁷ Waikao Eesusia ki yeetokaopua wahjachio, naatiche i'toka simirepua, Peero, Saantiao, Waani Saantiao poonira tiame. ³⁸ Ehjepamio, Airo ta'perachi ajasitioipa, ne'ku ohjoame tewarepua wa'a mochika inatiameo, weeru chaachapaka naarakokao. ³⁹ Waikao Eesusia yooremina pakisaa-pua kutewe po'yachio, chaanerepua wa'a po'yachi neesetoka mochikameo:

—¿Achinikai naarakoame eemea? ¿Ki oowera wa'a tiiai tiamepua kochikache? Kiisi mukukamekaitepua.

⁴⁰ Nape wa'a chiiopa Eesusio, a'acheretupua wa'a mochikameepua chokichi. Wa'a cheesao Eesusia yooma puuyanarepua wa'a neese-toameo, ma'chisi machenaka tiame. Waikaopua pu'ka kutewe noonorache i'tokaopua yeeyera tiame, ahpo ahjama ohjoameopua tiame, eenechi pakirepua yooreminao, kutewe po'yachio. ⁴¹ Pu'kao sekachi chapikao, cheerepua:

—¡Talita, cumi! —eee cheeka chaniwamepua: ¡Kuita, aamo chaanane, werisi!

⁴² Waikaopua kutewea oosa mariki aampa ooka paamuamea, oijenarepua eenechi ahjaka. Wa'a iika werisisaapua, oisirepua eenechi. Puuu a'achekamea waikao, sewina ijkirepua tisia kaawe erapaka, tisia peenia tiame tetewa Eesusi iintoriao. ⁴³ Nape Eesusia waikao pu'kao, utewame chaanerepu pu'kao, kiisi ahpo tuupuaichiopua wa'a ahpo iintoriao, aaataoi. Waikao Eesusia, pu'ka kutewe ahjatesaopua, ko'kotenurarepua pu'kao.

6

Eesusi Nasare mochiwachi ihisia (Maateo 13:53-58; Ruuka 4:16-30)

¹ Wa'a o'iniaio Eesusia, ahpo weewachi no'rarepua ahpo masitewa ahjamao. ² Wa'a asisaapa ahpo weewachio, resipuniachi taawechiopua, wa'a napawikarichi o'inerepua masitekao. Wa'ao Eesusi keepukamea, ni nu'uti peenia erakokaopua, chaachaparepua ahpo:

—¿Akatia tisia penipakame ohjoare ihji tijoea, i'ka itapiti ki ookapi peenia ihsiwaopua? ³ ¿Naakona ki naatikosapu ihji tijoea, kapintero Maaría taanara? ¿Ki Aakowo pa'chirapu ihjia, ki Oose, Uurasi, Siimoni tiamepu tiamea, pu'ka poponirapua? ⁴ ¿Kikosa ihji tijoe pipiniraa, i'wa ohjoemepua tiame taamo ohjoekachi?

Wa'a chaachaparepua ki kaawe e'erakoapa Eesusi masitiaio, kiisi paparanamekapa Eesusichio. ⁴ Waikao Eesusia wa'a chaachapame inamuka-poopua pu'kao, chaanerepua:

—Yomachi yooreka tetewiniame Riosi nayewatuamea, nape ahpo ohjoekachiopua ka'i, ahpo tetejimarichioi, ahpo wa'api petechioi.

⁵ Pukaepa kihta a'chi ihsime e'rarepua wa'ao, ihtaoi peenia ihsiwaopua Riosieo. Wa'a mochikameo kiisi pichikenariopa apochio, paikapioi sautesa kokoriame, u'matopua wa'ao. ⁶ Wa'a te'tiopa Eesusia wa'ao, kiisi kaawe eratoka u'matopua wa'ao, eee tiame inatasika pu'kao: “¿Naakona ahkasi wa'a te'tiame ihji ti'tijoeria?”

Waikao Eesusia wa'a o'inia u'matosapao, yooma wa'ami waapiami simiterepua masitekao, Riosi ye'karichi simiyame tuuyewariopua, ahkaoi ahkasi ti'tijoeekachisi, mochiwachiamio.

Eesusi ahpo ajawaria, Riosi ye'karichi simiyame masitemichio uhjurani (Maateo 10:5-15; Ruuka 9:1-6)

⁷ Ihji Eesusia ahpo ajawariao kaawe tuuyesaopua pu'kao ahpo yoramiao, o'okache uhjurarepua mochiwachiamio, ki ka'karuma tijoeturi puuyane-michiopua, ti'tijoechi mochikame. ⁸ Ahpo siimpachiwichio kihta i'toka siimpanurerepua, teesorache makoka ahpo sekachio, kihta mokewarioi i'tokaopua, nutukaioi kihta i'toka, toomioi kihta i'toka ahjae taripuameo, ⁹ kaakaioi ahpoche chuhchaka ohjoa i'tonurerepua, wakiraioi ahpoche chuhchaka oiya i'tonurerepua. ¹⁰ I'kao eee chaanesa uhjurarepua tiameo:

—Aaata ta'pechiami ajasisaa, wa'ache mochisa uumatomiapua wa'ao.
 11 Wahka pirenachi mochiwachi aamo ajasiriachio, ki kaawe aamo utatopua ki inamunareka aamo masitio, puuyasaapua wa'ao, aamo tarachi pechichisa uumatopuapua wa'ao. Wa'a aamo noonoiupuapua, nane'remichiopua pu'kao, ki kaawe erakoka aamo uumatoamekopua wa'ao, aapoe nane'remeripua epeche ahpo ikimeriopua aiwari kokosario ki Sooroma Oomorachitia, kiisi inamunareriopa, aamo Riosi kaaweruma tuuyewario.

12 Waikao Eesusi ajawatiamea siimpasaapa, yomachi sisinamurepua Riosi kaaweruma tuuyewario, Riosichikamera e'enamichio paajuteka, yooma apochi ki kaaweruma tiiao, Riosichi tuusa pichiwa toinariameko tuuka, yooma ahpo ki kaaweruma noonowiriao, cheriwepuawichiopua.
 13 Puuu Eesusie uhjuratiameapua tiameo, ki ookapi nanaarari puuyanarepua ti'tijoecho ooweruchiopua tiame, kokoriamoei ki ookapi sauterepua Riosi utewarieo, ooriwo nerosowi chuhchesika.

*Waani Paatori meritame
 (Maateo 14:1-12; Ruuka 9:7-9)*

14 Te'ta Eerore yawichia, Eesusi tisia sautiame inamukapao, tisia Eesusi nayewaniame yomachiamio, tuuyerepua mochiwachi mochikameo:

—Puuu Eesusi tewaniamea ti'tijoeo, Waanikotinia Riosi nayewatura eenechi ahjakame, pukaepa sautewa utewari iinuemepua.

15 Nape aaata wahjachia chaachaparepua ti'tijoerio:

—Ka'i ki puuupua. Eeriakamera puua, eenechi i'wa weechi eenakame. Wahja wahjachia tiame, chaachaparepua:

—Naatikamera puua, aaata ehkoriai Riosi nayewaturao, i'wa weechi eenakame.

16 Nape Eerorea wa'a chaachapanioipua, cheerepua ahpo chokichi mochikameo:

—Ka'chitia piirechipua. Waanitarukamera puua, te'ta pichiwa, pu'kao nooe mo'ora tehpenenureria, ehpeopua eenechi ahjakame.

17 Eerorea, Eoria iintowachi karichi yahchakame eneriaipua Waanio, kaarenae o'yeraeka. Eerorea Eeripe uupira ahjama neewikame eneriaipua, ahpo pooni uupieria. 18 Waania Eeroreo chaanekame eneriaipua:

—Muuua aamo pooni uupirao, kiisi uupietame teereriaimua, wa'a iintokapao muuua, kiisi kaawe iintokamemua Riosichio.

19 Pukaepa Eroriaa Waanio, nekamuchiame eneriaipua pu'kao, merinareka tetewame, nape ka'chi ikime e'rariaipua wa'a e'raio.

20 Eeroreapua Waanio, Riosi nayewaturakopaopua pu'kao, seeweka tete-wame enerepua pu'kao, Riosie kaaweruma tihoekopaopua tiame. Wa'a tiachipa seewiaio, ka'chi yorapuawichio neesetoriaipua Waanio. Ki kaawe pahtiaipua Waani chiia Riosieo, pu'sereka keepuame eneriaipua Waanio. 21 Nape Eroriaa, tewarepua piie taawechi ahpo iintomiachio, Eerore ahsepatioipua paamupari pahko. Eerorea yooma paajuteriaipua waikao ahpo ye'karichi yawichituameo, Arirea ohjoeme tiamé, weruma te'teriamie ti'tijoeri. 22 Eroria maararaa yawimia pakiriaipua pahkochi koi'rachioipua, Eerorea tisia pu'serekapa pu'ka yawiriao, yooma wa'a mochikame inamuachio, chaanerepua ahpo piisi maarao:

—Ihtaoi aamo no'o itanesoo, aamo kiamania, 23 ahkasi no'o nuurari naaspasioi yawichiwa.

24 Waikao piisi maararaa, ikanati ahpo yeeyechi simikao, iinatukerepua ahpo yeeyeeo ihtana itanejeraopua yawichio. Waikao yeeyeraa chaanerepua:

—Waani Paatori mo'ora itanemitiapua.

²⁵ Waikaopu Eroria maararaa, yaapi eenechi pakisaopua yawichi kahtiachio, chaanerepua pu'kao:

—Ehpe wa'api no'o kiajeraninia pehtorichi yachasao, Waani Paatori mo'ora tehpunasa.

²⁶ Waikao yawichia wa'a chiioa ahpo piisi maaraa, tisia iiyana eraparepua apochio. Nape yooma paajutetiame inamuachi wa'a cheekameka-paopua, ka'chi ikime e'rarepua ka'itanariaio. ²⁷ Wa'a tiachipa yawichia, ikanati uhjurarepua piiripi ahpo soontaro, Waani mo'ora tehpunasa upamichiopua, pehtorichi yachasa. ²⁸ Waikao soontaroa wa'a akiparepua Waani mo'ora upamia. Puu soontaroa Waani mo'ora upasaopua, Eroria maararaa ki'yarepua, pehtorichi yachatiame. Waikaopu kutewea, ahpo yeeye ki'yarepua pu'kao.

²⁹ Waikao Waani na'naritoamea, Waani meritame nane'rekapao, wa'a e'enarepua Waani weerewara i'tomiaio, wahjipame toaniachi tekimia.

Mariki miiri ti'tijoe Eesusi ko'koteria

(Maateo 14:13-21; Ruuka 9:10-17; Waani 6:1-14)

³⁰ I'ka ikitiame u'matsoopa, Eesusi yomachi masitemichio uhjurariaa, eenechi e'enarepua Eesusi kahtiachio. Waikao Eesusi uhjurariaa, yooma tuuyerepua Eesusio, achini teereriopua ahpo ohjoriachi nokariao, yooma mochiwachiami ahpo masiteriachio. ³¹ Nape wa'a Eesusi kahtiachio, naapi nonowasika wahjachi enapasiamekopaopua ki wahjika, ki toiwamekapapua ku'itapiioi ko'komichiooi, chaanere Eesusi ahpo ajawariao:

—Nahpe no'o ahjama, yuuweekachi siimpapuapu, ku'itapi resipumia.

³² Wa'a iintore Eesusia waikao ahpo ajawaria yeeka, pawekakerachi mo'moenasao, paonamina ooruchi resipumia. ³³ Nape muuwaeme ti'tijoei Eesusi ahka suwenamiachi nane'rekamea, wa'a uumparepua paonamiachi puuyemia. Wa'a paonamiachi siimpoio pu'kao, ahkaoi ohjoeme ahjama na'peparepua, ahjama siimpamia siimpachi. ³⁴ Pukaepa Eesusi wa'a tekiyaiopua suwenakao, muuwaeme mochiame tewarepua wa'ao, ahpo puuyeka mochiame. Waikao Eesusia wa'a te'teriopa pu'kao, tisia tesiwa e'reparepua pu'kao, tisia tesiwa te'tiamekopua pu'kao, po'wa ki tepuniamechitia neesetoka. Wa'a iikapa Eesusia, wa'a'pechi simiterepua masiteka, ki ookapi itapiti Riosichi simiyame nayewaka. ³⁵ Aarikopa wa'asi Eesusi ajawariaa, Eesusi naaepakao chaanerepua:

—Masitari, tisia ariwanipua wa'asi. Ki waapi ooruchi i'wao. ³⁶ ¿Ki kaawejoare nonorapunia i'wa e'enakameo, kooame tarisimichiopua wahka mochiwachiamio?

³⁷ Nape Eesusia nehjiarepua:

—Ka'i. Eeme ko'kotemeripua pu'kao.

Nape aapoe chaachaparepua Eesusio:

—¿Pu'ka kehkiwichio tarijeranimua kooame, ooka sienta taawechi yowiniame toomi tehki, yooma ko'kotepuamewichioo?

³⁸ Eesusia waikao, cheerepua:

—Ne'nemitia eemea kehkisa kooame iinueniame i'wao.

Eesusi ajawariaa e'enasapa, chaachaparepua:

—Mariki paani wa'api maaniamepua i'wao, ooka wa'api so'chi tiame.

³⁹ Waikao Eesusia pu'ka muuwari wa'a e'enakameo, pa'paikapichi mochipanurerepua pu'kao, paasepo sionachio. ⁴⁰ Waikao wa'a chaanetiapa, wa'a teeka mochiparepua pa'paikapiche, pipie sienta ahsieme, wahja o'oka weerewa aampa oosa marikisi. ⁴¹ Waikao Eesusia pu'ka mariki paani uusao, Riosichi ne'nepakaopua tewekachio, cheriwema

kiasapa tewekachi No'noo, ahpo ajawariao chi'wanasa ki'yarepua pu'ka paanio, so'chioipua tiameo, naachutamichio ki'yarepua. Waikao Eesusi ajawariaa, yomatiamе wa'a mochipakame muuwari, naachuterepua, pu'ka paaniopua, so'chiopua tiame. ⁴² Pukae kooame naachutatiameopua, yooma posakame itipirepua, ahkasi soparamesi. ⁴³ Puuu ko'kotiamе chi'wapame soparakamea, oosa mariki aampa ooka wa'wari weeweruma pochikame, na'poaretupua paani soparakameopua, so'chi tiame. ⁴⁴ Pu'ka paani ko'kakamea so'chi tiame, mariki miiri u'matoame, enerepua ti'tijoe.

Eesusi nerojampa ihtoria

(Maateo 14:22-27; Waani 6:16-21)

⁴⁵ Neipa i'kao Eesusia, ahpo ajawaria pawekakerachi mo'moenapusaopua, We'saira mochiwachi paonanurarepua pahcha, wa'a weruma neeroi maaniachioipua, ahpoo pu'ka ti'tijoeeri wa'a muuweeria, nonorapuachisi. ⁴⁶ Neipao nonorapusaapa Eesusia pu'kao, kaawichi moenarepua pehji, ahpo Noonoma nayewamia tewekachi kahtiamе. ⁴⁷ Ariwatoipua pehji pawekakeraa, naasipapo pa'wechi ihtoraipua pehji, Eesusio weechi itipirioipua pehji, piineri. ⁴⁸ Eesusio pu'ka muuwari nonorapusaapa, paaomi nokisiamе tetewarepua ahpo ajawariaopua pehji, fehki nokisiamе pawekakera ka'kepusikaopua, natepaka nokisiamekapapua eekao. Ehjepamio Eesusia, marikarowaopua wa'asio, nerojampa weritoka eenarepua ahpo ajawaria nokisichio, u'matome iintokaipua weriparepua. ⁴⁹ Nape ajawariaa wa'a ihtoame tetewapa Eesusio nerojampa weritoameo, naayuri maeakaopua pu'kao, siinakorepua tisia majakao. ⁵⁰ Nape Eesusia wa'a chaachapoio majakao, ikanati nayewerepua cheeka:

—iKa'te majako eemea! iNeeekaite puuu! iLika yachapasa eemea, aamo majaya erakoao!

⁵¹ Ihji Eesusia pawekakerachi moenasapua, teeweterepua eekao. Waikao Eesusi ajawariaa tahpitika eraparepua, wa'a tiame tetewakapa Eesusi iintoriao. ⁵² Kiisiki pahtiamе eneriaipua pehji, aatana te'takoopua, Eesusio, Eesusio ki ookapi ko'kotekame tetewikameai. Puuu ahpo pahtemio, peewame eneriaipua pehji.

Eesusi yachapateria kokoriame, Eenesare mochiwachi ohjoeme
(Maateo 14:34-36)

⁵³ Wa'a pa'wechi paonasaapua Eenesare weewarachi ajasisaapua, wa'ao pa'wesuwe o'yesapa pawekakerao, wa'a toarepua pu'kao. ⁵⁴ Eesusio wa'a tekisocheпа pawekakerachio, machiretupua muuwarieo. ⁵⁵ Wa'a iikapa ti'tijoeeria, ahpo ta'pechiami ujumasirepua, ahpo kokoriame ijinuwaeka i'noramia, yomachiami mochiwachiamioipua, ipetachi tekitoka upamia. ⁵⁶ Waikao ahkaoi eenoio Eesusio, teesa ohjoewachioi, wekapi ohjoewachioio, pipiripi ohjoewachioio tiameo, ahkaoi u'matomiachi poeochiamio, poowesue tootowariamepua kokoriameo, tisia tesiwa chaachapaka Eesusichio, teesaai Eesusi wisasorirachi ihchepajeraka, saukame itipitemichioipua ahpo kokoriamewao. Waikamio, yooma Eesusi wisasoriwachi ihchepakamea, saukame itipiriamepua, ahpo kokorewao.

7

Itapiti ki ka'karuma enepatiame aata iikachio
(Maateo 15:1-20)

¹ Pa'parisero ti'tijoea, ookapi iyoteri ti'tijoe Eerusareni ohjoeme yeeka e'enakamea, Eesusi naaeparepua. ² Ihjia ookapi Eesusi masitera ki

paanikosa koayopaopua, Moisetaru nuurari chiiachitia, na'arerepua Eesusi ma'masitewarao. ³ (Puuua na'arerepua pu'kao, ki koayamekapa ki weesa paanikosaapua pahchao, ko'komiao. Puuuu parisero ti'tijoea, yooma i'isaeri ti'tijoeriaupua tiamea, pu'ka ehkoriaami Moisetaru nuurari chii, iyorika mochitoamekapa pehjo. ⁴ Ihjia tiameo, te'ta muuwari nehjiwachi no'rakaiopua, tisia kaawe paanikosa koayame eneriaipua. Ihjia tiameo, weeka iinueriaipua tiame itapiti ahpo iyoriwa nokayao, i'ka eee nokiwamechitia: paasoo tisia kaawe papakoniamie, piicheri, pehtoriopua tiame, oronse meetari kaajete, ahpo kochiyachioi, kaawe wichotiame ipetiachi.) ⁵ Pukaepa pa'pariseroa iyoteri ti'tijoea tiame, pu'kachi simiyame iinatukerepua Eesusio, chaachapaka: ki taamo ehkoriaami nokariachitia nokayamepua? Puuuu ki Riosichi iyorikao, kiisioi te'ta paanikosa koayamepua.

⁶ Eesusia wa'a chaachapao, nehjiarepua pu'kao:

—Isaia ehkoriaami Riosi nayewatukamea, ma'chiame cheeka iyoteriaipua, i'ka Riosi chiiiao:

Ihji ti'tijoea no'o kaawe chaachapanipua chuwaechoe,
nape puuuu ahpo iikachi yooreminao,
tisia mehka tiiai chaachapamepua noochio.

⁷ Puuuu tisia iyoriameka nokayai,

noochi simiyame masitekao,
kihta kaawerumakaitepua ahpo noochi iyoriwa nokayao,
pu'ka masitiao wihtukikapa, aapoe erakowachiche machename.

⁸ 'Eemea wa'a nokakao, toayamepua Riosi ka'karuma nuurario, aamo wa'api erakoakamera yoranarekao, aamo ehkoriaami noonori noonowiria-chitia.

⁹ Eemea aamo ehkoriaamichitia nokaria yoorao, ki ahsepari yooramepua Riosi te'ta kaaweruma nuurario, ¹⁰ i'ka eee chiiachitia: "Aamo noono aamo yeeyeopua tiameo, ka'karumako tuupuapua, aaata ahpo Noono na'ara cheekamea, ahpo yeeyeoiopua tiameo, meripumechi puua."

¹¹ Eemea ki e'wiamepua pu'ka Riosi kaaweruma nuurario, ki yooreka tetewamekapa aamo yayawao. Eemea ki ku'yamepua aamo yayawao, pu'ka yooma aamo iinuekao, Riosi iinuwarako tuuka. ¹² Eemea wa'a tiame masiteka aamo tatanao, ki utewa yorapuameko tuuyamepua, ahpo yeeye ku'ipuaopua, ahpo noonooi. ¹³ Wa'a te'tiapa eemea Riosi te'ta Riosi nuurario, kiisi kihta nateyame iintamepua, pu'ka ehkoriaami o'inia aamo te'teretoria teetoapa pehji. Wa'a nokisika eemea aamo tijoetusiachio, aamo tatanachi toisiamie eemea, i'ka ki ahpo yayawa yoorepuaopua. Eemea, ki ookapi wa'a te'tiame nokaka mochitoamepua.

¹⁴ Wa'a chaanesapa Eesusia i'isaeri pa'pamiratuameo, ahpo waapi paaesapa wahjachi ti'tijoeo ooweruopua tiameo, chaanerepua pu'kao:

—No'o kaawe keepumitiapua i'kao, nape kaawe inataka, kaawe aamo pahtemichio: ¹⁵ Ihtaoi ma'chi eenaka amochi pakiyamea, ki aamo na'itutiamepua Riosichi aamo kaawe terewao. Aamo Riosichi kaaweruma tiia na'itutiamie, naatipua, aamo ki kaaweruma chiiakamera, aamo iikachi o'inia eenamera. ¹⁶ Eemea pahtiamie enesaa, pahtepuapua i'kao, no'o aamo cheeriao.

¹⁷ Eesusi toisoopa pu'ka ti'tijoea, petechi pakisooopua, Eesusi masiteraa, iinatukerepua Eesusio:

—¿Achini cheeka chiiamua ma'chi eename tamochi pakiyameo, ki na'itutiamekoopua taamo Riosichi kaawe te'terewao?

¹⁸ Eesusia chaaneka nehjiarepua:

—jAa eeme, kiisi pahtekame eemeai pu'kao? ¿Ki nane'riame eemea itapiti aamo rupitua, ki iikachisi pakiyamekopua pu'kao, ¹⁹ ki aamo iikachi te'ta pakiyamekopua pu'kao, aamo e'rariwachi? ¿Ki nane'riame eemea topachikamerache u'matoamekopua pu'kao, siwachituche, neipao pu'kao machenamekopua weerewachio?

Wa'a cheekao Eesusia, cheeka cheerepua yooma ihtaoi kooame enesaa, ka'chi tiameko tuurepua ko'kotiaio, Riosichi kaawe te'terewao.

²⁰ Cheerepu tiame:

—Puuu tijoe ki kaaweruma erapatiamea, tijoe chu'warachi machenamekamerapua, puuukamerapua, taamo Riosichi kaawe te'terewa na'itutiamea. ²¹ Puuu taamo ki ka'karuma erapatiamea, taamo iikachi o'inia machenamepua, te'ta eratewarachi, yooma ihta suuwe erapori iintonarewa eraniamea, ichikonarewaa, tijoe ko'inarewaa, yooma ihta ki ahpo iinuwa iinuwanarewaa tiame, ²² yooma ihta na'ara nokinarewaa, wiikuenarewaa tiame, nawajinarewaa, piirechi iinuwa ikotunarewaa tiame; taamo aata pukamina na'ara chaachapanarewa, weruma ahpo uunarewa, ki inata nokinarewaa tiame. ²³ Yooma ihta aamo yooremina o'inia eratiamea, taamo na'itutiame taamo Riosichi kaawe teerewao.

Seenu oowitiame, Eesusichi paparakame

(Maateo 15:21-28)

²⁴ Wa'a o'inia Eesusia, Tiuro mochiwachiami akiparepua, Siironi mochiwachiami tiame. Wa'a asisaapua, aata petechi pakiriaipua kiisi ahpo nane'rejereka aataeoi, nape ka'chi iika wa'a ikime teererepua. ²⁵ Ikanati wa'a eenarepua aata yeeyera, ahpo kutewe na'arari yahchame u'paka. Puua ikanati wa'a eenaka Eesusi kahtiachio, chokichi chopokorieka weriparepua. ²⁶ Puuu oowitiamea, seenu weechi ohjoeme enerepua Sirojenisi tewaniachi. Wa'a iintoka puuu oowitiamea, Eesusi itanerepua ma'chipasemichioopua, ahpo kutewewachi kahtiameopua na'arari.

²⁷ Nape Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Nape kukuchikamera ko'koteniamepua pahchao. Ki kaawepu taamo tatana ko'koamiao, chuhchurikamera kipoteniao.

²⁸ Nape puuu oowitiamea wa'a chiiio Eesusio, cheerepua:

—Pichiwa wa'atepua Paamira, ahkasi chuhchuri koayamepua, kukuchi koayoi meesatere ruhjitiao.

²⁹ Waikao Eesusia chaanerepua:

—Kaawe cheeka nehjiakame muua. Aamo tisia kaawe cheeka nehjiariawichio, aamo kuteweapa yachapakame kahtiame puuuapa aamo ta'pechio. Kaawe eratoka no'ramitia muua. Puuu na'arari aamo kutewechi yasariameapa, toarepua pu'kao wa'asi.

³⁰ Waikaopu oowitiamea, ahpo ta'pechi asisaapua, saukame tewarepua ahpo kuteweo, ta'iria po'yame ahpo kochirachio.

Eesusia yachapatena aata nakapi ni'o

³¹ Eesusia Tiuro muuwari mochiwachiami oiyai machenasaapua, Siironiami u'matosaapua Reekapori weechi mochiwachiami tiameo, Arirea weruma neromanichi eenarepua, wa'ao pa'weka tiachi. ³² Wa'a asisoopua Eesusio, wa'a u'yeparetupua piiripi nakapi ni'o. Puuu nakapi ni'o u'yepakamea Eesusio, ahpo tesiwenererepua pu'ka nakapi yachapateka.

³³ Waikao Eesusia poanachi i'toka ki tijoe tetewachi pu'ka nakapio, nakachi suhturepakaopua, sekachi akachupasaopua tiameo, sutue chachaterepua yenichi. ³⁴ Waikaopua tewekachi ne'nepaka weeru panisukaopua iwiwao, nakapi ne'nepakaopua:

—¡Ejata! —chaacharepua eureo naewaniachio, puuua: ¡Wahjosa!, cheeka chaniwame.

³⁵ Wa'a chaanetiache nakapia, wahjorepua nahkarao, kaawe inamupakao. Yeeniraai wi'ropakao, kaawe nayewarepua. Saukame itipirepua wa'asio. ³⁶ Waikao wa'a iintosaapua, ki aaata tuuyenurarepua ahpo iintorio; nape wa'a chaanetai nakapi sautetiamea, newitoka tuusirepua.

³⁷ Waikao inamukamea ki nu'uti peenia erakokaopua, chaachaparepua: —¡Tisiwa peenia ihsiamepu tijoea, ahkasi tisia nakapikooiopua, inamutiamepua; ni'ooio nayewatiamepua tiameo, kiisi maaepori tiamekoipua!

8

Eesusi naao miiri muuwaepakame ko'koteria (Maateo 15:32-39)

¹ Piire taawechi Eesusia, ki ookapi napawirioi ahpo oiyachio, Eesusi masitia keepumiao, i'kao kihta ko'kome te'tioi, chaanerepua ahpo ajawariao:

² —Neeea tisia tesiwa e'riamenia i'ka ki ookapi i'wa no'o masitiachi napawikameo, paika taawe i'toamekopapua no'o ahjamao pu'kao, yooma soopariopa wa'asi ahpo ko'kometio. ³ Wa'atia no'o nonorapusoopua pu'kao ki ko'kotesao, wahka pooechioi wahjipamaoipua toore, kai waapisi e'enakame ihji i'wa e'enakamea.

⁴ Eesusi ajawaria waikao iinatukerepua:

—¿Nape ihtana ko'kotetariapua, i'wa ki ti'tijoeekachio, ki'tiachiopua ahka taripuachio ko'kotepua?

⁵ Waikao Eesusia iinatukerepua ahpo ajawariao:

—¿Ihkina paani itipitiame eemea naaju?

Aapoeo chaachaparepua:

—Oowisaniche paani.

⁶ Waikao Eesusia pu'ka muuwaeme e'enariameopua, wehchi mochipaturerepua pu'kao, yoomahka. Waikao Eesusia wehchi mochipasoopua, ahpo sekachi uusaopua pu'ka oowisani paanio, tewekachi ne'nepasopua, cheriyema kiasaopua ahpo Noono, ahpo ajawaria ki'yarepua pu'ka paani chi'wanasao, yooma wa'a mochipakameo, naachutemichioipua. Waikaopu Eesusi ajawariaa, naachuterepua yooma muuwaro. ⁷ Wa'a ikisaopua Eesusia, so'chi paikapi maniriopa tiameo, ahpo Noono cheriwema kiasaopua, ahpo ajawaria ki'yarepua pu'ka so'chioi, naachutamichio tiameo.

⁸ Yoomahka ko'kosepatioopua wa'asi, ahkasi yooma ta'iria itipiwachioipua, pu'ka ko'kotiame soparakameopua, ahkasi oowisani weeweruma wa'wari popochiame, na'poaretupua. ⁹ Puuu wa'a ko'kakamea, kiya naao miiri enerepua, ti'tijoe ooweru kukuchi tiame. Ehjepamio Eesusia wa'a iintosaapa nonorapukaopua, kaawe eratonurerepua pu'kao. ¹⁰ Wa'a iintosaopua Eesusia, pawekakerachi moenasaapua, Ramanuta weechiami akiparepua, ahpo ajawaria ahjama.

Parisero ti'tijoea, Eesusi peenia ihsiwa iintojerani (Maateo 16:1-4; Ruuka 12:54-56)

¹¹ Wa'a Ramanuta weechi ohjoniaio, parisero ti'tijoea Eesusi naeparepua. Puuua naepasopua, o'inerepua Eesusio nekakoa chaachapaka. Wa'a chaachapakoapua parisero ti'tijoea Eesusio, itapiti peenia ihsiwa itanerepua, ahpo Riosichi eename pichiwatame. ¹² Eesusia waikao weeru panisusaapua iwirao, chaacharepua:

—¿Aatia ehpe taawechiami mochikame ti'tijoea, Riosi peenia ihsiwache ahpo tetewitejeramepua, no'ooche akana o'inia eename

ma'chitame? Nape neea aamoo, ma'chiamē chiiamepua aamowichioo, kihta tetewitepuamekopua wa'asio, Riosi peenia ihsiwaopua.

¹³ Wa'a chaanesapa Eesusia, toarepua pu'kao. Eenechi pawekak-erachi mooenasaopua ahpo ajawaria ahjamao, paonamina akiparepua pa'wechio.

*Pa'parisero masitia rewarurachitia ihsiame
(Maateo 16:5-12)*

¹⁴ Waika taawechio Eesusi ajawariaa, natakepariaipua ahpo weeru nutuka i'tomiaopua. Piiripi paani wa'api itipitiame eneriaipua wa'asio.

¹⁵ Waikao Eesusia nane'riapao, natakepariamekopua ahpo ajawariao nutukao, paani rewarurachi simiyame masiterepua, eee cheeka:

—Kaawe aamo neesetomitia eemea, parisero ti'tijoechi rewarurachio, Eerore rewarurachioipua tiameo, ihji ti'tijoe na'aramē rewaruraraa, aat-achioi mu'ipamepua.

¹⁶ Nape Eesusi ajawariaa poanachi ahpo piiripi paaniche itipitiache, ahpo chaachaparepua:

—Aa, Eesusia rewarurachi simiyame taamo nayewiamēpua, taamo natakepariopa weeka paani nutuka taamo upamiao.

¹⁷ Eesusia wa'a ahpo chaachapame inamukapaopua, chaanerepua pu'kao:

—¿Achinikai ka'chi ijikime erakoame eemea, soparamekoipua piiripi paani wa'api iinukoio? ¿Kiisi noochi te'ta paparapamekosa eemea pehji? ¹⁸ No'o ihsia tetewai eemea, ¿kiisi pahdeka tetewame eemea? Ma'chiamē no'o chiiopua masitekao, aatanakoopua no'oo, ¿kiisi pah- tiame eemea no'oo, aatanakoo? ¹⁹ ¿Ki inatapame eemea mariki miiri ti'tijoe ko'koterioio? ¿Kehkina waari pochikame apechunatioio ko'kotioio soparakameo?

Aapoeo nehjiarepua:

—Oosa mariki aampa ooka waari enekamepua.

²⁰ Eesusia chaanerepua tiameo:

—Naao miiri no'o ko'koterioio, oowisani paanieoipua wa'asi, ¿kehkina waari pochiwatiamēpua apechunatiameopua soparakameo?

Eesusi ajawaria nehjiarepua:

—Oowisani waari, apoche soparakameo.

²¹ Waikao Eesusi chaanerepua:

—Yooma wa'a no'o iintorioio eemea, ¿kiisi pah tiame eemea no'oo aatanakoo? ¿Ki soparamē ohjoarepua, piiripi wa'apikaipu puuu paani?

Eesusia ki ma'chiriamē ma'chirepatena, We'saira tewaniachi

²² Arirea pa'wechi paonasaapa Eesusia, We'saira mochiwachi asirepua. Wa'a tekisaapua, aaata ki ma'chiriamē u'yeparetupua. Puuu ki ma'chiriamē i'toka e'enakamea, tesiwa chaachapaka itanerepua Eesusio, ahjachi seekarepakaoi, sautemichioipua pu'kao. ²³ Waikao Eesusia ma'chi mochiwachi i'tokaopua sekachi panitokao, ahpo a'kae saampatekaopua puichio, ahjachi seekarepaka sauterepua. Wa'a ikisaopua, iinatukerepua pu'kao:

—¿Ehsoo ehpeo ne'nepao, tetewamemua ehpeo?

²⁴ Waikao ki ma'chiriamē ne'nepakao, nehjiarepua Eesusio:

—Eje'e, tetewapamenia teesa, nape kutemorika tiame ohjoame.

²⁵ Waikao Eesusia eenechi puichi seekarepasoopua, kawiyame ma'chireparepua wa'asi, ahsieme saukame itipikaopua wa'asi. ²⁶ Wa'a ikisoopua Eesusia, uhjurarepua ahpo petechi no'ramichio, nape pu'kao chaanesapa pahcha:

—I'wapi o'inia aamo weeriachio, seene simika no'ramitiapua aamo petechio, ka'te eenechi pakimitiapua mochiwachio.

*Peeroa Eesusio Riosie Weratiameko tuunapua
(Maateo 16:13-20; Ruuka 9:18-21)*

²⁷ Neipao Eesusia ahpō ajawaria ahjamao, pu'ka ki ma'chiriame sautesao, Sesarea nu'nunti mochiwachiami akiparepua, Iiripo weewachi. Poochi nokisiniōi Eesusia, iinatukerepua ahpō ajawariao:

—¿Aatanako no'o tuuna ti'tijoeria?

²⁸ Apoea nehjiarepua:

—Waanitaru Paatoamekata muuuu, chaachaparepua. Wahjachi ti'tijoeria, Eeriataru aamo maayamepua, nape epeche wahjachia chaachaparepua, piirechi ahka aatakatamua, ehkoriai Riosi nayewatukame eenechi eenariame.

²⁹ —Eemepe, ¿aatanakotipua no'oo? —iinatukere Eesusia.

Peeroa waikao chaanerepua:

—Muuuu, Te'ta Riosie Weratiameramua.

³⁰ Nape Eesusia Peero ahpō cheeriao, ki aaata ahpō ma'chitanurarepua pehjo.

*Eesusia ki mukuyai pehjo, ahpō mukimia tuuna
(Maateo 16:21-28; Ruuka 9:22-27)*

³¹ Waikao Eesusia, pooechi ihtoai wa'a chaanesaapa Peeroo, apochi simiyame nayewerepua ahpō ajariao, eee cheeka o'ineka:

—Ihji nee Tijoe Tijoetukamea, tisia aiwatepuamepua. Kiisi nakika tetewipuanemia yooma i'isaeri pa'pamiratuamee, ihji pa'pamiratuamea naatipua: o'ochetiame ma'masitari tewaniamee, wa'a ikisa te'ta pa'pamira neeserosie, i'isaeri iyoteri ti'tijoe tiame. Yooma pukae tisia aiwatesapa neea, meripuamepua. Nape meritiaio neea, paika taawechi i'toiaonia, eenechi oijenamania.

³² Peeroa Eesusio ahpō ajawariao ma'chiame wa'a chiipa ahpō meripo tuukao, poanachi i'toka, te'yarepua Eesusio. ³³ Nape Eesusia ku'rika ne'nesapa ahpō wahjachi ajawariao, utewaeme te'yaka Peeroo, chaanerepua:

—iPoanatu muuuu noochio, ka'te no'o naaepa muuuu, Satanasi! Kiisi Riosi e'rachitia tetewamemua no'oo Riosio, ikitemo e'rao, ohsotia muuuu, tijoe erakoachitia e'ramemua, Satanasi na'naritoame.

³⁴ Waikao Eesusia ahpō ajawariao, yooma muuwaeme wa'a napawikameopua tiameo, chaanerepua:

—Aaata no'oe te'ta masiteniame enenariamea, natakepametepua ah-pochewichio teerewa inatao, ahkasi ahpō meripuame tiiaio, no'oe ki toaka na'naritomeripua. ³⁵ Aaata ki toakamea ahpō pukeri o'iniasi yooma ihta ahpō ki kaaweruma ihsiao, ka'chi iika iniwaemeripua, Riosi weemera ahjariopua, Riosie ahpō kiapuameopua. Nape toakamea ahpō pukeri o'inia ahpō ki kaaweruma inisiriao, iinuemeru puuuu weemera ahjario, Riosie newipaniameo. ³⁶ ¿Te'ta kaawenanapu te'ta weeechi tisia paarasariteniamea, ki iinueniamewichio te'ta Riosi ahjari ki'yao?

³⁷ ¿Iintunakosarepua epeche nateyameo, ki Riosi weemera ahjari taamo kianarewachitia? ³⁸ Aaatai ti'tijoechio, suuwe e'rameopua noochi teerewameo, suuwe erapameopua tiameo no'o ka'karuma masitia, wa'achi teerema neeai Riosie Tijoe Tijoetukamea pukachio, eenechi no'o weeechi tekisaapa, tewekachi o'inia eenaiopua, yooma no'o Noono tewekachi ku'kuira ahjama.

9

¹ Eesusia chaanerepua tiame:

—Pichiwa chaaninia ihji ookapi i'wa ajakameo, ki wahjipamerikopua pehjo, ki tetewakaopua, no'o Noono Riosiwari tisiwari tekika noochi yasipameopua, no'o apoe aamo ki'yamechiopua reesiserio, no'o Noono ye'karichi muipumeopua.

*Eesusi sewina iikame tetewitiame
(Maateo 17:1-13; Ruuka 9:28-36)*

² Puhsani taawe i'toiopua Eesusi wa'a cheerioio, Eesusia Peero yee-torepua ooruchi kaawichi, Aakowoopua Waani tiame. Wa'a moenasao Eesusia, sewina tiame eneparepua ahpo ajawaria tetewachioopua. ³ Ihji Eesusi wisasoriraa, ki teesa tohsaname eneparepua, tajayame, keepachitia tohsaname. Ihji wisasoriraa, tisiwa kaawe wichotiameka tiame eneparepua, kiisi ahsepame tiame aaataeoi, wa'a tiame tisia tohsaname wichokao. ⁴ Puuu yeetotiamea wa'ao, Eeriataru tetewarepua, Moisetarua tiame, Eesusi ahjama ajakame nayewaka. ⁵ Wa'a te'terioopua pu'kao Peeroa, chaanerepua Eesusio:

—iMasitarii, kaawechupena i'wa aamo ahjama e'enakame teemeal Paika ekaporatama teemea, piiripi aamowichio, piireo Moisetaruwichio, piireo Eeriataruwichio.

⁶ Peeroa wa'a chaacharepua Eesusio, tisia tahpitika erapakaopua ahpo tetewarioa. Yooma paikaopua, wa'achi erakorepua tiame. ⁷ Wa'a chiiio Peeroo, paawika tiame tepoona eenakao, mo'poreparepua pu'kao, yooma ajakachio. Waikao wa'a toomarichio aaata nayewa chaaniame inamuretupua. Puuuu cheechaniame:

—Ihjipu no'o Taanaaa, te'ta tisia no'o nakiyaa. Yooma pu'ka Apoe aamo chaaniao, yoorakache mochtopuapua.

⁸ Wa'a tiiai apechusoopua paawio, Eesusiche werirepua wa'ao. Wahjaa ki naania ikirepua wa'ao, Moisea Eeriaa tiame.

⁹ Wa'a kaawichi o'inia tetekiniopua Eesusi ahjamao, Eesusia ahpo ajawarioa, ki aaata tuuyenurerepua pehjo, pu'ka te'pa kaawichi ahpo tetewarioa, ahkasi ahpo eenechi oijenachisioopua ahjaka, i'ka Tijoe Tijoe-tjoetukameo. ¹⁰ Pukaepa ihchi teeweka mochtoriai Eesusi ajawariaa pu'ka ahpo tetewarioa. Aapoeo Eesusi oijenaniame nayewariachi inataka mochtorepua, pu'ka cheeriao eee cheeka ahpo iinatukekache: ¿Achini cheeka cheeriamare Eesusia, oijenaniamechi simiyame nayewaio, mukukai eenechi ahjaniameo? ¹¹ Wa'a erakoapaopua, chaachapaka iinatukerepua Eesusio:

—¿Achinikai chaachapani i'isaeri iyoteri ti'tijoea, Ehkoriaami Iyoterichio, Eeriakamera enamio tuukaopua pahchao, ke'chu Riosie Weratiame yawichituka yasipoopua?

¹² Eesusia cheeka nehjiarepua pu'kao:

—Pichiwapu puuuu, Eeriakamera enamio tuutiamekopua pahchao, yooma ihta pahcha katewemiaopua poeeo aaata enameriwichioopua. Nape ¿aatia Ehkoriaami Iyoteria chiiamepua tiameo, aaata Tijoe Tijoe-tukameo, tisia kokosa aiwamerikopua, ki nakipo tuuwameopua muuwameoipua ti'tijoeo? ¹³ Neeea pu'ka Eeriaa, eenario tuuyame neeepa, yooma no'o enamia katewemiaopua; nape pu'kachepa te'ta Ehkoriaami Iyoterichio cheeriachitiao, tisia nanaaramea, a'chikoi na'ara yoorarepua pu'kao.

Eesusia temari ma'chipasena na'arari
(Maateo 17:14-21; Ruuka 9:37-43)

¹⁴ Wa'a chaachapasiasiaiche, ajasitioopua wahjachi Eesusi ajawaria toitiachio, muuwaeme nooreka mochiname tewarepua aho ajawario, Moise nuurari ma'masitariopua, weeru chaachapame ahjama. ¹⁵ Puuu muuwaemea wa'a ihtoame tetewapa Eesusio, tisia kaawe erapaka ujumasirepua, Eesusi natepaka teepotemia. ¹⁶ Waikao Eesusia, iinatukerepua aho ajawario:

—¿Ihtana weeru chaachapai eemea pu'ka Moise nuurai ma'masitari ahjamao?

¹⁷ Nape ke'chu Eesusi nehjianiaopua, aaata pu'ka muuwaemechi kahtimeamea, peichi chaacharepua:

—Masitari, saukame itipiniame nayewai teemea. I'wa aamo u'yepakamene no'o taanao, na'arari yahchame, ni'o iintapakamekapu pu'kao. ¹⁸ Ahkai oiyoioopua pu'kao, ihji na'arari yahchaa, utewaeme wiiwichipatiapu puuuu, mumukipateka pu'kao. Wa'a ikitekaopua pu'kao, totonewatiapua chu'wachio, ma'chi cheeteka taameraopua ki'sutekao. Wa'a yoorakaopua, u'wanakame teetekipapua pu'kao. Aamo ajawaria ma'chipanurekainia pu'ka na'arari yahchao, nape ki kajukapua ma'chipasekao.

¹⁹ Wa'a tiame chaanetiapa Eesusia, chaacharepua:

—¿Ai eeme ti'tijoeria, teesaai ki paparame eemea Riosichio! ¿Ahkasi achinitio wa'a tereta neea aamo ahjamao, aamo pepenipamichioopua wa'asio, aamoe wa'api Riosichi itamichioopua aamo sautepuawichioo? ¿Ahkasi akanasi anachata neea, aamo ki oowe e'reka mochikaopua Riosio? Árisa, yaapiti no'o u'yepasao wa'ana pu'ka temario.

²⁰ Waikao u'yeparetupua temario. Nape na'araria Eesusi tetewapao, mukipaterepua pu'ka temario, wehchi wichipatekaopua, ikapurisitekapua pu'kao, chu'wachioopua toonewateka. ²¹ Waikao Eesusia, iinatukerepua noonorao:

—¿Achinitio o'inia wa'a ihsiamé ihji temaria?

Noonoraa waikao, chaanerepua Eesusio:

—Ahkasi simarokoi. ²² Weesa na'ichi iipapakamepua pu'kao, neerochi-ami tiame, merinarekaopua pu'kao. Wa'a tiichipa muuuu, yuumpame teeresaamua pu'kao, taamo cheriwepuapua yachapatenekao.

²³ Eesusia waikao wa'a chiiopao, chaanerepua:

—¿Yuumpame teeresa —chiame muuuu? ¿Noochi paparamewichioo, yooma yuumpaniamepua!

²⁴ Waikao temari noonoraa sisinarepua cheekao:

—¿Pichiwa amochi paparame neeaaaa! ¿Muuuu epeche no'o ku'imitiapua, epeche no'o amochi paparamichioopua!

²⁵ Waikao Eesusia muuwaeme tetewachio, te'yarepua na'arario, chaaneka:

—¿Muuu Satanasi na'ararii, ni'o enepatekame i'ka temarii, nakapi enepatekameopua tiameo, ikanati machenamitiapua i'ka temarichio! ¿Ka'te seena aampasi, ahjachi pakimitiamua eenechio!

²⁶ Waikao Satanasi na'araria, ki ku'ita sisinakaopua, mukipaterepua eenechi. Wa'a iintokaopua na'araria, machenarepua wa'asi temarichio, mukipakame toisa temario. Waikao muuwaeme wa'a napawikamea, mukukame maaeriaipua pu'kao. ²⁷ Nape Eesusia sekachi chapikaopua pu'kao, werisipurepua pu'kao. Waikaopua Eesusie werisiputiaapa temaria, saukame werisirepua wa'asi.

²⁸ Neipao Eesusio, aaata ta'perachi muiitoo-pua resipupuachio, Eesusi ajawariaa, iinatukerepua Eesusio:

—¿Achini iikai ki kajure teemea pu'ka na'arari ma'chipakao?

²⁹ Eesusia chaanerepua waikao:

—Pu'ka wa'a tiame na'arari ma'chipaniamea, te'ta Riosichi paparaka ma'chipaniamepua, te'ta apoe Riosi utewarie. Apoea, apoe ahpo e'ra ihsiamepua.

Eesusia oosa simiyachi tuuna ahpo mukimiao
(Maateo 17:22-23; Ruuka 9:43-45)

³⁰ Wa'a ahpo tetekiriachi o'inia nonowasaa, Arireami uumparepua waikao. Eesusia ki aaata ahpo nane'rejerarepua ahpo simiyachio, ³¹ ahpo ajawariakamera epeche te'ta pahtemichio masitenariapa, pehjo. Pukaepa pu'kao, chaanerepua:

—Nee Tjoe Tjoetukamea, tjoe nanaaramechi nehjipuamekaitepua, meripuawichioo. Nape neipa paika taawe i'toiopua meritiachio, eenechi oijenamerikaite neea, wahjiparichi o'inia machenakao.

³² Nape Eesusi ajawariaa, kiisiki pahtiaipua pu'ka chiiao, tisia seewerepua iinatukenariaio.

Aatanakameraa epeche weruma enemeri Riosi ye'karichio
(Maateo 18:1-5; Ruuka 9:46-48)

³³ Kapenau mochiwachi ajasirioiopua pu'kao, aaata ta'perachi ahpo che'cherepachio, Eesusia ahpo ajawaria iinatukerepua, cheeka:

—¿Ihtana naewaka chaachapasaa eemea pooechi nokisiaio?

³⁴ Nape masiteraa kiisi ahpo tuunariapa chaachapariao, ihchi itipirepua, ahpo aatanakamera epeche weruma itipiniame nayewakamekapaopua pooechi nokisiaio. ³⁵ Waikao Eesusia yasipasao, pu'ka ahpo oosa mariki aampa ooka ajawariao, ahpo waapi ajapanuresopua, chaanerepua:

—Aata epeche weruma enenariamea ahpo wahjachio, ki weruma ahpo uumetepua, ohsotia puuua, apoekamera yorakemeripua pu'kao.

³⁶ Neipao ti'tijoeekachi oiaio, piiripi kuita koomipaka naasipa werapakao, chaanerepua wa'a mochikameo:

³⁷ —Aata peenia e'raka apochi uuyamea aaata kuitao, wa'achi e'raka no'o uuyai teeremeripua apochio. Aata piire no'o kaawe e'reka uukamea, ki no'оче kaawe e'reka uuyai tiamepua, te'ta te'pa kahtiamera no'o Noono kaawe uuyai teeremeripua, Apoe i'ka wehjoarichi no'o uhjurakamera.

Ki tamomina ihsiamea, taamo ahjama tiamepua
(Ruuka 9:49-50; Maateo 10:42)

³⁸ Waikao Waani Eesusi weerariaa, chaanerepua Eesusio:

—Masitarii, aaata tetewikame teemea, aamo teewachi puuyachame na'arari, nape pu'kao, ta'omaka teemea ki taamo ahjama ohjoamekopua pu'kao.

³⁹ Nape Eesusia wa'a chiio-pa Waanio, chaanerepua:

—Ka'te ta'omamitia eemea pu'kao. Aataai peenia ihsiame no'o teewarao, kiisi na'ara ihsiamepua noochio. ⁴⁰ Wa'a teeresoo aataai ki taamo seepurawa enesaa, taamo ahjama te'teriamepua. ⁴¹ Aataai noochi paparamea, piire arapai neeroi aamo oowekameo, kiisi wehchi wichiyamepua, Riosie kaawe yorapua.

Tatakorichi wichime te'terewa
(Maateo 18:6-9; Ruuka 17:1-2)

⁴² 'Aaata kukuchichitia noochi paparakame tatakoriichi ruhjitesoopua, ohso kaawe enemii puuua, weruma moorino matasurara kutachi o'yesa pa'wechi ipaniaopua. ⁴³ Eemea aamo seekaraoiopua tatakoriichi aamo wichitesoo, ohso kaawe aamo tehpuapuapua pu'kao. Epeche kaawe piiripi seekaeka Riosi peenia tiame ye'karichi pakiniaa, ki ooka seekaeka Satanasi ahjama na'ichi ipapuachitia, kiisi wahjamesi tajayachio; ⁴⁴ wa'ao na'ioo kiisi wahjame tajenarichio; wa'ao ikuchuwaoui ki wahjipakao, tahpitika eiwepua tiachio. ⁴⁵ Aamo taaraoi tatakoriichi aamo wichipatesoo, ohso kaawe puuua tehpuatia. Epeche kaawe piiripi taaraeka pakiniaa Riosi ta'iria mochiwachi ye'karichio, ki ooka taaraeka Satanasi na'ichi ipapuachi aamo ipaniachitiaopua; ⁴⁶ wa'ao na'ioo kiisi wahjame tajenarichio; wa'ao ikuchuwaoui kiisi wahjika tahpitika tiachi eiwepua. ⁴⁷ Aamo puusioi aamo tatakoriichi aamo wichitiame enesoo, ohso kaawe puuua ma'chipatia. Epeche kaawe piiripi puusiekai tewekachi pakiniaa Riosi kahtiachi ahjamao, ki ooka puusieka Satanasi na'ichi ipapuachi aamo ipapuachitiaopua; ⁴⁸ wa'ao tisia ikuchuwao kiisi wahjame tiachi, na'ioi ki choipachi seena aampa.

⁴⁹ 'Wa'a te'teremeri eemea, tisia kaawe aamo neesetoka tatakoriichi w'chiniameo, kihta tatakori aamo tewikepuawichio Riosi te'ta katewiachi taawechio, Riosia ahpo taawechi ti'tijeri katewio, yoomahka na'ie i'yekiamechitia iintomerikopua, tamochi i'yawakaopua taamo tatakoriichi ki cheriwetiamoo. ⁵⁰ Eemea, ki tatakoriichi w'chitepuawichio aamo piirechio, te'ta onaamechitia mochiopuapua, aamo piirechi tetewachio kaawerumache yooraka mochioka. Oonaeme eniamea, aamo piirechiwichio kaawe yorapua, nape aamo onachari wekatesaamua, kihtawichio kaawe enemamua aamo piirechi ku'imiao. Oonaa, ahpo anachari wekasaapua, ki oosa onachari enepameua. Pukaepa eemea, kaawe aamo neesetopuapua onachari eniameo, ki wekapuwichio aamoo, aamo onachari eniameo. Wa'a te'teresaa eemea, ta'iria mochima eemea aamo wahjachi ahjamao, wa'achitia onaame enepakapao.

10

Eesusia, nenewiwa poanatumame masitena (Maateo 19:1-12; Ruuka 16:18)

¹ Eesusia Kapenau tewaniachi makenasaapua, tetuminatu akiparepua, Uurea weewachiami, Oorani akichi cherayachiami. Wa'ami inisika asiachiamio, muuwaame napawisiachio ti'tijoe ooweruopua tiame, ahpo Riosi kaaweruma tuuyewari masitesirepua, senepi taawechi inisiwachitia. ² Piie taawechi wa'ami inisioio pu'ka weechiamio, ookapi parisero ti'tijoea Eesusi naeapariapua, itapiti ki kaawe chaachasioopua, chapinariapa. Wa'a erakoapaopua teepotesao, iinatukerepua Eesusio chaachapaka:

—Masitari, ¿reesiserijuare kuunarao, ahpo uupi toiwao?

³ Eesusi pu'kao nehjiarepua:

—¿Ihtana aamo chaaniamekosapu, Moisetaru nuurarikosaapua naaju?

⁴ Aapoeo chaachaparepua:

—Taamo ehkoriaami Moisetarua reesisekamepua pu'kao, nape iyosichi chanika iyotesa kiasa, ahpo poanatawa pichiwatawao.

⁵ Waikao Eesusia chaanerepua:

—Moisetarua nane'riai Riosio ki reesiamekopua pu'kao, oowera wa'a iintorepua, tisia wa'a chaachapopua pu'kao, kiisi e'wenarekaopua Riosio. ⁶ Nape pukeri o'inia Riosi yooma ihta enepaterioio, ki wa'a teereriapua, Ehkoriaami Iyoterichio Moise wa'api eee cheeripua: "Riosia pukeri

o'inia, piiripi tijoe neterepua piiripi oowitiame tiame. ⁷ Wa'a tiachipa ti'tijoea, toimeripua ahpo yayawao, ahpo uupima pirenatumiaopua wa'asi, ⁸ na'pa piiripichitia teeremeripua pirenatusaa." Wa'a tiachipao pirenatumiaepa, ki ookakaite puua, piiripi wa'apikaitepua. ⁹ Pukaepa pirenatumiaepa, aaataa tiijoea oowitiameai, ki poanamatetepua pu'kao, apoe Riosi iintokamekopua pirenatakao, pukeri o'inia nenewitiaiopua.

¹⁰ Ehjepamio ta'pechi nonorasaapa Eesusi ahjamao, Eesusi ajawariaa, iinatukerepua Eesusio nenewikame poanatumiaepa nayewariame.

¹¹ Eesusia waikao pu'kao, te'ta ma'chiamie tuuyerepua, eee cheekao:

—Aaata piire ahka ahpo uupichi poanatusa piirechi ahjama neewisaa, suwepori tiame tatakoriamepua, kiisi kaawe iintoka ahpo pahcha uupieriametepua. ¹² Oowitiameai ahpo kuuna toisaa, piirechi ahjama neewisaa, wa'achitia ki nu'uti suwepori iintuamepua tiameo, ki nu'uti tatakorika ahpo pahcha kuunaeriachipua.

Eesusia Riosi kaaweruwari yahchenapua kukuchichi

(Maateo 19:13-15; Ruuka 18:15-17)

¹³ Neipao, ma'chi kahtioio Eesusio, kukuchi u'yeparetupua wa'ao, pu'kao Eesusia ahjachi seekarepakao, Riosi kaaweruma neesetori yahchemichipua pu'kao. Nape Eesusi ajawariaa, ki eerinatemichipua Eesusio, ki u'yepajereriaipua kukuchio. ¹⁴ Nape Eesusia ahpo ajawariao, wa'iniopa ki apochi e'enamichipua kukuchio, te'yarepua pu'kao, eee cheeka:

—Tooa pu'ka kukuchio noomina e'enamichio. Ka'te wa'ine pu'kao. ¿Ki nane'riamekosa eemea, kukuchika te'teriamekopua Riosi ye'karichi muimerio? ¹⁵ Pichiwa aamo chaanenania, ki kukuchichitia ikanati pichikiamia, Riosi chiia ahpo ye'karichi paajutewao, ka'chi iika pakimeripua wa'ao.

¹⁶ Waikaopua piiripi kuita apechunasaapua, koomirepua. Wa'a ikisaopua ahjachi seekarepaka, Riosi neesetori yahcherepua pu'kao, kaaweruma weritomichipua pu'kao.

Tijoe tomiwaeme Eesusi ahjama nayewaria

(Maateo 19:16-30; Ruuka 18:18-30)

¹⁷ Piie taawechi wahkami u'matoi Eesusio, aaata tijoea u'masika eenaka naaeparepua Eesusio. Ihjia Eesusi tawemina chopokorieka weripakao, taweminao, iinatukerepua pu'kao:

—Muuu Kaaweruma Masitari, ¿ihtana yoratania ki wahjiamie ahjari Riosie no'o kiapuawichio?

¹⁸ Eesusia chaanerepua:

—¿Ihtanawichio kaaweruma no'o teewame muuuu? Apoe Te'ta Kaawerumaraa, piiripiche puua, apoeche te'pa kahtiametepua Riosi. ¹⁹ ¿Machiyamekosa muuuu, Moisetaru nuurari chiiao? Puua eee chaaniametepua aamoo: "Ka'te suuwe erapori ihsi, ka'te me'ya, ka'te ichiko, ka'te wihtucha aaatao na'ara yorapuaichio, te'ta yooreka yasitopuapua aamo yayawao."

²⁰ Waikaopu tijoea, nehjiarepua Eesusio:

—Eje'e Masitari, nu'utikai machiyamenia pu'kao, nu'utikai ahsieme yooraka yasitoamenia pu'kao.

²¹ Waikao Eesusia kaawe e'repakaopua pu'kao, chaanerepua:

—Nape muua wa'a tiiaio, piiripi itapiti toitiamepua pehjo: nehjimitia naaju muua, yooma aamo iinuka kahtiao, wa'a iintosaamua, tooremuka mochikame ku'imitiamua pukaeko. Wa'a iintosaa muua, tewekachikamera iinuemamua, aamo paarasario. Yooma wa'a iintosaapua muua,

noochi enapuapua waikao, no'okamera yorakeka yasitomia. Ahkasi yooma wa'a iintosaape, iinuemamua waikao, ki wahjiame ahjario.

²² Nape ihji tijoea tisia tomiwaemekapaopua, yuuweeme itipirepua wa'a tiame inamukapao, yuwesipakapaopua. Wa'a teetoka no'arepua, kiisi wekatenariapua aho tisia paarasatia.

²³ Waikao Eesusia aho ma'masitia norikame ne'nepakao, chaanerepua pu'kao:

—iKi teesa tehki e'rame tisia totomiwaemea, Riosi ye'karichi aho muipua!

²⁴ I'ka wa'a chiiopa Eesusio, Eesusi ajawariaa, tahpitika eraparepua Eesusi cheeria, kiisi pahtiapa puua pu'ka chiiio. Waikao Eesusia eenечи chaanerepua pu'kao:

—iTisia tehki e'rame aaata tisia paarasatiamea, aho Riosi ye'karichi muimiao, aho tisia paarasarichi toomichiche paparamekapa, tisiwa weemuame pukachio! ²⁵ Epeche ki tehki tiiaitepua tumusari tewaniame animaria, i'kia puusirachiami u'matotenioopua, ki aawata te'ta paarasatiameo, Riosi ye'karichi pakimiao.

²⁶ Wa'a tiame inamukapa Eesusi ajawariaa, epeche tahpitika era-kaopua chaachaparepua aho:

—iAatanakamera newipame teeretapua, wa'a teeresoo?

²⁷ Eesusia wa'a chaachapame inamukapaopua, chaanerepua:

—Ti'tijoewichioo ki kajume tiamepua, ki aho wa'api newipateme tiamekapapua. Nape Riosiwichioo, kiisi tehki tiiaitepua, apoekameraka puua, te'ta taamo newipatiameraa. Apoewichioopua Riosio, kihta itapitioi, ki'tiaitepua ki kajume tiameo.

²⁸ Waikao Peeroa chaanerepua Eesusio:

—Paamira, kaawechupena teemea, yooma toakamepua taamo weechi iinuenarewa erakopua, aamokamera ahjama te'teretonariapa.

²⁹ Waikao Eesusia yooma inamumichioopua, weeru naewakao, cheerepua Peeroo:

—Pichiwa chaaninia i'kao: aaataai i'ka kaaweruma tuuyewarichi, noochi te'teriamewichioo, aho ta'pewa toakamea, aho papachiwao, aho pipiniwao, aho noonoo, aho yeeyeo, aho uupio, aho tatanao, aho weewaoio, ³⁰ kiapuamepua i'ka weechi mochitoiopua pehjo, itapiti epeche piire sientosa u'matoka nateyame ki yooma aho toariachitiao. Puu tisia nateyame pu'ka kiapuameraa, Riosie aho newipaterapua, aho tatakoria ahsieme cheriweniame, i'ka weechi mochitoaiopua pehjo, aiwaka mochitoaiopua. Puua kiapuamepua tiameo, weemera Riosi ye'karichi mochipuameo, ahkasi ki wahjimesi ahjaka mochipuachi.

³¹ Nape pu'ka taawechiami Riosie aho ye'karichi muipuchio, Riosie reesiseniaopua, ehpiami i'ka wehjoarichi te'ta weruma nateyame tetewiniame paarasatiapao, kihta weruma nateyame tetewipuame puua, Riosieo. Nape ehpiami i'ka wehjoarichio, kihta weruma nateyame tetewitiame kihta weruma paarasatiapao, waika taawechi Riosia aho ye'karichi muipuawichio reesisiaio, te'ta weruma te'terewaeme tetewimapu Riosia.

*Eesusi Paisachi simiyame mukimia tuuya
(Maateo 20:17-19; Ruuka 18:31-34)*

³² Pooechi nokisinioi Eerusareniteo, Eesusia aho ajawariao, pahcha weritoriaipua. Pu'kao oisa teetoka pahcha weritopao, seewerepua Eesusio itapiti aho ikipua. Neipa nonosiamea tiamea, wa'achitia seewerepua. Eesusia wa'a erakotopua pu'kao, poanatasaoopua pu'ka oosa mariki aampa ooka aho ajawariao, ma'chiamе tuuyerepua pu'kao, ihtana apochi

teeremerikopua wa'a Eerusarenio. ³³ Waikao Eesusia o'inerepua tuuyekao, ihtana ahpo ikimiaopua wa'ao:

—Tetewame eemeapa, Eerusarenite asiyamekopua wa'asi. Wa'ao neee Tijoe Tijoetukamea, nanaarame ti'tijoechi nehjipuamepua, isiari ne'nേശioso pa'pamuratuamechi tiame, wa'a ikisao iyoteri ti'tijoechi i'topuamenia tiame, yooma puuu noonoimeripua, no'o mukiwachi uhjurakao. Neeea pu'ka noonoimerie chaachapatiopua, seesenu ti'tijoechi kiapuamenia meripuawichioo, rooma ti'tijoechi. ³⁴ Puuu seesenu ti'tijoechi, no'o tisia na'ara yorameripua, a'chikoi yoorakao wepaka tiame. Puua ahkasioi no'o nanarichi akachupemeripua, nanaarakao. Wa'a noonoisaapua, no'o meripuachi i'tomeripua, kurusichi chuhchaka meripuachioo. Nape wa'a meritaiania, paika taawe simiyachioo, eneche ahjameri neea oijenakao.

Saantiao Waani tiame, Eesusi itanewa itapiti

(Maateo 20:20-28)

³⁵ Waikao Aakowoa Waania tiame na'pa Sewereo tatanaraa, Eesusi naaepakao, chaanerepua:

—Masitari, itapiti aamo itanenariai teemea taamo yorajera.

³⁶ Eesusia waikao wa'a chaachapatiapao, chaanerepua pu'kao:

—¿Ihtana no'o aamo yorakejerai eemea?

³⁷ Waikao aapoeo chaachaparepua:

—Teemea aamoo, aamo ye'karichi yasipasaapa, taamo reesisejeranipua aamo chokichi mochipuapuawichioo, taamo piiripio aamo ahjamina, piireo aamo owemina.

³⁸ Waikao Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Eemea kiisi ijinatamepua aamo itayao. ¿Ahkasioi anachameri ohjoare eemea no'o tisia aiwamia paasochi iijimiachitiao, pu'ka tisia no'o aiwarieo pukachi moropiteka paatoniamechitiao?

³⁹ Aapoeo nehjiarepua waikao:

—Eje'e, anachameri teemea.

Waikao Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa aiwatare eemea kokosatiameo, itapiti tisia chihpuame iijikaopua, itapiti tisia aiwaniamechi aamo moropiteka paatoniamechitiao; ⁴⁰ Nape puuu aamo no'o ahjamina mochipua, piiripio no'o oenao, piireo no'o ahjaminao, ki neekamera iintomeripua pu'kao; Apoe no'o Noono tewekachi iintomeripua pu'kao, apoe te'ta apochi reesiseri ki'yamera.

⁴¹ Waikao puuu oosa mariki Eesusi ajawaria ki wa'a chaachapakamea, pu'ka ooka Eesusi ajawaria wa'a chaachapariopao, nekawerepua pu'kao, Saantiaoopua, Waaniopua tiameo. ⁴² Nape Eesusia pu'ka nekawieripao, yooma ahpo ajawaria paaesaopua, pirena ajawakaopua chaanerepua:

—Eeme wa'apiai nane'reka mochitoamepua i'ka wehjoarichio, iintuamekopua aaata ya'yawichio, ahpo tararia ti'tijoechi, tisia kokosa yooraka tekipanatiamekopua pu'kao. Puua, tisia ahpo weruma erakoka mochitoamepua. ⁴³ Nape eemea noochi papamea, ki wa'achitia weruma erakoka mochitopua. Ohsotia aaata eemea te'ta weruma enenariamea, kiisi aamo weruma e'raka yasitomeripua; ohso kaawe puua kaawe e'raka ku'imeripua ahpo wahjachio. ⁴⁴ Aaata te'ta paamiratuame enenariamea, ohsotia puhkuka teeremeripua puuu ahpo wahjachio. ⁴⁵ Neeei Riosie Tijoe Tijoetutiamekai ki epeche weruma teeremia enakamenia amochio, no'o kaawe yorakepuawichioo, ohsotia neea, aamokamera yorakemia enakamenia, aamokamera kaawe yoramia. Neeea aamowichioo, ahkasioi no'o

ahjarioi, aamowichio pejana nehpuwaka nehjimia eenakame neeea, aamo kiisi kaawe noonowiriawichio natetemia.

Eesusia Watimeo ki ma'chiriame yachapatena
(Maateo 20:29-34; Ruuka 18:35-43)

⁴⁶ Eesusi Eriko mochiwachiami u'matoi ahpo ajawaria ahjamao, muuwaeme nokisiamie tiame Eesusi ahjamao, pooesuwe yasariaipua aaata ki ma'chiriame, puuua ihkorewa itaka yasariaipua wa'ao. Puuu ki ma'chiriamea, Watimeo tewaniame enerepua, Tiimeo tewaniame taanara.

⁴⁷ Puuua Eesusi wa'ami u'matomioio, puuua Eesusio Nasare ohjoemeko tuuwame inamukapao, weeru sisinamurepua Eesusio, chaaneka:

—iEesúsiiii, Raawitaru tetejimarisiwachi naawakamee, no'o cheriwejerani neeeaa!

⁴⁸ Wa'a chiiopa pu'kao, waapi ajakamea, te'yarepua pu'kao, nape puuu ki ma'chiriamea teritiaio, epeche uwatiame sisinamurepua Eesusio:

—iRaawitaru tetejimarisiwachi eenameee, no'o tesiwa e'remitiapua pahchúuu!

⁴⁹ Waikao Eesusia weripakao, chaanerepua ahpo chokichi ajatoameo:

—No'o u'yepao pu'ka tijeoo.

Waikao ki ma'chitiame i'noramea, chaanerepua pu'kao:

—Nahpesa naaju aamo paaena Eesusi. Kaawe erapasa naaju. Utewataka werisisa.

⁵⁰ Waikao ipasapa ahpo matomopora, ikanati niika werisika, Eesusi chokichi eenarepua, ahpo i'norame panitoeopua. ⁵¹ Eesusia waikao iinatukerepua pu'kao:

—¿Ihtana aamo yoorejeranimua?

Ki ma'chiriamea nehjiarepua cheekao:

—Masitari, ma'chiriame enenare neeea.

⁵² Waikao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Wee, kaawepua. Kaawe e'raka no'ramitiamua. Noochi paparakapa muuua, aamo ki ma'chiriaopua muuua, saukame muuupa wa'asi.

Waikao ki ma'chiriamea, ikanati ma'chireparepua, kawiyame tetewaka. Waikao puichi saukamea, ahjama simirepua waikao, Eesusi na'naritokao.

11

Eesusia Eerusareni muuwari mochiwachi pakina
(Maateo 21:1-11; Ruuka 19:28-40; Waani 12:12-19)

¹ Eesusia Eerusareni waapi ihtoaiopua, Weetajeo Wetaniao tiame, Ooriwo kaawichi taweminao, ooka ahpo ajawaria chaanerepua:

² —Pao ohjoewachi siimpamitia eemea, i'wa o'iniario ma'chiachio. Wa'a muirachio piiripi uuru teimeri eemea, masotatiame wa'asi, puuua ki yaasetoniame pehjo. Pu'ka uuruo, o'yaeka chuhkuame teimeri eemea wa'ao, wa'a kaari ko're yeetarachi poemina. Na'sonasa no'o u'yepamitiapua pu'kao. ³ Piire ahka iinatukesoo pu'ka uuru aamo na'sochoio, chaanepuapua pu'kao:

—Eesusi Apoe taamo Paamiraa, ahpo i'yetonurakapua ku'itapio, eenechi upapuatapua ku'we.

⁴ Puuua wa'a siimpasaa waikao, wa'a tewarepua pu'ka uuruo, yeeta ko'rechi poemina o'yetiamie. Waikaopua pu'ka uuru o'yara na'sochoiopua, ⁵ aaataa wa'ao sisinamurepua chaaneka:

—¿Ihtana yooraka nooka eemea wa'ao? ¿Achini iikai na'sochani eemea pu'ka uuruo?

⁶ Waikao Eesusi uhjurariaa, te'ta Eesusi aho chaanenurechitia nehjiare-pua. Wa'a chaachapakopua pu'kao, reesiseretupua i'tomichioo. ⁷ Waikao Eesusi uhjurariaa pu'ka uuruo, Eesusi u'yeparepua pu'ka uuruo. Waikao Eesusia pu'ka uuruo, itapitie ipetetiopua pu'kao, yaasetoka yasitorepua pu'kao. ⁸ Waikao wehchi ahjama nokisiamea, aho kemawa ipekesirepua simiyachio. Wahjachia kuhsisawa ihpapasesirepua u'matomiachio.

⁹ Waikao pahcha nokisiamea, neipa nokisiamea tiame, chaachapasirepua siinakosikao:

—jTisiwari, tisiwari! jRiosichi eename Yawichiii, Te'ta kaawerumara Yawichiii! ¹⁰ jEhpe o'inia werisipupuapua eenechio, ehkoria misi Raawitaru yawichituriao! jCheriwema ki'yame teemea Riosi tisiwa te'pa kahtimeo, te'ta te'pa tewekachi o'inia aamo uhjurakameopua weechi!

¹¹ Ehjepa Eerusareni ajasisaapa Eesusia, isaeri te'ta tioparachi pakirepua, wa'a yooremina napawikarichi. Wa'ao yooma ne'nesapa yoorekoo, aarikopa wa'asio, Wetaniami akiparepua aho oosa mariki aampa ooka ajawaria ahjamao.

*Eechichuna Eesusi wakipanura
(Maateo 21:18-19)*

¹² Pu'ka meere Wetaniami nokisinioio Eesusi chorowapasaa, ¹³ mehka o'inia tetewariaipua, echitiame chuunao weeru sawatakame weeriame. Pu'kao ahseriaipua ne'nemia taakaeko o'raka, kihta taakaame werirepua, saawarache apoche. ¹⁴ Waikao Eesusia chaanerepua pu'ka eechichunao:

—jKa'te oosa taakemitia muuua, ki aawata aamo ko'komichioopua taakiao!

Puuu Eesusi ajawariaa, inamurepua Eesusio, pu'ka eechichuna na'ara chaanerioio.

*Eesusi i'isaeri tiopachi ki ka'karumao, ma'chi ihpaparia
(Maateo 21:12-17; Ruuka 19:45-48; Waani 2:13-22)*

¹⁵ Neipa i'ka cheesoo Eesusio, Eerusareni ajasirepua. Waikaopua i'isaeri tiopachi pakisaapa Eesusia, yooma puuyanarepua wa'ao, ki kaawe nokayameopua wa'ao, itapiti nehjameopua wa'ao, tarayameopua tiame. Yooma ru'minerepua meesao, toomi naakuriwaka mochikameopua tiame, waankooi ahjachi mochikao, yooma ru'minaka ihpapaserepua tiame, kooro nehjaka mochikameo, yooma ihpapaserepua koorokario. ¹⁶ Eesusia wa'a tiopachiopua tiameo, aawataoi ki towarepua itapiti i'toka nonoramichioopua, yoorekomi nonoraka puuyaniachio. ¹⁷ Wa'a yoorasaapa pu'kao, tisia te'yarepua pu'kao, chaanekao:

—jKi Ehkoria mi Iyoterichio, eee chiiame Riosia: “No'o kari-waa, ki noochi paparapuawichio netetiamepua, yomatiam weechi mochikamewichio”? Nape eemea no'o kariwao, ichikoame teesowara, iintaparepua.

¹⁸ Neeserosi pa'pamiratuamea iyoteri ti'tijoea tiame, wa'a aho chaane-niame inamukapaopua, waika o'inia i'yasirepua aachin teeka Eesusi aho merimiao. Nape wa'a erakoaipua majawerepua ti'tijoerio, muuwaeme tisia peenia e'raka keepuamekopua Eesusio. ¹⁹ Tukapasipasooopua wa'asio, Eesusia aho ajawaria ahjamao, ma'chi machenarepua wa'a muuwari mochiwachio.

*Eechichuna ki taakiame wakipatetiame
(Maateo 21:20-22)*

²⁰ Meere piario, eenechi wa'ami uumatonioio, puuu eechichuna Eesusi nayeweriaopua, wakipakame werirepua wa'asi. ²¹ Waikao Peeroa chaanerepua Eesusio:

—Masitari, ne'neo pu'ka echichunao, tapanaa aamoo ki taakenureriao wa'asi. Nee, ¿ikanáti wakiparepua wa'ási?

²² Eesusia nehjiarepua:

Wa'a iintokame Riosia aamo tetewimichioopua, itapiti ahpo itanetaiapua aamoeo, wa'a iintoka nehjiamekapapua ikanati. ²³ Pichiwa te'ta paparaka nayewesaa eeme Riosichio, ihta itapiti aamo tesiwa e'raka itasooopua, aamowichio iintomeriche puuu, kai nu'utikoipua aamo itayao, kaawi kehchumakoio. ²⁴ Pukaepa, aamo weruma Riosichi itayao, kaawi kehchumaoi enesoo werumao, ihta kaawioi wa'a weeriamechitiao, wiitu weripa pa'wechi chaanesoo, wa'a weripamii kaawia. Pukaepa aamo chaaniamenia, kihta seeweka itanepuapua Riosio ihta kehchuma aamo cheriwejeraopua, nape te'ta pichiwa Riosichi paparaka. ²⁵ Nape eeme Riosi ahjama nayewanariame enasaa eemea, kaaweruma e'raka enamitia muuuu aamo iikachio, aamo iikachioi kihta inasoka nayewemia. ²⁶ Aaata aamoo ki kaawe iintosoopua, ka'te nekumeka itipimitiamua pu'kao; ohso kaawe cheriwepua muuuu pu'kao, wa'achitia Riosiai waikao, aamo cheriwemapua tiameo, ihtaio aamo itayae cheriwekao. Nape muuuu ki cheriwiamé enesooopua aataoiopua aamo piirechio, Riosiaio kiisi aamo cheriwemapua.

Eesusi ahpo masitemia reesiseri iinuwewa
(Maateo 21:23-27; Ruuka 20:1-8)

²⁷ Neipa i'ka wa'atiame nayewasaapa Eesusia, eenechi Eerusareni eenarepua. Wa'a i'isaeri tiopachi pakisa yooremina oiyoi, neeserosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame ookapia, wa'a ikisa o'ochetiame pirenaturi tewaniamea ti'tijoe ma'masitari, ²⁸ Eesusi naaepakaopua, iinatukerepua:

—¿Aatana reesiserichi inisiamemua aamo masitiao?

²⁹ Wa'a chaachapopao Eesusia, chaanerepua:

—Pu'kachi aamo no'o iinatukia, aamo iinatukiame neeeai. Pu'ka aamo no'o nehjiasoo, aamo nehjiama neeeai aamo no'o iinatukiao.

³⁰ ¿Aatanakamera ihsikame uhjuraka Waanio paatomichioo, Riosikamera, ti'tijoeamerakosaoi?

³¹ Waikao aapoeo, ihchi nayewakaopua ahpo, chaachaparepua:

—Riosi uhjurario taamo tuusoo, eee cheeka taamo nehjiapua: “¿Achini iikai ki pichikeka eeme pu'ka chiiiao?” ³² Wa'a tiiachio, ¿ihtanakamera chaachapata teemea? Aaata ti'tijoeorio, ka'chi iikaoi uhjurario chaachapamete teemea.

Puuu wa'a chaachaparepua majayapa ti'tijoeorio, pu'ka Waanio yomarika ti'tijoe ooweru tiameo, Riosie uhjuratiameko, erakoamekopua pu'kao. ³³ Wa'a tiiachipao, chaachapaka nehjiarepua Eesusio:

—Kiisi nane'riame teemea.

Waikao Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Wa'a teesoo neeeai ki aamo tuuyemapua, no'oo aatanakamera no'o uhjurariaopua, i'ka no'o masitia inisimichioo.

12

Tekipanatewa ichikokame, wa'achitarichi nayewatiame
(Maateo 21:33-46; Ruuka 20:9-19)

1 Ehjepamio Eesusia wa'achitarichi masiteka o'inerepua wa'a i'isaeri napawikarichio. Puuuu eee chaanerepua:

—Seeneipi simiyachio wahka yasariataipua aaata tijoe panijuwari echayame. Puuuu panijuwari echisapao, ko'reteriataipua pu'kao. Naati neteriataipua tiameo, tekesatura, pu'kao i'ipasaopua wa'a sahtunapuawichio. Naati neteriataipua tiameo, kai waapisi weeriamene'nesero, wa'a te'pa werika inatepuawichio eechitiameo. Wa'a ikisaapa neipa tekipaname i'yasaapua, wa'a wasachi eechichi toariataipua tekipanamichio. Yooma wa'a iintosaapa, mehka akipariataipua seenu weechi.

2 Neipami ahsepasoo pu'ka eechitiame i'ipasa naachutapuawichio, aaata uujurariataipua ahpo naachutari i'noramichioopua wa'a kajukame naasipasio. 3 Nape wa'a tekipanamea chapisa wepisapao, wa'atia uhjureriataipua ahpo teekoo, kihta i'toka. 4 Waikao wa'a ikitiapa apoe teekora, piirechi uhjureriataipua waikao, ahpo ku'wa. Nape pu'kaoi tekipanamea, moochi weweka na'ara yooraka eeranatesaopua, ahpo teekochi no'apuriataipua pu'kaoi. 5 Waikao paika simiyachio te'ta teekora, eenechi piirechi uhjureriataipua, nape puuuu meriretiataipua. Neipao epeche weeka uhjureriataipua, nape pu'kaoi tekipanamea, ookapi ko'isaopua, wahjachio oowera wepisaa nonorapuriataipua ahpo teekochio.

6 'Waikaopu teekora, ki aaata uhjurame tiipaopua, piiripi wa'api taanaekaipua tisia nakiyao, pu'kaepchi uhjureriataipua: "Ki merimapu i'kao", e'raka, "Yooremapua i'ka no'o taanakopao", e'raka. 7 Nape tekipanamea, pu'ka wa'a ihtoame tetewakapaopua, chaachapariataipua: "Ihja taamo teekora taanarapua, ihja ahpo noono mukisoopua, puuukamera yooma ahpo noono iinuekao, teekorachitia itipimeripua. Meritaria pu'kaopua tiame. Wa'a noonosaa teemea, yooma pu'ka iinuemia iinueka itipima teemea", chaachapariataipua. 8 Waikaopua pu'kaio, chapisa me'yaritataipua. Pu'kao merisapao, pu'kao eechichio, ma'chi i'toka ipariataipua. Wa'asa noonoiriata puuuu.

9 Pu'ka yooma naewasaapa Eesusia, iinatukerepua ahpo keepuameo:

—¿Wee, ihtana iintotapu teekora ahpo tekipanateriao, wa'a noonowiripao? ¿Ko'itarepua ahpo tekipanakiameo wa'a enasaopua? Puuuu wa'a iintosaa, ¿ki wahjachi kiatarepua pu'ka tehkiwarao, ki ichikoka tekipanamekamera?

10 'Naakona, ¿ki iyonakame eemea pu'ka Ehkoriaami Iyoteri chiiao, tehte ki nakika ipatiame nayewachio? Eee chiamepua Ehkoriaami Iyoterichio: Tehte tekipaname ihpariaa ki nakika tetewikao,

puuu tehte ipaka tetewitiamea,
te'ta nakiwamera eneparepua,
te'ta kaari nawatera utewarachitia.

11 Pu'ka tehte te'ta nateyame enepatekamea,
Apoe taamo Noono tewekachi kahtiame iintokamepua.

Teemea pu'ka tehte taamo Noono iintoriao,
tisia peenia erakoka tetewame teemea.

Wa'a cheeriam Raawitarua, Ehkoriaami Iyoterichio.

12 Puuu ne'neserosi pa'pamiratuamea, wa'a cheekopa Eesusio, apochi simiyame nayewaka chiio erakoparepua. Wa'a erakoapa puuuu, karichi chapisa yachanareriapua Eesusio, nape majawiapa ti'tijoerio, wa'atia toisa nonowarepua pu'kao.

*Ya'yawichiwichio koparoarichi simiyame
(Maateo 22:15-22; Ruuka 20:20-26)*

¹³ Neipapao Eesusia, parisero ti'tijoe uhjureretupua, Eeroremina chuchukuame ti'tijoe. Ihji uhjuratiamea, Eesusi noonotemichio uhjuratiame eneriaipua, itapiti ahpo wenejiwa chaachasoopua, ahpo pa'pamuratuamechi wenejimichio. ¹⁴ Wa'a e'enakao chaanere puuua:

—Masitari, nane'rena teemea aamoo, te'ta pichiwarichi simiyamekamera chiiamekopua, a'chikoi chaanenioiopua ti'tijoeopua, kiisi sewina erapamekopua. Muuua, wa'a chaaneriaiopua kiisi toayamekopua, te'ta Riosi pichiware chii masitekao. Pukaepa i'ka aamo iinatukemo o'rame teemea: "Nee, ¿kaawejoare te'ta yawichiwichio koparoaniame, nateteniao?"

¹⁵ Nape Eesusia nane'riapa ahpo wihkueka chaachapopa pu'kao, chaanerepua:

—¿Achini iikai no'o chapimo o'raka nayewiame eemea? No'o u'yepamitiaopua piiripi toomi, no'o ne'nemichioopua pu'kao.

¹⁶ Waikao Eesusia u'yepatiapa pu'ka toomio, kaawe ne'nesaapa pu'kao toomichio, iinatukerepua pu'kao:

—¿Aatanapu, ihji toomichi kahtiame nanariraa? ¿Aatana teewara iyotetiamepua i'ka toomichio?

Waikao aapoeo chaachaparepua:

—Aa puuua, apoepua Seresa, apoe te'ta yawichi —chaachaparepua aapoeo.

¹⁷ Waikao wa'a chaachapakopa pu'kao, chaanere Eesusia:

—Wa'a teesoo te'ta yawichi iinuwarao, te'ta yawichikamera kiapuapua; nape Riosikamera iinuwarao, Riosikamera kiapuapua.

Wa'a cheeka nehjiatiapao puuu Eesusieo:

—iNaakonakosa wa'a tiiatepua, tisia inatamekaite puuua? —ahpo chaachapaka itipirepua.

Mukukai eenechi ahjaniame iinatukewa

(Maateo 22:23-33; Ruuka 20:27-40)

¹⁸ Waikao Eesusi kahtiachio, saruseo ti'tijoepechi e'enarepua wa'ao. Puuu saruseo ti'tijoea, ki pichikiamene ereropua, mukukai eenechi ahjaniameo. Pukaepa iinatukeriaipua Eesusio, eee chaachapakao:

¹⁹ —Masitari, ehkoriaami Riosi nayewatura Moisea, eee cheeriaipua ahpo Iyoterichio, aaata neewikame ki tatanatasa mukukameopua ahpo uupichio, puuu wa'api poonira neewimeri tuukamepua ahpo pa'chi uupira ahjamao, ahpo tatanatariaopua, ahpo pa'chitaru tatanara enemichioopua. ²⁰ Nape neea pu'kao wa'achitarichi aamo nayewemania. Puuu wa'achitaria eee teereriataipua: Oowisani tijoe eneriatai puuua, ahpo poponieme. Pahcha weeriamea neewiriataipua aaata oowitiame ahjamao, nape puuua ki tatanatasa mukuriatapua. ²¹ Waikao puuu wa'api neipa weeriamera ahpo pa'chi uupieria ahjama neewiriatapua, nape puuui kihta tatanatasa mukuriatapua. Wa'achi iika mukuriata neipa weeriame poonirai ahpo pa'chi uupira neewikameai. ²² Yooma puuu oowisani ahpo poponiemea, wa'achi iika wahjipariatapua, pu'ka oowitiame ahjama nenewikamea, aaataa ki tatanaeka. Wa'asi neipaoi te'ta pa'chira uupirai, mukuriatapua tiame. ²³ Wa'a ikikame enesaa yooma puuua, ¿aatanakamera te'ta kuunara enetarepu eenechi ahjarichio, yoomahka puuu oowisania ahpo poponieme, pu'ka oowitiame ahjama nenewikame enesoo, pa'chira tiame?

²⁴ Waikao Eesusia pu'kao, cheeka nehjiarepua:

—Aa eemea, tisia se'wi erakoamepua, kiisi pahtiapa ehkoriaami iyoteri chiiiao, kiisi machiyapa tiameo, te'ta Riosi utewarira ihsiao.

²⁵ Wahjipakamea eenechi o'oijenasaapua ahjarichio, aaataa ki nenewika

mochitomeripua, tewekachi mochikamechitia te'teriamekapa. ²⁶ Eemea pu'ka wahjipakai oijenaniameo, kihta machiyamepua, Ehkoriaami Iyoteri chiiamekoopua. ¿Kikosa iyonakame eeme pu'ka Ehkoriaami Iyoterichi cheeria Moisetaruo, Riosie ahpo nayewetiamelopua, kuhsi uuyari taje-narichi ahpo nayewetioiopua? Pu'ka uuyari taje-narichi o'iniaio Riosia, eee chaanerepua Moiseo: "Nee Aurani Riosiwaraa, Ihsa Riosiwaraa, Aakowo Riosiwaraapua tiame." ²⁷ Wa'a cheekame enesoo Riosio, puuu paika Riosichi paparaka wahjipakameopua, Riosiwarako tuuriopao, wa'a teeresoo ahjaka mochitoamekaitepua pehjiio, eenechi weerewa uumerikaitepua. Wa'a tiichipa eemea, ki pichikiam eenesaa eemea eenechi ahjaniam eo, ki nu'uti se'wi erakoamepua.

Epeche nateyame nuurariwa
(Maateo 22:34-40)

²⁸ Waikao piiripi puuu Moise nuurewa masitaria Eesusio, tisia peeneka nehjiachaniopa saruseo ti'tijoe iinatukeriaio, Eesusichi enakao iinatukere-pua tiame, eee cheeka:

—¿Achini tiamerapu Riosi nuuraria, te'ta nateyamechitia tetewipuamea, te'ta e'waka nokisipuamea?

²⁹ Eesusia nehjiarepua cheeka:

—Aame ehkoriaami Moisea, eee cheeka nayewerepua ti'tijoerio: "Eeme isaeri ti'tijoe ooweru tiame wa'achitia, keepuka mochimitia eemea aamo Noono tewekachi kahtiam eo, taamo Noono Riosia piiripi wa'apipua, ki'tepua wa'asi piirechia. ³⁰ Te'pa kahtiam eo taamo Noono nuuraria, ihjipua te'ta yorapuamea: Aamoche Riosia nakika mochitopuapua, yomatiam eame iikachi e'rae, yomatiam eame inatarie, yomatiam eame utewarie tiame." Puuupua te'ta nokaka mochitopuamea nuurari. ³¹ Piirechi nuuraria tiame, ihjipua te'ta nateyameraa: "Kaawe e'reka yasimitiamua aamo piirechio, aamo wa'api aamo nakiyachitia." Te'ta nuurari nokipuamea, ki'tepua wa'asi epeche nateyamea, pu'ka ookachitiaio.

³² Waikao Moise nuurari masitaria, chaanerepua Eesusio:

—Eje'e, kaawe chaanimua masitari. Pichi-wajupu aamo chiiia, pichiwa piiripi wa'apipua Riosia, ki'tiam epua wa'asi piirechio. ³³ Riosikamera epeche nakika mochitoniam eo, epeche te'ta nateyamepua, nape yomatiam ahpo iikae nakiniam epua, yomatiam ahpo inatarieopua tiame, yomatiam ahpo utewarieopua tiame, ahpo piirechio ahpo chitia nakiniameopua tiame. Yooma puua epeche nateyamepua, ki animari Riosiwichio wahseka, oowewari kianiamechitia.

³⁴ Waikao Eesusia Moise nuurari masitario, kaawe e'raka pichikeriopa ahpo pichiware chiiio, chaanerepua pu'kao:

—Ki se'wi tiame muuupa Riosi ye'karichio.

Waikao tisia ye'kaka nehjiamekopua Eesusio ahpo iinatukeniaio, ki aata iinatukeme erakorepua pu'kao.

Riosie Weratiame iinatukewa, aatanachi o'inia eename
(Maateo 22:41-46; Ruuka 20:41-44)

³⁵ Eesusia i'isaeri tiopachi masitiaio, iinatukerepua ti'tijoerio, eee cheeka:

—¿Aatia tiichipa chaachapame iyoteri ti'tijoea, Raawitaruchi eenameko tuuka Riosie Weratiameo? ³⁶ Raawitaru wa'api Riosi Riosiwarie erapatetiaopua, cheerepua:

Apoe Riosi Paamiraa, eee chaanerepua ahpo Taana no'o Paamirao:

"No'o ahjamina yasipamitia muuua, ahkasi aamo seepurawao, aamo taaratare no'o toapachisi."

³⁷ Eesusia wa'a Ehkoriame Raawi Iyoteria cheesaapua, iinatukerepua ti'tjoerio:

—¿Achini iikai Raawitarua, ahpo paamira teewakame Riosie Weratiameo, tísia ahpo neipami naawakamekoipua pu'kao?

Ti'tijoe ooweru tiamea muuwaeme, pu'sereka keepuame enerepua Eesusio.

Eesusio ki pu'sereria iyoteri ti'tijoe masitiao
(Maateo 23:1-36; Ruuka 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Eesusia i'isaeri iyoteri ti'tijoe masitario, kiisi kaawe noonowirio tuunapua. Pukaepa eee chaanerepua ahpo masitia keepuameo:

—Naane e'reka i'isaeri iyoteri ti'tijoe masitiao, puuaa teteperuma wakirata pu'seriamekapu, kaawe yooreka ahpo tepotejeramepua, ahpo ih-toachi natapatiaapua. ³⁹ Aapoeo ahpo napawikarichioepua tiameo, epeche yoorewa ti'tijoe mochipamiachi momochipamepua, epeche yoorewa ti'tijoe ko'komiachi momochipamepua. ⁴⁰ Puuaa kunamukukameopua tiameo, a'chikoi chaachapaka wihkueka kariwaraoi u'yamepua tiame, puuaa ka'chi erakopuawichio ti'tjoerieo, tepekuma ni'okiamepua Riosi cheriwema ki'yakaopua, ahpo tísia kaawe yoratiamewichioopua kunamukukameo. Nape puuaa wa'a nokayaio, ki nu'uti kokosapuaitepua Riosio.

Kunamukukame nehjaria Riosiwichio oowewari
(Ruuka 21:1-4)

⁴¹ Eesusia piire taawe ne'neka kahtioio. Riosiwichio toomi oowewari toaniachio, muuwaeme enapame teteware Eesusia wa'ao, ahpo Riosiwichio oowewa to'wiam. Ki ookapi we'weka tomiwaamea, we'weka to'eriaipua toomio. ⁴² Nape piiripi wa'a eenakame kunamukukamea, ki weeka toomiwamekapaopua, ookapi wa'api nu'nutira toomi to'erepua Riosi oowewario, kiisi weeka nateyame. ⁴³ Waikao Eesusia ahpo ajawaria paesapaopua, chaanerepua:

—Pichiwa ihji oowitame kunamukukamea, epeche oowewari ki'yakai tiamepua Riosio, ki pu'ka wahjachi ki ookapi tomiwaamechitia, Riosiwichio nehjariachitia oowewario. ⁴⁴ Yooma puu tísia paarasatiamea toomi, ahpo soparawatiakamera ki'yamepua Riosi oowewarichioo, nape puu kunamukukamea, ahpoche ko'komia ahjae tarimia iinuekaioepua, yooma Riosiwichio oowewarioepua.

13

Eesusi i'isaeri tiopa ru'minamio tuuya
(Maateo 24:1-2; Ruuka 21:5-6)

¹ Eesusi i'isaeri tiopachi machenoio, piiripi Eesusi ajawaria chaanerepua:

—¡Masitari! ¡Ne'neo, achipu kekechumapu tehte, achini keena ajakamepu raampakariai!

² Eesusia nehjiarepua:

—Eje'e, ¿kaawe tetewamemua pu'ka kaario, kai waapisi ajakamekoo? Nape puuaa wa'a tiaiao, kiisi itipimerikaitepua piiripioi tehte, raampata maaniameo. Yooma wehchi yasipamiitepua wa'a tiaiao, piie taawechiamio.

Ke'chu weee kajuyoi naania teetowa
(Maateo 24:3-28; Ruuka 21:7-24; 17:22-24)

³ Ooriwo Roomosachi ajasitioopua i'isaeri tiopa ma'chiachiopua, Eesusia yasiparepua. Wa'a yasipasoopua Eesusio, Peeroa, Aakowoa, Waania, Anteresia tiame, piineri iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:

⁴ —Teemea taamo tuuyejeramemua pu'ka i'isaeri tiopao, achinitio enemirikopua wehchi yasipamiachio, ihtana enemirikopua naania teerewa ikipuachio.

⁵ Eesusia nehjiarepua:

—Eeme waika taawechi ohjoemea, aamo inateka mochtometepua, ki aawata aamo wihkuepuamichio pu'ka taawechiamio, ⁶ muuwaeme e'enerikaitepua chaachapame: “Neeju Riosie Weratiamea.” Pu'ka chaachapao, ki ookapi ruhjimiitepua pu'ka wisikuewachio.

⁷ 'Eeme pu'ka taawechiami ohjoemea, ki nu'uti nasiwaniame inamuaio, ka'te te'ta majamitiapua pehjo, wa'a tiame inamuaiopua, ki kajuyachikai teetomapua pehjo. ⁸ Pirenapi weeechi ohjoemea, piire weeechi mochikamechi nasiwasimeripua ya'yawichi. Weeeai, ki muenati noonomeripua tiame, yomatiamie wehjoarichi, wa'a ikinioio tooretuniameai, ki teesa tiame teetomeripua. Nape yooma pu'ka wa'a tiame teetoaiopua pehjo, pukeri o'ichari enemeripua, te'ta tisia kokosa aiwapuachio, pehjo.

⁹ 'Eeme pu'ka taawechiami noochi paparaka mochtomea, kaawe aamo neesetoka mochtopapua; waika taawechiamio eemea, ya'yawichichi ijitopuamepua eemea; ahkaoipua i'isaeri napawikarichiamioi chapisa wepipuame eemea. Eemea te'ta weeweruma ya'yawichichi paaepuamepua noochi te'teriapa, wa'a iika no'o nehpuaka nayewameri eemea, te'ta ya'yawichi peereichio. ¹⁰ Pukaepa ihji Riosi kaaweruma tuuyewaria, ke'chu i'ka weee kajuyoio, yomatiamie i'ka wehjoarichi nayewatupuamepua. ¹¹ Eemea weruma ya'yawichichiami ijitotiaio itapiti iinatukemio, wa'a weeweruma ya'yawichi peereichi ajakiao, ka'chi eramitia eemea aamo chaachapamiao, Riosia aamo eratie chaachapameri eemea wa'ao, ki eemeche piineri nokimerikapa wa'ao, wa'achi ihsiamerikopua Riosiai, aamo ahjama ku'ika nayewakao. ¹² Waika taawechiamio ahpo poponiameai, ahpo poonioi nehjimeripua meripuawichio, noonoraai wa'achi iintomeripua tiame, ahpo tatana nehjakaopua ko'ipuamechio; aaata tatanaraai ahpo noono nehjimeripua tiame meripuaichio. ¹³ Yooma wehjoarichi mochikamea, noochi te'teriopa aamoo, nekamuchemeripua; nape wa'a te'tereniai ki se'wika noochi paparaka newitoka puuyakamea, te'ta kajuyachisio, Riosie newipatepuamepua.

¹⁴ 'Ehkoriame Riosi nayewatura Raanieria, wahka ihtoriachi ikipuame iyoteriapua, itapiti tisia iinya tiame yachapuamekopua i'isaeri tiopachi yooreminao, kiisi yachapuachi tiame. Ehkoriame Raanieri tuuya iyonakamea, pu'ka taawechi pu'ka tisia iinya tiame tetewapao, pahtemapua Raanieri cheeriao. Pahteka tetewamea pu'ka tisia iinya tiameo, kaawichiami ujumamitiapua, yooma Uurea weechiami mochikamea. ¹⁵ Aaata ahpo karijampa ihsiamie, ki tekisaa kaawe enemiiipua ahpo itapitiwaoi ma'chipamiao; ¹⁶ aaata wahka nokayameai ki e'enasaa kaawe enemiiipua, ahpo petechioi ahpo wisasoriwa ma'chipamiao. ¹⁷ Pu'ka taawechi peteteka mochikame oowerua, ahpo tatana chiiteka mochikameaipua pehjo, tisia tesiwa te'temeripua! ¹⁸ Pukaepa pu'ka taawechiami noochi paparaka mochtomea, Riosichi itaka mochtomitiapua, ki tuuroi enemichopua wa'a ikipuameo. ¹⁹ Pu'ka taawechiami tisia aiwapuamea, ki nu'uti teeremeripua, ka'chitia taawechi tetewiniame, naayachi o'inia i'ka weee

yachatiasichiopua, neipami ahkai wahka ihtoriachioi. ²⁰ I'ka tísia aiwarío ki kahporatasoopua Riosio, apochi paparamewichioo, aaataai ki itipimeripua ahjakameo. Nape yooma apochi paparakameopua Riosia, ahpo tatana iintapariaopua, kahporatamapua pu'ka taawechiami tísia aiwaka mochitoao.

²¹ 'Waikami taawechiami aaata Riosichi paparamea aaatae ahpo chaanetiaio: "Ne'neo, i'wa kahti Riosie Weratiamea", wahjachikoieoi chaanetiaapua: "Ne'neo, waamikachi kahtipua", ka'te pichikemitiapua pu'kao. ²² E'nameripua weeka aaatao, Riosie Weratiameko tuuyame, nape wihtuka chaachapameripua. E'nameripua tiameo, pichiwaka Riosi nayewameka chaachapame, ahkasioi puuua tiameo, Riosi peenia ihsiwa nokisikao. Ahkasioi puuua Riosi ahpo tatana iintapariaoi, wihkuenaremapua; nape pu'kaopua wihkuenariaoi, kiisi yuumpamapua, te'ta pewatiame mochitoamekopua Riosichio. ²³ Neeea no'o ahjariao, i'ka wa'a ikipuame aamo tuuyenapua, te'ta nane'reka mochitomichio, wahka ihtoriachi ikipuameo.

*Tijoe Tijoetukamea eenechi enameri
(Maateo 24:29-35, 42-44; Ruuka 21:25-36)*

²⁴ Nape pu'ka taawechiami pu'ka aiwari u'matsoopa, taaaai tukapasipamapua, meechaai ahpo mechatajenao choipameripua. ²⁵ So'poriai tewekachi o'iniao, ki ookapi ruhjame tetewipamepua, ahkasi tewekachi ohjoemeai, tísia chachapia noonoimeripua majakao. ²⁶ Waikao nee Tijoe Tijoetukamea, toomarichi eename tetewipamepua tekika, ki teesa tiame tajitoka eename Riosi utewarioe, tahpitika tiame teetoka utapari. ²⁷ Waikao nee Tijoe Tijoetukamea tekisaopua, nuuremania no'o ku'iwario, yooma na'poamichio, no'o poanatariaopua Riosiwichio, yomatiane naomina i'ka weeechi mochikame, ahkasi i'ka wehjoarichi sihkochiamisioi mochikame. Wa'a ikisa tewekachi Riosie apechunatiameoipua wa'asio, yomatiane na'poanuremania pu'kaoi.

²⁸ 'Eemea pepenipamitiapua i'kao, chuunachitia wa'achitarichi no'o aamo masitia: Pu'ka oowarao rahtatiame uuyoiopua sawatakao, nane'riame teemea waikao, paamuni asiriamekopa wa'asi. ²⁹ Wa'achitia i'ka a'chitiame simiyoiopua, taaa ikiyao, meechaai, so'porioi tiame tutukapasipasoo, no'o eenamechitiapa nane'riame enemeripua, no'o Tijoe Tijoetukameo, aamo ta'pechi muirachi weeriamechitiapua, erakopuamekoopua wa'asio. ³⁰ Yooma ihji wa'a tiame teetomeria, pichiwa wa'a teeremeripua kajuyachi taawechio, ke'chu wahjipoi waikami mochikame, tetewimerio. ³¹ Tewekaa weee tiamea wahjipatarepua, nape ihji no'o chiiaa te'ta pichiwapua, kiisi wehchi wichika itipimeripua.

³² Nape pu'ka keenako ikimia ihita taaweoio, ki aawata nane'riamepua pu'kao, Riosi ku'iwari tewekachi mochikameai, neeeai wehjoarichi ti'tijoechitiaoi kiisi nane'riamepua, apoche no'o Noono tewekachi kahtiamera, nane'riamepua pu'kao.

³³ 'Wa'a tiachipa eemea, pusakameche mochitopuapua no'oche enamia inataka, ki nane'riapa achini keenako no'o enemaiopua. ³⁴ Ihjia naatika tiamepua, aaata tijoe teekora seenu weeechi akipakamechitia, ahpo tehkiwao ahpo tekipanatewa tooesaopua yoramichio, ahkasi ahpo eenachisi. Puuua ahpo ta'pechi yeetepawa tekipanatewaopua, chaanasa simirepua: "Ka'te kochika yasimitia muuua, eenechi enaionia senawata enamitienia." ³⁵ Wa'a tiachipa eemeai pu'kachitiaoi, ka'te kochika mochitomitia no'o enamiaopua, ki nane'riamekapa eemea, achini keenako no'o enamiaio, seenekachioinia tukapasipooi enamaoinia, naasipa

tukaooi seenekachio, seenekachi totori oowira kusuyoopua marikarowa, piarioiopua seenekachi. ³⁶ Aamo inateka mochtitopuapua, ki aamo kokochiame tewipuawichio, senawato no'o eenoiopua. ³⁷ I'ka no'o aamo chaania, yomachi weechi mochikame chaaneka chiiamenia: ¡Ka'te natakia mochtitomia eemea, senawato no'o enamiao!

14

Eesusi noriwi chapipua katewewa

(Maateo 26:1-5; Ruuka 22:1-2; Waani 11:45-53)

¹ Ooka taawe toiriai Semejenato pahko enamiachio, paani ki rewaruamea koi'wachio. I'isaeri tiopa ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuamea i'isaeri iyoteri ti'tijoea tiame, Eesusi achini yooraka ahpó chapimia i'yariaipua, wihkueka merimo o'rakapua pu'kao. ² Nape ookapi puua chaachaparepua:

—Nape pahko simiyoiopua pehjo, ka'chi yoramete teemea pu'kao, ki tahpitika noonowemichio pahkochio.

Oowitiame peeniajuwa to'wekame Eesusi moochi

(Maateo 26:6-13; Waani 12:1-8)

³ Eesusia Wetania mochiwachi eenariaipua Siimoni ta'perachi, Reperame teewataniame tijoe ohjírachi. Eesusio meesa weeriachi kahtioio, wa'a enarepua aaata oowitiame, piie riimeta pochikame tísia nateyame sewajuya makotoame, apoche narato tewaniame netetiamé sewajuya. Puu oowitiamea pu'ka riimeta kuhtarachi kahponasaopua, Eesusi moochi to'wepua pu'ka riimeta peeniajuwa. ⁴ Waikao wa'a iintokopao pu'kao, ookapi wa'a mochikamea, nekaweka tetewarepua pu'ka oowitiameo. Wa'a erakoapa puua, ahpó chaachaparepua:

—¿Achini iikai na'atame puua tísia nateyame peeniajuwa?

⁵ ¿Nehjimetioipua pu'kao ohso kaawe, paika sientó taawechi yowiwame hekkisi, pu'ka toomieo, tesiwa te'tiamera ku'ime teereriaipua?

Wa'a chaachapaka na'areriaipua oowitiameo.

⁶ Nape Eesusia wa'a chaachapopa pu'kao, chaanerepua:

—Ka'te na'ara chaachapa eemea i'ka oowitiameo; ¿achini iikai na'ara chaachapame ihji oowitiameo? Ihji oowitiamea kihta ki kaaweruma iintokamepua, ohsotia puua, te'ta kaawerumara iintowa iintokamepua.

⁷ Aaata te'ta tooremumeo, senepi taawechi amochi iinuemeripua ku'ipuamewichio, nape no'ooo, ki senepi taawechi amochi iinuemeripua. ⁸ Ihji oowitiamea ahpó tesiwatia iinukai i'ka peeniajuwa, no'o moochi to'wekamepua. Ihji oowitiame iintoriaa, ke'chu no'o mukuyoi, no'o weerewachi chuhchekamepua peeniajuwa, no'oo, peeniajutiamé katewepuawichio, teesotatiachio, wahjipame toaniachio. ⁹ Pichiwa aamo chaaniamenia i'kao, ihji oowitiamea i'ka noochi iintoriao, ahkaai i'ka wehjoarichi Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatutiachio, i'ka oowitiame kaaweruma iintoria inatepaka mochtitopuamepua.

Uurasi tewaniame Eesusi noriwi nehjaria

(Maateo 26:14-16; Ruuka 22:3-6)

¹⁰ Uurasi Ihkarióte tewaniamea, piiripi puu oosa mariki aampa ooka ajawariaa, i'isaeri ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuamechi simirepua, Eesusi noriwi nehjiwa ahjama nayewamia. ¹¹ Waikao puu i'isaeri tiopachi te'ta pa'pamuratuamea Uurasi chia inamukapao, kaawe erakoka natetemo tuurepua natekarao. Waikao o'inia Uurasia, o'inerepua i'yasika achini iintoka ahpó nehjimia Eesusiopua.

Taamo Paamira Eesusi Semejenato pahkokoi, aari ko'karia

(Maateo 26:17-29; Ruuka 22:7-23; Waani 13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)

¹² Pahcha pukeri o'iniachi taawechi Semejenato pahkoo, ki rewaruraeme koi'wachio paanio, po'wa Riosi oowewariwichio meriwachio, Eesusi ajawariaa iinatukerepua Eesusio:

—¿Akana aamo yorajeranimua, Semejenato pahko ko'kopuachio?

¹³ Waikao Eesusia ooka ahpo ajawaria uusaopua, chaanerepua:

—Waami siimpamitia eemea muuwari mochiwachi. Wa'a tetewimeri eemea aaata tijoe sikorichi neeroi mahtotoame. Pu'ka na'naritopuapua, ahkasi ta'pechi pakiyachisi. ¹⁴ Wa'a ta'pechi pakiriachio, chaanemi-tiapua wa'a kariwaemeo, taamo Masitaria aamo iinatukenurekapua, akana yooreko yorapuamekopua, Semejenato pahko ko'kopuameo, ahpo ajawaria ahjama ko'komiachio. ¹⁵ Waikao apoe aamo ne'netemapua, akana yooreko aamo yorania pu'ka kooameo, te'pa raampatakarichi yoorémina. Waikao wa'a yorapuapua pu'ka kooameo, taamo ko'komiao.

¹⁶ Waikao Eesusi ajawariaa, wa'a siimpasaapa wa'a muuwari mochiwachio, yooma ahpo chaaneretiachitia tetewarepua wa'ao. Wa'a yooremina yoorarepua waikao, pu'ka Semejenato pahkokoi koi'wao.

¹⁷ Waikao Eesusia tukapasipasoopua, wa'a eenarepua ko'komiao, ahpo oosa mariki aampa ooka ajawaria ahjamao. ¹⁸ Waikao Eesusia ahpo ajawaria ahjama mochinioiopua koi'rachio, koakao, chaanerepua ahpo ajawariao:

—Pichiwa aamo chaaneniame neeea, piiripi i'wa koayame no'o ahjamao, no'o toomichi noriwi nehjimerikopua.

¹⁹ Waikaopu ajawariaa, tisia yuuwesipakaopua, yoomahka pipiripi iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:

—¿Neeejoare Paamira?

²⁰ Eesusia nehjiarepua:

—Piiripi eemepua, i'wa mochikame no'o ahjame, oosa mariki aampa ooka, no'o ahjama pehtorichi ichuka koayame. ²¹ Ihji no'o Tijoe Tijoetukamechi iintopuamea, Ehkoriai Iyoterichi chiia iintopuamepua; nape ¡Ai puu no'o noriwi nehjakamea, epeche kaawe eneriaipua ki naawasaa!

²² Wa'a cheka Eesusia koaka mochinioio, piiripi paani uusa cheryema kiasaopua ahpo tewekachi Noonoo, naasipasi chi'wanasa pu'ka paanio, chi'wapame ki'yarepua ahpo ajawariao, eee chaaneka:

—Ihji paania no'o weerewapua. Ko'komitia eemea pu'kao.

²³ Wa'a ikisaopua, paaso to'wame uusaopua tiameo, tewekachi ahpo Noonoo cheryema kiasaopua tiameo, ahpo ajawaria iijinurerepua pu'kao, pu'ka paasochi maaniamepua. Waikao Eesusi ajawariaa, yooma ahka iijirepua pu'kao. ²⁴ Wa'a ikisoopa ahpo ajawariao, chaanere Eesusia:

—Puuu paasochi maaniame aamo iijiriaa, no'o eerapua, puuu eeraa Riosi ehkoriai mochiame ahjama kateweria pichiwatamepua, no'o eera wi'sumiae pichiwataniame. Ihji eera no'o wi'sumiaa, ki ookapi tatakoriaamewichio piipatepuamepua. ²⁵ Ehpeo pichiwa chiiamenia, ki oosa no'o iijimerikopua, i'ka echijuwari neeroraopua, ahkasi no'o Noonoo ye'karichi no'o yasipaka ye'kachisi. Ahkasi waikamisi iijimerinia eenechio, i'ka echijuwari neerora, weemera ye'karichi.

Eesusi ka'itawa Peeroe

(Maateo 26:30-35; Ruuka 22:31-34; Waani 13:36-38)

26 Neipao, aari koi'wame ko'kosaapua, Riosi wikatari wikatasaapa wa'asio, Ooriwo roomosachite e'enarepua E'semaní siimpakao. 27 Wa'a nokisiaio, chaanere Eesusia ahpo ajawariao:

—Yooma eemea noochi paparamekaio, ehpe tukao wa'api no'o chapitioo, piineri no'o toaka ujumameripua, Ehkoriaami Iyoterichio, eee chiiamekopa: “Me'rema neeea tepuyamerao, wa'a ikitiaapa po'wa tepuyaa, yooma chi'ripamapua.” 28 Meripuamenia me'yao, nape eenechi oijenamerinia; oijenasaapa neeea, Arirea ihsimania wa'a aamo e'enoio.

29 Waikao Peeroa wa'a chiiopa Eesusio, chaanerepua:

—Pe'yachi wahjachi aamo ajawariaa, aamo piineri toita, nape neeea ka'i.

30 Nape wa'a chiiopa Peeroo, Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa aamo chaaniame neeea, i'ka wa'api tukaoo, ke'chu oosa kusuyoi totori oowirao, paisa simiyame no'o ka'itamiiitemua, kiisi no'o machiyo tuuka.

31 Nape Peeroa utewaeme naawesakao, eenechi chaanerepua Eesusio:

—Nape neeea ahkasioi meripuameaio, kiisi aamo ka'itamerinia.

Waikao yooma Eesusi ajawariai, wa'achi chaachaparepua tiame.

*Eesusia ahpo tewekachi Noonoma nayewani, E'semaní tewaniachi
(Maateo 26:36-46; Ruuka 22:39-46)*

32 Ehjepamio, E'semaní tewaniachi ajasirepua. Eesusia wa'a ajasitioopua, chaanerepua ahpo ajawariao:

—I'wa no'o puuyemitia eemea ku'itapio, no'oo no'o Noonoma nayewachisi pehji.

33 Waikao Eesusia, wa'a toisapa ookapi ahpo ajawariao, Peeroche i'torepua, Aakowoo Waani tiame. Pu'ka yeeka simiyaiopua, tisia iyana eraparepua. 34 Wa'a erapakaopua Eesusia, chaanerepua ahpo yeetoao:

—Ki nu'uti tahpitika e'ramenia noochio, no'o iikachi yuuwesiwao, ahkasi mukime e'ramenia. I'wa itipimitia eeme ku'itapiopua pahchu, nape ki kokochika.

35 Waikao Eesusia, teesa wamichuri akiparepua ahpo Noonoo tewekachi kahtiamie ahjama nayewamia. Wa'ao chopokorieka weripakao, ahpo Noonoo, ahpo aiwamia se'witepua itanerepua. 36 Pu'ka ahpo Noonochi itakao, eee cheerepua ahpo Noonoo:

—Muuu no'o No'noo, kihta iinuame aamowichioo, ki kajuka iintome tiaao; pukaepa no'o se'wijeramenia i'ka tisia no'o aiwamiao, nape ki no'o e'rachitia iintoka, aamokamera e'rachitia ohso kaawe.

37 Ehjepao ahpo paika ajawaria toariachi enasaa, kokochiamie tewarepu pu'kao. Eesusia wa'a te'teriopa pu'kao, yooma pusatesaopua pu'kao, chaanerepua Peeroo:

—Siimoni, ¿kohchiamie muuua? ¿Kiisi pusakame yasime e'ramemua ku'itapioi, ne'neka yasimitiooi? 38 Ne'neka mochimitia eemea Riosichi itakao, ki aamo eenechi ahsemichioopua aamo nahsinapari kochirewao. Aamo ki kochimeriko e'raio, aamo wa'api resipariwaa, aamo kochipatiamepua.

39 Waikao Eesusia, eenechi simisaapua ahpo Noonoo ahjama nayewamiao, eenechi simiterepua cheekao, pu'ka wa'api naewaka.

40 Eenechi enasaapua oosa simiyachi ahpo ajawaria ne'nemiao, eenechi kokochiamie tewarepua pu'kao. Eesusia pusateniaio, kihta nehjame erakorepua, tisia kochinariapa. 41 Ehjepa eenechi enasaa Eesusia paisa simiyachioopua, chaanerepua ahpo ihsiachi yeetarioa:

—¿Iiweta resipuna eemea kokochika? Soparanipa wa'asi; ahseparupua wa'asi keenakoo, no'o Tijoe Tijoetukameo, nanaaramechi nehjipuachio. ⁴² ¡Yaapiti mochisisa! Nahpe waami wahja itipiriachi!

Wahja itipiriachi asisaapa Eesusia chaanerepua pu'kao, yooma ahpo ajawariao:

—Wa'atikia ihtoame tijoeapa, no'oo Tijoe Tijoetukameo, noriwi toomichi nehjakamea.

Eesusi chapisa, i'toniame

(Maateo 26:47-56; Ruuka 22:47-53; Waani 18:2-11)

⁴³ Wa'a chiiioi Eesusiopa, wa'atikia ihtore Uurasiapa, Eesusi noriwi toomichi nehjakamea, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa. Ihjia, ki ookapi merimacheta makotoame, yeetoka eenariamepua, wahjachi puuaa, kuuu ahjae wewepua makotoka e'enakamepua. Puuaa te'te ne'neserosi te'ta pa'pamuratuamee uhjuratiame enerepua, iyoteri ti'tijoe uhjuratiame tiame, wahjachi ti'tijoe uhjuratiame tiame, o'ochetiame pirenaturi tewaniamee. ⁴⁴ Uurasia Eesusi toomichi nehjiao, chekame eneriapua: "Pu'ka aaata no'o chuchuyao, pu'ka chapisa i'topuapua, kaawe chapitoka, ki aamo neipumichiohua."

⁴⁵ Pukaepa puuaa asisaapa, Eesusi naaepakao:

—¡Masitari! —cheekao, chuchurepua. Waikao i'isaeri pa'pamiratuame soontarowaraa, Eesusikamera chapirepua.

⁴⁶ Wa'a yooraka chapinioi Eesusio, i'topuawichioo, ⁴⁷ piiripi Eesusi ajawariaa, ahpo merimacheta ma'chipasa, nakachi meteka tehpunerepua, te'ta ne'neserosi paamiratuameopua, ku'ira.

⁴⁸ Waikao Eesusia chaanerepua ahpo chapiriameo:

—¿Eemea nasimachetawaeka e'enakamepua, kuuu makoka tiame no'o chapimiao, eemea no'oo aaata ichikoameka yooramepua? ⁴⁹ ¿Achini iikai ki no'o chapika eemea, no'oo i'isaeri tiopachi senepi taawechi no'o tetewaio, no'oo masiteka ihsioio? Aa, nape wa'a teetoame ihjia, Ehkoriaami Iyoterichio wa'a chiiamekopa, wa'a ikikache itipimerikoopua.

⁵⁰ Wa'a ikinioio yooma Eesusi ajawariaa, piineri toisa ujumarepua.

⁵¹ Piiripiche temari na'naritoriaipu, nape puuui chapinareretiaipua tiame; ⁵² nape puuui wisasoriwarachi chapiniaopua, yasipaka newika poiyaame u'marepua.

Eesusia te'ta i'isaeri napawiriachi

(Maateo 26:57-68; Ruuka 22:54-55, 63-71; Waani 18:12-14, 19-24)

⁵³ Waikao Eesusia, te'ta ne'neserosi paamiratuamechi i'toretupua. Wa'ao yooma ne'neserosi pa'pamiratuamea, o'ochetiame tewaniameapua tiame pirenaturi, wa'a ikisa iyoteri ti'tijoeapua tiame, wa'a weruma nanapawiwa nanapawiniachi napawirepua. ⁵⁴ Peeroa mehka weritoka ne'netoka, na'naritosaaipua, ahkasi te'ta neeserosi ta'perachisi eenarepua, wa'a ta'pechio na'iretiopao, wa'a weriparepua tatapamiao, wa'a ta'pechi inatiame tatapachi.

⁵⁵ Wa'a weruma napawitiachio, yooma i'isaeri pa'pamuratuame wa'a e'enakamea, yooma te'ta, Eesusi na'ara iintoria i'yeriaipua iinatukekao, nape itapiti merime teerewa; nape Eesusia kihta tewikeretupua, ihtaoi weruma na'ara iintoriao. ⁵⁶ Aapoe muuwaeme wihtuki Eesusi wenejiao, ki napati wa'achi chaachapaka wenejirepua, aapoe wa'api ahpo nateparika nayewapapua. ⁵⁷ Nape wahjachi wa'a e'nakamea tiamea, wihtuka wenejiriaipua Eesusio, eee chaachapakao:

58 —Teemea i'ka tijoeo, inamukamepua chiiameo: “Neeea i'ka tiopa ti'tijoeo netetiameo, nooe wa'api ru'minasa i'ka tiopao, paika taawechei werapamania eenechio” —wa'a chiiame inamukame teemea.

59 Nape wa'a chachapaipua wenejikao, ki napati wa'achi chachaparepua.

60 Waikaopu ne'neserosi te'ta weruma paamiratuamea, werisika wa'a napawitiachi naaspao, iinatukerepua Eesusio:

—¿Kihta nehjianimua aamo wenejiwao? ¿Ihtana chanimamua aamo nehpuakao?

61 Nape Eesusia wa'a chaaneniaio iinatukekao, kihta nehjiarepua, piiripioi naera. Waikaopu ne'neserosi te'ta weruma paamiratuamea, eenechi iinatukerepua Eesusio, cheeka:

—¿Muuupu te'ta Riosie Weratiamea, te'ta Riosi Kaaweruma Taanaraa?

62 Eesusia nehjiarepua:

—Eje'e, neee puuuu. Eemea wahka ihtoriachio, no'oo Tijoe Tijoe-tukameo, no'o Noono te'pa kahtiami Ki Teesa Utewaeme kahtiachi ahjama, ahjamina kahtiami no'o tetewimeripua, wa'a o'iniaopua tiameo, toomarichi weritoka no'o tekiyame tetewimeripua, i'ka weeechio.

63 Waikaopu ne'neserosi te'ta weruma paamiratuamea nekakao, ahpo wisasoriwa panisuka si'panarepua, wa'a iintosaapua, chaanerepua wa'a napawikameo:

—¿Ihtanawichio epeche wenejiwa nakitariapua? 64 Inamukame eemeapa, na'araka nayewamekopua Riosichio. ¿Ihtana chaachapame eemea pu'kao?

Waikao yooma ahkoo, meripo tuurepua Eesusio.

65 Waikaopu Eesusi chokichi ajakamea, o'inerepua Eesusi akachupeka. Wa'a nokisao, Eesusi puusira to'peka wewesao, chaachaparepua:

—Ehsoo, ¿aatana ihsirupu aamo wewekao? —chaachaparepua na'arekao.

Wa'a nokisao Eesusio, wa'a inatiame soontaroa, nanarichi wewesa ma'chiparepu iinatukeniachio.

Peeroa Eesusi ka'itani

(Maateo 26:69-75; Ruuka 22:56-62; Waani 18:15-18, 25-29)

66 Wa'a ikitioio Eesusio, Peeroa teere weririaipua pehji, napawitiachi ma'chi. Wa'aoi wa'a eenaka piiripi oowitiame neeserosi ku'yamea, 67 wa'a weeriamae tetewapa Peeroo, na'isuwe tatapaka, puuuu kaawe ne'nepaka Peeroo, chaanerepua:

—Muuu tiamepua, Eesusi Nasare ohjoeme ahjama oiyamea.

68 Wa'a chaanetiapa Peeroa ka'itarepua cheeka:

—Ka'i, kiisi machiyamenia pu'kao. Neeea aamo chiiiao, ki nane'riamenia.

Wa'a chaaneretiaapa Peeroa, ma'chi machenarepua waikao, wa'api wa'a ta'pechi muiwachio. Pu'ka wa'apichi kusuriamae totori oowiraai. 69 Puuu wa'api oowitiamea wa'a ku'yamea, eenechi tetewapa Peeroo, chaanerepua wahjachi wa'ami ajakameo:

—Ihji tijoeai, puuupua tiame Eesusi ahjama oiyamea.

70 Nape Peeroa, eenechi ka'itarepua, ki pichiwako tuukao. Waikao puuu ajakame tuuyetiamea, ehjepamio paisachi simiyachio, chaachaparepua Peeroo:

—Pichiwa muuupua tiame, pu'ka tijoe chapitiame ahjama oiyamea, Arirea ohjoemehitia nayewamemua.

71 Waikao Peeroa, tisia utewaeme ahpo ka'itarepua, eee cheekao:

—¿Kiisi machiyamenia pu'ka tijoeo, aamo chaachapao!

⁷² Wa'ataiaiche, eenechi kusure totori oowiraa, paika simiyachiopua. Waikao Peeroa inateparepua, eee aho chaaneretia Eesusio: "Ke'chu oosa kusuyoi totori oowirao, paisa no'o ka'itameri muuuu, kiisi no'o machiyo tuukao." Pu'ka wa'a aho wa'a chaaneretia inatepakapaopua Peeroa, nanararepua tisia yuuwesipaka.

15

Eesusi Piiratoe, utewaeme iinatukewa

(Maateo 27:1-2, 11-14; Ruuka 23:1-5; Waani 18:28-38)

¹ Ma'chirepasooa yooma ne'neserosi pa'pamiratuamea iyoteri ti'tijoea tiame, o'ochetiame pirenaturia tewaniameapua tiame, wa'a ikisa yooma puuu te'ta weruma peereira pa'pamiratuameapua tiamea, Eesusi o'yesa i'tonurerepua Piiratochio. ² Waikao Piiratoai wa'ao, iinatukerepua Eesusio:

—¿Muuukosapu i'isaeri yawichia?

—Wa'atepua, amoe wa'api wa'a chiiamepua —cheeka nehjiare Eesusia.

³ Waikao ne'neserosi pa'pamiratuameo, weeka itapiti utewa chaachapopa wenejikao, ⁴ iinatukerepua eenechio chaaneka:

—¿Oowera kihta nehjianimua aamo wenejiwao, ki ookapi aamo wenejiniaio?

⁵ Nape Eesusia kihta nehjiarepua. Waikaopu Piiratoa: "Aatia wa'a tiamejuarepua", eraparepua Eesusio.

Eesusi merinurewa muuwarie

(Maateo 27:15-31; Ruuka 23:13-25; Waani 18:38-19:16)

⁶ Piiratoa senepi pu'ka pahkokoio paamuachio, aaata na'sonatiame toayame eneriaipua aaata peeresoo, aatanakamera peereso ma'chi toinuraniame ti'tijoeo. ⁷ Waika taawechiamio wa'a iinueniame eneriaipua piiripi peereso Warawasi tewaniame, wahjachi ahjama pirenatuka ti'tijoe ko'yame, puuuu muuwaeka nasiwaniachi nasiwakame, aho yeetowa nasiwaniame ahjama. ⁸ Waikao muuwaria, Piiratoa senepi paamuparichi ijintoakamera yoranurarepua, aaata piiripi peereso ma'chipaka toiwame.

⁹ Waikao Piiratoa chaanerepua muuwario:

—¿Aatanakamera nahki eemea toipuaichioo, i'ka i'isaeri Yawichiwara?

¹⁰ Wa'a cheere Piiratoa, nane'rejeretoapa pu'ka ne'neserosi pa'pamiratuameo, aho paamiratuwa wa'inaka wenejriopua Eesusio.

¹¹ Nape ne'neserosi te'ta pa'pamuratuamea yooma muuwari noonotekao, weeru chaachapaterepua, Warawasikamera itamichio puhjepuawichoo.

¹² Waikao Piiratoa eenechi iinatukerepua cheekao:

—¿Nape ihtana no'o yorajerani eemea waikao, i'ka i'isaeri Yawichiwarao?

¹³ Waikao muuwaeme wenejiameraa, chaachaparepua siinakokao:

—¿Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

¹⁴ Piiratoa chaanerepua waikao:

—¿Ihtana na'ara iintokamesapua naajuo, ahkasi meripuawichioo?

Nape muuwaria simiterepua chaachapakao:

—¿Kurusichi me'yáaa, kurusichi me'yáaa!

¹⁵ Waikao Piiratoa kaawe itipinariapa pu'ka muuwari ahjamao, Warawasikamera puhjerepua waikao. Waikao Piiratoa wepinurarepua Eesusio muuwari tetewachi, wa'a ikisao Eesusio, aho soontarowao, kurusichi merimia i'tonurerepua.

¹⁶ Waikaopu soontarao, ke'chu kurusichi merimia i'tomiaio, yawichikarichi ta'perachi i'tosaapua Eesusio, wa'a napawinurarepua

yomatiamе soontarowa. ¹⁷ Wa'aopua Eesusio, sehtamurame mopowakira chuhchéretupua, wa'a ikisapapua moochio, wehcha mosokira netetiame yahcheretupua. ¹⁸ Wa'a yorasaapa na'arekao, chaachaparepua siinakoka: —¡Nee, ne'neopu isaeri Yawichio!

¹⁹ Wa'a chaachapakao, moochi weparepua kuhsie, akachupekao. Wa'a nokisaapa, chopokorieka aajapekao, na'arerepua ahpo yawichi teewaka. ²⁰ Neipapa wa'a nokisapa na'arekao, puhjerepua wisasori sehtamurameo, waikao wa'a ikisaopua, wa'api pu'ka wisasorira chuhcherepua eenechi. Wa'asi wa'a nokisapao, ma'chiparepua waikao, kurusichi merimia i'tomiaopa.

Eesusia kurusichi meriwa

(Maateo 27:32-44; Ruuka 23:26-43; Waani 19:17-27)

²¹ Piiripi tijoe Siirene eenamea, Siimoni tewaniame eneriaipua. Ihji Siimoni tatanaraa, Arejantoro eneriaipua piiripia, piiree Ruujo tewaniame. Ihji Siimonia, wasachi tekipanai eenaka wa'ami u'matoio, utewa yoraretupua, Eesusi kurusi mahtotoa, ku'ika mahtotomichio.

²² Eesusia Ókota tewaniachi i'toretupua, Wahjipakame Mo'ojoa, cheeka chaniwame rieko naewaniachio. ²³ Wa'ao Eesusio, wiino ooweretupua miira na'petiame, nape Eesusia ki nakirepua pu'kao. ²⁴ Waikaopua Eesusio mukimichioo, kurusichi chucharetupua. Wa'a noonowisaa soontarowa Eesusi wisasoriwao, ahpo newitopua te'erepua Eesusi wisasoriwichioo, nane'renariapapua aatakamera newitoka machenamerikopua Eesusi wisasorieo.

²⁵ Pu'ka kurusichi chuchanioio, watani keenako enerepua. ²⁶ Wa'a kurusichioipua, itapiti iyoteri chuhcheretupua, eee chiiame: "T'isaeri Yawichira ihjia." ²⁷ Wa'a Eesusi meriwachio, ooka ichikoame ko'iretupua tiameo kurusichi chuhchakao, piiripi ahjamina, piiree owemina. ²⁸ Ookapi ehkoriaimi Riosi iyotaperichio, i'ka eee tiame ikipuame nayewakao, eee chiiamepua: "Ki ka'karuma ti'tijoechi tetewipumeepua."

²⁹ Wa'ami u'matopamea mo'rewakao, Eesusi na'arekao, chaachaparepua:

—Ehso muuua, tiopa ru'minamo tuukamekai, paika taawechi weramo tuukamekai eenechio, ³⁰ ¿achini iikai ki aamo Riosi utewarie tekika aamo newipanimuma wa'a kurusichio? ³¹ Ne'neserosi pa'pamiratuameai, wa'a ikisa iyoteri ti'tijoeai, wa'ami u'matopaio, na'arerepua tiame chaachapaka:

—Kaawe newipaterepua wahjao, nape ahpo wa'apio ka'chi iika ahpo newipateme e'ramepua. ³² ¡Riosie Weratiame enesaa, apoe wa'api ahpo tekipumetepua kurusichio, wa'a iintosoopua pu'kao, pichiwa i'isaeri Yawichirako, erakopuawichioipua pu'kao!

Wahjachi ookaa kurusichi chuchukuameaa tiame, na'ara chaachaparepua Eesusio.

Eesusia mukuna

(Maateo 27:45-56; Ruuka 23:44-49; Waani 19:28-30)

³³ Oowetawe enetoioa, yomatiamе weeechi tukapasiparepua, ahkasi paikachi keenakoosi. ³⁴ Wa'a keenako teetoio Eesusia, weeru sisinakao chaacharepua:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —puuua cheeka cheerepua: No'o Riosiwa, no'o Riosiwa, ¿achini iikai piineri no'o toanimua?

³⁵ Wahjachi wa'a mohikamea, wa'a chiiame inamukapaopua Eesusio, ahpo chaachaparepua:

—Keepukao, ehkoriaimi Eeria paaechanipu, ehkoriaimi Riosi nayewatura.

³⁶ Waikao piiripi puu inamukamea, ikanati u'masika ikanati a'potiame uusaopua, wiino cho'koamechi saampatesaopua, kuhsichi chuchasa Eesusi ooweparepua wa'apote, pi'pimichio. Wa'a iintosaopua cheerepua ti'tijerio:

—Puuetariaopua pehjo, enamakoipu Eeriaa tekipumia.

³⁷ Nape Eesusia weeru sisinakao, mukurepua wa'asi. ³⁸ Pu'ka wa'apichioi, puu wisasori te'ta i'isaeri tiopara iyoriwachi to'piamea, cha'rika si'parepua te'pasi o'inia teeresi. ³⁹ Waikaopu rooma kapitaia, Eesusi tawemina weripakao, cheerepua:

—Pichiwa Riosichi eename eneriai ihji tijoea.

⁴⁰ Wahjachi ooweruai wa'achi ajariaipua mehka ajaka ne'neka. Puu piiripia, Maaria Maarena tewaniame eneriaipua, piire Maariaa, Saantiao epeche nu'utira poonira yeeyera enerepua, puua wa'api Maariaa, Oose yeeyera enerepua tiame, Sarome yeeyera tiame. ⁴¹ Ihji oowerua, Arirea o'inia Eesusi ahjama e'enariame enerepua, Arirea kahtioi Eesusio, tisia ku'ikame. Wa'a nokarepua tiame wahjachi weeka ooweruai, Eesusi na'naritoka e'enakame Eerusarenisio.

Eesusi mukiso katewetiame

(Maateo 27:57-61; Ruuka 23:50-56; Waani 19:38-42)

⁴² Semejenato pahkowichio kateweniachikoo, tukapasipachioopua wa'asio, pu'ka meereopua resipuniame taaweckioopua wa'asio, ⁴³ Oose Arimatéa ohjoemea, naanaso eratoka Piiratochi eenakao, Eesusi weerewara itanerepua. Puu Oosea Te'ta Weruma Pirenatuwa tewaniamechi piiripia, weruma yooreniamechitia tetewiniame eneriaipua. Puua tiameo, Riosi ye'kari puuyetoka yasitoame eneriai puua. ⁴⁴ Nape Piiratoa Oosee itanetiapa Eesusi weerewara, tahpitika eraparepua Eesusio, ikanati mukuriopa. Pukaepa paaerepua ahpo kapitaio, Eesusi pichiwa mukuria iinatukenariapa. ⁴⁵ Waikao Piiratoa, pichiwa mukurio tuuyetiapa kapitaieo, reesiserepua Ooseo, Eesusi weerewara tekipusa i'tomichio. ⁴⁶ Waikao ihji Oosea wisasori tohsaname tarisapaopua, simirepua Eesusi weerewara tekipumia. Wa'a asisa tekipusa Eesusi weerewara ahpo ku'iwa ahjamao, pu'ka ahpo i'toria wisasori tohsanamechi ikapisaapua, wahjipame toaniachi i'tokaopua, yooremina teekarepua. Wa'a tekisaopua muirachio, weruma tehte rahpename chihturamee to'perepua. ⁴⁷ Maaria Maarenaa, Maaria Oose yeeyeraa tiame, tetewakamepua pu'kao, Eesusi weerewara tekitiachio.

16

Eesusi oijenawa wahjiparichi o'inia

(Maateo 28:1-10; Ruuka 24:1-12; Waani 20:1-10)

¹ U'matosoopa resipuniachi taawechio, Maaria Maarenaa, piirechi Maariaa Saantiao yeeyeraa, Sarome tewaniamea oowitiame tiame, peeni-ajua tararepua Eesusi weerewarachi chuhchemia. ² Waikaopua pu'ka oowisari pahcha taawechio, Eesusi mukutekitiachi siimpapua pu'ka peenijuwari chuhchemia. ³ Piari taaa macheloi wa'a siimpakao ahpo chaachapasiriaipua:

—¿Aatana taamo wahjoneta Eesusi tekitiachi muirachio?

⁴ Nape ihji oowerua, ajasisaapa wa'a Eesusi mukukatewetiachio, tehte wa'a to'piameo, ikichatiame tewarepua. ⁵ I'kao, wa'a muisoopua mukukatewechi yooremina ne'nemiao, wa'a yasarepua aata Eesusi tekitiachi ahjamina, tepekuma tohsaname wakiraame. ⁶ Puu oowerua

tísia majariaipua pu'ka tetewakao, nape puu wa'a kahtimea Eesusi tekitiachi ahjaminao, chaanerepua ooweruo:

—Ka'te majakoo, eemea Eesusi Nasare ohjoeme i'yamepua kurusichi meritiame, nape puuua ki'tiamepua i'wao, oijenakame puuupa wa'asi.

⁷ Wa'a cheesaapa Riosi ku'iwaria, chaanerepua tiameo:

—Yaapiti nonoraka Eesusi ajawaria tuuyemitiapua, Peerokamera pahcha, pu'kao chaanepuapua: Eesusia Arirea ihsimeriko tuuyo, ke'chu ahpo ajawaria wa'a e'enoipua, ke'chu meriwaio ahpo ajawaria chaaner-
iachtia.

⁸ Waikao oowerua, u'mapaka puuyarepua mukukatewerachio, ahpo sasaweka tísia majakame. Pukaepa aawata tuuyerepua pooechi u'mapasiao.

Eesusia Maaria Maarena machejena

(Waani 20:11-18)

⁹ Piiripi puu u'masikamea Maaria Maarena enerepua, pu'kao Eesusio oowisani nanaarari puuyaneria weerewachio. ¹⁰ Puu Maariaa piirechi ooka ooweru ahjamao, riisaka e'enarepua Eesusi ajawaria mochikachi, Riosi ku'iwaria ahpo chaaneria tuuyemia. Wa'a ajasisaapua, tísia yuuwesiametewarepua Eesusi ajawario, naarakoka mochikame. Waikaopua oowerua, chaachaparepua Eesusi ajawario, eenechi oijenariame Eesusia, wa'a cheeka tuuyetiametee Riosi ku'iarieo, Eesusi tekitiachi yasariameo. ¹¹ Nape ihji Eesusi ajawariaa, wa'a chaanetaiopua oowerueo, kiisi pichiwako chaachapame tuurepua.

Eesusia ahpo ajawaria machejenena pooechi

(Ruuka 24:13-35)

¹² Neipatakiro Eesusia, ooka ahpo na'naritoamera machejenerepua pooechi nokisinioio, nape sewina tiame weritopa, ki machiriapua Eesusio.

¹³ Nape waikachuriami machisaapua Eesusikoo, ikanati siimparepua Eesusi oosa mariki aampa piiripi ajawaria mochikachi, tuuyemia pu'kao. Nape puu Eesusi ajawariaa, kiisi pichikerepua pichiwa tetewiko tuuyeti-
aipua.

Eesusi ahpo ajawaria uhjurani nayewatumichio

(Maateo 28:16-20; Ruuka 24:36-49; Waani 20:19-23)

¹⁴ Pu'kachi meeriamio Eesusia, senawato yooma pu'ka ahpo oosa mariki aampa piiripi ajawaria mochikachi machejenerepua, aaata ohjoewachi meesamina mochikoi. Eesusia wa'a machejenekao, te'yarepua ahpo ajawariaopua chaaneka:

—¿Achini iikai ki pichikeka eemea, no'o oijenario tuuyetiaio? Tísia peewame eemea iikachio, kiisi pichikekapa eemea aamo tuuyetiameo, aaata amochisi e'enakameo. ¹⁵ Neipa wa'a chaanesapaopua Eesusia, ahjama ko'karepua. Ko'kosepasaopua, ke'chu machenaipua wa'a ta'pechio, i'kao achini nokisimia kaawe tuuyerepua. Pu'kao eee chaanerepua:

—Eemea ehpe o'iniaio, yomachiami mochiwachiami siimpamitiapua, yooma ihta no'o iintoria nayewatumia, ihtana iintoriopua no'oo, yooma noochi pararakameo newipatepuawichioopua. ¹⁶ Kiisi pichikekamea i'ka tuuyewario, kokosapuame puuua, Riosi nekarewaeo. Nape pichikekamea i'ka noochi simiyame aamo nayewatiaio, ahpo ki ka'karuma nokaya toaka, ahpo paatokameapua tiameo, no'oe newipatepuamepua Riosi nekarewachio. ¹⁷ Neeea aamo nayewatusiachio, aamo ahjama inisimeripua neea no'o utewarie aamo ku'isikao. Pu'ka noochi paparasiameopua, ma'chiametewewitesimania no'o utewario, aamo aaata noochi simiyame

tuuyesiwachio. Puuu noochi paparakamea, i'ka naaniatiwari aamo nokisiamе tetewimeripua: Ahkai aamo asikoachiamio, no'o teewae puuyachame ti'tijoechi muikame na'arari; ahkai aamo ajasisiachiopua, pu'ka seesenu nayewachi nayewame aamo inamumeripua. ¹⁸ Puuu noochi paparasiamе, amochi tetewimeripua tiameo, sekae chapikoi sayaweo, ki'kioiopua, ka'chi aamo ikiyame; itapiti yerowaeme aamo iijikoiopua, ki mukuyame; aata kokoriamеchi aamo seekarepasoopua, sautiamе aamo tetewimeripua pu'kao.

Eesusia tewekachi apechunania

(Ruuka 24:50-53)

¹⁹ I'ka nayewesaapua, neipatakiri taawechiopua, apoe Paamira Eesusia, tewekachi ahpo Noonoe apechunaretupua, wa'asi. Wa'a akipasaapa puua, ahpo Noonomina yasiparepua yawichitumiao. ²⁰ Wa'a ikisoopua Eesusio, Eesusi ajawariaa, ahkai yomachi mochiwachiami puuyarepua, Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatumiaopua, Eesusi iintorio tatakoriria cheriwepuawichiopua tuuyesikaopua. Waikao nayewatuka nokisiniio, ahkai Eesusichi simiyame nayewesinioiopua ti'tijoechi, Riosia pu'ka ahjama inisirepua ku'isikao, ma'chiamе tetewitesikaopua ahpo utewario, ahpo ajawariachi tisia peenia ihsiwa ki maaenari inisikaopua, ahpo, cheeriachitia. I'wasi kajuna ihji iyoteri chiiaa.

Riosi Kaaweruma Tuuyewari

Ruuka Iyoteria

Ruuka teepote

¹ Kúíraa, weruma teerewaeme Tiiojíroo. I'wa aamo nayewemane i'ka iyoterichio, muuwaeme ti'tijoe Riosi iintoria iyoteka mochitoriaopua, muuwaeme itapiti Riosi iintoriaopua i'ka weechio, taamoo nane'reka mochitoapa pu'kao, yooma ti'tijoeri tetewachi ikitiame. ² Ihji ti'tijoe pukeri o'inia iyotekamea, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame, taamowichio toowerepua yooma Eesusi iintoria iyotetiame, pukeri o'iniachisi Riosie Weratiamee ahpo tetewiteretia, yooma pukeri o'iniachisi ahpo nayeweretiaopua tiame pukae. ³ Wa'a tiiachipao neeeai, tehpe simitekapa i'yaeka i'ka ikitiameo, aamoo Tiiojíroo, weruma tiamekopa aamoo, aamo iyotepamio orapakania waikao, nape ma'chiame chiamepua i'kao, ⁴ aamoo, nane'remichioopua i'ka Riosie Weratiamechio, yooma itapiti ikitiameopua, te'ta pichiwa wa'a tiame ikitiamekoopua, aamo masiteriachitia.

Riosi ku'iwariaa Waani Paatori naawamio tuunapua

⁵ Uurea weeechi te'ta yawichikoipua Ereroo, wa'a yasariaipu piiripi tijoe neeserosi, isaeri tiopachi neesetoame. Ihji tijoea Sakaria tewaniame eneriaipua, Aawiasi tewaniamechi pirenaturichi neeserosi eneriaipua. Ihji Sakaria uupiraa, Eerisawe tewaniame eneriaipua, Aaronichi o'inia ti'tijoeturichi eename. ⁶ Ihji Sakariaa uupimao, na'pahka kaawe teteiwame enerepua Riosieo, kaaweruma teetoka mochitoamekapa, te'ta Riosi chiia-chitia, Riosi yoorewao, ki se'wika mochitoapa. ⁷ Puua, ki tatanaeme eneriaipua, pu'ka oowitiameopua ki tanayamekopa; oowitiamea, ya'watiamene enerepua wa'asi, tijoeai ochetiame wa'asi.

⁸ Piire taaweo, Sakaria ahpo pirenaturi ne'neserosichio, aata pakimioiopua ti'tijoeriwichio iintomiaopua, iyoriwachio, ⁹ Sakariachi wichirepua pakimiao, te'ta iyoriwachi cho'i moormiaopua Riosiwichio. ¹⁰ Sakariao, yooremina ihsioio pu'ka cho'i moorekao, wa'api ma'chi itipikamea, Riosichi nayewarepua paparaka. ¹¹ Wa'a yooremina ihsioiopua Sakariao, senawato wa'a weeriamene tetewarepua Riosi ku'iwari, moorera chokichi weeriamene ahjamina. ¹² Sakariaa, wa'a weeriamene tewakapa moorera ahjaminao, tajinachurepua, tisia majakapa pu'ka tijoeo. ¹³ Nape Riosi ku'iwaria chaanerepua pu'kao:

—Ka'te mahja muua. Neeea, Apoe Te'pa Kahtiamene uhjuratiamea aamo tuuyemichioopua, aamo Riosichi itariaopua inamutiamekopapua wa'asi. Aamo uupia, taanaremerikatapua piiripi temari, pu'ka temari aamo uupi taanaremerio, Waani tewamiatamua, wa'a aamo no'o chaanenurekapu Riosia. ¹⁴ Pu'ka kuita naawasoo tisiwa peenia erakomeri eemea, ahkasi wahjachiai wa'achitia erakomeripua. ¹⁵ Ihji kuita naawameria, ki oowera tijoe enemeripua Riosiwichioo. Kiisi iijiamene enemeripua ihta utewaeme teekuchameoi. Ihji Waani tewaapuamea, Riosi Riosiwari yahchame enemeripua, ke'chu naawaio, pu'kaepa itapiti yooraeme enemeripua Riosiwichioo. ¹⁶ Puua, muuwaeme isaeri ti'tijoerio, ahpo Paamira Riosichi e'enapumeripua, pukachi paparaka mochitomi-chioopua pu'kao. ¹⁷ Ihji Waania yooma ti'tijoerio, ehkoriaami Eeriachitia

Riosi utewarie nayewemeripua, Riosi Riosiwarie, ke'chu eenoiopua pu'ka Paamirao, ti'tijoeri masitemiaopua. Ihji Waania, ti'tijoeri weeweruma tiarieme erakoniameo, nu'nunti tiarieme erapaniamewichio nayewemeripua pu'kao, wa'a erapakaopua, yooreka tetewimichioopua pu'ka Paamira enameriopia masitemia.

¹⁸ Sakariaa chaanerepua Riosi ku'iwario:

—¿Taanatare teemea, no'o uupio ya'watuamekoi, neeeai oochetiamepua wa'asi?

¹⁹ Waikao, Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Apoe Kaurieri neeea, Riosi kahtiachi o'inia eename. Amochi uhjura tiame neeea, i'ka peeniatime tuuyepua, chaanemichio aamoo. ²⁰ Nape ehpeo, ki ikanati pichikekapamua Riosi chiiiao, ni'o itipimamua, ahkasi yooma ikiyachisi i'ka Riosi aamo chaaneriaao.

²¹ T'ka wa'a tiame ikiyoiopua Sakariao Riosieo, ma'chi itipikame ti'tioeria, yaapi erakoka puuyerepua: “¿Aatia ki machenaniare Sakariaa?”, chaachapaka. ²² Sakariao ahkasi machenasooa iyoriwachio, nane'rerepua itapiti ikiriopua wa'a iyoriwachio, ki ijyenopapua naewakao, sekaeche nayeopa pu'kao, itapiti teopena eename tetewiriameko maaerepua.

²³ Wa'a teekaopua, ahpo neeseriosi tehkiwa yorasao, no'rarepua ahpo ta'pechi. ²⁴ Neipa i'kao, Sakaria uupira Eerisawe tewaniamea, petetereparepua waikao. Peteterepasaapa, ki ahka oirepua mariki meecha. Ahpo iikachio e'rarepua: ²⁵ “T'ka no'o yoorare Te'pa Kahtiamaea No'noa, ki suuwe eramichioopua no'oo, ki tatanatapao, apoe cheeria ihjia, noochi ikimia.”

Riosi ku'iwaria Eesusi naawamio tuunapua

²⁶ Puhsani mechachioopua Riosia, eenechi uhjurarepua Kaurierio, nape ehpeo, Airiea weeechi, Nasare tewaniame mochiwachi. ²⁷ Wa'a naewanurerepua oowitiame ahjama, Maaria tewaniame enerepua. Puuua ki neewiame eneriaipua pehjio, Oose ahjama neewimeri, ehkoriami Raawitaru tetejimarichi, naawakame. ²⁸ Wa'a asisaapa Riosi ku'iwari Kaurieria, pu'ka oowitiameo, chaaneka teepoterepua:

—¡Kúira Maaria, Riosie kaawe yoratiameraa! ¡Aamo ahjama tiame Riosia!

²⁹ Riosi ku'iwariachio wa'a tiame inamukapa Maariaa, tahpitika eraparepua, ki pahtekapa wa'a tiame teepotario. ³⁰ Nape Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Ka'te a'chi e'ra Maariaa, kaaweruma iintomeri Riosia aamowichioo.

³¹ Ki maaeme tiiaioopua, peteterepameri muuua. Pu'ka temari naawasoopua, Eesúsi tewamerimua. ³² Puuua ki nu'uti enemeripua, ahkasioi puuua Te'ta Werumara Riosio, Taanara tewapuamepua, apoe Paamira Riosia, ki nu'uti ye'kari kiameripua pu'kao, ehkoriami Raawitaru teerriachitia ye'kari. ³³ Yawichi enemeripua tiameo, yooma ahkasi Aakowo tetejimarisiwachisi ye'karisiwachi, ahkasi ki seenampachisi ki wahjiamie; ihji kuita yawichituniamea, ki seenampasi enemeripua, ki wahjiamesi.

³⁴ Maariaa iinatukerepua waikao:

—¿Nape ihtana ikika wa'a teereta neeea, ki kuunaemekai, ki neewikameai neeea?

³⁵ Nape Riosi ku'iwaria nehjiarepua:

—Riosi Riosiwaria, amochi enemeripua, Te'pa Kahtiameraai tewekachi, amochi yasipameripua. Pukaepa naawasaapa temaria, Riosika tiame iinuemeripua, kihtaai a'chi tiame, Riosi Taanara tewapuamepua tiameo.

³⁶ Aamo tejima Eerisaweai, kiisi maaepori tiiaio, taanaemeripua tiameo, piiripi temari. Puuua, ki tatanatameko tuuniameai, puhsani meeche

i'tonapapua peteterekao. ³⁷ Wa'a ikikame puuua, ki'tiopa Riosiwichioo, ki kajume tiameo.

³⁸ Waikao Maariaa, chaanerepua:

—Kaawepua. Riosi nuurewarachi kahtieme neea. Wa'a erasaa Riosia, wa'a ikitemapua noochio, pu'ka aamo chiiao.

Ikaechepa Riosi ku'iwaria, no'arepua waikao.

Maaria Erisawe ne'nemia eenaria

³⁹ Pu'ka taawechiamio Maaria, yaapi Uurea weechiami akiparepua, piiripi mochiwachi roomosachiami. ⁴⁰ Wa'ami simikaopua, Sakaria ta'perachi eenarepua, wa'a asiyaio ta'pechio, teepotarepua Eerisaweo.

⁴¹ Eerisawea, wahka teepotame inamukapaopua Maariao, Eerisawe simaroraapua topachio, noonorepua. Pu'ka wa'apichi Riosi Riosiwariai, Eerisawechi eenarepua. ⁴² Wa'a iikapa puuua, ki nu'unti kaawe erapakao, chaacharepua:

—Yomachi ooweruchio, muuukamerapua uutiameapua Riosieo, amochi naawakameo, ki nu'uti uupuamepua Riosieo. ⁴³ Tisia kaawe iintoremua eenakao, tisia kaawe e'rame neea aamo tetewapao. Cheriwema aamo eenariawichioopua, nape neekamera enameriaipua aamo kahtiachio, aamokamera kaawe eratemiao. ⁴⁴ Aamokamera kiameri tiiai neea kaawe e'rewao, noochi kahtieme simaroo aamo teepotachanioopua, kaitisia peenia erapaka noochi noonorioopua. ⁴⁵ Tisia kaawe yoratiame muua Riosieo, pichikekapa muua aamo chaanenuretiao.

⁴⁶ Wa'a chaanetiapa Maariaa, cheerepua:

Noochio neea,

ki nu'utiko e'riamenia Paamirao,

⁴⁷ pukachi kaawe erapasiamie neea no'o iikachio,

no'o Te'pa Kahtiemechi Paamira,

no'oo newipatiamechi;

⁴⁸ Riosio no'oo, oowera ki weruma tiamekoipua yorakiamie,

noochi ne'nepakamepua,

ahpo iintomeriopua noochi,

ki aaatakoipua no'oo.

Ehpe waanamio yooma ti'tijoetusiamiea,

Rosie noochi kaawe iintotia,

chaachapaka mochitomapua,

⁴⁹ i'ka Riosi yomachi aampa utewariemeopua,

ki nu'uti iintoriopa noochio.

Tisia kaawerumakotinia pu'kao.

⁵⁰ Apoe Riosia tesiwe e'riame aaatao,

ahpo kaawe e'reka yooriameopua, ahjachi paparakao;

pu'ka ahpo iyoriaeao,

cheriwiamepua pu'kao, ahkasi ihtori tijoetusiwachi.

⁵¹ Apoe Riosia ahpo ki nu'unti utewarieopua,

yooma ahpo weruma erakoame noonowinariao,

pihtuchamepua.

⁵² Ihji Riosia ya'yawichioio, puipamepua ahpo yasirachioopua,

wa'a ikisaopua pu'ka yawichiwa yasirachio,

ki ahpo weruma erakoamerakamera mochiwamepua,

wa'a weruma ahpo erakoame yawichi yasirachioopua,

weruma te'tereparichi apechunakaopua.

⁵³ Cho'chorowa e'raka ahpo iikachi Riosichi enapameopua,

kaawerukamera kiatiamepua Riosieo,

cheriwiamepua pu'kao.

Wahjachiopua,

ki tesiwa erakoka enapameopua apochio,
wa'atia no'rapuamepua pu'kao,
kihta cheriwesa.

⁵⁴ Apoe Riosia, ku'irepua i'isaeri ti'tijoerio,
ahpo seekaerachitia te'teriamopua tiameo,
ki natakepaka ahpo tesiwemiaopua.

⁵⁵ Riosia, pu'ka iintomeri tuuriaipua taamo ehkoria mio,
aaata newipatemeru uhjuramio tuukao,
yooma Auranisi o'inia tetejimarisiwichioopua,
ahkasi ki wahjiamesi.

⁵⁶ Maariaa, paika meechahka yasisaa Eerisawe ta'perachio, eenechi
no'arepua ahpo petechio.

Waani Paatori naawaria

⁵⁷ Neipao Eerisawe, pu'ka kuita naawameri asisooopua, saurepua pu'ka
kuitao, temari enerepua. ⁵⁸ Waikaopua, Eerisawe tetejimara waapi
mochikameraa, e'enarepua waikao, kaawe e'remiaopua sauriao, tísia
kaawe yooratiamekopua pu'kao, apoe Paamiraepua Riosio. ⁵⁹ Osanao
taawe i'toiopua kohjao, siichitepumia i'toretupua, teewara yahchepuawi-
chioopua, tiopachi neeserosieopua. Wa'a teewatanioiopia neeserosia,
Sakaria tewamo o'rariaipua, wa'a teewaekopa noonorao, ⁶⁰ nape yeeyeraa
chaanerepua neeserosio:

—Ka'ipua, ihjia Waani tewapuamepua.

⁶¹ Wa'a chiioipa Eerisaweo, tetejimaraa chaachaparepua:

—¿Nape aatia? Ki'te aataai wa'a tewaniamea, taamo tetejimachio.

⁶² Waikao, sekae inatukerepua noonorao, aachin tewapuamekoopua
pu'kao. ⁶³ Waikao noonoraa iyositasaoopua iyotepuachio, wa'a iyoterepua
teewarao, Waani tewapuameko tuuka. Wa'a ikisooopua pu'kao, ahpo
ne'nepakaopua, “naakona”, chaachaparepua. ⁶⁴ Pu'ka wa'apichi Sakariaai,
iiyenarepua waikao naewasika. Wa'a ikisaapua, ki nu'uti cheriwema
ki'yarepua Riosio, yooma Riosi iintoriawichioopua. ⁶⁵ Waikao pu'ka wa'a
ikitiameopua wa'ao kuitachi simiyameo, waapiami mochikamea, ki nu'uti
erakorepua Riosichio, i'ka iintoriaopua. Ahkaoi mehka ohjoemeoi Uurea
weechi tuuyeretupua i'ka ikitiameo, ahka roomsachiami ohjoemeoi.

⁶⁶ Yooma i'ka nane'rekamea aatia tiiao, ahpo chaachaparepua:

—¿Ihtatia enemerijuare ihji kohja temaria?

Wa'a erakore puuua, Apoe Paamira Riosio, weruma teereme tiioipa
kuitachioopua.

Sakaria wiikara

⁶⁷ Sakariaa, ki nu'unti erapaka Riosi Riosiwarieopua ahpo iikachio,
chaacharepua:

⁶⁸ I'isaeri Paamirawa Riosio,
ki nu'uti paparawa chanipuapua pu'kao,
yooma ahpo mochiwachiamiopua ti'tijoeri,
newipatemia eenariopa.

⁶⁹ Apoe Riosia, taamowichio weerakamepua aaata,
taamoo, taamo newipatemeru tuuyemichio;
puuu newipatemeriaa,
ehkoriaami Raawitaru tetejimarichi eenamepua.

⁷⁰ I'ka newipatemeru nayewaka cheerepua ehkoria mio,

- uhjuramio tuukao,
ahpo nayewaturachiopua, ti'tijoe.
- 71 Riosia taamo newipatemo tuuriaipua,
taamo seepurawachio,
taamo nekumiamechiopua tiameo.
- 72 I'ka iintowachiopua ahpo cheeriao,
taamo ehkoriaami cheeriaopua,
pichiwa iintokamepua;
kiisi natakepakamepua ahpo katewerio,
⁷³ taamo ehkoriaami Aurani ahjama kateweriao,
- 74 taamo seepurawachio,
na'sonamio tuuriaopua;
wa'a iintosoopua pu'kao tamochio,
kihta seeweka mochitopuawichiopua,
Riosichewichio yorakesikaopua.
- 75 Wa'a teerekao Riosio,
kakupachi nokisimeri teemea,
taamo iikachio kihta a'chi tiame ki kaaweruma inatatokao,
ahkasi ki seena aampasi.
- 76 Muuua, no'o taanaai,
Te'ta Riosi Werumarawichioo, nayewatura enemerimua;
pahcha teetomerira pu'kao,
katewesika poeopua, ti'tijoeri iikachi,
apoe enasoopua te'ta Paamira tewekachi o'inia enameriopua,
kaawe e'raka uupuaichiopua.
- 77 I'ka Paamirao naewameripua,
tatakori cheriwemio tuuka,
ti'tijoerio newipatemio tuuka,
⁷⁸ ahpo nakiyae tesiwe e'riaopua.
- Pu'ka Apoe Paamira enasoopua,
weemera ma'chirepakameka teeremapua,
weemera taajenakamechitia apochio,
⁷⁹ pu'ka te'ta tukapachi mochitoameopua,
taajenamichiopua iikachio,
apochi paparaka enapameopua,
cheriweka,
Riosichio ta'iria mochiwa teerepaka.
- ⁸⁰ Puuu Waania simiterepua weripakao, epeche teetoka Riosichio,
epeche teetokaopua paparaka. Ihjia, ke'chu o'ini'aiopua, isaeri ti'tijoerichio
nayewatukao, poanachi ohjoere puuuapu ki tijoeekachiopua pehjiio.

2

Eesusi naawaria (Maateo 1:18-25)

¹ Pu'ka taawechemio, Aauhto tewaniame eneriaipua te'ta yawichi.
Puuu iintokamepua yooma ti'tijoeri kehkiwa nane'repua teewara iyop-
unurakaopua, yomatiamie ahpo ye'karichiopua. ² Ihji ti'tijoeri kehkiwa
ihtetawa pukeri o'iniachio, Siirenio Siiria weechi yawichikoi enere-
pua. ³ Pukaepa ti'tjoeria, yooma ahpo naawariachi e'napuretupua,
ahpo iyopumichiopua teewarao. ⁴ Oosea waikao machenarepua Nasare
Arirea weechio; wa'a o'inia Uurea weechite moenarepua Weereni

muuwarichi, Raawitaru tetejimarichi naawakamekapa. ⁵ Wa'a ahpo iyop-
ure Oosea, Maaria ahpo uupi enemeri ahjamao, amori sauyamepa wa'asi.
⁶ Wa'ao Weereni nokioio, asire Maariaa ahpo saumiachio. ⁷ Wa'a saure
Maariaa pahcha simiyame temariopua. Pu'ka naawasoopua, wisasorichi
ikapisaapua, wakasi koi'rachi teekarepua. Ki karichi naawakame puuua,
ki tewitiopa ahka che'repapuachio.

Riosi ku'iwari chaachaparia; po'wa tepuyame tiame

⁸ Waika tukaooi, wa'ami ahka che'repariaipua waapio, po'wa
tepuyameaipua tiame. ⁹ Senawato wa'a weeriame tetewarepua eekachi,
aaata tewekachi eename, Riosi ku'iwari. Waikao i'ka norikame
che'repameo, ki nu'uti uutapatere Riosia, ahpo tisia peeniatimee
tisiwariopua. Pu'ka tetewakaopua, tisia majarepua. ¹⁰ Nape wa'a tiopao
Riosi ku'iwaria, chaanerepua:

—Ka'te majako eemea. Kaaweruma aamo tuuyemia eenakamenia,
yomatime wehjoarichio ti'tijoo ooweruopua tiameo, tisiwa peenia
erakopuame. ¹¹ Ehpe tukao Weereni mochiwarichio, wa'ao aamo
newipatemei naawakamepua, apoe Paamira Riosie Weerapuamea, wa'a
Weerenio, Raawitaru mochiwarichi tewaniamepua tiame. ¹² Eee tiame
teima eemeapu pu'kao, wisasorichi ikapitiame enemapua, itapitichi
kaanoachitia wakasi ko'irachi tekitiame.

¹³ Pu'ka wa'apichi wa'a eekachio, Riosi ku'iwari weeriachio, ki
ookapi ajaparepua ahjama wahjachi Riosi ku'iwari. Puuua Riosi
ka'karuma naewakao, chaachaparepua:

¹⁴ Ki nu'uti peenia tiame naewarii,
ki waapisi te'pa kahtiameoopuuaa,
weeechi mochikame ti'tijoe ooweru tiameoo,
tisia ta'iria mochiwari pu'kawichiooo,
Riosi te'ta te'pa kahtiamee tesiwewaeooo.

¹⁵ Pu'ka tewekachi e'enameo nonorasoopua, po'wa tepuyamea chaacha-
parepua:

—Siimpataria wa'a Weereni, wa'a ikitiameo Riosi taamo tuuyeria
ne'nemia.

¹⁶ Wa'a chaachapasaapa, yaapi teetoka siimparepua wa'ao. Wa'a
ajasisaapa puuua, kahtiame tewarepua Maariao, Ooseopua tiame. Kohjao,
itapitichi kaanoachitia po'yame tewarepua, wakasi koi'rachi. ¹⁷ Waikao,
wa'a po'yame tetewisaapua pukeri naawakame kohjao, yooma tuurepua
Maariao, pu'ka tepoenä e'nakame Riosi ku'iwari ahpo chaaneriaopua,
pu'ka kohjachi simiyameo. ¹⁸ Waikao yooma wa'a inamukamea, tahpitika
erapakaopua chaachaparepua: “iAa, naakónaa! iItapiti ikipuamejuare-
pua naaju?” ¹⁹ Nape Maariaa yooma i'kao, senepi apochi inataka
yasitorepua, i'ka ikipuameopua. ²⁰ Puuu po'wa tepuyamea, poanachi
nokisire puuuapu chaachapasika, kaawe naewasika Riosio, pu'ka itapitio
ahpoo, chaaneretia, tetewaria tiame.

Eesusio kohjaai pehji, i'isaeri tioparachi tetewitewa

²¹ Osanao taawe i'toiopua kohjao, siichitepumia i'toretupua teewatemia.
Ihji kohja temaria, Eesusi teewartepua, Riosi ku'iwario wa'a cheeriopua
Maariao, ke'chu peteterepoiopua pehjiio.

²² Maaria ahsepatesoopua ahpo sauria piipatepuachi taaweo, Eerusareni
siimparepua Eesusi temari i'tokaopua tiame, Riosichi tetewipumiapua,
Moisetaru nuurari chiiachitia. ²³ Wa'a noonoirepua, i'ka Riosi Iyoterichio
eee chiiamekopa: “Yooma pahcha naawakame tehtemaria, Riosiwichio

teewepuamepua.” ²⁴ Yayawaraa Eesusio, ahpo tatakoririawichioopua, Moise yoranura yoorarepua, puuaa chiia: “Ooka chonoporo oowemitia, ooka piichonoi.”

²⁵ Waika taawechiamioi, Eerusareni yasariaipua piiripi tijoe, Siimeoni tewaniame. Ihji tijoea, tisia kaaweruma eneriaipua, tisia paparama Riosichiopua tiameo, Riosichio, isaeri ti'tijoeri newipatewa tisia puuyetoka yasitoame. Ihji Siimeoni Riosi Riosiwarioe, eratetiame eneriaipua, ²⁶ ki mukimerikopua pehjo, ki tetewaapua pehjo, Riosie Weratiameopua, tisia puuyeniameopua, yoomahka. ²⁷ Ihji Siimeonia, Riosi eratewachi eneriaipua wa'ao, isaeri tiopachio. Wa'achi e'enariopua Eesusi yayawaraa, Moise nuurari yoramiao, Siimeonia tetewarepua kuitao. ²⁸ Wa'a ikisaopua, koomirepua kuitao, pu'ka koomikao, cheriwema ki'yakaopua Riosio, cheerepua:

²⁹ Paamira, ehpeo muuaa aamo cheeriaa,
iintokame muuupa,

Pu'ka aamo iintomia tetewikapao,
ta'iria mukimerinia,

³⁰ aamo uhjuraria newipatemerio,
tetewakapa.

³¹ Ihjia aamo iintoriaapua,
aamo tetewachi iintotiamepua,
yooma mochiwari tetewachi.

³² Ihji aamo weeechi enateriaa,
yomachi weeechi mochikamewichio, tahjewaripua,
yoomahka aamo inatariao, yoomahka pahtepuawichio,
yooma isaeri ti'tijoeriopua,
pu'kao te'ta kaawe tetewipuawichioopua.

³³ Waikaopu kuita yeeyeraa noonoraapua tiame, tahpitika erapakaopua: “Naakónaa”, eraparepua. ³⁴ Waikao Siimeónia, kaawerumari Riosie e'resaapua yayawaraa, chaanerepua Maariao:

—Ihji aamo kohja temaria, ki ookapi ti'tijoe ooweru tiamee, ki nakika tetewipuamepua. Puuu i'ka kohja weripaso wa'a teeka tetewikamea, ahpo Noono tewekachi kahtiamечи simiyame nayewatuka oioioo, kiisi kaawe te'teremeripua i'ka Noonora tewekachi kahtiamechio. Wa'a teeremiaipua, wahjachi ki ookapi ti'tijoea ooweruapua tiame, ka'karuma enepaka Riosichio, tisia kaawe te'terepakaopua Riosichio, tisia kaawe erakoka ahjachi paparamapua. ³⁵ Ihjia nayewatuka oioi nane'repuamepua, ihtana erakoameko ti'tijoerio pukachio, kaawe erakowao ki kaawe erakowaoi. I'ka ti'tijoerieo kiisi kaawe e'reniamekopao, tisia yuuwesimeri muuaa aamo iikachio, ahkasioi nasimachetae aamo iikachi otupuniamechitia.

³⁶ Wa'api tiopachio, wa'a yasariaipua piiripi ooitiami, Aana tewaniame. Ihji oowitiamea, Riosi naewatura eneriaipua tiame, Aanueri maarara eneriaipua, Aasere tetejimari tetejimaeme. Yáá'watiami eneriaipua wa'asio. Pukeri weripai neewisaapua, oowisani paamupariche ohjoeriaipua kuunaekao, ³⁷ naao weerewa aampa oowisani paaumpari i'toriaipua. Waika o'inia tiopachi ohjoeme eneriaipua wa'ao, senepi wa'a ihsiamе eneriaipua i'isaeri tioparachio, Riosichi naewaka ti'tijoeriwichio. Ki ku'itapisi weesa wa'a iijisia Riosi naewakao, chorowaio ki teewiame eneriaipua. ³⁸ Siimeóni kajukoiopua nayewakao, wa'achi eenare Aanaai wa'ao, pu'ka tetewakaopua kuitao, cheriwema ki'yarepua Riosio, yooma inamuachioopua wa'ao. Waikao i'ka kuitachi simiyame nayewerepua yooma wa'a ahpo tetewaka wa'a tiopachi ajakameopua, pu'ka kuita

koomika weeriáio. Waikao pu'ka nayewaria inamukamea, pu'ka kuita maaerepua ahpo newipatemerio, rooma soontarowarachi nasiwaka Eerusareni u'yekao, rooma yawichiwatere mochtieniaméo, wa'a tiame puuyeka mochtioamekapa puuaa.

Nasare e'enawa eenechi

³⁹ Oosea Maariaa tiame yooma yorasaapua Riosi nuurari chiiapua, Nasare nonowarepua pe'ku, ahpo mochiwachi Arirea weeechi. ⁴⁰ Wa'ao nu'uti temaria, epeche epecheche weruma weripatorepua, epeche epecheche peenewarieme enepatoka, epeche utewasipaka Riosieopua, ahpo neesetowachio.

Eesusi nu'utikai tiopachi ihsiriame

⁴¹ Eesusi yayawaraa senepi paaumparichio, Eerusareni siisimpame eneriaipua pahkochio, Semejenato pahko tewaniamechi. ⁴² Eesusio, oosa mariki aampa ooka paamuoiopua, eenechi siimparepua Eerusarenio, senepi paaumparichi, siisimpaniachitia. ⁴³ Nape yooma kajusoopa pahkoo, nonowanioipua eenechio, Eerusareni itipiriái Eesusia, ahpo yayawae ki nane'reka. ⁴⁴ Yayawaraa, wa'a ihtoame maaerepua muuwarichio. Nape ahkasi piie taawe poorosimiai ki tetewapa pu'kao, i'yasirepua waikao, tetejimarichio, muuwari nokisiwachi. ⁴⁵ Ki tewakapa wa'ao Eesusio, pe'ku e'enarepua Eerusareni, wa'a i'yamia.

⁴⁶ Ahkasi paika taaweche neipa, tewarepua pu'kao, i'isaeri tioparachi yooremina kahtieme, masitaria ahjama naewaka, iinatukekaopua pu'kao, keepukaopua tiame. ⁴⁷ Wa'a mochikame ma'masitarie iinatukeniaapua, tísia peeneka nehjiarepua. Wa'a chiiopua i'kao, ma'masitaria, tísia peenia e'raka inamurepua, tísia peeniopa. ⁴⁸ Wa'a tewakapa yayawaraa, tahpitika eraparepua, wa'a tewakapa pu'kao, nu'utikaiopua pu'kao, tísia machiyame ahjama nayeopa. Waikao yeeyeraa, chaanerepua:

—Eesusi, ¿achiniíi wa'a iintoka muuaa taamoo, ki tuuyesa taamoo? ¿Ki nane'riamemua taamoo, ki ahjame e'raka aamo i'yamekoo?

⁴⁹ Wa'a chaachapopa ahpo yayawao, Eesusia chaanerepua:

—¡Aa, wa'a erakoka no'o i'yamekosa eemea? ¿Ki nane'riamekosa eemea, no'o Noono kariwarachi itapiti no'o Noonowichio yoramerikoo?

⁵⁰ Nape yayawaraa wa'a chiioi, ki pahterepua.

⁵¹ Wa'a o'inia ahpo yayawae Nasareniko i'totiaapua, Nasare e'enarepua ahpo ohjoewachi. Wa'a ohjoekai Eesusia, ahpo yayawa e'wewachi weripatorepua. Yooma wa'a ikiniameo, yeeyeraa, apoече inataka yasitorepua.

⁵² Eesusia wa'a o'inia, o'inerepua weripakao ahkasi tijoe werumachitia inatapakao, epeche muuwepasika Eesusi nakiyameo, tísia kaawe ahpo tetewiniame, ahpo Noono tewekachi kahtiameeoi.

3

Waani Paatoria ooruchi weeechi

(Maateo 3:1-12; Marako 1:1-8; Waani 1:19-28)

¹ Tiiwerio te'ta yawichio, oosa mariki aampa mariki paaumpari yomatime Rooma weeechi yawichituka kahtioio, Poonsio Piiratoa, Uurea weeechi rooma ye'karichio, ki te'ta weruma yawichi eneriaipua. Eerore yawichia tiameo, Arirea weeechi ki te'ta yawichi eneriaipua, rooma te'ta ye'karichi yawichituwachio. Eerore poonira Eeripea, Iturea weeechi ki te'ta yawichi eneriaipua Tarakoni weeechiopua tiameo, rooma te'ta ye'karichi yawichituwachio. Riisiani ki te'ta yawichia,

Awirinia weeechi yasariaipua yawichitukao, rooma te'ta ye'karichi yawichituwachio. ² Pu'ka taawechemi Eerusarenio, Aanasia, Kaijaa tiame, i'isaeri tioparachi ne'neseriosio puuua, te'ta neeseriosi eneriaipua. Pu'ka taawechemio Riosia, Waani nayewerepua, Sakaria taanara, ki tijoeekachi yaajatoiopua pu'kao, ³ Riosia pu'kao, ahpo kaaweruma tuyewari nayewatumichio uuriame enerepua, ti'tijoerio, toinuremichioopua ahpo ki ka'karuma nokayao, ahpo paatokaopua. Pukaepa Waania yooma ahpo ki ka'karuma nokaya toinariameo, yooma Oorani akichiko oirepua paatokao, i'ka ahpo tatakoriwa toinarekameopua ahpo paatokao, Riosie cheriwepuawichioopua tatakoriario. ⁴ Wa'a iintore Waania, ehkoriame cheeriachitia Isaia. Ihjia eee cheeriaipua:

Wahka sinachani aaata tijoéé,
mehka ooruchi ki tijoeekachi.

Puuua cheechaniamepua:

“Kaaweruma poee katewemitia aamo iikachio,
Te'ta Apoe Paamirao amochi enamichioopua iikachio,
Riosi Riosiwariario.

⁵ Yooma aamo iikachi roomosameo,
yepotapuapua;

yooma aamo iikachi tekopameo,
napatitapuapua;

nohkorameo poee aamo iikachio,
riisatepuapuapua;

motochipua tiameopua aamo iikachio,
ikichapuapua pu'kao, mehka ipaka.

⁶ Yooma wa'a iintokamea pu'kao,
piipakame itipikamepua iikachio,
papakotiame tatakorio,
ki kokosapuamepua Riosieo.”

⁷ Pukaepa Waania, muuwaeme ahpo kahtiachi e'enarioiopua ti'tijoeri pa'pamiratuameo, ki ahpo iikachi piipanariai ahpo paatojeriopaopua pu'kao, chaanere puuua pu'kao:

—iSa'sayawe ti'tijoeturipua, tisiwa wiwisituame! ¿Aatanae noochi e'enaka paatonuretiame eemea, aamo newipamichioopua Riosie kokosapuameo? ⁸ Toipuapua naaju aamo tatakoriao, waikaope, aamo paatomania. Nape ka'te tatakoriaka mochtomitiapua naaju, ma'chiame aamo ka'karumache erapakame iikachio. Eemea Riosichio ki kaawe te'tiameaio, ka'te aamo te'ta piipakame maaemitiapua tatakorio: “Aurani tatanarakamera teemea” chaachapakao. Oowera wa'a chaachapame nakiyame enesaa Riosia, ahkasi i'ka tehteoi Aurani tatanara enepatemiipua. Te'ta pichiware Aurani tatanaraa, ki ti'tijoerichitia naawaniamepua, puuua Riosie piipatewae Riosichi naawakamepua, yooma ahpo tatakori ihsiwaa toariamekapa. ⁹ Aamo ne'nepuapua amochio, ki kaawe nokayame enesaa, wa'a weeri tepuraapa aamo ahjaeo, tehpuapuame. Yooma kuuu ki taakiameo, chokichi meteka tehpuapuamepua, wa'a yorasaapua na'ichi ipapuame.

¹⁰ Waikao wa'a chiopa Waanio, muuwaeme ti'tijoeria, iinatukerepua Waanio, Paatomerao:

—¿Ihtana yorata naaju teemea?

¹¹ Waania nehjiarepua:

—Ooka iinuwaeme wakirao, aaata aamo piirechi kiapuapua piiripio; aaata eeme soparame iinuemea kooame, kipotepuapua aaata ki iinuemeo.

Wa'a nokaka aamo ma'chitama eemea, aamo kaawerumachi erapariaopua iikachio.

¹² Wahjachi ti'tijoe yawichiwichio koparoamea, Waani naaepakamea ahpo paatopuawichioo, iinatukerepua tiame:

—Masitari, teemepe, zihitana yorata teemea, Riosichi kaawe teerepuawichioo?

¹³ Waania chaanerepua pu'kao:

—Toinaria eemea aamo ki ka'karuma nokiwao, ka'te u'matoka koparoamitia eemea, aaata wikirikiao.

¹⁴ Soontaroai naaepaka iinatukerepua:

—Teemeape, zihitana yorata teemea Riosichi kaawe teerepuawichioo?

Pu'kao chaanerepua:

—Ka'te u'yemitiapua aaataoi, kihta ki kaaweruma iintokoi utewachi koparoakao. Aamo natetewaache kaawe erapuapua.

¹⁵ Yooma isaeri ti'tioeria, Riosie Weratiame enameri puuyeka mochi-toamekapaopua, ahpo rurumurakao chaachaparepua: “¿Ki ihji ohjoarepu Riosie Weratiamea, Riosi uhjuramo tuuria?” ¹⁶ Nape Waania inamukapa wa'a chaachapameo, chaanerepua yoomao:

—Ka'i, ki puuu neeea. Neeea, neeroie paatoame neeea, nape piirechi no'o pukamina ihtoamea, Riosi Riosiwariie paatomeripua aamoo, te'ta pi-ipari aamo yoorakaopua, o'ro na'ie kokoka piipatiamechitia. Neeea pu'kao, kakajoyaraoi ki na'sopume tiamenia. ¹⁷ Sekachi makotoame puuupa charejicherao, ahpo ahjae kasarapumiaopua tiirikoo, wa'a iintosaopua ekasuaka moopumiao. Wa'a iintosaopua pu'ka tiiriko kuhaira kasarao, na'ichi kosimapua, pu'ka na'io ka'chitia taawechi choipamechi, ki seena aampasi. Wa'a yorapuamepua, kiisi piipakameopua ahpo tatakoriwaopua apochio. Pu'ka tiiriko pahchira ka'karumaraopua, ahpo tiiriko oomawachi toamapua. Puuu tiiriko ka'karumaraa, ti'tioeri puuuu, tatakoria Riosie piipatiamera.

¹⁸ Waania utewa chaaneka unurarepua, Riosi kaaweruma tuuyewariopua, ahpo tatakoriaopua cheriwepuawichioo. ¹⁹ Waania naewatuka oiyaiopua, kiisi kaawe iintorio tuurepua Eeroreo, rooma yawichioopua Eerusareni, pu'ka Eeroreo ahpo pooni uupira ahjama kahtiopa, Eroria tewaniame. Waania, muuwaeme tiame ki kaawe iintoria Eeroreo, teriwame nayewarepua. ²⁰ Pukaepa Eerorea, perekarichi yahcharepua Waanio, epeche teerepakaopua, ahpo ki kaawe ihsiao.

*Eesusi paatowa taawechi
(Maateo 3:13-17; Marako 1:9-11)*

²¹ Nape ke'chu peereso karichi yachanioiopia Waanio, Eesusia Waanie paatoretiamepua, piie taawe Waanio, ti'tioeri paatoka ihsioiopia. Eesusia ahpo paatonioi ahpo Noonoma Te'pa Kahtiamie naeyoio, wahjorepua te'pa tewekachio. ²² Wa'a te'pa o'iniaio, Eesusichi tekirepua kooroka tiame, Riosi Riosiwaria. Pukachi yasipasooopua pu'kao, te'pa tewekachio te'teorepua, wa'a o'inia chaacharepua:

—Muuua no'o Taanapua, no'oo te'ta no'o nakiya; amochio neeea, ta'iria yasitoame neeea.

*Riosie Weratiame, ehkoria misisi o'inia tetejimarisikame
(Maateo 1:1-17)*

²³ Ihji Eesusia, ahpo Noonoo Riosi tehkiwa o'iniaio, piire weerewa aampa oosa mariki ahka paamuame eneriaipua. Eesusia, i'ka tetejimarisiwachi o'inia eenamepua: Eesusi noonoratawaa, Oose enerepua,

²⁴ Oose noonoraa, Eeri enerepua, ihji waanamio te'ta teerekamera-aapua te'ta ojochira: Maata, Reewi, Mereki, Ajanai, Oose, ²⁵ Matatia, Aamosi, Naumi, Ehri, Naakai, ²⁶ Maaati, Matatia, Siime, Oose, Uura, ²⁷ Ooana, Reejesa, Soorowawe, Saratieri, Neeri, ²⁸ Mereki, Aariri, Koosami, Emorami, Eeere, ²⁹ Osuwe, Erieseri, Oorimi, Maatati, ³⁰ Reewi, Simeoni, Uura, Oose, Oonami, Eriakimi, ³¹ Meerea, Meena, Maatata, Naatani, ³² Raawi, Isai, Oowere, Wooosi, Saramoni, Naasoni, ³³ Aaminara, Aremini, Arini, Ehroni, Aaresi, Uura, ³⁴ Aakowo, Ihsa, Aurani, Taare, Naakori, ³⁵ Seeruku, Raakau, Peereku, Eewere, Saraa, ³⁶ Kainani, Arajasa, Seemi, Nooe, Raameke, ³⁷ Maatusareni, Eenoko, Aarete, Majareeri, Kainani, ³⁸ Eenosi, Seeti, ahkasi ehkoria misiopua, Aarani, Riosi tijoe neteria, ahpoka tiame taana.

4

Eesusi aatiatawa

(Maateo 4:1-11; Marako 1:12-13)

¹ Eesusia pochikamepa Riosi Riosiwario, no'rarepua Oorani akichi o'inia. Wa'a o'inia Riosi Riosiwaria, ² ki tijoeekachi i'torepua. Wa'ao riaorósia, iikachi noonoterepua Eesusio, ooka weerewa taawe wa'a ihsika, ne'nenariapa pu'kao aatia tiamekopua ahpo iikachio, tisia ahpo Noonochi Riosi iyoriwaopua. Pu'ka ooka weerewa taawechio tisia choroware Eesusia, kiisi koaka oiriamekapa. ³ Wa'a tiopa chorowakao, riaorósia, chaanerepua Eesusio:

—Riosi Taanara enesaa muuua, ¿achinikai ki paani enepatena muuua i'ka tehté, ko'kotai?

⁴ Wa'a chiiopa riaorósio, Eesusia nehjiarepua:

—Ehkoria mi Riosi Iyoterichio chaanipua: “Ti'tijoeria Riosichio, ki paaniche koaka ahjameripua, Riosi chiiakamerache te'ta yooraka ahjatoniamepua.”

⁵ Waikao, te'pa apechunakaopua riaorósia, ikanati yomatiamene'netesaopua i'ka weeechi ye'kari mochiwao, ⁶ chaanerepua:

—Néé, yomatiamene'netesaopua i'ka ye'kari ki nu'uti mochiwari, aamo kiamania. Yooma ihjia, no'o iinuwapua, aaata no'o kianaria kiamania, kianaresaa. ⁷ Aamo no'o yawichiwatere enepasoo no'o chopokorieka weripekao, yomatiamene'netesaopua i'ka ye'kari mochiwari, aamo iinuwa enepatemaniamia.

⁸ Eesusia nehjiarepua pu'kao:

—Ki yuumpamamu no'oo, Ehkoria mi Iyoterichio chiiopa: “Aamoche Riosi paparapuapua, te'ta aamo Paamirache; pu'kache e'weka yasitopua-pua.”

⁹ Wa'a o'inia ehjepao riaorósia, Eerusareni u'parepua. Wa'a Eerusareni, te'ta te'pa tiopachi mooenapurepua, wa'a moenapusapao chaanerepua:

—Aamo ihpao i'wa. Riosi Taanara enesaa, ka'chi ikimamua; ¹⁰ Ehkoria mi Iyoterichio chiiopa:

Riosia uhjuramapua ahpo ku'iwario, aamoo neesetomichio.

¹¹ Aapoe puuua, aamo inatetomapua, ki tehtechi motochika wichipamichio.

¹² Wa'a chiiopa riaorósio, Eesusia chaanerepua:

—Nape Iyoterichio chaanipua tiame: “Ka'te oowera aatiata Riosio. Ka'te oowera aatiataka ne'nemo oramitiamua Riosi utewario.”

¹³ Riaorósia ki tewakapa ahjae aatiatapao, toarepua waikao, ahkasi piire taawechi yorame tiiachisi.

Eesusia ahpó tehkiwa o'inena Arirea weeechi
(Maateo 4:12-17; Marako 1:14-15)

¹⁴ Eesusia, Arirea weeechi eenarepua eenechi, ahpó Noonoe werati-meopua Noonora Riosiwarié, i'ka weeechiopua, ahpó tehkiwa yoramia. Eesusia waikao, yomachi inamuretupua wa'a weeechio. ¹⁵ Ahka ahpó asiyachiamio, i'isaeri napawikarichiami masitioio, ti'tijoea oowerua tiame, kaawe e'reka tetewarepua pu'kao.

Eesusia Nasare mochiwachi ihsiwa
(Maateo 13:53-58; Marako 6:1-6)

¹⁶ Wa'a teetoka asirepua, ahpó weripariachiopua Nasare. Wa'a asisaa-pua, napawikarichi pakirepua resipuniame taawechio, wa'a ihsiamekapa, ahkaoi ahpó asiyachiamio. Wa'a yooreminaopua, werisirepua Ehkoriaami Iyoteri iyonamiao. ¹⁷ Eesusia werisisa weerioiopua, Isaia iyoteria kiaretu puuua, iyonamichioo. Waikaopua pu'ka iyotape wahjonaio, ahpó iyonami-achi i'yaioopua, i'ka chiiame iyonarepua:

¹⁸ Riosia, ahpó Riosiwarié no'o weerakamepua,
tesiwa te'tiameopua Riosie cheriwepua,
tuuyemichioopua i'kao,
ahpó ka'karuma tuuyewariopua.

Neeea tatakorie chapitiameo,
puhjewa naewamichio, uhjuratiamenia.

Yooma pu'ka ki ma'chiamé tetewaopua,
Riosi iintonariaopua pu'kawichioo,
ma'chitamia eenakamenia.

Ka'chi ikime erakoameopua ahpó iintoriawichioo,
cheriwemia eenakamenia,
ta'iria mochiwamia.

¹⁹ Neeea weratiamepua tiameo,
Riosi naewamichio te'ta paaumpari enamiachi,
pu'ka enameri tuuyemichioopua ti'tijoerio.

²⁰ Waikao iyonasaapa pu'ka Iyoterio, pi'rinarepua pu'kao, wa'a ik-isaopua, wa'api ku'yame ki'yarepua eenechi. Wa'a ikisaopua, yasiparepua. Eesusi kahtioopua, yooma wa'a mochikameapua napawikarichio, ki wahjiamé ne'neka itipirepua. ²¹ Wa'a te'tioiopua pu'kao, waikao Eesusia eenechi werisikao chaanerepua:

—Ihji Iyoterichi ehkoriaami o'inia cheesitiamea, ehpe taawechi ikiyamepua, noochi simiyamekaitepua aamo tetewachi weeriame.

²² Wa'a chiiopa Eesusio, yoomahka kaaweruma nayewarepua pu'kao, Eesusio peeniatiame nayeopa. Aapoeopua ahpoo, chaachaparepua:

—¡Naakona! ¡Ki Oose taanarapu ihji? ¡Puuukona enetapu Ehkoriaami Iyoterichi chiiiaa?

²³ Waikao Eesusia cheerepua:

—Eemea piie taawechiamio, chaachapameripua: “Muuua ki ookapi sautekameai, ¿achinikai ki newipani muuu aamo wa'apio tekika?” Ihta taawechi no'o chaanameri eemea tiameo: “¿Achinikai iintoame muuuu i'wa aamo mochiwachi wa'apio, aamo Kapenau iintoria taamo inamuria?”

²⁴ Pu'kao Eesusia cheerepua waikao:

—Pichiwa chiiamenia i'kao: Aaataai Riosi nayewaturaa, aaataeoi ki nakiwamepua ahpó wa'api mochiwachio. ²⁵ Ka'chi iika wa'a iintomera i'wao, ehkoriaami Eeria ikitiameka tiioa i'wao, Eeria taawechiamio

tísia tooretunioiopua paika paaumpari ki yukukopao, isaeri weechio ki ookapi mochikoiopua kunamukukame tooremuame, ki wa'ao uhjaretu Eeriaa ku'imichioo. ²⁶ Saarepa mochiwachikamera uhjaretupua seesenu weeechi, waapi Siironi weeechiami, wa'a ku'imichioo, piiripi kunamukukame wa'api. Isaeri mochikamea, wa'a yooraretupua, ki pichikeriopa Eeriao. ²⁷ Eriseo taawechiamioi, ki ookapi repera kokoriame mochirioipua isaeri weechio, ki sauteretupua piiripioipua wa'ao, Eriseo, naatiche sauteretupua piiripi, Naamani tewaniame, Siiria weeechi ohjoeme, seenu weeechi. ¿Ki wa'a yooraretupu ihjia, ki pichikeriapa?

²⁸ Wa'a tiame inamukapa, yooma napawikarichi mochikamea, tísia nenekarepua, Eesusi ahjamao. ²⁹ Waikao, tahpitika chaachapakaopua, chapisa ma'chiparepua wa'ao, ma'chi mochiwachi. Wa'api mochiwachi tekorata i'tore puuuu, wa'a ipamia. ³⁰ Nape Eesusia, ki naaniai iikao, naasipami u'matoka newirepua. Wa'a ikisaopua wa'ao, sewinami akiparepua wa'ao.

Tijoe ki kaaweruma tijoetuwari yahchame
(Marako 1:21-28)

³¹ Wa'a newisaa Kapenau akiparepua, Arirea weeechi. Waikaopua wa'a masiterepua, resipuniame taawechi. ³² Ti'tijoeria tísia peenia e'raka keeppurepua wa'ao, ki teesa peeneka nayeopa.

³³ Wa'a napawikarichio, wa'a yasariaipua tijo, reemoniwari yahchame, puuuu Eesusi tetewapao, ki ku'íta sisinaka chaacharepua Eesusio:

³⁴ —¿Ihtana yoramia teetonamua tamochio Eesusi Nasare ohjoeme? ¿Taamo ko'imiakosa eename muuuu? Neeea aamo machiyamepua aatanakoo, te'pa tewekachi o'inia tekikamekoo. Muuuu, Te'ta Ki'tiamerapua Ihtaoi Ki Kaawerumao, ihtaoi Ka'chi Tiiamera, te'ta Riosichi eenámeramua.

³⁵ Waikao Eesusia te'yarepua pu'ka reemonio, pukachi kahtiameo, pu'kao chaanerepua:

—Ihchi yaasamua, yaapiti machenasa muuuu, pu'ka tijoecho.

Wa'a chaanetiapa riaorósi reemoniwaria, wichipaterepua pu'ka tijo, ahjachi machenakaopua weerewachio, ka'chi ikitekaopua tijo.

³⁶ Wa'a ikitiame tetewapao, ki inata erakorepua, peenia erapakao. Wa'a te'tiapaopua chaachaparepua ahpo:

—¿Ihtana iikame ihji tijo, tísia utewariemekopua ahpo chiiao, ki ka'karuma reemoniowarioi, yooreniam?

³⁷ Ihji ikitiamea, yomachi wa'a mochiwachiamio, yomachi chaachaparepua i'ka wa'a ikitiameo.

Eesusia Siimoni Peero waasira yachapatena
(Maateo 8:14-15; Marako 1:29-31)

³⁸ Eesusia napawikarichio, werisika machenarepu wa'ao, wa'a ikisaopua Siimoni ta'perachi eenarepua. Wa'aoi Siimoni waasirao tísia che'yopao, Eesusia tesiwa chaachaparetupua, yachapatemichio. ³⁹ Waikao Eesusia kokoriame po'yachi chukipakao, te'yarepua che'erio. Waikaopu che'yamea, ikanati yachaparepua. Yachapasaapua, ikanati o'inerepua itapiti yoorakao, Eesusi ko'kotepuawichio, yooma wa'a mochikame tiame.

Eesusia weeka kokoriame sautena
(Maateo 8:16-17; Marako 1:32-34)

⁴⁰ Ehjepamio taa pakiio, ihta kokoriame ijinuemeai ahpo petechio, wa'a e'enarepua Eesusi u'yepakao, kokoriameo, yachapatemichio

pu'kao. Waikao puuua, yooma pipiripichi seekarepakao, yachapaterepua pu'kao. ⁴¹ Reemoniwariai, muuwaeme puuyanaretupua tiameo. Reemoniariai Eesusie puuyanachiaio, chaachaparepua siinakokao:

—¡Aa Muuua, Riosi Taanaramua!

Nape Eesusia wa'a chaachapopao, te'yarepua pu'kao, nane'riai chaachapopa pu'kao, ahpoo, Riosie Weratiamekoo, ki wa'a chaachapamichiopua pu'kao, reemoniwari ti'tijoeturio.

Eesusia i'isaeri napawikarichiami tuuyesina
(*Marako 1:35-39*)

⁴² Ma'chirepasoopua, machenarepua wa'a mochiwachi muuwarichio, ki aaata ki'tiachi yasinariapa. Nape wa'aoi ti'tijoeria, tewarepua i'yasikao. Utewa yoorariaipua itipimichioo, ahpoche ahjama yasimichiopua. Ta'omapuaipua itipimichioo, ta'omamo orakoriai puuuapu ki ahka siimichio. ⁴³ Nape Eesusia chaanerepua:

—Ka'chi iika i'wache itipimerinia. Wahjachi mochiwachi siimerinia tiameo, i'ka kaaweruma Riosi tuuyeturi, tuuyemiao, pu'kawichio uhjura tiamekapania, no'o Noonoe te'pa kahtiamemo.

⁴⁴ Eesusia wa'a inisika nayewatusirepua, yomachi Arireami i'isaeri napawikarichio, wa'a ikisirepua tiame, Uurea weechiamioi.

5

So'chi chapiniamie ki maaepori ikitiame
(*Maateo 4:18-22; Marako 1:16-20*)

¹ Seenepi simikame Eesusi Eenesare pa'wesuwe ihsioiopua masitekao, tahchiamie weririai muuwaeme ti'tijoeria, Eesusi keepunaria, Riosichi simiyame naawesari. ² Wa'a tiioa Eesusia, ooka pawekakera tetewapa neerosuwe chuchukumeo, piiripi puuu tetekorao, tetekiriopua ahpo sochichaira papakomia, ³ wa'a mooenare Eesusia waikao. Puuu pawekakera aaata Siimoni tewaniame enerepua. Wa'a moenasaapua chaanerepua Siimonio, pu'ka pawekakerao, epeche mekapi neerochi chuchapamichiopua. Wa'a ikitioopua Eesusia, wa'a o'inia yasaka masiterepua ti'tijoerio. ⁴ Eesusia, ti'tijoeri masiteka kajusaapa, chaanerepua Siimonio:

—Epeche waanami chuchapamitia i'ka pawekakerao. Wa'a ipasemitiamua pu'ka aamo sochichairao, wa'aope chapitai so'chi.

⁵ Nape Siimonia nehjiarepua Eesusio:

—¿Wa'á? ¿Ki wa'a nokakame teeme yooma tukawari wa'ami ihpapaseka sochichaerao, oowera kihta chapikao? Nape aamo wa'a chiioopao, wa'a ipasemane.

⁶ Waikao wa'a ipasesoopua sochichairao, ki ookapi chapirepua so'chi. Waikao panisuka ma'chipanioiopua pawekakerachi moenapukaopua sochichairao, ahkasi tehpuume teetorepua, ki ookapi chaiteriamekapapua so'chio. ⁷ Wa'a teetopua sochichairao, wahjachi pirenachi pawekakerachi nokayame sisinamurepua, wa'a e'enaka ahpo ku'imichio pu'kao. Wa'a e'enasapua ku'imiao, ooka pawekakera pochwarepua, ahkasi chuurame pochikame, ahkasi piwiteme tiamesi. ⁸ Waikao Siimoni Peeroa, wa'a ikitiame tetewapao, tawemina chokoporieka weripakaopua, chaanerepua Eesusio:

—Paamiraa, aamo poanatujejaninia noochio, kiisi no'o ne'neme tiame-nia aamo, tisia tatakoriekapania noochio.

⁹ Wa'a cheere Siimoni Peeroa, ki nu'uti iyoriwapakapapua Eesusio, tahpitika erapakaopua tiameo, pu'ka ki nu'uti ki maaepori iintoriopua

Eesusio, ki ookapi so'chi puuyanateka. ¹⁰ Wahjachi Siimoni ahjama nokayameai, tahpitika erakorepua tiame iyoriwa Eesusichio, Saantiaoa, Waania tiame, puuua na'pa Sewereo tatanara. Wa'a te'teriopao Eesusia, chaanerepua Siimono:

—Ka'te te'ta no'o penia erapamua, i'ka so'chi no'o aamo chapteriao, neea ehpe waanamio aamoo, ti'tijoeri Riosichi aamo e'enapatiamie enepaterikopua, Riosiwichio po'wachuamechitia ti'tijoeopua ooweruopua tiame wa'achitia.

¹¹ Waikao puuua, wa'a nokayaipua so'chi chapika, wa'api toisa ahpo pawekakerao, toare puuua ahpo sochiero eneniameo. Wa'a ikisaopua, yooma ahpo iinueka toisaopua tiameo, Eesusi ahjama nokisirepua waikao, ahjama tekipanasikao.

Eesusia repera kokoriame sautena

(Maateo 8:1-4; Marako 1:40-45)

¹² Piie taawechio, Eesusi piie mochiwachi ihsioi, wa'a eenarepua piiripi tijoe, repera kokoriame. Puuua wehchisi koomorasipakao, tesiwa cheerepua Eesusio:

—Paamira, nane'renania aamoo, no'o tesiwe e'resoo, no'oo yachapaterikopua.

¹³ Wa'a chiiopua Eesusia, ahjachi seekarepakaopua, chaanerepua:

—Eje'é, wa'a aamo e'riame neea. Yachapakame itipisa naajú.

Wa'a cheesoche Eesusio, yachapakame itipirepua, ahpo repera kokoriao. Te'ta saukame itipirepua wa'asi, pu'ka kokoriao, kiisi naania ikiteka wa'asi.

¹⁴ Sautesaapa Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Muuua, ka'te aaata tuumitia, i'ka no'o aamo sauteriao, ohso kaawe i'isaeri tioparachi siimitiamua i'yetokao, wa'a neeserosio ki-amia, pu'ka Moise nuurari chiia kianurawao, pu'ka Riosiwichio oowewario. Pu'ka kiariwa oowewao, yooma nane'remichiopua aamoo, yachapakamekoopua aamoopua wa'asi.

¹⁵ Nape Eesusio ki mehtajerioipua ahpo iintoriao, ahkaoi yomachiami mehtarepua. Pukaepa Eesusi ahkaoi asiyoi, muuwaeme e'enaparepua keepumiao, ahpo kokoriame i'yetokaopua Eesusio, sautemichiopua pu'kao.

¹⁶ Nape Eesusia tisia resipakapa sautiaio, poanachi siisimiriapua ooruchi, ahpo Noono tewekachi kahtiamie ahjama nayewámia, resipunariaapua tiameopua ku'itapioi.

Eesusi tu'ikame sauteria

(Maateo 9:1-8; Marako 2:1-12)

¹⁷ Piie taawechi masiteka ihsioi Eesusio, parisero ti'tijoeai wa'ami ahka mochiparepua keepumia, ookapi Moise nuurari ma'masitari tiame. Ihji ti'tijoea, Eesusi ihsia ne'nemia e'nariamepua, Riosi utewarie ihsia. Puu yomachi e'enakame enerepua: Airea weeechi, Uurea weeechi, wa'a ikisa Eerusareni muuwarichi o'inia e'enakame tiame. ¹⁸ Wa'achi e'enarepua tiameo, tu'ikame u'pakame, e'taparachi tekitoka. Muinareriai puuua Eesusi kahtichio, ¹⁹ nape ki ahka pakime tiopa muuwaekapao. Ihjia wa'a karichio, yomachi i'yai ki tewakapa pachapuachio, te'pa mo'moenaka wahjonerepua, karijampara wehchorieme netetiameo. Wa'atipo wahjonasaapua, pu'ka tu'ikameo, wa'atipo tekipurepua e'taparachio, te'ta Eesusi kahtiachio. ²⁰ Waikao Eesusia pu'ka u'pariao, ki nu'unti apochi paparariopao, chaanerepua kokoriameo:

—Saukame itipiamie muuupa, aamo tatakoriai cheriwetiame.

²¹ Wa'a cheekopa Eesusio, Parisero ti'tijoea, nuurari ma'masitariaapua tiame, erakorepua: “¿Ihtana iikame ihjia chiia? ¿Ki ahpo Riosiko

tuunapu? Riosiche puuua wa'a iintomeria, tatakori cheriwemeria, wa'asi waanamiopua, aaataai ka'i."

²² Eesusia nane'riapa erakoao, chaanerepua:

—¿Achinikai wa'a erakona eemea, ki tatakori no'o cheriwemia iinuekoo, maakeka? ²³ Ehsoo, ¿ihtanakamera epeche tehkijuarepua ne'netewao, tatakori cheriweniame, yachapakame werisiteniamekosaoi i'ka tu'ikameo? Oowera wa'a chaniwamea ki tetewitekao, ki tehki tiame puuua. Te'ta tehki tiamea, te'ta iintoka ikiteka, ne'neteniamepua. ²⁴ Pukaepa neee Tijoe Tijoetukamea, iinuekapa neea no'o tatakori cheriwemiao, iintomania.

Wa'a cheesaa chaanerepua tu'ikameo:

—¡Yachapakame werisísaa, aamo chaanenane tu'ikameoo! ¡Apechunasa ipetáa, no'rasa petechí!

²⁵ Waikao kokoriamea yooma tetewachi werisikao, ikanati apechunasa aho ipetao, no'rarepua aho petechi, pooechio, cheriwema kiasika Riosio, aho yachapariawichio. ²⁶ Waikao yooma wa'a mochikamea, ki nu'uti tiame tetewikapa Eesusichio, tahpitika eraparepua apochio, káátisia, peenia iintoriopua Eesusio. Wa'a iikapa puuua, tísia kaawe nayewarepua Riosio. Puuua chaachaparepua ahpoo:

—Ki teesa tiame, tetewakame teemea ehpe taawechio. I'ka taamo tetewariao, ka'chitia taawechi tetewikamekai teemea.

Eesusia Maateo yeetona, Reewi teewataniame

(Maateo 9:9-13; Marako 2:13-17)

²⁷ Ehjepao wa'a ta'pechi machenasaapa Eesusia, Maateo tewaniame tijoe tetewarepua, Rooma yawichiwichio koparoame, aho yooremina koparowachi kahtieme. Wa'a kahtieme tetewaopua, chaanerepua pu'kao:

—Nahpé, no'o ahjáma.

²⁸ Waikao Maateoa, yooma wa'api toisaopua, na'naritorepua Eesusio.

²⁹ Ehjepao Maateoa aho ta'pechio, weruma pahkotarepua Eesusiwichio, weruma koi'wari yooreka. Wa'ao wahjachi e'enarepua tiame, rooma yawichiwichio koparoame, wahjachi tiame oowera ti'tijoeri. Yooma wa'a mochirepua meesa chokichi.

³⁰ Pukaepa parisero ti'tijoea, iyoteri ti'tijoeapua tiame, wa'a oi'inia ki kaawe chaachapasirepua, Eesusi te'ta yeeka oiya masiterao. Pukaepa piie taaweo, Eesusi aho yeeka oiya masitioio, pa'parisero ti'tijoea i'iyoteri ti'tijoea tiame, na'ara chaachapariaipua Eesusi yeeka oiyo. Puuua eee chaachapariaipua pu'kao:

—¿Achinikai eemea yawichi koparoame ahjama koayamepua, wahjachi tatakoriame ahjama tiame?

³¹ Eesusia, wa'a chaachapame inamukapao, chaanerepua pu'kao:

—¿Ki kokoriamea sauteniamekosa nakiyamepua? ¿Ki kokoriamekosapu te'ta aho sautepuame nakiyamea? ³² Pukaepa neea, tatakoriamera paaemia eenakamenia, noochi e'enaka itamichio, aho tatakoriaria cheriwepuawichio, yooma toimo tuukaopua, aho tatakoriario. Ki aho tatakoriame maayameo, ki paayamenia pu'kao.

Ki koi'wa Riosi iyoriwa iinatukewa

(Maateo 9:14-17; Marako 2:18-22)

³³ Piirechi taawechiamio aaata ti'tijoeria, chaachaparepua Eesusio:

—Waani na'naritoamea, parisero na'naritoamea tiame, tísia iyoriamepua Riosio ki koaka. Nape aamo yeeka oiya masitiaa, ki wa'achi nokayamepua. ¿Aatia?

³⁴ Wa'a chaachapopa pu'ka ti'tijoerio Eesusia, chaanerepua:

—¿Aiwatarepu tooree neewiwachi paajutetiamea, iiweta ahpo ahjama kahtioopua neewikameo? Ka'ii, neewiwachio, ko'komichio paajutetiamepua. ³⁵ No'o ma'masitiaapua no'oo ahjama kahtioopua pehio, ki iyoriemetepua koi'wao, ahkasi no'o no'raka apechunaniachisi tewekachio, waikaope Riosi iyoriimeripua ki koi'wao, kihta koakao, no'o Noonochi ahpo ku'iyeraka nokayaioopua, ihtaoi noochioi itapiti ku'iwa itayaioopua.

³⁶ Wa'a ikisaopua Eesusia, wa'achitarichi nayewerepua tiame, weemera Riosichi te'terewachi simiyameopua, eee cheeka:

—Aaataa ki weemera wisasorie koyachiamepua oochetiame wisasorio. Wa'a iintotioopua, wa'atia na'atameripua weemera wisasorio. Puuu weemera wisasoria, iinya teeremeripua pukachio, oochetiamechiopua.

³⁷ Cheerepua tiameo:

—Aaataa ki to'wamepua, weemera wiinoopua oochetiame wi'chijarichioopua. Wa'a iintotioopua, puuu aari wi'chia fataka si'pamapua, wa'a ikisooopua pu'kao, wa'atia na'itumapu wiinoai, wi'sukao. ³⁸ Pukaepa wiino weemeraa, weemera wi'chijarichi toaniamepua. Wa'achitia eemeai, kaawe te'terenariaa eemea aamo weemera te'terewaoe no'o Noono tewekachi kahtiamedio, kihta na'pemete eemea oochetiame te'terewaopua Moise nuuriwachi oochetiame nokisitiamopua, animari ko'yaka Riosiwichio kohseka oowepaniameopua.

³⁹ Wa'atepua tiiao, nape eeme parisero pa'pamiratuamea, oochetiame te'tereniakamera pu'seriamepua, weemera Riosichi te'tereniakamera pu'sereme tiiopua. Ihji no'o aamo tuuyeka chiiaa, ki wiinoka tiame puua, wiinoa, paamutetiamerakamera, tisia te'yamerapua. Nape Riosichi simiyamea, weemera Riosichi te'tereniakamera, te'ta ta'yameraa.

6

Resipuniam e taawechi Eesusi te'ta ma'masiterao, tiiriko muurara teh-puchasiwa

(Maateo 12:1-8; Marako 2:23-28)

¹ Piire taawechi Eesusia te'ta ahpo masitera ahjama ihtoio, resipuniam e taawechio, tiiriko echitiachiami u'matoipua pu'ka ahjamao, Eesusi te'ta masitewaraa, tiiriko muurara teh-puchasika koi'siriaipua, okisikao.

² Pa'parisero ti'tijoea, wa'a nokisiam e tetewapao, chaanerepua:

—¿Achinikai wa'a nooka eemea resipuniam e taawechioi, taamoo ki reesiseniamekoipua wa'a nokiawo?

³ Waikao Eesusia nehjiarepua:

—¿Kiisi iyonakamekosa eemea Raawitaru iintoriaopua, ahpo ahjama nokisia ki teesa cho'chorowapasooopua? ⁴ ¿Ki Riosi karichi pakika, Riosi to'wewa paani ko'kakamepu, ahpo yeetoaopua kipoteka tiame, neeseriosiche koaya ko'kometi?

⁵ Eesusi chaanerepua tiameo:

—Puuu resipuniam e taawe yahchakao, nee Tijoe Tijoetukame, iintokamepua pu'kao.

Tijoe sekachi chookopakame

(Maateo 12:9-14; Marako 3:1-6)

⁶ Piirechi taawechi resipuniam e taawechio, Eesusio i'isaeri napawikarichi ihasioopua masitekao, wa'achi yasariaipua piiripi tijoe, sekachi chookopakame. ⁷ Ookapi pa'parisero ti'tijoea, i'iyoteri ti'tijoea tiame, Eesusi ichipuka inateriaipua, itapiti ki reesisewa iintosoopua resipuniam e taawechio, yawichichi wenejinariapa chapisa. ⁸ Nape Eesusia nane'riaipua ahpo chapinarewao, sekachi chookopakameo chaanerepua:

—Ehsoo enasao wa'ana, i'wa weripaomua naasipa.

Waikao sekachi chookopakamea, wa'a iintorepua. ⁹ Waikao Eesusia wa'a naasipa weripasoopua, chaanerepua ahpo norikame mochikameo:

—Aamo iinatuketaone: ¿Ihtanakamera reesiseripua resipuniame taawechio, kaawerumara yoraniame, ki kaaweruma yoraniamekosaoipua; aaata sauteniamera, ki aaata sauteniamekosaoipua?

¹⁰ Nape aapoeo kihta nehjiakopaopua, Eesusia ahpo norikame ne'nepakaopua waikao, chaanerepua chookopakameo:

—Riisasipaomua aamo seeka.

Wa'a iintorepua waikao sekachi chookopakamea. Wa'a iintosohepua pu'kao, saukame itipirepua, sekachio. ¹¹ Nape wa'a iintokopa Eesusio, pa'pariseroa tisia nenekarepua Eesusichio. Wa'a iikapa puuua, ihchi ahpo katewerepua, achini yorapuameopua Eesusio.

Eesusi ajawaria, oosa mariki aampa ooka

(Maateo 10:1-4; Marako 3:13-19)

¹² Pu'ka taawechiamio Eesusia, teewi roomosachite akiparepua, ahpo Noono tewekachi kahtiami ahjama nayewamia. Wa'a simisaa Eesusia, yooma tukawari ihsirepua wa'ao. ¹³ Taaa machenasoopua piario, ahpo ahjama ohjosikameopua ahpo masitia keepusikao, ahpo kahtiachi waapi ajapanurerepua. Ahpo kahtiachi ajapasoopua pu'kao, pu'kao oosa mariki aampa ooka uusaopua, ahpo Noono tehkiwachi ahpo ku'ika nokisimichio ajawarepua. ¹⁴ Ihji ajawatiamea naati enerepua: Siimoni, puuua Peero teewataniame tiame; Anteresi, Siimoni poonira; Saantiao; Waani; Eeripe; Waatorome; ¹⁵ Maateo, Reewi teewataniamepua tiame; Toomasi; Saantiao Arajeo taanara; Siimoni Weemuame teewataniame; ¹⁶ Uurasi Saantiao taanara; Uurasi Ihkarióte kuchitewaeme, puuua neipao Eesusi nehjakame noriwi.

Eesusia ki ookapi masitena

(Maateo 4:23-25)

¹⁷ Ehjepao Eesusia ahpo ajawawa kajusaapa, ahjama tekiyaiopua wa'a yeepoo, ki ookapi tewarepua ti'tijoerio, wa'a Eesusi keepumia napawikame, ahpo kokoriame sautekepuaichio eneriapua tiameo. Puuu ti'tijoeri napawikamea, yomachi ahkaoi e'enakame enerepua: Uurea weechiami, Eerusareni muuwarichi o'inia e'enakame, Tiíro weruma mochiwachi o'inia e'enakame, Siironi weruma mochiwachi o'inia e'enakame, na'pa puuua, Meritaráneo pa'wesuwe weruma mochiraeme. ¹⁸ Yooma ki kaaweruma tijoeturi yahchari aiwameoi, sauteretupua Eesusio. ¹⁹ Eesusia ahpo utewarieo, seekarepakache yachapatiopua, yoomahka ahjachi ihchepakaoi, yachapanarerepua, wa'a e'enakamea.

Ta'iria yasiwame, ki ta'iria yasiwame tiame

(Maateo 5:1-12)

²⁰ Waikao wa'a iintosaapa sautekaopua Eesusia, masiteka o'inerepua wa'ao, ahkaoi o'inia ahpo keepumia e'enakameopua, ti'tijoeri. Pu'kao yooma ne'nepakaopua, chaanerepua:

—Eeme tesiwa erakoameopua iikachio, ta'iria mochtomitia eemea, kiatiamekapa eemea, Riosi ahjama aamo mochipuaopua, Riosi ye'karichio.

²¹ Ta'iria mochtomitia eemea, chorowachitia e'ramea iikachio, aiwaka posatepuaite eemea, Riosieo.

Ta'iria mochtomitia eemea, ehpe taawechiami naarakoamea aamo tatakoriwichio, enamitepua taawechio, aamo Riosie cheriwetiame tatakorio, ta'iria achikomichio.

²² 'Ta'iria mochtomitia eemea ohso kaawe, no'owichioo aamo neka-muchenioi, aamo wa'ineka mochinioi, aamo na'ara chaanenioi, aamo ki kaaweruma tijoerichitia ipaka tetewinioiopua, no'o Eesusi Tijoe Tijoetukamechi te'teretopa. ²³ Ohsotia eemea wa'a yoraniaio, peenia erakopuapua pu'kao. Eemea ohso kaaweo, kaawe erakopuapua, Riosio aamowichioo ki nu'uti kaawe erapuame aamo nuutekiopa, ki teesa ta'iria mochipuame. Puuu ehkoriaami Riosi nayewaturaai, amochitia na'aretiamepua tiameo, i'ka ki ka'karuma ti'tijoeo, ehkoriaami mochiriameo.

²⁴ 'Nape ai eeme ki Riosichi erakoamea, aamo toomi tisia paarasati-achiche tahpitika erakoamea, eemea pu'kao, ku'itapisi wa'a te'tereka ta'iria mochikamepua.

²⁵ 'Ai eeme Riosi toakamea, ki Riosie soparame ahpo erakoamea. Wa'a erakoame eemea ehpiamiopua pehjo, nape asimiitepua piie taawechemio, tisia aamo tesiva erakomiachiopua Riosichio, tahpitika erakoka Riosie ahpo ku'ipuawichioo.

'Ai eeme, ehpe taawechemi ta'iria achikoameapua, kiisi kaawe te'tereka Riosichio, asimiitepua piie taawechemio, aamoo tisia yuuwesika mochimiachio, Riosio ti'tijoerio, te'ta kateweka ihsioio.

²⁶ 'Ai eeme aaata tisia kaawe nayewaniame ti'tjoerieo, ahpo tisia kaawe te'teriane erakoamea Riosichio, wa'achitia teteiwame eneriai ehkoriaami mochiriameai, ahpo ki ka'karuma Riosi nayewaturiamo, kiisi pichiwaka chaachapakameo.

Ahpo seepurawa nakiwame (Maateo 5:38-48; 7:12)

²⁷ 'Ohso kaawe no'o keepupuapua, no'o aamo chaanemia. Ka'karumara teerewachiche te'teretopuapua. Aamo na'ara yoorameo, ki nekaka tetewipuapua; aamo nekumiameo, ka'te nekumeka tetewimitiapua pu'kao.

²⁸ Aamo mukijeraka na'arameo, kaaweruma e'repuapua pu'kao. Na'ara aamo chaaniameo, ohsotia kaaweruma itapuapua pu'kawichioo. ²⁹ Aamo nanarichi wewetioo, oowepuapua piire aamo nanarioi, wewepuaichio. Aaata aamo ampawakira u'yenaresoo, ohsotia aamo wakiraof kiapuapua pu'kao. ³⁰ Aaata itapiti tesiwa tiapa aamo itanesoo, kiapuapua pu'kao. Itapiti u'yetiaimua, ki utewa yorapuapua, aamo no'rawemichioo.

³¹ Aaataoi muua, aamo yorajerachitia, yorapuapua.

³² 'Aamo nakika mochikameche nakiyame enesaamua, ¿te'tana kaawe ihsiane enetamua? Pu'ka wa'a tiameo, ahkasi ki Riosi nakiyameai, wa'achi nokayamepua. ³³ Aaata aamo kaawe yoorameche, kaawe yoresaamua, ¿ihtana peenia ihsiane enetamua waikao? Ahkasi ki kaawe te'tiameai Riosichio, wa'achi nokayamepua pu'kao. ³⁴ Aaata aamo no'rawepo o'raka reweyameche enesaamu, ¿ihtatia peenia ihsia enetamua waikao, pu'ka tatakoriaameoi wa'achi nokayamekoo? ³⁵ Kaawe uuka teteipuapua, aaata ki aamo nakiyoioopua. Aamo reweka itaniameo, rewepuapua pu'kao, ki epeche aamo no'raweniame puuyeka. Wa'a te'teriane, te'pa kahtiane No'noeopua, ki nu'uti enemeripua kiapuamea. Wa'a te'tereka mochitoamea, Riosi nakiyachitia mochitoamepua, tisiwa te'pa kahtiane tatanarachitia. Te'pa kahtiane Noonoeopua tiameo, aaata ki ka'karumaioipua, kaaweruma itapiti kiapuamepua Riosieo, ahpo wa'a iintowachio, ki cheriwema kianiaipua. ³⁶ Eemea, tesiwe e'riame enepuapua, taamo Noonopua aamoo, tesiwa e'riachitia.

Kiisi na'ara chaaneniame aaataoi
(Maateo 7:1-5)

³⁷ 'Ka'te ihta ki kaaweruma chaanemitiamua aaatao, kihta a'chi aamo chaanepuawichioopua aaataeo. Ka'te aaata itapiti iintoko tuumitiamua aaatao, ki wa'achi aamo iintorio tuupuaichioopua. Eemea cheriwiami enepuapua aamo piirechio, aamo Noono tewekachi kahtiameo, aamo cheriwemichioopua tiameo. ³⁸ Chuurame pochikame ihko nehjame enepuapua, puuu aamo ihkokiamea, epeche pochikame aamo ihkokemapua, wi'suame, sasaweka pochiwatiame, pewatiame sasaweka. Aamo kaawe e'rariachitia ihko nehjaka, wa'achi kaawe e'raka ihkokepuame muuui.

³⁹ Eesusia cheerepua tiame:

—¿Achini teeka aaata ki ma'chiriamea, kaawe neesetotarepua aaata piirechio ki ma'chiriameopua, ki ma'chitiame enesaa? ¿Ki na'pa wahka tekopachi ruhjitarepua? Pukae eemea pipiripi, ki kakupachi ohjoame enesaa, kihta chaanemete muuuu aaataoi. ⁴⁰ Masiteniamea ki epeche pepeniamepua ahpo masitiachitia. Ahkasi ahpo masitarichitia ahsepari penipasaape, wa'achi ihsimeripua tiameo, ahpo masitarichitia. Wa'achi teeremete eemeai, aaata chaanenariaa.

⁴¹ ¿Achini iikai kasarae pusiwekameko tuunamua piirechio, aamoo ki tetewamekaipua, kutemori teekaopua puichi? Pukaepa muuui, ¿aachin teeka chaanetamua aaatao, muuu wa'api ki kaawerumachi oiyaameai enesaa? ⁴² Wa'a tiame teekame enesaa, ¿aatia chaanetaremuu aamo poonio: "Ehsoo, aamo pusiweria ma'chipasetaone kasara?" ¿Tisia wistuame muuuu, aamo puichi teekai kutemori! Aamo puichi teeka kutemorio, aamo pusiwepupupua pahchao. Kaawe ma'chiriapa muuuu waikao, kaawe pusiwepumamua waikao, aamo piirechi kasara pusiweriao.

Kuuu taakia taakewarachi machiwamepua
(Maateo 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ Eesusia, simiteka masitekao, cheerepua tiameo:

—Kuuu ka'karumaa, kiisi taakiamepua ki kaawerumao; kuuu ki ka'karuma taakiamea, ka'chi iika ka'karuma taakiamepua. ⁴⁴ Yooma ihta kuuu taakiamea, ahpo taakiamechi machiwamepua. Wehchajurichiai, ki taakiamepua waurio. Panijuwariai, ki ihta uuyawichiooi, pujiniamepua. ⁴⁵ Kaaweruma tijoea oowitiameai wa'achitia, ahpo iikachi kaaweruma tiakamera, chaachapamepua; ki kaaweruma tijoea oowitiameoi, ahpo na'ara tiakamera iikachi chaachapamepua.

Ooka te'terewa nawatewa
(Maateo 7:24-27)

⁴⁶ Eesusia eee cheeka masiterepua tiame:

—¿Achini iikai aaataa, no'o Paamira teewanipua, ki no'o chiia yoorai? Te'ta no'o Paamira teewamea, ki wa'a teeka yasitomeripua. ⁴⁷ Aata no'o Paamira teewamea, no'o chiia yooramea, eee tiamekatepua: ⁴⁸ Ihjia, teeresi wejisa kaari chokitetiamechitepua. Ihjia teere chokitesa weeramepua kaario, e'pechitia pewatiachi. Waikao aakia, tisia utewaeme eenakaiopua motaka, kiisi ko'rimeripua, tisia pewatiame weeriapa pu'kao. ⁴⁹ Nape no'o keepuao, ki yooramea no'o chiiao, setechi karitakameka tiamepua, ki pewatiachi chokiteka. I'ka kaariopua, aaki utewaeme enasaopua, ahjachi motaka ru'minamapua pihtunaka. Wa'achitia ru'michianiame aaataa noochi paparao, ki pewatiame kahtiamea noochio, itapiti aiwaka yasitoapaopua.

7

Eesusi rooma kapitai weripateria yachapatena
(Maateo 8:5-13)

¹ Eesusia ti'tijoeri nayeweka kajusaapua, Kapenau eenarepua mochiwachi. ² Wa'a Kapenauo, wa'a yasariaipua piiripi soontaro kapitai, rooma tijoe eneriaipua. Puua aho ta'pechio, aho tisia nakiya nuurewao, tisia kokoriame iinueriaipua, ki paparamepa. ³ Ihji kapitai, Eesusi wa'amahka oiyame inamukapao, paaenurerepua pu'kao, ookapi i'isaeri ti'tijoe, o'ochetiame pirenaturi tewaniamee. Pu'kao kapitai, aho cheriwenureka uhjurerepua Eesusio, eenaka sautejeraka aho ta'pechi kokoriameo. ⁴ Waikao uhjuratiamea Eesusichi e'enakao, aho cheriwe nuurio tuurepua kapitaio, aho kahtiachi eenaka sautemichioopua, aho kokoriameo. Wa'a chaanesaapua uhjuratiamea, chaachaparepua:

—Tisia ku'ijerani teeme pu'ka kapitaio, tisia kaawe erakoma teemea amochio, pu'ka ku'iriao. ⁵ Puu kapitai tiameo, tisia taamo ku'ikamepua, taamo i'isaeri ti'tjoerio, taamo napawikarioi apoe wa'api weerakamepua pu'kaoi.

⁶ Wa'a chaanetiapa Eesusia, ahjama simirepua, nape waapi ta'pechi ihtoame tetewapa kapitai Eesusio, wahjachi aho kaawe uuya uhjurerepua Eesusio, chaanemichioo: Eee chaani kapitai:

—Ka'te aamo eerinamitiamua no'o ta'pechisi asikao, ki aata neeea no'o ta'pechi pakipuaio. ⁷ Wa'a e'rapa neea, ki simikame neea nooe aamo paaemiaoi, no'o cheriwejerakao, no'o kokoriame yachapatejerakao. Aamo cheesochepaoi, yachapatemioche e'rapaopua, no'o weripateria kokoriame iinuekaopua —chiame uhjurerepua Eesusio aho nuurewao—. ⁸ Neeei amochitia nuuramepua tiamei, no'o soontarowaa no'o nuurewachi mochitamepua tiamei. I'kao amochitia no'o chanisoche: “Waami siimitia”, wa'ache ikimapua; piirechio no'o chaanesooi: “Eenaoo noochi”, enamachepua noochioi. No'o yorakiame mochikameoi, no'o chaanesoo: “Tka yoramitia eemea”, yoramachepua pu'kao —wa'a chaachapare kapitai uhjuratiamea.

⁹ Eesusia, yooma i'ka kapitai aho chaania inamusaapa: “Aa, naakona wa'a e'ramemua”, eraparepua kapitaio. Wa'a iikapa Eesusia, yooma ne'nepakaopua aho na'naritokameo, chaanerepua:

—Aaatachioi ki tewakamenia te'ta i'ka kapitaichitiao, te'ta noochi paparamepua, ahkai isaeri ti'tjoechiopua. Waikao Eesusia ki pakika wa'a ta'pechio, yachapaterepua kapitai weripateriaopua kokoriame.

¹⁰ Waikao pu uhjuratiamea, kapitai ta'pechi noonorasaapua, saukame tewarepua kokoriameo.

Eesusia, kunamukukame taanara sautena

¹¹ Wa'a o'inia neipao Eesusia, Naaini mochiwachi akiparepua aho te'ta masitera ahjama, muuwaeme aho na'naritoa ahjama. ¹² Waapi Naaini nokisiaio, mukukame i'toame nateparepua, muuwaeme nokisiaeme. Ihji mukukame yeeyeraa, kunamukukame eneriaipua, pu'kache taanaekaipua piiripi wa'api, kiterepatekame. ¹³ Waikao Eesusia pu'ka oowitiaméo, tesiwe e'repakaopua, chaanerepua:

—Ka'te naara oowitiamé.

¹⁴ Wa'a cheekao Eesusia, chapikerepua e'taparao i'toniachio. Waikao mooketoameai, ajaparepua. Ajapasoopua Eesusia, mukukameo chaanerepua:

—jWerisisa temarí! —aamo chaanenane temarí.

¹⁵ Waikao temaria yasisirepua, nayewasirepua waikao. Wa'a iintosaapa Eesusia, chaanerepua yeeyerao:

—Wa'a kahti aamo taanaapa, kaaweruma.

¹⁶ Waikao wa'a iintokame tetewakamea, ki nu'uti iintoriame e'reparepua Eesusio. Wa'a iikapaopua, tísia kaaweruma nayewarepua Riosio, chaachapaka:

—Ki nu'uti kaawerumapu Riosia, ki nu'uti taamo nayewatumeri uhjurekamepua tamochio.

Ahpoopua chaachaparepua tiameo:

—Riosio apoe ihjia, tamochi eenakame, ahpo ijinuwa ku'imia.

¹⁷ Ihji i'wa wa'a ikitiamea, ki tehpe yomachi Uurea weeechi nane'reretupua, yooma norikameopua tiameo, Uurea weeechio.

Waani Paatori uhjuraria
(Maateo 11:2-19)

¹⁸ Waani Paatoria, ahpo masiterae nane'rekapaopua, yooma itapiti Eesusi peenia inisiaopua, ¹⁹ ooka ahpo masitera uhjurerepua Eesusi iinatukemichio, apoekosapua enamerio, aaata piirechikosakoio, taamo puuyemerikoopua enamerio, Ehkoriaami Iyoterichi Riosio na'nayewatura chaachapariachitiao. ²⁰ Waikao Waanie uhjuratiamea, Eesusichi e'enakao, chaachaparepua:

—Teemea aamo iinatukemichio uhjuratiamekapu, muuujuareko iinatukemichio Riosie uhjuratiame enameria, aaata piirechikosaoipua, puuyepuamea pehjo.

²¹ Pu'ka uhjuratiamea ajasioio, Eesusia, ti'tjoeri yachapateka ihsire puuua, muuwaeme na'arari yahchame sauteriaipua, yooma ihta ko'koame iinueme, ki mamachiriame tiame. ²² Wa'a ihsiai sauteka Eesusia, chaanerepua Waani uhjurario:

—Nonorakao, yooma i'ka tuuyemitiapua Waanio, i'ka no'o ihsia aamo tetewa, yooma i'wa aamo keepuria tiame. Chaanepuapua pu'kao no'oo, ki mamachiriame ma'chirepatio —tuuyepuapua—; ro'rojioi no'oo, ohjotio —tuupuapua—; repera kokoriaamei no'o sautio —tuuyepuapua tiameo—; na'nakapioi inamutio —tuuyepuapua—; mukukameoi ahjatio —tuuyepuapua tiamee—; aaata ahpo tatakoririoopa tesiwa erakameopua iikachio, Riosio ka'karuma tuuyewarie, no'o kaawe erapatio —tuuyepuapua—. ²³ Aaataoi ki suuwe e'riameopua noochi paparakao, tísia ta'iria yasitomeriko tuuyepuapua.

²⁴ Waani uhjuraria nonorasoopua Eesusia, Waanichi simiyame nayewesirepua ti'tjoerio. Uwatiame nayewaka iinatukerepua:

—¿Ihtana ne'nemia siimpakame eeme ooruchi weeechio? ¿Oowera paaka eekae nokayamekosa, tijoe chachapia ihsiaeme? ¿Aaata tijoe rooroikamekosa? ²⁵ ¿Naatikosaoipua, tijoe sosopatiame wakiraeme, tísia nayewame? Ka'i puuua, puuu wa'a te'tiame wakiraemea, ahpoche ta'riache mochikamea, ya'yawichiche te'ta kaarirachiche mochikamepua.

²⁶ Ki wa'atiame ne'nemia siimpaka enesaa, ¿ihtana ne'nemia siimpaka eeme naaju wa'ao? ¿Riosio nayewatuame tijoe? Eje'e, puuu enerepua. Nape puuua, epeche tiame, ki Riosio nayewaturachitia. ²⁷ Ihji Waania, ehkoriaami nayewatiame enerepua, Ehkoriaami Iyoterichio, pu'ka Waani nayewakao iyoteria, chaanipua:

Wa'a aamo uhjurenane piiripi nayewatura, aamo nayewatumichio pahcha.

²⁸ Neeea aamo chaanenapua, aaataai i'ka weeechio, ki epeche tiamekopua Waanio, no'o enameriko tuuka ihsikamea; nape te'pa

tewekachi Riosi ye'karichio, aaata nu'uti tiamekaipua, epeche weruma tiamekaitepua ki Waanichitiao, weechio ohjoemeo.

²⁹ Yooma Waani keepukamea, Rooma te'ta yawichiwichio koparoamea tiameo, pichikeka keepukame Waani chiao, ahpo paatonurerepua Waanio, Riosia pu'kao, te'ta papakorepua tatakorio. ³⁰ Nape pa'pariseroa, Moise nuurari ma'masitaria tiame, ki nakikame puuua ahpo paatop-uawichioo, ipaka tetewikamepua, i'ka Riosi ka'karuma tuuyewariopua, Riosio kaaweruma e'raka oowioiopua, ki ahpo tuunareriopa tatakorio, kiisi cheriwepuame Riosieo. ³¹ Eesusia simiteka naewakao, cheerepua:

—¿Ihtanaka tiameko tuutane i'ka ehpe taawechemi ti'tijoerio? ¿Aatia tiame ohjoarepua? ³² Aa, puuu ti'tijoeria, kukuchi te'eka mochiri-amekatepua, eee chaachapariaipua: “Taamoo pakapucherae peenia chaachatekoio, kiisi yawikame eemea; taamoo tisia yuawesiwa tiame chaachatekoio, kiisi naarakokame eemea.” ³³ Wa'achi te'terekame eemeai, ki yoorakapa Waani Paatori chiao. Ohsotia eemea, reemoikame teewarepua Waanio, pu'kao, ki tijoeekachi yaajatopa, ki paani koayamekopua pu'kao, wiinooi ki iijamekopua pu'kao. ³⁴ No'ooi Tijoe Tijoetukameoi, ki yooriame eemea no'o chiao, no'oo aamo mochikachiami oiyoipua ahjama koaka, aamo ahjama iijika itapiti. Wa'a tiopa no'oo, oowera posaka no'o pu'seriame teewanipua, iijika pu'seriameopua tiame. Wa'a chaachapakaopua tiame, no'o tafakoriamе ahjama oiyo tuunapua, aaata Rooma yawichiwichio koparoame tiame. ³⁵ Nape ehpe taawechemi ti'tijoerio wa'a te'terioio, Riosi te'ta ka'karuma tuuyewaria taamo ti'tijoeria chaaniao, ki pichikenarerioopua, Riosi peenewaria ma'chiamе tetewite-meripua, yooma aaata Riosi chiao pichikekameopua, Riosio te'ta peenewariamekopua.

Eesusia iintoria Siimoni parisero ta'perachi

³⁶ Piiripi parisero tijoe Siimoni tewaniamea, ahpo ta'pechi yeetorepua Eesusio, ko'kotemia. Eesusia kajena poipaka yasiparioiopua ko'komia, ³⁷ wa'achi eenare piiripi oowitiame suweporichi tehkieme, Eesusi wa'a eenario tuuo inamukapa. Puuu oowitiame, piire riimeta sewajuya i'toka eenarepua. ³⁸ Wa'a eenakaopua, tarachi chukipaka nanararepua tisia o'kewataka, pu'ka o'kewae papakosaapua Eesusi tarachio, ahpo kupae wakipaterepua pi'wekao. Wa'a ikisaopua, tarachi chuchusaopua, pukae seewajuyae peenajurepua tarachio, to'wepaka. ³⁹ Waikau pariseroa, ahpo ta'pechi paajutekamea ko'kotemiao, e'raka tetewarepua Eesusio: “Pichiwa Riosichi eename enesaa ihjia, nane'reka tetewimiipua i'ka oowitiame apochi imachukameo, suwepori nokiwamechi tekipanamekopua.”

⁴⁰ Nape Eesusia nane'riapa ahpo e'reniao, chaanerepua:

—Siimoni, aamo chaanemo o'rane itapiti.

Siimonia waikao nehjiarepua:

—Ehsoo no'o chaaneo masitari.

⁴¹ Waikao Eesusia o'inerepua chaanekao, wa'achitarichi nayewekao:

—Ooka ti'tijoea, wikiriariataipua aaatao, aaata toomi reweyame. Piiripi puuua, mariki siiento taawe yowiniame wikiriariataipua, piiree ooka weerewa aampa oosa mariki taawe yowiniame. ⁴² Pu'ka ookao, ki nateteme te'tiopao, na'pa wikiriara cho'weriatapua pu'kao. Ehsoo, no'o chaanemitiao, ¿aatanakamera epeche nakiyame enerepua ahpo reweyameo?

⁴³ Siimonia nehjiarepua:

—Epeche wikiria cheriwetiamera, maaenania.

Eesusia chaanerepua:

—Eje'e, kaawe nehjiarumua.

⁴⁴ Waikao pu'ka oowitiame ne'nepakao Eesusia, chaanerepua Siimonio:

—i'Nee, ne'neo i'ka oowitiameo, achini iintorupua noochio! Nape muua ki wa'a iintorumua. Muua, aamo ta'pechi asikoiohua, neeroioi ki no'o ki'yakamehua, no'o tarachi papakopuamichoopua. Nape ihji oowitiamea, ahpo o'kewaeoi papakosaopua no'o tarachio, ahpo kupaeoi no'o wakipaterupua, pi'wekao. ⁴⁵ Muua ki no'o chuchukamehua teepotaio, nape ihji oowitiamea no'o pakisoche aamo ta'pechi, o'inekamehua no'o chuchuka taarachi. ⁴⁶ Muua no'o moochioi, kiisi no'o to'wekamehua ooriwo soowioi, wa'a taamo nokayamekoi muua. Nape ihji oowitiamea, yooma iintokamehua pu'kao, ahpo u'paria seewajuyaoi, no'o tarachioi chuhchekamehua ohsotia. ⁴⁷ Pukaepa aamo chaanania, i'ka oowitiameo ki ookapikoipua tatakoriario, cheriwetiame itipio tuunania tatakoriario, tisia nakiwari iintokaopua, ki nu'unti paparari iinuekapapua. Ihji oowitiamea, tisia weruma cheriwetiamehua, nape ki weruma cheriwepuame iinuemea, ki te'ta ahpo nakiwari, tetewitiamehua.

⁴⁸ Wa'a chaanesapua Siimonio, chaanere Eesusia oowitiameo:

—Aamo tatakoriario, yooma cheriwetiame itipitenania.

⁴⁹ Wa'a cheekopa Eesusio, wahjachi wa'a paajutetiamea, chaachaparehua ahpo:

—¿Ihtana iikame ihji tijoea, ahkasi tatakoriario cheriwio tuuyame?

⁵⁰ Nape Eesusia oowitiamechi ne'nepakaopua, cheerehua aampachi:

—Aamo tatakoriario, aamo paparariawichio, newikame itipikame muua Riosie kokosapuameopua. Ehpeo aamo iikachio, ta'iria teetoka no'rapuapua.

8

Ooweru Eesusi ku'ikame

¹ Ku'wetakiri neipao Eesusia, yomachi oiparehua mochiwachiamio, Riosi chii ahpo ye'karichi simiyame nayewesikaopua, tuuyesika, ahpo oosa mariki aampa ooka, ahpo ajawaria ahjama. ² Wa'achi nokisire ooweruai, Eesusi sauteria kokoriao, wahjachi ooweruai tiame, ki ka'karuma tijoeturi puhjetiame. Piiripi ihji oowerua, Maaria enerehua, Maarena teewataniame, pukachio, oowisani reemo puuyanetiame. ³ Wa'achi ihtore Uhwana tewaniameai, Kuusa tewaniame uupira. Kuusaa, Eerore ye'karichi ku'yame eneriaipua. Wa'achi inisire Suusana tewaniameaipua. Wa'achi nokisiriiai muuwaeme wahjachiai, Eesusi ku'ikame itapiti ahpo iinuekae, yooma Eesusi ajawaria ahjama.

Echayame wa'achitarichitia nayewatiame

(Maateo 13:1-9; Marako 4:1-9)

⁴ Piie taawechio, muuwaeme norikame ahpo mochiwachiami puuyakao, Eesusi ne'nemia e'enarehua keepumia. Eesusia ahpo kahtiachi napawikopua, i'ka wa'achitarichi o'inerehua nayewekaopua cheeka:

⁵ —Piiripi echayamea o'ineriataipua echakao. Ihja echayao, poochi ruhjiteriataipua ookapi iimori. Pu'kao ti'tjoeria wa'a u'matopamea, yooma tekeka uumatoriataipua. Tuchikiai wa'a e'nakaopua, yooma pepeka ko'kariataipua pu'ka iimorio. ⁶ Wahjachi iimoria e'peekachi ruhjiriataipua, waitiame chuhkuachi wee. Puuui yaupakai, ikanati wakipariataipua tiame, i'ka wee samiyao, ki telpe e'oka wakipariopua. ⁷ Wahjachi iimoriai wehchajuritere ruhjiriataipua, pukaepa i'kao, wehchajuri weweripakao, wakipariataipua si'rinaka. ⁸ Neipa wa'asi iimori ruhjikamea, tunakame

weeechi ruhjiriataputua, ka'karuma weeechi. Pukaepa puuua weweripakao, piie siiento pahchira taakeriatapua, pipiripi iimoria.

Pu'ka kajusaapa Eesusia, pu'ka keepuameo, utewaeme nayewaka chaanerepua:

—I'ka wa'achitari pahtenariamea, kaawe inataka i'yepuapua masitiaio.

Aatia tiiachipa wa'achitarichi nayeweria Eesusi
(Maateo 13:10-17; Marako 4:10-12)

⁹ Ehjepamio Eesusi ajawariaa, iinatukerepua piineri kahtioio:

—¿Achini chanika chiimua pa'ao, wa'achitarichi nayewakao?

¹⁰ Waikao Eesusia, cheeka nehjiarepua:

—Eemea Riosichi noriwi tiiao, ma'chitepuamepua, nape wahjachi ki Riosi chiia pichikiameopua, ka'i. Wahjachi ti'tijoeri ki Riosi chiia pichikenariameo, wa'achitarichi nayewiamenia pu'kao, inamuaio, ki ma'chiam pahtepuawichiopua, ne'niao, ki pahteka tetewipuawichiopua.

Eesusi ihtanako tuuniame echayame wa'achitaria
(Maateo 13:18-23; Marako 4:13-20)

¹¹ Eesusia pu'ka wa'achitarichi nayewaka kajusaapa, cheerepua ahpo keepuameo:

—Ihji iimori wa'achitari no'o nayewiaa, eee chanika cheekamenia: Iimoria, Riosichi simiyamepua, kaaweruma tuuyewari. ¹² Pooechi ruhjikame iimoriaa ikiriaio, Riosichi simiyame nayewetiamepua, ka'karuma tuuyewari, pu'kao keepurioipua ki apochi uuriáa, apochi eenaka riaorósio u'yeriopia sewina erepatea, ki Riosichi paparaka newipamichiopua pu'kao. ¹³ Puuu iimori e'pechi ruhjikamea, weee waitiachio, Riosi tuuyewari pichiketiamepua, nape puuua, ki teeresi naawaekapa ahpo pichikeriao, kokosa tiame aiwapa Riosichio, toakame ahpo pichikeriao. ¹⁴ Puuu iimori wehchajuritere ruhjikamea, Riosi tuuyewari pichiketiamepua, nape paarasari weemuniamee, itapiti ki ka'karuma eraniameeopua tiameo, itapiti ki ka'karuma pu'serewaeopua, kihta iintokame taakewachitiaopua, teesa teesache si'rikame. ¹⁵ Nape puuu iimori tunakame weechi ruhjikamea, pichiwaka kaaweruma iikaeka pichikamepua ahpo nayeweretiaio. Puuua pewatiame uukamepua ahpo tuuyeretia pichikeriao, a'chikoitia tisia aiwaiopua Riosichi teetoapao, tisia anachakame puuua. Puuu wa'a teeka tisia anachakamea, tisia kaawe taakekamepua Riosichi te'teretowachiopua.

Tahjerachi simiyame wa'achitari
(Marako 4:21-25)

¹⁶ Puuu iimori taakeniameka tiame puuua, ti'tijoeri tahjeraka te'terime. Ihtaoi tahjeraa, ki noriwi weraniamepua, sikori yakana chuhcheka to'pekao, e'taparateroi ki weraniamepua noriwio. Puuua ohso kaawe uutapamichioo, te'pa weraniamepua tepatetiachi, wa'a enapameopua, uutapemichio. ¹⁷ Ihji ti'tijoe ooweru tiame tahjeraa, ki noriwi te'teremetepua ahpo tahjera te'teriaio, yooma apochi enapameopua ahpo uutapachi e'namichiopua, Riosichi paparamiao. Asimitepua piie taaweo, Riosio, yomatime ki ka'karuma noriwi noonoitameo, ma'chitamiachiopua.

¹⁸ 'Kaawe inataka inamumitiapua i'ka no'o chiiao. Te'ta iinuemea Riosie cheriwetiamero, Riosia kajuyachi taawechi enaapua, epeche iinuemeripua Riosie ahpo kiapua, Riosieo ahpowechio nuutekeka kahtiao. Nape kihta iinuemea Riosie cheriwetiamero, kihta ahpo kiapua teeremeripua Riosieo, ohsotia puuua ahkasi ahpo teesa iinueka erakoaopua,

u'yepuamepua Riosieo. Wa'a teeremeri Riosia, te'ta katewetiachi taawe-chio.

Eesusi yeeyera nayewaniame, poponira tiame
(Maateo 12:46-50; Marako 3:31-35)

¹⁹ Seenepi simikame Eesusi aaata ta'perachi ihsioio, wa'a eenare Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira yeeka, nape ihjia tahchiamе weeriopa ti'tijoeri muirachio, ka'chi iika muime erakorepua Eesusi ihsiachio. ²⁰ Eesusi yeeyera ma'chi weerioio Eesusi poponira ahjama, aaataa chaanerepua Eesusio:

—Aamo paaechani aamo yeeyea, aamo poponia tiame waami ma'chi.

Wa'a chaanetiapa Eesusia, cheerepua ahpo norikame ajaka keepuameo:

²¹ —Áaa, ¿Aatanakamerajuare no'o yeeyea no'o poponiaio tiame, no'o tetejimaria tiameo? No'o te'ta yeeyea, no'o te'ta poponia, no'o te'ta tetejimaa tiame, yooma aaata Riosi chiiakamera keepuamepua, te'ta Riosi chiiakamera yoorame, Riosikamera e'waka.

Eesusia eeka teewetena pa'wechi, neroi pe'konira tiame
(Maateo 8:23-27; Marako 4:35-41)

²² Piie taawechi Eesusia, pawekakerachi pakisaapua ahpo te'ta masitia ahjamao, chaanerepua pu'kao:

—Nahpe, paonamina i'ka weruma neerochio.

Wa'a siimparepua waikao. ²³ Eesusia pa'wechi nokisinioio, wa'a poitoka kochipariaipua. Wa'a teetoiopua Eesusio, wa'a pa'wechio, ki nu'unti yukurepua, tisia eejeka. Wa'a ikitiopa pawekakeraa, maapori inisirepua, neroie pochisika piwiteme teetoka. ²⁴ Wa'a ikiniopa Eesusi masiteraa, yaapiti pusitesa chaachaparepua Eesusio:

—¡Masitari, masitari, yaapiti pusaáaa! ¡Piwitepani teemée! — chaachaparepua siinakokao.

Waikao Eesusia werisikao, teeweterepua eekao, pa'we pe'koniraoi. Eesusia, teewetesoopua eekao, teewere pa'we pe'koniraa. Waikao, yooma yúúweeme itipirepua. ²⁵ Wa'a ikisao chaanerepua ahpo masitiaio:

—¿Achini ijikikame eemea, aamo noochi paparao?

Nape aapoeo tahpitika erapakamekapapua, poanachi ahpo chaachaparepua:

—¿Ihtana iikame ihji tijoera, eekaoi teewetiame, pa'weeoi yooreniame?

Eerasa ohjoeriane tijoe reemo yahchame
(Maateo 8:28-34; Marako 5:1-20)

²⁶ Ehjepa wa'a tiame ikisaapua pa'wechio, Kaarara weeechi paonarepua, Arirea weruma neerochio. ²⁷ Wa'a weeechi tekikoioopua Eesusio, wa'a machejenarepua piiripi tijoe, na'arari tijoeturi yahchame. Puuua wa'a mochiwachi ohjoeme eneriaipua, nape neipao, wahjipame toaniachi yaajatoame, ki chuhchaka wisasori oiyame, poiyaame. Ki ku'itapi wa'a teeka, yaajatoame eneriaipua. ²⁸ Weesa kaarenae o'yaeka, ya'yachatiame enerepua soontaroeo, nape puuua, tehpunasa kuhsitere uujumame eneriaipua, pu'ka na'arari tijoeturie i'toniapa.

²⁹ Puuua Eesusi machikapa aatanakoo, chopokorieka weripaka cheerepua sisinaka:

—Eesúsiii, ¿ihtana yoramia teetonamua noochio, muuu Te'ta Te'pa Kahtiamе Taanáraaa?

Nape Eesusia wa'a chiiopa na'arari tijoeturio, te'yarepua pu'kao chaaneka:

—Yaapi machenasa muuua pu'ka tijoechoio.

Wa'a chaanetiapa na'araria tijoeturi, chaanerepua Eesusio:

—No'o tesiwe e'résaa, ki no'o kokosájeraniniaa.

³⁰ Waikao Eesusia iinatukerepua:

—¿Achini tewania muuua?

—Piie Siento tewaniame neeea —nehjiare reemoa.

Wa'a cheere puuua, ki ookapi muitekamekapa nanaarari reemoniwarior.

³¹ Waikao pu tijoechoi mochikamea na'araria, tesiwa chaachaparepua Eesusichio:

—Ka'te taamo kokosamitia taamoo, ki waapisi wichiwachi tísia aiwate-niachi taamo ihpapakao.

³² Wa'api waapi kahjenakooi, muuwaeme ohjopaopua koowi, pukachi ahpo uhjuranurarepua. Waikao Eesusia, pukachi reesiserepua muimichio. ³³ Waikao tijoechoi puuyasaopua, koowichi muirepua. Waikao koowia ahjachi muitiao, tahpitika noonowirepua ujumaka. Kai muenati ujumakaopua waatachituo, neerochi ruhjirepua si'rika.

³⁴ Wa'a iikopa koowio, koowi inatiamea, ahpo mochiwachi e'enarepua tuumia, tísia majakame. Wa'a ajasisaapa, yooma tuurepua mochiwachio, yooma ihta ahpo ikiria, ihtana ikirio ahpo tepuya koowio. ³⁵ Waikao yooma wa'a mochiwachi mochikamea, yooma wa'ami mochikameapua tiameo, wa'a ikitiachi e'enarepua ne'nemia. Wa'a e'enatioopua Eesusi ihsiachio, na'arari tijoeturi iinuekamea, wa'a kahtiame tetewiretupua, kaawéruma, yachapakamepua wa'asi. Wakiratakame yasarepua wa'ao, kaawerumapua ki roorowiame. Nape ti'tijoeria wa'a iintokame tete-wapua Eesusio, tísia majawerepua pu'kao, chachapia nokaka. ³⁶ Puuu yooma tetewikamea, yooma tuuyerepua pu'kao, Kaararami e'nakameopua ne'nemia. ³⁷ Waikao puua yooma nane'resaapa, Eesusi iintoria ahpo utewarieo, tísia seewepakaopua Eesusio, tesiwa chaachaperepua Eesusio, ahpo weewachio, machenajeraka Eesusio. Waikao Eesusia, no'rarepua pawekakerachi chuhkuachio. Wa'a moenamioiopua pawekakerachio, ³⁸ puuu ki ookapi na'arari tijoeturi puuyanetiamea, tesiwa cheeriaipua Eesusio ahpo yeetojerao, nape Eesusia chaanerepua pu'kao:

³⁹ —Ohso kaawe muuua, i'wa aamo mochiwachi itipimitia muuua, yooma tuuyemia aamo mochiwachio, Riosi iintoriaopua amochio.

Waikao pu ihji tijoera, ahpo mochiwachi no'rasaopua, yooma tuuyerepua ahpo mochiwachio, ihtana iintorio Eesusiopua apochio.

Airo maarara oijenatewa; oowitiame Eesusi ampawakirachi ihchepari-ame tiame

(Maateo 9:18-26; Marako 5:21-43)

⁴⁰ Waikao Eesusio eneichi no'rakao, Arirea weechi paonasoopua, muuwaeme napawikame tewarepua wa'a, kaawe e'raka puuyeka mochiri-ame. ⁴¹ Wa'a tekisooopua Eesusio, wa'achi eenarepua aaata piiripi, Airo tewaniame. Puuu tijoera wa'a napawikarichi paamiratuame enerepua, kokoriame iinueme. Ihjia chopokorieka weripakao, tesiwa chaacharepua Eesusio, ahpo ta'pechi enajeraka. ⁴² Amori mukuyo tuurepua ahpo maarao, pu'ka ahpo maarara oosa mariki aampa ooka paamuame, puuche ahpo iinueka. Waikao wa'a simiyoio Eesusio, ki ookapi na'naritorepua, tahchiameritokaopua norikameo.

⁴³ Wa'a muuvari nokisiniachio, wa'achi ihtoriaipua piiripi oowitiame, oosa mariki aampa ooka paaumpari i'toame, erayena kokoreka. Puuu me'merikochi i'yowakao, ki ookapi na'atakame eneriaipua toomio, kiisi yachapaka. ⁴⁴ Ihji oowitiamea pukamina eenaka naepakao, Eesusi

wisasoriwarachi ihcheparepua teesa. Waikaopua, ahjachi ihchepasache ahpo erajenao teewekame saarepua.

⁴⁵ Waikao Eesusia, apochi ihchepatiame saaesao, cheerepua:

—¿Aatana noochi ihcheparu?

Nape aataaai ki noonorio tuuyopao, Peeroa chaanerepua Eesusio:

—Masitari, ¿nane'retare teemea, taamo tahchitoka teetoachio mo-tasikao? Wa'a teetoi taamoo: “¿Aatana noochi ihcheparu”, iinatuki-amemua?

⁴⁶ Waikao Eesusia cheerepua:

—Nape noochi ihchepakamea, ki oowera noochi ihchepakamepua, noochi machenakame saaekame neea, no'o Riosi utewari.

⁴⁷ Waikao oowitiamea ki newime tiapa ahpo iintorioa, chopokorieka weripaka Eesusio, yooma tetewachi apoe ihsirio tuurepua Eesusio, chachapia ihsika seewiapa. Waikao puuaa cheerepua tiame, aatia tiachipa ahjachi ihcheparo, wa'a iintosacheopua, ikanati saukame itipirio tuurepua. ⁴⁸ Waikao Eesusia kaawe e'rekao chaanerepua:

—No'o kutewée, noochi paparakapa, saukame itipikamemua. No'raka ehpeo aamo ta'pechi, kaawe eratoka.

⁴⁹ Eesusi wa'a chaanioipua oowitiameo, wa'a eenare piiripi kooriaa, Airo ohjirachi o'inia eename, puuaa chaanerepua Airoo:

—Aamo maaraapa, kiterepakame puuupa. Kihtawichio noonotepuame Paamiraapa.

⁵⁰ I'ka inamuka Eesusia, chaanerepua Airoo:

—Ka'te yuawesi muua. Noochiche oowe e'repuapua, aamo maaraa, saumitepua.

⁵¹ Eesusia asisaapa wa'a ta'pechiopua, ki aata pakinurerepua wahjao, naatiche yeetoka pakimio tuurepua wa'ao, Peero, Waani, Saantiao, pu'ka kuita yeeyera tiame, noonora wa'achi, wahjaopua ka'i. ⁵² Wa'a ta'pechi tísia naarakopao, Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Ka'te naarako eemea. Ihji kuita kutewea, ki mukukamekaitepua, oowera kohchiaitepua.

⁵³ Wa'a chiioa Eesusio ti'tjoeria, a'acherepua na'arekao, puuaa pu'ka kuteweo pichiwa mukukameko nane'riamekapa. ⁵⁴ Waikao yooreko pakisao Eesusia, sekachi chapikaopua, utewaeme chaanerepua pu'ka kuita kuteweo:

—¡Kutewéee, yasisísaaa!

⁵⁵ Waikao kuita kutewea, eenechi eenaka iikarao, eenechi ahjarepua oijenakao. Wa'a ikisaopua, yasisisooopua kuitao, ko'kotenurare Eesusia.

⁵⁶ Waikao yayawaraa, ki teesa kaawe erakorepua, tahpitika e'rakao Eesusi iintorioa. Nape Eesusia chaanerepua pu'kao, ka'te tuumitiapua i'kao, aawataoi.

9

Eesusia ahpo ajawaria uhjuria, Riosi ye'karichi simiyame masitemichio (Maateo 10:5-15; Marako 6:7-13)

¹ Seenepi simikame tiameopua, Eesusia paesapa ahpo oosa mariki aampa ooka ahpo ajawariopua, yooma pipiripi yahcherepua utewario, ahjae sautemichioipua kokoriameo, ahjae puuyanamichioipua tiame ihtaai reemoniwari nanaariopua. ² Yooma wa'a iintosaopua, nayewatumia siimpanurerepua, i'ka kaaweruma Riosichi simiyame tuuyewariopua, yooma ihta ko'koameoiopua yachapatemichio. ³ Eesusia pu'kao, chaanesa uhjurarepua:

—Wa'atia siimpamitia eemea, kihta i'toka teesorao, kihta i'toka moke-warioi, nutukaoi kihta i'toka, toomioi kihta kahcheka, wakiraoipua, ahpoche chuchatoa i'toka. ⁴ Ahkai mochiwachi aamo che'repachioi, wa'ache mochisa uumatopuapua, pirenachi mochiwachiamio. ⁵ Ahka ki aamo nakiwachi e'enasaa, aamo kaaka pechichisa uumatopuapua wa'ao, kihta Riosi tuuyewari nakiriopa.

⁶ Yooma i'ka chaanetiapao, siimpapua waikao, i'ka kaaweruma tuuyewari, tuuyesimia, sautesimiaopua tiameo, kokoriame.

Waani Paatori meriretia

(Maateo 14:1-12; Marako 6:14-29)

⁷ Pu'ka taawechiamioi Eerore yawichiai, Eesusi ihsiamie inamuka-paopua, wekana e'rarepua, aaata ookapia Waaniko tuuopa eenechi ahjakame. ⁸ Wahjachi aaataa, Eeriako tuurepua, eenechi ahjakame. Wahjachi piirechia tiame, ehkoriai Riosi nayewatura, oijenakameko tuurepua, eenechi ahjakame. ⁹ Nape Eerorea cheerepua:

—Nape neea Waanio, me'yakamenia pu'kao, mo'ora tehpunakao. ¿Aatanapu naaju puua, ki ookapi itapiti ihsia tuuwamea?

Pukaepa Eerorea nane'renariapa pu'kao aatanakoo, i'yasirepua, aachin teeka ahpo tetewimia pu'kao, machinariapa.

Eesusio mariki miiri ti'tjoeri ko'koteria

(Maateo 14:13-21; Marako 6:30-44; Waani 6:1-14)

¹⁰ Eesusie ajawatiame uhjuratiamea eenechi e'enasapa, yooma tuuyere-pua Eesusio, yooma ahpo ohjoriaopua tuuyesikao, mochiwachiamio. Eesusia waikao e'enariopaopua pu'kao, poanachi ooruchi i'tomo o'rariaipua pu'kao, We'saira muuwarichi waapi, wa'a resipupuamichioopua ahjama.

¹¹ Nape muuwaeme nane'rekamea akanamina uumpariameo, wa'amina na'naritorepua. Eesusia ahka ahpo akipariachi ahsepatiaopua, pu'ka muuwari ahpo na'naritoka ahsepakameo, kaawe e'reka uurepua. Wa'a ikisaapa Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame nayewerepua, masitekao. Wa'oopua tiameo, ahpo sautejererameopua ahpo kokoriame u'uyepariao, sautekerepua pu'kao.

¹² Aarikopao wa'asio Eesusi ajawariaa, naaepaka chaanerepua Eesusio: —¿Ki kaawejoarepa ti'tjoerio uhjuria, wa'ami ahka che'repamichioopua mochiwachiami, kooame i'yamichioopua tiame? Ooruchi i'wao, ki ahka i'yamete kooamea.

¹³ Eesusia chaanerepu pu'kao:

—Eeme ko'kote pu'kao.

Wa'a chaanetiapa Eesusie ajawatiamea, chaachaparepua:

—Nape i'wao mariki paani wa'api maaniamepua, ooka so'chi wa'api tiame. Nape ¿ahsepamanapua yooma ko'kotepuamewichioo? Aamo ehpeche tarijenuresoope kooame, ahsepameripua.

¹⁴ Ti'tjoeria mochikame wa'ao ooweru tiame kukuchimao, u'matoame enerepu mariki miiri. Waikao Eesusia chaanerepua ahpo ajawariao:

—Ooka weerewa aampa oosa mariki ahka, mochipanuramitiapua pi'pirenapi.

¹⁵ Waikao ajawatiamea, wa'a kehliche mochipanurepua, pi'pirenapi, ti'tjoeria wa'a noonoirepua waikao. ¹⁶ Wa'a ikitioopua Eesusia, pu'ka mariki paani uusaopua, pu'ka ooka so'chioopua tiameo, te'pa tewekachi ne'nepakaopua ahpo Noonochio, cheerepua:

—No'noo, aamo utewarie muuwetejeraninia i'ka kooameo.

Wa'a cheekaopua nu'nunti chi'wanasao, ahpo ajawaria ki'yarepua, yooma ti'tjoeri naachutamichio. ¹⁷ Waikao muuwari mochipakamea,

ahkasi ahpo aiwachisi ko'karepua. I'ka sopakameopua chi'wapameo, oosa mariki aampa ooka weeweruma waari, popochiame apechunarepua.

Peeroa Eesusio, Riosie Weratiameko tuunapua
(Maateo 16:13-19; Marako 8:27-29)

¹⁸ Piirechi taawechiopua Eesusio, poanachi ooruchi ihsioio, ahpo Noonoma nayewakao, wa'achi mochiria'i Eesusi te'ta masitiaapua ahjama. Wa'a mochiniaoi Eesusia, iinatukerepua ahpo te'ta masitiaio:

—¿Aatanakata neeea, chaachapani ti'tijoeria?

¹⁹ Eesusie te'ta ma'masiteniamea nehjiarepua:

—Ookapia, Waani Paatoriko tuunapua aamoo; ookapi wahjachia, Eeritaruko tuunapua aamoo; nape epeche wahjachia tiameo, piirechi ahkako tuunapua aamoo, ehkoriaami Riosi nayewatura, eenechi ahjasa eenakame.

²⁰ Wa'a cheesaopua Eesusia, ahpo ajawaria iinatukerepua:

—Eemepe, ¿aatanakotipua no'oo? —iinatukerepua pu'kao.

Peeroa nehjiarepua cheeka:

—Muuua, Riosie Weratiamepua, Riosi tijoe enepakame.

Eesusia ahpo mukimio tuunapua
(Maateo 16:20-28; Marako 8:30-9:1)

²¹ Wa'a cheeka ahpo ma'chitakopa Peeroo, Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa puuua, nape ka'te tuumitia eemea pu'kao pehjiio, aaataoi.

²² Nee Tijoe Naawakamea, tisia aiwamerikaitepua pehjiio, kiisi nakika teteipumeopua i'isaeri ti'tijoeo, isaeri pa'pamiratuameopua tiame, wa'a ikisaopua tiameo, ne'neseriosi pa'pamiratuamee, Moise nuurari neesetoameopua tiame. Ihji nee Tijoe Naawakamea, yooma pukae meripumeopua me'yaoo, nape neeea, paika taawechi teetoiopua, eenechi ahjakame werisimeri neeea, oijenaka.

²³ Aaata no'o na'naritonariamea, ahpo kiapuaichiopua weemera ahjario, ki ahpochewichio inataka yasitomeripua, senepi noochi teetoka yasitomeripua, aiwaiopua. ²⁴ Aaata ahpo inatiamea, ki noochi teeretoka aiwanarekao, wekatemeripua ahpo kiapuameo, weemera ahjario. Nape ki suuwe erapamea noochi tiipao, a'chi chaaneniaipua, uumeripua weemera ahjario. ²⁵ ¿Ihtanawichio kaawe enetapu, yooma iinueniaopua i'ka weechi iintuameopua, yooma wekapuame enesaapua, ahpo weemera ahjarichiopua Riosichio? ²⁶ Aaataei ki no'o suuwe erapaka noochi teetokameo, nee Tijoe Naawakamea, ¿ki wa'achi teeretare neeeai suuwe e'rekao, eenechi taawechi no'o eenoiopua? Eje'e, wa'achi teerema neeeai eenechi eenaka tekisao, waika te'ta peenia tiachi taawechi no'o Noonowichioo, te'pa no'o Noono ku'iwariwichioopua tiame, no'o Noonochio tisia iyoriwamewichioopua. ²⁷ Pichiwa chaaninia ookapi i'ka ajakameo, ki wahjipama puuua, ki tetewaiopua pehjiio Riosi ye'kariwao.

Eesusi sewina tiame ikiwame weerewara
(Maateo 17:1-8; Marako 9:2-8)

²⁸ Osanao taawe neipao, te'pa moenare Eesusia, roomosachi ahpo Noono tewekachi kahtiaame ahjama nayewemia. Waani yeetoka simirepua wa'ao, Peero tiame, Saantiao wa'achi. ²⁹ Eesusia ahpo Noono ahjama nayewao, sewina ikirepua nanarirao, ihji Eesusi wisasoriraa, ki teesa tiame tohsaname eneparepua, nape tisiwa tohsaname, tajayame. ³⁰ Wa'a ajarepua tiame, ooka tijoe Eesusi ahjama nayewakao. Puuu piiripia, ehkoriaami Moisetaru enerepua, piiree, ehkoriaami Eeritaru yasariame. ³¹ Ihji ooka Eesusi ahjama ajakameaio, tahpitika tiame tajayame ajakaopua tiameo, Eesusi tewekachi no'ramia, tehpe nayewarepua Eesusi ahjamao,

Eerusareni meripuaopua. ³² Peeroa, ahpo ahjama mochikameapua tiame, tisia kokochinariaipua, anachaka mochirepua ne'neka. Wa'a te'teriapa puua, tetewarepua Eesusi wa'a ikiyame tisia tisiwariraeo, nape ki teesa tiame tajayáme, wa'achi te'tereka tajayamekoopua, puuu ooka Eesusi ahjama ajariameai. ³³ Puuu ooka ti'tijoeo, Eesusio piineri toakioopua, Peeroa kihta nane'riapa ahpo chanimiao, oowera wa'a chaanekapua Eesusio:

—¡Masitari, kaawechupena i'wa nooka teemeai! Paika ekapora ajawama teemea, piiripi aamowichio, piirea Moisewichio, wa'a ikisa Eeriawichio tiame. Nape Peeroa kihta inatapa ahpo chanimiao.

³⁴ Peeroo wa'a chanioipua Eesusio, toomari yasiparepua wa'ao, mo'porepaka. Wa'a iikopa toomario, majapochire Peeroa, wahjachi ooka mochikameapua tiame. ³⁵ Wa'a ikisoo toomario, wa'a toomaritereo, chiame inamurepua:

—No'o Taana puua, no'o weeraria, no'o uuria. Eemea pu'kao, e'weka mochipuapua.

³⁶ I'ka ihkepameo, nayewaka kajusoopua, toomari apechusoopua, Eesusiche weeriame tetewiretupua. Nape aapoe i'ka ahpo tetewario, ihchi teewerepua pu'ka taawechiamio, aawataoi ki tuuyerepua pu'kao.

Eesusi temari ki kaaweruma tijoeturi yahchame yachapatena
(Maateo 17:14-21; Marako 9:14-29)

³⁷ Meereopua, kaawitiachi tetekiaio wa'asio, muuwaeme nokisiametewarepua ahpo natepameri. ³⁸ Wa'a muuwarichi inisiametijoea, utewaeme sisanamurepua Eesusio:

—Masitári, no'o tesiwe e'remitia no'o taanao. Piiripi wa'api taanaemekane. ³⁹ Nape na'araria, tisia chachapia ihsitiamekapua. Senawato ki ku'ita sinatekaopua pu'kao, muumukipatiapua pu'kao, chu'wachiopua toonewateka. Pu'kao chapisaopua, ki toinariamekapua pu'kao, ahkasioi weerawaropua, yooma saasawetiapua. ⁴⁰ Aamo te'ta ma'masitiao utewa yoorakaine ma'chipamichioopua, nape aapoe ki kajukamekapua ma'chipakao.

⁴¹ Waikao Eesusia chaanerepua yooma wa'a ajakameo:

—Ai eeme, kiisi ahjachi erakoame Riosichio, oowera yooma wewekame ti'tjoeri. ¿Ahkasi achinitio wa'a teeretania aamo ahjamao, aamo anachakao aamo wa'a te'tia? Ehsoopua pu'ka temario, no'o i'yetosaopua wa'ana.

⁴² Pu'ka temario Eesusichi upatioopua, reemoniwari ahjachi kahtiamea, eenechi kai muenati puiparepua pu'ka temario, tisia kokosa yooraka mumukipateka. Nape pu'ka reemoniwario wa'a yooroiopua pu'ka temario, tisia te'yaka ma'chipakesaopua pu'ka reemoniwari mumukipatia, saukame ki'yarepua pu'ka noonorao.

⁴³ Wa'a ikitiopua Eesusieo, ti'tjoeria, ki nu'uti ihsiametereparepua Riosichio.

Eesusia oosa simiyamechi chaanipua, ahpo mukimiao
(Maateo 17:22-23; Marako 9:30-32)

I'ka ti'tjoerio ki nu'uti erakioopua Eesusi iintoria, Eesusia chaanerepua ahpo te'ta masitiao:

⁴⁴ —Tisia kaawe keepukao, i'ka ti'tjoeri chaachapao, wa'a chaachapanioi no'oo, nee Tijoe Naawakamea, wahjachi ki ka'karuma ti'tjoechi, nehjpuamepua.

⁴⁵ Nape aapoeo ki pahteka inamurepua pu'kao, wa'a chiiio. Ka'chi iika chapime erakorepua, pahtewakao, pu'ka iinatukemiaoi suuwe eraparepua.

¿Aatanakamera epeche weruma teerewaeme?

(Maateo 18:1-5; Marako 9:33-37)

⁴⁶ Piie taawe Eesusie te'ta ma'masiteniamea, nekaome chaachapariapua ahpoo, aatanakamera epeche ahpo weruma teeremeriko nayewakao. ⁴⁷ Nape Eesusia, nane'riapa ahpo ajawaria inatao, piiripi kuita uukaopua ahpo chokichi werapakao, chaanerepua pu'kao:

⁴⁸ —Noochitia kaawe e'reka uuka tetewamea kuitao, ki weruma ahpo e'rakao, noochi kaawe teereniameapua. Noochi kaawe teereniamepua, wa'achitia kaawe teereniamepua, no'o Noonochioi. Wa'a teesoo, puuu kiisi weruma ahpo tetewamea, epeche weruma tiamekaitepua.

Aaata ki taamo wa'iniamea, taamo ahjama teetoamepua

(Marako 9:38-40)

⁴⁹ Wa'a cheesoopua Eesusio, Waania chaanerepua:

—Muuua taamoo, taamo paaeriamemua aamo na'naritomichio, aamo tehkiwachi ku'imichio tiame, nape teemea tapanara nayewatuka ohjoaio, aaata tetewaka teemea ki taamo ijinuwa, aamo tewarachi cheeka ma'chipayame nanaarame reemoniwario. Ta'omaka teemea pu'kao, ki taamo ijinuwakopa.

⁵⁰ Wa'a chiiopa Waanio, Eesusia chaanerepua:

—Pe'yachipua pu'kao, ki taamo ahjama nokayai puuua, ki taamo na'ara nokayamepua, ohsotia puuua taamo ku'yamepua.

Eesusia Saantiao te'yanipua Waani tiame

⁵¹ Paikapi taawe toioipua, Eesusi tewekachi moenamiachio, Eesusia oisa teetoka moenarepua Eerusarenio. ⁵² Nape pahchao, ahpo ajawaria uhjurarepua, ahpo che'repapuachi i'yamichioo, nu'uti mochiwachio, Saamaria weechio. ⁵³ Nape Eesusi ajawaria wa'a mochiwachi e'enatioio uhjuratioa, ki kaawe uuka tetewiretupua, Eerusarenichi siimpameko nane'rekapa. (Saamaria ohjoemea wa'a teeka tetewirepua Eesusi uhjurario, ki ahpo kaawe uuka tetewamekapapua, Eerusarenio ti'tijoerio.)

⁵⁴ Wa'a ikisaopua Saantiao Waania tiame, i'ka inamusaa, chaachaparepua Eesusio:

—¿Ihtana iintotariapua pu'kao Masitari, tewekachi na'i itatariarepua, ahjae kosimichio pu'kao, Eeria Riosi nayewatura iintoriachitia waika ehkoriami taawechiamio?

⁵⁵ Nape Eesusia wa'a chaachapopao, ku'rika kaawe ne'nepaka, te'yarepua pu'kao chaaneka:

—¿Aaatai Riosichi paparamea, wa'ana erakometepua? ¿Kikosa aaata aamo na'ara yooro, wa'achi yoranare eemeai?

⁵⁶ Waikao uumatorepua pirena mochiwachi che'repapuachi i'yamia.

Eesusi na'naritonariamea

(Maateo 8:19-22)

⁵⁷ Pooechi siimpoio aaataa, Eesusi naaepakao, chaanerepua:

—Paamira Eesusi, aamo ahjama siminare neeeai, ahkaoi aamo simiyachi.

⁵⁸ Nape Eesusia chaanerepua:

—¿Kaawe inatakame muuua aamo chiiiao? Keeochia, keeochikai iinuemeapua ahpo kochimiachio, tuchikia tuchikikaio iinuemechi puai

ahpo ta'sowao, nape neee Tijoe Tijoetukamea, kihta iinuemenia ahkaoi no'o kochimiachio. Wa'a tiamekoio, ¿no'o ahjama siminariaame muuuu?

⁵⁹ Piirechiopua tiame Eesusia, ahpo ahjama nokisiamie inisiameo, chaanerepua:

—No'o ahjama ihsiamie enemitiapua, no'o Noonochi tehkiwa ku'isika.

Nape tijoea nehjiarepua Eesusio:

—Eje'e wa'a ikimane Paamira, nape iiweta pahchao, no'o noono kiterepakame, no'o toimitiapua wetemajimichioopua pehjiio —cheerepua oowera wa'a chaanekao.

⁶⁰ Eesusia nane'riapa oowera wa'a chiiopua pu'kao, chaanerepua:

—Toipuapua pu'ka Riosiwichio wahjipakameka te'tiameo, aapoe nokimichiopua ahpo wahjipakame wetemajikao. Muuuu ohso kaawe, pichiwa no'o Noono tehkiwachi teetonaresaa, noochitia teetomitiapua ohso kaawe, Riosi kaaweruma tuuyewarikamera tuuyetopuapua ti'tijoerio.

⁶¹ Piirechi tijoe pooechi nokisinioi natepatiamea, chaanerepua Eesusio:

—Paamiraa, siima neeeai aamo ahjama, ahkaoi aamo inisiachi ku'isimia, nape no'o puuyepuapua pehjiio, no'o ta'pechi aamo ahjama siimio, tuuyemichiopua pehjiio.

⁶² Nape Eesusia oowera nane'riamekapa puuua, oowera wa'a chiamekopa pu'kao, chaanerepua:

—Oowera wa'a chiame muuuu, ki te'ta no'o ahjama siminariaio. Muuuu aaata yoomuameka tiamepua, yoomoka ihtoai pukamina ne'nepame, ahka aamo asimiachiche ne'netomitiapua ohso kaawe. Wa'a tiamea ki te'ta ne'netoamepua ahpo asimichiopua inatariachi. Muuuu pichiwa no'o na'naritonariaame enesaa, ki wekana erametemua aamo no'o ahjama simiao, wa'a erasaa muuuu, aamo pukamina ne'nepameka tiamepua. Wa'a ikisaamua ka'chi iika no'o Noonochi teetomerimua, no'o Noono tehki yorakesikaopua.

10

Eesusia paika weerewa aampa oosa mariki uhjurani

¹ Neipa piirechi taawechio, Apoe Eesusi Paamiraa, pahcha pukeri simiyachi ajawakaipua uhjurawa, eenechi uurepua neipamio, wahjachi ti'tijoe uhjurapuameo. Puuua, paika weerewa aampa oosa mariki ti'tijoe enerepua. Puuua pu'kao, chaaneriaipua:

² —Ki ku'ichi i'ipapuachio, nape tekipanamea paikapipua. Utewa itanekepuapua, i'ipapuame Teekorao, aamo uhjuramichiopua, ahpo tehkichio.

Wa'a chaanesapaopua, o'okache uhjurarepua yooma mochiwachiamio, ahpo asimiachiamipua, nape aampachi chaanesapa pehji:

³ —Kaawe aamo neesetoka naaju. Po'wachitia te'teretoame eemea, sapoorika te'teriamie ti'tijoerichio. ⁴ Kihta i'tomeri eemea naatio: moke-wario, toomioi, kaakaio. Ka'te tehpe weripamitia pooechioi, teepotakaio.

⁵ Wahka ta'pechi ajasisaai: “Kúiraaa, Riosichi paparame ti'tijoeri”, chaachapaka teepotapuapua wa'ao. ⁶ Riosi ti'tijoeri enesaa, kaaweruma aamo teepoteka aamo asipumapua. Ki wa'a tiame enesaa, ki aamo nehjiapua.

⁷ Aaata ta'pechi ajasitetiai, wa'ache mochisa checherepasa uumatopuapua wa'ao. Kooameoi, kihta chanika ko'kopuapua, ko'kosa iijua kiatiaio, ihchi iijipuapua. Tekipanaka oiyamea, ko'koteniamepua.

⁸ Wahka mochiwachi ajasisaa, ihta kooame kiatiaa ko'kopuapua. ⁹ Wa'a kokoriamie mochisoo, sautesaapua, chaanepuapua: “Riosi ye'karia epeche waapi enetoamepua, Apoe Te'ta Yawichi aamo sautena.” ¹⁰ Nape

ahka mochiwachi ajasitioi ki nakitiaa, ma'chi puuyasapa uumatopuachio wa'asi, ahpo tarachi pechichisaopua kaakao, chaachapasa uumatopua-pua: ¹¹ "Aamoo taamo wa'inekopao, we'e moorewaraoi taamo kaakachi chukipakame, taamo pechichisa uumatoma teemea. Nape nane'remitia eemea, taamo Riosi kaaweruma tuuyewario, amochi u'paria aamo nayewetioopua, Riosie newipameriko enerio eemea, ahpo yawichituwachi mochimeri enerioiopua." ¹² I'kao, kajusaapa tuuyekao, chaanerepua ahpo uhjurapuameo tiame:

—Pu'ka taawechi Riosi katewiachio, pu'ka mochiwachio ki aamo nahkeriopao, Riosi kokosaria, epeche teeremiitepua pu'kawichioo, ki Sooroma mochiwari ikiriachitia.

Mo'mochiwari ki e'waka mochikame
(Maateo 11:20-24)

¹³ Waikao Eesusia, ki e'waka mochiwachi mochikame inatepakao, cheerepua pu'kao: "jÁii muuu Korasini mochiwachi mochikame! jÁii muuu We'saira mochiwachi mochikame tiame! Yooma puuu amochi peenia tiame no'o iintoriao, Tiiro mochiwachi iintokame enesoopua Siironi mochiwachioopua tiame, ki ehpesi suuwe erapamii puuuu, napisocho yasi-pamii puuuu, sosotiamé wisasori wakirataka, ahpo tatakoririao, suuwe erapakapa. ¹⁴ Nape aamo wa'a noonoriawichioo ki ka'karumao, epeche weruma enemera Riosi kokosariopua, ki Tiiro mochiwachitia, ki Siironi mochiwachitia tiamea. ¹⁵ Muuu Kapenau mochikameai, ¿tewekachi uumpameri maaena eemea Riosieo? Ka'ii. Ohsotia ki wahjiamé ruhjini-achi ihpapapuame eemea, ki teesa aiwaniachi."

¹⁶ Eesusia eenechi naewaka pu'ka paika weerewa aampa oosa mariki ooka ahpo uhjurameri, chaanerepua:

—Aamo no'o uhjurari keepuamea, no'o keepuamepua; ki aamo nahkiekamea keepukao, ki no'o nahkiekamea keepukao; puuu ki no'o nahkiekamea keepunarekao, no'o Noono i'ka weechi no'o uhjuraria, ki nahkiekamepua keepunarekao.

Paika weerewa oosa mariki ooka ti'tijoe uhjuratiame no'rawa

¹⁷ Neipaopua eenechi e'ensaaopua puuu paika weerewa oosa mariki aampa oooka uhjuratiame, tisiwa kaawe erakokaopua, chaachaparepua Eesusio:

—jPaamira, ki teesa peenia teerekapua tamochio, reemonioai aamo teewaracheche cheesochepea, taamo e'wekamepua puuyachaniaa ti'tijoechio!

¹⁸ —Eje'e —cheere Eesusia—, pichiwapua teware eemea Satanasi ku'kuyao, Satanasionia, tetewakamenia tewekachi o'inia ipatiameo, su'werichitia wichikameo. Puuu ku'iwaripua, i'wa weechi ohjoamea.

¹⁹ Neeea aamoo, utewari ki'yakamepua ki'yao, pukaeo, pu'ka seepurawa Satanasi utewari newitomichioopua; sayaweoi aamo ki'kitioio, ka'chi aamo ikimichioopua, machirie ki'kitiaioopua, kihta saemichioopua ko'koameo.

²⁰ Nape wa'a te'tiai no'o utewari yahcheriaieo, ka'te pukaekamera aamoo oijeramitiapua, ohso kaawekamera aamo kaawe erakopuapua tewekachi mochimerikapapua Riosi ye'karichi, aamooopua teewarao, Riosi iyota-perichi iyotetiamekapa wa'asi. Puuukamerapu, epeche nateyameraa, aamowichioo.

Eesusi ahpo Noono Riosichi teerewa nayewa
(Maateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Pu'ka wa'apichio Eesusia, tisia peenia erapaka Riosi Riosiwarioo, cheerepua ahpo Noono tewekachi kahtiaméo:

—Cheriwema No'nooo, yomatiame itapiti iintuame teekorao, yooma tewekachi iintuameopua, yoomatiame weeechi iintuameopua tiameo, tisia kaawe iintoriopa aamoo, yooma aamo ye'karichi muiniamechi simiyameo, aamo noriwi teeweriopa aapoe ahpo pepeniwachichee pahtenariameopua; nape nu'nuntika te'tereriame amochi itaka, aamo ye'kariwachi simiyame pahtenarewao, kawiyame ma'chitakamemua pu'kawichioo. Eje'e No'nooo, wa'a iintokame muuua, wa'a tiame inatakamekapa.

²² Ahpo Noono ahjama nayewasaapa, yooma ahpo keepuameo, chaanerepua:

—Yooma ihta itapiti iintuameo, yooma kiatiamenia no'o Noonoee. No'o tiiao, aaataa ki no'o machiyamepua, no'o Noonoche te'pa kahtiamie. No'o Noono tiiao tewekachi kahtiamieo, neeeche nane'riamepua pu'kao, apoe te'ta Taanarache, ki aaata piirechi. Neeche puuua tiameo, no'o Noono machinariameo, machitiameraa.

²³ Wa'a cheesaapa ahpo ajawariamechi ku'rikao, chaanerepua, aapoechewichioo:

—Kaawechupena eemea, tetewani eemea ehpe no'o ihsiao.
²⁴ Muuwaeme ehkoriami Riosi nayewaturaa, i'ka aamo tetewa tetewisaapua, tisia kaawe erakomiipua, aapoe tetewapa i'kao, aapoe inamuapua tiame i'kao, nape wa'atia ki tetewarepua.

Kaaweruma tijoe Saamaria ohjoeme, wa'achitarichi nayewaniame

²⁵ Seenepi simikameo, piiripi Moise nuurari masitaria, oowera aatiatakapua Eesusio, chaanerepua:

—Masitari, ¿ihtana yoratania ahsepanariaa, ki wahjiamie ahjaniamieo?

²⁶ Eesusia nehjiarepua:

—¿Achini cheeka iyotetiamepu naaju, Moise nuurariaa? ¿Ihtana pahtena muuua pu'kao?

²⁷ Moise nuurari masitaria, nehjiarepua:

—Wa'ao chaanipua: “Apoe Te'ta Paamirao, nakika tetewipuapua, yooma aamo iikae, yooma aamo utewaeopua, yooma aamo inatarie; aamo piirechiopua, aamo wa'api nakiyachitia, wa'achitia nakipuapua pu'kao.”

²⁸ —Wa'atepua, kaawe nehjiakamemua —chaanere Eesusia—. Pu'ka teresaamua, ki wahjiamie ahjamamua —chaanere Eesusia.

²⁹ Waikao, masitari tijoea pu'kao, wa'a ihsiamie e'rapaopua, kaawe iinatukerepua Eesusio eenechi:

—Puuu no'o piirechia, ¿aatanajuarepua?

³⁰ —Keepusao naaju —chaanerepu Eesusia—. Nee. Aaata tijoea Eriko simiriataipua, Eerusareni pooechitu, nape pooechi ihtoaiopua, aaata nanaaramee wepiretiatapua, kiya mukukame toaka. Wa'a yorasaapu, yooma ichikoneretiataipua, ahkasioi wisasori ahpo chuchatoai. ³¹ Ehjepamio, aaata neeserosiai pu'ka wa'apichi pooechi ihtoriataipua, nape wa'a po'yame tewakaiopua, ikicha u'matoriatapua, kiisi ku'ipasa. ³² Reewi tijoeai wa'ami u'matoaio, wa'achi iintoriataipua tiame ikicha u'matoka. ³³ Nape piirechi tijoe Saamaria enamea, wa'ami u'matoaio, wa'a po'yame tewakapaopua, tesiwa e'repariatapua.

³⁴ Ihjia, apechunaka sowijiyo chuhcheka i'yowesaapua, itapiti aakorieme chuhchekaopua tiameo, puureriatapua pu'kao na'ituriachio. Wa'a ikisaopua ahpo yaasetoachi tekitekao, mochiwachi i'toriataipua, che'cherepaniachio, wa'a che'repariatapua inatekao. ³⁵ Pu'ka meereo, ooka toomi ma'chipasao, wa'a che'repaniachi teekorao, ki'yariatapua cheekao: “Ía, epeche nateyame enesoo aamo inateriao i'ka tijoe, eenechi enaio aamo natetemane. Wa'a cheesaa, u'matoriatapua.”

³⁶ Wa'a tiame nayewesaapa Eesusia, pu'ka tijoe masitario, iinatukerepua:
—¿Achini tiamera ihji paika uumatokamea, kaawe iintorepua ahpo piirechio?

³⁷ Waikao masitaria, cheeka nehjiarepua:

—Wee, neea tesiwa e'reka ku'ikamera maayamenia —cheerépuu.

—Eje'é —chaanere Eesusia.

Wa'a cheesaopua:

—Wa'achi iintomitia muuuai —chaanerepua.

Eesusi Marata Maaria tiame pehterachi ihsiria

³⁸ Piie taawechi Eesusio, Eerusareni simiyoiopua ahpo ajawaria ahjamao, paikapi mochiwachi asisisoopua, aaata Marata tewaniamee tetewiretupua. Puuu oowitiamea, ahpo ta'pechi paajuterepua pu'kao, Eesusi ajawaria ahjama, ahpo ta'pechio ko'komichiopua. ³⁹ Marataa ahpo ta'pechio, ahpo piini ahjama ohjoeme eneriaipua, Maaria tewaniame. Puuu Maariaa, Eesusi chokichi yasiparepua, Eesusi nayewa keepunaria. ⁴⁰ Nape Marataa, tisia eerina ihsiapapua weeka itapiti yoorakao, chaacharepua Eesusio:

—¿Ka'chi e'ranimua no'o piinio ki no'o ku'ioio, piinero no'o tehki ihsioio kooame yorakao? ¿Ki no'o ku'inuretaremuu no'o Paamira?

⁴¹ Nape Apoe Paamiraa, nehjiarepua:

—¡Aa Muuu Marataa! ¿Tahpitika e'ramemua itapitichio? ⁴² Piiripi wa'apipua, itapiti tisia tahpitika erapuamea. Maariaa, pu'kakamera uunarepua pu'kao, pu'kao, aaatae ki u'yemetepua.

11

Eesusia Riosichi nayewaniame masitewa

(Maateo 6:9-15; 7:7-11)

¹ Seenepi simikame Eesusio, tewekachi kahtieme ahpo Noonoma nayeio, i'ka kajusooa nayewakao, ihji te'ta Eesusi masitiaa chaachaparepua Eesusio:

—Paamira, taamo masitemitia taamooi, Waanichitia ahpo masiterao masiteria, achini cheeka nayeweniamepua, te'pa kahtieme No'noo.

² Eesusia chaanerepua waikao:

—Aamo Noono nayewenariaa, eee chaachapapuapua:

Muuu te'pa kahtieme No'noo, aamo teewaa, te'ta tisia iyoriniame enemitiapua.

I'wa weechi enamitia muuuu, aamo ye'kari yasipatemiao.

Aamo e'ra ikimitia weechioi, te'pa tewekachichitia.

³ Soapame taamo kiamitia kooame senepi taawechi.

⁴ Taamo tatakoriario cheriwepuapua,

taamo cheriwiachitia taamo na'ara yoorameo.

Ka'te taamo tooa ki kaawerumachi taamo ruhjimichioo,

taamo newipatemitiamua pukachio.

⁵ Wa'a cheesaapa Eesusia, cheerepua tiame Riosichi itaniameopua, i'ka wa'achitarichi aaata iintoriachitia nayewaka, eee cheere Eesusia:

—Aaataa, aaata ahpo piirechi ta'perachi eenariataipua naasipa tukao-miahka. Puuuu wa'a eenakao, chaaneriataipua pu'kao: “No'o reewemitia ookapio paani. ⁶ No'o ta'pechi eenakapu aaata poorosimiae, ko'kotemo o'rane pu'kao no'o ta'pechi che'repamiopa, nape kihta iinuekane no'o ko'kotemiao.” ⁷ Ta'pechi reweniamea, pichiwa nehjiatarepua nehjiao, nape eee cheeka: “Ka'i, ki werisime e'rani neeepa, yooma yeetepakame

teemeapa wa'asi, kukuchia, yooma kokochika pe'tiamepua wa'asi. Ki werisinare neea, aamo kiamiaio.”⁸ Nape reweka itayameo utewa chiopao, ki kichiwa cheemichioopua, rewemapua ohso kaawe, ki suuwe e'raka e'rarioipua, tisia tukao eenakao.⁹ Nape Riosia ki aata nahsinepameapua, a'chitia keenakooi aamo apochi eenakoiopua itapiti itanemiaopua, naasipa tukaokooipua, aamo kaawe e'reka kiamapua. Iyamitiapua, teimapua waikao. Yeetarachi chochoka sisinamupuapua, wahjonepuamemua waikao.¹⁰ Yooma wa'a teeka ihta keenakooi itayamea Riosichio, uutepuamepua. Riosichi itasaa, kiapuumemua. Riosichi i'yasaa, teimamua. Riosi yeetarachi aamo sisinamusoo, aamo yeetapumapua.

¹¹ '¿Naakona aata noonoraa ahpo taana paani itasoo, tehtena kiamapua? ¿so'chioi itasooopua ahpo taana, siinoioi kiamanapua? ¹² ¿ka'waoui itasoo ahpo taana, machirioi kiamanapua? ¹³ Weeh, aamoo tatakoriamekoi kaaweruma ki'yame enesooopua aamo tatanao, ¿ki kehkisa epeche kaawe e'raka amochi enanaretare Riosia, amochi yasipamiaopua Riosiwarié? Wa'a iintomeri aamo Noono tewekachi kahtiamea, yooma aataoi apochi yasipamichio ahpo Riosiwarié, apochi enapaka itaniamechio.

Eesusia reemoniochi uuyame tewaniapua utewario
(Maateo 12:22-30; Marako 3:19-27)

¹⁴ Senepi simikame Eesusia, tijoe yachapate puuua, reemonie ni'opakame. Ihi reemonieme ni'opakamea yachapasaapa, ma'chipasetiaopua reemoniwario, nayewasirepua. I'ka wa'a iikame tetewakame ti'tijoeria, tisia peenia eraparepua Eesusichio, wa'a iintokopa.¹⁵ Nape ookapi puuu tetewikamea, chaachaparepua:

—Áaa, Weseu yahchamekapa apochi, wa'a ihsiamepua, pu'ka wa'api reemo noonora utewarie.

¹⁶ Nape wahjachi ti'tijoe tiamea, ki pichiwa utewarieme maayameopua Eesusio, pu'ka ahpo iintoriaopua reemo ma'chipaka, itapiti ki maaenari itarepua iintomichioo, te'pa eekachi teteipua tiame.¹⁷ Nape Eesusia, nane'riapao, Weseu utewarie ihsiamé maaeniao, chaanerepua:

—¿Achini teeka nasiwata Satanasia ahpo wa'api? Aata ahpo ijinuwa ahjama nasiwasaa, ¿ki yooma ahpo wa'api soopatarepua? Aata ta'pechioi, ahpo tatanachi wa'api nasiwasaa, ¿ki ahpo wa'api ta'pechio, yooma ahpo ko'itarepua? ¹⁸ Satanasiai, ahpo wa'api ahjama ijinuwa nasiwasaa, wa'achitia ahpo wa'api soopamapua.¹⁹ Eeme wa'api, ti'tijoeri puuyacho tuusaa reemonio, ¿ihtana utewarie puuyachame eemea? Riosi utewarie chaachapasaa, ki pichiwaniaméa no'o chaachapao.²⁰ Nape no'oo, Riosi utewarie puuyachame enesooopua Satanasi reemoniwarioo, Riosi utewarirakamera ihsiamepua. Wa'atiao neea, Riosi utewarie Riosi ye'kari iintapame neea, pukae inisikao, Satanasio newitopakaopua.

²¹ 'Satanasia, aata weeechi ohjoemekatepua, ahpo karichio ki ookapi aataeka tisia utewaeme, ahpo iinuka kahtiao kaawe neesetoka. Wa'a tiapa puuu aata tijoea, ka'chi iika ichikoneme tiamepua, tisia kaawe neesetoka yasitoamekopa.²² Nape piirechi tijoe epeche utewaeme enesooopua ki ookapi aataekao, pu'ka ta'perachi iinuka u'yemiao, newitoka yooma u'yemapua pu'kao. Wa'a iintosaapa puuua pu'ka newitoka u'yeria, ahpo iintonaria iintomapua pukae. Weeh, nee Riosie Tijoe Tijootutetiamea, pu'ka Riosi te'ta utewarie eenakamea, Satanasi ye'kari utewarira puipamia.

²³ 'Yomatiaame aataa ki noochi ahjama te'teriaamea, no'o seepurawapua. Ki no'o ku'ika Riosimina upapameapua ti'tijoerio, no'o mamajochakiaame puuua, ki noochi enepamichio, pu'kao ki no'oeo chi'ripamichio.

*Ki kaawerumari tijoeturi eenechi aatachi eename
(Maateo 12:43-45)*

²⁴ 'Aamo inateka mochtomitia eemea, pu'ka Satanasi reemoniwachio. Ihji Satanasi reemoniwaraa, tijoecho machenasaapua, oowera wahka ooruchi oiyaihua aaatachi ahpo pakimiachi i'yakao; ki ahka tewisaa-pua pakipuachio, erapamapua: "No'o yasariachio kakupakaipua, ohso kaawe wa'akamera siimania eenechio." ²⁵ Wa'ao wa'apitia kakupa tiio tewisaaapua, ki wa'a Riosi Riosiwari eina teeresoopua ahpowichio wa'ao, ²⁶ ehpeche oowisani epeche ki ahpochitia nanaarame Satanasi re'remoniwa paajutesaapua, eenechi wa'a pakimapua. Waikao puuu tijoera oowitiameoiopua, epeche ki kaaweruma enepameripua, ki ke'chu ahpo teereriachitia.

Te'ta pichiware peenia eraniame

²⁷ I'ka wa'a tiame nayeio Eesusio, piiripi oowitiame wa'achi ihsiameai keepukao, sisinarepua cheeka:

—iAamo naawatekamea, tisia kaawe e'ramejuarepua, puuu aamo chiiteka weripatekamea!

²⁸ Eesusia chaanerepua pu'kao:

—iTe'ta kaawe erakoamea, naati puuua, Riosikamera e'weka mochi-toamera, pu'ka chiiakamera keepuamera!

*Ki ka'karuma ti'tjoeria ki maaenari naaniatiwa itaya
(Maateo 12:38-42; Marako 8:12)*

²⁹ Wa'a ihsoi Eesusio masitekaopua pehjo, ti'tjoeria epeche epecheche enetorepua napawikao, tisia muuwepakaopua Eesusi norikameo. Wa'a iikpa wa'ao, Eesusia, o'inerepua masitekao. Puuua chaanerepua:

—Ehpe taawechiami ti'tjoeria, te'ta no'o peenia ihsiwae itayamepua no'o naaniatiwao. Nape ki tetewitepuamepua wa'asio no'o naaniatiwaopua no'o peeniasiwaao, naatichie enemeripua no'o naaniatiwaa, Oonasi ikiriaka tiame, enemeripua pu'kawichio, no'o naaniatiwaria.

³⁰ Wa'achitiao ehkoriaami Oonasi ikiriaa, ehkoriaami Niniwe taawechi-amiwichio eneriamepua naaniatiwario, Riosie wa'api uhjuraria ahpo ma'chitameopua, wa'achitia ehpiami taawechiami neeeai apoe wa'api Riosie uhjurakamepua ahpo ma'chitario, ehpiamiwichio no'oo ti'tjoeri nayewemichioopua. Puuu enemeripua naaniatiwaria, aatanakoo te'ta no'o ma'chitamea, no'o Noonoo no'o mukukoo, eenechi no'o ahjaterioio.

³¹ Wahka ihtoriachi Riosi ti'tjoeri te'ta katewiachio, puuu yawichi oowitiame Tetuyachi o'inia eenakamea, Saromoni te'ta peenewari machiwari ne'nemia eenakamea, te'ta wenejimeripua aamoo, ehpe taawechiami mochiriameo. Wa'a iintomeri puuua, kai waapi o'inia eenakamekapa Saromoni tisia peenewari keepumiao, eemeo ki ahpo iintoriachitia te'teriopa, no'oo epeche weruma tiariemekoio ki Saromonichitiao, no'oo tisia aamo chokichi oiioopua, kiisi no'o ewakoamekopua no'o aamo masitiao, kiisikioio, no'o keepunarekao. ³² Wa'achitia Niniwe ohjoekameai, aamo wenejimapua tiameo, Riosi te'te ti'tjoeri katewachio. Wa'a noonoimapua aamoo, tisia pichikeriapa Oonasi cheeriaopua, aamoo, kiisi no'o pichikeriamekopa no'o masitiao, no'o epeche tisia weruma tiariemekoipua, ki Oonasichitia.

Tahjera taamo weerewachi tiia
(Maateo 5:15; 6:22-23)

³³ Waikao Oonasi ikiria teereria nayewasaopua, taamo weerewarachi tiia nayewakapua i'ka wa'achitarichio, eee cheekao:

—Tahjeraa, ki noriwi weraniamepua itapiti teereo, te'pa weraniame ohso kaawe, weeresi uutapamichioopua, wa'a enapameopua uutapemichioopua. ³⁴ Puusia, tahjeraka tiamepua taamo weerewachio, pukae tetewiniamepua te'ta kaawerumara pahtewario. Kaawerumache aamo inatame enesoo, puuu tahjewaa amochi tajimeripua, kaawerumachiche aamo oiteka. Nape ki i'ka masitewa kaaweruma pahtewari uusaamua, ki kakupachi oimamua, tukapachikamera. ³⁵ Wa'a teesoo, kakupachi mochitonariaa, ki toipuapua choipamichioo, pu'ka kaaweruma pahteriaopua, amochi uuriao. Ki wa'a teeresaamua, tukapari enemamua amochio. ³⁶ Yomachi amochi uutapame enesaamua, kihta ki'tiameomua noriwi ihsitiameo, kaawerumache enemamua waikao amochio, yooreminao, aamo itapiti tahjerae, uutapaniamechitia.

Eesusia wiwisituame teewanipua pa'pariseroo, Moise nuurari ma'masitariopua tiame
(Maateo 23:1-36; Marako 12:38-40; Ruuka 20:45-47)

³⁷ Eesusia kajusooa wa'a naewakao, aata parisero tijoe ahpo ta'pechi paajuterepua, ahpo ta'pechi ko'komichioopua. Eesusia, pu'ka parisero ta'perachi asisaapapua, chitokae poiparepua ko'komia, wahjachi ahjama ko'komia. ³⁸ Nape pariseroa, ki paanikoriamekopua Eesusio ko'komia, Moise nuurari nokiwachitiao, iinatukerepua: "Achina tiichipa ki paanikokamua ko'komia?"

³⁹ Wa'a chiiopa pu'kao Eesusia chaanerepua:

—Eeme parisero ti'tijoea, aampache kaawe pakoyamepua pehtorio, nape yooreminao wa'atia toayai, ki papakotiame. Wa'ache te'tiame eemea yooreminao, ki papakotiamechitia, aamo yooreminao eemea, pochikame kahtiame eemea, ki kaawe noonoitame ichikoka, yooma ihta ki ka'karuma tiame. ⁴⁰ ¡Ki ijinatame eemea! ¿Ki nane'riame eemea, ma'chi weerewa netekameo, yooremina tiame neteriamekopua? ¿Ki nane'riamekosa eemea, ma'chi ahpo weerewachi papakoamea, ahpo yooremina tiame papakomerikopua? ⁴¹ Pukaepa eemea, tiopachiwichio toomio nehjaio, iikachi kaaweruma e'raka kiapuapua, ki ti'tijoerikamera, aamo kaawe e'remichioopua. Wa'a nokisao eemea, yooma piipateka enemii eemea, yooreminao, ma'chio tiameo.

⁴² '¡Áii eeme parisero ti'tijoea! Eeme oosa mariki simiyame poanatakiamé Riosiwichioo, yooma ihta aamo echaria i'ipaopua, meenta saawaraopua tiame, ruura i'yowioopua tiame, yooma ihta rahatatiame koi'wameopua tiame, nape wa'a nokakai eemea, ki tesiwe e'riame eemea ti'tijoeri ichikoekao. Wa'a te'tiapa eemea, ma'chiamé tiame eemea, ki pichiwa nakiyamekopua Riosio. Ki ichikoka mochtomete eemea ti'tijoerio, pu'ka Riosiwichio poanatakia ki'yariwaoi, ki toaka kiatoka.

⁴³ '¡Áii eeme parisero ti'tijoea! Eemea napawikarichio, te'ta weruma teerewame mochipachi moomochikonariame, ahpo yooreka teteipuawichioopua ti'tijoerio. Pooechi ohjioopua eemea, yooreka teepotejeranipua.

⁴⁴ '¡Áii eeme wahjipame toaniachika te'tiame, wa'ami uumatoame ti'tijoeria, tísia eiwepuatiachi tekeyame ki wa'a tiame maaekaoopua teereo.

⁴⁵ Wa'a chiiopa Eesusio, piiripi puuu Moise nuurari masitaria, chaanerepua Eesusio:

—Masitari, parisero ti'tijoe wa'a cheekaomua, taamo nekamutenamua tiame.

⁴⁶ Nape pu'kao tiame Eesusia, chaanerepua:

—¡Áii eeme iyoteri ti'tijoeai! U'matoka pehtiamie iyoriwa yorapuameopua ti'tijoeio, Moisetaru nuurari chiia na'roakao, aamo wa'apioi, kiisi kajume tiaopua iyorikao.

⁴⁷ '¡Ai eeme!, ehkoriaami Riosi nayewatura wahjipakame toatiachi tosawiamea, te'ta nakiriamechitiapua pu'kao. Nape pu'ka Riosi nayewaturao aamo wa'api ehkoriaami mochiriame ko'yakamekoipua pu'kao.

⁴⁸ Wa'a te'terekao eemea, kaawe e'riameka nooka eemea pu'kao, pu'ka ko'yariopua, ehkoriaami Riosi nayewatukameopua, pu'ka wahjipakame toatiachioopua, senepi paaumparichi tosawesikaopua.

⁴⁹ 'Pukaepa Te'pa Kahtiamie No'noa, nane'riapa puua ehkoriaamio, cheerepua: "Wa'a uhjurenane no'o nayewatura, neipa no'o ajawariaopua tiame, tuuyetumeri. Puua, ko'ipuamepua ookapio, wahjachio na'ara yoramia, naanaripuame." ⁵⁰ Wa'a nokayamekapa eemea, wa'achitia ki kaawe noonokame eemeai, aamo ehkoriaami noonowiriachitia. Yooma ehkoriaamisi o'inia Riosi nayewatura ko'itiameopua, ⁵¹ Aaweri yasaria taawechi o'inia, ahkasi Sakaria ooka Riosi iyoriwa tepawetiachiami u'matoi meritiachisi ko'itiameo, yooma eeme i'ka ikitiamewichioo, te'ta Riosi kokosariraa, amochi wichimeripua.

⁵² '¡Áii eeme Moise nuurari ma'masitari! Tísia kaawe nane'riai eemea, achini teeka kaawe mochitopuame Riosichio, ki wa'a te'tereka mochitoamepua. Wa'a te'teriameai eemea, ki toani eeme wahjachioi, kaawe te'tereka mochitomichioopua pu'kao, Riosichio.

⁵³ Waikao o'inia, parisero ti'tijoea, Moise nuurari ma'masitaria tiame, nekaweke tetewarepua Eesusio. Waikao o'inia wa'anao, ki ta'iria yahcharepua Eesusio, muuwaeme itapiti iinatukeka, ⁵⁴ ki kaawe chaachasoopua pu'kao, chapisa wenejimiipua te'ta isaeri pa'pamirachioopua.

12

Eesusie, ki pichiwaka chaachapame teriwa

¹ Piie taawechio ki ookapi napawioiopua, ahkasi apochi momotochikao, Eesusia wa'a e'nakameo, o'inerepua masitekao. Pahchao o'inerepua cheekao:

—Eemea aamo inateka mochitopuapua, pu'ka parisero ti'tijoe masitiaio, ka'karuma masitiameka chaachapameopua ki ka'karuma erakoka masitiaio. Puuu masitiaa, rewaruraka ikiyamepua, ti'tijoechi mu'ipakao. ² Pu'ka ahpo masitiai ki yooreka mochitoaa, noriwi noonowiriaopua tiame, te'ta Riosi katewiachi taawechioopua, yooma ma'chitapuaitemeripua. Kihta wa'atia itipipuaitepua, ki nane'rekao Riosieo. ³ Wa'achita eemeai wa'achi te'teriame enesaa, yooma noriwi aamo nayewariaa, yooma noriwi aamo noonowiriaopua tiameo, ma'chiachi toapapuamepua puua ma'chitakao, taajenachi. Wa'achitia puuu, yooremina yeetaeka ihchi naewatiameai, karijampa weripaka, ma'chitaka sisinamuniameka teeremapua.

Aatanapu seeweme tiamea

(Maateo 10:28-31)

⁴ 'Pukaepa neeea aamoo, no'o kaawe e'riao, aamo chaanenane, ka'te seeweka tetewamua ihta ti'tijoeio, aamoo na'ara yoorioopua, aamoo ahkasi merinarioiopua, aamo wa'a chaachapaiopua, ka'chi yorameripua

aamo iikao. ⁵ Nape neeea aamo chaanenapua aatanakamera seewemeri: puua Riosipua, Apoe taamo Noonokamera tewekachi kahtiamie. Pu'kakamera seewemeri ki kaawe noonoikamea, pu'kao Apoe kokosariao, taamo iikachikamera kokosamekopua pu'kao, te'ta kokosarichi ihpapamaopua, ki wahjiamesi tajayachio pu'na'i, wa'a ki wahjiamesi aiwaniamie teeremiachi. Pukaepa Riosichikamera iyorika mochtipuapua, ki wa'a tiame Riosi kokosari ikimichio puua amochio.

⁶ '¿Tuchikina kehki nateyame eemea? ¿Ki ooka toomichi wa'api nehjiwamepu mariki tuchiki? Nape ku'ita kehki nateyoi Riosia, ki natakepamepu pu'kao. Ki ku'ita epeche nateyame eemea Riosiwichio.

⁷ Eemea ki teesa nakiwamepu Riosieo, ahkasi aamo kuupaoui kehkitaka ne'neka.

*Riosie weratiamechi te'terio tuuwai ki suuwe erapame
(Maateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸ 'Ka'te suuwe erapa noochio, aaata ti'tjoerichioi. Aaata noomina ahpo ma'chitame ti'tjoerichio, neeeai Tijoe Tijoetukamea, noomina te'terio ma'chitama pu'kao, no'o Noonochi tewekachi kahtiamechio puua, yooma no'o Noonoo tewekachi ku'iwari, tetewachio puua tiame. ⁹ Nape ahpo wa'iname ti'tjoerio, ki noomina te'terio tuukao, wa'achitia neeeai, no'o wa'inemapua pukachio no'o ahjama teerewao, yooma no'o Noonoo tewekachi ku'iwari tetewachio.

¹⁰ 'No'o chiia na'arekamea, Riosieo cheriweme tiamepu pehio, nape aaata Riosi Riosiwari ahpo nayewenia ki e'wiamie enesaa, kiisi cheriwepuame puua Riosieo, kiisi e'wekapa ahpo nayewia Riosiwari.

¹¹ 'Nape no'o ahjama te'tiamea, wahka i'totiaipu isaeri napawikarichi wenejikao, ka'chi eramitia eemea, aamo nehpuapuka nehjiamao, ¹² puuu wa'api Riosi Riosiwari amochi yasitoame, ihsimeripua aamo ku'ika nehjiatekao, aamo wenejiwa iinatukewao.

Ahpo paarasatiaeo maaporichi wichime tiari

¹³ Eesusi masitioio, piiripi wa'achi keepuamea, senawato chaacharepu Eesusio peyachi, eee cheeka:

—Masitari, no'o ku'ika chaanemitia no'o pa'chio, taamo noono toeria mukukao, naachutamichio.

¹⁴ Nape Eesusia pu'kao, nehjiarepu:

—¿Aaataekona weratiamea pu'kawichio aaata nayewemichio?

¹⁵ Wa'a cheerio pu'kao, Eesusia cheerepu yoomao:

—Aamo inateka mochtipuapua, te'ta ikotuwachi simiyameo; ta'iria mochiniamie, ki itapiti te'ta iinueniamiepu.

¹⁶ Waikao Eesusia, i'ka wa'achitarichi nayewerepu. Waikao o'inerepu cheekao:

—Aaata tijoe ahpo echariachio, ki ookapi paarasatiamea, ki ookapi apechunamiapa i'ipario, ¹⁷ e'rariatapua: “¿Akatia katewetane i'kao? Ki iinuene ahkao.” ¹⁸ Ehjepao erariatapua: “¡Aa! Na'sonamane naaju no'o i'ipari toaniachio, epeche weruma ajawamane ihsisao, pu'ka no'o i'ipamiao, yooma ojomimichio pu'ka wa'ao. ¹⁹ Wa'a iintosapaonia, chaanemania no'oo: Nee, tisiwá paarasatiame muuuu, ki ku'itapisiwichio. Resipusa ehpeo, ta'iria ko'kósa, ta'iria iijisa, pahkoteka pu'séresa.” Wa'asa chaniriatapua. ²⁰ Nape wa'a e'rariopua pu'kao, Apoe Riosia chaaneriapua pu'kao: “Kiisi inatame muuuu. Wa'a e'rakameka muuuu, ehpe tukao mukima muuuu. Puuu aamo paarasatia, piirechi aaataoi, kiapuame puuuu”, chaaneriata Riosia.

²¹ Waika ahpo keepuameo, chaanere Eesusia:

—Wa'a ikiyame pu'ka tijoечи oowitiamechi tiame ahpochewichio erakoamechio, ki nakika mochitoamechiopua, Riosichikamera paarasario.

Riosia, ahpo tatana inatena
(Maateo 6:25-34)

²² 'Pukaepa aamo chaanena neeea, ka'te epeche erako eemea, aamo ko'kometiowichioo, aamo chuchamiaoi wisasorio. ²³ Te'ta pichiwa ahjaniamea, ki kooamee ahjaniamepua, wisasoriai, chuchaniameo. ²⁴ Tetewame eemea kaarachio, ki echayameaipua, ki i'ipameoipua, ki nuutiameaipua ko'kopuameo, tewiteniamepua Riosieo ko'kopuameo. Riosiwichioo eemea, epeche nateyamepua, ki ihta tuchikichitia. ²⁵ ¿Aatana eemea tahpiti e'rai iintonaria, aamoe waminatamua aamo ahjario, piire taaweoi ehpecheo? ²⁶ Ka'chi iika waminame teeresaamua aamo ahjario piie taaweoi, ¿achini iika pu'ka aamo tahpitika e'rarieo, kiamamua ihta aamo ahjariwachi nakisimiaopua, ihtoriachisi taawewichio? Ohso kaawe Riosichi paparapuapua pu'kao, aamo nakika yasitao.

²⁷ 'Ne'nemitia to'iwe seewarao, tisia peeniatiamekopua pu'kao, kihta tekipanameaipua, kihta ikutamekoiopua ahpo peeniatiame teerepuawichioopua. Wa'a tiamepua. Saromoniai yawichikaipua, ki epeche peeniatiame wakiratakamepua, ki pu'ka seewa tisia peeniatiamechitiao. ²⁸ Riosio, to'iwekoipua pu'kao, tisia peenia tiame teewiame enesoopua pu'kao, ¿kehkisa epeche aamo wakiratetarepua, yooma kiatarepua itapiti aamo nakiwiao? ²⁹ Pukaepa ki te'ta erakomete eemea, aamo ko'komiawichioo, aamo iijimiawichiooi. ³⁰ Pu'ka wa'a tiameo, ki Riosichi te'teriameche wa'a erakoamepua. Nape aamoo, Riosi taamo Noono tewekachi kahtiame nane'riamepua aamo itapiti nakiweka mochitao, apoe aamo ihsiamepua aamo ku'ikao. ³¹ Wa'a teeso eemea, Riosi neesetowachi mochitonarepuapua, pu'kakamera nakika yooraka mochitoka, apoe ihsiamekopua yooma ihta aamo nakiwia ki'yakao.

Tewekachi paarasatewa
(Maateo 6:19-21)

³² 'Aamoo noochi paparaka mochitoameo, tisia nakika yasitoamenia, no'o pupuku po'wachitia neesetoka tetewamekopao, ka'te seeweka mochitomitia eemea Satanasio, ihtaoi ki kaaweruma aamo na'ara yoranarewao. Aamo Noono tewekachi kahtiamea, tisia kaawe aamo neesetonariamepua ahpo ye'karichi mochipuawichioo, tisia pu'sereka wa'a tiame e'riariapa. ³³ Nehjitiame maaemitiama yooma aamo iinukaopapua. Riosi to'emitia pu'kao, ahjae ihsimichiopua pu'kao, aaata kiamichiopua ahpo kianario, ku'ipuame nakiyameo. Wa'atiaomua, tewekachi nuutepanimua, kakupa, ka'chi ikiyachi, ki yemipachi, ki'tiachioipua ichikoameo. ³⁴ Aamo maayachi aamowichio nateyame iinuwa, wa'a yasima muuuapu aamo inatario, wa'a kahtiachitia aamo iikaopua.

Kaawe ahpo katewekame yasipuame

³⁵ 'Ka'te kochika mochimitia eemea, ohso kaawe pusakame mochipuapua, ³⁶ aaata ahpo teeko neewiwachi enameri puuyamechitia te'terepuapua, enasochi yeetapukepuaawichioopua pakimichioo. ³⁷ Tisia peenia erakotariare ahpo teeko yorakiamea, wa'a te'teriame tewitiapua ahpo teekoeo. Teekoraai tisia kaawe eratarepua tewisaa, teekoraai tisia kaawe e'reka ajawemeripua koameo, ko'kopuawichioo. ³⁸ Ahpo teeko

naasipa tukaomi ahka eenakoio, tísia kaawe erakotarepu ahpo teeko yorakiamea, pa'a marikarowa ahka eenakoio.

³⁹ Eesusia i'ka wa'achitari masitewari chaanerepua tiameo: "Aaata petechi teekora nane'riame enesaa, achini keenako ahpo ichiekuepuameo, pu'ka keenako ki chikha yasimiipua, ki ahpo ichikuepuawichioo."

⁴⁰ Wa'achitia eemeai, pu'pusame mochtitopuapua ohso kaawe, senawato enamaoi neeea, a'chitia keenakooi.

⁴¹ Waikao Peeroa iinatukerepua Eesusio:

—Masitari, ¿taamochewichio ohjoarepu, puuu wa'achitari aamo cheeriaa, ki wahjachiwichioopua tiame?

⁴² Eesusia chaanerepua waikao:

—Aa, ¿ki pahtekakosa inamukame eemea, ahpo teeko kaarira inatiame no'o aamo nayeweria? ¿Ki yooma aaatachitiapua amochitia noochi paparameopua, itapiti yoramichio no'o toowewa nuurewaoopua, ahkasi tewekachi no'o no'rasoopua eenechi no'o eenachisiopua? Wa'achitia aaata paamira i'wa weeechi ahpo ta'pechi mochkikame kianiame ahpo seekaere kaawe neesetomichioo, mehka weeechi simisoo, wa'achitia neeeai tewekachi no'rasaa, yooma aaata noochi paparameo, yooma napati ahpo inateka mochtitomichio toimania pu'kao, no'o kariwao. ⁴³ Pu'ka ahpo teeko kaarira kaawe neesetoka mochiriamea, tísia kaawe erakomeripua ahpo teeko enasoopua, pu'ka ahpo teekoeo tísia kaawe e'reretiapaopua, ahpo tísia kaawe neesetoriaopua, ahpo teeko ta'perao. ⁴⁴ Pichiwa chaaninia pu'ka teekoroa, tísia kaawe iintomerikopua pu'kawichioo, epeche weruma neesetori kiameripua pu'kao, ahkasi yooma ahpo iinuwaio. Neeeeai wa'achitia iintomeripua eenechi enasaa, tísia kaawe noonokameopua no'owichioo, no'o neesetokeriaopua tísia kaawe yooraka inateriopao. ⁴⁵ Nape aaata ahpo teeko seekaerewao, ki enameri maaeka ahpo teeko ki kaawe noonokameo, ki ihkokekaopua ahpo wahjachio, ahpoche kaawe ko'koma inatakameopua, nawajikache yasaka pu'serekameopua, ⁴⁶ apoe teekoroa senawato enasaoopua, wa'a nokayame tewisaopua, kiisi cheriweka tísia kokosameripua pu'kao, yooma ahpo seekaerewa ahjamaopua, ki ahpo e'waka mochiriameopua.

⁴⁷ 'Aaataai ahpo teeko seekarewachitia tiameo, nane'riameai tísia iyoripua ahpo teeko iyorikameo, oowera yasakameopua kihta yooraka ahpo nuureretiao, epeche weruma kokosari nakiyamepua. ⁴⁸ Nape kihta nane'riapa ki yoorakamea ahpo teekora nuurario, ki te'ta kokosapua nakiyamepua. Epeche machiyame ahpo nuurewao, epeche iyorimete puuu ahpo nuurewao. Epeche kianiamea neesetomichioo, epeche iyoriwa itananiamepua ahpo neesetopuaichio tooweretiao.

Eesusichi paparawichio aaata ahpo poanatumiamae
(Maateo 10:34-36)

⁴⁹ Eesusia, simiteka masitekao cheerepua:

—Neeea, noochi kaaweruma paparawa tajenatemia eenakamenia amochio. Tísia pu'seriamii neeea, amochi ti'tijoechi ooweruochiopua tiameo, tajenakame enesoo noochi paparario. ⁵⁰ Neeea, ki nu'uti aiwarichi u'matomeripua, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, te'ta piipakame itipimichio tatakoriario. Ahkasi kajuyachisi iintosaapua tatakori natetekao, tísia aiwamerimua noochio, ki ahjame eraniameo, ahkasi kujuyachisi yoranariapa aamo tatakoriaria natetekao. ⁵¹ ¿Ta'iria yoomahka mochtitemia no'o eenakame maayame eemea, napati inatakaopua noochio? Ka'i ki wa'a teeremeripua. Neeea ti'tijoeo ooweruopua tiameo, napati yoomahka paajutemia eenakamenia noochio, noochi paparaka mochtitomichioopua.

Nape ti'tijoeria, ki yoomahka napati paparaka mochtomeripua noochio, ki yoomahka napati no'o chiia pichikemeirikapapua. Wa'a te'tiapa ti'tijoeria, ki napati ahpo kaawe e'reka mochtomeripua, ahkasioi tisia nekakomeripua apochio. Apochi nekakoapa puuua, ahkasioi poanatumeripua apochio. ⁵² Wa'a iikaopua, mariki mochikachio piiripi ta'pechio, ooka wa'api no'o nakitarepu wa'ao, wahjachi paikaa ka'ikoio. Wa'a tiapao, ahpo poanatumapua ahpo poponiemea pipiniemeopua tiameo. ⁵³ Yayawaraa, ahpo tatanachitiaoi, ki napati noochi paparamapua; tatanaraai, ahpo yayawachitiaoi, ki napati noochi paparameripua; waasiraai, ahpo moniawachioi oowitiameo ki kaawe nakika tetewimapua pu'kao noochi paparamekopapua pu'kao; moniawaraa, ahpo waasichio, wa'achi teeremeripua pukachio, ki noochi paparamekopua pu'kao.

Kajuyachi taawechemio, naania teetomiachi
(Maateo 16:1-4; Marako 8:11-13)

⁵⁴ Eesusia muuwari simiteka naewakaopua pehjio, cheerepu ti'tijoerio: —Eemea, ariyachi toomaritame tetewapao, yukimio tuusoo, yuyukuamepua pichiwa. ⁵⁵ I'ka weee tekianatikia ejesoopua, tataremeri asimeriko aamo tuusoo, pichiwa wa'a teeremeripua. ⁵⁶ Yooma pu'kao machiyame enesaa eemea, ζachini iikai ki pahteka tetewame eemea ehpe taawechemio amochi ikiyao, yooma no'o yooraka inisiao, amoe pusie tetewaio? Wa'a teesoo, ki pichiwa nane'ria'i chaachapame eemea itapiti ikimiao. Wa'a tiapao eemea, oowera wihkuaka chaachapame eemea, aamoe wa'apioi.

Ta'iria te'terewa i'yaniam e'hpoo
(Maateo 5:25-26)

⁵⁷ Wa'a cheesaa Eesusia, cheerepu tiameo: —ζAchini iikai ki aamoe wa'api ahpo katewena eemea, ahpo kaawe teerepuawichioopua ki kaawe ahpo nokariao, te'ta Riosi nakiyachitia? ⁵⁸ Aaata peereichi aamo i'tonaresoo, ohso kaawe ke'chu peereichi aamo i'tonioi, katewepuapua aamo wenejiam ahjamao. ⁵⁹ Wa'a i'totiam enesaapama, ki mächenama muuua wa'ao, ahkasi aamo ki kaawe iintoria yooma natetesapa. Pukaepa neeaa aamoo, chaaniamepua: Ke'chu asioi kajuyachi Riosi te'ta peereio, Riosi ahjama aamo katewepuapua yooma aamo ki kaawe iintorioopua natetepuameo, kihta kokosari amochi teerepuawichioopua Riosi peereirachio.

13

Riosichi enepaniame te'ta nateyamera

¹ Pu'ka taawechemio tiameo, Eesusichi e'enarepua kooria Eerusareni o'inia, Eesusio ahka kahtiachiami. Puuua chaachaparepua Eesusio, Piirato ahpo soontaroeo, Arirea e'enakame ko'yakapua, Riosiwichio mananiioopua animari ko'tiame, i'isaeri tioparachioopua. ² Wa'a tiame tuuyetiapa Eesusia, cheeka iinatukerepua ahpo masiteka ihasioopua:

—ζAatia tiachipa ko'iretiarepua? ζEpeche tatakoriapa, ki wahjachi Arirea mochikamechitia? ζRiosi kokosari iintokame maaena eemea Piirato? ³ Ka'i puuua. Riosia te'ta kokosamepua nape wa'atia, yooma ki apochi e'enakameopua, wahjipakameka teewiamepua pu'kao apochioopua poana, ki seenampasi wa'si. ⁴ ζIhtana erakona eemea, pu'ka oosa mariki osanao mesuka wahjipakameopua Siroe chupakarichio, epeche tatakoriapa ki Eerusareni mochikamechitia, wa'a iikame maaena eemea?

⁵ Ka'i puuua. Ki wa'a te'tereriapa wa'a iikamepua. Nape aaata eemea, ahjame ohjoaiopua pehjiio, ki Riosichi paparaka aamo tatakoriwa toinaresaa, wahjipakameka tiame eemeapa Riosiwichioo.

Eechichuna ki taakiame wa'achitarichi nayeweniam

⁶ Eesusia waikao, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, eechichuna echiwamechitika nayewerepua:

—Aaata tijeoa, piiripi eechichuna echiwa echariataipua, taaketaoipu e'raka. Tehpe neipamio, taakerio o'raka simiriataipua ne'nemia. Nape ne'nioio, piiripioi ki taakeriatapua. ⁷ Wa'a tiioopa pu'kao, chaaneriataipua ahpo moromatua: "Paika paaumpari i'tonanepa ejenakao, ki tewaka piiripioi i'ka wauri taakeriao. Po'tanapuapua ohso kaawe, kihtawichio eina teeremichioopua wa'ao." ⁸ Nape pu'ka echiwa inatiam, chaaneriataipua echakameo: "Toimitiao pehji. Itapitioi yahcheka kaawe yoramane wejikekao, taaketaoipu wa'a yoratiaa. ⁹ Taakesoo eenechi paaumparichio, wa'atia toipuapu. Ki taakesoopua waikamio, po'tanapuapu."

Eesusia tuumurame oowitiame yachapatena resipuniame taawechi

¹⁰ Piie taawe resipuniame taawechio, Eesusia napawikarichi ihsriaipua masiteka, ¹¹ wa'achi yasariaipua piiripi oowitiame, tuumuware kokoriam. Wa'a ikiteriaipu na'arari tijoeturia, oosa mariki aampa osanao paaumpari i'toriaipua, ki werisika riisakao. ¹² Eesusia wa'a kahtiame tetewapao, apochi enanuresaopua, chaanerepua:

—Oowitiame, saukame itipiamemua, aamo kokoriao.

¹³ Wa'a cheeka ahjachi seekarepasoopua, yachapakame itipire ooitiam, kaawe oisirepua waikao, riisasipakao. Wa'a ikikapa oowitiame saukao, tisia kaawe e'reka nayewerepua, cheriwema Riosio. ¹⁴ Nape wa'a napawikarichi paamiratuamea, tisia nekarepua, Eesusi iintoriaiwichioopua resipuniachi taawechio, pu'ka oowitiame sautekao. Wa'a iikapa puuua, chaanerepua wa'ao yooma ti'tijoerio:

—Tekipananiam, puhsani taawechepua, pu'kache taawechiami e'enamete eemea, aamo sautemiawichioo, ki resipuniame taawechi.

¹⁵ Eesusia waikao chaanerepua:

—ǀWisikuame eemea! ǀKi nerojimia i'toamekosa eemea animari ko'rerachi ma'chipasaopua, aamo oisiwao, aamo uuruoikosaoiopua, resipuniame taawechikooopua? ¹⁶ Wa'a nokiwachi enesoo, ǀaatia ki sautepuame ohjoare ihji ooitiam, resipuniame taawechikooopua, i'ka ooitiam eo ehkoriami Aurani tetejimarichi eenamekoopua, ki ehpesi kokotetiameopua Satanasieo?

¹⁷ Wa'a chiopua Eesusio, puu a'chi chaachapamea, ahpo newitotio eraparepua, nape wahjachi ti'tijoeria, ohsotia peenia erakorepua, yooma wa'a, itapiti peeniatiam iintoriaiwichioopua.

Wacherai pahchira wa'achitarichi nayeweniam
(Maateo 13:31-32; Marako 4:30-32)

¹⁸ Eesusia simitekaopua masitekao, cheerepua:

—ǀhtanaka tiametatane Riosi ye'karichi simiyameo? ǀAatia chanika naewatane pu'kao? ¹⁹ Puuu ye'karia, wacherai kuuu pahchiraka tiamepua. Núú'utikoipua pahchirao, echitiaopua ki nu'uti weripame, ahkasi tuchikioi ahjachi ta'sotachi. Wa'a tiame Riosi ye'karia, ki weruma o'inetiaipua, ki ku'wichisi enepame, ki ookapi ti'tijoeri ohjorepuachi.

Rewarura wa'achitarichi nayeweniam
(Maateo 13:33)

²⁰ Eesusia cheerepua tiameo:

—¿Ihtanaka tiameko tuutania tiameo, Riosi ye'kario? ²¹ Ihjia, rewaruraka tiamepua, ooweru paanitameo, paatusi yahchia a'pomichioepua, muuenati mu'ika. Wa'a iika weruma mehtamepua, Riosi ye'karia.

Ku'wichikachi muira

(Maateo 7:13-14, 21-23)

²² Eerusareni simiyai Eesusia, muuwaeme mochiwachiami masitesirepua, o'okapi mochiwachiami tiame. ²³ Wa'ami simika masitioiopua, aaataa iinatukerepua:

—¿Paamira, páikapijoarepu, tatakoriichi newipameria?

²⁴ Eesusia chaanerepua:

—Riosi ye'karichi muirachia, ki weeresi puua. Wa'a muiniamea ki oowera aaata pakime tiiachipua ki Riosi reesiseri iinuesaa, wa'a tiachipa wa'ao muuwaeme muinariaiopua, ka'chi iika muiyamepua. ²⁵ Nape taamo Noono tewekachi kahtieme yeetepasaapua wa'ao, aaataoi ki reesiseemapua muimichioopua wa'asi. Pu'ka taawechiamio muuwaeme enapoiopua chaachapakao: “¿Paamira, taamo yeetapukesaaa!” Wa'a chaachapoipua paamiraa, chaanemapua: “Ka'i, kiisi aamo macheyamenia aamoo, ahka e'ameo.” ²⁶ Nape aapoea, chaachapamapua: “¿Nape Paamira, ki pirena ko'kakame teeme, aamo poochi ihtoai taamo masiterioio?” ²⁷ Nape nee Paamiraa pu'ka taawechio chaanemania pu'kao: “Ka'i, kiisi aamo maachinia, seesenu eemea noochio. Yaapi se'wisa eemea noochio, ki ka'karuma iintosiame ti'tijoeri.” ²⁸ Wa'a teeremera kajuyachioepua, no'o eenechi enasoo. Waika taawechio eemea, ki sewina erapakamea iikachio tatakori toakao, naarakoma eemea, pu'ka aamo ehkoriami Riosi nayewatura tetewapaopua, wa'a mochikame yooremina, Auraniopua, Ihsaopua, Aakowoopua tiame, ka'chi ikime e'rapa eemea, pu'ka mochikachi muinariaio. ²⁹ Wa'ao waika taawechio wa'ao, yomatiami i'ka weeechi ti'tijoe ooweru tiame e'enameripua, i'ka weeechi kapoyachikia, tetuyachitikia, cherayachitepa, ariyachitikia. ³⁰ Pu'ka taawechio, muuwaeme te'ta ahpo muime te'terekai, ki muimapua, ki tatakori papakotiame enesaa; nape, ki muime te'terekameai, nape papakotiamea ahpo tatakoriwa toakao, muimeriai teeremapua.

Eesusia Eerusareniwichio naaranipua

(Maateo 23:37-39)

³¹ Pu'ka wa'apichioi, wa'achi e'enaka ookapi parisero Eesusichi paparakameai, chaanerepua Eesusio:

—¿Masi'tári! Yaapiti machenamitia i'wao, aamo merinariapu Eerore.

³² Nape Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Nonorakao chaanemitia eemea pu'ka keeochi tísia wihkuameo: “Nee, ehpeo meere tiameo, iiweta pehji i'wa no'o ihsimio” —tuuyemitiapua—, “ti'tijoeri na'arari pakitekame puuyachekaopua, ti'tijoeri kokoriame sautekaopua tiame. Meerekachioepua kajusaapa, wa'a no'o enamio” —tuuyemitiapua pu'kao—. ³³ Ooka taawe toitena neeepa, no'o asiyachio wa'a Eerusareni. Wa'a asinariame neeaa, aaata Riosi nayewaturao, ki ma'chi Eerusareni mukimerikopua.

³⁴ Waikao Eesusia Eerusareni inatakao, chaanerepua pu'ka muuwarior:

—¿Áii muuu Eerusarenia! Muuu Riosi na'nayewatura ko'yamera, papaka ko'yame amochi nayewatureri uhjureretiaopua. Kehkinasa aamo na'poakame neeaa noochi pirenatumichioo, totori yeeyerachitia ahpo masatere toapanariamechitia, nape kiisi nakikame eemea. ³⁵ Ehpeo

muuu Eerusarenia, ooruchi itipimerimua aamo ta'perao, wa'a teeka itipimerimua, ahkasi no'o eenachisi eenechi, waikao chaachapapuameo: "Kaawechupena eenakame muuuu, te'ta Amoe Paamira Riosichi eename."

14

Eesusia a'popari kokoriame sautena

¹ Piie taawechio, Eesusio ko'komia yeetotioiopua, aaata parisero paamiratuame ta'perachio, wa'achi mochiriaipua tiame wahjachi pa'parisero. Puuu wahjachi pa'pariseroa, inateriai puuuu Eesusio, aatia iintotarepu erakoka. ² Wa'achi yasariai piirechi tijoeai, a'popari kokoriame. ³ Eesusia Moise nuurari ma'masitario, parisero ti'tijoeopua tiame, iinatukerepu:

—¿Reesiseniamejuarepu resipuniame taawechio, kokoriame saute-wao? ¿Eje'é, ka'ikosaoi?

⁴ Nape aapoeo, kiisi chaachaparepu. Waikao ki chaachapakopa pu'kao, apochi uukaopua kokoriameo, sauterepu. Wa'a ikisaopua, uhjurarepu no'ramichio. ⁵ Pu'ka tijoe sautesaapa Eesusia, chaanerepu yooma wahjao:

—¿Aatana eemea ki ma'chipata aamo oisio, aamo taanaoioopua tekorichi wichisooopua neeropairachi, pe'yachi resipuniame taawechikoio?

⁶ Nape aapoeo, kihta nehjianarere puuuu.

Nenewiwa pahkochi paajutetiame

⁷ Eesusia, ko'komia mochipuapuachio, epeche weruma te'teriame mochipamiachi uuyopua pu'kao, i'ka wa'achitaka nayewarepu:

⁸ —Wahka nenewiwachi paajutetiaa ko'komichioo, ka'te te'ta iyoriwachi yasipamitiama, seenekachi epeche weruma tiame paajutetiame enasoo,

⁹ ki aamo werisipuka, sewina yachapamichioopua. Wa'a yoratiamaa, tisia suuwe e'raka, sewina yasipamama. ¹⁰ Ohso kaawe muuuu wahka paajutetiaa, mehka iyoriwa mochipamiachi yasipapuapua. Wa'a tiaopu aamo paajutekame enasaa, ahpo chokichi yasipatemaopua, epeche iyoriwa mochikachio. Wa'a aamo yoratioopua wahjachi aamo ahjama napawikamea, te'ta iyorika aamo tetewimapua. ¹¹ Apoe wa'api ahpo weruma iintamia, suuwe erapatepuamepu; nape ki ahpo weruma uuyamea, weruma teewepuamepu Riosieo, ahpo te'ta katewiachi taawechio.

¹² Ahpo paajutekameo chaanerepu tiame:

—Itapiti kooame pahkotasaama, ka'te totomiwaemeche paajutemitiama, aamo tetejimacheoi, aamo wa'achi yorame te'tiameopua. ¹³ Ohso kaawe ihtaai kooame pahkotasaa, naatikamera paajutepapua, ki totomiwaemera ti'tijoe ooweru tiame, a'chi iika kahpokame ti'tijoe ooweru tiame, rojowi ti'tijoe ooweru tiame, ki mamachiriame tiame. ¹⁴ Pu'kakamera paajutepuapua, ka'chi iika nateteme tiopa pu'kao, aamo no'rarewa paajutewao. Nape aapoeo ki aamo no'raweme teererioopua paajutewao, aamo Noono tewekachi kahtiamea, ki teesa aamo kaawe ikitema puuuu, ka'karuma ti'tijoe ooweru tiame oijenatiaio.

Aari te'ta koi'wa wa'achitaka nayewatiame

¹⁵ Piiripi wa'a kahtiamea meesa chokichio, wa'a chiopa Eesusio, chaacharepu:

—Wa'a teeresoo waika taawechio, ¿ki teesa ta'iria ko'komerijoarepu wa'a, Riosi ahjamao?

¹⁶ Nape Eesusia, chaanerepu pu'kao:

—Wa'atepuu tiaio, nape siimerichemua, Riosie paajutetiachio. Wa'a cheesaapua o'inere cheekao:

—Piie taawechio piiripi tijoea, weruma kooame yoorariataipua paa-jutewa. Wa'a ikisaopua, muuwaeme paajuteriataipua wa'ao. ¹⁷ Yooma wasipatesaapapua, uhjurariataipua waikao yooma paajutemichioopua, ko'komia e'enamichioopua. ¹⁸ Nape puua, a'chikoi chaachaparepu ki e'nanariapa. Piiripia cheeriatapua: "Ka'chi eranurepuapua ki no'o siinkoi, we'e no'o tararia ne'nemia simiyo tuupuapua", cheeriatapua. ¹⁹ Piirechia cheeriatapua: "Mariki maakurawa oisi no'o tarario tuupuapua, ka'chi no'o e'repo tuupuapua ki no'o simikoi, pu'ka oisi ne'nemia no'o simiyo tuupuapua." ²⁰ Ehpeche piirechia cheeriatapua: "Ka'i, pukeri neewikame neeea, ki siima neeea. No'o cheriwenurepuapua pu'kao, ki no'o simikoi", cheeriatapua. ²¹ Ehjepao, uhjuratiame enasaapa: "Ki e'enanarekapu", chaaneriataipua ahpo teekoo. Wa'a chaanetiapa teekoraa, tisia nekariataipua. Wa'a ikisaopua eenechio, cheeriatapua: "Ehpeo yaapi siinka, yooma paajutemitiapua, kihta paarasatiameoi, pooechiami aamo tewaya, yooma sihkochiami aamo tewaya tiame. Te'ta tesiwa te'tiamera paajutemitia: rojowika ohjoame, panaka ohjoniamie ki ma'chiriapa, wa'a mahka ruhjika kahpokame." ²² "Paamira, yooma yorakameniapa aamo cheeriao, nape itipina pehji mochipuapuachio, ko'komia", cheeriata uhjuratiamea. ²³ Waikao teekoraa chaaneriataipua: "Wahka epeche mehka pooechiami i'yasaopua, utewa yorasaopua e'enamichioo, mochiwapuapua wa'ao. Yooma ko're chokichiami, aamo tewariaoi, muinurepuapua no'o ta'pechi, pochimichioopua i'wa. ²⁴ Aaataai ki nakikamea no'oe paajutetiaio, kiisi ko'komeripua no'o kooameo." Wa'a teeremeri Riosia, ti'tjoerichio.

¿Ihtana aiwaniamie Eesusi na'naritoniamoo?

²⁵ Piirechi taawechio, seenepi simikame Eesusia, muuwaeme noki-sioipua ahpo ahjamao, ku'rikao chaacharepua:

²⁶ —No'o pichiwa na'naritonariamea, epeche no'o nakimeripua ki ahpo yayawachitia, epeche ki ahpo poponichitia, ahpo pipinioi, epeche ki ahpo uupichitia, epeche ki ahpo ahjarichitia. Ki wa'a teeka no'o nakiyame enesaa, ka'chi iika no'o na'naritomerimua. ²⁷ Ki ahpo maaporichi teetonariamea no'owichioo, ka'chi iika no'o na'naritome enemeripua. Kaawe ahpo inataniamepua ke'chu no'o na'naritoaio. ²⁸ Ke'chu no'o na'naritoaio, kaawe aamo ne'nepuapua amochio, ihtanakamera ehpeche nateyamera-akoopua, aamo iintomiaio. ¿Ki aaata karitameai, pahcha ne'nesapa ahpo wekatemiaopua toomio, o'ichamepua? ²⁹ Ki wa'a iintokame enesoo, ahpo kaari o'inekai ki kajusoo, suuwe erapori chaanepuamepua waikao, wa'ami u'matopamee, a'acheka pu'kao. ³⁰ Waikao ti'tjoeria, pu'ka ki kajukame ne'nekao, chaachapamapua: "Nee, ¿kiisi kajurepu tiame?" ³¹ Yawichiai, ki nasiwameripua aaata piirechi yawichichio, ki newitomeri enesaa, ahpo oosa mariki miiri soontaroeopua, piirechi yawichichi, piire weerewa miiri iinuemechiopua soontaroo. ³² Ki newitomeri teeresaaopua, uhjurama-pua waikao katewemichio, kehkioidiamio tuuka, ki nasiwawuwichio. ³³ Pukaepa muua, kaawe inatapuapua pahchao, noochi enanariaa. Aamo iinueka kahtia, epeche nateyamera maaesaamua ki noochi enaniamechi-tia, ka'chi iika enamerimua noominiao, noochi te'teretomiaio.

Oonaai wekatiame ahpo onachari

(Maateo 5:13; Marako 9:50)

³⁴ Wa'a cheesapa Eesusia, oonachi simiyame naewarepua wa'achitarichio. Puua cheerepua ti'tjoerio:

—Eemea, oonachitiapua. Oonaa, tisia nakiwamepua, onachariesaa-pua pehjo. Nape ahpo onachari wekatesaapua, ¿achini iika eenechi

onataparetapua? ³⁵ Ki kaawe ihsiamepua to'iwe wasachi wakipate-wawichiooi, itapiti kasaraoi echipuamewichio onawepuaoi, ipapuamepua wa'asi. Pahteka inamumitia i'ka no'o cheeriai, ki wa'a ikipuaichio aamoo.

15

Piiripi po'wa wekatetiamе, wa'achitarichi nayewaniame (Maateo 18:10-14)

¹ Yooma yawichiwichio koparoamea, wahjachi ti'tijoeia tiame tatakoriwaame, Eesusi waapi e'enarepua keepumia. ² Parisero ti'tijoea wa'a noonokopa pu'kao, ahpo chaachaparepua Eesusio, pa'parisero ti'tijoea:

—Nee, achini ihsiamepua. Ihji tijoea, yooma tatakoriameoi, toayamepua ahpo naapamewichio, ahjama koayamepua tiameo.

³ Wa'a chaachapopa i'kao, Eesusia i'ka wa'achitarichi nayewerepua:

⁴ —¿Aatana eemea piie sientu puhkuemea po'wa, piiripi wekatesaa, ki simiyamepua i'yamiao, piiripi toiyameopua sientu? ⁵ Ihjia i'yai tewesaapa, mooketoka no'rasaapa ahpo ta'pechio, kaawe e'raka chanimapua waapi ohjoemo: ⁶ “¡U'masio ne'nemia! Tewakasai neeepa no'o wekateria po'wao. Pahkotamane pu'ka no'o tewariawichio.” ⁷ I'ka wa'achi tiame, epeche kaawe erapuame te'pa tewekachi mochikame Riosi ku'iwarieepua wa'asi, aaataoi we'wemerakamera ahpo tatakoria toimo tuukameopua Riosio, ki wahjachitia ti'tijoeo ooweru tiamechitia, ahpo tatakoria ki toinariachitiaopua wa'asi.

Oowitiame ahpo tomiwao tewakame

⁸ Waikao tepuyame nayewasaopua Eesusia, toomi wekatetiamе nayewarepua waikao wa'achitarichio. Puuua cheerepua:

—¿Aatana oowitiame, oosa mariki toomi oosa mariki taawechi yowiwame iinuekai piiripi wekatesaapua, ki chichika i'yatarepua ahkasi ahpo tewayachisio, tukapachi enesoo tahjekaoioopua? ⁹ Tewisapaopua i'kao, ¿ki yooma ahpo kaawe e'ria tuuyetarepua, ahpo tisia kaawe e'raopua, ahpo wekateria tewariapao? I'ka oowitiame kaawe e'reka tetewamea chaachapamiipua: “¡Kaawechupena muuuu tewakamepua! ¡Teemeai aamo tewariopao, amochitia tisia kaawe erakoamepua!” ¹⁰ Wa'achitia Riosiai, tisia kaawe eramapua ahpo tewekachi ku'kuiwara ahjamao, aaata tisia tatakoriichi wekakameoio, apochikamera eenariopao paparamiao, tatakoriia chewipuawichio, aaataoi apochi paparamia eenariopao, ahpo tatakoriia cheriwepuawichio.

Aaata ahpo taana cheriwekame, wa'achitarichi nayewaniame

¹¹ Eesusia naewarepua tiameo, cheeka:

—Aaata tijoea ooka tatanaeriataipua. ¹² Piie taawechi neipa weeriamea, chaaneriataipua ahpo noonoo: “No'noo, no'o kiajeraninia aamo mukusa toemoio.” Wa'achioa ahpo taanao noonoraa, yooma ahpo tatana naachuterepua iyosichi iyopusapua, yooma pipiripi weewara iinueka itipiniameopua. ¹³ Waikao ehjepamio pooniraa, yooma ahpo weewa nehjisaopua, wahka akipariatapua waikao, méhka pirenachi weechi. Wa'a asisaopua, o'ineriatapua ahpo toomi na'ataka, itapiti suwepori ihsiwachi. ¹⁴ Ahpo tomiwa sopasooopua, ki nu'uti toorewi eenariatapua wa'a weechio. Waikao puuua tisia toore aiwapao, ¹⁵ tehki i'yasiriatapua pu'ka weechio. Ehjepamio tewisaapa tehkio, o'ineriatapua tekipanapua, koowi inateka, wa'api ohjoeme tijoe, puhkura. ¹⁶ Waikao ihjia tekipanaio, tisia chorowapaopua, koowi koiteniameoi ko'konariataipua, nape ki

kiatiapaopua pu'kaoi, wa'atia itipiriatapuu. ¹⁷ Waikao tísia aiwapa tooreo, e'riariatapuu: "No'o noono kahtiachio ki aiwaniachi tooreo, paaranipua wa'ao. Muuwaeme no'o noono ahjama tekipanamea, ki aiwanipua tooreo. Nape neea i'wao, amori mukuyame kahtinia toore. ¹⁸ No'ramane ohso kaawe, no'o noono kahtiachi. Wa'a asisaa chaanemane: No'no, iinya iintokame neea. Taamo Noono te'pa kahtiamedio, tatakoriame neea noochio, amochiopua tiame. ¹⁹ Kiisi aamo taana enemetekoinia ehpeo, nape wa'atíoi, aamo no'o cheriwesoo, oowera tekipanameditia, uupuapua. Wa'a chaanemane no'o noono, asisaa." ²⁰ Waikao wa'erasaopua, no'ariatapuu ahpo noonochio.

'Noonoraa i'ka asioiopua ta'pechio, wa'a ihtoame tetewapaopua mehka o'inia ihtoiopua pehjo, tísia tesiwa teetopa ahpo taanao, u'masiriatapuu natepamiao. Natepasaapa noonoraa, koorepaka chuchuriatapuu pu'kao. ²¹ Waikao taanaraa, chaaneriatapuu ahpo noonoo: "No'noo, tísia tatakoriame neea, te'pa kahtiane Noonochiopua, amochiopua tiame. Kiisi aamo taana enemete neea." ²² Wa'a chiiopua ahpo taanao noonora, yaapiti sisinamuriatapuu ahpo ta'pechi mochikameopua chaaneka: "Yaapiti. U'yepake wisasori, epeche ka'karumara, chuhchepuapu. Aanio tiame u'yepamitia, sutuchi chuhchepuame, wa'a ikisa kaaka we'wemera. ²³ Wa'a ikisaopua tiameo, weesero i'noramitiapua, epeche wiiyamera. Pahkotapuapu merisa, ta'iria ko'kopuawichio, tísia kaawe erakoka. ²⁴ Pahkotemane i'ka no'o taanao, mukukameka teereriopua pu'kao, eenariopa. Ihjia eenakao, eenechi oijenakamekatepuu. I'ka no'o nooraa, wekatekai neea, eenechi tewakamepuu." Waikao o'ineriata pahkoa, yoomahka pu'sereka.

²⁵ 'Nape pahcha naawakamea pa'chira, wasachi ihsiriatapuu tekipanakao. Ihjia eenaiopua, ke'chu asiyaopua ahpo ta'pechio, weeru chiiame inamuriatapuu, sooni cheeteniame yawika. ²⁶ Waikaopua asisaapa ahpo ta'pechio, aaata ahpo ta'pechi mochikame iinatukeriatapuu cheeka: "¿Ihtana pahkotania i'wao?" ²⁷ Wa'a tekipanamea, nehjariatapuu: "Aamo pooni pahkoteniapua. Aamo noonoo, aamo pooni pahkotiapua eenechi eenariopa wahka oiyai, pu'kawichioopua, weesero me'yeriapua epeche sowiyamera, eenario tuukaopua kaaweruma." ²⁸ Waikao pa'chiraa tísia nekakao, kiisi pakinareriatapuu wa'ao. Nape noonoraa kahtiachi eenakao, cheriweka nayewekaopua, pakinureriatapuu. ²⁹ Nape taanara pa'chiraa, chaaneriatapuu ahpo noonoo: "Nape muuuu, ki ehpesi no'o tekipananoiopua aamo e'weka, seenepioi ki e'wekoo, seenepioi ki no'o pahkotiamemua, no'o taanarichio, no'o kaawe e'ria ahjama ko'komichioopua, pu'sereka. ³⁰ Nape muuuu i'ka aamo taana enasoopua, oowera suweporichi oika na'atakameopua toomio, ikanati me'yamemua epeche wiiyame weeseroo, no'owichioo ki wa'a iintokameai." ³¹ Waikao noonoraa chaaneriatapuu: "Nape no'o nooláa, muuuu senepi taawechi no'o ahjama kahtiamepua, yooma no'o iinueka kahtiaopua, yooma aamo iinuwapua tiame. ³² Nape i'ka aamo poonio, mukukameka teereriopua pu'kao, eenechi eenakaopua, oijenameka ikiriopa pu'kao; wekakameka teereriopua tiameo, eenechi tewitiameka ikiriopa pu'kao. Pukaepa kaawepua, kaawe e'raka pahkoteniamepuu."

Waikao Eesusia, kajusapa pu'ka noonora ahpo taana cheriwetiameo nayewakao, chaanerepuu yooma ahpo masitia keepuameo:

—Wa'achi teeka cheriwiami te'pa kahtiami taamo Noonoo, ahpo tatakoriwa tuuka enapameo apochiopua, ahpo tatanachitia uuka.

16

Aaata teeko neesetokiame, kiisi kaawe iintokame

¹ Eesusia ahpo masitiachi keepuameo, i'ka piirechi wa'achitarichi nayewerepua:

—Aaata tijoe tisia paarastiamе weechio, ahpo paarasatia neesetokiameo, yooma ahpo paarasatia, na'atame inamuriatapua. ² Teekoraa wa'a tiame inamukapaopua pu'kao, paesa iinatukeriatapua pu'kao: “¿Achini iikai no'o ichikuame muuua? Yooma nane'riamenia aamoé no'o ichikokenioo. Yooma ihtetaripapua no'o tomiwa aamo ma'chipariaopua, yooma kehkisasaapua, no'o iyotaperichi toapuapua, no'o nane'remichioapua. Ki tekipanamerimua wa'asio noochio.” ³ Waikao ahpo teeko tehkiwa neesetoamea, e'rariatapua: “¿Ihtana yoratarene ehpeo?, no'o teeko u'yesoopua tehki. Ki utewaemenia wa'asi wasachi tekipanamiao, ihkorewa itakaio, tisia suuwe e'ramenia. ⁴ Aa, inatepane no'o iintomiao, aachin teeka no'o ku'ipuaichioapua, ki tehkiekoio.” ⁵ Waikao yooma ahpo teeko wikirieme paaesapao, iinatukeriatapua. Pahcha simiyameo, chaaneriatapua: “¿Ihkina wikiriemua taamo teekoo?”, chaaneriatapua. ⁶ Puuu tekipanamea, cheeriatapua pu'kao: “Neeea, piie sientio piire weerewa aampa oosa mariki weeweruma sikori, waariri tewaniame, ooriwo nerosowi koi'wame wikirienia. Puuu waariria, piire weerewa aampa mariki ri'ritoro to'wame enerepua pipiripio.” Waikao tehki paamiratuamea, chaaneriatapua pu'kao: “Nee, tamochiche nane'rewa itipimeri ihjia. Aamo wikiriaa, naasipasi cho'wemane, ooka weerewa oosa mariki waariri wa'api, wikirieka itipimerimua.” ⁷ Piirechi tekipanameo iinatukeriatapua tiameo: “¿Kehkinapu aamo wikiriaa?” “Neeea, piie sientio aaneka wikiriemenia tiirikoo”, cheeriatapu wikiriemea. Waikao tehki paamiratuamea, chaaneriatapua pu'kaoi: “Nee, ka'te tuumitia naaju aaataoi, neea, naao weerewa aaneka, wikirieka itipitemania aamo”, chaaneriatapua. ⁸ Teekoraa nane'resaapa i'ka iintoriao, e'rariatapua: “¿Ki teesa inatame puuua?”, e'rariatapua.

Pu'ka wa'achitari kajusapa Eesusia, chaanerepua ahpo keepuameo:

—Tisia pichiwa ihjia: Tukapachi ohjoamea, te'ta a'chikoi nokaka pepeniamepua ahpo ihsimiao, ki Riosichi paparaka mochitoamerakamerachitia, ki Riosi taajenarichi ohjoamechitia.

⁹ 'Pukaepa aamo chaanenania, ka'te wa'achi noonoomitia eemea, pu'ka tehki paamiratuameo, ki kaawe iintoriachitia. Ohso kaawe eemea, paikapioi iinuekaio, ookapieoi ku'ika mochitopuapua aaata tisia tooremuka mochikameo. Wa'a nokayame enesaa eemea, tewekachikamera ohjorewachi te'ta paarasarikamera iinuemeripua.

¹⁰ 'Kaawe iintokame enesaamua paikaoi aamo Riosie kianiao, kaawe iintomerimua, epeche kiatiai Riosieo neesetomichioo. Nape ki kaawe neesetosaamua, paikapioi Riosie aamo neesetotetiao, ¿ihtana aamo kiatare Riosia, ehpeche aamo itapiti neesetomichio? ¹¹ Aamo iinueka paikapioi ki kaawe neesetoka yasitokame enesoo, ¿kiapua tiamejuarepua Riosieo, itapiti neesetokepuawichioo ahpo kehkiwachi? ¹² Aaata kiisi peeniamе enesoo, ahpo wa'api iinuwaai neesetokao, ¿kiatariamejoarepua aaataeo, ahpo iinueka neesetokemichioo?

¹³ Eesusi wa'a tiame masitesaapa, eee cheerepua:

—Aaataai ka'chi iika yorakemetepua ooka teekoo wa'api keenakoo, eee tiamekopa: piiripi ahpo teeko yorakioio, piire ahpo teekooi wa'apichi keenako ahpo yorakejemerikopua. Puuua waikao, piiripi teekokamera yorakiopaopua, piire teekoa nekamapua; piiripi teekokamera ahsieme

yorakepuamepua, piie ahpo teekoo toaka. Wa'a tiiachiopua aataai, Riosikamera te'ta nakiyamea, ka'chi iika weemumetepua toomichio.

¹⁴ Pa'parisero ti'tijoea, pu'ka inamukapaopua, a'achere puuua, toomikamera pu'seriapapua. ¹⁵ Waikao Eesusia chaanerepua:

—Nape Riosia nane'riamepua aamoo, toomichikamera te'ta pa-paramekopua, ki ahpokamerachi. Eeme pa'parisero, te'ta aamo yooreka tetewijeranipua ti'tijoeerio, nape aamo likachio eemea, aamo wahjachi ti'tijoeerichio, kiisi kaaweruma ijinatamepua. I'ka weechi mochikame te'ta nateyamechitia tetewao, Riosiwichioo, tisia iinya tiame teerewa tetewamepua.

Riosi nuurari; Riosi ye'karichi simiyame tiame

¹⁶ Pu'ka nayewaka kajusaapa Eesusia, i'ka eetiame simiterepua ma-sitekao:

—Ke'chu eenoi Waani Paatorio, ti'tijoeeria, ehkoriaami nokiwa yooraka mochitoriaipua, ahpo ehkoriaami Riosi na'nayewatura masiteriachitia. Nape puu Waani Paatori enasaapua, weemera nokiwa masiterepua ti'tijoeerio, Riosi ye'karichi muimichioopua pu'kao. Pukaepa ki ookapi Riosi yawichituwachi mochirachi tisia muinarerepua wa'ao.

¹⁷ Pu'ka Waani Paatorichi simiyame wa'a tiame te'ta pichiwa ikirepua, te'ta wa'a tiame ikimeriko tuutiamekopua Ehkoriaami Iyoterichio Riosio. Yomatiam Riosi cheeria ikikache itipimeriki teererepua, ahkasi nu'nuti naawesari chanitiameoipua, te'ta nateyame tetewaka, te'ta nu'nuntiraoipua iyoti. Ihji weea, ihji tewekaai, pahcha ki naania ikitarepua, nape Riosi cheeriaa ka'i, wa'api teeremeripua.

Eesusi masitia, aaata ahpo neewiria sa'runaniame (Maateo 19:1-12; Marako 10:1-12)

¹⁸ 'Kaawe inatamitia i'kao: Aaata ahpo uupi toisaa, piirechi ahjama neewikameka ikiyameopua, suwepori iintowa. Wa'achi teekao, aaata Riosichi chiia toisaa, piirechi masitewa pichikemichio, suweporika iintokame Riosimina. Aaata tijoe ooitiam toitiame ahjama neewisaa, suwepori iintokamepua tiame Riosi ne'niachio. Wa'achi teekao, aaata piirechi masitewa pichikesaa ki Riosi taamo chiia, suwepori iintokamepua Riosichio, toakame puuupa Riosio.

Tijoe paarasatiame Rasaro tiame, wa'achitarichi nayewatiame

¹⁹ Eesusia tiameo, Riosi chiia Ehkoriaami Iyotetiame nateyarachi nayewakao, i'ka wa'achitarichi nayewerepua ti'tijoeerio. Eesusia o'inekao cheerepua:

—Aaata tijoe eneriataipua, tisia tomiwaeme, tisia nateyame wisatori chuhchame eneriataipua, te'ta to'totomiwaeme koaya koayame, ihtaai ki tooremuame eneriataipua ahpo ta'pechio. ²⁰ Wa'achi ohjoeriataipua tiame, aaata Rasaro tewaniame. Ihji Rasaroa, pochikame ehchaeme weerewachio enerepua, pu'ka paarasatiame ta'perachi, yayasariataipua, muirachi. ²¹ Ihjia pu'ka paarasatiame ta'pera muirachi yayasariataipua, ko'kotiam wehchi ruhjikameoi, ahpo ihkokepuaichio. Chuhchuriai wa'a kahtioio, wa'a enapaka saasaeriataipua ehcharao. ²² Pu'ka ihkoriame mukisooopua, Riosi ku'iwaria, Aurani kahtiachi i'toriatapua, Riosichi ka'karuma enekame mochikachi. Puu tijoe paarasatiame mukisooopua, wetemajiretiatapua. ²³ Wa'a ahpo upatiachi kahtiaipua, ki ka'karuma wahjipame mochikachio, ki teesa aiwapaopua wa'ao, Aurani Rasaro ahjama kahtiachi ne'nepariatapua, te'pa. ²⁴ Waikaopu te'ta paarasatekamea, tisia aiwapa ahpo upatiachio, sisinamuriatapua Auranio, cheeka: "iNo'no

Auráni, no'o tesiwéee! Uhjura pu'ka Rasaroo, piiripi suhturaoi saampatesa, no'o yenichioi seipatemane teesa. Tahpitika e'ranine parae i'wa na'ichio." ²⁵ Nape Aurania chaaneriataputa: "Nape, ¿ki nane'rena muuuu, weechi kahtiaopua tísia tomiwaekao, tísia aamo ta'iria yasar-iopua ki Riosichi inataka? Nape Rasaroo tísia aiwaio weechio, tísia kaaweruma enepakamepua Riosichio, pukaepa i'wa kahtiamepua no'o ahjamao tísia ta'iria, muuuu wa'a." ²⁶ I'waoipua taamo pejanao, káii waapisi akipame teeresi po'ipua waata, aaataai ka'chi iika u'matometepua wa'apoo, wa'aponaai aaataai ka'chi iika u'matometepua." ²⁷ Waikao paare-satekamea chaanerepua Auranio: "Wa'a teeresoo muuu no'no Aurania, pu'ka Rasaroo, no'o noono ta'pechi uhjuramitiapua, weechi kahtiamé." ²⁸ Wa'ao mariki no'o poponiekao, tísia utewaeme chaanenurapuapua pu'kao, Riosi chiikamera pichikenuraka, ki i'wa te'ta aiwaniachi upapuai-chiopua pu'kao." ²⁹ Nape Aurania, nehjiariataputa pu'kao: "Nape aapoeo puua, iinueme puuapa Riosi cheeriao, ehkoriai nayewatura iyoteria, ehkoriai Moise iyoteria kiaretiaopua tiame. Pu'ka e'weka mochimeri pu-ua. Ki Moise e'wesaa tooweretiao nuurari, aaataoi wahjipakame oijenaka wa'a eenakoipua aamo chiia tuuyemiao, oijenakao, ki pichikemapua." ³⁰ Nape paarasatekamea nehjiariataputa: "Eje'e, wa'atepua tiiao, nape ki e'wekameai Riosi nayewatura iyoteriao, i'wa o'inia oijenakame wa'a enasoo, yooma nayewesoo achini tiio i'wao, pichikemapua pu'kao. Wa'a iikapa puua Riosio, yooma ahpo toimio tuumapua ahpo tatakoriwao." ³¹ Nape waikao Aurania, chaaneriataputa: "Ka'i. Ki e'wiame enesaa pu'ka Riosi Ehkoriai Iyoterichi chiiao, aaata wa'a eenakoipua i'wa o'inia oijenakameo, ka'chitia pichikemapua pu'kaoi."

17

Tatakorichi wichiwame maapori teerewa (Maateo 18:6-7, 21-22; Marako 9:42)

¹ Eesusia, ahpo te'ta masitiaa chaanérepua:

—Aaata tatakorimichio ihsiamea, wa'api iintumeripua, na'ara yora-puaichio ihsiamea; nape ¡wéii!, wa'a iintokamewichio. ² Ohso kaawe eneriaipua pu'kao, moorino matasuraraa tehte, kutachi o'yesao, pa'wechi ipatiaa, kátisia teeresi akipamichio pa'wechi, ki tatakorichi ruhjinami-chioopua, i'ka nu'nuntichitia noochi paparakame o'iniameoopua. Pukaepa eemea wa'a aamo noonoimiao, tisiwá aamo neasetopuapua, aamo inateka eemea, pu'kao.

³ Wa'a cheesapa Eesusia cheerepua tiame:

—Kaawe keepusao. Aaata piire aamo na'aresoo, teripuapua pu'kao; nape ahpo cheriwenuresoo, cheriwepuapua pu'kao. ⁴ Oowisanisa simiyame aamo na'aresoo, wa'a iintokai ahpo cheriwenuresoopua pehjo, wa'apichi kehki cheriwepuapua, oowisanisa.

Taamo Riosichi paparawa utewarira

⁵ Piie taawechi Eesusi ajawariaa chaanerepua Eesusio:

—Paamira, taamo ku'imitiapua tamochio, epeche taamo ahjachi erami-chiopua amochio.

⁶ Waikao Eesusia wa'achitarichi naewakao, chaanerepua ahpo te'ta masitiaa:

—Weruma kehki no'o ahjachi erakowa ki nakiniamepua. Ku'ita kehkiioi no'o ahjachi erakoame enesaa eemea, wacherai kuuu pahchira nu'utikoichitia, i'ka aoso aamoo chaanesoopua: "Po'taka wiitu weripa

neeroi pa'wechi", wa'a weripamii puuua. Noochiche ahjachi e'rakaimua, soparamepua noochio.

Aaata yorakekiamera teeremeri

⁷ Nape ka'te weruma aamo maayame eemea, no'owichio yoorakawichio itapiti noochi ahjachi e'rakao. Keepuka i'ka wa'achitari: Aaataai ahpo yorakiam teekoraa, ahpo yorakiao wahka oirioipua wasachi tekipanakao, resipakame eenakoipua tekipanakao, ki chaanemapua: "Koi'wachi yasi-pasa. Aamo weeremane kooame." ⁸ Ohsotia teekoraa chaanemapua: "No'o weere kooame, no'o neesetopuapua ahkasi no'o aiwaka koayachisi. No'o ko'kosopa ko'kopua muuuu." ⁹ Teekoraa, cheriwemaohi ki kiatarepua ahpo nuurewa yoorariawichioopua. ¹⁰ Wa'achitia eemeai, te'ta Riosi chiia yooraka mochitoaiopua, kihta aamo wikirieko eramete eemea Riosio. Ohsotia eemea amochio erakopuapua: "Teemea, taamo Riosi yorakemeriche yooraka mochitoamepua."

Eesusia, oosa mariki repera kokoriame yachapatena

¹¹ Piie taawechi Eerusareni simiyai Eesusia, Arirea weechiami Saamaria weechiami tiame u'matorepua. ¹² Wa'ami ihtoiopua pooechio, piiripi mochiwachi asiyoio, oosa mariki ti'tijoe machejenarepua, repera kokoriame. Ihji kokoriamea, mehka ajapaka ¹³ sisinamurepua:

—¡Eesúsi masitárii! ¡Taamo tesiwe e'résaaa!

¹⁴ Eesusia wa'a chaachapameo tetewapao, chaanerepua:

—Ne'neseriosichi siimpamitia eemea, pu'ka napawikarichi neeseriosio mochikachi, aamo tetewimichio pu'kaopua, aamo yachapakamekopa wa'asi.

Wa'a siimpaiopua waikao, saukame itipirepua. ¹⁵ Wa'a iikapa piiripi puuua, saukame itipikapao, Eesusi ihtoachi no'arepu eenechi, cheriwema kiamia. No'raiopua, weweru cheesika cheriwema kiasirepua Riosio, kaaweruma naewaka pu'kao. ¹⁶ Eesusi natepasaapa, wehchisi koomorasi-pakao, cheriwema ki'yarepua Eesusio. Ihji tijoea, Saamaria tijoe enerepua. ¹⁷ Waikao Eesusia cheerepua ahpo ahjama nokisiameo:

—¿Ki oosa marikisakaipu saukamea? ¿Ki e'enakame wahja watania?

¹⁸ ¿Ihji seenu tijoeche eenarepua Riosi cheriwema kiamiao?

¹⁹ Eesusia waikao seenu tijoeo, chaanerepua:

—Werika no'rasa ehpeo, noochi paparakapa saukamemua.

Achini teeka asimeri Riosi ye'karia

(Maateo 24:23-28, 36-41)

²⁰ Piie taawechi Eesusi masitioio, pa'parisero ti'tijoea utewaame iinatukeriaipua Eesusio, achinitio enamio Riosi ye'kariwao. Wa'a tiame iinatuke-tiaapa Eesusia, chaaneka nehjiarepua:

—Riosi ye'karia amochi tiiaitepua wa'asi, ki pusie tetewiwame. Pu'ka ye'karichi eenepatiameo, amochio eenariamekopua wa'asi. ²¹ Pu'kao ki pusie tetewiniamekapao, ka'chi iika cheepuamepua: "Nee, i'wane weeri", "wa'ane kahti", yooemina aamo iikachi kahtiamekopaopua, puuua aamo kaawe te'ta tiamepua Riosichio.

²² Eesusia simiteka ahpo masitiao, chaanerepua ahpo masiteka ihsiao:

—Asimitepua piie taaweo, aamoo piie taaweo, no'o tisia tetewinaremi-achio, nape wa'a erakoai ka'chi iika no'o tetewimeri eemea. ²³ Pu'ka taawechiamio, ti'tijoea chaachapameripua: "U'masi ne'neo, i'wa kahti." Wahjachia chaachapamapua: "Waaami tetewika teemea pu'kao, ne'netaria." Nape wa'a chaaneniai, ka'te siimpamitiapua ahjamao.

²⁴ Neeea, waika taawechio ki wa'a chaachapamechi enameripua. Nee Tijoe Tijoetukame eenao, kuhjiparichitia ma'chiame enameri neeea, yooma ma'chiame tetewachi. ²⁵ Nape ehpe taawechiami pehjo, ki no'o nakiyame ti'tijoerioe, weeka itapiti ikimeri neeea, tisia kokosa tiame. ²⁶ Pu'ka yooma u'ματος eenechi no'o eenoio, naatika teeremeripua, Noe tewaniame tijoe taawechiami, te'tereka mochitichitia. ²⁷ Ihji Nooea itapiti yooraka mochiriaipua, tekipanaka koakache, nenewikaoipua tiameo, ahkasi Nooeo pawekakerachi pakiriachisiopua, i'ka yomatiamе weechi si'ririnioioipua, te'ta werumara si'riri, yu'kie. ²⁸ Rooti tewaniame taawechiamioi, wa'achi te'tereriaipua, ahpo wahjipoiopua. I'ka ti'tijoerio wa'achi nokaka mochikoioipua Nooe taawechitia, oowera koakaopua, oowera tarakaopua tiame, itapiti nehjakaopua, echakaopua, karitakaopua tiame. ²⁹ Rooti machenoioipua Sooroma mochiwachi muuwarichio, senawato ku'ita na'i yukurepua Sooroma mochiwachio, yooma wahjiparepua pukaе, choochoka. ³⁰ Wa'achitia senawato enamania waika taawechio, neee Tijoe Tijoetukamea, eenechi i'ka weee eenaoipua.

³¹ 'Pu'ka taawechio, karijampa ihsiamea itapiti yoorakaоi, kihtawichio inatametepua ahpo tekimiao, yooremina ahpo karichi iinueka ma'chipamiao. Wahka ihsiameai kuhsitereo, kihta inatameripua ahpo no'ramiaopua petechio, ahpo itapiti ma'chipasa i'tomio. ³² Nane'riame eemea, Rooti uupirao, itapiti ahpo toaria i'noranaria ukana ne'nepariopaopua, oona enepariopua. ³³ Aaata i'wa weechi ohjoewache epeche nateyame maayamea, ki Riosi weemera ahjarichi ohjoewachitia, wekatemeripua te'ta ahjario, ki wahjiamesi ahjaniamе. Nape aaata i'wa weechi ohjoewa ki epeche nateyame maayamea, ki Riosi weemera ahjarichi mochiwao, puua teimeripua te'ta pichiware ahjario, ki wahjiamesi ahjaniamеo.

³⁴ 'Pu'ka taawechi tukao no'o eenoio, aamoo chaanenania, ooka pe'tiame kokochikao, apechunapuamepua piiripio, piireo toaka. ³⁵ Ooka ooweru nokayamea tusukao, i'topuamepua piiripio Riosieo, piirea toaka. ³⁶ Ooka tijoe nokayamea wasachio, piiripi wa'api i'topuamechepua Riosieo, piireo toaka.

³⁷ Waikao keepuameraa, iinatukerepua Eesusio:

—Nape jakana wa'a ikimeri puua?

Waikao Eesusia chaanerepua:

—Wa'achitia itapiti mukukame po'yachio, naania tiatatchiatia oonori weeru nokiwao, no'o aamo ikipo tuuriao, naania teeremeripua achinitio ikipuamekoopua pu'kao.

18

Kunamukukame peereichi ahpo katewejera, wa'achitarichi nayewaniame

¹ Piie taawechio Eesusia, ti'tijoerio, ki toaka paparapuawichioopua Riosichio, eee cheeka nayewerepua wa'achitarichio:

² —Wahka muuware mochiwachio, yasariataipua piiripi tijoe peereira, kiisi iyoriame eneriataipua Riosio, ti'tijoerioi, ki tesiwa e'riame. ³ Wa'achi ohjoeriataipua tiame piiripi oowitiame kunamukukame, aaatae na'ara yoraniame eneriataipua. Wa'a yoraniapa ihji ootiamea, peerei kahtiachi simiriataipua ahpo katewepuaichio. ⁴ Weesa enakame eneriataipua, pu'ka peerei tijoechoio, nape ihjia ahpo wa'inariataipua, ki ikanati katewenareka. Nape puuu tijoe peereiraa, ki toaniapa senepi ejenakao, erapariatapua pu'ka ootiameo: “Ka'chitia taawechi tesiwa e'riameaipua aaataopua

Riosichioi, ⁵ ikanati katewekemane i'ka ooitame, tísia kichiwa chiipua pu'kao, noochi ejenaka."

⁶ Wa'a cheesapa Eesusia, ahpo masiteka ihsiao chaanerepua:

—Kaawe inatamitia i'ka peereira tijoe iintoriao, ki pichikiamekaipua Riosi kaaweruma tuuyewari chiiao. ⁷ Ihji tijoe Riosi chiia ki pichikiameaipua, kaawe iintokame enesoo, ζki epeche kaawe iintomerijoare Riosia ahpowichio poanataripua ijinuwaopua, apochikamera paparameopua? ζKi ikanati nehpuatarepua te'ta ahpo ijinuwao? ⁸ Riosia, kiisi puuyeka cheriwemeri puuua, aaata apochi enasoopua ahpo tatakori cheriwepuawichio. Nape neeea no'o iinatukiamepua, neee Tijoe Tijoe-tukame eenao, ζtewimerijoarenia pehjo, aaata noochi paparameopua?

Parisero tijoe, yawichiwichio koparowame tiame, wa'achitarichi nayewaniam

⁹ Eesusia i'ka wa'achitari nayewerepua, ahpoche kaawe nokayame maaeka Riosichio, wahjachio ki kaawe nokayame maaerepua:

¹⁰ —Ooka ti'tijoea i'isaeri tiopachi e'enariataipua, Riosi ahjama nayewamia. Piiripia, parisero tijoe eneriataipua, tísia ahpo iyoriame maaetame Riosichi. Piirea, yawichi koparoari ichikoame eneriataipua.

¹¹ Parisero tijoea, werisikaopua eee cheeka nayewariatapua Rioso: "No'no Riosi, cheriwema ki'yaninia ki wa'achitia tiamekapa wahjachi te'teriamechitiao: aaata ichikoame; ki kaaweruma yoorame wahjachiwichio; suwepori ihsiwa yoorame; ki waami weerame aamo ahjama nayewame, yawichiwichio koparome. ¹² Neeea oosa iyoriame neea chorowario, oowisari taawechisiopua. Neeea no'o yowiyao, senepi oosa mariki toomi iinuekaionia, aamo poanatakiamenia piiripio."

¹³ Nape puu yawichiwichio koparoamea, ahpo muripa sonikao, chiatapua mekapi werikao: "No'o tewekachi kahtiamé No'nóo, no'o tesiwe e'remitia muuua, no'oo tatakoriamekopa."

¹⁴ Pu'ka cheesaapa, Eesusia cheerepua:

—Neeea aamo chaanenapua, ihji yawichiwichio koparoamea, cheriwetiame no'rarepua ahpo ta'pechio, nape piirea ka'i. Riosia ki keepuamepua aaataoi, ahpo wa'api werumataka naewameopua. Nape tesiwa cheeka nayewameopua, cheriwame Riosia pu'kao, tatakoririao.

Eesusia kukuchio, ahpo kaawerumari yahchena

(Maateo 19:13-15; Marako 10:13-16)

¹⁵ Eesusi masiteka ihsioio, wa'a e'enariaipua ooweru kukuchi i'toka, Eesusi kahtiachisi upanariapa, Eesusio ahjachi seekarepaka ahpo kaawerumari yahchemichio. Nape Eesusi te'ta masitewaraa wa'a uparetioopua, wa'ineriaipua ooweruo, pu'ka kukuchi Eesusichi asitepuawichio.

¹⁶ Nape Eesusia ki reesiseniopa pu'ka kukuchi, apochi asitepuawichio, chaanerepua:

—Tooa pu'ka kukuchio noochi e'enamichio. ζKi nane'riame eemea pu'ka kukuchika te'tiamekopua Riosi ye'karichi muimeria? —cheere Eesusia. Simitekaopua cheekao, Eesusia cheerepua:

¹⁷ —Pichiwapua no'o chiia: Ki kukuchichitia uukamea Riosi paajutewao, ahpo ye'kari muimichio, kiisi reesisepuamepua Riosieo, ahpo ye'karichi pakimichio.

Temari te'ta paarasatiame, Eesusi ahjama nayewani

(Maateo 19:16-30; Marako 10:17-31)

¹⁸ Piiripi tijoe itapiti paamiratuamea, iinatukerepua Eesusio:

—Kaaweruma Masitari, ¿aachin iintotania ahsepanariaa, ki wahjame ahjaniamoo?

¹⁹ Eesusia chaanerepua:

—¿Achini no'o kaaweruma teewamemua? Te'ta Kaawerumaa, Riosichepua, ki aaata wa'asi. ²⁰ ¿Kikosa nane'riamemua Moise nuurari chiio? ¿Ki eekosa chiamepua?: “Ka'te suwepori nokimitia eemea, ka'te merimitiapua aaataoi, ka'te ichikoemitiapua aaataoi, ka'te wihtuka wenjimitia aaataoi, aamo yayawao muuuu, yoorekache tetewipupua.”

²¹ —Wee Masitari, nape neea pu'kao, yooma yooraka yasitokamenia pu'kao, temariai o'inia —chaanere iinatukeniamoa.

²² Eesusia wa'a chiioapoo, chaanerepua pu'kao:

—Nape toitiame muuuu aamo iintomiaopua pehjo. Nehjimitiaopua naaju, yooma aamo paarasatio, wa'a iintosaapa muuuu, yooma ihkokemitiapua pu'kao yooma aaata tooremuka mochikameo. Wa'a iintosaamua, te'pa Riosi kahtiachi iinuemamua aamo paarasario. Yooma wa'a iintosaapamua waikao, noochi enepuapua no'o ku'isimiao.

²³ I'ka inamukapa paamiratuame tijoea, iiyana eraparepua Eesusi wa'a chiio, ki ookapi itapiti paarasatiamekapupua. ²⁴ Waikao Eesusia wa'a iikopa pu'kao, yooma wa'a keepuka ajakameo chaanerepua:

—¿Ki teesa tehki tiamepua, paarasatiamewichioo, Riosi ye'karichi pakipuameopua! ²⁵ Animari tumusaria epeche ki tehki enemiipua, i'ikia puusirachiami u'matoteniaapua, ki puuu tijoe paarasatiamechitiaopua, Riosi ye'karichi pakimichioo.

²⁶ Inamukamea chaachaparepua waikao:

—¿Aa! Wa'a teeresoo, jaatanakamera newipatapua waikao?

²⁷ Eesusia waikao chaanerepua:

—Ti'tijoeriwichioo, ka'chi iika iintome tiamekoio, nape Riosiwichioo, kihta tehki tiamekaitepua. Nape Riosia aaata ahpo te'ta paarasarichi weemuwa toisoo, apochikamera te'ta weemusoopua waikao, reesisemapua pu'kaoi, ahpo ye'karichi pakimichioopua.

²⁸ Waikao Peeroa muuwaeniachio, chaacharepua:

—Wa'a teeresoo teemea, kaawe te'tiamepua aamo ajawariaa, aamo ahjama ohjomiaopua yooma toakamekapao, taamo iinueriaopua itapiti.

²⁹ Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa puuuu, yooma aaataa ahpo ta'pe toikamea, ahpo uupioi, ahpo poponioipua, ahpo tetejimaoi, ahpo tatanaoipua, Riosi ye'kariwichio ikimiapa ahpo, ³⁰ ehpe o'inia i'ka weechio epeche nateyame tewimeripua Riosichio, Riosie ahpo kiapuameopua, wa'asi kajuyachi taawechio, weemera mochiwachioopua tiameo, weemera ahjari kiapuamepua tiameo, ki wahjame.

*Eesusia paisachi simiyame tuunapua, ahpo mukimiao
(Maateo 20:17-19; Marako 10:32-34)*

³¹ Eesusia poanachi i'toka ahpo ajawario, chaanerepua:

—Ehpeo Eerusareni mo'moenama teemea, wa'ao, yooma ikimiachipua wa'asio, pu'ka ehkoriami nayewatura iyoteriaopua, no'o Tijoe Tijoe-tukamechi simiyameopua. ³² Wa'ao seesenu ti'tijoeria no'o Tijoe Ti-joetukameo, na'ara yorapuamepua, na'ara chaanepuamepua tiameo, akachupepuamepua tiame; ³³ pu'ka nanaarame ti'tijoeo wepipuamepua, wa'a yorasaopua meripuamepua, nape neea meritiao, paika taawe simiyachio, ahjaka oijenamania.

³⁴ Nape Eesusie ajawatiamea, kihta pahterepua pu'kao, wa'a chiioio; ka'chi iika pahteme tiame enerepua.

*Eesusia ki ma'chiriame sautena, Eriko tewaniachi**(Maateo 20:29-34; Marako 10:46-52)*

³⁵ Eesusia amori asiyai Erikoo, aaata ki ma'chiriame pooechi kahtiame tetewarepua, ihko itaka kahtiame. ³⁶ Ihji ki ma'chiriamea, weeru cheetoame inamukapa pooechi nokisiaameo, iinatukerepua:

—¿Ihtana yooramepu wa'a cheetoamea?

³⁷ Waikao neesetoamea chaanerepua:

—Aa, Eesusi Nasare ohjoemepua, i'wami u'matoame.

³⁸ Waikao ki ma'chiriamea, sisinamurepua Eesusio:

—¡Eesusi, ehkoriaami Raawi taanara! ¡No'o cheriwesa pahchúu!

³⁹ Pahcha nokisiaamea chaaneriaipua pu'kao:

—¡Ihchi yasakáa!

Nape puuua ohsotia weeru sisinakao, chaanerepua:

—¡Muuúu! Raawi taanáraa! ¡No'o tesiwésaa!

⁴⁰ Waikao Eesusia weripakao, ki ma'chiriameo, ahpo weeriachi u'yepanurarepua. U'yepatiaapa pu'kao, Eesusia iinatukerepua:

⁴¹ —¿Ihtana aamo yorajeranimu no'óo?

Waikaopua ki ma'chiriamea nehjiarepua:

—No'o ma'chirepatejerani neeeea.

⁴² Waikao Eesusia chaanerepua:

—Saukame itipinamua aamo ki ma'chiriao. Muuua saukamemua, noochi paparakapa.

⁴³ Waikao ki ma'chiriamea, ikanati ma'chireparepua puichio. Wa'a iikapa puuua, wa'api o'inia na'naritorepua Eesusio, tisiwa kaaweruma nayewasika Riosio. Waikao yooma ti'tjoeria wa'a tiame tetewikamea, ka'karuma nayewasirepua tiame Riosichio, tisia kaaweruma chaachapakaopua Riosio.

19*Eesusia Saakeo tewaniame nayewena*

¹ Eesusia Eriko mochiwachi pakisao, riisaka u'matomo o'rariaipua, ² nape Saakeo tewaniame tewakapao, sewina eraparepua. Puuua Saakeoa, yawichiwichio koparoame, paamiratuame enerepua, tisia tomiwaeme tijoe. ³ Ihji tijoea, tisia tetewinareriaipua Eesusio, nape wichipa weerimekapao, ki ajasepapapua ti'tjoeri aampamiopua tetewinariaio, ⁴ pahcha u'masirepua Eesusi u'matomiachi, sikomoro tewaniame kuuuchi mooenamia, te'pa werika tetewinaria. ⁵ Eesusia teeriami u'matomiaio, te'pa kahtiame tewakapao, chaanerepua:

—Saakeo, yaapi tekisa wa'ao, aamo ta'pechi no'o i'tojeraninia ko'komia.

⁶ Waikao Saakeoa, ikanati tekikao, ahpo ta'pechi i'torepua, kaawé e'raka.

⁷ Waikao ti'tjoeria, Eesusi Saakeo ahjama akipakame tetewikapao, ihchi ahpo chaachaparepua:

—¡Naakona! ¿Tatakoriaame ta'perachi siminapua?

⁸ Ehjepao ta'pechio, wa'a mochikai nayewakao, Saakeoa yooma inamuachi chaanerepua Eesusio:

—Tisia kaawe erapaka aamo chiiaeo, kaaweruma enepanariapa ehpeo, naasipasi kiamane no'o iinuekao, tooremuka mochikameopua ihta, yooma no'o ichikoneriaio, naaosa epeche no'o ichikoneria kiamania pu'kao.

⁹ Waikao Eesusia chaanerepua yooma wahja wa'a mochikameo:

—Riosi newiparia, ehpe o'inia o'iniamepua i'ka ta'pechio, ihji Saakeo Riosichi paparariopa, Aurani tetejimarisiwachi enepaka, Riosi te'ta

ye'karichiopua. ¹⁰ Nee Tijo Tijoetukamea i'ka wehjoarichio, i'ka Saakeoka te'teriamo, i'yaka eenakamenia, te'ta Riosichi paparame, ti'tijoe ooweru tiameo, tatakoriameo, te'ta newipatemia kokosapuaio.

*Oosa mariki toomi wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 25:14-30)*

¹¹ Neipa Saakeo ta'perachi machenasaapa Eesusia, pooechi ihtoai Riosi ye'karichi simiyame nayewakao, ti'tjoeria waapikopa Eerusarenio, wa'a enemio maaere puuaa, Riosi ye'kario. Eesusia wa'a erakopa pu'kao, i'ka wa'achitarichi nayewerepua waikao. ¹² Waikao Eesusia o'inerepua nayewakao eee cheeka:

—Wahka yasariataipua piiripi tijoe, yawichi enemeri, puuaa wahka akipariataipua mehka pirenachi weeechi, ahpo yawichichitia werapuachi, yawichi weratiapa enasaa, ahpo weeechi yawichitumichiopua. ¹³ Nape ke'chu simiyaiopua, oosa mariki ahpo tekipaname paaesaopua, watani sienta taawesi yowiwa ki'yariatapua pu'kao, pipiripi. Puuaa chaaneriataipua pu'kao: “Iya, tekipanamitia eemea i'ka toomio, no'o eenachisiopua.”

¹⁴ I'kao simisooapao, tijoe ki nakiyamea, pukaminachi uhjurariatapua asimichiopua, chaachapaka: “Ki nahki teemea pu'ka tijoeo, taamo yawichi enemichioo.” ¹⁵ Nape wa'a chaachaparioi pu'kao, yawichi weraretiatapua. Waikao eenechi enasaapapua ahpo weewachio, paaeriataipua waikao, ahpo tooeriaopua toomio, kehkisa yowiteriarepua ahpo toomio, e'raka. ¹⁶ Pahcha eenakamea ahpo teeko tomiwarae tekipanakamea, cheeriataipua: “Paamira, i'wa maani aamo tomiwaa, oosa mariki toomi epeche muuwekamepua pipiripia.” ¹⁷ Waikao yawichia chaaneriataipua: “Kaawe iintoremua. Kaaweruma iintokame tekipanamemua”, chaaneriataipua. “Wa'a aamo iintoriawichioo, kaawe iintorepua aamo tehkiwachio, oosa mariki muuwari mochiwari, aamo yachamane yawichitumichioo.” ¹⁸ Piire wa'a eenakamea ahpo tehkiwaeo cheeriataipua: “Paamira, i'wa maani aamo tomiwaa, mariki toomi tiame, ehpeche muuwekame pipiripichi.”

¹⁹ Pu'kao, yawichia chaaneriataipua: “Mariki muuwari mochiwachi, aamo yawichitemane aamoo.” ²⁰ Ehpeche piirechi eenakamea, chaaneriataipua yawichio: “Paamira, i'wa maani aamo tomiwaa, wisasorichi to'waka kaawe katewaka neea. ²¹ Ki tekipanakania pukao aamo majawiapa, kihta to'wakameai toomio yowiyamekopua; aamoo, kihta echakaiopua tiameo, apechunamekopua i'ipario.” ²² Waikao yawichia chaanerepua pu'kao: “Aamooopua ki kaaweruma tekipanameo, aamo wa'api naawesarie chapimania aamoo. ²³ Wa'a tiame no'o e'rekame enesaa, achinikie ki toomi tekipanateniachi to'wakamua, paikapioi yowimichio no'o enoiopua? Oowera kihta iintoremua.” ²⁴ Puuaa kajusapa chaanekaa, ahpo waapi ajakamea chaaneriataipua: “U'yemitiapua pu'ka toomio, naatikamera kiamitiapua pu'kao, oosa mariki epeche yowitekamera.”

²⁵ Nape ki tekipanakamera u'yemeria, chaachapariataipua yawichio: “Pu'kaa? ¿Ki oosa mariki ki'yakamemua pu'kaopa?” ²⁶ Nape yawichia chaaneriataipua waikao: “Iinuemea, iinuukai epeche kiapuumepua; nape ki iinuemea, ahkasi teesa iinuekaoui, u'yepuumepua.” ²⁷ Wa'a cheesaapa, yawichia cheerepua: “Yooma no'o seepurawao, ki no'o nahkiekamea no'o yawichi enemichioo, i'wa no'o u'yepamitia pu'kao. I'wa upasaapa pu'kao, yooma ko'imitiapua pu'kao, no'o tetewachi.”

Eesusi cheerepua tiameo i'ka wa'achitarichi ikipuame inatakaopua:

—Neeei eenechi tekisaapa i'ka weeechio, wa'achi iintomeri neea, i'ka weeechi yawichi yasipamiaapa.

*Eesusia Eerusareni pakina**(Maateo 21:1-11; Marako 11:1-11; Waani 12:12-19)*

²⁸ Eesusia i'ka nayewasaopua, Eerusarenite u'matorepua. ²⁹ Eesusia Weetajeo waapi ihtoaiopua Wetania tiame, wa'ao Ooriwo kaawichio, ooka aho ajawaria uhjurarepua chaanesa:

³⁰ —Waami siimpamitia eemea mochiwachi, wa'a muirachio, wa'a teima eemea piiripi uuru o'yetieme, ki aaata oiwame pehji ahjachio. Na'sonasa no'o u'yepamitia pu'kao. ³¹ Aatao aamo chaanesoo: “¿Achini iikai na'sochani eemea pu'ka uuruo? Apoe Paamiraa nakiyapua i'kao”, chaachapapuapua, pu'kao.

³² Waikao uhjuratiamea siimpakao, yooma wa'a tiame nateparepua pu'kao, Eesusi cheeriachitia. ³³ I'ka uuru na'sochaniaio, teekoraa iinatukerepua:

—¿Achini iikai na'sochani eemea, pu'ka no'o puhku uuruo? —cheerepua.

³⁴ Waikao puuua, chaachaparepua:

—Taamo Paamira Eesusia, ahpo rewenurekapu ku'itapi.

³⁵ Waikao Eesusia u'yepatiapa pu'ka uuruo, ahjachi ipetesapa wisasorio, yaasetorepua pu'kao. ³⁶ Waikao Eesusio, uuruchi yasitoiopua pu'kao, yooma wa'a nokisiamea, ahpo wisasorie ipekesirepua simiyachio, pahcha.

³⁷ Asiaiopua Ooriwo roomosachi o'inia tekiwachio, yooma muuwaeme nokisiamea kaawe e'rakao, weeru chaachapasirepua siinakao, ka'karuma naawesari siinasika Riosio, ki teesa tiame ki maaenari yooramekopa, ahpoo peenia e'raka tetewaria. ³⁸ Puuua chaachapasirepua:

—¡Ée Yawichí! ¡Tewekachi eename yawichí! ¡Apoeo tisia te'ta kaawérumaraa! ¡Tewekáchio ta'iria mochiwáaa! ¡Pu'ka ki nu'uti teerewame tewekachi o'inia eenameo, te'ta weruma iyoriwa pu'kawichio!

³⁹ Ookapi parisero wa'achi nokisiamea, chaanerepua Eesusio:

—Masitáarii, te'ya pu'ka aamo na'naritoameo, ki wa'a chaachapami-chiopua pu'kao.

⁴⁰ Nape Eesusia nehjiarepua:

—I'ka ti'tijoe ooweru tiame wa'a chaachapame no'o teewetekeoio, ahkasi ihji i'wa tehteewaapechi siinakomapua, no'o asiya kaawe e'rewa siinakowao.

⁴¹ Waapi enepasaapa muuwari mochiwachio, nanarare puuua mochiwachi ne'nekaopua cheeka:

⁴² —Yuuwesinania aamoo ki no'o machiriopa aatanakoopua no'oo, aaata aamo newipatemia eenakameo. Nape eemea aamo wa'inekamepua noochio. ⁴³ Ehpeo ki teesa teeremeri aamo mochiwarichio, aamo seepurawaa norikame noorepaka ki ujumamichioo, ahjachi moenapuame ajawasaapua norikameo. Kiisi kaawe teeremera eemea aamo ikiyao, aamo seepurawaa e'enasapua, yooma we'ee i'morataka mo'moenasaapua norikameo, ⁴⁴ aamo aampa e'enamapua ko'isikao, yooma aamo tatanama ko'isika wehchi wewekaopua. Yooma ohjorewao sa'mikoreopua tiameo, yooma ko'rinamapua, chi'rinaka. Yooma wa'a tiame ikimeri muuua, ki machika tetewikapa muuu mochiwachia, aaata aamo newipatemia eenariaopua.

*Eesusia i'isaeri napawikarichi tioparachio, nanaarame nehjame puuyana-
naria*

(Maateo 21:12-17; Marako 11:15-19; Waani 2:13-22)

⁴⁵ Neipa i'ka cheesaopua, napawikarichi eenakaopua, wa'a pakirepua yooremina tiopachi weerimechi. Wa'ao, wa'a nehjameopua, tarayameopua tiame, yooma puuyanarepua pu'kao. ⁴⁶ I'ka puuyachaiopua, chaanérepua:

—¿Ki Ehkoriaami Iyoterichio, eee chiamepua: “No'o kariwaa, no'oche naewapuachipua wa'ao?”, nape eemea ichikoame teesowara, iintapare eemea.

⁴⁷ Wa'a iintosaapua, wa'a masitesirepua waikao tiopachi, senepi taawechi. Waikao o'inia neeserosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiamea, wahjachi ti'tijoe wa'a mochiwarichi pa'pamiratuamea tiameai, i'yasirepua waikao, aachin teeka ahpo merimiaopua Eesusio, wa'asi werapapuawichipua Eesusi masitia. ⁴⁸ Nape ka'chi yorame e'rarepua pu'kao, muuwaeme ti'tjoerio, pu'ka masitiachi chuchutopa pu'kao.

20

Eesusi ahpo iintomia reesiseri iinuewa

(Maateo 21:23-27; Marako 11:27-33)

¹ Piie taawechio Eesusio, ti'tjoeri masitioiopua tiopachio, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewari nayewioio, wa'a e'enare neeserosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame, mochiwari pa'pamiratuamea tiame. ² Ihjia Eesusi naaepakao, iinatukerepua:

—¿Aatana nuurena aamoo, i'ka yoramichioo? ¿Aatanachi utewaemua, i'ka aamo ihsiaopua masitekao?

³ Waikao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Eemekamera no'o nehjiapapua pahchao: ⁴ ¿Aatana ihsire Waanio, paatopuame ki'yakao, Riosi iintoriarepua, ti'tjoekosaoi?

⁵ Waikao aapoe ahpo chaachaparepua:

—Riosi iintorio taamo tuusoo, waikaopua taamo chaanemapua: “¿Achini iikai ki pichikeka eemea pu'kao?” ⁶ Ti'tjoeri reesiserio taamo chaachapasooi, ti'tjoeriai taamo ko'imapua waikao teetee pasipupaka, ti'tjoeria, Riosie reesisetiameko erakoapa puuua.

⁷ Wa'a erakosaapua puuua, chaachaparepua:

—Ki nane'rena teemea —chaachaparepua.

⁸ Eesusia chaanerepua waikao:

—Neeei ki aamo nehjamane waikao, aatana no'o reesisiaopua, i'ka no'o yoramichioopua.

Ki ka'karuma echayame neesetotiamé wa'achitarichi nayewaniame

(Maateo 21:33-44; Marako 12:1-11)

⁹ Waikao Eesusia, i'ka wa'achitarichi nayewerepua ti'tjoerio:

—Aata tijoea panijuwari ajawariataipua ahpo wasachi weweripamichioopua, wa'a iintosaapua, aata naasipasi uupuaichio taakesoo, yahchariatapua neesetomichioo. Wa'a iintosaapua, mehka simiriataipua pirenachi weechi. ¹⁰ Asisoopa taakemiachioopua, uhjurariatapua ne'nemiao ahpo inatetiao, ahpo ne'netepuaichioopua naasipasio, ahpo naachutawao. Nape echiwa inatiamea pu'ka uhjuratiameo, wewesa uhjurariatapua pe'kuo, wa'atia seekaekaopua kihta i'toka. ¹¹ Waikao eenechi uhjurariatapua, pu'kaoipua echitiachi inatiamea, na'ara chaaneka wepisaopua, wa'atia seekaeka uhjurariatapua eenechio, kihta i'toka. ¹² Waikao paisa simiyachio teekoraa, piirechi eenechi uhjurariatapua, nape i'kaoi eechi inatiamea, kiiya merika wepisaopua, ma'chi ipariatapua.

13 'Neipao wa'asipao, teekoraa e'rariatapua: "¿Ihtana yoratane ehpeo?", e'rariatapua. "Aa, no'o taana uhjuramane naaju, no'o te'ta nakiya, yooremakoipua pu'kao, no'o taanakopa." 14 Nape eechi inatiamea, i'kao wa'a eenakopao, chaachapariatapua ahpo: "Nee, ihjipu tijoea, yooma ahpo noono iinuekao, ahjama itipimeria. Meritariapua pu'kao, taamowichio itipimichiopua, taamo teeko iinuwarao." 15 Waikaopua pu'kao, ma'chipasaopua pu'kao, me'yariatapua pu'kao.

Waikao Eesusia wa'a cheesaopua, iinatukerepua ti'tijoeria:

—¿Ihtana iintomo erakona eemea, apoe echijuwari teekora enasaa? ¿Ki ko'itariapua pu'kao? 16 Eje'e, yooma ko'imapu enasaa, wa'a iintosaopua pu'kao, piirechi inatetemapua wa'ao, tekipanamichioo.

Ti'tijoeria i'ka Eesusi ahpo nayeweria inamukapao, chaachaparepua:

—¿Naakona, kiisi wa'a noonoimii teemea!

17 Waikao Eesusia ne'nepakao chaanerepua:

—¿Wa'a erakona eemea? Nape ¿ihtana chanika chaanikosapu Ehkoriaami Iyoteria? Eee chiamepua:

Puuu tehte karitamee,

ki nakika ipatiamea,

puuu tehte wa'apia,

epeche te'ta nateyame tehte enepamiitepua.

18 Pukachi tehte motochikamea, kahsimeripua chapakarao; pu'ka tehtee mesukamea, pihukame itipimeripua. Wa'a chiame Ehkoriaami Iyoteria. ¿Ki no'okamera nayewaka chiamejuarepua?

19 Ihji wa'achitaria, ahpowichio kopa pu'ka chaniwao, tiopa ne'nesero pa'pamuratuamea, iyoteri ti'tijoe tiamea, wa'api chapime erakoriaipua Eesusio, nape se'sewepakapaopua ti'tijoeria, ka'chi ikime e'rarepua, chapinari.

Te'ta yawichiwichio koparowa

(Maateo 21:45-46; 22:15-22; Marako 12:12-17)

20 Waikaopu wa'a tiopa pa'pamiratuamea, aata ajawarepua Eesusi na'naritomichio, aatia iintota inatemia, ihtaio ki kaawe cheesoopua pu'kao, yawichichi i'toka wenejinariapa chapisa.

21 Ihjia waikao waika taaweichio, ka'karuma ti'tijoe ahpo eratenareka Eesusio, chaachaparepua pu'kao:

—Masitari, aamo chiiaa pichiwapua, nane'rena teemea aamoo, pichiwarichi teetoka masitiameko, Riosi nakiyachitia mochijeraka, yooma taamoo aataoi, nu'nuntio weewerumaoi wa'achitia. 22 Pukaepa aamo iinatukena teemea:

—¿Kaawe ohjoarepu Seresa yawichi kopariari nateteniao, ka'ikosa?

23 Nape Eesusia nane'riapaopua ki kaaweruma erakoai wa'a chaachapopaopua, chaanerepua pu'kao:

24 —No'o ne'neteo piiripi toomi. ¿Aatanapu wa'a toomichi netetiamea? ¿Aatanapu tiame wa'a teere iyonetupua, teewara?

—Seresa puuuu —chaachaparepua.

25 Waikao Eesusia chaanerepua:

—Puuu enesoo toomichi kahtiameo, pu'kawichio kiapuame enesoo, pu'ka kiapuapua; nape Riosiwichio iyoriwa kiapuame enesoo, Riosikamera iyoriuapua.

26 Waikaopu chapimeria, kitachi chiia chapime e'rarepua Eesusio, ti'tijoeri tetewachio. Ohsotia puuuu, tisia peeneka nehjiopa Eesusio, ihchi itipirepua, tisia peenia erapakaopua tiameo, Eesusi chiia.

*Eenechi ahjaniamechi simiyame iinatukewa
(Maateo 22:23-33; Marako 12:18-27)*

²⁷ Neipamio, Saruseopechi e'enariaipua Eesusichi iinatukemiao, itapiti ki kaawe chaachasoo chapinariapao. Puuu Saruseo ti'tijoea, ki pichikiame eneriaipua, mukukai eenechi ahjaniameo. ²⁸ Puuu wa'a te'tiamekapaopua, chaachaparepua Eesusio:

—Masitari, ehkoriame Moisea taamo chaaneka tooeriaipua ahpo nurariwachiopua, aata pa'chira mukisoo ki tatanaeka ahpo uupichio, kaawe neewimio tuunapua wa'api pooniraopua, pukachi oowitiame tatanaremichio, ahpo pa'chi tatanarachitia enemichio. ²⁹ Nee, aataa oowisani ahpo poponieme eneriataipua. Yooma puuu pipiripio, ahpo pa'chi uupira ahjama neewiriataipua. Pahcha neewikamea ahjamao, wa'atia ki tatanaeka mukuriatapua. ³⁰ Oosachi simiyamea, ³¹ paisachi simiyamea tiamea, yooma puuu oowisaniapua tiamea, wa'achitia neewika pu'ka oowitiame ahjama, yooma wahjipariatapua tiameo, ki tatanaeka. ³² Neipao oowitiameai, wa'atia mukuriatapua tiame, ki tatanaeka. ³³ Weh, ¿achini tiamera puuu ti'tijoe, te'ta kuunara enetapua pu'ka oowitiameo, eenechi yooma ahjatiachio, pichiwa ahjaniameo enesoo eenechio?

³⁴ Waikao Eesusia chaanerepua:

—I'ka weechi ahjarichio, nenewiniachipua wahjipaniachipua tiameo, ³⁵ nape Riosi weemera ahjari ki'yariachio ahpo ahjamao, ki newiwachi enemeripua wa'ao. ³⁶ Wa'ao, ki wahjipaniachi enemerapua tiameo, yooma Riosie eenechi ahjatetiachio, ti'tijoea ooweru tiamea, Riosi ku'iwarika te'teremeripua, ka'chitia taawechi wahjipame. ³⁷ Eenechi ahjapuamea pichiwa enemeripua, wa'atiame taamo tetewitapua inatariachio, Moisetaru tuuriaepua Riosi ahpo chaaneria, kuhsi tajenakamechi Riosio, ahpo chaaneriao tuuriaeo. Pu'ka Riosio, Auranitaru Riosiwako tuurio cheerepua, Ihsa Riosiwara, Aakowoo Riosiwara tiame. ³⁸ Riosia wa'a cheekao, wahjipariamekiopua ahjameko tuuriamepua pehjo, Riosia ahjakame Riosiwarakapa. Wa'a teesoo Riosia, eenechi oijenatemeripua yooma ahpo ijinuwao, ti'tijoe ooweruopua tiameo, i'wa weechio wahjipakamekiopua.

³⁹ Waikao ookapi iyoteri ti'tijoea, chaachaparepua:

—Wa'atepua. Ahjachi chaanimua masitari.

⁴⁰ Apoea ki oosa aampa iinatukerepua waikao, naawesarichi wichipamichio, seewiapa Eesusi nehjiamiaopua, iinatukenariai.

*¿Aatanachi o'inia eenamepu Riosie Weratiamea?
(Maateo 22:41-46; Marako 12:35-37)*

⁴¹ Nape Eesusia, wa'a chaachapasoo iinatukerepua pu'kao:

—¿Achini tiachipa ti'tijoea, Raawitaruchi eenameko tuuyamepua Riosie Weratiameo? ⁴² Ehkoriame Raawitaruai ahpo Wiikari Iyoterichio, eee cheerepua iyotekao:

Te'ta Riosi Paamiraa, chaanekapua no'o Paamira Meesiao:

“No'o ahjamina yasipamitiamua pehjo,

⁴³ ahkasi no'oo, yooma aamo seepurawao, aamo taaratere toapachisi tekeka.”

⁴⁴ Eee cheekame enesoo, ¿aatia tiachipa ehkoriame Raawitaruai ahpo paamira teewarepua Meesiao, ki ku'itapi neipami naawameriopia pu'kao? Aataa ki ahpo paamira teewamepua, ahpo neipa naawakameopua. Wa'a cheeriopua ehkoriame Raawiaipua, Meesiaa epeche paamirakai tiamepua Raawitaruchio. Wa'a teesoo Meesiaa, ki ehpesi

o'inia wa'apitia paamira yasitoamepua, puuu Meesiasa, nee Riosie Weratiamepua.

Eesusia Moise nuurari ma'masitari wenejina

(Maateo 23:1-36; Marako 12:38-40; Ruuka 11:37-54)

⁴⁵ Waikao yooma inamuachio, Eesusia chaanerepu ahpo te'ta masitiaio:
⁴⁶ —Naane e'reka eemea, Moise nuurari ma'masitari nokayao, puuu tepekuma wakiraeka ohjowa pu'seriamepua, ahpo te'ta ka'karumako maaetiameopua Riosichio; muuwaeka nehjiwachi ohjoaiopua, ahpo yooreka teepotejerameopua; napawikarichioioopua, epeche ka'karuma mochipaniachi momochipanariamee; pahkotaniachioioopua, epeche ahpo teteiwachi mochipanariame, ⁴⁷ ooweru kunamukukame kariwaraopua, u'yeka pu'seriamie; ki ku'itapisi ahpo Riosiwachi paparamechitia chaachapaka, oowera ahpo kaawe teteipuawichio nokaka. Nape puuu wa'a nokayamea, ki nu'unti kokosa aiwamiitepua Riosieo.

21

Kihta iinuemera toomi kunamukukame oowewari

(Marako 12:41-44)

¹ Eesusia wa'a ihsiaioopua ti'tijoeri naewekao, tetewarepu wa'ao, aaata ti'tijoo ooweruopua tiameo, weeka totomiwaemeopua, toomi na'poa toaniachio, weeka toomi to'wame. ² Aaata ooitame tetewarepua tiameo, wa'achi eenariame toomi na'poaniachioopua toamia, puuu kunamukukame eneriamepua. Eesusia pu'kao, ooka wa'api toomi, kiisi weeka nateyame to'wame tetewakamepua. ³ Wa'a iikopao Eesusia, ahpo norikame ajakame ti'tijoerio, chaanerepu:

—Nee, pichiwa chaanine i'ka oowitiameo, epeche nehjai tiamekopua pu'kao, Riosiwichio oowewao, ki wahjachitia ti'tijoeri tisia totomiwameo. ⁴ Weeka totomiwaeme ti'tjoeria, ahpo soparatiakamera oowewamepua Riosio, nape ihji oowitiamea, kihta itipitai ahpo ko'komiawichio taripuameo, yooma nehjarepua Riosiwichio oowewakao.

Eesusia i'isaeri tiopara, pihtunapo tuuria

(Maateo 24:1-2; Marako 13:1-2)

⁵ Wa'api i'isaeri tiopachi toomi toaniachi puuyapanioopua, Eesusi te'ta masitewaraapua ookapia chaachapasiriaipua:

Nee ihji tiopaa, ¿ki tisia peenia te'tiame tehtee peeniatatiamepua? ¿Kikosa te'ta peeniatatiamepua itapitie ti'tijoeri oowewariao?

Nape Eesusia wa'a chaachapopao, cheeka nehjiarepua:

⁶ —Nape yooma ihji tisia peeniatame aamo tetewao, enamitepua piie taawechio, piiripioi ihji tehtera to'weteka ahjae peeniatatiamea, piiripioi ki itipimeritepua raampatao.

Ke'chu kajuyoi i'ka wehjoario, naania teetowa

(Maateo 24:3-28; Marako 13:3-23)

⁷ Waikao Eesusi te'ta masitiaa iinatukerepua Eesusio:

—Masitari, ¿achinitia enetapu wa'a ikimeri ihji tiopaa? ¿Ihtana naaniatiwachi nane'reta teemea wa'a ikimiao?

⁸ Eesusia cheeka nehjiarepua:

—Naane e'reka naaju, ki aamo wisikuepuawichioo, muuwaeme enamitepu no'oko tuukao. Puuu chaachapamapu: “Nee puuu, Riosie Weratiamea; no'o eenaria asikamepua wa'asi.” Nape ka'te pichikemitipua pu'kao, wa'a chaachapoo. ⁹ Nasiwaniame inamuaioopua wahkoo, weeru nokayo tuuioopua ahpo ahjama nasiwaka ti'tijoerio, ahkai i'ka

wehjoarichio, ki te'ta seewepuapua pu'kaopua pehjo. Yooma puuua, te'ta aiwari pukeri o'niachi enemeripua. Puuua, ki kajuyachikai teeremapua pehjo.

¹⁰ Eesusia simitere puuuapu cheekao:

—Pirenapi ti'tjoeritukamea, pirenachi ti'tjoeritukame ahjama nasiwasimeri puuua; pirenapi yawichiwachio, pirenachi yawichiwachi ahjama, ahpo chapisimeripua nasiwasikao; ¹¹ weeeai, ki muenati noonomeripua, yomatiamе wehjoarichio; toorewai tisia aiwaniame ki nu'uti teeremeripua yomatiamе wehjoarichio; tisia majaniameai ki nu'uti teeremeripua ahkasi yomatiamе wehjoarichio; tewekachioi káátisia iinyatiame teteipuamepua, itapiti ikiyameo.

¹² 'Nape ke'chu wa'a teetoiopua noochi paparamea, tisia na'ara yoramia naanaritopuamepua. Waika taawechiamio aata noochi paparameopua, napawikarichiami upapuamepua wenejikao, napawikarichi te'ta pa'pamiratuamechio, karichi toapuaichio; waika taawechiamio tiame, ahkasioi te'ta weruma ya'yawichichi upapuamepua tiame wenejikao, noochi paparaka mochitoapaopua. ¹³ Yooma puu noochi paparapa ya'yawichichiami i'topuamea, noochi simiyame kaawe chaachapameri puuua, ya'yawichichi pe'peirachi i'totiapaopua. ¹⁴ Nape pu'ka taawechi no'o nehpuwachi chanimiao, ka'chi eramete puuua ahpo ki kajumia chanimiao, ahpo no'o nehpuwaka nehjiamiaopua. ¹⁵ Nee wa'api ahjama ihsimeripua pukachio, ahpo no'o nehpuwachi ku'ikao, aataoi ya'yawichioi, ka'chi iika newitome teeremichioopua, aata no'o nehpuwaka nayewameopua. ¹⁶ Waikachiami taawechiamio aata ahpo wa'api ta'pechio, ahpo wenejipamepua, ahpo noonoeioipua, ahpo papachieioipua, ahpo tejejimaeioipua, ahkasi aata ahpo kaawe uyameeoi, ahkasi aataeoi meripuameeioipua. ¹⁷ Pu'ka taawechio no'owichioo, yoomahka ahpo nekamumeripua nekamuao, ¹⁸ nape ahpo Riosichi te'ta weemera ahjarichio, te'ta newitoka puuyameripua, kihta wekateka piiripioi ahpo kuupaopua. ¹⁹ Yooma aata ki toakamea noochi ahpo paparao, newitoka puuyameripua, Riosi weemera ahjarichi mochipuameopua, Riosi ye'karichio.

²⁰ 'Pu'ka taawechiami Eerusareni mochikameo, pochikame tetewapa norikame seesenu weechi e'enakame soontaroo, asikame enemapua Eerusareni mochiwaro, wehchi yachapuameopua pihtunaka. ²¹ Waikao, yooma Uurea weechiami mochikamea, kaawichi ujumapuapua, ka'chi ikipuaichio. Eerusareni mochikamea ma'chiami ahka ohjoamea, ka'chi iika nonowameripua ahpo ta'pechio. ²² Wa'a teeremeripua wa'ao, tisia aiwaniachi taawechioopua, Riosia ki ahpokamera e'weka mochikopapua, tisia kokosamapua pu'kao. Wa'a teeremio tuuyame, Ehkoriai Riosi Iyoterichio. ²³ ¡Ai, puu ooweru peteterepakame mochikameapua pu'ka taawechiamio, kukuchi chiiteka mochikameapua pehjo! Ki teesa tesiwa te'teremeri puuua, ki teesa iinyatiame ikiniopa weechio, ti'tjoerio. Weeeai kokosa aiwameripua tiameo, wa'a tiame ikiyopa. ²⁴ Pu'ka taawechi mochikamea, ki nu'uti teeremeripua ko'iniame; chapitiamea, seenu weechi i'topuamepua, pirenachi; Eerusareni mochiwaro, ahkasioi teketiamе itipimeripua, ki Riosi iyoriamee nanaarame. Wa'a teeremeripua waika taawechiamio, ahkasi Riosio newitoka machenachisi, yomatiamе nanaarame ti'tjoerio.

*Eesusi Tijoe Tijoetukameo aachin teetoi eenechi enameri
(Maateo 24:29-35, 42-44; Marako 13:24-37)*

²⁵ 'Pu'ka ihtoria taawechio, taaachio tísia iinyatiame teetomeripua, mee chachio tiame, so'porichioi wa'achi. I'ka weechioi, ki nu'uti siimapua wekana eraniamea. Ti'ti'joeria, ka'chi ikime erameripua tiameo, pa'weo tahpitika chiopua, pe'kokao te'okaopua. ²⁶ Ki nu'uti iinyatiame simiyopa weechio, tewekachiopua tiameo, mukipaka ruhjimapu ti'ti'joeria, ki ahjame e'rapa ahpo iikachio, ki teesa majakaopua ahpo iikachio, tisiwa iinya tiame ikimia i'ka weechio, chaachapamapua. ²⁷ Waika wa'a teerenioio, tetewipuame nee Tijoe Tijoetukamea, eenameo, naasipa toomari weritoame, ki nu'unti utewarieme teetoka, tahpitika tiame teetoka. ²⁸ Yooma wa'a tiame tísia iinyatiame tetewiniopao, waika taawechiami ti'ti'joeria, kaawe erakoka yooma ahpo katewemapua, kihta toiyame nane'riapa tewekachi ahpo apechunapuachio.

²⁹ Waikao Eesusia simiteka naewakao, cheerepua tiameo i'ka eetiame wa'achitarichio:

—Naakoo, inataka ne'nemitaopua chuunao, ihta kuuuoi. ³⁰ I'ka se-wayoopa teemea, nane'remapua waapi teeto paamuniopa. ³¹ Wa'achitia ihjia, yooma tetewapa i'ka aamo no'o chaaneria, amori asinapua ihjia, erakopuapua, pu'ka Riosi iintomiaopua i'ka weechio, yawichitukao.

³² Yooma i'ka iinyatiame tetewikamea, waika taawechiami ohjoekamea, ki wahjipama puuua, ki tetewaopua pehjio, yooma ikiyameopua ihta no'o cheeriaopua. Kiisi wehchi wichimapu no'o chiia. ³³ Yomatiam e'ea tewekaa tiame, kajutarepua, nape no'o chiia wa'api teeremeripua, kiisi sewina iika ki wahjiamesi. Yooma no'o cheeriaa ikikache itipimeripua.

³⁴ 'Aamoo, kaawe aamo inataka mochimitia eemea. Ka'te te'ta weemuka moochi eemea. Aamowichio kaawe eratewa yooraiopua, ka'karumachi simiyame yorapuapua pu'kao, ki u'matoka nawajika wekaniachisiopua. Ka'te aamo iikachi peewanate pu'ka itapiti aamowichioche yoraniameopua; ki yooresaa eemea no'o chiiao, senawato mesuma eemeapu, pu'ka iinyatiame taaweeopua, teeremerieopua, ihta kaari amochi ru'miamechitia, matachinaka. ³⁵ Kaawe aamo neesetopuapua naaju, ki aamo wichimichioopua itapiti wiitari ihsumarichio pu'ka taawechio, ki teesa iinya tiame ikiwame teeremerichio, yomatiam e'ka wehjoarichi mochikamewichioo. ³⁶ Aamo neesetoka mochimitia aamo iikachio, pu'ka taawechiwichioopua. Senepi nayewaka mochimitia aamo Noono te'pa kahtiam ahjamaopua, ki se'wika, ahkasi no'o eenachisiopua, no'oo Tijoe Tijoetukameo, yooma katewemioopua, ti'ti'joeri te'tereka mochiriaopua.

³⁷ Senepi taawechio, napawikarichi ijisire Eesusiapu masitekao, tukaopua, ooriwo kookochire puuupuu teewi, kaawitiachi. ³⁸ Senepi piario, ti'ti'joeria wa'a eejenaparepu keepumia.

22

*I'isaeri pa'pamiratuame noriwi ahpo katewia, Eesusi chapipua
(Maateo 26:1-5, 14-16; Marako 14:1-2, 10-11; Waani 11:45-53)*

¹ Waika taawechiamio, amori asiaipua pahkoa, paani ki rewaruraeme koi'wameo, Semejenato pahko tewaniamea tiameo, ² napawikarichi ne'nesero pa'pamiraa, i'isaeri iyoteria tiamea, naapi i'yaioopua Eesusio, aachin teeka meripumeopua nape noriwi, kiisi aaata tetewachi, majayapa ti'ti'joeri, ki ahpokamera chapisipuawichioopua puuua.

³ Piie taaweo, Uurasi Ihkariótea, piiripi puuu Eesusi ajawaria, oosa mariki aampa ooka ajawatiamea, Satanasi noonoteretupua. ⁴ Ihjia noriwi simikao, isaeri napawikarichi ne'nesero pa'pamiratuameopua, yooma

tuuyere puuuapu akana teipuumee Eesusio, noriwi tarichere puuuapu pu'kao, pukamina naewaka. ⁵ Waikao aapoeo, tísia kaawe erakokaopua, natetemo tuurepu Uurasio. ⁶ Uurasia kaawe iintasaopu pu'kao, i'yasire puuuapu achin teekao ahpo nehjimiaopua Eesusiopua, wahka noriwi, ki muuwaeme tetewachiami.

Taamo Paamira Ariwatopi Ko'karia

(Maateo 26:17-29; Marako 14:12-25; Waani 13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)

⁷ Asisoopa pahko paani ki rewaruraameo, pu'ka po'wao te'ta meriwachioopua, Semejenato pahkowichioopua, ⁸ waikao Eesusia, Peeroo Waaniopua tiameo, chaanerepua pu'kao:

—Siimpamitiapa eemea, kooame yoramia, Semejenato pahko kooame, taamo ko'komiaopua.

⁹ Uhjurapuamea iinatukerepu:

—¿Akana yorajeranimua pu'kao?

¹⁰ Eesusia chaanerepu pu'kao:

—Nee, muuvari mochiwachi muisaapao, wa'a teteima eeme piiripi tijoe, neropai sikori mahtotoame, pu'ka na'naritopuapua, ahkasi karichi pakiyachisi. ¹¹ Wa'ao, asika chaanepuapua kariwaemerao: “Masitaria iinatukiapu, akana yooreko enamerikopua, Semejenato pahko kooame yorakepuachio, ahpo masitari ahjama ko'komiachio.” ¹² Waikaopua, tepakarichi aamo ne'netema puuuapu, yooma katewetiamae ajakachi, kooame ahjae yorapuameopua, yooreminao, weere enemapu wa'ao. Wa'a yorapuapua kooameo.

¹³ Waikao siimpasaopua wa'ao, yooma wa'a tiame teware puuuapu, ahpo chaaneretiachitia. Waikaopua, wa'a yoorarepu kooameo.

¹⁴ Ehjepamio wa'a e'natioopua, Eesusia waikao, yasiparepu ko'komiao meesa weeriachio, yooma ahpo ajawariopua ahjama. ¹⁵ Wa'aopua Eesusia cherepua:

—¿Káátisia e'rainia i'ka Semejenato koi'niamieopua aamo ahjamao, ke'chu no'o tísia aiwatenioopua! ¹⁶ Pichiwa simiyame ihjia, ki seenampa no'o ko'komania i'kaopua, ahkasi Riosi ye'karichi mochikapa, yooma ihta ikimerio, ikikopa.

¹⁷ Waikao, iijipaso usapao ahpo sekachio, cheriwema nehjisaopua ahpo Noono tewekameo, chaanerepua ahpo ajawatiameopua:

—Íya, iijio pu'kao, yoomahka pipiripio; ¹⁸ ki oosa aamo oowemania i'ka uuwa neerora ijiwariopua, ahkasi Riosi ye'karichi mochipachisi taamo ahjama.

¹⁹ Wa'a cheekaopua, paaniopua tiameo uusaopua, cheriwema kiasaopua ahpo Noono, pu'ka paanio, naasipasi chi'wanasaopua, te'ta ahpo masitia ki'yarepua chi'wapame ko'komichioo. Wa'a iintosaapua chaanerepua:

—Ihji paania, no'o weerewapua aamo tatakoriwichio pejana natetemia. No'o ki'tioopua, i'ka nokaka mochtomitapua, ahkasi taawechisi, no'o aamowichio mukuka iintoria inatapasika.

²⁰ Wa'a ikisaopua Eesusia, paanio ko'kotioopa, wa'achi iintoka apechunaka iijipasoo, pu'ka iijipaso ne'netekao chaanerepua:

—Ihji aamo iijimíaa, no'o eerapua, aamowichio wi'sumeri aamowichio mukukao. Pu'ka wa'a no'o mukuriaeo, Riosie aamo tatakoriaria cheriwepuame pichiwatame puuuu, yooma noochi paparakameo.

²¹ 'Aa, nape i'wa kahtipua apoea te'ta puuu no'oo, noriwi iintomeria. Taamo ahjama kahtipua koaka. ²² Neeea Tijoe Tijoetukamea, wa'a yooraka

meripuamenia, wa'a tiame inatariopa apoe no'o Noonoo, tewekachi kahtiameo. Nape ai puuu, no'o noriwi nehjikamea.

²³ Waikao Eesusi ajawaria, Aatanakamerajuarepu wa'a iintomeria, chaachaparepua ahpoo.

Aatanakamera epeche weruma teeremeria

²⁴ Ehjepao, Eesusi ajawaria, ahpo wa'ineriai puuuapu waikao, aatanakamera ahpo weruma paamiratuame enemerikopua. ²⁵ Nape Eesusia wa'a chaachapame inamukapaopua, chaanerepua:

—Yomatiamae ahkai wehjoarichio, mochikamepua ya'yawichio, tisia utewa yooraka tetewamekopua, ahpo yawichituwachi ye'karichi mochikameopua. Pu'ka ya'yawichi ti'tijoeria, tisia iyorika tetewamepua.

²⁶ Nape eemea amochio, ki wa'a te'tereka mochtitopuapua. Ohso kaawe eemea amochio, napati aamo wa'achi te'tereka mochtitomeripua. Aaata epeche weruma paamiratuame enenariamea, ki werumachitia teeremeripua amochio; aaata nuuriamera enenariamea, aaata puhku seekaerewachitia tiame enemeripua, ahpo wahjachiwichio.

²⁷ ¿Aatanakosa naaju, epeche teerewaemea, meesachio mochikamera koaka, meesachi ajawiamekosa kooameo? ¿Ki puuu ohjoarepu naaju, mesachi mochikame koaka? Nape neeea, aamo paamiratuameal, aamokamera yorakiamerania.

²⁸ 'Nane'renania aamo aiwariao no'o ahjamao, yooma ihta no'o aiwa teetoria ikiyachi. ²⁹ Pukaepa neeea, wa'achitia no'o Noonoo weerariachitia ahpo ye'karichi ye'kamichioo, wa'achitia aamo ajawame neeeai, ³⁰ no'o ye'karichi ye'kamichioopua no'o ahjamao. Aamo ya'yawichi ajawamania no'o ye'karichio, oosa mariki aampa ooka yawichituwachioopua, isaeri ti'tijoeri tetejimarichioopua.

Eesusia Peeroe ahpo ka'itapo tuuna

(Maateo 26:31-35; Marako 14:27-31; Waani 13:36-38)

³¹ Nape ke'chu wahka ihtoriachi ahpo ajawaria ikimioio pehjo, ehpe taawechiami ikipuame nayewerepua ahpo ajawariao. Waikao Eesusia Siimoni Peeroo chaanerepua:

—Aa muuu Siimoni Peero, utewaeme aamo chapipuapua, Satanasia tahpitika aamo yoojoranariamekapu yuuwesitekao, yooma aamoo no'o ajawariachioopua, tiiriko mooarachitia aamo eejepunariapu, wa'a aamo yooraka aamo u'yenariapa te'ta noochi paparao. ³² Nape neeea itakamenia no'o Noonochio, aamo ku'ipuaichioopua, kiisi sewina erapamichioopua aamo noochi paparao. Pu'ka wa'a tiame yooma ikisaopua Satanasia aatiatario, eenechi kaawerumachi enepasaopua, tisia ye'kame enemamua waikao, te'ta aamo kaawe cheeka tuuyemiaopua, no'o aamo wahjachi ajawariaopua, kiisi toaka mochinurekaopua pu'kao, te'ta noochi iyo-riaopua.

³³ —Nape Paamira —chaanere Peeroa— Satanasia kiisi no'o yu-umpameripua no'o aatiatao. A'chitiameoi no'o yoraniaio pukaeo, anachania aamowichioo, karichi yachatiaopua, meripuamekaipua.

³⁴ Nape wa'a chiioi Peeroo, Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Muuu Peeroa, ka'te aamo oise e'remua, te'ta. Wa'a chiiaiomua, ke'chu kusuyoipua totorio, paisa simiyame no'o ka'itamapua, kiisi no'o machiyo tuuka.

Eesusi ajawaria Eesusichi paparawa aatiatawa

³⁵ Waikao Eesusia, chaanerepu ahpo ajawariao:

—Nane'riame eemeapa, no'o aamo wekanami mochiwachiami uhjurarioipua kihta i'toka uhjurarioipua, kihta toomi i'toka, kihta i'toka mokewario, kakajoyaoi weekao. ¿Ihta itapiti nakiwa aiwakamekosa eemea wa'ami ohjoaio?

Aapoeo nehjiarepua:

—Ka'i. Kihta nakiwa aiwakame teemea.

³⁶ Eesusia chaanerepua waikao:

—Nape ehpe waanami ki aamo ahjama no'o kahtioio, nakimeri eemea aamo itapiti i'toka ohjomiao, toomio, wisasoriopua tiame; aaata eemea ki peeturi maacheta iinuemea, tarimaopua piiripi ahpo ampawakiraoui nehjisa.

³⁷ Chaanerepua tiameo:

—Ehpe asirupua, pu'ka Ehkoriaami Iyoteri chiiiao noochi simiyameo, puuua chiia: "Nanaaramechi teteipuame puuua, na'aramechitia." Yooma puuu wa'a cheeka iyotetiame Ehkoriaami Iyoterichio, ikimachepua.

³⁸ Eesusi ajawariaa chaachaparepua:

—Aa, i'wa iinueka teeme ooka nasimachetao, aamo nehpuapuaeo.

Nape Eesusi chaanerepua:

—Ka'te wa'a chaachapa eemea. Ki nasiwaka taamo nehpuameri teemea.

Eesusia, E'semanichi ahpo Noono tewekachi kahtieme ahjama nayewani (Maateo 26:36-46; Marako 14:32-42)

³⁹ Eesusia wa'a cheesapa, Ooriwo kaawichite no'rarepu, yayasani-achi ahpo Noono nayewemia, ahpo ajawarewaoi yeetoka. ⁴⁰ Asisapao cheerepu:

—Nayewamita eemea Riosi ahjamao i'wa, ki aamo a'chi e'ra na'arachi, ruhjimichio.

⁴¹ Wa'a cheesaapapua, epeche wa'ami akiparepua, piie tehte pasipuniachi keenako, wa'aopua, ahpo Noono ahjama naewamia. Wa'ao chopokorieka weripakao cheerepu:

⁴²—No'noo, no'o cheriwepua muuua i'ka tisia no'o aiwamiao, wa'a tiame erasaamu noochio; nape ki no'o chiiachitia iintojeraninia no'oo, aamo te'ta e'rachitia iintojeraninia no'oo.

⁴³ Waikao piiripi Riosi ku'iwaria, wa'achi machejenarepu chokichi, iika yachapatemichioipua, ahpo tahpitika e'rao. ⁴⁴ Wa'aopua, ki nu'unti tahpitika e'raa apochioipua, epeche yuuweeme nayewere puuuapu ahpo Noono, taipochiraopua, ki ku'ita wehchisi ichuparepu, eerachitia.

⁴⁵ Werisisaapa puuua wa'a o'inia, waami eenarepu ahpo ajawario, toariachi. Wa'a enasao, kokochiame tewakapua pu'kao, kihta yorame e'ropa yuuwesikao, ⁴⁶ chaanerepu:

—Mochisisa, mochika nayewe eemea Riosio, aamoo, ki aamo ruhjimichioipua na'ara e'rachio.

Eesusia chapinia

(Maateo 26:47-56; Marako 14:43-50; Waani 18:2-11)

⁴⁷ Wa'a chioipua pu'kao, wa'atika nokisirepua soontaroapa muuwaeme ti'tjoeri ahjama, pahcha weritorepu yeetoamea, piiripi puuu oosa mariki ooka Eesusie te'ta masiteniamea, ihji tijoea, Uurasi tewaniamera. Ihjia, Eesusi naepakao chuchurepu. ⁴⁸ Nape Eesusia wa'a yoratioopua, chaanerepua:

—Uurasi, ¿piiripi chuchuwachi nehjanimua, Tijoe Tijotukameo?

⁴⁹ Waikao ahjama mochikamea, maapori tiame simiyopao, chaanerepua Eesusio:

—Paamiraaa, ¿nasiwasitariare merimachetae?

⁵⁰ Waikao piiripi Eesusi na'naritoa, pu'ka napawikarichi ne'nesero paamiratuame seekaerewao, meteka tehpunarepu nahkaraopu piiripi, ahjamina weeriamera. ⁵¹ Eesusi cheerepua:

—¡Ka'te wa'a iintomua! ¡Mooena yasaka!

Waikao Eesusia, nahkara tehपुरiachi chapikaopua, weemera enepa-terepu eenechi. ⁵² Wa'a ikisa Eesusia, ne'nesero pa'pamiratuameo, napawikarichi kapitaiopua tiameo, mochiwari pa'pamiratuameopua tiameo, ahpoo i'tomia e'nakameo, chaanerepua:

—¿Merimacheta i'toka enapani eemea no'o chapimiao, kuuu makoka tiame, no'oo, ki nu'uti ichikoamechitia? ⁵³ Ki ehpesi aamo tetewachi no'o ihsioi napawikarichio, ¿kiisi no'o chapika eemea? Nape ehpe wa'a noonoimeri eemea, ehpe kiatime Tukapari Noonoraai, wa'a iintomichioo.

Peeroa, ki machiyo tuuna Eesusio

(Maateo 26:57-58, 69-75; Marako 14:53-54, 66-72; Waani 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Waikao chapisao, ne'nesero paamiratuame ohjirachi i'toretupu waikao. Waikao, Peeroa na'naritore puuua, mekapi. ⁵⁵ Eesusi i'toamea ajasisaapa, ta'pechio na'yarepua. Wa'a ikisaapa, wa'a mochiparepua tata-pamia. Peeroai wa'achi yasipariaipua tatapaniachio. ⁵⁶ Wa'a tekipaname piiripi oowitiamea, na'i tajayachio, kaawe ne'nepaka pu'kao, cheerepua:

—¿Ki pu'ka ahjama oiyame ihji?

⁵⁷ Peeroa chaanerepua:

—Ka'i, ki maachinia pu'kao.

⁵⁸ Neipatakiriopua, piirechia cheerepua:

—Puuuchi muuui, ahjama oiriamea.

Nape Peeroa nehjiarepu:

—Ka'i, seenunia pu'kao.

⁵⁹ Epeche ehjepamio, piie keenakomi ahkao, cheerepu piirechi:

—Puuuchi ihjiai, ki aaata piirechi ihjia, Arirea tijoea ihjia.

⁶⁰ Nape Peeroa chaanerepu:

—Ka'i, kiisi maachinia aamo chiiao.

Pu'ka wa'apichi chiioi Peeroo, totoria kusurepu. ⁶¹ Waikao, Eesusio ku'rika ne'nepakoopua, Peeroa, inateparepu waikao, eee cheeria: “Ke'chu kusuyoi totorio ehpe o'inia, paisa no'o ka'itamamu.” ⁶² Wa'a iikapa Peeroa, machenakaopua wa'ao, ki teesa yuuwesika nanararepu.

Eesusia na'arenia

(Maateo 26:67-68; Marako 14:65)

⁶³ Eesusio inatiamea, na'ara chaanerepu pu'kao, wepaka. ⁶⁴ Puichiami purisaopua ki ma'chiremichioo, wewesapa, chaanerepua Eesusio:

—Ehsoo, ¿aatana aamo weweru?

⁶⁵ Ki ookapi na'ara naawesari chaanerepua tiame.

Eesusia te'ta isaeri napawirachi katewewa

(Maateo 26:59-66; Marako 14:55-64; Waani 18:19-24)

⁶⁶ Ma'chirepasoopua, mochiwari ne'neseroa, napawikarichi ne'neserosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame, napawire puuuapu. Waikao Eesusia, wa'a uparetupua, te'ta napawi napawitiachi. Wa'a upatiopaopua, iinatukeretupua:

⁶⁷ —Taamo chaanemitiakoo, ¿Riosie Weratiameko tuuyamemua, taamo yawichi enemichioo?

Nape Eesusia cheerepua:

—Eje'e no'o cheekoio, kiisi no'o pichikema eemea; ⁶⁸ itapiti aamo iinatukekooi, kihta pichiwaka no'o nehjiama eemea. No'oo pichiwaka aamo nane'retekoio te'ta aatanakoo, kiisi no'o toimapua. ⁶⁹ Nape ehpe o'inia nee Tijoe Tijoetukamea, ye'kama yasipamerinia, no'o Noono tewekachi kahtiame yasirachi yawichitumia yasipamania, no'o Noono ahjaminaopua, tisia utewariekaopua.

⁷⁰ Waikao puuu pa'pamiratuamea, chaanerepua Eesusio:

—Wa'a teesoo, ¿Riosi Taanarakoti muuua?

Eesusia nehjiarepua:

—Wa'atepua. Ki se'wipua aamo chaachapao.

⁷¹ Waikao pa'pamiratuamea, ahpo chaachaparepua:

—¿Ihtana nakita teeme epeche nane'reniameo? Soparame ahpo ma'chitari cheekamepua wa'asio, ahpo wa'api chuwa.

23

Eesusi Piiratoe iinatukeniachi

(*Maateo 27:1-2, 11-14; Marako 15:1-5; Waani 18:28-38*)

¹ Waikao, Te'ta Weruma Napawitiachi o'inia, yoomahka werisikao, Piirato peereirachi i'toretu Eesusia. ² Wa'a upasopua, Piiratochi wenejirepua waikao, chaachapaka:

—¿Yawichi! I'wa aamo u'yepaka teeme i'ka tijoeo, weeru chaachapatiapu taamo mochiwachio ki natetepo tuuyekaopua, te'ta Seresa yawichiwichio koparoniameopua, rooma yawichi kahtiameopua. Apoeopua tiameo, Riosie Weratiame yawichiko tuuyapu puuu.

³ Wa'a chaanetiaapa Piiratoa, chaaneka iinatukerepua Eesusio:

—¿Pichiwa yawichiju muuua, i'isaeri ti'tijoerio?

Eesusia nehjiarepu pu'kao:

—Wa'atepua, aamo chiiachitia.

⁴ Wa'a tiame inamukapa Piiratoa, napawikarichi neeserosi pa'pamuratuameo, yooma wa'a napawikame ti'tijoerionpua tiameo, chaanerepua:

—Pu'ka aamo chaachapa i'ka tijoechio, kihta a'chi tiame iintoria tewakamenia pukachio. Wa'a tiachio ihjia, ki asiyamepua te'ta kokosapuameo.

⁵ Nape aapoeo, epeche utewaeme chaachaparepua Piirato:

—Ahpo masitiaepu ti'tijoerio, weeru chaachapatiapua, yomachi taamo mochikachiopua. Ihjia, Arirea weeechi o'inesao wa'a tiame masitekao, wa'achi ihsinapua ahkasi i'wa Eerusarenioi.

Eesusia Eerore yawichi peereirachi ihsia

⁶ Piiratoa Arirea o'inerio tuuopa Eesusio, iinatukerepua wa'a muuwaemeo, Eesusio Arirea tijeokopua. ⁷ Pu'ka muuwaemeo, Arirea ohjoemeko tuukopa Eesusio, Eerore yawichie katewepo tuurepua waikao, Eerore ye'karichikopua wa'ao. Waikao Piiratoa, Eerorechi i'yetonurerepua Eesusio, pu'ka taawechiami Eeroreo, Eerusareni enariamekopua. ⁸ Eerorea Eesusi tetewapao kaawe e'rarepua, tehpe o'inia tetewinareka yasitoriaipua, Eesusi tisia peenia ihsiaame inamukapaopua, tisia tetewinarere puua achini ihsiao. ⁹ Ahpo kahtiachi upatiopao, Eerorea ki ookapi itapiti utewa chaaneka iinatukerepua, nape Eesusia kihta nehjiarepua.

¹⁰ Wa'achi mochirepua tiameo, neeserosi pa'pamiratuame, Moise nuurariwa ma'masitari tiame, tisia utewaeme wenejika. ¹¹ Waikao Eerorea soontarowaraopua tiameo, na'arerepua waikao a'chikoi chaaneka Eerore tetewachi yooma ahjama wa'a mochikameopua tiame. Yawichi wisasorira

chuhcherepua tiame na'arekao. Kajusaapa wa'ao na'arekao, eenechi Piiratochi i'yetorepua Eesusio. ¹² Waika o'inia kaawe erapare Eerorea, Piiratochi ahpo nekumeka mochiriao.

Eesusi merinureretia

(Maateo 27:15-26; Marako 15:6-15; Waani 18:39-19:16)

¹³ Waikao Piiratoa Eesusi u'yepatiaopua, yooma napawinurerepua i'ka ti'tijoeo: i'isaeri neeserosi pa'pamiratuame, mochiwari pa'pamiratuameopua tiame, yooma wa'a Eerusareni mochiwarichi mochikameopua tiame. ¹⁴ Napawisooopua, Piiratoa chaanerepua:

—Ki nu'unti wenejika no'o u'yepariai eemea i'ka Eesusio, ti'tijoeri weeru nokitia chaachapaka, nape i'kao neea, aamo tetewachi te'ta iinatukekana, eeme wa'api tetewakamepua pu'kao, no'oo kihta na'ara iintokame tewakamekopua pukachio. ¹⁵ Eeroreai kihta na'ara iintoriame tewakapa, no'o uhjurekamepua i'ka Eesusio. Ma'chiametewame eemeai, kihta iintoriamekopua pu'kao, meripuawichio. ¹⁶ Waikaonia wa'a tiioopao pu'kao, wepisache toimania pu'kao.

¹⁷ Wa'a chaanere Piiratoa wa'a muuwari napawikameo, senepi paamuparichi Semejenato pahkochio, piiripi peereso toiwamekopua pu'kao, ti'tijoeri kaawe erakomichio. ¹⁸ Nape muuwaria Eesusikamera toinariopua Piiratoa, yoomahka weeru sisinaka chaachaparepua:

—i'Ka'i pu'káo! i'Warawasikamera toipuapua ohso kaawe! — chaachaparepua.

¹⁹ Nape Warawasia tijoe ko'yame eneriaipua, nasiwari mehtachame eneriai puuua. ²⁰ Piiratoa eenechi chaaneriaipua ti'tijoerio, Eesusikamera toinario tuuka. ²¹ Nape muuwari ti'tjoeria, epeche utewaeme siinakokao, chaachaparepua:

—i'Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

²² Paisa simiyachi wa'a chaachapoipua Piiratoa, chaanerepua:

—¿Nape aatia? ¿Ihtána iintokamepua naaju ki kaawerumao? Neeea ki tewakame pu'kao, ihta meripuame tiameo. I'kao neea, wepisache toimania.

²³ Nape muuwaria, wa'api chaachaparepua siinakokao:

—i'Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa! —chaachapaka. Wa'a chaachapaka simiterepua, ahkasi Piiratoopua ahpo erakoa e'wachisi.

²⁴ Waikao Piiratoa pu'ka muuwaame chaachapao, e'wérepua. ²⁵ Piiratoa waikao wa'a iintorepua waikao. Tijoe ko'yamekamera, puhjerepua waikao, Eesusiopua, nanaaramechi ki'yarepua, aapoeo ahpo e'ra nokimichiopua pu'kao.

Eesusi kurusichi meriwa

(Maateo 27:32-44; Marako 15:21-32; Waani 19:17-27)

²⁶ Ehjepamio, pooechio i'tonioiopua Eesusio kurusichi merimiao, pooechi nateparetupua piiripi tijoe, Siireneo ohjoeme Siimoni tewaniame, tekipanaio eename. Waikao Eesusi mooketoapua kurusio, pu'ka ku'ika mooketonureretupua, Eesusi pukamina weritoka.

²⁷ Wa'a pooechi Eesusi i'toniachio, ki ookapi nokisiriai ti'tijoea ooweru tiame. Oowerua tesiwe e'rekaopua Eesusio, weeru chaachapasirepua naarakoka. ²⁸ Nape Eesusia ooweruchi ku'riska ne'nepakao, cheerepua pu'kao:

—Eerusareni Ooweru, ka'te naarako eemea no'owichio. Aamowichiokamera naarakopuapua, aamo tatanawichio tiame. ²⁹ Enamiitepu taawe chaachapaniamea, Ehkoriai Iyoteriao eee chiiao: “i'Tisia kaawe

erakomeri ooweru ki tatanatamea, ka'chitia taawechi ki peteterepakamea, ka'chitia taawechi kohja chiitekamea!" ³⁰ Pu'ka kajuyachi taaweo chaachapama ti'tijeria tiame: "¡Tamochi ru'misa kaawíi! ¡Taamo wetemaka ichipupasa kaawíi!" ³¹ I'ka nokioiopua no'o siiyoname kuuu ki wakiyame kuuu pehjo, ¿achipu nokitarepua, no'o kuuuchitia wakipasoopua wa'asi? Ihji kuuu siiyoname weritoame chaniwamea, no'o weechi oioio ah-jariamepua; ihji kuuu wakiyame chaniwamea, no'o i'wa kiteremio no'o cheeka chiipua.

³² Wa'a chaanerepua Eesusia, soontaroe i'toio pu'kao, ahpo merimi-achi. Wa'achi i'toretupua tiameo, wahjachi ooka ti'tijoe, ti'tijoe ko'yame, Eesusichitia ko'ipuame kurusichi. ³³ Ajasisaapua Mukukame Mo'ojoa tewaniachio, kurusichi chucharetu Eesusia mukimichioo. Wahjachi ooka ti'tijoeopua tiameo, wa'achi chokichi ku'kurusichi chucharetupua, pi-iripia ahjamina, piirea owemina, ku'kurusichi wahjipamichiopua tiameo. ³⁴ Wa'a kurusichi chuhkuaio Eesusia, cheerepua ahpo Noono Tewekachi kahtiaameopua:

—No'no, cheriwepuapua i'kao wa'a nokayoio, ki no'o te'ta machiyamekapa, wa'a nokayamepua.

Wa'a chuhkoi Eesusio wisasorirao, aananakamera, ahpo ahjama itip-imerikopua pu'kao. ³⁵ Muuwari ti'tijoea ooweru tiamea, wa'a ajarepua ne'nekao. I'isaeri pa'pamuratuamea wa'achi ajarepua tiameo, Eesusi kurusichi chuchatiameo, na'areka, eee chaachapaka:

—Newipatio tuurepua wahjao, ehpeo ahpo wa'api newipatemetepua, Meesia enesaa Riosie Weratiame.

³⁶ Soontaroai Eesusio na'ara chaachaparepua, itapiti cho'koame neero, pi'piteka. Puuuu wa'a yoorakao, chaachaparepua:

³⁷ —Isaeri yawichi enesaamua, ¿achini iikai ki aamo soontarowa nuuriamemua, aamo tekupumichioo, aamo nehpuapaka?

³⁸ Te'pa kurusichi moomichinao, wa'a manirepua iyotetiamea, puuuu chiiame: "Ihja, isaeri ti'tijoei Te'ta Yawichirapua."

³⁹ Piiripi tijoe ko'yame kurusichi chuchatiamea, na'arariaipua Eesusio chaaneka:

—¿Ki Meesiakosamu muuuu, Riosi taamo uhjureriao newipatemichioo? Yaapi aamo newipasa naaju, taamo newipatepuapua tiame.

⁴⁰ Nape piire kurusichi chuchatiameapua tiame, ta'omarepua pu'kao, wa'a chiipao:

—¿Kiisi iyorina muuuu Riosikoipua pu'kao? ¿Ki wa'achi teerenia muai? ⁴¹ Teemea na'ara noonokapa i'wa chuchatiamepua, nape puuu apoea, kihta yoorakai i'wa chuchatiamepua.

⁴² Wa'a cheesaapa, chaanerepua Eesusio:

—Aamo ye'karichi kahtiaioapa, no'o inatepajeraninia. ⁴³ Eesusia chaanerepua waikao:

—Ehpe o'inia no'o ahjama yasimeri muuuu, te'ta peenia tiame paarasari-chiopua.

Eesusi mukuya

(Maateo 27:45-56; Marako 15:33-41; Waani 19:28-30)

⁴⁴ Wa'a te'terenioi wa'ao, oowetawe o'inia tukapasiparepua, ahkasi paika keenako simiyachiopua arikiri, yoomachi weeechi tukapasipaka. ⁴⁵ Taaaai, ahkasi wa'a keenakosi, choipakame yasarepua waikao. Eerusareni tiopachioipua waikao, Riosi iyoriwachi to'piameai wisasoria, te'pa o'inia

teeresi si'parepua tiame. ⁴⁶ Eesusia arikiriopao, ki ku'ita sisinarepua cheeka:

—i>No'no, aamo neesetowachi toaninia no'o iika!

Wa'a cheesache, mukurepua.

⁴⁷ Waikao rooma kapitaia, yooma wa'a iikame tetewapaopua, kaaweruma nayewerepua Riosio, wa'a ikisaapa cheerepua:

—Pichiwa ihji tijoea, kihta iintokame eneriaipua, ki kaawerumao.

⁴⁸ Yooma wa'a e'enakamea ne'nemiao, yooma i'ka iikame tetewikamea, no'wapaopua, ahpo moripa chonisirepua, kiisi kaawe noonowiretio, erasikaopua. ⁴⁹ Yooma Eesusi tetejimaraa, Eesusi kaawe tetewikameapua tiamea, ooweru tiamea Arirea o'inia Eesusi na'naritokamea, wa'a itipirepua pehjo, mehka ajaka ne'neka.

Eesusi mukukatewa

(Maateo 27:57-61; Marako 15:42-47; Waani 19:38-42)

⁵⁰ Eerusalemio, yasariaipua piiripi tijoe, Oose tewaniame. Puuuu isaeri tijoe eneriaipua Arimatéa ohjoeme. Puuuu, te'ta weruma napawirachi teeriame eneriaipua, kaaweruma tijoe. ⁵¹ Puuuu ki ahpo pirenaturi wa'achitia inatame eneriaipua, wa'a ikitiamechitiaopua Eesusichio. Ihjai tiameo, Riosie ye'kari yasipapuame, inataka yasitoame eneriaipua. ⁵² Ihji Oosea Piiratochi simikao, itanerepua Eesusi weerewarao, katewemio tuuka. ⁵³ Reesisetiaapa puuuu, Eesusi chuchatiachi eenaka tekipurepua. Tekipusaapua Eesusi weerewarao, riino tewaniamechi wisasori tohsanamechi uusaopua, ahjachi ikapirepua. Ikapisaopua, wahjipame toaniachi i'torepua tekimia, weemera teesotatiame, ki aata tekiwachi pehji. ⁵⁴ Wienechi enerepua pehjo, sawarachi resipuniameo, amori o'ichachi.

⁵⁵ Arirea e'enakame oowerua, na'naritokaopua, kaawe tetewarepua Eesusi weerewarao, tekitiachio. ⁵⁶ Puuu ooweru Arirea e'enakamea, ahpo che'repachi nonowasaapa, peeniajuri na'poarepua, itapiti chuhchepuameopua tiame. Wa'a ikisao oowerua sawarachi taawechio, resipurepua, wa'atia yachtiamekopapua, Moise nuuarieo.

24

Eesusi eenechi ahjani

(Maateo 28:1-10; Marako 16:1-8; Waani 20:1-10)

¹ Waikao oowerua, oowisari taawe o'wiharichiopua (toomikochi eneriaipua waika taawechiamio), pa'a piari siimparepua Eesusi tekitiachio, ahpo peeniajuri na'poariao, i'toka. ² Wa'a ajasiasa ne'nioipua tekitiachioopua, wahjonatiame tewarepua wa'ao, puuu wa'a tehte yeeteraa, ikicha yasarepua. ³ Wa'a muirepua waikao ne'nemiao, nape Eesusi weerewaraa, kitererepua wa'ao. ⁴ Waikao oowerua, weeka inatarepua, ihtana ikiriaopua wa'ao. Ka'chi ikime e'roiopua pu'kao, senawato ahpo chokichi ajapakame tetewarepua, ooka tijoe tísia tosaname tajayame wakiraeme, tewekachi e'ename Riosi ku'iwari. ⁵ Pu'ka tewakapaopua ahpo chokichi ajakame, tísia majarepua pu'kao. Wa'a iikapa puuuu seewepamaopua pu'kao, wehchisi koomorasiparepua, yoorewika. Waikao Riosichi e'ename chaachaparepua:

—¿Achinikai wahjipame toaniachi i'yani eemea, aata ahjameo?

⁶ Puuuu aamo i'yaa, ki'tepua i'wao, ahjakamepua wa'asi eenechio. ¿Ki nane'renakosa eemea Arirea kahtiaio ⁷ paika taawechi teetoio oijenamio tuurio, nanaamechi nehjitiaopua kurusichi meritiaio?

8 Waikao oowerua, inateparepua Eesusi cheerameopua. 9 Wa'a iikapa puua nonorarepua, tuuyemia pu'ka oosa mariki aampa piiripi Eesusi te'ta masitia, wahjachi wa'a mochikame Eesusichi paparame tiame. 10 Tuumia e'enakamea Eesusi ajawariao, naati enerepua: Maaria Maarena, Uhwana, Maaria Saantiao yeeyera tiame, wa'a ikisa wahjachi ooweru, ahjama ohjoame tiame. 11 Nape Eesusi ajawariaa, kiisi pichikerepua pu'ka ahpo tu'tuyameo, kiisi maaeporikopa chaachapao.

12 Nape wa'a tiioi Peeroa, u'masirepua ne'nemiaopua, tekitiachi. Asika yooremina ne'nioiopua, kiteerepua aataai, ahjae ikapi tiameche wa'a yasarepua, riino wisasori. Waikao Peeroa no'rarepua tahpitika erasikaopua: "iNaakona wa'a ikirepua!", erasika.

Emausi pooechi ikitiame
(Marako 16:12-13)

13 Pu'ka wa'api taawechi Eesusia, ooka ahpo na'naritoame machijenerepua, Emausi mochiwachi simiyameopua pooechi, wa'ao Eerusareni piari machenasao, oowetawesi asiwame. 14 Puu pooechi nokisiaio, Eerusareni ikitiame ahpo nayewesiriaipua. 15 Wa'a nokisinioiopua nayewasikao, senawato naaepaka ahjama weritore Eesusia. 16 Nape wa'a Eesusi ahjama siimpaiopua, aapoeo Eesusi tetewaio, kiisi machirepua. 17 Ku'itapi simiyaiopua ahjamao, iinatukere Eesusia:

—iIhtana naewasina eemea pooechi nokisikao?

18 Waikao yuuwesiamae ajapakaopua Kereoja tewaniamea, chaanerepua: —iMuuuchekosapua, ki nane'reka itipiameopua pehjo, ihpi taawechi-ami Eerusareni ikitiameo?

19 Eesusia wa'a cheeka nehjiatiaapua, eenechi iinatukerepua:

—iIhtana ikiretupua naaju?

Waikao aapoeo, chaachaparepua:

—Wa'a Eerusarenio aata meriretiapua, Nasare tijoe Eesusi tewaniame, Riosi nayewakame enekame. Puua, ki ookapi itapiti kii maaepori iintokameaipua, tisia peenia ihsiwa. Weruma masitari Riosichi eename enekamepua, tisia kaawe tetewitiame ki ookapi ti'tijoerieo. 20 Nape taamo ne'neseriosia pa'pamuratuamea, rooma ya'yawichichi nehjariapua kurusichi meripuawichio. 21 Pu'ka Eesusieo teemea, taamo mochiwa yawichiwa poanatuwa puuyetoai teemea, na'sopuameopua wa'asi taamo rooma yawichi ye'karitere mochitoao, nape puua mukukamepua wa'asi, paika taawe i'toamepua. 22 Pa'a piarioi ooweruai taamo ohjoekachi ohjoemeapua tiamea, tisia taamo majatekapua, ki teesa tiame taamo tuuyeriaeopua. Pa'a piari siimpakai Eesusi tekitiachiopua, 23 ki tewako tuukapua wa'ao, wa'a e'enakaioopua ne'nemiao. Wa'a nonorasaapua, ooka tijoe tewekachi e'ename tetewiko tuukapua, Riosi ku'iwari. Ihji Riosi ku'iwaria Eesusio, eenechi ahjario tuuriatapua. 24 Wa'a chaachapariopa ihji ooweruo, wahjachi taamo ahjama mochikame tiame, siimpariaipua tiame ne'nemiao, wa'achi chaachapakapua tiame ooweru taamo tuuyeri-achitia, kitererio tuukapua tiameo, Eesusi mukukame tekitiachio.

25 Waikao Eesusia chaanerepua:

—iKiisi ijinatame eemea i'ka wa'a tiame ikitiameo, aamo pahtemiao? iKiisi pahtekame eemea, ehkoriaami Riosi nayewaturao aamo chaaneriameopua ahpo iyoteriachio? 26 iKi wa'a tiame aiwamerikosaaipu Meesiaa, apoe Riosie Weratiame tewaniamea, ke'chu tewekachi moenaipua, yawichi yasipamiaopua?

27 Wa'a chaanesapua, o'inerepua waikao, kaawe tuuyekao, yooma ahpo nayewaka chaachapario tuurepua puu Riosi nayewaturao, ahkasi Moise

Iyoterichi o'iniaopua, ahkasi yooma wahja Riosi nayewatura chaachapari-
achisi, Riosie ahpo iyotetesiwao.

²⁸ I'ka pooechi nokisiamemo, ahpo ta'pechi ajasimioio, Eesusio riisaka
u'matomerikopua, ²⁹ nape aapoeo utewa yoorarepua chaachapakao:

—Ariwanipa wa'asi, ohso kaawe taamo ta'pechi che'repasa
u'matopuapua meere.

Waikao ahjama asirepua ta'perachio. ³⁰ Ehjepao ko'kopuachioipua
wa'ao, Eesusia, piiripi paani uusaopua, cheriwema ki'yarepua ahpo
Noonoo. Wa'a iintosaapua pu'ka paanio, naasipa chi'wanasaopua, wa'a
ko'komeri ki'yarepua. ³¹ Ahkasi wa'a iintokopa Eesusio, ahpo ta'pechi
paajutekamea, machirepua Eesusio, ahpo ki'yoiopua paanio chi'wanoi.
Waikao Eesusia wa'a iintosao, ahjama kahtiaioipua tetewachi, senawato
ki naania ikirepua. ³² Wa'a ikikooa chaachaparepu:

—¿Kíkosa tamochi eename saaeka teeme iikachio, pu'ka taamo
nayewioio, pu'ka Ehkoriaami Iyoterichi chiia taamo nayewioio tuuyekao,
puu apoe Eesusikopa, wa'a erekore teemea?

³³ Waikaoipua ikanati werisika siimparepua Eerusarenio, wa'a ajasitiopa,
pu'ka oosa mariki aampa piiripi Eesusi ajawariaopua, napawikame
tewarepua wa'ao, wahjachi ahpo ahjama ohjoame tiame.

Puua pu'ka ajasikameo, chaachaparepu:

³⁴ —¿Pichiwa Eesusi oijenariaa, Peero tiame machejeneriopa!

³⁵ Waikao pu'ka ooka wa'a ajasikamea, yooma tuurepua tiameo, pooechi
ahpo ijikiriao, achini teeka ahpo machiriopua Eesusio, ahpo ko'komia
paanio, naasipa chi'wanasa ki'yoiio.

Eesusia ahpo te'ta masitewara machejenena

(Maateo 28:16-20; Marako 16:14-18; Waani 20:19-23)

³⁶ I'kao, wa'a chaachapaoiopua tuukao, naasipa weripame tetewiretupu
Eesusia. Wa'a weripasaapa, teepotarepua cheeka:

—Kúira, Riosie ta'iria mochikáaa.

³⁷ Senawato wa'a weeriamete tetewikapaopua, tísia majarepua, naayuri
maayapa. ³⁸ Nape Eesusi chaanerepu:

—¿Achinkai tísia majawa eemea? ¿Tísia tehkikosamua no'oo aatanako
pichikemiao? ³⁹⁻⁴⁰ ¿Ki neekosapua naaju? Ne'nesao naaju no'o sekachio,
no'o tarachioipua tiame. Noochi ihchepaka, ne'neo. Tijoe neee, ki naayuri.
Naayuria, ki no'oka tiame weerewaeme puua.

⁴¹ I'kao ki te'ta ahpoko maaeka teteopao, chaanerepu:

—¿Iinue eeme ko'kopuame? No'o kiapuapua ko'komichioo, nane'retai
neekopua.

⁴² Waikao so'chi wahsetiame kiaretupua. ⁴³ Waikao pu'ka kiatiaopua,
ko'karepua ahpo ajawaria tetewachi. ⁴⁴ Ko'kosepasaopua, chaanerepu:

—Yooma ihji no'o ikiriaa, yooma no'o aamo nayeweriapua, aamo ahjama
oiyaiopua pehjo. Yooma ihji no'o ikiriaa, Ehkoriaami Moisetaru Iyoteria
chiiaopua, ahpo Iyoterichio, ehkoriaami Riosi nayewatura, chaachaparia
tiame, wa'a ikisao, yooma Ehkoriaami Wiika Iyotaperichi chiiaopua tiame.

⁴⁵ Wa'a cheesaapa, yooma epeche kaawe tuuyerepua Ehkoriaami Iy-
oterichi chiiao, kaawe ma'chiame, ki tehki eramichioipua pahtekao. ⁴⁶ I'ka
Iyoterichio, ma'chiame chiamepua Riosie Weratiameo, meripuamekopua,
meritiaopua, paika taawechi oijenamiopua enechio. ⁴⁷ Yomachi
weechi siimpameri eemea tuuyemiao, i'wa Eerusarenio o'inekao, yooma
i'ka no'o iintoriao. Riosichi paajutepuapua ti'tijoeriopua ooweruopua
tiameo, ahpo tatakoriaa cheriwepuawichioo, yooma aata ahpowichio

uukameopua no'o iintoriao, yooma ahpo toimo tuukameopua ahpo tatakoriniameo. ⁴⁸ Tuuyemitia i'kao eemea, yooma i'ka no'o iintoria tetewikamekapa eemea. ⁴⁹ Nape ehpeo pehjo, Eerusareniche nokimera eemea, ahkasi Riosi kiamo tuuria, kianiachisi. Ahkai ki se'wi ohjomeri eemea pehjo, ahkasi no'o Noonoo tewekachi kahtiamero, utewari aamo ki'yachisi.

Eesusia tewekachi mooenani

(Marako 16:19-20)

⁵⁰ I'ka weeechi oika kajusaapa Eesusia, ahpo Noonoo tewekachi kahtiamero oijenatetiaapa wa'asio, Wetania eenarepua waikao muuwaame yeekao, ahpo na'naritoame. Wa'a asisaopua te'pa seekarepakao, kaawerumari yahcherepua wa'a ti'tijoerio. ⁵¹ Wa'a iintosaapa Eesusia, te'pa apechurepua tewekachi, ahpo ne'neka ajakameo weeechi toaka. ⁵² Waikao ahjama na'narito Wetania e'enakamea, Eesusi tewekachi moenoioopua: "iNee, te'ta pichiwa tewekachi o'inia eenakame enerepua." Waikaoopua kaaweruma nayewasacheopua, nonowarepua Eesusio, Eerusareni nonowarepua, tisia kaawe eratoka. ⁵³ Wa'a o'inia waanamio, aapoe wa'api ahpo Riosi tioparachi nanapawirepua, senepi taawechi Riosichi paparamiao.

Wa'asi ihji no'no iyoteka chiiia. Cheriwema wa'asio, yooma i'ka no'o iyoteria iyonamerio. Neeea Riosieo, tisia kaaweruma teetojeramenia amochio.

Riosi Kaaweruma Tuuyewari Waani Iyoteria

Riosi Naera tijoe tijoetukame

¹ Kúúra, yomatiamé wehjoarichi mochikame ti'tijoe, ooweru kukuchi tiamé. Neeea Waani tewaniamepua, piiripi puuu Eesusi ajawaria, Riosie Weratiame weratiamenia. Ihji no'o iyoterichio, taamo te'pa kahtiamé Noonochi simiyame nayewamania, aachin teereriopua i'ka weeechi eenariao. Paikapioi nayewama neeea, ihtana yooraka oikame Eesusio, i'ka wehjoarichi mochirachiopua.

Wee, i'wa o'inemania paikapioi taamo Noono te'pa kahtiamé, no'o pahteteria. Ihji no'o iyoteri chiiáa, ihjipua:

Pukeri o'iniao ke'chukoipua i'ka wehjoarichio, Riosi tiariraa ahjaka yasariai puuuapa, puuu tiarirachi kahtiamé, Naera tewaniame enerepua. Puuu Naera tewaniamea, Riosi te'ta tiarirachi teerewaeme enerepua; puuu te'ta tiari Naeraa, Apoe te'ta Riosikai teererepua. ² Puuu Tiari Naeraa, wa'apitia kahtiamé enekamepua Riosichio, Riosi tiarichi teereka.

³ Riosia pukae te'ta tiarichi tiame Naeraeo, yooma ihtaoi iintuame enepaterepua; yooma ihtaoi iintuamea, piiripi ihtaoi ki'tiamé, ki pukae enepatetiamé, Naerae. ⁴ Pukachi Naera tiarirachio, te'ta ahjari teereniamé enerepua, ti'tjoerichi tahjiamé enerepua, puuu ti'tjoerichi Tahjewaria ti'tjoeri pahtepatiamé puua; yooma ti'tjoe ooweru tiame i'ka wehjoarichi mochikameo, taamo Noono Riosichi simiyame pahtemichio.

⁵ Puuu Pahtewari Tajayamea, i'ka wehjoarichio, ti'tjoeri tukapachi mochitoamechi eenarepua. Puuu tukaparia ka'chi iika cho'wakamekopapua pu'ka wa'a eenakame Tahjewario, puuu Tahjewaria wa'api tiamepua ti'tjoerichi tahjewakao.

⁶ Pu'ka taawechiami pu'ka Pahtewari Tajayame tukapachi te'teriaméchi eenoio, piirechi Waani tewaniame ki neee, yasariaipua, Riosie uhjuratiame. ⁷ Puuu Waani Riosie uhjuratiamea, pu'ka Pahtewari Tajayamechi simiyame nayewekamepua, aatanakoo puuu Pahtewari Tajayamea. Puuu Waania ti'tjoerio, pu'ka Pahtewari Tajayamechi paparanurekapua, keepuka pichikemichio pu'ka Pahtewari Tajayame chiiáa. ⁸ Wa'a tiachio Waania, ki puuukamerakai enerepua, Pahtewari Tajayamea. Puua ti'tjoerio, oowera Pahtewari Tajayamechi simiyame nayewemiamé enerepua, aatanakoo Pahtewari Tajayamea.

⁹ Puuu te'ta Pahtewari Tajayamea, i'wa wehjoarichi eenakamepua yooma ti'tjoerichi tahjepamia, Riosichi simiyame pahtetemia.

¹⁰ Puuu Pahtewari Tajayame i'wa wehjoarichi eenakamea, Riosi Naera puua, Riosi inataka naewamia. Nape pu'ka taawechiami ti'tjoeria, pu'ka Riosi Naerao tewekachi o'inia eenakameoipua ahpo wee neteriachio, ki machika tetewarepua pu'kao, apoe iintokamekoipua, yooma ihta weeechi iintuame netekaopua. ¹¹ Ihjia, ahpo weeechi eenakame eneriaipua, apoe ahpo neteriachi, nape weeechi mochikame ti'tjoeria, apoe iintokamekoipua yooma ihta itapiti iintuame netekao, kiisi nakika tetewarepua pu'kao. ¹² Nape muuwaeme ti'tjoeria ki wa'a erakoko tetewarepua pu'ka te'ta Pahtewari Tajayameo i'ka weeechi eenakameo. Nape te'ta apoe i'wa wehjoarichi eenakamea, kaawe uuka ahpo tetewikameo,

ahpo chiia pichikekameopua tiame, Riosia ahpo tatanara enepaterepua pu'kao. ¹³ Ihji Riosi tatanara enepatetiamea, ki ooweruchi naawamekapa Riosi tatanara tiamepua, Riosie uutiamekapa Riosi tatanara puuua.

¹⁴ Puuu taamo Noono Riosi tiaria ahpo Naerao, tijoe iintapamo eraparepua pu'kao, i'ka weeechi oimichioopua ahpo e'ari naewatukao. Pukaepa oowitiamechi naawaterepua pu'kao, i'ka wehjoari mochiwachioopua. Wa'a iika Riosi Naeraa, tijoetusaapa tamochi yaajatokamepua, te'ta apoche Riosi Taanarachitia. I'kao teemea, Eesusi ajawariaa, ma'chiame tetewamepua, Riosi tisiwarichi o'inia eenakamekopua pu'kao, ki nu'unti Riosi utewari yachatoka. Puuua i'ka weeechi oiaio, i'ka weeechi mochikameopua, tisia ahpo nakiya tetewiterepua, kihta wihtuki nayewaka, te'ta Riosi pichiwarichi simiyameche nayewasika. ¹⁵ Waika taawechiami Oorani akichiko oikame Waania, ti'tijoeri paatokao, pu'kachi naewaka cheekame puuuai cheekao:

—Ihji Eesusipua, puuu tapanara no'o nayewaka cheeriaa no'o neipa enamio tuukao, puuua epeche weruma teerewi iinuemeko tuuriaa ki noochitiao, ihji tijoera ke'chu no'o ki'tioio, ki ehpesi o'inia yasariamepua wa'asi.

¹⁶ Ihji Eesusi Riosi Tijoetukamee, kiatiame teemea te'ta kaaweruma teerepuamepua Riosichio, taamoo senepi taawechi piipatesipuameopua, tatakoriwiwaopua taamoo. ¹⁷ Pu'ka ehkoriaami animari manaka kosotiamea, Moise nuurari yoorakao tatakori ahpo cheriwepuawichioo, kihta tatakori kokosarira natetekamepua. Nape Riosia tisia taamo nakiyapao, ahpo te'ta Taana mukirae nateteterepua taamo tatakori kokosapuameopua. Wa'a tiachipa tatakori cheriwewaa, Eesusi iintoriawichioe, kianieme teemea Riosieo. ¹⁸ Riosio, aaataa ki tetewamepua pu'kao. Apoe Riosie Tijoe Tijoetukamechiche tetewiniamepua. Wa'a tiachio ihji Eesusia, apoe taamo Noono Riosi wa'apikaitepua, tijoe weerewame enepakame.

*Waani Paatoamera, Eesusi Riosie Weratiame nayewanipua
(Maateo 3:11-12; Marako 1:7-8; Ruuka 3:15-17)*

¹⁹ Waaniai paatoka oiaio, ma'chiame ahpo ka'itakame puuua, ki apoeko tuuka Riosie uhjurapo tuutiameo. Wa'a cheekame Waania ahpo ka'itakao, piie taawechi i'isaeri ya'yawichioe iinatuketiao aatanakoopua ahpo.

²⁰ Waania pu'kao, ma'chiame cheeka nehjiakamepua cheekao:

—Ka'i, ki Riosie Weratiame neeea, Riosi apoe uhjuramo tuuriao, Meesia tewaniameo.

²¹ Waikao uhjuratiamea, eenechi iinatukekao, chaachapakapua:

—¿Aatanakamera muuua naaju? ¿Ki Eriatarukosamua naaju, puuu eenechi ahjakame?

—Ka'i, ki puuu neeea —cheeka nehjiaka Waania.

—¿Ki muukosapua naaju Eeriaa, Riosi naewatura te'ta uhjurapo tuutiame?

—Ka'í, piirechi neeea ki puuu —cheeka nehjiakapu Waania.

²² —¿Aatanakosa muuua naaju? ¿Aatanakoti muuua? Taamo tuyepuapua, wa'a taamo chaachapamichio taamo uhjurario.

²³ —Neeea aatapua, wahka siinachianieme ihkepaka, puuua wahka ooruchi cheechianieme: “Kaaweruma poee wahjonamitia eemea, aamo iikachio, pu'ka te'ta taamo Paamirao amochi eenaka pakimichioopua, aamo iikachio.”

Wa'a cheeka nehjiaka Waania, ahpo iinatukeka uhjuratiameopua. Puuu wa'a cheeka nehjiatiamea, ehkoriaami o'inia, wa'a cheepo tuutiamepua Isaiaeo, Ehkoriaami ahpo Iyoterichioopua.

²⁴ Waikao pa'pariseroe uhjuratiamea, ²⁵ chaachapakapua Waanio:

—¿Achinikai paatona muuua wa'a teeresoo, ki Riosie Weratiame enesaa, Eeriaoi ki muuu enesaa, Riosie uhjuratiameopua, aataoi Riosi nayewaturao?

²⁶ Waania waikao chaaneka nehjiakapua:

—Neeea ki aata werumakaitenia, oowera neeroie paatoame neeea. Nape amochio oiyaitepua aatao, pu'kao ki machiyame eemea pehjiio, puuua ahpo Riosiwariie paatomeri puuua, ki neeroiye. ²⁷ Pu'kaonia kakajoyaraoi ki nateyamenia no'o na'sonemiao, no'oo, neipa naawakamekoipua pu'kao.

²⁸ Yooma i'ka wa'atiame teerekame Wetania tewaniame mochiwachioopua, Waanio, Oorani akichi paonamina paatoka kahtioopua.

Eesusia, Riosie Po'wachitia teteiwame

²⁹ Pu'ka meerekachio Waani Paatoria, wa'ana ihtoame tetewapa Eesusio, cheekapua:

—Nee, wa'ana ihtoame puuua, Riosieo po'wachitia tetewiniamea, taamo tatakoriwichio pejana oowewapuame. Puuupua, te'ta taamo pejana mukimeria, yooma taamo tatakorieka mochikao, natetekao. ³⁰ Ihji puuujupua, no'o tapanara cheeriao, no'o neipa naawakameoipua, ki nu'uti tiari iinuemekai tuuriaa, pu'kao ke'chu no'o naaoio, ki ku'itapisi yasariameko tuuria. ³¹ Nee wa'apai ki nane'riamekainia, aatanakooopua enemerio, nape wa'a tiiai neeea, neeroiye paatosiameainia i'isaerio, i'ka enameri eenachisio.

³² 'Nape ehpeonia Riosi Riosiwario kooroka tiame ahjachi tekikopao Eesusichio, ma'chiamie machikamenia pu'kao, puuukooopua. ³³ Neeea ki nane'riamekainia aata enamerio; nape apoe no'o uhjurakamea, neeroiye no'o paatonurekaipua ti'tijoerio, puuua no'oo, eee no'o chaanekamekaipua tiameo: "Aata Riosi Riosiwari ahjachi tekikameo, puu enemerikopua apoeo, Riosi Riosiwariie paatomerikooopua, ti'tijoerio." ³⁴ Neeea pu'ka wa'a tiameo tetewikapao, puuuko tuuyamenia weechi uhjuremo tuutiameo, puuuo pu'kaonia, Apoe Riosi Taanarakotinia, Apoe weechi tijoe tijoe-tukame.

Pukeri simiyame Eesusi ma'masitewara

³⁵ Eenechi meereo wa'api wa'ao, Waania ooka ahjama weeriaiopua ahpo masitia, ³⁶ ahpo weeriachiami u'matoi Eesusio, cheekapua:

—iNee, waami ihtona Riosi Po'wa teewataniamea, taamo pejana mukimeria!

³⁷ Waikao masiteraa, na'pa Waani ahjama ajakamea, wa'a chiame inamukapaopua ahpo masitari Waanio, na'pahka na'naritokapua Eesusio, wa'amio. ³⁸ Eesusi ahpo pukamina nokisiopao, ku'rika ne'nepakao, iinatukekapua:

—¿Ihtana erakotona eemea noochio?

Waikao aapoeo chaachapakapua:

—Masitari, ¿akana checherepame muuua?

³⁹ Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Nane'renare eemea? Nahpeo naaju, nane'retai no'o checherepachio. Ahjama siimpapakapua waikao checherepachio. Nape tisia aarikopa wa'asio, wa'a che'repatiapua waikao Eesusi checherepachi.

⁴⁰ Piiripi puu ooka Eesusi na'naritokamea, Anteresikapua, Siimoni Peeroo poonira, Waanio puuua chiame inamukame, Riosi Po'wa teewataniameko tuuyame Eesusio. ⁴¹ Wa'a che'repasaopua pu'ka meereo, ke'chu ihta yooraiopua pehjiio, ahpo pa'chi Siimoni Peero i'yamia akipapakapua. Waikao Siimoni tewisaapua, chaanekapua:

—Tewakame teemea Riosie Weratiameo, puuu Riosi uhjuramo tuuriaa, puua Apoe Meesia.

⁴² Wa'a chaanesaapua, Eesusi kahtiachi upatiapua. Eesusia Siimonio, ahpo kahtiachi upatiame tetewapao:

—Kúíraa —cheeka teepotesaapua, chaanekapua— Siimoni teewaeme muua te'ta teewarao, Waani taanara, nape neea Seeja aamo tewamania. Ihji Seeja chaniwamea, Peero chaniwamepua rieko naewaniachio.

Eesusia ahpo ahjama oojomichio paajutenapua Eeripeo, Natanaériopua tiameo

⁴³ Eenechi meereo Eesusia, Arirea weechiami oinarepakapua. Wa'ami nokisinioi poeochio, Eeripe natepatiapua. Wa'a tetewikapua Eeripeo, chaanekapua:

—Nahpe no'o ahjama, no'o ahjama oitai.

⁴⁴ Ihji Eeripea, We'saira mochiwachi ohjoeme eneriapua, Anteresi ohjoekachiopua Peero tiame. ⁴⁵ Waikao Eeripea Natanaéri i'yamia simikapua. Natanaéri tewisaapua, chaanekapua:

—Eesusi Nasare ohjoeme natepaka teemea Oose taanara. I'ka Eesusi nayewaka cheeriai Moiseai ahpo Iyoterichio, aaata naewakaoopua, ehkoriaami Riosi nayewaturaa, wa'achi chaachapakamepua tiameo ahpo iyoterichio.

⁴⁶ Natanaéria wa'a tiame tuuyetiaapua, cheeka nehjiakapua:

—jAa Nasare? jNaakonakosa puua? jAaata kaaweruma machenamii teerepua wa'a?

Eeripea chaanekapua:

—Nahpeo naajuo, amoe wa'api tetewitai.

⁴⁷ Waikao Eesusia, ahpo kahtiachiana tetewapa ihtoame Natanaério, chaanekapua pu'kao:

—Néé, wa'ana ihtona isaeri tijoe, tisia kaaweruma, kihta a'chi tiame wihtuniameo.

⁴⁸ Wa'a chaanetiao Natanaéria, chaanekapua Eesusio:

—¿Achini ihsika no'o machikamemua?

Eesusia chaanekapua waikao:

—Neeea ke'chu Eeripe aamo noochi enanurioio, chuunateri kahtime aamo tetewikame neea.

⁴⁹ Natanaéria, chaanekapua waikao:

—jAa muua, Apoe Paamirakaitemua wa'a teeso, Apoe Riosi Tijoe-tukame! jMuuua, isaeri yawichiwaramua, te'ta enameriko tuutiamera!

⁵⁰ Eesusia wa'a chaanetiapao, cheekapua:

—¿Muuua chuunateri aamo tetewario tuuriamekopa, wa'a e'ramemua noochio? Muuua no'o ahjama oiyaame enesaa, epeche tiame tetewimama, no'oo aamo tetewitemia.

⁵¹ Wa'a cheesaapa Eesusia, yooma ahpo paajuteriao, chaanekapua:

—Pichiwa chiiamenia i'kao, eemea tewekachio, wahjokame tetewimitepua, Riosi tewekachi ku'kuiwaro, no'o Riosi Tijoetukamechi tetekisika, eenechi tewekachi mooenapame.

2

Eesusi iintoria Kaanani mochiwari aaata nenewinioo

¹ Paika taawechi simiyachi Kaanani tewaniachio, nenewiwa enekapua wa'ao, ookapi mochiwachi Arirea ye'karirachi. Wa'a ihsiapu tiame, Eesusi yeeyeraai. ² Eesusia ahpo masitera ahjama, paajuteretiapua tiame

wa'a nenewiwachi. ³ Eesusi yeeyeraa, wahjipasooa wiinoo, ehpeche nakiniamekoopaa wiinoo nenewiwachio, chaanekapua Eesusio:

—Sooparetupa wiinoopa.

⁴ Eesusia nehjiakapua waikao:

—Ye'ye, ¿ihtana no'o iintojeraka chiiamemua wa'a cheekao? ¿Eenechi iintujeraka chiiamemua wiinoo? Ki asiyame neeea pehjiio, wa'a iintomia-chio.

⁵ Ihji yeeyeraa wa'a chiiioio, chaanekapua wa'a nokayameo naachutakao:

—Eemea oowera e'wemitiachepua pu'kao chiiao.

⁶ Wa'a ajariapua tiame puhsani sikori, tehte netetiame. Puuua neeroi ahjachi toaniame piipaniamewichio eneriapua, isaeri ti'tiioerio. Pipiripi puuu sikoria, piire siento ritiro ahka uuyame eneriapua. ⁷ Nape wa'a cheekai Eesusia, chaanekapua pu'ka naachutameo:

—Neeroiye pochiwamitia naaju pu'ka weeweruma tehte sikorio, eeme naachutamea.

Waikaopu puuu naachutamea pochiwakapua pu'ka sikorio, póóchikame. ⁸ Wa'a noonowisooopua pu'kao, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Ehpeo ku'wita itusao, pahko paamiratuame i'yetomitiapua.

Waikao wa'a ikiretupua. ⁹ Waikao puuu pahko paamiratuamea, ki nane'rekaopua achini teereriopua wiinoo, naachutameche nane'reriameopua, yenasoopua pu'kao, chaanekapua pu'ka wa'a neewiameo:

¹⁰ —Ahkai pahcha naachutaniame wiino epeche ta'yameraa, neipa tehpe iijinioi nanachutaniame wiino ki te'ta ta'yameraa, nape muuuu, neipawichio katewekamemua pu'kao.

¹¹ Wa'asa iintoka Eesusia Kaanani tewaniachio, Arirea weechiopua. Puuu ki maenaria pukeri pahcha simiyame iintoriamekapua, puuu iintoriaa ahpo aatanako ne'netiamekapua. Pukachipa masiteraa, epeche pichiwa tewekachi o'inia eenameko, erapakapua waikao.

¹² Neipao, nenewiwa u'matsoopaa wa'asi Eesusia, Kapenaumi siimpatia-pua waikao, Eesusi yeeyera ahjama, poponira tiame; wa'ao, ookapi taawe mochiatiapua.

*Eesuste ujumaputiame tiopachio, ki ka'karuma ti'tiioeo
(Maateo 21:12-13; Marako 11:15-18; Ruuka 19:45-46)*

¹³ Amori asiyachi Semejenato pahkoopaa, Eesusia taamo ahjamao, Eerusarenite mo'moenatiapua. ¹⁴ Eerusarenioopa tiopachio Eesusia, wa'a tiopachio ki ookapi tewakapao weeka itapiti nehjameo, oisi, po'wa, kooro, wa'a ikisa toomi naakuriwame tiameo ti'tiioe. ¹⁵ Waikao Eesusia wepijoera netesapaopua, yooma weweka puuyanapakua, wa'a mochikameo nehjakaopua, pu'ka puhkura oisio po'waopua tiame, yooma ma'chi uhjurakapua pu'kao, wi'wiyaka. Pu'ka wa'a toomi naakuriameo, yooma ru'minekapua meesao, toomiopua tiameo yooma wi'sunekapua wehchio, chi'rinea. ¹⁶ Pu'ka kooro nehjame naaepakao, chaanekapua:

—iYooma puuyanamitia i'ka i'wao! ¡Ka'te weruma itapiti nehjiwachi iintamitia eemea, no'o Noono kariwarachio!

¹⁷ Waikao masiteraa, inatepare puuuapu pu'ka Ehkoriame Iyoterio, chiia: “No'nóo, ki tisiwa nu'nuti wa'inaka tetewamenia kahtine, kariwao.”

¹⁸ Isaeri ya'yawichia, chaanekapua nehakoka:

—¿Aatana puuua, aamo wa'a ihsiatiamea? Yorasio naaju, ihtaoi itapiti Riosichi eename, taamoo aamo tetewimichioo, pichiwa Riosichi eenamekoo.

¹⁹ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Ru'misoo i'ka tiopao, neeea, paika taawechi weramania eenechio.

²⁰ Waikao Isaeri ti'tijoea chaachapakapua pu'kao:

—Ooka weerewa aampa puhsani paamupari ariwatiameoi i'ka tiopa weerakao, ¿muuua, paika taawechi wa'apiche werataremua eenechio?

²¹ Nape Eesusia, tiopa naewakao, ahpo wa'api weerewa naewaka cheeripua. ²² Waikao teeme Eesusi masiteraa, inatepakapua ke'chu oijenaio wa'a cheeriaopua Eesusia; waikao teemea, pichiwapu puuu Ehkoriamei Iyoteri chiiaa, erapakapua; waikaopua tiameo, pichikeka teemea, Eesusi taamo masiteriao.

Eesusia yooma machiyamepua, aatia tiamekopua iikachio

²³ Eerusarenioapa, Semejenato pahkochi Eesusio, muuwaeme pichikerepu pu'kao aatanako, apoe ki ookapi ki maaenari yooramekopua, itapiti.

²⁴ Nape Eesusia, ki pichiwako erapakapua pu'ka chiiao, machiyapa aachin erakoamekopua pu'kao. ²⁵ Puuua ki tuuyeniai nane'riamepua aatanakamera apochi paparamekopua, machiyamekapapua ihtana inatamekopua ahpo iikachio.

3

Eesusi Nikoremo tiame

¹ Wa'ao yasariaipua tiame piiripi tijoe, Nikoremo tewaniame, parisero tijoe enepakame. ² Ihjia, tukao eenakaopua Eesusi kahtiachio, chaanerepu:

—Masitari, nane'rena teemea, taamo masitemichio uhjuratiameko, Riosio. Ki'tepu aataaio, aamo yooraria yooramea, ki ahjachi yasisoo Riosio.

³ Waikao chaanerepu Eesusia:

—Ki waapisi noochi eename e'raka, aamo chaanenania i'kao, pichiwa kiisi sewina tiame ihjia, ki eenechi naawakamea, ka'chitia muimapua Riosi ye'karichio.

⁴ Nikoremoa iinatukerepu waikao:

—Nape, ¿achini iika tijoetuta teeme eenechi, oochetiameapa? ¿Achini iika ahpo yeeyechi pakika, tijoetuta teeme eenechi?

⁵ Eesusia nehjiarepu pu'kao:

—Kiisi sewina tiamepua pu'kao. Ki oowitiame yeeyechi tijoetukao, Riosi Riosiwariichi tijoetukamea, ka'chi iika machimapua Riosi ye'kariwao.

⁶ Tijoechi tijoetuyamea, tjoepua; Riosi Riosiwariichi tijoetuyamea, Riosi Riosiwariichi ihchiamepua, ahpo naawariao. ⁷ Ka'te ka'chitiachitia tetewa muuua i'ka no'o chiiao: “Weemera tijoetumerimua, eenechi.” ⁸ Eekaka tiame puuua, ahka kahtioio ki teteiwame; ahkaminaoi simiyoi ekayo, ki tetewamemua pu'kao, nape ki tetewaiopua eekao, amochi saayamepua ekayoo. Wa'achi teeka saeniamepua famochio, Riosio taamo eenechi naawatekame enesoopua, ahpo Riosiwarielopua.

⁹ Nikoremoa, chaaneriapua eenechi:

—Kiisi pahtenania pu'kao.

¹⁰ Eesusia chaanerepu waikao:

—Nee, muuua isaeri masitarikai, ¿ki pahtiamemua? ¹¹ Kiisi se'wi no'o chiiaa, pichiwarichi simiyamea. Neeea no'o Noono tewekachi ahjamao, teemea aamo i'ka weechi mochikameo, tewekachi simiyame itapiti chaachapamepua, nane'riamekapua teemea, te'ta pichiwarichikamera simiyamekopua pu'kao. Nape eemea, kiisi pichikenariamepua pu'kao, taamo chiiao. ¹² Ki no'o pichikiame enesaamua, i'ka weechi iintuame

aamo nayewiao, ¿achini iika pichiketa muuua, te'ta tewekachi iintuame aamo no'o nayewiao?

¹³ 'Aaataai te'ta tewekachio ki moonamepua, naatiche puuua, te'ta tewekachi o'inia eenakameche, te'ta tewekachi Riosichi teereka ya-sitoameche, ehpe taawechemio puuua, weeechi tekika tijoe tijoetukame.

¹⁴ Yepowechio, wa'achitia Moise apechunarichitia siinowe tetewipuwichioo, wa'achitia apechunaniame tetewipuame neeeai Tijoe Tijoetukamea. Waikao yooma noochi paparakamea, saupukame itipimapua ahpo tatakoririao. ¹⁵ Wa'a iikoopua, yooma puuu noochi paparakamea, ki wahjamesi ahjari te'teremeri puuua, ki wahjipaka oosa simiyame wahjiparichioopua.

Riosi nakika kahtia yomatiane wehjoarichi

¹⁶ 'No'o Noono Riosia tisia nakikamepua weeechi mochikameo, ahkasi ahpo piiripikoi ahpo Taanao, pu'kawichio nehjakamepua, aaataoi weeechi mochikame ahpo Taanachi paparakameo, ki kokosari saemichioopua no'o Noonoo, ohso kaawe ki wahjame ahjarikamera kiapuawichioopua.

¹⁷ Riosia ahpo Taanao, ki aaata ti'tijoei kokosamichio uhjuratiamepua i'wa wehjoarichio, ohso kaawe puuua, ti'tijoe ooweru tiame newipatemi-chiokamera, uhjuratiamepua.

¹⁸ 'Riosi Taanarachi pichikeka paparakamea, ki aiwatepuamepua Riosi kokosario; nape ki ahpo Taanachi paparakameo Riosia, ahpo kokosari aiwapuachi teerepakamepua wa'asi, ki Riosi te'ta piiripi Taanarachi paparakopa. ¹⁹ Pukachipa aiwamerapua Riosieo, na'arachikamera mochinarekapapua tukapachi, ki e'enanariapapua, Riosi Taanara tajayachio.

²⁰ Yooma ki kaaweruma nokaka mochikamea, ki uunariamepua Riosi te'ta kaaweruma chiiaa, uutaparichi enepaniameopua, ki ahpo ma'chitapuaichio ahpo ki kaaweruma nokayao. ²¹ Nape ka'karuma nokiwame nokaka mochitonariamea, Riosi tahjewa kaaweruma uutaparichi eenepamepua, ahpo Riosichi kaawe nokayao, ma'chiamete tetewipuwichioopua.

Waani Paatoamea, eenechi Eesusi nayewanipua

²² Neipa i'kaopua Eesusia, Uurea weewachi simikapua taamo ahjamaopua masiteramao, wa'ami nokisinio paatosikapua, ti'tijoe ooweru tiame. ²³ Waania waikamio, Eenoni tewaniachi pa'paichi ihsirepua paatokaopua tiame, Saarimi tewaniachi waapio, weeru maaniopa neeroio.

²⁴ Yooma ihji wa'a tiame simikapua, ke'chu Waani pachanioiopua karichio.

²⁵ Piie taaweo, Waani na'naritoamea ookapi, piiripi isaeri tijoe ahjama chaachapakapua, tatakori piipaniamechi simiyame. ²⁶ Waikao wa'a chaachapasaopua, Waani na'naritoamea, Waani kahtiachi e'enakapua tuuyemia, pu'kao chaanekapua:

—Masitari, puuu waami yasakameopua taamo ahjamaopua Oorani akichi cherayachiminao, pu'kaopua epeche werumako tuuriaopua amochio, paatoatapua ehpeo, muuwaamea, yooma wa'a enapatapua ahpo paatotemiao.

²⁷ Waikao Waania chaanerepua ahpo masiterao:

—Pe'yachipua, aawataai kihta yoratarepua, ki Riosie kiatiamete enesaopua ahpo ihsimiao. ²⁸ Eeme wa'api inamukamepua no'o cheerioio, ki Riosie Weratiameko tuurio no'oo, aaata Riosie uhjurapo tuutiameo, neee no'oo, pahcha uhjuratiameko tuurioo, ke'chu pu'ka enoioopua. ²⁹ Nenewiwachio, moniawá ahjama neewimeria, mo'nera enemeripua. Mo'nera kaawe e'ria, neee puuua, kaawe e'raka yorakiamerapua ihtaoi

ahpo yorajekeraopua. Wa'a tiiachipa neeeai ki nu'uti kaawe e'raka tete-waninia pu'kao. ³⁰ Ehpeo puuukamera, epeche weruma enetoaopua, no'oo epeche nu'uti enetioopua, pu'ka apoeo te'ta tewekachi eenamekopapua, no'oo weeechiche tijoe naawakamekopa.

Te'pa tewekachi o'inia eename

³¹ 'Apoe te'ta tewekachi eenameopua, yomarika aampa tiameepua. Teemea, weechi ohjoemea, weeechiche simiyameche nayewameepua. Nape tewekachi ohjoemea, tewekachi tiame nayewameepua, yomachi aampa tiame itapitichio, ti'tijoechiopua tiame, ³² ahpo te'ta tetewaria nayewameepua, te'ta ahpo Noonoo ahpo nayeweria inamuria tiame; nape wa'atioi pu'kao, ookapipupua, pu'ka chiiiao uuyamea. ³³ Nape pu'ka chiiiao uukamea, pichiwa chiiame nane'rekameepua pu'kao, pu'ka chiiiao, te'ta tewekachi eenamekopua, te'ta tewekachi Noonora o'inia eename. ³⁴ Puuu Taanaraa naawesaa, ahpo Noonoo chiiia chu'warachitia naewameepua, yooma apoe Noonora tiiaa, ahpo Taanachi yasitoamekapa, ahpo Riosiwari. ³⁵ Noonoraa, ki teesa nakiyamekapapua ahpo Taanao, ki nu'unti utewari ki'yarepua pu'kao, yomachi aampa tiame ihtao. ³⁶ Pukaepa pukachi paparakamea, tewayameepua pukachio, ki wahjiamesi ahjaniamie, nape ki pukachi paparakamea, kiisi tewayameepua pukachio, ki wahjiamie ahjaniamie, ohsotia puuu, Riosi kokosario, apochi petereka mochitoameepua.

4

Eesusi oowitiame nayeweria, Saamaria weechi ohjoeme

¹ Waika taawechiamio pa'parisero ti'tijoea, Eesusio epeche muuwaeme paatoame inamurepua ki Waanichitia, ² ki apoe Eesusi paatoamerakamekoipua, teemekamera paatioopua masiterara. ³ Pukaepa Eesusia mächenakapua wa'a Uurea weechio, Arirea no'rakapua taamo ahjamao.

⁴ Saamaria weechiami u'matosaa, ⁵ wa'atumi nokisikaopua, Siikari tewaniachi ajasiapua, ma'chi ke'chu muiwachi. Wa'a ke'chu asiwachio, ehkoriai Aakowo weewarachi eneriapua, Oose ki'yariachi weeeopua ahpo taana, wa'ao, neropaira neteriachi tekoritaka. ⁶ Wa'ao, resipakamekapa Eesusia, paira tekoritatiachi yasipakapua resipumiao, oowetawe wa'asi. ⁷ Waikao teeme Eesusi ajawariaa, piineri toisa Eesusio, Siikari mochiwachi siimpatiapua kooame tarimia. ⁸ Wa'a piineri itipirioi Eesusio, wa'a enaria aaata oowitiame, neeroi paimia. Eesusia pu'kao chaaneriapua:

—No'o kiamitia ku'ita neeroi. Paramuna nee.

⁹ Nape Saamaria oowitiamea, chaaneriapua Eesusio:

—¿Achini iikame muuuu naaju, muuuu isaeri tijoeaki no'o itanenamua neeroio, no'oo Saamaria ohjoemekooi?

¹⁰ Eesusia nehjiariapua pu'kao:

—Muuua nane'riame enesaamua no'oo aatanako, ahka eenameoio, nane'riame enesaamua tiameo, Riosio aamo ihta kianareka kahtiamekoo, muuukamera no'o itanemiipua neeroio, nape neeroi ki wahjiamie ahjaniamie.

¹¹ Puuu oowitiamea chaaneriapua waikao:

—Nape Paamira, muuuu ki iinuemepua aamo ahjae ma'chipapuameoipua neeroio, itapiti wiitarioopua, kai waapisi teere maaniameopua neeroi ma'chipapuameopua ahjaeo. ¿Akana uuka no'o kiatamua pu'ka neeroi ki wahjiamesi ahjaniamieo? ¹² Ki ehpesi nerojiniachi ihji neeroia, taamo ehkoriai Aakowoo, taamo

tooweriachisiopua i'ka tekoritiachi pairao. I'wa nerojikamepua Aakowoai apoe, wa'api tatanaraa tiame, yooma puhkura ahjama wakasi. Ki ehpesioi, ki teiwachi i'wao, neeroi ki wahjiame ahjaniamiepua, aataaeoi. ¿Epechekosa iintotaremua naaju, ki te'ta taamo ehkoriaami Aakowo weruma tiamechitia?

¹³ Eesusia nehjiariapua waikao:

—Aamo pairachi ma'chipaka nerojiniamea, yooma paramumeripua eenechi, ¹⁴ nape no'o aamo ki'ya nerojitemiaa, ki oosa aampa paramumerimua. Ihji neeroia aamo no'o nerojitiaa, amochi wa'api pajanameka teeremeri puuua, ahkasi ki wahjiamesi, aamo ki wahjiame ahjateka.

¹⁵ Puuu oowitiamea wa'a chiiopa Eesusio, chaaneriapua:

—Paamira, wa'a teeresoo no'o kiamitia naaju muuua, pu'ka neeroi ki wahjiamesi ahjaniamie, ki oosa paramumichiopua no'oo, ki oosa no'o enamichiopua i'wa neeroi paimiao.

¹⁶ Eesusia waikao chaaneriapua pu'kao:

—Kaawepua, nape paaemitia naaju aamo kuunaoi, wa'a ikisaomua, noochi e'enamitiapua na'pahka.

¹⁷ Nape oowitiamea nehjiariapua:

—Ki kuunaemekoi neeea.

Eesusia chaaneriapua waikao:

—Pichiwa chaanimua, ki kuunaeko tuukao. ¹⁸ Mariki tijoe ahjama ohjoekame muuupa, ihji ehpe aamo ahjama kahtiao, ki aamo kuunakopa. Wa'a tiichipao aamo chiia, pichiwapua.

¹⁹ I'ka inamukapa oowitiamea, chaaneriapua:

—Naatiko erapaninia aamoo, Riosie ne'neteniamie. ²⁰ Taamo ehkoriaami Saamaria ohjoekamea i'wa wa'api paparaweriaipua Riosio, i'ka wa'api kaawieka tiachi, nape eeme i'isaeri ti'tijoeria, Eerusareni siimpapo tuunapua Riosichi paparamiao.

²¹ Eesusia chaaneriamepua:

—Pichikemitiamua i'kao, akanache Riosichi paparaniamea, ki nateyamepua Riosiwichioo, Riosichi paparaniameo ahkakoikopua. Enamitepua meere ahka taaweopua, aamoo, ki i'wa kaawichiche aamo Riosichi papamericheopua, Eerusarenioicheo. ²² Eemea, ki machiyamepua aamo te'ta paparawiao. Teeme i'isaerikamera nane'riamepua aatanakamera paparawiao, Apoe te'ta aamo Newipatiameo, wa'akamera machenakamekopua te'ta taamo i'isaeri tetejimarichi. ²³ Nape asikamepua wa'asi, ki wihtuka te'ta paparapuameopua ahpo iikachio, ahpo Noonoopua tewekachi kahtiamie, wa'a teeka paparajeriamekopua apochio. ²⁴ Riosia, ki pusie tetewiniamekopao, iikachi eraniamee paparaniamepua, pukachio.

²⁵ Waikao oowitiamea chaaneriapua:

—Wa'a teeremerihoarepua tiaao, nape teemea, pu'ka enameriche pu-yamepua, Riosie Uutiame, apoe enasaapua, ma'chiame taamo chanimichiopua aachin teeremiao, yooma itapitichi simiyameo.

²⁶ —Neeekaite puuua —chaaneria Eesusia—. Pu'ka ahjama nayewaka weeriaitemua —chaaneriapua.

²⁷ Wa'a chiiio Eesusio, teeme masitewaraa e'enatiapua itipiriachio. Masiteraa, a'chi erapakaipua, pu'ka oowitiame ahjama nayewaniameo, kihta iinatukeka teemea, pu'ka ahjama nayewao. ²⁸ Waikao, puuu oowitiamea, ahpo paiiachichi toisapaopua ahpo sikorio, wa'atia u'masikapua mochiwachio. Wa'aopua yooma, paaekoopua chaaneriapua:

29 —U'masio pahchu. E'enasao, ne'nemia i'ka tijoe, yooma no'o yoorario, tuuria. ¿Ki Riosie Weratiame ohjoarepu?

30 Waikaopua, puuyaka mochiwachio, e'enariapua Eesusi kahtiachi.

31 Ke'chu asikoi pu'kao, teeme masitewaraa, ko'konurekai teemea Eesusio.

32 Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—Ko'kakame neeeapa.

33 Teemea waikao taamo chaachapakapua:

—¿U'yeparetiarepua naaju, ko'kopuameo?

34 Eesusia wa'a taamo chaachapopao, taamo chaanekapua:

—Neeea itapiti kooame ko'kakamepua, aamoo, ki machiya pehji. No'o koayaa naatipua tiameo, No'nowichio tehki, kajumichio uhjuritame.

35 Eemea chaachapaniarepu, naao meechea toinapa i'ipapuachio, nape neeea aamo chaanenapua, i'ipapuamea asikame puuuapa. Pukaepa neeea aamo chaaniamepua, i'ipapuameo, ti'tijoeri Riosichi e'enapupuame nae-waka chiiamepua. 36 I'ipaniachi tekipanakamea yowimeripua; pu'ka Riosiwichio i'ipamechitia tekipaname yowiraa, Riosichi upapania weemera ahjari uumichio peenia eraniamepua; pu'ka weemera ahjari uupuawichio ehakame, i'ipakame ahjama kaawe erakoamepua, puuu yowiraa, ahpo kaawe erakowarapua. 37 Wa'a tiiachipao, ki ahpo echariachi i'ipaniapua.

38 Wa'a aamo uhjurakame neeea, ki aamo echariachi i'ipamichioo, Riosi tehkirachio, wahjachi ohjoriachi pahchaopua tiameo, eemeai ehpeo i'ipamea, ku'ipanipua tiameo wahja ohjoriachiopua, tehkiwachio.

39 Pu'ka oowitiameo cheeriopao: “Yooma no'o tuuyekapua no'o ihsiriaa”, Siikari ohjoemea waikao, ki ookapi ahjachi erakokapua Eesusichio.

40 Siikari ohjoemea, wa'a iikapao, ajasisaapa Eesusi kahtiachio, itipinurekapua ahpo mochiwachi che'repamichioo. Waikao Eesusia teeme tiame, wa'a itipitiapua ooka taawe. 41 Waikao wa'a itipitioio epeche weeka Eesusichi paparapakapua pehji, aapoe inamukapapua Eesusio, apoe wa'api chii. 42 Puuu Saamaria weemera paparakamea, chaanekapua waikao pu'ka oowitiame:

—Ki aamo cheeriowichioche pichikena teemea ehpeo, tamoe inamukapa tiame, te'ta pichikena teemea, pu'ka chii. Nane'rena teemea ehpeo, i'ka tijoeo, pichiwa te'ta Riosie Weratiamekopua, yooma wehjoarichi mochikameo newipatemia eenakamekopua.

Eesusia, yawichi seekaerewa taanara sautena

43 Eesusia pu'ka ooka taawe i'toai Saamario, taamo ahjama u'matokapua Arireami. 44 Eesusia ki Uurea weeechiche itipinarekapua tekipanakao, Apoe wa'apio cheekapa: “Riosi naewatoamea ki peenia e'raka uuniamepua ahpo wa'api weewachio, te'ta ahpo machiwachio.” 45 Arirea weeechi asiyachiamio, kaawe e'raka tetewiretupu wa'ao, wa'achi nonorakamekapapua tiame, Eerusareni pahkochi, tetewakamekapapua tiameo, itapiti yooriaopua wa'ao.

46 Wa'a o'iniiao Eesusia, Kaanani e'enatiapua eenechi, pukeri simiyachio ahpo mächenariachi, Arirea weeechi, neeroio ahpo wiino iintapariachi. Wa'a Kapenau yasariaipu piiripi tijoe yawichi seekaerewa, ahpo taana kokoriamie iinueme. 47 Waikao ihji tijoea, inamukapao Arirea enario tuuopa Eesusio, Eesusi kahtiachi eenakapua i'tomia. Wa'a enasaapua, utewa yoorakapua Eesusio, ahpo ta'pechi enamichio, ahpo taanao tisia kokorio tuukaopua, amori mukuyo tuuka wa'asi. 48 Eesusia pu'kao chaanekapua:

—Eeme ti'tijoeri i'wa ohjoemea, ki noochi paparanariamepua, ki tetewaa pehjo no'o peenia ihsiwaopua Riosieo.

⁴⁹ Nape yawichi seekaerewa tijoea simitekapua naaracheka utewa chaanekao Eesusio:

—Nape Paamira, no'o cheriwepuapua wa'atiori, nape yaapiti, amori mukuyamekapu no'o taanaa.

⁵⁰ Waikao Eesusia chaanekapua:

—Aamo taana ahjanipua pehjo, saukame kahtipua wa'asio, kaaweruma. Simika ne'nemitiao.

Waikao yawichi seekarewaa, Eesusi chiia paparakapaopua, kaawe eratoka no'rakapua. ⁵¹ I'ka no'roiopua pooechio, ihji tijoe nuurewaraa amori ta'pechi asioi natepakao, chaaneriapua:

—¡Ahjame aamo taanaa, yachapakame kahtieme puuupa!

⁵² Waikao apoeo iinatukeriapua, achini keenako o'ineriopua yachapakao, ahpo taanao. Puuu ku'kuyamea nehjiariapua:

—Tapanaa taaa kayeoi, toakapua che'eria —chaachaparepua.

⁵³ I'ka noonoraa waikao, inatepariapua Eesusio, achini keenako yachapakame kahtio tuuriopua, pu'ka kokoriameo ahjakame kahtio tuuriopua. Wa'a iikapapu kokoriame noonoraa, tísia Eesusichi paparakapua. I'ka noonorao ta'pechi asisooopua, yooma pu'ka ta'perachi mochikamea tiame, Eesusichi papararepua.

⁵⁴ Ihji Eesusi ki maaepori iintoriaa, oosa simiyachi iintoniamekapua, Uurea o'inia enasapaopua, Arireao.

5

Eesusia tu'ikame yachapatena, We'seta ohjoeme

¹ Pu'ka neipachiami Eesusia, Eerusarenite moenatiapua isaeri ti'tijoeri pahkotachi siimpaka. ² Eerusarenio, waapi Po'wa Yeeta tewaniachioopua, wa'a tootaretiaipua neeroi tekopatetiachio, eureo nayewaniachioopua We'seta tewaniachi. Wa'a neeroi maniteniachio, mariki arakokari ajarepua wa'a norikameo, neerochi pakiniachio. ³ Wa'ao, ki ookapi mochikame tetewitiapua kokoriame, puuuu: ki mamachiriame, rojomi, chookopakame, tu'ikame, petika puuyamekapua wa'ao, neeroi maniamanooachisi. ⁴ Ti'tjoeria aata Riosi tewekachi ku'iwari, eepi wa'a eejenaka noonotiamé maayame enerepua neeroio, pahcha pakikamea pu'ka neeroi noonosocheo, saukame machenaniamekopua ahpo kokoriao. ⁵ Piiripi puuu kokoriame wa'a po'yamea, piire weerewa oosa mariki aampa osanao paamuame eneriaipua kokorekao, uwanapakame. ⁶ Eesusia wa'a po'yame tetewaopua ki ku'itapisi kokorerioopua pu'kao tiame, iinatukekapua:

—¿Yachapanariame muuuai naaju?

⁷ Kokoriamea yaapiti nehjiakapua Eesusio:

—Eje'e, nape ki'tiapu no'o neerochi pachamerio, neeroi noonosoopua. Senepi no'o pakimio o'roio, piirechi paapakapu pahchao, i'wa neerochio.

⁸ Eesusia chaanekapua waikao:

—¡Werisisao naaju! ¡Apechunasa pu'ka aamo ipetao! ¡I'toka no'rasa naaju!

⁹ Pu'ka cheesochepa Eesusio saukame itipikapua tijoea. Waikao sautetiamea ahpo e'tapara apechunasaopua, mookeka no'rakapua. Nape resipuniachi taawechnikopa pu'ka taawechio, ¹⁰ yoorewa inatewa i'isaeria, chaachapariapua sautetiameo:

—Resipuniachi taawechikoi ehpeo; ¿achinikai mooketonamua aamo ipetao, ki reesiseniachikoi itapiti tehki yoraniameo?

¹¹ Waikao sautetiamea chaaneriapua i'isaeri yoorewa inatiameo:

—No'o yachapatekamea, no'o e'taparawa apechunaka mookeka no'ranurekapua.

¹² Waikao yoorewa inatiamea i'isaeri iinatukeriapua sautetiameo:

—¿Aatanapu puuua, aamo e'tapara mookeka no'ranurekamea?

¹³ Nape puuu tijoe sautetiamea, ka'chi iika nehjiame e'rarepua pu'kao, ki nane'riapa puuua, aatana ihsiriopua ahpo sautekao, pu'ka Eesusio ki naania ikiriamekopua muuwaeme ohjoachio. ¹⁴ Ehjepamio Eesusia, eenechi tiopachi natepasaopua sauteriao, chaanekapua:

—¡Nee, saukame muuupa! Ehpeo ka'te oosa aampa tatakorimitia, ki eenechi ki kaaweruma aamo ikimichiopua, epeche tiameopua.

¹⁵ Waikao saukame tijoea ahpo iinatukekamechi iyoriwa inatiamechio, aatana ihsirio tuuka ahpo sautekao, Eesusiko tuuyere pu'kao ahpo sautekameo. ¹⁶ Pukaepa isaeri ya'yawichia, Eesusi i'yasirepua aachin teeka ahpo na'ara yoramiao, ki iyorioopapua pu'kao, resipuniame taawechio. ¹⁷ Eesusia, wa'a tiiachipa piie resipuniame taawechio, i'isaeri pa'pamiratuamee wa'a wa'ineniaipua aaata sautemichioo, chaanekapua pu'kao:

—No'o tewekachi Noonoo, a'chitia keenakooi tekipanamepua, pu'ka ihsia ihsiamе neeea, pu'ka tehkiwara yooraka. Yooma no'o ihsiaa itapitio, apoe Noonoo ihsiamepua no'oeo.

¹⁸ Pukaepa i'isaeri ya'yawichia, epeche nekamuchekapua Eesusio merinareka, ki resipuniame taawechiche tekeka tetewamekopua Eesusio ki iyorika. Ihji i'isaeria nenekarepua Eesusio tiameo, ahpo Noonoko tuuyopa Riosio, Riosichitia ahpo uuyamekopapua.

Riosi Taanara ahpo Noonoo utewari iinuwaa, ihtaoi ahpo iintomiaopua weechio

¹⁹ Waikao Eesusia, ehpeche epeche kaawe ahpo tuuwikaopua, chaanekapua:

—Pichiwa chaani neeea Riosi Taanaraa, ki nooe e'rachi yooramekopua ihtaoi. No'o Noonoo ihsia, yorasiame neeeai. ²⁰ Riosia, nakiyamepua no'oo, ahpo Taanao. Pukaepa apoe wa'api tetewitenapua yooma ihta no'o yoranario. Pukaepa ahpo Taanachi ihkepateka ahpo inatao yorasitenapua ahpo Taanao, pukaepa pukachi ihcheka inisiame Taanaraa ahpo Noonoo erasia yorasikaopua. Puuua epeche tiame iintomiitepua pehjo, aamo i'isaerio, epeche peenia erakomeri tiame. ²¹ No'o Noonoo aaata tatakorichi wahjipakame ahjatenario, neee yooramepua pu'ka, weemera ahjari pipari ki'yakao. Wa'a tiiachiopua no'o Noonoo ihsinario, no'oe ihsiamepua.

²² Apoe Noonoraa, kihta apoe chiamepua aaataoi, aaata cheenaresaa, ahpo Taanachi chiamepua ihta ahpo chianariaopua. ²³ Noonoraa, yooma ahpo Taanae ihsiamepua, apochitia weruma tetewipuawichio. Wa'a tiiachipao, Noonoo Taanara ki iyoriamea, apoe Noonora ki iyoriamekaitepua, apoe Noonora ahpo Taanachi yasitoameki tiamekopua.

²⁴ 'Ki wihtuki aamo chaaniamenia, aaata yooreka keepuamea no'o chiiao, kaawe uuka tetewameopua no'o uhjurakameoi, kiamania pu'kao, weemera ahjario ki wahjiamesi; ihjia kihta seenampa iinuemeru puuua, Riosie ahpo kokosapuaopua wa'asio ahpo tatakoriawichioo, paonakamekopa pu'kao weemera ahjarichio, tatakorika wahjiparichio newitorio. ²⁵ Ihjia te'ta pichiwapua, weeka tatakorichi wahjipakameka tiamea, ehpe wa'api taawechiami inamumeripua no'o Riosi Taanara chiiao, yooma

no'o chiiiao yooreka inamukamea, no'oe kiapuamepua pu'ka weemera ahjario, ki wahjiamesi ahjapuameopua wa'asi. ²⁶ Pu'ka ki wahjiamesi ahjari no'o Noonoo tiameo, noochi teerepatiapa, no'o weechi tijoetutioio naawatetiaio. Pukaepa neea, noochi tiamepua ki wahjiamesi ahjario, apoe no'o Noonochitia. ²⁷ Neeepua no'o Noonoe utewari kiatiamea, yooma weechi ti'tijoerio nee katewemichioopua pu'kao, pu'ka kiisi kaawe noonoiriaopua. Nee puua aawata wa'a iintomeria, tijoe weerewaame naawatetiamekapa. ²⁸ Ka'te tahpitika erakomitiapua, i'ka no'o aamo chaaneriaa, neea, epeche tiame iintomiitienia pehjo, ahkasi yooma wehete toatiameoipua wahjipakame, ahjakame werisipumiitienia, ²⁹ no'oe chaachasocheopua ahjapukao. Puua no'o ahjateriaa, i'ka weechi noochi paparaka kaaweruma iintokamea, no'o ahjama ohjoremichio kiamania, ahkasi ki wahjiamesi. Nape puua no'o ahjateriaa, ki noochi paparapa ki kaaweruma iintokamea, ki teesa kokosapuame puua, ahkasi ki wahjiamesi.

Aatana nuurewachi Eesusi ihsiria

³⁰ Neeea, no'o tijoe weerewachi inataria, ki seenu inataripua no'o Noonoo inatario. Pukaepa neea, ka'chi iika iintomerinia itapiti ki no'o Noonoo inataria enesoo. Yooma ihta no'o ihsiaa, te'ta kaaweruma puua, no'o Noonoo inatari iintonariopua pu'kao, Apoe no'o Noonoo uhjurakame ahpo iintonaria ihsimichioopua weechio. ³¹ Eeme wa'api no'o chaachapachitia oowera tijoechitia chiiia enesaane, kihta nateyame enemiiipua, no'o chiiia aatanako tuuyaa, oowera tijoe oijeramechitia chiiame enemiiinia waikao. ³² Nape kahtiaitepua piirechi aaata, noochi ihsika pichiawatame no'o aatanakoo, puua noochi ihsiaa pichiawatamepua no'o chiiiao. ³³ Waani Paatori nehjariaa, pu'ka aamo uhjuriaa iinatukemichio aatanakoo, pichi-waka tuurepua eee cheeka nehjiakao: "Ki neepua Riosie Weratiamea, puua no'oo neipa enameripua", cheekapua. ³⁴ Nape Waanio no'o aatanako ma'chitariao, ki aaata weechi tijoe pichiawataniame nakiyame-nia no'o aatanakoo. Oowera wa'a chiiamenia Waani cheeriaa, pu'ka no'o ma'chitatieamechi noochi paparakameo, tatakoriaa cho'weka cheriwenar-iapa. ³⁵ Waania, tajayameka teerekamepua no'o ma'chiamesi nayewakao, no'oo aatanakoo; eemea, ku'witapisi oowera kaawe erakokamepua wa'a kahtiachi e'napakaopua, keepumiao. ³⁶ Nape kahtiaitepua piirechi no'o ma'chitamea, no'o Noonoo apoe puua, epeche weruma tiari ti-iaeme, ki Waanichitiaa; Apoe no'o ihsitiaa, te'ta ma'chitamepua no'o aatanakoo. ³⁷ No'o Noonoo no'o uhjuraapa, i'wa weechio apoe wa'api pichiwatana no'o nayewakamepua, aamoo ki tetewaoipua pu'kao, ki inamuamekaipua pu'ka iijenario. ³⁸ Ki pichikere eemea pu'kao, apoe aamo chaaneriaaopua, ki pichikekapa eemea pu'kao, noochi chu'wachie aamo nayewenariaaopua. ³⁹ Eemea kaawe iyonanipua pu'ka Ehkoriaami Iyoteriaopua i'yachikao, nape oowera iyonakache teimo orakokaopua ki wahjiamesi ahjariopua. Nape eemea, puua wa'api iyoterio noochi simiyame nayewamekoipu, ki pahteka iyonakame eemea pu'kao. ⁴⁰ Pukaepa ki noochi e'enakame eemea, nooe aamo kiamichioopua, pu'ka ki wahjiamesi ahjariopua.

⁴¹ Eeme ki uunariaamea Ehkoriaami Iyoterichia noochi chiiiao, aamo kaaweruma nayewamekoi no'oo, ki uuka tetewamenia. ⁴² Wa'a chaachapai eemea no'o kaaweruma naewakao, nane'riame neea aamoo, wihtuki chaachapamekopua aamoo, kiisi nakiyai wa'a chaachapame eemea Riosio. ⁴³ No'o Noonoo kaaweruma tuuyewari aamo i'yetoka eenakamenia, nape eemea, ki no'o kaawe e'raka tetewakamepua no'o eenariaa. Nape aaata

piirechi ahka enasoo, ki nane'riai ahka o'inia ahpo eenariachio, pu'seremii eemea puuukamera enasoo. ⁴⁴ Eemea ki no'o kaawe e'raka uuka tetewiniamea, aaataai wa'a te'teremiipua ki no'o machiyapa no'o aatanakoo. Eemea wa'a te'tiapao, aaataoi amochi asiyame kaawe e'riamekapao, ki no'o kaawe e'reka uukamepua no'o asikoio, no'oo te'ta Riosikoi, ki no'o machikamekapapua. ⁴⁵ Nape wa'atitioi ka'te aamo no'o wenejimeri maaemitiapua no'o Noonochio, kajuyachi taawechi katewerichipua. Ki nee iintomeripua pu'kao, Moise wa'api aamo wenejimeripua ahpo nuurarieopua, Riosie ahpo kiaretiaepua ehkoriaimio, puuu wa'api Moise kiaretia nuurari nokisika mochtowa, aamo wa'api ahjachi erakoa. ⁴⁶ Moise chiia pichikesaa, noochi paparamera enemii eemea, Moiseo noochi simiyame nayewaka iyoteriopa. ⁴⁷ Nape ki pichikere eemea pu'kao. Waikao, ¿achini teeka pichiketa eemea i'ka no'o chiiao?

6

Eesusia mariki miiri muuwaeme ko'kotena
(Maateo 14:13-21; Marako 6:30-44; Ruuka 9:10-17)

¹ Neipa i'kao Eesusi ahjamao, paonatiapua Arirea pa'wechio, Tiiwerio pa'werachi tewaniamechiopua tiame. ² Muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea, pa'we suuwerachiko taamo na'naritokapua taamo tetewitoka, pu'ka Eesusio ki nu'nuti ki maaenari yorasiamekopapua, ko'koame sautesikao. ³ Wa'a tetekitioopa Eesusia, teewi yasipakapua nahpuchi, teemea waikao, norikame mochipakapua Eesusio. ⁴ Wa'a taamo nokayoio, amori asiyachikapua Semejenato pahkoa. Pukaepa pu'ka pahkochi simiyame taamo nayewemio maaekai teemea. ⁵ Nape Eesusia ki ookapi ahpo na'naritoriopaopua, chaanekapua Eeripeo:

—¿Achini iika tewita teeme kooame, yooma i'ka muuwaemewichio?

⁶ Oowera wa'a cheekapua Eesusia Eeripeo, aatia cheetarepua e'raka, ahpochi paparaopua, nane'riai cheere Eesusia ahpo iintomiaio. ⁷ Nape Eeripea nehjiakapua:

—Ooka sienta taawe sotatiame taritiai kooame, ki ahseptariaipua posaka ko'koniametopua.

⁸ Waikao piiripi masitera Anteresi tewaniamea, Siimoni Peeroo poonira, chaanekapua Eesusio:

⁹ —Piiripi kuita temari nutukarache maanipua, nape mariki paani wa'api, seewara tewaniame tiiriko paani, ooka so'chi ahjama, nape ¿ihtanapua, ki ookapiwichio?

¹⁰ Eesusia taamo chaanekapua ahpo ma'masiterao:

—Mochipanuremitiapua pu'kao, yoomahka.

Waikao mochipakapua paasepochi, weeru paasepochikopa wa'ao, mariki miiri ahkakapua mochipakamea, ti'tijoeapua ooweruapua tiame.

¹¹ Eesusia kiatiapa pu'ka mariki paanio, pu'ka ooka so'chiopua tiameo, cheriwema ki'yakapua ahpo Noono te'pa tewekachi kahtiametoo. Wa'a iintosaapa Eesusia, taamo ki'yakapua pu'kao yooma ti'tijoeeri naachutemichioopua. Waikao teemea yooma naachutekapua, yoomahka ko'kotiapua ahkasi poposaka aiwaniachisi. ¹² Waikao Eesusia yoomahka aiwaka poposatioopa, taamo ahpo ajawariao, chaanekapua:

—Yooma na'poamitiapua chi'wapame soparakameo, kihta wa'atia wekamichipua.

¹³ Waikao teeme na'poanuraretiamea, oosa mariki aampa ooka waari weeweruma na'poatiapua chi'wapame soparakameopua, pu'ka mariki paani tiiriko seewara tewaniamee, paanitatiame. ¹⁴ Waikao yooma puuu

ti'tijoe ooweru tiamea, i'ka ki nu'uti ki maaenari Eesusi iintorioa, ki nu'uti peenia tiame chaachapakapua ahpoo:

—iTe'ta pichiwa Riosie tamochi ti'tijoeerichi enamio tuutiamera ihjía!

¹⁵ Nape Eesusia nane'rekaopua ahpoo, utewachi i'topuamekoopua yawichi weramiaopua, poanachi akipakapua ki naania iika wa'ao, epeche teewiami ooruchi.

Eesusia nerojampa ihtoria
(Maateo 14:22-27; Marako 6:45-52)

¹⁶ Tukaopua wa'asi, teeme masiteraa pa'wesuwe tetekisaapua, ¹⁷ pawekakerachi mo'moenatiapua. Pawekakerachi mo'moenasaapa, wa'a pa'wechipo nokisiniapua, Kapenau muuwari mochiwachipoopua. Teemea Eesusio ki eenopa tukaokopaopua wa'asio, teemeche piineri umatokapua, Kapenaukoo. ¹⁸ Wa'a keenako Tiiwerio pa'wechipo nokisinioio, ki muuenati eejekapua, ahkasi pa'weoi ki nu'unti pe'koteka, te'pasi wewerisitiapua pe'konio. ¹⁹ Téhphe nokisinioio pa'wechipoo, tehki nokisikaopua pawekakerao matakakesikao, taamo pukamina ihtoame tetewitia aatao, nerojampa weritoame. Teemea, wa'a ihtoame tetewapao tísia majaka teemea, ki machikapa Eesusikoioopua, tukaokopa. ²⁰ Nape Eesusia taamo sisinachachapua cheeka:

—iKa'te majako eemea, neekaite puuu!

²¹ Waikao teemea majayaio kaawe erapakapua. Waikao tísia kaawe e'raka mooenaputiapua pawekakerachio, wa'a ikitioopua, ikanati Kapenau pawekakera chuchupachi ajasitiapua.

Ti'tijoeeria Eesusi i'yani

²² Pu'ka meereopua, wanamina pa'wechi itipikamea, ki tetewakapa puuuche pawekakera wa'a pa'a piari chuhkuameo, nane'reriapua pu'ka masiterao piineri uumatoriopua, ki Eesusi ahjama. ²³ Waikatakirio, piirechi pawekakerachi Tiiweria eename, chuchupakame tetewariapua, Eesusi ko'koteriachimina muuwaeme ti'tijoeerio. ²⁴ Waikao ki tewakapa Eesusio pu'ka Tiiweria eename pawekakerachio, i'yamo oraparia puuu. Pukaepa pu'ka pawekakerachi mo'moenasa, Kapenau siimpariapua.

Eesusipua, kooame ahjatiamea

²⁵ Paonasaapa pu'ka neerochio, wa'a tewisaapa Eesusio Kapenau, iinatuokekapua Eesusio:

—Masitari, ¿achinitio asikamua i'wao?

²⁶ Nape Eesusia cheeka nehjiakapua pu'kao:

—¿Eemea pahtekamekosa eemea no'o aatanakoo, ki maaepori iintokopao, wa'a tiachipa noochi paparanariame eemea? ¿Oowera aamo no'o ko'kotemichio e'nakamekosajuoiipua naaju, no'o i'yasikao? ²⁷ Ka'te resipamita eemea aamo kooameche ki tehpe e'rameche i'yakao, ohso kaawe eemea tehpe e'ramera kooame i'yame enepuapua, pu'ka kooame ko'kosaa eeme, ki wahjiamesi ahjari eneniame, pu'kao, neee Tijoe Tijoeutukamea, noe inisia aamo ki'yakao. Wa'a iintomichio no'o uhjurakame no'o Noonoa i'ka weechio.

²⁸ Waikao aapoeo iinatuokekapua:

—¿Ihtanakosapu taamo nokijera Riosi?

²⁹ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Naati puuu, no'o ahpo uhjuriachi pichikeniam.

³⁰ Waikao aapoeo chaanekapua:

—¿Ihtatia ki maaepori tiame yoratamu, pu'kao tetewakapa, aamo pichikemichio? Yorasao naaju pu'kao. Árisa, eenechi ko'kotesao naaju.

³¹ Moisetarua wa'a iintokamepua, maana koi'ra ko'kotekao taamo ehkoriaami mochiriameo, wakiwechiami nokisinioio. Wa'a chiame Ehkoriaami Iyoterichioepua, eee cheekao: "Apoeo, tewekachi eename koi'wame, ko'kotekapua."

³² Waikao Eesusia chaanekapua:

—Nape neeea, ki Moisetaru iintorio tuunania pu'kao, Apoe iintorio tuunania pu'kao no'o Noonó, tewekachi kahtieme. Puuu Apoepua tiameo, pu'ka te'ta pichiwaree kooame ki'yameraa, tewekachi eenameo. ³³ Te'ta pichiwaree kooamea, tewekachi o'inia eenakamerapua, Apoepua tewekachi o'inia tekikame; puuu te'ta tewekachi kooamea, tewekachi tekekamepua ahjae te'ta weemera ahjari teerepuawichioepua.

³⁴ Aapoea waikao, wa'a chiioa Eesusio, chaachapakapua Eesusio:

—¿Aa Paamiraa, naakonakosa wa'a tiamepua? ¿Pu'kakamera kooame taamo kiamitiapua ohso kaawe!

³⁵ Waikao wa'a chaachapakopa pu'kao Eesusia chaanekapua:

—Nape neeea, ki aamo kooame erakoa chiiaenia. No'o wa'api naewaka chiiaenia, no'oo kooamechitia nayewakaopua. Neeekaite puuu, puuu kooamea. Noochi paparaka e'enakamea ko'komiao, kiisi chorowameripua wa'asi, noochi paparakamea, ki oosa paramumerioipua. ³⁶ Nape no'o aamo cheerichitia, eemea ki pichikenapua no'o chiiao no'oo aatanakoo, tetewaipua. ³⁷ Yooma puuu no'o kiapuamea no'o Noonoo, noomina e'enameripua; wa'a ikisoo pu'kao, neeea uumeripua. ³⁸ Neeea ki no'o e'ra yoramia eenakamenia tepoonaopua tewekatepao, naati e'ra yoramia eenakamenia, Apoe puuu no'oo uhjurakame. ³⁹ Apoe no'o uhjurakame e'raa, kaawe neesetopuamepua pu'ka no'o kiapuameo, neeea pu'kao, eenechi ahjatemerinia pu'kao i'ka weechio mukukoi, pu'ka kajuyachi taawechi te'ta asisoopua wa'asi. ⁴⁰ No'o Noonoo nakiyaa, ki wahjiamesi ahjaniamepua, aaata pahteka tetewikame ahpo Taanaopua aatanakoo, ahpo Taanachikamera paparakaopua. Waikao yooma aaata noochi paparameo, wahjipakameoi i'ka weechio, waika kajuyachi taawechioepua, eenechi ahjatemanian pu'kao.

⁴¹ Waikao puuu i'isaeri ti'tioeria rurumurakao, kiisi kaawe chaachapakapua Eesusio, Eesusio chiioapao: "Neeepua tewekachi o'inia tekikame koi'ra." ⁴² Wa'a cheekopao ti'tioeria, chaachapakapua:

—¿Ki ihjipu Eesusi, Oose tewaniame taanara? ¿Ki machiyame teemea pu'ka yeeyerao, pu'ka noonoraopua tiame? ¿Achinikai tewekachi o'inia tekikameko tuunapua?

⁴³ Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Tooa pu'ka aamo rurumura chaachapao. Te'ta pichiwarekaite neeea no'o chiiao, te'ta tewekachi no'o eenamekoo, te'ta pichiwaree puuu; neeepua te'ta tewekachi kooamea, no'o ahjae te'ta ahjari aamo ki'yaa.

⁴⁴ Nape aaataai ki keepukame no'o Noonoo chiiao, noochi e'enanurawa paajutetio, ka'chi iika enameripua noochio, pu'ka Riosi kooame uhjuraria ko'komiao. Nape no'o Noonoo paajutewa e'waka e'enakamea, ko'komeripua pu'ka kooameo. Waikao neeea pu'kao, weemera ahjarichi te'terewa kiamania. Pu'kaonia wa'a iintoriaopua, kajuyachi taawechio, eenechi ahjatemanian wahjipariameoipua. ⁴⁵ Ehkoriaami Isaia Iyoteriachio chaanipua: "Yooma Riosi mochiwarichi mochimera, Riosie masitetiame enemeripua." Wa'a tiachipa, yooma no'o Noonoo pepenitetiamea, yoorekamea tiame, noomina e'enamepua.

⁴⁶ 'Aawataai ki tetewai Riosi ahjae pepenipakamepua, Riosio ki aaata puusie tetewiniamekopua, naatiche tetewikamepua pu'kao Riosichi

wa'api eenakame. ⁴⁷ Wa'a tiiachio te'ta pichiwa ihjia: noochi pa-parakamea, weemera ahjari iinuepakamepua, te'ta ahjari ki wahjiamesi. ⁴⁸ Neeekaitepu puuu kooamea, ahjaetiamea pu'ka weemera ahjario. ⁴⁹ Aamo ehkoriaamia maana koi'ra ko'kakaipua wakiwechi nokisiaio, wahjipakamepua. ⁵⁰ Nape neeea seenu kooame naewaninia, tewekachi o'inia tekikame, pu'ka ko'kakameo ki mukimapua seena aampa. ⁵¹ Neeēju puuu kooame ahjatiamea, te'ta tewekachi o'inia eenakamea. Pu'ka kooame ko'kakamea, mukukai, ahjari teeremapua ki seena aampasi. Puuu kooame no'o weerewa puuu, i'kao, i'wa wehjoarichi mochikame kiamania pu'kao, ki seena aampasi ahjamichiopua pu'kao.

⁵² T'isaeri ti'tijoea ki pahtiapua puuu, aho chaachapakapua:

—¿Achini iintoka taamo kiatapua aho weerewa ko'kopuaopua?

⁵³ Waikao Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua:

—Neeea pichiwa aamo chaanenapua, ki aamo ko'kosoo no'o weerewao, iijisoo tiame no'o eeraraooi, ki iinuemeri eemea amochio, te'ta pichiwari ahjario. ⁵⁴ Ko'kakamea no'o weerewao, iijikamea tiame no'o eerao, iinueme puuuapa, ki wahjiamesi ahjaniameo; pu'kao neeea kajurachi taawechio, mukukoiopua pu'kao, eenechi ahjatema neeea. ⁵⁵ No'o weerewaa ki oowera kooamepua, no'o eeraa tiame ki oowera ijiwaripua. ⁵⁶ No'o weerewa ko'kakamea, no'o eera iijikamea tiame, noochi ohjoeka kahtiam puuu, neeeai pukachi kahtiamepua. ⁵⁷ No'o Noono ahjaria no'o ahjari puai, apoe no'o uhjurakame. Pukaepa, noochi koayamea, noochi uuka ahjamapua ahjario. ⁵⁸ Puuupua te'ta kooame tepoona eenamea tewekachi, ki puuuka tiamepua maana koi'ra taamo ehkoriaamio ko'karia, pu'kao ko'kakaio wahjipatiame; nape i'ka kooame ko'kakamea, mukukai, ahjamapua, ki seena aampasi.

⁵⁹ Pu'ka wa'atiame masiteka Eesusia Kapenau napawikarichio.

Ki wahjiamesi ahjaniame naawesari

⁶⁰ Muuwaemea, yooma i'ka wa'a tiame inamukapao, aho ihchio chaachapariapua:

—Nape ihji pu'ka chiiaa, ki teesa tehki tiamepua. ¿Aaatatia pahteta pu'kao?

⁶¹ Nape Eesusia nane'riapa pu'ka aho masitia chaachapao, chaanekapua:

—¿Kiisi pahtena eemea no'o masitiao pehjo? ⁶² ¿Achipu erakotariamare eemea no'o aatanako pahtesaopa, no'oo Tijoe Tijoeutakameo te'pa tewekachi tetewime teeresapua no'o yasariachio, ke'chu i'ka weeechi no'o tekioiopua? Waikaope tisia pahtemerii eemea, i'ka aamo tuuyao. ⁶³ Taamo iikarakamera ahjatiamepua taamo weerewao; ki iikaeme enesaa teeme taamo weerewachio, ki ahjamii teemea taamo weerewaraa, oowera weerewachea piineri, kihtawichio kaawekamepua. No'o aamo nayeweriaa te'ta iikachi simiyamepua, te'ta pichiwarikamera ahjari amochi teerepame, aamo kaawe e'reka u'wisoopua. ⁶⁴ Nape iintuna eemea paikapi ki no'o pichikiame.

Wa'a cheere puuuapu Eesusia nane'riapa pukeri o'inia aatanako aho ki pichikemerio, wa'a ikisa aatanako tiame aho nehjimerio noriwi. ⁶⁵ Eesusi aampachi cheekapua tiameo:

—Pukaepa aamo chaanekamene ki aaata enamio tuuka noochio, ki no'o Noonoe eratetiame enesoo.

⁶⁶ Waikao o'inia neipao, puuu muuwaeme Eesusi ahjama ohjoamea keepuka, toakapua Eesusio, ki ohjokapua ahjamao wa'asi. ⁶⁷ Wa'a

ijikikopapua pu'kao, Eesusia taamo iinatukekapua tiame, ahpo oosa mariki aampa ookao:

—¿No'o toitare eemeai?

⁶⁸ Siimoni Peeroa nehjiakapua yooma taamowichio:

—Paamira, ¿aatanachi uumpata teeme? ¿Ki muuuchekosamu, taamo ki wahjiamе ahjari masitekamea? ⁶⁹ Aamokamera pichikiame teemea, aamo nane'riamekapa teemea, te'ta pichiwa tewekachi o'inia eenamekopua, aamoo Riosie, Te'ta Weratiamekopua.

⁷⁰ Eesusia waikao chaanekapua pu'kao:

—Nape Peeroo, ki yooma eeme wa'achi erakoamekopua. Piiripi eemea na'arame tijoepua, aamo oosa mariki aampa ookao, no'o poanataka uurioipua, no'o ahjama tekipanamichiopua.

⁷¹ Wa'a cheekao Eesusia, Uurasi nayewaka cheeriapua, Siimoni Ihkarióte taanara, puuu Uurasikamera enemerikopua te'ta na'aramerio, nanaaramechi ahpo nehjakaopua, noriwi. Eesusia nane'riame eneriapua wa'a iintomerikopua, Uurasia wa'apikai oosa mariki aampa ooka uutiamea.

7

Eesusi poponiraa ki paparariaipua Eesusichio

¹ Neipa i'kao Eesusi ahjama Arirea weerachiami ohjotiapua. Eesusia ki oinarekapua Uurea weechiopua, i'isaeri pa'pamiratuameepua merinarenianapao. ² Ekapora Pahko asiyopaopua i'isaeri papakotao, ³ Eesusi poponiraa ki nakiyapaopua ahpo pa'chio, chaachapakapua Eesusio:

—¿Achini iikai ki Uurea siminamua wa'a mochikame aamo na'naritoameai, aamo tetewimichiopua pahkochi, aamo ki maaenari tisia peenia tiame ihsiaopua tiame? ⁴ Aaataai ahpo weruma tetewijeramea ki itipiamepua noriwi, ohso kaawe ahpo tetewitiamepua, ahpo peenia ihsiao, ahpo weruma tiiaopua, machipuawichiopua. Wa'a simika iintometiaimua aamo peenia ihsiao, yooma wa'a pahkochi nokayameo, aamo pu'sereka tetewimichiopua.

⁵ Aapoe wa'api poponiraa, oowera wa'a chaachapamekapua, ki ahjachi paparapapua Eesusichio. ⁶ Nape Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Ka'i. Ki siimania pehji wa'ao, ki asiyame neeea noochio pehji, no'o te'ta ma'chiamе oimiachiopua; nape wa'a tiainia noochio, amochio ka'chi tiamepua aamo siimpamiao. ⁷ Eemea ki seepurawaemepua wa'ao, nape neeeape, neeea no'o seepurawao, ma'chitamekapapua pu'kao, ki kaawe nokayao. ⁸ Eemea siimpanariaa siimpapuapua. Neeea i'wa itipimapua pehjo, ki asiyapa pehjo, no'oo te'ta ma'chiamе oimichioopua pehjo.

⁹ Wa'a cheeka itipika Eesusia Arireao, teeme ahjama ohjoameapua tiame.

Eesusia ekapora pahkotaniachi ihsiwa

¹⁰ Neipa ahpo poponi siimpasoopua, wa'achi siimpatiapua tiame, nape Eesusia noriwi teetoka. ¹¹ I'isaeri pa'pamiratuamea pahkochio, i'yaka ohjoriapua Eesusio, iinatukeka ti'tijoerio.

¹² Wa'a pahkochio, muuwaeme ti'tijoeri kaaweruma naewamekapua Eesusio, ooweru tiame, nape pu'kachepao noriwi teereka. Eesusi naewamea ookapi, kaawerumako tuuyamekapua Eesusio, nape wahjachia Eesusi na'araka naewamea, ki kaawerumako tuuyamekapua Eesusio, ti'tijoe wisikuiameko tuuyapua pu'kao.

¹³ Nape Eesusi kaaweruma chaachapamea, wichipa nayewaka kaawe chaachapaka nayewamekapua Eesusio, majayamekapa i'isaeri pa'pamiratuameo.

¹⁴ Naasipa simiyoipa ekapora pahkoo, Eesusia tiopachi pakikao, wa'a napawikame masitekapua, ti'tijoe ooweru tiame. ¹⁵ Waikao wa'a tiopachi i'isaeri wa'a e'enamea, peenia erakoka inamukapa Eesusi masitia, chaachapakapua:

—¿Achini ihsika ki ookapi machiyame ihji tijoea, ki penitetiameaipua ma'masitarieo?

¹⁶ Eesusia inamukapa pu'ka chaachapao, chaanekapua:

—No'o masitiaa ki nooechi simiyamepua, apoe no'o uhjurakamee chanitiame ihjia. ¹⁷ Aaata te'ta Riosi e'ra e'weka mochikamea, machika inamumapua i'ka no'o chiiia, nane'remapua tiameo no'oo Riosichi eename nayewamekoopua; machika inamumapua no'oo, no'o nayewao oowera noochi machename enesoopua. ¹⁸ Aaata piire ahka apochiche machename masitiame enesaa, ahpokamera kaawe e'repuawichio masitiame pu-ua; nape aaata ahpo uhjurakamekamera kaawe e'repuawichio i'yamea, te'ta pichiwari nayewamapua ahpo uhjurario, kihta ahpowichiokamera kaawe e'repuawichio i'yakao.

¹⁹ ¿Ki pichiwakosapu Riosi Moisetaruo ki'yaria nuuraria? Pichiwa tiame enerepua, nape eemea kiisi yooriamepua pu'ka nuurario. Eemea pu'ka Riosi nuurari te'ta yooriame enesaa, kiisi no'o merinaremi eemea.

²⁰ Waikao pu'ka tijoeeria, chaachapakapua:

—Nawajikamepu muuuu, teekupakame muuuu chiiia. ¿Aatanapu aamo merinariamea?

²¹ Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Nee, piiripi tijoe sautekainia, nape eemea ki nu'uti no'o nekaweke tewetakapua, resipuniame taawechi no'o wa'a iintoriopa. ¿Achini tiachipa no'o nekawekame eemea? ²² Eemeai kiisi iyoriamepua, eemeai resipuniame taawechioi, aamo siichitepuwa nokayamekopapua, pu'ka nokiwaio te'ta iyorimichio kiatiamekaipua, Moiseeo. (Nape ki Moisekameora e'inetiamekoipua ihji siichitepuwa nokiwaopua, aamo wa'api ehkorai noonorikamera o'ineriamekoipua, i'ka siichitepuwa nokiwameopua.) ²³ Waikao aamoo resipuniame taawechioi, aamo tijoe kohjakoi siichitepuameaipua, Moisetaru nuurari iyorikao, ¿achini iikai nekakona eemea no'oo aaata sautesoo resipuniame taawechio? ²⁴ Kiisi oowera wa'a teeremeche tiamechiche ne'nekache chaachapamete eemea. Eemea aaataoi ki keawe iintorio chaachapanariaa, ke'chu aaata te'yaiopua, te'ta kaawe teeremio ne'nesapa, teripuapua terinariaa.

Eesusia ahpo eenariachi nayewania

²⁵ Eerusareni ohjoemea, Eesusi kaawe nayewame inamukaopua, ahpo chaachapakapua:

—¿Ki ihji ohjoare i'yaniamea merinareka? ²⁶ Wa'a ihsinapua yooma inamuachi nayewaka, aaataai ki a'chi chaanepua pu'kao. ¿Wa'atia kaawe e'renakosapua i'isaeri yoorewa neesetoameai, pichiwa Riosie Weratiamekopua Riosichi eenameo, i'ka wehjoarichi mochikamechiwichio weratiamekoopua? ²⁷ Nape teemea i'ka tijoeo, ¿nane'riamekosa teemea, akana naawakamekoopua? Nape te'ta Meesia enoiopua, puuuu Riosie Weratiame tewaniameo, aaataai ki nane'remeripua, ahka i'ka weechi o'inia eenariachio, teemea tewekachi o'inia enameriko erakoapa.

²⁸ I'ka wa'a tiame inamukapao Eesusia, tiopachi masiteka weeru nayewakao, chaanekapua pu'kao:

—Eje'e no'o maachi eemea, maachi eemea no'o ohjirachiopua tiameo, nape eemea ki maachipua ki i'ka wehjoarichiche no'o ohjoemekoo. Neeea aaata aamo ki machiyamee, uhjuratiamepua. ²⁹ Neeea maachipua pu'kao, pukae uhjuratiamekapa i'wa wehjoarichio.

³⁰ Wa'a chiioa Eesusio, iyoriwa inatiamea, chapisa i'tomo orapakaipua Eesusio, peereso yachamia. Nape wa'a erakokameai, ki chapikapua pu'kao, Riosieo wa'a tiame po'yopua pehjo. ³¹ Nape Eesusio muuwaeme ki nakiyoiopua, muuwaeme ahjachi erakoriapua tiame, wahjachia chaachapariapua:

—¿Aatana aaata epeche tiame iintotamarepua ki ihjichitia, i'ka eee tiame ki maaenari yoorakao? ¿Ki ihjijuare Riosie Weratiamea?

Eesusi chapimia uhjuratiame

³² Iyoriwa neesetoria, ihchi kaawe naewaniopa Eesusio, ki anachapariapua waikao, ikanati uhjurariapua waikao, Eesusi chapimichio. ³³ Waikao Eesusia ahpo chapimia e'enakameo, chaanekapua:

—Ku'itapi yasimeri neeea, aamo ahjamaopua pehjo. Wa'a ikisaapa neeea, no'ramerinia, no'o uhjurakame kahtiachi. ³⁴ Wa'a no'o no'rasoopua, no'o i'yaio eemea, ki no'o teimeripua. No'o yasimiachio ka'chi iika e'enameri eemea wa'ao, no'o ahjamao.

³⁵⁻³⁶ I'isaeria ahpo chaachapakapua:

—¿Achini cheeka chaanipua naaju ki ahpo teipo tuukao? ¿Wahka simika chiiarepua naaju seesenu weeechi, wahkami ahka mochikame, ki isaeri ti'tijoerikamera masitemia? ¿Akahtia akipatapua ki teipua?

Aaki neeroi ahjame yeename

³⁷ Eesusia kajuyachio pahkoo, epeche iyoriwa taawechiopua pahkoo, werisika chaachanekapua:

—Aaata piire ahka paramuamea, noochi e'enaka nerojimeripua.

³⁸ Noochi eenaka nerojikamea, tisia kaawe erameripua ahpo iikachio, ki ku'ita neeroi u'mamechitia akichi. Wa'a chiiame Ehkoriaimi Iyoterichio.

³⁹ I'ka wa'a tiame cheekao Eesusia, Riosi Riosiwari ku'iwa naewaka cheeripua pu'kao, Riosie Eesusichi paparakameo kiapuameopua pu'kao. Nape ihji Riosi Riosiwari ku'iwaa, ahkasi Eesusi eenechi tewekachi mooenasopa, kiapuamepua Eesusichi paparameo.

Ahpo pi'pirena poanatuwari

⁴⁰ Wa'a cheekame inamukamea Eesusio, chaachapakapua:

—Pichiwa wa'a ikitiame ihjia, ehkoriaimi enamo tuutiamea Riosi nayewaturaeo.

⁴¹ Nape wahjachia chaachapakapua:

—Apoe ihjia, Riosie te'ta uutiamera, Riosie Weratiame.

Epeche wahjachia tiame, chaachapakapua ookapi:

—¿Nape Arirea o'inia enatare puua? ⁴² ¿Ki Weereni machenamerikai puua, Raawitaru tetejimarichi, ehkoriaimi yasakame Weerenichi wa'api? ¿Ki wa'akosa chaanipu Ehkoriaimi Iyoteri?

⁴³ Wa'a chaachapakapua puua Eesusio, ahpo poanatakupua. ⁴⁴ Ookapi puu ki wa'achitia ahpo inatamea, chapinareriai puua Eesusio, nape ka'chi yoorakapua pu'kao, wa'a e'erakoaiopua.

Yoorewa ya'yawichia ki Eesusichi paparamo

⁴⁵ Waikao iyoriwa inatiamea wa'ao, wa'atia nonowakapua parisero mochikachio, wa'ao te'ta ne'neseriosi pa'pamuratuamea, iinatukekapua pu'kao:

—¿Achinikai ki chapika eemea pu'kao?

⁴⁶ —Seewepaka teemeapu pu'kao, ki nu'uti peeneka nayewamekopa, kiisi aawatachitia —chaachapaka nehjiariapua, iyoriwa inatiamea.

⁴⁷ Waikao te'ta ne'neserosi pa'pamuratuamea, chaachapariapua:

—¡Aa eemeai, sewina erapakua naaju, ahjachi paparanarekao?

⁴⁸ ¿Akana inamuame eemea, aaata taamo pa'pamiratuameo, aaataai pa'pariseroai, pukachi paparanariamekoo? ⁴⁹ Ka'ii, wa'a nokayamepua, ki machiyamea taamo masitiao. Wa'a te'teriapa puuua, kokosapuamepua Riosieo.

⁵⁰ Nape Nikoremoa, puuu piie tukao Eesusi nayewemia eenakamea, chaaneriapua aho napawiriachio:

⁵¹ —Taamo nuurari yooreka mochitoniamea, iinatuteka nane'renuriamepua pahcha, itapiti aaata a'chi iintoria katewenariaa.

⁵² Apooe nehjiariapua:

—¿Ki muuju tiame Arirea tijoe, puuuchitia? Ne'neo amoe, i'ka Ehkoriai Iyoterichio ki wa'a chiiio, aawataai puuu Riosi na'nayewaturao, ki Arirea puuyakamekopa.

⁵³ Napawikamea, yooma i'ka chaachapasaapa, nonowariapua tiame, aho ta'pechiami.

8

Oowitiame suwepori ihsiam

¹ Nape Eesusia, teewi ajasitiapua roomosachite, Ooriwo tewaniachi.

² Pu'ka meereo, piari yasisaapa, eenechi wa'a e'enatiapua i'isaeri tiopachi. Wa'ao, muuwaeme ahsekapua pu'kao. Waikao Eesusia yasi-pakao, o'inekapua eenechi, masiteka. ³ Wa'a ihsioipa Eesusio masitekao, Moise nuurari ne'nesetoria, pa'pariseroa tiame wa'a e'enakapua, piiripi oowitiame i'toka, suwepori ihsioi chapitiame. Ihjia pu'kao, naasipa werapakao, ⁴ chaachapakapua Eesusio:

—Masitari, i'wa weeri ihji oowitiame, suwepori ihsioi chapitiame.

⁵ Moisetaru nuuraria, pasaka merinuramepua wa'a iintokameo. Nape muua, ¿ihtana iintopuameko chiiamemua i'ka oowitiame wa'a iintokameo?

⁶ Oowera wa'a chaachapakame puuua, Eesusio ki kaawe chaachasoo, chapinariapa. Nape pu'kao wa'a chaachapoo, Eesusia chukipaka wehchi iyotekapua. ⁷ Waikao, simiteniapaopua iinatukekao, riisasipakao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Aaata eemea ki tatakorieme enesaa, pasipupuapua, i'ka oowitiameo.

⁸ Wa'a cheesapa, eenechi chukipaka simitekapua iyotekao, wehchi.

⁹ Waikao wa'a chaanetiapa aaata pasipumeria, aaataai ki pasipukapua, piiripi o'inekaopua aho tehte makoyao, wa'atia ki pasipusa yooma pipiripi ahka ihpapasa nonorakapua, o'ochetiame pahcha o'ineka, ahkasi yooma. Wa'a ikitoopua Eesusia, piineri toitiapua, oowitiameche aho chokichi weerimeche ahjama. ¹⁰ Waikao Eesusia oowitiameo, nanarichi ne'nepaka iinatukekapua:

—¿Akana uumparupu aamo wenejiamea? ¿Piiripiai, ki aamo pasipupupua?

¹¹ Ka'i —cheekapu oowitiamea— aaataai, Paamira.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'ka oowitiameo:

—Neeei wa'atia aamo toiyamepua, kihta terika. Neeea aamo ki kaawe iintorioa, cheriwetiame aamo itiptiamenia. Kaawe erakoka no'rasa naaju. Ka'te oosa aampa, tatakorimitia naaju.

Eesusia yooma wehjoarichi tajayame

¹² Waikao Eesusia, eenechi simitekaopua masitekao, ahpo masitiao, chaanekapua:

—Nee puuua, i'ka wehjoarichi mochikame tajayamenia, ki tukapachi ohjomichiopua. No'o na'naritoamea, ki tukapachi oimeri puuua, no'o tahjera uutapachi oiyapa. No'o tajaya pahtewari apochi uukamea, te'ta weemera ahjari iinuepamepua, ahkasi ki wahjiamesi.

¹³ Pa'parisero iyoriwa inatiamea, chaanekapua Eesusio:

—Amoe wa'api, nayewanimua, aamo wa'api. Ahpo wa'api nayewaniamea, kiisi pichiwapua chiiaa.

¹⁴ Eesusia nehjiakapua:

—Nape wa'atiao, no'o wa'api nayewainia, pichiwa chaaninia, nane'riapa no'oo, aatanako. Neeea nane'riamenia no'oo, akana o'inia no'o eenamekoo, akana no'o no'wamerikooipua tiameo; nape pu'kao eemea no'oo, ki nane'riamepua.

¹⁵ Eemea, ki no'o te'ta machiyamekai aatanakoo, ki pichikiame eemea no'o pichiwa chiiao, no'o weeechiche ohjoeme maayamekapapua, oowera weeechi mochikamechitia inatamepua. Nape aamo wa'atia ki kaaweruma inatoipua noochio, kihta aamo iikachio i'yame neeea, kaawerumakoo ki kaawerumakoo, aatachioipua amochio.

¹⁶ Nape amochi i'yame enesania, ki ookapi teimiinia ki ka'karuma noochi inatao. Wa'a ikimeri neeea amochio, ki piinerikapa neeea te'ta pichiwatamea, ookakapa teemea amochi i'yameria, neeepua piiripia, no'o Noonopua piirea, Apoe no'o uhjurakamera, te'pa tewekachi kahtiam.

¹⁷ Aamo yoorewa iyoriwachio, ooka tijoe wa'achi chaachapaka pichi-watameo, pichiwachitia uuyame eemea. ¹⁸ Wa'a teeresoo aamo yoorewa iyoriwao, waikao ooka pichiwatamea iniwae neeeai: no'o Noonopua piiripia, apoe no'o uhjurakamera, neeepua piirea. Na'pa teemea, wa'achi chaachapaka pichiwatamepua, no'o chiiao.

¹⁹ Waikao aapoe chaachapakapua:

—¿Nape akana kahti aamo noonoa?, ki naaniatepua i'wao.

Eesusia nehjiakapua:

—¡Aa, wa'a chaachapaka nayewame eemea, te'ta no'oo ki machiyapa, te'ta no'o Noonooi ki machiyapa! Te'ta no'o machiyame enesaa eemea, machiyame enemii eemea no'o Noonooi.

²⁰ I'ka wa'atiame cheeka masiteka Eesusia isaeri tiopachio, waapi toomi ihkokewa toaniachioipua, tiopachiwichio ku'iwaripua. Wa'atiame masitioipua, ki aata a'chi yoorare Eesusio, chapinariaiopua pu'kao. Puuu Eesusi chapinariai ki chapitiamea, apoe wa'a teerer puuua, ki asiyapa pehji, Riosi nakiyachitia chapipumeo.

“No'o simiyachio ka'chi iika siimpamete eemea”

²¹ Eesusia eenechi chaanekapua:

—Siimerikaite neeeapa. Waikao eemea, ahkaoi no'o i'yaio, ki no'o teimii eemea, wa'a no'o simiyachio. No'o simiyachio, ka'chi iika siimpameri eemea.

²² I'isaeri yoorewa inatiamea ahpo chaachapakapua waikao:

—¿Ahpo merimerijoarepua naaju, ka'chi iika siimpo tuukaopua ahpo simiyachio?

²³ Nape apoe simitekapua chaaneka:

—Eemea i'wa teere tijoetukamepua weeechi; neeea, te'pa tewekachi o'inia eenakamepua; no'o te'ta ahjaria, ki i'wa weeechi o'inekamepua.

²⁴ Neeea aamo tatakoriichi wahjipamio tuukamenia, ki no'o machisaa no'oo, te'ta aatanakoo, aata te'ta aamo tatakoriiria cheriwiameraopua.

Wa'a tiachipao, ki noochi e'enaka aamo cheriwenuresoopua tatakoriario, aamo tatakorie wahjipameri eemea.

²⁵ Apoeo ki pahtekapao, chaachapakapua Eesusio:

—¿Aatana muuuu naaju?

Eesusia chaanekapua:

—¿Aatia eenechi aamo chaanetania? Aamo chaanekame neeepa aatanakoo. ²⁶ Neeea ki ookapi iinueme neeeaa, aamo wenejime tiiao, nape ki iintomania. Puuu ki kaawe aamo noonowiria no'o wenejime tiiaa, aaata no'o uhjurakamechi o'inia eenamepua, apoe te'ta nane'riamerachi o'inia, pukaepa te'ta pichiware tiamepua.

²⁷ Nape apoeo kiisi pahteriapua Eesusio, ahpo Noono tewekachi kahtiame nayewaka chiioipua. ²⁸ Pukaepa Eesusia kiisi pahteka inamuriopao, ehpeche tuuyekao chaanekapua:

—No'oo, Tijoe Tijoetukameo me'yakameo, te'pa apechunasapa kurusichi no'oo, nane'rema eemeapu no'oo, apoe tewekachi eenamekoopua, ki nooe ihsiameko tiameopua no'oo, no'o Noono naewasochi, chaachasiamekopua neeeai. ²⁹ No'o uhjurakamea, no'o ahjama yasitoamepua, ki piineri no'o toaka, no'oo ahpo e'ra yorasiopa, ahpo kaawe e'riakamera.

³⁰ I'ka wa'a chiiame inamukapao, muuwaeme ahjachi oowe erapakapua.

Riosi tatanara nayewaniame; tatakori teekoraeme nayewaniame tiame

³¹ Waikao Eesusia, pu'ka i'isaeri ahpo tuuya pichikekameo, chaanekapua:

—Wa'api te'teretosaa eemea, no'o masitewa penipakao, pichiwa no'o masitera enemapua waikao. ³² Wa'a te'teretoka epeche epecheche, no'o machipama eemea no'oo, aatanakoo, wa'api aamo te'teretosoo noochi paparakao, senepi aamo tatakoriario aamo piipatesima neeeaa tatakoriaio. Wa'a iintoka aamo, puhjesiame enema neeeaa puhkuchitia chapitiame iinueniameo.

³³ Nape wahjachi Eesusi chiia ki pichikiamea, chaachapakapua:

—Nape teemea, ehpe taawechi Aurani tetejimara teemea, ki aawata puhkurachitia chapika mochitiame teemea, seenepioi. ¿Achini tiachipa taamo puhjemio tuunamua, taamo puhku mochiniachitiao?

³⁴ Eesusia chaanekapua:

—Pichiwa pichiwapua no'o aamo chaaniaa, senepi tatakorika kahtiamea, puhkuchitia kahtipua chapitiame. ³⁵ Aaata puhkuchitia yasitoame piie ta'pechio, ki tejimarapua wa'a ta'pechio, nape te'ta tejimaraa piie ta'pechio, te'ta taanarakamera puuuu. ³⁶ Nape nee Riosi Taanaraa, aamo puhjesoo tatakori, pichiwa na'soame itipima eemea, pu'ka aamo chapitiamechitia mochikao, tatakori puhkurachitiao. ³⁷ Nane'riamenia aamoo, Aurani tetejimari ti'tjoetukamekoopua, nape wa'a te'teriamiakai eemea, no'o merinarepua, ki pichikiapa eemea, no'oko aamo tuuyao, tewekachi o'inia eenamekoo. ³⁸ No'o Noonochi simiyame tetewitenia nayewani neeeaa, nape aamo noonoa piirechipua, pu'ka aamo noono aamo chaanesia yorasina eemeai.

³⁹ Apoeo nehjiakapua waikao:

—Ka'i, Auraniakamera tetejimari teemea, pukachi puuyakamekopua.

Eesusi chaanekapua:

—Aurani tetejimari enesaa eemea, Auraniachitia mochimii eemea, wa'achi nokaka, Riosi chiia pichikeka, ahjachi paparaka tiame. ⁴⁰ Nape eemea, sewina nookapua, no'o merinarepua, no'oo te'ta Riosi pichiwariakamera no'o nayeio, te'ta apoe no'o Noonochi inamuriaopua. Apoe

Aurania ki wa'a tiame iintomii puuua. ⁴¹ Eemea, aamo piirechi noono ihsia, yooro nokayame eemea.

Aapoeo nehjiakapua:

—Kiisi noonoeme teemea piirechio, piisi noonoo; piiripi wa'apikamera taamo paamiraa, apoe te'ta Riosiche.

⁴² Eesusia wa'a chaachapakopao, chaanekapua:

—Apoe paamira Riosio, pichiwa aamo paamira enesoo, no'o nakika uumii eemea waikao, ki sewina Riosichi no'o eenakameko tuuka, ki seenu neeea pu'kao, apoe wa'apikaite neeea. ⁴³ ¿Iiweta ki no'o pahtieme eeme? Eemea ki pahtiamepua, oowera weeechi tijoe no'o tetewapa, pukaepa ki pichikenariame eemea no'o aatanakoo chiia. ⁴⁴ Satanasipua, te'ta aamo paamiraa. Pukaepa pu'ka aamo paamirae nuurenia, nokisinare eemeapu, no'o merinare eemea, aamo paamirao wa'api wa'a e'ropapua, merijerario. Aamo paamiraa, kihta iinupua pichiwarichi simiyameo, pukaepa ki nakika tetewanipua ihta pichiwario. Ihji wistuaa, apoe wa'apichi ikika machenamepua, ihjia, wistuniame apoe noonorapua. ⁴⁵ Pukaepa wa'achi te'te eemea, ki no'o pichikekao, no'o pichiwa chiiao. ⁴⁶ ¿Aatana eeme no'o chaanetapua, akana no'o a'chi ihsiriao, na'ara iintorio? ¿Kiisi wistuame enesoo, aatia ki no'o pichiketa eemea? ⁴⁷ Riosi ahpo paamiraemea, Riosi yoorenapua. Eemea, ki yoorenapua Riosio, seenukapa aamo, paamirao.

Riosie Weratiamea ke'chu Auranikoi yasariame puuupa

⁴⁸ Isaeri tijoea chaachapakapua:

—¿Ki Saamaria tijoe muuua, reemowari yahchame amochio?

⁴⁹ Eesusia chaanekapua:

—Ka'i, ki reemowari yahchame neeea, no'o Noonochi kaawerumari yachatoame neeea; eemea wa'a chaachapakao, ki no'o yooretiam eemea.

⁵⁰ Nape neeea, ki nooe no'o weruma iintani neeea, piirechipua wa'a tiame no'o iintamea, apoepua, Riosi; apoepua chanimeria, aamo chaachapao pichiwakoo. ⁵¹ Ihji no'o chiiaa, tisiwa pichiwaripua, pichiwachitia uukamea no'o chiiao, ki tetewimapua apochio mukiwario.

⁵² Isaeri ti'tijoeria chaachapakapua waikao:

—Ehpeo pichiwa erakoame teemea, reemo na'arame yahchamekopua amochio, aamoo chiiopao: “Aata noochi paparakamea, kiisi mukumeripua.” Nape taamo ehkoriai Aurania, yooma Riosi na'nayewaturaapua tiame, yooma wahjipakamepua wa'asi.

⁵³ ¿Naakonakosa muuua epeche tiame ohjoare muuua, ki mukimeriko tuumeriwichio? ¿Ihtanakoo aamo maayamemua?

⁵⁴ Eesusia nehjiakapua:

—Nooe wa'api no'o nayewasaane no'oo aatanakoo, kihtawichio natemii puuua no'owichioo. Nape no'o Noonokamera wa'a chaanipua, no'oo aatanakoo, aamo wa'api aamo Riosiwa teewa. ⁵⁵ Nape pu'kao eemea, kiisioi ahjama te'teriai chaachapani eemea amochio. Neekamera, ahjama teereka yasitoamepua. Ki no'o Noono ahjama no'o teerewaeme tewasania, wihtumii neeeai, amochitia. Nape neeea, ahjama teerewaemepua, pu'ka cheesia ikisiam neeea. ⁵⁶ Aamo ehkoriai Aurania, tisia kaawe e'rapapua no'o machiyapao. Pichiwa no'o machika puuua, peenia e'raka no'o tetewapakapua waikao.

⁵⁷ Isaeri ya'yawichia chaachapakapua waikao:

—Ki weeka paamuamemua pehjo, ooka weerewa oosa marikioi paamupario, ¿achini tiachipa tetewako tuunamua Auranio?

⁵⁸ Eesusia chaanekapua:

—Te'ta pichiwapua no'o chiia, ki ehpesi o'inia kahtiai tiame neeea; ke'chu Auranio ki tijoeturioi pehjo, ahjakame yasitoame neeea.

⁵⁹ Waikao wa'a cheesopa Eesusio ya'yawichia tehte uusa, papaka merimo erakoaipu. Nape Eesusia, ki tetewiniamene epakaopua weerewarao, newikapua wa'ao, wa'a isaeri tiopachio machejenakaopua.

9

Eesusia ki ma'chiriame ma'chirepateria

¹ Eesusia isaeri topachi machenasaapa ti'tijoeri mochikachi uumantonioio, aaata ki ma'chiriame tewitiapua wa'ao. Ihjia, wa'api teeka naawakame eneriapua. ² Waikao aaata teeme Eesusi ajawariaa, chaanekapua:

—Masitari, ¿aatia tiichipa wa'a tiiare ihjia ki ma'chirekao, ahpo yayawa tatakoriropua wa'a tiamejuarepua, apoekosaoi tatakorikapa, wa'a tiiare puuua?

³ Eesusia taamo nehjiakapua cheeka:

—Ka'i. Kihta pu'ka wa'a tiichipua, ahpo yayawa tatakoriawichiooi, apoe wa'apioi tatakoriawichiooi; nape puuua, pukachi ikitiame ne'netepuawichioo ikitiamepua Riosi utewarieo, kaawe ihsiamekopua ki ma'chiriame sautekao, Riosi ahpo utewarieopua. ⁴ I'ka kaaweruma yoorachitia nokisimeri teemea, no'o uhjuratiame te'ta nakiyachitia, i'ka weeechi ajatoaapua pehjo. Ki wa'a nokisisiaa teeme, ki Riosi tehkiwarakamera nokisima teemea. ⁵ Neeea, i'wa wehjoarichi kahtiaa pehjo, nee inisimapua tahjetosikaopua, kaawe pahtemichioopua Riosi kaaweruma tuuyewario.

⁶ Wa'a chiiaipua pehjo, wehchi akachupaka wesosaopua, pu'ka tijoe puichi chuhchepakapua. ⁷ Wa'a yorasaopua pu'kao, chaanekapua pu'ka ki ma'chiriameo:

—Ehpeo waami aamo i'tonurepuapua Siroe tewaniachi neeroi maaniachi pusitepuapua; wa'ao, Uhjuratiame cheeka chaniwame.

Waikaopu ki ma'chiriamea wa'a i'totiapa papakosaapua ahpo puichio, ma'chiriame eenarepua Eesusie ahpo uhjuratiachio. ⁸ Waikao pu'ka waapi ohjoemea, wahjachi tiameopua machiyamea, ki ma'chiriame tetewikamea, ahpo chaachaparepua pu'kao:

—¿Ki ihjipu tijoe, ahkai ihkoriwa itaka yayasame?

⁹ Wahjachi ookapia chaachapariapua:

—Eje'e, puuupua.

Nape wahjachi pehja chaachapariapua:

—Ka'i, senu puuua, nape wa'achi tiamepua tijoe.

Nape puuu ki ma'chiriameai ma'chirepakamea, chaanerepua:

—Nee puukaitepua.

¹⁰ Aapoeo waikao, chaachaparepua:

—¿Achini iika ma'chiriamemua ehpeo?

¹¹ Waikao ki ma'chirekamea chaanerepua:

—Aaata Eesusi tewaniame iintokapua, no'o kawiyame ma'chirepatekao. Puuua, ahpo a'kae wesosapa we'eo, no'o puichio chuhchesaopua, Siroe neeroi maaniachi no'o uhjurakapua, no'o puichi papakomichioo. Wa'ao pusitesache kawiyame ma'chiriame itipikania.

¹² Waikao aapoeo chaachaparepua pu'kao:

—Ehpepe puuua, ¿akana kahtipua ihsisaa?

Sautetiamea nehjiarepua:

—Iiná. Ki tetewakania ahka akipariachio.

Parisero tijoea, utewaeme iinatukenapua, ki ma'chiriai yachapatetiame

¹³⁻¹⁴ Waikao ookapi puuu iinatukiamea, resipuniame taawechnikopa, Eesusi sautioiopua pu'ka ki ma'chirieriamero, kiisi kaawe erakoripua Eesusichio. Waikao puu tijoea, parisero pa'pamuratuamechi u'pariapua, te'ta Moisetaru nuurari ne'nesetoamechi. ¹⁵ Waikao wa'a u'pasaopua, iinatukeripua tijoeo, achini iikapa ma'chiriamekoopua pu'kao. Waikao ki ma'chirieriai sautetiamea, chaaneriapua:

—Puuu Eesusi tewaniame no'o puichi wehsara chuhchesaopua, no'o pusitemichio no'o uhjurakapua Siroe neeroi maaniachi. Wa'a iintosache, kawiyame ma'chiriame oiyamenia.

¹⁶ Wa'a chiipua, ookapi pariseroa ahpo chaachapariapua:

—Puuu tijoe wa'a iintokamea, kiisi Riosichi eenamepua wa'a teeso, kiisi iyoriamepua resipuniame taawechio.

Nape wahjachi puuua chaachapariapua:

—Nape, ki Riosichi eenamea, ¿iintotariarepua wa'a tiameo, itapiti ki maaepori tiameo?

Wa'a chaachapaapua ki napati wa'achitia inatame eneriapua, pa'pamuratuamea. ¹⁷ Waikao eenchi iinatukeripua sauteriameo:

—¿Aachin chaani muuua pu'ka tijoe aamo sauteriao?

Waikao sautetiamea, nehjiariapua pu'kao:

—Neeea, aata Riosichi eenamekotinia pu'kao.

¹⁸ Waikao puu isaeri pa'pamuratuamea, ki pichikeriapua pu'ka tijoeo ki ma'chirerio tuuyao, aata sautetiameoi, ahkasi yayawara paaesapa pichikeriapua. ¹⁹ Ihjia yayawara paaesaopua iinatukeriapua:

—¿Pichiwa ki ma'chiriame naawakame ihjipu aamo taanaa? Wa'a teerekame enesoo, ¿ihtana ikirepua?, ma'chiamepua ehpeo.

²⁰ Waikao yayawaraa nehjiariapua:

—Eje'e, te'ta nane'riame teemea, ki ma'chiriame naawakamekopua,

²¹ nape ki nane'rena teemea aata sauterioo, aatia tiachipaoi ma'chiriamekopua pu'kao. Apoekamera iinatukepuapua, puichi sautetiamera, apoe nane'reme tiamepua wa'asi, ki temarikapa wa'asi. Apoe wa'api aamo kaawe nehjiapua, pu'ka aamo iinatukeriao.

²² Yayawaraa wa'a cheeka nehjiare puuua, parisero pa'pamuratuameo majayapa, nane'riamekapa pu'kao, Eesusi Riosichi eename sauterioo tuusoo, ma'chipapuameko tuutiamekopua, napawikarichiopua wa'asi.

²³ Pukaepa yayawaraa, ahpo taanakamera iinatukenuereriapua ohso kaawe.

²⁴ Waikao parisero pa'pamuratuamea, eenechi paaesao sautetiameo, chaaneriapua:

—I'ka aamo ikiriao, Riosikamera kipuapua cheriwemao, ihji tijoe aamo sautekamea kiisi Riosi nuurari iyoriamekopua, ki nu'uti tatakoriame.

²⁵ Waikao sautekamea chaanerepua pu'kao:

—Pichiwa tatakoriame enesoo aamo chaachapachitiao, neeea ki nane'riamepua pu'kao. Nape i'kache te'ta nane'riamenia, pukerio neeea, kiisi ma'chiriamekainia, ehpeo neeea kawiyame ma'chiriamenia.

²⁶ Aapoeo eenechi iinatukeripua pehji:

—Nape, ¿ihtana aamo yoorarupua? ¿Achini iintorupua aamo tete-witepuawichio?

²⁷ Waikao puu sautetiamea, chaaneriapua pu'kao:

—Aamo chaanekasai neeepa. ¿Ki no'o inamukamekosa eeme? ¿Eenechi aamo chaanejerani eemea naaju? ¿Epeche kaawe nane'renariamea naaju, ahjachi paparanariapa eemeai naaju?

²⁸ Wa'a chhiopao sautetiameo, pa'pamuratuamea waikao, te'yariapua chaachapaka:

—Ihchiasamua pu'kao. Muukamerapu ahjachi paparamaea. Teemea, Moisetarukamera chiia oowe e'riamepua. ²⁹ Pu'kakamera nane'riame teemea, Riosie nayewetiamekopapua, nape i'ka tijoeo, kiisikoi kihta nane'riame teemea, ahka machenakameo.

³⁰ Waikao tijoe sautetiamea chaaneriapua pu'kao:

—iNaakonakosa! iKi pahtieme eemea akana o'inia eenamekoopua Eesusio, no'o puichio sautekame? ³¹ Aaataai tatakoriamea, ka'chi iika wa'a iintomeriipua, ki Riosi utewarieme enesaa. Wa'a teesoo puuu no'o sautekamea, kiisi ihta tatakoriemera puuuu. Apoekamera puuu Eesusia wa'a teesoo, Riosi utewarae no'o sautekamea, puuuu te'ta tewekachi No'no utewarira iinuemepua, Riosio te'ta ahpo utewario, ki oowe aaata tijoe ki'yamekoopua. ³² Aaata oowera tijoea, i'ka weee yasipariachisi o'inia, seenepioi ki inamuamepua, aaata sautiameoopua, ki ma'chiriameo. ³³ Wa'a tiachipao, ihji tijoea ki Riosichi eenakame enesaa, ka'chi iika iintomii puuuapu, ihtaoi i'kaka tiame iintowao. Wa'a teesoo ma'chiame apoepua, Riosichi eename.

³⁴ Waikao chaachapariapua pa'pamuratuamea:

—¿Wa'a taamo chaaniame muuuu? ¿Taamo masitiame muuuu, tísia tatakorie pochikame naawakameai?

Waikao ki ma'chiriame sautetiamea, waika o'inia u'yeretupua reesiserio, i'isaeri napawikarichi pakiniameopua.

Ki apochi iinuekapa Riosi Riosiwario, ki ma'chiriameka te'teriami

³⁵ Waikao Eesusia, pu'ka ahpo sauteria wa'a napawikarichi wa'a i'isaeri napawikarichio, ki reesiseniame inamukapaopua pakimichioo, i'yasiatiapua pu'kao. Tewisaopua iinatuketiatpua Eesusieo:

—¿Paparamae muuuupa, Riosi Tijoetukamechio?

³⁶ Sautetiamea cheekapua:

—¿Pukachi paparatate neeea, ki machiyameaipua pehjio? No'o tete-witepuapua pu'kao, no'o ahjachi paparamichioo.

³⁷ Eesusia chaanekapua waikao:

—Tetewani muuuupa pu'kao, neee puuuu apoea aamo ahjama nayewame.

³⁸ Waikao sautetiame ki ma'chiriamea, chaanekapua Eesusio:

—iNaakona! iMuuupua? iEje'e, wa'a teesoo, amochi paparamae neeea!

³⁹ Eesusia waikao, yooma ahjama ajaka inamumichioo, cheeka nayewekapua pu'kao:

—Neeea i'ka wehjoarichi eenakamenia, ti'tijoe ooweru tiame ahpo iikachi pahtetemia, aachin te'tereka mochikamekopua ahpo iikachio, Riosichi ahpo te'terewa, pukachi kaawe te'terewao ki kaawe te'terewaoi. Puuu ki ka'karumachi nokayamea, ki ma'chiriameka te'teriami puuuu, puuuu ki kaawe te'teriami epua Riosichio. Pu'kawichio eenakame neeea, ti'tijoe ooweru tiame ki ma'chiriameka te'teriami epua apochio, puhjemia pu'ka ki ma'chiriameka te'teria, noochi e'enasoo ahpo tatakoriia, cheri-wejerakao. Nape puuu ki ma'chiriameka te'teriami epua apochio, ki tetewamekapa puuuu, ahpo ki kaawe te'teria opua Riosichio, wa'api teeka itipimeriipua ahpo ki ma'chiriachitia.

⁴⁰ Wa'a chhiopao Eesusio, ookapi pa'pariserio wa'a waapi ajaka inamukamea, chaachapakapua Eesusio:

—iNaakona, ki mamachiriamekosa teemea?

⁴¹ Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Pichiwa ki mamachiriame maaeria enesaa eemea, aamo Riosichi ki kaawe te'terewa erakokao, noochi e'enamiipua aamo cheriwepuawichioo. Neeea waikao aamo cheriwemiipua aamo tatakoriwao. Nape eeme aamo mamachiriame erakoamea ki ka'karumachi te'teriaai, wa'api teereka itipimeri eemea ki mamachiriamechitia, aamo kiisi kaawe noonowiriachitia Riosichio, apoe Riosi tetewachio.

10

Po'wa ko'rerachi ichikoamea

¹ Wa'a cheeka kajusaapua Eesusia, ahpo simitewa masitewachio, i'ka masitekapua:

—Pichiwari chaaninia, ki yeetapuwachiami pakiyamea po'wa ko'rechio, ichikoameche puua; ² nape yeetapuwachiami pakiyamea, apoe tepuyakamerapua po'wao. ³ I'ka tepuyameo, wahjonenapua yeetapukiamea waikao pakisaapao tepuyamea, nayewenapua po'wao ma'chi puuanamia, yooma pipiripichi teewaka, po'waai i'ka iyenao, machika inamuamepua. ⁴ Yooma puuyanasapaa ahpo tepuyao, pahcha weritoamepua ahpo na'naritopuawichioo, tepuyamea. Waikao po'waa, na'naritoamepua pu'kao, machika inamuamekapapua ahpo yeetotoameopua. ⁵ Aaata seenu enesoo, ki na'naritomapua pu'kao, ohsotia ujumapua pukachio, ki machiyapa pu'ka seenu tijoeopua, iyenao.

⁶ I'ka wa'a tiame nayewekai Eesusia pu'ka pa'parisero pa'pamiratuameo, nape puu pa'pariseroa, kiisi pahteka inamukapua Eesusio, ahpo apochi paparapuame nayeweka chiioopua pu'kao.

Eesusi po'wa tepuyamechitiao, kaawerumara tepuyame

⁷ Waikao wa'a cheesaapa Eesusia, simitekaopua pehjo, cheekapua yooma inamuachio:

—Weruma inataka inamumitiamua i'kao. Neeepua yeetapuraa, po'wa ko'rerachi muiniachio. ⁸ Yooma no'o ke'chu eenoi e'enakamea, ahpokamera na'naritomichio ti'tijoei yeetokamea, wi'wisikuame puua, ichikoamepua tiame. Nape aaata no'o na'naritokamea, no'o puhku po'wakameka te'teriamepua, puua, ki e'waka inamukamepua pu'ka wi'wisikuame chaachapao. ⁹ Neeepua pu'ka ko'rerachi muiniamea, wa'a pakikamea no'oe tepupuame puua, tisia kaawe neesetopuamepua no'oeo, newipuatepuame puua tiaméo. Ahkaoi no'o ohjotioioopua tepuka, kihta tooremumeri puua.

¹⁰ 'Ichikowaria, na'ara iintoka ichikoemia e'enamepua, merimia, kaju ka'atamia; nape neea, ahjamichio eenakamepua, no'o korewachi enepameopua, te'ta ahjario, paarasateka kiamania. ¹¹ Neeea, kaaweruma tepuyamerania. Kaaweruma tepuyamea, ahpo mukiwachisi nehpuamepua ahpo po'wa tepuyao. ¹² Oowera natetewachi tepuyamea, ki ahpo iinuwakopa po'wao, ki kaawe tepuyamepua pu'kao, itapiti oorie naepatioopua ahpo tepuyao, piineri toisa u'mamepua po'wa tepuyao. Waikao ooraa, wa'a eenaka ko'koniamepua po'wao, chi'chiripatiamepua pu'kao. ¹³ Oowera tekipanaka tepuyamea, toisa uujumamepua pu'ka po'wa ahpo tepuyao, ka'chi e'rakapua wewekatekai, ki ahpo puhkukopua pu'kao.

¹⁴ 'Neeea, kaaweruma tepuyamerakamerania, no'o ijinuwakopa pu'kao, ahjama tiame neea, apoeai wa'achitia tiamepua noochio. ¹⁵ Neeea te'ta no'o Noonoo, wa'achitia no'o machiyao, neeai wa'achitia machiyamepua.

Neeea, no'o po'wa tepuyao, wa'achitia no'oe machiyachitia pu'kao, no'o po'wa tepuyaai wa'achitia no'o machiyamepua tiame. ¹⁶ Neeea pirenachiamio, iinuenua tiame po'wa no'o tepuyao, ki i'ka ko'rechi mochikame. I'noramierinia pu'kaol, pirenapi ko'rechi iintapamiapa, piiripi wa'api enepuawichopua tepuyameo. Aapoeopua no'o e'wekao, no'o na'naritomapua teetoachio. Wa'atiao, piiripi wa'api enemapu tepuyam-
eraa, neeche, ki aata piirechi tepuyame.

¹⁷ 'Apoe no'o Noonoa no'o nakiyamepua. No'o Noonoa i'kawichio no'o nakiyamepua: no'o ahjario no'o po'wachitia tepuyawichio pejana nehjimichiopua, wa'a iintosaapua noochio, eenechi no'o ahjatemiapa. ¹⁸ No'o ahjario aataai ki no'o u'yemepua, nooe wa'api no'o kaawe e'rachi ki'yamepua pu'kao. Neeea iinuemenia utewario noochio, no'o ahjario wahjiparichi uhjurakaio, eenechi noochi enatemia no'o ahjario. Wa'a tiameo, no'o Noonoe yahchetiamenia pu'kao.

¹⁹ Waikao eenechi ki napati wa'achitia erakoka inamukapa Eesusi chiiao, o'inekapua ahpo poanatakao. ²⁰ Muuwaemea chaachapakapua:

—Rooroikamepu ihjia chiia, itapiti na'arari yahchamepua. Nape rooroikame enesaa ihjia, ¿aatia keepuna eemea pu'kao?

²¹ Wahjachia chaachapakapua:

—Nape ihjia, kiisi na'arari yahchameka chiamepua. ¿Naakonakosa na'arari yahchameai sautetapua ki ma'chiriameo?

I'isaeri pa'pamuratuamea, ki nakika tetewamepua Eesusio

²² Seenepi simikameo Eerusarenio tuuroi taawechiamio, i'isaeri ti'tijoeria pahkotakapua, ahpo weemera tiopawichio pahkotewa.

²³ Waikao Eesusio wa'a Saromoni Arakokari teeriami oiyoioopua, ²⁴ i'isaeri ti'tijoeri pa'pamuratuamea, taamo noorepakao Eesusi iinatukekapua:

—¿Achinatiosi wa'a taamo teeremamua, ki aamo aatanako taamo nane'retekao? Amoe enesaa Riosie Weratiameo, ma'chiamie taamo chaanepuapua.

²⁵ Eesusia nehjiakapua:

—Aamosa chaanekasai neeepa, ki pichikena eemea. Yooma puuu no'o Noono utewarie no'o yooraa, no'o nayewanipua, aatanakoo; ²⁶ Nape eemea, ki no'o pichikenapua, wa'a te'te eemeapu, ki no'o tepuyakapa.

²⁷ No'o ijinuwa no'o puhku po'wachitiaa, no'o machika inamuame puua. Neeeaio, te'ta machiyamepua pu'kao, wa'a te'teriamekapaopua, aapoeo kihta seeweka no'o na'naritoamepua. ²⁸ Neeea ki'yamepua pu'kao, ahjari ki wahjiamio, ki seena aampasi wahjipaniameo, ki seenampasi wahjipameripua, puua te'ta wahjiparichio, kiisi wahjipameripua; aataai no'o seepurawaa, kiisi no'o u'yemeripua pu'kao. ²⁹ No'o Noonoa, yooma no'o na'naritoame ki'yakamepua. Puuu apoeo, epeche weruma tiamepua ki aaatachitia. Pukaepa aataai ka'chi iika u'yemetepua ahpo sekachio, no'o ki'yaopua pu'kao. ³⁰ No'o Noonoa, neea tiameo, piiripikaitepua.

³¹ Waikao, pa'pariseo pa'pamuratuamea, eenechi pasipumo o'rariaipua Eesusio, ³² nape Eesusia chaanekapua:

—Ki ookapi itapiti ka'karuma aamo tetewitekame neea, no'o Noo-
noepua. ¿Aachin tiamera pu'ka kaaweruma itapiti aamo teteweteriawi-
chio, no'o pasipunariame eemea?

³³ Waikao i'isaeri pa'pamuratuamea, chaanekapua Eesusio:

—Ka'karuma yoratiamewichioopua ka'ii, aamoo, Riosi aamo tee-
wamekopapua, taamochitia tijoekao, pu'kawichio aamo pasipunariame
teemea.

³⁴ Waikao pa'pamuratuame wa'a chaachapakopao, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¡Naakonakosa! ¡Naakonakosa ki pahtiamе eemea, wa'a chiamekopua Riosio Ehkoriami Iyoterichio? Puuuu, eee cheeriaipua aho na'nayewatura nayewakao: “Eemea, riosipua, no'o Riosio, tatanarapakapa.” ³⁵ Nane'riame teemea Ehkoriami Iyoterichi Riosi cheeriaa, pichiwakopua pu'kao, Riosio aho chiiao kiisi wihtuamekopa, teemea pu'kao kihta ka'itame tiamekopua pu'kao. Pu'ka aho na'nayewaturao riosi teewariaopua Riosia, te'ta pichiwapua, pu'ka na'nayewaturao aho chiia chu'waremichiopua ti'tijoerichi tu'tuyesikao. ³⁶ Weh, Riosi iintorioo, no'o aho chiia ti'tijoeri nayewatumichio weerakamekoipua, ¿achini iikai nekakoame eemea noochio, no'oo Riosie Tijoe Tijoetukameko tuuyoo? ³⁷ No'o yoorao, ki Riosi ihsia yoorame enesoo, ki no'o pichikepuapua no'oo, no'o Riosichi eenameko tuuyao. ³⁸ Nape no'o yoorao, Riosiche yorame tiameche enesoo, pu'kakamera pichikepuapua, puuukopua no'o ma'chitameo, te'ta no'oo aatanakoo.

³⁹ Nape isaeri pa'pamuratuamea, ki wa'a teeka pahtekapa puuuu, eenechi pasipumo orapakapua Eesusio, nape Eesusia newikapua wa'ao.

⁴⁰ Wa'a o'iniaopua waikao, paonamina Oorani akichi e'enatiapua, Waani Paatori yaajatoriachi, ti'tijoe paatoka ooweru tiame. Wa'a mochitiapua waikao paikapi taawechi. ⁴¹ Wa'a mochiniio ki ookapi ti'tijoe ooweru tiame, no'o Paamira Eesusi machimia. Ihji wa'a e'enakamea, Eesusi masitia keepusaapua, aho pu'chaachapakapua:

—Aa, wa'a teeso Waani Paatori nayewariaa i'ka tijoechi simiyameo, Waania kiisi yoorakaipua itapiti peenia ihsiwao, te'ta pichiwa cheeriamepua.

⁴² Wa'a erapakaopua, muuwaeme Eesusichi paparapakapua, Eesusi ihsiachi masiteka.

11

Rasaro mukuria nayewaniame

¹ Wa'a mochioiopua pehjo, wa'a asikapua aaata kooria Wetania mochiwachi o'inia eename. Puuuu Eesusio chaanekapua Wetania mochiwachio, tisia kokorepariata aaata Rasaro tewaniame. Ihji Rasaroa, ooka pipiniemekapua, piiripia Maaria tewaniame, piirea Marata tewaniame. ² Ihji Maariaa, Eesusi tarachi sewajuya to'wepakamekapua, aho kupae pi'weka, wakipatekame. ³ Ihji aho pipiniemea, Eesusi paaenurekapua, aho pa'chi Rasaroo kokoriopa. Puuuu aho uhjurawao, chaanenureriapua Eesusio:

—Paamira, aamo kaawe e'riaa, kokoriapua.

⁴ Eesusia, wa'a tiame inamukapao, cheekapua:

—Ihji tijoe kokorewaa, kaawerumachi kajumiitepua. Ohso kaawe, Riosi ihsywa tetewipuawichio iikamepua, aatanakoopu aho Tijoetuteriao, pukachi yasitoamekopua Riosia, apoeo.

⁵ Naatiopua, tisia nakiyame enerepua tiame, Maariao, Maratao, Rasaroopua tiame. ⁶ Wa'a tiiooi Eesusia, ooka taawe itipikapua pehjo, aho kahtiachio. ⁷ Neipa i'kaopua, ooka taawe puuyesaopua, chaanekapua taamoo aho masiterao:

—Ajasika. Siimpapuapu Uurea weechi eenechi.

⁸ Waikao teeme Eesusi masitewaraa, chaanekapua Eesusio:

—Nape isaeri ya'yawichieo, iiweta aamo merinarioi wa'ao, ¿wa'a siminaremuu eenechi?

⁹ Nape Eesusia taamo nehjiakapua:

—Pe'yachi wa'a teeremapua noochio. Wa'atioi neeea tekipanamerichepua. ¿Tepekumanapu taawe? Neeea ti'tijoeri tukapachi ohjoameo, Riosi kaaweruma tuuyewarie, tahjepamerichenia. Pu'ka tahjewarichi oiyamea, kihtae motochimapua. ¹⁰ Nape ki apochi i'toamea Riosi kaaweruma tuuyewari tahjerao, tukapachi oiyamepua, pukaepa motochimapua.

¹¹ Wa'a cheesapa Eesusia taamo chaanekapua:

—Taamo kaawe uuya tijoea, kohchiamepua, nape ehjepa wa'a ajasitioopua, pusatemania pu'kao.

¹² Waikao teeme masiteraa, chaachapakapua Eesusio:

—Wa'a teesoo, kohchiameneesaa, apoe wa'api pusamiitepua.

¹³ Nape Eesusia Rasaroo, mukukameko tuuka cheeriapua, ki oowera kohchiamekopua resipuka. Nape teemea ki pahtiamekapao, oowera kohchiamemaekapua. ¹⁴ Waikao Eesusia, eenechi taamo chaanekao, ma'chiamema taamo tuuyekapua:

—Rasaroa mukukame puua. ¹⁵ Kaawechupena ki wa'a yasarenia wa'a ikinioio, pu'ka wa'a no'o iintomeri tetewakao, epeche kaawe teeremerikopua aamowichioo, aamo no'o te'ta pichiwaatopua, no'oo te'ta aatanakoo. Nahpe naaju, siimpaka ne'netaria Rasaro i'kiriao.

¹⁶ Waikao Toomasia, taamo wahjachi masiterao, chaanekapua:

—Nahpesa naaju teemeai. Pe'yachi Eesusi ahjama ko'itaria teemeai.

Eesusi Rasaro tewaniame oijenatewa

¹⁷ Eesusi ahjama Wetania ajasitioopua, Eesusia tuuyetiapua, naao taawe i'toamekopua Rasaro mukukame katewetiachio. ¹⁸ Wetaniao, waapikopa Eerusarenio, piie keenako ku'itapi simiwachi, ¹⁹ muuwaeme e'enariapua wa'ao, Maratao, Maariaopua tiameo, kaawe erapatemia yuuwesiao, ahpo pa'chi mukuria yuuwesiwaopua. ²⁰ Marataa Eesusio, wahka ihto tuuwema inamukapao, machenariapua natepamia. Maaria ahpo kariwachi itipiriapua pehji. ²¹ Marataa natepasao, chaanekapua Eesusio:

—Paamira, i'wa aamo yasisoo, no'o pa'chia ki kiterepamiipua. ²² Nape wa'atioipua aamoo, nane'riamenia aamoo, ihtaai itaka aamo Noono Riosi nayewasoo, aamo inamumerikopua, ahkasioi ki maaepuame tiameoi.

²³ Eesusi chaanekapua:

—Aamo pa'chia eenechio, ahjamitepua.

²⁴ Marata chaanekapua:

—Nane'renania ahjamioo, nape kiteremiachioopua wa'asi taaweo, yooma wahjipakame ahjapuniachioopua.

²⁵ Eesusia chaanekapua waikao:

—Nee apoe puua, eenechi ahjaniamema ikitiamea. Neeepua tiameo, ahjari aataa yahchiameraa; noochi paparakamea, mukukaio, eenechi ahjamapua. ²⁶ Noochi paparamea, ki mukuyai pehji no'o eenoi kiteremiachi wa'asi taaweo, ki mukimapua seenepioi. ¿Wa'a tiame pichikiamemua Marata?

²⁷ Marata chaanekapua:

—Eje'e, wa'a tiame e'ramenia Paamira. Neeea aamoo, Riosie weratiameko e'riamenia aamoo, apoe Riosie Weratiame, apoe Riosi Taanarakopua tiame, ehkoriai o'iniao, enameriko tuutiame.

Eesusia naarani, Rasaro mukukatewetiachi

²⁸ Wa'a cheesapa Marataa, pe'ku enakapua ta'pechi, ahpo piini Maaria tuuyemia. Marataa, nakachi chukipakao chaaneriapua:

—Eenariapu Paamiraapa, aamo paayapu waami.

²⁹ I'ka inamukaopua, ikanati werisika eenariapua natepamia. ³⁰ Eesusia, ki pakiriai pehji mochiwachiopu. Ma'chi yasariai puuuapu Marata natepariachi. ³¹ Ahjama mochika kaawe eratiamea, wa'ami akipakopa na'naritoriapu, mukukatewetiachi simiyame maaeka, naarachemia.

³² Maariaa, Eesusi kahtiachi asisaopua, chopokorieka weripakao chaanekapua:

—Paamira, i'wa aamo yasisoo, ki kiterepamii no'o pa'chia.

³³ Eesusia, Maaria naarame tetewapaopua, ahjama e'enakemetiameo, Marata tiame, tahpitika erapaka puaipu, yuuwesipaka. ³⁴ Waikao cheekapua:

—¿Akana kateweka eeme?

Aapoeo chaachapakapua:

—Nahpeo Paamira, ne'nepuapu.

³⁵ Ajasitioopa Eesusia, nanarakapua. ³⁶ Waikao nanarakame tetewakapao, chaachapakapua:

—¿Ki teesa nakiyai teeriai, puuuai!

³⁷ Wahjachia chaachaparepu:

—Ihji ki ma'chiriame sautekamea, ¿ki itapiti iintome teeriamarepua, ki mukimichioo?

Rasaro eenechi ahjatewa

³⁸ Waikao Eesusia ajasitioopua Rasaro mukukatewetiachio, eenechi tahpitika erapakapua apochio. Rasaro tekiriatiachio, nu'uti teesotatiachikapua, tehte rahpename chihturamee to'petiame. ³⁹ Eesusia waikao aaata cheekapua:

—Ikichanaopua pu'ka tehte, se'wi weerao.

Waikao Marata kiterepakame piiniraa, chaanekapua Eesusio:

—Nape Paamira, iyanakame ujuremapu puuaa, naao taawe i'toamekapa wa'asi, i'ka ikiriachioopua.

⁴⁰ Waikao Eesusia chaanekapua Maratao:

—¿Ki aamo chaanekosane, aamoo noochi ahjachi erasoo, Riosio ki nu'unti iintomerikopua, itapiti aamo tetewimerio?

⁴¹ Waikao, ikicha werapatiapu tehte. Wa'a ikitioopa Eesusia, te'pa tewekachi ne'nepakao chaachakapua:

—Cheriwema No'noo, aamoo no'o inamuriawichioo. ⁴² Nane'riameai neea aamoo, senepi aamo no'o nayewesoo no'o inamuamekoo. Nape ehpeo neea aamoo, yooma inamumichioo, weeru nayewaka aamo chaaniamenia, pu'ka aapoeopua tiameo, nane'remichioopua no'oo, te'ta amoe no'o uhjuratiamekopia.

⁴³ Wa'a cheesapa weeru sisanakaopua, cheeka te'ta Rasaro tekitiachi ne'nepakao:

—¿Rasaróoo, machenasa wa'áaa!

⁴⁴ Waikao mukuriamea machenakapua, yooma weerewa wisasopuræ wipirika puritiame tarachisi o'inia na'pa toonorama, na'pa seekarama ahkasi móochisi nanarima. Eesusi chaanekapua waikao, wa'a ajakameo:

—¿Puhjeke wipipuriráo, oisimichioo!

Achini teeka i'yaniamé Eesusi chapipua

(*Maateo 26:1-5; Marako 14:1-2; Ruuka 22:1-2*)

⁴⁵ Muuwaeme isaeri ti'tijoeri, Maaria ahjama e'enakamea, tetewakapua wa'a iintokopao, Eesusichi paparapakapua. ⁴⁶ Nape ookapi puuu i'isaeria ki Eesusichi paparakamea, pariserochi e'enakao, yooma tuuyeriapua pu'kao,

Eesusi iintoriao. ⁴⁷ Waikao neeserosi pa'pamiratuamea, yooma ahpo na'poasaopua parisero ahjamao, chaachapariapua:

—¿Achini yorata teeme i'ka tijoeo? Ki ookapi ihsina puuuapa, itapiti ki maaenari yoorakaopua, ⁴⁸ wa'atia taamo toisoopua, yooma ti'tijoeria ahjachi pichikemerapua. Wa'a ijikisoo, tamochi e'enaka kajuka pihunamerapua rooma tijoea, taamo iyoriachioi tiopao, wehchi yachamerapua, pihunaka.

⁴⁹ Nape piiripi wa'api puua, Kaija tewaniamea pu'ka taawechiamio, te'ta ne'neserosi paamiratuameraa, cheerapua:

⁵⁰ —¿Kiisiki pahtena eemea? ¿Ki nane'renakosa eemea, ehpeche kaaweko, piiripi wa'api mukisaa yoomawichio, ki yooma mochiwari wahjipamichioopua?

⁵¹ Nape ki ahpo e'rachi wa'a cheekapua, Riosie eratetiapa wa'a cheekamepua, pu'ka paaumparichio te'ta neeserosi paamiratuao. Pukaepa wa'a tiame cheeriai Kaija. Riosia wa'a chaniteriapua Kaipao, taamoo pahtemichioopua, Eesusio, ti'tjoeri pejanaka mukimerikopua, pu'ka tatakoria kokosapumewichioo, ⁵² ki i'isaeriwichioche mukimerikopua, yooma wehjoarichiami mochikamewichioopua tiame, yooma Riosi tatanarachitia te'teriamo, pirenapi wa'api pirenaturichi, pirenatupuaichio. ⁵³ Nape ki wa'a tiame pahteriai puu pa'pariseo napawikame wa'ao, pu'ka taawechi o'inia wa'ana, nanapawiriapua a'chi teeka ahpo merimiao, chaachapamia.

⁵⁴ Pukaepa Eesusia, ki te'ta ma'chiamie oiyapua, isaeri mochikachi-amiopua, mehka wa'a o'inia siimpasao Raaini mochiwachi e'enatiapua, waapi wakiwechiamio. Wa'a itipika Eesusia waikaopua, taamo ahjamaopua masiterao.

⁵⁵ Asiyachikapua isaeri pahkotaopua, Semejenato pahkoo, muuwaeme ti'tjoeri po'poanami mochikamea, e'enariamekaipua Eerusarenio, ke'chu pahkokoikopua, ahpo Riosichi piipatepuawichioopua, wa'a nokiwamechikopua wa'ao. ⁵⁶ Waikao pahkochi e'enakamea, ahkachiami tiopachiami aajatoka chaachapariapua ahpo:

—Ihtana erakona eemea, ¿enameriare Eesusia i'wa pahkochio, ki enatarekosaoipua?

⁵⁷ Wa'a nooka ahpo chaachaparia ti'tjoeria, te'ta neeserosi pa'pamiratuamea, parisero pa'pamiratuame tiamea, nuurarioipa puuuapu, ahpo tuutiamichio aataeo Eesusio tetewisoo, chapimichioopua pu'kao.

12

Piiripi oowitiamea, Eesusi peeniajuwari to'weria (Maateo 26:6-13; Marako 14:3-9)

¹ Puhsani taawechi toioio pahko asimioio, Eesusia Wetania eenakapua eenechi, Rasaro ohjirachi, ahpo, ahjateria ta'perachi. ² Wa'ao kooame neteketiapua, aari koi'wame Eesusi kaawe e'rewawichioo. Marataa, oiya-pua ajawaka kooame, Rasara kahtiapua koaka Eesusi ahjama meesachi.

³ Maariaa Eesusio, naasipa kiiro tisia nateyame uusapa peeniajurao, apoche narato sewajuyamee netetiame, tarachi to'wekaopua, ahpo kupae pi'wekapua wakipateka. Ihji peeniakame e'oniraa, yoomachi karichi mu'ikapua. ⁴ Nape Uurasi Ihkariótea, piiripi Eesusi wa'api masiteraa, noriwi iintomeria pu'kao, cheekapua:

⁵ —¿Achini iikai ki nehjiretupua ohso kaawe, paika sienta taawechi yowiwamechi, ahjae ku'ipuaichioo, kihta iinuwaeme ko'kometiwichio?

⁶ Uurasia, ki tesiwa te'tiame cheriwiiai cheeriapuapu, ichikoapa cheeriapua toomi, ahpo neesetoapua, katewetenia. ⁷ Eesusia chiipua:

—Ka'te a'chi chaane pu'kao. Tooa pu'kao, enemapu no'o kiterepamichio, kateweriai i'ka peenijurao. ⁸ Tesiwa erakoamea, wa'api iintumerapua, nape no'oo, ki yooma taawechi amochi iinuemera eemea.

Rasaro meripua ahpo katewewa

⁹ Isaeri ti'tijoeri muuwaamea, nane'rekapao Eesusio, Rasaro ta'perachi kahtiameko, muuwaame e'enakapua wa'ao, nape ki Eesusiche ne'nemia, Rasaro ne'nemia tiame, Eesusio pu'kao, ahjateria eenechi. ¹⁰ Pu'ka ahjateretiawichio, neeserosi pa'pamiratuamea, i'yasikapua tiame a'chi teeka ahpo merimiaopua Rasaroo, ¹¹ Rasaro ikitiamewichioopua, muuwaame Eesusikamera na'naritokopa, ahpo neeserosi pa'pamuratuame ma-sitiaopua, toaka.

Eesusi Eerusareni pakiniame

(Maateo 21:1-11; Marako 11:1-11; Ruuka 19:28-40)

¹² Pu'ka meereo, Eesusi Rasaro oijenateria chaachapaniamea, ahkasi Eerusareni yooma mochiwachi nane'reretiapua, mehtakao. Pukaepa muuwaame Eerusareni pahkochi e'enakamea, Eesusi Eerusareni asiyame inamukapaopua, ¹³ tahku saawara tehpunasaopua, kuhsi saawaame tiame, ma'chi muirachi puuyeriapua Eesusi natepamia. Eesusi natepasaa-pua, ahjama nokisikaopua, weeru siinakosiapua chaachapakao:

—¡Taamo Riosiii! ¡Taamo Riosiii! ¡Taamo newipatesaaa! ¡Taamo newipatesaaa! ¡Kaawechupena Riosichi o'inia eenamemua! ¡Kaawechupena yawichi enemerimua i'isaerichio ti'tijoechi!

¹⁴ Eesusia uuru taamo i'yakeriachi yasitooa, Ehkoriai Iyoterichi chiia ikiriapua, pichiwa wa'a tiame ikipua, machenariapua. Ehkoriai Riosi Iyoteria, eee cheeriaipua:

¹⁵ Ka'te majawemua, Siioni Riosi mochiwaria.

Nee, wa'a ihtonapa aamo te'ta yawichia, uuru taanarachi yasitoka.

¹⁶ I'ka wa'a tiame uuruchi ihtotiameo, pukeri simiyachio, ki pahteriai teemea, nape neipa taamo Paamira Eesusi no'rasoopua tewekachio, waikapa inatepatiapua, Ehkoriai Iyoterio pu'ka naewaka cheerioopua.

¹⁷ Puu muuwaame ti'tijoe ooweru tiamea, Eesusie Rasaro oijenatetiame tetewikamea, Eerusareni nonorasaapua, yooma tuuyeriaipua Eesusi iintoria ahpo tetewariapua, Rasaro oijenatekaopua. ¹⁸ Wa'a tiame inamukapaopua Eesusi iintoriao, pahteriapua waikao Eesusio te'ta weruma tiamekopapua pu'kao. Pukaepa muuwaame natepamia puuyakamepua. ¹⁹ Pa'parisero pa'pamiratuamea, wa'a Wetania nonorakame inamukapaopua, Eesusi Rasaro oijenateriao, chaachapariapua ahpoo:

—Nee, yoomahka ti'tijoea, ooweruapua tiameo, Eesusikamera pu'sereka tetewamepua. Kihta yorame te'teriami teemeapa, ti'tijoeri teewetepuameopua, i'ka Eesusichi paparaniameo.

Eesusi i'yaniamе naye-wemia, ri'rieko ti'tijoe

²⁰ Eerusareni pahkochi e'enakamechio, ri'rieko ti'tijoeri tiame e'enariapua ookapi. ²¹ Ihjia, Eeripe piiripi Eesusi ajawaria naeepariapua, We'saira ohjoeme Arirea weechi. Puu ri'riekoa chaanekapua Eeripeo:

—Paamira, machinariai teemea, Eesusio.

²² Waikao Eeripea, Anteresi tuuyesaopua, pirena e'enaka tuuyekapua Eesusio. ²³ Waikao Eesusia chaanekapua:

—Kaawepua, e'enanuremitiapua pu'kao, keepumichiopua no'o ti'tijoeri nayewiao.

Waikao Eesusia yooma ti'tijoeri nayewekao, o'inekapua cheekao:

—Asikame neeepa, tetewipuwachioo no'o te'ta weruma iintomiao. Pukaepa ehpeo neeea yooma aamoo, no'o ikimiachi simiyame nayewemania, yooma no'o ku'we ikimeria, no'o te'ta aatanakooko ma'chitameripua. ²⁴ Ihji no'o ikimia chiia, kiisi wehchi wichimeripua. Neeea no'o ikimiaa, piiripi tiiriko pahchiraka teeremeripua. Ki mukusaa puuu tiiriko pahchiraa, piiripi wa'api teereka itipimeripua, ki muuweka; nape echitia mukisaapua wehtereo, ki ookapi muuwemeripua, taakekao. ²⁵ Aaata i'ka weeechi ahjari epeche te'ta nateyamechitia tetewamea, ki Riosikamera ahjari ahpo kianariachitia, wekatemeripua pu'ka te'ta ahjari Riosie ahpo kianarewaopua. Nape ki epeche nateyame tetewamea i'ka wehjoari ahjario, ki pu'ka ahjarichitia ahpo kianareniao Riosie, kiapuamepua pu'ka te'ta ahjario Riosie ahpo kianarewaopua, pu'ka te'ta ahjari ki wahjiamesi ahjaniameopua. ²⁶ Aaata piire no'o yorakeka yasinariamea, noochi enamitiapua; ahkaoi no'o kahtioi no'o yorakeka yasitoameo, no'o Noonoo, kaawe no'o ihsikame tetewimapua pu'kao.

Eesusia ahpo mukimia chaanipua

²⁷ Ehpe neeea i'ka no'o ikimia, ki nu'uti tahpitika erapaninia. Nape ζ ihitana chanitania i'kao no'o ikimiao: “No'o Noonoo, no'o apechunamitia i'ka no'o ikimiao”, cheetarena naaju? Ka'inia pu'kao, pu'kawichio eenakamenia i'ka wehjoarichio, i'ka ti'tijoechio.

²⁸ —Ohso kaawe no'o Noonoo, aamo iintonariakamera iintopuapua no'oeo —wa'a tiame inatamenia.

Waikao tepoona o'inia cheechaniapua:

—Neeea no'o amoe iintonariao, o'inekame neeepa amoe iintokao; iiweta simitiame neea pehjo, amochi iintokao.

²⁹ Waikao ki ookapi wa'ami ajakame ti'tijoe ooweru tiamea, te'teoko tu'tuikapua. Wahjachia, Riosi ku'iwari Eesusi nayewerio chaachapapua.

³⁰ Nape Eesusia chaanekapua wa'a chaachapameo:

—Aamo tewekachi inamuriaa, ki no'owichiokamera simiyamepua, aamowichiokamera simiyamepua, aamoo tetewimichio, Apoe no'o Noonoo, no'o ahjama nayewamekopua. ³¹ Tisia waapi teetoamepua naatia, puuu na'arari noonorao, newitopuachio. Puuu na'arari nokinarepuawichio pa'pasuame ti'tijoe yomachi wehjoarichio, ma'chi ipapuameopua Riosi tetewachio. ³² Waikao yooma no'o Noonoo iintonareria iintosoopa noochio, no'o apechunatioopua no'o Noonoo, yooma aata te'ta pichiwa no'o ijinuwaa, yooma te'ta ahsieme nateteme wa'asi, itipimeripua yooma ihta tatakoriamea.

³³ Pu'ka wa'a cheeka nayewaria Eesusia, ahpo a'chi teeka meripuame nayewaka cheerepua, ahpoo kurusichi chuchaka apechunaka meripuame.

³⁴ Waikao keepuameraa chaachapakapua Eesusio:

—Nee, ζ nape ki senepi wa'apitia ahjamerikaipua Riosie Weratiamea, Ehkoriai Iyoteri chiiachitia? ζ Achini wa'a chaanimua pu'kao, apechunaka meripuameko tuukao meripuaichio, pu'ka Tijoe Tijoe tukameopua? ζ Aatanakosapu puuu Tijoe Tijoe tukamea, ki muuu enesaa?

³⁵ Eesusia chaanekapua:

—Nee Apoepua, nape i'wa no'o kahtioipua pehjo aamo tahjewachitia, ohso kaawe no'o chiiakamera pichikepuapua, ki aamo chapipuai-chio tukaparieo. Puuu tukaparie chapitiamea, ki ma'chiriame puuu

Riosi tahjewachi teerepuameo. ³⁶ Tahjewarikamera pichikeka mochtitop-uapua, iiweta amochi tiioipua pehji Riosi te'ta pichiware tahjewao. Wa'a tiame enepasaa eemea, Riosi tahjewarachi mochtioame enemapua.

I'ka cheesapa Eesusia, wa'ami akipakapua noriwi, pu'ka ti'tjoerio, toisa.

Aatia tiichipa ki Eesusichi paparakame ti'tjoeria

³⁷ Puuu ti'tjoeria Eesusio, ki ookapi ki maaenari yoorakameoipua ahpo tetewachio, wa'atia itipikapua, ki ahjachi paparaka. ³⁸ Ihji wa'a ikitiamea ki Eesusichi paparaka, pu'ka cheeka cheeriai Isaiatarua, Ehkoriaami ahpo Iyoterichio:

Paamira, ¿nape aatana pichikekamepua,
amochi simiyame taamo nayewariao?

¿Aatana amochi eenakamepua,
ahpo tatakoria cheriwepuawichio?

³⁹ Wa'a te'tiapapua, ki machika Eesusio aatanakoo, ki eenarepua pu'kao ahjachi paparaka. Ehkoriaami Isaiia pu'kao, wa'achi cheeriamepua tiame ahpo iyoterichio, eee cheekao:

⁴⁰ Riosia ki apochi e'enanarekameopua ahpo tatakoria cheriwepuawichio,

wa'apitia toare Riosia,
ahpo ki mamachiriamechitia
peewaeme te'teriamechiopua iikachio;
i'ka iikarachiopua peewame enemichiopua.

Wa'a te'teriamekapa puua,
kiisi e'wakapa puua,
Riosi apochi paaewao,
kiisi machika tetewamepua apochi kiisi ka'karuma te'teriaio,
pukaepa ki noochi e'ename puua,
no'o cheriwekemichiopua ahpo tatakoria.

⁴¹ Ehkoriaami Isaiia, waika o'inia tetewikaopua Riosio ki nu'uti tisia peenia tiame iintomiaopua ahpo Taanachi Eesusiopua, ti'tjoeri tatakoria te'ta cho'wepuawichiopua, wa'a cheeka iyotere puua ahpo Ehkoriaami Iyoterichio.

⁴² Nape wa'a te'tereriio i'kao, wahjachia, muuwaeme pichikeriapua wa'ao, wa'api wa'ao i'isaeri pa'pamurakaipua tiameo. Nape ki chaachariapua, seewiapaopua pariseroo, ahpo ma'chipapuameopua napawikarichio;

⁴³ Wa'atia ahpo iintare puuapu, ohso kaawe tjoekameraa ahpo kaawe e'rewa nakire puuapu, ki Riosi.

Eesusi naawesaria ti'tjoeri wenejiwa

⁴⁴ Eesusia weeru nayewakao cheekapua:

—Noochi paparamea, no'o uhjurakamechi paparamepua tiame, wa'apichi. ⁴⁵ No'o tetewamea, no'o Noono tetewamepua wa'api, apoe te'ta no'o uhjurakamera. ⁴⁶ Tahjewarichitia eenakame neea weechio, noochi pichikekameo ki tatakoria tukapachi oimichiopua wa'asi. ⁴⁷ No'o keepukai ki yoorekameo, ka'chi yoromania pu'kao; ki pu'kachi eenakame neea, newipatenia eenakamenia ohso kaawe. ⁴⁸ No'o ehpeo ki nakika tetewikamea, no'o chiiaoi tiameo, pu'ka wahjipachi taawechi wa'asi, enemera no'o chiia aamo wenejiao, aamo te'tia kateweniachio. ⁴⁹ No'o nayewaa, ki nooe chiia puua, apoe no'o Noono no'o uhjurakame, no'o ki'yaria puua, no'oo aamo chaanemichioo. ⁵⁰ Nane'renania, pu'ka no'o Noono no'o ki'yaria aamo chaanemichioo, aamo ki wahjiam

ahjariwawichiokopua pu'kao. Pukaepa wa'atiame naawesari aamoo, tuuyesina neeea, te'ta wa'achi chiiame, no'oo kiasinia, no'o Noonoeo.

13

Eesusia aho ma'masitia tarachi papakona

¹ Ke'chu pahkokoi Semejenato pahkoo, nane'riame enere Eesusia, asiriamekopua aho Noonochi siimerikoopua, i'ka weee toakaopua. Eesusia taamo aho ajawariao, tisia taamo nakika yasitoamekaipua, ahkasi wa'a teereka mukukamepua.

² Ke'chu taamo koaka mochipanioio, Uurasi Ihkariôte Siimoni taanaraa, riaorósie usuwetiapa aho iikachio, noriwi nehjimo orapariapua Eesusio. ³ Eesusia, yooma nane'riamekapaopua, aho Noonoe yooma ihta aho iintomia kiatiamekoopua reesiseri, nane'riamekapua tiameo, aho Noonochi no'ramerikopaopua tiame, aho ma'masitia neesetorichi tooemo eraparepua, yooma aho Noonoe weeechi tehkiwaopua. ⁴ Wa'a erapakapaopua Eesusia, werisika koi'rachio, aho ampawakira pujisaopua, ⁵ neeroi neropetorichi toasaopua, wisasori ahjae wakipateniame kaichi chuchakapua. Wa'a ikisaopua yasipakaopua, taamo aho ajawaria ma'masitia tarachi taamo o'inekapua papakokao, yooma taamo pipiripio.

⁶ Nape Peerochi asitioiopua aho tarachi papakopuameo, chaanekapua Eesusio:

—¿Neeekosa tiame, no'o Paamira?

⁷ Eesusi nehjiakapua:

—Eje'e. Ehpeo ki pahtiami eemea i'ka aamo no'o papakooa, nape ehjepa neipatakirio pahtemeri eemea.

⁸ Peeroa aho wa'inekaipua chaaneka:

—Ka'i neeea no'o Paamira, Kiisi no'o toima neeea no'o Paamira.

Nape Eesusi chaanekapua:

—Ki no'o aamo papakosoo, kihta teeremapua noochio.

⁹ Waikao Siimoni Peeroa, chaanekapua:

—Aa, wa'a teresoo Paamira, yooma no'o uupepapua sekachiami tiame, nanarisichiami tiame.

¹⁰ Wa'a chiopa Peeroo, Eesusia chaanekapua:

—Pukeri uupakameapa, tarachiche papakonia nahkipua. Piipakame eemeapa wa'asi, nape ki yoomahka.

¹¹ Eesusia nane'riapa wa'a cheekapua, aatanakoopua aho noriwi na'ara yorameriopua.

¹² Neipa yooma kajusaopua papakokao, eenechi chuchasapa aho ampawakirao, eenechi yasipakapua aho yasariachi. Wa'a ikisaopua chaanekapua taamoo aho ma'masiterao:

—¿Pahtena eemea ihtanakoopua i'ka no'o iintoriao? ¹³ Eemea no'oo, aamo Masitariwa teewamepua, aamo Paamirawa tiame. Pichiwa chaachapame eemea pu'kao, pichiwa puu neeea aamowichioo. ¹⁴ Weh, neeea te'ta aamo Masitarikaipua te'ta aamo Paamirawa, neeea ki weruma no'o uukaopua aamo tarachi papakokame enesoopua, eemea noochitiao, wa'achitia aamo ki weruma uuniam te'terepuapua. ¹⁵ Neeea aamo tarachi papakokamepua, aamoo no'oo ki weruma no'o uuya, aamo tetewimichiopua, aamoo wa'achi te'teretomichiopua, ki weruma aamo uuka. ¹⁶ Eemea inataka inamumitiapua i'kao: aaataai ki epeche weruma tiamepua aho teekochio; aaata uhjuratiameai, ki epeche weruma tiamepua aho uhjurakamechioi. ¹⁷ I'ka pahtekame enesaa eemea, tisia

ta'iria mochtomeri eemea, aamoo ki aamo weruma uuka mochtotoame enesoo.

¹⁸ Neeea aamoo, ki yoomahka te'ta piipakameko tuuriao, pichiwa wa'a tiameepua, tetewamekapa neeea no'o ajawariao iikachio. Nane'riamenia piiripi eeme no'o ajawariao, kiisi kaawe iintomerikopua noochio. Nape ihji wa'a tiame iintomeria, wa'a tiame tetewitiapa ehkoriaami o'iniao, wa'a tiame iintomeripua. Ehkoriaami Riosi nayewaturao, wa'a tiame iintopuame tetewika chaachapariopua, Ehkoriaami Iyoterichioopua, eee chaachapaka iyoteriaopua: "Piiripi puuu no'o ahjama oiyamea, no'o pukamina na'ara iintokameepua." ¹⁹ I'ka wa'a tiame aamo chaanenania, ke'chu wa'a tiame no'o ikiyoioopua, aamo nane'remichioopua no'oo, yomatiamie no'o ikimiao, tetewamekopua. Neeea Apoepua te'ta neeea, te'ta ihtaoi tetewameopua ke'chu ikiniameoipua pehji. ²⁰ Eemea i'ka pichiwari no'o cheemiao, inataka keepupuapua: No'o uhjurakame kaawe uuka tetewamea, no'o kaawe uuka tetewamepua tiame; no'o kaawe uuka tetewamea, no'o uhjurakame kaawe tetewamepua tiame.

Eesusia Uurasi ahpo noriwi ihsimio tuuna

(Maateo 26:20-25; Marako 14:17-21; Ruuka 22:21-23)

²¹ Wa'a cheesaopua Eesusia, iiyana erapaka apochioopua, taamo chaanekapua:

—Pichiwa simiyame ihjia, piiripi eemea, nanaaramechi no'o nehjimera-pua noriwi.

²² Waikao teemea, tahpitika erakokao, nenekuti taamo ne'nepakapua: "¿Aatanakamera ohjoare teemea?", taamo erakoka. ²³ Waikao no'oo, Eesusie epeche nakiwa eraniameo, chokichi kahtiamekopa pu'kao, ²⁴ Siimoni Peero tewaniamea, sekae no'o naewakapua, ihchi no'o iinatukenurakapua pu'kao, aatanakamerakopua. ²⁵ Waikaonia waapi chukipakao:

—¿Aatanakameraju no'o Paamira? —chaaneka iinatuwekania.

²⁶ Waikao Eesusia, ihchi no'o cheekapua:

—Ihji paani ichuka saampatesa no'oo ki'ya, puuu enemapua.

Wa'a cheesapa, Uurasi ki'yakapua paani ichuka saampatesa, Siimoni Ihkariote taanarakapua. ²⁷ Neipa pu'ka paani iintotioioopua, Uurasia apochi pakiteriapua Satanasio, ahpo na'ara iintomichioopua. Wa'a iikopa Uurasio Eesusia chaanekapua:

—Uurasi, yaapi werisika siinka, iintomitiapua pu'ka aamo iintonareka kahtiao.

²⁸ Nape piiripiai wahjachi teemea, Eesusi ahjama koayamea, kiisi pahtekapua aatia tiachipa Eesusio, wa'a chaaneriamekopua Uurasio. Neeche pahtekamepua pu'kao. ²⁹ Puuu wahjachia, poanachi tarimia siinkameko erakoopua, itapiti taripua pahkowichioo, aata tesiwewa te'tiamewichioo, ihkokepuamekoioopua. Wa'a erakokamekapua Uurasio, puuu iintotoamekopapua, taamo toomi na'poasika kiasiriaopua. ³⁰ Waikao Uurasia, ikanati ahpo paani chi'wanetiame ichuka ko'kosaapua, simikapua waikao wa'asi ahpo iintomia yoramiaopua. I'ka Uurasi simioioopua, tukaokapua wa'asio.

Weemera nuurari

³¹ Neipa Uurasi simisoopua Eesusia taamo chaanekapua:

—Ehpe tetewipua neeea, te'ta peenia tiame no'o iintomerio; te'ta peeniatime tetewipuaameopua tiame, te'ta no'o Noono inatariaopua no'o iintomiaopua. ³² Neeea no'o iintomiaeo, No'o Noono tisia peeniatime inataria, Apoe no'o Noono tisia peeniatime inatariao,

no'o iintoriae tetewitemapua pu'kao, ti'tijoe ooweru tiame tatakoririao, ahsieme natetetiamie itipiniame tetewitekao. Ehpe wa'api tukawarichi iintopuamepua wa'asi. ³³ Eeme no'o kukuchiwa, kihta itipina neeepa aamo ahjama yasimiaopa. No'o i'yama eemea i'yao, nape ki no'o teimapua. No'o simiyachio eemea, ka'chi iika siimpamete eemea, isaeri ya'yawichioi wa'achi chaanekamenia no'o iinatukekoopua. ³⁴ Ehpeo neeea, tisia aamo nakiyao, tisia kaawe aamo nakika mochitojeraninia. ³⁵ Wa'a te'teretoka aamo mochitosoo, yooma ti'tijoea ooweru tiamea, amochi tetewimeri eemea no'o masiteriao, no'o aamo kaawe nakika mochitoniamemo.

Eesusia ahpo ka'itapoti Peeroe

(*Maateo 26:31-35; Marako 14:27-31; Ruuka 22:31-34*)

³⁶ Siimoni Peero teewaemea, ka'chi iika ahjama siimpuame inatakaopua pehjo, chaaneka iinatukekapua Eesusio:

—¿Akana akipatamua Paamira, ka'chi aamo ahjama siimenia?

Eesusia chaaneka nehjiakapua:

—No'o simiyachio ehpeo, ka'chi iika no'o na'naritomerimua pehjo, nape piie taawechiope.

³⁷ Peeroa waikao utewa cheeka iinatukekapua eenechi:

—Nape Paamira, ¿aatia tiachipa ki siimetenia? Nape Paamira, kiisi ka'chi e'ramenia ahkasi mukukainia, aamo nehpuwachio.

³⁸ Peero wa'a chiiopa chaaneka Eesusia:

—Wa'a chiiamemua chiiiao, nape neeea aamo chaanenapua, ke'chu kusuyoi totori oowirao pa'a piario, paisa simiyame no'o ka'itameri muuua, kiisi no'o machiyo tuuka. ¿Pichiwa wa'a e'ramemua aamo chiiia?

14

Eesusia Noonochi pooe

¹ Eesusia wa'a chaanesa Peeroo, yooma taamo ahpo ma'masiterao chaanekapua:

—Ka'te yuuwesi, no'o siimo tuuyoio, noochi ahjachi e'arakache mochipua-pua ohso kaawe, Apoe no'o Noono Riosichi tiame. ² No'o Noono tewekachi kahtiachio, ki ookapi iintunapua ahka mochipuachio. Ki wa'a teeresoo, ki cheemiinia wa'a simika aamowichio katewemio tuuyao, yooma pipiripi ahka aamo mochimiachipua. ³ Ehpe ki tehpe simisao, ahkasi aamowichio katewesapa enamania eenechi, wa'a aamo i'tomaniapua no'o ahjama, no'o ahjama mochimichipua waikao, ahka no'o te'ta kahtiachi; ⁴ Nane'riame eemeapa, achini teeka asipuameo wa'ao.

⁵ Toomasia chaanekapua waikao:

—Nape Paamira, ¿achini nokaka asita teemea wa'ao, kiisi nane'renaoi teemea wa'a poeoi, ahka aamo simiyachipua?

⁶ Eesusia chaanekapua:

—Neeekamerapua puuu pooea, no'o yasimiachi asitemeria; neecheepua te'ta pichiwari aamo tuuyekamea; neecheepua tiameo, te'ta ahjari ki'yameraa, ahkasi ki wahjiamesio. Aawataai ki asima no'o No'nochio, ki no'oeo. ⁷ No'oo te'ta machiyame enesaa eemea, no'o Noono tiame, te'ta machimii eemea. Machikamekai eemeapa no'o Noonoo, noochi tetewaka ohjoamekai eemeapa no'o Noonoo.

⁸ Eeripea waikao chaanekapua:

—Nape Paamira, ahjama ohjoamekai teresaa teeme, ¿achinikai ki tetewame teemea? Taamo tetewitesao naaju. Tetewisaa teemea pu'kao, tisiwa kaawe erakomii teemea waikao.

⁹ Eesusia waikao chaanekapua:

—¿Kiisikosa no'o machika tetewame muuua Eeripe, ki ehpesi no'o aamo ahjama oiyo? ¿Aatia tiachipa aamo tetewitejerata eemea no'o No'noo? Neeekamera puuua, Apoe no'o Noonoo; no'o tetewamea, apoe no'o Noonoo tetewamepua. ¹⁰ ¿Ki pichikiamekosa eemea no'o tiario no'o Noonochi tiamekopua, apoe no'o Noonoo tiario noochi tiamekoopua? No'o nayewao ki nooe chiamepua, weechi tijoechitiao, no'o Noonoo noochi tiamekapao, apoekaitepua noochi chiao.

¹¹ Waikao Eesusia yooma taamoo, chaanekapua:

—No'o pichikepuapua no'o chiiao, no'oo no'o Noonochi kahtiamekopua, apoe no'o Noonoo, noochi kahtiamekopua wa'achitia. Ki no'o chiia pichikesaa, no'o ihsiao pichikepuapua, apoe no'o Noonoo noochi ihsia. ¹² Pichiwa chaaninia, aataai noochi paparamea, no'o Noonoo tehkiwa no'o inisia teetomeripua, apoepечи no'o Noonochi paparamichio ti'tijoe paajuteka, ooweru wa'achitia. Nape puu apoepечia, epeche muuwaeme paajutemeri ki noochitia no'o Noonochio, no'oo no'o no'ramerikopa no'o Noonochio. ¹³ Eemea aata no'o Noonochi enatekamea aata tatakoria cheriwepuawichio, ihtaai tatakoria no'o Noonoe cheriwepo tuuka m-sitemeripua, nape no'o ahpowichio no'o kurusichi mukuriae natetewachi itaka. No'o kurusichi mukuria ki ookapiwichio tatakoria nateteka, no'o Noonoo tisia peenia tiame inataria puuua, yooma wehjoarichi mochikamewichio, tetewimichio. ¹⁴ Ihtaai ahpo cheriwepuawichio noochi eenakameo, cheriwemachenia pu'kao, nape ahpowichio no'o iintoriae natetewachitia, noochi itasoopua.

Eesusia Riosi Riosiwari Te'ta Piipari uhjuramo tuuya

¹⁵ 'No'o nakiyame enesaa eemea, no'o e'weka mochtipuapua, no'o aamo nuuria. ¹⁶ Wa'a aamo te'tereka mochtipao, no'o Noonoo nayewemania aamo uhjuremichioopua ahpo Riosiwarioopua, aamo ahjama teetomichioopua ki wahjiameso, aamo ku'isimichioopua aamo teetowachio, yooma ihta aamo nakiyachisio, aamo oisa erapatesimichioopua tiamé. ¹⁷ Puu iintomeripua amochio, te'ta pichiwari tiamera pahetekao. I'wache weechi nokiwame pu'seramea, ki kaawerumachiche mochtionariamea, ka'chi iika uumeripua pu'ka no'o Noonoo Riosiwari ku'iwarao, ki uuka tetewamekopa puuua, no'o Noonoo ahpo kiamiao. Eemekamera kiatiamepa pu'ka Riosiwari, puuua epeche ku'iwa yasitomeripua yooma pipiripichi amochio, ki wahjiamé aamo ku'isimeripua no'oo no'rasoopua. ¹⁸ Ka'chitia taawechi aamo piineri toyai neea neesetokao; eenechi enamerikaite neea, pu'ka wa'api Riosiwari amochi yahhamechi, nooe amochi yasitomiaopua, ki wahjiamé amochi te'ta ku'isimia. ¹⁹ Ki mehka toiaitepua, i'ka weechi mochtikame ki ka'karumao, ki oosa no'o tetewimiachioopua i'ka weechio, nape eemea noochi te'teretokamea, eenechi no'o tetewimiitepua no'oo oijenasocheo pehjo. Neeea wahjipaniamé newitosaapua, kajuyachi taawechio, aamoo wahjipakamekoipua, eenechi aamo ahjatemanía. ²⁰ Nape eenechi no'o ahjakame tetewapaopua ke'chu no'o no'roipua tewekachio, pahtemeri eemea waikao, pichiwa No'noochi enamekopua, no'o Noonoo neeepua tiameo, piiripi wa'apikai tiioopua. Waika waanamio, eemea no'o ahjamao piiripi wa'apika teeremeripua, no'oo amochi teetamekopua no'o Riosiwario. ²¹ No'o nuuraria kaawe neesetoka i'toamea, pichiwa no'o nakiyame puuua. Wa'a teeka no'o nakiyameo, no'o Noonoo tisia nakiyamepua pu'kao. Pu'ka wa'a te'teriaméchi, no'o Noonoo neea tiameo, pukachi taamo tetewitepua, piiripichitia, Riosi Riosiwari.

²² Waikao Uurasia, nape ki Ihkarióte Uurasia, iinatukekapua:

—Paamira, zaatia taamoche taamo tetewitetaumua, ki aamo paparamoopua ka'i?

²³ Eesusia, nehjiakao chaanekapua:

—Aamoo noochi paparasoopua, no'o Noonoo neea tiameo, piiripichitia yasitomeripua amochio. ²⁴ Nape ki no'o nakiyamechiopua kihta yasitomeri teeme pukachio, ki no'o e'weka yasitoamekopua pu'kao, no'oo, no'o Noonooche chiia nayewerioipua. Ihji no'o chiia aamo inamuaa, apoe no'o Noonoo naawesa puuua, apoe wa'api i'ka weeechi no'o uhjurakame, ahpo noochi nayewa inamupuawichioipua.

²⁵ 'Neeea iiweta aamo ahjama kahtiaapua pehjiio, i'ka yooma aamo tuuyamepua. ²⁶ Nape no'o Noonoochi no'rasoopua, no'o Riosiwariie ihsimania aamo ku'ikao, no'o Noonoo aamochi uhjuramiamia. No'o Riosiwariie ihsimania aamo tuuyekao, yooma itapiti aamo masitiachio, yooma no'o aamo masiteria, inatepatesika.

²⁷ 'Neeea te'ta kaawe erapari aamo ki'yamepua, ki weeechi mochikame kaawe erapari ki'yamechitia. No'o aamo kaawe erapari ki'yaa, no'o wa'api kaawe erapari iinuekapua. Pukaepa no'o kaawe erapari iinuemea, kihta yuuwesipuapua no'o simiyawichioo, itapiti seewekaoipua a'chi teeremiaopua, no'o ikimiaoipua ku'we. ²⁸ Eemea, no'o inamukame eemeapa no'o siimio tuuriamekoo, nape eenechi amochio yasimia enameriko tuuriao. Noochi paparamea, no'o te'ta nakiyame enesaa, kaawe erakomete puuua kihta yuuwesika no'owichioo, no'o Noonoochi simiyaa, amochi enamiaapa eenechi wa'a no'o simiyopa, nape Riosi Riosiwariichi, yomachi amochi yasitome teereniamechi Riosiwariichi. No'o Noonoo Riosiwariichi yasipasaapa neea, ahkaoi teeremeri neea no'o Noonoo Riosiwariie yasitaoe, ki weeechi no'o weerewae yasitoriachitia. ²⁹ Ke'chu ikiyoi i'ka, yooma aamoo chaanenania, i'ka wa'a tiame ikisooipua, pichiwa no'o cheerio erakomichioipua aamoo, wa'a erakoapa eemea, kihta seeweka noochi paparaka mochifomichioipua i'ka weeechio, noochiche ahjachi erakoka.

³⁰ 'Ki tehpe toina neeepa ki no'o aamo nayeweka yasimiaopua wa'asi, waapi ihtona tukaparichi ye'kameapa, puuu te'ta no'o na'ara yoramaria, apoe te'ta Satanasi tewaniamea, puuua te'ta ki ka'karuma nokayamera, noonora. Puuua kiisi iinuekaitepua apochio, no'ochi newitomiaopua, ³¹ nape yooma ti'tijoeri nane'remichio no'oo, tisia nakiyamekopua no'o Noonoo, pu'ka iintomo e'raria iintomania ehpeo, no'o Noonoo tisia e'weka. Werisisa, nahpe.

15

Eesusi te'ta pichiwari panijuwari

¹ Wa'a o'inia puuyatioioipua, poeechi nokisinioio Eesusia, eee cheesika taamo masitesikapua, ahjama nokisinioio:

—Neeea, uuwa echitiamepua, no'o echakamea, apoe no'o Noonopua. ² Yooma no'o paanira ki taakiamoo, tehpuchenapua pu'kao; nape kaawe taakiamoo, katewekenapua pu'kao, charewa ki ka'karumao puhjeneka, epeche taakemichioopua. ³ Eemea, cheriwetiame eemeapa tatakorio, piipaka itipikame, amochi uukapa muuua no'o cheeriao, pichikeka. ⁴ Wa'a aamo te'teresoopua noochio, wa'achi teerema neeeai amochio, amochi yasimania. Yooma uuwa paaniraa, ki ihchiam eenesaa, kihta taakemapua. Wa'achi te'terena eemeai noochioi, ki noochi ihcheka te'teriam eenesaa, kihta muuwemii eemeai, aamo taakiamechitiaopua.

⁵ Neepepu uuwa echitiamea, eemea paanirapua. Noochi ihchiapa eemea, neeea amochi taakiamepua, nape ki no'oeo eemea, kihta muuwemiipua taakekao. ⁶ Ki noochi ihchiame yasinariamea, ki uuka tetewipuumepua, paanira ikicha ipatiamechitia, wakipasoopua kosopuaichio.

⁷ Eemea noochi ihcheka te'teretonariamea, no'o chiiiao, iyorika uuka yasitonariamea, ihtaohi ahpohi nakiya no'o itanemeri puuuu, aamo muuwewari taakemichioopua. ⁸ Aamo nokisiamechi ka'karuma taakesoo, no'o Noono amochi ihsiwarao, ahpohi kaawerumari amochi teteiwa ihsimeripua. Pukachi naania teeremeri eemea, no'oe masitetiamekoopua. ⁹ Wa'achitia no'o Noono aamo nakika yasitoachitia, wa'achitia aamo nakika yasitoame neeeai. Wa'achitia mochtitopuapua eemeai i'ka no'o aamo nakiyaopua, ka'te wa'atia wekate eemea. ¹⁰ Wa'api teetosaa eemea no'o masiteria teetokao, wa'api amochi tetewika uupuamepua, aamo no'o nakirao.

¹¹ Peenia erakosa naaju, ihji no'o aamo chaania, pu'kawichioopua, ki teesa aamo peenia erakomichio, amochi yasitoniamekoo inataka. ¹² I'kache aamo nuurenania, aamo kaawe tetewaka mochipuame, ahpohi nakika, no'o aamoo te'ta kaawe nakiriachitia. ¹³ Ki'te te'ta epeche nakiwamea, ki'te mukiwachisi nakiwamea aatao, ahpohi kaawe e'rawichioopua. ¹⁴ E'wakame eemeapa, i'ka aamo no'o nuureriao, pukaepa aamo, aamokamera kaawe e'riame neeea. ¹⁵ Neeea aamoo, ki no'o tekipanatewa teewaninia wa'asi, tekipanamea ki yooma nane'reteka yasitoame puuuu ahpohi teekochio, itaohi ahpohi yoranareka kahtiaopua pu'kao. Nape neeea aamoo, no'o kaawe e'rewachitia tetewamenia aamoo, yooma no'o Noono e'ra aamo nane'retesiapa. ¹⁶ Ki eemekamera no'o uukamepua, aamo ahjama oimichioopua; neekamerapua aamo uukamea, no'o masitia masitesimichioopua ti'tijoeo ooweruopua tiame, noochi paparamichioopua pu'kao. Aata aamo ku'yao noochi paparariame enesoo, no'o iintoria ahpowichio kurusichi inatakao, no'o Noonochi cheriwewa itasoo, cheriwemeri no'o Noono te'pa tewekachi kahtiaame, ihtaohi itapiti ahpohi cheriwewera itakoioopua. ¹⁷ Nape ka'te ahpohi newitome erakomitia eemea, Riosichi paparamichio e'enatewa nokayaioopua ti'tijoeo, ooweruopua tiame. Ohsotia aamo chaanenania wa'a aamo nokisiachi pu'ka yooraka: Kaawe aamo nakika mochtitowa, masitepuapua, napati aamo wa'achitia uuka tetewika.

I'ka weechi nanaarame ti'tijoeeri Eesusi na'areniamе, ijinuwarama

¹⁸ Eesusia simiteka pehji taamo masitekao, eee cheekapu:

—Ki noochi paparamee aamo nekumesoo, nane'repuapua no'ooi wa'achi teeretiopua pahcha ki aamochitia, nekamuchekao. ¹⁹ Eemea, i'ka wehjoari ki ka'karuma yooraka nokisiame enesaa, kaawe e'raka tetewi puai eemea, ki ka'karuma yoorameeo. Nape eemea, no'o paajutekopa noochi e'enariopa, no'o ijinuwa iintapame neeea, ki wa'achi nokaka mochtitomichioopua, ki ka'karuma yooraka mochtitoamechitia. Ehpeo aamoo noochi te'teripakoopa, nekamucheniamе eemea pukao. ²⁰ Nane'repupuapua no'o cheeria: “Yoorewa naewakao, ki epeche yooreka tetewiniame tekipanameraa, ahpohi teekorachitiaopua.” Kaawe uuka tetewipuumе enesaa no'o masiteriao, kaawe uuka tetewipuumе aamo masitiaai, no'o nuurarikapa. No'o na'aretiamе enesoo, na'arepuame eemeai. ²¹ Yooma aamo na'ara yoraniamеa, noochi te'teripa wa'a aamo yorapuumepua. Ki no'o Noono uhjurariachi ahjama te'teripa, wa'a aamo yorameripua, nanaaramea.

²² 'Ki no'o eenakame enasoo kihta teeremii puuuu ki no'o nakika mochtikapa kokosapuameo, ki tetewikame enesaapua tisia peenia tiame

no'o ihsiriao, ki aaata iintome tiaopua. Nape ehpeo no'o eenakoio ki no'o uuka tetewikamea ti'tijoe ooweru tiamea, no'o Noonoe kokosapuametera mochtomeripua. ²³ Aaata ki no'o uuka tetewamea, no'o Noonoi ki uuka tetewamepua. ²⁴ No'oo, ki yooma tetewachi ki maaenari yoorakame enesoo, ifapiti ki aaata yorame tiameo, kihta a'chi teeremii puuua, ki no'o uuka tetewaiopua. Nape ehpeo yooma no'o ihsia tetewakao, na'pa taamo ki nakika tetewikamepua, no'ooi no'o Noonoi. ²⁵ Nape yooma ihji ikiniamea, ehkoriame Riosi nayewatura no'o ikimio chaachapatiamepua. Puuu ehkoriame nayewatuaa, ehpe taawechiami ki no'o nakiyo tuuwa, chaachapakame puuua iyotekao: "Kihta iintokai ki nakiniame neeea."

²⁶ 'No'oo, no'o Noonochi no'rasoo eemea, kaaweruma nayewameri eemea no'o iintoriao, no'o Riosiwari aamo ku'imichio no'o uhjuriae. Puuu no'o Riosiwari yomatame ihta no'o iintoria aamo inatepatesikaopua, yooma no'o iintoriao, kaaweruma nayewesimichioopua ti'tijoe richio, pichiwa te'ta wa'a teerioopua no'oo. ²⁷ Eemea no'o ajawariaa, pukerisi o'inia no'o ahjama ohjokamekapao, wa'a chaachapameripua.

16

¹ 'Yooma i'ka aamo chaanesika yasitokame neeea, aamoopua, ki no'o toaka mochtomichioopua, anachaka pu'ka ki teesa tiame aiwari enameroopua. ² Ma'chi ihpapapuame eemea napawikarichio, ahkasi aamo me'yakameai, ahpo kaawe e'repuame maaemerapua Riosieo ahpo wa'a iintoriawichioopua. ³ Wa'a nokimera puuua, ki te'ta no'o Noonochi te'tereka mochtioapa, no'ochioi.

Riosi Riosiwari taamo piipatewao

⁴ 'Wa'a aamo chaanena neeea, nane'reka mochimichioopua i'ka wa'a tiame ikiniopua, no'o aamo chaaneria. Pukeri simiyachio, ki aamo chaanekania i'kao, aamo ahjama oiypaopua pehjio, nape ehpe aamo chaaniamera, simiyapa wa'asi. ⁵ Nape eemea, aaataa ki no'o iinatuke-tiamepua akana no'o simiyao, ma'chiame aamo no'o tuuyekamekopua, akana no'o simiyachio. ⁶ Oowera no'o simiyache, yuwesina eemea. ⁷ Nape pichiwa chaani neeea, kaaweruma simiyamekopua aamowichio no'o simiyaa. Ki no'o simisooopua, ka'chi iika enameri amochio aamo Ku'itomeria, nape nooe simisaapania no'o Noonoo kahtiachio, nooe wa'api iintomania aamo Ku'itomeri uhjurekao, puuu aamo Ku'imeria, nooe wa'api Riosiwari enameri puuua, amochi enameria. ⁸ Ihji no'o Riosiwari i'ka weeechi enasaapa, puuu iintomapua tetewitekao, yooma ti'tijoe ooweru tiameo ahpo iikachio, kiisi ka'karumakopua, tisia tatakoriameka-paopua. Nape puuu Riosiwaria tiameo, pu'ka ki ka'karuma nokaka mochikameo, tetewitemapua tiameo aachin nokaka ahpo ka'karumachi enepamiaopua tiame. No'o Riosiwaria ihsimapua tiameo, yooma noochi paparakameo nane'retekaopua, pu'ka na'arari noonorao, no'o Noonoo kokosaritere teereniakopua wa'asi, pu'kao te'ta kokosapuawichioopua te'ta kajuyachioopua taawechio. ⁹ Ihji kiisi kaawe nokiwamea tatakorika mochtioame tewaniame puuua, ki noochi paparaka mochtioamekopua pu'kao. ¹⁰ No'o Riosiwaria, apoe ihsimapua ki ookapi paajutekaopua aachin teeka kaawerumachi enepameriopo, no'o Noonochi e'enamichio paajutekao. I'wa weeechiche itipisaane, no'o chiia inamukameche e'enatemiinia no'o Noonochio. Nape simisaane no'o Noonochio, ahkaoi yomachi tiame enamania no'o yasitao, no'o Riosiwari tiarirao aaatachioi, no'o Noonochi paajutenariaopua. ¹¹ Te'ta na'arari Noonoraa, no'o Noonoo kokosaripuache chanitiamekopaopua, no'o Noonoo ki ka'karuma

katewemiao, te'ta pichiwa enamerichepua, kiisi wa'atia itipimeripua pu'kao.

¹² 'Ki ookapi iinuenia pehji aamo chaanemiao, nape ehpeo eemea, ki pahtemapua pehjiio. ¹³ Nape apoe Riosi Riosiwari te'ta pichiwaremea, amochi enasaapa, yooma aamo masitemapua, noochi simiyame pichiwarichiopua. Apoe Riosiwaria ki seenu Riosiwari e ihsimeripua masitekao, apoe no'o Noonoe ahpo chaanesiwa masitesimapua. Puuu no'o Riosiwaria tiameo, puuu teetosimeripua aamo masitekao, ahkasi wahka ihtoriachi-siopua, itapiti ikipuamechi simiyameopua. ¹⁴ No'oo, puuu ihsimapua no'o kaawe chaniwa tetewipakaopua, akatiasi no'o soparamekoopua, no'o ihta aamo kiamiaopua ku'iwario, no'o iinuwachu uuyapapua aamo kiamiaopua. ¹⁵ Yooma no'o Noonoo iinuekao, no'o iinuwapua tiame. Pukaepa no'o iinuuchi uumio tuuna neeea, aamo kiamiauwichioo.

Yuuwesiria kaawe erapari enepameripua

¹⁶ 'Ku'itapi toiyachio, kiteremania i'wao, nape eenechi ku'itapichio, no'o tetewimeri eemea.

¹⁷ Ookapi teeme Eesusi ajawariaa, taamo ahpo chaachapai teemea:

—¿Ihtana ku'itapi naewaka cheeriamare Eesusia, ki ahpo tetewipo tuukao, wa'a ikisao eenechi ku'itapi ahpo tetewipo tuuriao? ¿Ihtana chanika cheeriamarepua, neipao ahpo Noonochi simimio tuukaopua tiameo? ¹⁸ ¿Aatia wa'a cheeka nayewariare Eesusia, "ku'itapi", cheekao?

¹⁹ Eesusia nane'riapa ahpo inatukepuameo, chaanekapua:

—No'o ku'itapi ki tetewisaa, eenechi tetewipo tuuriao, ¿pu'ka nane'renariame eemea? ²⁰ Kaawe keepumitia naaju i'kao: Aamo naarakoio yuuwesikao, ki nu'uti siimera kaawe erakoniamia, wahja tijoechiopua ki ka'karumachio. Nape neipa yuuwesisaapa, kaawe erakomeri eemea eenechio. ²¹ Aaata oowitiame saumeria, iiyana e'rame puua ahpo saumiachi asiyoopua, kokosa aiwamiapa puua, nape pu'ka sauniame aiwari u'matosoopa, yooma natekepamepua pu'kao, wa'a ikisaapa kaawe ejeramepua eenechio. ²² Eemea, wa'achi te'teremapua ehpeo, ehpeo yu-uwesina eemea, nape eenechi no'o amochi tetewitemia machejenesoopua, eenechi peenia erakomeri eemea aamo iikachio, nape te'ta peenia erakorie ki aaata u'yeme tiamee.

²³ 'Pu'ka taawechiame no'o Noonochi simikoio, eemea kihta no'okamera itanemeripua waikao, ihtaio aamo itayaopua Riosichi ta'iria mochtopuaopua. Pu'ka aamo kiapua, Apoe te'ta Noonokamera itanemeripua eemea pu'kao, Apoe iintomeripua yooma aamo itaya ki'yakao, yooma ihta apochi ta'iria mochtitoniamopua. Wa'a iintomeri puua aamoo, no'o ijinuwarakapa. ²⁴ Ahkasi ehpeo, kihta wa'a tiame itayame eemea no'o Noonochio, no'o ijinuwako tuukao. Nape no'o Noonochi simisooopua, no'o Noonoo itanepuapua, yooma ihta aamo nakiyapua, no'o Noonochi ta'iria mochtopuaopua. Wa'a te'teretosaa eemea no'o Noonochio, tisia ta'iria tiame mochtomeripua, tisia kaawe erapume tiaame.

Riosie Weratiamea newitomeri i'ka wehjoarichi na'arameo

²⁵ 'Ahkasi ehpeo, itapiti wa'achitarichi aamo nayewekame neeea, nape asinapa no'oo, ki wa'achitarichi aamo nayewemiaopua, ma'chiame aamo ne'netemania waikao, no'o No'noo. ²⁶ No'oo no'o Noonochi no'rasoopa, aamoe wa'api itameripua no'o Noonoo, tewekachi kahtiame. No'o Noonochi no'rasaapa, ki nee ihsimeripua, no'o Noonochi aamowichio itanekaopua. Wa'a te'terewa iinuumeri eemea no'o Noonochio, no'o ijinuwarakapa. ²⁷ Apoe no'o No'noa aamo inamumapua, tisia aamo

nakiyamekapa. Wa'a tiame puuua tísia aamo nakikao, aamoo tísia no'o nakika mochikamekopapua, aamoo no'o pichikeriopua tiameo, no'oo te'ta no'o Noonochi eenamekopa. ²⁸ Neeea no'o Noono tiarirachi machenakame neeéa, weeechi enamiaapa, pukaepa neeea ehpeo, i'ka weeechi mochikame toisaopua, no'o Noonochi no'rameripua, no'o Noono Riosi tiarichi yasimia.

²⁹ Waikao teemea Eesusi ajawariaa, chaachapakapua:

—¡Aa, ehpeo ma'chiamé nayewakame muuuu, kihta itapitichi wa'achitarichi naewaka! ³⁰ Wa'atiao, ehpeo nane'rekame teemea aamoo, yooma ihta yomatiamé machikamekopua, ke'chu ihta aamo iinatukioio, yooma nane'riamekopua.

³¹ Eesusia nehjiakapua:

—¿Ehpeope, pichiwa pichikiamé eemea, no'oo aatanakotiao? ³² Nape wa'a erakoai eemea, ki tehpe simiyachi ujumamiite eemea, piineri toakaopua no'oo —chaaneka Eesusia—. Nape aamo ujumakoi, ki piineri kahtiai teerema neeea, no'o Noonoo no'o ahjama kahtiai teeremapua, Apoeo noochi yasitoamekapa Riosiwarirao. ³³ Yooma i'ka aamo chaanekame neeea, kihta a'chi e'raka aamo mochitomichiopua. I'ka weeechi mochikaopua pehjiio, itapiti a'chi tiame na'arari aiwameri eemea. Nape eeme noochi ahjachi erakoamea kaawe erakomitiapua, no'oo newitoriopa i'ka wehjoarichi te'ta na'arari noonoraopua, i'ka weeechi ki ka'karuma yooraka mochiniameo ye'kaka yasitoameo.

17

Eesusia ahpó Noono, ahpó ajawariawichio itani neesetori

¹ Eesusia wa'a cheesika taamo masitekoioipua mochipatiapua ku'itapi. Eesusia waikao, te'pa ne'nepakao, eee cheeka nayewekapua ahpó Noonoo:

—No'o Noonoo, asikame neeeapa aamo yahchariachio, aamo te'ta inataria iintomiachio yomatiamé i'ka wehjoarichi mochikamewichio. Kaawe no'o iintomia tetewijerania pu'kawichioo, neeeai aamoo tísia kaawe aamo te'ta inatariaopua kiisi ki ku'itapisi ehkoriaami o'iniaopua, ehpe i'ka taawechi no'o iintomeriopua. ² Muuuu No'no, reesiseri no'o ki'yakamemua, ki wahjiame ahjari kiamichiopua, yooma aata amochi paparaka e'enakameo, i'ka weeechi mochikameo. Yooma pu'kao amochi e'enakame ahpó tatakori cheriwepuawichioo, no'o ki'yakame muuuu pu'ka piipatemichio. Wa'a iintokame muuuu, amoe no'o uhjurakamekopamua i'ka weeechio, no'oo, pu'ka tatakoriameo, pejana natetemichiopua tatakoriario, amoe wa'api kokosapuameo, te'ta weemera ahjari kiapuawichioopua ki wahjiamesi. ³ Neeea pu'kao, weemera ahjari ki'yamepua, noochi paparaka amochi paparaka tiame e'enakamekopapua pu'kao, aamoo te'ta pichiware Riosikamerakopua. Neeea wa'a iintokamepua pu'kao, pu'ka iintomichio amoe utiamekapa, pu'ka iintomichio weeechi no'o naawatekamekopua.

⁴ I'ka weeechio neeea, aamo te'ta kaaweruma tiaao yomatiamé weeechi aamo nayewakamenia; neeea tiameo, aamo no'o nuureria i'ka weeechi no'o iintomichioo, yooma iintokamenia wa'asio. ⁵ Ehpeo, noochi aamo tetewitepuapua, pu'ka amochio pu'ka ki nu'uti tísiwari aamo tiaopua, ke'chu i'ka weeechi naayachisiopua, taamo pirena tetereniameopua taamo tiarichio.

⁶ Neeea i'ka no'o ahjama ohjokameo, yooma aamo tiaa ma'chitekame neeeapa pu'kao, aachin tiamekopua aamoo. Ihjia aamo ijinuwakapao, no'o ijinuwapua tiame, amoeo wa'a tiame noochi tetewiniamekopua.

I'ka aapoeo, no'o e'wekapao, aamo e'wekamekopapua tiameo. ⁷ Ehpeo ihjia, nane'reka mochitoamepua, yomatiamie no'o tiia, amochi o'inia eenamekopua. ⁸ Wa'a tiame pahtekamepua, yooma no'o masiteriaopua no'o chuwaao, amoe inatarichi e'rario noochi eenamekopua nayewamichioo. Wa'a tiame pahtekamekapaopua, amochi paparamepua.

⁹ 'Pu'ka wa'a teeremichio aamo uuriaopua, aamo itaniamenia pu'kawichioo, kaawe inateka neesetomichiopua pu'kao. Wahjachi ki aamo ijinuwaopua, kihta aamo itaniamenia pu'kawichioo, aamoche ijinuwawichio noochi iintapariawichio itaniamenia neesetojerakao. ¹⁰ Yooma no'o ijinuwaa, aamo ijinuwapua tiameo; yooma aamo ijinuwaai, no'o ijinuwapua tiame. Pu'ka wa'a teereniachi ijinuwakao, ma'chiamie piiripi tiame teemea.

¹¹ 'Neeea ki itipimapua i'wao, nape aapoeo i'wa itipimerapua. Pukachipa muua te'ta kaaweruma Noonoo, kaawe neesetopuapua pu'kao, aamo mochiwarikopua, pu'kao, apochi kaawe erakoka mochitomichiopua, taamoo pirena te'teriachitia. ¹² Neeea i'ka weeechi kahtiaopua pehjo, kaawe inatekame neeeea pu'kao, amochi eename inatewarie. Aamo no'o uukeria ajawariopua, yomarika noochi paparaka mochitoamepua, nape piiripia ka'i, Ehkoriaami Iyoterichio chiachitia.

¹³ 'Ehpeo aamo kahtiachi no'ramerinia. Nape no'o ahjama ohjokameopua, weeka itapiti kaawe e'rari tuuyekamenia pu'kao, kaawe erakomichiopua noochitia. ¹⁴ Tuuyekame neeeapa pu'kao, yooma aamo iintomia inatarichi eenameopua. Puuu aamo inatarichi eename uukamekaapua, amochi ijinuwa eenepakame puuuapa. Wa'a iikapa puuuu, ki i'ka wehjoarichi ahpo ohjorewa iinukeite puuuapa, noochitia wa'achitia ki i'wa wehjoarichi ohjoekai tiamepua. Pu'ka i'wa ohjoeraemea, kiisi taamo nakika tetewamepua. ¹⁵ Neeea no'o ahjariao, ki aamo puuyanamichio itaninia i'ka wehjoarichio, ohso kaawe aamo inatejerania, i'ka weeechi ki ka'karuma noonoraopua, ka'chi yoramichiopua pu'kao. ¹⁶ Neeea ki i'wa weeechi ohjoerewaemekapao, wa'achi te'tiame no'o ajawariai. Pukaepa aamo neesetojerania pu'kao, ki apochi panisumichiopua Satanasio, apochi erapatekao. ¹⁷ Ku'imitia pu'kao, ahpo piipakameche mochitonaretekapua pu'kao, aamo te'ta kaaweruma e'rarie iikachi naawesika, amochiche paparaka ohjoremichiopua pu'kao, kiisi sewina erapaka. ¹⁸ Neeea aamoo, te'ta no'o uhjuraretiachitia weeechi ti'tjoeri nayewemichioo, wa'achitia uhjurakame neeeai pu'kao, yomachi mochiwachiami nayewemichioopua, amochi eename tuuyewario. ¹⁹ Neeea, yomatiamie no'o ihsiwachio, aamoche kaaweruma tuuyewari ti'tjoeri tuuyeka ihsikamenia, pu'ka ti'tjoerio te'ta aamo ijinuwara enemichiopua, aamo pichiwariwachi te'ta paparakamekopa.

²⁰ 'Ki i'kache ajawariawichioche aamo itanenania, yoomawichiopua tiameo, wahjachi amochi paparameriopua pehji. Puuupechi nokisimeripua amochi paparatekao, aamo tuuyewari nayeweka tuuyesikao. ²¹ Neeea aamo itanapua tiame ku'imichioo, yooma amochi paparaka mochikameo, te'ta kaawe ahpo nakika mochitomichiopua, te'ta pirena te'tereka, te'ta taamoo, pirena te'teriachitia. Pu'kaonia te'ta tamochitia pirena te'tereka mochitojerania, pu'ka aata ki taamochi te'teriamoopua, pichiwako erapamichiopua no'oo, amoe no'o Noonoo uhjuratiameopua. ²² Neeea yooma noochi paparakameo, piiripi wa'api pirenaturi iintapakamenia, piiripi wa'api pirenaturi te'tereka ohjoremichiopua, no'oo aamo no'o Noonochiopua tiameo, piiripichitia pirena te'teriachitia. ²³ Neeea

pu'ka noochi paparamechio, yasitoamenia no'o Riosiwarioe; muuu no'o Noonoa, noochio yasitoamemua tiameo, piiripi wa'api Riosiwariakapa teemea taamo te'terewachio. Wa'a teereka piiripi Riosiwariichi teemea, yooma aaata pipiripi tamochi paparamechi, yasitoame teemea piiripi teeka taamo Riosiwariwao. Wa'a teekao, aaata ki tamochi paparamea, tamochi paparameo ka'kaweruma itapiti yoorame tetewapaopua, kaawe ahpo nakika mochitoameopua tiameo, nane'rema puuua pu'ka tamochi paparama iikachio, itapiti tísia kaaweruma iinuemekoopua. Waikaopu ki tamochi paparama, noochi paparapa ka'karuma yoorameko erapamapua, itapiti kaaweruma ijinuemekoopua iikachio. Wa'a erapakaopua, pichiwa no'o tewekachi amochi o'inia eenameko erapamapua, ki oowera tijeoko maaeka. Apoeoipua waikao, nane'remapua tiameo, wa'achitia ahpo nakiwamekopua amoeo, muuu no'o No'noo, no'no nakiyamechitia.

²⁴ 'No'noo, yooma tamochi paparakameopua, no'o ahjama mochitejeraninia pu'kao, pu'ka aamo no'o ki'yariaopua newipatemichio. Neeea tetewijerania no'o kahtiachi mochikaapa, tetewimichioopua neea muuukopua, ki ehpesioi wa'apitia ahjaka yasitoame, piiripi tiarichi wa'api, ke'chu i'ka weee naayachikoipua pehjo. ²⁵ Muuu no'o Noonoa, Te'ta Kaawerumara muuua, nape i'ka weeechi ki amochi inataka mochitoamea, te'ta kiisi aamo machiyamepua, aamoo te'ta kaawerumarakoipua. Nape neea, te'ta aamo machiyamerapua, ahkasi aamo te'ta tiarirachi, aamo wa'api tiarichi machenakamekapa. Yooma noochi paparakamea, nane'riamepua no'oo, amochi o'inia eenakamekopua. ²⁶ Pu'kao neea aamo tiiao, ma'chiame tuuyekamenia, wa'api teetomeri neea amochi simiyame masitekao, aamo kahtiachi no'rakaio. Wa'a yasaka ku'isimania no'o Riosiwarioe, kaawe ahpo pirena mochitomichioopua pu'kao, kaawe ahpo nakika wa'achitia, taamo ahpo nakiyachitia.

18

Chapinia Eesusi

(*Maateo 26:47-56; Marako 14:43-50; Ruuka 22:47-53*)

¹ Waikao Eesusi teewesoopua ahpo Noono ahjama nayewakao, ajasika uumatotiapua Seeroni kohjochioopua, paonamina. Paaoo ajasisaapua waikao, itapiti taakiame echitiachi yeepo muiitápua. ² Uurasia Eesusi noriwi na'arekamea, machiyamekapua tiame wa'asi wa'ao, weesa eenakamekapapua wa'ao, taamo Eesusi ahjama. ³ Ihji Uurasia, ne'neseriosi pa'pamiratuameo pa'parisero pa'pamiratuameopua tiameo, ahjama ahpo kateweriai puuua, muuwaeme soontaro ahpo kiapuachioopua Eesusi chapipuamewichio. Ehjepamio Uurasia, muuwaeme soontaro yeeka wa'atikia ihtoame tetewetiapua Eesusi chapisa i'tomia wa'asi. Puuu soontarora, yoomahka tahjetoka nokisiamekapua, ahpo merimacheta makotoka tiame. ⁴ Waikao Eesusia nane'riamekapua ahpo ikimiao, pahcha weripaka pejanao, iinatukekapua, wa'a e'nakameo:

—¿Aatana i'yame eemea?

⁵ Aapoeo chaachapakapua:

—Eesusi, Nasare tijeo.

Eesusia waikao chaanekapua ahpo i'yasiameo:

—Neeju puuua.

Puuu Uurasia Eesusi noriwi nehjamea, wa'achi weeriapua tiame, Eesusi i'yasiame ahjama. ⁶ Puuu Eesusi i'tomia e'enakamea: “Neeepua”, cheekopa Eesusio, ukana ruhjikapua majaka. ⁷ Waikao Eesusia eenechi iinatukekapua:

—¿Aatana?

Aapoe eenechi nehjiakapua:

—Eesusi, Nasare ohjoeme.

⁸ Eenechi chaaneka Eesusia:

—Neesesakotine. No'o i'yame enesaa, toipuapua no'o ahjama nokisiao, nonoramichioopua.

⁹ Wa'a tiame ikitiamea wa'ao, Eesusi eee cheeria enerepua ahpo Noono ahjama nayewaiio: "Aamoe no'o kiatiao, piiripioi ki wekatekamenia."

¹⁰ Waikao Siimoni Peeroa, ahpo merimachetaeka ma'chipaka, nakachi meteka tehpunekapua ahjamina, pu'ka Marakoo tewaniameopua, te'ta ne'neseriosi weripateriaopua. ¹¹ Nape Eesusia chaanekapua Peeroo:

—Yaapi katewesamua pu'kao. ¿Ki iijimerikosa neeea pu'ka tisia chihpuame iijipasochi, no'o iijimichio no'o Noonoe kiatiname, no'o Noonoe e'rariaeopua? ¿Ki kajuka simitemerine pu'ka, no'o Noonoopua yorajera?

Eesusi iinatukeretiapua Aanasi

(Maateo 26:57-58; Marako 14:53-54; Ruuka 22:54)

¹² Waikao isaeri ya'yawichi soontarowaraa kapitaiwaraa tiame, chapisa purakapua Eesusio. ¹³ Pahchao Aanasi i'yetotiapua, Kaija si'yarao, puuuu te'ta ne'neseriosikopua pu'ka taawechiamio. ¹⁴ Puuu Kaijakapua, piie taawechio cheekamekaa: "Epeche kaawe enema piiripi wa'api mukisaa, yoomawichioopua, ki muuwaeme wahjipamichioopua."

Peeroa ki machiyoti Eesusio

(Maateo 26:69-70; Marako 14:66-68; Ruuka 22:55-57)

¹⁵ Siimoni Peeroa, neee Waania tiame, mekapi ajatoka na'naritokapua Eesusi i'toniachio. Neeea, machiwamekapapua pu'ka te'ta neeseriosi paamiraeopua, neeea yooremina pakikapua Eesusi i'toniachio, te'ta neeseriosi kaarira ta'perachioopua. ¹⁶ Nape Peeroo, ma'chi itipikapua muiwachio. Ehjepamio neeea, eenechi machenakaonia, wa'a muirachi inatiame oowitiame nayewekania, Peero reesisemichioopua pakimichioopua ta'pechio. ¹⁷ Waikaopu puuu oowitiame iinatukekapua Peeroo:

—¿Ki muuupu tiame, i'wa upatiame masitewara?

—Ka'i —nehjiakapua.

¹⁸ Tuuroikopao wa'a nu'nurewaa, ihsawi choatiame kosoriapua. Wa'a ikisaopua wa'a ajakapua tatapaka, Peeroai wa'achi kahtiapua waikao na'isue, tatapaka.

Te'ta tiopa neesetoamea, utewaeme iinatukewa Eesusi

(Maateo 26:59-66; Marako 14:55-64; Ruuka 22:66-71)

¹⁹ Te'ta neeseriosia, iinatukiapua Eesusio ihtana masitia, masiterachi simiyameopua tiameo. ²⁰ Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Yooma tetewachi masitekame neeea ti'tijoeo ooweruopua tiameo. Ki seenepiche simiyame masitekame neeea napawikarichiamioopua, i'isaeri ti'tiopachiamioopua tiame, yooma i'isaeri nanapawiriachiamioopua. Kihta masitekame neeea noriwio. ²¹ ¿Achinikai no'o iinatukenamua? Aapoe iinatukepuapua ohso kaawe, no'o masiteria. Puuu nane'renapua no'o cheeriao.

²² Wa'a chiioa Eesusio, chokichi weeriameraa, wewekapua chaaneka:

—¿Wa'a cheeka nehjianimua te'ta neeseriosi paamiratuameo?

²³ Waikao Eesusia chaanekapua:

—Ki kaawe no'o cheekame enesoo no'o chaanepapua ihtanachi ki kaawe no'o cheerio, nape kaawe no'o cheekame enesoo, ¿kihtanawichio no'o wewemetemua?

²⁴ Aanasia waikao purinurasaopua, Kaija i'yetonurakapua, piirechi te'ta paamiratuame neeserosi.

Peeroa eenechi ka'itani Eesusi

(Maateo 26:71-75; Marako 14:69-72; Ruuka 22:58-62)

²⁵ Kaija ta'perachio Peeroo tatapoioopua wahjachi ahjamao, aataa iinatukekapua pu'kao:

—¿Ki muuupu tiame puuu tijoe chapitiame masiterawa?

Peeroa ahpo noriwitakao, cheekapua:

—Ka'iii.

²⁶ Waikao piirechi tiame Kaija seekaerachi kahtiamea, Peero tehpuneria nahkara tejimaraa, chaanekapua tiame:

—¿Ki pa'a aamo tetewikane pu'ka chapitiame ahjama, teewi itapiti taakeri echichi?

²⁷ Peeroa, eenchi ka'itakapua ahpo. I'ka ahpo ka'itooipua, pu'ka wa'apichi kusuchacha totori oowiraa.

Eesusi Piiratochi iinatukewa

(Maateo 27:1-2, 11-14; Marako 15:1-5; Ruuka 23:1-5)

²⁸ Kaija petechi o'iniao, Rooma yawichi ta'perachi i'totiapua waikao, wa'ao peereitaniachi. Wa'a mochioio, ma'chirepapua wa'asi. Nape wenejiameraa i'isaeri ki muikapua wa'ao, ki na'arame teerenariapapua ahpo piipariwachio. Wa'a pakisaapua, ki ko'kome teeremerikapapua Se-mejenato pahko koi'niameo. ²⁹ I'isaerio ki muikopao, Piiratoa machenaka chaanekapua pu'ka Eesusi u'pakameo:

—Ti'tijoeeee, ¿ihtana wenejina eeme i'ka tijoeo?

³⁰ Aapoeo chaachakapua:

—Kihta iintokame enesoo, ¿aamo u'yepatariamare teeme?

³¹ Piiratoa nehjiakapua:

—Aamoe i'topapua pu'kao, aamo yooreka mochikae katewepuapua pu'kao.

I'isaeri pa'pamiratuamea chaachapakapua waikao:

—Merinare teemea pu'kao, nape Rooma yoorewaa, ki taamo toyamepua merimichioo.

³² Wa'a chaachapariachio, ma'chiame naania tiamekapua achini yooraka meripuameopua Eesusio, kurusichi chuhchaka. ³³ Piiratoa eenechi pakika peereiniachiopua, Eesusio paaesa iinatukeriapua:

—¿Isaeri ti'tijoeri yawichijuarekosa muua?

³⁴ Eesusia nehjiariapua:

—¿No'o yawichiko e'animua amoe, oowerakoi wa'a chaanikosamua, inamukapa?

³⁵ Piiratoa nehjiariapua:

—¿Isaeri tijoekosane nane'remetiao? Ki nane'riame neeea nane'riao, nape aamo tetejimari wa'api, i'wa no'o aamo u'yepakamepua. ¿Ihtana iintokamemu naaju wa'a yorapua?

³⁶ Eesusia cheerepua waikao:

—No'o yawichitumiaa, ki i'ka weeechi enemeri puua. I'ka weeechi yawichi enesaane ye'kario, iinuemiinia no'o wa'inamerio, ki no'o chapisa kiapuaichioopua i'isaeri ti'tijoerichioopua; nape no'o yawichiwamiachio, ki i'wa weechipua.

³⁷ Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—Wa'a teesoo, ¿pichiwa yawichimua?

Waikao Eesusi nehjiakapua:

—Eje'e wa'atepua, aamo chiiachitia. Pu'kawichio naawakamenia i'ka weechi eenakao, yooma ti'tijoerio, te'ta pichiwarichi simiyameo, ma-chitemia. Yooma puuu te'ta pichiwarichi te'terenariamea, no'o te'ta pichiwari chii, e'wiamerapua.

³⁸ Piiratoa cheerapua:

—¿Ihtanajuarepu pichiwaria?

Eesusi peerierae merinurawa

(Maateo 27:15-31; Marako 15:6-20; Ruuka 23:13-25)

Wa'a cheesaapua machenakapua eenechi, isaeri ti'tijoeri nayewemia. Chaanekapua pu'kao:

—Kihta ki kaaweruma iintokame ihji tijoea, kihta tewakekamenia pukachio ihta ki kaaweruma iintorioa. ³⁹ Nape eemea senepi Semejenato pahkoio, piiripi peereso maamachipamekopapua, ¿ki i'kakamera puhjesa tojerani eemea, i'isaeri Yawichikamera Eesusi tewaniame?

⁴⁰ Waikao aapoeo weeru chaachapakapua eenechio:

—¡Ka'ii! ¡Pu'kao ka'iii! ¡Warawasikamera puhjepuapuaaaa! — chaachapakapua.

Nape puuu Warawasia, ichikoamekapua.

19

¹ Waikao Piiratoa nuurakapua, Eesusi wepipuaichio wepirae. ² Eesusi wepisapa soontarua, yawichi mo'kori netesaopua wehcha apoche, mosokiratekapua na'araka. Wa'a yorasaopua, yawichi wisasori chuhchekapua. Puuu wisasoria, sehtanamekapua teesa. ³ Waikao soontarua Eesusi naepakao, chaaniapua:

—¡Née, ne'neopu, isaeri yawichia! —chaachapaka wepayapua sekae.

⁴ Wa'a noonowiretioopua Piiratoa, eenechi machenakapua Eesusi i'tokao, chaanekapua muuwari napawikameo:

—Née, ma'chipakania pu'kao tetewimichio, kihta tewakapa pu'kachio, a'chi tiame iintorioapua ki kaawerumao.

⁵ Eesusia wa'a weeriapa waikao, yawichi mo'kori apoche wehcha netetiamee mo'koritetiame. Puuu Eesusia, yawichi wakirata wakirate-tiamekapua tiame, tepekuma wakira sehtamurame. Waikao Piiratoa chaanekapua wa'a muuwaame napawikameopua, ti'tijoeo ooweru tiame:

—Wa'a weeriamepu tijoea. ¿Ihtana iintotaria pu'kao?

⁶ Waikao puuu te'ta ne'neserosi pa'pamiratuamea, wahjachi tiameopua yoorewa inatiameapua, Eesusi ne'neka siinakokapua chaachapaka:

—¡Kurusichi me'yaaa! ¡Kurusichi me'yaaa!

Piiratoa chaanekapua waikao:

—Ka'i neeea, ki merinariamenia pu'kao. Te'ta merinaresaa, aamoe wa'api i'toka meripuapua, kurusichi chuhchakao. Neeea utewaame iinatukeka i'yekai ki kaawe iintorio, kihta tewakamenia pukachio.

⁷ Waikao i'isaeri pa'pamiratuamea chaachapakapua:

—Ihji tijoe meripamechepua, wa'a chiiame taamo nuurari yoorewewa mochikaa. Wa'a yorapuamepua, ahpoo Riosichi eenameko tuuyopa, oowera tamochitia tijoeakai.

⁸ Piiratoa waikao, wa'a tiame inamukapao, tisia seewepakapua pu'kao.

⁹ Eenechi yooremina pakikaopua, eenechi iinatukeripua Eesusio:

—¿Akana eename muuu naaju? ¿Ihtana tijoe muuu naaju?

Nape Eesusia ki nehjiariapua pu'kao.

¹⁰ Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—¿Kiisi no'o nehjiamemua? ¿Ki nane'renamua no'oo, aamo merime tiariemeko kurusichi chuhchakao, no'ooio aamo toime tiameko?

¹¹ Eesusia chaanekapua:

—Kihta iintomii muuuu, ki wa'a tiame teeketiamе enesaapua no'o Noonoeo, tepoona o'iniaopua. Nape pukachipa, puuu no'o amochi u'pakameraa, epeche na'ara noonoikamepua.

¹² Wa'a tiame inamukapa Piiratoa, achini teeka toipuaichio i'yakao, Eesusi pejanao ta'omamo o'raipua ti'tjoerio. Nape i'isaeri ti'tjoeria, simitekapua sisanakao, chaachapakapua:

—Pu'ka tijoe toisaamua, ki kaawe teeka itipimamua aamo te'ta yawichi-chiopua Seresa. Aataai yawichi enepakamea, Seresa seepurawarapua.

¹³ Wa'a chaachapopa pu'kao, Piiratoa ma'chipanurakapua Eesusio. Waikao peerei kateweniachi yasirachi yasipakapua, nuurari yasirachi tewaniamechi, Euroe naewaniachio, Kawata, Tehtewetiame Poee, cheeka chaniwame. ¹⁴ I'ka nokioio, oowetawepapua wa'asi, pu'ka meere enemiachikapua Semejenato pahkoo, yooma kateweniachikapua wa'asi, pahkowichio. Piiratoa chaanekapua i'isaerio:

—Née, wa'a weeri aamo yawichiwaa, tesiwa yoratiame.

¹⁵ Nape aapoe sisanakokapua:

—¿Kurusichi me'yáaa! ¿Kurusichi me'yáaa!

Piirato chaanekapua:

—¿Kurusi chuhchaka meritarene aamo yawichi wa'api?

Nape i'isaeri ne'neseriosiai chaachapakapua:

—Ki'tiame piirechi taamo yawichiwaa, apoe Seresa yawichichepua.

¹⁶ Waikao Piiratoa, ki'yakapua pu'kao, kurusichi chuhchaka meripuai-chioopua, i'toka.

Eesusi kurusichi meriwa

(Maateo 27:32-44; Marako 15:21-32; Ruuka 23:26-43)

¹⁷ Waikaopua i'totia Eesusia. Waikao wa'a o'inia machedasaopua Eesusia kurusi mahtokao, ahkasi Mukukame Mo'ora Wakiyame tewaniachisi mahtotokapua, Euroe nayewaniachio, Ókota tewaniachi. ¹⁸ Waikao wa'a ajasitioopua, kurusichi chuchatiapua Eesusia, ooka kurusichi chuchatiame naasipa chuchatia Eesusia. ¹⁹ Wa'a ikitioopua Piiratoa, itapitichi iyotenu-rakapua Eesusi kurusiwachi chuhchepuame, pukachio chiiamekapua: “Eesusi Nasare tijoe, uurio ti'tjoeri yawichira.” ²⁰ Muuwaame wa'a enapaka iyonapua pu'ka wa'a iyotetiameo, waapi muuwarichikopua wa'ao mochiwachio. Pu'ka Eesusi kurusichi chuchatiameo naati, rieko naewachi iyotetiamekapua, raatini nayewaniachi, euroe nayewaniachi tiame. ²¹ Pukaepa isaeri ne'neseriosi pa'pamuratuamea, chaachapakapua Piiratoa:

—Ka'te iyotemitiamua wa'a kurusichio: “Uurio ti'tjoeri yawichi ihjia”

—cheekao. Ohso kaawe iyotemitia muuuu kurusichio, eee cheeka: “Uurio ti'tjoeri yawichiko tuukame ihjia.”

²² Nape Piiratoa nehjakapua:

—No'o iyoteriaa, wa'a chiiame iyotetiame puuuapa.

²³ Kurusichi chuchasaopa Eesusio soontarora, ahpo naachutekapua wisasorirao, naaochi ahpo. Nape ampawakira tepekumao, yomatiame ihchiamekopa soontarora, ki si'pananariapao, ²⁴ pu'ka ampawakirao, ka'chi iika naachutame tiamekopa pu'kao, ahpo newitowa te'erapua pu'kawichio. Puuu wa'a noonoitamea, ehkoriaami o'inia wa'a teeremio tuutiamekapua, Ehkoriaami Riosi Iyoterichio.

Puuu Ehkoriaami Iyoteria eee chiamepua: “No'o wisasoriwao ahpo naachutekapua, pu'ka wisasori newitowawichioo, apochi newitowa te'eka.”

²⁵ Eesusi kurusichi waapio, wa'a ajakamea naatikapua: Eesusi yeeyera, Eesusi ye'chira, Eesusi yeeyera ko'chira tiame, Maaria Kereojá tewaniame uupira, wa'a ikisa Maaria Maarena tewaniame tiame. ²⁶ Eesusia no'oo, ahpo yeeye ahjama weeriame tetewapao, chaanekapua ahpo yeeyeo:

—Ye'yee, aamo chokichi weeriamea, aamo taanapua ehpeo.

²⁷ Waikao no'oo, te'ta ahpo nakiya weerariao, no'o chaanekapua:

—Nee, ehpe waanamio no'o yeeyea, aamo yeeye enemapua.

Waika o'inia Eesusi yeeyerao, no'o petechi ohjoetekania.

Eesusi kurusichi mukuria

(Maateo 27:45-56; Marako 15:33-41; Ruuka 23:44-49)

²⁸ Wa'a cheesapa Eesusia, nane'riapa ahpo na'ara yorapua, wa'a tiame ikimio tuuyo Ehkoriaami Iyoterichi chiiao, ahsieme ikimichioo wa'a chiameo, cheekapua:

—Paramunane.

²⁹ Wa'aoi kurusitereo wa'a weratiamekapua, itapiti cho'koame to'wame. Waikao wa'a isapatesa itapiti a'potiameo, iisopo kuhsira kuachi chuchasa ki'yakapua wa'apote, Eesusi pi'pika rupitumichioo. ³⁰ Eesusia pu'ka pi'pisaopua nerojika, chaachakapua:

—Kuuwepakamenia wa'asi.

Waikao Eesusia, koomorasipakao ahpo iikao, ahpo Noonochi no'rapukapua.

Aaata soontarora Eesusio, nasijicherae wachikachi checheria

³¹ Waikao isaeri pa'pamiratuamea, pu'ka meere o'ichachikopua, ahpo te'ta iyoriwa taawechioo pahkoo, Piirato itariaipua Eesusi chapakara kahsinepuachioo, ikanati mukimichioo erawisuka. Wa'a tiame itariai Piiratoa, ki tehpe chuchumichioo wa'ao, amori asiyamekopa resipuniame taawechio, pu'ka kurusichi chuchukuameo ikanati tekipusa katewepuawichioo waikao, wahjipakame toaniachioo. ³² Waikao soontarora, wa'a e'naka kahsinakapua chapakara, na'pa Eesusi chokichi kurusichi chuchatiameo, piiripio pahcha, piireo neipa. ³³ Nape Eesusi chapakara kahponemiao, mukuriopa pu'kaopa, wa'atia toitiapua waikao, ki kahponesa chapakara.

³⁴ Nape piiripi soontarora, nasijicherae checheka yeewatakapua Eesusi wachikachio, wa'a yooratiapao, eera wi'sukapua neerompakame. ³⁵ Nee Waani te'ta i'ka wa'a tiame tetewikamea, te'ta pichiwa chiame neea. Te'ta pichikepuapua i'kao. ³⁶ Ihji wa'a tiame ikitiamea, Ehkoriaami Iyoterichi chiapua, puuuu eee chanitiame: “Piiripioi o'wara ki kahsinetiapua.” ³⁷ Pirenachi Ehkoriaami Iyoterichioi, eee chiamepua tiame: “Puuu tetewipuumepua, chokichi ajakamea, checheka otowinakupua.”

Eesusi mukukatewewa

(Maateo 27:57-61; Marako 15:42-47; Ruuka 23:50-56)

³⁸ Neipa Eesusi mukusoo, Oose Arimatéa mochiwachi o'inia eenakamea, Piiratochi eenaka itarepua reesiseri, Eesusi weerewara tekipumio tuuka, wa'a ikisaopua katewenario tuuka wahjipakame toaniachi. Piiratoa waikao, reesiserepua pu'kao. Puuu Oosea, Eesusichi paparameneeriaipua tiame, nape noriwi teereka, seewiapa puuu isaeri ya'yawichio. Waikao Oosea, tekipusapua Eesusi weerewarao, i'tokapua wahjipame toaniachi. ³⁹ Nikoremo tiame, Eesusi ahjama naewakame

piie tukao, wa'achi eenakapua tiame, piire weerewa aampa oosa mariki pehtiame u'matoame petejitiame i'toka, sewajuya mirira tewaniame, ároe teewaeme sewajuya ahjama na'petiame. ⁴⁰ Waikao Oosea Nikoremo tiamea, riino wisasori peeniajurichi isapatesaopua, ahjae ikapisapa ahpo yoyorachitia isaeri ti'tijoerio, katewemia i'tokapua wahjipame toaniachi. ⁴¹ Eesusi kurusichi mukukachio, waapikapua wa'ao itapiti taakewa echitiachi. Wa'ao, weemera yeewatatiachikapua, mukukame tekipuachi, ki aaata tekiwachiopua pehji. ⁴² Wa'a katewetiapua Eesusia, waapikopa wa'ao ahpo mukiriachio, resipuniame taawechioi asiyachikopua wa'asi, Semejenato pahkowichioo, yooma kateweniachikapua wa'asi.

20

Eenechi ahjaniame Eesusi

(*Maateo 28:1-10; Marako 16:1-8; Ruuka 24:1-12*)

¹ Maaria Maarenaa, piiari tukapoi eenariaipua wa'a Eesusi katewetiachio, nape wahjonatiame tewakapa wa'ao, yeetera tehteo ikicha iintapatiame, ² u'masiriapua waikao taamoo tuuyemiao, Peeroopua no'oopua tiame. Puuuu tamochi eenakao chaanekapua:

—Ma'chipaka i'toretia taamo Paamiraa wahjipame toaniachio, wahka i'toretiare puuuu, ki nane'rena teemea i'totiachio.

³ Wa'a chiiopa Maaria Maarenao, ujumasika teemea, nee Peero tiameo, wa'a wahjipakame toaniachioopua ne'nemia. ⁴ Pirena ujumasikai teemea, pahcha asikania wahjipame toaniachio, epeche uwatiame u'masikapa.

⁵ Nape pahcha asikainia, ki pakikania. Pakirachi chukipaka yooremina no'o ne'nioipua, wisasorirache wa'a maaniapua sa'runatiame. ⁶ Peeroa no'o pukamina asika yooremina pakisao, pu'kachi tetewikapua tiame, riino wisasoriche ahjae ikapitiame wa'a maaniame. ⁷ Mochi ikapitiame wisasori, poanachi yachatiame, kaawe ikapitiame. ⁸ Waikao neea tiame wa'a pakisaopua wahjipame toaniachio, kaawe ne'nesaopua yooreminao, pichiwa oijenario erapakania waikao. ⁹ Ki inatepai teemea wa'a tiame ikimioipua, ki pahteriapa teemea pu'ka Iyoteri Ehkoriama chiiapua, oijenamio tuuyoioipua pu'kao. ¹⁰ Wa'a tiame tetewisaopua wa'a yooreminao, Peeroa nee tiameo, nonoraka teemea taamo petechio.

Eesusia Maaria Maarena machejenena

(*Marako 16:9-11*)

¹¹ Maaria Maarenaa wa'a itipikapua pehji, wahjipame toaniachi ma'chio, naaraka. Maaria Maarenaa wa'a itipikaio eenechi taamo petechi enasaopua, eee tiame taamo tuuyekapua:

—Neeea ma'chi itipisaa naarakao, yooreminapo no'o ne'nioioipua chukipakao, ¹² wa'a mochikame tetewakane ooka Riosi ku'iwari, tisia totoaname wakiraeme; piiripia Eesusi poiriachi moota kahtiapua, piiree tarachitu. ¹³ Puuuu no'o iinatukekapua: “¿Achinikai naaranimua?” Waikao nehjiakania pu'kao: “Neeea no'o Paamira ki tewakapa naaramenia, ki nane'riapa ahka i'totiachio.” ¹⁴ Wa'a cheesania ku'rika no'o ne'nepasoo, waapi weeriame tetewakania aaata, pu'kao Eesusikoi kiisi machiriania. ¹⁵ Puuuu no'o, iinatukekapua: “¿Achinikai naarani muuuu? ¿Aatana i'yani muuuu?” Waikaonia, tisia o'kewaekapaopua ki ma'chiamete-wapaopua Eesusikoio, wa'a echitiame inatiame maaekao, iinatukekania: “No'o Paamira wekatekapa naaramenia, ki nane'riapa aaata i'toriame. Muuu i'tokame enesaa, no'o tuuyepuapua ahka aamo teekariachio, no'o wa'a siimichioipa i'noramiao.” ¹⁶ Waikao no'o chaanekapua: “Maaria.”

Wa'a cheesoche machika inamukania pu'kao. Waikaonia, tísia kaawe erapakao, ku'rika ne'nepakao chaanekania: "¡Naakona muuukaitepua, Masitari!", eureo naewakao, Raawoni chaniwamepua. ¹⁷ Waikaonia chapakachi koorepakainia, iyoriwa iyoreka Eesusio, nape apoeo no'o chaanekapua: "No'o tooamua pehjo, no'oo ki moenamekopua pehjo, no'o Noonochiopua. Nape muuua no'o ma'masiterao chaanemitiamua, no'oo, no'o Noono kahtiachi mooenamio tuuyo, pu'kao yooma aamo Noonorachi tiame; puuua apoe no'o Noonoa, no'o Riosiwapua, yooma aamo Riosiwa tiame."

¹⁸ Wa'asa tiame taamo tuuyekapu Maaria Maarenaa, taamo petechi no'rasaapua taamo tuuyemiao.

Eesusi ahpo ajawaria machejeneria

(Maateo 28:16-20; Marako 16:14-18; Ruuka 24:36-49)

¹⁹ Pu'ka wa'api taawechio amori tukapasipoio, taamo isaeri ya'yawichi majayapao, taamo kariwa yeetesa yooremina mochikai teemea. Nape wa'a te'terenioio yeetaekao, senawato wa'a weeriame tetewika teemea Eesusio. Wa'a werikao taamo teepotekapua cheeka:

—¡Kúira, kaawe erakoka mochiwíi! ¡Ka'te majakóo!

²⁰ Wa'a cheesapa puuua, taamo ne'netekapua ahpo sekachi, ahpoopua wachikachi chechetiachi tiame. Waikao tísia kaawe eraoka teemea, taamo Paamirao eenechi tetewapa. ²¹ Waikao eenechi taamo chaanekapua:

—¡Kúira, iika yachapasa eemeapa amochío!

Wa'a cheesaopua taamo chaanekapua:

—Neeea no'o Noono no'o uhjurariachitia, wa'achitia aamo uhjurame neeeai, eemepechi simitemichiopua no'o i'wa weeechi o'ineria no'o Noono tehkiwao.

²² Pu'kawichioo, neeeaa aamo kiamapua ku'iwario, no'o Noono utewarira utewarieme Riosiwari.

Wa'a cheesapao, tamochi pupuchekapua cheeka:

—Ía, amochi u'wi eemea, Riosi utewario. ²³ I'ka Riosi kaaweruma tuuyewari aamo teetoachio, no'o Noono utewarie aamo nayewatuachio, yooma aata uuka tetewikame aamo nayewatuao, cheriwetiame itipimeripua ahpo tatakoriario, Apoe te'ta no'o Noonoeo. Nape ki apochi uuka tetewikamea pu'ka aamo nayewatuao, wa'atia itipimeripua ahpo tatakoriario, kiisi cheriwetiame no'o Noonoeo.

Toomasia, Eesusi oijenakame tetewani

²⁴ Toomasia, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa, puuua tiameo Okasauti teewataniamea, ki'tiaipua taamo ahjamao, Eesusi pukeri pahcha taamo mochikachi machejenoipua. ²⁵ Nape teemea neipamio, tuuyekapua chaachapaka:

—¡Tetewakasai teemea taamo Paamirao!

Nape Toomasia, ohsotia chiiapua:

—Óowera wa'a chaachapani eemea, kiisi pichiwakoi. Nooe tetewisaape, pichikemania pu'kao. Ahkasi nooe sutue tahchinesaape raositeretetiachio, ahkasi nooe sekae ne'nesaape wachikachi yeewatatiachiopua tiameo, pichikemania.

²⁶ Nape osanao taawechi neipao, eenechi taamo napawikoio wa'api ta'pechio, wa'achi kahtiapua waikao Toomasiai, taamo yooremina yeetaeka mochikoio. Wa'a te'terioi taamoo, senawato wa'a weeriame tetewika teemea Eesusio, wa'a yooreminaopua taamo chokichi. Waikao Eesusia, taamo teepotekapua cheeka:

—Kúiraa, kaawe erakósa.

²⁷ Waikao Eesusia Toomasi wa'a tetewapao, chaanekapua:

—Ehsoko naaju. Yaapi no'o ne'nesa naaju. No'o sekachi raositeka yeewatatiachio. Yaapi no'o ne'nesao naaju, no'o wachikachi yeewatatiachio puua naaju. ¿Ki neekosapu naaju Eesusia? Ka'te oosa aampa ki maaemitiamua naaju, pichikemitiachemua.

²⁸ Waikao Toomasia chaachakapua:

—¡Nee, pichiwa no'o te'ta Paamírakamera muuua, Apoe no'o Riosiwa!

²⁹ Eesusia chaanekapua:

—¿No'o tetewapa pichikenapua ehpeo? Ki no'o tetewai pichikiamea, te'ta kaawe erakowa kiapuamepua no'o Noonoeo.

Aatia tiiachipua ihji iyotapea

³⁰ Eesusia muuwaeme itapiti ki maaeniame yoorakapua pehji, nape puua ki yooma iyotetiamepua i'ka no'o iyotiachio. ³¹ Nape ihji no'o iyoteriaa, pukachi aamo pichikemichio puua, Riosi tiarie naawakamechi pichikemichio, Eesusi Riosie Weratiamechi; yooma aata pukachi paparakameo, weemera ahjari kiapuamepua pukaeo, ahkasi ki wahjiamesi ahjari.

21

Eesusia oowisani ahpo ajawariachi machejenena

¹ Neipa i'kao, eenechi tetewitiapua Eesusia, Tiiweria Pa'wechi su-uwerachi. Eee teerekapua wa'ao: ² Wa'a mochimioi Siimoni Peeroa, Toomasi (Okasauti teewataniame tiame), Natanaéri (Kaana ohjoeme Arira weechi), Sewero tatanara tiameo, wahjachi ooka no'o ahjama Eesusi masitwara tiame. ³ Waikao Siimoni Peeroa, taamo chaanekapua:

—So'chi chapimia siimania, no'o sochichaira i'toka.

Waikao teemea, chaanekapua tiame:

—Siimpama teemeai aamo ahjama.

Wa'a chaachapasao siimpakapua teemeai, so'chi chapimiaopua pawekakerachi. Nape pu'ka tukawarichio, yooma tukao nokakai, kihta chapika teemea. ⁴ Piari taaa cherayoio, pukeri asitoo teemea suuwerachio, wa'a weeriami tetewaka teemea aatao. Ki machikai teemea pukerio, nape Eesusikai teeriapua, puuu aataa. ⁵ Puua wa'a werikao, taamo sisinamukapua cheeka:

—Tehtémarii, ¿weeka chapitú so'chíii?

—¡Ka'íii, kihtáaa! —chaachapaka teemea.

⁶ Waikao Eesusia taamo chaanekapua:

—¡Aamo ahjamina pawekakerachi ipasesa pu'ka aamo sochichairáo, wa'aope chapima eeméaaa! Waikao wa'a ipasao teemea, kiisi chehewa teemea sochichairao, ki ookapi chuchatopa so'chio.

⁷ Waikao nee Waania, Eesusi ne'nepaka machikapao, chaanekania Peeroo:

—¡Nee naakona! ¿Ki Eesusikaitepu puuu, puuu aataa taamoo sisinamukamea? Apoe taamo Paamirakaite puua.

Waikao Peeroa, nane'resache Eesusikoopua, yaapiti u'masikapua ahpo wisasoriwa chuchamia, pujakamekapa puua neerochi tekipanamiapa. Waikao chuchasache wisasorio, ikanati asinariapa Eesusi weeriachi, ikanati neerochi niipaka ka'keka akipakapua. ⁸ Teeme pawekakerachi itipikamea, tesiwatia panisutoka pawekakerachi sochichairao, suuwerachisi e'enaka teemea; so'chi chapitiachi o'iniao, kiiya piie sienta matokahka eneriapua suuwerachisio. ⁹ Wakiyachi puuyasaapa, na'tiame

tewitiapua wa'ao, wa'a ihsawichio piiripi so'chi wahseniame po'yapua, paani tiame. ¹⁰ Waikao Eesusia, taamo chaanekapua:

—I'norame ookapi so'chi, pu'ka weemera aamo chapiria.

¹¹ Waikao Siimoni Peeroa, pawekakerachi moenaka na'sonasaopua sochichairao, suuwerachisi u'pakapua setechi. Póóchikame chuchatome eneriapua, so'chi apoche weeweruma, piire siento ooka weerewa aampa oosa mariki ahka, so'chi eneriapua. Ki ookapikoi so'chi, kiisi tehpuria sochichairaa. ¹² Eesusia taamo chaanekapua waikao:

—E'enasawa'ana ko'koma.

Aaataai teemea ki iinatukeme erakoapua aatanakoo, machikapa teemea wa'asi Eesusikoo. ¹³ Eesusia pu'ka paanio, chi'wanasa taamo naachutekapua. Wa'achi iintokapua so'chioi chi'wanasa.

¹⁴ Ihji Eesusia paisa simiyachikapua, senawato taamo machejenia-chiopua.

Eesusia Siimoni Peero ahjama nayewanipua

¹⁵ Neipa ko'kosepatioopa, Eesusia chaanekapua Siimoni Peeroo:

—Siimoni Waani taanara, ζepeche nahkimua no'oo ki i'ka no'o aamo ajawaria wahjachitia?

Peeroa nehjiakapua Eesusio:

—Eje'e Paamira, nane'riamemua no'oo aamoo, nakiyamekoo.

¹⁶ Oosa simiyachio, chaanekapua Peeroo:

—Siimoni Waani taanara, ζpichiwa no'o nakiyamemua?

Peeroa nehjiakapua eenechio:

—Eje'e, pichiwa aamo nakiyamenia.

Waikao Eesusia chaanekapua:

—Kaawe neesetomitia muuuu naaju, no'o ijinuwaopua po'wa.

¹⁷ Eesusia Peeroo, paisa simiyachi iinatukekao chaanekapua:

—Siimoni Waani taanara, ζtiisiwá no'o nakiyamemua?

Peeroa, paisa simiyachi ahpo iinatukioio Eesusio, tísia yuwesipakao, chaanekapua:

—Yomatiam nane'riamemua no'oo; nane'riame muuuu no'oo, káaatisia aamo nakiyamekoo.

Eesusia waikao chaanekapua pu'kao:

—Kaawe neesetomitia naaju, no'o ijinuwaopua po'wa, noochi parakameo. ¹⁸ Pichiwa aamo chaanenania, temarikaio muuuu, amoe apechuka seekara wakiratariaipua, waikamio ahkaoi aamo siminari-achi siisimiriaimua; nape aamo oochetupasoopua, aaata aamo seekara apechuneka wakiratemapua, ki aamo siminariachi i'toka.

¹⁹ I'ka Eesusi wa'a cheeriaa, Peero mukimia naewaka cheeriapua, a'chi teeka mukimia pu'kao, Eesusichi simiyame nayewaturiamekapapua. Neipa i'ka cheesao Eesusia, chaanekapua Peeroo:

—Nahpesa naaju. No'o na'naritomitiama.

Eesusi ahpo weeraria te'ta nakiya

²⁰ Waikao nee Waania, wahjachi Eesusi ajawaria ahjama ihtoania, Eesusi pukamina nokisiwachi. Neeekapu Eesusi chokichi kahtiamia, pu'ka Eesusio aari koi'wame koayoio, aatakamera iinatukekamea Eesusio, aatanakoopua ahpo noriwi nehjimerio. ²¹ Waikao Peeroa, no'o Eesusi pukamina ihtoame ne'nepakao, iinatukekapua Eesusio cheeka:

—Paamira, ζihjipe? ζIhtana ikimera puuuu?

²² Eesusia chaanekapua pu'kao:

—I'kao no'o tewekachi o'inia eenachisi no'o ahjatenariao, ¿ihtanawichio nane'renariamemua pu'kao? Muuuu oowera no'o na'naritopuapua.

²³ Wa'a chaaneriopa Eesusio Peeroo no'o naewaka, yooma Riosichi paparakamechio, no'oo ki no'o mukimeriko erakowa, mehtariapua. Nape ki no'o ki mukimio wa'a cheeka naewariaopua Eesusia. Pu'kao Eesusia oowera chiipua: “No'o pu'kao, ahkasi tewekachi o'inia no'o eenachisi ahjatenaresoopua seenekachio, ¿ihtana tiamepua aamowichio?”

²⁴ Nee Waania, yooma i'ka no'o iyoterichi chiia, pichiwa chiiame puua, nooe wa'api Eesusi ahjama oika tetewamekapa. Yooma ehpiami mochitoamea, te'ta pichiwa no'o chiiameko i'ka no'o iyotiao.

²⁵ Eesusia ki ookapi itapiti yoorariopua pehjo, ki yooma iyotetiamepua i'ka iyotaperichio. Yomatiam Eesusi cheeriaa iintotiam tiameo, yomatiam iyotetiame enesaa, pochikame yasipamiipua yomatiam i'ka wehjoarichio, yomatiam i'ka iyotaperi iyotetiamea, kiisi ojowika.

Ehpeonia i'wasioi iyotesa kaawe e'raka itipiamenia, yooma Eesusi inisiria no'o tetewaria iyoteriapua. Wa'asi kajunania no'o iyotiao. Ehpeo cheriwemapua yomatiam i'ka wehjoarichi no'o iyoteria inamukameo. Wa'asipua wa'asi.

Eesusi Ajawariae Nokitiame

Riosi Riosiwara enamo tuuria

¹ Kúira Tiijiroo, weruma iyoriwa tiame. Kaaweruma kahtiare muuuu. Kaaweruma yasisaamua tisia kaawe enemiihua. Nee aamo iyotepuamea, aamo no'o pahcha simiyame iyoterichi iyotepuriaa, Eesusi Riosie Weratiame iintoria iyotepukamenia, masiteria tiame. ² Pu'kaonia, pukeri o'iniachisi ahkasi tewekachi apechunatiachisi Eesusio, yooma iyotekania iintoriao. Ihji Eesusia ke'chu mooenai tewekachio, ahpo ajawariao Riosi Riosiwari nuurerehua pu'kao, ahpo nayewatumichiohua pu'kao, neipa ahpo tewekachi moenasoohua. ³ Neipa mukukai oijenasaapua, Eesusia ahpo ajawariao, apoe wa'api ahpo tetewiterehua eenechio, ahpo masitera mochikachi machejeneka, ahpo ajawariao, pichiwa ahpo oijenario erakomichiohua. Eesusia ahpo ajawariaopua tiameo, ahpo te'ta Noono ye'karichi simiyame nayewerehua, Apoe tisiwa te'pa kahtiaame.

⁴ Nape neipa eenechi oijenasaopua tiameo, ahpo ajawaria ahjama koayaio, Eesusia ahpo ajawariao, ki ahka puuyanurerehua Eerusareniohua pehjo. Wa'a cheesaapua eee chaanerehua:

—Riosi iintomia puuyemifiapua pehjo, no'oo aamoo ki ehpesi aamo nayeweka yasitoria. ⁵ Eemea ehpe taawechiamio, neeroie paatotiamepua Waani Paatorieo, nape ku'we eemea Riosia ahpo Riosiwari aamo paatomeripua, ahpo utewarie aamo teetomichio apochi simiyame nayewatukaopua.

Eesusia tewekachi mooenaria

⁶ Piiechi taawechiami neipao, Eesusi ahjama mochikaio, Eesusi ajawariaa, iinatukerehua Eesusio:

—¿Paamira, ehpe taawechiami enetarepu aamo yawichitumiaa, yooma i'ka i'isaerichi ikimiaopua?

⁷ Waikao pukachi simiyameo, chaanere Eesusia:

—Pu'kao ki aamo nane'reporipua pehjo, i'ka itapiti Riosi iintomiaopua, apoekamera Riosi nane'riamekapaopua pu'kao. ⁸ Nape ke'chu aamo nane'rioiopua pu'kao, i'ka aamo chaaninia aamoo: Eemea Riosi Riosiwari amochi enasoopua, Riosi utewarie teetomeri eemea no'o nayewatukao, Eerusareni o'inesaopua ahkasi yomachi Uurea weechiami ohjomeripua, Saamaria weechiami tiamé, yomachi mochiwachiami, pu'ka noochi simiyame nayewatuwao; neipami eemechitia noochi paparakamea, noochi simiyame nayewatuka nokisimeripua, ahkasi yomatiaame i'ka wehjoarichi mochiwachiami, noochi paparamichio nayewatukao.

⁹ Neipa i'ka cheesaapa Eesusia, ne'neka ajaniopua pehjo Eesusia, tewekachi apechunaretupua, ahkasi toomarichi wekaka. ¹⁰ Pu'ka ne'neka ajakoiopua pehjo, senawato Eesusi ajawaria chokichi jakame tetewiretupua ooka ti'tijoe, totosáme wakiraeme. ¹¹ Ihji ooka Riosi ku'iwaria chaachaparehua:

—Arirea ti'tijoerii, ¿achini iika wa'a teeka ne'neka itipina eemea pu'ka tewekachi mooenaka akipariachio? Puuu wa'api Eesusia, ahpo wa'achi teeka tewekachi moenariachitia, wa'achi teeka eename tetewipuamehua, kii ookapi ti'tijoeri yeeka tekiyame tewekachi o'iniaio.

Maatia weraniame Uurasi teetoriachi

¹² Waikao wa'a ijikisaapua wa'a kaawichi Ooriwo taakeri echitachi tewaniachi o'iniao, yoomahka Eerusareni e'enarepua eenechi, sawarachi oiwa keenako reesisewachi. ¹³ Puuu Eesusie ajawatiamea, Eerusareni nonowasaapua, raampakarichi mo'moenarepua wa'a naanapawika mochikachi, naatia: Peero, Aakowo, Waani, Anteresi tiame, Eeripe, Toomasi, Waatorome tiame, wa'a ikisa Maateo, Aakowo Arajeo taanara, Siimoni We'muame teewataniame, naati tiame, Uurasi Aakowo poonira. ¹⁴ Wa'ao yooma puuuu, wa'a nanapawiamie eneriaipua Riosichi iyotariwa nayewamia, Maariala Eesusi yeeyera, Eesusi poponiraapua tiame, wahjachi ooweru tiame.

¹⁵ Seenepi simikame Eerusareni wa'apiopua napawitioio, Peeroa werisika nayewerepua napawikameo. Wa'a napawikamea, piire sientoo aampa piire weerewahka napawiriaipua. Pu'ka napawikameo Peeroa, chaanerepua:

¹⁶ —Riosichi poponiwaa pipiniwa tiame, no'o keepumitiaopua ku'witapio. Ehkoriaami Raawitaru iyoteriaa Riosi Riosiwario, aaata wahka ihtoriachi na'ara iintomeriko tuuriaa, ikikache itipirupa puuuu. Uurasi wa'a iintomia nayewaka cheeriamepua, Uurasia pichiwa wa'a iintokamekopapua, pichiwa muuwaeme yeeka eenakamepua Eesusi chapisa i'topuwichioopua. ¹⁷ Puuu Uurasia, Eesusi ahjama taamo ohjoio, wa'a iintokamepua Eesusi na'arekao. ¹⁸ Pu'ka na'ara iintoriaa teemekamera tetewikamepua, ahpo Eesusi na'ara iintoria nateteretiaepua, weee tarariamekopua Uurasio. Wa'a iintosaopua neipao, tekoratatipo wichika, yooma ta'pariamepua topachio, ma'chi wichika siiwarao. ¹⁹ Uurasi ikiriaa, yooma Eerusareni ohjoeme ti'tijoeria, tisia nane'reka ohjoemepua pu'kao. Pukaepa pu'ka we'e tarariao, Akerama teewaretupua, riekoo nayewarichio, puuu weee wa'a teewaraa, Eeraeme Wee cheeka chaniwamepua. ²⁰ Uurasi ikiriaa, te'ta Wiika Iyotaperichi chiiachitia ikirepua, Raawi iyoteriachitiaopua, ehkoriaamio. Wiika Iyoterichio eee cheeriamie puuuu:

Uuruchi toipuapua ohjirao,
ki aaata ohjoepuapua wa'ao.
Puuu cheeriamepua tiameo:

Pu'ka tehkiwa teetoriachio, piirechi werapuapua.

²¹ 'Pukaepa Uurasi tehki towariachio, piirechi werapuamepua, nape Eesusiche ahjama oikame, iiweta Apoe Paamirao, taamo ahjama oiyoi.

²² Nape puuuu Eesusio, Waanie paatoniachisi o'inia, ahkasi tewekachi moenariachisi tetewikame enemeripua. Te'ta pu'ka tetewakame nakiwamepua, taamo ahjama pichiwatamichioopua Eesusio, pu'kao, te'ta pichiwa oijenakamekopua.

²³ Waikao wa'a cheesopa Peeroo wa'a raampa karichi napawitiachio, Eesusi ajawariaa ooka ne'neparepua waikao werapuameo, Uurasi Eesusie weratiamechitia teetomichioopua, aaata pu'ka ooka uutiamoo, Riosie uutiamekoopua werapuawichioo. Piiripi puuuu, Oose enerepua werapuamea, Warawasi teewataniame, Uhto teewataniameopua tiame. Piire, Maatia tewaniame enerepua. ²⁴ Waikao Riosichi nayewarepua, chaachapaka:

—Muuu No'no tewekachi kahtiameraa, muuu te'ta machiyamerakapa pu'ka ti'tijoeri iikara te'teriaa, taamo ne'netepuapua aatanakamerakopua taamo weramiao, i'ka ookoo. Amoo uupuapua i'ka werapuameo, ²⁵ i'ka Uurasi teetoriachi tehki werapuawichioopua, Uurasio simikamekopua pu'kaopua wa'asio, ahpo te'ta kokosa aiwamiachioopua wa'asio, ahpo ki kaawe iintoriawichioo.

²⁶ Waikao puuu oosa mariki aampa piiripi Eesusi ajawariaa, aaata pu'ka ooka piiripi werapuame inatariao, itapiti ihpapaka nane'repuamechi iyoterepua teewarao, pu'ka ihpapaniamechio nane'repuawichioopua Riosio, aatanakamera e'rariopua werapuameo. Waikao Riosie nane'repuame ihpapatiamedio, Maatiachikamera wichirepua werapuamea. Wa'a yooraka nane'retioopua Riosie eratiameo, Maatiakamera weraretupua, Uurasi tehkiwara teetoriamechioopua. Waika o'inia Maatiaa, Eesusi ajawaria ahjama oisirepua, Uurasi tehkiwaeria yorasika, pu'ka Eesusi oosa mariki aampa piiripi ajawari ahjámao.

2

Riosi Riosiwari eenari

¹ I'ipari pahko asisooopua, yooma puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawaria napawiriachioopua, ² senawato te'pa tewekachi o'inia inamuretupua, weruma eeka cheetoamechitia. Puuu cheetochaniamea Eesusi ajawaria mochikachi, pochikame yasiparepua. ³ Waikao weeka yeenika tiame puuyarepua, na'ika tiame tajenarieme. Puuu na'i yeenia yooma Eesusi ajawariachi moochi chachasoopua yomatiam wa'a yooremina mochikamedio, pochikame yasipare Riosi Riosiwaria. ⁴ Wa'a iikaopua Eesusi ajawariaa, pochikame ahjachi muipaterepua Riosi Riosiwario, yooma ihtaio seesenu naeraoi kajuteka, Riosi Riosiwarie kiaretia iiyenawa.

⁵ Pu'ka wa'a ikinioio Eesusi ajawario, puuu yomachi weechi Eerusareni e'enakamea, yooma Eerusareni mochikameapua tiameo, pu'ka weruma eeka ahpo inamuriachi, ujumasirepua ne'nemia. ⁶ Waikao Eesusi ajawariaa wa'a e'enakameopua, yooma aaata pipiripi naewarichi, iiyenaka nayewerepua. Waikao wa'a e'enakame seesenu ti'tjoeria, ahpo wa'api naewachi nayewetiaopua Eesusi ajawariaeo, tísia wekamuwa erakorepua. ⁷ Waikao ahpo nayewa nayewachaniopao, tahpitika erakokao, chaachaparepua ahpo:

—¿Ihtana ijkikame ohjoare naaju ihji ti'tjioea? Naakona, ¿ki Arirea ohjoemekosapu ihji ti'tjioe? ⁸ Nape Arirea ohjoeme enesaa, ¿achini iika taamo nayewa nayewachaniamepua, yooma pipiripi taamo seesenu nayewamechi? ⁹ Ihji ti'tjioeri ahpo seesenu naewachi inamukamea, wekanami weechi o'inia e'enakamepua: Paratia weechi e'enakame, Meeria weechi e'enakame, Eerami e'enakame, Meesopotami e'enakame, Uurea e'enakame tiame, Kaparosia e'enakame wa'achi, Poonto e'enakame, Aasia e'enakame tiame, ¹⁰ wa'a ikisa Rijia e'enakame, Paanjiria e'enakame tiame, Eejito e'enakame tiame, Riivia weechi e'enakame tiame, Siirene weechi waapi. I'wa nookapua tiameo, Rooma muuwarichi e'enakame, Iitaria weechi o'inia; ookapi ihjia i'isaeri naawakame enerepua, epeche ookapi puuu isaeri enepakamepua. ¹¹ I'wachi nookapu tiameo, Kereta e'enakame, Aarawia weechi e'enakame tiame. Yooma ahka ma'chiam pahteka inamuame teemea pu'ka Eesusi ajawario, ma'chiam taamo nayewa nayewachaniamekoo, Riosio yooma ihta peenia iintoriamekoopua taamowichioo.

¹² Yooma ihji ti'tjioeria, ki nu'unti peenia erakorepua, ki teesá peenia tiame ikitiopua wa'ao. Wa'a erakoapaopua, chaachaparepua ahpo:

—¿Ihtana ikiwame i'wao? ¿Ihtanapua?

¹³ Nape aaata wahjachia, na'arakao chaachaparepua:

—Aa puuuu, nawajikamepua.

Peero naewaria

14 Wa'a chaachapopa Peeroa, yooma pu'ka Eesusi ajawaria ahjama weripakao, pu'ka ti'tijoeri ahpoo nawajiamе teewario, weeru sisinaka chaanerepua:

—Yooma ti'tijoeri yomachi e'énakamea, yooma i'wa Eerusareni ohjoeme tiameá, kaawe no'o keepumitiapua pahchuo. 15 Teemea, kiisi nawajika chaachapamepua. ¿Aatana nawajita piarikoopiua pehjo? 16 Ihji taamo ikiyaa, ehkoriame chaniamepua, Ooeri iyoteriachi, Riosi nayewatura. Ihjia cheeka iyoteriaipua:

17 Neipami taawechemio, Riosi nayewatura kajumiachiopua wa'asio, Riosia cheeriaipua:
Yooma weeechi mochikamewichioo, no'o Riosiwari kiamania pu'kao;
yooma noochi paparameo, aamo tatana tehtemario, no'o kaaweruma nayewamichiopua,
aamo mamaraoepua tiame, wa'achi chaachapamichio;
aamo tehtemario, ka'karuma yoorari inatatemichiopua pu'kao;
o'ochetiamea yayawatiamea tiame, peenia tiame teemumichiopua kochirewachio,
ahpo peenia erakoa tewekachi mochipua.

18 Pu'ka taawechemio, no'o seekarachitia mochikameo, ti'tijoeo ooweruo tiameo,
no'o Riosiwari yahchemania pu'kao,
noochi simiyameo peeneka nayewamichiopua, ki se'wi simiyame;

19 Neeea tewekachio, itapiti tetewitemania neipamio,
itapiti peeniatiwari uurapari tetewitemania neipami teetomeri wa'asi,
wehchioi itapiti eera uurapari teetotomania waikamio,
itapiti na'i uurapari tiame, itapiti morowa tiame.

20 Taaaai tukapamapua, meechaai eeraka tiame ikimapua sehtanasipaka, ke'chu no'o aamo Paamirao Riosi Tijoetukame enoio pehjo,
yooma wa'a tiame teetomeripua, nape no'o Taana eenaiopua Tijoe Tijoetukameopua,
tahpitika teetoka enameripua, pu'ka taawechio.

21 Yooma pu'ka Riosi Tijoetukamechi paparakamea,
newipatepuamepua pukaao, natakoriwao.

22 'Eeme i'isaeri ti'tijoeria, keepusa i'ka naawesari: Nane'rena eemea Eesusi Nasare ohjoemeo, Riosie weratiamekopua pu'kao, pu'ka weruma itapiti, peenia tiame ihsiriapa, Eesusia pukaе peenia ihsiaawae ahpo pichiwatarepua, pichiwa Riosie weratiamekopua ahpoo, pu'ka taamo nane'reka mochitomichiopua. 23 Nape ihji Eesusichi ikitiamea, Riosi e'rariachitia teerekamepua, Apoe Riosi Taanarao, amochi kiatiamekopua meripuaichio. Eeme wa'api nokakamepua pu'kao, nanaaramechi ki'yakao. Pukaepa wa'a noonoire eemea, kurusichi meripuaichioo. 24 Nape Riosia i'ka ahpo Taana Eesusio, eenechi ahjaterе puua, oijenatekao. Wa'a iintoka Riosia Eesusio, newitoterepua wahjipaniameo; wahjipaniameo ka'chi iika newitome tiamekopua Eesusio. 25 Taamo yawichi ehkoriame Raawitaru ikipo tuuriai, i'ka Eesusi ikiria cheeka cheekame puuuai, eee cheeka iyotiaiopua:

Neeea no'o Noonoo, ki piineri no'o toaka tetewamepua,
pukaepa no'oche ahjama inisiame tetewamenia,
pukaepa ki majayamenia noochio, apoeo no'o ahjamakopua pu'kao.
26 Pukaepa peenia e'raninia noochio, no'o iikachio, pukachi ahjachi e'rapa;
pukaepa no'o yeenieoi, ta'iria nayewamenia wa'a e'rapa;
no'o weerewaai ahjachi e'ramepua, ahpo oijenatepuao mukukai,
amoepua No'noo.

²⁷ Muuua no'o iikaoui, ki toimapua wahjiparichio,
aamo Taana Te'ta Piipari weerewaraoi, kiisi toimamua pikamichioo.

²⁸ Muuua no'o tetewitekamemua aachin iintoka no'o mukukoio,
enechi no'o ahjatemio; wa'a ikitiapao neeea,
tisia ta'iria yasitomerikopua, aamo kahtiachi ahjamao.

²⁹ 'Ihji ehkoriaami Raawi wa'a cheeriaa, ma'chiame ki ahpo weerewa
nayewaka cheerepua, apoeai Raawitaruo, wetemajitiamekopua mukisoo,
i'ka Raawitaruo tetewikame teemea wetemajitiachio. ³⁰ Ihji Raaw-
itarua Riosie naewaniamekapa, ma'chiame tiame enerepua, i'ka Riosi
ahpo chaaneretiaa, pichiwa ahpo tetejimariwachi machenamerikopua
piiripi aata yawichi, ahpo tetejimariwachi yawichitumeri. ³¹ Wa'a
tiame pahtekapa Raawitarua, ke'chu ehpiami simiyame ikiyoiopua pe-
hjo; pukaepa, wa'a cheeka iyoterepua Eesusi oijenatepuao, ka'chi iika
pikamerikopua weerewarao, wa'a iikaopua, kiisi itipimerikopua wahji-
parichio mukukaio. ³² Ihji Ehkoriaami Iyoteri no'o aamo tuuyeriaa, Eesusi
naewaka cheetiamepua, i'ka Eesusio, Riosie oijenatetiame. I'ka wa'a
ikitiameopua teemea, tetewakame teemea. ³³ Ehpeo Riosie Eesusia,
tewekachi i'toretupua, pu'kao ehpeo ahpo chokichi yasitenapua, te'ta ahpo
weruma teerewaeka. Riosi ahpo ahjama yachapasaopua Eesusio, tamochi
teerepanurarepua ahpo Riosiwari, ahpo utewarie teetopuawichioopua,
ihtaoi ahpowichio nokiawo. Puuupua ihjia, ehpe i'wa aamo tetewariaa,
ehpe i'wa aamo inamuraiaopua tiameo, yooma i'ka itapiti aamo naewachi
taamo nayewariaopua. ³⁴ Waikao, ma'chiame pichiwa ki ahpo naewaka
cheere Raawitarua, ki apoeakamera ki moenariopua tewekachio. Pukaepa
Raawitarua, Eesusi ahpo Paamira naewakaopua, eee cheerepua:
Apoe no'o Noono Paamira Riosia, chaanerepua no'o Paamira weeechi
enamerio:

"I'wa yasipamitia no'o ahjamina,

³⁵ ahkasi no'o aamo seepurawao newitoachisi,
ahkasi aamo taaratere so'mipaka tesiwa te'tereka toapachisi."

³⁶ 'Yooma i'isaeri ti'tijoeria, te'ta weruma nane'rewa iintaka mochtop-
uapua, i'ka Eesusi aamo me'yariaopua kurusichio, ki nu'uti teerewa kiare-
tiame eneriopua pu'kao, pu'kakamera te'ta Noonorao, ki nu'uti Paami-
ratumichio uuriamekopua pu'kao, yomatiamе wehjoarichi mochtikame
ti'tijoerichio, yooma ihta yomatiamе i'ka weeechi iintuameopua tiame.

³⁷ Waikao i'isaeri ti'tijoea, aapoe me'yario tuuwapa Eesusio, ki teesa
iiyana erakorepua apochio, ahpo ki kaawe noonowirio tuuwapa. Wa'a
erakoapa puua, iinatukerepua pu'ka Peeroo, yooma wahja Eesusi
ajawariaopua tiameo, chaachapaka:

—¿Ihtana noonoita teemea ehpeo, taamo ki kaawe nokaria kaawe
itipipuawichioo?

³⁸ Peeroa waikao chaanerepua:

—Eemea, Riosichi aamo ma'chitapuapua ohso kaawe, pu'ka aamo ki
kaawe noonowiria erakoao, Riosio eemea, aamo cheriwenurapuapua.
Pu'ka ki kaawe aamo noonowiria erakoao, Riosichi aamo paatoka tete-
witepuapua. Aamoo kaaweruma inatamekopua, Riosi e'rariopua amochi
yasipariopua ahpo Riosiwari. ³⁹ Ihji Riosiwari paatoniamе, Riosi ehko-
riami o'iniaa taamo kiamo tuuriaopua, aamowichioopua, aamo tatanawi-
chiopua, seesenuwichiopua tiame, yooma Riosichi paparamеopua tiame,
Riosichi e'enakame.

⁴⁰ Peeroa tehpe weeka itapiti tuuyerepua pehjo, apoe Riosie Werati-
ameo, Eesusikopua pu'kao. Wa'a cheesaopua chaanerepua tiameo:

—Yooma ki ka'karuma nokiawameopua ti'tijoeo, poanatuapua pu'kao.

⁴¹ Waikao, yooma Riosichi simiyame Peero nayewaturia pichikekamea, ahpo paatonurerepua, yoomahka pipiripi Riosichi ma'chitaka, ahpo ki ka'karuma yoorariao. Waika taawechio, paika miiri ahka Riosichi eneparepua, te'ta Riosichi paparakao, yooma Eesusi ikiria pichikekameopua, iintoria. ⁴² Wa'a iika paatotiaamea, yoomahka Riosi chiia na'naritorepua, pu'ka Eesusi ajawariae masiteriao. Puuu papatotiaamea, waika o'inia ahpo nanapawirepua, wahjachi Eesusichi paparama ahjamao, kaawe erakoka teetomiaopua, Riosichi nayewamiaopua, Eesusi Aari Ko'karia, yorasimiaopua.

Pukerio aachin te'tereria Eesusichi paparakameo

⁴³ Waika o'inia yomatiaame Eesusichi paparakamea, Riosie tisia peeniatiwari tetewiwa mochitorepua, Eesusi ajawaria nokisiwaeopua. ⁴⁴ Yooma Riosichi paparaka mochikamea, yoomahka ahpo kipotiaame eneparepua, ihtaoi ahpo kipoteka mochipuameo. ⁴⁵ Ihjia, a'chitia ahpo nakisiachi, ahpo ku'isiam eneprepua, ahpo iinueka itapiti nehjisa. ⁴⁶ Tiopachioi ki toarepua napawikaopua, senepi taawechi. Ahpo ta'pechioi napawisaoi tiame, yooma ahpo kaawe uuka mochitorepua, pu'ka Paamira Aari Koi'wameopua, koayaio. Wahjachi kooameopua tiameo, ahpo kipoteka ko'karepua pu'kao, nape kaawé erakoka. ⁴⁷ Ihji we'wemera Eesusichi paparama, tisia kaawe tetewiniame eneprepua aaataeoi wahjachio. Puuu we'wemera Eesusichi paparasiamamea, wahjachi paparakame ahjama enepasirepua, Riosie.

3

Chookopakame kokoriame yachapatewa

¹ Piire taawechemio, Peeroo Waani tiame tiopachi e'noiopua, arikiri Riosi ahjama nayewamia tiopachio. ² Wa'a tiopa muirachio, yasariai aaata chookopakame kokoriame. Wa'a tiopa muirachio, puuu rojomi kokoriamea, wa'a ujuparetiaipua senepi taawechio, ihko itamichioopua wa'ao, Peeniatiame teewaeriachi muirachio. ³ Puuuu, Peero Waani tiame tiopachi muiyame tetewapao, ihko itanerepua pu'kao. ⁴ Nape Peeroa Waani tiamea, chaanerepua:

—Ehsoo, taamo ne'nepao.

⁵ Waikao kokoriamea ne'neparepua, itapiti ahpo kiapuame maaeka.

⁶ Nape Peeroa cheerepua:

—Toomio ki iinuenia, nape aamo kokoriao aamo yachapatemia iinuenia: Eesusi Riosie Weratiameo, utewarie.

Wa'a cheesaopua chaanerepua:

—iWerisisaa! iKaaweruma oisisa saukame!

⁷ Waikao Peeroa ahjamina sekachi chapikao, werisipurepua. Waikaopu chookopakame sautetiamea, pu'ka wa'apichi werisipuniaio, tonochi utewarepakaopua, oisirepua. ⁸ Wa'a iika oisisaapua chookopakamea, tisia kaawe e'raka niinipakao, Riosichi papararepua; wa'a inisika pakirepua tiopachio. ⁹ Pu'ka chookopakame oisikameo, yooma ti'tijoeri tetewarepua pu'kao, Riosio ahpo iintoria pukachio, tisia cheriwema ki'yaopua pu'kao, tisia kaaweruma naewakaopua Riosichio. ¹⁰ Yooma machirepua chookopakame sautetiameo, puuukopua chookopakame kokorekameo, tiopa muirachio yayasamekoopua pu'kao, i'isaeri tiopachi, Peeniatiame muirachi tewaniachi yayasariameo, ihko itaká. Wa'a iikame tetewikame chookopakameo, yooma weruma peenia erakorepua chookopakameo, wa'a ikikame tetewapao.

Peero masiteria tiopachi

11 Peeroo Waani tiame tiopachi ohjoio, pu'kao tiopateriami noki-sioiopua Saromoni tewaniachi, puuu yachapakamea, chokichi weri-toriaipua tiameo. Waikao yooma ti'tijoeria, wa'a ihtoame tetewapa yachapakameo, wa'a ujumasirepua ne'nemia, tisia peenia erakokaopua yachapariopa. 12 Peeroa wa'a noonokopao, cheerepua pu'kao:

—Eeme ti'tjoeri, ¿achini iikai taamokamera weruma erakona eemea, taamoe utewarie yachapaterio erakoka i'ka tijoe? 13 Ka'ipua. Ki teemekamera iintokaitepua. Keepusao naaju. Ihji sautetiame aamo tetewariaa, Riosikamera iintokamepua sautekao, ahpo te'ta utewarie, puuu wa'apia Aurani Riosiwara, Ihsa Riosiwara tiame, Aakowo Riosiwara wa'achi. Puuu Riosiwara iintokamepua, aamo ehkoriaami o'inia Riosiwara. Puuu wa'api Riosi ihsikamepua, Eesusi werumatakaoiopua, ahpo Seekaechitia yasimichioopua. Pu'ka eeme i'isaerio, Piiratochi nehjaria meripuaichio, Piirattoo ki merinarioio aamo utewa yooraria meripuaichio. 14 Eemea Piirattoo, Eesusi Te'ta Kaawerumara puhjenarioiopua, tijoe ko'yakamera itaria, puhjepuawichio. 15 Wa'a nokaka me'yakame eemea Eesusio, pu'ka Eesusi te'ta ki wahjiam e ahjari taamo ki'yameopua. Eemea pu'ka me'yarepua me'yo, nape Riosia eenechi oijenaterepua pu'kao. Yooma i'kao, taamoe wa'api tetewakamepua, teeme Eesurie wa'api ajawatiame. 16 Ihji tijoe aamo machiyachitia ikiriao, Eesusi utewarira iintokamepua sautekao, tonochi utewatekao oitekao. Ihji wa'a ikitiamea i'ka tijoechio, Eesusichi paparakapa wa'a ikitiamepua, yooma aamoo, tetewachi.

17 'Eeme no'o tetejimari wa'api, nane'renania aamoo, aamo pa'pamiriameopua tiameo, ki nane'riamekopua aatanakoo, wa'a noonowiriopua Eesusi me'yakao. 18 Nape puuu wa'a aamo noonowiriao, wa'a teeremiapa wa'a noonowirepua, wa'a ikimio tuutiamekapa, ehkoriaami Riosi nayewaturaeo, Aapoeo chaachapariaipua, ihji Riosi Uutiamea, tisia aiwameri puuu. 19 Wa'a teeso pu'ka aamo noonowiriawichio, Riosichi e'enamitia eemea, apoe aamo noonowiriawichio, aamo cheriwemichioopua, pu'ka aamo noonowiria Eesusichio, ki peteremichioopua wa'asio. 20 Wa'a aamo noonoisoopua, eenechi uhjurepuame eemea i'ka Riosie Weratiameopua, pu'ka aamo puuyetoka mochitoao weechi yawichitumeriopua, apoe yasipamichioopua waikao, aamo yawichichitiao. Ihji enapuame aamo puuyeka mochitoaa, ihji Eesusi puuu, ehkoriaami Riosi nayewatura chaachaparia. 21 Nape Eesusia pehjo, tewekachia yasimeripua pehji, ahkasi Riosi yahchariachisioopua ahpo eenechi enamiachio. Waika enasaapua Eesusia, te'ta kakupachi aamo iintapameripua i'wao, te'ta ehkoriaami Riosi nayewatura chaachapariachitia. 22 Moisetaruai, ahpo Ehkoriaami Iyoterichio, cheeriaipua: "Apoe taamo Paamiraa Riosi, aamo tetejimarichi ma'chipamapua, piiripi noochitia Riosi naewame. Yoorepuapua pu'kao, yooma ihtaai aamo nuuriao. 23 Aaata ki e'wakamea pu'kao, kihta teeremeripua Riosichio, poanachi te'teremeripua Riosi ijinuwarachio, ki seená aampasi."

24 'Yooma puuu Riosi na'nayewakamea, wa'achi chaachapariamepua, yooma i'ka ikitiameopua, Saamueri taawechi o'inia ahkasi ehpesi. 25 Yooma Riosi aamo kiamo tuuriao ahpo na'nayewaturachio, kakukame itipimeripua amochi enasoopua, pu'ka Nayewatura Riosi enamo tuuria. Nane'riame eemea tiameo, Aurani ahjama ahpo katewiaioopua Riosio, cheeripua Auranio: "Amochi machenameripua piiripi tijoe, yooma weee mochikamewichio, ki teesá kaawe iintomeri." 26 Pukaepa aamo i'isaeri

ti'tijoerio, Riosia Eesusi naawatesao, amochikamera uhjurerepua pahchao, amochi pahcha cheriwepuwichiopua tatakorio, aamo toinaresoopua aamo ki ka'karuma nokayao.

4

Peeroa Waania tiame, ya'yawichi iinatukewachi

¹ Neipa taawechiamio, Peeroo Waanio tiame ti'tijoeri ahjama nayewioio Eerusareni tiopachi masitekao, wa'a e'enarepua ookapi tiopachi neesetori. Puuua piiripi kapitai yeeka e'enarepua, tiopachi inatiame, naati yeeka tiame, saruseo ti'tijoe, puuua Moise nuurarira neesetoame enerepua. ² Puuua nekamucherepua Peeroo Waaniopua tiame, Eesusio meritiai eenechi ahjariae, pichiwa iintapariopua tuuyopua, eenechi ahjaniameo. ³ Puuua wa'a erakoapao, chapisa yeeteparepua pu'kao, nape tisia aarikopua wa'asio, meerewichio toarepua katewepuao. ⁴ Nape muuwaame ti'tijoe ooweru tiamea, kaawe e'raka inamukamea pu'ka eenechi ahjapuame tuuyewario, pichikerepua. Pu'ka wa'a ikipuame pichikekamea, ahkasi mariki miiri enetorepua, ti'tijoeche ihtetakao.

⁵ Pu'ka meereo i'isaeri ya'yawichia ahpo napawirepua, Peero katewemia Eerusareniopua. Wa'a napawikamea tiameo, tuuyewari pa'pamuratuame enerepua, Moisetaru nuurari neesetoame. ⁶ Wa'a mochirepua tiameo, Aanasi te'ta tiopachi paamiratuamera, wa'a ikisa Kaija, Waani, Arejanto, wahjachi tiame te'ta tiopachi paamiratuameo, tetejimara. ⁷ Waikao wa'a napawisaapua, ahpo napawiriachi upanurarepua Peeroo Waani tiame. Pu'kao upatioopua, naasipa ajawaka iinatukerepua, chaachapaka:

—¿Aatanachi utewaeka peenia nokayame eemea, pu'ka ki maaepori aamo nokayao? ¿Aatana reesisewachi wa'a nokayame eemea?

⁸ Waikao Peeroa, Riosi Riosiwari ku'irae naewakao, cheerepua:

—Yooma eeme te'ta pa'pamiratuameopua ti'tijoeri, ⁹ i'ka rojomi taamo cheriweka sauteria katewenariao, pukachi simiyame taamo iinatukiao, ¹⁰ ma'chiamie chanimania pu'kao, yooma aamoopua, yooma aamo i'wa napawikameopua, yooma aata i'isaeriopua tiame. Ihji tijoe i'wa weeriamie aamo tetewachio, Eesusi ihsikamekaitepua yachapateka ahpo utewario, Nasare tijoe enekame, Apoe puu aamo merinureria, nape Riosio eenechi ahjateria. ¹¹ Ihji Eesusia, aamo wa'api ipaka tetewariapua, nape ehpeo tisia nateyame enepakame, yomatiamie ihta itapitichiopua. Ihji Eesusia, tehte te'ta nateyamechitia enepakamepua, itapiti tehte te'ta kaari naawarachi yachaniamechitia. ¹² Ki'tepua wa'asi i'ka weechio, aataa taamo tatakorio, te'ta puhjamea.

¹³ Waikaopua ya'yawichia, Peeroo Waani tiameopua, kihta seeweka nayewiopua pu'kao oowera ti'tijoe kai, tisia pepeniamekopua pu'kao, tahpitika eraparepua. Waikao nane'rerepua pu'kao, Eesusi ihsiriopua masitekao. ¹⁴ Waikaopu pa'pamiratuamea, pu'ka yachapatiamiechi simiyameo, kihta chaachapame e'rarepua, pu'ka saukameo wa'achi weeriopua pu'kao tetewachi, yachapakame wa'asi. ¹⁵ Waikao Peeroo Waani tiameo, ma'chi puuyansaopua ku'itapio, aapoeche ahpo nayeweka itipirepua waikao, ihtana ahpo noonowimiao. ¹⁶ Puuua ahpo chaachaparepua:

—¿Achini yoorata teeme i'ka ti'tijoeo, i'ka nokariao i'wa Eerusareni, yooma nane'reniamepua wa'asio, ihji oika yachapatetiamie, pichiwakoopua? Pu'kao teemea, ka'chi iika ka'itametepua. ¹⁷ Kihta yoram-etepua tiiao, nape a'chitiaoi teewetenia nakiyame puuua, Eesusichi simiyame masitiao, ki weruma mehtamichiopua wa'asi. Mamajochatia

kaawepua pu'kao, teewemichiopua wa'asio, pu'ka Eesusichi simiyame masitia.

¹⁸ Wa'a erapasaapa puuua, Peeroo Waani tiameo, eenechi ahpo mochikachi upanurerepua. Wa'a upasaapa pu'kao, utewaeme chaanerepua pu'kao, kiisi masitemichiopua wa'asi Eesusichi simiyameo. ¹⁹ Nape Peeroa Waani tiame wa'a chaanetiapao, chaachápárepua:

—Eemea, eeme wa'api ne'nepuapua aatakamera yoorepuameo, Riosio, aamo chaachapaoi, ²⁰ nape teemea taamoo, kiisi teewemeriko erakoamepua taamo tetewarioo taamo inamuriaopua tiame Eesusichio.

²¹ Waikao isaeri pa'pamiratuamea, oowera mamajochasa toarepua Peeroo, Waaniopua tiameo. Ki wepisa toarepua pu'kao, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiameo, Riosi peenia ihsiwa pu'sereka tetewiriopua pu'kao. Pukaepa ti'tijoerio, majawekaopua tiame. ²² Ihji pa'pamuratuamea, kihta chaachapame erakorepua aapoeo, pu'ka sautetiameopua, apoe wa'api nayewame tiopua pu'kao, ooka weerewa paamuamekopua tijoeo wa'asi.

Eesusichi paparama, ahpo nayewatumia oisa teetowa itaniame

²³ Waikaoopua toitiapao, Peeroa Waania tiame, wahjachi Eesusichi paparama mochikachi nonowarepua. Pu'kao wa'a e'enasao, yooma tuuyerepua ahpo ikiriaa, pu'ka pa'pamuratuame noonowiriaopua apochi, yooma ihtaopua tiameo, ahpo mamajochatiame. ²⁴ Ihji Eesusichi paparama kaawe keepusaapua, yoomahka pirena kaawe erakoka nayewerepua Riosichi paparakoapua chaachapaka:

—Muuu te'ta yoomachi Paamiraa, Muuu amoe netekameraopua tewekao weeepua tiameo, yooma ihtaopua pa'weoi, taamo anachari ki-amitiapua utewari, ki seeweka nayewatupuaichiopua aataoiopua, yooma ihta amochi simiyame naawesariopua. ²⁵ Muuua aamo Riosiwarioo, aamo Raawi seekarewachi naewakao, cheeriaimua:

¿Achini iikai ki no'o nakiyamea no'o puipameriko erakoame eemea, ka'chi iika no'o newitome tiiai eemea?

²⁶ Yooma ya'yawichi weeechi mochikamea, pu'kawichio noochi nasiwamia pirenatuamepua, no'o Uuria

Weerariamechi nasiwamiaopua tiamé.

²⁷ 'Puuu aamo Raawichi cheeriao, pichiwa ikikamechepua. Eerore yawichia, Poonsio Piiratoa tiame, seesenu ti'tijoeriopua tiameo, i'wa Eerusareni napawikamepua, aamo Uriame merimia, Eesusi, pu'kao aamo seekarewachitia yasitoame. ²⁸ Puuua, pichiwa wa'a noonowiretupua, te'ta aamo cheeriachitia. ²⁹ Ehpeomua Apoe taamo te'ta Paamiraa, taamo ku'imitiapua ki majamichiopua taamo mamajochameo, taamoo, anachaka aamo nayewamichiopua. ³⁰ Tamochi teerepuapua aamo seekao, amoe sautepuawichiopua aaataoi ahpo sautejeresoo, aaata aamo Taanachi paparakameo. Tamochioi itapiti aamo peenia ihsiwa yorajerasaa, taamo ku'ipapuapua aamo tetewitepuaihiopua utewarirao.

³¹ Kajutiopa Riosi nayewekao, wa'a mochikachio noonorepua, Riosio wa'a kahtiopa ahjama. Pu'ka noonsoopua yooremina mochikamea, ahpo iikachio peenia eraparepua, Riosi Riosiwari apochi eenariopa. Pukaepa wa'a puuyasaapa, oisa e'raka nayewasirepua eenechio, Riosi tuuyewario.

Yoomahka ahpo iinuwaao, ki ahpochewichio erakowa

³² Eesusichi paparama muuwaeme enerepua, yoomahka pirena, ahpo tetejimachitia mochikame. Pukaepa yooma ahpo iinuekao, ahpo kipotepuamewichio iinuerepua. ³³ Waikaoopu yooma puuu Eesusi

ajawariaa, utewaeme te'teretorepua ahpo Paamira Eesusi oijenaria naewatukao. Riosiai epeche teetorepua pukachio, ahpo ku'isika cheriwewaeo. ³⁴ Eesusichi paparamechio, kitererepua chorowaniamea. Weewaemeai, kariwaemeai ahpo ijinuwa nehjisaapua, ³⁵ Eesusi ajawaria kiasirepua, kehkisa ahpo ku'inariaeopua. Waikao pu Eesusi ajawaria yooma Eesusichi paparakameche, kiasirepua naachutekao, ki cho'chorowamichiopua pu'kao. ³⁶ Weee nehjiwa naewaniachio, wa'achi yasariaipua piiripi tijoe Oose teewaeme, puuu Wenawe teewataniame eneriaipua Eesusi ajawariae. Puuu teewaraa, "Kaaawe Erapatame" chaniwame puuu. Puuu tijoea, tiopachi ku'yame eneriaipua, Chipire tewaniachi o'inia eenakame eneriaipua, pawenasipa weeechi. ³⁷ Ihjia ahpo weewa nehjisaopua, Eesusi ajawaria uujuyeparepua toomio, naachutepuaichio kooame nakisiameo.

5

Ananiaa tatakoriwa, ahpo uupira Saajira tiame

¹ Nape piirechi tijoea, ki wa'achi iintorepua, Anania tewaniamea ahpo uupimaopua Saajira tewaniame. Puuu ahpo weewa nehjisaapua, ² paikapi toomi ahpowichio katewesaopua, ki ahsieme i'yetorepua Eesusi ajawariaopua, pu'ka nehjitiame toomio. Ihji Ananiaa, wa'a eenakaopua yooma Eesusi ajawaria ajakachio, wehchi to'weparepua toomio cheeka:

—I'wa maani weee taamo nehjaria toomia. ³ Waikao Peeroa chaanerepua:

—Anania, ¿achini iika aamo toakamua Satanase wisikuepuawichioo, Riosi Riosiwarikamera aamo wihkuenaremichioo, ki ahsieme aamo wihkueka upamichiopua toomio? ⁴ Ke'chu nehjiwai weeee, ¿ki aamo weeekosakaipua? ¿Achini iikai wihlumio o'raka nehjaka eemea weeeo, ki ahsieme upanariapa toomio ki wihkuamechitia, aamoo te'ta weeka nehjariachitia tetewipuawichioo? Puuu aamo iintoria, ki nu'unti wihkuatiamepua Riosiwichiokamera, ki ti'tijoeriwichiokamera.

⁵ I'ka inamusache Ananiaa, mukukame wihirepua. I'ka tetewikamea wa'a ikitiopao, ki nu'uti iyoripo eraparepua Riosio. ⁶ Waikao wa'a e'enaka aata tehtemaria, wisasorie ikapisapao weerewarao, apechunasa i'torepua wetemajimia.

⁷ Paika keenako tepepio, puuu uupiraa wa'a eenarepua. Puuu uupiraa kihta nane'riame eneriaipua pehjo, ahpo kuuna ikiriao. ⁸ Pu'kao Peeroa chaanerepua:

—¿Eee kehkichi nehjaka eemea weeeo?

—Eje'e. Wa'a kehkichi nehjitiapua —cheerepua.

⁹ Waikao Peeroa chaanerepua:

—¿Achini iikai wa'a noonoimo o'raka eemea, aamo tisia kokosapuame tiame Riosie? Ka'chi ikimete muuuu ehpeo. Ne'neo wa'a ajakameopa, aamo kuuna i'tokame puuuapa, wetemajimiao; ehpeo aamopechi i'tomia e'enakamepua.

¹⁰ Wa'a chaanesoche Peeroo, mukukame wihirepua ikanati, puuuai. Pu'ka tehtemari muioipa, mukukame poirepua wa'asi. Waikao ma'chipasapua, kuunara wetemajitiachi wetemajirepua tiame. ¹¹ Yooma ti'tiopachio, aataai i'ka ikitiame inamukameopua tiameo, tisia majaka inamurepua, wa'a ikitiameopua wa'a.

Eesusi uhjurawaa muuwaeme ki maaenari yoorani

¹² Yooma puuu Eesusi ajawariaa, ki ookapi Riosi peenia ihsiwa tetewiterepua ti'tijoeripua, Eesusi utewarieo. Eesusichi paparamea,

eepi nanapawiriaipua tiopatereo, Saromoni tewaniachio. ¹³ Wahjachi ti'tijoeria, kaawe tetewiriaipua pu'kao, nape ki nanapawiriaipua ah-jama, tisia iyoriniame tetewapa wa'ao. ¹⁴ Nape wa'atioipua, Eesu-sichi paparama, epeche epeche teetorepua muuwesikao, ti'tijoeopua, ooweru tiame. ¹⁵ Muuwaeme ti'tijoeriaio, e'taparachi puyanariaipua ahpo kokoriamewao poesuwe Peero u'matomiachi toamiä, Peero ekawiraraa ahjachi u'matosapua sautemapua, erakokao. ¹⁶ Ahkasi Eerusareni mochi-wachiamioi wa'achi noonorepua, Peero u'matomiachi puuyanekaopua kokoriamao, poechi. Waikao yooma Eesusi ajawariaa, yooma kokoriamao Eesusichi paparaka sautesirepua, wa'ami u'umatokao.

Eesusi ajawaria chapipuame naanaritowa

¹⁷ Wa'a tiame inamukapa napawikarichi pa'pamiratuamea, wahjachi tiame saruseo ti'tijoe pirenaturiai, kiisi kaawe erakore puuua ah-poche tisia erakowae pochikapa, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiame Eesusi ajawariakamera na'naritoamekopua. ¹⁸ Waikaoopua, pu'ka Eesusi ajawarioo chapisaopua, yeeteparepua meeresi. ¹⁹ Nape tewekachi Riosi ku'iwaria, wa'a eenaka tukao, wahjonerepua Eesusi ajawarioo, yeetaeka mochikachio. Puuua yeetapuka puuyanasaopua, chaanerepua:

²⁰ —Eemea, simitepuapua tiopachio masitekaopua ti'tijoerio, pu'ka weemera ahjarichi simiyameopua.

²¹ Wa'a chaanetiamekapa Eesusi ajawariaa meere piario, simiterepua masitekao, wa'api tiopachio.

Waikao wa'a nokayoipua masitekao, puu te'ta isaeri napawikarichi pa'pamuratuamea, eenechi napawirepua, ahpo yeetepariachi simiyame katewemiaopua. Wa'a napawisaopua, Eesusi ajawarioo, upanurerepua eenechio, pu'ka noonowiria katewepuwichioopua. ²² Nape wa'a yeetepatiachi e'ensaaopua i'norameria, ki aaata twarepua yeetepatiameo. Wa'a ikisaopua, wa'atia nonowarepua, ahpo pa'pamuratuamechi tuumiaopua. ²³ Pukachi e'enakaopua chaachaparepua:

—Ki'tiapua wa'ao. Yooma yeetaeka weririapua weeriaio, inatiameai wa'achi ajariapua ajarioo, nape taamo yeetapusa ne'nioipua yooreminao, ki'tia wa'ao aaataai.

²⁴ Waikao yoorewa inatiame kapitairaa, tiopachi neesetori pa'pamuratuamea tiame, i'ka inamukapao, wekana erakokao chaachaparepua: “¿Ihtana ikiniamekosapua naaju i'wao?” ²⁵ Wa'a erakioopua pehjo, wa'a eenare aaata tijoea chaanesikao:

—Aamo karichi mo'ariaa ti'tijoe, waami nokayamekapua tiopachi masiteka.

²⁶ Waikaoopua tiopachi inatiame kapitairaa, piirechi yeeka simirepua tiame, pu'ka Eesusi ajawaria ahpo yeetepariachi i'noramiaopua. Nape ki e'raka chapisa u'parepua, majawiapa pu'ka ti'tijoerioopua, ahpo pasipupuawichioo. ²⁷ Waikao pa'pamiratuamea, ahpo mochikachi u'yepatiaapua pu'kao, naasipa ajawaka iinatukerepua pu'kao:

²⁸ —¿Ki utewaeme wa'ineka teeme aamoo, ki masitemichioopua wa'asi Eesusichi simiyame utewario? ¿Ki wa'a noonore eemea ohsotia? ¿Ki yomachi Eerusareni pochicare eemea aamo masitiaeo? Eemea pukao taamokamera sahtuchamepua, pu'ka Eesusio taamokamera me'yario tuuka.

²⁹ Waikao Peeroa, wahjachi Eesusi ajawariaa tiamea, nehjiarepua:

—Wa'atepua tiiao, nape teemea, Riosikamera yooremetepua, ki ti'tijoerikamera. ³⁰ Pu'ka Riosi taamo ehkoriaami mochikame Riosiwarao, pu'ka Eesusi eenechi ahjatekame, pu'kao aamoo, kurusichi chuhchaka

me'yaria. ³¹ Pu'ka wa'api Eesusio Riosia, eenechi ahjaterepua, wa'a iintosaapua, epeche te'ta weruma yasira ki'yarepua pu'kao, ahpo ahjamina yasimichioepua, te'ta ki nu'uti weruma Paamirachitia yasimichioepua. Riosia pu'ka Eesusio ahpo ahjamina yasakao, te'ta ki nu'uti Newipatiamera enepaterepua pu'kao, yooma isaeri ti'tijoe ooweru tiameo, cheriwepuwichioepua tatakoriario, yooma ahpo ki kaawe nokayao pichiwaka toinaresoopua. ³² I'ka Eesusi Riosi eenechi ahjateriaio, tamoe wa'api tetewikamepua. Yooma wahjachi Eesusichi paparamea, ki tetewameai Eesusi oijeraniaio, Riosi Riosiwariae ahpo nane'retia te'ta pichiawatame puuuai.

³³ Waikaopua aapoe noonowirio tuuwapa Eesusi me'yakao, ki teesa nenekarepua, ahkasi ko'inareka Eesusi ajawariaopua. ³⁴ Nape piiripi parisero tijoea, Amarieri tewaniamea, werisika ma'chi uhjurarepua ku'itipi Eesusi ajawariao. Ihji Amarieria wa'a mochiwachio, tisia nakiwame eneriaipua, Moise nuurari masitiame. ³⁵ Waikao ihjia pa'pamuratuameo, chaanerepua, yooma wa'a napawikameo:

—Eeme isaeri ti'tijoe, aamo chaanemane no'o e'rao. Ki te'ta yorajepo e'raninia i'ka ti'tijoeo, seenekachi ki kaawe teeremaai eeme. ³⁶ Nane'riame eeme piie taawechiamio, Teurasi tewaniameo, muuwaeme ahjama werisiriopua, weruma ahpo maaeka. Pu'kao meriretiopua, yoomahka ahpo ahjama ohjoao, naao sientohka. Wa'a iikapa puuuu, yoomahka chi'ripaka kajurio. ³⁷ Neipaoipua tiameo, aaata Uurasi tewaniameai, wa'achi iintoriai puai, muuwaeme pirenatusao. Nape meriretu puai, pu'ka na'naritoameai, yooma chi'ripaka. ³⁸ Pukaepa, ehpe tiachio, toitia kaawe eneriaipua ohso kaawe. Oowera ti'tijoeerichi eename enesaa, wa'atia u'matomapua. ³⁹ Senawato seenekachi Riosichi eename enesoo, ka'chi iika saipatema eemea i'kao, Riosichi nasiwame enemeri eemea, Riosi puipanariame.

⁴⁰ Waikao Amarieri chiia kaawe e'resaapua, uhjurarepua waikao Eesusi ajawariao, upapuaichio. Upasaapua i'kao, ki oosa naewanuresaapua Eesusio, wepisache toarepua pu'kao. ⁴¹ Waikao wa'a weruma napawitiachi puuyaiopua, ka'chi erakorepua Eesusiwichio wepiretia aiwakao, ohsotia kaawe erakorepua wa'a yoratiapua. ⁴² Wa'a yoratia puuuu, kaawe erakoka simiterepua Eesusichi simiyame masitekao, senepi taawechi wa'api isaeri tiopachio, yomachi wa'api mochiwachiami ta'pechiamipua tiame.

6

Oowisani tijoe naachutari ajawatiame

¹ Pu'ka taawechiamio Eesusichi paparamea, epeche teetorepua muuwaepakao. Wa'a teetopa i'isaeri ti'tijoeeri riekoo naeraamea tiame, ki kaawe erakorepua, ahpo wahjachi i'isaeri euroo naewamechio, ahpo tetejima ki kukunaameo, ki ajasepo tuuka kooameo, senepi taawechi naachutaniameopua. ² Waikao puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa, napawinurere puuuu, Eesusichi paparameo. Napawisooepua piiripi puuu Eesusie ajawatiamea, cheerepua wa'a napawikameo:

—No'o keepumitia yoomahka. Ki yekimeri teemea naachutakao, ki toime tiipaa teemea masitekao, Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyekao. ³ Pukaepa ajawatia kaawepua aaata kooame naachutameri. Aamoe chaachapamitia eemea amochio, aatanakamera ajawapuame amochi uuka oowisani ti'tijoeo, nape ka'karuma ijinatamera ti'tijoe, ahsepari ahjachi oowe e'repua te'terime naachutapuawichioo, apochi yahchaka

ohjoamera Riosi Riosiwario, kaawe e'rariwa tiame. ⁴ Wa'atiaopua teeme Eesusie ajawatiamea, wa'apitia simitemapua masitekao, Riosichi itasikaopua tiame aamo kaawe te'teretopuawichioo.

⁵ Waikao chaanetiamea, yooma ahka ahpo pirena kaawe iintasaapua pu'kao, apochi i'yasaapua aaatao, Teiwa uurepua piiripio, kaawerumakooopua pu'kao, soparame yahchamekopua apochio, Riosi Riosiwario. Wa'achi te'teriami uuretupua wahjachioi, Eeripeopua, Poorokoroo, Nikanoriopua tiame, Tiimoni tewaniame, Paramena tewaniame tiame, Nikorasi Antiokía ohjoekame tiame. Ihji tijoea pukerio, isaeri tijoe enepakame, ehpeopua Eesusichi paparame. ⁶ Wa'a ikisaopua i'ka oowisanio Eesusi ajawaria u'yeparepua. Waikaopua Eesusi ajawariaa, ahjachi seekarepaka Riosichi naewakao, pu'kakamera uurepua naachutamichioo.

⁷ Waikao puuu Eesusi ajawaria nokisiachio, Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyekao, epeche mehtasirepua Eerusarenio, wa'ao, yomatiam wa'a weechiamiopua tiame. Wa'a ahkasio, ahkasi muuwaeme isaeri tiopachi neeserosiai, Riosichi paparepua.

Teiwa chapisa i'toniame, te'ta weruma kateweri napawirachi

⁸ Teiwaa, piiripi puuu naachutamea, weeka itapiti peenia ihsiwa ihsikamepua tiameo Riosi ihsiwaeo, muuwaeme ti'tijoeri tetewachiopua, ti'tjoeria pu'sererepua Teiwa masitiao. ⁹ Nape Puhku Puhjetiam napawikari tewaniachi te'teriami Eerusareni o'inia e'enakamea, kiisi pu'sereka tetewarepua Teiwa masitiao. Pukaepa Teiwa masitiao, o'inerepua Teiwa chiia ka'itakao. Yooma puuu Aasia weechiami o'inia e'enakame enerepua, Siirene tewaniame mochiwachi, Arejanti mochiwachi tiame, wa'a ikisa Seerisia mochiwachi. ¹⁰ Yooma ihji ti'tjoea Teiwa newitonariaipua, ka'chi iika newitome teererepua, Teiwao Riosi ihsiopa ahjama ku'isikao, ahpo Riosiwario. ¹¹ Waikao puuu ti'tjoea, ki newitome tiapa Teiwao, aaata nateterepua Teiwa wenejimichioopua, Eerusareni ohjoemechiopua. Ihji natetetiamea waikao, ahkaaoi oiyachio chaachaparepua wenjikao: "Na'ara chiame inamukame teemea, Moise masiteriao, wa'a cheekaopua, na'arinapua Riosio." ¹² Wa'a chaachapakaopua, weeru noonowiterepua ti'tjoerio ki kaawe erakoteka, wa'achi chaachapakao ki kaawe erakoterepua tiameo, isaeri pa'pamuratuameoi, ahkasi tiopachi iyoteri ti'tjoeoi nenekaterepua. Wa'a iikapao, Teiwa chapisao, weruma kateweri napawirachi uparetupua. ¹³ Wa'a napawitiachi upasaopua, puuu wihtuka wenejiamea, chaachaparepua:

—Ihji tijoea, kiisi teewenarepu na'ara cheekaopua, i'ka taamo tiopao, Moisetaru nuurari taamo iyoria. ¹⁴ I'ka Teiwao chiame inamuka teemea, Eesusi Nasare tewaniameo, yooma ru'minamio tuuyamekapua i'ka tiopao, pu'ka Moise nuurari taamo yooriaopua tiameo, yooma taamo toitemio tuuyapua tiameo, taamo ehkoriami o'inia taamo nokisiwaoi.

¹⁵ Nape Teiwaa wa'a chaachapaka wenejiniaopua, sewina iikaopua nanarirao, Riosi ku'iwarika tiame eneparepua, tewekachi eename.

7

Teiwa ahpo nehpuwaka naewa

¹ Te'ta neeserosia, iinatukerepua Teiwao:

—¿Pichiwapu ihji aamo chaachapawaa?

² Waikaopua nehjiarepua:

—Ka'í, ki wa'atepua. No'o keepumitiaopua ku'itapiooio, yooma eemea pa'pamuratuamea, yooma eeme keepuamea tiameo. Riosia, Auranitaruo

tetewiterepua ahpoo, taamo ehkoriaami Meesopotami weeechi kahtioiopua pehji, ke'chu Aarani mochiwachi eenoiopua. ³ Riosia chaaneriaipua pu'kao: "Machenamitia aamo weewachio, aamo tetejimachio, wa'a iksaomua, no'o aamo tuuyemiachi weeechi siimitiapua." ⁴ Waikao Aurania Riosie siminuretiapoo, Kaareo weeechi machenasoopua, Aarani weeechi eenarepua mochiwachi. Neipao wa'ao, ahpo noono mukisoopua, Riosia i'wa u'parepua, ehpe aamo mochikachi. ⁵ Aurania waikamio kihta weewaeka yasariaipua, ahkai i'wami ahpo ohjoekachio. Nape Riosia i'wami kiamo tuuriaipua weeeo, ahpo tatana tatanasiwachiopua tiame. Pu'ka ahpo wa'a chaanetiameo, ke'chu aata tatanaekoi eneriaipua. ⁶ Nape Riosia Auranio chaanekame eneriaipua tiameo, pu'ka tatanachi puuyakameo, seesenuchitia mochimerikopua wahka seenu weeechiopua, puhkuchitia, naao sientoo paamuparichisi. ⁷ Nape Riosia pu'ka puhkuchitia mochitiameo, cheerepua: "Neeea pu'ka aamo puhkuekachitia mochitiameo, ki teesa aiwatemania pu'kao. Nape neipa wa'a no'o puuyanasoopua pu'ka i'isaerio, noochi paparameripua, i'wa no'o upasoopua eenechi." ⁸ Riosia wa'a cheesaapua ahpo kateweka Aurani ahjamao, pu'ka Auraniopua ahpo katewari naanatiwachitiao, ahpo siichitepujewerepua, yooma ahpo tatanapua tiame tehtemari. Neipamio Aurania, pahcha weeriame tatanasaopua, osanao taawe i'toi siichitepurepua, Ihsa tewaniameo. Ihsai, wa'achi iintorepua ahpo taanachi Aakowooi; puuu Aakowoi tatanatasikaopua, wa'achi inisirepua siichitepuwa inisikaopua tiameo, yooma ahpo oosa mariki aampa ooka tatanasiriao.

⁹ 'Ihji Aakowo tatanaraa, epeche kaawe tetewiniopua ahpo pooni Ooseo, ki kaawe erakorepua papachiraa pu'kao. Wa'a tiame ki kaawe erakoapa puuu ahpo poonichio, ti'tijoe tarayamechi nehjarepua, Eejito siimpamechi. Nape Oosea wa'a yooratiaio, tisia kaawe teeremai teerepua Riosieo. ¹⁰ Riosia, yooma ihta a'chi ikiyoio, nehpuarepua pu'kao. Neipamio Eejito weeechioo, Riosia Ooseo, ki teesa tiame machiwari ki'yarepua pu'kao. Pukaepa Eejito yawichia, Araoni teewataniameapua tiameo, tisia kaawe tetewapa pu'kao, weruma ye'kamechitia yahcharepua pu'kao, yooma ahpo kariwachi neesetoame, yomatiam weeechiopua tiame, Eejitoo.

¹¹ 'Wa'a weruma teereka kahtioiopua Ooseo, wa'a pu'ka taawechiamio, weruma toorewi eenarepua, yomachi Eejitoo weeechiopua, wa'a iksa Kaanani weeechi tiame. Pukaepa taamo ehkoriaami noonoria, ka'chi ikime erakorepua tooremuri. ¹² Waikaopu taamo noonori Aakowoo, Eejito ki tooremuniam inamukapa tiirikowichioo, wa'a uhjurapua waikao, taamo ehkoriaami noonoriwa papachioopua, tiiriko tarijupamichioopua wa'ao. Ihjia pahcha simiyamechi enerepua pukeri. ¹³ Oosea, oosa simiyachi uhjuratioo ahpo papachio, ahpo ma'chiterepua ahpo papachio. Wa'a iika nane'reretu Eejito yawichieo, Oose tetejimaraa. ¹⁴ Ehjepamio Oosea, upanurarepua ahpo noonoo Aakowo tewaniameo, yooma ahpo ta'pechi tetejimaopua tiame. Puuu ta'pechi tetejimaraa, paika weerewa oosa mariki aampa mariki enerepua. ¹⁵ Waikao Aakowoo, wa'a iika Eejitoo, eenarepua. Wa'a ohjoekai mukurepua, taamo noonori tatanaraapua tiame, yooma wahjiparepua wa'a. ¹⁶ Ihji weerewaraa Kaanani weewarachi i'tosiretupua, Siikenii weeechi toasimia, ehkoriaami Aurani tarariachi, wahjipame toapuachio. Puuu weeeea, Aamori tewaniamechi tatanara, taritiame.

¹⁷ 'Amori asiyoi Riosi Aurani kiamo tuuriachi weeeo, ki ookapi muuwekame eneriai i'isaeriapa, Eejitoo. ¹⁸ Waika taawechiami Eejitoo,

piirechi yawichi yasiparepua, Oose ki nakiyame. ¹⁹ Ihji yawichia, taamo ehkoriai noonoriwao, ki nu'uti tesiwa yooraka tetewarepua. Puua taamo yayawaopua tiameo, ki nu'unti na'ara yoorarepua pu'kaoi, ahkasi pu'ka kohjawaopua yooma ihpapanura, toore wahjipamichioepua pu'kao. ²⁰ Pu'kachi taawechemi naawariai Moiseai, puuu kohjaa tisia peeniatiame eneriaipua. Ihji kohjaa, paika meeche inateretupua, ahpo yayawaeopua petechio. ²¹ I'ka kohjao paika meeche i'toiopua, akisuwe neerochi toiretupua apoe yeeyeraeo, aatae teipuaichioepua pu'kao. Waikao wa'a eenaka, yawichi maaaraa, neerochi po'yame tewakaopua itapitichi pohjachuka, apechunarepua pu'kao. Wa'a ikisaopua ahpo taanachitia weripaterepua. ²² Waikao Moisea, yooma masiteretupua, Eejito te'ta pepenipari machiwariopua. Ki teesa peeneka nayewame eneparepua, ahpo yooraoi, tisia inatame.

²³ 'Moisea, ooka weerewa paamuaiopua, ahpo tetejima tekipanachi ne'nemia, machenariaipua, i'isaeri ti'tjoeri. ²⁴ Wa'a oiyai tekipananiachio, aata ahpo tejima wepayame tetewapao Eejito tijoeo, me'yarepua pu'kao ahpo tejima nehpuapakao. ²⁵ Ihji Moisea, ahpo pahtepo o'rariaipua, apoekopua ahpo tetejima, Eejito puuyanamerio, nape aapoe, kiisi pahterepua. ²⁶ Pu'ka meere eenechiopua, Moisea, eenechi nateparepua nasiwaniame, nape ooka isaeri wa'api ahpo. Puua pu'kao, ta'omakao chaaneriaipua: "Ka'te nasiwaa, ¿achinikai nasiwani eemea, eeme wa'apikai?" ²⁷ Waikao Moisea tejimariaa, chaanerepua: "¿Achinikai papakinamua tiame taamo nasiwachio? ¿Aatana aamo weerakame aamoo, taamo ta'omamichioo?" ²⁸ ¿No'okosa merinaremua tiameo, tapana aamo me'yariachitia, eejito tijoeo?" ²⁹ Moisea wa'a tiame inamukapao, simirepua Eejitoo. Mehka u'marepua Mariani weechi, wa'ao, seenuchitia ohjoerepua. Wa'ao neewisaapua, ooka tatanaerepua.

³⁰ 'Wa'a Miriano, ooka weerewa paamupari ohjoekaio, wa'a wakiwechi, waapi Sinai kaawichiami oiyoio, wa'a nayewere Riosia, weeru kuhsichi tajenakaopua. ³¹ Moisea waikao, weruma ihtanakaitepu erapakao, ne'nemo oraparepua waapi weripaka. Nape Riosia waapi weritoio, chaanerepua: ³² "Aamo ehkoriai Riosiwara neea, Aurani Riosiwara, Ihsa Riosiwara tiame." Waikao Moisea tisia majarepua. Oowera chachapia ihsirepua majakao, kiisi ne'neme e'rareoipua wa'a tajenari-chio. ³³ Waikao Riosia cheerepua: "Pujisa mo'korio, aamo kaakaopua tiame, no'o tetewachi werika, yooresa. ³⁴ Ma'chiametewaninia no'o mochiwaro, Eejito mochikameo, tisia aiwaka mochikopua pu'kao, tesiwa chaachapaka, pukaepa tekikamenia ku'imia pu'kao. Muuu enemeripua puua, pu'ka ti'tjoeri ku'imeriopua no'o ku'ika."

³⁵ 'Ihji kuhsichi nayewakamea, i'ka Moise wa'api weerarepua Eejito uhjurapuaichio, ahpo tetejima nehpuumichioopua, Riosie paamiratuamechitia, i'ka Eejitoo kahtioio: "¿Aatana aamo weerakame aamoo taamo ta'omamichioo?" chaanetiame. ³⁶ Wa'a ikire Moisea wa'ao. Waikao Riosia pu'kao, ki ookapi peenia ihsiwae yorateka, puuyanarepua Eejitoo, ahpo utewarie ku'ikao Moiseo. Ihji peenia ihsiriaa, Eejito mochikoi enerepua pukerio, neipao Pa'we Sehtanamechi paatenioi, wa'a ikisa wakiwechiami nokisiniio, ooka weerewa paamuparis. ³⁷ Moise wa'api enerepua, isaeri ti'tjoerio chaanekamea: "Riosi aamochi machenatemapua piiripi, noochitia Riosi nayewatura." ³⁸ Ihji Moise wa'api enerepua tiameo, isaeri ti'tjoeri, wakiwechi nokisioio paamiratuame. Puua enerepua tiameo, Riosi ku'iwari ahjama nayewakamea, te'pa Sinai kaawichioepua. Puuuchi

enerepua tiameo, taamo ehkoriaami noonori ahjama yasakamea, pu'ka Riosi nuurari taamo a'chi teeka mochtitopuameo, tuuyeka.

³⁹ Nape pu'kao, taamo ehkoriaami mochiriamea, ki yoorerepua pu'kao, ohsotia ahpo iikachiopua, sewina erakorepua, Eejito nonowanarewa eenechi, Eejito ti'tijochitia mochtitonarewa. ⁴⁰ I'ka Moise sinai kaawichi ihsioiopua, Riosi nuurari kianioiopua, taamo ki'yami mochiriamea, chaachaparepua Aaronio: "Muuua, taamo netekemita itapiti taamo ahjachi paparamia, i'ka Moisea Eejito taamo ku'ika puuyanakameapa, ki naaniajupua puuupa wa'asi, itapiti ikireoipua." ⁴¹ Waikao Aaronia, wakasi taanara riosirewa netekerepua, yooma ti'tjoeri ku'iwae itapiti netetiamee o'roe, pu'kao pu'ka riosieka mochimichiopua. Wa'a ikisaapua pu'ka ahpo riosi neteriaopua tooroo, wakasi me'resa manawerepua, kohseka. Waikao wa'a noonoisao, ahpo wa'api netetetiachi, ahpo riosiwaka paparawerepua, pahkotekaopua. ⁴² Waikao Riosia towarepua pu'kao, ahpo wa'api riosichi neteria, paparaweka mochimichiopua, itapiti so'soporichiopua tiame, paparawemichiopua tiame. Pu'ka wa'a tiame noonowitiame chaachapare Riosi ehkoriaami nayewaturaa taamo ehkoriaami mochiriamea, eee chaachapaka iyoteriaopua Riosio:

¿No'o oowekamena eemea wakiwechi nokisiaio,
no'onawichio kohsekamena eemea,
no'owichio kaaweruma erakokaopua aamo iikachio?

⁴³ Eemea no'o iyoriwa karitera mooketoriaipua mooketoo,
nape ki ka'karuma iikaeka,
ohsotia eemea, aamo neteriakamerachi, inataka nokisirepua,
Mooroki tewaniame aamo riosiwatiachi.
Wa'achitia tiameo, Reejani so'porichi paparare eemea tiame,
wa'achi tiame so'pori netesa.
Pukaepa Wawironia aamo i'totemania,
seesenuchitia mochimichiopua wa'ao, puhkuchitia.

⁴⁴ 'Puuu iyoriwachi Riosi karitera i'toniamea wakiwechi nokisinioio, Riosi te'ta cheeriachitia netetiame enerepua, ehkoriaami Moisetaru, Riosi cheerio tuuyeriachitia, ahpo moochi tetewiteriachitia tiame. ⁴⁵ Pu'ka Osuwetaru ahjama nokisinioio ahpo Riosie kiapuaopua weee, pu'kao wa'a mochikame u'yerioiopua weeeo, pu'kachi mookeka nokisiriaipua tiame, pu'kachi Riosi karitera iyoriwachi. Ihjia Riosi karitera i'tokao, wa'a nokisiretupua ahkasi Raawitaru taawechiamisi. ⁴⁶ Raawitaru eneriaipua te'ta weranariamea, Riosi kaari tiopao, wa'a ohjoremichio Aakowo Riosiwarao, wa'a enapaka paparapuawichiopua Riosichi iyorikao, yooma i'isaeri ti'tjoeriopua tiame. ⁴⁷ Nape pu'ka tiopao Saromonikamera iintorepua, te'ta weerakao, ⁴⁸ Riosio ki weeechi karichi ohjoemekoipua, Riosi Ehkoriaami Iyoterichio, eee cheeriopua:

⁴⁹ No'o nuurari yasiraa tewekachi o'iniapua;
no'o ihteka kahtiachio weepua.

Wa'a kehchuma kahtiame enesooopua weeechi ihtekao,
¿Kajutare eemea, no'o kariwa netekao, no'o kehchumawichio?

⁵⁰ ¿Ki Neeee iintokamepu tiameo, yooma itapiti netekao?

⁵¹ 'Eemeai i'wa napawikamea, wa'achitia tisia peewaame kuhtaemepua, ki ku'rime tiame Riosie ku'richaniaopua. Eemea wa'achi te'tiamepua aamo ehkoriaami noonoriwachitia, tisia peewaame aamo iikachio, ki-isi keepunariame eemea Riosio, aamo chaananiameopua Riosiwarioe.

⁵² ¿Aatana ehkoriaami Riosi na'nayewatura, ki na'ara yoorakamepu, aamo ehkoriaami mochiriamea, aamo noonori? Yooma pu'ka Riosi na'nayewaturaopua, kiisi kaawe yoorakamepua pu'kao, pu'kao, Riosi

Te'ta Kaawerumara enameriko tuuyoio, ohsotia ko'yakame puuua pu'kao. Ahkasi ehpiami taawechioi eemea, wa'achi noonoikamepua, ahkasioi pu'ka Te'ta Kaaweruma Riosi enameri tuutiamelopua tiame, me'yare eemeai. ⁵³ Eemea pu'ka Te'ta Kaaweruma Eesusi me'yakamekapao, kiisi iyorikame eemea Moise nuurario, pu'ka nuurario eee chiame: "Ka'te aaata merimitia muuuu." Puuu wa'a chiame nuurari Moise kiatiamea, Riosi apoe iintokamepua ki'yakao, ahpo tewekachi nuurewarie ku'iwari.

Teiwaa meriwame

⁵⁴ Ihji isaeri pa'pamiratuame wa'a napawiriamea, ahpo wa'a chaanenia-pao, tisia nekamuparepua Teiwachio, ki'pupaka taameo. ⁵⁵ Nape Teiwaa, kihta seeweka Riosi Riisowarieopua, te'pa ne'nepaio, Riosi tahpitira tiari tetewarepua, tewekachi wahjorachio, Riosi ahjama weeriame tetewarepua Eesusio, Riosio ahjamina kahtiachi. ⁵⁶ Waikao chaacharepua:

—¡Nee! ¡Wahjore tewekachio! ¡Wa'a weeri Eesusi Tijoe Tijoetukamea, Riosi ahjamina!

⁵⁷ Nape wa'a napawikame ti'tijoea, kiisi inamunariapa Teiwa chiao, ahpo nahka to'pekao, yooma aampa e'enarepua Teiwao, weeru chaachapaka. ⁵⁸ Waikaoopua chapisao, te'ta napawirachi ma'chipasao, ma'chi i'torepua mochiwachio, merimia. Wa'a ikisaopua, yoomahka pasipuka me'yarepua Teiwao. Wahjachi ne'neka ajakamea, ahpo kaawe iintamechitia wa'a nokiwao, ahpo wakira pujisaa, Sauro tewaniametera to'warepua, tarachi. ⁵⁹ Teiwaa ahpo papaniaio, Riosichi nayewerepua, cheeka:

—No'o Paamira Eesusi, no'o iikao, aamo kahtiachi no'o i'tomitiamua.

⁶⁰ Wa'a cheeka chopokorieka weripakao, weeru sisinarepua cheeka:

—¡Eesusi, wa'a nokayoioopua i'kao, cheriwemitiapua!

Wa'a cheesache, mukukame wichirepua.

8

Aaata Sauro tewaniame Eesusichi paparama na'araria

¹ Pu'ka taawechi Teiwa meritioio, wa'achi ihsiriai Sauro tewaniameai, puuu eneriaipua tiame, Teiwa merinioi kaawe iintameapua meripuawichioo. Ihji Sauroa, parisero eneriaipua isaeri tijoe.

Ihji Sauroa pu'ka taawechi o'inia o'inerepua, Eesusichi paparamelopua tesiwa yorasikao, kokosa yorasikao, Eerusareni mochiwachio. Eesusichi paparama muuwaeme eneriaipua, yooma Uurea weechiamio, chi'rika mochikame, Saamaria weechiami tiame, naatiche ki ujumakame eneriaipua, Eesusi ajawaria. ² Riosichi te'teretoame ti'tijoea, Teiwa apechunasa wetemajirepua. Wa'a ikitiamelopua, tisia naaracherepua pu'kao, yuuwesika. ³ Nape Sauroa simiterepua pu'ka Eesusichi paparamo, tesiwa yorasika, yooma ta'pachi pakisika puuyachasika pu'kao, ti'tijoeoipua ooweru tiame chapisaopua, perekarichi toamia.

Riosi kaaweruma tuuyewari, Saamaria mochikame sisinamuwa

⁴ Nape ujumakamea wa'a Eerusarenio, ahkaii nokisiai, simiterepua Eesusichi simiyame nayewakao, Eesusi iintoriaopua ahpowichioo.

⁵ Eeripea piiripi puuu oowisani kunamukukame naachutemichio weratiamea, Saamaria eenariaipua muuwari mochiwachi. Wa'a enasaapa puuua, Riosie Weratiamechi simiyame nayewarepua wa'ao. ⁶ Eeripe nayewariao, yoomahka yooreka keepuretupua wa'ao, Eesusichi itakaopua, tisia peenia ihsiopa pu'kao, sautekao. Waikao ki ookapi puuua, Eesusichi paparapua. ⁷ Ki ookapi yachapaterepua tiame, ki ka'karuma

na'arari yahchameopua, puuu na'araria, ki ku'ita siinakoka puuyaparepua puuyachaniaio; muuwaeme tu'ikameoipua yachapaterepua, rojomiwa kokorame tiame. ⁸ Wa'a inisia Eeripe wa'a muuwarichio, weruma kaawe erokoretupua wa'ao.

⁹ Wa'a ohjoeriaipua piiripi tijoe, Siimoni tewaniame. Ihji tijoea, puusi wihkueka machiyame eneriaipua. Puuuu, muuwaeme wihkuekame eneriaipua wa'asio, itapiti yooraka ahpo peenia ihsiwaeopua, yomatiame wa'a weechi mochiwachiampiopia. Ihjia epeche machiyame ahpo tetewipuawichio ihsiame eneriaipua ki aaatachitia. ¹⁰ Wa'a ihsiopa Siimonia, yooma ti'tjoeria yooreka tetewiriaipua pu'kao, ahkasi ya'yawichiai peenia e'reriaipua pu'kao. Pukaepa chaachapame eneriaipua:

—Ihjiape, pichiwa Riosi utewara iinuemepua.

¹¹ I'ka yooreka tetewakao, ki ku'itapisi wa'a te'tereriaipua wa'ami ohjoemia. ¹² Nape Siimoni na'naritoamea ti'tjoeri, Eeripe nayewa Riosi ye'karichi simiyamera tisia pu'sereka inamukapao, Eesusi Riosie Weratiameo ahpowichio iintoriamekopaopua tiameo, Eeripechikamera eeneparepua, Eeripe chiiakamera pichikiapa. Wa'a iika Eesusichikamera paparepua. Wa'a iikopaopua pu'kao Eeripea, yooma paatorepua pu'kao, ti'tjioepua ooweruopua tiame. ¹³ Waikao ahkasi Siimoniai kaaweruma tiamekopua Eesusichi simiyameo, Eesusichi paparepua tiame. Wa'a iintokoopua pu'kao, paatorepua tiame. Wa'a o'iniaio, Eeripe ahjama oisirepua. Eeripe ahjama oikao, tisia peenia e'rerepua, Eeripe peenia ihsiao.

¹⁴ Eesusi ajawaria Eerusareni mochikamea, Saamaria mochikameo, apochi uuka mochiko tuuopa Riosi tuuyewariopua tiameo, Peero uhjurarepua wa'ao Waani tiame. ¹⁵ Waikao puuu uhjuratiamea Saamaria e'ensaoopua, yooma Eesusichi paparakameo, Riosi Riosiwariichi simiyame kaawe ma'chiam masiterepua. Chaanerepua pu'kao aata Eesusichi paparanaresoo, Riosia pukachio, ahpo Riosiwari yahchemerikopua, aapoeo pukae ahpo ku'ika mochtomichio. ¹⁶ Aataai ki nane'reka mochtoriaipua, Riosi iintoriaopua aapochio Eesusichi paparariopao, pukachi yahcheriaopua ahpo Riosiwario. Puuuu oowera paatotiam mochiriame eneriaipua pehjo, Eesusichi paparakao. ¹⁷ Waikao, Saamaria ohjoeme Eesusichi paparakameo pahteriopapua Riosi Riosiwario apochi uuriamekopapua Eesusichi paparaka, Peeroa Waaniapua tiameo, ahjachi seekarepasoopua, pirena cheriwema ki'yarepua Riosio, Riosio ahpo Riosiwari ahjachi enepariopua.

¹⁸ Waikao Siimonia, Peeroo Waani tiameo, Saamaria mochikame Eesusichi paparakamechi ahjachi seekarepakoopua Riosi Riosiwari kiaretiawichio, puuu Siimonia wa'a nokayopao puusi wihkueniame maaerepua. Pukaepa wa'a nokiniameo, toomie tarinareriaipua, wa'achi ihsinariapa. ¹⁹ Pukaepa eee chaaneriaipua Peeroopua Waaniopua tiame:

—Noochi nehjimitia pu'ka aamo pepenia nokaka, wa'achi ihsimichioopua no'ooi, aaatachi no'o ih'chepakoi seekarao, uutemichioopua Riosiwario.

²⁰ Nape Peeroa chaanerepua:

—¡Teesana ki inatanimua aamo chiia? ¡Aamo toomichi pikapuapua ohso kaawe! Riosie kianiamea, ki toomichi kianiamepua; Apoe Riosi ahpo Riosiwari ki'yaa, kihta natekachi ki'yamepua. ²¹ Wa'a cheekamekapa muuuu, ehpe waanamio muuuu, kihta ihsimeripua Riosi tehkichio, kihta kaawerumakapa muuuu aamo iikachio. ²² Yaapiti Riosichi aamo cheriwepua itamitiapua, yooma tuuyeka aamo ki kaaweruma erapario, nape te'ta pichiwaka Riosichi tuumitiapua naaju. Aamo te'ta pichiwaka

cheesoo Riosia, aamo cheriwemapua. ²³ Naaniaju noochio, tísia iinya tiamechi aamo kahtio. Aamo na'arariaa, aamo chapirepua wa'asi.

²⁴ Waikao Siimonia nehjiarepua:

—No'owichio ka'chi ikimichio nayewamitiapua aamo Riosichio, kihta no'o a'chi ikimichio no'o aamoo, ki kaawerumá chaaneriawichio.

²⁵ Ahpo uhjuratia kajusaapa wa'ao, pu'ka Riosi tuuyewari naewakaopua, ihji Peeroa Waani tiamea, nonowarepua waikao Eerusareni. Waikaopua ahpo uumatosiachiamio, yooma masitesirepua mochiwachiamio, Saaria weewachiamio.

Eeripe tomikatewiamé nayewia, Etiopía ohjoeme

²⁶ Neipatakirio i'ka Eeripeo, Riosi ku'iwari machejenerepua pu'kao. Ihjia Eeripeo chaanerepua:

—Werisika muua teetu siimitiapua, Eerusareni o'iniao, Kaasa tewani-achi akipame pooechi.

²⁷ Waikao Eeripea werisika simirepua, pu'ka pooechituo. Pooechitu ihtoaiopua, wa'a nateparepua aaata tijoe, wa'achi pooechitu ihtoame, Etiopía weechi ohjoeme. Puuu tijoea, weruma teerewa iinueme enerepua, Etiopía yawichi tomiwara katewekiamé. Eerusareni o'inia no'rakame eneriaipua, ahpo Riosiwa iyoririaopua, kaawai kaaretachi yasitoriaipua. Puuu Etiopía yawichia, oowitiame eneriaipua waika taawechiamio, Kaantasi tewaniame oowitiame. ²⁸ Ihji tijoea, Isaia tewaniame iyoteria iyonasiriaipua, ehkoriai Riosi nayewatura iyoteria. ²⁹ Waikao Riosi Riosiwaria chaanerepua Eeripeo:

—Kaareta chokichi weritomua.

³⁰ Waikao Eeripea kaareta chokichi weritoaiopua, ehkoriai Isaia iyoteria, iyonasiamé inamurepua. Pu'ka iyonasiamé inamukaopua, iinatukerepua pu'káo:

—¿Pahtiaméjoaremua pu'ka aamo iyonasiaó?

³¹ Waikao puuu tijoea, nehjiarepua:

—Ka'i, tehkipua pahteniaa ki aaatae masiteniaa. No'o ku'isaomua pahchu, pahtiamé enesaa.

Waikao utewa yoorarepua, ahpo ahjama kaaretachi moenamichio.

³² Ihji tijoe iyonasiriaa, eee chíiachi iyonasiriaipua:

Po'wachitia i'toretupua meriwachio, ihchi itipirepua, po'wa poasikira sikiniamechitia.

³³ Na'ara yooranioipua pu'kao, ki aawata eenarepua pejana naewameo. Kiterema puuaa tatanaraa, aaata ahpo naewapumeo, pu'kao, ke'chu tatanaekoi u'yetiapa i'ka weechio.

³⁴ Waikao iyonamea Tiopia tijoe, iinatukerepua Eeripeo:

—¿Aatana naewaka cheekame ihji Riosi naewaturaa? ¿Ahpo wa'api naewaka, aaata piirechikosaoi?

³⁵ Eeripea, pu'ka wa'api iyonarichi nayewakao, kaawe tuuyerepua pu'kao, yooma a'chitiame ikitiame Eesusichio. ³⁶ Waikaopua yooma Eeripe cheeria pichikekapao, ahpo paatomo eraparepua. Neeroi maaniachi ajasitioopua tijoea, chaanerepua Eeripeo:

—Nee, i'wane maani neeroi; ¿ki kaawéjoarene i'wa paatotia?

³⁷ Eeripea chaanerepu pu'kao:

—Eje'e. Kaawepua, nape pichiwa aamo pichikesoo.

Tijoea waikao nehjiarepua:

—Aamo pichikena neeaa, pu'ka Eesusi Riosie Weratiameo, pichiwa no'owichio mukuriopua, apoekopua tiameo, te'ta Riosi Tijoetukamekoo.

³⁸ Waikao tetekisaapua kaaretachio, neerochi muika paatoretupua Eeripeeo. ³⁹ Neerochi puuyatiaopa, Eeripea ki naania ikirepua wa'ao, Riosi Riosiwarie apechunatiapa sewinachi i'toka. Waikaopu puuu tijoea, ki tewakapa Eeripeo u'matorepua, ki oosa tewarepua wa'asi. Nape wa'a ikisaopua, ihjia tisia peenia eratoka u'matorepua. ⁴⁰ Wa'a ikisaopua Eeripea, ikanati pu'ka wa'apichio, Aasoto mochiwachi, ahpo tetewarepua. Wa'a o'iniiao, Sesarea mochiwachi akiparepua, yooma mochiwachiami nayewatusika, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewario, Eesusichi simiyameo.

9

Eesusichi paparaparia Sauro

(Nokitiame 22:6-16; 26:12-18)

¹ Sauroa, tisia nekamuka Eesusichi paparaka mochitoameo, pukaepa tisia nekamuchekaopua pu'kao, yooma ko'imo tuurepua pu'kao, tisia tahpitika cheeka oiriaipua ahkaoi oiyachio. Wa'a e'rapaopua, te'ta isaeri neeserosi paamiratuamechi eenariaipua, wa'api Eerusarenio, ² pu'kao iyojura reesiseri itanémia, Raamahko ahpo i'tomiaopua. Wa'a Raamahko napawikarichi pa'pamuratuame asinariame eneriaipua, pu'ka reesiseri Eerusareni ahpo itariao, wa'a napawikarichi pa'pamuratuame iyonamichiopua pu'kao, puuu iyonasaapa, piirechi reesisewa ahpo kiamichioopua. Pu'ka piirechi reesiseri iyoteria, yooma Raamahko mochikame Eesusichi paparamo, chapisa pe'pereso Eerusareni upameri enerepua. ³ Nape wa'a simika pooechi ihtoio Sauroo, senawato ki nu'uti uutapasiparepua tepoona o'iniiao, nape ki teesa tisia utewaeme tajayame, Sauro norikameo tisiwa uutapasipaka. ⁴ Wa'a iikapa Sauroa tisia majakao, wehchi wichirepua. Sauroo wichikame po'yoiopua tewekachio, ahpo chaaniamie inamurepua:

—Sauróo, Sauróo, ¿achini iikai noochi nasiwánimua?

⁵ Waikao Sauroa iinatukerepua:

—¿Aatanamua chiiaa?

Nayewachaniamea nehjiarepua:

—Neeea Eesusipua, aamo ahjachi nasiwa. Aamo wa'api na'atanimua wa'a ihsikao, itapiti animari, icherachi motayamechitia.

⁶ Sauroa waikao chachapia ihsikao, nehjiarepua:

—Paamira, ¿ihtana cheenariamemua no'oo?

Waikao tepoona o'inia Paamiraa, chaanerepua:

—¡Werisií! Waami siimitiamua Raamahko mochiwachi, wa'a chaanepuamemua, itapiti aamo yoramiao.

⁷ Puuu Sauro ahjama nokisiamea, tajinachukame ajarepua wa'ao, wa'a nayewachaniame inamurepua inamua, nape ki tetewarepua aaatao. ⁸ Wa'a chaanetiapa Sauroa, werisirepua, nape werisiaiopua tiisi ma'chirerepua. Wa'a iikopa Sauroo, puuu ahjama nokisiamea, sekachi panitoka i'torepua Raamahko mochiwachisi. ⁹ Raamahkoo, paika taawe yasarepua ki ma'chirekao, ki koakaopua tiame, kiisi nerojikaoi.

¹⁰ Raamahkoo, wa'a yasariaipua aaata tijoe, Anania tewaniame. Ihji tijoea, Eesusichi paparamo eneriaipua tiame. I'kao kochirewachio, Eesusi Paamiraa chaanerepua:

—¡Ananía! —chaanerepua.

Waikao Ananiaa teemurichio, nehjiarepua:

—¿Ihtana Paamíraa?

¹¹ Waikao chaanere Apoe Paamiraa:

—Werisika siimitiapua, wa'a Pooe Riisame tewaniachi. Wa'a asisaapa, Uurasi kariwara i'yapuapua, pu'ka kaari tewisaapa, aaata Sauro tewaniame iinatukepuapua wa'ao, Taraso o'inia eenakame. Ehpe wa'api wa'a ihsiamepua, noochi paparaka. ¹² Puuu Sauro tewaniameai tiameo, ehpe wa'api kochirewachio, aamo tetewanipua tiameo, aamoo, ahpo puichi seekarepaka sautiame.

¹³ Ananiaa nehjiarepua:

—Nape Paamira Eesusi, ki teesa na'ara ihsiamie inamukamenia pu'ka tijoeo, yooma Eerusareni mochikameopua, amochi paparama. ¹⁴ Puuu tijoea tiameo, i'wa wa'apioi reesiseri itamia enamerikaipua, i'wa pa'pamuratuameeoi, yooma amochi paparamaopua, chapisa i'topuawichio Eerusareni katewepuawichio.

¹⁵ Nape Eesusi Apoe Paamiraa, chaanerepua Ananiao:

—Nape wa'a ihsiamekoipua tuunioi Sauroo, siimitiapua muuua, pu'ka tijoeo noekamera uukamekopa. Neeea pu'kao, yomachi ki i'isaeri mochikachiamio, uhjuramerinia, wa'ami ya'yawichio tiame, aaataoipua tiameo, i'isaerichi tijoe. ¹⁶ Nee wa'api ne'netemapua pu'kao, aachin teetomerikopua pu'kao, no'owichio aiwasikaopua.

¹⁷ Waikao Ananiaa, wa'a eenasaapua ahpo tuuyetiachio, wa'a tewarepua Sauroo. Waikao Ananiaa chaanerepua pu'kao:

—No'o Riosichi pooniwa Sauroo, Eesusi Paamiraa, i'wa no'o uhjurakapua aamo po'yachi, i'wa eenaka aamo sautemichio puichio, aamoo eenechi ma'chirepatepaka. Eesusieo amochi uhjuratiamea tiameo, no'oo aamo weramichio Eesusio amochi yachamichio ahpo Riosiwario, aamo yorasiachi ku'imichio ahpo tehkiwachio.

¹⁸ Waikao wa'a chaanesaapua, Sauroo ahjachi seekarepasaopua, Riosichi itarepua sautemichio puichio. Wa'a cheeka itasoche Riosichi paparaka, ikanati sinapewaka tiame ruhjikapua puichi o'inia. Wa'a ikisaopua ma'chiriame itipirepua, eenechi kawiyame tetewaka. Wa'a iintosaapua Sauroo wa'a ikisaopua, Eesusi weeraria enepaterepua. Waikao Sauroa werisaapa, Eesusichi paparakaopua, ahpo paatorepua. ¹⁹ Wa'a ikitiaopua ko'karepua waikao, utewaparepua eenechio. Wa'a tiaapua, Raamahko itipirepua ookapi taawe, Eesusichi papareme ahjama.

Sauroa Raamahko nayewatuna

²⁰ Wa'a o'inia o'inere Sauroa, pu'ka Eesusi Riosi Taanarao, Riosi wa'apichi eenamekopua, Riosi tiarichi. Wa'a cheeka nayewasire puuua, ahkaoi mochiwachiamio, i'isaeri napawikarichio. ²¹ Yooma i'ka nayewatume inamukamea, chaachaparepua:

—iNaakona! ¿Ki ihjipu na'ara iintokame Eesusichi paparama, Eerusareni kahtiao? ¿Ki puuupu tiame i'wa eenakamea, Eesusichi paparama chapisa Eerusareni i'tomo o'arakame, te'ta neeserosi yawichichi katewepuachio?

²² Sauroa, epeche yekatorepua ti'tijoei oowe e'retekaopua Eesusichio, pu'kao Riosie Weratiameo, te'ta Riosi tiarirachi o'inia eenameo. Wa'a chiopua Sauroo, te'ta masitari isaeri ti'tijoea, ka'chi ijikime erakorepua, kihta tewakapa ahpo chaachapamiao.

Sauro ku'iwa u'mamichio

²³ Neipa muuwaeme taawechiamio, i'isaeri te'ta pa'pamuratuamea, ahpo na'poasaapua Sauro ahpo merimia katewerepua. ²⁴ Pukaepa puuua merinarekao, senepi taawechi tukao tiame puuyeriaipua Raamahko, wa'a muirachio, nape Sauroa nane'rerepua pu'kao. ²⁵ Pukaepa Sauro na'naritoamea, weruma waarichi tekipurepua wanaminiao, sa'mikore

yeewachitipo ma'chipakaopua. Wa'a iika newipateretupua ahpo seepu-rawachio.

Eesusichi paparame uutiame Sauro

²⁶ Sauroa Raamahko machenasaapa, Eerusareni asisaapa puuua, wah-jachi Eesusi ajawaria ahjama enepamia teetoriaipua. Nape Eesusi ajawaria Eerusareni asisoo, majawerepua Sauroo, ki nane'riamekapa Eesusichi paparamekoo. ²⁷ Pukaepa Sauro natepasaapa Wenawea, Eesusi ajawariachi u'parepua, tetewipuawichioopua pu'kao. Waikao Wenawea yooma tuuyerepua pu'kao, yooma ihta Sauro ikikame Eesusieo, Raamahko pooechi ihtoao. Yooma tuuyerepua tiameo, Eesusie Sauro nuureratiaopua, achini teeka utewaeme teetoriaopua Eesusichi simiyame nayewatukaopua Sauroo, yomachiami Raamahko mochiwachiamiopua. ²⁸ Wa'a ikisao Sauroa, wa'a Eerusarenichi Eesusi ajawaria ahjama teereparepua. Waikaopua wa'ao, ahkai Eesusichi simiyame nayewarepua ti'tiioerio. ²⁹ Nape ri'rieko nayewame nayewioio Eesusichi simiyameo, ki pu'sereka inamuretupua Paoro nayewao, newitoka nayewaniapa Sauroo. Pukaepa merinaretupua pukaao. ³⁰ Nape ookapi Eesusichi paparamea, merinarenioopao Sauroo, Sesarea i'torepua, pa'wesuwe mochiwachi, Sesarea o'iniaio puuu i'tokamea, Taraso mochiwachi uhjuraropua waikao, pawekakerachi.

³¹ Waika o'iniaio Paaroo, tisiwa te'ta Eesusichi paparame enepariopao, ta'iria mochiwachi waikao, yooma Eesusichi paparame Uurea mochikamea, Arirea mochikamea tiame, Saamaria mochikamea wa'achi, Riosichio iyoriwa te'teriapao. Puuu ahjachi erakooa Eesusi Paamirachio, epeche epecheche peewapasika, epeche ta'iria mochisika Riosi ku'irao. Wa'a iikao ki ookapi muuwepasirepua, Eesusi Paamirachio.

Eenea tewaniame yachapatetiame

³² Peeroa piiripi Eesusi ajawaria, ahkai oiyai masiteka Eesusichi simiyameo, piie taaweo Riira mochiwachi asirepua. ³³ Wa'a mochiwachio, aaata tu'i kokoriame tewarepua, Eenea tewaniame. Ihji tijoe Eenea tewaniamea, osanao paamupari i'toame eneriaipua tu'ikameo. ³⁴ Peeroa, tisiwa tiame tetewapa Eeneao, sautekoo chaanerepua pu'kao:

—Aamo Eeneao, Eesusi Riosie Weratiamea, aamo sautekame itipitenapua wa'asi. Werisisa, apechunasa katewemitiamua aamo ipetao.

Waikao Eenea tewaniamea, ikanati werisirepua, yachapatetiame wa'asi.

³⁵ Muuwaeme Riira mochikamea, Saaroni mochiwachia tiame tetewarepua saukame itipikameo. Pu'ka kokoriame sautetiame tetewikapao, Eesusichi paparasirepua tiame, Apoe Paamirachi.

Taawita tewaniame oijenatewa

³⁶ Pirenachi mochiwachi Oope tewaniachio, wa'a tewarepua tiame aaata Eesusichi paparame, puuua, Taawita tewaniame enerepua oowetiame. Taawita teewaa rieke naewachio, Roroka teewarapua. Puuu oowitiamea, kaaweruma enerepua, yooma kaawe tetewika ku'yame. ³⁷ Pu'ka taawechiami Roroka tewaniamea, kokorepaka mukuriaipua. Pu'ka weerewara papakosaopua, te'pa rampakarichi kateweriaipua yooreko. ³⁸ Riira mochiwachio waapikopa Oope mochiwachio, Peeroa Oope oiyame inamuretupua. Waikao ooka Eesusichi paparamea, wa'a uhjureretupua, yaapiti enanuremichio.

³⁹ Waikao Peeroa paetiaapao, ahpo uhjureretia ahjama eenarepua. Enasooa Peeroo, te'pa karijampa i'toretupua mukukame po'yachi. Wa'ao Peeroo, ooweru kunamukukamea, naarakoka ne'neterepua Peeroo, itapiti

pu'ka kiterepakame neteria, sipicha, wakira, pu'kao ahjaka kahtiai neteria. ⁴⁰ Peeroa yooma puuyanasapa pu'kao, Riosichi paparaka nayewarepua. Waikao pu'ka weerewa ne'nepakao, cheerepua:

—¡Taawitaa, werisisaa!

Waikao mukuriamе oowitiamea, ne'neparepua. Wa'a kahtiamе teta-wapa Peeroo, yasisirepua. ⁴¹ Waikao Peeroa, sekachi chapika werisipurepua. Wa'a ikisaapua, paaesapa Eesusichi paparamеo, kukunara wahji-pakameopua tiameo, ahjakame ki'yarepua pu'kao. ⁴² Yooma Oope mochikameai, nane'rerepua i'ka ikitiameopua Riira mochiwachio. Pu'ka nane'rekapaopua, muuwaeme papararepua Eesusichio. ⁴³ Peeroa wa'ao, muuwaeme taawe itipirepua, Oope mochiwachio, Siimoni wi'chi yokiyame ta'perachio.

10

Peero Koonerio tiame

¹ Sesarea mochiwachio, wa'a ohjoeriaipua aata tijoe Koonerio tewaniame, soontaro kapitaira eneriaipua, piie sientо soontaro pirenaturi, iitaria tewaniamechi. ² Ihji tijoea yoomahka Riosi iyoriame eneriaipua ahpo ta'pechio, senepi Riosichi nayewame, ti'tijoerioi tisia ku'yame enerepua, kooamechio tesiwa te'tiameopua. ³ Piie taawechi Koonerioo, ahpo ta'pechi kahtioipua arikiri waanamio, ahpo kahtiachi eename tetewarepua aata, tepoena eename Riosi ku'iwari. Ihji tewekachi eenakamea Koonerio kahtiachio, chaanerepua Koonerioo:

—¡Kúira Koonerio!

⁴ Koonerioa majakame ne'nepakao, nehjiarepua:

—Kúira. ¿Ihtana teetoamemua noochio paamira?

Waikao tewekachi eename Riosi ku'iwaria, chaanerepua Koonerio:

—Aamo Riosichi paparariaopa, kaawe e'retiame muua Riosieo, aamo tisia ku'ika yasitaoi aata, peenia e'reka tetewitiamemua tiameo. ⁵ Muua Oope uhjuramitiapua aata, wa'a mochiwachio Siimoni Peero teewataniame i'noramichioopua. ⁶ Wa'a ta'pechio, piirechi Siimoni ta'perachi kahtipua, wi'chi iyokame pa'we suuwerachi. Puu Peero aamo tuuyemapua, apoe enasaa.

⁷ Koonerioa, wa'a cheesa no'rasoopua tewekachi eenakameo, ooka ahpo nuurewa paaerepua, piiripi soontaro tiame Riosichi iyoriame tiame, pukachio Koonerioo oowe e'rewa tiame enerepua. ⁸ I'kao yooma tuuyesa uhjurarepua Oope mochiwarichio.

⁹ Pu'ka meereopua i'ka pooechi waapi nokisirioio, Peeroa oowetaweopua wa'asio, karijampa moenariaipua, Riosichi paparamia. ¹⁰ Wa'a ihsiaipua Riosi ahjama nayewakao, chorowapariaipua. Chorowapasopua, ahpo kooame yoranurariaipua. Waikaopua ahpo kooame yorakenioio, kochirewachi wichikameka ikirepua. ¹¹ Wa'a ahpo ikiwatereopua, te'pa tewekachio, wahjoame tetewarepua. Wa'a o'iniaio, ikeruna wisasori apochi waapi tekiyame tetewarepua, naomina o'yaeka ta'rame. Ihjia ahpo waapi tekikao, ta'raka ipeparepua wehchi. ¹² Pu'ka wisasorichio, kii ookapi chuchutorepua yooma ihta ahjakame, chuchuka ohjoame, wehchi petika ohjoame itapiti animari, ma'saeme eekachi ohjoame tiame. ¹³ Pu'ka tekisoopua, tewekachi o'inia inamurepua Peeroa, eee cheechaniame:

—Werisisa Peeroo. Yaapi merisa ko'kosa.

¹⁴ Waikao Peeroa nehjiarepua pu'kao:

—Ka'i, ki ko'komania pu'kao, no'o Noono Paamira Riosii. Ka'chitia taawechi koayamenia, ki no'o aamo reesiseria ko'komichioo, ki aamo iyoriniameopua kooameo.

¹⁵ Nape Riosia eenechi chaanerepua:

—No'o aamo reesisia ko'kopuame ki'yaa, kiisi ki iyoriniame tewamete muua pu'kao.

¹⁶ Paisa simiyame wa'a chechaneretupua. Wa'a ikitioopua, eenechi apechuneretupua wisasorio, te'pa tewekachio. ¹⁷ Peeroo weeka inataka itipioiopua pehjo, ihtana cheerio e'rioioopua ahpo chaaneretiao. Peeroo wa'a tiame inataka kahtioipua karijampao, puuu Koonerio uhjuriaa, Siimoni wi'chi iyokame ta'perachi, muirachi ajarepua wa'asi, Peero akana kahtiamie iinatukeka. ¹⁸ Puuua sisinamukao chaachaparepua: “¿I'waju Siimoni Peero ohjirachio?” ¹⁹ Peeroo wa'a kahtioio pehji ahpo chaaneretia inatakao, Riosia eenechi chaanerepua inatarichio:

—Peeroo, ne'nesao muua. Aamo ta'pe teereo paika tijoea aamo i'yachanipua. ²⁰ Ehpe wa'api werisika tekisaa, kihta seeweka siimpupua ahjamao, nee uhjurakamekapu pu'kao.

²¹ Waikao Peeroa tekirepua teepotemiao, pu'ka Koonerio uhjuriao. Pu'kao teepotasaopua chaanerepua:

—Kúfra. Neeju aamo i'yaka te'teretoaa. ¿Ihtana eratoka teetoame emea noochio?

²² Aapoeo chaachaparepua:

—Kúfra. Teemea kapitai Koonerioe uhjuratiamekapua, kaaweruma tijoe Riosi iyoriamee, kaawe tetewiniameopua tiameo, i'isaeri ti'tijoeo. Ihji Koonerioa aamo paaenurekapua, Riosi ku'ira tewekachi eenamee, aamo paaenureretiapa, Koonerio ta'perachi enamichioopua aamoo, aamo keepupuawichio wa'a enasoo, Riosichi simiyame aamo nayewa.

²³ Waikao Peeroa muinurarepua yooreko, wa'a che'repamichioopua pu'kao. Pu'ka meereopua piari yasisisaopua, ahjama simirepua waikao, wahjachi yeeka tiame, wa'api mochikame Oope, Eesusichi paparama.

²⁴ Pu'ka meere ahpo puuyariachioopua, Sesarea ajasirepua Koonerio ohjirachi. Wa'a ta'pechi ajasioio, Koonerioa wa'a yasarepua, weeka ahpo tetejima paajutesa ahjama, wahjachi tiame ahjama, kaawe ahpo tetewame tiame, seenu yeeniemeopua ahpo nayewa. ²⁵ Koonerioa Peero asikame tetewapao, weruma yooreka teepoterepua pu'kao, chopokorieka weripaka. ²⁶ Nape Peeroa sekachi apechunakao, chaanerepua:

—Ka'te wa'a iinto no'ochio, werumachitia tijoe iyorikao. Oowera tijoeakaite neeeai amochitia.

²⁷ Pu'ka ahjama nayewasikao, yooremina pakirepua. Wa'a yooreminao, muuwaeme mochikame tewarepua napawikame. ²⁸ Waikao Peeroa cheerepua:

—Eemea nane'riamepua wa'asio taamo isaeri ti'tijoerio, ki reesiseniamekoopua taamoo, seesenu ahjama te'terepuawichioopua. Wa'a te'teriamie teemea ki ehpesio. Nape Riosia no'o chaanekamepua pu'kao, aaataoio ki chaanepuameo, kiisi piipariemekoo, seesenu ahjama te'tereniameo, ka'chi ikiwamekoopua taamo Riosichi iyoriwao. ²⁹ Wa'a chaanetiapania Riosieo, ikanati kihta chanika eenakania amoe paaetiapania. Ehpeo no'o chaanejeraninia aamoo, itapiti e'raka aamo no'o paaeriaopua.

³⁰ Koonerioa waikao, yooma tuuyekaopua ahpo ikiriao, o'inerepua cheeka:

—No'o keepumitiao no'o tetewariao. Naa taawe i'tonapua ehpesio, i'ka wa'api keenakoio arikiri ahkao, no'o ta'pechi Riosichi naewaka kahtioio, no'o ne'neka kahtiachi eenakapua aaata tijoe, tohsaname wakiraeme, tatapara ihsiname. ³¹ Puuuu no'o chaanekapua: “Inamukame Riosia aamo nayeweriaio, tetewakamepua tiameo, aamoo tisia ki'yamekopua tiameo, wahjachi tijoeoi. ³² Pukaepa muuu Koonerioa, aaata uhjuramitiapua Siimoni Peero i'noramichioo, Oope mochiwachi kahtiname, piirechi Siimoni tewaniame ta'perachi. Puuu Siimonia, pa'we suuerachi ohjoemepua, wi'chi iyokame tijoe.” ³³ Wa'a chaanetiapa neeea tewekachi eenameeo, ikanati aamo uhjurekaia paaepuawichioo. Kaawechupena eenakame muuuu, no'o paaewa tesiwekoo. Ehpeo i'wa mochikame teemea Riosi tetewachi aamo keepumia puuyekao, Apoe Paamira cheeria taamo tupepuawichioo.

Peero naewaria Koonerio ta'pechi

³⁴ Peeroa waikao Koonerio ta'pechio, o'inerepua cheekao:

—Ehpeo neeea, pahtiamepua, Riosio taamoo napati taamo nakika kahtiamekopua, ki aaatache piiripi, epeche kaawe e'reka tetewame. ³⁵ Aaata tijoeoi Riosi iyoriameo, ka'karuma yoranariameopua tiameo, kaawe uuka tetewamepua Riosia, ki isaeri ti'tijoeoipua. ³⁶ Wa'a tiamekapa Riosia, tisia nakiyamekapapua yomatime wehjoarichi ti'tijoeio, Riosia ahpo Taanao, pahchao, isaeri ti'tijoeio uhjurarepua Eesusi Riosie Weratiameopua, pu'kao, te'ta yomatime ihta aampa tiamerao. Pukaepa puuuu yomachi oikamepua, te'ta Riosi chiia kaaweruma tuuyewari nayewatukao, yomachiami ti'tijoeo ooweru tiameo, ahpo tuuyewari chiiae Riosichi paparamichioopua, ka'karuma erakoame enepamichioopua ahpo iikachio, Riosie cheriwetiaapua yooma ihta ahpo tatakoriario. ³⁷ Inamukame eemeapa, i'ka wa'a tiame naawesario, Arirea o'ineriopua i'kao, wa'a o'inia i'ka nayewatuwao, ahkasi yomachi mehtariopua, Uurea weeechio. Ihji wa'a ikitiamea, neipa Waani Paatori nayewaturioi eneriamepua, Riosimina e'enamichioo sisanamurioi ti'tijoeio, ahpo tatakoriwa toaka paatomichioopua. ³⁸ Nane'renachi eemea Eesusio, Riosie uutiamekopua ahpo Riosiwari yahchekao, ahpo Riosiwarie weerarepua pu'kao, ahpo tehkiwa o'inemichioopua weeechio, pukachi teetomerikapapua ahpo utewario. Nane'rena eemea Eesusio, Riosi utewario, wa'a teetoriopua, yooma riaorósie na'itutiameopua sauteka. ³⁹ Pu'ka yooma teetorio, taamowichioo ikiriaopua tiame, taamoe tetewikamepua pu'kao, Eesusi ajawatiamea, yooma i'isaeri weeechio iintoriaopua, yooma Eerusareni muuwarichio, ikiriaopua tiame. Ihji Eesusia, tisia na'araka meritiamepua, kususichi chuhchaka, ⁴⁰ nape Eesusio Riosia, paika taawe i'toi mukukoio, eenechi ahjaterepu. Wa'a ikisaopua, eenechi ahjasaapua, tamochi eenaka tetewitekapua, ⁴¹ nape ki yooma ti'tijoechi, taamochekamera ahpo ahjariachiche, ahpo pichiawatameriche. Puuuu pichiwa eenechi ahjakamepua, taamo wa'api ko'kakamepua ahjama, teeme wa'api ahjama ohjokamepua tiame, eenechi ahjakao. ⁴² Apoe Riosi ihsikamepua taamo uhjurakaopua tiame, yooma ti'tijoeio chaanemichioopua, Riosie weratiamekopua Eesusio, i'ka wehjoarichio yooma weeechi ti'tijoeio apokopua te'ta katewerikoopua pu'kao, wahka ihtoriachi i'ka weee kajuyachioopua, yooma wahjipakame ahpo oijenateria, ki wahjipakameoioopua tiame. ⁴³ Yooma ehkoriai Riosi na'nayewaturaa chaachapariaipua, Riosio aaata uhjuramio tuukao, te'ta tatakori choaniamewichioo meripumeo. Puuu Riosie

uhjurapo tuutiamea, ihjipua Eesusi, taamo tatakori natetewawichio meritiame. Pukaepa yooma Eesusi iintorioa ahpowichio iintorio erakoamea, cheriwepuamepua, tatakoriariao, yooma aataai wa'a erakokamea.

Riosia ki i'isaeri ti'tjoerioi, ahpo Riosiwari ki'ya

⁴⁴ Pu'ka wa'a tiame inamukapa ki isaeri ti'tjoeri Koonerio paajute-riaa, Riosi Riosiwarie noonotetiaopua, tisia peenia eraparepua, Eesusi ahpowichio wa'a iintorioapao. Wa'a iikapa puuuu, ahpo seesenu naerachi naewaka tisia kaawe erakoka cheriwema ki'yarepua Riosio. ⁴⁵ Waikao, puuu i'isaeri ti'tjoeri ookapi Eesusichi paparakamea, Peero ahjama e'enakamea, ke'chu Eesusichi paparai siichitepuwetiamepua, chaachaparepua: "iNaakonakosa puuuai cheriwetiamepua, ahpo tatakoriariaopua tiame, kiisioi siichiteputiamekai puuuu? i'Wa'a teesoopua, i'aaataai kaawe Eesusichi paparamechioi, kihta siichiteputiamekai, ahpo tatakoriwa cheriwepuawichioo? Wa'a teesoo Riosia, aataoi ahpo Taana Eesusichi paparakame enesoo, kaawe uuyamepua pu'kaoi, pukachi yasitoaopua, ahpo Riosiwario." ⁴⁶ Ihji siichitepuwetiamie Eesusichi paparakamea, wa'a chaachaparepua, pu'ka ki siichitepuwetiamieo, ahpo wa'api seesenu naerachi kaawe erakochaniopapua, Eesusichi paparakao. ⁴⁷ Waikao Peeroa yooma wa'a napawikameo, chaanerepua:

—Waikao Riosia, ma'chiamie tiamepua, pu'kao tamochitia tiameo, ma'chiamie ki'yariopua ahpo Riosiwario, oowera Eesusichi paparakopaopuache. Wa'a iintokame enesoo Apoe Riosio, i'htana taamo wa'iniame wa'a teesoo, i'ka Eesusichi paparakameo, papatopuawichioo?

⁴⁸ Peeroa wa'a tiame kaawe iintatioopa, paatonurerepua waikao, Eesusi Riosie Weratimechi paparaka, pu'kao Eesusichi paparamie tetewipuwichioopua. Waikao yoomahka wa'a e'enakamea Koonerio ta'perachio, Peeroo, paikapi taaweoi utewa yoorarepua wa'a itipimichioo, Koonerio ta'perachio. Waikao Peeroa, wa'a ikirepua.

11

Peero tuuiwa, Koonerio ta'perachi ikitiame

¹ Pu'ka taawechiamio, pu'ka Koonerio ta'pechi ikitioio, yooma ahkaoi Uurea weechiamio, i'isaeri ti'tjoeri Eesusichi paparakamea, nane'reka mochitiapapua, ki i'isaeri ti'tjoeriai, Eesusichi paparamekopa, Riosi kaaweruma tuuyewari pichikekaopua. ² Nape puuuu, ki nane'riaipua pehjo, siichiteputiame apochi nokiwameopua, ki nateyamechitia tetewarioi Riosio pu'kao. Pukaepa Peeroo Eerusareni enasoopua, Eesusi ajawaria napawiriachio, teriretupua Eesusi ajawariaeo, wahjachi wa'a mochikameepua tiame, i'isaeri ti'tjoeri Eesusichi paparakamee. ³ Puuu te'yaka chaachaparepua Peeroo:

—i'achini iikai wa'a no'raka muuuu, ki siichiteputiame mochikachio, ahjama ko'kakamua tiameo, kaawe e'riamechitia?

⁴ Waikao Peeroa wa'a chaachapopao, chaanerepua:

⁵ —No'o Riosichi poponiwaa, no'o keepumitia pahchuo, neepechi aamo nehjiamakoo, aatia ti'achipa wa'a no'o oiriao.

Piie taawechi Oope mochiwachi no'o kahtioi no'o Riosi ahjama nayewakao, itapiti tetewitetiamenia Riosieo, itapiti tewekachi o'inia eename, wisasorika tiame naomina o'yaeka. Puuu wisasoria no'o kahtiachisi tekika ta'rapakapua. ⁶ No'oo kaawe ne'nepasoopua pu'kao, pukachi yooremiao ki ookapi chuchukuapua itapiti ahjakame, yooma ihta animari ki koi'wame, ihjichitia: animari naao taaraeme, animari sa'pa koayame mawiyachitia, topae ohjoame animari siinoichitia, te'pa eekachi

ohjoameopua tiame tuchiki. ⁷ Pu'ka tetewaiopua Oope mochiwachio, no'o chaanenienam inamukania tewekachi o'inia: "Peeroo, werisisa. Werisika Merisa ko'kosa." ⁸ Neeea waikao pu'ka wa'a cheechaniameo, chaanekania: "Ka'i Paamira. Neeea no'o kutachitipoo, kiisi u'matotiameia ki reesies-niameopua kooame." ⁹ Waikao tewekachi cheechaniamea, eenechi no'o chaanechaniapua: "Riosi apoe aamo ko'konuriao, kihta ka'itametemua pu'kao." ¹⁰ Waikaopu wisasoria, paisa simiyachi wa'a cheesoopao Riosio, yooma apechukapua eenechio te'pa tewekachi. ¹¹ Waikaopua, pu'ka wa'apichio apechusocheopua pu'kao, wa'a e'enakapua paika ti'tijoe Sesarea ohjoeme, puuuu no'o i'yasika e'enakame eneriapua. ¹² Waikaonia Riosi Riosiwario, ahjama siinurakapua pu'kao. Waikaonia kihta cheeka siimo erapakania ahjamao, ki i'isaeri ti'tijoe koipua uhjuratiameo. Waikao neeea, i'ka puhsani i'isaeri Eesusichi paparakameo, no'o ahjama siimpamichio uusaopua, pirena e'enaka teemea, Oope mochiwachi o'iniaopua Koonerio ta'perachio. ¹³ Sesarea ajasitioopa, Koonerioa, yooma taamo tuuyekapua ahpo ikiriao, yooma a'chitiame siinkameopua wa'ao. Puuuu wa'ao, aaata tetewako tuukapua tewekachi eename, puuuu apochi eenakao chaanetiapiua pukao eee cheeka: "Oope tewaniachi uhjuramitia ti'tijoe, Siimoni i'noramichio, Peero tewataniame. ¹⁴ Apoe aamo chaanemapua enasaapa, aachin teeka aamo newipamerikopua aamo tatakoriario, yooma aamo ta'pechi ohjoemeopua tiame." ¹⁵ Waikao no'o Sesarea ihsioiopia Koonerio ta'perachi napawikame nayewekao, Riosa ki isaeri ti'tijoe iikachi noonoteriapua. Tisia pu'serekapa Eesusi iintoriaopua ahpowichio, Eesusichi papararepua waikao. Ahpo wa'apichi nayewa nayewakao, tisía pu'sereka nayewarepua ahpo Eesusichi paparao, ahpo tatakoriario cheriwetiame itipikapapua. Wa'a iikopaopua pu'kao, nane'rekania Riosi Riosiwario pukachi eenarioopua, tamochi eenariachitia, pukeri Eesusichi taamo papararioiopia. ¹⁶ Waikao wa'a iikopua pu'kao, Eesusi cheeria inatepakania waikao, eee cheeria: "Pichiwa chiiame neeea, Waania neeroiye paatoriaipua paatoao, nape eemea Riosi Riosiwario, paatopuamekaitepua." ¹⁷ Waikao wa'a teeriopao i'kao ki i'isaerikoi, Riosi Riosiwario noonotetiamekopaopua pu'ka iikachio, wa'achitia taamo peenia erakoriachitia pukeri Eesusichi taamo paparaio, ¿ihtana ka'itatania, pu'ka Riosie ikitiameo? ¿Ki kaawe iintoriokosa tuutarenia Riosio?

¹⁸ Waikao Eerusareni ohjoeme isaeri ti'tijoei Eesusichi paparakamea, yuuweeme itipirepua, wa'a chaanetiapa Peeroe. Tahpitika tiame peenia erakorepua Riosichio, tisía kaawe iintoriopua ahpowichio. Waikao chaachaparepua tahpitika peenia tiame e'rakao:

—¿Naakonakosa cheriweretupua tiame Riosieo, kiisi i'isaeri ti'tijoeikaopua?

Antiokía tiopa

¹⁹ Ehpeo, Eesusichi paparama chi'ripakame nayewamania i'ka no'o iyoterichio. Neipao Teiwa meritioi ujumakamea, Eenisi mochiwachi-ami e'enarepua, wahjachi Eesusichi paparakamea Chipire tewaniachi e'enarepua, wahjachi puuu ujumakamea tiame, Antiokía tewaniachi e'enarepua, Eesusi Riosie Weratiamechi paparapa chapipuai uujumasapua. Waikao wa'ami ohjorepua pu'ka taawechemio, Riosi ka'karuma tuuyewari nayewatukaopua, nape isaeri ti'tijoei cheeche. ²⁰ Nape wahjachi isaeri ti'tijoeia, Siirene ohjoemea Chipire ohjoemea tiame, pu'ka ujumakamechi pepenipakamea, Antiokíami ohjoparepua Eesusi ka'karuma tuuyewari naewatuka. Nape puuuu wa'a ajasisaapua tiameo, riekoo

ti'tijoeri masiterepua tiame, machimichiopua pu'kaoui, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo. ²¹ I'kao wa'a ohjoi ri'rieko nayewekao, Riosia i'ka ri'rieko iikarachio, apochi paajutesirepua pu'kao, ahpoo Riosiwarielopua. Pu'ka wa'a inisinaiopua Riosi Riosiwarioe, apochi paajutesikao, muuwaeme Eesusichi papararepua. Wa'a iikaopua, Eesusichikamera paparaka mochitorepua waikao, ahpo ki kaaweruma te'tereriaopua toaka.

²² I'ka inamukapa Eesusi ajawatiamea, Eerusareni tiopachi mochikame pa'pamuratuamea, Wenawe uhjurerepua waikao, Antiokia mochiwachio. ²³ Wenawe Antiokia asisaapa, Riosio tisia kaawe iintorio tetewikapaopua wa'ao, tisia kaawe erapare Wenawe. Wa'a te'teretoriopua wa'ao Wenawe, kaawe e'raka tuuyerepua wa'ao, yooma pu'kao, ki se'wika mochitomichiopua ahpo Eesusichi papararichio, pewatiame mochitonureka Eesusichio, Apoe te'ta Paamirachio. ²⁴ Wenawe wa'a uhjuratiameo, kaawe e'rame tijoe eneriopua pu'kao, Riosi Riosiwarielopua puua, ta'irepakamekopaopua tiameo, tisia paparamekopua Riosichio, pukaepa Antiokia uhjuratiame enere Wenawe. Puua yooma wa'a tiamekapapua, muuwaeme Eesusichi paparaterepua, Eesusichi oowe erapateka.

²⁵ Neipao Wenawe wa'ao, ki ookapi enepariopua Eesusichi paparakameo, Taraso muuwarichi akiparepua waikao, Sauro i'yasikaopua ahpo ku'imichio. ²⁶ Sauro tewisaopua, Antiokia i'torepua yeeka. Waikaopua Antiokiao, piie paaumpari mochirepua wa'ao masiteka, pu'ka weemera muuwekameopua, Eesusichi paparakameopua. Wa'a Antiokia enere, Eesusichi paparameo, Riosie Weratiamechi paparakame tewatiachio, pahcha pukeri wa'a teewaka o'inetiachiopua.

²⁷ Pu'ka taawechiamio, wa'a Antiokia e'enariapua ookapi ti'tijoe, Eerusareni o'inia e'enakame, Riosi na'nayewatura eneriapua tiame. ²⁸ Piiripi puu tijoe Akausi tewaniamea, chaanerepua Antiokia ohjoemeo, tisia toorewimio tuuyo tuurepua Riosio, yomachiami i'ka weechiamio. Puu cheeriaa, pichiwa wa'a teerekapua, Kaurio tewaniame yawichikoipua, rooma weechiami mochiwachio. ²⁹ Tisia tooremuniopa yomachi Uurea weechio, Antiokia mochikame Eesusichi paparama, itapiti ku'iwa uhjurenariapaopua pu'kawichioo, yooma a'chitia ahpo ahsepatia, ku'ipaka na'poarepua, yoomahka pipiripi. ³⁰ Wa'a noonorepua waikao. Waikao yooma a'chitia ahpo ahsepatia na'poasaopua pu'ka ku'iwa, Wenawe uhjurarepua Sauro ahjama, i'tochekaopua pu'ka ku'iwa, yomachiami pipiripi mochiwachiami pa'pamuratuameopua, yooma tooremuame naachutemichio pu'kao.

12

Saantiao meriretia; Peeroo karichi yachaniame

¹ Pu'ka taawechiami Eerore yawichiai, paikapi Eesusichi paparama chapinurarepua, tisia na'arenareka. ² Saantiao merimachetae merinurarepua pu'kao, Waani pa'chirao. ³ Eerorea pu'ka isaeri napawikarichi ya'yawichio, kaawe uuka teteopua pu'kao, chapinurarepua Peeroo. Ihji wa'a nokitiamea, paani ki rewaruraeme pahkotanioi nokiretupua. ⁴ I'ka chapisaopua perekarichi yahcharepua, naao na'nao soontaro inatetekaopua. Pu'kao, neipa ma'chipasa pahko u'matosoopa, katewemo o'rariaipua pu'kao, wa'a muuwarichi ohjoeme iinatuokekaopua, aatia yorapumekoopua pu'kao. ⁵ Nape Peeroo wa'a kahtioi perekarichi

yeetepatiameo, Eesusichi paparama, ki toarepua Riosichi itakaopua, utewaeme chaachapakaopua, Peeroo ma'chipuawichioopua Riosieo.

Riosia Peero ma'chipani karichio pereso

⁶ Pu'ka tukao wa'api meereo, Eerore ma'chipamiachi Peero katewemiao, Peeroo, ooka soontaro inatewachi poiriaipua naasipa, kaarenae o'yaeka kochika. Wahjachi ooka soontaroa, yeetachi ajarepua inateka. ⁷ Wa'a teerenioiopua tukao, senawato wa'a eenare Riosi ku'iwaraa Peero po'yachi yooremina. I'ka wa'a eenakoopua, weeru uutapasiparepua wa'ao. Puuu Riosi ku'iwaria waikao, Peero wachikachi noonoteka pusaterepua. Pusatesaopua chaanerepua:

—Yaapiti Peeroo, werisisa.

Pu'ka wa'a chaanetiochepa na'sore kaarenaa, sekachi o'yaraa tiame.

⁸ Waikao Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Ikanati wakiratasa kaakatasa tiamé.

Wa'a iintosoopua Peeroo, Riosi ku'iwaria chaanerepua:

—Yaapi kematosa no'o na'narito.

⁹ Peeroa machenarepua waikao na'naritoka, oowera na'naritoka ki nane'riai ahpo ikiyao. Oowera teemuameka e'rarepua. ¹⁰ Pirenapi unatiame weeriachi uumatotioopa, pirenachi tiameo, sisioki yeetachi ajasirepua waikao, puuyaniachipua wa'asi wa'a perekarichio. Puuu wa'a yeetaraai apoe wa'api wahjorepua. Puuyatioopua ahpo ma'chiparia Riosichi eename ku'iwari ahjamao, piiripi poe paonaka uumatotioopua, puuu Riosi ku'iwaria ki naania ikirepua piineri toaka. ¹¹ Waikao Peeroa pusakameka ikirepua. Wa'a ikisaopua e'rarepua:

—Pichiwa wa'a teesoo no'o ikiyao Riosieo. Ehpeo nane'renane, Apoe ihsirio Riosio no'o karichi ma'chipakao. Ahpo ku'iwari uhjorepua, no'o Eerorechi nehpuakao, yooma isaeri pa'pamiratuameo, no'o na'ara yoranariaopua tiame.

¹² Yooma pusasaapa Peeroo, Maaria ta'perachi siimo oraparepua, Waani Marako tewaniame yeeyera kahtiachi. Wa'a Peeroo asimó o'rachio, wa'a mochirepua muuwaeme, Riosichi paparaka Peerowichio. ¹³ Peeroo teepotasoopua kaari yeetarachio, puuu Rooro tewaniamea nuurewaraa, nehjiarepua. ¹⁴ Nape puua machikai Peero naewachaniao, ki wahjonesa wa'atia u'masirepua, tísia kaawe e'raka, wa'a werichanio tuumia Peeroo, yeetachi.

¹⁵ —¡Wííhtuame! —chaachaparepua aapoeo.

Nape nuurewaraa, utewa chaanerepua —Pichiwaá.

Waikao aapoeo chaachaparepua:

—Ki puuukoi chaanipua, iikarachichekoipua chiiaa.

¹⁶ Nape Peeroo simiterepua yeetapunurekao, kaari yeetarachio chonaka. Waikao aapoeo wahjonesaapa, tetewisaapa Peerokopaopua:

—Naakona muukaite —chaachaparepua waikao, kaawe erakoka.

Sewina ijikirepua tetewapao, ki maeriaiopaopua pu'kao. ¹⁷ Waikao Peeroa pakisaapua, sekae ihchitarepua pu'kao, ahpo keepupuawichioopua ku'itapioi. Waikao Peeroa o'inerpua nayewakao, yooma a'chi tiame ahpo ikiria, a'chi teeka ahpo ma'chiparetiaopua perekarichio, ahpo Noono tewekachi kahtiametopua. Saantiao tuuyenurerepua tiame ahpo ikiriao, wahjachi pichikiame tiame poponiwari. Wa'a machenasaapa, pirenachi akiparepua.

¹⁸ Meere ma'chirepasooa, perekarichi soontaroa, ki teesa wekana erakorepua, Peerochi simiyame aatiatiachi wa'a ikiriopua. ¹⁹ Eerorea, i'yanurerepua pu'kao, nape neipao, ki tewariopa Peeroo, utewaeme

iinatukesache soontaroo, ko'inurerepua pu'ka soontaroo. Neipao Eerorea, Uurea machenakaopua, Sesarea akiparepua ohjoremia.

Eerore mukuria

²⁰ Eerore nekasoopua Tiiro mochikame ahjamao, Siironi mochikameopua tiame, na'pa ihji ahjama nekatiamea, Rasito itanerepua Eerore itanemichio ahpo ahjama napawipuawichioo. Wa'a napawisaapua, Eerore ahjama ahpo katewepuawichio, wa'a noonoimo o'rarepua, ki ahpo u'yepuawichioopua, ahpo kooame tariwachi kianiameopua.

²¹ Eerorea yahcharepua piie taaweo, pu'ka Tiiro mochikameo Siironi mochikameopua tiame ahpo kahtiachi napawipuachioopua. E'enasoopa Eerorea, yawichi wakirataniame wakiratasaopua, yawichi yasirachi yasipaka nayewerepua. ²² Waikao o'inesoopua nayewakao ti'tijoeria, o'inerepua chaachapakao, siinakoka:

—¡Néé, keepusao eemea! ¡Ihji nayewamea, Riosi apoe puuuu, ki tijoééé!

²³ Waikao tewekachi eename Riosi ku'iwaria, pu'ka wa'apichi ahjachi eenakaopua, tisia kokorepaterepua Eeroreo, Riosichitia iyoriniame ahpo e'rariopa, ti'tijoerio wa'a chaachapopa. Wa'a iika mukure Eerorea ikuchuapakao, kiisi tehpe simiyachi.

²⁴ Wa'a wa'a ikitiameeo yoomachi mochiwachiami nane'reretipapua, weruma mehtare Riosi ka'karuma tuuyewaria, muuwaeme ti'tijoe Eesu-sichi papararepua, ooweru tiame.

²⁵ Wenawea Sauroa tiame, Eerusareni kajusaopua ahpo tehkiwao, Antiokia nonowarepua eenechi, Waani yeekaopua, pu'ka Waanio Marako teewaameopua tiame.

13

Wenawea Sauroa tiame, o'inenapua ahpo ohjoo Riosi naawesari i'towa

¹ Pu'ka taawechemi Riosi na'nayewatuamea Antiokia tiopachi mochiri-aipua, masitari ti'tijoea tiame. Riosi chiia masitiamea, ihji enerepua: Wenawe, Simeoni (Niijeri teewataniame), Ruusio tiame (Siirene eename tijoe), Manaeni (Eerore yawichichi weripakame), wa'a ikisa apoe Sauro. ² Piie taawechio Eesusichi paparameo, Riosichi paparaka nayewenoiopua kiisi koakao, Riosi Riosiwaria wa'a enaka napawikameo, moochi nayewerepua inatarichio chaaneka:

—No'o poanatekemitia Wenaweo Sauroopua tiame, no'o paaeriakamerakopapua pu'kao, no'o tehkiwa teetomichioopua.

³ Waikao Riosichi paparaname nayewai kajusaapua, kiisi koaka nokarioio, Wenawea Sauroa tiame, Riosi chiia nayewatumichio ajawaretupua; aampa seekarepaka ahjachio, Riosi ku'iwari yahcherepua, Riosi Riosiwari. Wa'a yorasapua uhjuraretupua waikao, Riosi tehkiwa teetomichio.

Chipire weeechi pawenasipa nayewaturia Paaroo, Wenawe tiame

⁴ Uhjuratiapaa Riosi Riosiwariopua, ahkasi Sereusia tewaniachi ajasirepua pa'wesuwe, wa'a o'inia pawekakerachi mo'moenasaopua, Chipire tewaniachisi e'enarepua, pawenasipa weeechi. ⁵ Chipire weeechi ajasisaapa pawenasipao, Saramina pawekakera chuchupachi, wa'a o'inerepua Riosi tuuyewari naewatukao, i'isaeri napawikarichiamiopua. Puuu Waani, Eerusareni o'inia yeeka enatiameai, wa'achi ihtoame enerepua tiameo, Paoro Wenawe ahjamaopua tiame, Riosi tehkiwachi ku'isika. ⁶ Wa'a pawenasipa weeechi masitesikao, ahkasi Parajo tewaniachi e'enarepua. Wa'a tewarepua aaata tijoe Warajesu tewaniame, puuu isaeri tijoe enerepua. Ihji tijoea riaorósi tekipanakiame eneriaipua, ahpo

masitiao wihtuka Riosichi eenameko tuuka. ⁷ Puuu tijoea Serejio Paoro tewaniame eneriaipua, ki te'ta yawichi ahjama oiyame, tisia inatame. Ihji ki te'ta yawichia, apochi upanurarepua Wenaweo Sauroopua tiame, keepunariapua pu'kao, Riosichi simiyame nayewatusiaopua. ⁸ Nape puuu Warajesua, Eerima teewataniamea (riaorósimina simiyame, masitiamе cheeka chaniwamepua), puuu wa'inerepua Wenaweo Sauroopua tiame, pu'ka ki te'ta yawichio, nayewepuawichioo, ki pichikemichioopua pu'ka chaachapao. ⁹ Nape Sauroa (Paoro teewaemea tiame), ki nu'uti yahchameapa utewari Riosi Riosiarieo, puichi kaawe ne'nepaka itipisaa-pua ku'itapi, ¹⁰ te'yarepua cheeka:

—¿Muuu riaorósichi ename, muuu yooma ka'karuma seepurawaa, yooma na'arari wiskuari pochikame yahchame, ¿ahkasi achinitio wa'a teeretamua aamo na'ararie? ¿Kiisi toime e'animua pu'kao? Toipua-pua muuua pu'kao, wa'asi, ki eerina aamo ihsimichioopua Riosio, Riosi kaaweruma poe masitewachioopua. ¹¹ Ehpeopua muuua, kokosapuame muuupa wa'asi Riosio. Ki ma'chiriame itipimeri muuua wa'asi, pu'ka aamo tisia na'ara ihsiriawichio; wa'a teeremerimua meeriamesi. Muuwaeme taawechi ki ma'chiremamua; taaaoi teesa ta'wesameo, ki tetewimamua.

Ikanati tukapachi wichiropua chaanetiache. Waikao imasuka i'yarepua, aaata ahpo ku'imichioopua, panitoka. ¹² Waikao ki te'ta yawichia, pu'ka Paoro masitia yooma inamukapaopua, i'ka nokaya tetewikaopua tiameo, tisia iyoriwamekopua Riosio. Waikaopua yooreka yasitomo erapakapao Riosio, Eesusichi papararepua.

Paoroa Wenawea tiame Antiokía, Piisiria weeechi

¹³ Wa'a te'teresapa Parajo mochiwachio, Paoroa ahpo ahjama nokisiume tiameo, pawekakerachi mo'moenasopua, Pereka mochiwachi uumparepua Paajiria weeechi; nape Wanimarakoa, wa'asi toisa no'arepua Eerusareni. ¹⁴ Pereka o'iniao Paoroche ahjama nokisikao, Antiokía e'enarepua eenechio, Piisiria weeechi. Wa'aopua resipuniame taawechio, napawikarichi e'enarepua keepumia, wa'a mochiparepua yooreko. ¹⁵ Neipa pa'pamiratuamea Ehkoriaami Iyoteri iyonasaopua, chaachaparepua Paoroo, itapiti iinuesoo ahpo cheemia, ehpe chanimichio.

¹⁶ Waikao Paoroa werisikao, sekae nayeweka ihchiwasaopua yooma napawikame ne'nepakaopua, cheerepua:

—Yooma eeme isaeri ti'tijoe, wahjachi tiame Riosichi iyoriameapua ti'tijoe, no'o keepumitiaopua pahchuo. ¹⁷ Ihji taamo Riosiwaa, puuu wa'apipua i'ka taamo ehkoriaami noonoriwa uuka tetewikamea, ihji wa'api iintokamepua muuwepatekaopua Eejito mochikoioopua. Ihji wa'api Riosi iintokamepua tiameo, taamo ehkoriaami puhkuchitia Eejito mochikoio puuyanakaopua ahpo utewarieo, tisia aiwaka mochikoioopua. ¹⁸ Ihji wa'api Riosi enerepua tiameo, kiisi iyoriniameoipua taamo ehkoriaami mochiameepua, tisia kaawe neesetokamepua pu'kao, ooka weerewa paamuparisi, nokisinioopua wakiwechiamio. ¹⁹ Ihji Riosi wa'apichipu tiamea, Kaanani wee u'yesaa, taamo ehkoriaami noonoriwa ki'yakamea, wa'a Kaanania oowisani ti'tijoeri mochiwari puipasaopua ki ka'karuma nokayameopua. ²⁰ Wa'a iintosaapa Riosia weewara ki'yakao, nao sienta aampa ooka weerewa mariki paaumpari yawichituterepua wa'ao, taamo noonoriwao, te'ta pa'pamuratuame tu'tuyewari ajawesikaopua, pe'pereira, ahkasi Saamueri taawechisi wa'a teererepua. Saamueri o'inia wa'anao, Saamueri wa'api Riosi nayewatura enerepua, pahcha

púkero Riosie nayewatura ajawanioiopua. ²¹ Waika taawechemi Riosi na'nayewatura ajawasioio, i'isaeri ti'tjoeria, yawichi itanerepua Riosio, ahpo yawichitupuwachioopua. Waikao Riosia, Sauri tewaniame weerarepua yawichitupuwachioo, puu Sauria, ooka weerewa paamupari yawichitupurepua. Ihji Sauria, Kiisi tewaniame tijoe taanara enerepua, Chaamini tetejimarisiwachi naawakame. ²² Neipamio Riosia, Sauri u'yesapa yawichiwao, Raawitaru weerarepua waikao, Riosio pukachi tewako tuuria, ahpo kaawe e'rewao, pu'kao, weemuamekopua pu'kao, ahpo yoratiao. ²³ I'ka Raawi tetejimarisiwachi u'pakame Riosia, i'isaeri newipatemerioopua, ihji Eesusi tewaniame enerepua, ehkoriaami o'iniaio, Riosie enamio tuutiameopua. ²⁴ Waani paatoamerao ke'chu i'ka Eesusi eenoio, ti'tjoeri tuuyeka ihsiriaipua, ahpo tatakoria toinurekao wa'asi, ahpo paatonurerepua ohso kaaweo, apochi te'ta pichiwa tetewipuwachioopua, ahpo tatakoria yasitao, toinariamekopua wa'asi. ²⁵ Puu Waani Paatori wa'apai cheeriaipua tiameo: "Neeea, oowera paatoamepua neeroiyeo, ki neekapapua pèhjo, aamo puuyeka mochitoao, puua no'o neipa ihtoaitepua, puu apoe te'ta cheriwemeria, yooma ihta ki kaaweruma nokitiameopua. Neeea, kihta nateyamenia pukachio, pu'ka kaakaraoi no'o na'sonemiao kakajoyarao."

²⁶ 'Poponí, Riosichi no'o poponíwarii, yooma eeme Aurani tetejimarisiwachi e'ename, wahjachi tiame eeme Riosi iyorika mochitoame, ihji Eesusi ka'karuma tuuyewaria, yooma tamowichio uhjuratiamepua, Apoe Riosio, uhjuria. ²⁷ Nape Eerusareni i'isaeri pa'pamiratuamea, kiisi machika tetewarepua pu'kao, apoe Eesusikoipua pu'kao, Riosi uhjuria, senepi respuniamie taawechi ahpo napawikarichio, pu'ka chiia nayewame iyonaioopua. Pukaepa wa'a noonoirepua Eesusi me'yakao, puu wa'a noonowiraa, Ehkoriaami Iyoterichi chiachitiao, pichiwa machenakamepua. ²⁸ Pu'ka Eesusio kihta a'chitiame tewakaipua meripuwachio, pa'pamiratuamea Piiratochi u'parepua, kuru-sichi chuhchaka meripuwachioopua. ²⁹ Neipao yooma Eesusi kuru-sichi meriwame u'matosoopua Ehkoriaami Iyoterichi chiachitiao, tekipuretupua kuru-sichio, wa'a ikisaopua, mukukatewechi tekiretupua. ³⁰ Nape Riosia pu'ka mukukoioopua, eenechi ahjaterepua. ³¹ Eenechi oijenasaapa Eesusia, muuwaeme taawechi mamachenarepua, ahpo ahjama e'enakameopua Arirea o'iniaio Eerusareni. Ehpeo puu nokayamepua Eesusi eenechi ahjaria pichiwatakaopua, ti'tjoerio.

³² 'Wa'a tiachipa teemea, pu'ka wa'api Riosi taamo ehkoriaami mochirime iintomio tuuyeria, pu'ka wa'api simiteka aamo nayewatuame teemea, ahkasi aamo mochikachiami u'yepasikaopua. ³³ Wa'a tiachipao taamoo, taamo ehkoriaami o'inia tijoetusiwachi e'enameo, Riosia ehpe taawechemio pichiwa wa'a tiame iintorepua ahpo cheeria, Eesusi mukukoio, eenechi ahjatekao. Riosia ehkoriaami Wiika iyotaperichio, Eesusi naewakao chiame Riosia: "Ehpeo muua no'o Taanapua; neea aamo, aamo Noono enepakamepua, aamo tijoetutekao." ³⁴ I'ka Eesusio Riosia ke'chu ikiyoipua mukiwao, eenechi ahjatemo tuuriaipua Ehkoriaami Iyoterichio, ki pikamichioopua Eesusi weerewarao. Pichiwa iintaparepua ahpo cheeria, Raawitaru ahpo iintokemo tuuriachitiaopua kiisi wehchi wichika itipimerikopua, ee ahpo ikitemio tuukao: "Nee Riosia yooma no'o cheeria, te'ta pichiwache iintomerinia, Raawi no'o seekarewa no'o iintokemoche cheerichitia." ³⁵ Pirenachi iyoterichio Wiika tewaniame Iyoterichio, ihji wa'api Raawiai Riosichi paparaka nayewaiopua, ee cheekamepua ahpo iyoterichioi: "Muuu no'o Riosia aamo Taana Te'ta

Tísia Piipariemeoopua, mukukoioopua, kiisi toimamua pu'ka weerewara pikamichioo." ³⁶ Ihji Raawitarua wa'a cheeka iyoteriaa, ki ahpokamera wa'a teeremia nayewaka cheeriamepua, pu'ka Raawitaruo, yooma ahpo Riosiwa tehkiwa kajusa mukisaopua, pikariamekopua weerewarao, puuua, ahpo ehkoriaami noonori wahjipakame toatiachi, wetemajitiame puuua. ³⁷ Wa'a teesoo Raawia, ki ahpo naewaka cheeriamepua ahpo Ehkoriaami Iyoterichio, Eesusikamera naewaka cheeriamepua, pu'ka weerewarao Riosia, eenechi ahjateriopua pu'kao, ki pikamichioopua. Wa'a tiiachioopua puu ehkoriaami Raawi iyoteriaa, Eesusi Riosie Weratiamekamera nayewaka cheeriamepua. ³⁸ Puuua taamo tatakoriawichio nateteka mukukamepua, puuua mukiwameo newitokamepua, taamoo weemera ahjarichi iintapapuaichioopua, te'ta kaaweruma ahjari ki wahjiamechi. I'ka Eesusi te'ta aamowichio iintoria mukuka, pu'ka te'ta inataka mochtiojerani neea. ³⁹ Yooma aaata i'ka Eesusi iintoriao, ahpo pejanaka mukurio erakoamea, yooma ihta ahpo ki kaawe noonowiriaopua, yooma te'ta cho'wetiamie itipimeripua wa'asi; yooma puu ehkoriaamisi Moise nuurari nokisitiamea, kihtawichio kaawe enekamepua, kihta te'ta cho'wiame eneriopua puuua tatarorio. ⁴⁰ Wa'a tiachipa eeme i'isaeri ti'tjoeria, kaawe inataka pahtepuapua, aamo ehkoriaami Riosi na'nayewatura Riosie chaachapariaopua. Pu'kao eee chaachapaka iyoteriaa:

⁴¹ Nee, eeme no'o iintomo tuuya na'ariamea,
kihta nateyame tetewikameapua pu'kao;
eeme ki no'o pichikeka na'ariamea,
tahpitika erakosa no'o iintomia te'ta peenia iintosoopua,
ki pu'serekamea oowera ne'nepasa toisa nonorapuapua;
nape no'oo, pu'ka taawechi no'o iintomiaa,
ki teesa peenia tiame enemeri puuua,
ki aaata ahsepari maaeme tiame,
aaataeo aachin teererio tuuyetiai.

⁴² Paoroo kajusooa napawitiamieo, ahpo ahjama ohjoame machenio napawikarichio, ti'tjoeri ki i'isaeria, ki muika keepukamea Paoro cheeriao, eenechi e'enanurarepua pu'kao, eenechi resipuniamie taawechioopua, pu'ka wa'apichi simiyame ahpo nayewepuawichioopua. ⁴³ Muuwaeme i'isaeri ti'tjoeria, i'isaeri ti'tjoeri enepakameapua tiame, Paoroa ahjama nokisirepua. Paoroa Wenawe tiame poeochi nokisiaiopua, chaachapasirepua ahpo ahjama nokisiao:

—Simitemitia eemea, pu'ka Riosie aamo nakirewa teetoachio, pewatiame te'teretokapua pukachio.

⁴⁴ Eenechi sawarachi resipuniamie taawechio, kiiya yooma wa'a mochiwari e'enarepua waikao, pu'ka Paoro nayewa keepuniaopua, Apoe Paamira Eesusichi simiyameo. ⁴⁵ Nape wa'a napawikarichi i'isaeri pa'pamiratuamea, tísia muuwaepariopua wa'ao, nekamucherepua Paoroo. Wa'ina e'rerepua pu'kao, epeché keepuniopa pu'kao ki ahpochitia. Wa'a erakoapua puuua, na'ara yoorarepua Paoroo, ka'itaka Paoro chiiao.

⁴⁶ Waikao Paoroa Wenawe ahjamao, uwatiame nayewaka nehjiarepua pu'kao, chaaneka:

—Aamo isaeri ti'tjoerio, aamokamera pahcha tuuyepuamekai ihji Riosi tuuyewaria, nape aamoo, ki nakiyopa i'ka Riosi tuuyewari ki wahjiamie ahjaniamieo, wahjachi ti'tjioechi nayewatuma teemea ohso kaawe, ki i'isaeri ti'tjioechi. ⁴⁷ I'ka ki i'isaeri naewepuameopua tiameo, Ehkoriaami Iyoterichio, cheeriai Riosia:

Aamo i'isaeri ti'tjoerio tahjerichitia ajawakamenia,
yooma pu'ka ki i'isaeri mochiwarichioopua tiame,

eeme nayewemichiopua pu'kao tiame,
ahkasi yomatiamie i'ka wehjoarichisi.

⁴⁸ Wa'atiame chaniwame inamukapa ki i'isaeri ti'tjoeria, tisia kaawe erakorepua, Riosi tuuyewario tisia kaawerumako tuuka. Waikao yooma nakikamea pu'ka weemera ahjari ki wahjiame, apochi uurepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario. ⁴⁹ Wa'a iika Riosi tuuyewario, yomachi mehtarepua wa'a wehjoarichiamio, Riosichi pichikiamee nayewaturae. ⁵⁰ Nape i'isaeri napawikarichi pa'pamiratuamea, ookapi ooweru nayewarepua tisia kaawe te'tereka mochitoame wa'a napawikarichio, ookapi ti'tjoeriopua tiame, tisia kaawe te'tereka mochitoameopua wa'a muuwarichio, weruma te'tewaka mochikameopua, pu'ka Paoroo Wenaweopua tiame, weeru chaachapaka ujumapumichiopua pu'kao, tisia na'arekao. ⁵¹ Waikao Paoroo Wenawe tiame, ahpo ki kaawe erakoa ahpo pechichisapa kaakao, uumatorepua wa'ao likonio mochiwachio. ⁵² Nape nu'uti Antiokia mochikame Eesusichi te'ta paparakamea, kaawe erakore puua, Paoro masiteria pepenipakamekapa puua, Riosi Riosiwario apochi yasipariopa, apochi ahjama oimia.

14

Paoroo Wenawe tiame, Ikonio nokiniame

¹ Ikonio ajasisaapa wa'asi, Paoroo Wenawe tiamea, pirena muirepua i'isaeri napawikarichio ti'tjoeri nayewemia. Wa'aopua, pu'ka nayeweriaopua Eesusichi simiyameo, ki ookapi oowe e'repaterepua i'isaeri ti'tjoeria ki i'isaeri ti'tjoeriopua tiame. Wa'a iikapa puua, ki ookapi paparepua Eesusichio. ² Nape puu ki Eesusichi paparakamea i'isaeri pa'pamiratuame, kiisi kaawe erakoapa puua Paoro masitia, nekakomichio ki i'isaeri ti'tjoeo noonoterepua pu'kao, ki aaata wa'asi pichikemichio Paoro Wenawe tiame masitiaopua, Eesusichi paparameo, ki epeche muuwepamichiopua. Wa'a noonowirepua, pu'ka Eesusichi paparakameo, ki nakipuawichiopua wa'asi ahpo mochiwachio. ³ Pukaepa Paoroo Wenawe tiame, tehpe eeneparepua wa'ao, utewaeme nayewekaopua Eesusichi simiyameo, kihta seeweka te'ta pichiwako tuurepua, ahpo masitia. Apoe te'ta Riosiai ahjama inisirepua ahpo te'ta peenia ihsiwae ku'isikao, ahpo ki maaenari ihsiwaeopua tiame, pukae peenia ihsiwae pichiwatasikaopua, Paoroo Wenawe tiame masitiesiao. ⁴ Wa'a te'terepakaopua wa'a likonio mochiwachio, ooka poanaturi eneparepua: pirenaminao isaeri pa'pamiratuame ahjama, pirenaminao Paoro ahjama Wenawe tiame. ⁵ Wa'a ikisaapua i'isaeri pa'pamiratuamerachi enepakamea, te'ta i'isaeri ti'tjoeria, te'ta ki i'isaeri ti'tjoeria tiame, Ikonio ya'yawichichi ahpo katewepua, Paoroo Wenaweo tiame pasaka ko'ipuawichiopua. ⁶ Nape Paoroo Wenawe tiamea, wa'a noonoimia nane'rekapao, Rikaonia weechiami uumparepua, Risitira mochiwachi Erewa mochiwachi tiame e'enaka, wa'a iika newiparepua ahpo pasipupua. ⁷ Wa'a ikisaopua tiameo, wahjachi weechi ohjorepua tiame, yooma wahja weechiami tiame masitesika, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewario.

Risitira tewaniachi pasipunia Paoroo

⁸ Nape Risitira e'enakaiopua, wa'a tewarepua aaata, tu'irewa kokoriamae, wa'a tiame naawakame eneriaipua kiisi oiyame. ⁹ I'ka tijoeo keepuka kah-tioopua Paoroo, kaawe ne'nepakaopua puichio, tisia Riosichi paparame tetewarepua pu'kao, ahsepari tiame ahpo yachapatepuaichio. ¹⁰ Waikao Paoroo, utewaeme naewakao, chaanerepua:

—jWerisika weripa, utewarieme muuupa aamo tonochio!

Waikao tu'ikamea, niika werisirepua. Oisirepua waikao. ¹¹ Waikao wa'a iintokame tetewakapa Paoroo, weeru chaachaparepua, ahpo wa'api nayewachi naewaka, Riikoni nayewaniame:

—jNee, tamochi tetekere ri'riósii, tiyoeka te'tiame enepakame!

¹² Wenaweo, Seeksi riosi teewarepua, Paoroo Eremesi riosi teewarepua, te'ta nayewamekopapua pu'kao. ¹³ Puuu Seeksi tioparachi neesetoamea, wa'achi muuwari ma'chi muirachi, iinueriapua ahpo tiopawao; puuu Paorochi eenakaopua Wenawechi tiame, tooro u'yepariaipua, Paoroo Wenawepua tiameo ko'yeka oowewemia. Pukaepa sewateriaipua Paoro ihsiachio Wenawe tiameo, ri'riosichitia paparawemiaopua pu'kao, ahpo muuwari ohjoeme ahjama. ¹⁴ Nape Wenawea Paoroa tiame, nane'rekapa pu'ka noonowinariao, ahpo si'panarepua wakirao, tisia iiyana erapakaopua ahpo yorakepuao. Waikao wa'a erapakaopua Paoroa, muuwarichi naasipa weripaka, utewaeme sisinamurepua pu'kao, cheeka:

¹⁵ —jKa'téee, ka'te wa'a nooka taamóó! jTeemea aamóka te'tériamekaitepua tiaméé, oowera ti'tijoe! Ki aaata ri'riosikaite teemea. Teemea aaata Riosi naewamia e'enakamepua, nape te'ta pichiwarikamera Riosii, Apoe te'ta teweka netekamerachi nayewaniame, Apoe te'ta i'ka weee yahchakame, pa'weoipua Apoe netekamerachi simiyameopua tiame, yooma ihta i'ka paika Riosi neteriachi ahjakame iintuameopua tiame. Pu'ka te'ta Riosichi simiyame aamo nayewemia e'enakame teemea, pu'ka aamo ri'rosiwa ti'tijoe neteriameo, toaka mochtomichioopua pu'kao, kihta kaawewichioamekopua pu'kao, aamoo ohso kaaweo te'ta Riosi pichiwarikamerachi, paparaka mochtomichio. ¹⁶ Apoe Riosia, taamo ehkoriaami mochiriameo, a'chikoi erakoka ki ka'karuma yooraka mochirioopua, ki ahpo nakiyoioopua pu'kao, ¹⁷ Riosia ki toaka tetewarepua pu'kao tisia kaawe yoorakao. Puuu tisia taamo nakiyapaopua, taamo yukitekerepua, yooma ihta taamo echariao tisia taamo taaketemichioopua, taamo ta'iria mochtomichioopua pu'ka koaká.

¹⁸ Nape yooma i'ka nayewetiaipua, tesiwatia ewaterepua pu'kao, ki ahpo oowewemichioopua pu'ka tooro me'yenekao.

¹⁹ Nape pukeri oowe erapatetioi wa'ao, wa'a e'enaka ookapi i'isaeri ti'tijoea Antiokía e'ename, wahjachi Iikonio e'enakamea tiame, puuu ikanati eenechi sewina erapateriamepua Risitira mochtikameo. Wa'a iikaopua, Paorochi aampa e'enariamepua pasipusikao. Ihjia pasipukepasaopua, ma'chi ipariamepua mochiwachio, panisutoka i'toka, mukukame maaeka. ²⁰ Waikao Eesusichi paparakamea, wa'a e'enariaipua mukukame apechunamiao, nape norikame ne'neka ajakioopua pehjio, Paoroa noonoka werisirepua, tisia pasiputiao; wa'a ikisaopua, eenechi wa'api mochiwachi pakirepua. Wa'a ikisaopua pu'ka meereo, Erewe mochiwachi akiparepua Wenawe ahjama.

²¹ Neipao Erewe mochiwachi mochinioopua Riosi ka'karuma tuuyewari nayewatukao, muuwaeme Eesusichi paparasoopua wa'a ti'tijoeo ooweroopua tiameo, Paoroa Wenawea tiameo, Risitira mochiwachi e'enarepua pe'kuu Erewe o'inia, wa'a ikisao Iikonio tewaniachiami uumatokao, Antiokía nu'utirachi ajasirepua pe'kuo. ²² Yooma i'ka pipiripi mochiwachiamio, muuwaeme weemupaterepua pu'kao Riosi naawesarichio. Pu'ka wa'a ahpo te'teria, ki se'wika nokisinurepua pu'kao, ahpo Eesusichi paparaopua. Anachanurerepua pu'kaopua pehjio, aiwaiopua Eesusiwichio. ²³ Yooma pipiripi ti'tiopachi ahpo inisiachioopua tiame, pa'pamiratuame ajawasirepua tiameo, ti'tiopachi

neesetomeriopua. Ahkaoi ti'tiopachi pu'ka ajawasiaiopua, wa'atia kiisi koaka pu'ka ajawaiopua Riosichi itaka aatanakamera ajawapuamekopua, yooma ahkaoi pipiripi ti'tiopachiopua, neesetomerio. Wa'a te'teretorepua ahkasi ahpo kuuwepachisio.

Paoroa Wenawea tiameo, eenechi e'enanipua Antiokía Siiria weeechi

²⁴ Risitira tewaniachi puuyasaapa, Piisiria weechiami nokisikao, Paajiria weeechi e'enarepua. ²⁵ Wa'a Paajiria weechiami nokisiaio, Pereje mochiwachi ajasirepua. Wa'a nayewaturepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewariopua waikao, Pereje o'iniaio, Aataria weeechi e'enarepua.

²⁶ Wa'a Aataria weechio, pawekakerachi mo'moenasaopua, weruma Antiokía nonowarepua eenechi pe'ku, ahpo ajawasa uhjuratiachiopua, Riosi tehkiwa yoramichioopua. Pu'ka yooma tehki yorapuame ka-jusaapua, eenechi e'enakame enerepua. ²⁷ Wa'a weruma Antiokía ajasisaapa ahpo puuyariachio o'iniaio, yooma napawinurerepua wa'ao Riosichi paparakameo. Wa'a tiopachi napawisooopua, yooma tuuyerepa napawikameo, aachin teerio Riosio ahpo ohjoriachio, yooma ihta teetoria Riosio, apochi paparapuawichioopua. ²⁸ Waikao Paoroa Wenawea tiame, ki ku'witapisi itipirepua wa'ao, Eesusichi paparame ahjamaopua.

15

Eerusareni napawiwa

¹ Waika taawechiami weruma Antiokía kahtioopua Paoro, wa'a e'enariaipua ookapi i'isaeri ti'tijoe Eerusareni o'inia e'enaka, Eesusichi paparakameaipua, iiweta siichitepuwa yooraka mochitoame. Puuuu wa'a e'ensaaopua, tiopachi o'ineriaipua masitekao, wa'a mochikame Eesusichi paparakame. Ihjia ahpo masitewachio chaachapariaipua pu'kao:

—Eemea Eesusichi paparamepua paparao, nape ki siichiteputiame enesaa eemea, Moisetaru nuurari chiiachitia, ki newipatepuame eemea Riosieo, aamo tatakoriao. ² Pu'kao wa'a chaachapaka masitioopa, ki nu'uti ki kaawe erakoa simikapua wa'ao, Paoro Wenaweeopua tiameo, kiisi kaawe tiame tetewiriopa siichitepuwa masitewa teetoniamopua. Pukaepa wa'api Antiokía tiopachi pa'pamiratuamea, Paoro Wenaweeopua tiame Eerusareni uhjuraropua, Eesusi ajawaria Eerusareni mochikamechopua, aachin teeremio chaachapamichioopua siichitepuwachi simiyameopua, wahjachi wa'a tiopachi pa'pamiratuameopua tiameo, ihtana chaachapamerikoopua pu'kao. ³ Waikao Paoroa Wenawea tiame Eerusareni siimpaio, Eenisia weewachiami uumatoaio Saamaria weechiami tiame, wa'ami tuuyesirepua ti'tiopachiamio, achini teeka ki i'isaeri ti'tijoeai, ka'karuma enepariopua Eesusichi paparakao, ahpo ehkoriai o'inia ki kaawe nokaka mochitoriao, toaka. I'ka wa'a tiame inamukapa tuuyetiamea, tisia kaawe erakoka itipirepua.

⁴ Eerusareni ajasisoopua Paoro Wenaweeopua tiame, wa'a tiopachio Eesusie ajawatiameea, wa'a pa'pamiratuameeopua tiameo, kaawe e'raka uuretupua. Pu'kao, yooma tuuyerepua Riosi iintoriaopua, ahpo ohjoriachiamio.

⁵ Nape ookapi pa'parisero Eesusichi paparakamea, ajasika chaachaparepua:

—Puuu ki isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakamea, siichitepuwa yachatometepua apochio, Moisetaru nuurari chiiachitia.

⁶ Waikao puuu Eesusi ajawaria, wa'a pa'pamiratuamea tiopachioopua tiame, ahpo na'poasa nayewarepua, i'ka pa'parisero chaachapariachi

simiyameopua. ⁷ Tehpe nokioi pu'ka pa'parisero chaachapariachi simiyame ahpo katewekao, ahpo katewesaapa puuua, eenechi napawitichi e'enasoopua, Peeroa werisika chaanerepua yooma napawikameo:

—Eemea noochitia Riosichi poponiwa, no'oo nane'riame eemeapa, ki ehpesi o'inia no'o weratiamekopua Riosieo, ki isaeri ti'tijoerichi no'o nayewatumichiokoopua, i'ka Eesusichi simiyame kaaweruma tuuyewario, pu'ka ti'tijoerio, Eesusichi paparamichiopua tiameo. ⁸ Riosia, nane'riamekapa taamo iikachi e'rao, nane'rere puuua i'ka ki i'isaeri ti'tijoeri ooweruopua tiameo, apochi paparanariamekopua pu'kaioi, ahpo kaaweruma tuuyewari keepusao. Riosia apochi paparakopa pu'kao, pukachi yasiparepua ahpo Riosiwario, tamochitia yasiparichitia, pukeri Eesusichi taamo paparioiopua. Riosia wa'a iintorepua pukachio, kiisi i'isaeri ti'tijoeoiopua pu'kao, kiisioi siichitepuwa yoratiameoiopua pu'kao. ⁹ Wa'a teesoo Riosia wa'a iintoriopao pukachio, ki seenuchitia tetewakamepua pu'kao, tamochio. Riosia pu'kao, oowera apochi papariocheoi, tamochitia te'ta piipaterepua tiameo, pu'ka tatakoriario. Wa'asa iintokamekapu Riosi, kiisi ihta Moise nuurari ahsepari nokarioiopua pu'kao. ¹⁰ Riosi apoe wa'a tiame inatakame enesoo, zaatia ki kaawe iintorio erakota teemea Riosio, ki siichitepuwa yahchetiamekoi piipatetiamekoopua Riosieo? zaatia utewa yorata teemea pu'ka siichitepuniameo, tamochi wa'apioi, tisia pehtiamkoopua, pu'ka wa'a tiame nokiwao? zaatia utewa yorata teemea pu'kao, itapiti taamo ehkoriai mochiriameai, kiisi ahsepari nokariaopua Moise nuurari iyorikao? ¹¹ Riosia, ki i'isaeri ti'tijoe piipatiaopua tatakoriario, kihta nateyame tetewarepua siichitepuwa nokiwameo, naatikamera te'ta nateyame tetewarepua tatakori piipatiameo, Eesusichikamera te'ta paparanamera. Wa'a tiachipao teemeai, kihta nateyame tetewimetepua tiameo, siichitepuwa nokiniameo.

¹² Wa'a cheesoopua Peeroo, yooma wa'a napawikamea, yuuweeme itipirepua, pu'ka cheeria erakoka. Waikao Paoroa Wenawea tiame, o'inerepua tuukao, yooma Riosi iintoriaopua ahpo ohjoriachiamio, aachin teetoriopua Riosio, ahpo ki maaenari peenia ihsiwaepua apochio, ki i'isaeri ti'tijoeri mochikachiami inisioiopua, Eesusichi paparatekao. ¹³ Paoro kajusooa ahpo ohjoria tuukao, Saantiaopechi werisirepua naewamiao; puuua chaanerepua yooma wa'a napawikameo:

—Poponiraa, no'o keepumitia pahchuo. ¹⁴ Ihji Paoro taamo chaaneriaapua, achini iintoka Riosio ki i'isaeri ti'tijoerio taamo ahjama Riosichi pirenatariaa, Siimoni Peero taamo tuuyeriachitia ikitiamepua tapanaramio, Koonerio petechiopua ki i'isaeri ti'tijoerichio, aachin teeka Riosio pu'ka iikarachio ahpo Riosiwario noonotariopua. ¹⁵ Ihji taamo wa'a ikitiamea ki i'isaeri ti'tijoeri ahjama taamo Riosichi pirenatutiamea, ehkoriai Riosi nayewatura chaachapariachitia, ikitiamepua, Riosi nayewatura ehkoriai ikipuameko chaachaparia, Riosia eee cheeka iyoteteriaipua:

¹⁶ Wahka ihtoriachi enasaapa neea,
eenechi apechunaka weramania no'o mochiwariopua no'o Raawi
kario;

eenechi ajasipumania ru'mikameka te'teriameo,
¹⁷ yooma pu'kao chi'ripariameo, noochi napawinamania eenechio,
pu'kao noochi mochitomichiopua yoomahka pirena,
yomatame ti'tijoeuriopua noochi paparamichiopua tiameo,
aataoi ihta ti'tijoeuriopua,
ihta yeeniewa nayewameoiopua.

¹⁸ Wa'a cheekame Riosia, Apoe Paamiraa,
tisia ehkoriaimisi o'iniaio.

19 'Pukaepa wa'a tiopao, toitia kaawepua wa'asio, kihta utewa yorania kaawepua wa'asio siichitepuwao, Eesusichi paparakame ki i'isaeri ti'tijoeopua. 20 Wa'a tiachipao, oowera iyotesa uhjuratai soparame kaawepua wa'asi, pukachi iyoterichio chaanecheoipua, ahpo utewaeme neesetonurekaopua ahpo suwepori nokiwameopua, kihta ko'konureka itapiti ri'riosi oowewatiameo, itapiti sa'paoi topepateka meritiamopua, ihtaoi animari eerara ki ko'korureka. 21 Ihji iyorewa uhjuriaa, Moise nurari chiiachitia nokiniamepua, ehkoriai o'inia wa'a teetojeretiame, ehpe taawechemioi senepi resipuniame taawechio, wa'a tiame iyoneniamopua iyoriwao, ahkai i'isaeri napawikarichiamio.

Antiokía Eesusichi paparakamewichio iyotepari

22 Waikao Eesusi ajawariaa, Eerusareni tiopachi pa'pamiratuame ahjamaopua tiameo, pu'ka siichitepuwachi simiyame katewesaapua, iyoteri uhjuramo oraparepua, weruma Antiokía tiopachio pa'pamiratuamewichio. Wa'a erakosaapua ke'chu neteyaiopua iyoteri iyojuraopua pehio, ooka tijoe ahpo tiopachi uurepua, Paoroa Wenawe ahjama siimpamichioopua, ahpo iyojura i'tomichioopua pu'kao. Puuu ooka uutiamewa ihji enerepua: Uurasi Wasawasi teewaeme piiрпи, piirea, Siira tewaniame, na'pa puuuu kaawe tetewiniame enerepua Riosichi poponiwao. 23 Waikao iyojura netesao, Antiokía uhjurepua, pu'ka naao ti'tijoe i'tocheka. Pu'ka iyojurachi chiiia, eee chiiame enerepua:

“Teeme Eesusie ajawatiamea, Eerusareni tiopachi pa'pamiratuameopua ahjamao, yooma i'wa mochikame poponiwao pipiniwaopua tiame ahjameopua, aamo teepotena teemea, yooma ki i'isaeri ti'tijoe oowera tiame Eesusichi paparakameopua, yooma aamo Antiokíami mochikameopua, yooma Siiria weeechi mochikameopua tiame, yooma Siirisia weeechi mochikameopua tiameopua wa'achitia. 24 Nane'rekame teemea wa'a e'enario ookapi ti'tijoeo, ki i'wa Eerusareni o'inia taamo uhjuriaa, wa'ao aamoo, wekana erapaterio tuuwame, ahpo sewina tiame masiterao.

25 Wa'a tiachipa wa'a uhjuramo orapaka teemea, aaata ti'tijoeopua Paoro ahjamaopua, Wenawe tiame, tisia taamo nakiya poponiwa ahjama.

26 Ihji Paoroa Wenawe tiame, tisia maapori tiiachi ohjokamepua Eesusi tehkiwachi nokisiaiopua, ahpo ahjario ahkasi wekateme teeka ahpo Paamira Eesusiwichio tekipanapa. 27 Puuuu Paoro ahjama taamo uhjuraa, Uurasi puuuu, Siira tewaniame piirea, aapoe kaawe aamo tuuyemichioopua, i'ka iyoterichi aamo uhjuriao. 28 Teemea Riosi Riosiwario aamo chaanenariamepua, pu'ka wahjachi aamo utewa chaachapariaopua, siichitepuwa yoramichioopua aamo newipariwichio, pu'kao teemea ki aamo yorajeramepua wa'asio. Aamo Riosie newipatepuamewichio, Eesusichiche paparakaipua soparamepua. Nape i'kache aamo yoorajerani teemea: 29 ki ko'komachepua eemea ri'riosi oowewatiameo; ki ko'komache eemea tiameo, itapiti sa'pa eerampakameopua; ki nokimache eemea tiameo, ihtaoi suwepori nokiwameo. Yooma i'kao, mehka te'teresaa eemea, kaawe enemapua. Wa'asi kajuna teeme i'ka taamo iyotiao. Kaawe e'raka mochitomitia naaju.”

30 Neipao, kaawe teetonureka uhjuratiapa, Paoroa Wenawe tiame Antiokía uumparepua, ooka uhjuratiame ahjama. Antiokía ajasisaapa puuuu, tiopachi napawinuresaapua, yooma Eesusichi paparamopua, pu'ka ahpo iyojura i'toao, pu'ka ki'yarepua. 31 Waikao iyojura Eesusichi paparamo iyonasaapa chiiia, tisia kaawe erakorepua waikao, wa'a chanika uhjuretapa. 32 Waikao Uurasia, Siiraa tiame, yoorakamekapa pu'ka Riosi nayewaturao, pepeneka naewaka nokarepua wa'ao, pu'ka Eesusichi poponiwao,

oisa erakoka paparamichiopua Eesusichio, pewatiame te'teretoka ahjachio. ³³ Tehpe wa'a mochikoioipua pu'kao, eenechi nonoramioio Uurasio Siiraopua tiame, Antiokia poponiwaa, itapitie ku'iparepua nonoramioio. ³⁴ Nape Siiraa, no'ramiaio wa'asi, epeche kaawe teeremio eraparepua wa'a ahpo itipimiao, pukaepa wa'a itipirepua. ³⁵ Paoroai Wenaweai tiame, wa'achi itipirepua tiame pehjo Antiokia, Antiokia nayewatuka taamo Paamira Eesusichi simiyameo, pukeri paparasiamoopua Eesusichio, epeche kaawe masitesirepua pu'kao, epeche kaawe teeretomichiopua Eesusichio.

Paoroa oosa simiwa o'inena

³⁶ Neipa ookapi taawechiamio Paoroa, chaaneriaipua Wenaweo:

—Siimpatia kaawepua eenechi yomachi weechiami nayewatumia, taamo masiteka ohjoriachi, pu'ka taamo Paamirachi simiyame nayewatukao. Ne'nepuapu wa'ami ti'tiopachiamio, aatia teetonarepua Riosichio.

³⁷ Wenawea, Wanimarako yeetopo o'rariaipua tiameo ahpo Paoro ahjama siimpamiachiopua, ³⁸ nape Paoroa kiisi yeetonarerepua Wanimarakoo, pukeri pahcha simiyachi Paajiria weeechi nokisinioioipua, ahpo na'pa toaka Eerusareni no'rariopa. ³⁹ Waikao Paoro, ki yeetonarekopua Wanimarakoo, tisia ahpo chaachapasapa, poanaturepua. Waikao Wenawea, apoe yeetoka simirepua Wanimarakoo, Chipire weeechi pawenasipa akiparepua waikao, pu'ka ahjamao. ⁴⁰ Paoroa waikao, poanachi Siirache yeeka simirepua, ahpo Riosichi poponiwaeo, Apoe Eesusi Paamira kaawe neesetowachi uhjuratiaapa. ⁴¹ Waikao Paoroa Siira ahjamao, naatichiami uumatorepua, Siiria weechiami, Siirisia weechiami tiame, epeche pewatiame mochitonuresikaopua wa'ami ti'tiopachi, Eesusi Riosie Weratiamechio, Riosichi poponiwaopua.

16

Paoroa Siira tiame, Timoteo yeetona

¹ Nape Rerewe u'matoka Risitira asisaapua, Paoroa wa'a tewarepua aaata Timoteo tewaniame, Eesusichi paparama. Puu yeeyeraa isaeri oowitiame enerepua, Eesusichi paparama tiame. Ihji Timoteo noonoraa, riekoo tijoe enerepua. ² Ihji Timoteoa Risitira mochikame Eesusichi poponiwaeo, iikonio mochikame Eesusichi poponiwaeopua tiameo, kaaweruma nayewaniame enerepua pukao. ³ Wa'ao Paoroa ahpo ahjama simijereriapua Timoteo, nape yeetomiapapua pu'kao, siichiteputerepua Timoteo, ka'chi chaachapamichiopua i'isaeri ti'tijoeopua wa'amio, yomachiami ahkai nane'reniame eneriopa, Timoteo noonorao riekoo tijoekopua, ki yooramekopapua siichitepuwao. ⁴ Wa'a machenasaapua Timoteo yeetokaopua yomachi weechiami ohjorepua, mochiwachiami eenechi oisa erapateka Eesusichi paparakameo, pewatiame mochitonurekaopua pu'kao Eesusichio. Wa'a inisikaopua tiameo, yooma tuuyesirepua tiame, pu'ka Eerusareni mochikame iyoteriaopua tuuyenuraka, Eesusi ajawaria chaachapariopua pa'pamuratuameopua tiame. ⁵ Wa'a inisiriopua Paoro, ki ookapi pewatiame itipirepua Eesusichio, ahpo papara, ki ookapiopua tiame epeche muuwekameopua, Eesusichi paparakamea.

Maseronia ohjoeme tijoe, Paoro tetewaria kochirewachi

⁶ Ihja Asia weechi siimpai Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatumiao, ki reesetiapa wa'amio Riosi Riosiwariopua, Riijira weechiami uumparepua, wa'a u'matokao, seene siimpaka Kaarasia weechiami Miisia

weeichi suuwerachisi e'enarepua. ⁷ Wa'ami nokisikao, Miisia weechiامي suuwerachi uumatokao, Wiitinia weechi muimo o'raraiپua, nape Eesusi Riosiwariپaa, ki reesisereپua pu'kao, wa'ami muimichioo. ⁸ Waikao Miisia weechio semejeناتoka uumatosaopua, pawekakera chuchupachisi tetekireپua waikao, Torowasi tewaniachiopua pa'we suuwe. ⁹ Wa'a mochinioio Paoroo, Maseronia ohjoemeه ahpو paaeniame teemuriameپua, puuو ahpو chaaniame: "Paoroo, asimitia tiame i'wa Maseroniaoi, taamoo ku'imia." ¹⁰ Pu'ka ahpو chaanenia teemukapa Paoroo, yaapiti ihtakoti-pua Maseronia siimpapuawichioopua, Paoroo Maseronia Riosie paaeti-amekopua, Riosi tuuyewari nayewatumichioopua wa'aopua tiame.

Paoroo Siira tiame, Iiripo tewaniachi

¹¹ Waikao Toroasi puuyasaapa, Samotasia tewaniachi ajasitiapua neronasipa weechi, riisaka simika wa'apoopua neerochi; pu'ka meere-opua, Neeapori mochiwachi paonatiapua. ¹² Wa'a o'iniao, Maseronia weechiامي e'enakao, Iiripo tewaniachi te'ta muuwarichi ajasitiapua, wa'ao rooma ye'karichikapua. Wa'a itipitiapua waikao paikapi taawe. ¹³ Piie resipuniame taawechi wa'a Iiripo mochiwachio, ma'chi puuyatiapua wa'ao akisuepa, wa'amahka ooruchi i'yakaopua Riosi ahjama nayewapuawichioopua. Wa'ami ohjoai teemea i'yakao, ooweru tewaka teemea ookapi, akichi e'enakame wa'a pu'seremia. Waikao wa'a mochipaka teemea, Eesusichi simiyame nayeweka, Riosi chiia ka'karuma tuuyewari. ¹⁴ Piiripi puuو oowerua Riiria tewaniame eneriapua, Tiatira mochiwachi ohjoekai eenakame, sesetamuri wisasori nehjamekapua, te'ta nateyamera wisasori. Puuو oowitiamea, Riosichi paparame eneriapua, nape ki machiyame Eesusichi simiyameopua pehjo. Ihji oowitiamea, Paoro masitia Eesusichi simiyame inamukapaopua, pu'ka iikachi noonoteria Riosia, ahpو Riosiwariopua. Wa'a ikitiapua puuو oowitiamea Eesusichi paparakapua, pichikekapaopua Paoro masitia. ¹⁵ Yooma pu'ka oowitiame pehterachi ohjoemea tiameo, Eesusichi paparakapua tiame. Wa'a ikisopua pu'kao, yooma pirena paatotiapua. Ahpو papatotioopua puuو Riria tewaniame oowitiamea, tisia utewa cheeka taamo paajutekapa ahpو petechio, eeh cheeka:

—Ehpeo no'o aamo Riosichi piinichitia tetewame enesaa, no'o ta'pechi che'cherepapua.

¹⁶ Wa'a Iiripo mochikaio pehji, eenechi puuyatioipua Riosichi nayewemiao, naati natepatiapua waikao, aafa oowitiame na'arari yahchameopua apochio, ihta ikipuame tuuwichari eneriapua. Ihji oowitiame teekoraa, ki ookapi yowiyame eneriapua pu'ka ihsiaeo. ¹⁷ Puuو oowitiamea, ahkaoi naanaritoopua Paoroo, taamo ahkaoi nokisioiopua, wa'achi iijioopua taamo pukamina siinasikao. Puuua na'ara chachanesiaipua Paoroo:

—Nee. Ihji puuو wa'a nokisiamea, wihtuki chaachapameپua, te'ta Riosichi simiyame nayewatuo tuuyaopua, Riosichi newipari nayewatuo tuuyame puuua. Ka'te pichikemitia pu'kao, aamo wisikuiamekopua pu'kao.

¹⁸ Puuua muuwaeme taawe wa'a cheeka oikapua taamo pukaminao. Paoroo nahsinapakaopua kichiwa chiiao, te'yekapua pu'kao, apochi yachatoopua na'arari. Puuua chaanekapua pu'kao:

—Eesusi utewarachi aamo te'yaninia, Apoe Riosie Weratiamechi. Yaapi machenamitiapua pu'ka oowitiamechio, ikanati.

Waikaopu oowitiamechi kahtiamه na'araria, ikanati teewekapua, oowitiamechi machenaka.

¹⁹ Waikaopu pu'ka oowitiame na'arasiame tetekoraa, ki yowimerikapa wa'asi toomi pu'ka oowitiameo, Paoroo chapisika panisutokapua waikao Siira tiame, ahkasi rooma yoorewa inatiame ajakachisi, muuwari mochiwarichi peereira karichi. ²⁰ Pu'ka yoorewa inatiameo chaanekapua:

—Ihji i'isaeri ti'tijoea, kiisi ta'iria mochitiapu i'wa mochiwachio. ²¹ Itapiti taamo te'terejerapu utewachi, ki taamo yorame tiia, rooma ti'tijoeakapa.

²² Puuu wa'a muuwepakameai, wa'achi chaachapakapua Paoroo Siiraopua tiame. Waikao puuu yoorewa inatiamea, kuhsie wepinurakapua wakirara puhjesa. ²³ Waikao tísia wepisaapao, perekarichi yeetepatiapua pu'kao, wa'a ikisapao, wa'a perekarichi inatiameo, inatenuresa toakapua pu'kao. ²⁴ Wa'a chaanetiapa wa'a perekarichi inatiamea, epeche yooremina yeetepakapua. Wa'a yooreminaopua, kuuu yeewamee tonochi ki'kichesa toiretupua.

²⁵ Naasipa tukaomio, Paoroo Siira tiame Riosi ahjama nayeoiopua wikataka tiame Riosiwichioo, wa'achi pe'pereso keepuka mochikoiopua tiameo, ²⁶ senawato ki muuenati noonore weeea wa'ao, mochikachio. Wa'a iintokopa weee noonoka wa'a perekarichi nawateraa, yohjaparepua, wa'a perekarichi yeetaraai, wahjorepua waikao tiame; waikao kaarenaai yooma na'sokaai, tonochi ki'kicheraai, wahjorepua tiame. ²⁷ Waikao wa'a perekarichi moromaa pusasaapa, yooma wahjonatiame tewakapaopua wa'ao, ahpo merimo o'rariaipua ahpo merimachetaeo, ahpo wa'a inatiao, yooma ujumario o'raka. ²⁸ Nape Paoroo cheeka sisinamurepua pu'kao:

—Ka'te wa'a iinto muuu paaché, yooma i'wa mochiwi teeme pe'pereso aamo inatiao.

²⁹ Waikao perekarichi moromaa, tahjera itasaapa ahpo wahjachio, wa'a eenarepua u'masika, chachapia inisika majakameo. Waikaopua, chopokorieka weriparepua Paoroo, Siiraopua tiameo, yooma inamukapua pu'kao, ahpo ariwatopi chaachapariaopua. ³⁰ Pukaepa puuyanasaapa Paoroo Siiraopua tiame, iinatukerepua pu'kao:

—Eeme Riosi ti'tijoea, ¿achini iintoka newipata neea Riosieo?

³¹ Aapoeo nehjiarepua waikao:

—Eesusichiche paparapuache muuuu, Apoe te'ta Paamirachio, Apoe aamo newipatemapua waikao; aamo ta'pechi mochikameo tiameo, Eesusichiche paparaso pu'kao, newipatemapua tiameo.

³² Waikao wa'api tukaopua pehjo, Paoroo pu'ka ta'perachi yeetiaopua Siira tiame, kaawe tuuyeriapua pu'kao Eesusichi simiyameo, yooma pu'ka ta'pewarachi inamuachio, tiame. ³³ Wa'a ikisaapua Paoroo, Siiraopua tiame, papakoriapua waikao eeranariachio, wepitiai. Waikao Paoroo, neeroi maaniachi i'toka paatorepua pu'kao, yooma pu'ka ta'perachi ohjoemeopua tiame, yoomahka paatorepua pu'kao, ahpo Eesusichi paparawao te'ta pukachi paparama ahpo tetewipuawichio.

³⁴ Wa'a ikitiao perekarichi moromaa, eenechi ahpo ta'pechi i'tokao ko'koterepua. Apoeopua waikao, yooma i'ka ta'perachi ahjamaopua, tísia peenia erakorepua Riosichi, Riosio apochi u'pariopa Eesusichi paparaniameopua.

³⁵ Piariopua ka'kateweri ti'tijoea, ahpo yoorewa inatiame uhjurarepua moromao, Paoroo Siiraopua tiame puuyanapuaichio. ³⁶ Perekarichi moromaa, chaanerepua Paoroo:

—Aamo puhjenuretiame neea, ka'kateweri ti'tijoeo. Puuyasa naaju ehpeo, kaawe eratoka.

³⁷ Nape Paoroo ahpo ma'chipanurawa uhjuratiameo, chaanerepua pu'kao:

—¿Achinikai noriwi kateweri ti'tijoea, taamo noriwi puhjenarepuao, ahpo ki kaawe noonowiria ichipunariapa? ¿Ki yooma tetewachi wepitame teemea, rooma ti'tijoeakai, noriwi taamo puhjenureniameteemea, ke'chu taamo katewenioipua pehji? Aapoe e'enanuremitiapua pu'kao, taamoo puuyanamiaa.

³⁸ Waikao uhjuritamea, wa'a chaachaparepuua ka'katewerio. Pu'ka inamukapua ka'kateweria, rooma ti'tijoeakai te'tereriopua pu'kao, ki teesa majaka inamurepuua. ³⁹ Waikao ka'kateweria wa'a e'enakao, ahpo cheriwenurerepuua Paaroo Siiraopua tiame, ahpo ki kaawe noonowiriawichioopua. Waikao puhjesapa pu'kao, wa'a muuwari mochiwachi puuyanuresache toarepuua waikao. ⁴⁰ Puuyanatiaapa perekarichioopua, Riiria ta'perachi e'enatiapua waikao. Neipao, wa'ao kaawe neesetonuresaapa Eesusichi paparameo, uumatotiapua wa'a mochiwachioopua.

17

Tesaronika weeru noonoitame ti'tjoerie

¹ Taamo siimpachi siimpaiopua, Aanjiporiami uumatotiapua Aporoniami tiame, Paoro ahjama Siira ahjamaopua tiame. Wa'a nokisikaopua Tesaronika ajasitiapua, i'isaeri napawikari weeriachi. ² Paoroa wa'api ihsiamekapaopua napawikarichi muiapiapua wa'ao. Wa'a napawikarichio, paika resipuniame taawechi eejenatiapua wa'ao, oowe erapatekaopua wa'a ti'tjoeopua ooweru tiame, pu'ka Riosi Iyoterichi chiiieopua. ³ Kaawe nayewetiapua wa'ao, i'ka weechio Riosio, aaata uhjuramio tuuriopua pu'kao, aaata Riosie Uutiame. Ma'chiamete chaanetiapua pu'kao pu'kachi simiyameo, puuu Riosie Uutiamea, tisia aiwamerikopua pu'kao, ahkasi mukiwachisi. Nape puua eenechi oijenamerikopua paika taawe teetoachio; wa'a chanitiamekopua Riosieo, Ehkoriaami Iyoterichio. Paoroa ma'chiamete tuuyekapua tiameo:

—Ihji Riosie Uutiame no'o aamo nayewiaa, Eesusi tewaniamepuua, puupua Riosie Weratiamea.

⁴ Waikao ookapi isaeri ti'tjoea ooweru tiame, Paoro chiiia pichikekaopua, Eesusichi paparapakua; muuwaeme riekoti'tjoeeri tiame Riosichi paparameapa wa'asi, wa'a ikisa, muuwaeme ooweruo weruma te'tereka mochikame tiamea, Paoro ahjama e'enepakapua, wa'a ikisa Siira tewaniamea tiame. ⁵ Nape wahjachi i'isaeri ki Eesusichi paparamea, wa'inaka tewarepuua, Paoro ahjama enepaniameo. Waikaopu i'isaeri nenekakamea, tahpitika na'ara nokaka pu'seriamete, noonotekapua waikao, weeru chaachapamichio Paoro na'arekao. Puua tahpitika chaachapasikao, ahkasi Aasoni ta'perachi ajasiriapua, wa'ao weeru noonowikapua, Paoro i'yakaopua Siira tiame. I'ka tewisaapua, ya'yawichichi upanuretiame eneriaipua panisutokao, yooma muuwaeme tetewachi. ⁶ Nape ki tewakapa Paoro Siiraopua tiameo, Aasonikamera chapisa i'tokapua, panisutoka ahkasi yoorewa yawichichioopua, muuwaeme tetewachi. Wa'ao chaachapakapua wenejikao:

—Puuu ooka ti'tjoe i'wa ohjoame Paoro tewaniamea Siira tewaniame tiamea, yoomachi weechi nokisiamekapu wewekapusikaopua ti'tjoeerio, i'wa e'enakame puua ehpeo. ⁷ Ihji Aasonia, ahpo ta'pechi che'repatiamekapapua pu'kao. Ihji ti'tjoea, Seresa yawichituaao, puipariamekapua pu'kao, piirechi yawichi kahtiameko tuuka, Eesusi tewaniame.

⁸ Nape wa'a yoorewa ya'yawichia ti'tjoeeri tetewikamea tiame, kichiweka inamuriapua pu'ka panisutokame wenejika chaachapariao. ⁹ Waikao

ya' yawichia Aasonio, Riosichi poponiwaopua tiameo, toomiche koparoasa toariapua pu'kao.

Paoraa Siiraa tiame, Weerea mochiwachi

¹⁰ Waikao Aasoni toitiioipua aariopa, waikachu tukaoopa, Eesusichi paparama poponiwaopua, teemea Paoraa Siiraa tiameo, ikanati Weerea mochiwachi uhjuratiapua. Weerea ajasitioopua, i'isaeri napawikarichi e'enatiapua. ¹¹ Ihji i'isaeri Weerea ohjoemea, epeche kaaweruma iikaeme eneriapua, ki Tesaronika mochikamechitia. Ihji Weerea ti'tijoea oowerua tiame, kaawe e'raka uukapua Riosi kaaweruma tuuyewario. Senepi taaweche i'yawiame eneriapua Ehkoriaami Iyoteruichi chiiiao, Paoro masitia, nane'renariapua pichiwa chiiiao. ¹² Eesusichi simiyame Paoro masitia, muuwaeme isaeri ti'tijoe pichikekapua ooweru tiameo, ki ookapi ri'rieko tiame oowéruma; ookapi puuu Paoro masitia pichikiamea, weruma tiame te'tereka mochikamekapua, ti'tijoea ooweru tiame. ¹³ Nape Tesaronika mochikame i'isaeria, Paoro Weerea mochiwachi Eesusichi simiyame masitika ihsiamenamukapao, Weerea e'enariapua tiameo, weeru chaachapatemiapua Paoro na'arekao, wa'a Weerea ohjoeme ti'tijoeoriopua. ¹⁴ Nape Weerea mochikame Riosichi poponiwaopua, ikanati ke'chu weeru noonowinioipua, Paoroa pa'wechitu uhjuratiapua Aatenami; nape Siiraa Timoteoa tiame, Weerea itipikapua pehjiio. ¹⁵ Paoro i'tosiamenahjamao, Aatena muuwari mochiwachisi ajasitiapua. Ehjepami taawechiami taamo i'tosiamen Weerea e'enasapa eenechio, Siiraa Timoteopua tiameo, yaapiti Aatena e'enanureriapua Paoro kahtiachi.

Paoroo, Aatena te'ta muuwarichi ihsiria

¹⁶ Aatena mochinioio, Siira puuyekaopua Timoteopua tiame, Paoroa ki nu'uti tesiwa erepakapua wa'a muuwarichi ohjoemeo, wa'ao pochikame weeripua ri'riosi netetiameopua, yooma ihta ri'riosiopua. ¹⁷ Waikao ahpo i'toa Eesusichi simiyame nayewemiaopua wa'ao, i'isaeri napawikarichio o'inekapua, taamo i'toa Riosichi simiyameopua. Wa'a napawikarichio i'isaeri ti'tijoea ki i'isaeria ti'tijoea tiame, Riosichi paparama eneriapua paparao, nape ki nane'riame eneriapua pehjiio, Eesusichi simiyame kakaruma tuuyewariopua. Wa'api wa'a muuwarichioipua naasipao, senepi eejenapamekaipua tiameo, ti'tijoea wa'ami enapameopua, Eesusichi simiyame naewemiaopua. ¹⁸ Wa'a e'enakapua wahjachi ti'tijoea; inatari pepenitame, aatia tiichipaopua taamo ahjao ahpo penitame; wahjachi ti'tijoea tiame, achini tiichipa i'ka weeechi taamo mochiko, ahpo penitame; yooma ihta itapiti wa'atiame simiyamechi, pu'seriamenayewaka. Ookapi puuu Paoro chiiiao, chaachapakapua:

—¿Ihtana chanika chiiame ihji tijoea kiisi inatame chiiame, oowera kihta chiiiai oowera pu'seriamenayewaka?

Nape aaata puuuu chaachapakapua:

—Iina, nape seesenu ri'riosi nayewameka chiiamepua.

Wa'a chaachapakapua Eesusi nayewaniame inamukapao, aaata mukukaiopua, eenechi ahjakame. ¹⁹ Waikao puuuu, Aareopako tewaniachi taamo i'tokapua, aapoe nanapawirachi. Wa'a siimpanioio taamo chaachapasiapua:

—Taamo masitemitia eemea pu'kaoi, taamo masitejerani teemeai, pu'ka weemera simiyame aamo i'toao. ²⁰ Sewina tiamekate puuuu taamo machiyo, pukaepa te'ta kaawe taamo nane'retejerani teemea.

²¹ Yooma Aatena ti'tijoea, seesenu wa'a mochikame tiamea, pu'kache weemera simiyameche itapiti i'yacheka pu'seriameneriapua.

²² Napawika nanayewaniachio Paoroa, naasipa weripaka nayewekapua:

—Eeme Aatena ti'tijoeri, kii ookápi itapitichi paparamepua, tetewikame neeea aamoo, yooma itapitichi ri'riosi netetiamechi paparamekoopua, oowe e'riamekoopua. I'wa muuwarichi te'ta ohjoniachio, muuwaeme ajakame tetewikania ri'riosi netetiame, tepawetiachiami ajakame, ri'riosi tehtee netetiame. ²³ Nape piiripi tepawechi iyotetiachio, chiamekapua: "Ihji Riosia, ki machiwamepua pehjió."

Wéé, i'ka Riosi ki machiwamechi simiyameo, aamo nayewemania. Puuu Riosi aamo ki machiyaa pehjió, Aaata puuu ki nu'uti tisiwa ki ahsepane tiame utewarieme puuu, puuu eee iintókame: ²⁴ Puuu apoe iintókamepua i'ka wehjoari netekao, yooma ahjachi iintuameopua tiameo. Apoekamerapua yomatiane wehjoari Te'ta Nuurari Tiameraa, yomatiane tewekaopua aampa tiamepua tiame tisia ahpo utewarieo; puuu, ki weechi tiopachiami ahka ohjoemepua, ti'tijoeri neteriachio. ²⁵ Apoe te'ta taamo Noonoo Paamiraa, ki aaatae neesetoniamepua, apoekamerakapua taamo neesetoamea, apoekamerakapua taamo ahjari ki'yamea, apoopua tiameo, taamo iwiya ki'yamea, ihtaóipua tiameo, taamo nakika mochikao.

²⁶ Ihji Riosia, apoe iintókame tijoe netekao, pukeri o'icharichio piiripi wa'api tijoe netekoio, ki ookapi ti'tijoeri mehtasirepua, ahkasi yomatiane weechi pochiyachisi. Ihji wa'api Riosia pukeri yawichituwa yahchakao, piiripi yawichituwa o'inekaipua ahkasi yomatiane wehjoarichio yawichituwa enepaterepua, ahkasi yomatiane wehjoarichi yawichituwa mehtarepua, ahpo yawichituwa weerariaopua piirechi werasikaopua. Apoe iintókamepua tiameo, ahkasi yooma pipiripi yawichiwa asiyachi suuwerao. ²⁷ Nape te'ta ihji Riosi inataka iintoriaa, yomatiane i'ka wehjoarichi mochikame yawichituwa, apochi e'enamichio iintókame, apochi e'enaka paparamichio iintókamepua, ihta ti'tijoeerikoipua. Riosia, a'chitiaoi teeka apochi e'enajerare puuu, imasukaoi ahpo i'yasikao ki mamachiriamechitiao. Puuu Riosi teipuamea, kiisi tehki tiaitepua teipuawichio, tewinariamewichioopua pu'kao, Riosio tamochio, kiisi mehka kahtoi tiioa tamochio, aaatachioi. ²⁸ Riosio kiisi mehka kahtioti neeea, ahkasi taamo wa'api iwiyaol, apoe wa'apikopapua taamo ahjao, apoe ihsiamekopapua pu'ka iwiwa taamo ahjari ki'yakao, ahkasi taamo iikachioi apoe ihsiamepua taamo ahjatekao, yooma weerewachi taamo noononiamé ahjatewaopua. Aaata aamo ehkoriami i'iyoteriai, eee chaachapariaipua tiameo: "Teemea Riosi tetejimarikaitepua." ²⁹ Wa'a teeso teemea wa'a tiachipao, Riosie wa'api ti'tijoeeritetutetiamekapao, Riosio ka'te ki aaata ki ahjamee tijoe enepatetiameko, erakomete teemea, ki i'ka itapitie ki ahjamee netetiamechitia, riosirewaeniamechitia: o'roe netetiamchitia, sisiokio, tehtee, ihtaóie itapiti ri'riosirewa, ti'tijoeerie neteniamé. ³⁰ Ihji wa'api Riosi ki aamo machiriaa, aamo ti'tijoe ooweru tiame ki ahpochi paparaka mochikoioopua ahkasi wahka ihtoriachisi ehpesiamio, kihta kokosari iintókamepua ti'tijoeri pehjió, yomatiane ti'tijoeri puuyetoka yasitoapaopua, apochi paparapuawichioopua ki ka'karuma ahpo nokayao toaka, aapoe neteka ri'riosi ahjachi paparaopua tiamé. ³¹ Nape ki ka'karuma yooraka mochiniaméopua, yahchakame puuu aatae, ti'tijoeerio, ihta taawechi kinawepuameo. Puuu aaata ti'tijoeeri katewemeru Riosi uuriaa, mukukoi eenechi oijenateka ma'chitarepua aatanakoo.

³² Waikao ookapi puuu keepuamea, pu'ka mukukai eenechi ahjaniamé inamukapaopua, na'areka a'achekapua Paaroo. Nape wahjachi keepunariameaipua chaachapakapua Paaroo:

—Pu'kao, meeriamahka keepunariame teemea.

³³ Wa'a chaachapasoopua, puuyatiapua wa'ao. ³⁴ Nape wahjachi Paorochitia inatamea, pichikerepua pu'kao. Piiripi puua Rionisio tewaniamekapua, Aareopako tewaniamechi pirenaturichi tijoe, piirea oowitiamekapua, Ramarisi tewaniame, ookapi wahjachi aaata tiame.

18

Paoroa Koorintio mochiwachi ihsiria

¹ Neipa i'kao Paoroa, Aatena machenasaapua, Koorintio e'enatiapua waikao. ² Waikao wa'ao, wa'a natepatiapua aaata Aakira tewaniame isaeri tijoe, puua, Poonto weechi eenakame eneriapua, pukeri eenakame. Puu uupiraa, Pisisira tewaniamekapua, ahjama eenakame tiame. Ihjia Iitaria weechi ohjoekao e'enakame eneriapua, yooma i'isaeri puuyachanioipua wa'ao. Ihjia, Rooma muuwari mochiwarichio, puuyakame eneriapua wa'ao, Kaurio yawichie, puuyanuretiapa wa'ao. Paoroa piie taaweo, Aakira pehterachi siminarekapua ne'nemia. ³ Ihji Aakiraa, wisakari neteka tekipanamekopaopua Paorochitiao, wa'a itipitiapua ookapi taawe. ⁴ Waikao wa'a mochikao, senepi sawarachi resipuniame taawechio, wa'a napawikarichi ejenapatiapua, wa'a masitemiaopua Riosi tuuyewario, i'isaeri ti'tijoerio ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiame.

⁵ Siirao Timoteoopua tiame, Maseronia o'inia e'enasoopua Paoroa, masitekache teetotiapua waikao, i'isaeri ti'tijoerio, Eesusi te'tako tuukaopua, Riosie Weratiameo, aapoeo, puuyeka mochitoriaopua enamichio. ⁶ Nape oowe erapateniamea masitekao, Paoroa na'areka ki nahketiapa ahpo masitiao, ahpo wakirao pechichikaopua, chaanekapua pu'kao:

—Aamoe nane'renapua a'chi ikisaa, Riosie aamo kokosatiao, ka'chi teerema neea. Ehpeo neea ohso kaawe, seesenu ti'tioeochi siimania masitemiaopua, ki i'isaeri ti'tioeochi.

⁷ Wa'a cheesoopua Paoro, wa'a puuyasaapa napawikarichio, Tiisio Uhto tewaniame ta'perachi e'enatiapua, puua Eesusi Paamirachi paparama eneriapua tiame, wa'api napawikarichi chokichi ohjoeme. ⁸ Piirechi Eesusichi paparama tiame, Kirihpo tewaniame wa'api napawikarichi paamiratuamea, yooma ahpo ta'pechi mochikame tiame, Eesusichi paparakapua tiameo. Muuwaeme wahjachi Koorintio ohjoemea tiame, Paoro Eesusichi simiyame chiia pichikekopao, papatotiapua pu'kaopua waikao. ⁹ Piie tukawarichio apoe Eesusi Paamiraa, chaaneriapua Paoro kochirewachio:

—Paoro, muua ka'te seeweka simitemitiapua no'o naewakao, ka'te teewemitiiao aamo teetoo. ¹⁰ Aamo ahjama ihsiai teetomeri neea, aamo na'ara yoranoopua, anachaka aamo teetomichiopua. I'wa muwarichi no'o mochiata, ki ookapikaitepua noochi paparameripua pehjo.

¹¹ Pu'ka nane'reriopa Paoro Koorintio, piie paamupari aampa naasipasi itipitiapua wa'ao, Riosi ka'karuma tuuyewari masitekaopua.

¹² Nape pu'ka taawechiami taamo mochikoio, Karioni yawichikoi Aakaya weechio, puu i'isaeri ti'tioeri ki Eesusichi paparakamea, ahpo pirenaturiapua Paoro nekamucheka wenejimichio. Waikao pukao, Paoroa chapisa i'totiapua Karioni yawichichio, peereira karichi katewemia.

¹³ Karioni yawichio, chaachapakapua wenejikapua Paoro:

—Ihji tijoea, seenu nokiwame masitiamekapu puua, ki taamo Riosichi paparachitia nokaya.

¹⁴ Nape Karioni yawichia, Paorochi simiyame ahpo wa'a chaaneniapao, chaanekapua i'isaeri ti'tioeo:

—Nee, tisiwa tiame enesoopua pu'ka Paoro wenejiaopua noochio, aaata meripuame tiame enesoo, aamo keepumii neeea. ¹⁵ Nape ki wa'a tiamekopua aamo chaachapao, nape oowera aamo nokiwa tiamekopua pu'kao, aamoe katewepuapua pu'kao, kiltawichio pakimetenia wa'ao.

¹⁶ Wa'a cheesaapua, ma'chi puuyanakupua pu'kao, wa'a peereira kari-chio. ¹⁷ Nape puuu wenejiamea, Sohtenikamera chapisikapua waikao, pi-iripi tijoe wa'api napawikarichi paamiratuame, pu'kao Eesusichi paparopa tiameo. Waikaopua wa'api yawichi tetewachio, tisia wepipakapua pu'kao, pu'ka yawichio tisia nokitioo katewetaoipu, erakoka. Nape yawichi Karionia, wa'a noonokoipua pu'kao ahpo tetewachi, oowera tetewikapua pu'kao.

Antiokía enasa Paoroa, eenechi o'inenapua ahpo paisa simiyame oira

¹⁸ Neipa i'ka wenejitiaopua Paoroa, muuwaeme taawe itipitiapua Koorintioo. Pu'ka neipami wa'a mochisaapua Paoroa, pu'ka Koorintio tiopachi poponiwao, u'matomio tuusaapua wa'asi, Siiria weeechi umpatiapua waikao pawekakerachi, Pirisiria yeetoka, Aakira tiame. Nape Seenkera tewaniachi asisaapua pawekakera chuchupachi, ke'chu eenechi uumatoniopua pawekakerachio, ahpo kuupa sikitekapua waikao, pu'ka kuupao Riosio, ahkasi itapiti Riosiwichio iintosapa tehpunamio fuuriamekapua. ¹⁹ Seenkera puuyasa Eejasio asisaapua Paoroa, na'pa toisaapua waikao, Aakirao Pirisiria wa'api uupiraopua tiame, wa'a napawikarichi e'natiapua waikao. Wa'a napawikarichi i'isaeri nanapawichio, Paoroa wa'a nayewaka ku'itapio. ²⁰ Aapoeo taamo itipinuriaipua pehjo, nape Paoroa ka'chi iika itipimio tuukapua. ²¹ Nape u'matoaiopua wa'ao, cheekapua pu'kao:

—Riosi erasoo, eenechi enamane aamo ne'nemia.

Wa'a cheesoo Paoro, u'matotiapua waikao Eejasio, Sesarea paonamia siimpatiapua waikao, pawekakerachi. ²² Sesarea asisaapa pawekakera chuchupachio, wa'a tetekisaapa, Eerusarenite mo'moenatiapua waikao, Paoro ahjama. Wa'a Eerusareni e'enasapa, yooma teepotetiapua wa'ao Eesusichi paparameo. Eerusareni o'iniao, eenechi Antiokía tetekitiapua waikao. ²³ Wa'a Antiokía, ookapi taawe mochisaapa, eenechi puuyatiapua wa'ao, eenechi yomachi ohjomia taamo ohjoriachi, yooma pipiripi mochiwachiami wa'amio, Kaarasia weewachio, Rijia weechio tiame. Yooma wa'a ohjokao, epeche ku'ipasitiapua masitekao, pewatiame te'teremichio Eesusichio, ahpo paparao.

Aaporoa Eejasio nayewatunapua

²⁴ Wa'a taamo teetoiopua Paoro ahjamao, pu'ka taawechiamio, aaata eenariaipua Eejasio, Aaporo tewaniame, Arejantia muuwari mochiwachi tijoetukame, puuu isaeri tijoe enerepua. Puuu tijoea, tisia yekiyame enerepua nayewakao, ki teesa penipakame Riosi nayewapua Ehkoriami Iyoterichio. ²⁵ Tisia machiyame eneriaipua Riosichi poeoe; tisia weemuame eneriaipua Eesusichi simiyame nayewakao, nape oowera neeroie paatoniamече machiyai, Waani Paatori yooraria, kihta nane'rekamekaipua Eesusie paatoniamеo, Eesusie ahpo Riosiwariе paatoniamеo. ²⁶ Aaporoa Eejasio, kihta seeweka nayewame enerepua wa'a napawikarichio. Nape Pirisiriaa Aakira tiamea, tapanarami Eejasio itipikame wa'a taamo u'matopoio, Aaporo keepusaapua nayewao, ahpo ta'pechi paajuterepua, epeche kaawe ma'chiamе tuuyepuwachio, ki ahpo nane'riaopua pehjo, Eesusie paatoniamеchi simiyameopua, ahpo Riosiwari tamochi yasipatekaopua, taamo ahjama inisimichio. ²⁷ Aaporoa

Eejasio kajusaapa masitekao, Aakaya weeechi siminarepasoopua paonamina, wa'a Riosichi poponiwaa, kaawe iintarepua tiame. Waikaopua wa'a Aakaya Eesusichi poponiwaopua, iyosi iyotesa uhjurerepua pu'kao, Aaporo, pu'kao kaawe uuka asipumichioopua ahpo mochikachio. Waikao, Aaporoa Koorintio muuwari mochiwachi asisaapa Aakaya weeechio, wa'a Eesusichi paparameo, tisia ku'iparepua pu'kao, epeche pepenipatekaopua Eesusichi simiyameo, yooma pu'ka Eesusichi oowe e'repakameopua, Riosi cheriwepuawichioopua pu'kao. ²⁸ Aaporoa, tisia utewaeme ihsikame eneriapua wa'ao, pu'ka Aakaya mochikame i'isaeri ti'tijoechiopua, Eesusiko chaanesika te'ta Riosie Weratiameopua. Pu'ka wa'a chiiameo, Ehkoriamei Iyoterichi ne'netoka masitesirepua pu'kao, te'ta pichiwa chiiamekoo pu'ka wa'a tiameo, yooma inamuachi. Wa'a inisika masitetaapa, ka'chi iika ka'itame erakorepua.

19

Paoroa Eejasio ihsiria

¹ Aaporoa Koorintio ihsioio, Paoro ahjama nokisinioio tepaniami kaawiekachiami uumatokao, Eejasio tetekifiapua. Wa'a ajasitioopua, wa'a mochiriapua ookapi Riosichi paparame. ² Pu'kao Paoroa iinatukekapua:

—¿Nane'riamekai eemeapa amochi eenariopua Riosi Riosiwario, Riosichi aamo paparariachisi o'iniaopua?

Aapoeo chaachapakapua:

—Kiisioi inamuamekai teemea Riosi Riosiwariichi simiyameo.

³ Waikao Paoroa eenechi iinatukekapua:

—¿Aachin chaanetia eeme paatoaio?

Aapoeo chaachapakapua:

—Waani paatoachitia paatotiamekata teemea, aata Waani Arirea weeechi paatoriachitia.

⁴ Wa'a chaachapasoopua, Paoroa chaanekapua waikao:

—Nane'riamenia pu'kao, Waania neeroieche paatoriamekopua ti'tijoeio, nape Waania cheekamepua tiameo: “Neipa no'o eenamechi paparakamea, yooma ihta tatakori cheriwepuamepua Riosieo.” Puuu neipa Waani eenakamea, apoe Eesusi puuuu, Riosie Weratiame, ehpe taamo nane'reka mochitoapua. Puuu Apoe Eesusia, puuu wa'apikaitepua Waani aamo paatoio, aamo iikachi yasipakamepu Riosiwarira.

⁵ Waikaopu Paoro tuuyeniamea, chaachapakapua:

—¿Naakonakosa, wa'a tiame puuu naaju? Wa'a teeso, ¿Waanie taamo paatotioopua neerochio taamo ki ka'karuma nokiwa toinarekao, Risia taamo iikachi yachapaterepua ahpo Riosiwario? —chaachapakapua waikao.

⁶ Waikao aapoeo, Paoro ahjamao Riosi cheriwema kianarepakopaopua ahpo weemera simiyame nane'rekapao, waikao Paoroa ahjachi seekarepakao, Riosi cheriwema ki'yakapua pu'kawichioo. Waikaopua Riosio apochi yahchariopa Riosi Riosiwario, tisia kaawe erakokaopua, ahpo naerachi kaawe e'rekapua Riosio. ⁷ Puuu ti'tijoe kaawe erakoka naewakamea, oosa mariki aampa ookahka ti'tijoe kapua.

⁸ Wa'a Eejasioo, paika meeche nokitiapua Paoro ahjamao, Paoro i'isaeri napawikarichi masitioio. Wa'a napawikarichio, kihta seeweka nayewatuka Paoroa, Riosi ye'kariwachi simiyameopua, utewaeme oowe erapatioiopua ti'tijoeo ooweruopua tiameo. ⁹ Nape Paoroa wahjachio, kiisi pichikenariopua ahpo masitiao, pu'ka Riosi Kaaweruma Poerachi

simiyameo, wa'atia toisa puuyatiapua wa'a napawikarichio. Nape Eesusichi paparakameo, pirenachi i'totiapua waikao, Tiirano tewaniame masitikarichi; wa'a simitetiapua waikao masitekao. Wa'a nokitiapua waikao, utewaeme masitekaopua senepi taawechi. ¹⁰ Wa'a Eejasio masitekao, ooka paamupari ahsieme nokitiapua wa'ao. Wa'a Paoro masiteriaa Eesusichi simiyamea, kai waapisi nane'reretiapua wa'amio, ahkasi yomachi Aasia weechiamisi; wa'ami mochikameai, muuwaeme wa'a e'enakapua Paoro keepumiaopua Eesusichi simiyame masitia. Puuu wa'a e'enakamea, i'isaeri ti'tijoerikapua, ri'rieko ti'tjoeri tiamé. ¹¹ Riosiai ki teesa teetoapua Paorochio, itapiti ki maaenari inisikaopua, tísia peenia tiame ki maaenari inisikaopua. ¹² Tísia Riosi utewarieme e'repakaopua Paoroo, ahkasi ti'tjoeria ahpo wisasoriwaoi upapakao, Paoro wisasoriwachi ihhepatesao, ahpo kokoriamé iinueka sautemia i'topakapua, na'arari tijoeturi pakitekameoi, pukae ma'chípamia.

¹³ Ookapi i'isaeri seesenu wa'ami ohjoameai, ahpo puuyachame tee-wameopua na'arari tijoeturio, wa'achi noonoimo o'rariaipua, Eesusi teewarachi te'yaka puuyanamo o'rakaopua na'arario, eee chaachapaka te'yariaipua:

—Eesusi teewarachi aamo te'yaninia Paoro nayewamechi. Yaapiti machenasamua pu'ka tijoechoio.

¹⁴ Puuu wa'a nokayamea oowisani ti'tijoe Eesewa tatanara eneriaipua, ne'neseriosio te'ta paamiratuamera. ¹⁵ Nape pu'kao wa'a noonoimo o'roiopua Eesusi teewarachio, puuu na'arari tijoechoi kahtiamea, chaanerepu'kao:

—¿Aatanana eemea wa'a no'o chaanemiao? Eesusikamera machiyamenia, Paoroopua tiame, nape eemeo, kiisi machiyamenia.

¹⁶ Wa'a cheeka puuu na'arari tijoechoi ahjachi kahtiamea, nasiwasiterepua pu'kao, oowisani ti'tijoechoio. Waikao, puuu oowisani ti'tijoea yooma eeranatetiame ujumarepua, ki wakiraeka poiyaime. ¹⁷ I'ka wa'a tiame inamukapa yomachi Eejasio mochikamea, i'isaeria ri'rieko ti'tjoeri tiamea, tísia majarepua. Wa'a iika Eesusi utewari iyoriwaa, ki ku'wichisi mehtarepua yomachi wa'amio.

¹⁸ Waikaopu muuwaeme tatakoriamea, Paorochio e'enakapua, Riosichi tuumia ahpo tatakoririao, wa'a iika Eesusichi paparakapua. ¹⁹ Waikaopu riaorósiwa nokayamea, yooma u'pariapua ahpo ki ka'karuma nokiwa iyotapeopua, pu'kao puuua, yooma na'ichi ihpaka kosokapua, yooma taamo tetewachi. Yooma wa'a iyotaperi kositiamé natekaraa, ahkasi ooka weerewa aampa oosa mariki miiri taawechi yowiwame eneriapua. ²⁰ Wa'a ikisika epeche weeresi teetoapu Eesusichi paparaniamea.

²¹ Neipa i'kao Paoroa, Maseronia weechi siimpuapo erapakapua, Riosi Riosiwarié i'toniapa wa'ao, wa'a o'iniao Aakaya weechi, Aakaya weechi o'iniao, ahkasi Eerusareni. Paoroa eepi chachaniaipua: “Eerusareni asisaania, siimachenia weruma Rooma mochiwachio.” ²² Wa'a siimo erapasaapa Paoroa Maseronia weechio, pahcha uhjurakapua ooka ahpo ku'yameopua, Timoteopua, Erahtoopua tiame. Nape teemea pehjiio, wa'api Eejasio itipikapua ookapi taawe.

Weeru chaachapari Eejasio weruma mochiwachi

²³ Pu'ka taawechiamio Eejasio muuwarichio, ki teesa noonowikapua wa'ao, Riosichi Kaaweruma Poee, na'naritokamechiopua. ²⁴ Ihji weruma noonowitekamea, Reemetio tewaniamekapua, Atemisa riosiewareniame tiopara tatapasieo, nu'nunti tiopa neteka tekipanameo, teekora.

Ki ookapi yowiyamekapua, Atemisaka tiame riosiewaeniaméoo, ki ookapi netekao, tekipanakiameapua tiamé. ²⁵ Ihji Reemetioa, yooma na'poasapa ahpo tekipanatiameo, ahpo tekipanatiamechitia itapiti neteka nokayame na'poasaopua tiameo, chaanekapua ahpo tekipanatiatio ahpo na'poariaopua tiame:

—Eeme ti'tijoe, yooma i'ka itapiti tehkichi tekipanamea, nane'reka mochiwi eemea, i'ka tehkieche yowika taamo ahjaka mochitoamekopua. I'ka tehki kiteresoopua, kiteremeru teemea taamo tisia paarasateka mochi-toao. ²⁶ Ihji Paoroa cheeka oiymepua, ihji ri'riosichi taamo paparao kihta nateyamekopa puuuu, kiisi ahjame ri'riosi netetiamekapa puuuu. Wa'a cheeka oika i'wao, ki ookapi toiterepua wa'asi taamoe ri'riosiwa netetiachi paparaméoo, wa'a cheeka oikamepua ahkasi Aasia weechiamioi, ahkasi yomatiamé wa'aoi. ²⁷ Wa'a inisiopa i'ka tijoeo, taamo tehkiwaa teere wichitoamepua, taamoo nehjaka yowiyao. Wa'a cheeka oiwamea, ki teesa na'itu tiamepua taamo tehkiwawichioo. Simitesoopua i'ka wa'a cheesikao, taamo tehkiwao wekameripua wa'asio. Wa'a ikitioo, puuu Atemisa riosirewaa kiisi iyoriupamepua wa'asio waikao; ihji Atemisa tiopara peenia tii'ai, wekameripua pu'sereniaméa tiame, aaata wa'a Atemisa tiopachi muuwaeme enapaniaméoo, Atemisa riosichitia paparaniaméai wa'asi.

²⁸ Waikao pu i'ka inamukamea, tisia nekakoka Paorochio, weeru chaachapakapua:

—iAtemisa Eejesio riosia, ki nu'uti riosi puuuu!

²⁹ Waikao wa'a chaachapasikaopua ki kuita rooroikao, ooka Paoro ahjama ohjoame chapikapua, Maseronia e'enakame ti'tijoe: piiripia Aakayo tewaniame, piirea Arihtako tewaniame; pu'ka chapisaopua te'ta nanapawiniachisi panisutoka i'tokapua. ³⁰ Paoroa nane'rapao, pejana nayewamo o'rakaipua wa'a eenakao, nape Eesusichi paparamé ahjama mochikamea ki toakapua siimichioo. ³¹ Ookapi wa'a Eejesio yoorewa neesetoamea, Paoro kaawe e'riamea tiame, utewa chaanenureka uhjureriapua Paoroo, ki pakimichiopua wa'a napawitiachio. ³² Wa'a napawiniachio, yooma wewekaka nayewaka puuuu. Ookapi puuu piiripi itapiti chaachapakapua, wahjachia, piirechi itapiti. Kiya yoomarika wa'a e'enakamea, kiisi nane'reriai aatia tiachipa, wa'a napawirioio wa'a e'enariapua tiame. ³³ Nape ookapi Eesusichi paparamé i'isaeri ti'tijoea, Arejanto tewaniame kaawe tuuyewaopua, itaneriaipua Paoro ahjama ohjoameopua, nehpuamichiopua wa'a muuwari napawikamechiopua. Wa'a yoratiapa puuuu, sekae teeweteriaipua muuwario nayewemiapa, ³⁴ nape muuwaria, machika isaeri tijoeokopa pu'kao, ki toitiapua nehpuamichioo. Waikao puuu wa'a napawikamea, ahkasi ooka keenako ahka siinakokapua, eee chaachapaka:

—iAtemisa Eejesio riosia, ki nu'uti riosi puuuuu!

³⁵ Waikao wa'api muuwari yawichi iyoteriraa, ahkasi teewetiai te'tewesoopua pu'ka muuwario, chaanekapua pu'kao:

—Ti'tijoei Eejesio ohjoeme, ¿ki nane'reniaméosa eemea, teemekamerakopua Atemisa riosi tiopara inatiamerakoo, pu'ka tewekachi o'inia wichikameopua Atemisaka tiameopua tehté? ³⁶ Aaatai ki ka'itame tiopua i'kao, ihchi mochipuapua ohso kaawe, kihta noonopuapua kihta kaawe inatasaopua pehjiio. ³⁷ Wa'a tiachio, kihta iintokamewichio upatiame ihji ti'tijoea, kihta ichikamepua Atemisa tioparachio, kihtaaoi a'chitiame nayewakamepua Atemisa taamo riosirewaoi. ³⁸ Puuu Reemetio tijoea, itapiti ki kaawe nokariame iinuesaapua aatachiopua, peerechi u'paka katewemeté puuuu. ³⁹ Nape aaata tisia ki kaawe nokitiame

katewenariamea, te'ta weruma kateweniachi, i'tomete puuua. ⁴⁰ Ihji eee ikitiame tamochio, taamo maaporichi teerepamaoipua taamoo. Seenekachio teemea teemekamera kokosapuamepua, te'ta rooma yawichio, kihta inuekapua teemea taamo nehpuapaka chaachapamiao.

⁴¹ Wa'a chaanesapa ihji Eejasio yawichi iyoteria, nonorapukapua waikao.

20

Paoro Maseroniami oiwa, Reesia weeechi tiame

¹ Neipa weeru noonoitame teewetioopua, Paoroa ahpo kahtiachi pae-sapaopua Eesusichi paparameo, kaawe tuuyesapa pu'kao, Maseroniami siimpatiapua waikao. ² Yooma ohjosaapa Maseronia weeechiami mochiwachio, yooma wa'ami mochikame Eesusichi paparameo, oisa erapateti-apua Eesusichio. Wa'a ikisaapua, Keeresia weeechi e'enatiapua, ³ wa'ao, paika meecha mochitiapua wa'ao. Wa'a o'iniaio Siiria weeechi siimpapoi, pawekakerachi moenoi ahpo chapipuame aaata i'isaerie nane'rekapao, ki pawekakerachi siimpatiapua wa'ao. Waikao Paoroa Maseronia weeechiami nonorapo orapakapua, ohso kaawe. ⁴ Wa'amio taamo ahjama siimpakapua, Sopate tewaniame tijoe Piiru taanara, Werewe mochiwachi tijoe. Wahjachi taamo ahjama siimpamea, Tesaronika ohjoemekapua, piiripi puuua, Arihtako tewaniame, piirea Seeunto tewaniame. Wa'achi ihtoapua tiame, Kaayo tewaniame, puuua Rerewe mochiwachi tijoekapua; piirechi taamo ahjama ihtoapua tiame, Timoteo tewaniame. Wa'achi taamo ahjamao, naati ihtoapua tiameo: Tikiko tewaniame, Torojimo tewaniame tiame, puuu na'paa, Aasia weeechi ti'tijoeapua. ⁵ Yooma ihjia Iiripo ajasitioopua, pahcha uumatosapua wehchio, Toroa tewaniachio taamo puuyeriapua. ⁶ Teemea Paoro ahjamao, Iiripo itipika teemea, Paani Ki Rewaruraeme Koi'wa pahko u'matosoopa, uumatonari-apa. Waikao pu'ka pahko u'matosoopa, pawekakerachi mo'moenasapua, mariki taawechi paonatiapua, pahcha uumpakame mochikachioopua, Toroa tewaniachioopua; wa'ao, oowisani taawe mochitiapua.

Toroa tewaniachi ohjotiame

⁷ Ehjepamio, pahcha simiyachi oowisani taaweo, Apoe Paamira Eesusi Aari Ko'karia, yorania napawitiapua wa'ao. Paoroa pu'ka koame ko'kotioopua, wa'a poponiwa masitesikapua, Eesusichi paparame. Wa'a masitiai Paoroa, pu'ka meere u'matomiapa puuua, ki ku'itapisi masite-sika Paoroa, ahkasi naasipa tukaomi teetoio, itapiti ikitiapua. ⁸ Wa'a taamo napawiriachio, kaaria paika raampachikapa wa'a yooreminao. Wa'a yooreminao, weeru uutapachikapua wa'ao, weeka ajakachi tahjera. ⁹ Piiripi temari Eutiko tewaniamea, kahtiapua kaari machineporachioopua, Paoroa keepuka. Paoroo ki ku'itapi ihsiopa wa'ao masitekao, ihji temaria, ki waapisi kochipakaopua wa'ao, tenawika wichikapua wehchisi, wa'a paika kaari raampachi o'iniaopua. Teere wichisooopua, aaata yahchaka ne'niamea pu'kao, "mukukamepua wa'asi", chaachapakapua. ¹⁰ Waikao Paoroa tekikao, chukipaka koomipakao wichikameo, wa'a keepuame Riosichi paparakameo, chaanekapua:

—Ka'te majako eemea. Ahjaitepua pehjiio.

¹¹ Waikao Paoroa werisipusaopua pu'kao, eenechi moenasoopua, ko'kotiapua waikao. Wa'a ko'kosepatioopa Paoroa, eenechi simitekapa masitekao, ahkasi ma'chirepachisi. Ma'chirepasooopua, puuyatiapua wa'ao. ¹² Puuu temari wichikame i'toamea ta'perachio, ki nu'uti kaawe erakosia-pua eenechi ahjariopua pu'kao.

Toroa o'inia Miireto uumpatiame

¹³ Paoroa weechiami u'matomerikapa puuua, pahcha taamo uhjurakapua Aasoni mochiwachi, wa'a ahpo puuyenuresapa taamoo. ¹⁴ Aasoni mochiwachi taamo natepasaapa teemea Paoro ahjamao, Mitireneami siimpatiapua waikao, Paoro ahjama pawekakerachi mo'moenasao. ¹⁵ Mitirene o'inia uumatosaaapa, pu'ka meereo, Kiiio tewaniachi ma'chiachiami e'enaka teemea. Wa'ami u'matosaapa teemea, yooma tukawari pawesimika teemea pehji; ahkasi meere ma'chirepasooapa teemea, Saamo tewaniachi ajasiapua. Wa'a o'iniaio yooma taawe pawesimikao, Miireto ajasiapua waikao. ¹⁶ Paoroo ki asinarekapua Eejesioo, ki tehpe eenepanariapapua wa'ao Aasia weechio, yaapi asinariapa Eerusarenio, ke'chu Semejenato pahko asioio, ka'chi ikitioopua poosiminiachio.

Paoro nayewaria, Eejesio pa'pamuratuamewichio

¹⁷ Miireto o'inia Paoroa, Eejesio tiopachi aata uhjurakapua, wa'a pa'pamuratuameo ahpo kahtiachi e'enamichioopua. ¹⁸ Pu'ka pa'pamuratuameo ahpo kahtiachi e'enasoopua, Paoroa o'inekapua chaanekaopua pu'kao:

—Nee, nane'riame eemea achini teerio no'oo amochio, no'oo pukeri eenariachisi Eejesio mochiwachiopua, Aasia weechio. ¹⁹ Neeea aamo tesiwe e'riapao, tisia o'kewaka yasitokamenia, ihtaio a'chi no'o ikiyaopua, aaataeoi ki ka'karuma i'isaeri no'o merinarewaoi. ²⁰ Nape neeea merinareniaio, kiisi toaka simitekamenia aamowichio Riosichi kaawe enemiao, yooma tetewachi masitekaopua, yooma ti'tiopachiamio, ahkaoi aamo ta'pechiamioopua tiame. ²¹ Pu'ka i'isaeri ti'tijoerio, ki i'isaeri ti'tijoerioopua tiameo, yooma tuuyekamenia aachin teeka e'enamichioopua Riosichio, ahpo tatakoriario toinarekao, Riosichi e'enaka ahpo tuumichioopua, yooma aataaiopua, Riosichi itamichioopua ahpo tatakoriwa cheriwepuwachioopua, Eesusichi paparaka. ²² Ehpeonia Riosi Riosiwario, Eerusareni simijereniamenia, ki nane'reriamenia itapitiwichiojoarepua, aatiaoi no'o teeremerikopua wa'ao. ²³ Neeea naatiche nane'riamepua, Riosi Riosiwario nane'reteniapao, ahkaoi oiyaio tisia aiwamerikopua, karichi no'o yachatioopua. ²⁴ Nape tisia aiwaio neeea, ka'chi tiamechitia tetewamenia pu'kao; no'o ahjarioi ki te'ta nateyame tetewamenia, noochio te'ta nateyameraa, naatiche puuua: no'o Paamira Eesusi tehkiwachiche, no'o teetoa ahkasi no'o kajumiachioopua, Eesusie no'o kiaretiapua, yomachi nayewatumichioopua i'ka Riosi taamo te'ta nakiwarichi simiyame.

²⁵ 'Ehpe eemea kaawe inamumitiapua i'kao: Aataai no'o oiriachi tetewikamea, i'ka Riosichi simiyame ye'kari nayewatukao, ki oosa aampa no'o tetewimeripua wa'asi. ²⁶ Neeea te'ta ma'chitanariamepua no'oo, ahkaoi yomachimi no'o oiriameopua Riosichi simiyame nayewatukao. Aata ki Riosie newipatepuame itipikame enesooopua, kihta no'o toiterio tuuyewari eramania noochio. ²⁷ Yooma ti'tijoeri tuuyekame neeepa no'o oiriachiamio, yooma ihta Riosi no'o tuuyeriaopua tuuyepuaichioo, ahsepari no'oe chanitiame puuupa wa'asi. ²⁸ Wa'a tiachipao, yooma eeme pa'pamiratuame neesetori ajawatiameo Riosiwario, kaawe aamo neesetoka mochitojeraninia, yooma Riosichi te'tereka mochitoameopua, Eesusichi paparaka. ²⁹ Neeea kaawe nane'riamepua eemechio, no'oo ki aamo ahjama kahtioopa, saoorichitia amochi e'enerikopua aamo po'wachitia ko'konarekao, yooma aamo Eesusi te'terameopua, ahkaoi

aamo napawitiamechiopua, tiopachioi ki tiopachioi, ahkasioi yoma-tiameoi aamoo, kajuyachisi aamo toinaretepakaopua, Eesusichi pa-para. ³⁰ Eemechio, amochi wa'api puuyamitepua, aamo se'wi ikitenar-iaameopua, Eesusichi simiyame masiteniameopua, ahpo masitiakamera na'naritopuawichiopua. ³¹ Pukaepa eemea, kaawe aamo inateka mochitopuapua pu'kao; no'o masiteriakamera na'naritopuapua, no'o senepi taawechi masiteria, ahkasi paika paamuparisi simiyame, aamo tesiwa e'riapa masiteka, o'kewasika aiwai.

³² 'Ehpeo no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, Riosi neesetorachi aamo toaninia, pu'ka neesetorae epeche aamo teetomichiopua Riosichio, Riosio, ahpo katewiachi taawechio, aamo reesisemichiopua pu'kao, ahpo piipateria mochiwachi mochipuawichiopua. ³³ Neeea Riosiwichio no'o ihsiriao, kihta toomichi ihsikamenia, kihta wisasorio no'o kiapuaichioo. ³⁴ Nane'riame eemea no'oo, no'o sekae tekipanaka tewisikamekopua, itapiti no'o nakiyawichioo, no'o ahjama nokisiame ko'kotepuaichiopua tiame. ³⁵ Senepi wa'api cheeka masitekamenia ti'tijoerio, tekipanaka ku'ipo tuuka, aaata tesiwa te'tereka mochikameo, itapiti nakiwewachiopua. Taamo Paamira Eesusia, wa'a tiame taamo tuuyamepua: "Epeche ta'iria itipiniamepua Riosichio, aaata kaawe e'raka kiasaa, ki aaatae ahpo kianiachitia."

³⁶ Neipa i'ka cheesaapa Paoroa, chopokorieka weripaka, Riosichi nayewekapua, yooma taamo ahjama. ³⁷ Wa'a ikisaopua, yoomahka yuuwesikao, yoomahka naarakoka ahpo koorepatiapua. ³⁸ Paoro ki oosa tetewimiapao, itipikamea tisia yuuwesikapua wa'ao, wa'a ikisao, ahjama siimpatiapua pawekakera chuchukuachisi.

21

Eerusareni simiwa Paoro

¹ Wa'a poanatusaapa pu'ka Riosichi poponiwa pa'pamurachio, pawekakerachi mo'moenaka teemea, wa'a o'inia waikao, seene siimpaka teemea Kooso mochiwachi pawenasipa. Wa'a o'inia pu'ka meereo, Roore tewaniachi ajasitiapua pawenasi weeechi, wa'a Roore o'iniao waikao, Patara tewaniachi e'enaka teemea pawekakera chuchupachi. ² Wa'a Patara tewaniachio, tewaka teeme piiripi pawekakera, Eenisia weeechi simiyame, paonamina pa'wechi. Pukachi mo'moenasao, pukachi siimpaka teeme wa'apoo. ³ Wa'a pa'wechi nokisiaopua, Chipire weeechi pawenasipa, tetewisika u'matotiapua, Chipire weee pawenasipao, owemina toaka. Wa'a teetokao teemea, Siiria weeechi ajasitiapua Tiiro mochiwachi, wa'ao pawekakera chuchupachi pa'wesuwe. Wa'a tetekipuapo tuuopa itapiti i'toniameo, wa'a tetekika teemea waikao. ⁴ Wa'a Tiiro tetekisaaapa teemea, wa'a tewaka teemea taamo i'yatosia Eesusichi paparameo. Waikao wa'a itipika teeme pu'ka ahjamao, oowisani taawe. Aapoeopua Paoroo, Riosiwariae ne'netetiapaopua, ki kaawe tiame siimerikopua Eerusarenio, ki taamo siminurakapua wa'ao. ⁵ Neipao, oowisani taawe u'matosoopa, poponiwa mochikachi puuyanioio, muuwaeme taamo ahjama e'nakapua pa'wesuwechio. Puuu pa'wechisi taamo ahjama e'enakamea, muuwae-mekapua, ooweru, kukuchi tiame. Wa'a pa'wesuwe chokoporieka ajapakao, Riosichi paparatiapua. ⁶ Waikao ahpo koorepaka kaawe teefonuretiapa teemea, teemeai wa'achi chaanesaopua, pawekakerachi mo'moenaka teemea. Waikaopua wa'a taamo toisao, nonorakapua ahpo pe'petechiamio.

7 Waikao Tiuro o'inia puuyasao Paoro ahjamao, Toremáira tewaniachi e'enatiapua waikao. Wa'a teepotesaapua poponiwao, piie taawe itipitiapua wa'ao. 8 Pu'ka meereo wa'a puuyasaapa, Sesarea ajasitiapua. Wa'a Sesareao Paoroa, Eeripe ta'perachi e'natiapua waikao. Puuu Eeripea, Riosi tuuyewari nayewatoamekapua, piiripi puuu oowisani ajawatiame, kooame naachutamichioo. Wa'a mochitiapua waikao ahjama, ookapi taawe. 9 Ihji Eeripea, naao maaraeme eneriapua ki neneviam pehji. Yooma naao ihjia, Riosi nayewatuame eneriapua. 10 Wa'a taamo mochikoio, wa'a eenaka piiripi tijoe, Uurea weechitepa eenakamekapua, Akausi tewaniame Riosi nayewatura. 11 Puuuwa tamochi eenakao, Paoro wahsipurara uusaopua, ahpo tonochi seeka ahjama purisaopua, cheekapua:

—Ihji wahsipura teekoraa, wa'a yooraka purisa chapipuumepua Eerusarenio, i'isaeri ti'tijoeo, ki i'isaeri ti'tijoechi kiapuumepua chapisao. Wa'a no'o chaanekame Riosi Riosiwaria.

12 Wa'a tiame inamukapa teemea pu'ka Akausi chiiao, i'wa Sesarea Eesusichi paparamea tiame, utewaeme yoorakai teemea Paaroo, ki siimpawichio Eerusareniteo. 13 Nape Paoroa ohsotia taamo chaanekapua:

—Ka'te no'o wa'ine eemea naarakokao, no'o wa'a siimichioo. ¿Ki nane'riame eemea wa'a chaachapakao, epeche tisia no'o yuuwesitioo, aamoo epeche tesiwa e'repakao? Neeea ka'chi e'raninia Apoe Eesusiwichioo, puritiaio, ahkasi meritiaioepua wa'a Eerusarenio.

14 Ka'chi yoramekopa pu'kao, sewina erapamichio chaaneniaio, wa'atia toitiapua waikao chaanesa:

—Riosichi itama teemea aamowichioo, Apoe e'raria iintomichioepua amochio.

15 Wa'a chaachapasaapa, yooma ihtakosao, siimpatiapua waikao Eerusarenio. 16 Ookapi tijoe Eesusichi paparame taamo ahjama siimpakapua, Sesarea ohjoeme. Ihji ti'tijoea Eerusarenio, Naasoni ta'perachi taamo i'tokapua, wa'a taamo cheecherepamichioopua. Ihji Naasoni tewaniamea, ki ku'witapi i'toame eneriapua Eesusichi paparakao, puuuwa Chipire ohjoekame tijoe.

Paaroo Saantiao ne'nemia eenaria

17 Pu'ka meereo Eerusarenio mochikame Riosichi poponiwaa, tisia kaawe erakokapua taamo e'nariopua. 18 Pu'ka meereo Paoroa, taamo ahjama siinkapua Saantiao ne'nemia, wa'api Eerusarenioepua. Wa'a Saantiao kahtiachio, wa'a mochiriapua ookapi ti'tijoe, tiopachi pa'pamiratuame.

19 Neipao Paoroa teepotesaapa pu'kao, yooma ihta pipiripi tuuyekapua pu'kao, Riosi teetoriaopua apochio, yooma ahpo oiriachi ikitiameopua tiame, yooma Riosi tehkiwa ahpo iintoriaopua tiameo, ki i'isaeri ti'tijoechiopua. 20 Aapoea, yooma inamusaapa i'kao, Riosi iyorikapua, cheriwema ki'yakaopua, Riosio apochi iintoriawichioopua. Wa'a ikisaopua Saantiao, chaanekapua Paaroo:

—Eesusichi paparame i'isaeriaa, ki ookapi miiripua miiria, nape yooma ihjia pehji, Eesusichi paparameai, Moisetaru nuurari nokisiwa na'naritoamepua. 21 Nape puuu mi'miria aamo inamukame puu-uapa, wahka seesenu weechiami aamo masitiachio, aamo wa'inameko tuoo, pu'ka aamo masitia tatanarao, ki ahpo siichitepuwa nokaka mochitomichioepua. Wa'a cheekao muuuu, pu'ka Moisetaru nuurario, sewinatamekata muuuu, taamo ehkorianisi o'inia yooraka mochitoao, wa'a ihsikao muuuu, kiisi iyoriamekatamua Moise nuurario. 22 ¿Ihtana noonoka aamo nehpuwata teeme, i'wa aamo eenario nane'resoopua

Eerusarenio? ²³ I'ka aamo yorajerani teemea. I'wa mochikapu naao ti'tijoe itapiti ahpo iintomo tuuria tísia ku'itiame Riosieopua, wa'a i'isaeri tiopachio siimpamerikapu tiameo, Riosi tísia ahpo iintoriawichio itapiti oowewari i'yetomia. ²⁴ Pu'ka naao yeetoka simpupapua, pu'ka aamo oowewari Riosi kaawe eratewa kiamiao, Moise nuurari chiachitia. Wa'a iintosaapa muuua, pu'ka naao ti'tijoe Riosi oowewariraoi amoe iintokepuapua tiameo, Riosiwichio ki'yakao wa'a neeseriosio, pu'ka naao ti'tijoe wichioopua, tísia kaawe iintoriopa Riosio. Wa'a aamo iintosoopua aamoo, Moisetaru nuurari yooramechitia aamo tetewimapua. ²⁵ Nane'riame muuupa taamoo, pu'ka ki i'isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakameo, kihta utewa chaachapakamekopua, siichitepuwa nokipuaoo. Nape i'kache ka'itari eee chiame iyotesa uhjuriame teemea pu'ka i'isaeri ti'tijoei Eesusichi paparakameo: "Kihta suwepori nokaka mochitomiapua, ka'te ko'komitiapua ri'riosi oowewetiameopua, ihtaoti sa'pa eraameopua, ihtaoti topepaka meritiamoei."

Paoro tiopachi chapiwa

²⁶ Waikao Paoroa pu'ka meereo, i'isaeri tioparachi siimpapapua waikao, pu'ka naao ti'tijoe i'tokao. Nape ke'chu muiaopua tiopachio, Paoroa yooma yoorapapua pukeri o'ichachi nokiameopua, Moisetaru nuurari chiiaopua piipatepuameo, ahpo naao yeetoka ahjamao. Wa'a iintosaapa Paoroa yooremina pakirepua ahpo naao yeetoka ahjama, yooma wa'a tiopachi mochikame ahpo inamuameo chaanerepua: "Oowisani taawe toiyamepapua taamoo Riosi oowewari oowewapuwichioopua, taamo piipariwichio taamo cheriwema ki'yawa Riosio."

²⁷ Amori asiyoi pu'ka oowisani taawe puuyepuameo, ookapi i'isaeri ti'tijoe Aasia e'nakamea, wa'a tetewakapa Paoroa i'isaeri tiopachio, weeru noonoiteriapua ti'tijoeio, Paoro chapipuwichioopua. ²⁸ Waikaopua ujumasikaopua Paorochio, weeru chaachapasiriapua siinakokao:

—i'I'isaeri ti'tijoe, taamo ku'isa eemea, chapipupu ihji tijoeee! Ihjikapu tijoea, yomachi oika sewina tiame masitiame, pu'ka Moisetaru nuurari chiiao, natepuka naewamekapua pu'kao, pu'ka ti'tijoe Moise nuurari yooreka mochikameo, ki yoorenuriapua pu'kao. Ehpeo ahkasi i'wa taamo napawikarichi eenakamepua, kiisi yooremia i'waoi, riekoti'tijoe u'pakao.

²⁹ Wa'a chaachapaka weeru noonoitekamea, pu'ka Paoroa riekoti ahjama oiyame tetewikapaopua wa'a Eerusarenio, Eejesio eename tijoe, Torojimo tewaniame.

³⁰ Wa'a chaachapakaopua, u'masika panisutoka ma'chipasapua Paoroa, yeetepapapua wa'a tiopachi ko'raera muirachi. Wa'a ikinioopua, ki ookapi isaeri ti'tijoei ujumasirepua wa'ao ne'nemia, yomachi Eerusareni ohjoeme. ³¹ Amori merinioi Paoroa, rooma kapitai tuuyeretiaopua, yooma Eerusareni ti'tijoeio, tahpitika nokayo tuuka Paorochio. ³² Waikaopua kapitai, ikanati na'poasapa ahpo soontarowao, u'masika ne'neriapua wa'ao, piie sientoti soontaro yeeka. Waikaopu Paoro wepayamea, wa'a nokisiame tetewikapa soontaroo, teewekapua wepakao. ³³ Waikaopu kapitai asisaapua, Paoroa u'yesapaopua pu'kao, ooka kaarenae o'yenuretiaopua. Wa'a iintosaapua kapitai, iinatukekapua pu'ka ti'tijoeio: "¿Aatanapu ihji tijoea naaju? ¿Ihtana iintokamepua naaju?" ³⁴ Ookapi ti'tijoeia, piiripi itapiti chaachapapua, wahjachi puu ti'tijoeia sewina chaachapapua. Kapitai waikao, kihta nane'reporikopua wa'ao, ahpo soontarokarichi i'tonurekapua waikao. ³⁵ Pu'ka soontarokarichi ajasisaapa,

wa'a mo'moenaio iherachipoteo, mookeka mo'moenaipua Paoroa, tah-pitika nokayopa wepinareka ti'tioerio, Paoro merinarekao. ³⁶ Puuu muuwari e'nakamea, pukamina nokisika siinakosiapua, chaachapasika: —iMerisaa, merisaa!

Paoroa ahpo nehpuka naewani

³⁷ Amori pachaniaipa soontaro karichio, Paoroa chaanekapua kapitaio, —No'o toimitiao pu'ka ahjama nayewemichioo. Kapitaia waikao, iinatukekapua Paoro:

—iRieko nayewamekosamu naaju? ³⁸ iKi muuukosapu naaju Eejito tije, tapanaramio naao miiri uusaopua nasiwamerio, wakiwechi simikame nasiwamia?

³⁹ Paoroa nehjiakapua pu'kao:

—Ka'i. Isaeri tije neeea, Taraso muuwari mochiwachi tijoetukame, puuu mochiwaria, ki nu'uti tiame, Siirisia weechi. Nape no'o cheriwamitia muuuu, pu'ka ahjama nayewemichioo, kú'witapioi.

⁴⁰ Reesisetiapa Paoroa, werisika sekae ihchi mochinurakapua ti'tioerio. I'ka ti'tioeri te'tewesopa Paoroa, o'inekapua waikao nayewekao, eureo naerawachi, eee cheeka:

22

¹ —Tehtëmari poponii, pa'pámira tiaméé, no'o keepumitiapua ku'itapio pahchu, i'ka no'o nehpuwaka chanimiaopua.

² Euro naerachi nayewetiapa puuu muuwaria, epeche yúúweeme itipikapua waikao. Paoroa eee cheeka o'inekapua waikao:

³ —Neeea, Isaeri tijeopua, Taraso tijoetukame Siirisia weechi; nape neeea, i'wa eenakamepua no'o penitapuawichioo, Amarieri tewaniame te'ta masitarie. Ki se'wika yasitokamekai neeeai, pu'ka taamo ehkoriai yooraka mochitoriao. Ehpeoi Riosichio, tisia weemuamenia, eemechitia wa'achitia. ⁴ Neeea pukerio na'ariameai neeea, Weemera Riosichi Poe tewaniame na'naritoameo, ahkasioipua ko'inarekao. Pukaepa pe'pereso mo'wamekainia, ti'tioejo ooweruopua tiameo. ⁵ I'wa napawikarichi te'ta neeserosia, yooma i'wa pa'pamiratuameapua tiameo, pu'ka no'o ihsiriao, tisia nane'riamepua; aapoe wa'api noonoikame puuuu, pu'ka wa'a no'o iintomichio reesiseri ki'yakamekapa, Raamahko te'ta neeserosi i'yetomichioo, yooma pu'ka Riosi Weemera Poechi te'teriamo, i'wa Eerusareni upapuawichioopua chapisa. Nee wa'api Raamahko simika upapakamenia pu'kao, i'wa pe'pereso karichi moapuawichioopua pu'kao, kokosapuawichioopua.

Paoroa ahpo Eesusichi paparame eneparia
(Nokitiame 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Nape wa'a simiaio neeea, amori asiyaipa Raamahkoo, kiia oowetawe enetoiopa, senawato tisiwa utewaeme tajenakapua, te'pa tewekachio. Nape ihji tajayaa, epeche utewaeme tajayamekapua ki taachitia, puuuu, yooma no'o norikame tahjepakapua. ⁷ Neeea wa'a ikitiapao, wehchi wichikania. Waikao te'pa o'inia nayewachaniame inamukania, cheechaname: “Sauroo, Sauroo, iachini iikai no'o na'ara yooraka oiyamemua?” ⁸ Neeea nehjiakapua waikao: “iAatanamua Paamira?” Puuu ihkeparia, cheeka no'o nehjiakapua waikao: “Eesusi neeea Nasare tije, pukachi aamo nasiwa yasitoa.” ⁹ No'o ahjama nokisiameai tetewakapua tajayameo, nape no'o nayeweniaio, ki inamukapua. ¹⁰ Waikaonia, iinatukekania no'o

nayewechaniameo: “¿Ihtana no'o yorajeranimuma Paamira?” Apoe Paamiraa no'o chaanekapua waikao: “Yaapiti werisisaa, Raamahko siimitia muuuu. Wa'a chaanepuamemua ihtana aamo yoramiao.” ¹¹ Waikonia ki ma'chiriame itipikapaopua pu'ka tajenakameeo, panitotiania waikao, no'o ahjama nokisiameeo, ahkasi Raamahko muuwari mochiwachisio.

¹² 'Wa'a Raamahkoo, Anania tewaniame yasariaipua tijoe. Puuuu, tísia e'waka kahtieme Moisetaru nuurariopua, yooma wa'a mochikame isaeri ti'tijoeo, tísia kaaweruma nayewaniameeo. ¹³ Puuuu wa'a eenakao, no'o chaanekapua yachapatekao: “Sauro no'o Riosichi pooniwa, ma'chiriame itipisa.” Wa'ache cheesoche, ma'chirepakania puichio, kawiyame tetewipakania waikao Anania tewaniameopua. ¹⁴ Waikao Ananiaa no'o chaanekapua eee cheekao: “Puuu taamo ehkoriai Riosiwara, ahpowichio itapiti yorakemichio aamo uukamepua. Puuu Riosi aamo uukamea, Eesusi wa'api noonora puuuu, aamoo ahpo Taana te'ta machimichio, Apoe Te'ta Kaaweruma tiameraopua, pu'ka ahpo Taana Eesusiopua, aamo chaanesia yorasimichio, te'ta e'wetoka Eesusiopua. ¹⁵ Muuuu, yooma aamo tetewaria Eesusichio, aamo chaaneriaopua tiameo, nayewamerimua pu'kao, yomatiane aamo oiyachiamiopua, pichiwatata. ¹⁶ Nape yaapiti naaju. Ihtana puuyenamua naaju Riosichi aamo tuumiao, yooma aamo Eesusichi na'ara ihsia toinarekao, Riosiopua aamoo, cheriwemichio. Aamoo wa'a iintoso aamo paatomania, aamoo Riosi cheeria pichiwatata; aamo Riosi tehkiwa yoramichio weeraka tiame, pu'ka aamo Riosie nuureretiopua, ehpe o'inia o'inemichio, weratiame itipimichio puwa'asi.”

Paoroa tuunapua achini teeka ahpo uhjurtiame ki i'isaeri ti'tijoechiopua

¹⁷ Waikao ikanati wa'a iintokania. Pukaepa i'wa Eerusereni enasaania, tiopachi eenakainia Riosi ahjama nayewamiao. Wa'a tiopachi no'o ihsio, noochi eenakapua aaata no'o nayewiame, ¹⁸ Eesusikapua ahpo no'o tetewitiame. Puuuu no'o chaanekapua: “Paoro, ikanati machenamitiamua i'wa Eeruserenio, i'wa Eerusereni mochikamea, kiisi aamo pichikemeripua noochi simiyame aamo nayewioio.” ¹⁹ Waikao chaanekania pu'kao: “Paamira, yomachi nane'reniamenia napawikarichiamio, aachin iintorio no'oo amochi paparakameo. Neeea amochi paparakameo, yooma wepaka chapika oikamenia pe'pereso toapuaichio, wepika. ²⁰ Teiwa merinioio neeeai, wa'achitia kaawe iintakamenia tiame meripuawichio, wa'achi werikame neeeai, Teiwa me'yame wakirara inatekaopua tiameo.” ²¹ Nape Apoe Eesusi Paamiraa, no'o chaanekapua: “Pe'yachi wa'a iintokai, ka'chi erapuapua pu'kao, neee yooma aamo cheriwekamenia wa'asi pu'kao, aamo ahjama teeremeri neee, ehpe o'inia waanamio. Muuuu ihtakomitia ohso kaawe, no'oo kai waapi aamo uhjuramerikopua noochi simiyame nayewatumichio, seesenu ti'tijoechi ki i'isaeri ti'tijoechi.”

Paoroa soontaro nuuramechi

²² Waikao Paoro keepuame ti'tijoeeria, ahkasi “seesenu ti'tijoeerichi ki i'isaeri ti'tijoeerichi” nayewatumio tuukopa Paoro, kiisi keepunarekapua wa'asio. Waikao ti'tijoeeria weeru siinakokao, chaachapakapua:

—¡Merisa pu'kao! ¡Merisaa! ¡Pu'kao ki oosa tetewinariame teemea i'wao! ¡Kiisi ahjame nakiyame puuuu!

²³ Pu'kao simitiopa siinakokao, ahpo wisasoriwao si'panarepua nekakokao, we'eo tiame te'pa eekachi ihpapoppao, ²⁴ kapitaia waikao Paoro, yooremina i'tonurekapua waikao karisontarochio. Wa'ao, iinatukeka wepiretiapua, aatia tiiachipa siinakorio ti'tijoeeriopua

merinareka. ²⁵ Nape Paoroa, puritiaiopa wa'asi ahpo wepipuwachioo, chaaneriapua ahpo waapi weerameopua soontaroo:

—¿Ki se'wi noonoimeri eeme, pu'ka rooma nuurari iyoriwa? ¿Wepipuwamekosane rooma tijoekai, kihta kaawe ne'nesa no'o iintoria tuuwao?

²⁶ Waikao kapitaia, wa'a chiame inamukapa Paoroo, te'te soontaro nuuramechi eenakao, chaaneriapua pu'kao:

—Naane e'reka muuuu i'ka tijoee, rooma tijoekaitepua.

²⁷ Waikao soontaro te'ta nuuramea, ikanati werisika Paoro weeriachi eenakao, iinatukeriapua pu'kao:

—¿Pichiwa rooma tijoekaite muuuu?

Waikao Paoroa cheeriapua pu'kao:

—Eje'e, wa'atepua.

²⁸ Kapitaia chaaneriapua waikao:

—¡Naakona! Nape tisia nateyamepu rooma eneniamea. Neeea ki ookapi natetekamenia rooma enepaniamewichioo.

Paoroa chaaneriapua waikao:

—Nape neeea kihta natetekamepua pu'kawichoo, neeea rooma naawakamekapa.

²⁹ Pu'kache inamukapa Paoro wepimeria, ikicha ajapariapua. Ahkasi kapitaiai nane'rekapa rooma tijoekopao, ki teesa majaweriapua kiya ahpo iintomio, te'ta ki kaawe ahpo iintokame e'rakaopua kaarenae o'yekamekapaopua.

Paoroa te'ta weruma napawiriachi, i'isaeri

³⁰ Waikao te'ta soontaro nuuramea, nane'renariapa pu'kao, aatia ti-iachipa i'isaeri ti'tijoe nekamucheniamero, pu'ka meereopua, yooma i'isaeri neeserosio, te'ta tuuyewariopua tiameo, napawinureriapua pu'kao. Waikao te'ta soontaro nuuramea, Paoroo kaarena o'yerara puhjesapaopua, wa'a i'tonureriapua te'ta weruma napawitiachi. Waikao te'ta soontaro nuuramea, yooma napawiriopao, wa'a naasipa werapaka Paoroo, iinatukekapua Paoroo yooma napawikame inamuachio, eee cheeka:

—¿Ihtana chiimemua aamo wenejiniameo?

23

¹ Waikao Paoroa yooma wa'a te'ta napawitiachio, kaawe ne'nepasaopua pu'kao, chaanekapua pu'kao:

—I'isaeri poponiwa, neeea Eesusichi no'o paparaso wa'anao, kihta ki kaawe no'o iintorio e'raka yaaatoamenia Riosichio, ahkasi ehpe taawechi-amisi.

² Waikao Anania apoe te'ta i'isaeri neeserosio yawichia, wa'api Paoro chokichi ajakameo piiripio, chu'wachi wewenurekapua Paoroo, seeka matakae. ³ Waikao Paoroa chaanekapua te'ta neeserosio yawichio:

—¿Wa'a no'o yoratenamua aamo yoorewa inatetiae no'o wewetekao, ki Riosikamera ki iyorika ihsiaitemua no'o nanarichi wewetekao? ¿Ki tisia wa'achi iintotarepu tisia aamo wewekao?

⁴ Waikao, waapi ajakamea, chaachapakapua Paoroo:

—¿Wa'a teeka te'yani muuuu, isaeri ne'neserosio, te'ta paamiratuam-erao?

⁵ Paoroa wa'a chaanetiapao, chaanekapua pu'kao:

—¡Naakonakosapua! No'o poponiwa, no'o cheriwejeraninia pu'ka no'o cheeria, ki nane'riapa pu'kao, te'ta aamo neeserosio paamirakooipua. Nane'resaania, ki wa'a cheemiinia pu'kao, Moise Iyoteri chiio chiipa: "Ka'te na'ara chanimitiamua aamo yawichio, aataoi."

⁶ Waikao Paoroa nane'rekapao Saruseo ti'tijoeoo paikapi pu'kao, wahjachio parisero ti'tijoeoopapua tiameo, utewaeme nayewaka chaanekapua pu'kao, wa'a napawitiachio:

—Isaeri no'o poponiwa, parisero neeei, parisero tetejimarachi eename neeei. No'o i'wa upatiamea, mukukai eenechi oijenaniamechi simiyame no'o pichikia, katewemiawichio upatiamenia.

⁷ Wa'a cheekopa Paoroo, aapoe wa'api ahpo nayewaka chapisikapua, parisero ti'tijoea saruseo ti'tijoeapua tiame, ki yooma napati pichikiamekapua eenechi oijenaniameo. ⁸ Saruseo ti'tijoea, ki pichikiame eneriapua mukukai oijenaniameo, Riosi ku'iwari iintuwaoui, Riosi Riosiwarioi, ihtaoui na'arari tijoeturioi. Nape pa'parisero ti'tijoea yooma pu'kao, iintuameko erakoamekapua pu'kao. ⁹ Wa'a tiachipao, yoomahka parisero ti'tijoea saruseo ti'tijoea tiamea, weeru ahpo chaachapakapua nekakokao. Waikao ookapi Moise nuurari ma'masitaria, parisero ti'tijoe chaachapachitia erakoamekapa puuua, ajapakao eee chaachapakapua yooma wa'a napawikameo, Paoro chiia nehpuapakao:

—Ihji tijoea kaawerumapua. Kihta ki kaaweruma chiame inamukame teemea pu'kao, i'wa napawitiachio. Puuu Riosie ahpo machejenetio tuuriala, ka'chi tiame puuua, pichiwakooi puuua.

¹⁰ Waikao te'ta soontaro nuuramea, ki nu'uti simiyamekopa nekakoniame wa'ao, ki na'atapuaichiopua Paoroo, ahpo soontarowao ahpo karisontarochi i'tonurekapua pu'kao.

¹¹ Wa'aoi pu'ka tukawarichioi, Apoe Paamiraa Eesusi, eenechi ahpo tetewiterepua Paoroo. Waikao pu'a chaaneriapua Paoroo:

—Ka'te tesiwa erapamua aamo ikiyao. I'wa Eerusareni aamo nayewarichitia no'oo, wa'achiche cheeka nayewapuapua, Rooma te'ta muuwari-chiopua.

Paoro merimia ahpo kateweniame

¹² Ma'chirepasoopua meereo i'isaeri ti'tijoe nanaaramea, Paoro merimia ahpo katewariapua waikao, kiisi ko'komio tuukaopua pehjo, iiweta ki me'yaapua Paoroo. ¹³ Puuu wa'a chaachapakamea ti'tijoe, u'matoame ooka weerewa eneriapua. ¹⁴ Waikao wa'a chaachapasaapua, neeserosi pa'pamuratuamechi e'enariapua, o'ochetiame tewaniame tu'tuyewachi tiame, pu'kao chaachapariapua:

—Ki teesa pichiwaka chaachapakame teemea, ki ko'komio tuukaopua, iiweta ki me'yaapua Paoroo. ¹⁵ Pukaepa teemea kapitaio, wisikueka upajerani teemea Paoroo, epeche kaawe katewemio tuuka. Kapitaie upaninoipua Paoroo, wa'ami ahka puuyeka mochima teemea merimia, ke'chu asiyoipua.

¹⁶ Nape Paoro piinira taanaraa temari, pu'ka nane'rekapaopua, Paoro tuuyeriapua pu'ka noonowinariaopua, karisontarochi simika. ¹⁷ Waikao Paoroa, paaesapa aata kapitaio, chaaneriapua pu'kao:

—I'ka temario, te'ta aamo paamiratuamechi i'tomitiapua, itapiti tuumerikapu puuua pu'kao.

¹⁸ Waikao kapitaia pu'ka temariopua, te'ta soontaro nuurarichi u'pakaopua, chaaneriapua pu'kao:

—Puuu Paoro peereso kahtiamea, i'ka temari aamo u'yepanurakapua, itapiti aamo tuuyemichiopua.

¹⁹ Waikao puuu te'ta nuuraria soontaro, sekachi chapika poanachi i'toka temario, iinatukeriapua pu'kao:

—¿Ihtana no'o chaanemo o'raimua?

²⁰ Waikao temaria chaaneriapua pu'kao:

—Aaata isaeri ti'tijoea, eenechi aamo wisikueka itanemio tuukapua Paaroo, epeche kaawe katewemio tuukao, eenechi weruma napawitioopua. ²¹ Nape ka'te pichikemitiapua pu'kao, oowera wa'a chaachapamekapu puuua, ohsotia puuua pooechi puuemio tuuyapua, ke'chu asiyo merimia. Puu wa'a chaachapakamea, u'matoame ooka weerewakapua, kiisi ko'komio tuukapua nerojimiaoi, ki me'yaapua pehji Paaroo. Aamo e'wesoo, wa'a noonoimerikapu puuua.

²² Waikaopu te'ta soontaro nuuraria, pu'ka ahpo tuuriao, ki aaata tuuyenureriapua.

Eeri te'ta yawichichi uhjuraniame Paoro

²³ Waikaopu te'ta soontaro nuuraria, ooka kapitai paaesapaopua, pi'pie si'siento soontaro ye'kameopua pipiripi kapitai, chaaneriapua pu'ka ka'kapitai:

—Ooka sientio soontaro wehchi nokisimeri na'poametiapua, paika weerewa aampa oosa mariki kawachi nokisimeri tiame, wa'a ikisa tiameo, ooka sientio merijichera makoka nokisimeri. Pu'ka yooma na'poasao, Sesarea siimpapuapua, ehpe tukao tepetukao. ²⁴ Paarooi kaawai kiasaopua ahjachi yasitomichioo, kaawe neesetopuapua pu'kao, aamo nokisichi siimpachio, ahjakame asimichiopua Eeri yawichichio.

²⁵ Puuua wa'a cheesaapua, iyosi iyotesa ki'yariapua kapitai, eee chiiame:

²⁶ “Nee Kaurio Riisia kuchitewaemea, aamo soontarao te'ta nuuram-
eraa, aamo te'ta yooreniam yawichio, i'ka iyotesa uhjurenane aamoo,
aamo Eeri tewaniamepu yawichi. Ikachio, wa'a aamo uhjuriame tiameo,
no'o tisia kaawe e'rewa teepotario. ²⁷ Ihji Paoro wa'a i'toniamea, i'isaeri
ti'tijoe chapisitiamekapu i'wa Eerusarenio. Pu'kaonia, amori meriniopao,
nehpupakania pu'kao no'o nuuria soontaroeo, i'kao neeea nane'rekapao,
rooma tijeokopua. ²⁸ Neeea, te'ta kaawe nane'renariapa ihtatia ohjoare
wenejiniameo, napawinurekania te'ta i'isaeri pa'pamiratuameo, te'ta
napawiniachio, wa'a napawitiachi chaachapamichiopua ihtanakoopua
Paoro iintoriao. ²⁹ Nape Paoro wenejiniamea, ahpo wa'api i'isaeri nokiwa
yoorewa eneriapua, ki rooma nuurewachitia; puuua, kihta meriwame
asiyame eneriapua, kihta karichi yachaniameo'ipua. ³⁰ Pukaepa neeea,
ookapi i'isaeri ti'tijoe meripuame inamukapania pu'kao, wa'a aamo
uhjurekania i'kao. Pu'ka Paoro wenejikameo, amochi e'enanurekania
pu'kao, amochi e'enaka katewemichiopua, Paaroo te'ta itapiti ki kaawe
iintokame enesoo. Pu'kache no'o aamo tuuya uhjuramenia.”

³¹ Waikao soontarao, yooma ahpo nuuretiachitia neesetosiriapua
Paaroo. Waikaopua Paoroa, pu'ka wa'api tukao i'toretiaopua. Wa'a mochi-
wachi i'totiachio, Aantipati tewaniachi eneriapua. ³² Puu wehchi nokisi-
amea Paoro neesetokao, tukaoche neesetosapao, Eerusareni e'enariapua
eenechio pu'ka meereo. Ma'chirepasooopua, kawachi nokisiameche,
Sesareami uumparepu, Paoro i'tokao. ³³ Sesarea ajasisaapua, Eeri
yawichi kiasapaopua pu'ka iyoterio, wa'a towariapua Paaroo. ³⁴ Waikao
Eeria, pu'ka iyojura iyonasaapa, iinatukeriapua Paaroo, ihtana weechi
tijeokopua Paaroo. Waikao Paoroa Siirisia weechi tijeoko tuusoopua,
³⁵ chaaneria Eeriaa:

—Ehjepa aamo wenejiam e'enasoopa, aamo keepumane aamo neh-
puwao.

Waikao neesetoka yachanurariapua Paaroo, Eerore yayasariachio ahpo
ya'yawichitewa ne'nemia enasaa.

24

Paoroa Eeri yawichichi ahpo nehpuvani

1 Neipa mariki taawechio, Anania te'ta neeserosi paamiraa, Sesarea eenariapua, ookapi tuuyewari o'ochetiame tewaniame yeeka, naati u'pariapua tiame ahpo nehpuvamero, Teturo. Puua Eeri yawichichi e'enariapua, Paoro wenejiwa chaachapamia. 2 Waikao napawitiachi upatiopua Paoro, Eeriaa wenejiameo, naewanurekapua. Waikao Teturo tewaniamea, o'inekapua cheekao:

—Muuu te'ta kaaweruma yawichíí, aamo iintowachi ta'iria mochikame teemea, aamokamera te'ta machiwachi epeche kaawe teetoame teemea, yooma taamo weechi ohjoemea. 3 Aamo Eeri te'ta weruma yoorewa tiamerao, yooma aamo kaawe ihsiao, kaawe uuka tetewame teemea ahkaoi mochiwachiamio. 4 Nape ki aamo tehpe eenepajerapao, aamo taamo kaawe e'rewesoo, taamo tesiwejerani teemea ku'witapi, taamo wenejia keepukaopua. 5 Ihji tijoea, tísia kichiwa ihsiamekapu, ahkaoi ahpo pakiyachiamio i'isaeri ti'tijoerichio. Yooma weechi i'isaeri ti'tijoerichio, tísia nasiwatiapu puua. Ihjikamerakapu te'ta masitaria, Nasare pirenaturichii masitiamea. 6 Ki yooremo o'ariaipua taamo tiopachio, nape ke'chu ihta iintoiopua pu'kao, chapika teemea pu'kao. Teemea, taamo nuurarithia katewemo o'riapua, 7 nape Eerusareni te'ta soontaro nuuraria, puua Riisia tewaniamea, utewachi taamo u'yesapao, amochi taamo e'enanurakapua katewemiao. Pukaepa i'wa e'enakame teemea, amochi katewemia i'ka taamo wenejiao. 8 Amoe iinatukesapua muua, amoe nane'remapua pu'kao, pichiwakopapua, taamo chaachapao.

9 Wahjachi i'isaeri wa'a ajakamea, wa'achi chaachapakapua tiameo, Teturo chiia pichiwataka. 10 Waikao Eeri yawichia, sekae nayewenurekapua Paoro, nayewamichiopua. Waikao Paoroa, o'inekapua waikao, ahpo nehpuvakaopua cheekao:

—Tísia kaawe e'raka cheemania no'o nehpuwao, aamoo ki ehpesi yawichituamekopua i'ka weechio, yooma nane'reka yasitoamekopua aamoo, yooma i'ka weechi ikiwameo. 11 Muua iinatukesaa, nane'remamua no'oo, ki tehpe simiyamekopua no'o Eerusareni eenariao, oosa mariki aampa ooka taawe i'foamekopua no'oo, Riosichi paparamia eenarioopua Eerusarenio. 12 Ki tetewitiamenia aaata nekawiamio wa'amahkao, aaataoi weeru nokiteniamio i'isaeri tiopachio, napawikarichioi, Eerusarenioi wa'amahkaoi. 13 Ihji no'o wenejiamea, ka'chi iika pichiwatamapua ahpo wenejia, kiisi pichiwakopa chaachapao. 14 Nape no'o ehkoriami Riosiya yooreka yasitoaa, pichiwa puua. Pu'ka wa'api Riosi Tijoe Tijoe tukame masiteka yasitoame neeea, i'ka Weemera Riosichi Poee tewaniame, nape pu'kao no'o wenejiamea, ki kaaweruma masitewa teewanipua. Neeea yooma Ehkoriami iyotetiame pichikiamepua, Moisetaru iyoteria, Riosi na'nayewatura iyoteria tiame. 15 Neeea no'o wenejiamechitia, nane'reka yasitoamania, eenechi taamo oijenatesoopua Riosio, wa'achitia napati taamo katewemerikopua, ka'karumao ki ka'karumaoi tiame. 16 Pukaepa neeea, tísia iyorika yasitoamepua Riosichio, kihta a'chi teerenariapa Riosichio, ti'tijoerioi tísia kaawe e'raka no'o tetewijerapa.

17 'Neeea mehka oika, ookapi paamusapa eenechi eenakamania, ku'iwa u'pakaopua Riosichi poponiwa tooremuamewichioopua, Riosiwichioo, itapiti oowewari u'yepaka tiame. 18 Pu'ka Riosi oowewa wa'a no'o toayoi tiopachio, wa'a no'o tewakapu ookapi i'isaeri ti'tjoeria Asia weechiana e'enakame, no'o Riosi oowewari toemia simirioopua, no'o

Riosi ahjama kateweriwichioo, i'isaeri ti'tijoeri nokiwarichitiaopua. Nape neeea wa'a tiopachio kihta na'ara ihsikame tetewitiame, aaataoi no'o weeru nokiteriaoi, ti'tjoeriai wa'ao, kiteeriaipua weekao. ¹⁹ Puuukamera i'wa e'ename teeriaipua no'o wenejimiao, itapiti te'ta ki kaaweruma no'o iintokame enesoo. ²⁰ Nape ki e'nariopua pu'kao, ihji Eerusareni ti'tjoe i'wa e'enakamera, no'o wenejimeripua, aapoekamera Eerusareni te'ta weruma napawitiachio, te'ta itapiti ki kaawe no'o iintokame enesoo, aapoekame inamukamekapapua wa'a napawitiachio. ²¹ Nape wa'a te'ta napawitiachio, kihta te'ta na'ara iintokame tewitiame, i'kache no'o cheekopa nenekakamepua wa'ao: "Eemea mukukai eenechi ahjaniam no'o pichikiopa, no'o wenejiamepua."

²² Nape Eeria, kaawe nane'riamekapa pu'ka Weemera Pooe masite-niamoo, wa'atia toimo orapariapua pehjiö. Pukaepa yooma wa'a napawikameo, chaaneriapua:

—Apoe yawichi Riisia enasopa, katewemania pu'ka aamo peeireao.

²³ Waikao Eeriaa chaaneriapua ahpo kapitao:

—I'toka i'kao waami yahchaka iinuemiachi, kaawe neesetopuapua pu'kao. Yooma wa'a ne'nemia enapameo reesisepuapua pu'kao, itapitie ku'inariameopua wa'a enapakao.

²⁴ Paikapi taawechi neipao, wa'a eenare Eeria ahpo uupi Ruusira tewaniame ahjama, isaeri oowitiame. Paoro kahtiachi e'nasaapua, ahpo mochipariachi paaeriapua Paoroo, keepunariapapua pu'kao, achini teeka paparaniam Eesusichio, Riosie Weratiamechio. ²⁵ Waikao Paoroa chaaneriapua, te'ta kaawerumache yasitomerikopua, kiisi newitoteka ahpo ki kaawe yoranarewao, nape pu'ka aata ki ka'karuma yoorakameo, kokosapuamekopua Riosieo, katewewa taawechio. Nape Eeria wa'a tiame inamukapao, seeweparepua. Wa'a erapakaopua, chaaneriapua Paoroo:

—Wa'asi, wa'asi, no'raka ehpeo aamo kahtiachio. Meeriamahka aamo keepumane eenechio.

²⁶ Eeria weesa paaeriaipua Paoroo, nape ki pichiwa keepunareka paaeriaipua, ohsokamera puuua, Paoro toomiwarakamera inatariaipua, Paoro peereso kahtia, ma'chipawa nateteniam. ²⁷ Ooka paamupari u'matooipua, piirechi yawichi weraretupua Eeri yawichituriachio, Poonsio Ehto tewaniame. Nape Eeria, ahpo yawichiwa toayaioopua, ki ma'chipasa toariaipua Paoroo, kaawe itipinariapa i'isaeri ti'tjoechio, wenejiameo.

25

Paoroa Ehto peeireachi

¹ Ehtoa Sesarea mochiwachi enasaapua, wa'a ahpo yawichituwa yasi-pamiachio, paika taawe yasisaapa wa'ao, Eerusareni moenariapua.

² Wa'a asisooipua i'isaeri ti'tjoea te'ta neeserosi pa'pamiratuamea wa'a tiopachio, wahjachi i'isaeri pa'pamiratuameapua tiameo, ehcho yawichichi e'enariapua Paoro wenejiwa nayewemia. ³ Tesiwa chaachapaka itane-riapua yawichio, Paoroo Eerusareni upajerakaopua eenechio, Ehtoo wa'a Eerusareni katewejerakaopua Paoroo. Nape aapoeo, oowera wa'a chaachariapua poochi merinariapa. ⁴ Nape Ehtoa wa'a chaanetiapao, chaaneriapua:

—Ka'i neeea pu'kao. Paoroo wa'api Sesarea peereso yasimeripua pehjiö, neeeaiopua tiameo, ku'we no'rameripua. ⁵ Aata pu'ka katewe-naria Paorochi simiyameo, no'o ahjama siimpapuapua, ookapi i'isaeri

pa'pamiratuamea. Itapiti te'ta ki kaawe iintokame enesoo, Sesarea wenejipuapua.

⁶ Ihji Ehtoa, osanao taawe oosa mariki ahka wa'a kahtiaio, no'rariapua eenechi Sesareao. Sesarea asisaapa pu'ka meereo, ahpo yawichituwachi yasipasaapua, ahpo kahtiachi upanurakapua Paaroo. ⁷ Paoro upatioopua yawichi kahtiachio, puuu i'isaeri pa'pamuratuame Eerusareni e'enakamea, Ehto kahtiachi norikame ajapakaopua, weeka itapiti na'ara tiame wenejikapua Paaroo. Nape aataai kihta ahpo wenejia pichiwa chaachapakapua Paaroo. ⁸ Waikao Paoroa Ehto yawichichi ahpo nehwachio, cheekapua:

—Nee, Ehto yawichii. Yooma ihji ti'tijoe chaachapariaa, kiisi pichiwapua. Neeea kihta na'arakamepua pu'ka i'isaeri ti'tijoerio, pu'ka iyoriwachioi, pu'ka i'isaeri tioparachi iyoriwachioi, te'ta Seresa yawichichioi, ihtaai rooma yoorewarichioi.

⁹ Waikao Ehtoa, yooma neneku peereiniame inamusaapua, kihta weruma a'chi tiamekoipua Paaroo, nape kaawe itipinariapa i'isaeri pa'pamuratuamechio, oowera iinatukekapua Paaroo:

—Eerusareni aamo uhjurajeranimua, wa'a aamo katewepuwachioo?

¹⁰ Nape Paoroa wa'a chaanetiaapa, cheeka nehjiakapua:

—Ka'i. I'wa kahtiamе neeepa rooma peereirachi, te'ta yooma no'o katewepua tiachikamera. Te'ta nane'riame muuupa no'oo, kihta iintokamekonია ааатааі і'ісаері ті'тіјоечіо. ¹¹ Ki nu'unti na'ara iintokame enesaania, meripua nakiyame enesaoinia, kihta chanimiinia meripua. Nape kihta na'ara iintokame enesaane, aataai ki reesismetepua no'oo, nanaarame i'isaeri ti'tijoerio no'o i'tomichioo. Nape aamoo ka'chi iika kateweme teeresoo, te'ta Seresa weruma yawichichikamera no'o i'tojerania, wa'akamera no'o katewekepuawachioo.

¹² Waikao Ehtoa, ahpo tu'tuyewari ahjama nayewasaapua poanachio, eenechi enasaapua chaanekapua Paaroo:

—Wa'a tiame aamo itayopao, wa'a rooma yawichichi i'topuame muua, Seresa te'ta yawichi aamo katewemichioopua.

Ehto Aaripa nayewia, Paoro wenejiwachi simiyame

¹³ I'ka chaachapatioi ookapi taawe i'toiopua, Aaripa epeche yawichiai, wa'achi eenakapua Sesarea ahpo uupi Werenise tewaniame yeeka. Ihji Aaripa yawichia, Ehto yawichi yawichitumia kaawe e'remia e'enakame eneriaipua wa'ao. ¹⁴ Ehtoa ookapi taawe itipikopa wa'ao, Paoroichi simiyame nayeweriapua Aaripa yawichio. Ihjia chaaneriapua pu'kao:

—I'wa kahtiapu piiripi tijoe Eeri toaria peereso. ¹⁵ Eerusareni no'o oiyoio, wa'a isaeri tiopachi neeserosi pa'pamiratuamea, o'ochetiame tewaniame pirenaturi tiamea, no'o itanekaipua Paaroo, ahpo kiapuai-chiopua puua, meripuawachioo. ¹⁶ Nape neea rooma ti'tijoerio, ki wa'a nokiwameko tuukania pu'kao, ki pirena ajawaka te'ta iintoria iinatukesaaapua, ki pahcha katewesaopua ahpo nehpuapua wenejiwao. ¹⁷ Pukaepa pu'ka taawechi noochi e'enasoopua Paoro wenejiamе, ikanati pu'ka meereopua, no'o yawichi yasirachi yasipasaapa, i'noranurakania waikao, pu'ka peeresoo. ¹⁸ Nape puuu wenejiamea, aataai kihta te'ta tiame chaachapakapua Paaroo, no'oo te'ta weruma iintorio maaeriachitiao. ¹⁹ Puuu pu'ka wenejiamea, aapoeche ahpo yooreka mochiwache eneriapua. Naatiche wenejikapua Paaroo, aatache Eesusi tewaniame, pu'kao mukukai eenechi ahjakameko tuuwame. ²⁰ Neeea ka'chi ikime e'rapania pu'ka katewemiaio, iinatukekania Paaroo, Eerusareni ahpo i'tojeraopua, wa'a ahpo katewepuwachioopua. ²¹ Nape apoe Paaroo, ki

Eerusareni ahpo katewenurekapua. Ohso kaawe te'ta yawichichi ahpo katewejerekapua puuua, Rooma kahtiamе te'ta yawichichi. Pukaepa i'wa yachatoamekania pehjiо, ahkasi Rooma no'o uhjurachisi, te'ta weruma Aukuhto Seresa yawichichi.

²² Waikao Aaripa yawichia, chaaneriapua Ehtoo:

—Keepusa kaawe eramiinia pu'kao.

—Kaawepua —cheeriapua Ehtoa—. Meere aamo keeputemane wa'a teesoo —cheeriapua.

²³ Pu'ka meereo Aaripaa, napawiniachi eenariapua ahpo uupima, Paoro keepumia. Te'ta weruma teetoka eenakapua ahpo so'sontarowa ahjama, te'ta weruma te'terewaeme wa'api mochikameai, ahjama muikapua tiame weeresi yoorekoo. Yooma tisia nateyame wakiraemekapua. Waikao wa'a napawitiachio Ehtoa, upanurakapua Paaroo. ²⁴ Ehtoa waikao, cheeka napawetekapua napawitiachio:

—Aaripa yawichii, wahjachi tiame taamo ahjama napawikame, wa'a weerame eemea i'ka Paoro aamo tetewachio, Eerusareni e'ename pu'ka wenejiameo, pu'ka iintoria chaachapamia aamo keepumiao. No'oo puuu i'isaeria, no'o merinuriaipua pu'kao, ²⁵ nape neeea, pu'ka wenejiwao ki meriwame asiopao, ki me'yakania. Nape apoe wa'api te'ta yawichichi ahpo katewenurakopao, wa'a tiiahipa wa'a uhuramo o'rania, te'ta Rooma Aukuhto yawichichi. ²⁶ Nape kihta tewakapa neeea pu'kao, itapiti te'ta weruma na'ara iintorio, kihta iinuekane no'o te'ta yawichi chaanemiao, Rooma kahtiamеopua. Pukaepa i'wa u'pakania napawitiachio, yoomahka iinatukepuaichioopua, nape muuu te'takamera Aaripa yawichi. Wa'atiaо itapiti aamo tewikesoopua na'ara iintorio, pu'ka iyotesa uhjuramania waikao, te'ta weruma Rooma yawichichioopua. ²⁷ Ki kaawe tiame maenania, aaata peresoo no'o uhjuraniao, kihta te'ta na'ara iintoria iyotesaopua.

26

Paoroa nayewena Aaripa yawichi ahpo nehpurawa

¹ Wa'a chaanetiapaa Aaripaa Ehto yawichio, chaanekapua Paaroo:

—Muuupechi aamo nehpoo.

Waikao Paoroa, sekae ihchitasaopua wa'a napawikameo, eee cheeka o'inekapua:

² —Muuu te'ta Aaripa yawichiii, tisia nateyame e'ramenia, ehpe aamo tetewachi no'o nehpumiaopua, yooma ihta i'ka i'isaeri nanaaramee no'o wenejiwao. ³ Neeea noochio epeche kaawe e'ramepua, aamo tetewachi no'o nehpumiapao, epeche machiyamekopua i'isaerio, aachin tiamekopua pu'ka nokiwao, ihta taamo peereitaoipua tiame i'isaerio. Pukaepa no'o anachaka keepusaa, tisia kaawe enemiimua.

Paoro ihsika yasitoria, ke'chu Eesusichi paparaio

⁴ Neeea i'isaeri ti'tijoeo, nu'utikai nane'reniamenia, achini teeka yasitoriaopua no'o weewachio, neipaoi no'o weripasoopua Eerusarenio, achini no'o teereriopua. ⁵ Aapoeo nane'rekamekopua no'oo, te'ta pariserokopao, pu'ka pariseroo te'ta Moise nuurari iyorika mochitoao, no'oo pu'kao te'ta iyorika yasitokamekoopua, pu'ka no'o ma'chitanariaa ma'chitamapua.

⁶ Ehpeo i'wa no'o weraniame peereichio, no'o ehkrioriami noonoriwa Riosiwarachi paparapa i'wa weraniamenia, pu'ka Riosiwara iintomo tuuriachi pichikiapa. Puuu Riosi iintomo tuuriaa, weemera ahjari taamo kiapuamepua, ahpo ahjama mochipuame, ki wahjiamesi, nape pahchao

taamo oijenatemeripua mukisoo. ⁷ ¡Naakonakoo, yawichi Aaripa! Ihji no'o wenejiamea, ki Riosi iintomo tuuria puuyeka mochitoamepua, nape yooma taamo oosa mariki aampa ooka tetejimarituriaa, Riosi te'ta iintomo tuuriakamera puuyeka mochitoamepua. Pu'kawichio iyorika mochitoamepua, ehkoriamisi o'inia, senepi taawechi kiisi toaka wa'api teetoka. Nape ihji no'o wenejiamea, kihta wa'a te'tiamepua. ⁸ Waikao eemea no'o wenejiamea:

—¿Achini iikai eemea kiisi pichikiamepua Riosio, eenechi ahjatiamekopua mukukoio? —cheekapu Paoroa, ahpo wenejia ne'nepakao.

Paoroa Eesusichi paparama na'arario tuuna

⁹ 'Nee, Aaripa yawichii, neeeai pukeri simiyachio, kiisi pichikiamekaipua Eesusio Riosichi eenamekoopua. Pukaepa neeea Eesusi Nasarenichi pichikiameo, na'ara yoramia naanariainia pu'kao, yooma ko'inareka. ¹⁰ Wa'a iintokamenia Eerusarenio. Neeea Eerusarenio, muuwaeme Eesusichi paparamo, karichi to'wakamenia, wa'a neeseriosi pa'pamiratuame nuurarichio. I'ka Eesusichi paparama ko'iniameo, wa'achi e'rakamepua neeeai. ¹¹ Kiisi seenepi simikame yomachi napawikarichi oika, utewaeme na'ara yoorakamenia pu'kao, tomichiopua pu'kao, ahpo Eesusichi paparao. Tisia nekamuchiameai neeea pu'kao, wa'a tiipaonia pu'kao, ahkasi seesenu mochiwachiamioi naanaritokamenia pu'kao, kiisi ta'iria mochiteka.

Aachin teeka papararia Paoroa Eesusichi

(Nokitiame 9:1-19; 22:6-16)

¹² 'Pu'ka eratoka simikamenia Raamahkoo, pu'ka i'isaeri tiopachi pa'pamiratuamee uhjuratiaio. ¹³ Nape no'oo pooechi ihtoiopua, amori oowetawe enetoiopua, tewekachitepa o'inia no'o tahjepakame tetewakania, nape epeche utewaeme tajayame ki taachitia, no'o norikamesio, yooma no'o ahjama nokisiamechio. ¹⁴ Wa'a iikapa teemea, yooma wehchi ruhjikapua. Waikao te'pa o'inia, cheechaniapua euro naerachio: "Sauroo, Sauroo, ¿achinikai noochi nasiwanimua? ¿Ki aamo wa'api na'atanimua wa'a ihsikao, oisi ahpo ichera chejiwa temuyamechitia?" ¹⁵ Wa'a chaanetiapa neeea, iinatukekania: "Paamira, ¿aatana muua chiia?" —chaanekania waikao. Waikao no'o chaanekapua: "Eesusi neeea aamo ahjama nasiwao. ¹⁶ Werisisaa. Neeea aamoo, no'o yorakeka yasitomichio aamo machejeniam neeea, aamoo no'o nayewatuamera enemichiopua, yooma i'ka no'o aamo tetewiteriao, yooma ihtaaiopua tiameo, no'o aamo tetewitemiaopua pehjo. ¹⁷ Nee Eesusia, ahkai no'o aamo uhjurachi, aamo ahjama ihsimania, i'isaeri ti'tijoechio, ki i'isaeri ti'tijoechioiopua tiameo, aamo neesetoka. ¹⁸ Yooma i'ka nayewejerania ti'tijoechio, nane'reka mochitomichiopua ahpo, ki kaawe nokaka mochitoamekopua, pu'ka nane'resaapua, Riosi yooreka mochitomichiopua. Ehpeopua pehjiopua, ki ka'karuma nokaka mochitoamepua tukaparichi nokiwame, ki mamachiriamechitia te'terewachi. Nape muu Paoroa, muu ihsimeripua puusira wahjonekaopua, ka'karuma nokiwachio. Wa'a iikame enesaapua waikao, ki Satanasikamera yooreka mochitomieripua, Riosikamera yooreka mochitomieripua waikao, ahjachi paparakao. Noochi paparama enepasooopua Riosia, cheriwemapua pu'ka tatakoriario. Waikao yooma ahpo piipateria tatakorio, ahpo Piipateria Mochitiachi, mochitemapua." Wa'asa no'o chaanekapu Eesusia.

Paoro tewekachi tetewitiame e'wari

19 'Wa'asa iikameka neeea, Aaripa yawichi. Waikao o'inia, pu'ka Eesusi e'waka yasitoame neeea, yooma pu'ka no'o chaaneretia yorasika, tewekachi o'inia no'o nayewetioio. 20 Pukeri simiyachio, Raamahko mochiwachi nayewatukania pahchao, neipao Eerusareni mochiwachi, wa'a ikisa yomatiamie Uurea mochiwachiami. Yooma wa'ami oisaapa, ki i'isaeri ti'tijoechi oisikania, yooma wa'achi chaanekania tiameo, Riosichi e'enanurekapua pu'kao, ahpo cheriwewa itamichioepua tiameo, ahpo tatakoriwa cheriwepuawichioo. Yooma toinurekania pu'kao, ki ka'karuma yooraka mochikao, ohso kaawe ka'karumakamera yoranurekaopua pu'kao. Wa'a te'teresaapua, pichiwa Riosichi paparamechitia ahpo te'terepo tuukania, ti'tijoeepua pu'kao, yooma tetewipuawichioepua pu'kao, ahpo Riosichi ka'karuma eneparioepua. 21 Pukaepa neeea Eerusareni tiopachio, Eesusichi simiyame naewamekapa, chapitiameia merinarekao. 22 Nape ahkasi ehpeoi Riosie no'o neesetotiamekapaopua, wa'apitia simitiameia, Eesusichi simiyame nayewatukaopua, yooma ti'tijoeuwichiochio, te'ta weeweruma tiameuwichioo, ki weeweruma tiameuwichiooioepua. Kiisi se'wika i'toame neeea, pu'ka ehkoriai Riosi na'nayewatura chaachapariaopua, Moisetaru iyoteriaopua tiame, yooma pu'ka chaachapariaopua, ahka ihtoriachioepua pehjo, itapiti te'ta aiwameri ikipo tu'tuitiamepua Riosie Uutiameo, Meesia tewaniameopua. Puuu Meesia, Eesusi puuu, Nasare ohjoekame. 23 Ihji Meesia Riosie Uutiameo, pu'ka ehkoriai chaachaparia ikirepua mukukao. Ihji Eesusiai apoe cheekamepua tiameo, apoekopua tuuka ehkoriai nayewatiameo, eenechi ahjamo tuutiameopua mukukaio, paika taawe simiyachioepua. Ehkoriai chaachapariaipua tiameo, ihji Eesusia itapiti tajayameka teeremikopua, yooma ihta ti'tijoechioepua, yooma aaata tukapachi mochitoamewichioepua, yoomahka tatakoriwa cheriweka newipatepuaichioepua Riosieo, ihta ti'tijoechioepua, i'isaeri ti'tijoechio, ki i'isaeri ti'tijoechioepua tiame.

Paoro Aaripa yawichi Eesusichi paparatendaria

24 Wa'a cheeka ahpo nehpoiopa Paoroo, Ehtoa, sisinaka chaanekapua Paoroo:

—Paoróo, ¿ki rooroikamekosa muuuu? Muuuu, u'matoame aamo penitapao, rooroikamekoimua.

25 Nape Paoroa nehjiakao chaanekapua:

—Ka'í, te'ta yawichi Ehtóo. Kiisi rooroikamekaite neeea. Kihta a'chi tiame neeea. Te'ta pichiwa chiiameia no'o chiiá. 26 Ihji Aaripa yawichiaa, kaawe machiyamepua i'ka itapiti no'o nehpuka chiiá, pukaepa ahjachi e'raka nayewiameia pu'kao. Ki wa'ami ahka noriwi ikikamepu no'o chiiá, pukaepa nane'riamecheko e'ramenia Aaripa yawichio. 27 Aaripa yawichii, ¿pichikiamemua pu'ka ehkoriai Riosi na'nayewatukame chaachaparia? Eje'e, nane'riameia aamoo pichikiamekoo.

28 Waikao Aaripa yawichia cheekapua Paoroo:

—Kiiya no'o Eesusi Riosie Weratiamechi, paparama erapatiamemua.

29 Paoroa chaanekapua waikao:

—Kiiyai ahseparioi, noochitia te'ta Eesusi paparama erajeraninia, nape ki no'ochitia i'ka kaarena e'yaeka; ki aamoche wa'a e'riameia, yooma i'wa napawikame no'o keeupamechioepua tiame.

30 Waikao Aaripa yawichia werisikaopua ahpo uupima Wereniseo, Ehto yawichi tiame, yooma na'pa ya'yawichi ahjama e'enakameopua tiame. 31 Yooma puuu ajasika ma'chi uumpakapua, Paorochi simiyame

ahpo katewemiaopua, aachin teeremiaopua pu'kao. Wa'ao puuua, ahpo chaachapariapua:

—Kihta iintokame ihji tijoea, meripuameoi ki ahsepamepua, karichi yachapuameoi ki ahsepamepua.

³² Waikao Aaripa yawichia chaaneriapua Ehtoo:

—Ihji tijoea toipuame eneriaipua, ki te'ta Seresa yawichichi itakame enesoo, ahpo katewepuameo.

27

Paoro te'ta Rooma weruma mochiwarichi uhjurawa

¹ Waikao wa'a napawitiachio, Ehto yawichia Aaripa yawichia tiame, yooma katewesaapa taamo uhjurapua, Rooma i'totia teemea waikao litaria weeechi. Waikao Paoroa wa'a simpaniachio, Uurio tewaniame kapitai soontarowae neesetotiapua, wahjachi pe'pereso i'toniame ahjama. Ihji Uurio tewaniamea, te'ta rooma yawichi kapitairakapua, piie sientoo soontaro pirenaturu ye'kamekapua, Te'ta Weruma Yawichi Soontarowara tewaniame, puuua teewaeriaipua tiameo, Aukuhto pirenaturu. ² Sesarea o'inia, Aramiti upatia teemea, pawekakera chuchupachi. Wa'a o'iniao pawekakerachi mo'moenaka teemea, amori Aasia weeechi pawesimerichi, puuua simiyaio tetekiwachio chukipasimerichi. Taamo ahjamao simikapua tiameo, Arihtako Tesaronika ohjoeme, Maseronia weeechi. ³ Wa'a ikisaa pu'ka meereo, Siironi tewaniachi chukipakapua pawekakeraa. Wa'ao Uurio kapitaa, kaawe uuka tetewikapua Paoro, reesisekapua wa'ao, Paoro kaawe e'ria ne'nemichioopua, Paoro ku'inariameopua itapitio, reesisetiopia tiame. ⁴ Siironi puuyasaapa teemea, Chipire pawenasipa weeechiamina umatokapua, Chipire nehupasi eekao, tamomina ekayao. ⁵ Wa'a o'inia pa'we simikao, Siirisia waapiami umatotiapua Paajiria tiame, waikao Miira muuwari mochiwachi ajasitiapua, Riisia weeechi.

⁶ Wa'a Miira mochiwachio Uurio kapitaa, wa'a tewekapaopua piiripi pawekakera Arejantia o'inia eenameo, litaria simiyamekopua pu'kao, wa'a mo'moenaputia teemea. Waikao pukachi umatotiapua pawesikao. ⁷ Pukachi pawesikaopua waikao, weeka taawe tehki nokisikaopua muuwénatio, Kiiniro ma'chiachimi e'eniatiapua. Eekao tamomina puuchiopa pehjo, Saramoni ma'chiachimi e'eniatiapua, ki ekayachiami. Wa'a nokisika Keretami e'eniatiapua pawenasipa weeechi, pu'kao noorika ku'risikao. ⁸ Wa'a Kereta tetuyachi muuenati nokisikaopua, Kakupa Pawekakera Chuchupaniachi tewaniachi, ajasitiapua waikao, waapi Raasea tewaniachikapua wa'ao.

⁹ Wa'a nokisinioopua tisia tehki nokisikaopua eekao, ki ku'itapi wekatetiamekapapua, tuurawiai amori asiyachikopa wa'asio, tisia maapori teeremerikapa pa'wesimitiao. Waikao Paoroa, kaaweruma tuuyaihua pawekakera i'toameopua:

¹⁰ —Pa'pamiratuame, maapori teetomeri tetewamenia, i'ka taamo simpaoo. Maapori tiame tamochio, ki ahjapuameoi te'tiamepua, yooma taamo i'toaa pawekakerachio, wewekatepuamekopua tiame. Pukaepa i'wa itipitia kaawe eneriaipua pehjo, ahkasi tuurawi u'matoachisiopua.

¹¹ Nape soontaro kapitaa, pawekakera i'toamekamera e'wekapua, ki Paoro chii. ¹² Ohso kaawe umatotopu erapakapua wa'ao, ki kakupakopua wa'a itipiuameo pawekakera chuchupachio, ki kaawe teeremioopa te'ta tuuroi wa'a itipiniamewichio, umatotiapua wa'ao. Ihji kapitaa, Weenise ajasimo o'rakapua ohso kaawe, wa'a pawekakera chuchupachio

epeche kakupakopua wa'ao tuurawi u'matoachisi itipiniaio, epeche kaawe nehpuwawichikopua wa'ao, ahkaoi eenakoi weruma eekao. Wa'a Weenise pawekakera chuchupachio, Kereta weeechi pa'we naasipakapua.

Weruma yu'ki pa'wechi

¹³ Waikao ke'chu puuyaniaio, tekiyana o'inia eejekoopua teesa, ikanati uumatiapua waikao Kereta chokichiami nokisika. ¹⁴ Nape wa'a nokisinoio, senawato cherayachi kawiyanakia ki nu'uti eejekao, ki muuenati taamo takiputokekapua pawekakerao. ¹⁵ Waikao teemea ka'chi iika ye'katoame tiipa pawekakerao, taamo toaka teemea taamo takiputomi-chiopua eekao. ¹⁶ Waikao teemea, Kaura tewaniachi pawenasipa, pukaminami uumatoka teemea, wa'a pukaminamio ki te'ta ekayachikopua. Wa'ami nokisiaio, newikakera panitoniamio, tehki nokaka mooenaputiapua, tisia ekayopa. ¹⁷ Mooenapusaapa pu'kao, weruma pawekakerao, wiitarie wipirinaka puritiapua ki kahsimichioopua. Waikaoopua ekajitora wisasorio, yooma tekiputiapua tiameo, setechi chaipuameo pawekakerao, siintoka uwatiame panisutotiaapua eekao. ¹⁸ Pu'ka meere ma'chirepasoopua eekaa, epeche ki muuwenati taamo wewekopa pawekakerao, pa'weoi ki muuwenati noonotekopa pe'kokao, pawekakera mookecheraa, o'inetiapua waikao ihpapasikao. ¹⁹ Paika taawechi wa'a teetoniopua eekae i'towaeo, waikaoopua, aapoe ahpo ahjae tekipana ihpapakapua waikao, yooma pawekakerachi ahjae tekipananiameopua tiameo. ²⁰ Wa'a neerochi nokisikao, muuwaeme taawe ki tetewitia taaa, so'poriai. Epeche tahpitika iintokopa eekao yu'kiopua tiameo tamochi motakao, ki taamo ahjamio erakoai teemeapa.

²¹ Tehpe wa'a te'tetonioopua tisia chorowakao, Paoroa taamo naasipa weripaka chaachakapua, yooma taamo inamuachio:

—Pa'pamira, no'okamera e'weme teeriai eemea ke'chu puuyanioi Kereta weeechio. Ki puuyasaa teeme wa'ao, ki wa'a ikimiai teemea, i'ka tisia maapori ikiwao, itapiti wewekateniameopua tiameo. ²² Nape tisia maapori tiame teetioopua tamochio, ka'te yuuwesimitia. I'ka pawekakerao yooma pihtukooipua, ki wahjipamerikaite teemea, aaataai. ²³ Pa'a tukao, Riosi ku'iwari no'o chokichi weripakao, no'o chaanekapua: "Ka'te mahjamua Paoroo, i'ka aamo maapori ikiyao, asimeriche muuuu, te'ta Seresa yawichichioopua. Wahjachi aamo ahjama nokisiamiai, aamo i'wa ihtopua ahjamao, newipameripua tiameo." ²⁵ Wa'a tiachipa eemea ehpeo, oisa erakomitiapua, neea tisia ahjachi e'ramenia no'o Riosichio, wa'ache iintoka itipimerikopua. ²⁶ Naatichepa wekamerapua, ihji pawekakera wahka weeechi pawenasipa chaika.

²⁷ Kereta puuyatiachi o'iniaio, oosa mariki aampa naao taawe nokisinoio ahkaoi i'toniai eekao, Aatiatiko pa'wechiami nokisia teemea. Naasipa tukaomi ahkaopua, pawekakerachi tekipanamea, waapi tetewiriapua itapiti we'eka tiame. ²⁸ Waikao ihtetakapua neeroi weeruo. Wa'ao neeroia, piire weerewa oosa mariki aampa puhsani neneku matokasi, enekapua. Epeche waanami ihtetatiapua eenechio, piire weerewa aampa oowisani nenekumi matokasi, eneriapua wa'ao. ²⁹ Wa'a kehki ihtekakapa wa'ao, majawekapua waikao pu'ka pawekakerao, temosochiami ahka motochipuameo. Waikao, naao ihkonchura pawechaira ihpapatiapua waikao pukaminatipoo, neerotere chaimichioopua pu'kao. Waikao wa'a noonoisapua, Riosichi itakapua ku'we ma'chirepario. ³⁰ Nape pu'ka

pawekakera chaiputioiopua wa'asi, pawekakerachi ku'kuyamea, newikakerachi ujumamo o'rariaipua pehjo. Puuuu, pawekakera tawemina ihpapamerichitia pawechairao, newikakerakamera na'sochariaipua ah-jachi puuyanariapua weechio. ³¹ Waikao Paoroa, wa'a noonoimeri erapakaopua, yooma inamuachio, chaanekapua kapitaio:

—Ki aamo wa'inesoo i'ka ti'tijoe ujumanariao, eemeai ki newipamapua waikao.

³² Waikao soontarao kapitaie nuuretiapao, tehpunekapua newikakera o'yarao, neerochi uumpamichioapua pa'wechio.

³³ Amori ma'chirepoiopua, Paoroa yoomahka ko'konurekapua pu'kao. Pu'kao chaanekapua:

—Oosa oowisani taawe i'tonapa teemea, ihtana taamo ikipuame pu-uyetokapua, kiisi koaka. ³⁴ Aamo utewa chaaninia ko'komichioo, utewaremichioapua aamoo aamo newipawichioo, i'waopua, aataai ki wekamerikopua, piiripi kuuparaai.

³⁵ Wa'a cheesaopua Paoroa, piiripi paani uusao, cheriwema kiasaopua Riosio, chi'wanasa ko'kakapua. ³⁶ Waikao yooma oisa erapakao, ko'kosikapua waikao tiame. ³⁷ Wa'a nokisiame pawekakerachio, ooka siento paika weerewa oosa mariki aampa puhsanika teemea. ³⁸ Neipa ahpo aiwachisi ko'kosaapa, neerochi ihpapatiapu tiiriko i'toniamea, ki te'ta peteremichioapua pawekakerao.

Pawekakera piwitewitiame

³⁹ Ma'chirepasooa pawekakerachi ku'kuyamea, ki machikapua pu'ka weeo. Nape sihkoraka tiachikopa wa'ao, wa'ami naasipao ki temosochika tiioa wa'ao, wa'asi i'toka chuchapamo orapakapua pawekakerao, wa'asi asitepo teeresoopua. ⁴⁰ Waikao pu'ka pawekakera nerochairao, wa'api tehpuensa toitiapua. Waikao, pawekakera ka'ketora tetekiputiapua ahjae suwenapuawichioapua wa'a sihkochio. Waikao tiameo, eenechi na'sonetiapu pawekakera ekajitoraai, oowepote panisuka sa'ranatiapua. Waikao eekaa wa'a ikitiopao, muuenati ku'ika takijipaka, suwenapakapua wa'a sihkochio. ⁴¹ Nape wa'ate ihtoaiopua taweminao, seete roomosachi chaikapua neeroteereo, wa'asio ki noonokapua. Wa'a iikopa pu'ka pawekakerao, pa'we pe'koniraa ki muuenati wepakao, yooma kabsichapua pukaminarao. ⁴² Waikao soontaro kapitairaaa, wa'a ikiyopa pawekakerao, ki ka'keka ujumamichioapua pe'peresoo, ko'imo o'raipua pu'kao. ⁴³ Nape pawekakera kapitaia Paoro newipatenaria-paopua, ki reesisekapua ko'imichio. Wa'a ikisaapa nuurakapua, yooma pepeniamera ka'kekao, pahcha puuyamichioapua weechio. ⁴⁴ Wahjachi ki pepeniameropa ka'kekao, taparasichi chuchutoka puuyanuretiapua ka'kekao, pawekakera chi'wapame uusaopua. Wa'a nokaka puuyatiapua pawekakerachio, ka'karuma e'enatiapua weechio, wakiyachio.

28

Paoroa Marata weechi pawenasipa

¹ Wa'a weechi newipatiachio, Marata tewaniachiko tuuyetia teemea.

² Wa'a weechio ti'tjoeria, kaawe uuka taamo tetewikapua, kaawe yooraka. Wa'a e'enatioio, tisia tuuroa wa'ao yukuyopao, yooma muuwaemewichio na'yeketia teemea, muuwaeme wekanami, taamo tatapamichioopua.

³ Paoroa, na'ichi toamia paikapi kuuu kairiaipua; nape pu'ka kuuu na'ichi toanioiopua, kuuuchi machenaka sayawea tataeo, Paoro sekachi ni'yepaka

ki'kikapua. ⁴ Waikao wa'a ti'tijoeria, sekachi chuchapakame tetewapa sayaweo, chaachapakapua ahpo:

—Ihji tijoea tijoe ko'yamekoipu seenekachi. Newikameaipua pa'wechio, Riosia ki ta'iria yahchamepua kokosakao, ahpo tisia tatakoriamekokoioipua.

⁵ Nape Paoroa na'ichi sasaweakaopua sayaweo, na'ichi ipakapua. Paoroa ka'chi iikapua sayawe ki'kitiaio. ⁶ Puuu Paoro ki'kitiame tetewikamea, mukimeri puuyeka mochikaipua, tisia ahpo a'popakaopua. Nape tehpe puuyenoi ka'chi iikopa pu'kao, sewina erapakapua waikao, “aaata riosikoipu naaju”, chaachapaka.

⁷ Wa'a waapi i'ka Paoro ikiriachio, wa'a maniriaipua ookapi waasa, wa'a te'ta weruma tiamee tijoe wasawara, Puurio tewaniame. Puuu, epeche weruma tiame eneriaipua wa'ao, wa'a Marata weechiopua pawenasipao. Puuu tisia kaawe yooraka taamo tetewikapua, paika taawe simiyame taamo ku'ipaka. ⁸ Puuu Puurio noonoraa, erawitari kokore-riaipua pu'ka taawechemio, che'eka. Paoroa wa'a tiame inamukapa Puurio noonorao, wa'a siimpatiapua waikao pu'ka ne'nemiao. Paoroa wa'a ajasitioopua, pu'kao aampa seekarepakaopua, Riosichi itanekaopua pu'ka yachapario, yachapatekapua pu'kao. ⁹ Waikao yoomachi wa'a weechi ohjoemea, i'ka yachapateriame inamukapao, wahjachi kokori-ameapua tiamea, wa'achi e'enariapua tiame, Paoro i'yasikaopua ahpo yachapatepuaichio. ¹⁰ Waikao taamo mochikoio, wa'api mochikamea taamo kaawe e'rekao, taamo pochiewekapua ahpo kaawe yoorarie, yooma taamo wa'a mochika nakisiaopua. Wa'asi taamo u'matomiachioipua neipamio, taamo ku'ika mo'moenapukapua tiameo, yooma itapiti taamo nakimiaopua pawesiniachio.

Paoroa Rooma muuwarichi asina

¹¹ Uumatopuachi asisooopua, paika meechea i'tonioikapua wa'a Marata weechi pawenasipao, uumatoka teemea waikao, piirechi pawekakera- chioipua. Puuu pawekakeraa, wa'achi puuyekame eneriaipua tiameo, tu-rawi u'matooiopua pehji. Puuu pawekakeraa, Arejantia eenakamekapua tiiriko i'toame. Pu'ka pawekakera mootaminiao, ooka wa'achi te'tiame ajawetiamekapua, ri'riosi netetiame. Puuu ooka ri'riosi netetiamea, ahpo poponiemeko tuuyetia teemea, piiripi puuu Kahtori tewaniame, piirea Poorusi tewaniamekapua. ¹² Wa'a puuyasaa, Sirakusi ajasitiapua waikao, pawekakera chuchupachi. Wa'a mochitiapua waikao paika taawe. ¹³ Sirakusi puuyasaapua, Reejio tewaniachi e'entiatipua suwe- sika teetoka. Pu'ka meereo, tekiyana ejesoopua, Reejio puuyasaapua, eekae panisutotiaapua teemea pawekakerao, piie taawechei ajasitiapua ahkasi Pooteori tewaniachi, pawekakera chuchupachio. ¹⁴ Wa'a tewaka teemea ookapi Eesusichi paparame. Puuu waikao, ahpo ta'pechi taamo paajutekapua, wa'a taamo checherepamichioopua oowisani taawe. Neipa Pooteori o'iniao, wehchi pootesimika teemea, ahkasi te'ta weruma Rooma muuwarichioopua. ¹⁵ Wa'a Rooma mochikame Riosichi poponiwaa, waapi taamo nokisiane nane'rekapaopua, waapi Aapio pootechiami itapiti noonoiupame naewaniachi karichio, wa'a taamo natepakapua ookapia, Rooma o'inia taamo taamo natepameria; wahjachi Rooma neipa pu- uyakame taamo natepameria, pu'ka wa'api Aapio pootechiamio, Paikaná Nawajira tewaniachi waapi taamo natepakapua. Paoroa wa'a ahpo natepatiam tetewapao, oisa erapakapua. Waikao Paoroa kaawe e'rakao, cheriwema ki'yakapua taamo Noono Riosio. ¹⁶ Wa'a uumatosaa, ahkasi Rooma ajasitiapua waikao, te'ta muuwarichi. Wa'ao Paoroa, te'ta weruma

Rooma muuwarichi ajasisaopua, piineri ohjoremichio reesisetia Paoroa, piiripi soontaro neesetoeka.

Paoroa i'isaeri ti'tijoe pa'pamiratuame nayewena Rooma muuwarichi

¹⁷ Paoroa paika taawe wa'a kahtiaio, i'isaeri pa'pamiratuame paaenurekapua, ahpo kahtiachi napawimichio. I'kao ahpo kahtiachi napawisoo, eee cheeka chaanekapua pu'kao:

—Poponiwa, i'wa aamo paaenurekania, itapiti Eerusareni no'o ikiria naewanariapa, pu'kawichio i'wa upatiapa peeresoo. Neeea, i'ka nane'rejeraninia, neeea ahkai no'o oiriachiamio, kihta ki kaawe ihsikamenia i'isaeri ti'tijoechio, ihtaio taamo ehkoriaami o'inia nokaka mochtionameoi. Nape Eerusareni i'isaeri pa'pamiratuamea, rooma ya'yawichichi no'o nehjakapua wenejikao. ¹⁸ Puuu ya'yawichi rooma yawichituachi ihchiamea, utewaeme no'o iinatukekaio, kihta tewakapa noochio, mukiwame asiyame wenejiwao, no'oopua waikao, no'o toinariaipua. ¹⁹ Nape puuu no'o wenejiamie i'isaeri pa'pamiratuamea, ki nahkekapua pu'kao no'o toimichio, ohsotia no'o merinurekapua. Pukaepa i'wa te'ta yawichichi itakania no'o upapuaichio, no'o katewepuawichio, kihta iinuekainia no'o iintoria wenejipuawichio. Nape wa'a chaachapatiainia merinarekao, kihta nekamuchiamenia pu'kao, aataoi no'o tetejimari i'isaeripua.

²⁰ Pu'kawichio i'wa aamo paaekamenia, aamo tuuyenariapa aatia tiachipa i'wa no'o kahtiaopua kaarenaekao. I'wa eee teeka no'o kahtiaa, naati tiachiwichopua: Riosi taamo uhjuremo tuuria taamo puuyeka mochtioawichio, aata taamo tatakori cho'weka newipatemeriwichio, Riosie Apoe uhjurepo tuutiameopua. I'wa kahtiamenia kaarenaekapua o'yetiame tiame, pu'ka aata taamo newipatemi enariame nayewatuka oiamekapa.

²¹ Aapoe chaachapakapua waikao:

—Teemea, Rooma mochikame i'isaeri pa'pamiratuamea, kihta wenejiwa i'tochetiame u'yepianieme teemea pehio, aataeoi Eerusareni mochikame te'ta pa'pamiratuameo. I'wa enapameai, aataai ki aamo wenejiamepua, itapiti ki kaawe aamo iintorio tuukao. ²² Nape kaawe taamo naewejerani teemea, pu'ka weemera Eesusichi simiyame paparaniamopua, muuwaeme ti'tijerio ki kaawerumako tuuya.

²³ Waikaopu i'isaeri pa'pamiratuame napawikamea, piie taawe yahchakapua eenechi napawipuachio. Pu'ka napawipuachi asisoo, muuwaeme napawikapua wa'ao, Paoro checherepachio. Paoro napawikopao, piari o'inia ahkasi ariwachisi naewekapua pu'kao, weemera simiyamechiopua Riosi poeochiopua, Riosi ye'karichi tiameopua. Pu'kao aapoe machiyamekopua Moisetaru Iyoteriopua, wahjachi Ehkoriaami Riosi na'nayewatura Iyoteriapua tiameo, pu'ka Iyoteri chiiie Paoroa, oowe eratemo o'arakapua pu'kao, pu'ka aapoe chaachapaopua aata enamerikoo, Eesusiko tuukaopua pu'kao. Puuukopua tiameo, taamo kokosapuame newipatemia, ki kaawe taamo nokariawichioopua.

²⁴ Waikao ookapi puuu, —iNaakona! ¿Puuukaitepua? — chaachapakapua—. iPuuukaitepua wa'a teesoo Eesusi enamio tuutiamea?

Nape wahjachia wa'a tiame inamukaio, ki wa'achi erapakapua. ²⁵ Ki yooma wa'achi erakopa Paoroa, chaanekapua pu'kao, ke'chu no'rapoio:

—Pichiwa machenakame Riosi cheeriaa, Ehkoriaami Isaia Iyoterichio, ahpo chiiia taamo noonori chaanemichio uhjurarioopua. Riosia Isaiaio chaaneriaipua ahpo Riosiarieo, eee tiame:

²⁶ Wa'a siimitia pu'ka mochiwachi, pu'kao chaanemia:

Eemea keepuaio, ki nakiyamepua.

Eemea, ma'chiamie pichiwa tetewameaipua, ki wa'a eranariamepua.

²⁷ Ihji ti'tijoeria wa'a te'tiamepua, peewame iikaemekapa;
ihji ti'tijoeri nahkaraa, peewamepua pichiwari ahpo inamumiao,
te'ta pichiwariwichioo, kupiyamepua puusiraa;
ki pahteka tetewinariamepua, ahpo puusieo,
ki pahteka inamunariamepua, nahkaeo,
ki pahtenariamepua ahpo iikachio.
Wa'a te'tiapaopua, ki noochi e'enanariamepua ahpo sautepuawichiopua
tatakorió.

²⁸ Neeea aamo tuuyenarenia, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, seesenu
ti'tijoeri tuuyepuamekopua tiameo, ki i'isaeri ti'tijoerichi. Puuuape no'o
keepumapua, i'ka Eesusichi simiyame ka'karuma tuuyewariopua, puuua
wa'a ikisaapua Eesusichi paparamapua.

²⁹ I'ka cheesaapa Paoroa, wa'asi kajukapua pu'ka napawitiameo.
Waikao puuua wa'a napawikamea no'rapaio, Paoro nayewaria Eesusichi
simiyame, ahpo chaachapasiriapua, pooechio.

³⁰ Paoroa pu'ka napawitiachi u'matosoopua pehjió, ooka paamupari
yasakapua wa'ao pehji, Rooma weruma muuwari mochiwachiopua. Wa'a
yasakaopua, yooma ahpo kahtiachi enapameo, kaawe e'raka asipukapua
pu'kao. ³¹ Yooma pu'ka ahpo kaawe e'raka asipuao, ta'iria masitekapua
pu'kao, Riosi ye'kariwachi simiyameopua naawesari, Eesusi Riosie Wer-
atiamechiopua, apoe taamo Paamirachi simiyameopua tiame. Aaataai
ti'tijoeai, kihta a'chi chaachapakapua ihtaó itapitio.

I'ka no'o iyotiao, wa'asi kajunania, Eesusi ajawaria nokariao. Cheri-
wema wa'asi.

Paoro Iyojura Rooma Mochikamewichio

Teepotari

¹ Kúira Rooma muuwarichi mochikame. Ka'karuma mochikame enesaa eemea, kaawe enemiipua, yooma eeme Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiame. Teemea i'wao, ka'karuma mochikamepua. Nee Paoroa, Eesusi Riosie Weratiamechi tekipanamea i'wa yasakaoinia i'ka aamowichio iyotemo erapakania, itapiti Riosichi simiyame naawesari. Nee Paoroa Riosie Weratiamee poanataka uutiamenia, i'ka Riosichi simiyame yomatiami weechi nayewatumichio, i'ka ka'karuma tuuyewari Riosi kokosarichi newipapuame.

² Ihji Riosi tuuyewaria, ehkoriaami Riosi na'nayewatura chaachapariapua, Ehkoriaami Iyoterichio, Riosi taamo newipamio tuuriapua. ³ Puuu Riosi ka'karuma tuuyewaria, Eesusi Riosie Weratiame nayewamepua Ehkoriaami Iyoterichio. Ihji Eesusia tijeochitia, Raawitaru tetejimarisiwachi naawakamepua. ⁴ Nape ihji Eesusi tiariraa, ahpo Noono Riosi tiarira naawakamepua, wa'a tiame ahpo ma'chitarepua ahpo Noono tiari Riosiwari mukukai oijenatetiapa, wa'a ikisao, ahpo Noono Taanachitia, ahpo Noono tiariwachi eenechi mooenakapa. ⁵ Puuu Eesusi oijenatetiamee ajawatiame teemea, ahpo wa'api nayewatumichio, yomachi weechiopua ahkai mochikameo, apochi e'enaka paparamichio. ⁶ Eemea Rooma mochikamea, muuwaeme wa'aopua uukame puuupa, taamo Noono te'pa kahtiamie ka'karuma tuuyewario, Riosie paajutetia, ahpo Taanachi paparaka mochtomichio, pu'ka Taanao apoe weerariamechio.

⁷ Pukaepa Riosia yooma ahpo kaaweruma tuuyewari ukameopua, ahpo mochiwari iintaparepua tisia ahpo nakiya. Apoe Riosionia, apoe Paamira Riosie Weratiameopua tiameo, aamo tisia kaaweruma cherirewa kijaerania, aamo iikachio, ta'iria aamo mochtomichio kihta a'chitiame eina erakoka.

Rooma weechi siminare Paoro

⁸ Neeea cheriwema ki'yamenia Riosio, ahpo ijinuwa mochiwari iintapariopa, ahpo Taana Eesusichi tisia ahjachi paparariopa, yomatiamie weechiopua tiameo, tisia Eesusichi paparaniamie inamuapa tiame. ⁹ Neeea ki teesa tiame weemupakamenia, i'ka Riosi Taanarachi simiyame nayewatukao. Apoe Riosia no'o tetewamepua inisiao, ki no'o naanatakepopua senepi taawechi aamowichio itakao, Riosichi kaawe te'teretowaopua. ¹⁰ Riosio itaniamenia tiameo, a'chitia teekaoi no'o aamo tetewitemichio, aamo mochikachi eenakao, taamo Noono tewekachi kahtiamie wa'a eraso. ¹¹ Ki ahjame e'ranine wa'asi aamo tetewinaria, pu'ka aamo Eesusi Riosie Weratiamechi papara, epeche utewaeme ahjachi peewariopua wa'asi. ¹² Wa'achitia eemeai aamo mochikachi no'o enasoo, napatika ahpo wa'achitia oisa erapatema teemea, wa'achitia Eesusichi paparamekapa.

¹³ No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiame, aamo nane'rejerania no'oo, ki ehpesi o'inia aamo ne'nemia siisiminerioopua, nape ahkasi ehpesio ka'chi iika siime teeteriamenia. No'o wa'a Rooma muuwari siinarewaa,

Riosiwichio echimia siminariamenia wa'ao, epeche i'ipari teerepuawichio Riosiwichioo, epeche Eesusichi paparame, wahjachi weechiami no'o iintoriachitia. ¹⁴ Wikirieka e'ramenia noochio, ki yomachi naewamekapa pehjo, Riosi kaaweruma tuuyewariopua yooma ihta ti'tijeroipua, weeweruma tiameoi ki weeweruma tiameoi, te'ta pepenipakameoi, ki te'ta pepenipakameoi. ¹⁵ Wa'a e'rapa neea, tisia siminariame neea, wa'a Rooma aamo mochikachio, nooe aamo naewatunariapa Riosi aamowichio ka'karuma tuuyewariopua.

Kaaweruma Riosi tuuyewari utewarira

¹⁶ Neea kiisi suuwe e'ramenia i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatukao, Riosia i'ka ahpo tuuyewarioe yooma ahpo Taanachi paparakameo, ahpo kokosapuameo, newipatiamekopua, Riosio apoe wa'api iinuekapaopua, aaataoi tatakoriira cheriwepuaopua. ¹⁷ Riosia, ikachi kaaweruma tuuyewarichi taamo ne'netiamepua, achini teeka taamo ka'karuma te'teremiaopua apochio, ahpo Taanachiche paparasache. Ihji Ehkoriai Iyoteria wa'achi chiiamepua eee cheekao: "Taamo te'pa kahtiame Noonoo, yooma aaata ahpo Taana iintoriachiche paparakameo, te'ta ki wahjiame ahjarikamera kiamerapua."

Tisia tatakoriamewichioo, Riosie kokosapuame

¹⁸ Nape yooma aaata ki'tio erakoamea Riosichi paparaniameo, apoche ki ka'karuma yoranariamea, ki nu'uti kokosari enameriitepua pukachio, te'pa tewekachi kahtiameepua taamo Noonoo. Puuu ki ka'karumache yooraka mochitonariamea, ki Riosi pichiwarichi simiyame inataka mochi-toamepua. ¹⁹ Nape taamo Noonoo tewekachi kahtiamea, apoe yahchakame ti'tijoe inatarichioopua ooweru tiame, te'ta apochi tiame nane'retewao, te'ta pichiwarei apochi tiameopua, ahpo te'ta pichiwa yasitoamekoopua. ²⁰ Taamo te'pa kahtiame Noonoo tiameo, pukeri naayachisi o'inia, aaataeoi ki tetewiniameaipua pusieo, apoe iintokamepua yooma ihtaio enepateki, pukae chiiamepua ahpo, aaata kahtiamekoopua. Pukaepa aaataai teemea, nane'riametepua ki ehpesi yasitoame, tisiwa ki teesa tiame utewarieka. Wa'a tiachipao, aaataai kihta chaachapamete Riosio, ki'tio tuukao. ²¹ Nape aaataa, nane'riamekaipua taamo Noonoo kahtiamekoo, ki nu'uti iintokamekoipua ahpowichioo, kiisi iyorika tetewikamepua taamo Noonoo Riosio, kiisioi ihta cheriwema ki'yamepua pu'kao, te'ta kaawe iintokameoipua ahpowichioo. Ohsotia puua, ahpo inatari tukaparichi itipikamepua, oowera ihtaio itapitichi Riosiepaka, wa'a erakoapaopua. ²² Yooma wa'a tiame erakoamea, tisia te'ta ahpo machiwarei maayameai, ohsotia puua, te'ta ki ijinatamera puua. ²³ Pukaepa wa'a te'tiamekapa puua, ihtaio riositaka ahjachi papare puua, ki itapiti ahjamechi, tijoeka te'tiame netetiamechi, ihtaio animarika tiame neteka, tuchikika tiamechioipua netesa, wa'a ikisaopua tiameo, yooma ihta wehchi rusuwaka ohjoameka tiame, apoe wa'api ahpo neteriamechi ahpo Riosiwachita paparaweka.

²⁴ Pukaepa Riosia wa'atia toarepua pu'kao, ahpo ki ka'karuma yooraka mochitoamechi, ahpo suwepori nokiwamechi tiame, ahpo weerewa kihta nateyamechitia tetewamechi. ²⁵ Riosia toarepua tiame pu'kao, pu'kao toaka tetewariopa ahpo pichiwarei chiiio, wisturikamera pichikeriopa, Riosio ki'tiameko tuuwamekamera pichikeriopa, naatikamera iyoririopua, yooma ihta itapiti Riosie enepatetiameka tiamerachi paparakamekopua, ki Riosikamera apoe yooma ihta enepatekamechio.

²⁶ Pukaepa Riosia toarepua pu'kao tiameo, ahpo ki ka'karuma nokiwarichi weemupariopa, ahpo tisia suweperi nokiwamechi ruhjikamekopa, ahkasi ooweruai ahpo ahjama kuunachitia nokayamekopa. ²⁷ Wa'achi noonoikame ti'tijoeai, toaka ahpo ujupio ahjama nokiwaio, ahpochitia ti'tijoe ahjama uupichitia nokinariapaopua, aapoe wa'api ahpo ikotupakamekopapua. Aapoe wa'api suweperi nokakaopua, ahpo wa'api kokosarichi te'terepatemepua. Yooma puuua wa'ka tiame tisia suweperi nokayapao, aapoe wa'api, Riosie tisia kokosapuame enepakamepua.

²⁸ Pukaepa Riosia ki ahpo nakika tetewinariopao, wa'atia toarepua pu'ka ahpo wewekakame nokiwachio, ahpo kajuka nokimichiopua, ahpo ki ijinata nokinariachio. ²⁹ Pochipakame puuupa yooma ihta itapiti na'arario, ihtaio ikotuwachio, te'ta na'arari wewekamepua wa'asi, yokipakame puuupa pukachio. Mu'ipakame puuupa, piirechi ikotuwa uukamepua: aaata inuekachitia yasitoo ikotuwa, aaata merinarewa, nasivanarewa, wihkuenarewa ikotuwa, aaata ki kaaweruma nayewaniame ikotuwa. ³⁰ Ki kaawe chaachapamepua aaataoi; Riosioio, nekumeka mochikamepua; ahpoche machiyo erakoamepua; aapoeopua, ahpo oijeramepua; we'wemera ki ka'karuma na'arariche mehtachamepua; ki ahpo yayawa yooreniamechitia; ki inatamechitia inatamepua; ³¹ ki saayamepua ahpo inatarichio, aachintiamerakoopua ka'karumao, ki ka'karumaoopua; ki ahjachi erapoa te'teriamepua; ki nakiyamepua aaataoi; ki tesiwa e'riameoipua aaataoi; ki eenechi kaawe erapamepua aaata ahjamao. ³² Ma'chiamete tewaipua ki kaawe ahpo nokayao, ahpoo ki teesa kokosapuamekopua Riosieo, wa'api nokisirepua ki kaaweruma nokakao, puuua ahpo ki kaawe nokayakamera pu'sereka tetewarepua.

2

Riosia pichiwarichitia teeka taamo kokosa chaaniame puuua

¹ Pukaepa aaataai eemea wahjachi na'ara nokaya ma'majoamea, ki newimeripua Riosi kokosarichio, aamoe wa'api aamo ma'majoeka nokayamekopaopua, eeme wa'api na'ara nokayamekapaopua. ² Nape Riosia, ki wihtuka taamo ma'majoamepua, pichiwa ki kaawe taamo noonowiriopa, taamo ma'majoamepua. ³ Ehsoo aamoo, aaata na'ara ihsio tuusoo, wa'achi ihsiai muuuai, ¿ki aamo kokosamio maayamemua Riosio? ⁴ ¿Kikosa pahtiamete eemea Riosio, aamo ki nahsinepaka anachaka tetewamekopua pu'ka aamo puuyetokaopua, apochi kaaweruma enepamichioo aamo ki ka'karuma toaka? ⁵ Nape eemea peewamekapa iikachio, ki aamo tuunare eemea Riosio, aamo ki ka'karuma nokayao. Wa'a te'tiapa eemea, epeche epechechuurapame eemea amochio, Riosie aamo kokosapuameopua, te'ta Riosi nekamiachiopua, ti'tijoei katewekaopua, kiisi kaawe nokariao. ⁶ Waika kateweri taawechio, Riosia yomatiamete ti'tijoe ooweru tiameo, yooma pipiripi a'chi tiame ahpo noonowiria yorapumeopua, Riosieo. ⁷ Yooma ki nahsinapakamea ka'karuma yoorakao, ki nahsinepaka puuyekamea, Riosie kiapuamepua reesiserio, ahpo tisia peeniatiachi ohjoremichiopua, ki wahjiamesi. ⁸ Nape yooma aaata ahpochewichio i'yakameo ahpo ki ka'karuma nokiwa, Riosia ahpo ki'tiameko maekameopua pu'kao, ki nu'uti nekarewa teeremeripua pukachio, nape taahpitika tiame. ⁹ Yomatiamete ti'tijoeia ooweruria tiame, ki ka'karuma yooraka mochitoamea, waika taawechio ki nu'uti aiwari saameripua, ki nu'uti yuwesiri tiame. Ihji te'ta aiwaria, i'isaeri ti'tijoeirikameraa

te'ta, ahkasi ki i'isaeri ti'tijoerichioi. ¹⁰ Sewina tiachiopua, ka'karuma yooraka mochikameopua, Riosia kiamapua pu'kao, te'ta peeniatiamera mochira, te'ta nateyame teteiwamera mochira, te'ta ta'iria mochira iika-chiopua tiameo. Ihi ka'karuma enepakame kiapuamea, isaeri ti'tijoerichi o'inepuamepua, ahkasi ki i'isaeri ti'tijoerichisi tiamé. ¹¹ Wa'a iintomeri Riosia, aataoi ki epeche weruma tiame, tetewamekapa Riosia.

¹² Yooma ki ka'karuma yoorakamea, ki Riosi nuurari machikaio, Riosi nuurari chiiae kokosapuamepua. Yooma Riosi nuurari machikamekai tatakorikamea, pu'ka wa'api Riosi nuurari chiiae, kokosapuamepua tiame. ¹³ Riosi nuurari machiniamchea, kihta nateyamepua, ki yooreka yasitoniame enesaa. Riosia kaawe tetewamepua aatao, ahpo nuurariche e'weka mochitoame. ¹⁴ Nape aata ki machiyai Riosi nuurario, nape kaawe iintokamea pu'ka nuurari chiiachitia, ahpo iikachi teetoapa Riosi nuurario, wa'a teetokamepua. ¹⁵ Puu tiije ooweru tiame wa'a iintokamea, taamoe wa'api nane'reme tiameko ma'chitamepua, ihtanakoopua te'ta kaawerumao, ihtanakoopua ki kaawerumaoi. ¹⁶ Pukaepa iikachi i'toniame nahkipu Riosi nuurari e'wewaa, yooma aatao Eesusi Riosie Weratiame katewiachio, yooma aata iikachi ne'neka ma'chitapuakopua. Neeea, wa'a tiame tuuyetamepua.

I'isaeri ti'tjoeri, Moise nuurarirachi ahjachi erakoa

¹⁷ Aata eeme i'isaeri ti'tjoeria, Riosio aamo pahcha ki'yariopa ahpo nuurario, aamochewichio weruma erakoamepua. ¹⁸ Eemea amochi iinuekapa Riosi nuurario, tisia aamo pepeniame maayamepua Riosi nuurari chiiao, nane'riapa eemea, aachin teeka ohjoremiaopua pu'ka nuurarioyapa yooreka, yooma ma'chiamé tetewika ka'karuma nokipuameopua, ki ka'karuma nokiwameoipua. ¹⁹ Wa'a te'tiamekapa eemea, kaawe masitemerika erakoamepua aata tukapachi mochitoameopua, aata ki ma'chiriamechitia ki tetewaka mochitoameopua Riosio, ki machiyapa pu'kao. ²⁰ Eemea Riosi nuurari iinuekapao, machiyamekapa Riosi pichiwa chiiao, te'ta ma'masitari erakoamepua, pu'ka kihta machiyameopua Riosichi simiyameo, nu'unti kukuchichitia te'tiameo, ahpo kaawe masitemeriko te'tiame. ²¹ Eemea yooma wa'a tiame te'ta masitari aamo erakoame enesaa, ¿achini iikai ki yoorame eeme wa'apia, pu'ka aamo wahjachi masitia? ¿Achini iikai ki ichikopo tuuyai, ichikoame eemea? ²² Aamoe wa'api ki suwepori nokipo tuuyameai, ¿eemekamera wa'a nokayamepua? Nekumiameko tuuyai eemea ri'riosi netetiameo, ¿achini iikai ichikoame eemea naaju, ki Riosichi paparamé ti'tiopachi ajawatiameopua ri'riosi? ²³ Eemea tisia oijeramepua, Riosi nuurari te'ta machiyapa, nape wa'a te'tiai eemea, kiisi iyoriamepua Riosi nuurario, ki Riosi nuurari yoorame enesa. ²⁴ Wa'apenatio wa'a chaanipu Ehkoriaami Iyoteria: "Yooma ki i'isaeri ti'tjoeria Riosi na'ariamepua, aamokamera ki kaawe nokayopa." Ehepe taawechioi wa'achi nooka eemeai, ehkoriaami nokariachitia.

²⁵ Ehepe siichitepuwachi simiyame nayewamane. Aamo siichitepu-niamea, nateyamepua Riosichi kaawe teetoawichioo, nape yoorame ahsepari yooyame enetiaa, yomatiamé pipiripi Riosi nuurario. Nape piiripioi ki nuurari chiia iintosaamua, yomatiamé nuurari ki iyorikame enemapua. Wa'a aamo iintoso, aamo siichiteputiamea kihta nateka itipimeripua. Wa'a tiachio muuu, kihta siichiteputiameka ikiyamemua. ²⁶ Nape ki siichiteputiameai, yooreka mochitoamea Riosi nuurario, Riosia kaawe uuka tetewimeripua pu'kao, kihta apochi siichiteputiameoipua. ²⁷ Wa'a tiachiopua, aata ki siichiteputiameaipua, nape

e'waka mochitoameapua Riosi nuurario, puukamera te'ta kaawe uuka tetewipuamepua Riosieo, eemea, amochi iinuekaipua Riosi nuurario, kiisi yooreka mochitokamekapa apoe Riosi wa'api aamo ki'yariaopua nuurari. ²⁸ Wa'a teeresoo Riosiwichioo, te'ta isaeri tijoe eneniamea, ki isaeri tijoe naawakamechekaitepua, aamo weerewa siichiteputiameoipua, ²⁹ naatikamera puuua, ahpo iikachiche teetoniamie Riosi iyoriwao. Wa'a tiachipa puuu te'ta siichitepuwa tiaa, ki weerewachi ihsiniamepua, Riosikamera taamo iikachi ihsiamerapua, ahpo ijinuwa eenepatesaapua, apoe taamo iikachi yasitoka ahpo Riosiwario. Riosi ihsiwae taamo iikachi kaaweruma i'yamea, Riosichikamera te'terenariame puuua, ki ti'tjoerichi.

3

¹ ¿Ihtanawichio kaawe tiamepu, isaeri ti'tjoeri eneniamewichioo? ¿Te'ta nateyamerasajoarepu siichitepuniamiea? ² Eje'e puuua, isaeri tijoe eneniamewichioo, tisia nateyamepua, Rioso, taamokamera i'isaeri ti'tjoeriwichioo, Riosia yomatiame ahpo Ehkoriaami Iyoterichi cheeriaa, taamokamera neesetopuawichio cheeriamekapa, taamopua tiameo, pu'ka iyoterichi cheeriao, wahjachitia neipami ti'tjoeturisiamewichio, kaawe neesetomichioopua pu'kao, tumitaperichi iyotesikao, katewesika. ³ ¿Ihtana iintotare Riosia, pu'ka muuwaeme i'isaeri ki ahpo iyoteria yooraka mochitoriopaopua? Riosia pu'kao ki noonowiriawichioopua wahjachi nayewatukao, ¿ki iintomerijoarepua wa'a tiachioopua, yomatiame taamo i'isaeriwichioo iintomo tuuriao? ⁴ ¿Ka'i, ki wa'atia itipimeri puuua kii iintokao! Riosia yomatiame ti'tjoerio tisia wistuamekoipua, iintokache itipimeri puuua ahpo cheeriao, kiisi wistuamekapa puuua. Ehkoriaami Iyoterichi Raawiaa, eee cheerepua Riosio: Muuua pichiwa ihsiamemua aamo chiiao; ahkai peereitianihi ki pichiwari aamo tewaniaiopua, muuua newitokache machenamepua.

⁵ Aaata wa'ami ahka chaachapaniarepua: "Riosia kaawe e'raka tetewiniame enesaa taamo tatakoriira cheriwesaa, ¿achini iikai taamo kokosamepua?" ¿Ihtana chaachapatare teemea pu'ka wa'a tiameo? ¿Ki kaawe tiamekosajuarepua tiarepua taamo kokosapao? ⁶ ¿Ka'i, ki wa'atepua! Riosia, ki kokosame enesaa tatakoriameo, Riosia kihta katewemeri enemiipua, kajuyachi taawechio, ki kokosamekapa puuua, tatakoriameo.

⁷ Nape iweta aaata ahka iinueme enesaapua ahpo chaachapamiao, ¿achini iikai no'o kokosameri Riosia no'o tatakoriisoo, kaawe teeka itipiame teteiwameaipua, no'o ki kaaweruma iintoriao, ki kaawe iintotiameko tuuyoioopua? ⁸ Nape puuu wa'a chaachapamea, se'wi chaachapamepua. Pu'ka chaachapa taamo na'naritoame enesaa, epeche epecheche tatakoriamea kaawe enemiipua, epeche epecheche kaawe teeremerikopua Riosio. Ihjia wa'a tiame chaachapao, ki teesa Riosi kokosarichi ruhjimeripua. Iintuamepua ti'tjoeri, pu'ka wa'a chaachapame ti'tjoeri inatachitia, no'o masitiameko tuuyamekoo.

Yooma ki kaawe noonowikame teeme

⁹ Teeme i'isaeri ti'tjoeria, Riosie iyotetiame taamokamera neesetowetiamekapao, ¿epeche ka'karumachitia tetewipuamekosaa erakotare teemea? Ka'i puuua. Yomatiame ti'tjoe ooweru tiame tatakoriame puuua, i'isaeri ti'tjoerikaio, yooma ihta ki i'isaeri ti'tjoerikaio. Yomatiame ti'tjoeri tatakoriamepua, wa'a tiameko aamo tuuyekamenia wa'asi. ¹⁰ I'kao ahkasi Ehkoriaami Iyoteriaa wa'achi chiamepua eee cheekao:

Ki'te aaataai kaawerumaa, aaataai piiripioi;

¹¹ ki'te aaataai te'ta machinariame Riosi;
aaataai Riosiche na'naritoniamie i'yamea.

¹² Yooma ki ka'karuma pooechi uumparepua,
yooma wa'achitia wewekakamepua;

ki'te aaata ka'karumache yooramea, piiripioi.

¹³ Yooma ki ka'karuma ti'tijoeri chu'waraa,
wahjipame toaniachi wahjoramekatepua chaachapaeo;
Ihjia yeenieo tisiwa wistuamepua.

Puuua ahpo chu'wachio,
sayawe yerowa pi'kara kimutuamepua.

¹⁴ Pu'ka chu'wachio, pochikame kahtiamepua na'arario;
ihji chaachapaa,
chihpuame wichiamepua aaatchio.

¹⁵ Tisia ye'kamepua tarachio,
ikanatioi ahkaoi eenaka me'yamepua, eerasuteka;

¹⁶ ahkaoi ahpo u'matosiachi na'atakao,
tesiwe erakori toisiamepua.

¹⁷ Puuu ti'tjoeria, ki machiyamepua ta'iria yasioniamie pooeo.

¹⁸ Kiisi seewiamepua Riosi, ki iyoriaipua.

¹⁹ Kaawe inataka mochitojerani neea ikachio, Riosi iyoriwa nuurario
yoomahka wehjoarichi ohjoemeo iyorimichio kiatiamekopua, aawataai
ki ahpo tatakoriario chanimichio. ²⁰ Nape puuu nuurari yomatiamie
taamo tatakoriame chewipatiamea, ki ahsepame tiame puuu, taamo
tatakoriario piipatewawichio, aaataoi ki ahsepame tiapua pu'kao, ki
ahsieme iyorikamea. Puuu nuurari yomatiamie taamo chewipatiamea,
taamo ki kaawe nokario erakomichio yachatiamepu puuu nuurario,
taamo machika tetewimichio, aachin tiamerakoopua kaawerumao, ki
kaawerumaraooio.

Newiparia Riosichi papararie eenamepua

²¹ Nape ehpe taawechiami Eesusi taamowichio pejana nehpupaka
mukuriopao, Riosia, kihta itapiti oowewawichio taamo kaawe teereti-
amepua apochio. Riosia i'ka wa'a teerepuame weemera simiyamechi
paparaniameo, ki ehpesi o'inia wa'a tiame nayewakamepua, ehko-
riamisi o'inia ahpo na'nayewatura wa'a chiiame iyoteteka. ²² Ihji
weemera teetoniamiechio, Eesusi Riosie Weratiamechi paparaniamepua,
yomatiamie ti'tjioewichio ooweruwichio tiameo, yooma aaataai Riosichi
kaawe teereka yasionariamewichio tiameo, aaataai Eesusichi paparaka
yasionariamekooi, aaataoi ihta ti'tjioeriwichokoikopua, i'isaerikoio ki
i'isaerikoioopua. ²³ Riosia wa'a tiame iintokamepua, yomatiamie we-
hjoarichi mochikame tatakoriamekopapua, aaataai yomatiamie i'ka we-
hjoarichio, ki ahsepari e'wewa teereriapapua Riosi nuurari yahchariao,
tisia iyoriwa nuurario. ²⁴ Nape ehpeo Eesusichiche paparakakopao,
Riosia taamo tatakoriario, te'ta piipakame taamo tetewamepua, kihta
oowewari kianiaipua, oowera kihta natekachi. ²⁵ Riosia apoe wa'api,
ahpo Taanachi teerepakamepua, yomatiamie taamo tatakoriario ahsieme
ch'owepakamepua, pukachi paparakameo. Riosia, Eesusi tatakoriwi-
chio mukumia ne'nepaka, cheriwekamepua tatakoriario ehkorianisi
o'iniaopua, nape ki ahsieme cho'weka pehji, ahkasi ahpo Taana Eesusi
eenachisi tatakoriwichio mukimiachisi, wa'a teeremichio. Pukaepa
Riosia aaataeoi kihta wenejime tiamepua, Riosio ahpo ehkoriani iintorio
tisia kaawe iintorio. ²⁶ Ehpe taawechiamioi wa'api tisia kaaweruma

ihsiamepua, taamoo ahpo Taana mukuka iintoriachi ne'nepaka, taamo apochi te'ta kaawe te'terepatemekopa, yooma aaata Eesusichi papara-pameopua.

²⁷ Waikao wa'a tiiachio, ¿achini teeremeripua aaata tatakoria cheri-wepuawichio itapiti Riosi ooweniamea? Puuua ki'tiamepua wa'asi yorapuameo, kajukamepua wa'asi. Pukaepa teemea ehpeo, kihta taamo oijeramete teemea, itapiti te'ta kaawe taamo iintorio erakoniameo, Riosie taamo tatakoria cheriwepuawichioo, Eesusi Weratiamechiche paparakapa, piipatetiame itipitiamekapa Riosieo, taamo tatakoriao. ²⁸ Wa'a tiiachio teemea, Eesusichi paparakache piipakame tetewiniame teemea, Apoe te'ta taamo Noono tewekachi kahtiameo, kihta oowewari oowekaipua.

²⁹ ¿Riosia, i'isaeri ti'tioeche Riosiwara ohjoarepua? ¿Kikosa Riosiwara ohjoarepua, ki i'isaeri ti'tioerio? Eje'e, pu'ka Riosiwaraopua tiameo, ³⁰ piiripi wa'api Riosikapapua, yomatiami wehjoarichi mochikamew-ichioo, ihta ti'tioerioipua, seesenu nayewameoipua. ³¹ Wa'a teesoo, ¿Riosi nuuraria, kihta nateyamejoarepua? Ka'i, ki wa'a tiamepua. Ohsotia Riosi nuuraria, kaawe tiamepua tamochio, taamo ki kaawe iintoria tetewitekamepapua, Riosi cheriwewao, Riosi itamichioopua.

4

Aurani teereria Riosichi paparaka

¹ Taamo ehkoriaami Aurania, ¿ihtana iintoriare Aurania Riosichi ahpo kaawe teeremiaopua? ² ¿Itapiti ahpo iintoriawichio, Riosie kaawe ahpo tetewiniame maaeriarepua? Wa'a teereniame enesoo Auranitaruai, ahpo weruma tiame eramiipua, nape ki Riosie ahpo weruma tetewiwae. ³ Nape ¿ihtana chiame Ehkoriaami Iyoteria? Ehkoriaami Iyoteria chaanipua: "Aurania Riosichi paparakapa, Riosieo kaaweruma tetewitiamepua, apoe Riosi wa'api piipateriapapua pu'kao." ⁴ Aaata piire tekipanasaa, ki oowera kianiamepua natetewao, yowikapa kianiamepua natetewao. ⁵ Nape taamo te'terewa Riosichio, ki wa'atepua. Taamo kaawe te'teremichio Riosichio, kihta tekipanakekai, oowera Riosichi paparakaiopua. ⁶ Ehkoriaami Raawitaruai ahpo Iyoterichio cheeriaipua, aaata tisia kaawe erakomio tuukamekopua Riosio, Riosichi paparakapa, te'ta ahpo piipakame tete-wapa tatakoriao. ⁷ Eee cheeriai Raawitarua:

Yooma aaata ki kaawe ahpo noonowiria cheriwetiamea,
tisia kaawe erakoame puuua, cho'wetiapa puuua tatakoriao.

⁸ Riosio natakepariaopa aaata tatakoriaoiaopa,
ki teesa kaawe erakoame puuua.

⁹ Ihji Riosio tisia kaawe erapuame iintoriao, ¿i'isaeri siichiteputi-amewichioche ohjoarekosapua? ¿Ki yoomawichiokosaa enere puuua? ¿Ehkoriaami Iyoterichi chiio chiiamepua Aurani nayewakao, Aurania Riosichi paparakapa kaaweruma tetewitiamekopapua Riosieo? ¹⁰ Nape ¿achinitio te'ta kaaweruma tetewikame Riosia Aurania, ke'chu Aurani ahpo siichitepuwanioio, neipakosakooipua? Ka'i, pahcha enerepua, ke'chu siichitepuwanioio. ¹¹ Ke'chu yahcheniai siichitepuwao, Aurania uutiami eneriamie wa'asio Riosieo, Riosichi paparakamekopapua. Neipao Riosia, Aurania ahpo paparakapa kaawerumachitia uusaopua, siichitepuwa iin-tonurerepua Aurania, ahpo te'ta piipatetiameo, naania teeremichioopua.

Ehpeo Aurania, waika o'inia yooma ki siichitepuwa nokayameoi, noonoraka tiame puua, Riosichi paparameo. ¹² Aurania te'ta noonoraka tiamepua tiameo, ehpiami i'isaeri ti'tijoeri siichitepuwa nokayamekoipua, nape Riosichi paparameopua, Aurani Riosichi paparariachitiao, ke'chu ahpo siichitepuwa nuuretioio.

Ahpo cheeria Riosia, ahjachi paparatiapa ikiyamepua

¹³ Riosia Aurani weamera wehjoari kiamo tuuriaa, yomatiam apochi paparakame naewaka cheerepua, yooma aaata te'ta Auranihi tetejimarichi tetejimarisiwakame, ki Aurani tetejimarichi, tetejimarisiwakame tiame, Riosichi paparakameo. Nape i'ka wa'a tiame nayewioipua Auranio, kihta nuurari e'wepuame Riosi yahchoi enerepua, oowera Riosichi paparanioi enerepua pehjo. ¹⁴ Aaata Riosi nuurari e'weka Riosie ahpo kiapua uunariamea, nuurarikamera epeche nateyame tetewamepua ki Riosichi paparaniamekamera, ipaka tetewamepua pu'kao. Wa'a tiachio, kihta enemii Riosie kiapo tuutiamea, aaataai ki ahsieme e'wekame eneriopa Riosi nuurario. ¹⁵ Aaata ki ahsieme e'weka Riosi nuurario, kokosapuamepua Riosieo, kihta kiapuame Riosieo, Riosie kiapo tuutiameo. Kiteresoo nuurario, ki'tiame kokosaniamea.

¹⁶ Pukaepa pu'ka nuurari e'wewaeo ka'chi iika uupamekopua Riosie kiapuameo, pukaepa Riosia, apochi paparanichikamerae taamo ki'yamepua taamo kiamo tuuriao, kihta natekachi kihta itapiti yoorariwae. Wa'a tiachipao, ki i'isaeriche Riosi oowewari nokiwamechiche, uumeripua pu'ka Riosie kiapo tuutiameopua, yomatiam ti'tijoeri Riosichi paparame kiapuamepua, ihtaio yeenieme naera. Wa'a tiachipa Aurania, yomatiam wehjoarichi Riosichi paparameo, noonoraka tiamepua. ¹⁷ Ehkoriami iyoteria eee chiamepua, Aurani naewakao: "Ehpe o'inia neea, ki ookapi tioteturi aamo noonoeatenania." Wa'a cheeka naewarepu Riosia pu'ka ahjama nayewaiopua, pu'ka Aurani apochi paparakameopua Riosia. Puuu Aurani naewekamea, Riosi apoe enerepua, wahjipakameopua oijenatiame, kihta iintuameopua, iintuame enepatiame.

¹⁸ Aurania, kihta maaepori tiiaipua, ki ookapi noonora enemiao, pichikerepua Riosio, eee ahpo chaaneretioa Riosieo: "Ne'nepao tewekachio, wa'a kehki enemerapu aamo tatanaa, aamo tatanasiwachi muuwekamea tetejimari." ¹⁹ Aurania piie sienta paamuamekaipua wa'asio, Saaraio ki tanayamekoipua pu'kao, ki sewina erapaka inamurepua Riosio, ahjachi ahpo paparaopua, amori mukuyaipa Aurania wa'asi ochetupakao. ²⁰ Aurania ahpo oowe e'riao, kiisi wekaterepua Riosichio, ohsotia epeche ahjachi eraparepua Riosichio; Riosichio, pukaepa epeche kaawerumache nayewaka ohjoerepua Riosio, ²¹ oowera kiisi se'wi e'raka Riosi cheeriaopua, yorameche tiamekopa Riosio, ahpo cheeriao. ²² Wa'a tiioa Riosia Auranio, te'ta piipakame tetewarepua pu'kao, kihta tatakorieme, oowera apochi papararioche.

²³ Nape puuu Aurani kaaweruma tetewitiame ehkoriami iyotetiame chiiaa, ki Auranihe nayewaka cheeriamepua; ²⁴ yooma taamo tiame teeremia naewaka cheeriamepua. Wa'achitia teemeai, Riosichi paparakachepa, piipakame tetewiniame teemeai, taamo tatakoriario apoe Riosie, taamo Paamira Eesusio oijenatekame. ²⁵ Puuu Eesusipua, Apoe Riosio taamo pejana mukiwarichi nehjaria, taamo tatakoriwa cheriwetiame itipimichio. Riosia Eesusio, eenechi oijenateriaa, taamo apochi kaawe te'teremichio wa'a iintorepua.

5

Te'ta ta'iria yasitoniamе iikachi

¹ Teemea, Eesusi Riosie Weratiameo taamowichio iintoria pichikekapao, te'ta piipatetiame tetewiniamе teemea Riosieo, pukaepa teemea taamo iikachio, ta'iria mochitoamepua. ² Riosia, Riosie Weratiamechi taamo paparariopao, apochi taamo enepatekamepua ahpo ijinuwa iintapaka. Pukaepa teemea, tisia kaawe erakoa puuyame teemea Riosio, kiisi se'wika taamo ahjachi e'rao, ahkasi Riosio ahpo tisia peeniatiachi mochipuachi, i'tomichio. ³ Aiwaka puuyai teemea kaawe erakoame teeme Riosichio, pu'ka taamo aiwao, apoe taamo ku'isiamekopua, taamo anachaka machenasimichiopua ihta itapiti tiame aiwai. ⁴ Puuu anachaniamea taamo ku'yamepua, taamo epeche kaaweruma enepatekaopua Riosichio. Puuu kaaweruma te'terewa iinuekapa iikachio, tisia oowe e'reka puuyetoame teemea Riosio, ahkasi Riosio taamo ahsieme ki'yachisiopua taamo newipatewao. ⁵ Nane'rena teemea Riosi taamo kiamiao, tisia peenia erakopuame tiamekopua, kiisi sewina taamo erapatemioopua, itapiti ki ta'iria erakorio. Teemea ki wa'a erakomeripua, Riosio tisia taamo nakiyamekopua, ahpo Riosiarieo tamochi yasitokao, wa'a teeka tamochio, tisia pichiwatakaopua taamo ahpo nakiyao.

⁶ Riosie Weratiamea, te'ta taamo ka'chi ikime e'roi tatakorieo, taamowichio mukurepua, te'ta Riosi yahchariachitia taamo nehpuamichiopua mukukao. ⁷ I'ka weechio aataai ki mukinariamepua aata nehpuariwichio; seenekachi wa'a iintotare aataa, nape ki teesa te'ta nakiyame enesaa; aata wa'achi iintotariamepua tiameo, nape aata tisia kaaweruma enesooipua apochio. ⁸ Nape Riosia, kiisi ka'karumakoi taamoopua, tisiwa taamo nakiyamekapoopua, ahpo Taana mukiwae taamo nehpuarepua apoe Eesusi Riosie Weratiamee, te'ta natetetiame itipimichioopua taamo tatakoriario, Riosie kokosapoiopua. ⁹ Waikoa teemea, ahpo weratiame Eesusi mukuriae nehpuatiamekapa tatakoricchio, apoe eerara wi'suriopa Eesusi merinioio, newipakame itipikame teemeapa, Riosi nekarewachio. ¹⁰ Riosio ahpo Taana taamowichio mukiriae apochi kaawe te'terepakame enesaa, epeche ki nu'uti kaawe taamo nakika tetewimeripua taamo weemera ahjari kiasaopua, ahpo Taana eenechi oijenaka iintoriaeopua, ahpo ahjama mochipuachio ki wahjiamesi, Riosi kokosamiao puhjetiameopua wa'asi. ¹¹ Epeche kaawe erakoame teemea Riosichio, sa'rukapa teemea ki kaawe tiiao Riosichio, tisia ta'iria te'teretoapa Riosi ahjamao, yooma ihta taamowichioo kaawe iintoriaepua Riosio, Eesusie ahpo Weerariae iintoria, Apoe taamo Paamira.

Aarani tewaniamе tijoe, Riosie Weratiamechitia tetewiniamе

¹² Tatakoricchi simiyame nayewamane, aachin teeka mehtakame. Tatakoria ehkoriaio, piiripi tijoechi o'ineriaipua i'ka weechio. Wa'a o'inia yomachi weechi mehtakame tatakoriamea, yooma ti'tijoe ooweru tiame weechio tatakorisipakapa. Pu'ka tatakori noonoitiamеe, pukeri naayachi o'inia, o'inekamepua weerewachi wahjipaniamea, Riosichio te'terewa poanatumiamеapua tiameo, ahjakame oiyai, mukukameka teereniamеchitia. ¹³ Tatakoria, ke'chu Riosi nuurari yahchoi iintupakamepua, nape ki aata wenejime teereriaipua pu'kao, kihta Riosie nuurari yachatiamekopua pehjo, yooreka mochitopuawichioo. ¹⁴ Nape ki'tioi aata nuurari iyoriopua, wahjipaniamea wa'api teerepua, Aaranichi o'inekaopua, ahkasi Moise yasariachisi. Puuu pu'ka taawechemi ti'tijoeria, tatakoricchio wahjipatiame enerepua, kihta nuurari ki iyoricai. Nape Aarania,

Riosi ki e'wekapa mukukamepua, ki Riosi nuurari iyotetiame, ki e'wekapa. Ehpeo, neneku simiyame ne'nepuapua, Aaranichi simiyame ikiria, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame ikiria tiame.

¹⁵ Riosi kihta natekachi cheriwewaa, tatakorichi simiyamea tiameo, ki ahpo wa'achi te'tiamepua ikiniamea. Riosi kihta natekachi cheriwewaa, epeche utewaemepua ki tatakorichitia, yooma ihta tatakorio choapamekopa, ahkasi ki wahjiame tiachisi. Ihji Riosi kihta natekachi cheriwewaa, yooma tatakori natatekamepua, pahcha piiripi tijoe o'inia tatakorisiwachioepua ahkasi Eesusi eenasichi, yooma Riosichi itakameopua ahpo cheriwepuawichioo. ¹⁶ Riosi kihta natekachi cheriwewaa kihta wa'achi tiamepua tatakorio, tatakoria tatakoritaa Riosie taamo kokosatiamepua, napé Riosi kihta natekachi cheriwewaa, taamo nehpuamepua Riosi kokosarichio, te'ta ka'karuma taamo enepateka. ¹⁷ Yooma Aarani o'inia tatakoriamea, tatakorichi wahjipakame enerepua, piiripi tijoechi wa'api o'ineriachi tatakorikao. Nape piiripi aaata wa'api tijoe iintoriachio Riosia, apechunekamepua tatakorichi wahjipaniameo, yooma aaata apochi paparakameopua. Riosia wa'a iintokamepua ahpo Taanachi Eesusio, oowera kihta natekachi cho'wekaopua tatakoritameo, weemera ahjarikamera ki'yakaopua.

¹⁸ Wa'a teererepua, piiripi wa'api Aarani tatakori ihsiriaie, o'inia o'inekame tatakoria. Wa'a o'inia wa'anao, yooma aaata tatakoriamea, Riosi kokosariparametere te'tiamepua. Nape seenepi wa'api Eesusi iintoriae, Riosia puhjerepua ahpo paparamo, pu'ka kokosapuame teeweriaopua, na'sokame itipitekaopua wa'asi. ¹⁹ Pukeri tijoe ki Riosichi e'wekame o'iniaopua, yooma ahkasi neipami ti'tijoeri ki Riosi e'wakamepua tiameo, tatakoriame eneparepua, yooma ihta tatakoriame nokisikaopua. Nape Eesusia Riosi Taanaraa, ahpo Noonoo e'wesoopua, ki ookapi te'ta ahpo piipatewachi toaparepua. Riosia wa'a iintoketiameo Eesusieo, ki tatakoriwaeme tetewamepua pu'kao, te'ta piipatetiame wa'asi Riosieo.

²⁰ Riosia ahpo nuurari iyoripuame ti'tijoeri ki'yariaa, ahpo tisia ki kaawe nokayo erakomichio ki'yariaipua. Nape tatakorio epeche teetoioepua, ti'tijoerio epeche teetoamekopua tatakorikao, Riosiai aaata apochi paparasiameo, epeche teetonioioepua tiameo, cheriwesikao. ²¹ Taamo tatakoriario wahjiparichi taamo i'tomia utewareroioepua, epeche utewarieme enere Riosia, ahpo taamo tisia nakiyaeo, taamoo weemera ahjarichi taamo teerepakaopua, ahpo te'ta utewarioepua. Wa'a iintokame Riosia, taamo Paamira Eesusie ahpo Weerariaeo.

6

Teeme Eesusichi paparakamea, wahjipakameka tiamepua tatakoriwiochio

¹ ¿Ihtana inatata teemea Riosio te'ta taamo nakiyao? ¿Epeche nokisitariame naaju tatakorikao, tisia taamo nakiyopao? ² ¡Ka'i! Wahjipakamechitia enesaa teeme tatakoriwiochio, ¿achini iika eenechi tatakorita teeme? ³ ¿Ki nane'riame eemea aamo papatonioio Eesusichi paparakapao, Riosie Weratiame ahjama mukukame eneparioepua, Eesusi mukurioio?

⁴ Teemea taamo paatotiachio neerochi moropiaio, Riosie Weratiame ahjama mukukameka ikikame teemea. Nape moropisa machenaio, Riosie Weratiame ahjama oijenakameka ikikame teemea, weemera ahjarichi enepakame teemea, Eesusichitia.

⁵ Riosie Weratiame ahjama wahjipakameka erasaa teemea, ahjamachi oijenakame eremete teemea. Riosia wa'a iikame taamo tetewamepua, Eesusi ahjamao. ⁶ Wa'a tiachipa taamo oochetiamete teeeriao, mukukame tetewimete teemeapa pu'kao, ki tamochi teeremichiopua wa'asio, taamo ki kaaweruma iintonaretewaopua, wa'a teekaopu tatakorio, ki taamo teekorachitia teeremichiopua. ⁷ Aaata mukukameapa, kihta tatakoriame puuupa. ⁸ Riosie Weratiame ahjama mukukameka erasaa, ahjama weemera ahjarichi mochimerikoche, erakomete teemea, taamoo, ahjama oijenakameka tiamekapa. ⁹ Pahteka tetewimete teemea, Riosie Weratiame mukukaio, ki oosa mukimia oijenariopua, mukiniamea ka'chi iika mukite-merikopua wa'asio. ¹⁰ Riosie Weratiamea, newitokamepua mukiwameo, taamo tatakoriario ahpoe natetekao. Ehpeo eenechi oijenasaapa, ahpo Noonochi kahtiamepua, ahpo Noonoo tewekachi kahtiamete taamowichio iintomo e'rarua yorataka. ¹¹ Wa'achitia eemeai, Riosie Weratiame ahjama mukukameka e'ramea, wa'achitia mukukameka erakopuapua tatakoriwichio, Riosi Weratiame aamowichio iintoriaeopua, Apoe taamo Paamirao.

¹² Pukaepa eemea tatakorio mukukamekopa aamowichio, ka'te amochi reesemitiapua pakimichio, itapiti ki ka'karuma eraniameeopua, kiisi aamo newitomichio. ¹³ Yomatiamete eeme Riosichi aamo nehjipuapua, weemera ahjarichi oijenakamechitia. Ka'te chi'wapame nehja aamo weerewao, pukae aamo tatakoriwichio. Ohsokamera Riosikamera kiapuapua aamo weerewao, nape yomatiamete aamo weerewao, pukaeo Riosiwichio, ka'karumache nokiwa aamo yoramichio. ¹⁴ Eemea Eesusi paparakeapa, ka'te seeweka mochtomia eemea Riosi nuurari yahchario kokosariopua, pu'ka nuurari kokosario yooma puhjetiamete eemeapa, Eesusie newitepatiapua. Eemea ehpeo, Riosi kaaweruma cherirewa nakiraterete mochtioamepua, Riosikamera tisia te'pa kahtiamera, yorakeka.

Riosi nakiyache yoratiame

¹⁵ Wee ehpeo, ¿ihtana erakotariare teeme i'ka wa'a tiamekopao? ¿Simitenaretariare tatakorkiao, puhjetiamekai teemeapa, nuurari kokosario tatakoriwichio? Ka'i puuua. ¹⁶ Eenechi ki kaawe noonowisaa eemea, aamo ki kaawe nokaya teekorepamapua eenechio. Aaata aamo teekorepakameo, pu'ka yooreka yasitomerimua. Pu'ka tatakori teekorepasaamua, pu'kakamera yorakeka yasitomeripua; muuua waikao pu'ka tatakori aamo teekorepakamea, te'ta wahjipaniachi i'tomeripua, nape ki teesa se'wi Riosi kahtiachio, ki seenampasi. Nape Riosikamera teekorepasoo, te'ta kaawerumachi Riosi kaawe e'rewachi mochtomeripua, te'ta kaawerumachi. ¹⁷ Neeea aamowichio, cheriwema ki'yaninia Riosio, pukerio ki ka'karuma yoorai, ka'karuma enepariopua ehpeo, Eesusi iintoria te'ta pichikeriopia. ¹⁸ Wa'a aamo ijkiriachio, Te'ta Ka'karuma Teekorachi enepare eemea, ki tatakoriamera teekorepaka. ¹⁹ Teeko cheekao, tijoe chaachapachitia naewaka chaaninia, epeche kaawe aamo ku'inariapa pahtewachio. Eemea, pukeri simiyachi ki ka'karumachi mochiakio, yooma ihta ki ka'karuma yooraka mochtoriaipua, eiwepuame tiameche yooraka, wa'a nokayapao, kominache kominachiche aamo ikiteka. Nape ehpeo, Riosi kaawerumachi te'terepakemekapao, Riosi kaaweruma piipari te'terewachiche nokisimeri eemea aamo weerewachio, epeche epecheche aamo kaawe piipasiwekao.

²⁰ Eemea tatakorie chapitiameka mochiakiopehio, ka'chi iika ka'karuma mochtome te'tereriapua. ²¹ Wa'a aamo tatakoriwa nokayaio, ¿ihtanana kaaweruma tewikamena eemea wa'ao? Nape ehpeo eemea

pu'ka tatakoriniameo, suuwe e'riamepua. Yooma puuua, te'ta wahji-parichi kajuniamepua, Riosi tisia poanachikamera. ²² Nape ehpeo eemea, na'sokamekapapua tatakoriniamechio, Riosikamera yorakeka mochitoamepua, te'ta Riosiekamera aamo kaawe yorapumewichio; i'ka wehjoari kajusoopua eemea, Riosi ahjama mochimeripua, ahkasi ki wahjiamesi. ²³ Tatakoriniame natetewaa, te'ta mukiwamepua, Riosichi te'ta poanatumie, ahkasi ki seena aampasi. Nape Riosi taamo ki'yaa, ki wahjiamie ahjaripua kihta natetewachi, apoeche Eesusi Riosie Weratiameche, apoe iintokamepua tatakori natetekao, apoekapapua te'ta taamo Paamiraa.

7

Newewikamechitia tiame te'terewa

¹ Eemea Riosi nuurari yahchari yooraka mochitoamea, ¿ki pahtiamie eemea aaata mukukameopa, puuu nuurario, kihta utewaemekopua wa'asio, ahpo yoorepuameo? ² Nuurari yoorewaa aaata oowitiamie neewikameo, pu'kache ahjama yasitonurenapua, ahpo kuuna ahjaka yasitoopua pehjo, nape ahpo kuuna mukisoopua, sa'rukame itipio tuuyamepua, ahpo kuunachio. ³ Piirechi ahjama ihsisaapua ahpo kunama kahtiao, suwepori ihsiameko tuuyamepua pu'kao. Nape ihji kuunara mukisooapa, na'sokame itipio tuunapua ahpo neewiriao. Waikapa sa'rukame enesaapua ahpo kuuna neewiriao, ka'chi teeremeripua aaata ahjama neewikao.

⁴ Wa'a tiachiopua eemea, Riosie Weratiame ahjama mukukameka-paopua, aamo oochetiamie te'teretoriaopua, sa'rukame eemea Riosi nurarie kokosapuaopua. Wa'a iikapa eemea kihta kokosari teeremeripua Riosie, aamo tatakoririawichio. Aamo tatakoririao, aaata neewikame kuunara mukukamechitia wa'asi, tatakorichi sa'rukame itipikame eemea pu'ka kuunara mukuriamechitiao, ehpeo, taamo Paamira Eesusikamera, taamo Paamirachi enepakamekapa, apoe taamo Noono Riosio eenechi ahjateriamiechi. Ehpeo eemea, aamo oijenatekame ahjama mochipakapao, ka'karumache yooraka mochimeri eemea Riosiwichio.

⁵ Taamo tatakorinareka mochikoio pehjo, puuu Riosi nuurari yahchariaa, epeche tatakori nokisinarewa mehtanakamepua. Pukaepa wa'a teeriopa nuurario, epeche epecheche teetokame teemea, taamo kokosapuameopua tatakoriwichio. ⁶ Nape ehpeo teemeapa, sa'rukame teemea pu'ka nuurari kokosarichiopa, taamoo chapika teeriamechitiao te'ta wahjiparichio. Pu'ka sa'rukapaopua teemea, Riosi nookeka mochitoame teemea weemera ahjarichio, taamo iikachi teetokaopua Riosi Riosiwario, pu'ka Riosiwario, Riosi nakiya yorasika mochitoame teemea, ki pukerichitia Riosi yahcharia nuuraritere mochitoriachitia.

Paorochi kahtia tatakorinarewa

⁷ Waikao, ¿ihtana erakota teemea pu'ka Riosi nuurario? ¿Ki kaawerumako erakotariarepua pu'kao? Ka'i puuua. ¿Ki puuu nuurari taamo masitekamekosapua, ihtanakoopua Riosio tatakoriko tuuyao? ¿Ki pu'ka nuurarie machikamekosa teemea ki kaawerumako Riosiwichio, ikotuniameo? Ki pu'ka nuurari cheeso: "Ka'te ikotumitia aaata iinuwarao", ¿machitamare teemea pu'kao, Riosiwichio ki kaawerumakoo? ⁸ Wa'a chiiame inamukapa nuurario, nane'rekamenia noochio, ki ehpesi o'inia no'o tatakoriamekopua, weeka a'chi tiame ikotuwa e'rakamekooipua. Kitere-soo nuurario, ki'tiamieka teeremiipu tatakoria, Riosiwichio. ⁹ Pukeri

ke'chu nuurari machiaio, ki nane'riainia tatakoriameo ki teesa kokosapuamekoopua Riosieo. Nape pu'ka wa'api nuurarchio, no'o wa'api ihsika tatakorika yasitoo, ahkasi te'ta mukiwachi no'o uhjurapuame nane'rekame neeea, oosa simiyame mukiwamechi, ki wahjamesi Riosi poanachi teeremiachi. ¹⁰ Neeea pukerio, Riosi nuurari yahchariaeche yoorekai, taamo te'ta kaawe teeremio maayainia Riosichio, Riosiapua waikao wa'a tiioa no'oo, no'o kiameriko maayainia weemera ahjario. Nape puuu nuuraria ki no'o ahsepari e'wekopaopua pu'ka nuurario, ohsotia ki wahjamesi mukiniachi no'o ikitekapua, no'o Riosiwachio poanachi. ¹¹ No'o wa'api tatakorinarewae no'o wihkuekamenia, nooe wa'api iintonariapa pu'ka Riosi nuurari, ki yorajerao. Nooe wa'api Riosi nuurari ki yorajera no'o iintoo, no'oo ki wahjamesi poanachi no'o uhjuramekapua, ki nu'uti poanachi ki Riosi kahtiachio.

¹² Wa'a tiiachio Riosi nuuraria, ki nu'uti kaawerumakaitepua, no'o ki kaawerumachi wichimichio neesetoamepua. ¹³ Wa'a tiiachio, ¿Riosi te'ta kaaweruma nuurarikamerakosapu, no'o te'ta mukiwarichi uhjurakamea? Ka'ipua. Riosi nuuraria kihta iintokamepua taamo tatakoriwachi ipakao. No'okamera te'ta ki kaawe iintoriakamera, no'o te'ta mukiwarichi u'pakamepua. Ohso kaawe puuu nuuraria, no'o tatakori iintorio, kiisi kaaweruma no'o iintoriachitia, tetewiriopa.

¹⁴ Nuuraria kaawerumapua, no'o Riosichi kaawe yasitomia tuyamekopua. Nape noochio, itapiti oochetiame no'o teeria nasiwamepua no'o weemera kaaweruma tiia ahjama, no'o newitonariameopua eenechio. ¹⁵ Neeea noochi ikiyao ki pahtiamenia, aatia tiachipa wa'a no'o ikiyao. Seenekachio neeea, Riosichi kaawe teeretoamekainia ehpeo itapiti kaaweruma yoranariainia, ki yooramenia; seenekachioinia tiameo, itapiti ki kaawerumao, ki yoranariamekainia pu'kao, yoyoramenia. ¹⁶ Nape pu'ka ki kaaweruma ki no'o yoranaria yorasaania, machika tetewamenia Riosi nuurari noochi yachatiame e'wepuameo, te'ta kaawerumakopua Riosi nuurario. ¹⁷ Wa'a teesoo ki no'o yoranariakamera ihsinarewaa, ki weemera neekamera puuu, no'o oochetiame teeriakamera puuu, no'o tatakorika oiioipua riaorósie pa'pasuwaeo. ¹⁸ Pukachi oochetiame nee tatakoriamechio, kihta iinuemenia kaaweruma ihsiwao. Kaawerumakamera yoranarenia yoranario, nape ki utewaemenia pu'ka kaaweruma yoranario. ¹⁹ Pukaepa ki utewaekapania noochio, ki yooramenia pu'ka ka'karuma no'o weemera tiiao yoranarewa, puuu no'o oochetiame teeriaopua nakiya, yooramenia. ²⁰ Wa'atiachio neeea, ki kaaweruma no'o yooroopua, ki no'o weemera nee ihsiamepua pu'kao; piire neekamera ihsiamepua, pukeri simiyachio no'o tatakorika yasitoaio eneria.

²¹ Wa'a tiipa neeea noochi, ooka no'o eratiame iinuemenia. No'o kaaweruma yoranarioopua, wa'achi mamachenamenia, no'o ki kaaweruma yoranarewaa. ²² Nee weemera yooreminao, Riosi e'rari ihsiwakamera, tisia pu'seriamenia, ²³ nape no'o piirechi yooreminao, no'o weemera yooreminawa ahjama nasiwamepua. Puuu piire yooremina kahtiamea, no'o kaaweruma yooremina e'rario chapisa, no'o tatakorichi panisunariamepua.

²⁴ ¿Ai neee! ¿Aatana no'o newipatetapua, i'ka ki kaaweruma e'rari noochi yasipakame ihsiao, te'ta mukiwarichi no'o i'tonariameopua? ²⁵ Neeea nane'riapa aaatakamera no'o newipatemerikoo, kaawe e'rika cheriwema ki'yamenia Riosio, Eesusi Riosie Weratiamerakamera iintomerikopua no'o newipatekao. Neeea, iiweta pehjo i'ka weerewa

kahtiaio, wa'api teetomania i'ka ooka no'o yooremina, nasiwaniameo, nape no'o Paamira Eesusi ku'iwae, newitosika.

8

Riosiwari tamochi teetoae yasitoniamae

¹ Yooma Riosie Weratiamechi paparakamea, ka'chitia taawechi kokosapuamepua Riosieopua wa'asi. ² Yooma aaata weemera ahjari iinue-mea Riosie Weratiamechiopua paparaka, pukachi yasitoame Riosi Riosiwaria, tatakorio chapika panisunarioopua, newipatesika, te'ta mukiwachi i'tonariopa. ³ Pukaepa Riosia, ka'chi iika teeweme tiioapa tatakori nokinare-wao, nuurari yoorewaeoi ka'chi iika taamo newipateme tiioapaopua pu'kao, ahpo Taanakamera uhjurakamepua weechio, taamo pejana mukimichio nehpuapakao. Riosia ahpo Taanao, tamochitia tijoe naawaterepua pu'kao, tijoe weerewaeka natetemichioopua, taamo tatakoririaopua wikiria, Riosie kokosapuame. ⁴ Wa'a yoorare Riosia yooma aaata ahpo Riosiwari enepakameo, ahpo Riosi e'rachitia nokisinariameopua, yooma toinareka ahpo ki ka'karuma nokayao.

⁵ Oowera tijoechitia mochitoamea, ahpo tijoeche kaawe wichiameche inatamepua, nape Riosi Riosiwari mochitoamea, Riosi nakiyache ahpo yoramia inatamepua. ⁶ Weeichiche nokiwa inataka mochitoniamae, te'ta mukiwarichi i'topuamepua, Riosichioo te'ta poanachi. Nape Riosi Riosiwari nakiya inataka mochitoamea, taamo ta'iria mochitoamepua, te'ta kaawerumachi te'teretoka. ⁷ Weeichiche nokiwa inataka mochitoamea, ki nakiyapa Riosi chiiao, Riosi seepurawapua. Wa'a te'teriamae, ka'chi iika yorameripua Riosi e'rao. ⁸ Waikao, aaata ki kaawerumache ahpo e'rari e'weka mochitoamea, ka'chi iika kaawe eratemapua Riosio.

⁹ Nape eemea, pichiwa Riosi Riosiwari amochi yahchaka mochitoamea, ki i'ka weeichiche nokiwa inatamepua. Nape aaata ki apochi yachatoamea, Riosie Weratiame Riosiwari, kiisi Riosie Weratiame ijin-uwarapua. ¹⁰ Nape Riosie Weratiameo, amochi kahtiamae enesooopua, aamo weerewa yasitoachio, mukukamepua tatakorieo, nape aamo iikaa ahjamepua pehjo, yooma aamo weerewa tatakoririao, piipatetiamekopa. ¹¹ Puuu Riosie Weratiame oijenatekameo, amochi yasitoame enesooopua Riosiwari, puuu wa'api aamo oijenatemeripua eenechio, aamo weere-wao, weemera ki'yaka.

¹² Teemea i'ka taamo weerewa ihtaoi ikotuwa, kihtawichio yooraka mochitomete teemea pu'kao, ki kaaweruma ikotuwa enesoo, aaataoi taamo utewaeme yeetoio, ki kaaweruma ikotuwa yoramichio. ¹³ Aaata ahpo weerewa ikotuwa ki kaaweruma ihsiwa yooramea, te'ta wahjiparichi akpameripua. Nape Riosi Riosiwari toisa eemea pu'ka ki ka'karuma ikotuwa, Riosi ahjama ohjoemeri eemea, ahkasi ki wahjiamesi.

¹⁴ Yooma puuu Riosi Riosiwari ahpo neesetoniamae, Riosia ahpo tatanachitia tetewamepua pu'kao. ¹⁵ Pukaepa Riosio, ki majaweme teeremete eemea, puhku ti'tioerio ahpo teekoekao majawichitia. Ohso kaawe Riosia taamoo, ahpo tatanachitia tetewamepua, apoeo tamochi yasitoapa Riosiwari, taamo Noonoo te'pa kahtiamae: "i'Noonola!", cheeka ahpo nayewejeranipua, ahpo nayewetio. ¹⁶ Puuu wa'api Riosi Riosiwari tamochi yahchariaa, taamo ku'ika pichiwatamepua, teemea Riosi tatanarakoo. ¹⁷ Waikao teemea, Riosi tatanarakapao, uumeri teemea, Riosi taamo nuutekiaio. Riosio, yomatiamae kiasoopua ahpo Taana kiamiao, taamo naachutemapua taamo Riosie taamo nuutekiaio. Nape pu'ka

nuutewari puuyeka mochitoaapua pehjo, aiwaka mochitioipua pu'ka Riosi iintomerichi inataka kaawe erakomete teemea.

¹⁸ Yooma ehpe taamo aiwaka mochitoaa, kihtakaitepua Riosie taamo kiapuamechopua, te'ta tisia peeniatiachi mochipuachio, te'ta Riosi ah-jamaopua. ¹⁹ Yomatiam e itapiti Riosi enepateriaa, tahpitika e'raka tetewinareka puuyewamepua, ihtatia iintopuamejoarepua Riosi tatanarawichioo, pu'ka ahpo nuutekia ki'yoiopua. ²⁰ Riosia yooma ahpo enepateriao, aiwaritere teeriemepua pu'kao pehjo, ka'chi ikime ahpo erakotere, wa'a teewiamepua pu'kao ahkasi ahpo aiwaniameo, u'yemiachisi. ²¹ Pu'ka taawechi asisooopua, yooma puuu Riosie enepatiamea, wa'achitia puuuai Riosi tatanarachitia weemerachi enepatepuamepua, yooma ihta aiwaniameopua, apechuneka. ²² Nane'riame teemea yooma Riosi enepateriao, aiwaka naarakoamekopua pu'kao, oowitiame sauyamechitia, ahkasi ehpe taawechiopua pehjo. ²³ Wa'achitia teemeai kai waapisi aiwaka mochitoamepua, Riosi Riosiwari kiatiameai, puuyetoka mochitoame teemea, ahkasi ahsepari taamo kianiachisiopua, Riosie taamo kiapuameopua, teemea Riosi tatanarakapa. ²⁴ Yooma Riosichi paparaka newipatiamea, puuyeka mochitoame teemea, ki yomatiam taamo kiania pehji. Yooma kiatiame enesaa, ki puuyetoka mochitomii teemea. ²⁵ Taamo kiapua puuyemeri enesaa teeme, mooena e'raka puuyemeri teemea, kiisi nahsinepaka.

²⁶ Wa'achitia tamochi kahtiam Riosi Riosiwariai, ki nahsinepaka taamo ku'yachitia anachamichioo, itapiti taamo ki nu'uti aiwaio Riosichi nayewarioio, ki kakajuame enesoo Riosichi nayewakao, puuu Riosiwari tamochi yasitoame, taamo ku'ipasiamepua. Puuu Riosiwari tamochi yasitooa, taamo pejana Riosichi nayewamepua taamo Riosichi chaninariao, nape apoe wa'api Riosiwari pahteniamечи. ²⁷ Riosi Riosiwaria kaawe wa'a iintosiame puuuu, taamo e'rarichi kahtiamekapa puuuu, nane'riamepua taamo saayao. Puuu Riosiwaria nane'riamekapa Riosi inatao, peeneka itayamepua Riosichio, ihtana yoranariaopua taamowichioo.

Riosi e'raria taamo newitomichio, i'ka wehjoari naayachi o'inia

²⁸ Nane'riame teemea Riosikamerakopua tamochi kaawe ihsiao, yooma taamo Riosi nakika mochikameo, yooma ahpo nakiyachitia mochimichio, paaekamepua. ²⁹ Pukeri naayachi o'inia Riosia, nane'riame enerepua aatanakamera ahpo Taanachi paparamerikoo, pu'ka ahpo Taanachi paparakameo, ahpo Taanachitia te'ta piipatemo e'riapaopua. Riosia ahpo Taana Eesusio, yooma pa'chirachitia teeretemo e'rakamepua, ki ookapi poponiwa pipiniwa tiame enemichioopua. ³⁰ Waikao Riosia wa'a tiame iintomo e'rakamekapoo, yooma o'inerepua apochi paajutesikao. Wa'a iintosaapua Riosia, yooma apochi paparakameopua, yooma pipiripi apochi enapameo, piipatesikamepua pu'kao; wa'a ikisaopua, pu'ka ahpo piipateria tatakoriaopua, ahpo tisia peenia ohjoerachi, i'tomeripua.

³¹ Wa'a tiame inataria Riosia, ¿ki tisia peenia tiamekosapua? Riosio wa'a tiame inatakame enesoo taamowichioo, ¿iintunare aatatapua, ki taamo Riosie kiapo tuume tiamea? ³² Ka'ii. Riosia ahkasi ahpo Taanao taamowichio mukiwachi nehjakame enesoo, ¿ki pichiwa taamo kiatarepua, pu'ka yooma ahpo cheeriao, taamo kiamia tuuriao? ³³ ¿Aatana chaachapame taamo Riosi apochi uuriao, ki te'ta piipatiamekoopua Riosieo? Riosia ki wa'a taamo chaanemapua, apoe wa'api taamo piipatekamekapapua. ³⁴ ¿Aatana taamo Riosie kokosapuameko tuutapua kajuyachi taawechio, taamo tatakoria ki cheriwetiameko tuukao? Apoe Eesusi Riosie Weratiamea ki wa'a cheemapua, apoe kamerakapapua,

taamo tatakoriawichio mukukamea. Puua ehpeche epeche pehji iintokamepua taamowichio, i'wa weechi eenechi oijenakaopua. Puua eenechi oijenasaapua, tewekachi kahtiamepua taamo Noono ahjama; wa'a o'ineaopua, simitiamepua pehji taamo nehpusikao, yooma ihta taamo aiwapuuchi teresipaniachio. ³⁵ ¿Ihtanakamera taamo toitetamarepua, taamo Riosie Weratiame taamo nakika mochitoao? ¿Tísia aiwaniame pu'kawichio? ¿A'chi tiameoi kokosa ikiniame aiwaniameoi? ¿Taamo a'chi yoraniokosaoi wepakao? ¿Tooreoi amori mukuyapaoi pu'kawichio? ¿Ki wisasoriekapakosaoi taamo chuchamiao? ¿Maapori ikiyakosapaoi? ¿Taamo meripo tuuniokosaoi? Ka'i puua. ³⁶ Teemea, Ehkoriai Iyoteri chiiachitia, aiwamepua. I'ka eee tiame chiiameopua:

Aamowichio tísia aiwame teemea.

Itapiti po'wa ko'ipuuchi i'toniamechitia.

³⁷ Nape teemea yooma pu'kao, te'ta newitoka puuyakame teemeapa, Eesusi tísia taamo nakiya ku'iwae. ³⁸ Neeea noochio tísia oowe erapakamepua, Riosio taamo te'ta nakika yasitao, kiisi aaata ki taamo u'yeme tiamekopapua, ihtaoti taamo eerina ikiwaoi, ihjichitiaopua: mukiwaoi, ihtaoti taamo ahjatoka mochitoachi ikiwaoi; tewekachi ohjoemeai Riosi ku'iwari; aaataoti itapiti tewekachi na'arariai; ihtaoti ehpiami seeweniameai; ihtaoti, meeriamahkao kipo eraniameai; ³⁹ kai waapisi te'pa taamo mochiniameai, kai waapisi teeresi mochiniameai, ihtaoti itapiti, Riosi enepateriaai. Ihtaoti yooma ihjia, kiisi taamo u'yemeri Riosi taamo te'ta nakika yasitao, apoe Riosi wa'api taamo tetewiteriao ahpo Taana Eesusi taamowichio mukuriaeo.

9

Riosi i'isaerio ahpo tehkiwawichio uuria

¹ Neeea te'ta Riosie Weratiamechi tiamekapao, kihta wistuame pu'ka Riosi Riosiwari noochi yahchapao, no'o iikachi kokosa e'raka yasitooa, te'ta pichiwa puua. ² Neeea no'o iikachi ki nu'uti kokosa saayaa, no'o tetejimari i'isaerio, kiisi kaawe te'teriamekopa Riosichio. Puua no'o iikachi saayaa, ki nu'uti yuuwesiri puua, kiisi no'o toaka iikachi kokoretiam. ³ Neeea no'o e'rao, ahkasioi Riosie Weratiamee no'o ipatiaio poanatakao, ka'chi eramii neea, pukae wa'a iintotiam, no'o i'isaeri tetejimari ka'karuma enepameriwichio enesoo. ⁴ Riosia, pu'ka no'o i'isaeri tetejimariopua, ahpawichio tekipanawichio uukamepua. Riosia te'ta apochi paparakameopua ahpo tatana iintaparepua. Wa'a iintosapao Riosia, ahjama yaajatorepua, ahpo te'ta tisiwari peeniatiam tetewiteka, ahpo ki nu'uti utewarie ihsia tetewiteka tiame. Riosia pu'kakamerao, ahpo ahjama katewari yahharepua, pu'ka i'isaeri ti'tijochiopua, itapiti tísia kaaweruma tiame iintokemo tuuka. Pu'kakameraopua tiameo, ahpo nurari iyoriwa ki'yarepua tiameo. Riosia pu'kakamera ki'yarepua tiameo, ne'neserosi ajawapuameo, itapiti Riosi ijinuwara kateweka neesetomichiopua. Pukaepa wa'a tiachipa, te'ta i'isaeri ti'tijeria, Riosi iintokemo tuuria uumeripua. ⁵ Pukachi i'isaeri tetejimarichi tiame, puuyakamepu taamo ehkoriai noonoriai, Auranichitia. Pukachi wa'api i'isaeri tetejimarichio, naawakame Riosie Weratiameai, te'ta apoe Riosi yooma aampa tiamea, pu'kawichio yooma teemea, te'ta iyoriwa te'terepuamepua, ahkasi ki seena aampasi tiame.

⁶ Ehpe taawechiamio Riosia Aurano, ahpo iintokemo ki ookapi muuwepari tuuria i'isaerio, ki ahsepari muuwepamekatopua pehjo. Nape Riosia wa'a ahpo cheeria muuwepario, ki isaeri ti'tijeriche

nayewaka cheekai cheekamepua, aaataai ki i'isaeri ti'tjoerio, Riosichi paparasacheopua, te'ta pichiwa i'isaeri enepamekopua pu'kao. Wa'a tiachio, te'ta isaeri ti'tjoeria, aaataai te'ta Riosi chiia pichikekame puuua. ⁷ Ehkoriaami Auranichi tatanaraai, ki yooma te'ta Aurani tatanarakaitepua, te'ta Aurani tatanaraa, te'ta Riosichi paparakamera puuua, te'ta Aurani paparariachitia, Riosio eee chaaneriopua Auranio: "Aamo te'ta tatana enemeria, te'ta noochi paparakamera enemeripua, aamochitia noochi te'ta paparariachitia, Ihsa aamo taana naawamioiopua." ⁸ Riosia wa'a cheeriachio, Riosi te'ta tatanaraa, te'ta Riosi chiia pichikiamerapua, ki Auranichi ti'tjoetusiwachiche naawakame. ⁹ Riosia eee cheeriaipua pukeri Aurani taanaemeriko tuuyaio: "Piie paaumparichi eenechi no'o enoio, taanaeme enemeri Saaraapa, piiripi temari." Aurania pu'ka Riosi cheeriao, te'ta pichikeka inamukamepua.

¹⁰ Riosia Auranichi o'inesaapua tatanatesikao, Ihsa Aurani taanarachi wa'api simiterepua i'isaeri muuwetesiwao, Reeweka tewaniame Ihsa ahjama neewiriachio. Ihji Reewekaa, ooka pirena naawakame tatanaerepua. ¹¹ Riosia i'ka ooka naawakameo, ke'chu saunioio, ke'chu noonowioopua kaawerumao ki kaawerumaopua, piiripi pu'kao uukame eneria Riosia, i'isaeri ti'tjoeri simitemichioo, muuwepasiwao. ¹² Pu'ka wa'a teeremio nayewakao Riosia, eee teeremio chaaneriioi Reewekao: "Ihji aamo tatanaa, pa'chiraa ahpo poonikamera itapiti yooreka yasitomeripua, i'isaeri te'ta paamirachitia tetewika." Riosia, Aakowokamera uurepua poonirakai, pa'chirachitia teeremichioopua i'isaeri paamirachitia. ¹³ Riosia wa'achi cheekamepua Ehkoriaami Iyoterichio, ahpo nayewaturachi eee chiame iyotetekamepua, euroe nayewaniachio: "Aakowokamera uukamenia, Esauo ki uukamenia." Wa'a cheekao Riosia, Aakowokamera uuyo tuurepua, ki Esaukamera, i'isaeri paamira enemichioopua.

¹⁴ ¿Ihtana chaachapatare teemea, Riosi wa'a iintoriaopua, poonirakamera uukamekapao? ¿Kiisi kaawe iintokamejoarepua? Ka'i. Riosia, ahpo e'ra ihsiamekapa, wa'a iintokamepua. ¹⁵ Ihjia Riosi Moise cheerichitia tiamepua, eee cheeria: "Neeea, aaata no'o kaawe yoranaria kaawe yoramania. Neeea aaata no'owichio yoratenaresaa, wa'a iintoamenia." ¹⁶ Wa'a tiachio Riosia, ahpo e'ra ihsiamepua, ki aaata ahpo utewa yorawaa, ihtaio utewa chaachapaka itaniameoi. ¹⁷ Pukaepa Ehkoriaami Iyoterichio, Riosia chaanerepua Araanio: "Nee ihsikame aamo yawichi yahchakao, amochi tetewitenariapa no'o utewario, yomatiameweepua, nane'remichioopua no'oo, aatanakoopua." ¹⁸ Wa'a teesoo Riosia, aaata ahpo weranaria itapitiwichioo, apoe wa'api wa'a erasaa weeramepua; aaata newitokache kiisi Riosi nakiya ihsinariameo, Riosia ahpo ki kaaweruma e'ra ihsinariachi toayamepua.

¹⁹ Aaataa no'o iinatuketarepua: "¿Achini iikai Riosia, ki no'o e'rarioi itapitiwichio no'o weerakamepua, ki kaawe no'o iintosoopua, no'o te'yamepua pehjiio?" ²⁰ Nape ¿aatanana muuua, aamo wa'a chanimiaopua Riosio? Sikori netetiamekosaoipua, kaawe iinatuketarepua ahpo neteriaopua cheeka: "¿Achlinikai eee tiame no'o netekamua?", cheeka. ²¹ ¿Naakonakosa sikoritamea, ki ahpo iintonaria iintotarepua? ¿Ki ihta ahpo e'ra iintonaria iintotarepua wehchorieo, itapiti sikori tisia peeniatiameweepua, ki te'ta peeniatiamewi iintonaresakioopua, piiripioopua, ahpo petechi ahjaepuameopua, piireo, te'ta pahkotanioi ahjaepuamewichioopua? Wa'a tiachio Riosia, apoe ahpo eramia iin-uekapaopua, Aakowokamera uukamepua i'isaeri paamiratimichioopua, ki Esaukamera.

²² Riosiai iinuemepua tiameo, ahpo ki nahsinepaka puuemiao, ki ka'karuma nokayame ti'tijoeo ooweruopua tiameo, ahkasi apochi e'enaka ka'karuma enepachisio, nape ki apochi paparamia e'enanarekameopua, Riosia pu'kao iinuemepua tiameo, kokosamiaoiopua. ²³ Riosia, ahpo ki nahsineka puuyeriaa, te'ta tisia ahpo tesiwewa e'ria tetewitenariapa wa'a teereriaipua. Puuu ki ka'karuma nokayame puuyetiamea, teeme puua tiameo, Riosia pukeri ahpo iintomia inatariachi o'iniao, taamo ahpo tesiwewa uupuame inatakamepua, taamo ka'karuma enepatesaapa, ahpo ahjama mochipuachi i'tonariapa. ²⁴ Puuu kakupachi i'topuamea, teemepua te'ta i'isaeri ti'tjoeri, yooma ki i'isaeri ti'tjoeriai, Riosie paajutetiame. ²⁵ Oosea tewaniamea ehkoriaami ahpo iyotaperi chiiao, Riosi nayewaria puua Iyoterichio. Riosia pu'ka Oosea tewaniame iyotaperichio, eee cheerepua:
Ki i'isaeri ti'tjoekoipua, no'o ti'tjoeriwa tewamania;
ki nakiwame ti'tjoerio, nakiwame tewamania pu'kao.

²⁶ Wa'api pu'kao Riosio eee cheeriachio:

“Eemea ki no'o ti'tjoeriwapua”,

Riosi te'ta ahjamea,
ahpo tatana tewameripua.

²⁷ Isaeri ti'tjoeri nayewaniachio, Isaiaa weeru naewakao chaacharepua: Isaeri ti'tjoeria seete pa'wechi kehki muuwepakaipua,

Riosi te'ta kokosarichio,
ookapi wa'api newipameripua;

²⁸ muuwaeme puuu ki Riosichi paparakamea,
Riosi ka'karumara uuka katewiachioopua kajuyachi taawechioopua,
kokosapuamepua Riosieo,
poanachi ki wahjamesi poanatakaopua ki ahpo kahtiachi.

²⁹ Isaiaa cheeriaipua tiameo ahpo iyoterichio:

Riosi yomatame te'ta tiameo, ki taamo tooweriame enesoo tetejimarisiwao,

Sooroma muuwarika ijikimeriai teemea, ooruchi itipiriamechitia ki ti'tjoerie;

Oomora muuwari mochiriamechitia, ikiriamechitia.

Isaeri ti'tijoe ki nakiyame pu'ka Riosi kaaweruma tuyewari

³⁰ ¿Ihtana erakotariare teemea Isaeri cheeriao? Ehpe taawechiamio, seesenu ki isaeri ti'tjoeria, kiisi i'yaka mochikai ahpo kaawe Riosichi te'terewao, tewakame puua aachin teeka ahpo te'ta kaawe te'terepuaopua Riosichio. ¿Aachin nokaka tewariarepua te'ta kaawe te'terepuaopua Riosichio? ¿Ki Riosichi te'ta paparakapa, wa'a te'terepakamepua, ahpo tatakoria cheriwepuawichioopua? ³¹ Nape ehkoriaami i'isaeri ti'tjoeria, tisia Riosi oowewari mochitoamekaipua ahpo tatakoria cheriwepuawichioopua, ka'chitia kaawe te'tereme teereriamepua Riosichio. ³² ¿Aatia wa'a teereriarepua? Puua kihta Riosichi paparakapa, wa'a te'tereriamepua, oowera nuurari chiia oowewarika nateteriamekapa. Pukaepa motochikamepua, Riosi yahcharia tehtechioopua. Puuu tehtea, Riosie Weratiamekai teererepua. ³³ Isaiaa eee cheeka iyoteriaipua Riosieo:

Neeea Siioni mochiwachio, Tehte yachamania wa'ao.

Pukachi tehtechio,
muuwaeme motochika ruhjimapua.

Nape pukachi paparakamea,
kiisi kitachi itipirio erakomapua

ahpo paparariao.

10

¹ Pukaepa Riosichi poponi pipini tiame Rooma mochikameo, i'ka aamo tuuyeka iyotiamenia, neeea senepi taawechi no'o tetejima i'isaeriwichioo, tísia Riosichi itayame neeea, Riosio ku'imichiopua pu'kao, ki pu'ka tehtechi motochimichiopua, apoe Eesusichio, ohso kaawe neeea pukachio, tísia ahjachi paparajeraninia, Eesusie newipatepuawichioopua pu'kao, Riosie te'ta kokosapuameo. ² Nane'riamenia pu'kao, tísia Riosikamera yooreka mochitonariopua, nape pu'kachepa, ki Riosi te'ta nakiyachitia nookapua. ³ Ki machiyapa behjio aaatana Riosi yahcharia, ahjachi pichikiachi ahpo tatakoriia cheriwepuameopua, apoe ahpo i'yamepua aachin teeka kaawe teerepuameopua Riosichio. Pukaepa ki paparamepua Riosie Weratiamechio, ahpo newipatepuawichio weratiameo. ⁴ Pu'ka Riosie Weratiameopua, ehkoriaami Moise nuurari nokisiniameopua wa'asi werapatiamepua, Eesusio yooma tatakoriame nateteka mukuriapa taamowichio, yooma pukachi paparameo, ahsieme cho'wetiame itipimichiopua tatakoriario wa'asi.

⁵ Aaata Riosi nuurari e'wekache kaawe teerenariameopua Riosichio, Moisea chiiamepua pu'kao: "Aaata Riosi nuurari e'wewache kaawe teerenariame Riosichio, senepi taawechi ahsepari yooraka, yasitomeripua nuurari chiiiao." ⁶ Nape papararichi simiyame kaawe teereniame Riosichio, nee Paoroa e'e yorajera e'ramenia aamoo: "Ka'te eramitiamua aamo ikachio: ¿Aatanana moenamepua tewekachio mukusao? —wa'a eraniamea, Eesusio mukukaio ki tewekachi moenario eraniamepua—; ⁷ ka'te eramitiamua tiameo aamo iikachio: ¿Aatanana mukukatewechi tekitiaio machenatapua eenechio? —wa'a eraniamea Eesusi mukuriooopua, kiisiki oijenario eraniamepua. Nape Eesusia mukukai oijenasaapua, te'ta pichiwa tewekachi moenakamepua." ⁸ Moisea simiteka nayewaka ahpo Iyoterichio, eee cheeriamepua tiameo: "Riosichi aamo kaawe teerepuaa, kiisi tehki tiiaítepua. Aamoe chuwa'e wa'api itapuapua Riosichio, nape te'ta aamo iikachi machedame Riosichi oowe e'ra'e, aamo tatakoriario cheriwepuawichioo. Wa'a e'raka Riosichi itasaamua, kiisi tehkikai teereriopua Riosichi kaawe teereniameo, aamo chokichi wa'api kahtiamekai tiamekopua." Teemea wa'a tiame masitiesiamepua, Moise cheerichitia, aachin teeka Riosichi paparaniame. ⁹ Aamoe chuwa'e wa'api cheekame enesaamua, Eesusio apoe aamo Paamirako tuuyame enesaamua, te'ta aamowichio tatakoriia cheriwepuawichio mukuriopua pu'kao, pu'kao Riosie oijenatetiamekopua aamo weemera ahjari kiapuawichio, newipameri muua Riosie kokosapuamechio. ¹⁰ Teemea taamo iikachio, Eesusi taamowichio iintoria erakoninae, taamo kaawe te'teriane tetewame Riosia apochio; teemea tiameo, taamo chuwa'e chaachapame teemea, Riosie taamo cheriwepua uunarewao, Eesusi taamowichio iintoria teemeyaraeo, taamowichio mukuriaeo.

¹¹ Ehkoriaami Iyoterichio, chaanipua tiame: "Aaatai Eesusi Riosie Weratiamechiche paparama, kiisi sewina erapameripua ahpo Riosichi paparariao, kihtawichio kaawe enerio eraniameo." ¹² Riosia ki seenu tetewamepua aaataoi, i'isaeri ti'tijoerioi, ki i'isaeri ti'tijoerioi; yooma pu'kao napati wa'achitia Riosiwarakapaopua, ki nu'uti cheriwewa e'rarie cheriwamepua, yooma apochi e'enaka paparaka ahpo cheriwewa itayameopua. ¹³ Wa'achi chiiame ehkoriaami Ooeriai ahpo iyoterioipua, eee cheerioipua: "Yoomahka taamo Noono tewekachi kahtiamechi

paparakamea, newipatemeripua, apochi enapameoopua, ahpo tatakori-
 riria cheriwepuawichio itakao.” ¹⁴ Nape ¿aatana paparatapua puka-
 chio, ki nane'riame enesaapua aatanakoopua pu'kao? ¿Aachin teeka
 nane'retapua, ki aaatae tuuyetiame enesaapua aatanakoo? ¿Aatana
 tuuyetapua pu'kao aatanakoo, kiteresoopua tuuyemerio? ¹⁵ ¿Aachin teeka
 simitapu aaata tuuyemeria, kiteresoopua aaata ahpo itapitie ku'ika uhju-
 ramerio? Puuu ehkoriaami Isaiaa ahpo Iyoterichio, i'ka nayewatupuamechi
 simiyame, nayewaka cheerimepua, eee cheeriaopua: “Tisia peenia tiame
 iintokame aaataa, Riosi kaaweruma tuuyewari u'pakaopua.”

¹⁶ Nape i'ka Riosi ka'karuma tuuyewario, ki yoomahka pichikerepua.
 Isaiaai, Ehkoriaami Iyoterichio, wa'achi cheeriaipua cheekao: “Paamira,
 nape amochi simiyame nayewatuwao, ¿aatanana taamo pichikiamepua?”

¹⁷ Wa'a teesoo te'ta paparanamea, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame
 pichikeka keepukapa, ikinimepua.

¹⁸ Nape isaeri ti'tijoeria, ¿ki inamukamekosapua pehio pu'kao? Eje'e,
 puuuapa pu'kao, inamukame puuuapa wa'asi, ahpo wa'api Ehkoriaami
 Iyoterichio, eeechi chiioa:

Riosi na'nayewatuame Riosi chiia tuuyesika mochitoriaa,
 ahkasi yomachi weeechi nane'rietamepua,
 ahkaiopua sihkochiamioopua.

¹⁹ Nape chaanine eenechi: ¿Ki pahteka inamukamekosajuarepua pu'kao,
 puuu i'isaeri ti'tijoeria? Riosio Ehkoriaami Iyoterichio Moise iyotaperichio
 cheerioipua:

Aamo isaeri ti'tijoerio, wa'ina erakotemania,
 no'o ka'karuma naawesario seesenu ti'tijoeri i'yetoretiopa,
 aamoo ipaka tetewiria.

Aamoo nekumechetemania pukachio,
 pu'ka aamo ki ijinatame teewarioipua,
 no'o ka'karuma tuuyewario,
 kaawe e'raka uukamekopua apochio,
 aamoo ki nakika uukamekopa.

²⁰ Riosia Isaiachio iyotetekao, wa'achi cheerepua, eee cheekao:
 Ki no'o i'yamekameraa,
 no'o tewakamepua;

ki no'o tetewai iinatukekameo,
 no'o tetewitekamenia.

²¹ I'isaeri ti'tijoeri nayewaniachio, Riosia cheekamepua Isaia iyoterichio:
 Neeea senepi taawechi oowekamenia,
 ahpo wa'inameoipua noochi e'napuao,
 ki no'o e'weka mochtipuameo.

11

Isaeri ti'tijoe te'ta uutiamera

¹ Waikao iinatukenania: ¿Aatia wa'a iintoriare Riosia i'isaerio? ¿Ihpa-
 pakamejoare naaju Riosia i'isaeri ti'tijoerio? ¿Ki ahpowichio tekipanami-
 chio uukamekosapua naaju? Ka'chitia wa'a tiame puuu. Ohsotia pu-
 ua, ki ehpesi o'inia uukamekopua pu'kao ahpowichio tekipanamichioo.
 Neeei isaeri tijoekapao, ipatiame enemii neeei waikao, ki ahpowichio
 tekipanamichioopua tiameo. Nape neeei Riosiwichio tekipanamenia,
 isaeri tijoenia tiameo, Aurani tetejimari neeei, Chaamini ti'tijoeturi
 neeei. ² Wa'a tiame tetewapa neeei taamo i'isaerio, ki ihpapatime
 maaena neeei, Riosio i'isaerio, ki ehpesi o'inia ahpo tekipanemichioopua
 uuriamekopua. ¿Ki nane'riame eemea, Eeriaai wa'a chaanerio Riosi

ahjama nayewaio, i'isaeri wenejikao? Puuua chaaneriaipua Riosio:
³ "No'o Noono Paamiraa, yoomá ko'iretupa aamo na'nayewaturao, puuu aamo oorona oowewari kokoseretiachioi, yooma ru'minaretupua wa'asi, tepawetetiamea. Neeche itipiamepa ahjamea, neeeai wa'asio, merinare-niamepua tiame." ⁴ Nape Riosia, Eeria wa'a chiiopao, ¿ihtana nehjiarepua? Riosia chaanerepua pu'kao: "Iiweta iinuenia oowisani miiri i'isaeri ti'tijoeri ooweruri tiame, ki chopokorieka ajapameopua pehjiio, Waaari riositawaopua. Pu'kaonia noochikamera paparaka mochtopao, no'owichio poanatakamenia, noochi simiyame tehki yoramichiopua."
⁵ Riosia wa'achitia teetoamepua ehpe taawechemioi, ki weeka ahpowichio poanatakaoi, ehkoriami ko'itiochitia seesenuo, ahpo kaawe e'rachi nehpuwaka newiteriachitiaio. ⁶ Wa'a tiiachi ahpo kaawe e'rachi enesoopua Riosio, ti'tjoeria kihta yoorakamepua ahpo newipapuawichioo. Itapiti yoorakame enesoopua ahpo newipatewawichioo, Riosia ki ahpo kaawe e'rachi iintokame enemiipua. Wa'a teerekame enesoo, ahpo kaawe e'rachi iintotiamea, ki ahpo kaawe e'rachi iintotiame enemiipua.

⁷ ¿Aachin tiamepu i'isaerichi simiyamea naaju? Isaeri ti'tjoeria, ki tewakamepua ahpo i'yao, Riosichi kaawe te'terewao, nape Riosie uutiamae, Riosichi paparakapa tewakamepua pu'ka ahpo kaawe mochi-waopua Riosichio. Wahjachi ki Riosichi paparakamea, wa'apitia toire-tupua, ahpo ki ka'karuma nokiwachi. ⁸ Puuu wahjachi toitiamea, Ehkoriami Iyoteri chiiachitia te'teriamepua, eee cheeka chanitiamea: Riosia ahpo kokochiwachi toarepua pu'kao,
 wa'atia ahpo pusieo ki tetewimichiopua,
 ahpo nahkaeoi ki inamumichiopua.

Ahkasi ehpe taawechemioi wa'a te'teriamae puuua.

⁹ Ehkoriami Raawiai, wa'achitia cheeriaipua tiameo, ki nakika mochikameopua Riosio, eee chanitiame eee cheekao: Puuu ki ka'karuma nokaka mochinariamea,
 oowera mochika pahkotaka pu'serenariamepua.

Ahpo nokayae wa'api ruhjisaa,
 kaawe enemiipua.

Pu'ka ahpo ki ka'karuma nokayae,
 motochitesaa kaawe enemiipua,
 pu'kao kokosatiaa kaawe enemiipua.

¹⁰ Puuua puichi tukapasipasooopua,
 kaawe enemiipua,
 ki ma'chiremichiopua pu'kao.

Puuua koomorasitepatetiaa,
 kaawe enemiipua.

Ki i'isaeri ti'tjoeri newipateniame

¹¹ Waikaonia noochio, e'raninia: "¿Ki oosa werisimeri ohjoarepua ahpo motochiria te'terewachiopua? ¿Ki oosa Riosi nookemeri ohjoarepua wa'asio? ¿Kíkosa ahpowichio nokimichio uukame Riosia pu'kao?" Eje'e. Pu'kawichio uukamepua. Nape ehpeo pehji Riosia, ahpo pukeri o'inia uuriao ahpowichio tekipanamichioo, ki kaawe te'tiopa apochi pu'kao, ki isaeri ti'tjoerichi ihsiamepua ku'ikao, ahpo tehkiwachiopua. Wa'a iintioopua Riosio i'isaeri ti'tjoeria, seenekachi Riosichi e'enanaretareoipua eenechi. ¹² Riosia i'isaeri ti'tjoerio kihta yooraka mochitorioopua ahpo tehkiwachio, ki i'isaeri ti'tjoeri ajawarepua ahpo tehkiwachio, aapekam-era nakiriopua Riosi kaaweruma tuuyewari. Wa'a iika tísia muuwere Riosichi paparakame ki isaeri ti'tjoeri. Nape i'isaeria eenechi Riosichi

e'enasoopua Riosichi paparaka ka'karuma enepakaopua, kaawe tekipanania enesoo pu'kawichioo, ¿kehkisa epeche muuwepatarepua Riosichi paparama, tisia muuweeka Riosichi tekipanatoopua, pirena nokisika ki isaeri ti'tjoeri ahjamao?

¹³ I'ka aamo chaanania ki i'isaeri ti'tjoerio, neea aamoo, uhjura-tiamekapa amochi nayewatumichio Riosi tuuyewario, i'ka no'o tehkiwa amochiopua, tisia nateyame tetewaninia. ¹⁴ I'ka no'o inisia amochio, Riosie Weratiamechi naewatukao, no'o tetejima i'isaerio eenechi Riosiche e'enanarewa erapatesoo, tisia kaawe enemiipua, amochitia Riosie newipatetiuma enemichiopua. ¹⁵ I'isaeri ti'tjoerio ki nakika tetewariopua te'ta kaaweruma tuuyewariopua Eesusichi simiyame Riosi Taanarachio, seesenu ki isaeri ti'tjoe ooweru tiame ajaware Riosia, kaaweruma ahpo tehkiwachi nokisimichioo. Nape pu'ka i'isaeri ti'tjoerio ki nakiriai ahpo tehkiwachi, eenechi Riosi tehkiwachi ajawatiame enesoopua Riosieo, ¿ki te'ta kaawe erakoame enetare i'isaeria, eenechi oijenatetiameka te'teriapa i'isaeria? ¹⁶ Riosio pukeri o'inia Aurani ahpo tehkiwachi ihsimia i'ka weeechi kaaweruma machenakame enesoopua, yomatiamae ahpo inataria neipami iintomeria, ahpo inataria kuuwepakaoui, kaaweruma machenameripua eneriamepua tiameo. Puuu Riosi inataria i'ka weeechi ahpo iintomiaa, paatusika tiamepua. Paatusia pahcha takaritatiameo, ta'yame machenakame enesoo, yomatiamae kaaweruma paatusia. Puuu Riosi inataria i'ka weeechi ahpo iintomiaa, kuuuka tiamepua tiame. Itapiti kuuuai naawara ahjame enesaapua, yomatiamae ahjamepua, atowara, saawara tiame.

¹⁷ Riosia i'isaeri ti'tjoerio, ooriwo kuuuka tiame tetewanipua pu'kao, i'isaeri ahpowichio tekipanameo Riosia, pu'ka ooriwo kuuu atowarachitia tetewamepua. Ookapi i'ka atowa i'isaeri ti'tjoerio Riosia, ki apochi paparamekopaopua, tehpunarepua pu'ka atowao. Wa'a ikisaopua Riosia, seesenu kuuu atowara atowatere puuua ahpo ooriwo kuuu, ahpo ooriwo naawae ahjaka mochtomichiopua; wa'a te'tereka mochtioame ahpo ooriwochio, ahpokamerawichio, yooraka mochtomichiopua. Puuu seesenu atowaa, eeme puuua, ki isaeri ti'tjoeri Eesusichi paparakame. ¹⁸ Nape eemea pu'ka Riosi ooriwochio atowatetiamekapao, ki epeche erakometepua i'isaerichio, Riosi ooriwo te'ta atowarawachio. Wa'a e'rame enesaa eemea, pu'ka kuuu naawara eemekamera ahjatio erakomiipua, nape ki eemekamerapua, Riosi ooriwo ahjatimeráa.

¹⁹ Ehpeo eemea chaachapaniarepua: "¿Ki epeche tiame ohjoare teemea naaju, pu'ka i'isaeri u'yesaopua taamokamera atowatetiameopua?" ²⁰ Ka'i puuua. I'isaeri ti'tjoeria tehpunatiamepua atowachitiao, ki Riosichi paparakapa; eemekamera atowachitia ajawatetiamea, Riosichi paparakapakamera eemea, ki epeche ka'karumakapa. Wa'a te'tiapa eemea, kihta weruma epeche erakometepua i'isaerichio, Riosie aamo kaawe yoraretiao. Ohso kaawe eemea, Riosichikamera aamo pewatiame te'terio erakopuapua. ²¹ Riosia i'isaerio ki nakiyapa ahpowichio tekipanamichioo, pu'kao tehpunakame enesoopua, ki apochi paparakopaopua, ¿ki wa'achi iintotarepua amochioi, ahpo oowarachi ihchiamekoipua, aamo toisooopua apochi paparao? ²² Riosia kaawerumapua kaawerumao, nape aaata apochi se'wika paparakameopua, ki teesa kokosamepua, ki ahpo tehkiwachi tekipanamichio. Riosia aamowichioo, tisia tesiwekamepua; ahpo tehkiwachi mochtomichiopua itapiti ahpowichio nokisikao. Wa'a tiachipao eemea, iyorika mochtopuapua pu'kao, ki tehpunapuame eemea Riosi atowarachitiao. ²³ Nape i'isaeri atowara tehpunatiameopua, ka'karuma enepasoopua Riosichio, Riosia iinuemeopua utewari apochio,

eenechi wa'api kuuuchi ahpo atowatemiaopua, i'isaeri ahpowichio nokisimichioopua eenechi. ²⁴ Riosia aamo ki i'isaeri ti'tjoeri atowarao, seenu kuuu atowara tehpunatiame, ahpo ooriwo kuuuchi atowaterioo, zepeche ki tehkina eramerinapua, ahpo wa'api ooriwo kuuu atowara tehpunarioo, pu'ka wa'apichi ooriwo kuuuchi atowatekao?

Wa'asi kajuyachi newipateniame i'isaeri ti'tjoeri

²⁵ Eeme ki i'isaeri ti'tjoeria, ki aamoeche itipimeri te'ta atowarachitia. I'ka aamo nane'reka mochtiojeraninia, ki aamo te'ta oijerawa erakomichioopua, i'ka Riosiche apoeche nane'riaopua: Puuu isaeri ti'tjoeri ehpe taawechiami ki nakikame Riosi tuuyewari ahpo Taana Eesusichi simiyameo, ki yooma taawechi wa'a teeremiite puuu, i'isaeri ti'tjoeria. Puuu i'isaeri wa'a te'teremeripua ahkasi yooma ahseparichisi Riosichi paparameriopua, ki isaeri ti'tjoeopua. ²⁶ Riosi nane'ria kehki ahsepa-soopua ki i'isaeri Eesusichi paparakameeo, yomatiamete'ta i'isaeri Riosi kuuurachi atowatepuamepua tiame, yooma pirena Riosie te'ta newipatetiame itipimeripua wa'asi, Riosie newipatetiame pirenatupakaopua. Pu'ka nayewaka cheere Riosa, Ehkoriaami Iyoterichio, eee cheekao:

Apoe Newipatemia, Siioni tewaniachi o'inia enameripua,

Riosi kahtiachi o'inia, yooma Aakowo i'isaeri ti'tjoeri ki ka'karuma te'tiao,

yooma puhjenekemapua pu'kao.

²⁷ Wa'a tiichio yooma te'ta i'isaeri ti'tjoeri ahjama no'o katewerio,

ki i'isaeri ti'tjoeri na'pepaka ahjamaopua,

ahsieme kuuwepakame enamania pu'ka ahjama no'o kateweri yahchariao,

pu'ka tatakoriario te'ta ahsieme cho'wekamekapaonia wa'asio.

²⁸ Nape iiweta i'isaeri ti'tjoeri ki Eesusi Riosi Taanarachi paparaka mochtioopua pehjo, Riosia ahpo tuuyewari newipatiameo, seepurawachitia tetewamepua. Wa'a te'terelopua pu'kao Riosia, aamokamera ajawarepua pu'ka ahpo newipatiame tuuyewari tehkiwa nokisimichioopua. Aamokamera wa'a yoorakamepua, tisia ahpo Taana Eesusichi papariopao, eemepechi simitemichioopua pu'ka ahpo Taana Eesusichi simiyame nayewatukao. Nape Riosia ahpo tehki ki'yaria u'yekameaiopua, ki toaka tetewamekaitepua pu'kao, ki natakepamekapao, i'isaeri noonoriwa ahjama ahpo kateweri yahchariao. Pukaepa Riosia wa'a tiamepua pukachio, nakiyamekapapua pu'kao. ²⁹ Riosia kiisi wa'atia itipiamepua ki iintokao, ahpo iintomo tuuriao, yooma aaataoi ahpo ijinuwa paajutiao.

³⁰ Eeme ki i'isaeri ti'tjoeria, aamo ehkoriaami noonoria pukerio, ki Riosie utiame eneriaipua ahpo tehkiwa nokimichioopua, ki Riosichi paparaka mochtioamekapapua pehjo; nape ehpe Eesusi taawechiamio, i'isaeri ti'tjoerio ki Riosi e'weka mochtionareriopao, eeme ki i'isaeri ti'tjoeri ajawatiamepua, ahpo Taana Eesusichi simiyame nayewatumichioopua.

³¹ Wa'achitia puuu i'isaeria ehpe taawechiamioi, ki pichikiamepua Riosi chiao, Riosi weeraria Taanachi simiyameoi. Nape Riosia i'isaerio, aamochitia ahpo Taana Eesusichi e'enaka paparakameo, ahpo tehkiwachi enepatemapua eenechio, pu'ka yooraka nokisimichioopua. ³² Riosia yoomatiame ti'tjoe ooweru tiame wehjoarichi mochtikameo, napati wa'achitia tatakoriame tetewamepua, pukaepa Riosia, ahpo Taana Eesusichi paparaka e'enasoopua, ahpo tatakoriaria cheriwepuwachio itakao, napatika wa'achitia cheriwemeriopua pu'kao.

³³ ;Teesana tahpitika tiamepu Riosi inatariraa! ;Ki nu'uti peeneka inatamepua, ki nu'utipua tiameo, pahteniamechioopua! Riosi iintonariaa

aaataai ki nane'reporitepua, ihtaoi peeneka inataopua. ³⁴ ¿Aatana ahsepaka inatata Apoe Paamiraopua, inatao? ¿Aatana tuuyeme tiarepua Riosi inatao? ³⁵ ¿Aatana itapiti rewetare Riosio, Riosio ahpo wikirieko tuupuaichioopua? ³⁶ Aaataaiopua. Yooma ihta itapiti iintuameo, apoekamerache iinuwarakopapua. Wa'a teesoo, apoe iinuwaraa, apoewichioopua. Teemea, kihta iinuekaitepua, itapiti kiapuaiopua Riosio, yooma itapitio Riosi iinuwarao, apoe enepateriamekopua. Yooma Riosi enepateriaa, apoe ahjaemichioopua. Pukaepa neea Riosiwichioo, te'ta weruma nayewajeraninia, ahkasi ki wahjame taawechisi. Wa'a teeresaa kaawe enemapua.

12

Riosiwichioche yasitoniamie

¹ Pukaepa eeme no'o Riosichi tetejimaio, Riosichi aamo oowewachitia te'terejaninia, Riosichio aamoo, kaawe eraniamechitia. Puuu wa'a teeka mochtionamea, Riosi ki nu'uti iyoriniamekaitepua. ² Ka'te i'ka weechi mochtionamechitia inatamitia eemea, ohso kaawe kaawerumara inataka mochtitopuapua, Riosikamera kaaweche wichiya. Wa'a teeka mochtitosaa eemea, Riosi e'rachitia mochtitomapua. Wa'a teeka mochtitosaa tiameo, te'ta kaaweruma enemeri aamo mochtitowaa.

³ Riosio ahpo no'o tesiweka weerariopao, aamo kaawe e'raka chaaninia, ki aaata epeche erakoka mochtitomichioopua. Napati aamo tetewika mochtitopuapua, i'ka Riosi tehkiwa nokisikaopua, yooma eeme pipiripi ahkao. ⁴ Yooma eemea, piiripi weerewachitia te'tiamepua Riosichio, i'ka Riosi weerewachio muuwaeme teemea. Yooma pipiripi teemea Riosieo, itapiti ye'kari pepenewa kiatiamepua, taamo ihta ye'kari kiatiamepua pepenewa, pukae taamo nokisimichioopua, ihtaoi Riosichi tehkiwao. ⁵ Muuwaemekai teemea, Riosie Weratiame weerewachio, piiripi wa'api weerewakaite teemea. Piiripi weerewakapa teemea, yooma apochi ihcheka mochtioamekate teemea, teemea wa'atiao, napati wa'achitia ahpo ku'wipuawichioopua.

⁶ Wa'a teesoo, yoomahka Riosie kiatiamekapaopua, yooma ihta ye'kari taamo nokisimichioo, pu'kakamera yooraka mochtitotariapua naaju. Riosi tuuyewarichi simiyame ye'kame enesaamua, peeneka nayewapuamua Riosichi aamo paparae oowe e'raka, ahkai aamo masitiachio. ⁷ Wahjachi ku'iwa ye'kame enesaamua, kaawe e'raka ku'ipuapua pu'kao; masiteniamie ye'kame enesaamua, peeneka masitepuapua; ⁸ oowe erapatewa ye'kame enesaamua, oowe erapatewa tekipanapuapua. Ihkokeka pu'seriamie enesaamua, kaawe e'raka ihkokepuapua. ⁹ Tesiwa e'reniamie ye'kame enesaamua, kaawe e'raka tesiwa e'raka ku'ipuapua.

Riosie Weratiamechi, te'teriamechitia mochtioniamie

⁹ Pichiwaka aamo nakimitia ahpoo. Na'arario, nekuchemitiapua, kaawerumache chapitoka mochtitopuapua. ¹⁰ Yooma aamo te'ta nakika mochtitopuapua, Riosichi poponichitia, pipinichitia tiamé. Te'ta yoorewie teteipuapua ahpoo, epeche kaaweruma e'raka ahpo piirechio, napati ahpoo wa'achitia.

¹¹ Ihta aamo yoorachioi utewaeme tiame teetopuapua. Amochioi tiameo, amochi kahtiamie tetewitepuapua Riosi Riosiwari. Riosiche ihsiweka mochtitopuapua, ki aaata wa'asi.

¹² Peenia erakoka mochtitopuapua, piie taaweche ahkao, te'ta Paamira ahjama mochimiapa. Aiwaka mochikaio, ka'te yaapi erakomitiapua. Riosichi aamo paparaoi, senepi yooraka mochtitopuapua pu'kao, ahjachi itaka.

¹³ Aaata Riosie piipatetiameo, tesiwa tiame enesoopua itapiti nakiwachio, ku'ipuapua pu'kao. Aamo ta'pechi asiyaameoi, kaawe e'raka asipupuapua.

¹⁴ Aamo ki kaawe yoorameo, ka'chi chaanepuapua, kaawe yorapuapua ohso kaawe.

¹⁵ Aaata te'ta peenia erasio, ahjama peenia erakopuapua; aaata yuuwesoo, yuuwesipuapua tiame amochioi.

¹⁶ Eemea amochio, kaawe aamo ahpo erakoka uumitiapua. Ka'te weruma aamo uumitiapua aaatachioi, tesiwa te'tiameo kaawe uuka nyawepuapua, kihta epeche e'raka.

¹⁷ Na'aretiai muuuu, ka'te wa'achitia na'are muuuai. Itapiti yoorai, kaawe aamo neesetoka ihsipuapua, aamoo, kaawe ihsiaame teteipuwichio. ¹⁸ Aamo wahjachi kaawe teerewao, kihta a'chi tiame ihsika yasitopuapua, aaataoi. ¹⁹ Ka'te aamo ki kaawe iintotiameo, wa'achi yooraka natetetemua, ohso kaawe Riosikamera tooepuapua pu'kao, apoe Te'pa Kahtiaame taamo Noono ihsimichio pu'kao, te'yakao. Wa'a teeremeri eemea, Ehkoriaami Iyoterichi Riosio chiiamekopua: "Aaata aamo na'ara iintokameo, nee natetetemapua iintoriao; wa'a chaani Te'ta Paamiraa."

²⁰ Pirenachi Iyoterichio chaanipua: "Aaata aamo seepurawaoi chorowasoo, ko'kotepuapua; aaataoi paramusoopua, nerojitepuapua. Wa'a aamo iintosoopua, suuwe erapatemama pu'kao, ki nu'uti taretetemama pukachio." ²¹ Ka'te aamo tooa na'arari aamo yuumpamichioo, ohso kaawe muukamera newitopuapua na'arario, aamo kaawerumachee ihsia.

13

¹ Ihta ya'yawichituniameo, ihta pa'pamiratuniameopua tiameo, yooreka mochtioniamepua pu'kao, pu'ka yawichituniameo paamiratuniaopua tiameo, Riosie wa'a teewetiamekopua pu'kao. Yooma ya'yawichi ajawatiameo, pa'pamiratuameopua tiameo, Riosie reesetiame puuuu, e'wewari teereniameopua tiameo. ² Pukaepa pu'ka e'wawari ki yoorekamea, Riosikamera ki e'wekai noonoikamepua, wa'a tiame e'wewa yahcharia Riosia, pu'ka pa'pamiratuame e'wepuawichio e'raria puuuu. Wa'a tiachio pu'ka yooma aaata ki yoorekamea pu'ka pa'pamira e'wewario, pu'ka wa'api e'wewari kokosarira saaemeripua. ³ Aaata kihta ki kaaweruma nokaka mochtikamea, kihta seewemetepua i'ka nuurari neesetoameopua, aaataoipua, pa'pamiratuameo, ya'yawichituameoipua. Nape ki kaawe nokaka mochtikamea, seewemete puuuu i'ka e'wewa iinuemeo, pu'kaoi iinuemekopapua pu'ka nuurarie kokosamio. Pukaepa aaata ki majaka yasionariamea i'ka pa'pamiratuame e'wewario, e'wekache yasitometepua i'ka e'wewari iinueme pa'pamiratuame, kihta ki kaaweruma ihsikaopua. Wa'a teeka yasitosaamua, kaawerumachitia tetewipuwemua, ya'yawichieopua. ⁴ Aaata yoorewi yachatiamea, aamo ta'iria yasimichio yachatiame puuuu, Riosi nakiyachitia yooreka. Aaata ki yooreka mochtitoameapua pu'ka yoorewa neesetoameo, seeweka tetewimetepua pu'kao, pu'ka aaata yachatiameopua yoorepuawichioo, ki oowera kusywaeka yachatiamekopua pu'kao. Ihji aaata yoorepuawichio yachatiamea, Riosi seekerachitia ihsiamekopua, ki kaaweruma iintokameo, wepimichio yachatiamepua. ⁵ Pukaepa teemea pu'ka e'wewari neesetoo, yooreka mochtimetepua, nape ki taamo kokosapumeche seewekao, taamoe wa'apioi nane'riapa Riosio, pu'ka e'wewari e'weka mochtiojeriopa. ⁶ Pukaepa teemea tiameo, yawichi koparoari nateteka mochtitoamepua, pukae natetepuachio pu'ka yoorewa inatiameo.

⁷ Yooma ihtawichio yawichi koparowaa, natetepuamepua, te'ta ya'yawichiwichio, ki te'ta yawichiwichioo, nu'nunti teesa ya'yawichiopua tiame. Wa'achitia weruma yooreka tetewipuamepua tiameo, yooma pipiripi pu'kao. ⁸ Ka'te ihta aaata wikirieka yasitomitiamua, naaticheape, aaata aamo nakirewache. Wa'a teereka yasitoame enesaamua, yooma Riosi nuurari yorajera ihsiame enemerimua. ⁹ Riosi nuurari nokipuamea, eee chiamepua: "Ka'te suwepori nokimitiapua, ka'te merimitiapua, ka'te ichikomitia, ka'te ikotu." Iintusoo pehji ihta yoorepuameo, ihji no'o aamo chaanemiaa, yooma ahsepari iyoriwa iintoniamepua: "Aamo piirechio, aamochitia nakimitiapua." ¹⁰ Aaata ahpo piirechi kaaweruma nakika yasitoamea, kihta na'ara ihsiamepua aaataoi. Wa'a teeka yasitoniamea, kaawe yooreka yasitoamepua Riosi nuurario.

¹¹ Yooma i'ka no'o cheeriaeo, taamo newipuapuachiche inatapuapua, ehpe taawechiamiopua wa'asio, pu'ka taamo newipatepuao, epeche waapi teetoamekopua pu'kao, ki pukeri taamo paparariachitiaopua, Riosie Weratiamechio. ¹² I'ka weeechi tukaparia, u'matona puuuapa, weemera taajenari asinapua. Pukaepa te'ta toaka mochtomete teemea, ki kaawe nokiawo, yooma pu'ka tukapachi ki kaaweruma nokisiniameo. Ohso kaawe ka'karumachikamera mochtioniachi kaawe enemiihua, Riosi uutaparichi, taamo Riosi neesetora wakiraetoka. ¹³ I'ka Riosi taajenarichio eemea, ka'karumache yooraka mochtopuapua, kihta na'arari, kihta nawajika, kihta pahkotawa nawajika, kihta suwepori nokaka, kihta nekumewa erakoka aaatachioi, kihta ikotuwa aaata iinueka. ¹⁴ Ohso kaawe eemea, Riosie Weratiame e'rache wakiraeka teetopuapua, ki aamo newitopuawichioopua na'arari ta'irewaeo.

14

Ka'te ki kaawe chaanemitia aamo Riosichi poponiwao, pipiniwao tiameo

¹ Aaata weemera Eesusichi paparakameo pehji, aamo ta'pechi asisoo, kaawe e'raka uuka tetewipuapua pu'kao. Ka'karuma Riosichi pu'serewa nayewepuapua pu'ka ahjamao, kihta nayewepuapua itapati iyoriwachi simiyameo. Riosichi kaawe te'terepuawichio nokiwamechitia, itapati kooame aaata Riosichi paparamo, ki ko'iniamechitia. ² Iintuame teemea Riosichi paparamo, sa'pa koayame ki sa'pa koayame tiame. Iintuamepua tiameo, yooma ihta kooame pu'serime koaka. ³ Yooma ihta kooame koayame, kihta chaanemetepua ki sa'pa koayameo. Ki yooma ihta kooame koayamei, kihta chaanemetepua pu'ka yooma kooame koayameoi, Riosio pu'kao, wa'a te'tereoi pu'kao, napati uukamekopua. ⁴ Teeme Riosichi paparamo, kihta na'ara chaanemetepua aaata tamochitia Riosichi paparamo. Taamo Noono tewekachi te'ta Paamirakamera chanimetepua aaatao, kaawe ihsiame enesoo, ki kaawe ihsiame enesoooi.

⁵ Iintuame aaata Riosichi paparamo erakoame, iintuamekopua taawe, Riosiwichio iyoriupuachi yachatiamo. Iintuamepua tiame, ki yahchame piiripioipua taawe Riosiwichio iyoriupuachio, ihta taaweo napati tetewamepua wa'achi tiamekopua. Yooma pipiripi Riosichi paparamo, iintuamepua ahpo iintome tiaa, ihta taawechi Riosi iyoriupuachi ahpo yachamiao. ⁶ Aaata piie taawe poanatakamea, Riosichi iyoriinariapa wa'a iintokamepua; aaata ki ihta taawe poanatakameai, Riosichi iyoriwa ihsiame puuuai. Wa'achitia aaata yooma kooame koayameai, Riosi cheriwema ki'yaka koayame enesaapua, Riosi iyoriwa ihsiame puuuai. Piire Aaata ki sa'pa koayamea, Riosi iyoriwa wa'a tiame enesaa, kaawe tiamepua puuuai, Riosichio, senepi ko'komiaoi, Riosi cheriwema ki'yamekapua.

⁷ Wa'a tiachipao yooma teeme Riosichi paparama, ki aaata a'chi chaaneka mochtometepua, ohso kaawe kaawe e'reka taamo ku'imate teemea, aaatawichio tiame inataka, ki taamochewichio. Wa'a te'teremeri teemea, i'wa weechi ahjaka mochikaio, wahjipakaio, te'pa taamo Noono tewekachi kahtiam, te'ta ijinuwarakapa. ⁸ Pukaepa teemea, iiweta ahjaka mochikaapua pehjo, yooma taamo ihsiwaa, taamo Paamira Eesusiwichio enemeripua. Teemea wahjipakaio, Riosi ahjama mochimeripua. Wa'a tiachiopua, yooma teeme Riosichi te'teriam, mukukaio, ahjaka mochitoaiopua pehjo, taamo Paamirakamera ijinuwara teemea. ⁹ Apoe Eesusi Riosie Weratiame mukukai eenechi oijenakamekapapua, taamo tewekachi te'ta Paamirawa enepakamepua, yooma ahjaka mochi-toameopua pukachi paparaka, yooma wahjipakameopua tiameo, pukachi Paamira paparakameo.

¹⁰ Wa'a teeresoo taamo Paamirao, ¿achini iikai te'yamemua aamo poponio aamo pipinioiopua tiameo? ¿Ki nane'riamekosa eemea, taamo nekakoka mochitosoo Apoe taamo Paamirakamerakopua taamo terimeriopua, kajuyachi taawechio Riosi katewiachio, Eesusichi taamo ki kaawe noonowiria taamo iinatukenioiopua? ¹¹ Ehkoriai Iyoterichio, Apoe taamo Paamiraa eee chiiamepua:

No'o te'ta ahjachitia pichiwaro chiiamenia,
yomatiam te'tijoea ooweru tiamea,
no'o chopokorieka ajapamerikopua,
yooma noochi tuukaopua, ahpoo kiisi kaawe nokariao.

Wa'a noonoikaopua ki nu'uti iyoriwa noonoimapua Riosichio,
te'ta nane'rekapa aatanakoopua no'oo.

¹² Waika taawechio teemea, yooma taamo ki ka'karuma nokaka mochtoriao, yooma tuumeripua pu'kao, taamo Paamira Riosio.

Ka'te ki ka'karumachi motochite aamo Riosichi poponio aamo Riosichi pipinioi

¹³ Wa'a tiachipao, kihta chaachapamete teemea wa'asi taamo piirechio, ihta ki kaawe ihio tuukaopua. Ohso kaawe aamokamera kaawe aamo neesetopuapua, ki aaata aamo Riosichi pooniwao piiniwaoi aamo sewina erapatemichio, ki Riosichio. Ka'te sewina erapateme tiame iintomitiama, wa'achi iintonaremakoipua, wa' ihiam e aamo tetewapaopua.

¹⁴ Nane'riamenia noochio, ihta kooameo ka'chi tiamekopua Riosiwichio, puu kooame Riosiwichio iyoriniamea, apoe wa'a erakoapa nokayamepua. Nape puu Riosi iyorika, ki ko'kopuame e'rameopua ihta kooameo, apoeche ki ko'kome wa'a e'ramepua. ¹⁵ Aaata poponiwa ki sa'pa ki koayame ahjama yasipasaa ko'komia, ka'chi eramichio pu'kao, muuuai ki ko'kometepua sa'pao. Ko'kosaamua sa'pao waikao, ki Riosi nakiwari iinuemapua. Ohso kaawe kihta yorapuapua wa'a tiameo, aaata Riosie Weratiamechi paparario sa'rume tiameo, pu'ka wa'a tiame Riosichi pooni piinioi newipatepuawichio, mukukame Riosie Weratiamea. ¹⁶ Pukaepa kaawe aamo neesetomitiapua, ki aaata aamo Riosichi poponi pipinioi, ki kaawe aamo ihio erakomichio, aamoopua seenekachio, kaawe ihio e'roio. ¹⁷ Taamo Riosi ye'karichi mochipuamea, ki kooame iyoriwae puua, ihta iijiwaai. Teemea Riosi ye'karichi taamo mochimiaawichio, Riosi Riosiwari te'ta piipari te'tereniam, taamo iikachio Riosie ta'iria yasitowa tiame, pukaepa tisaa kaawe erakoame teemea. ¹⁸ Wa'a teeka ohjoresaa Eesusichio, kaawe tetewipume teemea Riosieo, ti'tijoeopua tiame.

19 Wa'a teeresoo pirena nokisitariapua naaju, te'ta ta'iria mochtowa i'yasikache, epeche Eesusichi oowe erapasikaopua. 20 Ki na'atamete teemea taamo kaawe uuka Riosichi pirenaturiao, oowera kooamechi simiyame, nekakome chaachapakao. Yooma kooamea kaawerumapua, naatiche ki kaawerumapua, aaata koaya kooame, pu'ka tetewachi koi'wame. Wa'a aamo ihsisoo, na'atamerikoimua aamo Riosichi pooniwa Riosichi teerewaopua, aamo pipiniwaoipua Riosichi kaawe teerewaopua tiame. 21 Ohso kaawe kihta koi'wa kaawepua, Eesusichi paparaniameo, sa'runame tiameo, ihtoioipua itapiti iijiwaoi, itapiti ihsiwaoi, Riosichi kaawe teerewa einatameopua. 22 Aamo kaawe ihsio e'raopua Riosichio, aamo Riosimache nane'reka yasitometepua pu'kao. Kaawe teetoka ohjoe-me, ahpo inatario kaawe yasito tuuyoo, ta'iria yasitomeripua. 23 Nape ki kaawe ahpo ihsio e'raka koayamea, Riosi Riosiwari wa'a eratiamepua pu'kao, wa'a e'raka koayamea, ahpo e'rae tatakoriamepua. Yooma aaata ki e'wiamea, Riosi Riosiwari ahpo inatarichi tuuyeniao, tatakoriamepua.

15

Aamo piirechikamera kaawe eratemitiamua, ki aamo wa'apikamera

1 Teemea, pewatiame mochtikameapa Riosichi paparakao, ki ikanati taamochitia tiame, enepatejeramete teemea, pu'ka weemera Eesusichi paparakameopua. Teesa tiame masitepuapua pu'kao muuenati, ki ikanati tamochi tiame enepatenareka. 2 Yooma teemea taamo wahjachikamerao, aachin teeka ku'imichio ahpo kaawe teerewa Riosichio, i'yameri teemea. 3 Riosie Weratiameai, ki ahpo ta'iria wichiya i'yakamepua, Ehkoriaami Iyoterichio wa'a chiiamekopa: "Yooma aamo na'aretiamoo, noochikamera saatekamenia." 4 Yooma puuu Ehkoriaami chaachapatiamete Iyoterichio, taamowichio iyotetiamepua, pukachi ne'netoka teetopuawichio, pewatiame nokisika Riosichi. Pu'ka Ehkoriaami Iyoterichio chiiat, taamo kaawe erapasimichio, ahkasi asiyachisi Riosie Weratiameo, taamo puuyeka mochtitoo. 5 Aamoonia, pu'ka Riosie aamo utewa ki'yaeo, aamo weemuwaeopua tiameo, aamo ku'ijerania aamoo, kaawe ahpo nakika mochtomichio, piiripichitia mochtitoka Riosie Weratiamechio, Eesusikamera na'naritokaopua. 6 Wa'atia piiripichitia mochtosaa eemea Riosichio, yoomahka piiripichitia, peenia tiame nayewame enema eemea Riosichio, taamo Paamira Eesusi Noonorachio.

Riosi kaaweruma tuuwewari ki i'isaeri ti'tjoechi nayewatunia

7 Pukaepa kaawe aamo uuka tetewipuapua, Riosie Weratiame aamo uuka tetewachitia. Wa'a teeka aamo mochtosoo, tisia kaawe eratema eemea Riosio. 8 Eesusi Riosie Weratiamea, i'isaeri ti'tjoeri tuuyemia eenakamepua, Riosi iintomo tuuria pichiwatamia, Riosi i'isaeri ehkoriaami noonoriwara, iintokemo tuuria. 9 Ihji Riosie Weratiamea ki isaeri ti'tjoerichi eenakamepua tiameo, nane'remichio pu'kaopua tiameo, ahpo tatariririao cho'wepuamekopua, Eesusichi paparasoo. Wa'a iintoke-tiaapua Eesusi Riosi e'rariaeo ki i'isaeri ti'tjoeria, weruma kaawe e'rewa nayewamapua Riosio. Pukaepa Eesusia ki i'isaeri ti'tjoeri eenakamepua, ahpo tewekachi kahtiamete Noonochi nayewemiapua, te'ta Ehkoriaami Iyoterichio, chiiachitia:

Neeea aamo no'o Noonoo tewekachi kahtiamete,
 ki i'isaeri ti'tjoerichio,
 tisia kaaweruma aamo nayewamania;
 weruma te'ta kaaweruma aamo wikatamania,

ki i'isaeri ti'tjoerichio.

¹⁰ Pirenachia Iyoterichio ki i'isaeri naewakaopua tiameo, chaanipua tiame:

Eemea ki i'isaeri ti'tjoeria tiamea,

i'isaeri te'ta Riosichi paparakame ahjamao, peenia erakomeripua.

¹¹ Pirenachi Iyoterichioopua tiameo, ki i'isaeri nayewakao, chaanipua tiame:

Yomatiamē ti'tjoeturi wehjoarichi mochikamea,
kaawerumako tuuka nayewamitiapua Riosio;
yoomachi weeechi mochikameapua Riosio,
te'ta weruma tiame nayewamitiapua pu'kao.

¹² Sewinachi ihji Ehkoriaami Iyoterichioopua tiameo, Isaiatarua wa'achi cheeriamēpua, eee cheekao:

Isai naawaraa uuyameripua,
Isai tewaniame tetejimarisiwachio,
aaata naawameripua,
yomatiamē wehjoarichio,
te'ta weruma yawichichitia yasipameri.

Waikao yomatiamē weeechi mochikamea,
pukachi paparaka ahpo newipatepuame inatameripua,
ahpo tatakoria cheriweka cho'wepuawichioopua.

¹³ Puu Riosi aamo puuyetoka mochitoame ki'yamisi, aamo peenia erate-jeraninia iikachio, ta'iria yasimichioopua, aamo Eesusichi ahjachi paparaka mochitoopua. Riosi Riosiwaria i'wa weeechi aamo mochikoioopua pehjo aamo ku'isiamēpua, aamo ahjachi erakoka puuyetomichioopua ahkasi aamo Noono tewekachi kahtiamē ahjama, aamo ohjoepachisioopua, ahkasi ki wahjiamesi.

¹⁴ Nee Paoroa wa'a mochikame no'o poponiwaro pipiniwari tiameo, ahsieme amochi e'ramenia, ka'karumache erakoamekoopa, tisia machiyamekopua Riosichi simiyameo; eemea aamo wa'api pepeniamē ahpo tuuyeka mochitopuameopua kaawe te'teretopuameopua Riosichio, te'ta Riosi nakiyachitiao. ¹⁵ Nape neea aamoo, wa'a aamo te'teriameko e'raioopua wa'asio, nape ki natakepamichioopua aamoo, epeche ma'chiamē iyotekamenia i'ka iyojurachio. ¹⁶ Neeea aamo ki i'isaeri ti'tjoewichio, Eesusie weratiamenia amochi u'yepamichioopua Riosie kaaweruma tuuyewari aamo tuuyemichioopua. Neeea pu'ka tuuyewari yooraka amochi yasitoamepua, pu'ka tuuyewarichi aamo pichikeriaopua, taamo Noono tewekachi kahtiamēchi ma'chitasimichioopua, itapiti Riosiwichio kaawe e'rewa oowewarichitia, taamo Noono Riosiwariē wa'api piipatetiamē.

¹⁷ Aamoo Riosie Weratiamēchi aamo e'enariopao, tisia kaawe e'rame neea, no'o tekpanaka ihsiriaopua amochio, tisia kaawe teereka itip-imerikopua Riosichio. ¹⁸ Ki no'o yoorariakamera oijerawaniamenia, ohso kaawe Riosie Weratiamē iintoriakamera no'oe, oijerawamenia, yooma pu'ka ki i'isaeri ti'tjoechio no'o iintoriaopua, nayeweriaopua tiameo, Riosikamera e'wepuawichio. ¹⁹ Neeea Eerusareni o'inia ahkasi Iiririko weechisi oikamepua, yooma ahsieme nayewesika Riosie Weratiamēchi simiyameo, yooma wa'amio Riosi Riosiwariē Eesusichi oowe erapatekao, yooma Riosi chiiao ki maenarie pichiwatakao, yooma ihta kokoriame sautesiwae. ²⁰ Wa'a siimo orapakania, ki aaata naewaturiachi, Eesusichi naewaniameopua pehjo. Neeea ki siminarekapua Eesusichi simiyame machitachioopua wa'asio, ki piirechi tekpanariachi ihsinariapa, eenechi aampachio. ²¹ No'o wa'a nayewariaa, Ehkoriaami Iyoterichio, eee chiiapua:

Pu'ka aaata ki nane'retiame pehjo, nayewapuamepua;
Pu'kao, ka'chitia taawechi ahpo nayeweretia pukachi simiyameo,
pahtepuamepua pukachi simiyame ahpo nayeweretio.

Paoroa Rooma muuwarichi siimo o'rani

²² Neeea pu'ka aaata Eesusi tewaniame ki machiwachi pehji oiyapa nayewatukao, ka'chi iika siime teerekamenia aamo ne'nemiao, ki ehpesi o'inia wa'a siimo e'raka weritoai. ²³ Nape ehpeo yooma kajukapania no'o tehki, ki nakiwiamekapa wa'asi wahjachi ohjoriachi naewatupua, ehpeope siimo o'rane aamo ne'nemiao. ²⁴ Wa'ami u'matosimo o'rane Ehpanya simiyaio. Wa'a aamo mochikachi no'o asisoopua, ta'iria naewapuawichiapua paikapi taaweoi, wa'a ikisao Ehpanyami u'matomo e'ramenia, itapiti aamo ku'iwae. ²⁵ Nape ehpeonia pehjo, Eerusareni simiyamenia, itapiti ku'iwa i'yetoka Eerusareni mochikame tisia tooremuame, Riosichi poponiwao, pipiniwaopua tiame, no'o oiriachi Riosichi poponiwa, toomi na'poaria i'yetoka. ²⁶ Ihji ku'iwa no'o i'toaa, yooma Eerusareni Eesusichi paparamewichiapua, poponiwa pipiniwaopua tiame, wa'a Maseroniami Aakayaami tiame mochikameo, ahpo kaawe e'rachi na'poasa uhjuria. ²⁷ Puuua, ahpo kaawe e'rachi ihkoekamepua pu'kao, kaawe noonokamekopua Eerusareni mochikameo, i'isaeri naewaturaeo, Riosi kaaweruma tuuyewari ahpo kipoteriopa, ahpo mochikachiami u'yepakao. ²⁸ Neeea Eerusareni toowesapa i'ka no'o i'yetoa ku'iwao, wa'a o'iniao Ehpanyami siimania. Wa'ami simiyaio aamo ohjoekachi asisimania. ²⁹ No'o wa'a Rooma aamo ohjoekachi asisoo, tisia ahjachi e'ramenia Riosie Weratiamechio, no'o ku'imerikopua apoeo, aachin cheeka no'o nayewamichioopua Eerusareni Riosichi paparameo, aamo tisia kaawe erakoka cheriwema ki'yao, yooma tisia kaawe noonokamewichioopua, ahpo ku'iwa uhjuriaio.

³⁰ Riosichi poponiwao pipiniraopua tiameo, no'o neesetowa itajerenania Riosichio. Aamoo itanenania tiameo, no'o ahjama enepamichio Riosi tehkiwachio, Riosie Weratiamechi mochitopuawichiapua, Riosi Riosiwari nakiwarie taamo ki'yae. ³¹ No'owichioo, Riosichi itapuapua tiame, pu'ka Uurea mochikame i'isaerio, ki Riosie Weratiame paparameopua, ka'chi no'o yoramichioopua. Itapuapua Riosichio tiameo, pu'ka ku'iwa no'o i'toao kaawe e'raka uupuaihiopua, Eerusareni mochikameo, poponiwao pipiniwaopua tiameo, Eesusichi paparaka mochitoameo. ³² Itamitia tiame Riosio, kaawe e'raka no'o asimichio aamo mochikachioi, kaawe e'raka no'o resipumichioopua wa'ao, wa'a no'o enasoopua, kaawe erakoka pu'seriapuaichioopua wa'ao. ³³ Ta'iria mochijerania aamo iikachio, Riosichi kaawe erakokaopua aamo tatakoria cheriwekamekopua. Wa'a teeresa naaju.

16

Pipiripi tuuwika teepoteniame

¹ Aaata ootiamie Eewe tewaniamea, ku'we siminariamepua wa'a aamo mochikachio. Puuu oowitiamea, kaaweruma piinirapua Riosichio, tisia kaawe teeka tekpanakame, Senkeréa tiopachio. ² Kaawe uuka asitepuapua pu'kao, aamo mochikachi asisoo, te'ta Riosie Weratiamechi paparamechitia. Kaawe ku'ipuapua pu'kao yooma ihta nakiyae, ki ookapi ku'ikamekopua pu'kao, ahkasi no'ooiopua tiame.

³ No'o teepotekemitia wa'a mochikameo, Aakira, Pirihkaopua tiame Aakira uupira wa'api, puuu na'paa, no'o ahjama tekpanakamepua, no'oo

Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame masitioio. ⁴ Puuu ookaa, tísia ahpo maaporichi te'teretokamepua no'owichioo. Pu'ka noonoiria no'owichioo, cheriwema ki'yaninia pu'kao, yooma wa'ami ki i'isaeri ti'tiopachi mochikameopua tiame, cheriwema ki'yamenia tiame pu'kao. ⁵ No'o teepotekemitia tiame, Aakira, Piriikka ta'perachi nanapawiamé, Eesusichi paparame. Epeneto tewaniame teepotemitia tiame, Aasia weeechi ohjoeme, puuupua pahchakamera paparakame Eesusichio. ⁶ Maarria teepotemitia tiame, aamowichioo tísia tekipanakame. ⁷ Teepotemitia tiame Aanroniko, Unia tewaniame tiame, puuu na'pa no'o perekarichi kahtioio, no'o ahjama mochiriamé. Puuuu, weeweruma ti'tioepua Riosie Weratiamechio, ke'chu no'o Eesusichi paparoio, Eesusichi paparakame.

⁸ Naati teepotemitiapua tiameo, Aampiasi tewaniame, no'o Paamira Eesusichio, ki teesa nakiwame. ⁹ Uruwano teepotemitia tiame, puuuu taamo ahjamao, Eesusi Riosie Weratiamechi tekipanakame. Ehtaki tewaniame teepotemitia tiameé, no'o aaata tísia kaawe e'ria. ¹⁰ Aapere teepotemitia tiame, tísia oowe e'riame tetewiniame Riosie Weratiamechio. Teepotepuapua tiameo, Arihtóuro ta'perachi mochikame. ¹¹ No'o teepotekemitia Erórioni tiame, no'o weewachi ohjoeme tijoe. Teepotepuapua tiameo, Naasiso ta'perachi tetejimara, Eesusi Paamirachi paparame tiame. ¹² Naati teepotemitia tiame, Tirijena tewaniame, wa'a ikisa Tirijosa, na'pa puuuu, Riosie Weratiamechi tekipanakame. Teepotemitia tiame Peresira, piirechi ootiamé tísia tekipanakame Eesusi Riosie Weratiame Paamirachio. ¹³ Teepotemitia tiame Ruujo, weruma paparame Riosie Weratiamechi. Pu'ka Ruujo yeeyeraoi teepotemitia tiame, pu'kaonia no'o yeeyechitia tetewa. ¹⁴ Yooma i'ka teepotepuapua tiame: Asinkirito, Perekoni, Erema, Paratowa, Ereme, yooma Eesusichi poponiwa tiame, wa'a ahjama mochikame. ¹⁵ Yooma i'ka teepotemitia tiame: Iiro-roko, Uuria, Neereo tiame piinirama, wa'a ikisa Oorimpa, yooma wa'a mochikame tiame ahjama, Eesusichi paparakame.

¹⁶ Teepotaio, kaawe ahpo uuka teepotepuapua. Yoomahka i'wa tiopachi Eesusichi paparameai, yooma aamo teepotenapua tiame.

¹⁷ Kaawe aamo inatepuapua, ki aaata sewina aamo erapatemichioopua no'o aamo masiteriao. Ka'te keepumitia pu'kao, seesenu masitiamepua ki ka'karuma. ¹⁸ Puuuu ahpoche ikotua nokayamepua, ki Riosie Weratiamechi nayewaniame. Ki te'ta pepeniameopua Eesusichi simiyameo, peenia chaachapaka masiteka wihkuiamepua. ¹⁹ Aamo Riosichi kaawe te'tereka mochtioo, ahkaoi yomachiami nane'reniame eemea. Wa'a aamo te'teriopa neenea tísia kaawe e'ramepua. Neeea aamoo, wa'api aamo te'teretojerame neeea, tísia aamo kaawe inatetoka ki aamo ruhjipuawichioopua ki ka'karumachio. ²⁰ Wa'a aamo te'teretosoopua Riosichio, Riosia Satanasio, aamo taarae tekeka weripateka, newitotemapua. Yooma aamoo, Apoe Riosie Weratiame aamo ku'ijerania, aamo ta'iria mochtioomichioopua.

²¹ Wa'ami teepotenapua tiameo, Timoteo no'o ahjama tekipaname. Aamo teepotenapua tiameo, wahjachi no'o weewachi ti'tijoe: Ruusio, Aasoni, Sosipate tewaniame tiame.

²² Teresio tewaniameai, i'ka iyojura no'o iyoteteriaai, taamo Paamira Eesurie aamo teepotenapua.

²³ Aamo teepotenachi Aakayoai, pu'ka ta'perachi kahtiamékane ehpeo, ahpo ta'perachi asikoame che'repatiamekapu puuuu, aaata Riosichi paparame i'wa asipuameo. Aamo teepotena tiame Eerahto, i'wa mochiwachi

toomi koparoari katewetoame. Aamo teepotenapua tiame Kuarató, Riosichiopua, taamo pooniwachitia tiiáme.

²⁴ Ehpeonia taamo Paamira Eesusi Riosie Weratiameoo, ki nu'uti kaawerumari aamo teewejeraninia.

Riosi kaawerumataka nayeweniame

²⁵ Neeea taamo Noono tewekachi kahtiameo, tísia kaawe e'riamepua, aamoo utewaeme aamo teetotiopua Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame masiteniamechio; pu'ka Eesusichi simiyameo, ehkoriaami mochiameopua, ki tetewiriaopua pehjo, ²⁶ pu'ka ehkoriaami mochiameo ki tetewiriaopua, taamoo ehpiami taawechi tetewika mochitoao, Riosie taamo tetewitetiapa. Ehpeo puuu Riosi ki wahjika kahtiamea, ahpo Taanachi paparamichio paajutenapua, yomatiamé wehjoarichi mochikameopua. Wa'a cheekame taamo Noono tewekachi kahtiamea ahpo ehkoriaami na'nayewaturachi nayewaka iyotetekao ahpo Ehkoriaami Iyotaperichio.

²⁷ Pu'ka taamo Noono tewekachi kahtiameo, ahpoche te'ta peewariekameo, yomatiamé i'ka wa'a iintokamekopapua ahpo Taana Eesusi Riosie Weratiamechio, ki nu'uti iyoriwa teerepuamepua, ahkasi ki wahjiamési wa'a te'teretoka.

Wa'asi kajuyamenia i'ka iyotaperio. Cheriwema ehpeo no'o keepuriawichio.

Pahcha Simiyame Koorintio Iyojura

Teepotari

1 Kúíraa, aamo Koorintio mochikame Riosichi poponiwa pipiniwa tiame. Paoro neeea yooma aamo teepotiamea, wa'a Koorintio tiopachi te'teretoameopua. Ka'karuma mochikare eemea. Teemea yooma i'wa mochikamea, ka'karuma mochiwipua. Nee Paoroa, te'pa kahtiame No'no e'rarié, weratiame neeea, Eesusi ahpo Taanachi simiyame nayewamichiopua. 2 Pukaepa neeea, Sohtene iyoteraeo, i'ka iyotesa aamo uhjuramepua yooma aamo Koorintio mochikameopua wa'a tiopachio, te'ta Riosie Weratiame iintoriae piipakameo, Riosia aamo ahpo mochiwari iintapariao, ka'karuma apochi mochimichio paaekamepua, yooma aaata wáhjachi mochiwaroiopua tiame, ahpo Taana Eesusichi paparakameopua. 3 Neeea yooma amochio, taamo Noono tewekachi kahtiameo, Eesusi ahpo Weerariaopua tiameo, tisia te'ta kaawerumari amochi teerejeraninia.

Ka'karuma te'terewa Riosichi

4 Neeea tisia cheriwema ki'yaka yasitoamenia Riosio, Apoe taamo Noonoo tisia kaawe iintoriopua amochio, aamoo tisia paparariopa Riosi Taanachiopua, Riosie Weratiamechiopua. 5 Pukaepa taamo Noono tewekachi kahtiamea, tisia pahtewa ki'yakamepua amochio, ma'chiamé masitemichiopua ahpo tuuyewario, muuwaeme aamo aaataopua, ye'kari aamo ki'yakamepua tiameo, aamoe wa'api ahjae pepenika ahpo ku'itopuawichiopua tiopachio, tiopachi te'teriamo. 6 Puuu Riosie aamo kiaretia no'o aamo masiteria Eesusichi simiyamea, amochi ikikamepua. 7 Wa'a te'teretosa eemea yooma ihta aamo ku'isiwaopua nakiwaeo, ahsieme teeretoma eemea aamo yekiyao, Eesusi enamia puuyeka mochitokaopua, apoe Riosie Weratiameopua. 8 Wa'a teetoka aamo mochitoipua Riosia, aamo piipateka neesetomeri puuuu, aamo ka'karuma piipakame mochitomichiopua, ki aaata aamo ki kaawe iintorio tuumichiopua, Eesusi Riosie Weratiame enasooopua i'ka weeechio. 9 Riosia pichiwa neesetomeri puuuu, Riosia kiisi wa'atia itipiamepua ahpo chiiiao, apoe iintokameka-paopua aamo paaekao, pirena mochitopuawichiopua ahpo Taanachio, Riosie Weratiame taamo Paamirachio.

Tiopachio poanatumiamé

10 Neeea aamo no'o Riosichi poponiwa pipiniwaopua tiameo, neeea Riosie Weratiamee naewamea, pirena piiripichitia aamo inataka mochitojeraninia, kihta amochi nekakoka. Ohso kaawe pirena, Riosichiche kaawe inataka mochitopuapua, kaawe ahpo uuka, napati wa'achitia Eesusichi paparakaopua. Ka'te aamo pirenatuka poanatumitiapua, ki napati aamo ahpo wa'achitia inatakao. 11 Neeea Kooe tewaniame ta'perachi mochikameeo, aamo nekakoka mochitoameko tuuyetiamenia, ki napati wa'achitia inataka mochitoamekoo. 12 Eemea poanatumariao, chaachapatapua: "Neeea, Paoro na'naritoamenia"; ookapi wáhjachia chaachapatapua: "Aaporokamera na'naritoamenia"; wáhjachia chaachapatapua tiameo: "Seeja na'naritoamenia"; aaata wáhjachia chaachapatapua tiame:

“Neeea Eesusi Riosie Weratiamerakamera na'naritoamenia.” ¹³ ¿Te'ta Riosie Weratiame weerewaa, chi'wapamekonapua? ¿Paorokosanapu kurusichi mukukamea aamowichio? ¿Paorochi paparakapa paotiamekosa eemea naaju? ¹⁴ Kaawechupena neeea aamoo, ki aamo paatokamepua aaataoi. Neeea naatiche paatokamepua, Kirihpo tewaniameche, wa'a ikisa Kaayo tewaniameche tiame. ¹⁵ Pu'kache paatokame neeea, ki aaata noochi paparopa paatorio tuupuaichio. ¹⁶ Pichiwa paatokamenia tiameo, nape Ehtejana ta'perachiche. Wa'asi waanamio, ki aaata nane'renane no'o paatorio. ¹⁷ Apoe Riosie Weratiamea, ki no'o paatomichio uhjurakamepua. Neeea, Riosi ka'karumache nayewatumiache uhjuritiamenia, nape ma'chiame nayewaka ki te'ta peeniamechitia, ki te'ta machiwari iinuemechitiaopua tiame, ma'chiame pahtemichio. Riosi ti'tjoerio, Riosie Weratiame kurusichi mukuriao, ahpo newipatepuawichio mukuriamekopua.

Riosi te'ta peenewari ahpo Taanachi tetewiteria

¹⁸ Eesusi kurusichi mukukame nayewatuwa ki pichikiamea, a'achepori tiame tetewamea pu'kao, kiisi kaawe te'teriamepua Riosichio. Wa'a te'tiamekapa puuaa, Riosi te'ta kokosarichi ruhjimeri puuaa. Nape teemea taamowichio Eesusi iintorio erakoameopua, Riosi utewarie newipatepuamepua, apoche iinuekapapua ahpo utewari wa'a iintomiaopua. ¹⁹ Riosia Ehkoriaami Iyoterichio cheekamepua:

Pepeniwari ti'tjoerio, puaa,
kihta nateyame iintamania pu'kao, pu'ka pepeniwarirao.
Ti'tjoeri te'ta pahtewaopua,
kihtawichio kaawekame iintamania pu'kao,
ki ahjae noochi kaawe te'terepuawichio.

²⁰ Wa'a teesoo ti'tjoeri te'ta pepeniwarirao, ¿ihtana nateka itipitanapua? Aaata te'ta pahtiamelai, ¿ihtanana nateka itipitanapua Riosiwichio, ahpo te'ta pahtewarieopua? Riosia pu'ka ti'tjoeri te'ta pepenewario, pahtewariopua tiameo, ki ijinatarichitia tetewamepua pu'kao, pu'kao kihta nateyamekopua pukaao, pu'ka ti'tjoeri tatarokiria cheriwepuawichio.

²¹ Riosia te'ta inatamekapaopua, ki toarepua pu'ka ti'tjoeri apochi kaawe te'terepuawichio, ahpo erakoriepua. Ohso kaawe ahpo kaaweruma tuyewarie kaawe te'terejerakamepua ti'tjoerio, kihta nateyachipua, apochiche pichikesochepua Riosichio. Nape ki ookapi ti'tjoeria, ki inatamechitia tetewarepua pu'ka e'rariao, Riosi Taanarachi simiyameopua, Eesusichi.

²² Uurio ti'tjoeria, Riosi peenia ihsiwache tetewinariamepua, pukaao ahpo pichiwatamichio Eesusio, pichiwa Riosichi eenakamekopua. Ri'rieko ti'tjoeria ahpo te'ta pepenewachi nane'renariamepua Eesusio, pichiwa Riosichi o'inia eenakamekopua. ²³ Nape teemea Eesusi Riosie Weratiameo, te'ta Riosichi eenameko tuuyamepua, pu'ka Eesusio taamo nehpuariwichio kurusichi mukukamekoopapua pu'kao. Muuwaeme i'isaeri ti'tjoeria, ahpo tisia na'aretiachitia tetewamepua Eesusi kurusichi meritiamero, ki pahteriamekapapua ehkoriaami iyoterio mukimio Riosie Weratiameo. Muuwaeme ri'rieko ti'tjoeria Eesusi iintorio, itapiti ki inataka inataniamechitia tetewamepua pu'kao. ²⁴ Nape aaata isaeri ti'tjoeria, rieko ti'tjoeria tiameo, Riosi paajutewa apochi uukamea, Eesusi iintoriae ahpo tatarokiria cheriwepuae, te'ta utewarieme tetewakamepua Riosio, pu'kao tiameo, te'ta tisia peenewari iinuekamekopua pu'kao.

²⁵ Ti'tjoeri ki inatarichitia tetewaniamea Riosi iintorio, ohsotia epeche tisia peeneka iintotiame machenakame puuaa, ki yomatiamero ti'tjoeri

pepenwarichitia; Riosio ki maaewari e'reniame utewario, epeche tísia utewarikaitepua, ki ti'tijoeri utewarichitia. ²⁶ Wa'a tiachipao eemea, ka'chi erakomitiapua, kihta pepeniamekaiopua, kihta te'ta machiwari iinuekaio, kihta weruma teerewaemekaio, ki weruma te'tereka ti'tijoetukamekai. Riosi paaewachi enaniamea, kihta nakiyamepua yooma wa'a tiameo. ²⁷ Riosia taamo ahjachi pichikerioiopua, ki taamo weruma te'terewa ne'neka uukamepua, a'chi tiameoi taamo uukamepua, kihta machiyameoi. Riosia wa'a iintorepua taamo uukao, te'ta machiyame ti'tijoeriopua suuwe erapamichioopua, pu'ka aapoe ahpo inatarieo, kihtawichio kaawe eneriopua ahpo Riosie uupuameopua. Pu'ka te'ta weruma te'tiame suuwe erapamichioopua, ki weruma te'tiameraa uurepua, apochi ahjachi pichikekameopua, wa'a teekaopua weeweruma te'tiameopua, kihta nateyame ahpo nane'remichioopua ahpo Riosie uupuameo. ²⁸ Riosia ihpapakatetewiniakamera apochi uukamepua, kihta nateyamechitia tetewiniame ti'tijoeri, pu'ka te'ta nateyamechitia ti'tjoerio, kihta nateyame enepamichio, apochi uupuameopua. ²⁹ Wa'a tiachio aataai ki enamete Riosichio, ahpo kaaweruma tiiae kaawe eratemala Riosio, ahpo kaawe uupuawichioopua. ³⁰ Riosia aamoo, te'ta ahpo peenewae ahpo Taanachi iintapakamepua, ahpo Taana Weerariachi taamo te'teremichioopua, pukae taamoo, te'ta piipakame itipimichioopua tatakoriario, ahpowichio taamo poanatakapapua, taamo pejana natetekao. ³¹ Pukaepa: "Aata ahpo oijeranariamea, Riosichikamera aamo oijerapuapua, pu'ka Riosi iintoriawichioopua aamowichioo", wa'a chiame Ehkoriaami Iyoterichio.

2

Riosie Weratiame kurusichi meritame nayewatuwa

¹ Pukeri amochi eenakai neeea, kihta te'ta machiyamechitia aamo nayeweka eenakamenia Riosi tuuyewario, ki aamo eerina erakomichioopua aamo no'o pahtemichioo, Riosio te'ta ahpo peenewae iintomia inatariaopua. ² Neeea ohso kaawe, tesiwa teeka aamo nayewekame neeea, kiísi tehki e'raka pahtemichioopua aamoo, i'ka Riosie Weratiamechi simiyameopua. Neeea i'ka Eesusiche aamo pejana meriretia kurusichi, nayewakame neeea, kihta seenu itapiti nayewakamenia pehjio. ³ Neeea ki nu'uti chachapia ihsika aamo nayewekamepua, majawia e'raka. ⁴ Aamo Riosichi e'enamichio nayewekaio, ki te'ta peeneka machiyamechitia aamo nayewekamenia, aamo oowe erapamichioopua, Riosichi e'enapuao. ⁵ Wa'a iintokame neeea, pu'ka aamo Riosichi ahjachi erakoao, ki ti'tijoeri pepeniwari machiwarachi eenakame enemichioopua, pu'ka peenewario, ohso kaawe Riosi utewarichikamera eenakame enemichioopua.

Riosia Riosiwari ahpo machitenapua

⁶ Nape epeche machiyameopua Riosichi simiyameo, wa'achitia epeche machiwamee, nayewiame teemea pu'kao, nape ki ti'tijoeri ma'machiwarichi eename, ki aata machiwari i'ka weechi te'ta ya'yawichichi eenameoiopua, ki yooma taawechi yawichituka mochitoamechioopua. ⁷ Taamo te'ta pepenewa machiwari nayewaa, Riosichi eenamepua, apoe Riosikamera taamo masiteria, apoe taamo Noono. Puu te'ta machiwaria, taamo Noono iintomo e'rarria nayewame teemea, ahkasi ehpesiamioopua noriwi teereria, taamowichio iintomiaopua tisiwá peenia tiame. ⁸ Nape aataai ki pahterepua Riosi iintomiaio, waika taawechiami pa'pamiratuamea, pu'ka Riosi iintomia pahtekame enesaa,

ki merimiipua taamo te'ta weruma tiame Paamirao, te'ta peenia tiame teerewaemeopua. ⁹ Ehkoriai Iyoteria chiamepua: Riosia yooma ahpokamera nakika mochikameopua, aaataai ki nane'riamepua Riosio, iintanakoopua ahpowichio iintomia katewetiamie iinuekao, aaataeoi ki inamuniamepua, Riosio iintomo e'rariao, teesaoi ki inatamepua aaataai, Riosio iintomo e'rariao.

¹⁰ Pu'ka Riosio noriwi tereriachi simiyame, pu'ka taamo tetewiteme Riosia aho Riosiwario, taamoo aamo masitemichio. Puu Riosio Riosiwarikamera nane'riamekapao, ahkasi yooma Riosio inatao.

¹¹ ¿Aatanakamera taamo nane'retapu inatao, ki teemeche wa'api? Wa'achi tiame Riosiai apochio, apoche nane'riamepua apochio, apoche aho Riosiwario. ¹² Teemea, Riosio Riosiwario kiatiamepua, ki i'ka weechi mochikame inatachitia. Riosia tamochi yahchakamepua aho Riosiwario, yooma pu'ka itapiti taamo ki'yariaopua pukae nane'remichio, kaawe taamo teetopua, apo taamo e'reriachitia. ¹³ Ki taamoe wa'api taamo inatae aamo nayewiame teemea, Riosio Riosiwario ku'wa inatarie aamo nayewiame teemea, Riosio simiyame masiteka, Riosio Riosiwario machename naera.

¹⁴ Nape ki Riosio Riosiwario apochi yahchamea, ki te'ta pahteka inamuamepua ihtaio Riosio simiyameo, ki inatiamie maayamekapua pu'kao. Ki kajuyamepua Riosio simiyame pahtekao, Riosio Riosiwario ku'wa nakiyamekapua, te'ta kaawe pahtemichio pu'kao.

¹⁵ Riosio Riosiwario iinuemea apochio, pukae iinuemeapua apochio ahjae i'yemiaopua pahtewario, ahkasi tisia tehkitiamepua newitoka Riosio simiyame; ¿aatanana ki kaawe tio tuutarepua te'ta Riosio Riosiwario?

¹⁶ ¿"Aatanana ahsepari pahtetapua Riosio inatao? ¿Aatana masitetapua Riosio"? wa'a cheeka iinatukiamie Ehkoriai Iyoterichio. Nape wa'a tiio teemea, tamochi iinueme teemea, Riosio Riosiwario inataripua, Riosio Weratiamie inatao.

3

Paoro Riosio Weratiamiechi tehkira

¹ Neeea poponi pipini tiame, wa'ami u'matoaionia, ki aamo Riosio Riosiwario iinuemechitia naewekamenia aamoo, aamoo oowera tijeochitia inatamekopua pehjo. Ohso kaawe nu'nuntichitia aamo masitekamenia Riosio Weratiamiechi simiyameo. ² Neeea aamo masitekao, kohja koaya kol'tekameki iintokamenia, aamoo ki ko'kome tiamekopaopua, pa'pamura koayao, we'wemerakapa pehjo eemea Riosio. ³ Waika taawechio aamoo ikotuwa erakoka mochikoio, aamo aho nekumeka mochikoio tiameo, ki Riosio Riosiwario iinuemekapa wa'a nokariame eemea, oowera ki Riosio te'teriamiechitia te'terierie eemea. ⁴ Iiweta aaata eemea, chaachapaka mochisaa: "Paorokamera na'naritoame neea", piiree cheesaa: "Aaporo na'naritoame neea", ¿ki oowera ti'tijeochitia chaachapanikosa eemea?

⁵ ¿Aatanana nee Paoroa? ¿Aatanana Aaporoaio? Teemea, oowera Riosio ajawatiamepua, pu'ka aaatae Eesusichio aamo papariachie, Apo Paamirachi. ⁶ Neeea Riosio naawesario, oowera echakamepua pu'kao; Aaporoa no'o echariao, neerotoekamepua pu'kao, nape weripatekao, Riosio iintokamepua pu'kao. ⁷ Wa'atiachio echayamea, nerotowiamie tiameo,

ki te'ta ihsieme puuua, Riosikamera te'ta ihsiamepua yaupatekao, weripatekaopua tiameo. ⁸ Echayamea neerotoyamea tiame, ahpo wa'achitia nateyatamepua Riosichio, Riosi tehkiwachi tekipanamekapa. Yooma aata tekipanamea, yooma pipiripi natetepuamepua Riosieo, ahpo kehkisa tekipanario. ⁹ Teemea Riosi tekipanakiamepua, Riosi tehki yoorame; eeme Riosi keepuamea, waasapua, taamoo Riosi chiia echayachi.

Eeme Riosi chiia uukamea tiameo, Riosi kariwara enepakamepua, ki pusie teteiwame. ¹⁰ Neeea pu'ka kaario, Riosie uhjuratiamea, pu'ka kaari nawatera o'inemichio. Aata wahjachi tekipanamea, pu'ka Riosi kaari nawatera no'o o'ineriachi, nokayamepua werisipukao. Nape pu'kachepa, puuu no'o nawateriachi simitiamea Riosi karitekewachio, te'ta kaawe inataka simitemetepua, ki sewina tiame iintopuawichio, aachin tiame Riosi weranariaopua. ¹¹ Puuu Riosi kaari nawaterachi no'o yahchariaopua, aaataa ki ko'rinametepua pu'kao, piirechi epeche kaaweruma nawatera o'nemiaopua wa'ao, ki'tiopa epeche kaaweruma nawateraopua wa'asio, ki Riosie Weratiamechitiaopua. ¹² Aata pu'ka Riosi kaari nawaterachi karitakamea, naatieoi karitakamea, apoche o'roeo, apoche tataparasioopua, te'ta tehte tisia nateyameoipua peenia tiame, yooma puuua, anachameripua ahpo kosipuachi taawechio. Nape itapiti ki tehpe e'ramee Riosi kaarira karitekamea, itapiti ma'reeoi, tahku saawara chuhcheka mo'enekaoipua, oowera paaaoi chuhcheka mo'yejoyekaoi, kiisi kaawe siimeripua Riosie ahpo kateweniachio, taawechio, yooma tajenamerikapa puuua, Riosie katewerichio, na'ie tajenakamechitia. ¹³ Puuua Riosi katewari taawechio, yoomahka chaachameripua, aachin noonowiria ahpo tekipanariaopua Riosi tioparachio, ihtanae teetoka werasiriaepua pu'kao. Puuu itae Riosi tiopara ahjae neteniamea, taamo Riosichi simiyame taamo masiteniamepua, ti'tijoeopua ooweruopua tiame. Yooma taamo masiteriaa, Riosi katewia na'ichi, u'matokameka ikimeripua, Riosi wa'a iintoka ne'nemerikopua, aachin tiamera tehpe e'ramekopua. ¹⁴ Wa'a na'ichi u'matoka ki tajakame ahpo Riosiwichio iintoriao, kaawe iintokame tewapuamepua Riosieo, te'ta yorapuame puuua Riosieo. ¹⁵ Nape ki kaaweruma machenasoopua ahpo iintoriaopua Riosiwichio, kiisi kaawe yorapuamepua Riosieo, yooma wekatemeri puuua ahpo kaawe yorapua. Nape puuua kihta kiatiaio ahpo kiapo tuutiameopua, Riosi ahjama yasimeripua, nape ki yooma ahpo kiapo tuutiame teereweka.

¹⁶ ¿Ki nane'riame eemea aamoo, Riosi kariwaraka te'teriamekopua, amochi kahtiamekoopua Riosio, ahpo Riosiwarie? ¹⁷ Riosi kariwarachio, ki nu'uti iyoriniamepua. Pukaepa aaataoi Riosi kariwao, kiisi iyoriniame iintosoopua, tisia kokosa saetemeri Riosia.

¹⁸ Ka'te aamo wisikuemua, noriwi aamo ki aata tetewachi na'ara ihsikao, ki aamo na'ara ikimio e'rakaopua. Wa'a erakoame ti'tijoeia, ki Riosichi ahjama te'tiamepua, wa'a iintonaresaa aaataa, ahpo wa'api wisikuamepua. Te'ta peenewa machiyame enenariamea, toimetepua wa'a eraniameo. ¹⁹ Puuu wa'a eraniame machiwaria, ki inataniamepua Riosiwichio. Wa'a teeka inataka naewaniameo, Ehkoriaami Iyoterichio chaanipua: "Riosia te'ta ahpo pepenia erakoameo, noriwi ki kaawe nokaka Riosie ki ahpo kokosapuame erakoameo, ahpo wa'api wipicharichi ruhjitiai nokayamepua." ²⁰ Pirenachi Iyoterichio, chaanipua tiameo: "Apoe te'ta Paamiraa, nane'riamepua yooma ti'tijoei inatao, yooma pu'ka oowera ti'tijoeirichitia inatao, ki ijinatari tete-wamekopua pu'kao." ²¹ Pukachipa ki aata ahpo oisa e'remetepua,

aaata paikapi apochi poanataka i'tonarekaopua, wa'a tiame inataniamea, ti'tijoeche inata puuua, ki Riosi. Yoomahka teeme Riosichi simiyame nayewatuamea, napati teeme wa'achitia kekechuma tiaremichio ajawatiamepua Riosieo, napati taamo ku'itomichioopua aamo masitekao, yooma Riosi chiiiao, kaawe pahteka inamumichioopua. ²² Yooma teemea no'ochitiao, Aaporochitiao, Peerochitiaopua tiameo, wa'achitia i'ka wa'a chiame, nayewiamepua: i'ka wehjoarichi simiyame ikiniameo, ahjarichi simiyame nayewaniameo, wahjipaniamechi simiyame nayewaniameo, ehpe taawechi teetoamechi simiyame nayewaniame, wahka ihtoriachi ikipuamechi simiyame nayewaniame tiame. Yooma ikachi simiyame taamo aamo nayewesiaa, aamowichio kaawe teeremichio puuua. ²³ Pu'ka wa'a teetoame neeea amochio, aamoo Riosie Weratiamechi enepari-opa. Ehpeo eemea, Riosie Weratiame ijinuwarapua, Riosie Weratiamea, Riosichi eename.

4

Eesusie ajawatiame tehkiwara

¹ Pukaepa eeme Koorintio mochikamea, oowera Riosie Weratiame ku'yamechitia, taamo tetewimete eemea, i'ka ehkoriaimi Riosi iintomo e'rarua, taamo masiteka nokisiameo, pu'ka Riosi noriwi teereweriaopua pukeri o'iniiao i'ka weee yasipoio. ² Aaata ihtaoi neesetowetiamea, iyorika neesetometepua ahpo neesetoretiao, kiisi se'wi teetoka. ³ Nape aaata no'o tehkiwa ki kaawe no'o neesetoame teewasoo, kihta a'chi e'ramenia wa'a chaanetiaio. Nooeoi ki nooe wa'api no'o kaawetame tiapaopua, no'o tehki yoorariaopua Riosiwichioo. ⁴ Neeea no'o tehkiwa kaawe neesetoea e'raio, seenekachioi ki kaawe teetokameoinia itachioo. Nape Riosi cheemapua ki kaawe no'o iintorioo. ⁵ Pukaepa eemea ki ikanati na'ara chaachapamete aaataoio, puuyepuapua pehio ohso kaaweo, ahkasi Apoe Paamira Eesusi eenachisioopua, yooma aaata tijoe noriwi teereriaopua ma'chitapuachioopua. Waika ihtori taawechi Eesusia, yooma ti'tijoeo ooweruopua tiameo, ma'chitamapua pu'kao, ka'karuma inatari yoorarioopua ki ka'karuma inatari yoorarioopua. Waikao Riosia pu'ka ihta inataria taamo ne'nesapaopua, taamo pipiripichio, apoe chanimapua waikao taamoo, kaawe iintorioo ki kaawe taamo iintoriooioopua.

⁶ Pukaepa eemea no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, pu'ka aamo no'o masitewakamera na'naritonareriaa, Aaporo masitewaoi na'naritonareriaa, kiisi kaaweko aamo tuuyamenia Riosiwichioo. Taamo Noono tewekachi kahtiamete chiia na'naritopuapua ohso kaawe, pu'kakamera masitia pepenipasika, Apoe tewekachi taamo Noono cheeria, Ehkoriaimi lyoterichio. Apoe taamo Noono tewekachi kahtiamete, aaataoi ki ipaka tetewijeranipua, aaatao te'ta kaawerumachitia tetewikao. ⁷ ¿Aatanana muuua ki aaatae aamo masitetiame eramichioo? ¿Ihtanakosa te'ta penipakamemua ki aaata masitetiamee? Aatae kiatiamete enesaamua aamo penipario, ¿achini iikai aamo oisa e'ramemua, amoe wa'api ki aaatae penipakamechitia?

⁸ Muuwaeme eeme Koorintioa, yooma aamo nakiyaepua, pochipakame eemeapa wa'asio, paarasateka mochikame eemeapa wa'asio. Ehpeo eemea te'ta yawichika te'teriapao, kihta nakiyame eemea taamoeo, Riosichi simiyame nayewaniameopua. Puuu aamo te'ta yawichika te'terewao, ¡tisia kaawe enemiiopua, te'pa tewekachi Riosi ye'karichi enesoo, wa'achi mochimii teemeai waikao aamo ahjamao, Riosi ye'karichio! ⁹ Teeme Riosie ajawatiamea, te'ta aiwarichi taamo toatiame maanenania, wahjiparichi uhjuritiameka teeka, ki aamochitia ta'iria mochikamechitia.

Teemea yooma ti'tijoerio, tamochi ne'niame saaena teemea, ahkasioi Riosi ku'iwarioiopua tiame, tewekachio. ¹⁰ Teemea Riosie Weratiamechi simiyame nayewatuamekapao, ki ijinatamechitia tetewiniame Koorintio mochikame ki Riosichi paparameeo, nape aamoo tisia paarasarichi inataka mochitoameo, tisia peenewari machiyamechitia tetewiniamepua pukao. Teemea kihta paarasariekapao, kihta pepeniamechitia tetewiniame teemea paarasari na'poamichioo, nape eemea tisia pepeniamechitia tetewiniamepua pu'kawichioo. Teemea ipaka tetewiniamepua, aamoo tisia iyorika tetewinioiopua. ¹¹ Teemea ahkasi ehpeoi wa'api teetoame teemea tisia aiwakao, toore aiwasikaopua, parae aiwasikaopua tiame, wa'wakiraoui ka'karame wakiraeka, taamo wepiwa aiwasikaopua tiame, kaarioi ki iinueme teemea. ¹² Taamo ko'komiao, tamoe tekipanaka koayamepua tiameo. Na'aretiai teemea, ka'karuma nayewaka nehjiame teemea. Na'ara yoojoratiaio, oowera anachame teemea, kihta iintoka. ¹³ Taamo aaata ki kaawe chaanesooio, kaaweruma nayeweka nehjiame teemea pu'kao, kaawe e'reka katewewa pu'ka ahjamao. Teemea, kasarachitia tetewiniamepua. Teemea, ti'tijoeri ohchorewachitia teeweniamepua, kihta kaawewichioamechitia. Wa'a teeka tetewiniame teemea, ahkasi ehpe taawechiamisio.

¹⁴ Neeea i'ka aamo cheeka iyotiao, ki no'o tsesiwe e'repuawichio chaaninia, ohso kaawe aamo tuuyeka chaaninia, no'oo aamoo, no'o tatanachitia nakiyapa. ¹⁵ Eemea wa'a Koorintio mochikamea, ahkasioi piire miiri ma'masitari iinueme enetariareoipua, nape te'ta aamo noonoka e'rame masitaria, neechepua. Neeea, aamo noonoka iintokamepua, Riosi newiparichi u'pakao, Riosie Weratiamechi simiyame amochi i'yetokaopua aamo masitemia, Eesusichi paparama enepamichioopua. ¹⁶ Pukaepa neeea aamoo, no'o teetoachitia mochijeraninia.

¹⁷ Pukaepa wa'ami aamo uhjurekania Timoteo, taamo Paamirachi te'terewachioopua pu'kao, no'o taanachitia tetewame, te'ta tisia nakiyamekapania pu'kao. Puuu ihsimapua eenechi aamo inatepatekaopua, no'oo aachin teetoamekopua Riosichio, Eesusichi te'ta paparapa neeea, yooma ti'tiopachiami masitesikaopua. ¹⁸ Aaata wa'a aamo mochikachi mochikamea, aapoeche te'ta masitari ahpo maayamekatapua, ahpokamera weruma erakokaopua Puuu wa'a erakoamea, ki wa'a no'o enamio maayamepua terimiao, ¹⁹ nape neeea wa'a eranioio, ku'we wa'a enamitepua, no'o Noono te'pa kahtiame wa'a eraso. Waika wa'a enasaonia, iinatukemania pu'kao, ahpo weruma erakoameopua, ihtana utewarichi wa'a nokayamekopua, pu'ka kiisi kaawe nokiwame masitekaopua. ²⁰ Nape aaata te'ta Riosi ye'karichi te'teretoamea, ka'chitia wa'a tiame masitemii puuua, ohso kaawe Riosi te'ta nakiya aamo masitemii puuua, aamo te'teretojeraopua Riosi ku'iwarioepua utewarie. ²¹ ¿Aachin teeremia no'o enajerame eemea wa'ao, aamo kaawe e'reka no'o asiwa, aamokosa no'oo, te'ta utewaeme aamo terimia?

5

Suwepori nokiwa peereitari

¹ Wa'a eemeai pichiwa ki nu'uti suwepori ihsiamae aaata inamukame neeea, ahkasioi ahpo noono uupirao, uupiemekatapua. Pu'ka wa'a tiameo, aaataai Riosi ki iyoriaemeai, ki nu'unti suweporika tiame tetewamepua pu'kao, aaataoi aapoeo wa'a tiameo, kiisi nokiwamekopua. ² Eemea wa'a nokiwameo, yuwesimetepua pu'kao, ma'chipamete eemea pu'kao,

wa'a tiopachio. ³ Neeea, ki wa'a kahtiameainia, wa'a kahtiaientia no'o inatarieo. Neeea wa'a kahtiamée no'o inatarieo, e'rakame neeéapa ihtana yorapuameopua pu'ka tisia suwepori iintokameo. No'o wa'a e'rariaa, no'o Paamirae Eesusi wa'a e'rakamenia. ⁴ Neeea wa'a aamo napawiriachio, wa'a kahtiaientia no'o inatarieo, wa'a kahtiaetepua tiameo, Eesusi Riosi utewariraai, pu'ka suwepori iintokameo katewepuawichioopua. ⁵ Wa'a teesoo eemea, pu'ka suwepori iintokameo, yoomahka napawinasapa wa'a tiopachio, ma'chipapuapua pu'kao wa'a aamo tiopachio, saupuaichioopua wa'ao, wa'a tiopachi ki kaawe nokiwameopua. Safanasichi uhjurapuapua pu'kao, kokosa aiwamichioopua aho iintoriawichioo.

⁶ Eemea weruma aamo eraako kiisi wa'a noonoimeriko chaachapaio, ¿achini iikai amochi reesiseka eemea pu'ka ki nu'uti suwepori noonoiwao? Puuu wa'a aamo noonowiriaa, kiisi kaaweruma puuu. ¿Kiisi nane'riamekosa eemea naaju: "Rewaruraa, teesa yahchetiamekoipua paatusichio, yomatiamé a'potiamekopua pu'kao"? ⁷ Wa'a teesoo pu'ka ki kaaweruma rewaruraa, ma'chipapuapua pu'kao, ki nu'uti mehtaka amochi na'atamerikopua. Aamo ma'chipasooopua pu'kao, piipakame itipima eemea waikao, weemera paatusie ki rewarurae takaritaniamé-chitia, Semejenato pahkochi koi'wameopua. Eemea takari ki rewarurae-mekatepua, Riosie Weratiame aamo pejana mukuriopua aamo tatakoriiria piipatekao. Puuu Eesusi Riosie Weratiame meritiamea, po'wa enekamepua Semejenato pahkokoioopua, pu'ka iintoria inatepasiwa nokisiame teemea, ahkasi ehpe taawechiami ihtoriwa, teetoachioopua. ⁸ Pu'kao teemea Semejenato pahko ko'ioio, Eesusi iintoria taamowichio inataka nokimete teemea, Eesusio te'ta pichiwa taamo tatakoriiria piipateria erakokaopua, po'wachitia taamo tatakoriiria pejana meritiamekopua pu'kao. Teemea Eesusi iintoriaeio takari ki rewaruraeme itipikameka tiame teemea waikapao, yooma puhjetiapa teemea Eesusieo, ki kaaweruma rewaruraopua.

⁹ Piirechi iyojura aamo uhjureriachioopua chaaninia, ki pirena aamo te'teremichioopua, te'ta suwepori ki ka'karuma nokayame ahjamaopua. ¹⁰ Wa'a cheekaonia iyojurachio, ki aamo ki nayewemichio cheekamenia ki ka'karuma nokayameo, pukaeeo norikame mochiniamekapa teemea, naatichitia nokiwamepua: ki ka'karuma ikotuwa erakoniaméchiopua, ichikoniaméchioi, ri'riosiwachi paparaniaméchioopua. Yooma pu'ka ti'tijoerichio poanaturiamé enesaa teemea, puuyameriai teemea i'ka wehjoarichio. ¹¹ Naatiche aamo poanatumichio chaanekamenia aamoo, aaata Riosichi poponiwako tuuyameoio pipiniwako tuuyameoioopua tiame, ki ka'karuma nokayamechi, i'kachitia: suwepori nokayame ti'tijoechi ooweru tiame, te'ta ahpochiche eraakoame ti'tijoechi, te'ta itapiti ri'rosiwa paparaméchi, na'ara chaachaparichi, na'nawajiaméchi, i'chikoamechi tiame. Aaataai ki ahjama te'terepuapua pu'ka wa'a nokayame ahjamaopua, kiisioi ahjama ko'kopuaopua. ¹² Nape ki Riosichi paparaméopua pehjo, kihta chaaninia pu'kao, aamo napawiriachi enapoio. Pu'kao aamo nayewesopa Eesusichi simiyameo, Riosi apoe iikachi nayewemeripua pu'kao, kaawerumachi enepamichioopua pu'kao. ¹³ Aamo wa'api naanapawiachio, aaata ki kaawe iintooopua wa'ao, eeme wa'api ma'chipapuapua pu'kao.

6

Riosichi paparamé, aapoe wa'api aho nekakoria

¹ Aaata eeme aamo Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, itapiti ki kaawe iintotiame katewenariaa, ¿achini iikai ki Riosichi paparaka mochtioame peereirachi uumpame eemea aamo katewemiao, aamoe Riosichi mochtioame wa'api, kateweme tiiai pu'kao? ² ¿Ki nane'rena eemea wahka ihtoriachio, Riosie piipatetiameo, i'ka wehjoarichi mochikame katewemerikopua? Wa'a teerēmeri enesaa eemea, ¿ki'tiarekosa eemea amochio, aaata aamoe wa'apio ahpo katewemiao, teesa ki kaawe nokitiameoipua? ³ ¿Ki nane'rena eemea taamo Riosichi paparama, ahkasi Riosi ku'iwarioi ki kaawe iintorioo, katewemerikopua? Wa'a teeresoo, ¿ki epeche tiame ohjoare eeme wa'api aamo katewemiaopua, i'ka weeechi mochikaioipua pehjo? ⁴ Waikao, ¿aatia seesenuchi siimpata eeme aamo katewemiao, kihta katewepua iinuemeopua aamo tiopachio? ⁵ ¿Ki suuwe erakona eemea wa'a nokaka? ¿Ki'tekosa naaju amochio piiripioi, amochi ki kaawe nokakameopua katewemeri? ⁶ Nape eemea wa'a te'tiamekatepua, sewinachi i'topapua aamo katewepuawichioo.

⁷ Puuu aamo wa'api Riosichi poponiwa pipiniwaoipua tiameo, ahpo wenejika mochiwamea, kiisi kaawe tiamepua Riosichio. Puuu ahpo wenejika mochikamea, te'ta ki kaawerumachi komina teetoamepua, kihtawichio kaawekamepua. ¿Achinikai ki anachame eemea ohso kaawe: aamo ki kaawe yoratioioipua, itapiti wisikueka ichikone tiiaioipua? ⁸ Ohsotia eemea wa'achi iintoamepua na'ara yoorakao, ichikuame eemeai pu'kao, wisikuekao, aamo poponikooipua wa'apio, aamo pipinioi.

⁹ ¿Ki nane'riame eemea, aaata ki toakamekoopua ahpo suwepori nokayao, kiisi Riosi ahjama mochimerikoopua pu'kao? Riosi ki nakiyaa nokipuaichioo, ihjipua: kuunara ahpo uupio, ki piirechi oowitiame ahjama suwepori nokawa, uupiraioi ahpo kuunao ki piirechi tijoe ahjama suwepori nokiwa; itapitichioipua ahpo riosietianiameoi; aaata oowitiame ahpoehitia oowitiame suwepori nokiwameoi; aaataoi tijoeai, ahpoehitia tijoe ahjama suwepori nokiwameoi; ¹⁰ aaata ichikoka pu'seriameoi; ahpoche iinupua weemuameoi; aaata nawajika pu'seriameoi; tisia na'ara chaachapameoi aaatao; ki ahpo wenejipuawichio nateteniameoi. Yooma i'ka wa'a tiame nokayamea, ki uupuamepua Riosieo, ahpo ye'karichi mochimichioopua. ¹¹ Aaata eemea, wa'achi nokayame eneriaipua pukerio, nape Riosie Weratiame aamo tatakoriawichio pejana mukuriopao, eemea papakotiame itipikamepua tatakoriario, piipakame wa'asi. Riosia aamoo, ahpowichio poanatakamepua. Puuu ki iyoriria amochi petererimea, yooma cho'wetiamae itipiame eemea, Riosi Riosiwarioe.

Piipari eenepaniame weerewachi

¹² Aaata eemea chaachapamepua: "Neeea no'o iintonarioa, ahkasi no'o iintonaria iinueme neeea no'o iintomia iintonaresaa." Wa'a tiamepua tiiao, nape ki yooma taamo yoranarewa, kaawerumakaite puua. Pukaepa kaawe taamo inateka ihsimete teemea itapiti taamo iintonarioa. ¹³ Taamo weerewaa, ihtaio taamo itianiamepua, nape ki yooma taamo weerewa itaniae, nokisimetepua. Wa'a nokiniamea, ahpo weerewa e'rarie wa'api ye'kaniamepua, ki Riosi nakiyachitia teetoniamae. ¹⁴ Teemea mukukaio tewekachi taamo Noonoeo, Eesusi taamo Paamira ahjateriachitia, wa'achitia taamo ahjatemapua taamooi.

¹⁵ ¿Ki nane'riame eemea aamo weerewao, Riosie Weratiame weerarakopapua tiameo? Wa'a tiame enesania Riosie Weratiamechio, ¿iinuemenane no'o suwepori iintomia ooweru ahjamao? Ka'í, ka'chitia. ¹⁶ ¿Ki nane'rena eemea, oowerua ahjama suwepori iintokamea, piiripi weerewa wa'api enepamekopua? Wa'a chiiame Ehkoriai Iyoteria, eee

cheekao: "Ooka weerewakaipua, piiripi weerewa wa'api enepamepua."
 17 Wa'achitia taamo iikaai taamo Paamirachi enepakao, wa'achitia piiripi wa'api iikachi enepamepua, Riosi Riosiwariichio, Riosi Riosiwarioe wa'api.

18 Ikicha enepamitia eemea suwepori nokiwamechio. Ihta tatakoriniamea aaataeo, ma'chi ahpo weerewachi iintoniamepua, nape suwepori iintokamea, ahpo wa'api weerewa na'atamepua, ki ahpo wa'api iyoriapapua, ahpo wa'api weerewao. 19 ¿Ki nane'riamemua aamo weerewao, Riosi Riosiwari ohjoerachikoopua, Riosie aamo kiatiamе weerewachi? Aamo weerewaa, ki aamo piineriwichio weerewara puuua, 20 natekachi taritiamekapa muuua Riosi Taanarae. Pu'ka Riosi ahpo Taanara iintoriawichio aamowichioo, iyorika mochtomeri eemea Riosio, yomatiamе aamo weerewa ihsiwae.

7

Nenewiwachi simiyame tuuyewari

1 Ehpeo eeme no'o iinatukeria iyoteka, nehjiamane. Pu'ka aamo te'teria no'o iinatukeriao, ki nenewinia nahki eemea ohso kaawe. 2 Nape tijoe ki anachame enesaa ooweruwichioo, ooweruoi ti'tijowewichioo wa'achitia, ki suwepori nokipuaichioopua, ohso kaawe nenewiwa kaawepua. Epeche kaawepua tijoea, ahpo uupiche ahjama yasiwaa, ki piirechi oowitiame ahjama tiame; oowitiameai wa'achitiao, piiripi wa'api kuunaeka yasimeripua. 3 Uupiraa, ki ahpo wa'inametepua ahpo kuunachio, wa'achitia kuunaraai ahpo kiametepua ahpo uupichio, 4 uupira weerewaraa kuunara iinuwarakapa, kuunaraai ahpo weerewao, ahpo uupi iinuwarakopapua. 5 Itapiti weruma simiyame Riosi ahjama nayewameri enesaa, weeka taawe ihsimeri enesaa Riosi ahjama naewakao, toipuapua pehji aamo uupichi ihsiao kuunachitia. Neipa kajasapa aamo Riosichi nayewao, enechi nokisipuapua pu'kao seenekachi riaorósia, ki aamo anachatekao, ki kaawe aamo iintotemaopua.

6 Ihji no'o cheemiaa, nooe e'rejerapua, ki Riosie yachatiame nuurari. 7 No'ochitia ki neewikame enesaa, kaawe enemii eemea, tísia aiwaniachi teetoniamekopapua taamoo, ehpe taawechimio. Nape Riosia ki yooma taamo wa'achi te'teremichio ki'yamepua. Aaata teemea neewimichio kiatiamepua, aaata piireo ka'i.

8 Ki neewikameo pehjiio, kunamukukameoipua tiameo, uupira mukukameoipua tiame, ki nenewisaapua epeche kaawe enemiiipua noochitia. 9 Nape ki anachame enesaa neewinariao, neewinia nahkipua ohso kaawe, ki neewinarewae suwepori iintomichioopua.

10 Nenewikameo chaanenania, nape ki nooe e'rachi, Paamira e'rachi chaanenania pu'kao. Uupiraa ki toimetepua ahpo kuunao, kuunaraai ki toimetepua ahpo uupio. 11 Ahpo kuuna toakamea, piineri yasimeripua; ki piineri yasinariaa, enechi ahpo kuunama yasimeripua.

12 Wahjachi nenewikameo no'o chiiiaa, ki taamo Paamirachi eenamepua. Aaata uupira ki Riosichi paparame enesoopua, nape ta'iria kahtiamе enesoopua ahpo ahjamao, ki toimeri kuunaraa pu'kao. 13 Uupiraa ahpo kuuna ki Riosichi paparame enesoo, nape ta'iria kahtiamе enesoopua ahpo kuuna ahjamao, ki toimetepua ahpo kuunaoi. 14 Aaata nenewikaio neipao, Eesusichi pichikesoopua kuunarao ooitiamеo ka'i, nape ooitiamеo ta'iria kahtiamе enesoopua ahpo kuunamao, ki toimete kuunaraa ahpo uupio. Wa'achitia ooitiamеai, ki Riosichi paparame enesoopua ahpo kuunao, nape ta'iria kahtiamе enesoopua ahpo ahjamao,

ki toimetepua tiameo ahpo kuunao. ¹⁵ Nape aaata neewikame ki Riosichi paparamo ahpo nenewiwao sa'runanaresoopua, Riosichi paparamo, reesisepuamepua sa'rupuawichioo ahpo nenewiretiao. Aaata Riosichi paparamo ahpo reesiseo poanatuapuaichioo, kihta ki kaaweruma iintokame tetewipuamepua Riosieo. Pu'ka wa'a tiameo, Riosia reesiasimepua pu'kao, ki nasiwaka mochtipuawichioopua. ¹⁶ Puuu uupira Riosichi paparamo, ki toimetepua ahpo kuunao ki paparamekopaopua Riosichio, pu'kao seenekachio paparamerikooipua Riosichio, ahpo uupie ku'itiaopua. Wa'achitia kuunaraai Riosichi paparamo enesaa, ki toimetepua ahpo uupio ki Riosichi paparopao, seenekachi kuunarae ku'itiaopua ooitamea, paparamaopua Riosichio.

¹⁷ A'chi tiachioi aamo nenewikame teerewachio, kaawe teetoka mochtipuapua, Riosie ku'iwarioe, a'chi teeka kaaweruma aamo yasitoriapua ke'chu aamo paaenoi Riosieo, wa'api te'teretoka mochtipuapua Riosichio. Pu'ka masiteka teetoamenia yomachi ti'tiopachioopua.

¹⁸ Aaata siichitepuwetiamo enesaa Riosie paetiaio, kihta ki kaawe tiame puuu Riosichio. Ki siichitepuwetiamo enesaa Riosie paetiaio, wa'a tiaimua kaawepua, kii siichiteputiamekai. ¹⁹ Riosiwichioo, aaata siichitepuniamo, ki siichitepuniamo, kihta nateyamepua Riosie kaawe te'terepuao, Riosiwichioo te'ta nateyameraa, ahpo nuurari chiiakamera e'weniamerapua. ²⁰ Yooma aamo te'tereria ke'chu paaeniai Riosieo, ka'chi tiamepua Riosichiwichioo.

²¹ Tijoea ooweru tiamea, puhkuchitia mochikame enesaa Riosie aamo paetiaio, ka'chi tiame puuu Riosiwichioo. Aaata puhkuchitia mochikameo ki puhkuchitia mochikoio, puhkuchitia yasinareesaa Riosichio, kaawepua, nape sa'rukame yasinareesaa ki puhkuchitia mochiwao, kaawechipua tiame. ²² Puuu puhkuchitia Riosie paetiapao, sa'runatiame itipiamepua tatakorio, puuu waikao, Riosie Weratiamekama ihsika yasitomerikapaoopua, wa'apitia puhkuchitia yasitoaiopua. Puuu ki puhkuchitia yasitoaiopua, Riosie paetiapaopua, ki puhkuchitia oiaioopua, Riosie Weratiamechi puhkuka tiamekaitepua, Riosie yooreka yasitomerikapapua wa'asi. ²³ Apoe Paamirao taamo taripariopao, apoe Paamirateri mochtimeri teemea, pu'kachewichio yorakeka, ki tijoeekamera taritiamekapa. ²⁴ Waikao poponiwa pipiniwaa tiame wa'a teeresoo, ta'iria mochtipuapua Riosichio, ki se'wika ahjachio, puuu pukeri aamo teeria, ka'chi tiamepua Riosichio.

²⁵ Ehpeo, ki nenewiamo pehjichi simiyame nayewamane. Ki nenewiamewichioopua pehjio, kihta eetiame tuuyeniamenia no'o Paamirae Eesusio, nape no'o e'rachitiao chanimania. ²⁶ No'o e'rachitiao, yooma aaata oowerua ti'tijoeai, wa'apitia ki nenewika itipisaa kaawe enemiiupua, ki teesa kokosa tiame simiyame teetoamekopa ehpe taawechiamio. ²⁷ Pukaepao uupieme enesaa, ka'te toimitiapua. Ki uupieme enesaa, wa'atia itipiuapua. ²⁸ Aaata ki neewiai neewisaa, ki tatakori puuu. Nape aaata neewikame mochikame pu'ka aiwari eenoio, tisia kokosa teeremiripua. Pu'kao ki tisia aiwamichioo wa'a e'ramenia, ki nenewikame mochisaa epeche kaawe enemiiupua.

²⁹ Poponiwa pipiniwa tiame, kiisi mehka toio tuuka chaaninia tisia kokosa aiwapuameo. Ehpe waanamio uupieme, ki uupiemechitia mochisaa kaawe enemiiupua. ³⁰ Puuu tisia naarakomeria, ki naarakosaa kaawe enemiiupua. Puuu kaawe erakoamea ehpe taawechio, ki kaawe erakoamechitia te'teresaa kaawe enemiiupua. Puuu itapiti tarakame, ki tarakamechitia teeresaa kaawe enemiiupua. ³¹ Aaata i'ka weeechi paarasarika yasitoamea, kihta ahpo paarasatiachitia, ahpo tetewisaa

kaawe enemiipua. Wa'a erakoka mochtomete teemea, ehpe taawechiamio tisia aiwaniachikopaopua. Wa'a te'teretoka ohjoemete teemea, yooma i'ka wehjoarichi paarasatetiameopua, kiisi mehka teetoamekoopua kihta itipimerikopua kajuka.

³² Wa'a aamo chaaniame neeea ka'chi teeremichiopua aamoo, wa'a ikiwame taawechiopua. Tijoe ki neewikamea, ahpoche inateka yasito-meripua, Riosikamera kaawe eratepuawichioopua. ³³ Tijoe neewikamea, ahpoche ahpo uupima neesetowa teetomeripua, itapiti nakiya i'yesika. Riosi kaawe eratewache teetomeri puuuu, ahpo uupi tiame. ³⁴ Oowitiame ki neewikamea, Eesusi Paamirachiche simiyame neesetomeri puuuu, Riosikamera kaawe erateka. Nape aaata ooitiam neewisaapa, ki Eesusi Paamirache kaawe eratemeripua, ahpo kuuna tiame kaawe eratemeripua.

³⁵ Ihji no'o chiiiaa ki teesa kaawe teeremichiopua amochio, ki utewaeme aamo nuureka chiiamenia i'kao, ki te'ta tehki aamo teetomichio chiiamenia aamo Riosi tehkiwachi nokisiachiopua, ahkasi tisia aiwari taawechi asi-yachisiopua.

³⁶ Aaata ki anachame ahpo neewimiao, aaataoi ahpo u'matoame erasaopua ahpo neewimiao, neewimeripua neewinariaa, ka'chitepuu neewikaio, ki tatakori-kopa. ³⁷ Aaata ki neewika pu'seriami, piineriche ohjoenariamea, kaawepua wa'a e'rai. ³⁸ Wa'a teesoo taamo aiwamiachi teetoachio ehpe taawechiamio, aaata neewinaresaa kaawepua, nape ki neewinaresaa epeche kaawepua.

³⁹ Nenewiniamechi tiameo i'ka chanimane. Uupira Riosichi paparamea, ahpo kuunachi ihcheka yasimetepua, ahkasi ahpo kuuna mukuyachisi. Ahpo kuuna mukisoo puuuu, na'sokame itipiamepuu ahpo kuunachio, kaawe neewimeripua piirechi ahjamao neewinaresaa, nape Riosichi paparame ahjamache tijoe. ⁴⁰ Nape noochio e'ramenia pu'kao, ki eenechi neewisaapua, epeche ta'iria yasimeripua, Riosioi wa'achi e'rameko e'ramenia noochitia.

8

Koame ri'riosi oowetiame

¹ Ehpeo itapiti ri'riosiwati kohseka ooweniam nayewamane. Yomarika teeme te'ta machiwarieka mochtomepuu, pu'ka ri'riosi oowewewachi simiyameo. Nape aaata te'ta Riosi nakira machika yasitoamea, ki ahpo weruma e'raka yasitometepua, pu'ka oowewarichi simiyame ahpo machiyao. Pu'ka oowewarichi simiyame nayewiaio, kaawe aamo uuka, nayewapuapua pukachi simiyameo. ² Aaata ahpo te'ta siinto machiyame mayamea, seenekachioi kihta te'ta machiyamekoipu puuuu. ³ Nape aaata ahpo kaawe e'reka katewiameopua itapitio, kaawe iintokame teteiwamepuu, taamo Noono te'pa kahtiamieopua. Nape kaawe ahpo nakika mochtomea, ka'karuma nokaka mochtome teteiwamepuu Riosieo.

⁴ Puuu ahpo riosiwachitia uuka manakeniamea, oowera wa'a nokiwame puuu kihtawichio. Nape teeme taamo Noono Riosichi paparamea, yoomahka nane'riame teemea, puuu ri'riosiwaa, kihta kaaweruma iintoamekopua taamowichioo, tisia manakeniapua pu'kawichioo. Teemea taamowichioo, piiripi wa'api Riosipua, kihta muuwaemekamera ri'riosi.

⁵ Muuwaeme ti'tjoeria, ki ookapi iintuamekotipua ri'riosio i'wa weechio tewekachioopua tiameo, utewari iinuemea. ⁶ Nape teemea ki wa'a chaachapamepuu, piiripi wa'apikotipua taamo Noono Riosio, puuu apoea, yooma ihta itapiti iintokamepuu weechi iintuameo, tewekachi iintuameopua

tiame. Weeechoioi, piiripi wa'api te'ta Paamiraeme teemea, Apoe Riosie Weratiame, Apoe Eesusikamera te'ta iyoriniamera.

⁷ Nape ki yooma Eesusichi paparame nane'riamepua, ri'riosi manaketiame sa'pa koi'wameo, ka'chi tiamekopua Riosiwichioo pu'ka sa'pa manaketiame ko'kotioiopua Riosichi paparameo. We'wemera Eesusichi paparakamea, pukerio ri'riosi manakeka mochoriamea, kiisi konariamepua ri'riosi sa'pa manaketiameo, pu'ka koayaioopua, pu'ka ri'riosikamera iyoriameka erakoamekapa. Pukaepa ki ko'kome erakoamepua pu'kao, ki na'atapuawichioopua ahpo Riosichi iyoriwao. ⁸ Nape te'ta pichiwaa ihjipua, kihta kooame koi'wae taamo kaawe teeretiame Riosia, apochio. Wa'a tiachioopua, ri'riosi manaketiame sa'pa koi'wamea, ki epeche kaawe taamo tetewiniame Riosieo, ohsooi ki kaawe taamo tetewiniame Riosieoi. ⁹ Nape pu'ka kooame ka'chi aamo ikitio e'raipua Riosichio, ka'chi eramichioopua weamera Riosichi eenakameo, ki ko'kopuapua ri'riosi oowetiame, aaata pu'ka tetewachioopua, ki aaata aamo ki kaawe eramichioopua. ¹⁰ Aaata aamo ri'riosi oowetiame sa'pa koayame tetewisaa, pu'ka ri'riosi oowetiame ko'komo orapasaapa tiame, ko'komapua koayao, nape Riosi nekamio e'raka. ¹¹ Wa'a iintosaamua, tatakoritemamua aamo Riosichi pooniwao piiniwaoio, apoe Riosie Weratiame pu'kawichio mukukameopua tiame. ¹² Wa'a teesoo wa'a iintokamea, na'atamepua ahpo poonio, kaaweruma inataopua Riosichio. Wa'a teekao muuuai, kiisi kaawe itipiamemua Eesusichioi, Riosie Weratiamechio. Wa'a iintosaamua, te'ta tatakorieme muuuu. ¹³ Wa'a teeresoo pu'ka kooameo, tatakorichi wichitiame enesoopua poonio, ohso kaawe neeeai kiisi ko'komapua pu'kao, ki seenampa.

9

Eesusie weratiameo ihtana ahpo iintomia reesiseri iinuwera

¹ No'o chaachapania nayewamania ehpeo, aaata wa'amahkao chaachapatapua, ki Eesusie weratiamekopua no'oo. Nape neeeaa chaanenapua pu'kao, pichiwaa Apoe Eesusie no'o weratiamekopua, nooe tetewikapapua Eesusio, neipa meritioio, eenechi oijenakame mukukaio. Apoe wa'api no'o chaanekamekopapua, amochi upamichioopua ahpo no'o aamo tuuyenurario, puuupua no'oe aamoe inamuriao, no'o nayewatusiao. ¿Ki pu'ka Eesusichi simiyame no'o aamo nayeweria pichikekamekosa eemea? ² Wahjachio ki no'o Eesusie weratiameko erakioopua, eemea ki wa'achi erakometepua, wahjachitiao. Eeme wa'api no'o u'paria Eesusi chiia pichikekame enesaa, eeme wa'api no'o Eesusie weratiame uukamekai ikikamekapa. ¿Ki wa'akosa erakoame eemea?

³ Ihji no'o nehpuaka chiiaa, ki no'o Eesusie weratiameko erakoamerawichioopua, no'o masitiao kihta nateyo tuuyamekopua. ⁴ Pu'kao chaaniamenia, apoe Eesusiko tuuyamenia wa'a tiame masitekaopua kooamechi simiyameo. Apoe Eesusia cheekamepua, ihtaioi kooame enesaa, kihta ki iyoriwa tiamekopua Riosiwichioo, ihta iijiniameoi. Wa'a te'teriame enesaa teemea Eesusichio, iinue teemea taamo ku'ipua, ihtaioie taamo nakisiao, kooameeoi, neeroioi taamo ooweniame taamo paramoo. ⁵ Teemeai Eesusichi simiyame nayewatiamea, iinuemepua tiameo, taamo yeetoka ohjomiaopua taamo uupio uupiemeraa, Peerochitiaopua, wahjachi Eesusi ajawariaopua, Eesusi ahpo yeeyechi poponiwaopua tiame. ⁶ Neeeaa Wenawe tiameo, ki ujupiekapa teemea, ¿ki iinuemejuare teemea, taamo ihkokeniame ko'komiao? ⁷ ¿Aatana soontaro ahpo mochiwawichio nasiwao, ki iinuetarepua ahpo ko'kotepuao? ¿Aatana itapiti echakai, ki ko'kotapua

taakeriao? ¿Aatana chiiwa neesetoameaio, ki iijitarepua mu'ira ihpake-tiameopua? ⁸ I'ka no'o chiiiao, ki nooechi eenameche maaepuapua. I'ka wa'a tiameo, wa'achi chiiame Moiseai Ehkoriamei Iyoterichio. ⁹ Wa'a cheekame Moisea, eee cheekao: "Oisio ka'te to'pemitiaipua chu'wachio, tekeka okayaio, ko'komichioo." ¿Oisi nayewaka cheeriamenapu wa'a cheekao? ¹⁰ Ka'ii. Taamo nayewaka cheeripua Riosichi tekipaname. Aaata yoomoka echayamea, aaata okitiame ekasuamea tiame, na'pa puuuu, ahpo echaria taakeria, ahpo naachutemeri puuuu. ¹¹ Teemea amochi echakameai tiamea, Riosi kaaweruma tuuyewario, ¿ki kaawe e'raka taamo ku'ipuaame maaena eemea taamo ko'komiao? ¹² Aaata ki Riosi tekipaname nateteniamene enesoo, ¿ki epeche iinueme ohjoare teemea, taamo natetepuameopua, Riosichi tekipanamekapaopua?

Nape wa'a tiiai teemea, kihta koparowa inataka nokisiamene teemea i'ka Riosi tehkiwachio, ki aaata taamo koparoame tewamichiopua, Riosie Weratiame nayewatuwaopua. ¹³ ¿Ki nane'rena eemea wa'a tiopachi tekipanameo, wa'api tiopachi iintuame kianiamekopua kooameo? ¿Ki nane'renakoi eemea, puuu tiopachi paamiratuamea, wa'api Riosi tepaweterachi toatiame, koayamekopua? ¹⁴ Wa'achi chiiame Riosiai Iyoterichio, aaata Riosichi newipari nayewatuamea, kiapuamekopua ko'kometio. ¹⁵ Nape neeea, seenepioi ki itakamepua no'o kiapua teerewiao. Ki itaka chiiamenia aamoo, i'ka iyoterichi no'o chiiiao. Neeea wa'a iintonaresaa, mukimania ohso kaawe, ki wa'atia wekamichiopua no'o wa'atia kaawe e'rewaopua, no'o nooe i'yaka koi'sika tekipanakaopua.

¹⁶ Neeea, ki no'o weruma eratewawichio ihsiamene neeea, Riosi tehki yoorakaopua tuuyesikao. Neeea, utewachi no'o yoramio e'raninia i'ka tehkio, ki yorasania ki nu'unti yuuwesimiinia. ¹⁷ Nape i'ka tehkio, nooe no'o kaawe e'rachie ihsiamene enesaania, no'o natetepuame tiame neeea. Nape i'ka tehki no'o yoorao, ki nooe e'rachi ihsiamenia, Apoe Riosie Weratiame no'o nuurekamekopa i'kao. ¹⁸ Wa'a tiiachipao neeea i'ka tehkio, ¿ihtanakamerajoarepu no'o natetewaa? Puuu no'o natetewaa ihjipua: Tisia no'o pu'seriapua naewatukao, Eesusi no'o nuureria nayewatumichioopua pu'kao, i'ka tisia te'ta Riosi kaaweruma tuuyewarikopapua, nape pu'kao, kiisi kihta natekachi, aaataoi kihta itanesikaopua ku'iwao, ihtaai no'o ku'iniameoipua, iinuekai neeéa, no'o natetepuawao, Riosichi tekipanamekapao.

¹⁹ Ki aaata puhkukainia, yoomawichio puhkuchitia tekipanamenia, epeche muuwaame oowe erapatenariapa ti'tijoe oowerua tiameo, Eesusichi paparamichioo. ²⁰ I'isaeri ti'tijoeirikachi enasaania, isaeri ti'joechitia no'o uuyamenia wa'ao, epeche muuwaame oowe erapatenariapa taamo Paamira Eesusichio, yooma napati ti'tijoe ooweru tiame. Moise nuurari nokiwachi enasaio, Moise nuurari nokiwatere iijisiamenia, epeche ti'tijoeeri oowe erapatenariapa no'o Paamira Eesusichioo. Neeea wa'a oiyaio, ki Moise nokiwatere tiamekaite-nia. ²¹ Seesenu nokiwachi eenakainia ki Moise nuurewa nokiwachio, pu'ka seesenu nokayachitia no'o uuyamenia, epeche tewinariapu pu'ka ti'tijoeirikio, no'o Paamira Eesusichi paparamerio, ti'tijoe ooweruopua tiameo. Nape pu'ka ki Moise nuurarichi mochitoamechitia ihsiaio, Riosie Weratiame yasitoamenia, Riosi nuurariterechitia. ²² Neeea weemera te'teriamene Paamirachi enakaio, pukeri o'iniamechitia nayewiamenia pu'kao, Riosichi simiyameo, epeche tewinariapu pukachio, Eesusi Riosie Weratiamechi paparamichioo, ti'tijoe ooweruopua tiameo. A'chikoitia no'o uuka ihsiamenia, a'chikoitia iintoka tewinariapa, Paamirawichioopua

ti'tioeo. ²³ Yooma pu'ka ihsiamenia, epeche mehtamichiopua Riosi kaaweruma tuuyewario, epeche muuepari teerepuawichiopua Paamirachio, no'oo epeche tísia kaawe e'rewa eramichiopua tiaméo.

²⁴ Nane'riame eemeapa, aaata u'masiwa te'ewa newitoniaméo, piiripi wa'api newitoamepua ahpo natetepuawichio. Ujumasa naaju, Riosichi newitoka kaawe teetokaopua, itapiti Riosi kaawe e'rewa aamo kiapualchiopua aamoo. ²⁵ Yooma aaata newitóa te'yamea, kaawe ahpo neese-toamepua weerewachio, oowera raureri kuhsisawa mosokitewa yowitai, kiisioi tehpe e'rame; nape teemea Riosichi tekipanawao, kiisi wahjame kiapuamewichio te'yameka nokayámepua. ²⁶ Neeea no'o teetoo Riosiwichio tehkió tísia no'o kaawe neesetoamepua, ki no'o se'wi teetowichioopua ihta itapitieopua, ki no'o kajuteme tíaopua Riosichi tehkiwao. Neeea ki eekachi wepayamechitia ihsiamepua, aaatachi ahpo nasiwamiapa ahpo penchiamechítiao. Neeea no'o Riosie kiapuamekamera, te'ta inatoka teetoame neeea, i'ka Riosichi tehkiwao. ²⁷ Pu'kawichiokamera neeea, tísia kaawe neesetoamenia no'o weerewao, kiisi no'o so'mipamichiopua ki kaawerumachi wichipua. Neeea wa'a tiame teetoamenia, Riosio kateweniachi taawechio, kihta no'o ki kiapua teerepuawichiopua Riosie nuutewa no'o kiapua, weechi kahtiaio tísia kaawe masitekamekaipua.

10

Ri'riosichi paparaniamé wa'inewa

¹ Riosichi poponiwa pipiniwa tiame ki natakepajeraninia, yooma taamo ehkoriaami mochiriamékoo, Riosio toomaritere neesetotiamékopua siimpachio; yooma pirena uumatokame Riosi wahjoneriachi pa'weo, Eejito soontarochi newipamichioo. ² Wa'a tiachiopua, Riosie toomaritere nokisitiamee wakiwechiami nokisiaiopua, Pa'we Sehtanamechi wanamika paaterepua, pukae wa'a paatetiamee paatotiaméka tiame itipirepua Moise ahjamao, Riosi neesetowatere pirenatuka itipikaopua. ³ Yooma puu ti'tijoea oowerua tiame, wakiwechiami nokisikamea, tewekachi eename kooame ko'kakamepua, Riosie ahpo kiaretia. ⁴ Ehkoriaami wakiwechi nokisiaméapua tiameo, yoomahka e'pechi pajenakame nerojikamepua tiameo. Puu e'pea ehpiamio, Apoe Riosie Weratiamekaitepua, pukachi nerojiamé teemea, nape puua neeroi taamo nerojiaa, ki wahjiamesi ahjari teereniamépu. ⁵ Nape Riosia, muuwaame ki apochi paparaai nerojikameo pu'ka e'pechi pajenakame neeroio, kiisi kaawe e'reka tetewarepua pu'kao. Pukaepa yooma wahjiparepua, wakiwechiami nokisiniio.

⁶ Yooma puu ehkoriaami ikitiameo, pu'ka ne'netoka seeweka, taamo Riosichi iyorika mochitomichio ikitiame puua, ki pu'ka te'tereria teerepuawichiopua. ⁷ Pukaepa eemea, ka'te ri'riosichi paparamitiapua ehkoriaami nokisiriame ookapio nokisiriachitiao. Pu'ka noonowiria naewaka chiame Ehkoriaami Iyoteria, eee cheekao: "Ti'tijoea weesero netetiame, pahkoterepua ahpo riosichitiao, nawajika yaawekaopua tiameo." ⁸ Ka'te wa'a nokimítia eemea suwepori nokiwao. Wa'a nokisaa eemea yooma wahjipamaoi eemeai, pu'ka ehkoriaami piire weerewa paika miiri wahjipakamechitia, piie taawechi wa'apiopua. ⁹ Ka'te aatiatamua, te'ta aamo Paamiraopua, ehkoriaami mochiriaméa wa'a nokaka wahjipakamepua, siinoie ki'kiretiao. ¹⁰ Ka'te Riosi we'sapapuame chanimitiamua, ehkoriaami mochiriaméa wa'a chaachapaka Riosio, wahjipakamepua.

¹¹ Pu'ka taawechiami ikitiame seeweka nokisimete teemea, Riosi iyorikao. Pu'kawichio iyotetiame Ehkoriaami Iyoterichi chiiao, pu'ka

wa'a ikitiame ne'neka pepenipamichiopua taamoo, Riosio iyoriniakopua pu'kao. Wa'a teetomeri teemea ehpe taawechiami Riosichi mochitoamea. ¹² Pukaepa aamo ahpo inateka mochitopuapua, amochi pewatiame tio e'roio ki tatakorichi wichitepuameo, senawato wa'a e'rai tatakorichi wichimakoipua muuui. ¹³ Yooma ihta tatakori iintonarewaa, wa'api teerekamepua ehkoriaami o'iniao. Nape piiripikoi puuuu, ki iinuemepua ki newitowao. Aaata pu'ka tatakori ahpo pa'panisusoopua, Riosi waapi kahtiamepua, aamo ku'ipaka newitopuawichioopua pu'ka tatakori aamo pa'panisuwao.

¹⁴ Wa'a teesoo, kaawe aamo neesetoka mochitopuapua amochio, kihta tatakori aamo panisutomichiopua apochio, ri'riosiwachi paparamichioo. ¹⁵ Nane'riamenia aamoo, ahsepari ijinatamekopua, no'o aamo chaaniao, aamoe ne'nemichiopua te'ta kaawerumakooopua ki kaawerumakooioopua. ¹⁶ Teemea taamo Paamira Aari Koi'wa koayaio, iijipasochi iijiwa iijin-iioipua, yoomahka pirena Riosichi cheriwema ki'yame teemea, Riosie Weratiame taamo pejanawaka wi'suriopua ahpo eerarao, kurusichi meritiaio. Pu'ka paani koi'wao, Riosie Weratiame taamo pejana mukuria inatepaka, nokayame teemea. Pu'ka Eesusi Aari Koi'wame paani ko'kosaa, yoomahka piiripi inatari enepame teemea, Eesusi Riosie Weratiame weerewachio. ¹⁷ Muuwaemekai teemea, piiripi wa'api enepame teemea, piiripi paanichi wa'api koayamekapa.

¹⁸ Wa'achi piiripi enepaniame erakoka nokariaipua tiameo, ehkoriaami i'isaeriai ahpo Riosi manaweria sa'pa koayaioopua. ¹⁹ Puuu ki Riosichi pichikiameai wa'achi piiripi enepaniame erakoka koayaipua tiame, pu'ka ahpo ri'riosiwa manakeriaopua. Nape wa'achi nokayaiopua kihta nateyame enerepua tatakori puhjepuao, kihtaai, itapitiwichio yorataio. Pukaepa Eesusi Aari Koi'wa piiripichitia enepaniame ko'kakamea, toimete puuuu ahpo ri'riosiwa manakiao. ²⁰ Pu'ka ri'riosi netetiame manakiamea, Satanasi ku'iwarikamera iyoriamepua, ki Riosikamera. Pukaepa neeea pu'ka ahjama, kihta ahjama te'terejeraninia. ²¹ Ka'chi iika iyoriniame ooka teekoo, Satanasi iyorisikao taamo Paamira Eesusi iyorisikaopua tiame. ²² ¿Ihtana erakoame eemea wa'a nokayapao? ¿Nekatetariame eemea naaju taamo Paamira Eesusi? ¿Ki ehkoriaami mochiriamechitia i'isaeri nokayamekosa eemea, wa'a nokakaopua nekamuchepatekamepua Riosio? ¿Newitomerikosa erakoame eemea Riosio?

Ahpo nakika ki o'yaeka, te'terewa mochiwa Riosie Weratiamechi

²³ Riosia yooma ihta taamo nokimiao, taamo toanipua toayao, nape ki yooma taamo nokaya kaawe tiame, aaatachioi taamo piirechioi ki kaawe wichiamepua, taamoo, kaawe te'tepuao aaata ahjamao taamo piirechichio. ²⁴ Aaataai ka'te aamo kaawe teerewache i'yapuapua, ohso kaawe wichiame nokipuapua aamo wahjachioi.

²⁵ Muuua sa'pa tarayaio kihta ahka eename iinatukeka taripuapua. Aaata aamochitia Riosichi paparama inamusaa, pu'ka sa'pao ri'riosi manaketiamekoopua, ki kaawe tiio erapamaoipua amochio weemera paparama enesaa Riosichio, puuu inamukamea ki koi'wameko e'rapa ri'riosi manaketiamео. ²⁶ Ohso kaawe pu'ka sa'pa tarayaio, ka'te iinatukemitiamua ahka eenameo, ki aaata a'chi e'remichiopua aamoo, aaataai weemera Riosichi paparama.

²⁷ Aaata ki Paamirachi paparama paajutetiaapua ko'komichioo, siminariaa siimpuapua. Ihta itapiti koame weeretiaa, kihta iinatukeka ko'kopuapua pu'ka sa'pao, ahka eenamekoopua. Aaata aamochitia Riosichi paparakame inamukamea, ri'riosi manaketiamekoopua pu'ka sa'pao aamo

ko'komiao, ki kaawe aamo ihsio erapamapua, ki koayamekapa puua pu'ka sa'pa ri'riosi manaketiamemo, aamooopua te'ta Riosichi paparamane'riame enesaa. ²⁸ Nape aaata ri'riosi manawetiamemo tuusooopua, ohso kaawe ki ko'kopuapua pu'kao, ki aaata aamo ki kaawe erakomichioopua. ²⁹ Muua nane'riamekai ka'chi tiamekopua Riosiwichioo ko'kotioio, ohso kaawe ki ko'kopuapua pu'kao, ka'chi eratepuawichioopua aamo piirechio.

Aaata ahka no'o iinatuketariareoipua: "¿Aatia a'chi chaanetariania no'oo aaataeo ki noochitia e'rameeopua? ³⁰ No'oo ihta kooame ko'komiao, Riosi cheriwema ki'yaka koayame no'o enesoo, ¿aatia ki kaawe ihsio tuutarepua aaataa pu'ka no'o koayao, ki wa'a no'o chaaneme tiiao?" Wa'atepua tiiao, nape teemea iwapakamea Riosichi simiyameo, taamo inatemetepua ohso kaaweo, ki aaata ki kaawe erakomichioopua tamochio. ³¹ Ohso kaawe yooma taamo nokayao, Riosikamera kaawe eratewa nokisinia kaawepua, apoepua, taamo tetewamekopua, ihtaio taamo nokayaopua, ko'i'wamechi simiyameo, itapiti taamo iijiaioopua. ³² Ka'te nokimitia eemea, aaata tatakori wichiupatepua tiameo, isaeri ti'tijoerioi, ki isaeri ti'tijoerioi, aaataioopua Riosichi paparameoio, Riosi tioparachi ki pusie tetewamechi mochitoameo. ³³ Neeea wa'a teetoamepua, yooma aaatachioi kaawe teetokaopua. Wa'a teetoame neea, ki no'owichioche inisiamekapa inatatokao; wahjachi aaataoichi inataka wa'a inisiame neea, pu'kao, newipari ahsepamichioopua tiameo, taamo Noono te'pa kahtiamechioopua.

11

¹ No'o teetoachitia teetopuapua, no'oo no'o Paamira Eesusi teetoriachitia teetoao.

Aachin te'teremia oowerua napawitiachio

² Kaawechupena kaawe noonore eemea, ki no'o natakepaka no'o aamo masiteriaopua, yooma kaawe teetokaopua, te'ta no'o aamo masiteriachitiaopua. ³ Ehepo mo'oratuamechi simiyame aamo nayewemane, ehpe taawechiami te'teretopuame. Aaata ahpo uupi mo'oratuamea, kuunarapua. Aaata kuunara mo'oratuamea, Riosie Weratiamepua. Taamo Paamira Riosie Weratiame mo'oratuamea, Apoe taamo Noono Riosipua, tewekachi kahtiamemo. ⁴ Aaata tije Riosichi nayewamea, aaata ti'tijoeri Riosie tuuyewa masiteka ihsiamema, mo'kori pujisa ihsimetepua. Ki mo'kori pujisa ihsiamema, ki iyoriamepua Riosie Weratiameo, ahpo mo'orachitia teeretoameo. ⁵ Aaata oowitiamea, mokoraeka ihsimeripua Riosichi nayewao, aaataio Riosichi simiyame nayewiaioopua. Ki mokoraeka ihsisaapua, ki ahpo mo'ochitia yooriame enemapua ahpo kuunao. Ki mokoraeka ihsisaapua oowitiamea, sikika tehpunatiameka tiamepua kuuparao, ahpo kuunachitia mo'oratuame. ⁶ Ki yoorenariameopua mokoraeka ihsiwao, sikinia nahkipua kuuparao. Nape suuwe e'rame enesaapua ahpo kuupara sikiwao, mokoratamapua Riosi nayewiaio. ⁷ Tijoera, pujisa ihsimetepua mo'korio, Riosi mo'oratuwa tetewitekapa i'ka weeechi ti'tijoerio. Oowerua, ti'tijoe mo'oratuwa tetewitame puua. ⁸ Wa'ate ihjia, pukeri o'icharichio tijoera, ki oowitiamechi enepatiamekapa puua, oowitiamekamera tijeochi ma'chipaka netetiamekapapua. ⁹ Ki tijeokamera, oowitiamewichio enepatiamepua, oowitiamekamera, tijeowichio enepatiamepua. ¹⁰ Pukaepa oowerua, mokoraeka nokimeripua Riosi paparaka nayewamia napawitiachioopua. Puu ooweru mokoraraa, ahpo kuunae neesetoniamemo ne'netiamepua, Riosi ku'iwari te'teriachitia

tewekachi Riosichio. ¹¹ Nape Riosichi te'tereniamea, napati ahpo tetewiniamepua kuunaraai uupiraai tiame, nenekutia ahpo nakirewaemekapapua. Wa'a tiapa puuaa, aaataai ki ohjoemepua, ki ahpo nenekuti ku'iwaao, pe'yachi ooweru ku'iwaaoi ti'tijoeo, ti'tijoeoi ku'iwaaoi ooweruo, napati ahpo ku'iniamepua. ¹² Pukeri o'iniaoo oowitiameo, tijoechi o'inia enepate-tiamekapao, wa'a o'inia ti'tijoea, ahpo ooitame yeeyechi naawamepua.

¹³ Pu'ka ooweru mo'o mo'porawachi simiyameo, ¿ihtana inatame eemea pu'kao, Riosichi nayewamia napawitiachio? ¹⁴ Wee, i'ka no'o aamo chaaniao kaawe inatamitiama: ti'tijoea ehpe taawechiamio, sikitiame ohjoamepua kuupao, ¹⁵ oowerua tepekuma kuupaeka ohjoamepua ehpe taawechiamio; wa'atiame kiatiamekapa oowitiame enepatetiachisi o'inia, pu'ka kuuparaeo ahpo mokoraeka teeremichio. ¹⁶ Wa'a tiiachio neeea, te'ta iyoriwa Riosi ahjama nayewamiaopua napawitiachio, ihtaoo Riosie ahpo nane'retetiam napawitiachi mochikame nayewenariaoi, aaata oowitiame mokoraerania itapitie pahchao. Aaata i'ka no'o nokiwaera ki wa'a e'ramea, nane'remeri aaataai teeme i'wa mochiwachi napawiniachio, wa'ami ahka napawiniachioi, piirechi nokiwa iinueme.

Eesusi Aari Ko'karia inatepari, ki kaawe nokisiwa

¹⁷ I'ka ehpe aamo no'o nayewemiachio, ki peenia tiame aamo nayewamania, aamo Koorintio mochitoameopua tiopachi. Eemea wa'a tiopachi aamo nanapawichio, epeche epecheche ki kaawerumachi teetamekatapua. ¹⁸ Pahcha simiyamechio i'ka cheemane, ki napati yooma eeme, aamo wa'achitia inataamekatapua. Pichikiamenia pu'ka wa'a tiio tuuwameo, nape ki yooma. ¹⁹ Neeea pu'ka ki amochitia Eesusichi te'ta paparameo, poanatuapua pu'kao amochio, kaawe aamo nokisipuawichio pu'ka waikao pu'ka Eesusi Aari Ko'karia inatepario. ²⁰ Eemea pu'ka poanatakameo, amochi itipisoo pu'ka wa'ao. ²¹ Puuu amochi poanatamiana, pahcha koayamekatapua ke'chu yoomahka mochipanioipua ko'komiao, kihta toeka neipa e'enameri ko'komiaopua. Wahjachi puuaa tiameo, tisia nawajiamekatapua wa'ao. ²² Puuaa wa'a nokayamea, ahpo petechi ko'kosa e'enametepua. Puuu ki ko'kosa e'enakamea wa'ao, suuwe erapo nokayamepua wa'ao, pu'ka wa'a nokayopa wa'ao, ma'chi ki Riosichi paparamea, na'areka tetewimapua wa'a tiopachi te'ta Riosichi paparameopua. Puuu neipa e'enakameaipua, te'ta Eesusichi paparameaipua, kiisi kaawe erakomaai puuaa, kihta kitererio pu'ka wa'ao. ¿Kaawekosa no'o eramio maayame eemea, pu'ka wa'a aamo nokayao? Ka'iii. Ka'chitia.

Paamira Eesusi Aari Ko'kari

(Maateo 26:26-29; Marako 14:22-25; Ruuka 22:14-20)

²³ Neeea eenechi aamo chaanemania, taamo Paamira Eesusi Aari Ko'karichi simiyameo. Taamo Paamira Eesusia, kooame yoranurariaipua Semejenato pahkokoi ko'kopuameo, ahpo ajawaria ahjama ko'kopuameopua ariwatopio, pu'ka wa'api tukawarichi, noriwi nehjiretiame Eesusi Uurasi tewaniameo, ²⁴ ko'kosepatioopao Semejenato pahkokoi koi'wameo, Eesusia waikao, piiripi paani uusa chi'wanasaopua, cheriwema kiasapapua Riosio, yooma ahpo ajawaria naachuterepua cheekao: "Ihji paania no'o weerewapua, no'o aamowichio pejanaka kiamia. Ko'komitiapua i'kao. I'ka no'o iintoao, yooraka mochitopuapua, i'ka yoorao no'o inatepaka mochitopuawichio, ihjia, ehpe wa'api aamo tatakoriawichio, aamo pejanaka no'o iintomiaopua." ²⁵ Wa'a cheesaopua

tiameo, iijipasoo to'wame uusaapua cheerepua: "Ihji paasochi iijiwaa, no'o eerapua wi'sumeri, no'o weemera kateweri yomatiamē t'i'tijoeriwichio ooweruriwichioopua tiame, pichiwatakaopua. I'ka no'o iintoaoiopua tiameo, yooraka mochtouapua. Senepi i'ka yoorao eemea, no'o aamowichio iintoria inatepaka mochtouapua." ²⁶ Pukaepa pu'ka taawechi o'inia, senepi yooraiopua i'ka Paamira ko'kariaopua paani, iijiriaopua tiame, Paamira iintoria inatepaka nokayame teemea. Ahkasi Eesusi Riosie Weratiame eenachisi, wa'a teetoka nokisimeri teemea.

Achini e'raka uupuame, i'ka Paamira Aari Ko'kari inatepasiwa

²⁷ Puuu ki paparamea Eesusichio, ki ko'komeripua i'ka Paamira paanio, paasochi iijiwaopua, ka'i. Aaata ki Eesusichi papari iijisaapua, ki iyoriamepua Eesusi iintoriaopua, ahpo weerewaeo. ²⁸ Puuua, ke'chu koayaiopua iijiaiopua pu'kao, ahpo ne'nesa iintometepua ahpo iikachio, kaawe ohjoarepua ki kaawe ohjoarekoi. ²⁹ Taamo Paamira Aari Ko'kari ihisiao koaka, ki Eesusi taamowichio iintoria inataka ko'kakamea, kokosapuame puuua Riosieo. ³⁰ Pukaepa ki Eesusi ahpowichio iintorio inataka ko'kakamea pu'kao, a'chikoi ikikamepua kokorepakao, aaataa ahkasioi wahjipakamepua. ³¹ Nape teemea kaawe taamo ne'nekameo yooreminao, kihta seewemetepua Riosi kokosario, kihta a'chi tiamekapapua tamochio. ³² Nape Riosie itapiti iintoriawichio taamo teritiaa, ahpo iyoriopua penipamichio ihsiamepua, nape taamo ki te'ta kokosarie, kii ki Riosichi pichikiamechitia.

³³ Poponiwa pipiniwa tiame, Eesusi Paamira aari koi'ra inatepari ko'komia napawisaa, pu'ka piiripi paani chi'wanasa naachutetiaio, puuyepuapua pu'ka naachutakame ko'komioio, yoomahka pirena ko'kopuawichioopua. ³⁴ Yooma aaata wa'a napawiniachi e'nameria, ahpo petechi ko'kosa e'napuapua, ki chorowapuawichioopua wa'a napawitiachio. Wahjachi itapiti katewepuameo, wa'a enasa katewemania pu'kao.

12

Riosi Riosiwari aachin teeka taamo ki'ya

¹ Ehpeo no'o Riosichi poponiwa pipiniwaopua tiame, Riosi Riosiwari ku'iwarichi simiyame aamo nayewemane, ki wa'atia itipimichioopua aamoo, ki pahtekao, Riosi Riosiwari ku'yao.

² Nane'riame eemea aamoo, ke'chu taamo Noono Riosichi papario Eesusieo, Satanasia ki mamachiriamechitia aamo panisutorioopua, ri'riosi netetiamekamera paratekaopua, pu'ka ri'riosi netetiameo, kisiioi nayewamechioopua. ³ Puuu wa'a iintokamea, ki Riosi Riosiwari yahchamepua, aaata Riosi Riosiwari yahchamea, ki wa'a iintomiipua Eesusi na'arekao. Ki Riosi Riosiwari yahchamea, ka'chitia pichiwa paparamepua Eesusio ahpo te'ta Paamirawako tuukao.

⁴ Teemea weeka a'chitiame taamo ye'kari iinuekao, piiripi Riosi Riosiwari wa'api kiatiamepua. ⁵ Teemea tiameo, weeka ka'karuma a'chitiame yoramichio ajawatiamepua, puuu yooma ajawatiamea, apoe Paamirawichio nookemichio ajawatiamepua. ⁶ Teeme taamo t'itiopachio, weeka tiame tehki iinuemepua, yooma puuu tehkia, Riosiwichio taamo kaawe teerepuawichioopua. ⁷ Riosia yooma apochi paparameo, yooma nane'retiamepua ahpo Riosiwari simiyameopua, pukachi yasitoamekapua Riosiwari iikachi, Riosiwichioo kaaweruma yoranarewa erateka.

⁸ Piiripi puuu muuwari ye'kari taamo ki'yaa ihjipua: te'ta peeneka

naewaniame Riosichi simiyameo; piirea, tísia peeneka kaaweruma tuuyeniame, yooma pu'kao, te'ta Riosi Riosiwari ihsiamepua, pu'ka wa'a tiame taamo yoratekao. ⁹ Aaataopua tiameo, Riosichi te'pa kahtiamechi parapatemichio, kiatiamepua; aaata wahjachi Riosichi paparame Riosi Riosiwari kianiamea, kokoriamie yachapatewa ihsimichio kiatiamepua; ¹⁰ aaata epeche wahjachiopua tiameo, Riosi peenia ihsiwa nokimichio kiatiamepua; wahjachi pehjiopua tiameo, Riosi chiia aaata chaachapamichio kiatiamepua; wahjachia, itapiti se'wi masitia machika tetewimichio kiatiamepua; wahjachia, seesenu nayewa pepenipamichio kiatiamepua; wahjachiopua tiameo, aaata seesenu nayewa, taamo nayewachi ma'chitamichio, kiatiamepua. ¹¹ Yooma i'ka ye'kario, piiripi wa'api Riosi ihsikamepua, ahpo Riosiwari ki'yakao, yoomahka pipiripio, ahpo e'raria nokisimichio.

Riosichi paparamea, yoomahka piiripi weerewachitia te'tereniame teemea

¹² Teemea Riosieo weeka itapiti chuhchetiamekaipua taamo weerewachio, piiripi wa'api weerewakaite teemea. Wa'achitia teemea ki ookapikai Riosie Weratiamechi paparamea, yooma teeme Riosie Weratiamechi ihchiamepua, piiripi weerewachitia. ¹³ Wa'a tiapa teemea, yooma Riosi Riosiwari yachatoameapua tamochio, Riosie Weratiamechio, piiripi weerewa wa'api enepakamechitia, pe'yachi isaeri ti'tijokai, aaataai Riosichi paparameopua, seesenu ti'tijokai, pe'yachi puhku ti'tijokai ki puhku ti'tijokai, aaata tekipanameai, ki tekipanameai.

¹⁴ Taamo weerewaa, ki ookapi itapitie netetiamepua, ki piiripie. ¹⁵ Pukaepa taamo taaraai cheesaa: "Ki seekarakapa neeea ki weerewachi ihchiamepua", nape wa'a chiiaipua, ¿ki ihchiamenakosapua weerewachio? ¹⁶ Nahkaai cheesaa: "Ki puusikapa neeea, ki weerewachi ihchiamenia", nape wa'a chiiaipua, ¿ki ihchiamekosapua weerewachio? ¹⁷ Weerewaa puusimeche enesaapua ki nahkaeme, ¿achini iika inamutamarepua puua? Weerewaoi, nahkache iinueme enesaa ki yahkaeme, ¿ihtanae saetamariame teeme? ¹⁸ Pukaepa Riosia taamo weerewao, muuwaeme itapitieme neterepua, nane'riapa Riosia, yooma pu'ka taamo nakiriameekopua. ¹⁹ Piiripi wa'api itapitie netetiame enesaa teemea, ki weerewa ahsepari enemiipua. ²⁰ Teemea ki ookapi itapitie netetiamekaipua, piiripi wa'api weerewakaitepua.

²¹ Wa'a tiapa taamo puusia, kihta chaanemetepua seekao: "Neeche piineriai soparamepua", chaachapaniameo. Taamo mo'oai ki cheemetepua taamo taaraai: "Neeche piineriai soparamepua chaniwameo." ²² Ohsotia ki te'ta ahjaepuameka tiiaio, epeche tísia ahjaeniamekaitepua. ²³ Teemea taamo weerewachi yooremina noriwi tiamea, ki te'ta natewameka tiiaipua, epeche tísia nateyai tiamepua. Teemea kihtawachio teitepuuchi teetopuameo, mo'poraka ohjoamepua wisasorio, ²⁴ ki wahjachia taamo weerewachi i'toachitiaopua, yooma teteiwachio. Taamo tetewiniachi i'toaa, naatipua: taamo nanari, taamo taaraa, taamo seekaopua tiame. Riosia taamo weerewachi iintoriaa, itapiti ki nateyameka tiamekoio, te'ta tísia nateyame iintoriakaitepua taamo weerewachio, tísia tehkiemekopua pu'kao, taamo weerewachio. ²⁵ Wa'a tiamekapa teemea taamo weerewachio, yooma taamo itapitiwa taamo weerewachio yooma pirena ahpo tísia ku'isika teetoamekaitepua teemea, taamo weerewachio. ²⁶ Wa'a tiachipa

ihtaoi taamo weerewachi kokosa ikisoo, yooma taamo weerewachi itapitiraa, kokosa ikiwame saayamepua. Ahkaoi taamo weerewachi kokosa ikiria sautetiaa, yooma taamo weerewa itapitira ta'iria itipiamepua.

²⁷ Wée, yooma teeme Riosie Weratiamechi te'terimeame, Riosie Weratiame weerewarachi ki teteiwamechi itapitira teemea, yooma pipiripi ahka. ²⁸ Riosia Riosie Weratiame weerewara ki teteiwame itapitirao, yooma ihta ye'kari ki'yakamepua, yoomahka pipiripi ooweru tiame. Puuu yoomahka pipiripio, yomatiamé wehjoarichi tiopachi ku'imichio kiatiamepua, i'ka eee tiame nokisipuame: paikapio Eesusie ajawatiame enemichio kiatiamepua, wahjachi puuu ki teteiwame weerewachi itapitirao, Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyemichio kiatiamepua ye'kari, wahjachi tiameopua, masiteri ye'kaniame kiatiamepua; aaata puuu tiameo, itapiti peenia ihsiwa ki maaepori yoramichio kiatiamepua; wahjachi aaata puua tiameo, kokoriame sautemichio kiatiamepua; wahjachi puua tiameo, aaata peeneka ku'imichio kiatiamepua; wahjachi puua tiameo, peeneka nuuremichio kiatiamepua; wahjachi tiameopua, seesenu naera penipamichio, kiatiamepua. ²⁹ ¿Naakonakosa yoomahka Eesusi ajawatiame enemichio kiatiamepua? ¿Naakonakosa yoomahka, Riosi tuuyewari enemichio kiatiamepua? ¿Naakonakosa yoomahka Riosichi simiyame masitemichio, kiatiamepua? ¿Naakonakosa yoomahka Riosi ki maaepori peenia ihmichio, kiatiamepua? ³⁰ ¿Naakonakosa yoomahka, kokoriame sautemichio kiatiamepua? ¿Naakonakosa seesenu naera penipamichio kiatiamepua? ¿Naakonakosa yoomahka aaata pejana seesenu naera ma'chitamichio, kiatiamepua? Ka'ipua, kiisi wa'a teeremeripua. ³¹ Eemea ohso kaawe enemiiipua, aachin teeka aamo nokisipuame i'yame enesaa, itapiti Riosi ye'kari aamo ki'yariaopua.

Èhpeo aamo ne'netemania aachin teeka epeche ta'iria amochi mochtotopuameopua.

13

Nakiwarichi simiyame nayewaniame

¹ Neeea weeka seesenu naera nayewaka machiaio, ahkasi Riosi ku'iwari naera nayewamekaipua, kihta tisia nakirewaka nayewiame enesania, kihta nateyame enemiiinia no'o chiiio, oowera te'ochaniameka teeremiiipua, oote ka'rame choniwamechitia. ² Yooma peeniamekainia Riosichi simiyame nayewakao, yooma ye'kainia tisia tehki tiame pahtekao, ki nu'uti paparainia Riosichio, ahkasi kaawioi noonoteme tiaio, wa'a tiame enesania, aaata kihta nakiyame enesainia, kihta nateyame enemiiinia, Riosichi te'ta paparainia. ³ No'o iinuekaoi yooma aaata tesiwa tiame ihko nehjakainia, no'o weerewaoi Riosiwichio kosoka manarikainia, kihtawichio nateyame enemii no'o iintoriaa, kiisi iinueme enesania aaata nakirewaopua noochio.

⁴ Pichiwa nakiwari tiamea, eee tiamepua: ki yaapi e'riamepua aaatao; kaawe e'rewaka ihsiame aaataoi; ka'chi e'rame aaata epeche tiamekoipua ki ahpochitia; ki ikotuwa e'ramepua aaata epeche itapiti iinukoio; ki ahpo oijeraka yasitoamepua; ki ahpo weruma tiameko e'rameoipua; ⁵ ki iinya chaaniame aaatao; ki iinya ihsiame aaataoi; apoeche peeneka yasitonariamepua; ki nekatuame aaatachio; ki nekumeka itipiame; ⁶ ki peenia e'riame aaata wenejitameopua, nape wenejiwa wihtuki machenasooopua, peenia erapame. ⁷ Aaata pichiwa nakiwari iinuemea Riosiwichio, eee tiamepua: kiisi we'sapamepua ahpo Riosichi paparao; Riosi iintomo

tuuria ahpowichioo, iintokache itipimeriko e'ramepua; ihtaoi aiwaka yasitoaio, wa'api teeka yasitoamepua ahpo Riosichi oowe e'riaio.

⁸ Nakiwaria wa'api teeremeri puuua, kiisi wahjiamesi. Piie taawechi wahka ihtoriachio, Riosichi simiyame nayewatuwaa kajumeriitepua wa'asi. Riosichi simiyame seesenu naewarichi nayewatuniamelai, kajumeriitepua. Kiisi nakipuamepua wa'asio, yooma Riosi iintomo tuuriao, yomatiamete tewamekapa pu'kao, Riosi iintomo tuuriao. ⁹ Ehpiami yooma Riosi iintomo e'riaio, teesa ta'wesame nane'reka mochifoame teemea, pukaepa teemea ki te'ta ahsieme machiyaopua taamo kajuyachisi pahtekao, aamo masitesiamete teemea aamo tuuyewao. ¹⁰ Nape pu'ka teesa ta'wesame nane'reka taamo mochitoao, u'matosoopaa wahka ihtoriachi kajuyachio, yooma te'ta ahsieme nane'repuaitepua, ma'chiame.

¹¹ Neeea nu'utikaio, nu'utichitia nayewakamenia, nu'utichitia inatakamenia, nu'utichitia e'rakamenia tiameo. Nape weripasaapa neeea, pu'ka no'o nu'utichitia teereriaio, yooma u'matokamenia noochio. ¹² Ehpe taawechiamiopua pehjo Riosichi simiyameo, teesa ta'wesame tetewame teemea pu'kaopua pehjo, itapiti nanarichari ki ma'chiame ta'wesame taamo tetewitamechitia. Nape yooma kawiyame nane'repori asisoopua, yooma ma'chiame tetewipuaitepua, waapi taamo nanarichi ne'niamechitia. Ehpe taawechiamio, paikapi wa'api nane'reka mochitoniamepua pehjo, nape waika taawechio, yooma ahsepari nane'repuaitepua, yooma Riosi taamo nane'rejeriaopua. ¹³ I'wa wehjoarichi taamo mochikoiopua pehjo, paika itapiti yooraka mochitomeri teemea, puuu paikaa ihjipua: taamo Eesusichi paparapuamepua; piireaa, Riosiche taamowichio iintomo tuuria, oowe e'reka mochitopuamepua; piireaa tiameo, taamo te'ta nakiwari iinuwepua ahpoo, Riosichi tiame. Nape te'ta nateyamera i'ka paikachi simiyameaa, taamo te'ta ahpo nakiwarikamera-pua, taamo Noono tewekachi kahtiamete nakiniameopua tiame.

14

Seesenu naewari nayewaniame

¹ Wa'a teeresoo, Riosichi ahpo kaawe te'terewa tetewitenariaa, kaawe aamo neesetoka ihsiwamepua kaawe nakika nayeweniame aataao. I'yaka mochitopuapua amochio, aachin teeka nokisipuameopua, pu'ka Riosie aamo kiaretia ye'kario; nape te'ta Riosichi simiyamekamera tetewiteka, ahpo kaawe e'reka kipoteka Riosichi simiyameo nayewaniamepua napawitiame mochikachio, pu'ka napawitiachi mochikameo, wa'api naerachi nayeweka. ² Nape aata wa'a eenakame enesoo, ki wa'api naerachi nayewasisoo, aataaai wa'a napawikamea kihta pahtemapua pu'kao seenukopa ahpo nayewao. Apoeche nane'remapua ahpo inatarichio, ahpo chiiapua, nape napawikamea ka'i. ³ Nape aata wa'a napawitiachi naerachi nayewamea, ma'chiame nayewiamepua napawikameo, te'ta Riosi chaanenariaopua pu'kao, ihtaowichioopua kaawe erapatepuawichioo, oisa erapatepuameoipua Riosichi te'ta te'teretoapua. ⁴ Aata ahpo seenu naerachi nayewiamepua wahka napawitiachio, apoeche ahpo te'ta teerepamepua Riosichio, nape puuua napawikame naerachi nayewesaapua, itapiti Riosichi simiyame kaawerumaopua, yooma ahpo keepuria tiame Riosichi te'ta te'teriamete enepatiamepua, ki ahpoche piineri.

⁵ Yooma eeme Koorintio tiopachi mochikamea, kaawe enemii seesenu mochiwachiami naera pepenipakame enesaa, pu'ka seesenu nayewameo, seesenu naewachi kipotepuawichio itapiti Riosi ka'karuma tuuyewario. Nape epeche kaawe e'riamenia aamo wa'api mochikachikamera aamo

te'ta naerachi te'ta ye'kaka nayewaniameopua, aamo ahpo kipotekaopua, itapiti te'ta Riosie ka'karuma tuuyewari aamo tetewiteriaopua aamo pahterichiopua, wa'atiao yoomahka aamo napawiriachio, te'ta ma'chiamē pahtemichiopua. Nape aaata seenu nayewame asisoopua wa'a aamo napawiriachio, aaata wa'a aamo napawiriachi nayewaniame machiyame uusaa, pukachi nayewama puuua ahpo seenu naerao. Wa'atiao yoomahka pahtemeripua wa'a napawitiachio, pu'ka seenu eenakame u'paria chaanariaopua. ⁶ Wa'a tiachipa tiameo, No'ooi piirechi mochiwachi seenu naewaniame amochi eenaka nayewesoo, kiisi no'o pahtemiipua. Nape no'o aamo wa'api naerachi nayewesoopua aamo napawiriachio, ihtaoi te'ta nane'repori masitemichio Riosie no'o kiaretia amochi upamichioopua, tísia ma'chiamē no'o pahtemeri eemea.

⁷ Te'ta kawiyame nayewaniame simiyame nayewakao, i'ka aamo chaaniameia. Ihta itapiti cheeteniameai, machika inamupuawichio netetiamepua tiameo, ahpo iiyena ihkepariopua. Itapiti cheeteniame pakapuchera a'rapaoiopua, ki machipuame ihkepame netetiame enesaopua ahpo iiyenao, ki aaata pahteme teeremiipua cheeteniaio. ⁸ So'sontaroai nasiwapuachio, ki ma'chiamē turupuchatioopua nasiwapuame o'inepuawichio, ki nane'rimiipua nasiwari o'inepuachio. ⁹ Wa'achitia teemeai aaatao, ki machipori tiame taamo ihkepasoopua aaataoi ahpo naerachio, ¿taamo pahtemanapu aaataa? ¡Oowera nayewatiame enemiipua eekachi! ¹⁰ I'ka wehjoarichio, ki ookapi naera yeeniamēpua, yooma puuua pahtewari tiaamēpua. ¹¹ Nape ki pahtiamē enesaania no'o aaatae nayeweniameo, seenu enemiinia pu'ka aaata nayewao, puuua aaataai seenu enemiipua no'o nayewaoi. ¹² Eeme tísia ku'inariamea aamo Riosichi te'teretoachio, aamo Riosie kiaretia ye'karie ku'ipuapua, aaata ku'iwa nakiyameo. Nape te'ta Riosi ye'kari aamo kiaretiae teetopuapua, epeche Riosichi paparame enepamichioopua.

¹³ Aaata aamo napawiniachi seenu mochiwachi eename enesoo, ki aamo napawiriachi naera naewame enesoopua pu'kao, wa'a ohjoepaka enesoopua, wa'api napawiniachi nayewaniame penipanurepuapua pu'kao, Riosichi ahpo ku'iwa itakao. Teesaoi penipasaopua aamo napawiniachi naerao, teesaoi ma'chiamē iyyenanariaopua ahpo chaninaria aamo naerachio, kaawe enemapua. ¹⁴ Aaata wa'a aamo napawiriachio, ahpo naerachi paparaka nayewesoopua Riosio, apoe wa'api ahpo pahtewachichewichio nayewame enemiipua Riosichio, ki wa'a napawikame pahtewachiwichio. ¹⁵ Wa'a tiachio, ¿ihtana noonowita teemea? Aaata taamo napawitiachi Riosichi nayewesaapua, ahpo naerachi e'raka nayewametepua Riosichio, nape wa'api napawikame naerachi paparaka Riosichio, yoomahka wa'a napawikameo, ma'chiamē pahtemichiopua. Taamo nanapawiachi wikataniamē tiameo, taamo iikachi o'inia pajename e'rarie, wikatamete teemea, yooma pirena Riosichi wikataio, nape wa'api napawikame naerachi, yoomahka ma'chiamē pahtepuawichioopua. ¹⁶ Wa'a aamo nanapawiaachio, aaata ahpo naerachiche pahtia Riosichi nayewasoo, ¿aachin teeka pu'ka ahjama Riosichi paparatapu napawikamea, ki ahpo naerachi nayewetiame enesoopua, Riosichio? Puuua napawikamea kiisi pahtemiipua pu'ka aaata chiiao, ihtaoi pu'kao, Riosichi cheeriao. ¹⁷ Puuua aaata Riosichi paparariaa, tísia kaaweruma enetarepua eneyao, nape aaata ahjama Riosichi paparamea, kihta kaawe teeremiipua Riosichi kaawe te'hereniamēpua. ¹⁸ Cheriwema ki'yaninia Riosio, epeche sesenu mochiwachiami naerao, epeche ye'kamekapa nayewakaopua ki aamochitia. ¹⁹ Nape wa'atai neea ti'tiopachiamio, ohso kaawe marikioi wa'api napawitiachi pahte-

niamē nayewanariamenia, ma'chiame pahtemichiopua napawikameo, ki oosa mariki miiri ahka no'o seesenu naerachi nayewaniameopua, kihta pahteme tiamekoopua.

²⁰ Eeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiamea, aamo nanapawia-chiopua, aamo ahjaewa i'ka seesenu mochiwachiami nayewaniameo, pa'pamura inatachitia kaawe inatapuapua, ki kukuchi nu'nunti inatari inatachitia. Nape aamo Riosichi te'terewachiope, kukuchi nu'nuntichitia teeremete eemea, ki itapiti tatakorihi inatame tiamechitia pehji. ²¹ Puuu seesenu mochiwachi nayewaniame ahjaeniamechi simiyameo, taamo Paamira Riosia ehkoriaimo, i'ka cheeka cheekame eneriaipua i'ka Iy-oterichio: "Neeea i'ka ti'tijoerio, seesenu ti'tijoeri naerachie nayewemania, aaata piirechi ku'iwae, nape aaatae ahpo naerachi nayewetiaio, kiisi no'o e'wemeripua." ²² Wa'a teesoo seesenu naera pepeniamēa kaawe tiamepua, ahkaoi seesenu nayewaniachi eenakaopua, ki Riosichi paparaniachiopua pehji, wa'api mochiwachi naerachi masitepuawichiopua, itapiti Riosichi simiyameo. Neipao wa'api nanapawiniachi mochiwachi ohjoemea, te'ta Eesusichi paparamē enepasapaopua, aapoe wa'api ahpo naerachi nokisimeripua masitekao, Riosie apochi enetasiaopua masitepuao. ²³ Nape wa'a aamo Koorintio tiopachio, ki ookapi Riosichi paparamē seesenu nayewame aamo tiopachi enasoo, pu'kao ahpo seesenu naerachi Riosichi simiyame naewasisoo, aaata wa'a aamo tiopachi eenakame Riosichi simiyame penipanariamea, pu'kao ahpo seesenu naerachi naewachaniame inamukapaopua, roorokame maaepamapua pu'kao. ²⁴ Nape wa'a napawitiachio ahpo naerachi yoomahka pu'serenioipua Riosichi paparaniameo, aaata wa'a eenakamea ahpo naerachi naewaniame inamukamea, ki Riosichi paparamēkaipua pehji, tisia kaawe ihsiame nayewaniame inamukapaopua Riosio, Riosichi paparamo erapamaoipua tiameo, ahpoo ki kaawe ihasio, yooma toinarepakaopua. ²⁵ Wa'a erapasapua ahpo iikachio, chopokorieka weripaka ahpo ma'chitamapua Riosichio, yooma ihta ahpo noriwi iintoriaopua. Waikaopua, wa'a tiopachio, Eesusichi paparamichio paaetiai tiamekapaopua Riosieo, chanimapua: "Pichiwa Riosia i'wa tiopachi ihsiamepua, aamo tiopachi napawiniachiopua."

Aachin te'terepuame ti'tiopachio

²⁶ Eeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame aamo ti'tiopachiamio, eee te'terejeramenia. Ahkaoi aamo tiopachiami napawiniachi enapameo, kaawe e'raka teepotaka asitejeraninia pu'kao. Wa'a napawitioopua, Riosichi simiyame nayewajeraninia wa'ao, i'ka eee tiamechitia: wikataka pepeniamēa, Riosiwichio chaniwame wikatamapua, yoomahka pirena, o'okaoi Riosiwichio wikataka; aaatao wa'a napawitiachio, itapiti Riosio ahpo pahtewari tetewitaria, masitemapua; aaata seenu mochiwachiami nayewaniame nayewanaresaa, aaata wa'api naeraeme uusaa, pukae nayewamapua. Wa'atiao yoomahka pirena pahtemapua pu'ka wa'a asikame cheeriao, ma'chiame nayewatiopua ahpo naerachi. ²⁷ Nape seesenu naewamea wa'a napawitiachio e'enasoo, ookaoi paikaoiche wa'asi muika nayewajeraninia pu'kao, nape aaata wa'api napawitiachi naera nayewame uusa, wa'a tiiao yooma wa'a napawikame ma'chiame pahtepuawichioo. ²⁸ Nape ki iinuemea ahpo nayewa ma'chitamerio, wa'atia itipimeripua kihta naewaka wa'a napawitiachio. Ohso kaawe teesaoi pahtiamē enesaopua wa'a napawiniachi nayewaniameo, apochiche inataka keepumapua Riosichi simiyame. ²⁹ Wa'a mochiwachitia naeraemea, ookapioi ti'tijoeri Riosichi simiyame nayewamia werisika

nayewakooi, kaawe enemapua. Wahjachi wa'a napawitiachi keep-uamea, oowera ahpo inatarichiche kaawetame enemapua, pu'ka muikame chaachapariaopua, kaawe tiame enesoopua apochio. ³⁰ Aaata keep-uameai, itapiti Riosie ahpo ku'itiame ahpo inatparia nayewanaresoo pu'kao, reesisepuapua, nape nayewaka ihsiaimea teewemapua pahchuo. ³¹ Wa'atiao aaataai iinuemapua itapiti ahpo chanimiao, wa'a napawitiachio. Wa'atiao yoomahka ahpo pirena nokisimapua Riosichi simiyame pepenipachiopua, yoomahka ahpo weemuteka. ³² Yooma aaata wa'a aamo napawitiachio nayewanariamea, ku'witapi wa'api nayewameteputa, ahsepamichio puu piirechiwichioo nayewamichioo, itapiti ahpo cheenariao. ³³ Wa'a aamo te'teretosoo kaawe te'teretoma eemea aamo napawitiachio, ki wekapuwa te'teretoka aamo napawiwachio.

Ehpe taawechemi taamo te'terewaa taamo Riosichi te'teretoame nana-pawiachio, ³⁴ ki reesiseniame oowera napawitiachi naewamichioo. Oowera ahpo kuunache neesetotere mochtotere puuua, ehkoriami Riosi nuurario, wa'a chiamekopa. ³⁵ Oowitiamea itapiti epeche nane'renaresaa wa'a napawitiachi masifetiameo, petechi enasa iinatukemapua ahpo kuunao. Wa'a nokisijerania, taamo Riosichi te'tereka mochtotoniameopua napawiniachio, ki kaawe tiamekopa, napawitiachi oowera werisika nayewaniameo.

³⁶ Eemea kaawe neesetoka mochtotimiapua, i'ka Riosi ka'karuma tuuyewari Eesusichi simiyameopua no'oe aamo masiteriao. Ihi Riosi kaaweruma tuuyewario, ki aaata aamoe mehtanakamekopua, ki aamoche u'yepatiamekopua amochi uumichioo. ³⁷ Aaata piire wa'a aamo napawitiachio, yooma Riosichi simiyame ahpo penipakame maayamea, ahpo te'ta Riosi ahjama yasito e'rameioipua, ma'chiame nane'remete puuua, i'ka no'o aamowichio iyoteka chiiio, Apoe Paamira te'ta eenamekopua pu'kao. ³⁸ Puu ki uuka tetewisaa i'ka Eesusichi eename no'o masitia, ka'te reesisemitia pu'kao, wa'a aamo nanapawiachio, masitemichioo.

³⁹ Ehpeo neeea, i'ka te'ta aamo chaaneka kajunarenia. Wa'a aamo napawiniachio, aamo wa'api naerachiche nayeweka masitepuapua, ihtaai itapiti Riosie aamo penipatetiao. Ka'te wa'inemitia aaata ahpo naerachi nayewamichioopua, wa'a aamo napawiriachio, ⁴⁰ no'oeche aamo tuuyeriatiachiche te'teretopuapua, ki wekapuri teeremichioopua wa'a aamo nanapawiachio.

15

Riosie Weratiame eenechi ahjaria

¹ Ehpeo neeea, Riosichi simiyame eenechi aamo inatapatenarene, Riosi ka'karuma tuuyewari no'o aamo nayeweria, pu'kao aamo uuka mochi-toameopua wa'asi. ² Pu'ka Riosi tuuyewarichi ki se'wika mochtokamea, pukae newipakame eemea aamo tatakoriario, nape ki oosa aampa Riosichi paparamia toisaapua ahpo Riosichi paparao, kihtachi itipima puuua waikao, ahpo Riosichi paparario.

³ Pu'ka tisia nateyamera tuuyewari aamo masitekamenia, pu'kao Eesusie wa'api no'o masiteretia. Neeea Eesusi Riosie Weratiameo taamowichio pejana mukukamekopua, aamo masitekamenia, te'ta Ehkoriami Iyoterichi chanitiamechitia. ⁴ Ehkoriami Iyoteria cheeriaipua tiameo, Eesusi Riosie Weratiameo, mukukai katewetiaopua, paika taawechei ahjamerikopua eenechio. ⁵ Puu Eesusi eenechi oijenasaapua neipao, Peero machejenerepua pahchao, Seeja teewataniameopua tiameo. Pu'ka meeriamio waikao, ahpo ajawaria machejenerepua tiameo, ahpo oosa

mariki piiripi ajawaria. ⁶ Epeche meeriamio, u'matoame mariki sientio mochikame machejenerepua tiame, ahpo Riosichio poponiwa pipini-waapua tiame. Puuu Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, u'matoame naasipasi mochitoamepua pehjiio, wahjachia wahjipakamepua puuuapa. ⁷ Pu'ka meeriami neipao, Saantiao machejenerepua waikao, epeche neipao, eenechi pu'ka ajawaria machejenerepua waikao, yooma pu'ka oosa mariki aampa piiripi ahpo ajawaria.

⁸ Wa'asi weeka taawechi neipamiopua, no'okamera machejenakapua waikao, wa'asi kuwachi ahpo weeraria enemichio, aaata kuita ahpo naawamiachi, u'matotekamechitia. ⁹ Neeea Eesusie no'o weratiameo, ki te'ta no'o weruma tiamerako e'ramenia, kiisikoi, Eesusie weratiame no'o tewapume maayamenia, pukeri o'iniaopua neea, na'ara yoramia naanarika oikamekapa Eesusichi paparameo, ahkai ti'tiopachiamio. ¹⁰ Nape wa'a teerekameai neeepa pu'kao, Riosieo cheriwetiameniapa pu'kao. Riosie no'o cheriweraia, ki wa'atia kihtachi itipikamepua, Riosi no'o tesiwera ku'iriaeo, no'oo epeche tehki yoorakamekopua, ki wahja Eesusi ajawatiame pahcha yoorariachitia. ¹¹ Riosie Weratiamechi aamo nayewetiamea, aaata enekoipua aamo nayewekameo, ka'chitepua, Eesusi ajawatiame enerioo, no'oeol. Yooma teeme Eesusie ajawatiamea, pu'ka Eesusi chaachapame teemea, nayewatukao.

Wahjipakameopua eenechi kiapuamepua ahjari

¹² Taamoo pu'ka Eesusio ma'chiame oijenako chaachapoo, nape eemea aaatao, ki taamo pichikiamepua. ¿Achini iikai ki taamo pichikiamepua, teemea Eesusio ahjakame tetewikamekoipua? ¿Achini iikai wa'a tiioio, ki'tio tuuna eemea, eenechi ahjaniamoo? ¹³ Kiteresoopua eenechi ahjaniamoo, waikao Eesusiai, ki oijenakame enemiiipua. ¹⁴ Eesusio ki oijenakame enesoopua, kihtawichio enemii taamo nokariaa, Eesusi oijenaria nayewatutiamea. Wa'a teeresoo, aamo Eesusichi paparariao, kihtachi itipimiipua. ¹⁵ Waikao wahjipakameo, kiteresoopua oijenaniameo, teemeai waikao wihtuki chaachapame enemiiipua, Riosi ahpo Taana Eesusio, Apoe oijenaterio tuutiameo. Wa'a teeresoo, Riosio ki oijenaterioopua ahpo Taanao, pichiwa ki'tiame enemii oijenaniamea. ¹⁶ Eenechi chaaninia, eenechi ahjaniamoo kiteresoo, waikao Eesusiai, kiisi oijenakamepua wa'a teesoo. ¹⁷ Riosie Weratiameo ki oijenakame enesoo, taamo ahjachi paparariao, kihtawichio kaawe ikitiame enemiiipua; taamo tatakoriaai tiame, kihta cheriwetiamoo itipikame enemiiipua; teemeai tamochio, ki iinuemii teemea, weemera ahjario. ¹⁸ Ki teemeche ki weemera ahjari iinueka itipimiipua, waikao wahjipakameai Riosi Taanarachi paparakao, wa'achitia itipimiipua tamochitia, kihta weemera ahjari iinueka. ¹⁹ Taamo Riosie Weratiamechi paparariao, i'wa wehjoarichiche nateyame enesoo, ki nu'uti wihtuki aiwameri teemea tesiwa iikao.

²⁰ Nape Eesusi Riosie Weratiamea, te'ta pichiwa oijenakamepua, ke'chu aaata oijenaai, ki wahjiamoo ahjarichio. Eesusi oijenaso tewekachi apehunatiamea ahpo Noonoo, pukeri pahcha simiyame i'ipari, apehunatiamea tiamepua weemera ki wahjiamoo ahjarichio. ²¹ Wahjipaniamea, piiripi tijoo wa'api ki iyoririopua, o'inesikamepua. Wa'achitia eenechi ahjaniamoo weemera ahjarichi ki wahjiniamoo, piiripi tijoo wa'apichi o'inesikamepua tiame. ²² Yooma Aaranichitia tatakoriaamea, wahjipameripua, ki iyorika mochitoriapapua Riosichio. Nape yooma Eesusichi paparakamea, eenechi ahjatepuamepua Riosieo, weemera ahjarichio. ²³ Nape pu'kachepa puuu weemera ahjarichi ahjatepuamea, eee teerekapua: pahchao, Riosie Weratiame ahjatepuamea

ahpo tewekachi Noonoeopua tewekachi kahtiamée apechunatiapa, puua itapiti pukeri i'ipari apechunakameka iintokamepua; neipao teeme yooma Eesusi ijinuwaraa, weemera ahjarichi oijenatepuamepua tiameo, Eesusi te'ta enasoopua, i'ka wehjoari kajuyachiopua wa'asi. ²⁴ Waika kajuyachi taawechio, Eesusi Riosie Weratiamea, wa'a yomatiamé newitosaapa ahpo seepurawaopua wa'asio, yooma itapiti ahpo newitoriaopua, ahpo Noonochi upamapua, Apoe Te'ta taamo Noonochi, tewekachi kahtiaméchi. ²⁵ Nape ke'chu ahpo Noonochi upatioiopua ahpo newitoriao, Eesusia yawichitumeripua pehgio, ahkasi ahpo Noonoo ahpo taaratare toapachisiopua, yooma ahpo seepurawaopua. Wa'a teeremeri Riosie Weratiamea, wa'a chiioa Ehkoriaami Iyoterichio. ²⁶ Wa'a ikitioopa wa'asio, mukiwarioopua ahpo seepurawao, kiterepatekame enemapua wa'asio, taamoo ki wahjipame enemichioopua wa'asio, ki seena aampasi ki wahjiamesi. ²⁷ Eesusio, ihji Ehkoriaami Iyoterichi yomatiamé ahpo taaratare toapapuame chanitiamea, ki Apoe Noonorakamera taaratare toapuameko tuutiamépu. Apoe Noonorakamera iintomerikopua ahpo Taana taaratare toapakao, yomatiamé ahpo Taana seepurawao. ²⁸ Waikao Riosi Taanaraa wa'apio ahpo Noonoo, neipa yooma ihtaoi ahpo taaratare eenepatesoopua newitotekao, yooma ahpo newitoriaopua ahpo Noono kiameripua, ahpo Noono Apoe Riosiopua, yomatiamé aampa teereka yasitomichioopua.

²⁹ Ki'tiame enesoo eenechi ahjaniamé, ¿achinikai aata tijoea, aatia ahpo paatoamepua aata mukukamewichio pu'ka mukukameo newipatepuawichio? Kiteresoopua oijenaniameo, ¿achinikai wa'a nokayamepua erakokao? Ki teeresoo eenechi ahjatepuameo, ¿wa'ana nokimii puua?

³⁰ Kiteresoo oijenaniameo, ¿no'o maaporichina teeretotamarenia senepi taawechio, yooma taamo Eesusi ajawariaa? ³¹ Kiisi wa'a e'ramenia noochio, senepi taawechi mukime teetoamekaipua, Riosie Weratiame nayewatoapaopua, Riosie Weratiameopua eenechi ahjario tuuyapao. Neeea oijenaniameo, pichiwa te'ta wa'a teeremio e'rame neeea. Neeea noochio kaawe e'ramepua aamoo tiameo wa'achi erakoamekopa. Aamoo noochitia erakoamekoopua, Riosie Weratiamea amochi inisiamepua aamo kaaweruma teetotesikao. ³² Kiteresoo oijenario no'o puuu oorichi no'o nasiwaria Eejasio, ¿ihtana yowika machenatania, pu'ka wa'a no'o iintoriao? Kihta kiteresoo eenechi weemera ahjario, ¿ohso kaawe a'chikoi nokitariarepu naaju, kihta inatakache koakao, oowera itapiti tisia taamo pu'serewaioopua nokaka, ahkasi wa'a nokakaopua wahjipakao?

³³ ¡Ka'íí! Ka'te aamo wisikuete eemea. Ka'te wa'a erako eemea, ki'tio erakokaopua eenechi ahjaniamé, pukae wa'a erakotetiame enesaa, yooma eemea wa'achi erakotepuamepua pukaeo. ³⁴ Aamo wa'a tiame Koorintio tiopachi masitiame, aamoo chaaniamea: "Teewemitia eemeapa wa'a tiame tatakoriakao, wa'a tiame masiteniameopua. Wa'a aamo chaaniame neeea, aamoo suuwe erapamichioopua. Aata eeme wa'a tiame masitiamea, teesaai kihta machiyamepua Riosichi simiyame."

Achini teeka ahjameri eenechi wahjipakameo

³⁵ Aata eemea chaachapaniarepu: "¿Achini iika ahjatariapua eenechio, wahjipakamea? ¿Aachin tiame enetapu weerewaraa?" ³⁶ Puuu wa'atiame inatiaméa, ki inatame inataripua. Itapiti iimoria yaupamíaa, mukuyamekatepu pahchao, esorapaka aaperao. ³⁷ Pukeri echiwaa, pahchirachepua. Yaupasaopua, séwina tiame yaupamepua, ihta pahchirakai, tiirikooi, suunuoi. ³⁸ Wa'a ikiyame puua, Riosi

ihsiamekopua weerewa ki'yakao, aachin tiame enemerikopua oowarao, yooma ihta echitiameopua. ³⁹ Yooma ihta weerewaa, ki ahpo wa'achi te'tiamepua. Weerewaa iintunapua: tijoe weerewa, animari weerewara, tuchiki weerewara, so'chi weerewara tiame. ⁴⁰ Yooma tewekachi iintuameai, seesenu tiame weerewaemepua, yooma itapitia, ki i'wa weeechio te'tiamechitia. ⁴¹ Taaa piiripi tiiamepua, meecheai piirechi tiiamepua, so'poriai piirechi tiiamepua; so'poriai, ahpo wa'apio seesenu te'tiamekaitepua tiame. ⁴² Wa'achitia teemeai, eenechi oijenasa, seenu weerewa te'teremeripua. I'wa weeechi weerewa taamo mukiso wetemajiniamea, ki tehpe e'ramepua, pikayamepua esoratupakao; nape eenechi ahjaniame weerewaa, ki wahjiamesi enemeri puuua, kiisi esoratukao. ⁴³ Taamo weerewa wetemajisa itipiniamea, yooma ihta itapiti iinyatiame taamo ikiriao, pujaka toiniamepua. Taamo eenechi ahjatiame weerewaa, kihta itapiti iinya tiame iinuemeri puuua. Taamo weerewa mukusa wetepasa toitiamea, i'ka weeechi echisa toitiamekate puuua, weemera ahjarichi tewekachi naawamiapa, weemera weerewakamera uuka, yooma teeme, ooweruai. Puuu weerewa wehtere toitiamea, o'ochetupaka esoratupamepua. Nape taamo weemera weerewa eenechi taamo ahjatetiamea, kihta ka'chi ikiwame enemeri, kokorepaniameo o'ochetupaniameoi, ya'watupaniameoi. ⁴⁴ I'ka weeechi weerewao echiwamechitepua, tewekachi weerewa enepamiaapapua. Wa'a teeso teemea, ki i'kache weerewa teeremeriakate teemea. Piiripi weerewaa, weeechiwichio taamo ohjoremichio weerewatetiamepua; piire taamo weerewaa, tewekachi taamo ohjoremichio weerewatupamepua.

⁴⁵ Ehkoriai iyoterichio chiamepua: "Pukeri pahchi Aaranio Riosia, i'wa weeechi ohjoremichio ahjari yahcherepua." Neipa Aarani Eesusi tewaniamea, Apoe taamo Paamira Eesusi puuua. Puuu Eesusia, Riosi tiarie tijoetutetiamekapaopua i'wa wehjoarichio, tewekachi ahjari tiiame puuua. Wa'a tiapa puuua, tewekachi tiame ahjari taamo ki'yame puuua, ahpo Eesusi ahjama ohjorepuaichiopua. ⁴⁶ Nape pahchao weeechi ahjaniame kiatiami teemea, neipao tewekachi ahjaniame. ⁴⁷ Pukeri naayachi Aarani tijoe, we'ee netetiamepua, i'ka wehjoarichi ohjoemichio. Neipa simiyame Aaranja Eesusi, tewekachi o'inia enaka naawakamepua, tijoe enepaka, nape Riosi tiari yahchame. ⁴⁸ Yooma weeechi tijoetukamea, naayachi o'inia netetiame weerewa iinuemepua, i'wa weeechiche ohjoepuame. Yooma weemera ahjari kiatiami, tewekachi ohjorepuaame ahjari kiatiami. ⁴⁹ Yooma i'wa weeechi ohjoemea, pukeri Aaranichitia weerewaemepua. Yooma tewekachi ohjoemeria, Riosie Weratiameka tiame weerewaemeripua.

⁵⁰ No'o Riosichi poponiwa pipiniwaa tiame, tisia kaawe inataka no'o keepumitia i'kao, i'ka aamo chaanemiao: liweta i'ka weerewa eraemechi ahjaapua pehjo, ka'chi iika ohjoremeri teemea tewekachio, Riosi ohjoekachiopua. Taamo weerewa esoratupamea, ka'chi iika tewekachi i'topuamepua, ki tehpesi e'ramekapapua. ⁵¹ Ehpeo, kaawe keepumitia i'kao. Itapiti ki yoomae nane'eniame pehji, aamo tuuyemane. Riosichi paparakamea, ki yoomahka wahjipamerikaite puuua. Wa'atia puuua ki mukukaio, sewina ijkimeripua weerewao. ⁵² Puuu wa'a ikiniamea, seenepi kupipari ikiwachi ikimeripua, turupuchari kajuyachi chaachamiachiopua. Pu'ka wa'api turuwari chaachachio wahjipakamea, ki wahjipakameaiopua pehjo, weemera weerewapameripua. ⁵³ Puuu weerewa na'ituamea, ki na'ituame weerewachi enepatepuamepua. Mukiwame weerewaa, ki mukiwame weerewachi enepatepuamepua. ⁵⁴ Puuu

weerewa na'ituamea, ki na'ituame weerewachi enepatetioopua, pu'ka weerewa mukiwameo, ki mukiwame weerewachi enepatetioopua, kiteremeri wa'asi wahjipaniamea, ehkoriai iyoterio te'ta chiiachitia, Riosio ehkoriai eee cheeriopa:

Mukiwamea, newitowae ko'kotiamepua wa'asi,
kitereparepua wa'asi.

⁵⁵ Aa muuu wahjipaniamea,
¿achini iikamemua aamo newitoriraa?

Ai muuu wahjipame toaniachio,
¿akana akiparu muuua tisia kokosa yoorameai?

⁵⁶ Mukiwari taamo ikitiamea, tatakori puuuu. Tatakoria taamo poanataamepua Riosichio te'ta mukukamechitia Riosiwichioo, Riosi nuurario wa'a tiame ma'chitamekopapua. ⁵⁷ Nape Riosia, taamo newitori ki'yariopaopua tatarochio, taamo cheriwemeripua yooma ihta taamo tataroiriao, ahpo Taana Eesusi iintoriaeopua, pu'ka Apoe taamo Eesusi Paamirao, apoe Riosi weerakamekapapua pu'kao.

⁵⁸ Pukaepa tisia no'o nakiya poponiwaa; pipiniwaa tiame, pewatiame mochtipuapua Riosichio, ki ikicha paparaka taamo Eesusi Paamirachio, taamo Paamira Eesusi tehkirachiche yorasika, epeche epecheche nokisika Riosi tehkiwachio. Nane'riame eemea aamoo, Eesusi Paamirawichio aamo nokariao, kiisi wa'atia kihtachi itipimerikapua pu'kao.

16

Riosichi paparamewichio ku'ipua na'poatiame

¹ Ehpeo neea aamo no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiame, toomi na'poaniamechi simiyame aamo nayewamane, wahjachi Riosichi paparama ku'iwa nakiyamewichio, te'ta Kaarasia tiopachi mochikame no'o masiteriachitia. ² I'kao eemea, senepi pahcha weeriamae oowisari taawechio, yooma pipiripi eeme na'poasipuapua toomio, wa'a no'o enoio ki pukeri na'poaka nokipuawichio. ³ Wa'a asisaapa neea, aamoe uutiamae uhjuramania Eerusarenio, iyojura i'tochekaopua, yooma eeme pirena uhjuro tuuka, pu'ka toomi na'poatiameo. ⁴ No'o simiwa nakiwame enesoo wa'a Eerusarenio, pirena siimpama teemea waikao.

Paoro asisimo e'rachiami nayewari

⁵ Maseronia weechiami u'matoaio, aamo mochiwachi enamania, Maseronia weechiami oisimo o'ranepu pahchao. ⁶ Seenekachi aamo ahjama itipimane ku'itapi, seenekachi ahkasi tuurawio u'matoachisi. Wa'atia eemea no'o ku'inaresao, no'o ku'ipamapua ahka no'o simiyachiwichio. ⁷ Ki ikanati u'matonarenia wa'ao, nape pu'ka no'o wa'a e'rao, Apoe no'o Paamira cheemapua, tewekachi kahtiamae. Itapiti no'o yoramia iinuesoopua wa'ao, tepepi itipimania waikao. ⁸ Nape i'wa Eejasio muuwari mochiwachio, i'pari pahko u'matoachisi itipimania i'wao, Peentekote pahko tewaniamechi. ⁹ I'wa itipimane pehjo, Riosio ki ookapi tehki no'o wahjoneriopa, i'wa ti'tjoerio pu'sereme tiame, wahjachi muuwaeme i'wao, ki no'o nakiopua no'o masitewao, eerina chaachapakao.

¹⁰ Timoteo wa'amahka oiaio aamo mochikachi asisoo, kaawe uuka teteipuapua pu'kao, kaaweruma tehki yooramekopapua, taamo Paamira Eesusiwachioopua no'owichioopua tiame. ¹¹ Pukaepa Timoteo wa'a asisoo, aaatai wa'a aamo mochikachio, ki ipaka tetewipuapua pu'kao. Wa'a asisooopua pu'kao, kaawe ku'ipuapua, no'o kahtiachi enamerieopua, i'wao neea no'o ahjama mochikameapua tiameo, puuyeka mochikamepua.

¹² Taamo pooniwa Aaporo, utewa yoorakainia siimichioo, wahjachi poponiwa ahjamaopua aamo ne'nemia, nape puua ki siinarekapua pehjo, itapiti yoramerekapua pehjo. Neipa siimotiapua wa'ao, ahpo yekiwa iinuesaapa.

Kajuwachi wa'asi teepotari

¹³ Aamo Riosichi paparaka mochitoao, kaawe aamo neesetoka mochi-topuapua, pewatiame mochitoka aamo te'ta Eesusichi paparao. Oisa te'teretopuapua pukachio, ki ikanati aamoo, sewina erapatepuaichio.

¹⁴ Aatawichio yooraka ihsiaioo, kaawe e'raka ihsipuapua pu'kao.

¹⁵ Ehpeo eeme no'o poponiwa tiiaa pipiniwa tiame, nane'riame eemea yooma Ehtejana ta'pechio mochikameo Aakaya weechio, puuukopua wa'ao o'inekameo, pahcha Eesusichi paparaka. Puuukopua tiameo, pahcha o'inekamekopua ku'isikao yooma wa'a mochikame Riosie Pipatetiameopua, yooma ihta itapiti ku'iwa nakisiwaeopua. ¹⁶ Aamoo neeea, yooreka tetewijerani neeea pu'kao, pu'ka ti'tijoeri wa'a teeka ku'yameo, yooma pu'kachitia, Riosi tehkiwa nokisiameo. ¹⁷ Neeea tisia kaawe erapakamepua, i'wa eenakopa Ehtejanasiopua Otunato yeekao, Aakaikoopua tiame. Puua i'wa e'enakao, tisia no'o ku'ikamepua, aamoo, ka'chi iika no'o ku'imia teereriao, ki no'o ahjama mochikamekapa eemea. ¹⁸ Aapoe nokakapua no'o oisa erapatekaopua Riosichio, aamo oisa erapateriachitiaopua, aamochi Koorintio e'enariaiopua. Wa'a nokayame tijeoopua, kaawe e'raka tetewiniamepua.

¹⁹ Aasia weeechi ti'tiopachi mochikamea, aamo uhjurenapua teepotari, ehpeo i'wa no'o ahjama mochikamea. Aakiraa, Pirisiriaapua tiamea, ahpo ta'pechi nanapawitiamea, aamo teepotenapuapua tiame, te'ta tisia Paamirachi tiame teepotarie. ²⁰ Yooma Eesusichi poponiwa pipiniwa tiame no'o ahjama mochikamea, aamo teepotenachipua tiame. Aamoo eemea, aamo napawimiachi asikoiopua, kaawe e'raka aamo teepotepua, Riosichi te'teramechitia.

²¹ I'ka teepotario, nooe Paoro sekae iyotesa aamo uhjuriamepua.

²² Yooma aaata ki nakika tetewikame taamo Eesusi Paamirao, Riosi kokosarichi ruhjimeripua.

"Aa muuu taamo Paamira Eesusi, aamo eenakame tetewinare neeepa tamochio."

²³ Yooma aamo Koorintio mochikame Eesusichi paparamo, yooma Eesusi kaaweruma cherirewao, amochi terepajeraninia pu'kao. ²⁴ Neeea yooma aamo Koorintio mochikameo, te'ta Eesusi Riosie Weratiamechi paparamo, ki nu'uti no'o iikae aamo nakiyao, i'ka iyosichi iyotesa, aamo uhjurenania. I'kao neea i'ka iyojurachio, i'wasi kajuyamenia iyotekao. Cheriwema wa'asi.

Paoroe Ooka Simiyame Koorintio Paoro Iyojurewa

Teepotari

¹ Kúira. Paoro neeea, Riosi e'rarie Eesusie weratiame, Apoe Riosie Weratiamee. Neeea Timoteo iyotetekao, i'ka iyojura iyotesa uhjurenania, Koorintio mochikameopua tiopachi, yooma Aakaya weewarachiami mochikameopua tiameo, yooma wa'ami mochikameopua, Riosie piipate-tiameo. ² Neeea taamo Noonno Riosio, Apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, aamo iikachio, ta'iria mochijera kiajerenania.

Paoro kokosa tiame aiwaka yasitoo

³ Apoe Eesusi Noonora Riosio, taamo Paamira Weerakameopua, kaawe e'rewa chaachapapuamepua pu'kao, apoekopua taamoo, taamo tesiwe e'reka kaawe erapatesiameo. ⁴ Riosia, taamo kaawe erapatesiamepua, itapiti taamo a'chitiame aiwasiamopua. Wa'a tiachipa teemeai, wa'achitia kaawe erapatesimeripua tiame, aata itapiti aiwaka mochitoameopua. ⁵ Teemea, Riosie Weratiamechi paparapa, aiwame teemea. Taamoo, Riosie Weratiame aiwaria tamochi pochiwisusiamechitia, wa'achitia Eesusichi machenamepua taamo kaawe erapatesiwaai, puuu wa'api Eesusi kaawe erapatesiwaai, wahjachi Eesusichi paparamechi inisiamopua tiameo, yooma ihta kokosa aiwaniamechiopua. ⁶ Wa'a teesoo puuu a'chitiame taamo aiwariaa, aamo kaawe erapatesipuaichio puuu, pu'ka aamo Eesusiwichio aamo aiwaopua, aamo iika yachapasimichio amochio. Pukaechi tiameo, pukae kaawe erapasiwae anachasimeri eemea, ihtaai aamo kokosa tiame aiwasiaa, wa'achitia taamoo, kokosa tiame aiwasia-achitia. ⁷ Aamo oowe erakona teemea, ki sewina erapamerikopua Eesusichio, tisia aiwaiopua pu'kawichio, tamochitia aiwaiopua pu'kawichio, pu'ka wa'api taamo kaawe erapatesiwae, kaawe erapatesipuaime eemeai, Eesusi taamo ki'yae.

⁸ Riosichi poponiwa pipiniwa tiameo, ki wa'atia aamo itipijerani teemea ki nane'rekao, pu'ka itapiti tisia taamo aiwariaopua, Aasia weechi ohjoaiopua. Tahpitika iikame teeme wa'ao, itapiti maapori tiame, oowera mukime iikame teemea wa'ao, teemea taamoo, ahkasi ki ahjameri maayaipua, kiisi anachai teemeapa wa'asio. ⁹ Wa'asa iika teemea wa'ao, mukiwachi uhjurawatiameka erakoai teemeapa. Wa'a taamo ahjakame puuyariaa, Riosi apoe iintokamepua, ki teeme. Wa'a pepenipakame teemea, Riosiche taamo newipatemiao, ki taamo wa'api u'warie, Riosikamera ihsiamepua, ahkasi wahjipakameoi oijenatiamepua. ¹⁰ Apoe iintokamepua taamo newipatekaopua, pu'ka taamo wahjipamia teereriachio. Puuuu, ki nu'uti taamo eeyowachi ma'chipakamepua. Teemea pukachio, te'ta oowe e'rewa enepakamepua, yooma taamo maapori teeretoachio, Apoe Eesusi taamo ma'chipasimerikopao. ¹¹ Aamoo aamo napawitiachio, senepi Riosichi aamo papasoopua taamowichio, epeche enema eeme cheriwema ki'yameopua Riosichio, Riosio taamoo, tisia kaawe iintorio tuuopua.

Paoro aatia tiachipa ki simiyopa Koorintio muuwari

12 Teemea tamochio kaawe erakoamepua, taamoo kihta a'chi tiame taamo nokario erakoamekapa, kihtaoipua ki ka'karumao, ki kaawe tiame inatianiameo, epeche wa'a aamo mochikachi ohjoaio, tisia suwepori nokiwachio. Nape yooma puuu wa'a taamo kaawe te'teretoriaa, apoe Riosichi eenakame puua, ki taamoечи wa'api. 13 Taamo iyotiaa, ki wihtuki puua taamo nokisiao. Kaawe enemii eemea taamo pichikesaa. 14 Aaata wa'a ki oowe e'riame enesaapua pehjoio, tamochi oowe e'repaka ahjachi erapasaapua, kaawe enemiiipua. Wa'a ikisaa eemea, ki nu'uti kaawe e'remeripua taamoo, i'ka taamo amochi nokayaopua. Teemeai, tisia kaawe erakomapua, Eesusi eenechi eenoiopua ahka taawechio, aamoopua tiameo, Eesusichi paparariopa.

15 Wa'a tiame taamo nokaya oowe e'repameri erapakaopua, oosa wa'a u'matosimo o'raninia, wa'a aamo mochikachi, wa'atiaopua oosa epeche pepenipamichioopua no'o masitiao. Maseronia siinyaio, eenechi no'raonia, eenechi asisimo o'rainia aamo mochikachi, wa'atiaopua, oosa enemichioopua no'oo, wa'ami no'o u'matoachioopua masiteka, neipaopua waikao, no'o ku'imichioopua aamoo, Uurea weeechi simiwachiwichioopua.

16 Wa'a tiame inataka neeea, Maseronia simiyaio, aamo mochikachi asisika tetewisinariapa. Maseronia no'rasaapua, eenechi wa'ami u'matoka tetewinariapa. Aamo mochikachi o'iniaio, Uurea weeechi siminarekamenia, aamo no'o ku'iwaepua ku'inariae. 17 Ihji aamo no'o ne'nemia inatariaa, kaawe inatasa eratiamepua. Ki aaata chaachapameka tiame ihjia, itapiti cheesaopua, ikanati sewina cheesiamechitiaopua eenechio.

18 Taamo aamo masiteniameoi Eesusichi simiyameo, ki sewina chaachapasiame teemea, piiripi tiame cheesaa piiripi tiame puua, ki eenechi sewina cheesiamepua, pu'ka Riosichi simiyame taamo masitiao, taamo masitiao Riosichi eenamekopua. Taamo Noono Riosia ahpo chiiio, kiisiki eenechi sewina chiiamepua. 19 No'o Timoteo ahjama nayewaturiaa Siriwano ahjamaopua tiameo, yooma taamo masiteria Riosi Taanarachi simiyameopua, Riosie Weratiame Eesusi tewaniamechio, ki teesa pichiwari puua. Ki taamo ehpe masiteriao, meereo eenechi sewina chaachapasikame teemea. 20 Riosi yooma ihta taamowichio iintomo tuuyaa, Eesusichi iintoamepua ahpo Taanachi. Pukaepa teemea, Apoe Riosi ihsiamekopua Eesusichio, Eesusichi taamo paparao, ahjachi erakoame teemea, kihta seeweka. Wa'a erakoka, cheriwema ki'yame teemea Riosio. 21 Riosia, apoe ihsiamepua taamoo, apochi kaawe teeretekao, ahpo Taana Eesusichi paparamepua. Apoepua tiameo, taamoo, ahpo ijinuwa uuyameo ahpowichio. 22 Apoe ihsiamepua tiameo, taamo iikachi yahchakao ahpo iinuwatario, tamochi erateka ahpo Riosiwariopua, ahpokamera ijinuwarakopua taamoo. Ihji wa'a taamo eratewaa, Riosi Riosiwariopua, taamo nuutekia Riosioopua, o'ichari ki'ya.

23 Eenechi inatepaka eenechi aamo mochikachi enamia, Riosi nane'renapua no'oo, ki te'ta aamo terinariapa, ki eenechi eenariopua wa'ao. 24 Ki aamo paamiratuamechitia eratoame neeea. Ohso kaawe aamochitia, Riosichi tekipaname e'rame neeea, oowera wa'a eenakamenia aamo mochikachio, epeche kaawe erakomichioopua Eesusichio.

2

1 Pukachipa ki siimo orapakania wa'a aamo mochikachio, ki taamo iiyana erapuapuawichioopua iikachio. 2 Wa'a mahka eenaka iiyana eratesaania aamoo, ki aaata no'o kaawe erapatemerikopua no'oo, eemechekopua no'o kaawe erapatiamea, no'oo iiyana erapasoopua.

³ Pukaepa wa'a cheeka iyotekamenia pukachi iyojurachio, wa'a asisaapa, ki iiyana erapanariapa eenechio yuuwesika, eemeo, ohso kaawe no'o kaawe eratemerioipua. Neeea aamoo, oowe e'rakania, kaawe e'raka aamo ahpo katewemiaopua, aamo a'chi tiame iiyana erapori tiaopua, wa'a ikitioopua, neeeai kaawe erapanariapa. ⁴ Ki nu'uti iiyana e'rapa wa'a tiame aamo iyotekania pu'ka oosa iyoterichio, ahkasi naaraka'oi iyotekamenia pu'kao. Ki aamo iiyana erakomichio aamo iyotekania pu'kao, ohso kaawe pukachi iyoterichio, no'o te'ta aamo nakiyakamera, tetewimichio iyotekamenia wa'ao, no'o chiiao.

Paaroo ahpo na'arekame cheriwera

⁵ Aaata puuu iiyana iintokamea, ki no'oche iiyana eratekamepua, yooma aamo iiyana erapatekamepua tiameo. Neeea teesa tiame chaaninia pu'kao, ki tahpitika tiame aamo erapuapuawichio pu'kao. ⁶ Puuu yomarika aaata ki kaawe iintorio wenejiriaopua, soparani puuuapa, aamo aiwateka yahchao. ⁷ Epeche kaawepua cheriwetiaa, kaawe erapatetiaopua tiameo, ki te'ta pehtieme yuuwesimichio pu'kao. Kaawe enemipua pu'ka pehtiao, puhjetiaopua cheriwekao, ohso kaawe naewetia kaawepua kaawe e'reka, kaawe erapamichio pu'kao, ki a'chi ikimichio pu'ka ahpo iikachio, yuuwesikaopua te'ta. ⁸ Pu'kao, ki kaawe iintorio pu'ka, nakiwameko tuuyejeraninia pu'kao. ⁹ Pu'ka wa'a tiame aamo iyotekameainia, aamoo no'o cheerichitia katewetariarepua e'rakaopua, wa'a aamo a'chi te'tereriaopua. ¹⁰ Aamo cheriwesoo pu'ka, no'oeoi cheriwetiame itipiamepua. Aaatao aamo cheriwesiao, cheriwetiame itipitemeripua no'oeoi, Eesusi Riosie Weratiame tetewachio. Wa'a iintosima neeea, kaawe te'tereka mochtomichio Eesusichio, ta'iria mochtowa. ¹¹ Wa'a taamo te'teresoopua riaorósia, ka'chi iika na'ara ihsimeripua tamochio.

Paoro Torowa tewaniachi ki ta'iria yasaria

¹² Torowa muuwarichi no'o asisoo pu'ka, kihta eina teeriapua wa'ao, Riosie Weratiamechi simiyame no'o masitiachio. ¹³ Naatiche yuuwesika yasakania wa'ao, ki tewakapa Tiitoo, no'o Riosichi pooniwao. Wa'ao neeea: "U'matona neeepa", cheesache u'matokania wa'a o'inia, Maseronia weechiamio.

Riosie Weratiamee newitowa

¹⁴ Wa'a e'raka kahtiaichenia wa'ao yuuwesikao, ki tewakapa wa'a Tiitoo, ki piineri no'o kahtio erapakaopua wa'ao, Riosi no'o ahjama kahtieme erapakania, itapiti seewajuyame eejekayamechitia noochi. Riosia, ihta taamo aioioopua, taamo newitoka ma'chipasiamepua taamoo, tamochi enatesika ahpo peeniajuyao, yomachi ti'tijoechiopua ahpo peeniajuyao, yomachi yasipasimichio tiameo ti'tijoechichio, ahka'oi taamo ohjoioopua. ¹⁵ Teemepua, pu'ka Riosie Weratiame seewachitia peeniajuwa i'toamea, aaatachi e'wamekopua pu'ka, Riosichi e'enatekaopua. Pu'ka peeniajuwae Eesusichi e'enatetiameo, Riosie cheriweka piipatesiamepua pu'ka, tatakoriario. Ki peenia e'raka saayamea pu'ka Riosie Weratiame peeniajuwao, wa'api itipiamepua ahpo tatakoriwachio, ki piipatetiapa puuu Riosieo. ¹⁶ Aaata Riosie Weratiame peeniakame pu'serekamea, Riosie piipatetiameaapua, puuu mukukaipua i'ka ahjarichio, piirechi weemera ahjarichi ahjameripua. Nape puuu ki pu'serekamea Riosie Weratiame peeniajuwao, ki Riosie piipatetiamea, i'ka weechi ahjari mukusaapua, ki oosa ahjameripua eenechio, piirechi weemera ahjarichio puuu. Puuu poanachi mochimieripua ki Riosi ahjama, wahjipakameka teemeripua Riosichio. Nape i'ka Riosichi tehkichio, zaatanakamera ohjoarepu, i'ka Riosichi

tehki te'ta kiapuame tiameraa, tisiwa iyoriwaemeopua? ¹⁷ Ki'tepua aaataai wahjachia, ki iyorika tetewamekapapua i'ka Riosichi tehkio, kiisi kaaweruma inataka nokisiamepua, toomichiche inataka masitiame, ahpo se'wi masitiao toomichi nehjapa. Nape teemea kaaweruma inataka nokisiamepua i'ka Riosi tuuyewario, iyorika teetoka i'ka kaaweruma tuuyewario, te'ta Riosie taamo nuureniachitia, te'ta Eesusi Riosie Weratiame, seekarewarachitia.

3

Weemera katewewari tuuyetowa

¹ Nape teemea Riosie uhjuratiameko taamo chaachapaa, ki taamokamera epeche weruma tiame tetewipuawichio, chaachapamepua. Taamo chaachapaa ki weechi ti'tijoe nuuretiamepua. Pukaepa ki nakiyame teemea ihta iyosi iyotetiameo, ahkaoi taamo asiychio kaawe e'rika asipupuawichioo, wa'aoi aamo mochikachioi; aamoe taamo kiapuameoi, sewinachi taamo siimpamiawichioo. ² Taamo ahkaoi kaawe uuka tetewimeria, eeme wa'apipua Koorintio mochikame, yoomachi nane'reniamekopa, Riosi amochi iintoriaopua aamo Eesusichi papararioopua. ³ Aamo Eesusichi papararioopaa, taamo Eesusichi simiyame aachin teeka pichikeria, Riosie Weratiame wa'api aamo i'karachi iyotekapua ahpo kaaweruma ihsiao. Puuu aamochi kaaweruma iintoriaa, itapiti iyosichi iyotetiamechitia tiamepua. Pukaepa teemea pukae ahkaoi taamo ajasiachiamio, pukae nayewatusimapua, aachin teeka aamo Riosie Weratiamechi paparariamekopua. Wa'a tiame taamo nayewatuka nokisiamekopao, kaawe tetewisipume teeme ti'tijoeieo.

⁴ Wa'a tiamepua tiaoo nape te'ta tamochi iintokamea, te'ta te'pa kahtiamera puuu, te'ta Apoe Riosi. Pukaepa teeme Eesurie ajawatiamea, Riosichi paparamepua, Apoe Riosi iintoriopua amochio, ahpo Taanaeo, yooma taamowichioo kaawe iintokaopua. ⁵ Teeme Eesurie ajawatiamea, kihta nokayame teemea te'ta Riosichitiao, teemea oowera Riosi tehkiwache nokisiameopua. Ki Riosi ihsiawa tamochi teetosoopua ku'ikao, ki te'ta kaawe teetomui teemea, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, ti'tijoeekachiami i'tokao. ⁶ Apoe iintokamepua tiameo, i'ka Riosi tuuyewari yahchakaopua, weemera te'terewa yorakeka mochitopuawichioopua, apochikamera kaawe te'teretokao, ki ahpo ehkoriami te'teretopuame, yahchariachitia. Ihji weemera teerewaa, Riosi Riosiwari yasipaniamepua tamochio, Riosi Taanarachi pichiketioopa tuuyewarirao. Piire ochetiame nuurari te'terepua teereriaa, taamo wahjiparichi ihpapaniame teereriaipua, ki ahsepari iyoritiaoopua, pu'ka nuurario ka'chi iika yorame tiamekopa ahsepario. Nape ihji weemera Riosichi te'terewaa, weemera ahjari taamo kianiamepua ahkasi ki wahjiamesi, Riosi Taanarachi taamo paparatioopa. Apoe Riosia ahpo Taanachi paparatioopua, tamochi yahchamepua ahpo Riosiwario.

⁷ Moiseo Sinai kaawichi ihsiai o'inia tekikoioopua, Riosi nuurari u'pakaopua ti'tijoeeriwichioo, ti'tijoeeria pu'kao, kiisi ne'neme erakorepua nanarichio, tisia utewahme tajitopa nanarichio. Nape Moisea wa'a teetoka tekiapua, puuu nanarichi tisia tajitooa, saipatorepua. Puuu Riosi nuurari Moise kiaretiaa tisia majapori tiame cheeka kiaretiamepua, tisia Riosi utewarieme tiame, ki nu'nunti ki ku'kuita te'teoka chiiame, ki e'wetiapua pu'ka ahpo tisiwa iyoriwa nuurario, wahjipaniamee kokosamerikoopua.

⁸ Nape puuu nuuraria tisia eeyowa tiame kiatiamekaiopua Riosieo, kihtakaitepua taamo Riosi Riosiwari taamo tisia kaaweruma tuuyewari taamo iikachi nayewiao, pu'kao pirenataka ne'neniaopua, epeche ki

nu'uti tisiwa peenia tiame Riosiwari taamo iikachi nayewiaa. ⁹ Puuu ehkoriaami Riosi nuurari taamo ki e'wetiaapua taamo Riosi kokosarichi ihpapamea, tahpitika cheeka tisia maapori tiame kiatiamepua; nape ehpiami Riosi kaaweruma tuuyewari nayewiaa, epeche tisiwa tahpitika tiame peenia tiamepua, ki ehkoriaami nuurari Riosie tisia eeyowaeme chanitiamechitiaopua, i'ka ehpiami Riosi kaaweruma tuuyewario, taamo nehpuamekopua taamo Riosi kokosarichi wichipumeo, taamo Riosi Taanara papasoopua, pu'ka tuuyewari tamochi uusoopua. ¹⁰ Pu'ka oochetiame nuurari tisia eeyowa tiame ne'newachio, kihtakaite puuu eeyowaa, Riosi te'ta kaaweruma tuuyewari te'ta tisia tahpitika peenia tiariwa ne'nepatio. ¹¹ Puuu ehkoriaami nuurari Moise Riosie kiatiamema, ki tehpewichio eratiame eneriamepua Riosieo, pukaepa ki tehpesi nateyamechitia teererepua. Nape ihji weemera ahjari Riosi taamo ki'ya ahpo Taana Eesusichi paparichio, ki wahjiamesi e'ramerapua.

¹² Pukaepa teemea pu'ka weemera ahjari ki wahjiamesi enemerikoopua, yomatiamema ahjachi e'rarie nayewatiamepua, te'ta ma'chiame nayewatuka, ti'tijoeopua ooweruopua tiamé, ahkai taamo asiasiachiamio. ¹³ Teemea, ki Moiseka te'teretoamepua, Moiseo ahpo to'pekamechitiaopua nanarichio, ki tetewipuawichioopua apochio, Riosi tisiwarirao ahpo nanarichi teteiwameo, saipachisi. Teemea i'ka tisia tisiwari Riosi ka'kaweruma tuuyewario, kihta tamochi to'penaka nayewatusiamepua ti'tijoeo, pu'ka ti'tijoeo teemea, weemera ki wahjiamesi ahjari iinuejeramekapapua pu'kao, pu'kao Riosichi itanesoopua. ¹⁴ Ti'tijoeo ki pahteka tetewirepua Moisechi tetewitiameopua Riosi iyoriwa tisiwariopua, pu'ka saipao, ihtana ikiwamekoopua. Riosi nuurari Moise kiaritiaa, oowera ti'tijoeo na'ara iintotiame tetewipuawichio enerepua. Aatao ki cheriwame Riosia tatakoriario, Riosi nuurari e'wekache mochitoniamemo. Ahkasi ehpe taawechiamio wa'api erakoka mochitoamepua, pu'ka oochetiame nuurari e'weka mochitoamea. Wa'a tiame inataka mochitoapa puua, Riosi nuurari simiyameo, itapitie to'peniamekatempua inatarichio. Pu'ka inatarichi eina tiame puhjeniamema, te'ta Riosie Weratiame iintoria ahpowichio, te'ta pahtetiache wichima puua. ¹⁵ Ahkasi ehpiamio wa'api te'teriamepua, ki pahtekao, pu'ka Riosi nuurari simiyameo. ¹⁶ Nape aata te'ta ne'nepasaapua Riosi chiia ahpo Taanachi simiyameo, te'ta pahteka tetewikamepua, ihtanawichio ki'yariopua Riosia, ahpo nuurario. ¹⁷ Puuu taamo Noonon tewekachi kahtiamea, Apoe Riosiwari ihsiamepua, taamo inatarichi pahtemichioopua. Pukaepa aatachio apochi pakimichio reesietiaapua, puuu Riosi Riosiwari ihsiamepua, taamo inatarichi to'piao, puhjekao. ¹⁸ Pukaepa puhjetiapa teemea taamo inatarichi to'piao, epeche ma'chiame teerepame teemea ti'tijoeo, te'ta kaaweruma ihsiapua Riosioopua, pu'kawichio. Wa'a te'terepakamea Riosi Riosiwario, enepate-sikaopua, epeche epeche Eesusika te'terime, enepame teemea. Puuu wa'a tiame taamo enepatiamea, Apoe te'ta pa kahtiame taamo Noonon ihsiamepua, Apoeamera te'ta Riosiwari.

4

¹ Pukaepa Apoe te'ta Riosiwari tamochi yasitopao, ki nahsinapame teemea i'ka tehkichio, apoe taamo teetotiamekopapua i'ka tehkichio. ² Itapiti aata wihkuepua, toakame teemea pu'kaopua, yooma ihta Riosichi simiyame ki noriwi nokisiamekapapua pu'kao, kihta e'raakaopua, noriwi yonarewao. Teemea Riosi chiia pichiwaro, ma'chiame apoe cheerichitia teetoame teemea, tuuyepasika Riosi ne'niachioopua,

ti'tijoeriopua tiame tetewachio. ³ Aaata tukapame tetewame enesoo i'ka Riosi tuuyewari taamo nayewatuao, wahjiparichi uumpameri puuua, te'ta kominarichi te'teretoamekapa puuua wekparichi. ⁴ Puuu ti'tjoeria kiisi pichikenariapa Eesusichi simiyame taamo nayewatuao, i'wa weechi riosirewa Satanasia, ki ma'chiretiamepua inatarichio, kiisi pahteka tetewimichioopua Eesusichi simiyame taamo nayewatuao, Eesusio, Riosi wa'api nanarirakoioo. Wa'a teereniapapua puichio, kiisi Eesusichi tetewame puuua, Riosi nanarirao. ⁵ Teemea ki taamo weruma e'repuawichio nayewatuamepua, oowera Riosichewichio yooraka mochi-toame teemea, aamoo te'ta taamo pahtemichioopua, te'ta taamo Paamira Riosie Weratiameo, apoekopua te'ta Riosio, apoe te'ta Riosi, te'pa tewekachi kahtime taamo Noonoo. ⁶ Puuu wa'api Riosi naayachioopua cheekame: "Uutapasa tukapachio", puuu wa'api wa'a cheekame tamochi tajayamepua pahtewario, taamooopua Riosia, Eesusichi tetewitekaopua ahpo nanarirao, ahpo aachin tiamekopua.

Eesusichiche paparaka mochitoniamie

⁷ Pu'ka tisia nateyame Eesusichi simiyame pahtewariopua, tamochi i'toame teemea, i'ka weerewa sikori kahsimerika tiamechi. Teemea i'ka weerewa kahsime tiamechio, tisia aiwaka nokisiamie teemea Eesusichi simiyame nayewatukao. Nape teemea pu'ka aiwarichio, ma'chiamie tetewame teemea, Riosi ihsiamekopua tamochi utewatekao, te'ta anachaka nokisimichioopua. ⁸ Nape a'chi tiame aiwari anachaka mochitoaipua, ki yuumpianiamie teemea kahsinakao, Riosie ku'iniapa utewarirao. Seenekachio, ka'chi ikime erakoai teemea, kiisi so'mipamepua, Riosie ku'isiwapa taamo erakoao, nape kiisi sewina erapame teemea, taamoo, kaawe teeka puuyamiaopua. ⁹ Tisia na'ara yorasiwaaipua, ki taamo ooyepiko erakosiamie teemea, nane'riamekapa teemea Riosio, taamo ahjama inisiamekopua. Teemea ahkasi puipatiaai nanaaramesoo, Riosi ahpo utewarie taamo werisitesiamepua, senepi taamo wa'a ikitioiopua. ¹⁰ Teemea Eesusi inatakaopua, ahkasi mukiwachisi aiwarioopua taamowichio, ka'chi erakoka nokisiamie teemea taamo aiwao, tisia teetonariapa teemea, pu'ka weamera ahjari tamochi tiiao, wahjachi tuuyenarewaopua tiameo, apoe Eesusi taamo ki'yariao. ¹¹ Teemea, pe'yachi Eesusiwichio eepi meripume ikisiameaipua, kihta ka'chi erasiame teeme pu'kao, wa'a teeka tamochi tetewitetiapapua wahjachio, apoe Eesusi weamera ahjario, tamochi yasitoamekopua pu'kao, ahkasi ki wahjiamesiopua, taamo mukukoiopua i'wa weechio. ¹² Wa'a tiiachio, taamo eepi wahjipame teetowachi teetoiopua, Eesusichi simiyame aamo nayewatukao, eeme Eesusichi paparasiamie, Riosie kiasiniamepua weamera ahjario, ki seenampasi ahjapuaameopua.

¹³ Ehkoriama aataa cheerepua: "Ahjachi paparapa, naewakania." Wa'achitia teemeai, Eesusichi chaniwame pichikekapa, pu'ka nayewatusiamie teemea taamo asiyachio. ¹⁴ Pu'ka nokisiamie teemea, pichiwa eenechi taamo ahjamerikopua, erakoapa, wa'achitia Eesusichitia, eenechi oijenatiachitia, Riosieo. Eenechi taamo ahjatesaopua, yooma taamo aamo ahjamapua tiameo, Riosi tetewachi ajapuatepuaichioopua. ¹⁵ Yooma Riosi ihsiaa, yooma taamo nokisiaapua tiameo, aamowichio kaawe teerewawichioopua, yooma wahjachiwichioopua tiame Eesusichi paparasiamieo, Riosichio, epeche epecheche weeka enemichioopua, Riosichi cheriwema ki'yameopua, ki nu'uti kaaweruma iintorioopua ahpawichio.

¹⁶ Pukachi wa'a tiachipa teemea, anachaka nokisiamie teemea, i'ka tehkichio. Teemea, epeche epecheche oochetupai aampamio, yooreminao

teemea taamo iikachio, epeche epecheche weemera enepasiamepua. ¹⁷ Pukaepa ehpe taamo aiwaka te'teretoao, kihtakaitepua, pu'ka epeche nateyame weemera ahjarichio, taamo mochtomerichiopua ki wahjiamesi. ¹⁸ Wa'a teeremerichiopua teemea, i'ka weeechi taamo pusie tetewaopua, ki tehpe e'ramekopua pu'kao, kihtachitia tetewame teemea pu'kao, te'ta Riosi taamo kiamerichiopua, pu'ka taamo kiamiao, ki tamoe tetewamekoopua pehjo.

5

¹ I'ka weeechi weerewaa, weeechi taamo kariwaka tiame puuuu, kiisi tehpe e'rame. I'ka karichi mukisaapa teemea, weemera weerewachi akipamepua teemea, tewekachi weerewachi. Puuu weerewaa, taamo kariwa weerewa enemeripua, apoe te'ta Riosi taamo kiameri, ki weeechi weerewachitia. Ihji weerewa kaaria, ki ku'witapisi e'rame enemeri puuuu, ki wahjiamesi. ² Teemea i'ka weeechi mochiokiopua pehjo, ki ahjame e'raka mochtioame teemea pehjo, te'ta taamo kariwachi mochinaria-paopua tewekachio, te'ta tehpe e'rame weerewachiopua, tewekachi weere-waeniamepua. ³ Teemea, tewekachi weerewao, tisiwa iinuenariame teemea. I'wa weeechi mukisaapa teemea, taamo iikara apechusaapa teemea, kihta weerewaeka apechumeri teemea. Wa'a ikisaapa teemea iikaraa, poiame itipimeri teemea pehjo ki weerewaeme, kihta wisatori chuhchamechitia tamochio, ahkasi taamoo, weemera weerewa uuyachisi. ⁴ Pu'ka weerewa weemerachi inatakaopua, tahpitika erakoame teemea pu'ka puuyekao pehji, kai waapisi iwikao chaachapaka: "Ai puuuu, yaapiti enesaa kaawe enemipua." Wa'a erakoame teemea, i'ka karichi weeechi weerewaeniamechi puuyeka mochtokao, yaapi erakoka pu'ka weemera weerewa karichi mochtionariapa. Puuu yaapi eraniameo, ki ikanati taamo mukinario chaachapame teemea, i'ka weerewa oochetiame toakao, nape teemea tisia weemera weerewa mochinariamepua. Taamo weemera weerewachi mochipatioopa, taamo weerewa wahjipaniameo, ki wahjipaniame enepamepua. ⁵ Riosia naayachi o'iniao, pukeri enepati-aipua tijoeo, ahjari ki wahjiamie kiamo o'raka iintoriaipua, ki wahjiamie ahjari teeremichiopua ti'tijoerio. Riosia ahpo Riosiwario, pukachi inataka taamochi yahchamepua pu'kao. Puuu Riosiwaria, Riosi pichiwatamepua, taamo weemera ahjari kiamiaopua, ki wahjiamesi.

⁶ Pukaepa teemea Riosichi paparamepua, pichiwa taamo kiamerikopapua, pu'ka ki wahjiamie ahjariopua, tamochi inatariaopua. Nape i'ka weerewachi mochiakaapa pehji, pu'ka puuyeka te'tereniamepua, yooma Riosichi pichikeka paparama. ⁷ Teeme Riosichi te'teretoamea, itapiti ki ikiya puuyeka mochtioame teemea pehji, pu'ka iintomeri puuyetoka Riosichi paparama teemea. Pu'kaopua teemea, mehka ihtoriachi, ne'netoka mochtioapapua, ki ehpechi simiyame. ⁸ Riosi iintomia puuyekao, i'ka weerewachi mochtioaio pehji, kaawe erakona teeme erakoao, nape epeche kaawe eneriaipua toitiaa i'ka weerewao, te'ta Paamira kahtiachi mochipuawichiopua wa'asi. ⁹ Nape teemea pehjo, utewaame kaawe teerenareka mochtomeripua, kaawe erateka Eesusiopua Apoe Paamirao, ahkaoi ohjoaio, mehka taamo ta'pechi ohjoaio, ki mehka ohjoaio, taamo petechio. ¹⁰ Wa'a te'teremeri teemea, kaawe eratekao Eesusio, taamoo, Riosie Weratiamechi e'namerikapa, apoe ne'niachi ajapamia, pu'ka Eesusio, itapiti taamo kiamerikopua, yooma ihta taamo noonowiriawichioo, ka'karumaio, ki ka'karumaio.

Ta'ria mochtioapa tuuyewari

11 Nane'riame teemea, taamo Paamira Eesusio, ki nu'unti iyorini-amekopapua pu'kao, pukaepa teemea Eesusichi simiyameo, te'ta iyoriva masitiamepua ti'tijoo ooweruopua tiame, Eesusichi oowe erapatekaopua. Riosia nane'rapua taamoo, i'ka taamo oowe erapatewa nokayao, kaaweruma taamo erakoka nokayo, ki taamo weruma erakoka, Riosi tehkiwachi nokayapao. Pu'ka erakosaa eemea, kaawe enemiipua. 12 Ki taamo wa'api kaawe nayewaka chaachapani teemea pu'kao, aamoe aamokamera, kaaweruma taamo tetewachi, chaachapajerani teemea. Wa'a te'teresaa eeme, kaawe taamo nehpuwaka nayewama eemea, ki kaaweruma e'raka taamo nokayame chaachapamioopua. 13 Nape pe'yachi wa'a chaachapamapua, taamo rooroikame teewakao, ki rooroikameoi, te'ta taamo nokisiaa, Riosi tehkiwarapua, Riosiwichio nokiwa, eemewichio, kaawe teeremeripua. 14 Teemea tisia kaawe e'raka nokisiaame i'ka tehkiwachi, Riosie Weratiameo, ki nu'unti iintoriakopua taamowichio, taamoo ki teesa nakiriopua tiameo. I'ka Riosie Weratiameo, taamo mukimia mukukame enesoo, pu'ka ahjama mukukamekate teemeai. 15 Yooma teeme ahjachi wahjipakameka teeresaa, ki taamoechewichio pi-neri nokisimeri teemea, taamowichio mukukamerachiwichio te'teremeri teemeai, apoeopua tiameo, taamowichio kiamiapa weemera ahjario, oijenakamepua. 16 Pukaepa teemea ehpeo, nane'riapa teeme iintuameko weemera ahjaniameo, aataaoi ti'tijoeopua nateyame tetewame teemea, Riosiwichio, ki aataa piirechi wahjachtiao, taamo wahjipasao, kihta iintumeriko erakoamechitiaopua. Pukerio teemeai, ke'chu oijenoj Eesusio, wa'a erakoameai teemeai, pu'ka mukisoo ki eenechi ahjameri maeawao. Nape ehpeo nane'riame teemea pu'kao, iintuamekopua eenechi ahjaniameo, Eesusio eenechi ahjakopa. 17 Pukaepa aata Riosie Weratiamechi enepakamea, weemera ahjari kiapuame puuu Riosieo. Puuu oochetiame ahjaria, u'matokamepua wa'asi; weemera ahjarikamera, yasitoamepua ehpeo.

18 Yooma i'ka ikiniameo, Apoe Riosikamera ihsiamepua, yooma aata ahpo Taanachi paparameopua Eesusichio, ta'iria mochtomichioopua apochio, kihta kokosapuame Riosieo. Taamoo Riosia pu'kawichio taamo ajawakamepua, ti'tijoeri ku'ipuawichioopua apochi ta'iria mochtomichioopua, puhjepuawichioopua pu'kao, Riosie kokosapua tiiao. 19 Waikao Riosia, ahpo Taanachi paparakameo, cheriwesiamepua, tatakoriira puhjekao, wa'a inisika puipakame Riosia, ahpo apochi eina teereriaopua. Taamoo, pu'kawichio ki'yamepua tehkiio. 20 Teemea, Riosie Weratiame utewaeme chiia aamo u'yepakame teemea. Pukaepa teemea Eesusi cheerichitia, utewa chaachapame teemea, apoe Eesusie eee chiame aamo uhjurekapua: Toimitapua pu'ka ki kaawe aamo nokayao, ohso kaawe aamo cheriwepua itanemetiapua Riosio, aamo puhjemichioopua aamo kokosapuao, ta'iria mochtopuawichio Riosichio, kihta kokosapuame te'tereka Riosieo. 21 Apoe Riosie Weratiamea, kihta iintokamepua ki kaawerumao, nape Riosia pukachi, taamo piipatekamepua tatakoriirao, pu'ka taamo tatakoriwao, Eesusikamera te'ta tatakoriamechitia. Riosia, wa'a iintokamepua Eesusichio, taamoo, te'ta piipakame tetewinariapa, Eesusichitia, te'ta piiparieme.

6

1 Pu'ka Riosi wa'a iintoria nayewatuame teemea. Pukaepa teemea, Riosi chiia ku'ika chaachapakao, utewaeme aamo chaachapani teemea, ki wehchi ipanurakaopua, i'ka Riosi chiiao. 2 Riosia ehkoriaami Isaia iyoteriachio, cheeriapua:

Aamo cheriwewa itayoio, aamo inamukamenia;
aamo tatakori kokosari newipari itayoio,
aamo inamukamenia.

Ehpeoi Riosia, pu'ka newipari aamo kianariamepua, yooma aamo tatakoriawichio kokosapuameo, newipateka. Pu'ka newipari inatapuapua Riosichio.

³ Teemea pu'ka tehki taamo teetooa, kaaweruma te'teretoka nokisiameteemea, ka'karuma inatapuawichio Riosichi taamo nokayao, kihta eerina teewetoka ti'tijoechiopua, Eesusichi paparapuameo. ⁴ Wa'a te'teretoame teemea, ahkaoui taamo asiyachio. Teemea taamo asiyachiamio, ka'karuma Riosi ku'iwarichitia te'teretonariamepua. Teemea wa'a teetokao, tisia taamo na'arewa anachatoka te'teretoamepua; tisia taamo a'chi ikiya anachatoka; tisia taamo ka'chi ikime e'ra, aiwatoka; yooma ihta tisia maaporichi tiameo, anachatoka; ⁵ naatichitia tiame anachaka, taamo wepiwa; taamo karichi yeetepawa anachasika; muuwaemeta-mochi nasioio anachatoka; tisia respaka tekipanaio, anachasika; kiisi kochika ma'chirepasiniame, anachatoka; tisia toore aiwari, anachasika. Wa'a tiame aiwasiameteemea, senepi taawechio; pu'ka yooma taamo aiwariae te'ta utewaeme taamo nokisiwa Riosi tetewiteka. ⁶ Yooma pu'ka wa'a tiame aiwarieo taamo ka'karuma taamo tetewiwatiame teemea, Riosi te'ta seekaerewachitia nokiwa. Pu'ka taamo Riosi seekaerewachitiaeo, i'ka eetiame taamo tetewitiame teemea: kihta ki piipariwa ikotuwa nokisika; ki yaapi e'rewae aaatao, aaata ki te'ta machiyamepehjo, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewarichio; kaawe yoraniame aaata; Riosi Riosiwari tamochi yahchamechitia taamo tetewitewa; kaaweruma nakiwaeme ti'tijoei; ⁷ naatichitia tiame, pichiwa tiame taamo nayewae; Riosi utewari tamochi kahtiame tetewitewae; taamo utewaeme nehpusiwaepua, taamo Riosichi papara; ⁸ naatie tiame, kaawe nayewaniaio, ki kaawe nayewaniaio, wa'api te'teretowae teemea, kaawe e'rewae; aaataoi ki kaaweruma taamo wenejioiopua, kaawerumaaoi taamo chaachapaoi, wa'api te'teretoka kaawe e'raka tetewiniamee; taamo ki pichiwa chaachapame tewaniaio, tisia aiwasiaio; ⁹ wa'a ikisao tiameo, ki taamo machiyamechitia teeiwa aiwaniameteemea; amori mukuyamesi toitiai, werisiwa; mukiwachisi kokosatia, oijenasika; ¹⁰ teemea tiameo tisia yuuwesiaio, Riosie kaawe erapatesiniame teemea; teemea i'wa weechi ti'tijoeio, kihta paarasatiamekaio, teemea Riosieo ki ookapi tisia paarasatiamepua; teemea kihta iinuekaio i'wa weechio, teemea Riosichio tisia paarasatiamekaitepua.

¹¹ Teemea aamoo, taamo iikachi machenamee kaawe e'reka nayewekamepua. ¹² Taamoo yomatiameteemea taamo kaawe e'rarieteemea aamo chaanekoio, eemea tamochio, ki wa'achi erakoamepua. ¹³ Aamo wa'a te'tiopao, no'o tatana tuuyemehitia, chaaninia aamoo, aamoo teemea, aamo iikachi machenamee, taamo tisia kaawe e'riameko tuusoo, tisia kaawe erakomii teemea.

Riosi ahjame tiopara teemea

¹⁴ Neeea ehpeo poponiwa pipiniwa tiameo, Riosichi te'terepua aamo nayewemania, ihtana te'terepuamekoopua. Ka'te pirena te'tere eemea ki Riosichi paparameteemea ahjamaopua, kiisi kaawe te'teriameteemea, Riosichio. Wa'a te'teresaa eemea, ooka animari yoomuwame ki wa'achi ahpo te'teriameteemea te'teremapua. Aata Riosi te'ta teeretonariamea, aatia ahpo pirenatutapua, ki Riosi te'teretonariame ahjamao? Uutapachi oiyaame, aachin teeka ta'iria yasitotaria, tukapachi oiyaame ahjamao?

¹⁵ ¿Wa'achi erakotarekosa ahpo kaawe erakowaopua, Riosie Weratiamea, Satanasi ahpo seepurawa ahjamao, Weeriari tewaniáme? ¿Ihtanachi ahpo wa'achi te'tiamepua, Eesusichi paparama, ki Eesusichi paparamechitiao? ¹⁶ ¿Ihtatia kaawe teereta ri'riosi netetiamea, Riosi tiopachio? ¿Ki nane'reka mochikame eemea aamoo, te'ta Riosi ahjamekamera tioparakoo? ¹⁷ Riosia cheerepua tiameo: Puuyasa eemea wa'ao; poanatusa eeme pukachio; ka'te noonote eemea wa'ao, ihtaai aamoo, ki kaaweruma iintapamechio, ¹⁸ pu'ka no'o tuuya ikisoo, kaawe uuka aamo tetewimania waikao. Aamo Noonochitia teeremania waikao, eemea, no'o tatanachitia te'teremapua, wa'a chiiame apoe Paamiraa, yooma ihta itapitichi utewaemea.

7

¹ Wa'a taamo iintomo tuuyopa Riosio, pu'kakamera inatakao, toitia kaawepua yooma ihta ki ka'karuma nokiwameo, yomatiam epeche epecheche taamo piipasika, taamo weerewachio yooreminao ma'chiopua tiame, yooma tamochio ki kaaweruma tiia. Taamo Noonoo iyoriwao kaawe neesetoka mochitotia kaawepua, weruma iyoripuapua naaju, taamo Noonochi tewekachi kahtiameopua.

Koorintio mochikame Riosichi enepaniame

² Eemea taamo nokisiao, kaaweruma taamo tetewijeranipua, taamoo kihta na'ara nokisikamekopua, aaataoi. Aataoi ki wisikuame teemea, taamo masitiaepua. Aataoi kihta u'yekame teemea wisikuekao. ³ I'ka no'o chiiiao neeaa, kihta nekaka aamo chaaniame neeaa, ohsotia neeaa, tísia aamo nakiyapa aamo kaaweruma tuuyeka chiiamenia. Teemea aamowichioo, ahkasi mukiwachisi maapori tiiachioi nokisikamepua. ⁴ Neeaa, oisa e'riamepua amochio, aamo kaawe te'teretopa Riosichio. Neeaa wa'a e'rapao, weeka itapiti ki kaawe tiame simiyoiopua i'wao, tahpitika e'ramenia aamo kaawe e'rakao, aamo kaawe te'teretoame inamukapao, Riosichio.

⁵ Pukeri ajasisaapua teeme i'wa Maseroniao, tísia taamo na'araniame natepakame teemea i'wao, yomachi i'wa Maseroniao, ahkasioi, kiisi ta'iria taamo resiputiapua, na'arakao. Ma'chi tamochiopua na'araai aiwatiapua, yooreminao, majawi seewewa. ⁶ Nape Riosia, yuuesirichi wichikame kaawe erapatimekapao, taamo kaawe erapatekapua Tiito asiraeo. ⁷ Nape ki Tiito asiraeche te'ta kaawe erapakamenia, epeche tísia kaawe erapakamenia, Tiito aamo erakoa no'o u'yepariawichio, tísia no'o tetewinario chaachaparia, aamoopua no'owichioo, tísia yuuesirio tuuyopua no'oo, weeka itapiti no'o aiwaka yasitoopua i'wao.

⁸ Ehpeo neeaa, pu'ka tapanarami aamo uhjureria iyojurao, aamo ki kaawe eratekainia ku'itapio, kaawe no'o iintorio e'raninia pu'kao. ⁹ Ehpeonia kaawe e'raninia noochio, pu'ka uhjureria, aamo yuuesiteriai ku'itapio, kaaweruma machenariopa aamo ki kaaweruma te'tereriaa. Puuu aamo yuuesiteriaopua ku'itapio, kaawechupena no'o kaawe erakonapua, pu'ka aamo ki kaawe nokariaoipua, toinarepaka, iiyana e'repakaopua ki kaawe nokiwao. Wa'a tiame nakiyame Riosia. ¹⁰ Riosie ikiwa yuuesiwaa, taamo ki kaawe ihsika yasario eraniamepua, Riosie taamo cheriwejera eraniamepua, kiisi ta'iria kahtiapa ahpo, ki kaawe

iintoriao. Riosia wa'a e'rameopua, cheriwamepua pu'kao, ahkasi ki wahjiamesi piipatekaopua pu'ka tatakorirao. Nape aaataa aaata ihtaai ki kaaweruma yoorakapua pu'kao, ahpo ki kaaweruma iintoria nane'retiamечи yuuwesiamea, Riosichi cheriwema itakaiopua, kiisi cheriwepuamepua Riosieo, nane'riamekapapua Riosieo, wistuka ahpo cheriwepua itayamekopua Riosichio. Puuu aaata wa'a tiamea, kiisi Riosia ahjama yasimeripua, seena aampasio, mukukame tiapa Riosiwichio. ¹¹ Ai, ζtetewaru eemea aamoo e'wesoopua Riosio, tisia kaawe iintoriopua amochio? Puuu wa'a aamo ikiriaa, Riosi e'wekapa aamo toinareka ki kaaweruma, kaawe ikitiamepua Riosieo, puuu tisia aamo yaapi e'rariaa. ζKi tisia iinyatiame tetewikapa ki kaawe nokiwa wa'a ikitiamepua Riosieo? ζKi Riosichi tisia iyorinariapa toitiamewichio ki kaawe nokiwao, Riosia tisia kaawe iintorepua amochio? Wa'a tiame aamo inatakopa Riosia, aamo cheriwerepua, yooma aamo ki kaawe iintoriao, puhjeka. ¹² Neeea pukeri simiyame aamowichio iyotepariaa, ki pu'ka te'ta iinyatiame suwepori iintotiamekaipua aamo eenechi inatepamichioopua wa'a aamo tiopawachio, ohso kaawe puuuu, taamo tesiwa e'reria inatapamichiokakai puuuu, taamo aamo katewewa iyoteri uhjurerioopua iyojurachio. ¹³ Pukaepa wa'a te'tereka mochitoriapa tamochio, tisiwa kaawe erakoame teemea amochio.

Teemea tiameo, tisia kaawe erakonapua, Tiitooopua tiame wa'achitia amochio, tisia kaawe e'reka kahtiamekopa i'wao, tisia kaawe e'reka inatepamepua, aamo tisia kaawe yooraka yasiteriopa aamo mochikachi ahjama kahtioio. ¹⁴ Ke'chu wa'a te'terenioio, tisia aamo kaawe nayewakamekainia Tiitoo, ehpeonia pichiwa wa'a tiame machinariopao, ki nu'uti kaawe e'ramenia noochio, kihta suuwe erapariamekapa no'o wa'a cheeriao. ¹⁵ Tiitoo, tisia kaawe e'ranipua tiameo, pu'ka no'o aamo chaaneka iyoteka uhjureriaopua, kaawe e'raka aamo uuriopua pu'kao, ahpo, weruma kaawe yooraka tetewitiapapua wa'ao, wa'a aamo mochikachi asikiopua. ¹⁶ Neeesai tisia kaawe e'ranipua amochio, aamo kaawe te'teretopa wa'asio, aamoe wa'api te'teretomiaio.

8

Tesiwatia ijinuekai weeka ihkoretiamе

¹ Ehpeo aamo Koorintio tiopachi mochikameo, aamo tuuyenarenia, achini teetoriokamekopua Riosio, Maseronia weechiami mochikamechiopua ti'tiopachio. ² Aapoeo tisia aiwaka mochitoamekaipua, kiisi weeka tomiwaeka mochikaio, pu'ka Eerusareni Riosie Weratiamechi paparameo, tisia kaawe e'raka ku'inarekamekopua, ihtawichiooipua nakiwiamewichiooipua toomi. ³ Nane'riamenia Maseronia Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, ahkasi ahpo ku'imetiachisi, ku'riamekoopua ahpo kaawe erakoariachisi. ⁴ Aapoeo, aapoe wa'api yaapi no'o chaachapakamepua ahpooi reesisepuachioopua ku'inareka ku'ipuawichioopua, pu'ka Eerusareni mochikame ahpochitia Eesusichi paparamewichioo. ⁵ Nape Maseronia ti'tiopachiami mochikamea, ehpe noonokamepua ki maaeriachitia taamoo; puuu aapoea Riosichi paparame eenepasaapapua, tisia taamo ku'ikame puuuu, te'ta Riosi Riosiwari ahpo erateriachitiaio. ⁶ Waikao aamo Koorintio mochikameo, wa'a uhjuramo o'ra teeme Tiitoo, i'noramichioopua aamo ku'iriao, Tiitoo wa'a kahtioi o'inetiameopua na'poakao. ⁷ Eemea, Riosie Weratiamechio, kaawe te'teretoamepua wa'asio, aamo wahjachi nayewiaopua tiameo, pepeneka nayewiamepua

pu'kao, Eesusichi simiyame aamo nane'reka mochikaopua, taamooipua kaawe uuka tetewamepua. Wa'a te'tiapa eemea, kaaweruma erakoka kajupuapua pu'ka ku'iwa aamo na'poao.

⁸ Ki aamo nuureka chiiamenia chiiiao, nape kaawe erakoka aamo kuuwepame tetewinarenia, aamo ku'inario, aamo o'ineriachitia wa'achitia. ⁹ Nane'riame teemea pu'kao, tewekachio tisia paarasatiaio, kihta iinuemechitia i'wa weeechi eenakamekopua, taamoo, ahpo paarasarichi te'teretamia, taamoo weemera ahjari ki'yakaopua, ahpo ahjama mochipuameopua, ki wahjiamesi.

¹⁰ Ihpi ku'iyao, eemekamerakaipua pahcha ku'imio erapakamea Eerusareni mochikameo, tisia tooremuka mochikamekopa Eesusichi paparamo. ¹¹ Ehpeopua pu'ka ku'iwao, aamo ajasepa ku'yae, kaawe e'raka kajupuapua wa'asi, pu'ka aamoo, pukeri aamo o'ineriachitia. ¹² Riosiwichioo, te'ta kianarewakamera nateyamepua, kihta iinuekaio, paarasatiaio.

¹³ Ihji taamo wahjachi ku'yaa, ki taamo tooremuka itipipuawichio puua, ohso kaawe napati taamo Eesusichi mochitoame, teerepuawichio. ¹⁴ Ehpeo eemea, iinuekapa ku'yamepua aamo wahjachio, nape meeriama ahkao, aamo wa'achi te'teresoopua tooremukao, aapoekamera aamo ku'imeripua tiameo. Wa'a te'teriami enesaa eeme, napati ahpo ku'yame enemapua, ¹⁵ Ehkoriama Iyoterichi chiiachitia: "Weeka i'ipakamea, ki u'matoame soparatiaitepua; ki weeka i'ipakameai, ki toorewika itip-imerikaitepua."

Tiito ahpo ahjama nokisiamie tiame

¹⁶ Cheriwema ki'yaninia Riosio, no'ochitia erateriopua Tiitoo, pu'ka ku'iwa aamo na'poakemerio, kaaweruma neesetoteka. ¹⁷ Tiitoo, apoe wa'api siinarekapua wa'ao, pu'ka ku'iwa na'poaniameo, wa'achitia yaapi e'rapapua pu'kao tamochitia.

¹⁸ Tiito ahjamao, wa'achi uhjurenateemea piirechi Riosichi pooni, tisia machiwame ti'tiopachio, puua tisia kaawe masitiame Riosi tuuyewario. ¹⁹ Puuu wa'api uutiamepua tiameo, yooma ti'tiopachi mochikameea, taamo ahjama siimichio, Eerusarenio uhjurarepua, pu'ka ku'iwa i'yetokao, taamo siimpoiopua. Puuu Eerusareni taamo i'toa ku'iwao, taamo Noono Riosi kaawe ihsiamie tetewipuawichio, taamoo, kaawe e'raka na'poariopua, taamo wa'api kaawe e'rachi. ²⁰ Ihji yooma ti'tiopae uutiametaamo, taamo ahjama siimerikapua Eerusarenio, ki aata taamo a'chi chaanemichio, i'ka ki ookapi toomi taamo i'tomeriopua, kaawe neesetokao. ²¹ Wa'a teeka inatesimeri teemea, pu'ka ku'iwa neesetokao, wa'a teekao yooma ti'tijoeria taamoo, Riosi tetewachio, te'ta iyoriamechitia tetewimichio.

²² Aamo Koorintio mochikameo, Tiito ahjamao piirechi uhjuraninia tiameo, taamoo pu'kao, tisia pu'sereka tekipaname no'o tetewiria Riosi tehkiwachio, ehpeo epeche pu'serepakamepua Riosi tehkiwao, aamoo, tisia kaaweruma teetoame inamukapa Riosichio. ²³ Aata Tiito oowe e'repuame iinatukesoo, oowe e'repuameko tuupuapua pu'kao, no'o ahjama tekipanamekopua aamowichio. Wahjachi Riosichi poponiwa wa'a Tiito ahjama siimpameo, yoomahka ka'karumapua, Riosie Weratiame nayewatuame, ahkaoi tiopachiamio. ²⁴ Wa'a ajasisoopua pu'kao, pu'ka wa'a weruma ku'iwa na'poaniameopua, kuuwepapuapua pu'kao, i'ka Maseronia ti'tiopachiami e'enakameo, aamo tetewimichio pu'ka ku'iwao,

pichiwa na'poatiamekopua pu'kao, yooma Eerusareni mochikame ponowiwa pipiniwa tiameo, ku'ipuawichiwichiokoopua. Wa'a aamo noonowiriaopua tiameo, taamo aamo kaawe chaachapariaopua tiameo, pichiwa enemichioopua.

9

Riosichi poponiwakame pipiniwakame tiamewichio, toomi na'poaniame

¹ Pu'ka toomi ku'iwa na'poapuamechi simiyameo, ki nakiyame eemeapa aamo tuuyepuameo, ² nane'riamenia aamoo, weekaeoi aamo tisia ku'inariamekopua. Neeea Maseroniami ohjoemeo, eepi chiiamenia, eeme Aakaya weechi mochikameo, ki'ya o'inia tisia aaata ku'inareka mochikamekopua, aamo wahjachi Riosichi paparamoopua. Wa'a aamo erakoamekopua aamoo tisia ku'inarekao, wa'achi erapakamepua tiameo, wa'a Maseronia weechiami mochikameai. ³ Ki wa'a siinariapa pehjo, pu'ka uhjuria wa'ao, pu'ka aamo ku'iwa na'poapua, kajumichioopua wa'asi, pu'ka aamo ku'iwao, i'wa Maseronia mochikameo, no'o nayeweriaopua wa'asi. ⁴ Ki siminarekamenia pehjo, ki suuwe erapuapuawichioopua aamoo, pu'ka ku'iwa na'poaniameopua, ki aamo kuuwepakame tewisoo. Wa'a tiame no'o tewisoopua aamoo, tisia suuwe erapamii eemea. Puuu i'wa Maseronia o'inia no'o yeetooai, wa'achi ijkimiipua, tisia suuwe erapakao, pu'ka aamo ku'iwa na'poao, kajukame tewipo tuuriopa. ⁵ Pukaepa pu'ka poponiwa pahcha uhjuramo orapakane, aamo ku'ika kajutepuaichioopua, aamo ku'iwa na'poao, pu'ka weruma ku'iwa ihkokewao, kajutiame manimichioopua wa'asi no'o asioio. Wa'a noonoisaa ke'chu no'o asioio, aamo kaawe e'rachi noonowitiame enemapua, ki no'o aamo nuurewachi.

⁶ Nane'reka mochimitia i'kao: Aaata ku'ichi echakamea, paikapi i'ipamerikatepua; weere echakamea, weeka i'ipamerika tiamepua.

⁷ Aaata ku'iwa ihkokiamea, echayamekatepua. Paikapie ku'ikame enesaa, paikapi tooremuamewichio ahsepamapua ku'iriaa, weeka ku'iwa ihkokekamea, weeka tooremuamewichio ahsepameripua ku'iwaa. Yooma aaata ku'iwa ihkokenariamea, kehkisa ahpo ihkokenaria e'rarra, ihkokepuapua; Riosia aamo ku'iwao, kaawe e'raka ihkokejeranipua.

⁸ Apoe Riosia aaata tesiwa tiame ku'yameo, ki nu'uti ku'imeripua pu'kao yooma ihta nakiwiaopua, epeche ku'yamepua tiameo, ahjae iinuepuawichioopua aaata tooremuame ku'ipuawichioopua, yooma ihta nakiwia tesiwa te'tereka mochitoao. ⁹ Ehkoriai Iyoterichio chiiachitia:

Taamo Noonoa, yomachi echakamepua ahpo tesiwewao,

aaata ki apochi paparamoopua pehjo,

pukae ku'ipuaichioopua,

aaata pu'ka tesiwewa nakiyameopua,

apochi papapuawichioo,

aaata pu'ka Riosi tesiwewa uukameo,

ki wahjiamesi ahjameripua.

¹⁰ Riosia, aaata echimichioo, Riosi ihsiamepua iimori ki'yakao, pu'ka echisaopua tisia paarasatemichioopua taakeriao, u'matoame soparame aamo iinuemichioopua ko'kometio. Waikao puuu soparame u'matoame iinuemea, soparame iinuemichioopua ahjae ku'ipua, aaata ahpo wahjachi tisia tooremuameo. ¹¹ Puuu Riosie aamo nokisiriawichio ku'inarekao, Riosia amochio, epeche epeche aamo ku'itenaremapua, aaataoipua, wa'a erapakaopua aamoo, Riosia aamo wa'a tiipao, epeche epeche aamo kaawe teerepamapua apochio. Wa'a tiiaopua eemea, i'ka aamo

ku'iwa i'toaopua Eerusarenio, ki ookapi enemeripua, cheriwema Riosi ki-ameria. ¹² Wa'a teekao, pu'ka ku'iwa i'topuameo, ki kooameche i'toi teerepuawichioopua. ¹³ Puuu aamo ku'iriaopua wahjawichioo, ma'chiamе aamo tetewipamepua, te'ta Riosie Weratiamechi paparamekopua, aamoopua, Riosichikamera iyorika mochitoamekopua. Puuu Eerusareni pichikiameo wahjachiopua tiameo, aamo weruma ku'irae ku'itiamea, muuwaeme weruma cheriwema kiameripua Riosio, aamo Riosichi ka'karuma paparamе, aamo tisia kaawe noonowiriaopa. ¹⁴ Puuu yooma aamo ku'iwa kiatiamе tiameo, Riosi ahjama naewaiopua, tisia aamo kaawe e'reka nayewemapua Riosichio, Riosio tisia kaawe iintoriopua aamoeo. ¹⁵ Taamo Noono Riosio, cheriwema kiataria naaju, yooma ihta taamowichio iintoriopua, yooma aachin teeka eenariawichioopua i'ka weechiopua, Riosikai tamochi ti'tijoechi tijoetuka. Pu'ka iintoriao teemea, ahkasi kiisi ahsepari iinueme teemea, aachin teeka taamo te'ta tisia cheriwema kiamiao, ahkasi ki nu'unti tiame iintoriopua Riosio, taamowichioo.

10

Paoro Riosie weratiamekapa ahpo iintomia

¹ Ehpeo neeea, no'o nayewaniame chanimane. Aaata wa'a mochikamea, no'oo suuwe e'raka nayewame teewameopua, wa'a aamo mochikachi kahtiaopua tiopachio, nape no'o iyoteka nayewachio, kiisi suuwe e'raka nayewamekata neeea, tisia utewaeme nayewamekata neeea. Nape ehpeo neeea, Riosie Weratiamechitia aamo nayewemania, tesiwa aamo e'reka nayewaka, kihta utewa yoojorawa cheeka. ² Puuu no'o wa'a chaachapamea, kaawe enemiiopua wa'a no'o asisoo, ki no'o nekame tiame no'o chaanesaa, seenekachio wa'a tiame chaanetiaania, tahpitika yoojoramaoinia chaanewaeo, pu'ka wa'a tiame nakiyame puuu. ³ Nape teemea, ki wa'a chaachapaka katewiamеpua, ki i'ka weeechi eenamekopua taamo eratiaa. ⁴ Teemea riaorosi utewarirao, Riosi Riosiwariе nehpupaka taamo newipuame teemea, Riosi pichiwarie nayewaka, ki i'ka weeechi kateweniachitia. ⁵ Teemea pu'ka Riosi pichiwari te'ta kaawe teeremerie, puipame teemea taamo seepurawaopua, oowera ahpo ki waapisi inatame maayameopua, oowera maaewachioopua, yooma ihta Riosichi simiyameo, inatasapua. Yooma taamo ahjae nehpupasiwaa, Riosie Weratiame taamo masitiamechee, taamo nehpupanare teemea. ⁶ Neeea wa'a asisaa, yooma kiatiamеkapa na'poatiameo, aamo Riosi e'weka noonowiriao, yooma katewemania waikao, yooma ihta a'chi teereniameopua Riosichio, ki e'wewa.

⁷ Aaata eemea, itapiti aampache tetewaka maayame eemea aaata tiarao, ki aaata ahpo yooremina tiia tetewai. Aaataai te'ta ahpo Riosie Weratiamechi kaawe te'terio erakoamea, wa'achi taamo te'tereko erakoame enemeriipua. ⁸ Neeea taamoo, te'ta Riosie Weratiamee ajawatiameko tuuyaio, kihta suuwe erapame neeea pu'ka cheekao, taamoo, aamo kaawe yoramiakamera ajawatiamekapa teemea, kihta Riosichi aamo eerina teeremichio uhjuratiame teemea, wepira makotoka aamo wewemerichitiaopua. ⁹ Neeea no'o iyoterichio, ki aaata ahpo mamajochaniame, e'rejeraninia. ¹⁰ Aaata wa'a chaachapamea, tisia no'o pehtiamе nayewameko tuuyamea no'o iyoterichio, nape wa'a kahtiapao aamo ahjamao, kihta tahpitika chiame tuuwamekoio, no'o nayewiaio kihta natayameko tuuwaio, ¹¹ nape wa'a enasaa neeea, amochitia teerema neeeai, tahpitika yoojorawa naewakao, ki maaeniai neeea. Puuu aaata wa'a chaachapamea nane'remetepua, no'o iyoterichi cheerichitia, wa'api

no'o teeremerikopua pu'ka ahjamao, no'o ahjama wa'a e'enakameo, wa'achi te'teremerikopua puai.

¹² Teemea ki wa'achi te'tiamepua, puuu ahpo wa'api kaawe nayewamechitiakoo. Puuuu, epeche weruma enenariamepua ki piirechi te'teriachitia; puuu wa'a eraniamea, ki ijinatame nokayapua.

¹³ Teemea ki wa'achi erakoamepua, aaata epeche weruma eraniameo, i'ka Riosiwichio tehkiwachiopua, Apoe Riosi ihsiriamekopua i'ka tehki taamo ki'yakaopua, ahkai taamo teetotekaopua, ahkasi aamo Koorintio mochikachiami i'yetokaopua, i'ka te'ta kaaweruma Riosi tuuyewariopua.

¹⁴ Teemea taamo amochi e'enariaa, ki se'wi e'enakame teemea Riosi taamo teetojerachio, Riosikamera iintokamepua eenechi wa'a u'pakao, pukeri o'inia pahcha simiyachi, wa'ami taamo u'poiopua, i'ka te'ta Riosi kaaweruma tuuyewari Eesusichi simiyame, nayewatuniamopua.

¹⁵ Teemea piirechi tekipanariao, ki teeme nokario chaachapanariamepua. Oho kaawe teemea, aamo muuwepakame enesoo Eesusichi paparameo, aamo ku'inariame teemea aamo waapiami sewinachiami waminakaopua, i'ka Riosie taamo teetoo Riosi te'ta kaaweruma tuuyewario, Eesusichi simiyame nayewatuniamopua, nape oowera ku'ikache. ¹⁶ Wa'a aamo wa'a tiame ku'isacheopua, epeche waanami siimpanariame teemea, i'ka Eesusichi simiyameopua newipatewa, nape sewinachi ki piirechi nayewaturiachi, ki raampata teeremichioopua aaata nayewaturiachioopua pahcha.

¹⁷ Aaata werumataniamea, Riosikamera werumatametepua, Riosio tisia iintoriopua ahpowichioo, ahpo Taana Eesusieo. ¹⁸ Taamoe wa'api kaawe iintorio tuuniamea, Riosiwichioo, kiisi nateyamepua; nape apoe Riosikamera taamo kaawe iintorio tuusoo, ki teesa nateyamekaitepua.

11

Eesusichi simiyame ki pichiwaka na'nayewatuame

¹ Ehpeo, ehpeche ku'itapi no'o anachasaa kaawe enemii eemea, i'ka ki inatachitia iweta no'o nayeioopua. Nane'renania nane'riao, no'o anachaka keepuamekoo, nape ehpeche ku'itapioi, no'o anachaka keepupuapua.

² Neeea aamo wa'ina e'ramenia, aamo wa'api kaawerumawichio, aaata noonora ahpo maara ki aaata tijoe ahjama neewijerachitia pehji wa'inamechitia. Neeea aamoo, ka'karuma ne'netenariamea Riosie Weratiameo, kihta a'chitiame ki kaawe te'teriane. ³ Neeea aamoo wa'inamepua, aamo Eesusi Riosie Weratiamechi iyoriao, aamo sewina erapatepuame seewiapa. Neeea aamoo majawenania wiskueniameo, ehkoriaami Satanasio, siinoiye wisikueriachitia ehkoriaami Eewa tewaniameopua oowitiame; neea aaata wa'ao, Eesusichi simiyame masitiameo, se'wi teeka aamo masitio e'ramenia, kiisi pichiwaka chaachapame.

⁴ Eemea wisikueeka mochitoniamepua, aaata wa'amahka enasooopua peenia cheeka masitekao, sewina tiame masitioopua ki no'o aamo masiteriachitia Eesusichi simiyameo, ikanati pichikiamekopua aaataoi peenia cheeka masitioopao. Eemea ikanati uuyamepua tiameo, se'wi masiteniameopua, ki Riosi Riosiwariichi simiyame. Eemea wa'achitia tiame ikanati uuyamepua, sewina teeka ahpo newipuapumeopua tatakoriichio, ki taamo te'ta aamo masiteriachitia.

⁵ Neeea pu'ka se'wi ma'masitiamechio, ki no'o epeche nu'utiko e'ramenia, ohsotia neea epeche no'o e'ramenia ki pu'ka te'te ahpo peenewarieme erakoachitia, te'ta Riosichi simiyameopua.

⁶ Neeea, ki te'ta ye'kamejuarenia nayewakao, nape no'o Riosichi simiyame

machiyao, te'ta penipakamenia. Eemea ma'chiamе nane'riamepua pu'kao, taamoo a'chitiaoi machenasiriopua, ma'chiamе aamo nayewesikao.

⁷ ¿Ki kaawe iintokamekosa neeea, ki uunarekapa aamo no'o ihkokiao, Riosie newitoniamеchi simiyame aamo mochikachi nayewatuaio? ¿Ki kaawe iintokamekosa neeea, aamokamera epeche kaawe tetewika masitekapa yooma itapiti Eesusichi simiyameo, aamoo, epeche kaawe teetopamichiooiopua Riosichio? ⁸ Neeea pirenachi ti'tiopachiami ko'kometikamerae, no'o ku'itiae aamo masitekamenia. ⁹ Wa'a Koorintio ihsiainia masitekao, itapiti nakiyainia Riosichi tehkiwa teetopuawichioo, kihta aaata itanekamenia, Maseronia o'inia e'enakame poponiwa, ahpo kaawe e'rachi no'o ku'ikamepua, yooma ihta no'o nakiyaoopua, i'ka tehkichi no'o teetoachio. Neeea, nooe no'o neesetokamepua, kihta itanariapa amochio, neeea no'o tiaa, wa'api teetomeripua. ¹⁰ Neeea, puuu no'o wa'a teetomia yomachi Aakaya weeechi kihta itakao, te'ta pichiwapua, no'oo te'ta pichiwa Riosie Weratiamechi teetoachitia. ¹¹ ¿Aatia wa'a teeretotarenia, kihta ku'iwa itanesikao? ¿Ki aamo nakiyapa ki no'o ku'ijeramenia? Ki puuupua. Nane'riame Riosia no'oo, tisia aamo nakiyamekopua.

¹² Neeea no'o teetoao, wa'api teetonariame neeea, pu'ka taamochitia nokisiamе erakoameopua Riosichio, ki ihta iinuemichioopua taamoo, ki kaawe nokayo tuukao, i'ka Riosichi masitiao, taamo toomiturario nokayo tuukao. ¹³ Wa'a nokayame ti'tijoea, ki pichiwari Riosiwichio tekipanamepua, wiskuamepua, ki pichiwa chaachapame. Puuu ti'tijoea, Riosie Weratiamee ahpo ajawatiameko erakowiamеpua. ¹⁴ Puuu wa'a te'tiaa, ki sewina nokayamepua Satanasia ihsiao, Satanasio, wa'a ihsiamеkopua, tamochi enasaapua, kaawerumaka chiamepua. ¹⁵ Satanasiwichio tekipanameai, ki sewinatiamе nokayamepua Satanasichitia. Puuu, Riosi ka'karuma chiia, masitiamеka chaachapamepua. Nape kajuyachi taawechiopua, ahpo i'ya tewimapua, Riosi kokosarieo.

Paoro aiwa Apoe Eesusie weratiamechitia

¹⁶ Neeea, Riosie Weratiamee weratiamepua, kiisi aaata ki inatame neeea. Nape no'o ki inatame erakonioipua, anachaka no'o keepupuapua ku'witapioi, ki inatameka cheeka nayewachio. ¹⁷ Ihji no'o naewamiaa, oowera ki inatamechitia nayewamane pu'kao, Apoe no'o Paamiraa, ki wa'a cheemiipua. ¹⁸ Muuwaeme ahpo wa'api aiwamechitia, wa'achitia no'o aiwiamеka cheema neeeai, nape oowera ki inatamechitia. ¹⁹ Eemea, ¿tisia machiyamekapao, aaataoi ki ijinatame pichikeka keepuame eemea!, ²⁰ ahkasioi tisia ki kaaweruma aamo masitioipua pu'kao, ahkasioi tiameo tisia yooreka keepuamepua pu'kao. Puuu wa'a nokayamea, ahpokamera utewachi natetepuawichio, tekipanamepua. Puuu ahkasi aamooipua, weweka ichikokiamеpua itapiti aamo iinuekao. Wa'a nokakaopua tiameo, tisia ujuwatiamе nuuramepua, aamoo ahpo ijinuwarachitia, tisia utewaeme nayewaka aamo nuuriamеpua. ²¹ ¿Teemeai, wa'akosa te'teremepua, epeche kaawekosajoarepua naaju, pu'ka te'ta na'ara nokayamechitia? Ka'ipua.

Pu'ka wa'a nokayameo, ki suuwe e'rame enesoopua ahpo oisa e'rekao, wa'achi ki suuwe e'ramechitia nayewama neeeai, oowera ki inatamechitia. ²² Euroe ti'tijoeo chaachapasoo, ¿ki euroe neeeai? Isaeri ti'tijoeeriko chaachapasoo, ¿ki isaeri neeeai? Aurani o'inia ti'tijoesirio chaachapasoo, ¿ki Auranichi eenakame neeeai, tijoetusiwachio? ²³ Puuu Riosie Weratiame nookiamеko tuusoo, ¿ki epeche iintokamekosania Riosie

Weratiamewichioo, no'o oijerameka chiamekai? Nape ki no'o aiwiamenia, wa'a tiaiao. Neeea, epeche tekipanamenia Eesusichio; karichioi, epeche yachatiamenia; wepiwaoi, epeche wepitiamenia; ki ookapisa amori meritai, ahjakamenia. ²⁴ Isaeri ti'tijoeo, marikisa simiyame wepitiamenia, ooka weerewachi wewepuameo, piiripi toiteka. ²⁵ Paisa simikameo, weruma kuhsie wepitiamenia; seenepi simikameopua tiameo, tehtee papaka tisia aiwatetiamenia; paisa maapori tiachi no'o tetewikamenia pa'wechioi, pawekakera motasoopua, piwiteme ikitiameeo, wa'a ikitioio, piie taawe piie tukawari anachamenia neerochio, pa'wechi; ²⁶ Neeea, eepi ahkaoi oikamenia, ki ookapi maapori tiame aiwaka, i'ka eee tiamechitia: aakichi paatewa maaporichi; ichikoamee maaporichi; no'o tetejimarichi maapori ikiwame; seesenu ti'tijoechioi maapori ikiniame; muuwari mochiwachi, maapori; ooruchiami oiwa maapori; pa'wechiami oiwa maapori; ki pichiwari poponiwachi maapori. ²⁷ Tisia utewaeme tekipanakamenia, seenekachioopua, kiisi kochika maapori tiopa; neea tisia toorewioi, machikamenia, paramuniaoi tisia aiwakamenia; eepi chorowaio, ki teweka tekipanakamenia; tuurawioi tisia aiwakamenia; ki wisasoriekapao, tisia aiwakamenia.

²⁸ Wa'a ikiyainia tiameo, ti'tiopachiami Riosichi paparakameopua, tisia utewa e'rakamenia aachin, no'o neesetomiaopua pu'kao. ²⁹ ¿Aatanakosa epeche aiwakamepua, ki kajume tiameoipua tehkio, ki neeé? ¿Aatanakamerapu epeche na'aretiaméaa, aatanakamerapu epeche nekamutetiamepua ki neeé? ³⁰ Yooma ihji no'o nayewariaa, aaata ki inatamechitia nayewariao, kii ki inatamechitia tetewipuawichio cheekamenia, ki no'okamera epeche ye'kamechitia tetewipuawichiooi, e'raa nayewakamenia. No'okamera kaawe nayewaniachio nooeo, ki noekamera epeche kaawe ye'kameko tuukamenia. Ohso kaawe neea, Riosi noochi inisiameko e'ramania, noochi ye'katesikaopua no'o masitesiao. ³¹ I'ka no'o chiiao, yooma no'o tetewakame Riosia, te'ta pichiwakopua pu'kao. Apoe Eesusi taamo Paamirakamera Noonoraa, apoekamerapua, te'ta kaawe nayewapuamea, ahkasi ki kajuyame taawechisi. ³² Seenepi simikameo neea, chapipuai newikamenia, nape ki no'o ye'karie. No'o Raamahko ihioio, wa'a muuwarichi yawichia, Aareta tewaniame te'ta yawichie weratiamea, ahpo soontaroe no'o inatipua wa'a mochiwachi puuyaniachio, no'o chapisa karichi yachamichioopua. ³³ Nape aaata wa'a ko're sa'michi kariwaamea, weruma waarichi no'o yahchaka ma'chipakapua, sa'mi yeewachipo ma'chisio, wa'a iintoa wanamina no'o tekipukapua ma'chi. Wa'asa yooraka newipatetiania wa'ao. Puuu wa'a mochiwachi no'o ikitiamea, Riosikamera iintokamepua, ki nooe ye'karichikamera.

12

Itapiti teteitewa ne'netetiamé

¹ Simitekaonia, no'o kaawe nayewaniachio, kihta kaawekoi no'o wa'api kaawe nayewaniameo, itapiti Riosie no'o tetewiteretia kochirewachi, nayewamane. ² Neeea ki'yamio, oosa mariki aampa naao paaumpari i'toachioapa, ahkasi paika tiachi tewekachi i'totiamekania, no'o weerewama i'totiameo ki nane'riamenia, ki no'o weerewama i'totiameoi, pu'kao apoche Riosikamera nane'riamepua pu'kao. ³ Nape pichiwa wa'a i'totiamenia, weerewamao ki weerewamaoi, ki nane'riamenia. Pu'kao, Riosiche nane'renapua. ⁴ Wa'a no'o i'totiachio, Riosi taamowichio kateweriachikapua, ki teesa peeniatiamé tiachi, wa'ao inamukane itapiti

naawesari, nape pu'ka naawesario ki aaata chaninuretiane. ⁵ Neeea, pu'ka kochirewachi no'o tetewariao, kaawe nayewamania, no'oo ki aaatakoio, Riosio wa'a ahpo tisia peeniatiwachi no'o i'toriopua; nape neeea, ki no'o kochirewachio, no'o ki ye'kameche uuka nayewamania. ⁶ Nape no'o wa'api kaaweruma nayewakainia, ki aaata ki inatamechitia nayewame enemiinia, no'o nayewaopua pichiwakopa. Nape ki no'o weruma uuka nayewamania, ki aaata no'o werumachitia tetewijerapa.

⁷ Pukaepa neeea, ki weruma no'o uumichiopua, pu'ka no'o kochirewachi tetewitetiameo, Satanasi reesetiamera, itapiti ki kaawe yorapuai-chiopua no'oo, weerewachio. ⁸ Neeea no'o Paamirao, paisa simiyame itaniame neeepa, i'ka no'o weerewachi aiwaka yasitoao, no'o puhjemichiopua, ⁹ nape Apoe Eesusia senepi no'o itanioio, chaachaniamepua: "Neeea amochio soparame teewiamenia aamo ku'imiao, kihta eerina teeremichiopua, aamo noochi tekipanao; wa'a teekao amochi no'o tetewipawichiopua, no'o te'ta utewario, a'chitiaoi ki eerina teetoka simitiamekopua no'o tehkiwao." ¹⁰ Wa'a teetoame enesoo no'o Paamirao noochi, kaawe e'raka teetoamenia, yooma ihta a'chi tiame tesiwa ikiyao, naatichitia, no'o na'ara chaanewa, ka'chi ikime eraniame, yooma ihta a'chikoi yoraniame tisia aiwatekao, yooma ihta no'o tehki tiame ikiwame. Yooma pu'ka aiwari no'o ikiyoiopua, te'ta Apoe Paamira utewariraa, noochi enesiamepua ku'ipasika.

Paoro ki Eesusie weratiameko chaachapawa

¹¹ Neeea, ki inatameka chaaninia chiiao, nape eemepua ki no'o kaawe chaachapaka wa'a no'o chanitiamepua. Nape neeea ki nooe no'o kaawe nayewameteepua, eemekamera puuua, no'o kaawe nayewame te'teriamia. No'oo kihtakoio, neeea ki epeche nu'utikaitenia pu'ka te'ta ahpo Eesusie ajawatiamekoo, chaachapameo. ¹² Neeea eepi naaniatiame inisikamenia noochio, no'oo pichiwa Riosie weratiamekoo, naati no'o iintoriachitiaopua: ki ku'itapisi no'o tekipanaka ihsia Eesusichio, amochiopua kaawe te'teremichiopua, Eesusie no'o kiasiwaopua, kokoriame yachapatesika ki maaenari peenia ihsywa. ¹³ Wahjachi tiopachiamio Riosichi paparakamea, aapoe ahpo wa'api kaawe erakowachi no'o ku'ikamepua, nape neeea aamoo, no'o ku'inarioio ki no'o ku'ijerakamenia, ki amochi petenariapa itapiti no'o tesiwatia ki no'o iinuekao. Neeea ki no'o ku'ijerariawichio, no'o cheriwejerania. Neeea aamo tiopachi mochikameo, ki epeche wichipa tetewamenia aamoo, wahjachi ti'tiopachi mochikamechio.

¹⁴ Ehpe aamo tuuyamenia, no'oo wa'a siimeri kahtiamekopua wa'asi, amori yooma katewesa. Ihji no'o wa'a simiyaa, paisa enemeripua wa'asi, neeea ki peterenariapa amochio, ki uunariamenia no'o ku'iwao, nooekamera aamo ku'inariamepua, itapiti Riosichi simiyameepua. Aaata tatanaraa, ki aapoekamera i'yamepua ko'kometio, ahpo noonowichio; noonorakamera ihsiamepua ahpo tatanawichio, ko'kometi i'yanekao. ¹⁵ Pukaepa neeea aamo noonochitiao, neeekamera resipanariamepua aamowichio, ahkasioi mukiwachisio, kihta no'o ku'ijerapao. Nape epeche no'o ihsioio aamowichio, ¿epeche no'o nakiyame enetare eemea?

¹⁶ Nape a'chitioi no'o eranioipua, kihta ku'iwa petereka yasitokamenia amochio. ¿Naakonakosaoi, ki no'o nakiriopa aamo ku'iwao, no'o aamo wiskurame maaena eemea? ¹⁷ Ka'íi, ki wa'atepua. ¿Naakonakosa no'o uhjurariaa wa'a, aamo wisikuaka itanekamepua itapitikosa? ¹⁸ Tiitooi pi-irechi ahjama no'o uhjurariaa, ¿wisikuekosa aamo itanekamepua ku'iwa?

¹⁹ ¿Taamo aamo wihkuekame maaenakosa eemea, neipa epeche weeka itanariapa? Kiisi wa'a e'rame teemea. Yooma taamo nokariaopua,

chaachapariaopua tiameo, yooma Apoe Riosi ne'niachi ikitiamepua, te'ta Riosie Weratiamechi, te'teriamiachitia. Yooma taamo yoorariaa, aamokamera epeche aamo Riosichi utewarepamichio, noonowitiame puua. ²⁰ Nape seewenania wa'a no'o eenoio, seenekachioi ki yoomahka kaawe te'tereniaopua, no'o aamo te'terejeriachitiaopua. Seewiame neeea aamoo, tísia no'o aamo yoojoramia amochi eenameko, erakomiao. Seenekachio eemea wa'a erakomapua, weeka itapiti ahpo wenejiniamie te'teriapa, i'kachitia: ahpo aamo nekamucheniamie aata itapiti epeche tiopua wa'achi teerenarewa, ahpo nekakoniame, ahpochiche inataniamie, ki kaaweruma naewaniame aatachio, ki kaawe iintorio tuuwame, ahpo weruma uuyame, wa'a tiopachio ki Riosi nakiyachitia tahpitika nokiwame. ²¹ Seewenania tiame aamoo, pu'ka ki'yami o'inia kiisi kaawe aamo nokaka mochitoriao, ki yoomahka aamo katewetiame teimiaopua Riosichio. Wa'a te'teriamie aamo tewisaania, tísia suuwe aamo erapamania Riosichio, neeea tísia kaawe aamo nayewakamekapa no'o oiriachiamio. Soparame tehpe iinueme eemeapa aamo ka'karuma enepamiaopua, yooma iinya aamo nokayaopua toaká, ki ka'karuma pahkotaka nawajiwaopua, ihtaoi suwepori nokiwameoioopua tiamé.

13

Paoro kajuyachi tuuyewa teepotari tiame

¹ Ihji wa'a no'o enamiachio, paisa simiyamechipua. Peerei katewiamechitia, paika nakiyame pichiawatameo, wa'achitia teeremerkate neeeai, wa'a asisaa. ² Wa'a aamo cheekame neeeapa, oosa oiyaiopua wa'ao, eenechi wa'a eenao, ki teesa utewaeme terimeriko. Ehpeoi, eenechi wa'a chiiamenia, yooma pu'ka pukeri o'inia iinya noonoikame tatakoriakao, yooma pu'ka neipa tatakoriameoi tiameo, ki nu'uti terimania pu'kao. ³ Waikapa noochi tetewimeri eemea, no'oo te'ta Eesusi Riosie Weratiamee weratiamekopua, wa'a tiapa neeea, Riosie Weratiamechitia, aamo utewaeme terimania, pu'ka Riosie Weratiame ahpo terimiao, noochi kahtiamekopa. ⁴ Eesusia wiroriameka teerekameaipua meriniaio, te'ta ki nu'uti utewariameai wa'a teerekamepua. Pukaepa pukae te'ta utewarie eenechi ahjakame Eesusia, ahpo wa'api te'ta Riosi utewarie. Wa'achitia teeme Eesusie ajawatiamea, weeka itapiti aiwaka nokisiameai, te'ta Riosi utewarie ku'isiniame teemea, anachaka nokisimichioopua Riosi Taanarachi simiyame aamo masitekao.

⁵ Kaawe ne'nepuapua amochio, aatia tiiarepua amochio, pichiwa Eesusichi paparamekoopua aamoo. ¿Ki nane'riame eemea Riosie Wera-tiameo, amochi yasitoamekopua, te'ta pichiwa Eesusichi paparamie enetioopua? ⁶ Taamooi eemea ka'karuma taamo tetewisaa, kaawe enemiiopua, te'ta pichiwa Eesusichi paparamekoopua. ⁷ Teemea eepi aamowichio itayamepua Riosichio, ki tatakoriichi ruhjimichioopua aamoo. Teemea kiisi taamokamera ka'karuma te'ta tetewijeramepua, Riosi kaaweruma tuuyewari Eesusichi simiyame taamo aamo masitekamekapao, ohso kaawe aamokamera, te'ta ka'karuma tetewijerame teemea Riosichi te'teretowao, pe'yachi aata wahjachio taamoo, taamo wiskuameki teewamekoi. ⁸ Wa'a chaachapamea ki pichiwai wa'a chaachapamepua, taamoo, te'ta Riosi pichiwarichi chiia, mochitoamekopapua. Wa'a te'tiame teemea, ka'chitia aata wihkueme te'tiame teemea, ki teesa Riosichi iyoriamekapa. ⁹ Wa'a te'tiapa teemea kaawe erakoame tamochio, aata wahjachio no'o nanarichi tiiao, tesiwe e'reka no'o tetewamekoio, teeme aamo masiteriao epeche pewatiame enepariopua Riosichio, tísia pukachi aamo

paparaopua. Wa'a aamo te'terepamichioopua teemea, senepi taaweche epeche epecheche Riosichi itakame teemea Riosichio. ¹⁰ Pukaepa ki wa'a kahtiaonia pehjo, utewaeme cheeka aamowichio iyotenania, wa'atiaonia, wa'a no'o enasoopua, kihta no'o cheemichioopua itapiti utewaemeo. Neeea no'o Paamira Eesusieo, aamo Riosichi te'terewakamera te'ta pepenitemichio, weratiamenia, ki aata aamo pihtunamichioopua, itapitiahka amochi eina teeretekao, aamo Eesusichi kaawe te'terepuao.

¹¹ No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiame, i'ka no'o kajuyachioopua iyotiao, kaawe eratojeraninia aamoo, ahkasi ahsepari ka'karuma enepachioopua Riosichio, epeche epecheche pewatiame enepaka. No'o aamo tuuyeriachiche inatatopuapua, kaawe aamo, ahpo nakika mochtoka, napatika tiame. Ta'iria mochtomitia eemea, kihta a'chi erakoka iikachio. Wa'a teeka mochtosaa eemea, Riosi nakiyachitia, amochi teetomeri eemea, ta'iria yasiwa iikachioopua tiame. ¹² Ahkai aamo teepotiao Riosichi te'teramea, aamo koorepaka teepotepuapua ti'tijoea, ooweru enesaa ahpo chuchukaoi. ¹³ Yooma Riosichi piipakame no'o ahjama mochtikamea, aamo teepotenapua tiame, yooma aamooopua, Riosichi poponiwaopua pipiniwaopua tiame. Wa'a te'terepuapua naaju.

¹⁴ Neeea amochio, Eesusi Riosie Weratiameo, ahpo te'ta kaawerumari teerejerenania amochio. Eemeopua tiame taamo Noono Riosi nakira, amochi teetoka, ohjojeraninia, amochi teeretokapua tiameo, Riosi Riosiwario. Wa'a te'teretosa eemea, tisia kaawe enema eemea.

Wa'asi kajuyamenia i'ka no'o iyotiao. Weruma cheriwema naaju wa'asio.

Paoro Karata Iyotepawa

Teepotari

¹ Kúira ti'tijoe ooweru tiame, Karata ti'tiopachiami mochikame. Nee Paoroa, weratiame neeea weratio, nape ki aaata ti'tijoe, aaataeoi ki uhjuratiamenia ti'tijoeo; aaata no'o weerakao Apoe Riosie Weratiame iintokamepua, Apoe Eesusi Noonora tiame, Apoe Eesusi oijenatekame. ² Neeea yooma no'o ahjama Riosichi poponichitia mochikameo, pipinichitia tiame, i'ka iyosi iyotesa aamo uhjuriamenia, yooma Kaarasia weechiami mochikameopua ti'tiopachi. ³ Neeea taamo Noonos Riosio, Apoe Riosie Weratiameopua tiameo, ta'iria aamo erakoa mochitejeraninia iikachio. ⁴ Apoe Riosie Weratiamea, taamowichio pejana mukukame puua, taamo tatakoriria natetetiame itipimichio, yooma i'ka weechi ki ka'karuma nokiwachio, newipapuawichio; wa'a e'rakame taamo Noonos Riosia, yooma taamowichio. ⁵ Riosio wa'a e'rariopa taamowichio, te'ta ki nu'uti iyoriwa te'teremete teemea, kiisi ki wahjiamesi ki nu'uti tiamee. Taamo Noonochi wa'a te'teresaa teemea, tisia kaawe enemapua.

Ki'tiame piirechi tuuyewaria, taamo newipateme tiamea

⁶ ¡Ai eeme! Kiisi pichikeme e'ramenia pu'ka aamo te'teria. ¿Kiisi tehpekosa toayame eeme, pu'ka Riosie aamo paajutetia, aamoo Riosie Weratiamechi paparamichio? ¿Kiisi tehpe toakamekosa eeme, te'ta aamowichio kaawe iintokameo? ¿Eemea ki tehpe sewina iikamepua, aamo kaaweruma tuuyewarikamera na'naritoaio? ⁷ Piirechi tuuyewari newipaniamea, ki'tiamepua. Puu sewina tiame aamo masitiamea, oowera pichiwareka chaachapamepua, eina nokaka Riosie Weratiame tuuyewario, sewina aamo iikimichio pukachio. ⁸ Nape aaataoi sewina tiame masitesoopua ki taamo aamo masiteriachitia, taamooio enesoo, Riosi ku'iwarikooi tewekachi eenakamekooipua, pu'ka se'wi masitiamechio neeea, te'ta Riosi kokosari ahjachi wichisaa, tisia kaawe enemiiipua. ⁹ Wa'a cheekamekai eenechi wa'a aamo tuuyamenia, aaata se'wi masitiame enesoo, ohso kaawe Riosie kokosatiaa, kaawe enemiiipua. ¹⁰ ¿Aatana kaawe eramichio no'o ihsiam maaena eemea, ti'tijoeriwichio, Riosikamerawichio? Ti'tjoeri kaawe eramichio ihsiam enesaa, ki Riosie Weratiamewichio ihsiam enemiiina.

Aatia tiachipa weratiame Paoro

¹¹ No'o nayewatuaa, Riosi inatarichi o'iniakamera ihsiamenia, ki aaata ti'tjoeri inatarichi eenamekamera, Riosie newipaniamechi simiyamekamera. ¹² Ihji no'o nayewatuaa, Apoe Eesusi Riosie Weratiame kiatiamenia, kiisi aaata tijoe, puu Riosie Weratiame i'ka wa'a tiame no'o inatapatekao, kihta aaata ti'tijoe, masitetiamenia. ¹³ Eemea nane'rekamepa no'oo, pukeri simiyachio achini ihsika no'o yasitorio, i'isaerichio, neeea pariseroakaio pehjó. Neeea i'isaeri ti'tjoerichio, tisia i'isaeri nokiwa yoorewa, iyoriamekainia. Pu'ka taawechiamio neeea, naanariamekai neeea Riosichi paparaka mochitoameo, sa'runanareka aho Riosichi paparao. ¹⁴ No'o wa'api isaerichio, epeche tiamekai neeea, no'o noonorie ehkoriai iyoriwa nokariame neesetowachio, epeche ki no'o

kekechuma tehtemarichitia. ¹⁵ Nape neeea wa'a tiamekaio, ke'chu naawai Riosie uutiamē eneriamēpua. Riosia no'o weripasoopua, ahpo Taanae no'o paaekamepua, apochi paparamichiopua. ¹⁶ Waikao Riosia apoe wa'api no'o weerakamepua, ki isaeri ti'tijoerichi no'o nayewatumichiopua, ahpo kaaweruma tuuyewariopua, ahpo Taanachi simiyame nayewatumichiopua tiame, taamo tatakoriia newipatewa iintoriaopua. I'ka wa'a tiame no'o wa'a iintotiameo, ki aaata tuuyekamenia. ¹⁷ Wa'a o'iniao neeea seenepi Aarawia weeechi simikania, ki aaata tuuyesaopua pehjo Eerusareni simikao Eesusi ajawariachio, ke'chu Eesusi no'o weeroi Eesusie ajawatiamē. Aarawia o'iniao waikao, Raamahko eenakania eenechio, no'o o'inia simiriachio. ¹⁸ Paika paamuparichi neipao, Eerusareni mooenakania waikao Peero machimia Seepa tewaniameopua tiame, wa'a yasakania waikao oosa mariki aampa mariki taawe, ahjama nayewaka Eesusichi simiyameo aachin te'tewa. ¹⁹ Wahjachi Eesusi ajawatiameo, ki tetewikania pu'kao; Saantiaoche machikania wa'ao, pu'kao Aakowo teewaameopua tiame, Apoe Eesusi Paamira poonira. ²⁰ Ihji no'o aamowichio iyotiaa, Riosi tetewachio, te'ta pichiwa puua. ²¹ Eerusareni o'iniao, Siiria weeechi simikania waikao, wa'a o'inia u'matosao, Siirisia weeechiami eenaka, wa'ami oikania waikao. ²² Wa'a no'o oioio Uurea weeechiami mochikamea, ki no'o machiyamea weemera enepakame Eesusichi paparamēo, ²³ oowera eee chaachapaniamē no'o inamuka mochitoriaipua: "Nee, puua pukeri taamo Eesusichi paparamēo ko'inariameaio, apoepechi o'ineriatapua ehpeo, Eesusichi simiyame paparaniamē masitēkao, pu'ka Eesusichi paparaniamēo pukerio, sa'runanariaio." ²⁴ Wa'a tiame no'o inamukapaopua, tisia kaawe erakoka Riosichio, ki nu'uti cheriwema ki'yarepua, Riosi iintoriawichioopua noochio.

2

Wahjachi Eesusi ajawaria Paoro uuna

¹ Neipamonia, oosa mariki aampa naao paamupari u'matosoopua, wa'ami mehka weeechiami masitēka yaajatoaio, eenechi Eerusareni eenakania, wa'a eenaiopa neea, Wenawe yeeka oiyamekiana, Tiito tiame. ² Wa'a Eerusareni no'o simiria, Riosie wa'a erapatetiapa wa'a simikania. Wa'a Eerusareni asisapaonia, wa'a tiopachi pa'pamiratoame ne'nemia simikania, no'o ki i'isaeri ti'tijoerichi no'o nayewaturia tuuyemia. Pu'ka pa'pamiratoameo yeetaeka mochiwaka tuuyekania wa'ao, aachin teeka masiterio no'oo, Eesusichi paparatekao, pu'ka tatakoriia, Riosie cheriwepuawichioopua newipateka. Wa'a tiame tuuyekania pu'ka pa'pamiratoameo, nane'renariapa neeea aatia chaachapamerikoopua, ki kaawe e'retiaapa, ki kihtawichio itipimichioopua ookapi ahka pu'ka pa'pamiratuamewichioo, no'o nayewaturia. ³ Wa'ao neea, utewa taamo yorapuae maaeyania siichitepuwachi simiyame taamo masitemichioo, taamo Riosichi kaawe teerepuawichioo. Nape pu'ka wa'a tiameo, kihta no'o chaachapakapua. Tiitoai, Rieko tijoekaiopua ki isaeri, kihta noonotetiapa pu'kao, siichitepupuawichioo. ⁴ Naatiche utewa chaachapakaipua Tiito siichitepupuawichioo, wahjachi ki paaetiai wa'achi muikame no'o pa'pamiratuame ahjama nayeio. Puua, taamo chaachapamia keepumia e'nakamekaipua, no'oo Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame nayewamia. Puuukamera siichitepuwa simiyamekamera taamo masitemichio utewa chaachapaipua, taamo eenechi Moise nuurri nokiwaetere nokisimichioopua. ⁵ Nape neea no'o ahjama e'enakame tiamea, kiisi e'rakapua siichitepuwachi simiyameo, pu'ka Riosi tuuyewari aamo masitetiameo,

wa'apitia itipimichio pua aamo masiteretiachitia, kihta sewinatatiame, Riosichi simiyame te'ta pichiwariraopua. ⁶ Nape puuu Eesusichi ajawaria epeche yoorewachitia tetewiniameaipua, kihta aampachi sewina chaachapakapua no'o nayewaturiao. Noochio, puuu epeche yoorewa tetewiniamao, ki epeche weruma tiame tetewikania noochio, taamoo Riosio, wa'achitia napati taamo te'terio tuuyopa. ⁷ Ohsotia puuuwa wa'atia kaawetakapua no'o naewaturiao, aapoeo nare'rekapa Riosi wa'api iintoriopua taamo na'pa ajawakao, no'oo ki i'isaeri ti'tjoerichi simitemichio uhjurakapua naewatumichio, Peeroo, siichiteputiame ti'tjoerichi uhjurakapua nayewatumichio. ⁸ Wa'a tiachipa puuu wa'api Riosi ihsiriopua taamo na'pa ajawakao, Peeroo, siichitepuwa nokiwamechi uhjurakapua pu'kao, no'oo, ki siichitepuwa nokiwamechi ti'tjoerichi uhjuratiana. ⁹ Wa'a e'erakosaapa, puuu te'ta pa'pamuratuamea tiopachio, Saantiaoa, Peeroa, Waania tiame, taamo ahjamina sekachi chapika no'oo Wenaweo tiameo, taamoo ki i'isaerichi uhjurakapua wa'ami nayewatumichio, wa'a ikisaopua, taamo kaawe teetonurekapua. Aapoe puuu pa'pamiratuamea, wa'api itipikapua waikao, i'isaeri ti'tjoerichi nayewatumia tiame. ¹⁰ Naatiche taamo te'ta ki natekepamichio chaanekapua, tisia tooremuame ti'tjoeri ku'ipua, nape neeea pu'ka ku'inarewachi simiyameo, tisia wa'api tiamekania ku'inarekao.

Paoroe Peeroo teriwa

¹¹ Neipami Antiokia mochikaipua, Peeroo wa'achi enasoopua, ki kaawe iintoriopua pu'kao, te'yakania pu'kao. ¹² Ihji Peeroa, ki i'isaeri ti'tjoeri nokayame ahjama koayamekai pukeri eenao, toakamepua pu'kao, pu'ka Saantiao na'naritoame wa'a e'enakame seewiapapua pu'kao, pu'ka ti'tjioepua, tisia weemuamekopua pu'kao, siichitepuwa nokiwameo. ¹³ Wa'a iintokopa Peeroo, wa'achi noonowisire wahjachiai, ookapi i'isaeri Eesusichi paparamaai, ahkasi Wenawei wa'achi iintosiariapua tiame, ki ahpo Eesusichi teerewakamera iintoka. ¹⁴ Wa'a noonoikaopua pu'kao, se'wi ikikapua Riosi ka'karuma tuuyewarichio, neeea wa'a noonoikopua pu'kao, yooma wa'a inamuachio, chaanekania Peeroo: "Nee, muu'ua, uurio tijoekaiomua, ki uurio tjoechitia aamo uuyamepua, pu'ka aamo siichitepuwa nokiwameo, kihta nateyamechitia tetewapao. ¿Achinikai muuu ki nateyame tetewaimua siichitepuwao, ki uurio ti'tjioe amochitia Eesusichi paparakameo, siichitepunuranimua uurio ti'tjioe nokayachitia ohjoremichioopua?"

I'isaeri ti'tjoeria yoomahka wa'achitia, newipatetiame ahpo Eesusichi paparae

¹⁵ Muuu nee tiamea, isaeri ti'tjioe na'nawakamepua, pukaepa teemea isaeri ti'tjioepua. Pukaepa te'ta nane'reka mochitoame teemea, aachin teeka taamo Riosie cheriweniamao taamo tatakoriario, ki seesenu ti'tjoerichitia, ki i'isaeri ti'tjoeri. ¹⁶ Teemeai wa'a ahkasi ehpe taawechiami nane'rekamepua, pu'ka Moise nuurario, ki piipatiamekopua tatakoriario, pu'ka nuurari yooraka mochitoniamao. Ehpeo nane'riame teemea, Eesusichikamera taamo paparakopa, piipatiamekopua taamo tatakoriario, kihta puuu ehkoriai Moise nuurari nokiwae. Puuu ehkoriai noki-tiamea, aataoi ki te'ta piipatekamepua tatakoriario. ¹⁷ Nape teemea Riosie Weratiamekamerachi paparae i'yamekapa taamo tatakoriario te'ta piipatetiame, ¿te'ta piipakame itipime ohjoare teemea taamo tatakoriario, ki siichitepuwa tiamekapa pehjo? Wa'a tiame enesoo, ¿ki kaawejoare wa'a teesoo Eesusichi taamo paparaa? Ka'ii, kiisi wa'a tiame

puuua. ¹⁸ Neeea toakamekai oochetiame nokiwao Riosichi kaaweruma te'terewachi enepakao, wa'a iintokamekai eenechi oochetiame nokiwamechi oowe erapasaonia, neekamera ki kaawe iintokame enemini. ¹⁹ Neeea Riosie Weratiamechi paparaeo, me'yakamenia oochetiame nokiwame noochi teereriao. Puuu wa'api Riosi nuurari chiiaa, kiisi no'o ahsepari e'wewa teerekopao apochio, no'o mukukamechitia ikiteka, Riosichi no'o poanatakamepua. Nape ehpeo neeea Riosie Weratiamechi paparapao, pu'ka oochetiame nuurari ki no'o ahsepari e'weriawichioo, kihta kokosapuame neeea Riosieo, Riosie Weratiame ahjama mukukameka tiipao. Wa'a tiiachio neeea, Eesusi ahjama mukukame enesaa, Eesusi ahjama oijenakamenia tiame, weemera ahjari iinupakaopua, Riosikamera yorakeka yasitomiapaopua. ²⁰ Ehpeo neeea Eesusi ahjama mukukaio Eesusichi oijenakapao, no'o weemera ahjari Eesusichi ahjariaa, Eesusie teetoamenia, apoe Eesusikamera noochi yasitoamekopua. Wa'a tiiachipa no'o weerewao ki nooe teetoamepua, Riosie Weratiamekamera no'o teetoamepua, apoeo tisia no'o nakiyapa, no'owichio mukuriopa. ²¹ Wa'a iintokao neeea, kiisi wehchi ipaka tetewikamenia, Riosi no'owichio iintorio; aaata Riosi nuurari e'weka newipaniame enesoo, kihtawichio mukukame enemii, Riosie Weratiamea."

3

Riosichi kaawe te'terewa nayewaniame

¹ ¡Ai eeme Karata ti'tijoeri, kiisi ijinatame eemea! ¿Aatana ih-sikame aamo wa'a ikitekao? ¿Ki ma'chiamekosa aamo chaachapakame teemea, Eesusi Riosie Weratiameo kususichi meritiamekopua pu'kao, yooma tetewachi meritiamekoo, aamokamera kaawewichio meritiamekoo? ² Ehsoo aamo iinatuketaone: ¿Achini teeka amochi uukame eemea Riosi Riosiwario, ehkoriami Riosi nuurari nokiwarichio, naatichikosaopua, weemera Riosi kaaweruma tuuyewarichi paparakopakosa? ³ ¿Rooroikamekosa eemea naaju? ¿Eemea ehkoriami nuurari nokiwa na'pepakosa epeche aamo kaawe teeremio maayame eemea Riosichio? ¿Ki Riosi Riosiwariakamera o'inekame eemea, Riosichikamera aamo kaawe aamo te'terepuawichio? Wa'a teesoo, Riosi Riosiwarie aamo o'ineriaekamera te'teretomeriaipua, ohso kaawe. ⁴ Ihtanawichio kaawe enekamepu, yooma ki ookapi itapitia, Riosi Riosiwarie aamo ku'iretiaa, ¿kihtawichiokosa kaawe enekamepua, seenekachio pu'kao, kihtawichio kaawe eneka itipikame enesoo? ⁵ ¿Naakonakosa Riosia, aamo ehkoriami yoorariokopa, aamo ki'yakamepua ahpo Riosiwario? ¿Ki Riosi tuuyewarichikosa pichikekopa, aamo ki'yakamepua, ahpo Riosiwario? ⁶ Wa'achitia Aurani ehkoriamiai, Riosi paparakapa, kaawerumachitia tetewitiamepua Riosieo. ⁷ Wa'a teesoo, te'ta Riosichi paparaka mochikam-erapua, te'ta Aurani tatanarachitia tiamera, ma'chiamé wa'a tiame puuua. ⁸ Ehkoriamio Riosia cheeriaipua Ehkoriami Iyoterichio ki i'isaeri ti'tijoerioopua tiameo, apochiche paparakopa, piipakame tetewimo tuurepua tatakoriario. Riosia Ehkoriami Iyoterichio eee cheeka nayewerepua Auranio: "Neeea aamo tetejimarisiwachi aaata iintomiaeo, yomatiamé wehjoarichi ti'tijoerioopua ooweruopua tiamé, amochitia te'ta noochi paparakameopua, cheriwemania tatakoriario." ⁹ Wa'a teeresoo yooma puuu Riosichi paparamea, Auranchitia papariaopua, kaawe yorapuame puuu Riosieo, tatakori cheriweka. ¹⁰ Yooma puuu Riosie Moise kiaretia nuurari ahsieme e'weka ahsepanariameapua Riosi cheriwewao, Riosi kokosaritere itipimerapua, ki yooma ahsepakapa yooraka Riosi nuurario. Wa'atiame

iyotetiamepua Ehkoriaami Iyoterichio, eee cheeka naewakaopua: “Yooma ki ahsepaka yoorakame Riosi nuurariopua, Riosi kokosaritere itipimeriche puuuu.” ¹¹ Ma'chiamе taamo chaaneniamеpua, nuurari chiia yoorarichio, ааатааi ki piipakame tetewipuakopua Riosieo. Wa'achi chiopa Ehkoriaami Iyoterichioopua tiameo, eee cheekao: “Aaata Riosie kaaweruma enepatetiamea, te'ta piipatetiamea ahpo tatakoriario, weemera ahjari kiapuamepua ki wahjiamesi, Riosichicheo, paparakache.” ¹² Nuurari chiia nokiwamea, kihta tiamepua Riosi paparachioopua; puuu nuurari chiiaа, oowera ahseparika e'wepuameche nayewamepua, eee chiiapua: “Riosi nuuraritere yasitonariamea pu'ka e'weka nokiwa yasitokao, wa'api teetomeripua piiripioi ki se'wiche yorasika, Riosi nuurario.” ¹³ Riosie Weratiamea, ahpo taamowichio kurusichi mukuriae taamo newipatekamepua, pu'ka nuurari chiia taamo Riosie kokosapuameo, cho'wepaka; i'ka eee tiame Eesusi ikimiao, Ehkoriaami Iyoterichi, eee chiiamekopa: “Kurusichi meriwamea, tisia na'aramechitia meritiamеpua.” ¹⁴ Ihji Riosie Weratiame iintoriaa, Riosi Aurani tisia kaawe iintokemo tuuria puuuu, Aurani tetejimarisiwachi naawakamee. Eesusi Riosie Weratiamea kurusichi taamowichio mukuriaa, Riosi Aurani iintokemo tuuria puuuu, yomatiamе weechi mochikamewichioopua, ki i'isaeri ti'tijoerichewichio. Ehpeo yooma ааата Eesusi iintoria ahpo pejanawachitia uukamea, Riosi Riosiwarira apochi yasitoamepua, te'ta Riosi cheeriachitia ehkoriaami o'iniao, iintomo tuukao.

Riosi nuurari ki Riosi Aurani iintokemo tuuriachitia tiame

¹⁵ Ehpeo neeea wa'achitarichi ааао nayewemania, itapiti ааата toowenarewa mukusao: Wee, ааата тiјоеа ооwitiameai, ааата тоенариаме mukisaa ihtoi ahpo iinuekao, iyosichi iyotesa тооwениамеpua. Pu'ka iyoterichi тооека тоетiamеo, ааатаеoi, kiisi sewinatapuamepua, epechetakaoi ki epechetakaoi. ¹⁶ Wa'a iintokame Riosia, ehkoriaami таawechio, ti'tijoeri tatakoriaria аhsieme cho'wepuo tuukao, оока ааата iintokemo tuuriaio. Piiripi puuuu Aurani enerepua, piirea ааата Aurani tetejimarisiwachi naawameri, neipa wahka ihtoriachio. Aurani iintokemo tuuriaepua, ааата Aurani tetejimarisiwachi, naawameri nayewaka cheerepua. Ki muuwaame Aurani tetejimarisiwachi naewaka cheerepua, ааата weeka maepoipua, piiripi wa'apiche naewaka cheerepua pu'kao. Puuu piiripi ааата Riosi cheeriaa, Riosie Weratiame puuuu, apoe enameri eenakamepa. ¹⁷ Pukachi simiyame no'o ma'chitanariaa, ihjipua: Riosia Aurani ahjama katewiaio, ahpo iintokemo tuuriao, te'ta pichiwa wa'a iintomo tuurepua, kiisi wehchi wichiteka. Pukaepa Riosi Aurani cheeriaa, ka'chitia таawechi sewinatatiamepua Riosi nuurarieoi, naao siento piire weerewa ааапа ооsa mariki paaumpari neipami, eenakameaipua nuurari, Moise Riosie kiaritiaa. ¹⁸ Wa'a tiachioopua, Riosi nuurari Moise kiaritiae yooreka, cho'wepuame enesoo taamo tatakoriario, kihtawichio natierame enemii, Riosi Aurani apochiche papariae, tatakoriaria cheriwio tuuriaa, kihta itapiti yoorari natekachioopua. ¹⁹ Wa'a teesoo, zhtanawichio yachatiamе enerepu Moise kiatiamе nuuraria? Puuu Riosi nuurari Moise ki'yariaa, Riosie ahjae wenenejimichio enerepua, ki kaawe noonoitiamе ti'tjoerioe. Nape Riosie kiatiamеpua nuurari, animari kosoka ahpo cheriwepuawichio tatakoriario, ааата Aurani tetejimarisi teetowachi eenachisi wa'a teeremeri eneriamepua. Puuu wa'a tiame teeretoniamea, ahkasi Aurani tetejimarisiwachi naawachisi wa'a teeremeri eneriamepua, pu'ka Aurani tetejimarisiwachi enamerichio Riosia pu'kao, tisia kaawe iintomeriko tuuriamepua, yooma pukachi papariao, tatakoriaria cho'weneka. Riosia pukeri ahpo nuurari ki'yaiopua ti'tjoerio, pahchao Moise ki'yakamepua pu'kao ahpo tewekachi ku'kuiwáeo, neipao

Moisea, ti'tijoeri u'yeparepua pu'ka nuurario, yooreka mochtomichiopua. ²⁰ Nape Riosia ahpo iintomo tuuyaio, aaata Aurani tetejimarisiwachi naawamerichio, ki aaata piirechie chaanepua nakiriamepua. Riosia pu'ka aaata cheeka nayewariao, ahpo Taana i'ka weechi tijoe tijoetumerio, apoeko tuuka cheeriamepua; ka'chitia ooka tiamekapa Riosia.

Aatia tiachipa Riosi nuurari yachatiame

²¹ ¿Riosi nuurari e'weniamea, Riosi iintomo tuuriachitia tiame, wa'achi tiame ohjoarepua, Riosichi kaawe te'terepuamewichioo? Ka'i kiisi wa'achi ahpo te'tiamepua. Wa'achi tiame enesoo, Moise nuurari e'weka mochtioio Riosia, taamo weemera ahjari kiamiipua, taamo apochi kaawe te'tereka mochtopao. ²² Nape Riosia Ehkoriaami Iyoterichio, yooma taamo tatakorieme teewamepua, ki ahsepari taamo e'wiamekopao, ahpo nuurario. Wa'a tiachipa Riosia, ahpo Taana taamo uhjurerepua, pukachi paparaka taamo piipamichiopua taamo tatakoriario, pukachi paparaka tiameo, taamo teimichiopua weemera ahjario, te'ta apoe Riosio wa'a iintokemo tuuriao. ²³ Ke'chu enoi Riosie Weratiameo taamo ahjachi papamerio, Moise nuurari chiaa, taamo chapika yasitoame eneriapua pehjo, ahkasi Eesusi Riosie Weratiame eenachisi, pu'ka nuurarie taamo kokosapuameo, ahpo mukiwae taamo pejana cho'wepuachisi. ²⁴ Puuu oosa mariki aampa ooka nuurari chiaa, puuu animari ko'yaka Riosichi oowewaa, ahpo tatakoriaria cheriwepuawichioo, ahpo masitewatere taamo teeretokamepua, kukuchi nu'nunti masitiamechitia, taamo ki kaawe iintoso pu'ka nuurari ki e'wesoo, Riosi taamo kokosamerikopua. Wa'a teetokame teemea pu'ka Riosi nuurari Moise kiatiamечи teetoka mochtokame teemea, ahkasi Riosie Weratiameo tamochi enariachisi. Ehpeo Riosia weechi tekisaopa tijoechitia tijoetukao, ahpo Taana Eesusi weerewachi enepakaopua, pukachi iintokamepua yomatiamе ti'tijoeri apochi paparamео, ahsieme ti'tijoe tatakoriaria cho'wewaopua ooweruoopua tiame. Puuu, ahpo kurusichi mukiwae natetekamepua pu'kao, ehkoriaami animari Riosi oowewarichitia ko'yeka. ²⁵ Ehpeo teemea wa'asio, taamo Noono ahpo Taana Eesusichi wa'a tiame taamowichio iintoriopao, ki Moise nuurari masitewatere mochtioamepua, Riosi masitewatere mochtioamepua, apoe te'ta inisiamepua taamo neesetokao, apoe tewekachi kahtiamе taamo Noono. ²⁶ Eesusi Riosie Weratiamechi paparapao, Riosi taamo Noono tewekachi kahtiamеa ahpo tatana taamo enepatekamepua. ²⁷ Eemea Riosie Weratiamechi paparapao, Riosie Weratiame ahjama pirenatukamepua, Eesusi Riosi Riosiwariе paatotiamеkapa, pu'ka Riosiwari wakiraeka aamo neesetoame eemea. ²⁸ Wa'a taamo iintokapa Riosia, ahpo te'ta tatanachitia taamo tetewamepua, yooma taamo apochi paparamео, wa'achitia napati tetewaka, pe'yachi isaeri ti'tijoetukamekoipua, riekо ti'tijoeturikooioopua, teekoemekooi, ki teekoemekooioopua, tijoekooioopua, oowitiamеkooi. Yooma wa'a te'tiapaopua teemea, Riosie Weratiamechi pirenatupakamekapao, piiripi wa'api enepakame teemea, Riosichio. ²⁹ Yooma Riosie Weratiamechi te'tiamea, Aurani tetejimarika tiame enepakame teemea, Aurani tetejimari enepakapao, yoomahka iinueme teemea kiapua, Aurani Riosie kiapo tuutiameo.

4

¹ Nape neeea, pu'ka nuutewachi simiyameo, kaawe aamo ma'chitanarenia neeea. Aaataai pukeri weweripaio, ki sewina te'tiame eneria teemea, aaataoi ta'pechi tekipanameopua, yooma ahpo iinuwakoi, ahpo noono tooeriaopua. ² Ihjia, aaata neesetorichi yasitoamepua

pehjo, ahkasi ahpo noono cheeriachisiopua, kiapuameopua ahpo iinuwa tooeretiao. ³ Wa'a te'tereriai teeme i'isaeri ti'tjoeria, Moise taawechisi wa'anao, kukuchi nu'nuntika te'tereriai teemea, pu'ka oochetiame nuuraritere nokiwao, ti'tjoeri tatakoriao cheriwewa teewesiwachiopua, ki nateteniameopua pehjo. ⁴ Wa'a te'tereniame teemea ahkasi Riosi e'raria taawechisi, waika asisooopua, apoe wa'api oowitiamechi naawarepua weechi tjoerichitia, wa'a iintosaapua ahpo wa'apio, apoe wa'apikaioopua, ahpo Taana teewarepua; wa'a iksaopua pu'ka ahpo Taana teewario, ti'tjoekachimi uhjurarepua, ahpo tisia kaaweruma tuuyewari nayewatumichioo. Riosa pu'ka taawechiami ahpo Taana ti'tjoekachiami uhjuroio, teemea Moise nuurari nokaka mochtoriaipua pehjo. ⁵ Nape Riosa ahpo Taanachitia eenakaopua, wa'asi weraparepua, Moise nuuraritere nokiwameo. Riosa pu'ka Moise nuuraritere nokiwa wa'asi werapasaapua, ahpo mukiwae yooma taamo tatakoria ahsieme natetesaopua, ahpo tatana iintapakamepua taamoo. ⁶ Ehpeo Riosa, aamoo ki i'isaeri ti'tjoerikoio, te'ta ahpo tatana iintapakapao ahpo Taana Riosiwarira, aamo iikachi yasipaterepua. Wa'a te'terepatiapa eemea Riosieo, aamo Noono nayewiaio, Riosi kukuchiwarchitia: "i'No'no, no'o No'nola!", chaachapamepua Riosio. ⁷ Wa'a ikitiapa muuuu ki seenu muuuu Riosi tetejimarichio. Muuuu te'ta Riosi taanarakapao, Riosi aamo Noonoe kiapuamepua, yooma ihta ahpo taana kianameopua, yooma ihta Riosie aamo kiapuame nuutekiao.

Paoroe Eesusichi paparama inataniame

⁸ Eemea, pukeri ke'chu Riosi machiyaioopua pehjo, itapiti aamo ri'riosiwatae, chapitiame mochtoriaipua, pu'kakamera aamo riositewa e'weka. ⁹ Nape ehpeo eemea, Riosichi mochikai eemea, ohsotiao Riosikamera amochi kahtioopua, ¿achini iikai enechi pu'ka aamo chapitiametere mochtionare eemea, pu'kao kihta aamo ki'yamekoipua aamo Riosichi kaawe te'terepuao? ¹⁰ Eemea pehjo, aamo kaawe te'teremichio Riosichio, ihtaaoi taawechioi iyoriweka pahkotamepua, ihtaaoi paaumpari paamuniachioipua, ihta mechachioi iyoriweka pahkotamepua, ihta taawechioi iyoriweka pahkotamepua. ¹¹ Tisia seewenania amochio, no'o tehkio amochio, kihtawichio kaawe eneriameko e'rakao. ¹² No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiameo, neeea aamoo utewaeme aamo chaanenania, enechi noochitia utewaeme paparaka mochtomichioopua Eesusi Weratiamechio. Neea amochitiao toakamenia no'o pukeri o'inia teereriaio, Moise nuuraritere nokiwameopua. Eemea aamo no'o masitia toayaio, ki no'okamera ki kaawe ikitiamepua, eemekamera ki kaawe ikiyamepua wa'a nokakao. ¹³ Nane'riame eemea, pukeri wa'a aamo no'o nayewaturioopua Riosi tuuyewario, no'o kokoriam eoiriopua, waika taawechiamio. ¹⁴ Wa'a tiapa neeea, tisia tehki teeretoka aamo masitekamepua wa'ao, nape neeea amochio kaawe e'ramenia, kiisi no'o nahsineka tetewikamekopua, kihta no'o ipaka. Ohsokamera kaawe no'o uuka tetewikame eemea, no'oo Riosie aamo tuuyemichio uhjuratiamechitia, no'oo Eesusichitia tetewika, apoe Riosie Weratiamechitia uuka. ¹⁵ ¿Ihtana ijikikame eemea pu'ka no'o aamo masiteria pu'sereriaio, no'o Riosichi simiyame kaaweruma aamo masiteriao? Wa'a no'o ihsioio no'o masitekao, tisiwa kaawe erakoameai eemea, ahkasioi aamo puusioi ma'chipasa, no'o yahcheme erakokameai no'o tisia aiwame tetewapa no'o kokoriopao. ¿Ihtana ijikikame eemea naaju? ¿Achini iikai wa'a noonokame eemea? ¹⁶ Neea aamoo, aamo toayame inamukame neeea, aamo ka'karuma tuuyewari Eesusichi simiyame nooe aamo masiteriao.

¿Kikosa eemea no'o aamo masiteria ipaka tetewapao, aamo seepu-rawachitia no'o tetewamepua, no'oo, te'ta pichiwarei Eesusichi simiyame aamo masitekamekaiopua? ¹⁷ Puuu wihkueka aamo masitiamea, tisia kaawe aamo yorakio chaachapamepua chaachapao, nape ahpo iikachio, kiisi kaaweruma erakoai chaachapamepua. Puuu oowera wa'a aamo chaachapamepua, taamo poanatuawichio, apochikamera te'terepuawichio. ¹⁸ Wahjachi kaawe nayeweniamea, kaawerumapua kaawerumao, nape kaaweruma inataka chaachapatime enesoo. Neeea mehka kahtiaio, senepi taawechei wa'a tiame wa'e'raka aamo nayewenariamea nayewiao, nape ka'chi ikime wa'a e'rio, tisia iikachi kokoreka inamuamekapa pu'ka aamo nokayao. ¹⁹ Eeme no'o noonolawaka te'terime Riosichio, tisia kokorenia wa'a aamo nokayopao, ahkasioi saumerichitia kokosa tiame saayamenia noochio. Ahkasi wa'a teeremeri neea iikachi kokorewa aiwaka, ahkasi enechi Riosichi aamo kaawe te'epachisio. ²⁰ Ehpe wa'api aamo mochikachi yasiasa tisia kaawe eramiinia, tisia kaawe e'raka no'o aamo nayewemioopua; nape mehka kahtiaio neea, ka'chi ikime e'raninia wa'a e'raio.

Aachin teereria Aurani ooka tatanarachi

²¹ Eeme wisikuari masitiamechi uumpariamea, ¿nane'riamena eemea Ehkoriai Iyoteri chiao pu'ka masitia Moise nuuraritere mochitoniamero? ²² Wee, Aurani ooka tatanarachi teerekame, pu'ka wa'achitarichi aamo kaawe tuuyemania aachin teereriae pukachio. Ihja eee teereri-ai-pua: Piiripi puuu Aurani taanaraa, Aakari tewaniame oowitiamechi taanatiame eneriaipua, puuu oowitiamea Aurani ta'perachi puhkuchitia yasakame. Piire Aurani taanaraa, Aurani te'ta uupirachi naawakame puuu, ki puhku oowitiamechi. ²³ Puuu puhkuchitia kahtiamечи naawakamea, aaataoi taanatiamechitia, tanatiamepua. Nape ki oowitiame puhkuchitia yasitoamechi naawakamea, Riosie taanaepo tuutiapa, taanaetiamepua. ²⁴ Ihji ooka Aurani tatanara te'teriaa, ooka Riosi kateweri iintotiamepua, Riosie ti'tijerichi katewetiamechi simiyameo. Piiripi ihji ooka kateweria, Riosie sinai kaawichi Moise kiatiamepua. Puuu kateweria, Aakari oowitiamekaitepua, Aurani ta'perachi puhkuchitia yasakame. Yooma pu'ka Moise kiaretia yooraka mochitoamea, Aakari tatanarachitia te'tereniamepua, pu'ka e'wewatere mochitoapa, pukae chapitiame. ²⁵ Ehpe taawechei Eerusareni mochiwaria, Sinai kaawika tiamepua Araawia weechi weerime. Ihji i'ka weechi Eerusareni i'isaeri mochikamea, iiweta simitiamepua pehjo, Riosie Moise kiaretia nokaka mochitopuame, pu'ka nokiwame puhkurachitia te'teriamepua pehjo, pukae chapitiame te'teriapua pehjo ehkoriai Aakarichitia. Yooma ihji i'isaeri pu'ka nokiwa masitiamea, yooma puuu aaata masitia, pu'ka Moise nokisitewa puhkuchitia enepatiamepua, apochitia te'teria. ²⁶ Nape Aurani uupira Saara teawaerime, tewekachi Eerusarenikaite puuu, te'ta weemera Eerusareni, ki pusie tetewiniame pehji. Puuu Saara Riosie tuutiame taanaremioo, taamo yeeyekaitepua Riosichio. Yooma pu'ka Saara Riosichi tatanaraka te'terime, tewekachi Eerusareni taamo mochiwaripua. Wa'a tiachio yooma teemea, pu'ka Saara tatanaraka te'tiame teemea, Riosie iintomo tuuria pichikekapa ahpo Taana Eesusichi iintomo tuuria. ²⁷ Ehkoriai iyoterio pu'ka Saara ootiamе nayewakao, eee chaanekamepua pu'kao:

Peenia erapa muuu, muuu ki taanatamea,
kaawe e'raka sisinamitiama,
muuu ki sauka kokosa aiwakamea.

Muuua ki tatanatameai,
 epeche tatanaemeri muuua,
 ki aaata oowitiame tatanatamechitiapa.

²⁸ Ehpeo no'o Riosichi poponiwaka te'tiamea pipiniwaka te'tiamekaapua tiame, Ihsa teereriaka te'teriami teemea, Ihsaa, Riosi iintomio tu-urewachi naawakamekapa. Ehpeo teemea Ihsa Riosi iintomo tuurewachi naawakamechitiao, Saara tatanara teemea, Riosi taamo iintokemo tურიachi paparakapa mochitoamekapapua, Auranichitia. ²⁹ Puuu Aakari taanara Ihmaéri tewaniamea, oowera tijoe naawachitia naawakamepua, nape Ihsaa Riosi Riosiwari taanaretewachi naawakamepua, Riosia Auranio, Saara iintokemo tuuriachitia. Wa'achitia waika taawechemio, Ihmaéria na'arerio Ihsao, wa'achitia teemea Riosi Riosiwari naawakamea, na'areniami teemea, ki apochi ijinuemeepua Riosi Riosiwario. ³⁰ Ne'nemitiapua Ehkoriai Iyoterichio, aachin tiamekopua i'ka ooka tatanareniachiopua: "Saaraa chaanerepua Auranio: U'mapumitia muuua, i'ka oowitiame puhkuchitia taamo ta'pechi ohjoe-meo, taanara tiame. Puuu oowitiame taanaraa, kihta kipotepuamepua aamo taana toemiamiepua aamo iinuwarío." ³¹ Wa'a teeresoo teemea, ki pu'ka oowitiame puhkuchitia yasakame tatanaraka te'teriami teemea, Saarakamera tatanarakameka te'teriami teemea, Riosi Riosiwari weemera naawakamekapua, Riosichio.

5

Puhjetiamé mochiwa oochetiamé nokiwaó

¹ Teemea Riosie Weratiameeo, puhjetiamé teemeapa oochetiamé noki-wameo, pu'ka Riosie Moise nuuretiao, utewachi ki ookapi taamo e'wepua nuurewaopua. Ehpeo kaawe aamo inateka mochitopuapua, ka'te eenechi pu'ka oochetiamé nokiwatere mochitomia eemea, aamoo itapiti utewachi nokitiameopua, itapiti oisi yoomuame kutamochi puritiame tekitoamechitia. ² Kaawe keepumitia eemea i'ka aamo chaaneniao. Nee Paoroa, aamo tuuyeka chaaniamé neea, eenechi pu'ka siichitepuwa nokisiasa eemea, Riosie Weratiame iintoriaa, kihta nateyame enemapua aamowichioo. Riosie Weratiame aamowichio pejana iintoriaa, kitachi kaawewichio itipimapua tiameo. ³ Pichiwa aamo chaanenania i'kachi simiyameo, aaata siichitepuwa ihsinariamea ahpo tatakoria cheriwepuawichioo, yooma ahsepari e'wewa yorametepua Moise nuurari nokiwaopua. ⁴ Eemea pu'ka Moise nokiwatere mochitonaresaa Riosichi kaawe te'terepuawichioo, poanatakame eemea, Riosie Weratiamechio, wa'a te'teriapao eemea, kiisi uuka mochimeri eemea Riosie aamo te'ta nakiwaó. ⁵ Nape teemea uukamekaopua Riosi taamo nakiyao, Riosi Riosiwario kaawe e'raka mochitoame teemea, yooma Riosie taamowichio iintomo tuuriao, ah-jachi erakokaopua Riosie taamo kiapuamekoo. ⁶ Riosie Weratiamechi ahjama enepatioopua taamoo, puuu siichitepuwa nokiwamea, kihtawichio nateyamepua taamowichioo, pe'yachi ki siichitepuwa nokiwaio. Riosie Weratiamechio, paparaniakamera, te'ta nateyamepua, Apoekamera te'ta taamo nakika pejana mukukamekopa, teemea Eesusio ahpo taamo nakiyachitia, wa'achitia taamo nakika mochitomichioopua i'ka weechio. ⁷ ¿Achini ijikiru eemea, aamo kaawe te'teretoaio? ¿Aatana aamo sewina erapatekame aamoo, ki e'waka mochitomichioopua, te'ta pichiwari chiameo? ⁸ Ihji sewina aamo ijikiriaa, ki Riosichi eenamepua, Riosio ahpo Taanachiche paparamichio aamo paaekamekopua. ⁹ Nane'reka mochitop-uapua, pu'ka aamo se'wi erapatiamechioopua, puuu ki kaaweruma aamo

erapateniamea, rewaruraka ihsiamepua amochi muipakao, ti'tijoerio eee chaachapawachitia: "Ku'ita rewarurakaio, yomatiam e paatusichi mu'ipamepua." Pukaepa tisia kaawe aamo neesetomia eemea pu'ka ti'tijoerichio, ki rewarurachitia amochi ikimichio, pu'ka ki kaaweruma masitia ki amochi mu'ipamichio, mehtapakao. ¹⁰ Nape neeea Riosichio ahjachi e'ramenia, ki amochi mehtamichio, pu'kao, aamo sewina erapatekai; puuu aamo sewina erapatiam e aataai, ki wa'atia itipimeripua Riosi kokosarieo, pe'yachi aataai enema. ¹¹ No'oo siichitepuwachi simiyame no'o masitiam enesoo, pukeri no'o o'ineriachi o'inia, ti'tijoeri Riosie kaawe tetewipuwachio, ki no'o nekamuchemii i'isaeri ti'tijoeria; pu'ka siichitepuwachi simiyame no'o masitiam enesoo, puuu Riosie Weratiame taamowichio mukuriam echi simiyame no'o masitiam, ki eina teeremiipua i'isaeri siichitepuwachi simiyame masitiamewichio. ¹² Puuu aamo sewina erapatiam eopua Riosichio, aamo siichitepuwa nokiwa nokijeramea, jte'ta yomatiam e aho tehpunasaapua, kaawe enemii oho kaawe! ¹³ Eeme Riosi ijinuwa enemichio paaetiamea, poanatuapua pu'ka ehkoriai nokariamechio, Moise nuurichio. Poanatuapua tiameo yooma ihta ki ka'karuma erakowaopua, ka'karumakamera erakoma mochitopua oho kaawe, kaawe aamo nakika tetewipuwachio, te'ta aamo nakirae. ¹⁴ Puuu Riosi nuurari chiiia, piiripi naawesarichi ahsieme chiiamepua nokipua, puuu ihjipua: yomatiam e Riosi yooreniame, piiripi naawesarichi ahsieme nuurari puuu, eee chiiame: "Aamo wa'api aamo nakirewachitia, wa'achitia nakipua aamo piirechio." ¹⁵ Pukaepa kaawe aamo inateka mochitopua, aamoe wa'api aamo na'ara nokaka mochitosaa eemea, aamoe wa'api aamo soopameripua.

Taamo ki kaaweruma ikotuwa

¹⁶ Pukaepa eemea, oho kaawe Riosi Riosiwari nakiyachitia mochitopua, ki aamo a'chi tiame erakoa nokaka. ¹⁷ Ki kaaweruma ikotuwa, ti'jioeripua oowitiamechio, tiameo, Riosiwari kaaweruma e'rawachi nasiwamepua; Riosiwari kaaweruma e'raria, ti'tijoe ooweru tiame ki ka'karuma erakoma ikotuachi, nasiwamepua. Puuu ki kaaweruma ikotuwa, kaaweruma ikotuwachiche nasiwakache yasoamepua. Pukaepa aamo inatarichio, tehki e'rame eemea, aamo kaaweruma uumia yorapua. ¹⁸ Eemea Riosi itanemetepua ku'iwa, Riosi Riosiwari aamo ma'chiam e tetewitiam echio, ki kaawerumakopua pu'ka ki ka'karuma masitia na'aritoniam e, Moise nuuririte mochiniameopua ehkoriamisi nokiwameopua. ¹⁹ Puuu ti'tijoeri ki kaaweruma ikotuwa, ma'chiam e tetewiniam e ihsiam ekoo, ihjichitia: suwepori nokinarewa, ewipua nokinarewa, ki kaawe nokinarewa siintoka, ²⁰ itapiti netiamechi riosienarewa, siporewa nokinarewa, nekumekache mochinarewa, ki kaawe erakoma mehtakache mochinarewa, wa'nakache mochinarewa, nekakokache mochinarewa, ki ihkokeka mochinarewa, seepurewatekache mochinarewa, naasipasi poanaturarewa, pirenachi pirenaturichi enepanarewa, ²¹ piirechi iinuekachitia ikotuka yasinarewa, nawajinarewa, siintoka pahkochi oinarewa, yooma ihtaopua wa'te tiame. Aamo inateka mochinurakai pu'ka wa'te tiame ikotuwa, eenechi aamo chaaniamea, kaawe aamo inatepuapua. Yooma wa'te tiame nokayamea ki reesisepamepua, Riosi ye'karichi mochipuwachio. ²² Riosi Riosiwari, iikachikamera taamo ku'yamepua taakekai: nakiwari, peenia erakori, ta'iria yasira e'rari, moena tiioi kaawe e'rawa, kaawe e'ra ku'iwa, kaaweruma eneniame ti'tijoe ooweru tiame, aho iyorimiche ihsiam e, ²³ tesiwe e'raka tetewiniam e, aho na'ara ihsinarewa wa'iname.

Yooma i'ka iyorika yasitoamea, kihta tiamepua ahpo ki kaawe iintorio chaaneniameo, ihta nuurarioi iyoriwaopua. ²⁴ Riosie Weratiame injinuwaraa, me'yakamepua ahpo ki kaaweruma eratio, te'ta ikotuwa eratiamerao. ²⁵ Teemea taamo weemera ahjarichio, Riosi Riosiwariie ku'iwa'e mochitoame enesaa, Riosi Riosiwariie taamo neesetoka panitotomete teemea. ²⁶ Kiteremete teemea tamochio, epeche weruma ahpo erakoninameo, ihta'oi ki iintomete teemea taamo ahpochi nenekaniameo; aaata'oi ki ahpo ikotukemete teemea wa'achi teerenarekao, ihta'oi itapiti wa'achitia iinuenarekao.

6

Ahpo ku'ika mochitopuame

¹ Eeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiamea, aaata pooniwa piiniwaoi eenechi ki kaawerumachi wichikame enesoo, muuu kaawe oiyameapa Riosichio, kaawe e'reka ku'ipuapua pu'kao, sosopatiame nayeweka, eenechi kaaweruma pooechi enepatepuapua. Nape pu'ka tuuyeka ihsiaio muuuu, kaawe aamo inateka ihsipuapua, seenekachi wa'achi iintotare muuui, se'wi wichikaopua ki kaawerumachio. ² Pukaepa eemea, kaawe aamo neesetoka mochitopuapua, ki itapiti ki kaawerumachi aamo ruhjiuawichioopua. Kaawe aamo neesetoka mochtosaa eemea, Riosie Weratiame nakiya yoorame enemapua, aaata ku'ipuawichioopua. ³ Aaata te'ta ki ahpo ki kaawerumachi wichimio e'ramea, wa'a e'ramea, ahpo wa'api wisikuamepua. Aaata kihta ahpo tuuyepo maayamea, iinuekaitepua aaata ahpo tuuyeka chaanepuao, wa'a e'raka ahpo wa'api wihkuamekapao. ⁴ Aaata ahpo piirechi ku'inariame enesaa, ahpo wa'api Riosichi kaawe tiakamera ne'nemetepua pahchao, aaata piirechi ku'ipuawichioopua. Kaawe ahpo teeresoopua Riosichio, kaawe eramepua aaata piirechi ku'ime tiapao. Nape puuuu aaata ku'ikaiopua, ki ahpokamera epeche werumako erametepua aaatachio. ⁵ Yooma aaata pipiripi teeme, ahpo Riosichi kaawe teereme tiia, yorameripua, ki aaata piirechi ku'iwa iintoria wa'achi iintonareka.

⁶ Ehpeo te'ta aamo inatepajeraninia i'ka: Yooma aaata Riosi kaaweruma tuuyewari masitameraa, ahpo masiterae ku'ipuamepua, ihta kooameo, ihta nakiwaeoi.

⁷ Piirechi tuuyewari aamo kiamania tiameo, puuuu ihjipua: Ka'te wihkuenaremitia eemea Riosio. Riosi wihkuenariamea, ahpo wa'apikamera wihkuamepua. Eemea ihta aamo echaria, pu'ka echitiame i'ipameripua. ⁸ Ahpoche ki kaaweruma ikotuwa teerewa echakamea, ahpo ki kaaweruma ikotuwa taakeriache i'ipamapua. Puuu echakame waikao, te'ta poanatukame enemeripua Riosichio, mukukamechitia Riosiwichioo. Nape Riosi Riosiwari pu'seria echakamea, kaaweruma ahpo iintoria i'ipamapua, Riosikamera pu'seria. Puuu Riosi pu'seriakamera echakamea, ki wahjiamera ahjari i'ipameripua. ⁹ Wa'a teeresoo, ki nahsinapamete teemea, aaata taamo kaawe yoorao. Wa'a taamo te'teretosoopua, i'ipapuame asisooopua, taamoo uumerikopua Riosie taamo kiapuameopua, Riosie taamowichio nuuteniameo. ¹⁰ Wa'a teesoo waikao, senepi aaata ku'ime teeresaa, ku'ipuapua, aaata'oi, nape te'ta Riosichi paparameo.

Kajuyachi wa'asi tuuyewari

¹¹ Nee, no'o cheriwepuapua no'o weeweruma iyoterioipua, no'o wa'api sekaeo. ¹² Puuu aamo eina nokayamea, aamo siichitepuwaka mochiJeramea, oowera i'isaeri ti'tijoeriwachi kaawe itipinaria nokayamepua puuuu, oowera Moise nuurarichi aamo kaawe

te'teretomichio chaachapamepua, ki ahpo wepipuawichioipua i'isaeri ahpo siichitepuwa nokayameopua. Puuua ki masitenariamepua Eesusi Riosie Weratiamechi simiyamepua, ki ahpo kokosa tiame aiwatepuawichioipua. ¹³ Nape yooma puuu ahpo siichitepuwa nokayameai, ki ahsieme yooreka mochikamekaipua, Moise nuurario. Aapoea oowera aamo utewa yoorame puuua, aamoo siichitepuwa nokisisoopua, ahpo aiwenariapa aamoo utewachi ahpo nokiwa nokayame, enepateriapa. ¹⁴ Nape neeea noochi wa'apio, kihta oisa e'ramenia ihtoioipua, Riosie Weratiame iintoriakamera oisa e'ramenia, no'owichio kurusichi mukukamekopa. Yooma i'ka wehjoarichi ki ka'karuma nokinarewaa, mukukame puuupa noochio; i'ka weechi ki ka'karuma nokiwameonia, ki pu'seriamenia, mukukamepua wa'asi no'o pu'serepuawichioo. ¹⁵ Teemea Riosie Weratiamechi kaawe te'teramea, siichitepuwa nokiwamea ki siichitepuwa nokiwameopua tiameo, kihta nateyamepua wa'asio, taamowichioo; taamowichio te'ta nateyameraa, weemera ahjarikamera puuua, te'ta ka'karumakamera taamo eneparia Riosichio.

¹⁶ Ehpeo neeea yooma no'o tiiachitia te'terameopua Riosichio, taamo Noono tewekachi kahtiameo amochi teewejeramenia, yooma amochi ta'iria mochiwa, tísia kaawe aamo yoorawa iintowa. Wa'a aamoo yorajeriamenia Riosio, te'ta pichiwa Riosi mochiwarirakopa. ¹⁷ Neeea ehpe waanamio, ki aatae a'chi chaaneme tiamenia, se'wi no'o masitio tuuwaopua, Riosie Weratiamechi simiyameo, neeea no'o weerewachio, naania tiamekopapua no'o wepiretiachio, pu'ka wepiretia no'o kokosa saaeriaa. Puuu te'ta saaeriaa te'ta no'o ma'chitamepua, no'oo te'ta Eesusichi simiyame pichiwari masitiamekóo.

¹⁸ Yooma eeme no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, Apoe Eesusi Riosie Weratiame Paamiraopua, amochi yahchejerani neeea, ahpo kaaweruma tesiwewaopua amochio, yooma aamo pipiripi iikachioipua. Wa'a ikisaa tísia kaawe enemapua. Cheriwema ehpeo, yooma i'ka no'o iyoteria keepumeo.

Paoro Eejesio Iyotepawa

Teepotari

¹ Kúira Eejesio tiopachi mochikame. Nee Paoroa Riosie Weratiame Eesusie weratiamepua, Riosi e'rarieo. Neeea i'ka iyojura aamo uhjuriaa, Eejesio mochikame ti'tijoewichioepua ooweru tiame, Riosie piipatetiamechitia mochikamewichioo, aamo Eesusi Riosie Weratiamechio, ki se'wika paparaka mochitoamewichio. ² Neeea, Apoe taamo Noonoo, Apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, wa'api teetojeraninia aamo kiasikaopua ahpo cherirewao, aamo iikachioepua ta'iria mochtomichioepua pukaeo.

Riosi Riosiwarioe kaawe ikiwame

³ Teemea taamo Noonoo tewekachi kahtiameo, kaaweruma nayewataria naaju, Apoe Eesusi Riosie Weratiame taamo Paamiraopua, Noonora. Teemea tewekachi kahtiame taamo Noonoo, kaaweruma nayewemepua, taamowichio ki teesa kaaweruma tiame iintoriopua, taamoo ahpo Taana Eesusichi paparariopa. Puuu Eesusi Noonoraa, ahpo ye'karichi tewekachi o'inia, tísia kaawe ihsiamepua, yooma ihta itapiti tísia kaawe taamo ikiwa kiasikaopua, i'ka wehjoarichi apochi paparakameopua. ⁴ Ihji Noonoraa, ahpo Taana Eesusichi tísia paparama taamo tetewikapa naayachisi o'inia, taamo ahpowichio poanatakame, kihta tatakorieme enepamichioepua apochio, ahpo tetewachio. ⁵ Tewekachi taamo Noonoo, tísia taamo nakiyapa puuuu, ke'chu naayachikoioepua pehjio, paa puu-uapa taamoo, ahpo tatanachitia tetewiriamepua, ahpo Taana Eesusichi paparamerikoo. Wa'a tiame inatakame taamo Noonoo, tewekachi kahtiamea. Ke'chu Riosi yooma ihta'oi itapiti neteyoiopua naatichitia: taaao, meechao, yomatiamu muuwari so'porioio, wehjoarioioepua, Riosi-apa taamo tetewame eneriamepua, aatanakamera apochi paparamerio. ⁶ Pukachipa wa'a tiachipa kaaweruma naewame teemea Riosio, ahpo tísia peeniatiwari kaawerumari tamochi iintoriopa, taamoo ahpo Taana, tísia nakiyamerachi iintapariopa. ⁷ Ahpo Taanachi iintokame puuuu, yooma taamo tatakoriria nateteniamero, ahpo Taana eerara wi'suwarie, pu'ka mukiwaeo. Puuuu wa'a iintokao, ki nu'uti taamo tesiwewa iintokamepua. ⁸ Puuuu wa'a iintokaopua, ahpo ki nu'uti nakirewa taamo ne'netekamepua, taamoo ki'yakaopua tiameo, yooma ihta peenewariopua, yooma ihta pah tewariopua tiame, pu'ka naayachisi o'inia taamowichio inatariaopua, ⁹ yooma ihta ahpo noriwi teereriaopua pehjio, ehpiami wahka ihtori-achi ahpo iintomiaopua. ¹⁰ Riosia i'ka ihta taawechi asisoopa ahpo ikitemiachio, yooma ihta iintuameo pirenatumeripua, Riosie Weratiame ye'kariteopua, tewekachi iintuameopua, weechi iintuameopua tiame. ¹¹ Apoe Riosia ahpo Taana Eesusichi taamo paparamio ne'netokao, pukachi inataka ahpo ijinuwa iintaparepua, waika o'inia. Pukaepa wa'a iintokame Riosia, wa'a iintonareriamekapa, puuuu, ahpo iintonariaa ki wa'atia itipiamepua ahpo iintonareriaio. ¹² Pu'ka ahpo iintonareriaa Riosia, tamochi iintokamepua pahchao, i'isaerichio, teeme pukeri pahcha Riosie Weratiamechi paparakameopua, Riosi te'ta weruma nakirewara tamochi te'tereka mochtomichio. ¹³ Ehpeo eemea ki i'isaeri ti'tijoea oowerua tiame, Riosie newipatewa pichikekamekapao, ahpo Taana Weeraria ahjama

enepatekamepua, tamochítia. Wa'a iintokaopua Riosia, te'ta ahpo ijinuwa iintapakamepua, ahpo Riosiwari ahjachi yasipateka, apoe Riosia, iintomo cheerichitia. ¹⁴ Ihji Riosi Riosiwari te'ta kaawerumariaa, puua te'ta Riosie taamo nuutewa kiapua, pichiwatamepua, wahka ihtoriachi Eesusi ahpo Taana tamochi enasoopua, iintopuame. I'ka Riosie Weratiameo taamo apechunamia enasoopua, i'ka weechi nanaarame mochikameo, taamo puhjekaopua wa'asi, tewekachi ahpo kahtiachi apechunakao. Teemea waikao, wa'a iintoriokamepua pu'kao, ki nu'unti tísia kaaweruma nayewame teemea, taamo tewekachi kahtiamé Noonóo, ki nu'uti cheri-mewa ki'yaka.

Paoroa peenewari itaniame Riosio, Eesusichi paparakamewichioo

¹⁵ Pukaepa neea, Apoe Paamira Eesusichi aamo ahjachi erakoame inamukapao, aamoo yooma Riosichi piipakameo, kaawe ahpo nakika mochiko tuuopao, ¹⁶ senepi Riosichi nayewaio, tísia cheriwema ki'yamenia pu'kao, amochi kaawe teetoachioopua, amochi yasitoamekopua Riosio. ¹⁷ Neea tewekachi taamo Noono tísia tisiwariemeopua, taamo Paamira Eesusi Noonoraoo, pu'ka peenewari tísia pahtewari tiame itaniame, pu'ka ahpo Taanachi simiyame aamo ma'chiteria, tísia kaawe peeneka pahtemichioopua. ¹⁸ Neea Riosio itaniamepua tiameo, ma'chiamé aamo pahtetemichioopua, ihtanakoopua Riosichi aamo puuyetoka mochitao, pu'ka nane'remichio aamo paajuteriao, yooma ahpo ijinuwa iintapario. ¹⁹ Riosio itaniamenia tiameo, aamo ku'imichioopua pahtetekao, aachin tiame ki nu'utikopua ahpo utewario, pu'ka ahpo utewari ahjae taamo newipaterio, yooma taamoo, Riosichi paparakameo. ²⁰ Riosia pukae wa'api tísia weruma utewarie, oijenatekamepua ahpo Taana Eesusioopua, wa'a iintosaopua tewekachio, te'ta weruma tiamera yasira ki'yakamepua Eesusi, pu'kao ahpo ahjamina yasimichioopua. ²¹ Ihji Eesusi yawichituniame, yomatiamé wehjoarichi ya'yawichi aampa tiamepua, yooma ihta te'ta tiame utewari yoorewiniameopua, yomatiamé aampa tiameopua, ahkai weechio, ahkai tewekachioopua tiameo, ihta taawechioi ehpe taawechiamiopua tiameo, ahkasi wahka ihtoriachi taawechioopua tiame. ²² Riosia yooma ihta iintuameopua, yooma ahpo Taana Weerariatoer iintapakamepua, puua ahpo Taana Weerario, mo'orawa iintapakamepua yomatiamé ihta iintuameopua. Riosia ahpo pirenatura ijinuwaopua, ahpo Taana weerarepua mo'oratumichioo, yomatiamé ahpo tiopa ki pusie teteiwameopua. ²³ Puu Riosi tiopawa ki pusie teteiwamea, Eesusi Riosie Weratiame weerewarakaitepua, Eesusi Riosie Weratiame Riosiwario, pukachi pochikame kahtiamekopua. Puu Riosie Weratiame Riosiwari tisiwa tiariraeopua, yomatiamé ihta itapitichioopua, pochikame kahtiatepua.

2

Riosi nakiwae newipateniame taamo tatakoriao

¹ Pukerio eemea mukukameka te'tereriaipua, tatakorika mochitoamekapa pehjo, ² ki ka'karuma nokiwame na'naritoamekapa, i'ka weechi nokiwame, na'arari noonora e'rárira, eekachi oiyame Satanasi tewaniame, kiisi pusie tetewiniame. Puua ti'tijoe iikarachio ooweru iikarachioopua tiameo, ahpo e'rakamera nokitiame, kiisi Riosichi paparanariameopua. ³ Yooma teemeai pukeri ki Riosichi paparanariopua pehjo, wa'achi nokaka mochitokamepua, taamo wa'api eraniamera nokaka, ki Riosikamera e'rarira nokaka. Wa'a te'teriapa teemea, Riosi

kokosarichikamera uhjurapo teereriai teemea, yooma aaataai, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, kiisi Riosi e'weka mochitonariameo. ⁴ Nape Riosia pu'kao, ki ahpo ahjama mochime te'tereriaopua, pu'kao tisia tatakori-kamekiopua, ki nu'uti nakiwari iinuemekapapua taamo ti'tijoeoichio, ki nu'uti taamo tesiwa e'rekamepua, ti'tijoeo ooweruopua tiameo. ⁵ Riosia, wa'a tiame ki nu'uti taamo nakiyamekapao, taamo apochi uukamepua, Eesusi Riosie Weratiame taamowichio iintoria pichikeriopua. Tatakori-chio ohjoapa teemea pehjo, mukukamekate teemea, nape taamoo cheriwe-soopua Riosio, eenechi ahjakameka enepame teemea, Riosio weamera ahjari taamo ki'yamekopa, Apoe Riosie Weratiameo taamo teweteria, eenechi oijenaka. Wa'a teesoo Riosi cherirewachiche newipateniame eemea aamo tatakoriario. ⁶ Riosia taamoo ahpo Taanachi paparakame enepakopao, pu'ka ahjama mukuka oijenakame taamo tetewame puua, Eesui oijenateriaiopua. Waika o'inia Riosia, Riosie Weratiame ahjama taamo mochikame tetewamepua, te'pa tewekachio. ⁷ Riosia wa'a tiame teteweripua tiameo, yooma aaata ti'tijoe ooweru tiameo, ahpo Taana Eesusichi paparasiamiepua, ahpo tisia nakiya nane'repatesinariapua, ahpo kaaweruma tuuyewari pichikesiamiepua, pu'ka ti'tijoei tatakori-ria cheriwesiwachio. ⁸ Wa'a tiachipa yooma tamochitia Riosie cherirewachiche newipatiamepua, yooma aaata ahpo Taana Eesusichiche papariaecheopua, kihta natekachi, kihta yoorariawichioi. ⁹ Wa'a tiame inatakame Riosia, kihta taamo iintoriae newipatekáo, ki aaata ahpo oisa eramichio, ahpo iintoriae newipatetiameko e'rakao. ¹⁰ Riosia enepatiame teemea, itapiti tisia nateyame netetiamechitia. Wa'a tiame taamo netekamepua, taamoo ahpo tisia nateyame ka'karuma yorotaka ohjoretomichio, taamo wahjachio, Riosichi eename tisia ka'karumari tetewitemichio, ahpo pukeri naayachi o'inia ahpo inatária.

Riosie Weratiamechi paparapa, ta'ria mochiwame iikachi

¹¹ Nane'riame eemea ke'chu Riosie Weratiamechi paparao, kihta eneriai eemea Riosichio, oowera seesenuchitia te'tereriaipua Riosichio, kihta machiyamekapao Riosi tiiao. Eemea ki i'isaerioi eneriamepua, pukaepa i'isaeria aamo seesenuchitia tetewariaopua. Aamoo i'isaeria ki aamo siichitepuwaka ohjoekopao, ki siichitepuwatiamie aamo te-wariaipua. ¹² Eemea pu'ka taawechiamio, kihta te'tereriaiopua tiameo, Riosie Weratiamechio, i'isaeri ti'tijoechioi, kihta te'tereriai eemea. Wa'a te'teriapa eemea, kihta machika ohjoeriaipua Riosichi simiyameo, Riosi kateweria i'isaeri ti'tijoei ahjamaopua, Riosioi i'isaeri iintokemo tu-uriao. Pukaepa eemea, kihta puuyetoka mochitoriaipua Riosio, yoma-tiame wehjoarichi ti'tijoei iintokemo tuuriao. ¹³ Nape ehpeo eemea, Riosi ahpo Taanachi aamowichio iintoria pichikekapao, Riosichi kaawe te'teriamiapua; eemea pukeri, mehka mochikameka teereriaopua Riosichio, Riosichi te'terepatetiamepua, Riosie Weratiame iintoria, pichikekapa. ¹⁴ Apoe Riosie Weratiamea, apoe iintokamepua puhjekao, aamo seesenu-chitia mochitowa tetewiwao, yooma ihta aamo pejana teereriaopua, i'isaeri ti'tijoechio, ki i'isaeri ti'tijoechio, yooma aamo ihta, Riosichi kaawe te'terepua, erina teereriaopua. Wa'a iintoka Riosia, i'isaerioi eeme ki i'isaerio, piipiri wa'api ahpo mochiwari iintapakamepua, na'pa eeme aamo seesenu mochiwari, ahpo Taanachi paparariopa. ¹⁵ Wa'a iintoka Riosia ahpo Taana mukiwaeeo, wa'asi werapakamepua, ehkoriai o'inia Moise nuurari, Riosie kiaretatere mochitoniamieo, ki ookapi e'wewa ki ahsepame tiametere mochitoniamieo, ahpo tatakoriaria cheriwepuawichio; nape pu'ka Moise nokiawo ki ahsieme nateteniame ahpo Riosie

kokosapuame wikiriao. Nape Riosie Weratiamea, ahpo mukiwae te'ta ahsieme natetekopa taamo tatakoriria Riosie kokosapuameo, i'isaeri ki i'isaeri wa'achitia, aaataa ti'tijoeri tatakoririao, ahsieme cho'weniamepua Riosieo, ahpo Taanarachiche aparasoché. Wa'a tiachipao Riosia, apoe wa'api iintokamepua ahpo Taanaeo, pu'ka ooka ti'tjoeturi mochtowao, piiripi wa'api weemera Riosi mochiwari iintapakao. ¹⁶ Riosie Weratiamea apoe mukuka wa'asi weraparepua, na'pa mochiwari ahpo seesenu enenameopua, Riosichikamera kaawe te'terepuawichio. Wa'a tiachipao Eesusia, isaeri ti'tjoerio ki isaeri ti'tjoerikooiopia tiameo, ahpo iintoriaeopua kurusichi mukukao, kaaweruma te'terewari enepaterepua Riosichi pirenapatakao, piiripi wa'api ahpo weerewachi pirenatukame enepatekao, ahpo weerewa ki pusie teteiwamechiopia. ¹⁷ Riosie Weratiame eenakao, amochi nayewaturepua Riosi kaaweruma tuuyewario, aamo kaaweruma te'teremichio Riosichio, ki isaeri ti'tjoerio, aamoopua, mehka te'tereriameopua Riosichio pehji, i'isaeri ti'tjoerio ki Riosichi mehka te'tereriameopua tiame. ¹⁸ Ehpeo tamochi iinuekapa teemea pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, yooma teeme i'isaeria ki i'isaeria tiameo, kaawe te'tereriame teemea pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewarichi taamo aparasoopua, Riosi ahpo Riosiwari tamochi yasitoniamopua. ¹⁹ Wa'a tiachiope ehpeo eemea, ki seesenu eemea Riosi ijinuwara mochiwarichio, eemea ehpeo Riosi ohjirachikamera ohjoemepua. ²⁰ Ehpeo eemea tiameo, Riosi ahjae karitaniamepua, Riosio ahpo kariwa ahjae karita, itapitichi tisia pewatiame nawateka. Puu tisia pewatiame nawateka karitaniamea, Riosie Weratiame ajawariapua, ehkoriami Riosi na'nayewatura tiame, waika o'inia masitesiria Riosichi simiyameo, ahkasi ehpesiami tiame, Eesusi ajawaria masitesia. Nape Apoe Riosie Weratiamea, te'ta nateyamara tehtepua, kaari te'ta pewatiame nawaterachi yachtatiame, pukeri kaari nawatera o'icharichi te'ta yachtatiame. ²¹ Pukachi te'ta nateyamara tehtechio Riosia, ahpo kariwa werisipuamepua, taamoo yoomahkae pu'ka Riosi kaari ki teteiwame, sa'mitewarachi to'wesiamechitia, ahkasi ahsepari kajuyachisi Riosi kaarira weraniameo, yooma taamo Riosiwichio piipatiameo. ²² Eeme ki i'isaeri ti'tjoea ooweruaiopia tiame, Riosi kaarira enepakame eemea, amochi yasitoamekopa Riosi Riosiwario.

3

Paoro weraretia, Riosi kaaweruma tuuyewari, ki i'isaeri mochikachiami nayewatumichio

¹ Nee Paoro Riosie weratiamea, i'wa perekarichi no'o kahtiaa, Eesusi Riosie Weratiame kaaweruma nayewari, nayewatuapa i'wa yachtatiamea, yooma aamo ki i'isaerio, Riosichi kaawe te'teremichio. ² Nane'riame eemeapa Riosio, aachin teeka no'o tesianeripua weerakao, aamo ahpo kaaweruma tuuyewari nayewatumichio, yooma aamo ki i'isaeri ti'tjoeo, ooweru tiame. ³ Puu Riosi kaaweruma tuuyewario, ahkasi ehpiamisio noriwi teereriaipua pehjo, puuupua apoe Riosia, noochi ma'chitaka, pahtereria, pu'ka teesa ma'chitaka aamowichio iyotiamenia. ⁴ I'ka aamowichio no'o iyotia aamo uhjuresoopua, nane'remapua eemea no'o aamowichio iyotia iyonasaapa, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo, aachin tiame no'o pahteria Riosio. ⁵ Ihji Eesusichi simiyamea noriwi Riosie teereriaopua pehjo, pukeri ehkoriami Riosi na'nayewaturachisi o'inia, Riosia Eesusi ajawaria ma'chitekamepua no'oeo, yooma Eesusichi simiyame na'nayewaturaopua tiameo, Riosi Riosiwari pukachi yasitoka ku'isikaopua. ⁶ Puu ehkoriami mochiwariame

ki pahteteka mochitetiamea, ahkasi ehpiamisio ihji puuua: Riosia ahpo Taana Eesusichi iintoriaeo, Eesusichi piiripi pirenaturi iintaparepua, yooma ihta ti'tjoeriopua, pukachi paparakameo, i'isaeri ti'tjoerio ki i'isaeriopua tiame. Na'pa puu ooka ti'tjoeturi Eesusichi Riosie piiripi pirenaturi iintapatiaamea, Riosie Weratiame ki pusie tetewiniame weerwarachi te'tereniamepua, wa'a te'teriame enepakapaopua, kiapuamepua Riosie nuutewa kiamo tuurio, yomatiaame ahpo Taana Eesusichi paparakameo. ⁷ Neeea, kihta kaaweruma enekamekaio, Riosia no'o tesiwekamepua, ahpo kaaweruma tuuyewari nayewatumichio weerakao, no'oo ahpo te'ta utewarie noochi yahchaka, no'o ku'itomichioopua. ⁸ Neeea Riosichi te'ta te'teriamechio, ki epeche no'o tiameko e'ramenia, ohsotia neea noochio no'oo, epeche nu'utirako no'o e'ramenia pukachio; nape wa'a no'o e'roipua noochio, Riosia no'okamera uukamepua, ki i'isaeri mochikachiami nayewatumichio, i'ka ki nu'uti natayame ahpo kaaweruma tuuyewari nayewatumichio, ahpo Taana Eesusichi simiyameopua. ⁹ Riosie weratiamea tiameo, yooma ti'tjioe ooweru tiame ma'chitemichio, i'ka Riosi iintomo e'rariaopua, ahkasi naayachi o'iniaopua, ahpo noriwi iinueriaopua pehjo ki ma'chitaka. Wa'asa iintomo e'rariaopua, yooma ihta itapiti enepatekamea i'ka wehjoarichio. ¹⁰ Yooma Riosie iintomo e'rariaa, tewekachi ahpo te'ta peenewari tetewipuawichio iintokamepua, tewekachio yooma ihta yawichituwa te'terewachioopua. Puu tewekachi ohjoemea, aapoe tetewamepua Riosio, achini ihsiamepua i'ka wehjoarichio, ahpo te'ta peenewarieopua, ahpo ki ookapi iintomo e'rariaopua. Piiripi tisia peenewari Riosi iintoriaa, ooka i'ka wehjoarichi ti'tjoeturi pirenatutiame puuua, i'isaeri ti'tjoeri ki i'isaeri ti'tjoeri, pu'kao Riosia, na'pa ti'tjoeturi mochitowario, ahpo tiopa ki pusie tetewame netetiame. ¹¹ Yooma i'ka Riosi iintomo e'rariaa, naayachisi o'inia inatariamepua, iintonarewaa, taamo Paamira Riosie Weratiamechi, Eesusi ahpo Taanachi. ¹² Pukaepa teemea ehpeo, taamoe wa'api iinueme teemea Riosi ahjama taamo nayewamiao, ahjachi oowe erakoka, kihta seeweka tiame, Riosi ahpo Taanarachi iintoriopa, Riosi Taanarao ki nu'uti taamowichio iintoriopua pu'kao, taamowichio mukuriopa taamo tatakoriira ahsieme cho'wepuawichio, taamo apochi paparasoopua. ¹³ Wa'a tiachipa itianiame neea aamoo, ka'chi erakomichioopua, aamo mochikachi Eesusichi simiyame nayewatukapa, no'o peereso yachatiamekoopua. Ohso kaawe eemea kaawe erakopuapua, Riosie no'o wa'a uhjratiamekopua, ahpo kaaweruma tuuyewari aamo nayewemichio, ahpo Taana Eesusichi simiyame.

Riosie Weratiame, yomatiaame ti'tjoeturi nakiya

¹⁴ Pukaepa neea, yooma Riosi ahpo te'ta machiwarie iintomo e'raria inatapasaapa, chopokorieka weweripamenia Riosie Weratiame Noonora te'ta iyoriwa ki'yakao, ¹⁵ apoeopua yooma ahpo Taanachi paparame enepakopao, taamo ahpo tatana iintapariopua, i'ka wehjoari taamo mochikameopua pehjo, te'pa tewekachi ahpo i'toriaopua tiameo, pu'ka wahjipakameopua wa'asi. ¹⁶ Neeea Riosio, ahpo tisia peniatiaame paarasarichi uuka, utewari anachianiame aamo kiajeraninia, aamo iikachi teeretomichioopua ahpo Riosiwari ku'ikao. ¹⁷ Neeea Riosio itianiamea tiameo, Riosie Weratiameopua epeche epecheche amochi aamo ahjama teeretomichioopua, aamoo Riosie Weratiamechio, te'ta aamo oowe erapachisi pukachio. Neeea aamo Riosi nakirawachio, ki e'nekuma teeresi nawatajeramenia, ¹⁸ aamo kajume eramichioopua pahtekao, yooma wahjachi Riosie piipatetiame ahjama, Riosie Weratiame nakirao, ki

nu'uti tiamekopua aamochio: ahkasi tewekachi keenako nakirao, ahkasi kawiyana ki wahjiamesi, ahkasi tetuyanasio ki wahjiamesi, ahkasi cheryachisi ki wahjiamesi, ahkasi ariyachisiopua tiame ki wahjiamesi tiame. ¹⁹ Ki nu'uti pichiwa amochi teerejeraninia, pu'ka Riosie Weratiameo, ki nu'uti tiamekopua amochi nakirao, kiisi ahsepame tiamekopua chanikao, kiisi ahsepame tiame pahtekaoi; wa'a teerejeraninia amochio, wahjachi aamo tetewameo, Riosie amochi pochikame yasitoame tetewimichiopua. ²⁰ Ehpeo neeea Riosio, tisiwa peenia tiame chaachapajeraninia pu'kao, pu'ka Riosio ahpo utewariego, epeche iintome tiamekopua, ahkasi epeche ki nu'uti taamo itayachitia, ahkasioi taamoo ki ahsepame tiame inatakao. ²¹ Ehpeo teemea, taamo tewekachi Noono ki pusie teteiwame tioparachi mochitoamea, te'ta pichiwari Eesusi Riosie Weratiamechi paparakamea, ahkasi tewekachi asiame ki nu'uti iyoriwa ki'yame teemea, ahkasi ki wahjiamesi teetowame.

4

Riosi Riosiwarie pirena nokisiniame

¹ Nee Riosie Weratiamechi simiyame nayewatuapao, karichi yachtiamenia, aamoo neeea, Riosi te'ta mochiwarichitia mochitojerapa, Riosio aamoo, ahpo ijinuwa teewariopa. ² Eemea aamoo, ka'te weruma aamo uuka mochitomiatiapua; ohso kaawe kaawe aamo uuka ku'ika mochitopuapua. Ka'te ikanati ki kaawe chaachanimitiapua aataaoi; ohso kaawe eemea, kaawe aamo nakika ku'ipapuapua. ³ Kaawe aamo neesetoka mochitopuapua, ki a'chi tiame teeremichiopua aamo apochio, aamoo Riosi Riosiwarie, aamo pirenatutiameo. ⁴ Teemea piiripi wa'api weerewachi pirenatutiamepua; teemeai tamochio, piiripi wa'api Riosiwari iinuemepua; teemea tiameo, piiripi wa'api paajutetiamepua, itapiti tisia peenia tiame uumichiopua, taamo Noono tewekachi kahtiamee, taamo nuutekeniameo. ⁵ Teeme piiripi wa'api Paamira iinuemepua, tewekachi o'inia taamo ne'neka yasitoame; teemea piiripi wa'apichi paparamepua, apoe Paamira Riosie Weratiamechi; teemea piiripi wa'api paatoniamie iinuemepua, Riosi Riosiwariche taamo iikachi paafoniamече, Riosi Taanara Eesusichi taamo paparasoo. ⁶ Teemea piiripi wa'api Riosiemepua, puuupua apoe te'ta taamo Noonoa, yooma taamo Riosi Taanarachi paparakameo. Puuupua tamochi tiameo, yooma tamochi neesetowao. Puua apoepua tamochi noonosiamea, ahpo erasia iintonariaa, taamo weerewachi yasitoamekapa puua. ⁷ Taamo Noono tewekachi kahtiamea tiameo, taamoo muuwaeme itapiti ye'kari taamo ki'yakamepua pipiripichio, yoomahka teeme pipiripio, ahjae taamo nokisimichiopua pu'ka ahpo ijinuwachio, yooma ihta itapiti Riosie Weratiame yorajerasichiopua. ⁸ Riosa ahpo Taana Riosie Weratiamechi simiyame nayewakao, ehkoriaami Raawi ahpo nayewatura iyotetiaio, eee cheerepua:

Puuu Riosie Weratiamea,
 muuwaeme tatakorie chapitiame,
 na'sonatiame i'toka eenechi tewekachi mooenasaopua;
 yooma weeechi mochikame pehji ahpo ijinuwa piipateriao,
 muuwaeme ye'kari ihkokewa ki'yakamepua,
 ahpo ijinuwa ti'tijoe ooweruopua tiameo,
 ahpo weerewa tiopachi ki pusie teteiwamechi te'teriameo,
 pukae ku'isimichiopua wahjachi apochitia piipatetiameo.

⁹ “Eenechi tewekachi moenasaopua”, chanitiamea, “tewekachi o'inia tekisa eenechi moenario”, tuuniamea, i'ka wehjoari kiisi weruma tiariamechi. ¹⁰ Puuu tewekachi o'inia tekikamea, puuu wa'api eenechi moenakamepua tewekachio, wa'a moenasaopua wa'a yasipakamepua yawichitumiao, yomatiamae aho enepateria yawichitumia, pusie teteiwame ahkasi yomatiamae ki wahjiamesi ki puusie teteiwamesi, yooma ihta aho enepateriachisi pochikame yasaka. ¹¹ Ihji wa'api Eesusi moenakame iintokamepua weeechi mochikame ki'yakao, aachin teeka aho ku'ika mochitomichiopua apochi paparakameo, i'ka pepeniwari ye'kaniamechitia: Riosie Weratiame aaata ajawariachitia; wahjachi pepeniwarichitia, Riosi tuuyewari ma'masitari; wahjachi pepeniwari kiatiamea, ahkai mochiwachiami Riosi kaaweruma tuuyewari tuusimichio; wahjachi pepeniwari kiatiamea, ti'tiopachi paamiratumichio; wahjachi tiameo pepeniwari kiatiamea, nanapawiniame kaawe ma'chiamae tuuyeka masitemeri, Riosichi simiyame tuuyewario. ¹² Riosie Weratiamea, wa'a teeka katewekamepua aho ijinuwao, ihta aho tehkiwao, kaawe pepeneka yooraka mochitopuawichiopua, wa'a teekao, epeche epeche kaawe te'teretopuawichiopua taamo Noono Riosichio, Riosie Weratiame weerewarachio, yoomahka teeme pirena nokisika. ¹³ Wa'a te'teretomete teemea, taamo pirena wa'achitia erakowa teeremichiopua, taamo Noono Riosi Taanarachi paparaniameo. Wa'achi erakoame te'terepasaapa teemea Eesusichi paparaniameo, iwapakame enema teemeapa, Riosie Weratiame tiarichi simiyameo. ¹⁴ Riosie Weratiame tiarichi iwapakame enesaapua teemea, ka'chi iika ikanati sewina erapatepuame teemea, ihta'oi sewina weemera tiame masitewarieopua, aaata taamo wihkuemia enakameopua. Teemea Riosie Weratiame tiarichi iwapakamekapao, ki kukuchi nu'nuntichitia ikanati pichiketepuamepua, aaatae itapiti aho chaanetiaeo; ki aaatae i'ka wehjoarichi ohjoeme taamo apochi eejepume tiame teemeapa. ¹⁵ Pu'ka wa'a nokayame taamo wihkuenarioro, ohso kaawe Riosi pichiwari inatakache itipipuapua, kihta nekamuwa chaaneka. Epeche epeche pepenipaka mochitomete teemea Riosie Weratiamechi te'teretowaopua, Riosie Weratiame weerewarachi itapitirachitiaopua, Eesusio taamo mo'orachitia te'teretoeka. ¹⁶ Riosie Weratiame taamo mo'orachitia te'teretoame enesaa teeme, kaawe te'teretoame enema teemea Eesusichio, Eesusi weerewarachi itapitirachitia te'teretokao, yooma pipiripi teeme aho yoramia kaawe teeretowa yorasika. Yooma teeme pipiripi Eesusi weerewarachi itapitira kaawe nokisiamae enesaa, kaawe aho wa'achitia ku'itoka nokisiamae enema teemea, kaawe aho wa'achitia nakitoka.

Weemera te'tereka ohjoeniamae Riosie Weratiamechi

¹⁷ Pukaepa i'ka aamo chaaniamenia Eesusi Apoe Paamirae weratiamechitia, ka'te ki Riosichi paparamechitia nokimitia eemea, apoe wa'api aho erakoa nokayamechitia, pu'kao kihtawichio kaawekame. ¹⁸ Puuu aho wa'api erakoakamera nokayamea, tukapachi te'teriamepua aho inatarioro, ki Riosi uutapari inatarichi. Puuuu, kiisi uunareka mochitoamepua, Riosi weemera ahjarioro aho kianarewao, peewamekapua aho iikachio, kiisi sewina erapanariamepua ka'karumachio, kiisi toinariapa aho ki ka'karuma nokiwao. ¹⁹ Puuuu kihta suuwe erakoamepua aho ki ka'karuma nokiwachi yokipakamekapua, yooma ihta eiwepua tiame, pu'serewa nokiwachi. ²⁰ Eemea Eesusi Riosie Weratiame tuuyewari pepenipao, pu'ka wa'a nokiwameo, kiisi kaaweko tiame pepenipakamepua. ²¹ Wa'a tiachiopua eemea, Riosie Weratiamechi

pepenipakapa, kiisi kaawe tiamekopua wa'a nokiwao, ²² yomatiamе pu'ka ki kaawe nokiwao, toipuapua wa'asi. Puuu ke'chu Riosie Weratiamechi paparai nokariaa, ahsieme ki ka'karuma nokiwamechi wekaniamepua, aamo iinya tiame yooraka mochitonareriaa. ²³ Eemea ehpeo yomatiamе aamo weemera te'terewachi enemetepua, ahsieme kaawerumachiche inatatoame, kihta inatapuawichio wa'asi aamo ki kaawe nokinarewao. ²⁴ Eemea, aamo weemera ahjariwa tia tetewitepuapua, weemera Riosi tiariwa enepatetiamekapa Riosieo, aamo weemera Riosi tiariwa te'teriamе tetewimichiohua wahjachio, te'ta Riosi ka'karumari aamo nokayame tetewiteka, kihta suwepori ihsiwa tetewitiame. ²⁵ Wa'a te'tiamekapa eemea, kihta wistuame enemitiapua; ohso kaawekamera aamo ahpoo te'ta pichiwaka nayewepuapua, yoomahka teeme pirenao, piiripikai tiamekapa, Riosie Weratiame weerewachio, ki pusie teteiwame weerewachio. ²⁶ Ka'te aamo newitote nekarewaeo, aaata aamo na'ra iintokoio, itapiti aamo nekame tiame chaanekoio, nekarewae aamo newitotesaamua, tatakori iintoame muuua. Aaata ahjama nekasaamu, ikanati aamo katewepuapua pu'ka ahjamao, pu'ka wa'api taawechioio, ²⁷ riaorosiso ki amochi iintomichio nasiwatekao.

²⁸ Pukerio ichikoame enekaio, kihta inatepuapua aamo ichikomiao; ohso kaawe tekipanaka yowipuapua aamo nakiwiao, soparame iinuemichiohua aamo ko'komiao, ahkasi aamo aaata ihkokemiaoi, tesiwa te'tiamekoopua kihta ko'kometieo.

²⁹ Eemea aamo chu'wachio, ka'te chiiame enemitiapua, itapiti nekame tiameo, ihtaoi ki kaaweruma chaniwao; ohso kaawe kaawe e'reka nayewiamе enepuapua aamo wahjachio, kaawe wichiyame inamuniamе teerewaeme.

³⁰ Ka'te yuuwesitemitia eemea Riosi Riosiwario, ki kaaweruma aamo noonowisoo tisia yuuwesiamеpua, tewekachi taamo Noonoa, ahpo Riosiwari amochi yasitopatekamepua, aamo tuuyesimichiohua aamo eeyowa teeresoopua ki kaawerumachi aamo wichipua. Riosia ahpo Riosiwario, ahpo ijinuwa iintapariache ki'yamepua, pukae kakupachiche aamo tetomichiohua, ahkasi wahjiamе taawechisi Eesusi Riosie Weratiameo, eenechi tekiyachisi tamochio, ahsepari taamo newipatemiaopua.

³¹ Eemea ihpapamitia wa'asio, pu'ka aamo chipurewa tiameo, aaata aamo nekamuchewa erakao, aaata ahjama nekakoniameo, siinto e'raka chaniwame nayewakao, aaata na'arewa nokiwame, wa'a ikisa yooma ihta kiisi kaawe nokiwameo. ³² Kaaweruma enemitia muuua naaju amochio, tesiwe e'reka nayewiamе enepuapua aaatao, tesiwe e'riame enepuapua aaatao. Eemea aamo ahpo wa'achitia cheriwiamе enepuapua, aamo ki kaawe yooraretiao, Riosi iintoriachitia aamo cheriwekao, aamoo, Riosie Weratiamechi aamo paparipua.

5

Achini teeka ohjoeme tia Riosi tatanaraa

¹ Wa'apenatio Riosi nakiya tatanarakapa eemea, kaawe aamo nakika ohjoepuapua, Riosi aamo nakika yasitoachitia. ² Wa'a teeka ohjoremitia eemea, Riosie Weratiame taamo te'ta nakiriachitia, Apoeopua taamo te'ta nakiyapao, ahpokamera ki'yariopua meripuawichioo, ahpo pejana po'wachitia Riosi oowepakao, taamo tatakoriaria Riosie piipatepuawichioo, Riosia ahpo Taana meritiameo, peeniakame saekamepua. ³ Riosi tatanara enepatetiamekapa eemea, kihta suwepori nokiwame amochi tetewitemeripua, a'chi tiamekoiopua, suwepori nokiwameo, ihtaoi ki

kaaweruma simiyame aamo weemuwario. ⁴ Ka'te nayewamitia eemea, iinya tiame chaachapaniameopua, itapiti kiisi inatari nayewaniameo. Ka'te tamojeramitia eemea, aaata iinya tiame chaanekaoi. Kiisi kihta nayewamete eemea wa'a tiameo. Ohso kaawe eemea, cheriwema kiapuapua Riosio, apoe iintokamekopua, kaaweruma aamo iintapakao, aamoo ki iinya tiame nayewamichio puao. ⁵ I'ka no'o cheemiao, inataka inamumitiapua: Aawataai ki ahpo uupimache uupitaniame nokiwamea, ooweruai ki ahpo kuunamache kuunaniameaio, ki reesisepuamepua Riosie Weratiame ye'karichi mochipuawichioopua, Riosi wa'api ye'kariwachio; aawataai puuua, ahpo weerewa ikotuwache i'yamea, eiwepua tiameche nokayamepua. Aaata tahpitika e'ramea toomichioio, ihtaaoi itapitichi ki kaawerumachi weemuameo, ki reesimeri Riosia ahpo ahjama ohjoemichio pu'kao ahpo ye'karichio, pu'kao, ahpo toomichiche riosiwakamekopa. ⁶ Ka'te aamo tooa aaata aamo wihkuemichio ahpo wistukieo, puuu aamo wihkueniamea, oowera aamo wistukiamepua. Puuu wa'a tiame nokayamea, apochi wichitemiitepua, Riosi kokosari nekarewao, ki Riosi chiiamekamera, ma'masitiamekopua pu'kao. ⁷ Wa'a tiachipa eemea pu'kao, ka'te pichikemitia pu'kao. Pu'ka masitia pichikesaa eemea, ahjama te'teriane enema eemea; wa'a aamo te'teresoo Riosia, aamo kokosamapua. ⁸ Pukerio eemea tukapachi ohjoereriaipua, ki machiyapa Riosichi te'tereniameo, nape ehpe eemea Apoe Riosie Weratiamechi te'terepakamekapao, Riosi uutaparichi ohjoemepua, Riosi te'ta kaaweruma tuuyewari taajenarichi. Eemea te'ta Riosi uutaparichi mochtioamechitia, aamo tetewitepuapua. ⁹ Pu'ka Riosi kaaweruma taajenarichi ohjoetoamea, kaaweruma e'rarie ihsiane enemapua ahpo piirechio, ki se'wika Riosi nakiyachitia, puuu pichiwakache nayewamapua. ¹⁰ Eemea te'ta Riosi pu'seriachitia, mochtionareka ohjoepuapua. ¹¹ Eemea tukapachi simiyameo, ka'te wa'achi nokisimitiapua, puuu tukapachi nokiwamea, kihta kaaweruma machenamepua; ohso kaawe eemea pu'kao, terika tuuyepuapua pu'kao, ahpo tukapachi nokayao, kiisi kaaweruma nokiwameo tuukaopua pu'kao. ¹² Utawaeme teripua pu'kao, pu'ka noriwi nokayao, ki nu'uti suwepori nokayameko tuuyeka, kiisi chanime tiame iinya tiame. ¹³ Nape yooma itapiti taamo nokiwao, Riosi tuuyewari taajenarichi ma'chipa tiaapa, ma'chiame tetewipuamepua, kaawerumakoo ki kaawerumakooiopia. ¹⁴ Pukaepa chaachapaniamepua: Pusasa muuuapa, kochika tiamea. Werisisa muu-uapa, wahjiparichi tiamea, Riosie Weratiameo, aamo tahjepamichio puua. ¹⁵ Eemea amochio, kaawe amochi ne'nemitiamua aamo nokayao. Aamo pusakame yasitopuapua inatarichio. Ka'te kihta peenewari machiyame enemitiamua; ohso kaawe eemea, te'ta peenewari tiame enemitiapua, Riosi nakiyamera kaaweruma teetowara. ¹⁶ Senepi taawechi aamo teetoachio, kaaweruma poee ne'neteka mochtipuuapua aamo wahjachio, tisia tehki tiame teetoamekopua ehpe taawechemio, i'ka wehjoarichio tisia muuwaemekopa nanaarameo. ¹⁷ Ka'te natakepaka mochtomitiapua, Riosikamera kaawe eratepua nokipuameo. ¹⁸ Aamo kaaweruma Riosichi tetewipuawichioo, ka'te nawajimitia ihtaaoi paatarieo, puuu paatarieo taamo ki inatepame enepatiamekopao, ihtaaoi a'chi tiame ikiniameo; ohso kaawe ihtaaoi itapiti a'chi tiame amochi ikisaa, aamo Noonoo tewekachi kahtiam paparakaa, itanepuapua aamo ku'ika katewepuawichioo, waikao apoeopua, aamo ku'ika katewemapua ahpo Riosiwario. ¹⁹ Eeme Riosie Weratiamerachi paparama, wa'amahka ta'pechi napawisaa, a'chitiaoi aamo peeniachitia nayewepuapua tewekachi Noonoo, Apoe Eesusiopua

tiameo, ihtaoi Riosi iyotaperichi chiia iyonaio tiameo, ihtaoi Riosiwichio kaawe e'rewa wikatapuapua, nape te'ta aamo iikachi machename e'rewae. ²⁰ Senepi Riosichi nayewaio, ihtaoi itapiti nayewiaio, ka'te natekepamitia eemea, cheriwema kiamiao, Eesusi Riosie Weratiameo, pu'ka aamowichio iintoriopa.

Aachin teeka mochiniamē newikameo

²¹ Eeme newikamea, nenekuti ahpo yoorewatere te'tereka mochi-topuapua, wa'a tiame yachatiamekopua Riosie Weratiameo. ²² Eeme uupiraa aamo kuunao, mo'orachitia teetoame tetewimitiapua, aamo kuuna neesetowate mochtoka, ²³ taamo Paamira Eesusio, yooma ahpo weerewa ki pusie teteiwamechi taamo te'teretoameo, apoe mo'orachitia teetoamekopua tamochio. Puuu Eesusi weerewa ki pusie teteiwamea, Riosi tioparakaitepua tiameo, pu'ka tiopa ki pusie teteiwamechi mochikamewichio, Riosie Weratiamea ahpo ahjari nehjakamepua, pu'ka newipamichio, pu'ka tatakoria ahsieme cho'wepuawichio. ²⁴ Wa'achitia teemeai Riosie Weratiame ki pusie teteiwame tioparachi enepakamea, taamo Paamira Eesusio taamo mo'oratuamechitia tetewachitia, wa'achitia eeme uupiraa aamo kuunao, wa'achitia aamo mo'oratuamechitia tetewimetepua, yooma itachioi, yooretoka. ²⁵ Eeme kuunaraai, tisia kaawe nakika mochtomitiapua aamo uupio, Riosie Weratiamechitia yooma ahpo tiopa ki pusie teteiwameo, nakika yasitoamechitia, pu'kao te'ta taamo nakiyapao, taamowichio ahpo mukiwarichi ki'yariopa. ²⁶ Wa'a iintokame puuu ahpo mukiwachisi ki'yakao, taamo te'ta papakotiamē itipimichiapua taamo tatakoria, te'ta ahsieme piipakame, ahpowichio taamo poanatakamekapua. Wa'a iintokame Eesusi Riosie Weratiamea, taamo tatakoria cheriwepuawichio itanetiapao, taamoo neeroie paatonioipua. ²⁷ Wa'a tiame iintokame Eesusi Riosie Weratiamea tamochio, te'ta ahsieme piipakame ne'netenariapua, ahpo wa'apiopua. Puuu te'ta taamo piipateriapua, ki teesa tiame tatapara tiamepua piipario, teesaoi ki ohchoparieme, teesaoi kihta chu'ruame. ²⁸ Eeme aamo uupi kuunaraa, aamo tisia weerewa nakiyachitia, wa'achitia nakipuapua aamo uupioi. Aataai ahpo uupi te'ta tisia nakiyamea, ahpo wa'api nakiyameki teereniamepua, ²⁹ aataai ahpo weerewao, ki'tiamekopua ahpo weerewa wa'api nekamuchiameo, wa'a tiamekapa puuu ahpo weerewao, tisia kaawe ahpo neesetoamepua, tisia kaawe koi'teka. Riosie Weratiamea wa'achi ihsika taamo neesetoamepua ahpo tiopawao, puuu tiopa ki pusie teteiwamea, apoe wa'api weerewakapua, weerewa ki pusie teteiwame. ³⁰ Teemea pu'ka weerewa ki pusie tetewiniamechi te'teriamepua, pu'ka weerewachi piiripikame teemea, piiripi wa'api pirenaturichi. ³¹ Wa'achitia Riosiai newikameo, piiripi weerewachitia pirenaturikame tetewamepua, Ehkoriai Iyoterio, te'ta eee chiiachitia: "Aata tijoia toimeripua ahpo noonoo yeeyeopua tiame, ahpo uupimao piiripichitia enepamiapa pirenaturikao." ³² Ihi pirenatuniamē piiripi weerewachitia, tisia tehki tiamepua pahtepuawichio, puuu piiripi weerewachitia pirenaturi enepaniameo, ki pusie teteiwamekapa. Wa'a te'teriamē teemea, piiripi pirenaturi enepakamekapa, Eesusi Riosie Weratiamechio, ki pusie tetewiniamechi. ³³ I'kao cheeriamekainia wa'asio, eenechi aamo chaaniamenia: Eeme kuunaraa, aamo wa'api aamo nakiyachitia, nakika yasitopuapua aamo uupio; eeme uupiraa, yooreka yasitopuapua aamo kuunao.

6

Tatanara nayewaniame, yayawara tiame

1 Eeme kukuchia, yooreka mochtomitia aamo yayawao. Puuu aamo yayawa yooraniamea, kaawerumapua, wa'a tiame nakiyame taamo Noono tewekachi kahtiamea. 2 Iintuame piiripi nuurari Moisetaru Riosie kiatiame, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, e'weka mochtomichiopua. Riosia ahpo nuurari Moise ki'ya'opua tiameo, pu'ka nuurari yooreka yasitokameo, tisia kaawe ikitemo tuukamepua. Puuu nuuraria eee chiamepua: "Yooremitia aamo noonoo, aamo yeeyeopua tiame." 3 Puuu Riosie iintomo tuuriaa, eee cheeriopao: "Aamo noonoo aamo yeeyeo tiame yooreka yasitosaa, tehpe weritomerimua ahjatokao."

4 Eeme noonoraa, ka'te nekaka tuuyemitia aamo tatanao; ohso kaawe kaawe e'reka tuuyepuapua masitekao, kaaweruma weripamichiopua pu'kao, yooreka yasioame. Ki aamo e'wenaresoopua aamo tatanao, utewachi yooretetuapua pu'kao, a'chitiaoi aamo ye'kachitia masiteka, nape tisia nakika, kiisi nekaka; wa'a tiame nakiyame taamo Noono tewekachi kahtiamea.

5 Eeme aaata aamo teeko tekipanakiamea, yooreka tekipanapuapua aamo teekochio, iyorika yorapuapua aamo tehkio, kihta inasoame enepuapua, tijoeai oowitiameai, aamoo Riosie Weratiame tekipanakiamechitia iyorika. 6 Aamo teekoe ki tetewiniachi ihsiaio, wa'api tiame enepuapua, ki aamo teekochiche kaawe aamo itipinarewaeoi, Riosie Weratiamechiopua tiamé, wa'a tiame kaawe e'riame Riosia. 7 Wa'a tiachio aamo teekochi tekipanaio, Riosie Weratiamewichio, tekipanameka erapuapua, ki aaata ti'tijoe teekowichio, ooweruoi teekowichiooi. 8 Nane'remitia eemea, puhku tekipanameo ki puhkuchitia tekipanameopua tiameo, wa'achitia kaawe yorapuamekopua Riosieo, yooma aaata ahkasi kaawe ahpo tekipanaria-chitiaio.

9 Eeme tekipaname teekoraai, aamo tekipanamechitia te'terepuapua, aamo yooreka tekipanakiamechitia, ka'te e'raka yooraka tetewimitiupua pu'kao, kaawe nane'riamekapa eemeapa, tewekachi kahtimekopua te'ta aamo Teekorao, aamoopua aamo tekipanateka iintuamea. Puuu aamo te'ta Teekoa, apoe Eesusi Riosie Weratiame puuuu. Puuu Eesusi Riosie Weratiame aamo Teekoa, ki epeche weruma tiame tetewamepua aamoo, aamo tekipanakiamechio.

Ihtanae taamo nehpuameriko riaorósi na'ararichio

10 Ehpeo neeea, no'o iyotewachi kajuyachiopua, aamo riaorósichio, ihtanae aamo nehpuamiamia, nayewemane. Eemea, riaorósi wihkuarichi aamo nehpuapuawichioo, Riosie Weratiame itanepuapua aamo te'ta ahpo utewarie ku'imichioo. 11 Eemea Riosie aawewiame enepuapua, ahjae aamo neesepuame riaorósi wihkuario. 12 Apoe Riosi enemeri taamo ahjae nehpuameria, ki aaata ti'tijoechi nasiwaniamekopua, apoe te'ta Satanasikoopua taamo seepurawao, kihta sa'paeme ki eeraemeopua tiame. Taamo ahjachi nasiwaa, eekachi ohjoame ahjaripua, Satanasia ku'yamera ahjari, tisia nanaarame ti'tijoechichio. Puuu Satanasia ku'yamea, i'ka wehjoari tukaparichi tekipanamepua, te'ta Satanasie kiatiame, te'ta utewari kiatiame i'ka wehjoarichi nokisimichioo. 13 Pukachipa Satanasia ki pusie teteiwamechi nasiwaniamekopao, yomatiamie Riosie aamo nehpuari amochi teeretopuapua, ahjae aamo aawemichiopua, Satanasia aamo wihkuewarichiopua. Wa'atiaomua kiisi yuumpatiame enesaamua Satanasia wihkuarie nanaarameopua, ma'chiamie teteipuame enemamua

Riosie Weratiamechi te'ta tiamekopua aamo paparao. ¹⁴ Pukaepa eemea, pusakame mochtitopuapua, kaawe aamo inateka. Satanasi aamo wihkuenaresoo, te'ta pichiwari Riosi chiiiae, nehjiaka aamo neh-pupapuapua, pukae aamo neh-pupamichio ki'yakame Riosia. Satana-sia aamo chaanenaresoo: "Kiisi kaawe tiame muuuu Riosichio, tisia wihtuka chiiame muuuu", chaanepuapua pu'kao, "no'oo tisia kaawe tiamekopua Riosichio, no'o Riosichi paparakopa no'o cheriwekopa." ¹⁵ Kaawe katewetiamē mochtitopuapua, aamo wahjachi nayewemia Riosi kaaweruma tuuyewario, Riosie aamo iikachi ta'iria yasitowa eraniameo, Riosie taamo kianiameopua. ¹⁶ Riaorósio aamo sewina erapatenarioo, ki aamo ahjama tiopa Riosio aamo ku'ikao, aamo Riosichi paparae aamo neh-pupapuapua, pukae aamo pejanaweke, choipatepuapua riaorósi ataporirao, taamo ki kaaweruma iintojeraopua, tajenarieme. ¹⁷ Pu'ka Riaorósio aamo sewina erapatenarioo: "Ki Riosie aamo newipateti-ameko", chaanesoo, peeneka aamo neh-pupapuapua, tisia wihtuameko tuuka pu'kao. Puuu tisia peeneka aamo inatawae neh-pupawaa, soontaro kajewa mo'koritoniamēka tiamepua. Riaorósi wa'a mahka amochi eenaka itapiti ki kaaweruma Riosiwichio, aamo weemupanaresoo iintojerakao, Riosi Iyoterichi chiiiae aamo neh-pupapuapua, Riosi Riosiwariē ku'iwao. ¹⁸ Senepi kukuwe Riosichi itaka mochtitopuapua aamo ku'iwao, apee aamo chaanesimichio, pukae aachin teeka aamo neh-pupasimichio, Satanasi na'ararichio. Wa'achi cheeka neh-pupapuapua yooma aamo wahjachiwichio itakao, Riosi Riosiwariē. ¹⁹ No'owichioopua tiame itapuapua Riosio, ma'chiamē ki seeweka no'o masitemichio, ahpo Taana Eesusi simiyameo, yooma pu'ka kaaweruma Riosi tuuyewario, ki ma'chitianiame pehji, ehpe taawechiamio noriwi teereniame pehji. ²⁰ Neeea pu'ka tuuyewari nayewatuapa, i'wa yachatiamenia peereso, Riosi no'o chaanesiwa nayewatuamekapa. Te'ta itaka mochtitomiapua no'owichio ehpe i'wa no'o kahtioipua peereso, Riosio no'o ku'imichio, no'o oisatia nayewamichio, te'ta kaawe no'o teetomichio, Riosi nakiyachitia.

Kajuyachi teepotari

²¹ Ehpeo nee Paoroa wa'a Ejesio tiopachi mochikameo, wa'a aamo uhjurenane Tikikoo, taamoo Riosichio pooniwaka tiame, puuu tisia yokipakame puuupa Riosie Weratiamechio, puuu tisia kaawe no'o ku'ikamepua tiameo, Riosi tehkiwa nokiwachio. Tikikoeo neeea, wa'a aamo i'toohenania, yooma aachin teetoa tamochio i'wa, puuu aamo mochikachi asisaapa, puuu ihsimapua yooma aamo tuuyekao, aachin teeka taamo mochikaopua i'wa, ²² aamoo kaawe erakomichio, taamo kaawe te'terio tuuyetiopa Tikikoeo. ²³ Yooma eeme Riosichi poponiwa pipiniwaopua tiame, Riosi ihsijerania amochio, ta'iria mochtitekaopua aamo iikachio, Riosio amochi teerejerania tiameo, te'ta aamo ahpo nakika mochtioniame; aamo ku'imichio tiameo, ki se'wika aamo teetowetekao, aamo te'ta paparawaopua, ahpo Taana Eesusichio. ²⁴ Yooma aamo taamo Paamira Eesusichi tisia ki wahjiamesi nakika ahjachi paparaka mochtioameo, Riosio neeea, te'ta kaaweruma ikiwame amochi teewejerania, ahkasi ki wahjiamesi.

Wa'asi kajuyamenia i'ka no'o aamo uhjuriaa, i'ka tuuyewari aamowichio iyotiao. Kaawe erakosa naajúu, cheriwema wa'asi.

Paoro Eeripo Iyotepawa

Teepotari

¹ Kúira Iiripo tiopachi mochikame, Riosichi poponiwa pipiniwa tiame. Nee Paoro Timoteo ahjamao, Eesusi Riosie Weratiame yorakeka mochitoamea, i'ka iyotesa aamo uhjurena teemea, yooma pu'ka Iiripo mochikameopua, Eesusi Riosie Weratiamechi te'teriamo, yooma wa'a tiopachi pa'pamuratuameopua tiameo, wa'a ikisa wa'a pa'pamuratuame ku'kuyameopua tiamé. ² Teemea aamoo, Taamo Noono Riosiopua, Apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, aamo tísia kaawe iintojerani teemea, aamo iikachiopua, tísia ta'iria mochitekao.

Paoro Eesusichi pichikiamewichio, Riosichi itanewa

³ Neeea senepi amochi inatepaio, cheriwema ki'yamenia te'pa tewekachi kahtiameopua Riosio, ⁴ tísia kaawe e'rapa noochio, ⁵ pu'ka aamo no'o tísia ku'ika mochitoriawichioo, yooma i'ka ka'karuma Riosi tuuyewari no'o nayewa tuuoiopua, pukeri o'inia i'ka ka'karuma naawesari aamo inamurichisio, ahkasi ehpe taawechiamisi. ⁶ Neeea i'ka Riosi iintomia amochio, tísia ahjachi e'rame neea: Puuu tísia kaaweruma itapiti iintokame aamo iikachio, puuu wa'api amochi o'inekame, amochi simitemeripua wa'apitia tísia kaaweruma inisikao, ahkasi Riosie Weratiameo, eenechi eenachisio. ⁷ Neeea Riosio amochio, tísia kaawe iintomeriko e'ramenia, wa'a e'ramenia aamo tísia nakiyamekapao, aamoopua tiameo, tísia no'o ku'ika mochitoriopapua, i'ka Riosi no'o ki'yaria yoramichio tehkichio, aamoopua tiameo noochi kiatiamekopua Riosie kaaweruma teetowao, pe'yachi no'o peereso yachataio, pe'yachi yawichichi no'o weranioi Riosi kaaweruma tuuyewari nehupakao, te'ta pichiwako tuukaopua pu'kao. ⁸ No'o Noono tewekachi kahtiamea, nane'riamepua achini e'raka no'o kahtiamekoopua iikachio, aachin teeka no'o tísia aamo tetewinareka yasitoo, ki nu'unti aamo kuchichewaka nakiyapa Apoe Riosie Weratiameo aamo kuchicheka tetewachitia. ⁹ Neeea Riosio, napatika aamo nakika mochitomichio itaniamenia, epeche machika mochitomichioopua Riosichi tiameo, epeche kaawe nokisikao Riosichio, ¹⁰ aamo peeneka uumichioopua epeche te'ta kaawerumara ne'nekao. Wa'a te'tereka mochitosaa eemea, kihta a'chi tiame te'tereka mochitomeripua i'wa wehjoarichio, ahkasi Apoe Riosie Weratiame eenechi eenachisi, aamo tewekachi apechunamiao. ¹¹ Wa'atia aamo kaaweruma teerewa nokariao, kaaweruma i'ipari enemeripua Riosie Weratiamee ku'itiame, wa'a ikitiapa eemea, kaaweruma nayewaka cheriwema kiama eemea Riosio, Riosie Weratiame Noonoraopua.

No'owichioo te'ta nateyamea, Riosie Weratiamechiche teetoniamepua

¹² Riosichi poponiwa pipiniwa tiamée, aamo nane'rejerania i'wa peereso yachatiameo, ohso kaawe teetomichio eneriopua Riosi kaaweruma tuuyewario, epeche muuwaeme machimichioopua i'ka tuuyewari tuuyesiwaopua. ¹³ Yooma i'wa yawichikarichi so'sontarora, ki so'sontaroraapua tiame, nane'riamepua i'wa no'o peereso kahtiaoopua, Riosie Weratiame naewatuapa i'wa yachatiamekoopua. ¹⁴ Wa'achitia ki ookapi Riosichi poponiraai pipiniraai ma'chi mochitoamea, i'wa peereso

kahtio tuuopa no'oo, aapoepechi tísia oisa erapaka, tísia oowe erapaka taamo Paamira Riosie Weratiamechiopua tiameo, tísia nayewatunareka mochitoamepua, i'ka tuuyewari Eesusichi simiyame tísia ka'karumaopua.

¹⁵ Aaata ti'tjoeria Riosie Weratiameo, naewatuamepua naewao, nape ahpokamera kaawe e'repuawichio, ki aaatae aho iimepuawichiokamera; nape aaata wahjachia Riosie Weratiameo, kaaweruma erakoka nayewatuamepua pu'kao. ¹⁶ Ihji ki ka'karuma naewatuamea Eesusi Riosie Weratiameo, no'o kokosa eratenariapa wa'a nokayamepua ki pichiwarikamera aamo nayewatuka Eesusichi simiyameopua. ¹⁷ Puuu pichiwaka nayewatuame Eesusichi simiyame Riosi ka'karuma tuuyewario, no'o nakika mochitoamepua. Puuu nane'riamepua tiameo, Riosi chia nehpuapa i'wa peereso no'o yachatiamekopa, no'o Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatuapa. ¹⁸ Nape pe'yachi ki kaaweruma iikaeka kaaweruma iikaeka nokayoio ka'chi no'o yoramepua, a'chitiaoi puua, Riosie Weratiamechi simiyame nayewatuamepua. Wa'a teerewachio, kaawe e'ramenia. Wa'apitia epeche kaawe eratomania, ¹⁹ Riosie neesetoniamekapa i'wao, ku'we no'o ma'chipapuameko e'rapa i'wa perekarichio, aamo Riosichi no'owichio itarewae ku'iwa, Riosie Weratiame Riosiwari ku'iniapa tiameo. ²⁰ Neeea ahkaoi oiyao, tísia kaawe nayewanarimania Eesusichi simiyame, kihta suuwe e'reka aaataoi. Neeea no'o nayewaturaeo, Riosie Weratiameo ki nu'uti tiameko nane'rejeramenia, pu'ka wa'a tiameo noochi epeche, epecheche tetewitoka, ahkasi no'o ahjaka yasitoachisi, ahkasi no'o mukuyachisio. ²¹ No'owichioo ahjaka yasitoniameta, Riosie Weratiamewichio yorakeka yasitoniameta puua, nape mukisaoinia, tísia kaawe enemeripua noochio. ²² Pu'ka na'pa kaawe tiame no'o uumia no'newakao, ki tewayamenia aachin tiamekamera no'o uumiao. Ahjaka yasitosaania, Riosikamera yorakeka yasitomania, Riosiwichio epeche taakiamechitia itipipuawichio. ²³ Mukisaania, Riosie Weratiamechi ahjama yasimerinia, pu'kakamera uusania kaawe eneminia. ²⁴ Nape wa'a tiame no'o inatoio, amochi inatianiachio, aamo ahjama itipiniakameraa, epeche kaawepua. ²⁵ Wa'a teesoo Riosichi paparapa no'o ahjamaopua pehjo, aamo ku'ika yasitonarimania ohso kaawe, pu'ka aamo Riosichi paparawao, aamo waminasinariapa, epeche kaawe aamo teetomichio Eesusichio, ta'iria mochitoka Riosie Weratiamechio. ²⁶ Wa'atiaio eenechi amochi no'o iinuetare eeméa, peereso no'o kahtioio, ma'chipatioiopua, wa'a aamo ahjama no'o kahtioopua, tísia kaaweruma nayewapuawichio Riosie Weratiamechi simiyameo.

²⁷ Neeea aamoo, i'kache aamo te'tereka mochitojeramepua: kaawe aamo e'reka mochitowa, kaawe aamo nakika mochitowa, yooma aamoo Eesusi Riosie Weratiameo, taamo mochijerachitia. Wa'a te'tereka mochitopuapua, wa'a aamo mochikachi no'o eenachisioio, ki no'o wa'a eenakooio, eemea wa'api te'teretopuapua. Nape ki wa'a simikaoinia, kaawe aamo nayewaniame inamunarimania, kaawe aamo uuka mochitowa tuuwame, ki se'wika nokisio tuuwame, Riosi tehkiwachi nokisiwao, wa'a tiiao, muuwaeme ti'tjoe ooweru tiameo, Eesusichi paramichio. ²⁸ Ka'te seewemita eemea aamo seepurawao, a'chikoi aamo yoramio tuuka mamajochoio; ohsotia oisa te'teretopuapua, kiisi suuwe erapaka nayewasikao, Riosi kaaweruma tuuyewario. Puuu aamo seepurawaa aamo momojochamea, aapoekamera kokosapuai wa'a chaachapamepua, ki uukamekapa puua Riosi chiaio, Riosie Weratiamechi simiyame aamo nayewatuao. Nape eemea Riosi kaaweruma tuuyewari uukamekapao, newipameripua Riosi kokosarichio. ²⁹ Eemea

Riosie newipatepuamekapaopua, kaawe e'raka nokisipuapua yooma a'chi tiame aiwasiaiopua Eesusiwichio nokisiwachio. ³⁰ Wa'a tiachiopua teemea, Riosi soontarora teemea, Riosi ahjama Satanasi puipanareka nasiwaniachio. Eemea tetewikamepapua no'oo, aachin teeka no'o tísia utewaeme tekipanamekopua Riosi tehkiwachio, ehpeoi wa'apitia no'o utewaeme teetome, inamuamepua, neea no'oo i'wa peereso kahtiaiopua, kiisi toaka simitekaopua, Eesusichi simiyame masitekao.

2

Eesusi ahpo wa'api tesiwataria; wa'a ikisa te'ta weruma teeremichio weratiame

¹ ¿Ihtana erakoame eemea Riosie Weratiameeo, oisa erapame eemea pukaao? ¿Aamo Riosie Weratiame aamo nakiyao, kaawe aamo erapatiameko erakoame eemea iikachio itapiti ihta aiwaio? ¿Amochi ku'ika yasitoameko erakoame eemea Riosie Weratiame Riosiwariaro? ¿Pichiwari tísia nakika tesiwewa erakoame eemea, aaataoi aamo piirechio? ² Wa'a te'teriami enesaa eemea, no'o ahsieme kaawe eratepuapua, yooma pu'ka yooraka, yooma pu'ka wa'a tiame erakoka mochtoka, kaawe aamo ahpo nakika mochtoka, piiripi wa'api erakowari nokisika, Riosie Weratiameche yorakesikache. ³ Eemea ka'te yoramitiapua ihtaio, aamo epeche weruma tiame eraniameo, aamochekichio yorapua eraniameo; ohso kaawe eemea aamo piirechio, epeche weruma tiamechitia teteipupua, ki amochitia. ⁴ Aaataai eemea ki aamoche kaawe e'rewa i'yapuapua, ohso kaawe aamo piirechiopua, kaawe e'rewa yasitowa i'yepuapua, kaaweche yorakewa teetoka.

⁵ Eemea, Eesusi Riosie Weratiame te'ta inatariachitia, inataka mochi-topuapua. ⁶ Puuu Eesusia, ke'chu tijoe tjoetuaio, ki ahpochekichio inatariamepua, ohsotia puuuu, taamowichiokamera inatariamepua tiamé. ⁷ Pukaepa ki ahpo wa'inarepua ahpo tisiwari Riosiwarihi itipimiao, ohsotikamera puuuu ahpo tisiwarihi ku'itapi poanatakao, tijoekamera tijoetumio eraparepua, i'wa weechio tijoe weerewaraame enepaka, tomo-chitiao puuuu, tijoe naawaka. ⁸ Neipao tjoetusaapa puuuu, epeche nu'uti tiame ahpo iintaparepua pehjo, ahkasi ahpo mukiwachisi tesiwatakao, tísia suwepori tiame ahpo yorapuawichio ikitewakao. ⁹ Wa'a iintoriawichioo ahpo Taanao, apoe Eesusi Noonora tewekachi kahtiami te'ta Riosia, yooma te'ta weruma iyoriwa teerepaka weerarepua, yomatiami tatakoriniame newipaterachitia weeraka, pu'kao Newipateri teewaka, puuuu Eesusi cheeka chaniwame. ¹⁰ Pukaepa ihji teewaraa ki nu'uti iyoriwa tiamepua, yomatiami ahjakamea te'ta yoorewa teerepume tiarieme, ahkasi yomatiami tewekachi ahjario, ahkasi yomatiami weechi ohjoeme ahjariopua tiame, wa'a ikisaopua tiameo, wehtere ohjoeme ahjariopua tiame. ¹¹ Wa'a iintokame Riosia Eesusichio, yomatiami Riosio ahjakame enepateriao, Eesusikamera te'ta weruma iyorimichio, te'ta ahpo ki nu'uti Paamirachitia tetewaka. Wa'a tiachio puuu Eesusi te'ta iyoriniameo, te'ta taamo Noonora Riosi, iyoriniame enemichio, tiame.

Riosie Weratiamechi paparamea, tajayamechitia mochtioamepua

¹² Wa'a teetoachipa aamo tísia no'o nakika yasitoaa, e'waka mochi-toameraa Riosi tuuyewario, wa'api teetoka mochtio, aamo ahjama no'o kahtio, ki aamo ahjama no'o kahtioopua; nape ki aamo ahjama no'o kahtio, epeche iyorihi mochtioopua no'o e'wejerao. Eemea ka'te weruma aamo erakoka mochtio, eemea eeyowa e'reka aamo mochtioopua aamo ki ka'karumachi ruhjipua, Riosia aamo,

wa'a teeka aamo neesetomichio newipatekamepua. ¹³ Riosio, amochi teetoamekopa ahpo Riosiwariie ku'isikao, puuua a'chitiaoi ahpo yorajera aamo yomachioopua.

¹⁴ Ka'te nekamuchiameche enemitiapua, ihtaoi aamo yoorao; ka'teoi aamoche kaawe tiameche eramitiapua. ¹⁵ Wa'a te'tiame enesaa eemea, kaaweruma aamo te'teretowame tetewitemamua aamo wahjachio, wa'a te'teriame aamo enesoo, ki aaata aamo ki kaawe te'terio chaachapamapua. Eemea so'pori tajayamechitia mochtomeripua, ki ka'karuma mochikachi tukaparichioopua, aamo te'ta ka'karuma te'teriaéo. ¹⁶ Riosi kaaweruma tuuyewari weemera ahjari naewae, uutapasipatepapua pu'ka ki ka'karuma ti'tijoerichio, tukaparichi te'tereka ohjoemeopua pehjo, ma'chiamie tetewimichioopua, weemera ahjarichi poeoe. Wa'a aamo te'teresoo, Riosie Weratiame enoio, kiltawichio no'o tehkiwa amochi iintorio eramania. ¹⁷ Nape i'ka amochio kaaweruma Riosi tuuyewariwichio meripuaio i'wao, Riosi oowewarichitia meritiaa, kaawe e'ramenia pu'kawichio meritiao, nane'riapa aamo no'o nayewaturiao, kaaweruma machenariopa Riosichio, aamoopua ka'karuma tekipaname eneriopa tiame Riosichio. Wa'a aamo te'tereriopa aamoo, tisia kaawe e'ramiinia amochio, pu'ka amochi no'o kaawe e'ra, noonowiriopa. ¹⁸ Wa'achitia no'oo amochi kaawe e'riachitiaoi, wa'achitia eemeai, kaawe erakoka te'teretoka mochtitopuapua Riosi tehkiwachio, ka'karuma aamo tekipaname erakoka amochio.

Timoteo, Eepajorito tiame nayewaniame

¹⁹ Ahjachi e'raninia no'o Paamira Eesusichio ku'we no'o aamo mochikachi uhjurementiaopua Timoteoo. Timoteo wa'a no'rasa eenechi enasoopua, tisia kaawe eramania aamo nane'riapa, aachin te'tereka aamo mochikoo. ²⁰ Ki aaata piirechi iinuemenia piiripioi, te'ta noochitia inatameo, aaatae aamo aachin teeka mochika nane'retemiao. ²¹ Aaataai wahjachia, ahpoche kaawe teerewawichio i'yamepua, ki Riosie Weratiamechitia erakoamepua, Eesusi Riosi Taanarachitiaoi. ²² Nape Timoteoo nane'riame eemeapa no'oo, tisia no'o ku'ika yasitoriamekopua, pu'kao neeaa no'o taanachitia tetewamepua, puuua te'ta kaawerumache yooraka yasitoamekopapua. ²³ Wa'a tiachipa Timoteoo neeaa, aamo uhjuremo orapakania, nape neeaa pehjo, puuyemania aachin teeremio no'o peereso kahtiao, no'o ku'we ma'chipapuamekooio, tehpesi no'o teerepuamekooipua peeresoo. ²⁴ A'chitiaoi neeaa, ahjachi e'ramenia Riosichio, ku'we no'o ma'chipapuamekopua i'wa no'o peereso kahtiao, wa'a tiachionia, ma'chipatiaapa neeaa i'wa peereso kahtiao, nooe wa'a siimania aamo ne'nemiao.

²⁵ Nape wa'atoui, Eepajorito ku'we wa'a aamo uhjurekemo o'rania, aamo mochikachio eenechi no'rapuka. Puuua te'ta ihsikamepua no'o tehkiwachi ku'ikao, pu'kao no'o seekarewachitia yasitomichioopua no'o ku'ikao, yooma ihta no'o nakiya ihsikao, pu'kao aamoe wa'api no'o uhjureria no'o ku'ika yasitomichioopua i'wao. ²⁶ Apoe puuu Eepajoritoa ki ahjame e'ramepua aamo tetewinariao, yooma aamoo pu'ka tisia kokorio tuuwa inamukapao, tisia yuuwesiriopa weeka inataka. ²⁷ Pichiwa tisia kokorekamepua kokoriao ahkasi kiiya mukiwachisi, nape ehpeo yachapakamepua Riosieo, Riosie tesiwa e'repariopa pu'kao. Wa'a iintokao Riosia, ahkasi no'ooi yuuwesia, kaawe no'o erapatekamepua tesiwekao, kihta no'o epeche no'o yuuwesimichioopua wa'asi, i'wa no'o peereso aiwaka kahtioio. ²⁸ Pukaepa yaapiti aamo uhjuremo o'rania Eepajoritoo, aamoo eenechi tetewapao, kaawe erakomichioopua wa'asi. Aamoo kaawe erakoka

mochikopa saukame eenariopa Eepajoritoo, neeeai kihta yuuwesimapua waikao, aamo tísia yuuwesia e'rakaopua, Eepajorito kokoreriao. ²⁹ Wa'a aamo mochikachi enasopa, kaawe e'reka asipupuapua pu'kao, taamo poonichitia tetewika, kaaweruma Riosichi tekipanamekopua. Pu'ka wa'a te'tiameo, aaataai ti'tijoo ooweruoi tiameo, kaawe e'raka uuka tetewipua-pua; ³⁰ ihji Eepajoritoo aho kokorewaeo, kiiya mukukamekopapua, Riosie Weratiamewichio tekipanakao. Ihjia no'owichio ihsikao, tísia tesiwa ihsikamepua no'o ku'isikao, aho ahjario tísia maaporichi teeretokao, eemeo ka'chi iika ki aamoe no'o ku'imia teereriaopua, mehka mochikamekapa eemea.

3

Kehkisa ki nu'uti nateyame Eesusichi paparaniameo

¹ Ehpeo Eesusichi simiyame aamo nayewemania, aachin teeka ki nu'uti nateyamekopua Eesusichi paparaniameo. Eeme no'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, te'ta taamo Teekora Eesusichio, peenia erakoka mochitomiapua. No'owichioo ka'chi tiio e'ramenia eneche wa'api aamo chaaneka aamo iyotepainia, no'oo wa'api cheka iyoteriaopua wa'asio; ohsotiaonia i'kao, kaawe teeremeriko e'raninia amochio, ki natakepa mochitomichiopua no'o aamo chaaneriaopa wa'asi, i'kao tísia kaawe tiamekopua amochio. ² Kaawe aamo neesetoka mochitomia eemea, pu'ka sapoorika erakoamekoopua aamo ko'konariao, puuu nanaarame se'wi aamo masitiamea, aamo tahpitika erakoamepua aamo ko'konariao, aho ki ka'karuma se'wi masitiaeo. Puuu utewa aamo yooramepua aamo siichitepuwa nokimichioo, aamoo Riosichio, kaawe te'teriane tetewipuawichio tuukao. ³ Puuu weerewachi siichitepuwa aho noki-wamea, ehpiamio kihta nateyamepua Riosichi kaawe te'terepuawichioo. Teemea ki taamo weerewachi siichitepuwaio, teemekamera te'ta pichiwari siichitepuwatiameraka tiamepua, puuu siichitepuwao te'ta Riosi Riosiwarikamera taamo iikachi tehpuhaniamekamerapua taamo tatakoriario, aho Taana Eesusichiche taamo paparatioche. Teemea kiisi ahjachi erakoamepua ihtaio itapitichio, taamo tewekachi kahtiame Noonochi kaawe te'terepuawichioo, ki pu'ka Taanarachi paparaniameo, Riosie Weratiamechiche. ⁴ Aaata isaeri tjoekapao, te'ta ahpokamera epeche kaawe tetewiniame e'rame enesoopua Riosieo, neee epeche tiamekaitenia wa'a tiachio; ⁵ neee te'ta isaerikaitenia, osanao taawe i'toai no'o naawaria-chio, siichiteputetiamekapapua; neee tiamekoo, Chaamini ojochiwarachi naawakamekapao, te'ta isaeri tjoekaitenia tiame, isaerikopua no'o yayawao euroo nayewame. Neeai Moise nuurari nokiwa yoreniawachio, tísia iyoriwa tiame enekame neee, ahkasi no'oo parisero masitari enepachisi. ⁶ Pariserochitia enepasaapa neee, tísia weemuka yasitokamenia nooe wa'api, Eesusichi paparame tísia na'arewa ihsiwachio, ki kaaweruma maaeka Eesusichi simiyame masiteniameo, ki iyoriameko e'rapaopua Moise nuurário. Waika taawechiamio neee, Moise nuurari e'wewa nokiwachio, aaataai kihta no'o terime tiamekainia. ⁷ Nape ehpeo neee Riosie Weratiamechi paparamekapao, pu'ka Riosie Weratiameo no'o tatakoriaria piipamichio mukuriopua pu'kao, pu'kakamera kaawerumako e'ramenia ehpeo. Pukaepa ehpeo neee, yooma pu'ka pukeri no'o ihsiriao, Moise nuurari nokiwachi simiyameo, pu'ka yoorewae yooraka no'o kaawe teeremio e'rariao Riosichio, pu'kao neee ehpeo, ipaka tetewamenia pu'kao, kihta nateyamekopa pu'kao. ⁸ Ehpeo neee no'o te'ta Eesusi Paamirachio, ihtaio ki epeche nateyame tetewamenia, ki Eesusichi

paparaniamechio. Pukaepa neeea, yomatiame pu'ka te'ta nateyamechitia no'o tetewaria pukerio, yomatiame ipakame neeepa pu'kao wa'asi, kasarachitia, te'ta Riosie Weratiamechikamera paparamiapa. ⁹ Ehpeo neeea, Riosie Weratiamechikamera enepakapao, tewekachi kahtiamée Riosi no'o Noonoo, kaaweruma tetewiniamenia, ki pukerichitia no'o maaeria, Moise nuurari nokiwa iyoriniame yoorariwae. Wa'a teeresoo, taamo te'ta kaaweruma tetewiniame Riosieo, Riosie Weratiamechikamera paparaniamekamera puuua, kihta itapiti taamo wa'api kaawe ihsiwaepua. ¹⁰ Pukaepa neeea ehpeo, te'ta pewatiame no'o naawaemeko eranariamenia, no'o Eesusichi te'ta paparawao, pu'ka Riosie Weratiameo no'owichio iintoriao, te'ta pichiwa wa'a iintorio eranariamenia noochio, pu'kao kurusichi mukuria no'o piipamichioo, mukukai eenechi oijenariao. Neeea Riosie Weratiamechio, ahjama mukukameka eranariamenia, pu'kao te'ta kokosa aiwariaopua mukukao, te'ta no'owichio aiwario inatakache yasionariamenia noochio. ¹¹ Wa'a no'o e'raepua, ahkasi Riosi wahjipakame oijenatemiachisi puuyeka yasionariame neeea, waika oijenatewachio, no'oo eenechi ahjatemichiohua tiameo.

Ahkasi Riosie kiapuaume puuyetoka mochtowa

¹² Wa'a cheeka nayewaionia, ki no'o sewina erapateniameko cheeka chiiamenia, ki no'o seenekachi itapiti ki kaawe tiameko yoorameko cheeka chiiamenia. Nape wa'a tiiai neeea, utewaeme teetoame neeea, yooma Eesusi Riosie Weratiamee, kiatiamé yoramichioo, ahkasi ahsieme no'o ahsepatiachisi. ¹³ Neeea no'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamée, ki no'o sewina erapameko chiiamenia no'o Eesusichi paparaniamechio; nape yomatiame te'ta natakepakache yasitoaonia, no'o pukeri o'iniao ki kaaweruma ihsiriao, utewaeme teetoka yasitoamenia yorasikao, ¹⁴ Riosie Weratiame ki'yaria yoramichioo, ahkasi no'o ahsepatiachisi no'o Riosie kiapua, no'o kiamiawichio nuuteka kahtiao, yomatiame taamo ahpo Taana Eesusichi paparaka mochtioame kiapuaemewichioo.

¹⁵ Yomatiame teeme iwapakamea Riosie Weratiamechi paparawachio, wa'a tiame erakoka mochtomete teemea. Nape aaata eemea seenekachio, noochitia se'wi erapaka yasitoame enesaa Eesusichi aamo paparao, Riosi wa'api ahpo Riosiwari amochi ma'chiamé erapatemapua, aachin teeka aamo peewanamerikopua, aamo Riosie Weratiamechi paparao, eenechi aamo kaawe teetomichiohua Riosichio. ¹⁶ Pukaepa i'wa weechi mochikaapa pehjo, Riosi Riosiwari taamo tuuyesiachiche, taamo se'wi wichiya te tuuyesoo, taamo Eesusichi pewatiame te'tereto paparao.

¹⁷ No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamée, no'ochitia teetoka yasioachitiao, wa'achitia teetoka mochtiojeraninia, wahjachi no'ochitia teetoka mochtioameo, ne'netokaopua tiame. ¹⁸ Neeea weesa aamo chaaniamenia wa'asiopua aamoo, wa'a aamo mochikachio muuwaeme wa'a mochikamea, ki ahpowichio mukukame erakoamehua Eesusio, ahpowichio ihsiwa, kurusichi mukukamekoiohua pu'kao. Pukaepania ehpeo, o'kewataka aamo chaaniamenia eenechio, Eesusi Riosie Weratiameo, ki ookapi seepurawa iinuemekopua ahkai. ¹⁹ Neeea Eesusi seepurawaka te'terimeo, tesiwa e'riamenia pu'kao, Riosieo ki teesa kokosa yorapuamekopua pu'kao. Pukaepa naaraka yasitome e'ramenia pu'ka wa'a ikimiopua. Puuu Riosie kokosapuamea, wa'a yorapuamehua, ahpo suwepori nokiwarichikamera ahpo riosiepariopoapua, pu'ka ahpo suwepori nokayaepua, tisia ahpo oijeramehua, tisia ahpo te'ta suuwe eramitioiohua. Puuua pu'kache ki kaaweruma inataka mochtionariamehua, i'wa wehjoarichi nokiwameche pu'sereka. ²⁰ Teemea ki pu'ka

ti'tijoechitia inataka mochitoamepua, i'wa weeechiche pu'sereniameo, ohsokamera teemea, tewekachi taamo ohjoremiakamera inataka mochitoamepua, wa'a o'inia enameri puuyeka mochitokaopua, Apoe taamo Paamiraopua, Eesusi Riosie Weratiameo. ²¹ Puuu Eesusia enasaapa, Apoe iintomeripua sewinatakao, i'ka ehpe taamo weerewa mukuka pikayameopua, ahpo weerewaka tiamekamera iintapaka, weerewa ka'chitia taaweche mukuyamera. Wa'a taamo iintomeripua te'ta ahpo utewarieo, yomatiamae ahpo utewarie ahpo ye'katere teerepateniameeopua, Apoeo te'ta enasáa.

4

Senepi taaweche peenia erakoniamae taamo Paamirachi

¹ Wa'a taamo iintomerikopua Eesusi Riosie Weratiameo. Eeme no'o tísia nakiya Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, ka'te se'wika mochitomia eemea aamo Eesusichi paparao, Apoe te'ta taamo Paamirachio. I'ka aamo chaaniame neeaa, tísia aamo tetewínariapa, eemekamerakopua no'oo, no'o te'ta kaawe erapatiamae, pu'ka no'o amochi masiteriao, kaawe e'raka amochi uukamekopapua.

² Neeaa i'wa o'inia, aamo Euoriao, Siintike tewaniameopua tiameopua wa'a tiopachi mochikameopua ooka ooweruo, Riosichi kaawe erapajerani neeaa, Eesusi Riosie Weratiamechi, ahpo pipiniemechitia mochitomi-chiopua. ³ Muuu wa'a tiopachi paamiratuamea, i'ka Riosi tehkiwachi no'o ahjama anachatokameopua, aamo ku'ijeraninia i'ka ooka ooweruo, puuu Keremete ahjamao, yooma wahjachi Riosichi tekipaname ahjamaopua tiameo, tísia kaawe no'o ku'ikamekopapua pu'kao, Eesusichi simiyame tuuyewari tuuyetokao; puuu yoomahkao, Riosi iyotaperichi iyopuka toatiame puuuapa teewarao, Riosi Ahjari Iyotaperichio.

⁴ Yooma eeme wa'a Iiripo tiopachi mochitoamea, peenia erakomitipua eemea, taamo Paamirachio, wa'apiche te'teretoka eemea. Eenechi wa'api aamo chaaniamenia, taamo Paamira Eesusichio, peenia erakokache mochitopuapua pukachio. ⁵ Eemea aamo wahjachi kaawe e'reka tete-wao, aamo tesiweka tetewameko tetewitepuapua pu'kao, aamo wah-jachioo, Apoe taamo Paamira tewekachi kahtiameo, ma'chiamae aamo tetewamekopapua pu'ka aamo wahjachi kaawe ihsiao, pu'ka Apoe Eesusi Riosie Weratiameo tewekameo, waapi teetoamekoopua ahpo enamiao, epeche epeche. ⁶ Ka'te weeka inataka mochitomia eemea, itapiti ka'chi ikime tiachi, ka'chi iika machenametiiao, pu'kawichio kahtiame taamo tewekachi Noonoo, aamo ku'ika machenafemichio, pu'ka tewekachi kahtiame taamo Noonoo, itanepuapua aamo ku'ipapuawichio, pu'kao yooma ihta aamo tesiweka ku'iriopao, cheriwema kiapuapua pu'kao. ⁷ Wa'a aamo te'teretosoo Riosia, ta'iria aamo mochitowa aamo kiamae Riosia iikachio, puuu ta'iria aamo mochitowaa, ki nu'uti tiame puuu, epeche tiame ki taamo maayachitia. Puuu taamo iikachi ta'iria mochitoniamae Riosie taamo kianiamea, puuu tamochi ihsiamepua, ki taamo toitenaretakaopua Riosie Weratiameo, Apoe Eesusio. Pukae kaawe erakoame teemea taamo iikachio, Riosie Weratiamechi taamo te'teretoopua, pirena kaawe eratoka pukachio.

Ka'karumache inataka mochitoniamae

⁸ Kajuyachiopa i'ka no'o naewao, yooma aamo neeea, chaaniamepua: Eemea pichiwarichiche inataka mochtitopuapua; ihtaoui yoorewa nakiwiameo yoorekache mochtitopuapua; te'ta ki ikicha tiamerache, kaawerumache inataka mochtitopuapua; ka'te suwepori tiame inataka mochtitomiapua; te'ta peenia tiameche inataka mochtitopuapua; eemea tiameo, kaawe wichiamechiche inatapuapua; aata kaawe iintokameo, kaaweruma iintorioche chaachapapuapua.

⁹ Eemea no'o aamo masiteriache, nokisipuapua, yooma aamo no'o ihsia tetewariache yooraka, yooma aamoo no'o cheeria inamura. Wa'a aamo te'teriamo enesoo, Apoe Riosi aamo te'ta ta'iria yasiwa ki'yameraa, aamo ahjama yasitomeripua.

Paoro Iiripo tiopachi mochikame ku'iria

¹⁰ Neeea no'o Paamirachio tisia peenia e'ramenia, aamoo eenechi noochi inatepariopa. Neeea ki no'o natakepatiameko cheeka chiiamenia, kaawechupena eemea noochi inatepariopa, no'oo, ku'iwa uhjurekaopua, ki ehpesi o'inia wa'a e'raka mochtitoaiopua, nape ka'chi iika no'o ku'ime tiapao, ki no'o ku'iriameo. ¹¹ Nape eemea, ka'chi erakopuapua ahkasi ehpe no'o ku'ikaio, nane'riame neeea aamoo, ka'chi ikime e'rapa wa'a te'tererioo. ¹² Neeea penipakamepua, kihta iinueka yasitowao, paarasateka yasitowaoiopua. Yooma a'chitiao no'o ye'kakamenia ohjowao: posakame yasiwao, chorowaka yasiwaoi, u'matoame soparame iinueka yasitowaoi, tesiwa teereka yasitowameoi, itapiti no'o nakiwiaoio. ¹³ Ihtaoui kaawe anachamenia Riosie Weratiame utewarioe, puuupua yooma ihta no'o nakiwia kiasiao, no'o ahjaka weritomichioo. ¹⁴ Nape wa'a no'o tiioio, tisia kaawe noonowikame eemea no'o ku'ikao, no'oo te'ta kihta no'o iinuekoio, no'o uhjurakaopua aamo no'o tesiwiao.

¹⁵ Neeea aamo Iiripo mochikameo, nane'riamenia eemeche no'o ku'iriamekopua, Maseronia o'inia no'o machenoioopua, wahjachi mochiwachi no'o nayewatumia simirioio, i'ka Riosichi simiyame kaaweruma tuuyewario. Waikami taawechio ki'tiainia aata tiopae ku'iniameo. ¹⁶ Tesaronika no'o kahtioio tiameo, kiisi no'o toakame eemea no'oo ku'ipakao, weesa no'o u'yepakame eemea no'o ku'iwao, ihtaioieo no'o nakiya. ¹⁷ Neeea ki no'okamera te'ta kaawe ku'ijeramepua, neeea Riosieo, ohso kaawe aamokamera te'ta kaawe ku'ijeramepua, i'ka no'owichio tisia kaawe noonowiriaopua. ¹⁸ Ehpe aamo no'o uhjureriaeo, soparame iinumenia no'o Riosi tehkiwachi teetomio. Puu eemea no'o uhjureriaa Riosiwichioo, tisia peenia tiame puuua, itapiti peeniajuwa e'onichitia. ¹⁹ Puu wa'api Riosi no'o neesetoamea, ahpo te'ta paarasarichi ma'chipaka aamo ku'isimeripua, yooma ihtaoui aamo nakiwiasichioopua, napati taamoo, Eesusi Riosie Weratiamechi paparaka mochtioameo. ²⁰ Pukaepa teemea yoomahka, te'ta kaawe nayewametepua Riosio, te'pa taamo Noono tewekachi kahtioameo, ahkasi ki wahjiamesi tiameo.

Iyojura kajuyachi teepotari

²¹ Teepotemitia eemea, yooma pu'ka Riosie Weratiame Eesusichi, paparaka mochtioame. I'wa no'o Riosichi poponiwachitia pipiniwachitia mochtioameapua tiamea, aamo teepotenapua tiameo. ²² Wa'achitia aamo teepotenapua tiameo, wahjachi i'wa Rooma mochiwachi mochikame, wa'achitia Eesusi Riosie Weratiamechi paparame, ookapi puuua, i'wa Rooma yawichikarichi tekipanamea, aamo teepotenapua tiame.

²³ Neeea nooeo, Apoe taamo Paamira Eesusi Riosie Weratiameo, te'ta kaaweruma amochi teerejeraninia. I'wasi ihji no'o naawesari iyotiaa. Kaawe erakoka mochtomitia.

Paoro Koorosa Iyotepawa

Teepotari

¹ Kúíra Koorosa tiopachi mochikame. Nee Paoroa, Riosi e'rarichi Eesusi Riosie Weratiamee weratiameepua, Eesusi wa'api taamowichio iintoria nayewamichio. Pukaepa i'ka iyojura iyotesa aamo uhjurenania, no'o Riosichi pooniwa Timoteo ahjama, ² yooma aamo Koorosa mochikameo, Riosie Weratiamechi te'te iyorika mochikameo, yooma wa'a Riosichi piipakameopua poponiwa pipiniwaoopua tiame. Teemea yooma aamoopua tiameo, Riosi taamo Noonoopua, tísia kaawe teeretojeranipua amochio, iika yachapari kiamichioopua, ta'iria aamo mochiwari kiamichioopua tiame.

Paoro Riosichi nayewa, Eesusichi paparamewichio cheriwema ki'yaka

³ Senepi aamo kaawerumawichio itayaiopua Riosichio, cheriwema ki'yame teemea taamo Riosio, Riosie Weratiame Noonorao, ⁴ aamo wa'a Koorosa mochikameo, tísia aamo paparame inamuamekapa, Riosie Weratiamechi Eesusichio. Teemea tiameo cheriwema ki'yamepua Riosio, aamoo tísia nakika mochitoamekopao, Riosichi ahpo ijinuwaka mochitoameopua wa'ao. ⁵ Wa'a te'teretoame eemea, te'pa tewekachi nuutewa inataka mochitoamekapa, aamowichio enemerikopua, Riosie aamo kiapuameopua nuutewao. Eemea pu'ka nuutewa puuyeka mochitoamepua, pukeri aamo o'ineriachisi Riosi pichiwari tuuyewarichi paparakapao, i'ka Riosi Taanarachi simiyame, aamo tatakoria newipari aamo nayewaretiachi. ⁶ Ihji wa'api pichiwari kaaweruma tuuyewari amochi tuuyetiamea, ahkasi yomatiamé wehjoarichi mehtakamepua, epeche epecheche muuwepari teetoka, Eesusi Riosie Weratiamechi paparasiamé. Wa'achitia ikiyame eemeai wa'a aamo mochikachi, Riosi pichiwari tuuyewarichi inamukapao, epeche epecheche muuwepaka Eesusichi paparasiamé, nane'rekapa eemea Riosio, ki nu'uti aamo nakiyai teereriopa, aamo tatakoria cheriwemio erapariopa tiameo. ⁷ I'ka tuuyewari aamo u'yetokamea, Epajarasi iintokamepua, puuu taamo ahjama tekipanakame, taamoeo tísia nakiya. Puuaa aamo mochikachi kahtiaio, kiisi se'wika aamo masitekamepua, Riosie Weratiamechi simiyameo. ⁸ Apoe i'wa enasaopua, yooma taamo tuuyekamepua, aachin teeka aamo mochikao, tísia kaawe aamo nakika mochika.

⁹ Pu'ka taamo nane'retewa u'yepatiachisi wa'anao, ki toayame teemea Riosichi itaka aamowichioo, Riosio ahpo Riosiwario, ahpo e'ra aamo nane'retemichioopua, yooma ihta pahtewari machiwari aamo kiamichioopua, apochi simiyameo. ¹⁰ Wa'a tiame amochi iintosoopua Riosio, Riosi nakiyachitia mochitoame enemapua; wa'a nokisikame eemea tiameo, kaaweruma taakeri noonowikame enemapua, Riosi kaawe eratewakamera, yooma ihta machipakamekapapua Riosichi simiyameo. ¹¹ Teemea Riosio itaniamepua tiameo, ahpo te'ta peenia tiame utewario, aamo utewatesimichioopua, aamoo pu'sereka te'teretomichioopua, anachasika aamo a'chikoi tiame ikiyaiopua. ¹² Teemea taamo Noono tewekachi kahtiamé, cheriwema ki'yamepua pu'kao, pu'ka itapiti aamowichio katewiamekopua tiame itapiti nuutewao, ahpo ahjama te'ta kaaweruma mochiwarichi mochipume, te'ta tajayame piiparichi

mochiwarichi. ¹³ Riosia taamo tukapachi mochikoi tatakoriakao, taamo puuyanakamepua, ahpo Taana te'ta nakiya ye'karirachi enepatekamepua, ¹⁴ ahpo Taanao taamo pejana mukuriopa taamo tatakoriaria cheriwepuawichio, Riosia te'ta ahsieme taamo piipatekamepua.

Ihtanako Riosie Weratiamea, Riosi tiarichi

¹⁵ Riosie Weratiamea, tewekachi taamo Noonokaitepua ki pusie teteiwame. Puuu tewekachi taamo Noonoa, i'ka wehjoarichi eenakamepua, ahpo Taanachitia naawaka. Pukaepa Riosie Weratiamea, ke'chu naayachisi o'inia ahjaka yasitoame tuuyamepua. ¹⁶ Wa'a tiachiopa yooma ihta tewekachi iintuameopua weechi iintuameopua tiameo, apoe Riosie Weratiame iintoriakaitepua enepatekao, Riosie Weratiameo apoe taamo Noonoo tewekachi kahtiamakai tiámekapa, apoe taamo Noonoo ki pusie teteiwame. Apoe wa'api iintokamekaitepua tiameo, yooma ihta teteiwame, yooma ihta ki teteiwame tiaméo, yooma ihta ye'kariwaoi, yooma ihta ya'yawichiwaoi, yooma ihta pa'pamiratuwaoio, yooma pu'kao ahpowichio enéjérameo. ¹⁷ Ihji Riosi Taanara Eesusi tewaniamea, ke'chu kihta ki'tioi ki tetewitiame ahpo Noonochi yasioniamekaitepua, Apoe ih-sikamepua yooma ihta itapiti iintuame enepatekao, puuu tiameo yooma ahpo enepateriao, kiisi ikicha iintokamepua kaawerumachio, yooma ahpo enepateriao te'ta kaawerumachiche teeretomichiopua. ¹⁸ Puuu Eesusi wa'apiapua, yooma apochi paparaka pirenatukameo, ahpo kiisi pusie weerewa tetewiniameka, tiame te'teriane tetewamepua, Apoeo pukachio, mo'oraka teetowachitia tetewiniame. Puuu Eesusi ki pusie weerewarachi pirenatutiamiame, Riosi tiaparakaitepua, ki pusie tetewiniamera. Apoe Eesusia tiameo, apoe kamera ihsiamepua mukukai eenechi ahjaniamero, ki'tiamepua aaataai wa'asi wa'a tiamea, pukaepa puuu Eesusia, yomatiane ihtaohi ahpo enepateria, te'ta aampa tiamepua. ¹⁹ Riosia ahpo te'ta kaawe e'rachi, yomatiane ahpo Riosichitia tiiao, ahpo Taana Eesusichi yasipakamepua. ²⁰ Riosia tiameo yomatiane ahpo tewekachi iinukaopua, weechi iinukaopua tiame, ahpo Taanachi taamo ahsieme piipatenarekamepua, taamo ahsieme cho'wekaopua taamo tatakoriario, taamoo te'ta kaawe te'teremichioopua apochio. Wa'a tiame iintore Riosia ahpo Taana taamowichio iintoriaeo, taamo tatakoria Riosie kokosapuame, pejanaka kurusichi mukuriaeo.

²¹ Eemea pukerio, seesenuka te'tereriaipua Riosichio seepurawarachitia, itapiti ki ka'karuma yooraka ohjoekapao. ²² Nape ehpeo Riosia, ahpo Taanara aamowichio ahpo weerewachi aiwariaeo, aamoo kaawe te'terepaterepua Riosichio. Wa'a iintokame Riosi Taanaraa amochio, ka'karuma aamo ne'netenariapua ahpo Noonochio, kihta a'chi tiameopua ohchopario, te'ta piipákame, aaataeoi kihta aamo chaanepo tiameopua. ²³ Nape ahpo Noonochio, wa'a tiame aamo tetewitepuamewichioopua Eesusieo, kiisi se'wika Eesusichi paparaniame nakiyamepua, kiisi toaka yasitomeripua Riosi ka'karuma aamo tuuyewari nayewetiameopua, itapiti Riosie aamo kiapo tuuriache inataka yasitomerimua. Puuu wa'a tiame Riosi cheeriaa, yomatiane wehjoarichi nayewatupo tuutiamepua, Riosi Taanara Eesusieo. Nee Paoroa tiameo, pu'ka nayewatuka ku'ika yasitoamenia.

Paoro Riosi tioparawichio tekipanawa, ki pusie teteiwame

²⁴ Nee Paoroa, ahkaoi aamo mochiwachiami Eesusichi simiyame nayewatuka aiwakamekaio, a'chitiaoi aiwaka yasitoainia, ta'iria itipiame neea, puuu Eesusi i'wa weechi oiyame enesaapua pehjo nayewatukao, i'ka no'o aiwa nayewatuka aiwamii puuu, pu'ka aiwari aiwameri

teereria, aiwatoka aiwame neeea, Eesusichi simiyameo. Pu'ka yooraka aiwaka yasitoame neeea, Riosi tioparawichio tekipanaka, pu'kao ki pusie teteiwame, Eesusi weerewara tewaniame. ²⁵ Neeea pu'ka Eesusi weerewarachi te'teriamo, te'ta ma'chiamo simiyame masitemichio weratiamenia, Eesusichi simiyameo. ²⁶ I'ka Eesusichi simiyameo Riosia, ehkoriami o'inia noriwi teewereriaipua pehjo, nape ehpe waanamio Riosia ahpo ijinuwa enepatesiao, ma'chiame tuuyesiamepua pu'kao. ²⁷ Riosia wa'a iintoamepua yooma ahpo piipateria ijinuwachio, te'ta nane'reka mochtomichio pu'a i'ka te'ta peenia tiame yooma ihta Eesusichi tiameopua, pu'ka taamo Noonoo Riosio yomatiamo ti'tijoeriwichioopua ahpo tiia ma'chitameo, isaeri ti'tijoerio pu'a ki isaeri ti'tijoerio pu'a tiame. Puuu Riosi ma'chitaa ihjipua: Eesusi Riosie Weratiamo amochi yasitoamepua ahpo Riosiwario, pu'ka tisia peeniatiamo ahpo mochiwarichi mochipuame, aamo inatapatesiamepua. Ihjipua te'ta taamo Noonoo, te'ta ahpo pichiwataa.

²⁸ Teemea, yooma Riosi na'nayewaturaa, i'ka Riosie Weratiamечи simiyame nayewatusiamepua ti'tijoerio, ahkai mochiwachiami tuuyesikao, kiisi wehchi ipaka tetewimichio pu'a i'ka tewekachi kahtiamo taamo Noonoo taamo masitetiao. Teemea i'kao, te'ta peenewari machiwarichi teetoka masitiamo teemea, pu'ka taamo masitiao tisia kaawe pahtepuawichio pu'a, yooma ihta Eesusichi simiyameo. Teeme pu'ka wa'a tiame masitekao, tisia kaawe te'teremichio pu'a Riosie Weratiamечи. ²⁹ Pu'kawichio neeea utewaeme tekipanamenia Riosie Weratiamечи, yomatiamo te'ta utewarie no'o teeretioa.

2

¹ Neeea no'oo aamo nane'reka mochtoteraninia, aachin teeka tisia utewaeme tekipanakamekopua wa'a kahtiao, aamo Koorosa mochikamewichio, yooma wa'a Raoriséa mochikamewichio pu'a tiameo, yooma wahjachi no'o oiychiamio ki no'o tetewamewichio pu'a tiameo. ² Wa'a tiame tekipaname neeea, yooma aamowichio, aamo iikachi oisa erapamichio pu'a, napati eeme aamo kaawe nakika mochtoka. Wa'a teetoamenia tiameo, epeche ahsieme aamo pahiamo enepamichio pu'a, pu'ka Riosi ki ehpesi o'inia noriwi teereriameopua pehjo, pu'kao yooma Apoe Riosie Weratiamечи simiyameo. ³ Ikachi simiyame te'ta nane'reka mochtosaa eemea, te'ta pahewari paarasatiamo enemeripua, te'ta peenewari machiwarie nokisika. ⁴ Neeea i'ka aamo chaaniamenia, i'ka wa'a aamo teeresoo, aataaai peenia cheeka aamo wihkuenarionio, ka'chi iika aamo wihkuepuawichio pu'a. ⁵ Neeea, ki nooe wa'a kahtiainia, aamo ahjama wa'a kahtiaienia no'o inatarieo. Peenia e'rame neeea Riosi nakiyachitia te'tereto tuuopa, te'ta pewatiamo mochtito tuuopa Riosie Weratiamечи, pukachi ahjachi te'ta paparameko tuuopa.

Weemera teerewa mochipuame Riosie Weratiamечи

⁶ Wa'apitia pukeri o'inia aamo Riosie Weratiamечи paparariachitiao, Apoe Eesusi aamo Paamira uuriachitiao, pu'kache e'weka mochtopuapua, pukachiche ahjachi paparatoka. ⁷ Pukachio eemea teeresi naawaeka mochtopuapua, pewatiamo naawaeka Eesusichi aamo paparario, Apoe Eesusi te'ta aamo masiteriachitia. Eemea aamo Noonoo tewekachi Riosio, cheriwema ki'yakache mochtopuapua, apoe iintorio pu'a aamowichio tisia kaawe iintokao, ahpo Taana Eesusichi iintokao pu'a.

⁸ Ka'te aamo toimitia aaata aamo ko'komichioo, aaata aamo ki pichi-waka nayewesoopua Eesusichi simiyameeo, aamo wihkueka nayewenaresoopua. Puuuu oowera i'ka weeechi ti'tijoeri nokiwameche inatamepua, ki ehpesi o'inia wa'a nokiwame. Puuu chaachapaa rooroikame masitewa puuuu, kiisi Riosie Weratiame masitia, uuka chaachapame.

⁹ Puuu aaata wa'a chaachapaka aamo wihkuenariamea, ki nane'rekamepua ihji Riosie Weratiame weeechi oikameo, pukachi weerewachi yasitoriamekopua, te'ta tisiwari Riosi tiarirao. ¹⁰ Eemea te'ta Riosie Weratiamechi te'teripao, amochi teerepuame eemea Riosie nehupari ku'iwario, ka'chi iika aamo wihkuepuawichioopua. Puuu Apoe Riosie Weratiamea, puuu wa'api tisiwarikai tiapaopua, yomatiamie ihta ki ka'karuma tiariopua, aampa te'ta utewari tiaamepua, yomatiamie ki ka'karuma nokiwari noonoraopua, ahpotere tiamepua pu'kao, yomatiamie aampa tiamepua yomatiamie pu'ka utewarira tiarirao. ¹¹ Eemea Riosie Weratiameeo, iikachikamera tehpunetiamepua, yooma ihta amochi ki ka'karuma te'tereriaio, ki ma'chikamera weerewachi siichitepuwekoo. ¹² Eemea paatoniao, Riosie Weratiame ahjama mukukameka ijikikamepua, ahjama wetemajitiamechitia; wa'a tiachio, neerochi o'inia puuyapaio, eenechi ahjakameka ijikikamepua weemera ahjarichi, Eesusi ahjameo. Wa'a ijikikame aamo tetewame Riosia, Riosi te'ta utewarirachi paparakamekapa, ahpo Taana oijenateriae, te'ta ahpo utewarirae. ¹³ Eemea pukerio, poanachi te'tereriaipua Riosichio, aaata wahjipakamechitia Riosie tetewiwachio, aamo iikachio pehjo eemea, ki Riosie tehpeneniaiopua pehjo aamo tatakoriario. Nape ehpeo eemea, yooma tehpunetiamekapaopua ki kaawe aamo te'tereriaio, weemera ahjari kiatiamepua, yomatiamie aamo cheriwekekaopua aamo ki kaawe noonowiriao. ¹⁴ Riosia yooma ihta ahpo nurari taamo wenejiao, yooma wa'asi werapakamepua pu'kao, taamo tatakoriaria wenejiwa wikiriarioopua, kurusichi raositopakapua pu'kao, ahpo Taana Eesusi mukiwarieo, ahsieme kajuka netetepakao. ¹⁵ Riosie Weratiamea yomatiamie tamochi ki ka'karuma chaachapaka wenetiameo, ahsieme kihta nateyame enepaterepua pu'kao, yooma ti'tijoeri tetewachi kurusichi meritiamieo. Wa'a iintoka Apoe Riosi Taanaraa, pu'ka Satanasi ku'kuiwari taamo na'areka Riosichi wenejika mochtokameopua, tisia suuwe erapatekamepua pu'kao, te'ta newitoka chapisa pe'pereso i'tokaopua, yooma ti'tijoeri tetewachi suuwe erapateka newitokamechitiaio.

Ki i'ka wehjoarichi inataka mochtioamechitia inataniame

¹⁶ Pukaepa eemea i'ka wehjoarichi mochtioamechitiaio pehjo, ka'te aamo tooa wenjimichioo, aaata i'ka wehjoarichi iyoriniame nokayameeo, i'ka eee tiame iyoriniamechitiaio: ihta kooame iyoriniameoi, ihta itapiti iijirewa iyoriniame, ihta yoorewa teeweniameoipua pahkochio, meeche weemerachi simiyame iyoriniameoi, Riosi resipuniame taaweche iyoriniameoi. ¹⁷ Yooma puuu itapiti iyoriniamea, kihta nateyamepua Riosichi ka'karuma te'terepuawichioo, se'wi iyoriwakapapua. Te'ta Riosiwichio iyoriniame nateyameraa, ihjipua: Riosi ahpo Taana Weerariakamera iyoriniame. ¹⁸ Ka'te aamo tooa aamo wenejimichio, Riosi tewekachi ku'kuiwari tisia yoorewari te'terewameeopua, aaata ahpo tisia tesiwa te'teriamie, e'rietiamieopua. Pu'ka wa'a tiame nokiwa inatamea, apoe wa'api ahpo oisataka chaachapamepua, ahpokamera tisia machiyameko erakoka. Yooma puuu wa'a ahpo oisataka masitiamea, kihta Riosi pichiwari tiamepua, teesaoi ki Riosi inata, oowera weeechi ti'tijoerichitia inatamepua.

19 Puuua ki nakiyamepua Riosie Weratiameo, ahpo mo'orachitia teetomichioopua, puuua kihta Eesusi weerewara itapitira enepanariamekapapua, te'ta taamo Noono tewekachi kahtieme e'rariachitiaopua, ahpo Taanakamera mo'orachitia teetomichioopua, ahpo Taana weerewachi ki pusie teteiwamechiopu.

20 Nape eemea, Riosie Weratiame ahjama mukukameka ijikikamepua, ki i'ka wehjoarichi mochikamechitia inatamiapapua wa'asi. Nape wa'a ijikikamekaai eemea, ¿achini iikai eemea wa'api te'teretoamepua eenechio, ke'chu aamo Eesusichi paparoi te'tereriachitiao, aamo ki ka'karuma yooraria yooraka mochitoo? ¿Achini iikai i'ka wehjoarichi nokiwame yoorewatere mochitonariame eemea, i'ka eee tiame nuurari yachatiamechitiao: 21 "Ka'te ihchepa pukachio, ka'te ko'ka pu'kao, ka'te ahjae ihsi pu'kao"? 22 Yooma puuu nuurari ka'tetaniamea, i'ka wehjoarichi mochikameche nuurari iyoriniame puuua, puuua Riosichi kaawe te'terepuawichio, kihta nateyame puuua. Puuu i'ka wehjoarichi nuurari yachatiamewa wa'inewa iyoriniamea, kajumiite puuua wa'asi, taamoo tewekachi Riosi ahjama mochipatetiopaopua. 23 Puuu i'ka wehjoarichi itapiti iyoriwa nokayamea, tisia Riosichi iyoriameka nokayamepua, tisia ahpo weerewachi kokosa yooramekapaopua, te'ta Riosichi iyoriame ahpo eratekaopua ti'tijoerio. Nape puuu weerewachi ahpo kokosaniamea, kiisi taamo ku'yamepua ki ka'karuma nokipuawichio, itapiti ki ka'karuma nokiwa weemuniamepua.

3

1 Eemea Riosie Weratiamechi paparakapaopua, weemera ahjarichi oijenakameka ikamepua Eesusi Riosie Weratiame ahjamao, Eesusi mukukoi eenechi oijenatetiopua. Pukaepa eemea wa'a ijikikamekapao, aamo tewekachi mochikameka erakopuapua wa'asi, Riosie Weratiame yawichituachi ahjama mochikameka erakoka, Eesusi ahpo Noono yawichiturachi kahtiachi, ahjamina ahjama ya'yawichituka. 2 Pu'kache epeche te'ta nateyamechi inataka mochitopuapua, tewekachi mochipuameche, ki i'ka weeechi aamo mochikamechitia erakoka. 3 Eemea ehpeo, i'ka wehjoarichi iintuame aamo ki ka'karuma weemuka mochitoriao, mukukameka ikikame puuuapa amochio, weemera ahjarikamera uukamekapa eemea, Riosie aamo kiatiamekamera, Riosie Weratiamechi paparakamekapapua. 4 Riosie Weratiamea pu'ka weemera ahjari taamo ki'yakamepua, pukaetaamo ahpo tisia peeniatiamewa mochiwarichi mochine te'teriami enemichioopua, eenechi enasaopua taamo apechunamiao, ahpo ahjama mochiwamiachioopua.

Ke'chu Eesusichi paparai te'teretotiamē; Eesusichi paparaka te'teretoniamē tiame

5 Pukaepa eemea i'wa wehjoarichi mochikaiopua pehjo, yooma toipua-pua wa'asio, mukukamechitia tetewipuapua pu'kao, yooma pu'ka ki Eesusichi paparaniame nokiwameopua, i'ka eee tiamēchitia: ihtaoi suwepori nokiwame, ki ka'karuma ikotuwa nokiwame, aaata iinuekopao wa'achi teerenarewa, ihtaoi itapitichi riosiwataniameoi. 6 Yooma aaata i'kaka tiame ki kaawe nokayamea, Riosi nekarewae kokosapuamepua, kiisi e'weka mochitoamekapapua, tewekachi kahtiamepua Riosio. 7 Eemeai wa'achi nokaka mochiriaipua, ke'chu taamo Paamira Eesusichi paparai. 8 Nape ehpeo eemea, ki oosa wa'a nokaka mochitopuapua, i'ka eee nokiwamechitiao: aaata tisia nekakapa merinarewa, aaata na'ara yorapuaichio na'ara ihsiwa, na'ara chaachapawa aaata na'arepuawichio,

iinyatiame suwepori nayewaniame. ⁹ Ehpeo eemea ka'te aamo ahpo wistuka mochtomitipua, yooma toakamekapa eemeapao, aamo ki ka'karuma nokariaopa, ke'chu Riosie Weratiamechi aamo paparai nokariameo. ¹⁰ Ehpeo eemea Riosieo, weemera ti'tijoe enepakamepua, ooweru tiameo, wa'achitia. Amochio eemea senepi epecheche teetopamepua yooma ihta Riosichi simiyame machiwari, Riosi tiameka teerepakamekapua amochio, weemera te'terewachio. ¹¹ Wa'a tiame iintokame Riosia aaataoi tamochio, yooma Eesusichi paparamechiopua, pe'yachi ki i'isaeri ti'tijerikoio, pe'yachioi siichitepuwatiamekooi ki siichitepuwatiamekooipua, pe'yachioi aaata Siintiani weechi ti'tijerikooi, pe'yachi simaroni ti'tijerikooipua, pe'yachi teekoemekooi ki teekoemekooipua. Te'ta nateyameraa, Eesusi Riosie Weratiame yomatiamе wehjoarichi mochkame iintoriakamerawichio puua; puua yooma aaata ti'tijerichi apochi paparakamechio, pukachi yasonariame eneriamе puua, ahpo Riosiwarioe.

¹² Riosia aaata ahpo Taana Eesusichi paparakameo, ahpo ijinuwa iintapakamepua, tisia nakiyamekapapua aamoo. Pukaepa eemea amochio, ka'karumache tiame tetewitopuapua, eee tiamechitia: aamo ahpo tesiwe erakoniamе, kaawe e'raka ihkokeniamе, kihta aamo weruma uuniamе teerewa, ki e'raka cheeka nayewaniame, ki aaata nahsinepaniamе. ¹³ Aamo ahpo anachiamе enepuapua; aatae aamo wenejitiaeo, cheriwepuapua pu'kao. Eemea taamo Paamira Eesusi aamo cheriweriachitia, wa'achitia aamo ahpo cheriweka mochtopuapua. ¹⁴ Te'ta nateyameraa amochio, te'ta kaawe aamo nakika mochtioniamerapua. Te'ta aamo nakika mochtosaa eemea, te'ta kaawe nokaka mochtomeri eemea amochio, taamo nakika mochtioniamekopapua, taamo piiripi pirenaturi iintapamepua, Riosie Weratiame weerewarachiopua, Riosie Weratiame weerewara ki pusie teteiwamechio. ¹⁵ Ta'iria mochtopuapua aamo iikachio, kaawe aamo te'terio erakokaopua, taamo Noono tewekachi kahtiamеchio, pu'kawichio apochi aamo paajutekame Riosia, piiripichitia enepamichiopua, ahpo Taana Eesusi weerewachio, ahpo Taana Eesusi weerewara ki pusie teteiwamechio. Riosi amochi iintoriao, kaawe e'rekache mochtopuapua, eepi cheriwema ki'yakache, aamo ahpooipua tiameo, cheriwema kiapuapua aataeoi aamo kaawe yoratiao.

¹⁶ Eemea amochio, amochi pochikameche te'terepuapua Riosie Weratiamee aamo masiteretiao. Aamo nanapawiachi napawisaapua Riosi iyorimiao, Riosie Weratiame te'ta machiwari masiteriachiche teetowa masitepuapua. Ahkai aamo nanapawiachiamio, ihtaio Riosi nayewame wikatapuapua, yoomahka pirena kaawe chaachapaniamе Riosio, pirena aamo iikachi kaawe erakoka, cheriwema ki'yaka Riosio. ¹⁷ Ihtaio aamo chaachapaopua, ihtaio aamo nokayaoipua tiameo, aamo Paamira Eesusichi te'ta aamo te'teria inataka nokisipuapua, ahkai aamo nokisichiamio. Ka'te natakepamitia eemea tiameo, aamo cheriwema kiamia Riosichio, Eesusi te'ta kaawe iintoriawichio aamowichio.

Ta'pechi mochkamewichio tuuyewari

¹⁸ Eeme kukunara ujupiraa, aamo kukunawa neesetowatere te'teretopuapua. Wa'a te'tereka mochtiojereniamе Eesusi Apoe Paamiraa, ooweru apochi paparamеopua. ¹⁹ Eeme ujupira kukunaraai, kaawe nakika mochtopuapua aamo uupio. Ka'te e'raka ihsiwa ihsimitipua aamo uupichio. ²⁰ Eeme kukuchiwaraa, ka'te toaka mochimitipua aamo yayawa e'wewao, wa'a aamo te'terejeramekopua Apoe aamo Paamira Eesusia. ²¹ Eeme yayawaai, ka'te ki taisa erapatemitipua

aamo tatanao, tísia nekaweka tuuyewaeopua pu'kao, utewaeme e'raka yoorawa chaanewaeo. ²² Eeme ahpo teeko seekaraka teeka mochtitoameai, kaawe e'waka mochtitopuapua aamo teekoo. Nape pichiwarie e'weka mochtitopuapua pu'kao, taamo Paamira Eesusio aamo kaawe nokayame e'remichiopua aamo wa'a te'teretoopaopua. Eemea wa'a te'teremeripua, ki aamo teekoe tetewiniaopua. ²³ Yooma eeme Eesusichi paparamea, yooma ihta aamo yoorapua tiameo, kaawe e'raka kaawe yorapuapua, aamo Paamira Eesusiwichioo, kaawe e'raka yorakiamechitia. ²⁴ Wa'a erakoka mochtitomete eemea, aamoo Riosio itapiti aamowichio nuutia kiamerikopapua. Pukaepa yooma ihta aaatawichio aamo yooraiopua, Eesusi Riosie Weratiamewichio yoraniameko erakopuapua, puuu Eesukamerakopua te'ta aamo Teekorao. ²⁵ Nape aaata ki kaawe nokakamea, ahpo ki kaawe nokariawichioo, kokosari aiwatepuamepua Riosieo, ki aaata epeche weruma tiame tetewamekopua.

4

¹ Eeme tetekoraai, kaawe uuka mochtitopuapua aamo seekarewachitia mochtitao. Ka'karuma eenepuapua pu'ka ahjamao, kaawe e'erakoka kia-puapua pu'kao, yooma itapitio ihta'oi nakiyao, nane'reka mochtitoamekapa eemea, te'ta aamo Teekoo, te'pa tewekachi kahtiamekoopua.

² Eeme Eesusichi paparamea, senepitia Riosi nayeweka mochtitopuapua. Ihtawichiooi nayewiaopua Riosio, aamo e'ra nayewepuapua pu'kao, ki ni'oka nayewepuapua Riosio. Riosio eemea, ka'te natakepamitia aamo cheriwema kiamiao. ³ Riosio itanepuapua taamowichio, kaaweruma tiame tamochi teetomichiopua, wahjachi mochiwachiami taamo masitemichioo, ahpo kaaweruma tuuyewari taamo ki'yaria taamo nayewatumichio. Ihji Riosi Taanarachi simiyame no'o nayewatuaa, Riosi noriwi teereriapua, ehpiamio taamoeo, yomachiami mochiwachiami ma'chitapuawichioopua. Neeea pukachi simiyame nayewatuamekapao, i'wa peereso yachatiamenia. ⁴ Riosichio no'o ku'iwa itaka mochtitopuapua tiameo, no'o ahpo kaaweruma tuuyewario, ma'chiamie no'o masitemichiopua, ahka'oi mochiwachiami no'o masitesiachio, yooma ihta Riosie Weratiamechi simiyame no'o nayewatuachioopua, te'ta Riosi no'o yorajerachitiaopua.

⁵ Eemea Riosie Weratiamechi simiyame masitiaopua, aaata ki Eesusichi paparakameopua pehjio, kaawe peeneka nayewepuapua pu'kao, kaawe e'reweka teeka masiteka, kihta kokosa erapuachioopua aaatachio, aaata masiteme tiioo, ka'te wa'atia u'matotemitiapua. ⁶ Muuuu aaata nayewiaio, kaawe e'raka nayewepuapua pu'kao, kaawe e'raka itipimichiopua pu'kao; itapiti aamo iinatukesoo, peeneka nehjiapuapua pu'kao.

Kajurachi teepotari

⁷ Wa'a aamo uhjurenane aaata tijoe Tikiko tewaniame, apoe aamo tuuyemichiopua te'ta achini teeka taamo mochika i'wao, aachin teeka taamo simitia Riosichi tehkiio. Puuuu Riosi tehkiwachio, tísia kaawe taamo ku'ikamepua, pukaepa teemea pu'kao Riosichio, taamo poonichitia tetewamepua. ⁸ I'ka Tikiko wa'a aamo uhjurekania aamo tuuyemichioo, aachin teereka taamo mochikao, aamo taamo nane'resaapa wa'ao, kaawe erakomichiopua. ⁹ Wa'a uhjuramenia tiame Tikiko ahjamao, Oonesimo tewaniame. Puuuu, wa'a aamo mochiwachi ohjoemepua, taamoo pu'kao, Riosichi poonichitia tetewa, puuu ooka chaachapamapua aachin teeka taamo mochikaopua i'wao.

¹⁰ Arihtako tewaniameai no'o ahjama peereso kahtiamiea, aamo teepotepuapua tiame. Marako tewaniame tiameai, aamo teepotenapua, puuuu

Wenawe pa'chira taanara. Nane'riame eemeapa aachin teeka no'o tetewamekopua Marakoo; wa'amahka aamo mochikachi enasoopua piie taawechiami ahkao, kaawe uuka tetewipuapua pu'kao. ¹¹ Eesusi Uhto teewataniameai, aamo teepotenapua tiame. Ihjichepua paika i'isaeri Eesusichi paparakamea, no'o ahjama tekipanamea Riosiwichioo, ti'tijoeri paajutekao Riosi ye'karichi e'enamichioo. Ihji paikaa, no'o tísia yuuwe-sioio, no'o kaawe erapateka mochitokamepua. ¹² Aamo teepotena tiame Epajarasi tewaniame, aamo ohjoekachi o'inia eenakame tiame. Ihjiai Eesusi Riosie Weratiamewichioo, tísia tekipanaka yasitoamepua. Ihjia aamowichioo, tísia itaka yasitoamepua Riosichio, aamoopua Riosichio, epeche kaawe te'teretoka mochitomichioopua, yooma ihtha Riosi te'ta nakiy-achitia, yooma wahjachi aamo yorakeka mochitowachio. ¹³ Epajarasio nooe wa'api tetewakamepua pu'kao, tísia utewaeme tekipanaka ya-sitokamekopua aamowichioo, Raoriséa mochikamewichioopua tiameo, Eerapori mochikamewichioopua wa'achi. ¹⁴ Ruuka merikoai tísia kaawe nakiwamea, piirechi tijoe Reema tewaniameapua tiame, na'pahka aamo teepotenapua wa'achi, yooma aamoo.

¹⁵ Eemea no'o teepotekemitiapua, Riosichi poponiwa pipiniwa tiame Raoriséa tiopachi nanapawiamé. Niinja tewaniame oowitiameopua, no'o teepotekepuapua tiame wa'achitia, yooma Riosichi paparame, ahpo ta'perachi naanapawitiame. ¹⁶ Eemea yooma i'ka iyojura chiia iyonaka nane'resaopua, Raoriséa tiopachi mochikame i'yetopuapua i'kao, Raoriséa tiopachi mochikame iyonamichioopua tiameo, i'ka no'o iyojura. Wa'a i'yetosapa i'ka no'o iyojura, Raoriséa no'o uhjureria iyojura Koorosa tiopachi upapuapua, wa'a Koorosa tiopachi iyonapuawichioopua tiameo. ¹⁷ Aakipo tewaniameo chaanepuapua eee chanikao: "Ahseparika kaawe teetopuapua, aamo Paamira Eesusi ki'yaria tehkichio, ahpowichio aamo yoramichio ki'yariachio."

¹⁸ Nee Paoroa, nooe sekae iyoteka chiiamenia i'ka no'o aamo chaaniao: Ka'te no'o nataképamitia eemea Riosichi itamiao, no'o i'wa peereso kahtioio, kaawe no'o neesetoka yasitomichioo. Neeea i'ka aamowichio iyotewachioopua wa'asio, taamo Noono tewekachi kahtiameo, aamo tísia kaawe ikiniame ikijeraninia. Wa'a ikisaa kaawe enemapua. Cheriwema wa'asi.

Paoroe Seenepi Simiyame Tesaronika Iyojurewa

Teepotari

¹ Kúira Tesaronika tiopachi mochikame Riosichi poponiwaa, pipiniwa tiame. Ka'karuma mochikare eemea, teemea i'wao ka'karuma mochikamepua. Ka'karuma mochisaa eemea teemechitia, tisia kaawe enemiiipua. Wee, i'wa aamo uhjurenane itapiti aamo no'o nayewiao. Nee Paoraa, Siritwano ahjamao Timoteo tiameo, yooma wa'a Tesaronika tiopachi mochikameo, taamo Noonochi te'tereka mochitoameo, i'ka iyosi iyotesa aamo uhjurenania, yooma wa'a tiopachio, Eesusi Riosie Weratiamechi paparaka mochitoameo. Yooma wa'a Riosi tuuyewarichi te'teretoameo, aamo iikachio neeee, ta'iria mochitojeraninia, amochiopua tiameo, taamo Noono tewekachi kahtimeo, taamo Paamira Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, tisia ta'iria mochitojeraninia, aamo tisia ka'karuma neesetori, teewetokeka.

Tesaronika tiopachi mochikame, tisia Riosichi paparama

² Teemea aamowichioo, senepi taawechi Riosi ahjama nayewaiio, tisia cheriwema ki'yamepua Riosio. ³ Teemea Riosichi nayewaiio ki natakepame teemea, aamo tisia kaawe te'teretoopua, Eesusi Riosie Weratiame tehkiwachio, aamo iikachio tisia kaawe erakoamekapapua, tisia paparamekapa eemea Eesusichio, tisia puuyetoka mochitoamekopua tiame, Eesusi tewekachi o'inia eenechi enamiaopua weeechio. ⁴ Aamo taamo Riosichi poponiwao, taamo pipiniwaopua tiameo, nane'rena teemea Riosio, tisia aamo nakiyamekopua, aamoo tisia apochi paparariopa. Nane'riame teemea aamoo wa'a te'teritopao, ahpo ijinuwa iintapariopua Riosio. ⁵ Teemea aamoo, Riosi ka'karuma chiia aamo neyewiaio, te'ta pichiwaro Riosi chiia aamo nayewiamepua, Riosi Riosiwario tamochi yasitopa, puua ki taamoe wa'api inatariaepua. Eemea amochi e'enarioiopua, nane'riame eemeapa aachin teeka taamo amochi kaawe te'tereka mochiriopua, kaawe teeremichiopua amochio.

⁶ Kaawechupena eemea taamo Riosi kaaweruma tuuyewari chaachaparia, peenia erakoka ahjachi pichikerepua, tisia aiwaka mochitoaiopua, Riosie Weratiamechi paparapao. Puu aamo aiwaka mochitoaa, Eesusi aiwariaka tiame puua i'wa weeechi oiyai nayewatukao, teemeai wa'achitia aiwaka nokisiamepua, Riosie Weratiame nayewatuaio. Nape Riosia yooma amochi aiwatoachio, wa'achi ihtoame Riosiai amochi yasitoaite ahpo Riosiwario amochi yasitoko, yooma amochi pipiripichio. ⁷ Eemea wa'a te'teretoaa aiwaka anachakao, yomachiami Riosichi paparakamea nane'rekamepua wa'asi, yooma Maseronia weeechiami mochikame, Aakaya weeechiami mochikame tiame. ⁸ Eemea i'ka Riosie Weratiame naawesario, eeme wa'api amochi uuriaa, yomachi i'toriame eemeapa, Maseronia weeechiamio, Aakaya weeechiamio tiame. Eemea, ki wa'amisiche i'tokame eemea Riosi tuuyewario, ahkasi epече waanamisi i'tokamepua pu'kao. Pukaepa teemea, ki nayewatumeri teemea wa'a aamo ohjoriachio, aamooopua wa'amioopua wa'asio, nayewaturoopua wa'asi. ⁹ Puua aamo ahpo mehkamisi i'yetoriopua i'ka Eesusi ka'karuma tuuyewario, aapoe wa'api tisia kaawe erakoa aamo nayewamepua Tesaronika

mochikameo. Puu mehkami tuuyewari aamo i'yetoriaa, aamoo kaawe nayewamepua tiameo, taamo aamo Eesusichi simiyame i'yetorioa, tisia kaawe aamo noonowiriopa ahjachi tisia paparakao, tisia aamo Eesusichi paparapao, ahkasioi aamo itapiti ri'riosiwa ri'riosiereria ki ahjameo towariopa pu'kao, te'ta Riosi ahjamerachi paparamiapa, pu'kakamera yorakeka mochitonariapa, ki waapisi i'toka Riosi kaaweruma tuuyewario. ¹⁰ Aapoeopua tiameo amochitiao, tisia puuyeka mochitoamepua Eesusi Riosie Weratiame eenechi enamerio, wa'a tiame tuuyetiamera pukaeo. Puu eenechi enamera, apoe Eesusi puua apoe Riosikamera Taanara i'wa weechi tijoetukame, Riosio pu'kao, mukukoi eenechi oijenateria, puuupua te'ta apoeo, taamo newipatiamea, Riosie tisia iinya tiame kokosariepuachio.

2

Paoro Tesaronika mochiwachi tekpanaria

¹ Eeme wa'api no'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamea, nane'riamepapua taamo amochi tekpanarioa, ki oowera kihtachi itipiriopua. ² Eemea nane'riamechi taamoo, iiripo mochiwachi ajasirioiopua pehjio, tisia taamo na'aretiamekopua wa'ao, ke'chu aamo mochiwachi e'enoioopua. Nape teemea tisia wa'ineka na'aretiai iiripo mochiwachio, Riosia taamo ku'ikamepua kihta seeweka amochi e'enamichioopua, wa'a Tesaronika mochiwachio. Wa'a aamo mochiwachio, tisia tehkikoi Eesusichi simiyame nayewatupuawichio pukeri taamo ajasirioio, kaawe nayewatukame teemea wa'ao, Riosie ku'ipatiapa wa'ao, oisa erapatekao. ³ Teemea waikao oisa erakoka nayewatukamepua wa'ao, taamo Eesusichi simiyame nayewatuo, te'ta pichiwari chaachapamekapapua. Teemea ki aaata wisikiamekapapua, te'ta Riosi pichiwari chiia pichiwaka masitekamepua aamoo. ⁴ Ihji Riosi newipari tuuyewaria, Riosie e'retiame teemea amochi upamichioopua, amochi nayewamichioopua. Teemea i'ka taamo nayewatuo, ki ti'tijoeri ahpo pu'seriakamera kaawe erakomichioopua, Riosi pu'seriakamera taamo erakomichioopua, Apoekopua taamo tewekachi kahtiam Noono, taamo inata tetewaka ne'niamea. Pukaepa puua nane'riamepua, taamo masitia ti'tjoerikamera pu'serewawichio enesoo, apoekamera pu'serewawichio. ⁵ Teemea aaataoi ki peenia chaanaka u'yekamepua toomioi; ihtaoi taamo ku'ipuawichioi, kiamo itanekame teemea, Apoe Riosiai, nane'riamepua pu'kao, pichiwa no'o chiamekoo. ⁶ Teemea amochio aaatchioio, ki taamokamera iyoripuawichio i'yakamepua, ⁷ iinuekai teemea wa'a tiame taamo noonoimiao, Riosie Weratiamee ajawatiamekapa. Ohsotia teemea, kaawe e'reka aamo neesetokamepua, kukuchi yeeyerachitia ahpo tatana inatiamechitia. ⁸ Teemea ki nu'uti aamo nakika mochitoamepua, Pukaepa teemea aamo mochikachi ohjoaio, ki i'ka Riosi kaaweruma tuuyewariche aamo kianarekamepua, epeche tiame aamo kianarekamepua pehjio, ahkasi aamowichio mukiwameioopua, wa'a tiame nakiwewiam enesoo. ⁹ Nane'riame eemea wa'a taamo mochikoio, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari aamo nayewiaio, te'ta utewaeme tekpanaka i'yariamekopua taamo ko'komiao, kihta peterenariapa teemea amochio.

¹⁰ Teemea wa'a aamo mochikachi mochikaio, ka'karuma enekame teemea amochio, taamo te'ta piipakame ti'tjoechitia tetewitekaopua wa'a aamo mochikachio, kihta a'chi tiame taamo nayewapuawichioopua, aaataoi. Pu'kao eemea aamoe wa'api tetewikamepua. ¹¹ Nane'riame

eemea tiameo, taamoo Riosichi tatanachitia aamo uuka tetewiriopua, aamo itapitiwichio yuuwesirioiopua, kaawe e'raka aamo kaawe erapatesiriopua, aamooopua Riosichio, te'ta oisa erapatesika. ¹² Teemea aamoo tiameo, kaawe e'reka aamo tuuyekamepua, te'ta Riosi tatanarachitia aamo mochiJerawao, Apoe Riosi wa'api aamo paajuteriopa, ahpo ahjama mochipuawichio, ahpo te'ta tisia peenia tiame ye'karichio.

¹³ Eemea Riosi aamo paajuteria nakikamekapa, ahpo tisia peenia tiame mochiwarichi mochimeripua, Riosi te'ta ye'karichi. Riosio aamo ku'iriopa pahtekao taamo amochi nayewatuao apochi eenamekoopua ki taamochi wa'api, cheriwema ki'yamepua Riosio, senepi taawechi. Pukaepa ihji Riosi kaaweruma tuuyewari pichiwa Riosichi eenameka-paopua, aamo iikachio yooma itapiti kaaweruma inisiamepua, yooma aamo pipiripichio, Eesusichi paparakamechio. ¹⁴ Eeme Tesaronika mochikame Eesusichi paparamea, Uurea weeechi tiopachi mochikamechitia ikitiamepua. Puuu Uurea tiopachi mochikamea, ahpo wa'api weeechi mochikame i'isaerie, tisia aiwetetiame puuua, wa'achitia eemeai aamo wa'api weeechi mochikameo, tisia aiwatetiamepua. ¹⁵ Ihji ehpiami i'isaeri pa'pamuratuamea, Eesusi Riosie Weratiame me'yakamepua, te'ta ahpo ehkoriai mochiriamechitia noonowiriachitia, Riosi na'nayewatura ko'yakamechitia. Ihji pa'pamiratuame Riosie Weratiame me'yakamea, kisi kaawe e'retiamepua Riosieo, taamo wa'ineriamekopua pu'kao, ti'tijoeri ki taamo nayewemichioopua Eesusichi simiyameo. Pukaepa, wa'a nokaka wa'inamekapao, ahkasi ahkaoi taamo muioipua Eesusichi simiyame nayewatumiao, taamo ma'chi uhjurakame puuua, ki taamo nahkeka nayewatumichio ahpo mochiwachio. ¹⁶ Puuua wa'a nokaka taamo wa'inarewaeo, kiisi taamo toakapua, i'isaeri ti'tijoerichi taamo nayewetumichioopua, Riosie ahpo newipatepuawichioo. Wa'a nokakaopua ahpo, epeche epechechatakoriamepua. Pukaepa Riosia tisia nekakaopua pukachio, ki nu'uti kokosameripua pu'kao.

Paoro eenechi, Tesaronika tiopachi siminarewa

¹⁷ Aamo taamo Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, neipami aamo mochikachi puuyasaapa teemea, aamo eenechi tetewinareka mochitokamepua, aamo ijinatepaka mochitoamekapa. ¹⁸ Teemea weesa wa'a siimpanarekamepua aamo ne'nemiao, nape nee Paoro epeche, nape Satanasia senepi wa'a taamo siisimpanarioopua, eepi taamo pejana weeweripakamepua, ki siimpapuawichioopua wa'ao. ¹⁹ Ehpe taawechiamioi teemea tisia aamo tetewinareka mochitoamepua, eemekamerakopapua taamo te'ta peenia erakotiameo, ki aaata ki'tiamekopua wa'asi te'ta taamo kaawe eratemeripua. Eemea tiameo tisia taamo kaawe eratemeripua, Eesusi eenechi enasioopua pu'ka ahjama mochikoio. ²⁰ Eje'e amochio, wa'a erakoame teemea, te'ta pichikekamekopapua, taamo aamo nayewaturiao, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo.

3

¹ Pukaepa wa'a tiiachipa tisia aamo tetewinariapa teemea, tisia aamo nane'renariapa tiameo, achini aamo te'teretoopua Eesusichi aamo papara, ki anachapakaopua wa'asio, Timoteo aamo uhjurekame teemea tapanaramio, teemea Aatena mochiwachi itipikapua waikao, pu'kao wa'a no'ramioio. ² Timoteo aamo uhjurekame teemea, pukachi aamo nane'renariapa aachin teetoamekopua aamoo, Eesusi Riosie Weratiamechi

aamo paparao. Ihji Timoteoa, kaaweruma tijoe puuua, taamo ahjama tekipanakame Riosichio, Eesusichi simiyame tuuyewatukao. Timoteoo amochi uhjurekame teemea, aamo pewatiame mochtionureka ku'imichiopua Eesusichi aamo paparao, aamo oisa erapatemichiopua Riosichio, ³ kiisi nahsinepaka, anachaka mochtomichiopua ihtaoi Riosiwichio aamo aiwaka mochtitoaio. Eeme wa'apiyai nane'riamepua wa'a tiame aiwaniamekopua, Eesusichi paparameo. ⁴ Aamo ahjama mochikaio, wa'a tiame aamo nayewakame teemea, aamo kokosa tiame aiwamiaopua, yooma teeme Eesusichi paparameo. Wa'a tiame taamo ikisipo tururaa, kiisi wehchi wichikamepua, pichiwa wa'a teetoniamepua amochio. ⁵ Pu'kawichio aamo uhjurekamekai teemea Timoteoo, nane'renariapa neeea, achini aamo te'teretoopua, Eesusichi aamo paparao. Neeea ke'chu wa'a uhjurai Timoteoo, majawiameai neeea Satanasi, aamo sewina erapatepuameopua, aamo wa'a Tesaronika tiopachi mochikameo, Eesusichi paparameo. ⁶ Nape ehpe wa'a no'rariopa Timoteoo, kaawe erapakame neeea, kaawe aamo te'tereto tuuyopa Eesusichio, kaawe aamo ahpo nakika mochtito tuuopapua tiameo. Aamoo tisia taamo ijinatepaka mochtito tuuopao taamo tetewinarekao, wa'achi erakoame teemeai aamo tetewinariio. ⁷ Teemea i'wao tisia aiwaio, tisia kaawe erapakamepua, wa'a aamo mochikachio tisia aiwaka mochtitoaiopua, pewatiame aamo mochtito tuuyetiapa Riosie Weratiamechio, ahjachi paparakao. ⁸ Wa'a tiame inamukapa teemea aamochio, tisia oisa erapakame teemea, Riosi tehkiwarachi taamo mochtomiaio, eenechi oijenakamechitia. ⁹ ¿Teemea soparamena cheriwema kiamerina teemea Riosio, aamoo tisia kaawe yoratiamewichio, tisia kaawe erakowa taamo eraterioopua tiameo, aamoo taamo nayewaturiachi paparakamekopao? ¹⁰ Teemea Riosichi nayewaio, senepi itaniamepua pu'kao, taamo ku'imichiopua eenechi ahpo tetewimichioo, aamo toitia masitepuawichio pehjo, aamo ahsepari nane'reka mochtomichiopua, Eesusichi simiyameo.

¹¹ Pukaepa teemea, Apoe taamo Noono Riosio, Apoe Eesusi Paamiraopua tiameo, taamo ku'ijerania wa'a siimpaka aamo tetewipuawichioo. ¹² Apoe Paamirao aamo ku'ijerani teemea, epeche aamo nakika mochtomichiopua ahpo, aamo wa'achi te'teremichiopua wahjachioi, te'ta taamo aamo nakiyachitia. ¹³ Neeea taamo Paamira Eesusio itaniamepua, aamo ku'ika Riosichi pewatiame mochtotemichiopua, kiisi se'wimichiopua aamo Riosichi paparao, no'oo aamo te'ta piipakame tetewitemichiopua no'o Noono tewekachio, no'o Noono te'ta katewiachi taawechio, no'o eenechi i'ka wehjoarichi tekiniopua.

4

Aachin nokaka kaawe eratepuame Riosi

¹ Ehpeo utewaeme aamo chaaniame teemea, Riosi kaawe eratewache aamo nokisimichio, te'ta taamo aamo masiteriachitia, nape utewaeme taamo te'ta Paamira Eesusi ijinuwarachitia.

² Machiyame eemeapa no'o aamo tuuyeriaio, aachin teeka aamo mochinuraria taamo Paamira Eesusichio, Apoe no'o weerakamechiopua, Apochi simiyame no'o nayewatumichiopua. ³ Riosi nakiyaa ihjipua: Riosiche nakiya yooraka mochtopuame; kiisi suwepori nokipuame, ⁴ yoomahka eeme nenewikameaio, yoomahka pipiripi ahpo yooreka mochtomeripua; kuunaraa ahpo uupi yooremeripua, uupiraa wa'achitia ahpo kuunachio, ⁵ ki aata ki Riosi machiyamechitia te'teretoka, ki aataoi uupiraoi

kuunaraoi ikotukeka. ⁶ Aaataai eemea, ki wa'a nokaka mochtimetepua, yooma i'ka wa'a tiame suwepori nokiawo, piiripioipua wisikueniameo. Suwepori nokaka mochtioameopua Riosia, ki teesa kokosamapua pu'kao. Yooma pu'kao, aamo tuuyekame neeepa, amochi masitiaio. ⁷ Riosia ki iinya tiame taamo nokimichio taamo paajutekamepua, ohso kaawe Riosia, kaawerumarache taamo nokimichio apochi paaekamepua, ahpoche peenia e'ria nokisimichio. ⁸ Wa'a tiachipao aaata ki e'wiamea i'ka no'o chiiao, ki tjoekamera ki e'wiaitepua, Riosikamera ki e'wiai tiamepua, Apokamera ahpo Riosiwari taamo ki'yaa, taamo neesetomichio kiatiamepua, ki itapiti suwepori tiamechi, taamo ruhjimichio. ⁹ Neeea, ahpo nakika mochipuamechi simiyameo, kihta chanimetenia wa'asi pu'kao, apoe Riosi wa'api iintokamepua pu'kao, ahpo Riosiwari wa'api wa'a erapateka. ¹⁰ Kaawe nane'reniamenia aamoo, Riosichi poponiwao pipiniwao tiameopua, Maseronia weechi mochkameo, taamo te'pa kahtiane Noono nakiyachitia mochtioamekopua, yooma aamo ahpo kaawe e'reka mochtioamekopua. Nape teemea i'ka aamo nakika mochtioniameo, epeche aamo epeche epechechi teetojeramepua. ¹¹ Eemea kaawe aamo neesetoka mochtioapuapua, ki aaata aamo eina chaachapamichio aamo ku'ipuawichio; ohso kaawe, aamoe tekipanaka i'yapuapua aamo ko'komiao, te'ta aamo no'o tuuyeriachitiaopua aamo masitekao. ¹² Eemea wa'a te'tereka mochtimetepua, ki Riosichi paparameo, kihta aamo chaanemichio. Aamoe wa'api i'yaka ku'yame enesaa, kihta tooremumeri eemea.

Eesusi Apoe Paamira eenechi enameri

¹³ Ehpeo neea, aamo Eesusichi paparame poponiwao pipiniwaopua tiame, aaata eeme mukisoo ihtana aamo ikimio nayewamane. Ma'chiame aamo tuuyenarenia pukachi simiyameo, ki te'ta aamo yuwesimichio aamo aaata Riosichi paparame mukukio, kiisi eenechi ahpo tetewipuameko maaeka. Ihji no'o nayewamiana, mukukai eenechi ahjaniamepua, ki Riosichi paparame ki pichikiamepua i'kao, wa'a te'tiapa puua i'kao, kihta inataka mochtioamepua, i'ka mukukai eenechi ahjaniam. ¹⁴ Teemea Apoe Eesusio pichiwa mukukai eenechi oijenario erakoapao, teemeai mukukiao, pichiwa eenechi taamo ahjamio erakoamepua. Wa'achitia Riosio, Eesusi oijenateriachitia, wa'achitia taamo oijenatemio erakoamepua, yooma taamo Eesusichi paparameopua.

¹⁵ Wa'a tiachioipua Eesusia, yooma taamo ahpo ijinuwao, apechunamia enasaapua, wahjipakame pahcha oijenatesa apechunameripua taamoo, yoomatiame ti'tijoe ooweru tiame apochi paparameo. ¹⁶ Pu'ka taawechi ikipuamea, tewekachi o'inia ki ku'ita sisiname inamupuame Eesusia, te'ta Riosi ku'iwariai, ki ku'ita turuwachameri puuui, ahpo turupuchaeo. Pu'ka turupucharie sisinamutioopua, tewekachi o'inia toomarichi weritoka, enameri tekika, Eesusi Riosie Weratiamea. Puua te'pa toomarichi werikao, yooma apochi paparaka wahjipakameo, wa'a o'inia apechunamapua pu'ka pahcha. ¹⁷ Pu'ka yooma mo'moenapusaopua toomarichi ahpo weeriachio, taamopechi apochi apechunameripua waikao, yooma taamo Eesusi paparameo, ahjaka mochkameo. Kajusaapa taamo ahjakame weechi mochkame apechunakao, ahpo oijenateria ahjama taamo enepatemeripua, pahcha ahpo apechunaria ahjama. Wa'a o'inia teemea, Eesusi ahjama mochipuachi i'topuamepua, wa'ao teemea, ahkasi ki wahjiamesi mochipuamepua. ¹⁸ Wa'a ikipuamekopua taamoo, kaawe erakopuapua, aamo ahpo wa'achi teerenarewa erapateka, Riosi ye'karichi mochipuameo.

5

1 No'o Riosichi tetejima, te'ta taawechi Eesusi enamiachio, ka'chi iika iyotepuamepua achini keenakoo, aaataai kiisi nane'riamekopua pu'kao. 2 Nane'riame eemeapa Eesusi enamioio, ichikoamechitia enamerikopua, tukaomi ahka senawato, wa'a tiame te'ta aamo masitekame teemea. 3 Pu'ka taawechiamio ti'tijoerio, natakia ta'iria mochikoioepua, senawato enameripua, ti'tijoerio chaachapoiopua: "Ehpiamio kihta a'chi tiame naanewa tiamepua, yuuweeme po'yamepua i'wao." Nape wa'a chaachapaka mochikoioepua, pukachio Riosi kokosaria senawato ahjachi enamitepua, oowitiame saumerichitia senawato kokorepamechitia. 4 Nape eeme ki tukapachi mochitoamea, pu'ka taawechi Eesusi enamiachio, ki senawato natakia mochikame chapipuamepua, 5 eemea uutapachi mochitoamekapua, Riosi uutaparichi ohjoamekapua, ki tukapachi. Pukaepa ma'chiamete'wika mochitoame eemea, itapiti ikiniameopua enamerikopua. 6 Riosi taajenarichi mochitoamekapao teemea, ki kochika mochitometepua, ki natakia mochikame, tewimichio Eesusio, eenechi eenaiopua. 7 Aata Eesusi enamia natakia mochikamea, tukao natakia kokochiamekatepua, aata nawajika mukipakamechitia. 8 Nape teemea senawato enamioapa Eesusio, ki kochika mochitoamepua, taamo Eesusie apechunapuame puuyeka mochitoamekapa. Teemea tiameo, taamo Eesusichi paparae taamo neesetoamepua, weruma nakiwarieopua tiame, Eesusichi taamo iinuekaeopua. Teemea pukae paparario Eesusichi nakiraepua tiameo, kajewakiraemeka te'feriamepua muripao, soon-taro nasiwamerika tiamechitia. Eesusi taamo newipatemia enamio inatatoka mochitoao, taamo nehupari kajemokorikachitia teetoame teemea tamochio. 9 Wa'a te'teretoka taamo neesetoame teemea, Riosio taamoo, ki taamo kokosapuawichioepua ahpo kokosario, apochi iintapariopa, ohso kaawe taamo newipamichioepua, ahpo Taana Eesusichioepua, pukachi te'ta paparakapa. 10 Apoe Eesusia, taamowichio mukukamepua, ahpo ahjama mochipuawichioepua, taamo apechunamia enasoopua wa'asi, taamoo ahjakame mochikameo, taamo wahjipariameoioepua wa'asi. 11 Wa'a tiachipa eemea, utewaame te'teretopuapua, kiisi nahsinepaka puuyekaopua, ahkasi Eesusi eenachisi anachaka. Ka'te kochika mochitomia, ohso kaawe, aamo ku'ika oisa erapatepuapua, aamo utewaame te'teretoachitiapa wa'asi.

Paoroe tuuyewa Riosichi te'tereniame

12 No'o Riosichi tetejima, yooreka mochitomia eemea, aata Riosi tuuyewari masitario, aata aamo ki kaawerumachi weritosoopua, aamo kakupachi iintapasiamepua, puuu aaataa aamoo, kaawe aamo neesetoka mochitojeriamepua, ki aamo tatarochi ruhjimichioepua. 13 Eemea kaawe e'reka tetewipuapua pu'kao, Riosi tehkiwachi yooramekopua aamowichio, Riosichi aamo kaawe teeremichioepua. Neeea aamoo amochio ta'iria aamo mochitojeramepua, kihta amochio nasiwaka.

14 Aamo no'o Riosichi tetejimario, aamo terijeraninia aata nanasimeo, ki i'yaka mochitoame, itapiti ahpo ta'pechi nakiwiao. Aata ki Riosie ahpo nakiwameko e'raka yuuwesiamoo, kaawe erapatepuapua pu'kao, Riosieo, tisia nakiniameko tiio, tuuyeka. Aata ki te'ta utewaame tiameopua Eesusichi ahpo paparao, kaawe e'reka ku'ipuapua pu'kao, kihta nahsinapa aamo pu'ka ku'imiao, oisa erapaka utewapamichioepua Eesusichi ahpo paparao.

15 Kaawe aamo neesetopuapua, aata aamo na'araka ki kaawe iintoso, ki wa'achitia na'ara yooraka natetepuapua. Ohso kaawe kaaweruma

nayewaka katewepuapua pu'ka ahjamao. Wa'a te'teremete eemea amochio, Riosichi paparaka mochitoamea, aatachioipua, ki Riosichi paparamechioi.

¹⁶ Eeme Eesusichi paparamea, ka'te yuuwesika mochitomitia, ohso kaawe kaawe erakoka mochitopuapua aamo iikachio. ¹⁷ Ihta itapiti ki kaawe ikiwame aamo teetosoopua aamo pipiripichio, Riosi itapuapua aamo ku'ipuawichioo, a'chitia keenakooi ki kaawe ikiyaio. ¹⁸ Ihta a'chi tiame ikiwachioi, cheriwema kiapuapua Riosio, kaaweruma ikiyaio ki kaaweruma ikiyaio. Itapiti ki kaaweruma aamo ikiwame enesaa, cheriwema kiapuapua aamo tewekachi kahtiamе Noonoo, aamo chokichi kahtiamekopua pu'kao, aamo ku'ipuamewichioo. Wa'a tiame aamo te'teretojerame Riosia, yooma ahpo Taana Weerariamechi paparaka mochitoameo.

¹⁹ Ka'te choipamitia eemea Riosi aamo tuuyenariao, ihtaoi aamo tuuyenariao, ahpo Riosiwarioe. ²⁰ Ka'te ke'chu aamo kaawe ne'niai Riosi tuuyewari iyotetiameo, ipaka tetewimitiapua, aataoi Riosie eratetiame masitiame tuuyoio. ²¹ Yooma aamo masiteka tuuyao, kaawe wa'achitaka ne'nesa Riosi Iyoterichi chiiao, kaawerumarache uusa amochi teetopuapua. ²² Yooma aata se'wi masitiame enesoo, poanatuapua pukachio.

²³ Neeea Riosio, aamo te'ta cheriweka piipatekameo, wa'api te'tiame piipatetiame aamo te'teretojeraninia Riosio, ahkasi Riosie Weratiame eenachisiopua, kihta ki kaaweruma aamo te'teretomichioipua aamo iikachio, yomatiamе aamo weerewachioi, yomatiamе aamo inatarichioipua tiame. ²⁴ Neeea Riosio, yooma aamowichio no'o itaneriao, yoorakache itipiamekopua pu'kao, tisia ikikache itipimeriko e'ramenia pu'kao, pu'kawichio aamoo, ahpo tatana iintapakamekopua pu'kao, pu'kawichio aamo apochi paaekamepua.

Kajuyachi teepotari

²⁵ I'wasi ihji no'o aamowichio iyotiaa. Taamoehewichio itajeraninia Riosichio, taamo kaawe teetomichioipua Riosichio.

²⁶ Teepotemitiachepua wa'ao, yooma taamo Riosichi tetejimaо, kaaweruma aamo e'rewakaopua.

²⁷ Neeea Riosie Weratiamee weratiamea, tisia aamo iyonajeraninia i'ka aamowichio iyoteriao, yooma wa'ao, wa'a Tesaronika tiopachi mochikameo, yooma wa'a mochikame Riosichi tetejimaо, poponiwao pipiniwaoipua tiameo.

²⁸ Apoe taamo Paamira Riosie Weratiameo, yooma ihta Riosi kaawerumario, amochi yachajeraninia. Wa'a no'o aamo e'ria ikisaa, tisia kaawe enema Riosia.

Cheriwema, kajurunia wa'asi.

Paoroe Ooka Simiyame Tesaronika Iyojurewa

Teepotari

¹ Kúira, Tesaronika tiopachi mochikame. Ka'karuma mochisaa eemea kaawe enemipua. Teemea i'wao, ka'karuma mochikamepua. Nee Paoroa Siriwano ahjamao Timoteo tiameo, i'ka aamowichio iyoteria uhjuriamepua, yooma aamo Tesaronika tiopachi mochikame, taamo Noono Riosichi te'teriamo, Apoe taamo Paamira Riosie Weratiamechi te'teriamo. ² Neeea yooma aamo taamo Noono te'pa kahtiamie Riosio, taamo Paamira Eesusio tiameo, te'ta kaawerumari amochi teerejeraninia, te'ta ta'iria mochiwa amochi teeretetoka.

Paoro kaaweruma te'terewata Tesaronika Eesusichi paparama

³ Teemea senepi taamo Noonochi naewaio, tísia kaawe tiio erakoamepua cheriwema kiapua, tísia kaawe aamo teetopa taamo Noonochio, te'ta utewaeme teetoka Eesusichi aamo paparao, amochi nakiraopua tiameo, tísia kaawe te'teretopa. ⁴ Teemea ahkaoi ti'tiopachi asiyaio, kaaweruma aamo nayewame teemea, aamo Eesusichi paparaopua, kiisi se'wika teetoamekopua aamoopua pukachio, ki ookapi a'chi tiame na'arari yoraniame aiwaio, anachaka nokisiaio. ⁵ Nape Riosia yooma aamo ehpiami Eesuwichio aiwaka mochitoao, kajuyachi taawechi ahpo katewiachioopua wa'asio, tísia kaawe aamo erapatemeripua, tísia kaawe iintoka aamowichioo, ahpo ye'karichi mochipatekao. Wa'a iintoka Riosia, tísia kaawe ahpo iintuameko, tetewitemapua. ⁶ Nape aamo na'areka aiwatekameo, ki ahpo ye'karichi reesisemapua ohjoremichioo, ohsotia puuuu, tísia kokosarichi aiwaniachikamera uhjurameripua pu'kao. Wa'a iintokao Riosia, te'ta ahpo kaaweruma tiia tetewitemeripua, wa'a yoraniame nakiriamekopua nanaarameo. ⁷ Wa'a iintosoopua Riosi waanamio, kiteremeri eemea ihtaio aamo aiwaniameo, wa'achitia tiame taamooi. Wa'a teeremeripua, te'ta Riosie Weratiame enasoopua, ahpo tewekachi ku'kuiwa ahjama enoioopua, Apoe te'ta ahpo utewari teetoka enoioopua. ⁸ Pu'ka taawechi eenao Eesusia, tahpitika teetoka enameripua na'ietoka, pukae na'ie ma'chitamiaopua kiisi kaawe nokitiameopua. Wa'a iintosaa-pua kiisi kaawe noonoikameopua, yooma ki Riosichi paparanarekameo, taamo Paamira Eesusichi simiyame tuuyewari ki nakiriameoioopua, ki nu'uti kokosameripua pu'kao. ⁹ Ihji kokosaria, ki nu'uti teeremeripua, ahkasi ki seenampasi tiame. Puuuu, kai waapi mehka ihpapapuamepua Riosichio, ki Riosi te'ta peenia tiachikamera, Riosi utewarioi kihta teewewiachi. Puuu ki ka'karumaa wa'a itipimeripua wa'asi, ahkasi ki wahjamesi seenampa. ¹⁰ Nape eemea pu'ka taawechi Eesusi enasoopua, yooma wahjachi tiame Eesusichi paparakame ahjamao, tísia kaawe erakowa wiikemapua Eesusio. Wa'a noonoimeri eemea wiikekao, yooma eeme Eesusichi paparakamea, taamo Eesusichi simiyame aamo nayewaturia pichikeka inamukamea. ¹¹ Pukaepa teemea, ehpe taawechiamio, Riosichi itasiame teemea aamo ku'ipuaichioo, Riosichi te'ta aamo kaawe te'teretopuawichio, pu'kawichio apochi aamo paekamekopapua. Teemea Riosichio itaniamepua tiameo, aamo ku'isimichioopua ahpo utewarieo,

yooma aamo itapiti Riosichi paparawa nokisinarekewachioopua. ¹² Pu'ka wa'a aamo nokisisoo, yooma aaata aamo Eesusichi simiyame aamo masiteria pichikekamea, pu'ka aamo noonowiriae, ki nu'uti iyoriwa chaachapameripua Eesusichio. Aamoo kaawe noonowiriopa tiameo, Eesusia pu'kawichioo, ki nu'uti kaawe aamo iintomeripua. Wa'a iintokaopua Riosia Riosie Weratiamea tiamea, ki nu'uti aamo nakiya tetewitemapua.

2

Ki pichiwa masitiame eenechi enaniame Eesusichi simiyameo

¹ Ehpeo aamo no'o Riosichi tetejimaio, Eesusi enamerichi simiyame aamo nayewemania, aachin teeremerikopua wahka ihtoriachiopua, Eesusi ahjama taamo mochipamioiopua, Eesusi enasoopua, ahpo ye'karichi i'tomiaio. ² Nee, ka'te ikanati aamo sewina erapamitia aataeoiopua, taamo Paamira Eesusi enamiachio asikameko wa'asi, aamo chaachapanioopua, pe'yachi ahpo masitiaio, Riosi Riosiwariae ahpo masitiameko tuuyoio, pe'yachi taamo masitia iyojurachi uhjureria masitiameko tuuyoioopua. Kiisi pichikepuapua wa'a chaachapoio. ³ A'chikoitia yoraniaio ka'te aamo toimitia eemea aamo wisikuepawichioo. Yooma wa'a aamo chaachapamea, aamo wihkume enemeripua. Ke'chu Apoe Eesusi eenoio i'ka weeechi yawichitumiaio, aaata Te'ta Tatakori Ihsiamera machenameripua ti'tijoechio, ki teesa tiame na'arari iintomia. ⁴ Puuu Na'araria machenasacheopua i'wa weeechio, ki nu'nuti mehtanameripua ti'tijoechio, yooma ihta eerina teereniame Riosichi simiyameo, Riosichi paparaniamoopua. Puuuu yooma u'yemapua ihtaioi Riosichi iyoriniameo, ahkasioi Eerusarenio, Riosi te'ta tioparachioi yasipamapua, apoekamerako tuuka te'ta Riosio. ⁵ Neeea i'ka wa'a tiame ikipuameo, aamo tuuyekame neeeapa aamo mochikachi ihsiriaio. Pukaepa nane'riame eemeapa wahka ihtoriachi wa'a ikipuameopua. ⁶ Pukaepa nane'riame eemeapa tiameo, ihtana eerina tiopua pehjio, pu'ka na'arari tijoe ki machenamichioo, pu'ka aamo nayewekame neeeea, Eesusichi paparakame apechunapume aamo nayewiaio. Puuu te'ta na'arari tijoe ki machenameri puuuu ke'chu reesiseri kianioopua Riosieo. ⁷ Puuu na'arari tijoea ki machenaiopua pehjio, o'inekame puuuapa ahpo na'arari ihsiaepua i'ka wehjoarichio, ahkasi yooma apechunaniachisi i'ka wehjoarichi ahpo Riosie eina teereweniaio. ⁸ Pu'ka ahpo eina teerewa apechunatiaapapua, waika machenameripua te'ta na'arari tijoeturia, ti'tijoeichi na'ara iintomiaio. Nape Eesusi Riosie Weratiamea tepepi nelpamiopua, apoe ki nu'uti utewari teetoka enasaopua, kiisi tehki e'raka newitomapua pu'ka tisia na'arameo, itapiti puupuchekamechitia. Wa'a iintokaopua, yooma u'yemapua pu'ka tisia utewarirao. ⁹ Nape ke'chu Eesusie newitonaiiopua na'araria, ihji machejenasaopua ti'tijoeichio, yooma ihta utewari peenia ihsywa inisimapua, Satanasi ahpo kiatia, pukae wihkuesimapua ti'tijoeo ooweruopua tiame, ki Riosi te'ta pichiware tuuyewarikamera, pichikemichioopua. ¹⁰ Yomatiamet i'tijoeio, pu'ka peenia ihsywa wihkuaeopua, apochikamera paparatemapua, apochikamera iyoritekaopua pu'kao. Nape Riosia, pu'ka Satanasi wihkuetiameopua, tisia kokosamapua pu'kao, kai waapi uhjurakaopua ki apochii, ki ahpokamera pichikeriopa ahpo pichiware chiiao, ahpo Taana Eesusichi simiyameopua ahpo ahjae newipatepuao. ¹¹ Riosia ki ahpo Taanachi simiyame pichikenareriopao, na'ararichi toimeripua, wihkuarichi. ¹² Riosia ki ahpo pichiwarikamera pichikeriopao, pu'ka na'arari wihtukikamera pichikeriopao, ki reesiseripua pu'kao, ahpo

Taana Eesusi ye'karichi mochimichioopua, pu'kao tísia pu'sereriopaopua kiisi kaawe ahpo nokiwao.

Riosie newipamichio paaeniame

¹³ Teemea senepi Riosichi nayewaio, aamowichio cheriwema ki'yame teemea Riosio, eemekamerakopua pahcha Eesusichi paparakameopua wa'ao, taamo aamo mochikachi nokayoiopua Eesusichi simiyame nayewatukao, Riosio ahpo Riosiwario, apochi aamo paajutioopua newipatemiao. Riosia ahpo ijinuwa iintapakamepua, ki aamo aiwamichioopua ahpo kokosario. ¹⁴ Riosia ahpo kaaweruma tuuyewari taamoe aamo nayewioopua, ahpo Taana Eesusi tísia peeniatiamie ye'karichi, mochimichio aamo paaekamepua. ¹⁵ Wa'a tiachipa eemea, wa'api te'teretopuapua aamo Riosichi paparaka nokisiao, kaawe inatatoka wa'a taamo masiteriaopua, neipami taamo aamo masiteriaopua tiame iyojurae. ¹⁶ Ehpeo taamo Riosichi tetejima, aamo inatepajerani neeea, taamo Noonoo tewekachi kahtiamieo, tísia taamo nakika yasitoamekopua pu'kao, Apoe Eesusi tiameopua, taamo Noonoo Weratiamea. Wa'a tiame yasitoamekapa puuua tamochio, ki wahjiamesi taamo ki'yakamepua kaawe erapario, ki nu'uti kaawe e'raka taamo puuyeka mochitomichioopua, ahpo ki teesa peenia tiamechi taamo mochipuame, Riosi taamo mochiwamio tuuriachi. ¹⁷ Neeea taamo Noonoo Riosio, taamo Paamira Eesusi tewekamepua tiameo, aamo utewaeme ku'imichio itaniamenia pu'kao, aamo pewatiame mochitomichioopua Riosichi paparao, kiisi se'wi nokaka ki kaawerumachio, ihtaoi se'wi ki kaaweruma nayewaniamechio.

3

Taamowichio itamitia Riosichio

¹ I'ka iyojura kuwatewachio, no'o Riosichi tetejima, taamowichio Riosichi itajerani teemea, taamo ku'isimichioopua pu'kao, ikanati yomachiami i'topuawichioopua, i'ka Eesusichi simiyame ka'karuma tuuyewario. Riosichi itamitiapua tiameo, yomachiami ti'tijoe ooweru tiameo, i'ka Riosi tuuyewari inamukameo, kaawe e'raka apochi uumichioopua pu'kao, amochitia pu'sereka uuriachitia. ² Taamo Noonoo te'pa kahtiamiechio, taamo neesetowa itapuapua tiameo, taamo kaawe inatemichio tísia nanaarame ti'tijoechio, kiisi taamo keepunariameopua i'ka ka'karuma tuuyewari Eesusichi simiyameo, taamoo nayewesiao. ³ Nape wa'atiaoi ki ookapi nanaarameo ki Eesusichi paparanariamekoipua, ahjachi erakoame teemea taamo Noonochio, Apoe inisimerikopua, aamo Riosichi paparakame inatetokao, aamo Eesusichi paparakameo pewatiame mochitomichioopua. ⁴ Riosichio teemea kaawe erakoamepua, aamoo kaawe teetoamekopua taamo masiteria nokisikao, ahjachi erakoame teemea Riosio, aamo ku'isimerikopua pu'ka aamo nokisiwachi masitekao. ⁵ Nee Paaroo taamo Noonoo, aamo ku'ijerania pahthemichio, ihtana keenakosi tísia aamo nakiyamekoopua, tewekachi taamo Noonoo. Neeea taamo Noonoo aamo ku'ijeramenia tiameo, Riosie Weratiamee aamo anachasimichioopua, yooma ihtaa aiwari aamo ikisiaopua.

Ki nanasiname enepuame

⁶ Ehpeo taamo te'pa Noonochi poponiwao pipiniwaopua tiameo, neeea Eesusie weratiamechitiao, i'ka aamo utewa chaaniamenia. Poanatumitia eemea wa'a mochikame nanasinamechio, kiisi tekipanaka mochinariamechio, kiisi i'yaka mochikamechioopua ahpo ko'kometio. Puu wa'a nokayamea, kihta yooraka mochitoamepua Riosi nuurario, Riosioio, kiisi

iyoriamepua. ⁷ Eemea nane'riamepua taamoo, te'ta taamo teeretomechitia teetoriopua, kihta nanasinaka taamo nokisiriopua wa'ao, taamo ihtaohi nakiwiao tekipanaka i'yasiriopua. ⁸ Teemea wa'a mochikaio, tekipanakache i'yakamepua taamo ko'komiao. Teemea aataoi ki ko'konekamepua ki tarakao, ohsotia teemea tarakache ko'kakamepua, ki peterenariapa amochio, tekipanakache koaka. ⁹ Aamo ihkorewa itaka koaka mochtokame enesaoi teemea, ka'chi teeremii teemea, Eesusie ajawatiamekapa teemea, ahpo tehkiwachio. Nape ki wa'a teerekame teemea aamoekamera taamo ko'kotepuaoi, aamoo taamo ki nanasiname tetewapa, tamochitia ki nanasiname enemichioopua. ¹⁰ Wa'a mochikaio teemea, utewaeme eee aamo chaanekamenia: "Aata ki tekipanariameo, kiisi kianurekamenia kooameo." ¹¹ Wa'a aamo chaaniamenia i'kao, wa'a aamo mochikachio aata ti'tijoe ooweruopua tiame, oowera ki tekipanaka ko'konariameko tuuwamekopa, oowera ta'pechimiache ohjokache ihkorikache konariamekopua. ¹² Pu'ka nanasiname ti'tijoeo ooweruoiopua tiameo, utewaeme chaaneka tekipanariamenia, Riosie Weratiame tuuyachitia pu'kao, tekipanaka yowika ko'konuriachitia pu'kao, ki aata kichiwa nokaka wa'ami ahkao, aata ta'pechiamio. ¹³ Eeme wahjachi no'o Riosichi tetejimaohi, ki nanasinapaka mochtokeraninia, ihtaohi te'ta ka'karuma aamo aata yorasikiaopua. ¹⁴ Wa'a aamo tiopachio, kaawe ne'nepuapua wa'ao, aatanakamerakopua, ki yooreka mochtonarameo i'ka iyojurachi no'o chaaniao. Ka'te ahjama teeremitiapua pu'kao, ohso kaawe ipaka teteipuapua pu'kao, suuwe erapamichiopua pu'kao, ahpo ki kaawe nokayao. ¹⁵ Nape wa'a te'tioi pu'ka nanasinameo, ka'te aamo seepurawachitia tetewimitiapua, ohso kaawe aamo Riosichi tetejimachitia uupuapua, kaawe e'raka utewaeme tuuyeka, pu'ka ahpo ki kaawe nokayao, kiisi kaawe e'raka tetewamekopua Riosio.

Kajuyachi teepotari

¹⁶ Ehpeonia Apoe taamo Paamiraonia, yooma ihta aamo ta'iria yasitia, amochi teerepajeraninia pu'kao, ahkasi aamo weritoachi taawechisi, aamo ahjama oijeraninia taamo Paamirao.

¹⁷ Kajukamenia neeepa no'o chanimiao. I'wa iyopumane no'o teewa, aamo nane'remichiopua i'ka iyojurao, noochi o'inia eenamekopua. Wa'a teeka no'o teewa iyopusa uhjurationia, yooma no'o iyojura uhjurasioopua. ¹⁸ Ehpeo Apoe Paamira Eesusi Apoe Riosie Weratiameo, yooma amochi Tesaronika tiopachi mochikamechio, te'ta ta'iria mochiniame teewejeraninia amochio.

Wa'asi ihjia. Wa'a aamo teewesaa Riosia, tísia kaawe enemapua.

Paoro Timoteo Seenepi Iyotepawa

Paoroe Timoteowichio iyotepawa

¹ Kúíraa Timoteo. Nee Paoro Riosie e'raríaeo, Riosie Weratiamee weratiamea, i'ka iyojura aamo uhjurenania. Pu'ka Eesusi Riosie Weratiame enamio puuyeka mochitoame teemea, puuu iintomichioipua taamo ki'yakao, itapiti Riosie taamo kiapo tuutiameo. ² Neeea aamo Timoteo Riosichi no'ó taanachitia tetewao, Apoe taamo Noono tewekachi kahtíameo, Apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, aamo ta'iria yasira kiajeraninia pu'kao aamo iikachio, te'ta kaawerumari amochi teeréwari.

Paoroe inatenura ki pichiwaka masitiamechi

³ Neeea aamo Timoteo, Maseronia simiyaonia, wa'a Eejasio aamo itipinurakamenia, ki ka'karuma ma'masitariopua terimíchio, pu'kao kiisi pichiwaka masitiamekopa wa'ao. ⁴ Pu'kao teripuapua, kiisi masitenu-raka ihtaoi ehkoriaami ki pichiwarichi simiyame naawesario, ki mehkasi mehtanamichioipua pu'kao, oowera pu'serepuawichio nayewaniameo. Ka'te tehpe wekatenuremitiapua tiameo, ehkoriaami o'inia ahpo tijoetusiríachi nayewaniame nayewakao, puuu pu'kakamera aamo nane'rejerekao, sewinatamepua te'ta nateyamera Riosichi simiyameo. Puuu wa'a tiiamea, itapiti nekakoniameche mehtachamepua, kihta taamo ku'yame Riosichi taamo paparamiaopua, taamo Riosi nakiyachitiaopua.

⁵ I'ka no'o aamo terinuriaa wa'a Eejasio mochikameo, aamoo neea, te'ta Riosichi e'enaniame aamo masitenuamichio cheekamenia, pu'ka Riosichi e'enaniame pu'sereka keepukekameo, kaawe e'raka Riosichi e'enamichioipua. Wa'a tiaao Riosi nakirewa uukamea, pu'ka nakirewae wa'achitia ahpo kaawe nakika mochitomichioipua, te'ta pichiwa Riosie ahpo piipatetiameko erakoka, te'ta ahpo Noono tewekachi kahtíamechi paparakamekapa. ⁶ Ookapi wa'a mochikame ma'masitaria, kihta pichiwari te'teríamepua Riosichi simiyame ahpo masitiao, tisiwa se'wi wewekakamepua, Riosikamera te'ta ahpo nokijeratowaopua. ⁷ Puuu Riosi nuurarichi simiyame masitari enenariamepua enenariaa, nape oowera ahpo pichiwariko erakoa, maaewache masitiamepua, kiisi nane'riamepua Riosi pichiwarirachi simiyameo, te'ta Riosi pichiwari masitio tuuyai.

⁸ Riosi nuurari ehkoriaami Moise kiaretiaa kaawerumapua kaawerumao, nape ki aampachi pehji epeche nuurarieme yahchetiamea taamo Noono tewekachi kahtíameche yahcharia, nuurarira na'naritoniaméche enesaa. ⁹ Ihtaoi yoorewa nuuraria, ki aaata ka'karuma nokayamerawichio kokosapuawichio yachatiamepua, ki ka'karuma nokayamechewichio yachatiamepua. Wa'achitia Riosi nuurari yahchariai, ki Riosi nuurari yooreka mochitoakamera, kokosamichio yachatiamepua, i'ka noonoikamechitia: tewekachi taamo Noono ki iyorikamechitia; aaataoi tewekachi taamo Noonochi paparameo kiisi yooreka tetewikamechitia; ti'tijoeri ko'yamechitia; aaata ahkasi ahpo yayawaoui ko'yamechitia; ¹⁰ yooma aaata suwepori nokayamechitia, ti'tijoe oowerruchitia ahpo uuyamechitia, ooweru ti'tijoechitia ahpo uuyamechitia; aaata ti'tijoeri ichikoka chapisa toomichi nehjame; wistuka mochitoniamé pu'serewa

tiamechitia; kihta iintokoi wenejamechitia; wistuki te'ta ahpo pichiwarichitia tuuyamechitia. Yooma ihta wa'a tiame nokiwamea, ki Riosi nuurarikamera e'weniamepua, ihtaohi kaawerumachi simiyame masitewachio. ¹¹ Ihji kaaweruma no'o masitiaa, Riosi kaaweruma masiterachi o'inia eenamepua, Riosi kaaweruma tuuyewari no'o ki'yaria, yomatiametiti'joerichi no'o masitemichio. Ihji te'ta tisia nateyame tuuyewaria, Riosi kokosarichi simiyame newipapuamepua.

Paoro cheriwema ki'ya, Riosie ahpo tesiwetiamewichio

¹² Neeea Riosie Weratiame no'o Paamirao, tisia kaawe e'raka cheriwema ki'yamenia pu'kao, no'oo ki no'okamera werame tiiio, no'oo oowe e'reka weerariopua pu'kao, apochi simiyame no'o nayewatumichio. ¹³ Riosia wa'a iintoriopua noochio, no'oo pukerio kiisi kaaweruma inatakamekoipua Riosie Weratiamechio, tisia a'chikoi chaanekamekoipua ki kaawerumao, no'oo Eesusichi paparametisia na'ara yoorakamekoipua ko'inareka naanarikao, wa'a no'o iintokamepua. Riosia tisia kaaweruma iintokamepua noochio, tisia no'o cheriwekaopua no'o pukerio kiisi kaawe no'o iintorio, no'oo pukerio ki nane'riapa, wa'a iintokamekopua, Eesusi Riosi Taanarao aatanakoopua. ¹⁴ Pukaepa neea, ki nu'uti noochi kaawe iintowa tetewamenia, i'ka tehki apochi simiyame kaaweruma nayewamichio no'o weerariopua, yomatiametiti'joeri Eesusichi paparamichio, te'ta Riosi Taanarakamera nakika mochtomichio, Eesusi tewaniameopua.

¹⁵ Eesusi Riosie Weratiamea, te'ta tatakorkame newipatemiawichio naawariaa, te'ta tisia pichiwa puua, pu'kawichio naawakameo, yomatiametite'joeri, te'ta pichikemetepua pu'kao, ti'tijoea, ooweru tiame. Yoomahka Eesusie newipatetiamea, neepua te'ta tisia tatakoriio e'ramea. ¹⁶ Nape Riosia tisia no'o na'ara ihsioio pukerio, wa'a no'o teewetorepua ahkasi ahpo Taana Eesusichi no'o paparasichi, ki nu'uti no'o tatakoriario, ki nu'uti cheriweniame tetewitenariapua noochio, pu'ka wa'atiame noochi tetewikameo, ki nu'uti tatakoriameio, cheriweniamekopua Riosieo, wa'a iintosaapua, ki wahjiamesi ahjari kiamiapa. ¹⁷ Pukaepa wa'a iintoriopa Riosio, ahpo Taana Eesusieo, ki nu'uti te'ta iyoriwa teewemeteteemea, Te'ta Yawichi ki wahjiamesi yasitoamekopua pu'kao, apoehkopua ki wahjiamesi ahjamekopua Riosio, apoekai Riosikai tiioa pu'kao, ki pusie tetewiniame, kiisi teteipua tiamekopapua, puuu Apoehkopua, te'ta peewari tiameraa. Wa'a teeresa naaju.

¹⁸ Pukaepa neea aamo Timoteo no'o taanachitia tetewao, i'ka aamo chaaniamenia: Utewaeme aamo teetomitiamua Riosi tehkiwachio, te'ta ahjachi erasika Riosichio, Riosi Riosiwari amochi chiiie e'wekache teetoka, te'ta aamoo nuureretiachitia, i'ka tehki yoramichio weratioio. ¹⁹ Aata ki apochi teetokamea Riosi Riosiwari chiiio, ahpo na'ituamepua, Riosichi ahpo kaawe te'teria, ipakame puua ahpo Riosichi papariao. ²⁰ Ihji Iimeneo tewaniamea, Arejanto tewaniamea tiamea, wa'a noonoka ipakamepua ahpo Riosichi papariao. Wa'a noonokopania pu'kao, Satanasi aiwarichi toakamenia, wa'a ahpo inatapamichio Riosi na'arerio, wa'a inatapasaopua, Riosichikamera eenepamichio eenechio.

2

Aachin teeka nayewapume Riosichi paparaka

1 Neeea aamo Timoteoo, i'ka aamo chaanejeramenia wa'a Eejasio mochikameo, Riosichi iyorimia nanapawiameopua, pu'kaonia Riosichi ku'iwa itanejeraninia, yomatiamе weeechi mochikame ti'tijoeriwichioo, Riosichi e'enamichioopua paparamiao. Pu'ka wa'a Eejasio nanapawiameopua tiameo, aamoo chaanenuriamenia pu'kao, aaataoi ahkaoi Riosichi paparakameo, Riosichi ku'iwa itanemichioopua pu'kaoi, ihtaoi ahpo tesiwa te'teria nakiweka mochitoao, iinuemichioopua. Ka'te natekepanuremitiapua pu'kaoi, ahpo cheriwema kiamiaopua Riosio, itapiti ahpo tesiweretiawichioopua. 2 Wa'achitia yooma ya'yawichiwichiooi, kaaweruma yawichituniamе itanenurapuapua Riosichio, ahkaoi yawichitutere mochitoameo, ta'iria mochitomichioopua pu'kao, kihta eeyowa erakoka. Wa'a te'tereka mochitosapua, ta'iria yooreka mochitomapua Riosio, wa'achitia ahpo wa'apioi puuuu, kaawe erakoka ahpo yooreka mochitomapua. 3 Wa'a tiame Riosichi itayamea, kaawe e'reka tetewipuamepua tewekachi kahtiamе Riosieo, Apoe te'ta taamo Newipatiameeo. 4 Puuu Riosi Apoe Newipatiameraa, yooma aaataoi ahpo pichiwari tuuyewari pichikekameo, yoomahka apochi e'enaka newipajeramepua. 5 Yomatiamе te'ta utewari Noonoraa, piiripi wa'apiche puuu. Aaata pukachi kaawe taamo teerepatiamеai, piiripiche puuuai, puuuu, Riosi tiari i'ka wehjoarichi eenaka tijoetukamepua, Apoe te'ta Eesusi Riosie Weratiamе. 6 Puuu Eesusia, taamo pejana ahpo ahjari mukiwachi nehjakamepua, kususichi mukuka taamo tatakoria wikiria natetekao. Wa'a iintokame Eesusia, te'ta Riosi yahcharia taawechi iintopuawichioo. 7 Nee Paoroa Apoe Eesusi wa'apie weratiamеpua, apoe wa'api iintoria pichiwataka tuuyepamichioopua, yomachiami oika, ki i'isaeri ti'tijoerichio. Ihji no'o tuuyesika oiyaa, te'ta pichiwari puuuu, kiisi wihtuki.

8 Eeme ehpe taawechiami Riosichi paparamеa, kaawe erakoka ahpo nayewejeraninia, kihta siinto weeru chaachapaka ahpo nayeweka, kihta nekakome chaachapaniamе. Ohso kaawe eeme Riosichi te'teriamеchitia te'terepuapua, itapiti ki kaawe tiame amochi teeresoo, Riosichi itapuapua ku'iwao, kaawe teerepamichioopua amochio. 9 Eeme ooweru Riosichi paparamеa, ehpe taawechiamio pehjo, Riosichi te'teriamеchitia sipichatajeriamenia, ki siintoka peeniatatiame, ki aaatae ikotupua teerepuawichioopua; itapiti o'roe netetiamе tisia nateyameo, ki siintoka chuchatopuapua pu'kao, aamo peeniatianiachitia; aamo kuupaoi ki siintoka peeniatatiame itichitiamе tetewiterajaninia. 10 Ohso kaawe eeme oowerua, aamo Riosiwawichio peenia te'terewaa, aamo ka'karuma nokiwakamera puuuu, aamo wahjachi tetewachio; wa'a te'teremete oowerua, te'ta Riosichikamera te'te iyorika mochitoamea. 11 Eeme oowerua tiameo, tiopachi Riosichi simiyame masitioi tijoee, ihchi mochika kaawe keepupuapua pu'kao, te'ta iyorika Riosichi simiyame aamo keepuao. 12 Neeea ooweruo ehpe taawechimio tiameo, ki masitemeriko e'ramenia tiopachio, ti'tioechioi ki aaata paamiratuame enejeramenia, tjoekamera ahpo paamiratuamechitia tetewijeramenia. 13 Wa'a tiame e'ramenia ooweruchio, Riosio, tjoekamera neteriopa pahchao, Aarani tewaniamе, ki oowitiamеkamera pahcha, Eewa tewaniame. 14 Aaranja tiameo, ki puuukamera wihkue-tiamеpua Satanasieo, Eewakamerapua Satanasie wihkuetiamеpua, wa'a iika tatakorikamepua pukeri o'iniachioopua naayachio. 15 Nape pahcha netetiamе ooitiamе tisia tatakorikamekaipua Riosichio, yooma oowitiamе Eewa tewaniamе Riosi neteriachisi wa'anao, Riosie cheriwepuamepua tatakoriao, kokosapuamechi newipatekao, Riosi Taanarachi paparasoo, oowitiamеchi naawakameo. Puuu oowitiamе Riosi Taanarachi

paparama, eee tiame enepamapua: kaawerumachi ihsiwa inatame; ki siintoka ahpo tisia peeniatapua e'rame.

3

Riosichi paparame pa'pamiratuame, aachin te'teretomeri

¹ Aaata Riosichi paparame paamiratuame enenariamea, tisia kaawe wa'a tiame inataniamea. ² Nape puua i'kache tisia kaawe teere-merichepua: Kihta ahpo teripua teerewaame; ahpo uupiche ahjama ohjoeka yasitomeripua; kaaweruma teetoameche enemeripua tijoe; tisia kaawe inatasa iintoame; ki a'chikoi ihsiam ki inataniameo; kaawerumache nayewaniame aaataeo; ahpo ta'pechi enapameoiopua, kaawe uuka tetewame; masiteniamechio, kaawe peeneka masitiame enemeripua; ³ ki nawajiam enemeripua; tesiwe e'reka tetewame enemeripua aaataoi, ki e'raka ihsiwa yoorame; sosopatiame ihsiwaame eneméripua, aaatachio; ki nasiwame enemeripua, naawesarichio; toomichioi, ki weemuame enemeripua. ⁴ Aaata Riosichi paparame paamiratuamea, ahpo ta'pechio, kaaweruma yooretewa masitiame enemeripua ahpo tatanao; ⁵ puuu ki peeneka yoorewatiameopua ahpo ta'pechio, ka'chi iika paamiratumeripua, ka'chi iika neesetomerikapa Riosichi paparameo. ⁶ Puuu paamiratureria, ki pukeri weemera Riosichi paparakame enemeri puua, weemera paparakamea, riaorósi wichichairachi wichitepuamekoi puua, riaorósia pu'kao, weruma ahpo erakotemakoiopua. ⁷ Puua tiameo, kaawe teteiwame enemeripua ki Riosichi paparameopua, kihta ki kaawe tiame ahpo nayewapuawichioo. Ki kaawe teeretoame enesopua ki Riosichi paparameo, riaorósia ti'tijoerio, na'ara chaanetemapua pu'ka paamiratuameo.

Tiopachi neesetoka ti'tijoe ku'kuyameopua, ooweru ku'kuyameopua tiame, aachin teeretopuame

⁸ Tiopachi ku'kuyame ti'tijoe ooweruopua tiameo, kihta ahpo teripua tiame enemeri puua; piiripi tiame cheesaa, ki eenechi sewina cheesiam enemeripua; nawajikaoi ki pu'seriam enemeripua; toomichioi ki tahpitika siinto e'rame enemeripua. ⁹ Puua yooma pu'ka Riosie Weratiamechi simiyameo, te'ta pichikiame enemeripua, pu'kao taamoo, te'ta nateyamechitia taamo neesetoo. Kihta itapiti a'chitiame apochi noriwi tiame inatame enemeripua; puua, itapiti ki ahpo Riosichi tuuka katewiaopua pehio, ahpo katewekame enemeripua; ahpo inatarichio, itapiti ki kaawe ahpo iintoriopua aaatachio, ahpo katewekame enemeripua Riosichio. ¹⁰ Ke'chu weraniaiopua, aatiatiame enemeripua; ti'tijoeo, kaawe tiame tewiniame enemeripua. Yooma ahpo aatiatawachio, kihta ki kaaweruma tiame machenakame enesoo, oowe e'reka werapuamepu pu'kao. ¹¹ Ooweruai tiopachi ku'kuyameai, wa'achitia yooreka tetewipua enemeri puuai; kaawe inataka ihsiam ihtaio ahpo yoorao aataawichio; ki tisia na'arari naawesariame enemeripua; yoorakache itipiame ahpo iintomo tuuriao; oowe e'repu tiame enemeripua apochio. ¹² Puuu ti'tijoe tiopachi ku'kuyameai, ahpoche uupiche ahjama mochi-toame enemeri puuai; ahpo ta'pechioi, kaaweruma yooretewa masitiame enemeripua ahpo tatanao, ki ahpo tatanaoipua tiame. ¹³ Puuu ku'kuyame wa'a te'eriame ahpo ta'pechio, puukamera kaawe neesetooame enemeripua tiopachio. Pu'kao wahjachia, te'ta ka'kaweruma te'eriame tetewapa pu'kao wa'a tiopachio, puua tisia oowe e'remapua pu'ka wa'a

tiopachi ku'kuyameo, puuuwa wa'a iikao epeche ahjachi erapamapua, Riosie Weratiamechi ahpo paparao, Eesusi tewaniamechio.

Taamo Eesusichi paparawa pichiwari

¹⁴ Ku'we wa'a enamo o'rane aamo kahtiachi, nape ke'chu wa'a no'o eenoio, i'ka tuuyewari aamo uhjuremo erapakane pahchao. ¹⁵ Ihji aamo no'o uhjuriaa, aachin teeka aamo mochtiojerapua wa'a tiopachio, seenekachi no'o tehpe enepamio e'rapa. Eeme Riosichi paparame wa'a tiopachi nanapawiamea, Riosi tioparachi ki pusie teteiwamechi te'teriamepua, pu'ka tiopa ki pusie teteiwame tewekachio, Apoe Riosi wa'a kahtiamepua neesetokao, ahpo te'ta pichiwarie nehpuapakao. ¹⁶ Ihji Riosi pichiwarira taamo pichikeka mochtioaa, ki nu'uti tisia te'ta kaawe tiame iintatiamepua, taamo Noonoo tewekachi kahtiameeopua. Puuu tisia pichiwari taamo pichikeka mochtioaa, ihjipua:

Apoe taamo Noonoo,

apoe tijoetuka tamochi eenakamepua;

puuu Riosi Riosiwariraa tamochio,

te'ta tisia Kaawerumako taamo tuuyamepua Riosio;

Apoe Riosi Tijoetumioio,

ki ookapi Riosi tewekachi ku'iwari tetewitiamepua,

aapoe chaachapakamepua akana naawario Eesusio kohjakoio.

Yomatiamewehjoarichi ahjachi pichiketiamepua,

Apoe wa'api Riosichi simiyame aachin tiameko apochio Eesusi
nayewatuka oirioio;

Puuu weeechi oisoopua,

ahpo te'ta Noonoe apechunatiamepua tewekachio,

ahpo Noonoo te'ta Riosi kahtiachiopua.

4

Eesusichi ahpo papara toimeri wahka ihtoriachio

¹ Riosi Riosiwaria ma'chiamē no'o tetewitiamepua, i'ka weee kajuyachi teetowachi ikimeriopua, muuwaame ti'tijoeri Riosichi ahpo paparao, foaka mochtioamerikopua. Puuu ti'tijoea oowerua tiame, ohsokamera reemoni na'ararichikamera uumpamapua Satanasi riaorosi, tisiwa wihtuka masitiamerakachi, na'naritoka. ² Puuu ahpo Riosichi paparawa toakamea, wihkuame ma'masitarikamera na'naritomapua, ma'masitari kiisi suuwe erapamechi wistuki masitai, puuu ma'masitaria ahpo inatarichio na'ie tajaka choochokamekatēpua, puuu inatarichio wewekamekapao. Puuu, pichiwaka chaachapameka nayewamepua Riosichi simiyameo, nape kiisi pahtiaiopua ahpo inatarichio. ³ Puuu ti'tijoeri wistuki masitiamē, nenewiwao kiisi kaawe tiameko chaachapamepua, nape Riosia ki wa'a chiamepua. Puuu wa'a chaachapamea tiameo, ihta kooameoi taamo wa'inamepua ko'kopuawichioo iyoriopia tuukao. Nape teeme Riosi chiia machiyamea, nane'riame teemea kihta iyoriupamekopua ihta kooamekoio, yooma kooameo Riosi apoe iintoriopua taamo ki'yakao, yooma kaaweruma kooame, yooma ihta kooame pukeri naayachi enepatiaio. Pukaepa teemea, ihta kooame Riosie kiatiamē, kihta iyorika koayamepua, cheriwema kiasache Riosio, kaawe ko'kopuamepua. ⁴ Riosia yooma ihta ahpo enepateriao, kaawe tiameko tetewikamepua. Pukaepa Riosi iintoria kooame taamo ko'komiawichioo, kaaweruma puuu, aataai ki ahpo wa'inametepua ko'kopua. Pukaepa Riosi taamo ki'yaria kooameo, ta'iria ko'kometepua pu'kao, cheriwema ki'yakache Riosio.

⁵ Riosi cheriwema kiasaa teeme, ihta kooame ko'komiaio, Riosi apoe kaawerutamepua aamo ko'komiao.

Paoro Timoteo kaawe tuuyewa, Riosie Weratiame tehkiwachi kaawe teetowa

⁶ Yooma wa'a tiame aamo masitesoo wa'a tiopachi Riosichi paparameo, kaaweruma ihsiamе enemamua Eesusi Riosie Weratiamewichioo. Muua tiameo piirechi masiteka ihsiaio, aamo wa'api penitamamua, aamo Riosie Weratiamechi paparariachitia, aataae aamo masitetiaio Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo. ⁷ Nape Riosie Weratiamechi simiyame masitiaio, ka'te na'roemitiapua kihta nateyame ehkoriaami nayewaniame pu'serewaeo; ohso kaawe muua, te'ta aamo Riosichi kaawe teeretoniamеche, pewatiame teetopuachepua masitekao. Muua tiameo, te'ta aamo Riosichi simiyame penipawa i'yasipuapua. ⁸ Taamo weerewa wi'rochaniamea, kaawe wichiyamepua weerewawichioo, nape Riosichi epeche kaawe teerepuawichio i'yasiamea, pu'ka aaatawichio epeche nateyamepua, ki ehpechewichio natemerikapa, ahkasi wahka ihtoriachisi natemerikapapua, te'ta Riosi taamo ahjama mochikoioepua. ⁹ Yooma ihjia tuuyewari no'o aamo chaaniaa, te'ta pichiwarí puua, i'kao yomatiane ti'tijoeri pichikémetepua, ti'tijoe ooweru tiame wa'áchitia. ¹⁰ Pu'kakamera Eesusi pichiwarirakachi simiyame, pichikémichioepua taamo keepuameo, utewaame tekipanakame teemea, tisia taamo na'ara chaanewa aiwatoriaopua. Wa'a te'teretoame teemea masitekao, taamo tatakoriaria newipatewa oowe e'riapa, pu'ka Riosi Ahjamechiopua, puuu Riosi ahjamea yooma newipatiamepua, nape ahpo Taana Eesusichi paparakameo.

¹¹ Muu Timoteoa, yooma i'ka aamo no'o masitenuriao, yooma wa'a tiame masitemitiamua aamo masitiaio, kaawe pepenipanurekapua pu'kao, ahkaoi aamo oiyachiamio. ¹² Aamoo temarikapa a'chi chaaneniaio, ka'te a'chi eramitiamua; ohso kaawe muua, aamo Riosichiche kaawe teetoame enepuapua, pu'ka aamo kaawe teetowao amochi tetewiteka, aamo wahjachi Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiame, aamo ihsiwa na'naritoka wa'achi nokisimichioepua, yoomá i'káchitia: kaawe e'reka nayeweniame; kaaweruma ihsiwa teereniame; kaawe e'rake yorakeniame aaatawichioo; te'ta paparawa tetewitewa Riosichio; ti'tijoe ooweruchio, yooreka ahpo tetewitewa, kihta suwepori ahpo nokiwa; ooweruai ti'tijoechio, yooreka ahpo tetewitewa, ihtaio suwepori ki kaawe nokiwa. ¹³ Nape ke'chu ki wa'a no'o simioio pehjo, iiweta simitepuapua iyonakao, Riosi Iyotaperichi chiia, yooma inamuachi wa'a tiopachio, pu'ka chiia masiteka. Pu'kao kaawe tuyepuapua kiisi nahsinepaka teetowaopua Riosi chiiá. ¹⁴ Muu Timoteoa, ka'te natakepamitiamua amochi seekarepaka weraretiao, wa'a tiopachi pa'pamiratuameo, Riosi Riosiwariе erapateretia aamo werapuawichioo. Muua paikapieoi Riosi ye'kari aamo kiatiamеe, ku'ika yasitopuapua wa'a Ejesio tiopachi mochikameo, ihtaio ku'iwa yorakekaopua pu'kao, ihtaio Riosichi simiyame kaawe masitekaopua pu'kao.

¹⁵ Kaawe teeremio iintasa inisipuapua aamo tehkiwa, kaaweruma epechetoame tetewipuawichioepua amochio, aamo paamiratuachi yoorapua. ¹⁶ Kaawe aamo neesetomitiapua pewatiame yasitoka, wa'a tiopachi aamo masiteka ihsiachioepua. Wa'a teetosaaamu Timoteoa, wa'achitia Riosie aamo tatakoriaria cheriwеka newipateretiachitia, wa'a tiiao ki ookapi aamo keepunariamea tiame, Riosie newipatemapua pu'kao, ahpo Taana Eesusichi paparasoo.

5

Paoro tuuyerewa Timoteo, Riosichi paparamechi simiyameo

¹ Nee Paoroa aamo Timoteo, aamo chaanania, yooreka aamo tuuyenurenanian o'ochetiameo, kihta te'ya cheeka, kaawe e'reka tuuyepuapua ohso kaawe, aamo noono itapiti nane'remichio tuuyamechitia. ² Ooweru pa'pamiraopua, aamo yeeye yooreka nayewiamechitia, tuuyepuapua pu'kao. Ooweru kuteweoopua pehjo, aamo pipinichitia yooreka tuuyepuapua pu'kao, kihta ahjama kochiwa erakoka.

³ Aaata ooweru ahpo kuuna mukipatekameopua, kaawe e'raka ku'ipuapua pu'kao, itapitichi tisia tesiwa teeresoopua pu'kao. ⁴ Nape tatanaesoopua ahpo ku'ime te'terime, pu'ka tatanarao, kaawe ku'inurepuapua ahpo yeeye. Inuesoopua susuwarao, kakawarao tiameo, kaawe ku'inurepuapua pu'kaohi ahpo su'suo ahpo ka'kaohi. Riosia wa'a te'tereka mochtioniamero, tisia kaawe e'reka tetewamepua, neeeai wa'achi e'raka tetewamepua. ⁵ Aaata kunamukukamea, te'ta Riosichi paparamo enesaa, Riosichiche paparaka yasitoamepua ahpo ku'ipua, senepi taawechi Riosichi paparaka itaka, ihtaohi itapiti ahpo nakiwiao. ⁶ Nape aaata kunamukukame ki Riosichi paparaka yasitoamea, oowera ahpochwichio ta'irewa yooraka yasitoamepua. Puu kunamukukamea, mukukamekatepua Riosiwichio, ahjaka yasitoamekai.

⁷ I'ka aamo kaaweruma teerenurewa, masitepuapua tiame wa'a tiopachi mochtioameo, kihta ki kaawe ihsio tuupuaichioopua, aaataehi. ⁸ Aaata ka'chi erakoamea ahpo tetejima tisia tesiwa te'tereka mochtioho, ihtaohi itapiti nakiwekao, ahpo ta'pechio epeche te'ta tesiwa teewenioho kiisi ku'yamea, kiisi Riosichi teerepuame inataka yasitoamepua; wa'a tiamea, ohso kiisi kaawe tiamepua Riosichio, ki aaatachitia ki Riosichi paparamechitiaio.

⁹ Puu ooweru kunamukukamea, ahpo ku'ipua teerepuawichio tiopachi mochtioameo, eee tiame enemetepua; paika weerewa oosa mariki u'matoame paamuame; piiripi wa'api kuunaeka yasitokame, ahpo kuuna ahjaka yasitoopua. ¹⁰ Puua tiameo, ahpo yooraka yasitoriao, ka'karuma yooraka yasitokame, tetewitiame enemeripua; ahpo tatanaopua tiameo, ka'karumache tuuyewa tuuyeka yasitokame; ahpo ta'pechi asikoameioopua, kaawe uuka asipukame; aaata Riosichi paparamo, ki weruma ahpo uuka yorakekame enemeripua; aaata itapiti aiwaka mochtioameo, ku'ikache yasitokame enemeripua; ihta itapitio, kaaweruma ihsika yasitokame.

¹¹ Puu ooweru ki ahsepame paamuameopua paika weerewa oosa mariki paaumpario, ki iyopupuapua pu'kao ku'iwa kipuawichoo, seenekachio neewinamerikopua pehjo. ¹² Neewisaapua, ka'chi iika tekipanamaoipua tiopachio, ahpo yooraka yasitomia chaachapatiameopua. ¹³ Puua tiameo ku'iwa kiatiaopua, nanasiname enepamaoipua, oowera wa'ami ahka ohjonaremapua ta'pechiamioho, ki ka'karuma i'topakaopua naawesari, itapiti naawesaniachiopeyachi papakika, itapiti kichiweme tiame chanika, pu'ka wa'a tiameche nokaka mochtioamapua, kihta yooraka wekateka. ¹⁴ Pukaepania pu'kao, nenewijerania ohso kaawe, tatanaopua moena yasimichioopua, ahpo tatanakamera inateka. Pu'ka wa'a teeka yasitooopua pu'kao, Na'arari Noonora, ka'chi iika aaata na'aretemapua pu'kao. ¹⁵ Nape ookapi ooweru kunamukukame ki te'ta paamuame ki nenewikameopua, seewiamenia pu'kao, se'wikamekopua Riosia kaaweruma poerachio, Satanasikamera ahpo eratiakamera nokisikamepua, ahkaohi ta'pechiami ta'ratoka, kiisi kaawe te'tereniamo nokisika.

¹⁶ Aaata Riosichi paparame kunamukukame tetejimaeme enesaa, pu'ka tetejimarao, ku'inurepuapua pu'kao, kihta pehtiamе teeremichiohua tiopachi mochikamewichioo, pu'ka kunamukukame ku'ipuaao. Pu'ka ahpo tejima kunamukukame ku'ika yasitsoopua, yooma tiopachi ku'iwaa, ahsepapapua waikao, tiopachi kunamukukame mochikame ku'iwaa, te'ta tesiwa te'tiamerawichioo.

¹⁷ Ehpeo neeea aamo Timoteoo, tiopachi pa'pamiratuame ajawaniame aamo nayewemane. Yooma tiopachi pa'pamiratuame kaawe yoorameopua ahpo tekipanao, epeche kaawe e'reka teteipuaamehua pu'kao, Riosi tuyewa masitiame enesoo osopena, tuumika ki'yaka itapiti kianiame ku'iwao. ¹⁸ Wa'a tiame aamo chaaniamenia, Riosia Ekhoriama Iyoterichio, eee cheeka iyoteriamekopua: "Ka'te yakajipuremitiamua oisio, aamo tiirikoa tekejokiteka oitioopua." Sewinachi Iyoterichioopua tiameo, eee chiamehua: "Tekipanamea nateteniamehua."

¹⁹ Aaata tiopachi paamiratuame aamo weerariao, aaata ki kaawe ihsiameko tuusooopua pu'kao, nape ki u'pakame enesoo aaata tetewikame ookao paikaoipua, ka'te pichikemitiamua pu'kao, apoe piineri chiiao, kihta nateyamekopua. ²⁰ Aaata tiopachi paamiratuame ki kaawe iintokame tewitiameopua, ooka paikaoi tetewikame enesooopua pichiwatame, yooma tetewachi weeraka tisia teripuapua pu'kao, wa'a yoratioopua pu'kao, yooma tetewikameo seewepakaopua, ki wa'achi nokinaremichiohua.

²¹ I'ka no'o aamo pa'pamiratuame ajawanureriao, neeea Riosi tetewachio, Riosie Weratiame tetewachio, Riosi tewekachi ku'iwari tetewachio, tisia kaawe aamo neesetojeraninia pu'kao, napati aamo tetewikapua aaataoi, ki aaata epeche teereweka. ²² Ka'te aaata ajawamitiapua, ki ne'nesaopua pahchao, ihtana tiameopua pu'kao, ki aaata aamo ki kaawe iintorio tuumichiohua, ki kaaweruma machenasooopua aamo weerariao.

²³ Ihji no'o chiiaa, aaata ti'tijoeri chaachapamechitia tiamehua: "Ka'te neeroiche nerojimitiamua, aamo eepi topachi kokoresaa, wiino iijipuapua ku'ita." Pukaepa muuua, ke'chu aaata weeraiomua wa'a tiopachio, kaawe ne'nesa ihtana kaawe ihsiameko tijoe, werapuapua.

²⁴ Aaata ki ka'karuma nokiwaa, ma'chiame tetewiniamehua ke'chu ahjachi i'yaiopua itapiti ki kaawe iintoriao, nape iintuamehua tiameo, itapiti ki kaawe iintotiameo ki ikanati ma'chiame tetewiniameo, ahkasi te'ta i'yawesaape ahjachio. Pukaepa te'ta kaawe tiia ahjachi i'yewesa werapuapua, aaata tiopachi paamiraturerio, seenekachi neipa ki kaawe ihsiamera enemaopua weratiameo. ²⁵ Seenekachioopua aaata kaawe ihsiwaa, ki ikanati tetewiniamehua, puuyeniame nakiyamehua aaata ku'we nane'rehua kaawe ihsiamekoo, pu'kao kaaweruma tiiao.

6

¹ Ehpeo aaata ahpo teekorachi te'tereniame nayewamane. Aaata teekoemea Riosichi paparame enesaa, yooreka tetewame enepuapua ahpo teekoo, kihta ki iyoriwa masitio tuupuaichiohua Riosio ahpo paparawiao, aaatao wahjachi ti'tjoerieopua, ki na'arepuawichiohua tiameo, taamoo aamo teekoeka mochikameo, Riosichi paparaniame aamo masitiao.

² Aaata Riosichi paparame teekoemea, wa'apitia teekochitia yooreka tetewimetepua pu'kao, Riosichi paparamekopua pu'kao ahpochitia. Riosichi paparamekopua ahpo teekoo, epeche te'ta yooreka tetewimeripua pu'kao, pu'kao Riosichio, ahpo pa'chichitia tiamekoopua pu'kao. Pu'kawichioo epeche kaawe yorakeka yorametepua pu'ka tekipanakiao, na'pa Riosichi te'teriamiakapua. Yooma i'ka no'o aamo masitenuriao,

utewaeme wa'a tiame masitepuapua, yooma wa'ami ahkaoi aamo asiya-
chio.

Te'ta pichiwari paarasari

³ Aaata seenu te'terewa masitiamea, i'ka Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame ka'karumara tuuyewario, pu'ka tuuyewarichi taamo paparaka mochitoao, ⁴ ahpokamera tísia weruma uukao, ahpokamera tísia machiyame maaekoamepua. Puuuu ahpo Riosichi simiyame seesenu te'terepuame masitiamechio, tísia ahpo weruma erakoniamie tiamechipua wa'ao, tísia ahpo machiyamera erakoniamiechi, tísia nekakoniame mehtáchaniachi, tísia nasiwaniame mehtachaniachi, tísia aaata na'arewachi, tísia nekamucheniachi aaata, tísia aaata ikotukewachi. ⁵ Senepi taawechi wa'apitia nekakoka ma'chirepaniachipua wa'ao, ki ijinatarichi wewekaniachikapapua wa'ao, kiisi machiniamekapa wa'ao, Riosichi eename pichiwarío. Puuuu, kihta machiyamepua, te'ta Riosi pichirariraopua, te'ta Riosi iintoriaopua ahpo Taanaeo. Puuuu oowera seenu Riosichi simiyame masiteka, tomiwaremio erakoamepua. Nape muuu Timoteoa, ka'te pu'ka te'teria ahjama, teeremitiamua. ⁶ Teemea Riosichi te'ta paparamea, paarasatiamepua paarasatiao, nape taamo Riosichi paarasatiaa ki toomipua. Ihji paarasaria, te'ta Riosie te'ta taamo ta'iria mochitowa puuuu, Apoe te'ta taamo Riosi kiasiaeo, ihtaio taamo nakiwiao. ⁷ I'wa weechi naawaio, kihta iinueka naawakame teemea; wa'achitia mukisaoi, kihta i'tomeripua. ⁸ Wa'a teeremeri enesoo mukiniamechio, kihta te'ta weemumete teemea i'ka wehjoarichi iintuameo, kooameche wisaroriche iinuekaio, kaawe erakomete teemea. ⁹ Yooma u'matoka ohso e'rameopua paarasarichio, pu'ka ki kaaweruma tísia weemuwa paarasari ihsumarachi, wichiamepua. Puuu ki ka'karuma weemuniamiea, taamo ki ka'karuma nokiwa ihsitiamepua, kiisi ijinata nokiwame, na'ara nokiwame aaata tiame. Yooma ihji ki ka'karuma nokiwamea, kominarichi simiwamepua, ahkasi yooma si'riwachi ki ka'karumachi wichiwachi, ahpoo pihtuka kajuyachisi. ¹⁰ Siintoka weemuniamie toomichio, yooma ihta ki ka'karuma naawarapua. Muuwaeme siintoka u'matoka toomichi weemupakamea, poanatakamepua Riosichio, Riosichi ahpo paparao; wa'a iikapa puuuu, tísia yuuwesi mochitoamepua, epeche tísia tomiwaereka mochinarewae aiwaka.

Aachin teeka ahpo inateniamie Riosichi paparaniamewichioo

¹¹ Nape muuu Timoteo Riosiwichio tekipanamekapao, yooma wa'a tiame weemuwachio, ikicha enepapuapua, kaawe aamo neesetoka, ki wa'a tiamechi aamo wichipuawichio. Ohso kaawe muuuu, kaawerumache ihsiame enepapuapua, pewatiame yasitoame Riosichio, aamo Riosichi paparawa yasitoao, aamo tesiwa tiame uuyame iikachio, kihta nahsinepaka tetewame aamo Riosichi poponíwao, pipiniwa tiaméo. ¹² Utewaeme teetopuapua aamo Riosichi paparaniame nehpuwarichio; pewatiame chapika yasitomitiamua, aamo ki wahjiame ahjari Riosie aamo kiaretiao, Riosie aamo uumichio paajutetiao. Muuuu pu'ka ki wahjiame ahjari aamo Riosie kiaretiao, ki ookapi tuuyekame muuuu, Eesusi Riosi Taanarachi paparakapa kiatiameko tuuka. ¹³ I'ka no'o aamo tísia neesetotiao, kiisi toaka aamo teetojeraninia pu'kao, kaawe teetokache kihta se'wikao, Riosi yooma ihta ahjari ki'yamera tetewachio, Eesusi Riosie Weratiame tetewachio. ¹⁴ Neeea i'ka no'o aamo neesetotiao, tísia aamo neesetojeraninia, ahkasi Eesusi Riosie Weratiame taamo Paamira eenachisi, kihta aamo ki kaawe chaachapapuaichio, aamo

aaataeo. ¹⁵ Ihji Eesusi enameria, Riosi te'ta yomari aampa tiamera e'rariapua, ihta taawechi yachatiamedio, tekitepuame; ihji Eesusi Riosie tekimichio eratiamea, te'ta weeweruma ya'yawichio, te'ta yomatiamae aampa werumara tiamepua, te'ta pa'pamiratuameopua, te'ta aampa Paamiratuamepua tiameo. ¹⁶ Puuu Eesusi Noonoraa, apoe eenechi tekitemeria Eesusio ka'chitia taawechi mukuyamepua; puuu te'ta ki teesa taajenachi kahtiamerapua; aaataai pu'kao, kiisi ahseme tiachi kahtiachio; pu'kao aaataeo ki teteiwamepua ahpo pusieo, ka'chi iika tetewime tiameopua pu'kao.

¡Pu'kakamera te'ta weruma iyoriwa kiapuamepua taamoeo, te'ta weruma utewari iinuewa e'rewa tiame! Wa'a tiame e'rejeremitiapua naajúu.

¹⁷ Pu'ka ti'tijoe ooweru tiame tísia paarasateka mochitoameo, chaanepuapua pu'kao, pu'ka ahpo iinueka mochikao, Riosi wa'a tiame teewewiopa, wa'a te'terio tuuyepuapua pu'kao, pukaao wa'a tiiae ta'iria mochitomichiopua, nape kihta weruma ahpo erakoka, tísia paarasatiapao. Pu'kao chaanepuapua tiameo, pu'ka weechi iintuame ahpo paarasatiao, kihtawichio kaaweko tuuyepuapua, Riosichi kaawe te'terepuao, pu'ka paarasario kihta tehpe e'ramekopapua. Wa'a tiachipao, ohso kaawe Riosichikamera paparaka mochitonurepuapua pu'kao, apoe te'ta Riosi ahjamerakamerachi, pukachikamera te'ta oowe erakoka, taamoo chuurame wi'suame taamo nakiwia ki'yamechi.

¹⁸ Pu'ka paarasatiameo chaanepuapua tiameo, pu'ka paarasario, ahpo iinuekaopua paarasatiao, ihkokewa erakoka mochitojerepuapua pu'kao, tísia tesiwa te'tereka tooremuachiopua. Wa'a nokaka mochitosoopua ihkokekao, te'ta pichiwari paarasari iinuemio tuuyepuapua pu'kao, Riosi ahjama mochiwachiopua, Riosi ye'karichi. ¹⁹ Puuu wa'a te'tereka mochitosaapua ahpo paarasari tooremuame ihkokeka mochitokamea, te'pa tewekachikamera paarasari muuwepatiame enemapua waikao, te'ta Riosi ahjama ahpo mochimiachiopua tewekachio, ahkasi ki wahjiamesio.

Paoro kajuyachi Timoteo neesetotewa

²⁰ Muuu Timoteoa no'o aamo uhjurario, yoorakache itipipuapua wa'a ti'tiopachiamio. Ka'te e'waka keepumitia ki ijinatame nayewao. Puuu ti'tijoea tamochio, ki ookapi itapiti, tísia Riosichi simiyame peenewari machiwari teewaka masitiamepua, nape oowera wa'a chaachapaka nayewamepua, kihta machiyai Riosichi simiyameo. ²¹ Ookapi Riosichi paparama ti'tijoea ooweru tiamea, pu'ka ti'tijoe wihkuari masitiakamera na'naritoamepua wa'asi, ikicha simiyamera ki Riosichi paparaniamera, ipaka tetewamepua Eesusichi ahpo paparao, Riosie Weratiameo. Yooma aamo kahtiachi mochikamewichioo, Riosichi itayamenia pu'kao, ahpo te'ta kaawerumari kiasimichioo.

I'wasi ihjia, kaawe erakoka ehpeo. Wa'a ikisaa tísia kaawe enemapua.

Paoro Timoteo Oosa Iyotepawa

Teepotari

¹ Nee Paoro Riosie Weratiame weratiamea, i'ka weemera ahjarichi simiyame nayewemichio Riosi e'rarie uhjuratiamenia, yomatiamie ahkaoi ti'tijoeri no'o nayewemichiopua, i'ka weemera ahjario aataoi ahpo Taanachi Eesusi paparasoo kiamo tuuyame. ² I'ka iyojura iyotiamenia aamowichio Timoteo, no'o taanachitia Riosichi tiameo. Aamoo neea, taamo Noono tewekachi kahtiamo, Apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, ahpo aamo tesiwa e'rewaewo, aamo iikachio ta'iria yasirewa kijaeraninia.

Riosie Weratiame chiia pichiwataniame

³ Nee Paoro, senepi taawechi aamowichio nayewiainia Riosio, cheriwema ki'yamenia pu'kao, aamoo kaawe teetotiamekopua, aamo Riosichi teetowa tehkiwachiopua. Nee Riosie ahsieme cheriwetiameko no'o tatakoriario e'raka yorakiamenia, no'o ehkoriame noonoriwa te'ta Riosi iyoririachitia inisitoka. ⁴ Senepi aamo iijinatepaio, aamo nanararia iijinatepamenia aamo mochikachi o'inia machenarioio. Wa'a tiame iijinatepakaopua, eenechi tisia aamo tetewinariapame neea, eenechi aamo ahjama tisia kaawe eranarekaopua. ⁵ Nee aamo tetewinareka yasitoamepua tiameo, tisia aamo iijinatepapaopua, Eesusi Riosie Weratiamechi aamo paparamekoo, ki'yami Roira tewaniame aamo su'su Eesusichi papariachitiaopua, aamo yeeye Eunise tewaniame Eesusichi papariachitiaopua tiame. Ehpeo neea aamooi, wa'achitia tetewamepua, tisia Eesusi Riosie Weratiamechi paparae.

⁶ Pukaepa neea, amochi oijenatejeraninia tahjewachitia amochi teetomichiopua, Riosi ye'kari amochi yahchariaopua, no'o amochi seekarepaka uhjuriopua Riosi kaaweruma tuuyewari kihta seeweka nayewatumichio, ⁷ Riosio taamoo, kihta majawewa ki'yakamekopapua, aataoi kihta seewewa. Riosia apoeekamera taamo utewataniame erakotiamepua. Riosia tamochi yahchakamepua tiameo, taamo ahpo nakika mochitopua erakoniame, pu'ka nakiwarie taamo nokisimichiopua aatachio, kihta ki kaawe teerepuame aamo teerepuawichio aata aamo masitiachio. ⁸ Wa'a teeka ku'itoniamekapamua Riosieo, ka'te suuwe e'raka nayewamitiamua aataoimua, i'ka Eesusi taamo Paamirachi simiyame nayewaiopua; peereso aamo yachapo tuuwai, noochitia Eesusi taamo Paamirachi simiyame nayewatuapaopua. Ohsotiamua, tisia wa'a chaanaiopua, tisia aiwatoaimua taamo Paamira Eesusichi simiyame nayewatuapao, erasika anachatopuapua pu'kao, no'oo te'ta teetoriachitia. ⁹ Riosia kihta yoorarie natetewachi taamo newipatekamepua, taamo apochiche teetoka taamo ahjatomichiopua, Riosia wa'a tiame inatakamekapua, naayachisi o'inia, ahpo tisia taamo nakiwari, taamo ne'netenariapapua, yooma ihta Eesusi taamowichio iintoriaeopua. Wa'a iintokame Riosia tamochio, yooma ahpo Taana Eesusichi paparakamewichio inatakao. Wa'a tiame inatakame Riosia, ke'chu kihta i'ka wehjoarikoio. ¹⁰ Pu'ka ke'chu naayachi ahpo e'rarie taamo tetewitiamepua ehpe taawechemio, ahpo Taana Eesusi naawateriachi tetewitekamepua. Puuu ahpo naawateria

iintokamekopua taamo newipatekao, wahjipari utewarira newitosaa-papua. Puuu Riosi naawateria iintokamepua tiameo, taamo ma'chiamie pahtetekaopua, ahpo kaaweruma tuuyewarichi simiyameo, aachin teeka taamo teimeri weemera ahjariopua, ahkasi ki wahjiamesi ahjaniamieo.

¹¹ Riosia no'oo, apoe wa'api weerakamepua ki i'isaeri nayewatumichioopua, ahpo naawateria Eesusi tewaniame taamowichio iintoria nayewemichioopua, yooma ti'tijoeopua ooweruoiopua tiame. ¹² Pu'ka yoorapa i'wa kahtiamenia peereso aiwakao. Nape wa'a teereniainia i'wao, kiisi tesiwa erapame neeea, ki teesa ahjachi oowe e'riamekapaopua, aatanachi no'o paparariao, pukachi te'ta ahjachi erapame neeea. Pukaepa kiisiki se'wi erapamenia, apoeopua tisia ahpo utewarie no'o ku'isiamekopaopua, i'ka tehki ki teeweeka no'o simitemichio no'o ki'yariachiopua, te'ta utewaeme kaawe neesetokaopua, ahkasi yomatiane no'o yoorachisi i'ka tehki no'o nuureriaopua, ahkasi Eesusi eenechi eenachisi teeretopuameo.

¹³ Wa'a tiiachio muuu Timoteoa, te'ta no'o masiteria inamuriachitia masitepuapua, aataaoi aamo masitiaopua, pu'ka te'ta kaaweruma Eesusie tuuyewario, kiisi se'wi ikika masiteka. Muuuu tiameo, kiisi se'wi teetopuapua Riosie Weratiamechi aamo paparaopua, Riosie Weratiame nakirewarachi yasitokaopua. ¹⁴ Te'ta Kaaweruma Riosiwari ku'iwarietamochi yasitoameopua, te'ta kaawe neesetopuapua, i'ka pichiwarichi simiyameo, Riosio aamo te'ta masitemichio ki'yariao.

¹⁵ Nane'riame muuuapa, yooma Aasia weechiamii no'o kahtiachi e'enakameopua, yooma eenechi nonowakamekopapua; ooka puuua wa'asi Aasia nonowakamea, Iijero tewaniame, piirea Eremojene tewaniame enekamepua. ¹⁶ Onesijoro tewaniame ta'perachio, Riosio te'ta kaawe teewejeraninia pu'kao, pu'ka Onesijorokamera tisia kaawe iintoriopua weesa no'o ku'iwa u'yepakao, i'wa peereso no'o yachatiachio, kihta suuwe erapaka, no'o peereso yachatioopua. ¹⁷ Ohsotia puuua i'wa Rooma weruma muuwarichi asisaopua, no'o yaapi e'raka i'yariapua ahkasi no'o tewayachisi. ¹⁸ Tisia kaawe enemiiopua pu'kao, Apoe taamo Paamira Eesusi eenechi enasaa, itapiti tisia kaaweruma tiame ikitesaa. Muuu Timoteoa nane'riame muuuapa, Ejesio aamo ahjama taamo mochikoio, tisia kaawe taamo ku'iriopua Onesijoroa.

2

Riosie Weratiame kaaweruma soontarowara eneniamie

¹ Pukaepa muuu Timoteo no'o Riosichi taanachitia yasitoamea, ka'te wirorepamitiamua aamo Riosichi teetowao; ohsotia utewaeme teetopuapua aamo Riosi tehkiwachio, yooma Riosie Weratiame utewari aamo kiasiaeo. ² Muuuu no'oo muuwaeme ti'tijoeri no'o masiteria tetewiriachitia inamuriachitia tiame, pu'ka masitenurapuapua aamo ajawasiao, ahkaoi mochiwachiamii enapaio.

³ Pu'ka aamo tehkiwachi ahkaoi aamo ihtoachio, te'ta Riosie Weratiame soontarowachitia teeretopuapua, ihtaaoi aamo aiwasiao muuuu, anachatopuapua. ⁴ Muuu Timoteoa ka'te papakimitiamua itapiti ki Eesusi Riosie Weratiamee aamo nuuretiachio, aataai kaaweruma soontarochitia enenariaa, kiisi se'wi ihsiamepua ahpo te'ta kapitai nuureretiaa, seesenu nokiwarachi papakikaopua, ahpoche nuureretia iyorika teeretoamechepua.

⁵ Wa'achitia newitowa te'ewa nokayameai, te'ta kaawe te'epua yachatiameche na'naritomerichepua; ki pu'ka kaawe te'epua ki na'naritosaa, kiisi newitomeripua. Pukaepa muuuai Timoteoa, tisia kaawe teetoka

i'tomerichemua, Riosichi aamo tehkiwao; wa'a aamo teetoame enesoopua Riosia, tísia kaawe aamo iintorio tuumapua. ⁶ Aaata ahpo echaria tísia kaawe neesetokamea, tísia paarasatemeripua ahpo echariao. Wa'achitia muuu Timoteoai, tísia paarasatemi muuu Riosiwichio aamo ihsika teeretorioa. ⁷ Naakoo, kaawe ne'nemitiakoomua i'ka no'o aamo chiao, Apoe tewekachi kahtiamé taamo Noono, ihsimeripua aamo te'ta pahtetekao, aachin tiamekoopua no'o aamo chiiao.

⁸ Ka'te nataké pamitiamua aamo masitia tuuyemiao, yooma Eesusichi simiyame eee teereriame: Eesusia ehkoriai Raawitaru tejetimarisiwachi o'inia tijoetutetiamepua Riosieo, Riosi Taanarachitia naawakao; neipami taamo tatakoria cho'weka mukisaapua, eenechi oijenasaapua, tewekachi mooenakamepua ahpo Noono kahtiachi. Puuupua no'o te'ta kaaweruma tuuyetooa, aachin teeka taamo tatakoriaeka mochtowachi newipatetiamea. ⁹ Pu'ka Riosie Weratiame tuuyewarira tuuyesika yasioapao, káátisia aiwari anachaka yositoamenia, ahkasi kaarenaei o'oyaekapua i'wao, káátisia aaata ko'yamechitia. Nape neea kaarenae o'yaeka yachanioio, Riosi kaaweruma tuuyewaria, kihta o'yetiamé pua, aataai kaawe ahjachi pichikeme tiamepua. ¹⁰ Neeea wa'a tiachipao, kiisi toaka simiti amenia Riosi kaaweruma tuuyewario nayewatukao, tísia aiwaka yasioai i'wao. Neeea ihtaio kokosa yoraniaio anachaka yasonariamenia, Riosio yomatiamé ahpo Taanachi paparakameopua, ahpowichio uumichio pua, ahpo tatanachitia iintapaka, pu'kao ahpo tatakoria newipateriaopua, ki wahjiamesi ahjari kiamichio pua.

¹¹ Ihji no'o chanimia Riosie Weratiamechi simiyamea, pichiwari puua: Teeme Riosie Weratiame ahjama mukukameka erakoame enesaa, pu'ka ahjamakamera mochimia eenechi ojenakameko erakometepua, tewekachi Riosie Weratiame ye'karichi.

¹² Eesusiwichio kokosari anachaka mochtokamekai teemea i'wa weechio, Riosie Weratiamee apochi uupuamepua, ahpo ahjamakamera mochipuawichio pua, ahpo tewekachi ye'karichio.

Taamo Eesusi ahjama te'terewa ka'itasoo, Apoe Eesusia tiameo, wa'achitia taamo ka'itamapua, ahpo taamo ahjama teerewao, wahka ihtoriachi te'ta kateweri taawechio.

¹³ Teemea Eesusichi paparai ki kaawe noonokoio, Apoe kiisi taamo toayamepua ahpo nakirao; ka'chitia wa'a iintomeri tiamekapaopua, ahpo Riosi nakiwariwae tisiwa taamo nakiyamekapaopua.

Piiripi Eesusiwichio tekpaname kaawe iintoria nayewaniame

¹⁴ Muuu Timoteoa, pu'ka aamo ajawaria masitemichio, yooma i'ka aamo no'o iyoteparia, inatepateka masitenurapuapua pu'kao. Pu'ka aamo ajawaria masitemia keepumeriopua tiameo, Riosi tetewachi chaanenurapuapua, kihta naawesari chaachapanurepuapua pu'kao, kihtawichio kaawekameopua, nekakome chaachapaniame nayewaniameoi, kihtawichio kaawekameopua; wa'a tiame naawesaria, kaawe erakoka keepuamekaopua Riosi kaaweruma tuuyewario, nahsinapatemeripua keepuameoi. ¹⁵ Muuu Timoteoa Riosi tetewachio, utewaeme tekpaname enepuapua Riosi tehkiwachio, tísia kaawe teetoame Riosi kaaweruma tuuyewari masitiamechio. Wa'a teetoka masitiame enesaamua, kihta suuwe erapamerimua itachioi itapitichi aamo yoorao. Kihta nekakome cheeka masitiame enesaamua, kihta Riosie teripume teeremerimua

aamo masitewachio, te'ta kaawe tiame teetoka masitiamekapaomua, te'ta pichiwarichi simiyameopua, Riosi naera. ¹⁶ Itapiti Riosichi simiyame aamo nayeoiopua aaatao, ka'te aaatae aamo se'wi ikimitiamua, aaata peyachi ki Riosichi simiyame nayewanariameepua; wa'a tiame peyachi papakiwachioopua nayewamiao, oowera se'wi ikiniame ikitiamepua. ¹⁷ Puuu wa'a te'tiame naawesari kihtawichio kaawekamea, taamo wa'api soopamapua, ko'koame ka'chi iika yachapaniame ikiniamechitia ikiwamepua. Wa'a ikikameka te'teriami iimeneoa, lireto tewaniameopua tiameo, ¹⁸ Riosi pichiware masitewaopua, se'wi masitiamekapa wa'a ijkikame puua. Puuu wa'a iikame ti'tijoea, pu'ka ti'tijoei mukukoi eenechi oijenaniameo, ikikamekopa chaachapaka masitiamekapa. Puuu aapoea pu'ka eenechi oijenaniameo, taamo iikachiche wa'a erakoniameko tuuyamepua, Riosio ki taamo oijenatemerikopua, eenechi weemera weerewa taamo ki'yakaopua. Yooma i'ka inamukamea, wekamupakamepua ookapiopa, Riosichi paparamo. ¹⁹ Nape Riosia, se'wi masitiameopua ahpo pichiwarichi simiyame tuuyewario, tetewaka yasitoamepua aatanakamerakoopua ki ahpo ijinuwao. Riosi pichiwariraa, kaari nawateraka tiamepua, pukachi nawaterachi eee cheeka iyotetiam: "Apoe taamo tewekachi kahtiam Noonoa, te'ta machika tetewamerapua ahpo ijinuwao." Piirechi Riosi pichiware wa'achi nawaterachi iyoteriaapua tiameo, eee chiiamepua: "Yooma Riosie Weratiamechi te'teriami, te'ta Riosi pichiwarira masitiamerapua, puua te'ta pichiwa poanatukame enemetepua, ihtaoi ki ka'karuma nokiwamechio."

²⁰ Aata tisia paarasatiame ta'perawachio, ki ookapi itapiti iinuemepua tisia nateyame, itapiti pehtori o'roe netetiam, tataparasi meetarieoi netetiam, puuu oropetoria, tataparasi pehtoria tiame te'ta pahkotaniachiche ahjachi ko'i'wamepua. Nape wa'achi ta'pechio iinueniamepua tiameo, senepi ko'komia ahjachi ko'i'wame, puua wehchorie pehtoritiamepua, kuu oowarae netetiamoko. ²¹ Muuu Timoteoa, o'ro pehtorika tiame enemitia muua, Riosi ahjae tekipanania enenariaa ahpo tehkiwachio. Wa'a tiame ahjaera enenariaa Riosiwichio, yomatiam aamo se'wimetechemua ki ka'karuma nokiwameopua. Wa'a teeresaamua, yooma ihta Riosiwichio yoraniamewichio, ahsepari kaawe tiame enemerimua.

²² Ikicha enepamitiamua pu'ka tehtemari ki kaaweruma erakoka mochi-toopua, ihtaoi ki kaaweruma ikotuwaol, Riosichiche paparamo ahjama teeremitiamua, kaawerumache inatatoka, i'ka eee tiamechitia: Riosichi paparaniam teetowa, nakirewa teetowa, ta'iria yasirewa teetoka tiame. ²³ Ka'te nehjiamitiamua, ki inatari tiame iinatukewao. Puuu ki inatari iinatukewaa, oowera nekakowa chaachapaniameche mehtachamepua, ahkasioi nasiwaniame. ²⁴ Aata Riosi yorakiamea, kiisi papakimetepua nekakowa chaachapaniachio; ohso kaawe muua, kaawerumakamera enemitiamua aaatachio, ki ikanati nekayame; ye'kame enemitiamua aamo masitachio; kaawe e'reka nayewepuapua aaatao, kihta yaapi e'raka nahsinepaka. ²⁵ Aata aamo masitia na'ara chaachapasoo, ka'te nekamitiapua pukachio, ohso kaawe te'ta kaawe erapua tiame nayewepuapua, tisia ma'chiam tuuyeka aamo masitiao, ihtana achini tiamekopua aamo masitiao. Wa'a tiame aamo masitesoopua pu'kao, seenekachio puua, aamo chiiio oowe erapamapua, aamo masitiao tisia pichiwariko nane'rekapa. ²⁶ Wa'a iikapaopua te'ta aamo kaawe chiiame pahtepaopua, riaorosi wisikuewachi ahpo ruhjikameko erapamapua, riaorósikamera masitia pichikeka mochitoriamekopua.

3

Achini teeremeri ti'tijoeri, kajuyachi taawechi

¹ Wa'a tiachipao muuu Timoteoo, aamo nane'rejeraninia ehpiami kiisi kaawe nokiwamea, tísia epeche epecheche teetomerikopua, ahkasi kajuyachi taawechiopua, eee te'tereniame: ² waika taawechiamio ti'tjoeria, ahpochwichio erakoame enemeripua; toomichiche weemuame; ahpo oijerame ihta ahpo iinuekae; ahpo tiiao ki nu'nuntiko erakoame; ihtaio Riosichi simiyameo tísia na'ariame; kiisi ewakoame ahpo yayawao; kihta kaawe e'reka itipiame, itapiti tísia kaawe ikitetiaipua; puuu kiisi ka'karuma ti'tjoeri enemeripua; ³ kihta ahpo katewenariame apochio aataoi ahjamao, kiisi aata tesiwa e'riame enemapua; ti'tjioea ooweruapua tiameo, ka'chi iika ahpo teeweteme erakoame, ahpo ki kaaweruma nokiwa ikotuwa; tísia na'ara chaachapame aataoi; tísia na'ra yoorame ahpo na'ara chaachapae; aataoi oorichitia ni'epanarewa erakoame; yooma ihta kaaweruma nokiwameo, seepurawaame; ⁴ aataoi ahpo kaawe uyameo, pukamina na'ara nokayame; aataoi eeyowachi werapame; ki nu'uti ahpo erakoame; ahpo pu'serewache i'yaka mochitoamea, Riosikamera pu'serewa i'yaka mochitometepua; ⁵ Riosi iyoriameka nokayamea kiisi wa'a erakoaiopua, Riosi utewari ka'karuma enepatiameo, wehchi ipaka tetewamepua pu'kao.

Yooma pu'ka wa'a te'teriame ahjamao, kiisi ahjama teeremitiamua. ⁶ Puuu wa'a te'teriame ti'tjioea, ahpo wihkuari na'ararieopua ta'pechiami asikokaopua ooweru piineri mochikachio, suwepori nokayamepua pu'ka ahjamao, kiisi ahpo wa'inameopua wa'a nokiwao, wa'a pu'seriamekapa. Puuu wa'a nokiwame pu'seriame oowerua, Riosi pichiware eepi keepuka yasitoamekaio, kiisi iyorika inamuamepua, ⁷ ahpo ki ka'karuma ikotuwa pu'serewae, panisutoniamekapa. ⁸ Puuu wihkuari ti'tjioea, ehkoriaami Aanesika te'teriamepua Amperesi tewaniamekoopua tiame, puuu ookaa ehkoriaamio, Moiseo ahpo kaaweruma Riosichi simiyame masitenarioopua, ahpo wa'inekame. Puuu ti'tjioea aamo masitia na'arekamea, te'ta wewekakamepua ahpo kaaweruma inatariwao, pukaepa kiisikoi inatamepua Riosi kaaweruma pichiware chiiao. Puuu ahsieme na'arachi wewekakamepua, Riosichi paparawachi simiyameo. ⁹ Nape puuu, kiisi mehkasi mehtamitepua ahpo wistuki masitiaeo, yooma ti'tjoerie nane'riamekopua pu'kao, kiisi ijinatamekopua. Wa'achi te'tereriame puuu ookaa ehkoriaamio, Moisee ahpo wa'inekameopua ahpo masitepuawichio.

Paoro Timoteo tuuyewari ki'ya

¹⁰ Muuu Timoteoa, kaawe machikamepua no'o masitewao, no'o aachin teeka yasitoriaopua tiameo, ihtana ne'netoka no'o teetoamekopua no'o masitewao. Nane'riame muuupa tiameo, no'oo Riosichi te'ta oowe e'reka yasitoamekopua, aachin teeka ki yaapi e'raka itapiti aiwaka anachao, aachin teeka no'o nakika teetoriopua Riosichio, yooma ihta ti'tjoerichio tiame, kiisi toaka masitika yasitokaopua, Riosi tehkiwachio. ¹¹ Nane'riamemua aachin teeka no'o na'ara yoraretioopua tiameo, aachin teeka no'o aiwariopua Antiokía kahtiaopua weruma mochiwachio, iikonio muuwari mochiwachio tiame, wa'a ikisa Rihirá tewaniachi weruma muuwari mochiwachio tiame, aachin teeka no'o anachaka yasitorio, tísia no'o na'ara yoranioopua ti'tjoeri nanaameo. Nape te'ta taamo Paamira tewekachi kahtiaamea, yooma i'ka no'o na'ara yoranioio, no'o newipatekamepua wa'a na'ara no'o

yoraniachio. ¹² Wa'atepua, aaata Riosi nakiyachitia yasitonariamea, Riosie Weratiamechi te'teriamewichioo, wa'a ahpo yoraniame na'ara yoraniame aiwameripua, nanaarameeo. ¹³ Wa'a teerenioipua, puuu ki ka'karumaa, epeche epecheche teetomeripua ahpo na'ara nokiwao, puuu wistuki ma'masitiamea tiamea, epeche epechechi teetomeripua ahpo wisikueka masitiaeo, epeche muuwepateka ahpo wihkuarieo.

¹⁴ Nape aamo Timoteoo neeea, aamo penipariakamera te'ta yorajeraniia, aamo te'ta kaawe tiio e'riamera, kiisi se'wika teetoka nane'riamekapa muuuu, aatanakamera iintoriopua aamo masitekao, ¹⁵ pukeri o'inia aamo nu'utikoi masitenioio. Aamo su'suwa aamo yeyewa tiame masitekamepua Ehkoriaami Iyoterichi chiiio. Pu'ka Ehkoriaami Iyoterichi nane'rekame Eesusichi simiyame, wa'a iika Eesusichi paparakamemua Eesusichi newipamiapa, yooma ihta aamo tatakoririao. ¹⁶ Yomatiaame Tumipirichi Iyoteriaa, taamo Noono tewekachi kahtiaamee eratesiwaee iyotetiamepua, ehkoriaami Riosi na'nayewaturaeo. Pukaepa tisia kaaweruma tiame puuuu, taamo ahjae masitepuawichioo; taamo kaawe iintosoo, pukae Iyoterichi Riosi chiiiae, kaawe taamo iintorio tuupuame teemea; ki kaawe taamo iintosoo, pukae ahpo Iyotaperichi chiiiae, taamo terimapua; tisia kaawe ihsiamepua tiameo, te'ta kaaweruma teeretoka taamo ohjoremichioopua, yooma ihta Riosie kaawerumachi simiyameo, ¹⁷ ahsepari taamo ye'kari penipatiamepua enepatiamepua, yooma ihtaio kaawerumachi simiyame yorapuumewichioo.

4

¹ Pukaepa neeea aamo Timoteoo, taamo Noono tewekachi kahtiaame tetewachi, taamo Paamira Eesusi tetewachiopua tiameo, ahsieme Riosi kaaweruma tuuyewari aamo nayewatumichio weeramenia. Muuuu aamo tuuyewarichio, Yooma aaata ti'tijoeri tuuyepuapua i'ka Eesusi ihta wahka ihtoriachi taawechio, eenechi enamerikopua yomatiaame ti'tijoe ooweruopua tiame katewemia, yomatiaame ihta ahpo ki kaawe nokariao, ahjaka mochitoameopua pehjo, wahjipakameopua tiameo eenechi oijenatesaopua. Neipa ti'tijoeri katewesaaopua, yawichi yasipameripua, ahpo ye'karichio yasipamiaopua yawichitumia. ² Muuu Timoteoa utewaeme aamo nayewatujeraniia i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, nape a'chitia keenako aamo nayewatumia tiioio, ki tiioioi. Aaata ki oowe e'riameopua pehjo Riosi kaaweruma tuuyewarichio, oowe erapatepuapua pu'kao. Aaata ki kaawe tiame iintosoo, terika tuuyepuapua pu'kao. Aaata ki ikanati pepenipame masitiaomua, ka'te nahsinepamitiamua, ohso kaawe kaawe tuuyeka pahtetepuapua pu'kao. ³ Wa'a yooraka aamo masitejeraniia, ehpe waanami taawechiopua, epeche epecheche kihta inamunareka mochitomerikopua ti'tijoeri, Riosichi simiyameo. Oowera ahpo inamunariache keepumapua, ahpoche pu'seria keepuka mochitonaremapua. Wa'a te'teriapua, ahpo pu'seria masitiame ma'masitarikamera, i'yaka mochitonaremapua. ⁴ Wa'a te'teriapaopua, ipaka tetewaka mochitoame enemeripua, pu'ka te'ta Riosi kaaweruma tuuyewario ahpo keepuka mochitoriao. Naatikamera inamunareka mochitomapua, oowera maaewarichi simiyame ehkoriaami ahka nayewatiame, pu'kao kihtawichio kaawekame. ⁵ Nape wa'a teeremioi muuu Timoteoa, pewatiame teetomitiapua amochio, kiisi sewina erapakaopua, pe'yachi wa'a teeremerikoi, ka'te sewina erapamitiamua. Wa'api teetoka masitepuapua, Riosichi eename newipatewaopua, ahkasi aamo ahsepatiachisi aamo yoramichio weratiaio.

⁶ No'o Riosiwichio tehkiwa i'wa weeechio, amori kajuyamenia, ki tehpe no'o yasitomeriko e'rame neeeapa; no'o ahjario neeea Riosiwichio, no'o Noono tewekachi kahtiamewichio, no'o oowewariameko e'ramenia. ⁷ Neeea Riosiwichio kaaweruma nasiwari iintokameka e'ramenia, no'oo ahsepari no'o iintokamekoopua pu'kao. Neeea u'masiwa te'etiame newitokameka e'ramenia. Neeea Eesusichi no'o paparariasichi wa'anaopua, kiisi toaka yasitoamenia Eesusichi no'o paparao. ⁸ Pukaepa pu'ka te'ta kateweri taawechi enasoopua, Apoe te'ta Paamira Eesusia te'ta kaawe katewiamekapaopua peereichitia, no'oo te'ta kaaweruma tetewikapaopua no'o kaaweruma iintoriawichio, no'o te'ta kaaweruma tiari mo'koritemapua, yawichi o'ro mo'kori no'o mo'koritiamechitia, o'roe cheenkeritetiame, no'oo te'ta Paamirachio, kiisi se'wika no'o ahjachi te'ta paparaka yasitóriopa. Nape Eesusia ki no'ochekamera wa'a yoramipua, yomatiamae aaata apochi tisia inataka puuyetoka mochtokameopua tiaméo, ahkasi ahpo eenechi eenariachisipua, wa'a iintomeripua.

Paoro Timoteo nuurewa iintojerawa wa'asi

⁹ Timoteo, kú'we enapuapua no'o ne'nemiao, amori neeeche itipiamae i'waopua wa'asio, amori ki'tiamepua aaata no'o ku'imeri i'wao. ¹⁰ Reema tewaniamea, no'o toaka Tesaronika muuwarichi akipakamepua, epeche pu'serekamekapua i'ka wehjoarichi iintuameo. Keresente tewaniamea, Kaarasia weeechi akiparupua, Tiittoa Raamasia weerachi akipakapua. ¹¹ Ruukache itipiamepua i'wao, no'o ahjamao. Muuua wa'ana enamiao, Marako i'yasa no'o u'yepapuapua, pu'kao no'o ku'imichio, tisia nakiyamekane i'wao. ¹² Tikikoo neeea, Ejesio uhjurakamenia pu'kao weruma muuwarichi, itapiti no'owichio yoramichipua wa'ao. ¹³ Muuua wa'ana eenaio, no'o kemajipora u'yepamitiapua, Karapo tewaniame ta'perachi no'o towaria. Wa'a no'o toakamenia tiame ookapi iyoteri pi'pirinatiamae, ookapi iyosi iyotetiame ahjama, paapirooe iyosi netetiamechi; pu'kakamera epeche ki natakepaka no'o u'yepamitiapua, pu'kao tisia no'o nakiyamekopua.

¹⁴ Arejanto tewaniamea, sisioki tahtame chonaka tekipanamea, kiisi kaaweruma iintokamepua i'wa noochio. Nape pu'kao, Apoe taamo Paamirakamera nane'riamepua pu'kao, aachin teeka ahpo katewemiaopua pu'kao. ¹⁵ Enasaapa muuua, kaawe aamo inatepuapua pu'kao, ki nu'uti no'o wa'inekamekapu puuua, i'ka Eesusichi simiyame taamo i'toa nayewatukao.

¹⁶ Pukeri peereichi no'o i'totioi no'o nehpuapaka ihsioio, aaataai Riosichi paparamae, ki no'o ku'ika nehpuapakua. Nape wa'a te'tereko'i pu'kao, kihta nekajeraninia Riosio pukachio. ¹⁷ Nape Apoe Eesusi no'o Paamirache no'o ahjama ihsikapua wa'a peereirachio, noochi yasitoamekapua, no'o ku'ika simitetotekapua pu'ka Riosi newiparichi simiyame tuuyewario, ahkasi yomatiamae ki isaeri ti'tijoeri no'o nayewatumichioopua. Apoe Eesusi iintokapua no'o ku'ika newitotekáo, pu'ka tahpitika erakoamechi no'o wenejikao, ma'mawiyachitia no'o konariamechio. ¹⁸ Pukaepa tisia te'ta no'o Paamirachi paparamepua, tisia oowe e'riamenia pu'kao, no'o newipatesimerikopua ihta'oi kiisi kaawe tiame no'o natepasiachio, Apoe ahpo tewekachi ye'karichi ahpo ahjama yasimichio neesetomeriko tisia ahjachi e'ramenia. Pukaepa ki wahjamesi cheriwema ki'yaka yasitoamenia. Wa'a ikijeraninia Eesusio, tewekachi kahtiamepua.

Kajuyachi teepotari; kaawe ikijera tiame

¹⁹ Neeea yooma Riosichi te'teriamo no'ochitiao, teepotari uhjuranian: Pirihekawichioo, Aakirawichioo, yooma Onesijoro ohjoerachimochikamewichioopua tiame. ²⁰ Erahto teepotepuapua tiame tetewisaa, puua Koorintio muuwarichi itipikameo, wa'ami taamo u'matoiopua. Tóximo tewaniameoi no'o teepotio tuuyepuapua pu'kaoi, tetewisaa, Meerito muuwari mochiwachi no'o toariaopua, kokoriopao. ²¹ Muu Timoteoa, ke'chu tuuroi i'yapuapua aamo enamiao. Yooma ihjia aamo teepotiamepua tiame: Euwuro tewaniame, Puurente, Riino, Kauria, yooma wahjachi Riosichi poponiwachitia mochitoame pipiniwachitia tiamé.

²² I'wasi kajunane i'ka iyojurachi nayewakaopua. Aamo ahjama yasitojera e'riamenia, Apoe taamo Paamira Eesusio. Yooma Riosichi poponiwa pipiniwa tiameo, amochi tisia kaawe teewejeraninia Riosio. Wa'asi ihjia. Kaawe ikisa naaju.

Paoro Tiito Iyotepawa

Teepotari

¹ Kúira Tiitoo. Nee Paoroa Riosi yorakiamenia, apoe Eesusi Riosie Weratiamee weratiame. Neeea i'ka iyojurachio, paparachichi simiyame aamo nayewemania, yooma Riosi ahpo ijinuwa enemichio uuriao, pu'kao ahpo Taanachi Eesusichi paparakameo. Ihji ikachi iyojurachi no'o aamo iyotepaa, epeche ma'chiame chiame aamo iyotepamania, Riosi te'ta pichiwarichi simiyameo, yooma aaata Eesusi Riosie Weratiamechi paparamewichioo, epeche kaawe te'teretomichiopua Riosichio, wa'ami ti'tiopachiami mochikameo, pu'kao epeche kaawe tetewipuawichioopua Riosieo. ² Aamo iyotepaninia tiameo, pu'ka Eesusi Riosie Weratiamechi paparameo nane'remichiopua tiameo, pichiwa enemeriopua ahpo pu'uyeka mochioa ki wahjiamesi ahjapuameo, pu'kao Riosia, ke'chu weee yasipoi o'iniao aamo kiamo e'raria. Riosia wa'a ahpo e'rariaa, kiisi wistukupua, Riosia te'ta pichiwa wa'a iintomeripua, kiisi wistuamekapa. ³ Ihji Riosi ke'chu naayachi o'inia iintomo e'rariaa, ehpe taawechiami ma'chitaniamepua ahpo nayewatuameo. Neeei apoe taamo Newipatiame Riosie uhjuratiameonia, ahpo e'raria ma'chitamichiopua ehpe taawechiamio. ⁴ Aamo Tiitoo, no'o poonichitia tetewameoopua Riosichio, wa'achitia te'tiamekapa teemea Riosichi paparawao, i'ka iyojura aamo iyotiamenia aamowichioo, Riosichi taamo oowe e'ria. Neeea taamo Noono tewekachi kahtiamoo, Eesusi taamo Newipatiameopua tiameo, amochi teerepajeraninia aamo iikachi tisia ta'iria yasirao, aamo kaaweruma tesiwewaopua.

Tiito tekipanaria Kereta, neronasipa weeechi ohjoewachi

⁵ No'oo aamo Kereta pawenasipa weeechi toakoioo, itapiti katewemichio wa'a aamo toakamania, wa'a ikisa aaata pa'pamiratumeri ajawamichio, yooma pipiripi ti'tiopachiamiopua ahkaoi mochiwachiamio, te'ta no'oo aamo chaaneriachitia. ⁶ Puuu pa'pamiratuame aamo ajawamiaa, ka'karuma tiaame enemeriopua, kihta a'chi tiame apochio, ihta itapiti a'chitiame ki kaawerumaopua; piiripi wa'api uupieme enemeri puuaa; tatanaraai, Riosichi paparame enemeriopua, kihta a'chitiame iintowa wenejitiamie, kihta iinueme enemeriopua, newitokache itapiti ki kaaweruma iintonarewao. ⁷ Tiopachi te'ta paamiratumeria, te'ta Riosi iyoriwa tetewiniame enemeriopua, puuaa Riosi itapitiwara te'ta neesetoamerakapua; ki e'raka ihsiamie enemeriopua ahpo ku'kuiwachio; ki utewachi newitoka iintomeripua ahpo e'rarikameraopua; kiisi nawajiamie enemeriopua tiameo; kiisi nasiwame enemeriopua; itapiti yooraka yowiwameoi, kihta na'ara ihsika yowinariame enemeriopua. ⁸ Ohso kaawe puuaa, te'ta kaaweruma tijoe enemeriopua, te'ta kaaweruma inatame; aaata ki ahka che'repame tiameo, ki'yame enemeri puuaa ahpo ta'pechi che'repamichioo; puuaa kaaweruma e'rari iinueme enemeriopua Riosichio, tisia ahpo kaawe neesetoame, ki kaawerumachi ahpo wichipuameo; ki nahsiname enemeriopua, ahpo Riosiwichio ihsiwao. ⁹ Puuu pa'pamiratuamea, kihta se'wi ikiyame kaawerumachi enemeriopua; puuaa Riosichewichio ihsiwache, ahpo teerewaame; kaaweruma inataniame peenewarieme, enemeriopua.

Ahpo masitiaopua, kaawe machiyame enemeripua ahpo masiteretiao, peeneka pu'seretiamē aataoi ahpo wahjachio, pu'ka ahpo kaaweruma masitiaeo kipoteka. Wa'atiaopua, kaawe ahpo nehpuamichioopua, itapiti ahpo ki kaaweruma chaanetiao,

¹⁰ muuwaeme mochikamekopua ti'tjoeri, kiisi kaawe erakoame taamo masitiao. Puuu ti'tjoeria wahjachio, epeche utewa erakoame siichitepuwa nokiwameo, pu'ka ki ijinatari ahpo masitewaeo, pukae se'wichamepuwa Riosie kaawerumara masitewao. ¹¹ Nape pu'kao muuu Tiitoa, to'pepuapua chu'waraopua pu'kao, utewaeme terikaopua pu'kao, wa'ineka pu'ka chaachapao, wa'asi aamo werapamichioopua pu'kao, pu'ka wihkuariwarao. Puuu ta'pechiami enapaka wihkuekao, yooma petechiami mochikame se'wichamepuwa ki Riosikamera pichiwarichi masitewachio, toomi koparoaka masitekaopua. Wa'a nokaka yowiyamepuwa, ki pichiwari chaachaparie.

¹² Piie taaweche wa'a Kereta no'o kahtioopua pehjo, aata Kereta wa'api ohjoemea, wa'a mochikameo machikamekapapua ihtana nokaka mochikamekopua pu'kao, no'o tuuyekapua eee cheekao: "Twa Kereta mochikamea, kiya yoomahka wihkuamepuwa, oorika te'teriamē puuu, tisia nansiname, oowera u'matoka koaka pu'seriamē posakamekaipua."

¹³ Ihji tijoe wa'a tiame no'o tuuyekamea, pichiwa cheekamepuwa wa'a te'teriao. Pukaepa muuu Eesusichi paparamēo, utewaeme tuuyepuapua pu'kao, ki wa'achi nokimichioopua pu'kao, ohso kaawe pewatiamē mochitonurepuapua pu'kao, ki se'wi nuureka ahpo Eesusichi paparae.

¹⁴ Wa'a aamo chaanesoopua pu'kao, kaawe chiame aamo inamukamea, ki e'weka mochitomapua waikao, siichitepuwa nokiwameo, pukae ahpo wihkueniamēopua, ki Riosi pichiwarichi simiyameo, ukana ajatoameopua Riosi pichiwario.

¹⁵ Aata kaaweruma inatariemea, kihta inatanariamepuwa ki kaawerumao kihtawichio kaawekameo, oowera pu'serewapuawichio nayewaniameo. Nape aata kihtawichio ki ka'karumache inatamea, puuu ahpo iikachio, pochikame kahtiamēpuwa na'arario, ki nakika mochitoamekapapua Riosi te'ta pichiwarirao, te'ta kaaweruma tuuyewario. ¹⁶ Puuu wihkuari ma'masitaripua, Riosi te'ta ma'masitariko tuuyaiopua, ahpo wa'api wihkuari nokayaeo, ahpo wa'api wihkuchame tetewitamepuwa. Puuu ti'tjoeria, kichiwa nokayamepuwa, kiisi e'weka mochitoamekapaopua Riosio, newitokache ki ka'karumara nokisiamēpuwa, kihta noonoeme tiamepuwa, ihtaoi kaawerumao.

2

Kaaweruma masitewa ki se'wi simiyame

¹ Muuu Tiitoa, kaawerumache nokiwame masitepuapua. ² O'ochetiamēo, apochi neesetoka mochitonurepuapua ki kaaweruma yoraniameo, se'wi ahpo nokimiaopua ki kaawerumachio, ahpo puuu, yooreka tetewipuawichioopua. Iwapakame enenurapuapua pu'kao, ahpo Noonoo tewekachi kahtiamēchio, te'pa tewekachi kahtiamē Noonoo, pichiwa nakiyameko tetewiteka, ahpo wahjachioopua tiameo, pichiwa nakika tetewameko tetewiteka, ahpo wahjachioi ki kaawe nokayoio, ki ikanati nahsinenurapuapua. ³ Ooweru yayawatiamēopua tiameo, tuuyepuapua, taamo Noonoo tewekachi kahtiamēkamera pichiwa te'ta nakika mochitoamechitia, ahpo tetewiteka mochitonurepuapua. Ki aata na'araka tisia naawesarieme enenurepuapua; paatarioi kiisi nawajiamē enenurepuapua, ihtaoi wiino iijiwa nawajiwaopua. Ohso

kaawe puua wahjachi ooweru kuteweopua pehjo, te'ta kaawerumache ahpo nokiwa tetewitenurapuapua. ⁴ Wa'a tiame enesaapu ooweru yayawatiamea, wahjachi ooweruo ki yayawatiameopua pehjo, kaaweruma tiame masitemapua pu'kao, kaawe nakika yasitomichioapua ahpo kuunao, ahpo kukuchiwa nakiwaopua tiame. ⁵ Pu'ka yayawatiameo masitenurapuapua tiameo, pu'ka ki yayawatiame pehjo, kaawe ahpo neesetomichio ki kaawe ahpo nokimiao, itapiti yoranariaa, kaawe inatasa iintonurepuapua. Pu'ka yayawatiameo chaanenurapuapua tiameo, pu'ka ooweru nenewikameopua wa'asio, ki ikotuwachitia mochitonurewa, ihtaoi ahpo peeniatawaeo; kaawe ahpo neesetoka mochitonurenurepuapua aaata ta'pechi mochikameo; ohso kaawe itapiti ka'karuma te'teriamekamera, yooraka mochitonurenurepuapua; ahpo kukunaopua tiameo, yooreka mochitonurenurepuapua. Pu'ka yayawatiameo, wa'a tiame tuuyenurepuapua pu'ka nenewikameo, ki aaata na'ara chaachapapuaichioapua pu'kao, taamo Riosichi simiyame masiteriao.

⁶ Muuu Tiitoai wa'achi tiame tuuyepuapua tehtemarioi, kaawe ahpo neesetonurapuapua ahpo ikotuka eraniameo, kihta iintomichioapua wa'a tiameo. ⁷ Muuu Tiitoa yomatiamae aamo wahjachio, amochi tetewitiame enemitiama, aamo kaawerumache ihsiao, aamo kaaweruma ihsiwachitia nokisimichioapua tiame; nape te'ta pichiwa wa'a tiame e'raka, aaataeoi ki aamo wistuame maaepuawichio. ⁸ Muuua kaawe neesetoka masitemerimua aamo chiiao, ka'chi aamo chaachapapuaichioapua, apochi ki kaawe erakoameopua Riosi chiia aamo nayewao. Wa'a tiame masitepuapua, aaata ki kaawe erakoapua taamo Noono tewekachi kahtiame chiia aamo masitia, suuwe erapamichioapua pu'kao, te'ta pichiwa kaaweruma tiame aamo nayewamekoopua.

⁹ Pu'ka ahpo teeko seekarachitia tekipanakiameopua, e'weka mochitoniame teteiwa masitepuapua pu'kao, yooma ihta ahpo teeko nuurewachio, kihta nahsinepawa nehjiakaopua. ¹⁰ Ka'karuma teerewa masitepuapua pu'kao, kihta noriwi ki kaawe ihsia ahpo teekoo, wa'a tiaopua ahpo teekoo, ahpo oowe e'repua tiame tetewipuawichio. Wa'a tiame enesooapua wahjachi ti'tjoeriaiopua tiameo, pu'ka tisia peenia tiame taamo Newipatiame Riosichi eename masitewae, tisia kaawe teeka ohjoemeko erakomapua.

¹¹ Taamo Noono tewekachi kahtiamea, tesiwewa oowepakamepua taamoo, apoe wa'api ahpo Taana enepakaopua, apoe wa'api taamo mochikachi masitenariapa puua, yomatiamae i'ka wehjoarichi ahpo newipatemiaopua, ¹² yomatiamae i'ka wehjoarichi ohjoemee, kaaweruma inataka mochitomichioapua, pu'kao yomatiamae ahpo tataroriniameo, ipaka mochitomichioapua, ihtaoi ki kaaweruma ikotuwa tiameo, te'ta taamo Noono tewekachi kahtiakamera, iyorika mochitomichioapua. ¹³ Wa'a te'tereka mochitomeri teemea i'ka wehjoarichi mochikaapua pehjo, ahkasi tisia peenia tiame tisiwari taawechisi, taamo Noono Newipateri Eesusi Riosie Weratiamechitia tewekachi moenanameo, eenechi weeechi tekiyachisi, pu'kao taamo puuyeka mochitoa. ¹⁴ Puuu apoe enameria, apoe kaawe e'rachi iintokamepua, ahpo mukiwarichi taamo pejana nehjakaopua, yooma taamo tataroririawichio Riosie kokosapuameo, taamo newipamichioapua, yomatiamae taamo tataroriria piipatekaopua, ahpo ijinuwakamera enepamichioapua, te'ta kaawerumarakamera tisia nokinariamae enepamichioapua.

¹⁵ Yooma i'ka eee tiame no'o aamo nayeweria nayewemitiapua, ahkaoi aamo oi'yachiamio. Ahkaoi kahtiaiomua, kaawe e'raka paajutesimitiamua

taamo Noono tewekachi kahtiamechio, pukachi paparaka mochtomi-chiopua aamo masitiesiao. Nape wistuka taamo Noonochi paparameko tu-yuameo, ki taamo Noono chiiia yooraka mochtioameo, teripuapua pu'kao, kiisi e'waka mochtionariamekopa pu'kao. Aaata utewaeme ferisaamua, taamo Noono tewekachi kahtiame utewarirae teripuapua pu'kao, aaataoi kihta suuwe erapakaopua, na'areniaiomua temarikopao.

3

Riosichi paparaka mochikamea, ihtana yooraka mochtimeri

¹ Muuu Tiitoa wa'a ti'tiopachi naanapawiameo, e'waka mochtionurepuapua pu'kao, aaataoi wa'a yawichichitia te'teriamoepua, aaataoi te'ta weruma te'teriamoeki. E'waka mochtionurepuapua pu'kao, ihta kaaweruma itapiti ahpo yorakejerasoopua, ahpo wa'api mochiwariwiochio tekipananesoo. ² Pu'ka tiopachi te'teretoameopua, aaataoi kihta na'arenurepuapua. Ohso kaawe ta'iria mochinurepuapua pu'kao, kihta nasiwaniame mehtachaka, kaawe ahpo e'reka tetewika, aaataoi kihta ahpo weruma uuká.

³ Teemea pukerio tiameo, wa'achitia ki ijinatamechitia nokayamekaipua, ki e'weka mochtioamekapa Riosio. Teemea wihkuarie chapitiame eneriaipua, ki ka'karuma ti'tijorie wihkuarieo, pu'ka ki ka'karuma yoranarewae chapitiame eneriai teemea, ki ka'karuma ikotuwa pu'serewa. Teemea pukerio ki kaawerumachi te'tereka ohjoeriaipua, piirechi iinueka ikotuchewachio, tahpitika erakoamekai teemea. Nekumeka tetewamekai teemea wahjachio, epeche iinuwaemekopaopua ki tamochitia. ⁴ Nape taamo Noono te'pa tewekachi kahtiamea, wa'a taamo te'terioiopua, tisia taamo nakiyamekapaopua, tisia taamo tesiwa e'repakamepua, pu'ka taamo ki ka'karuma nokiwachioopua puuyanaka. ⁵ Riosia wa'a iintokaopua tamochio, ki nu'uti kaawe iintokamepua tamochio, taamo tisia tatakoriario, apoe wa'apie taamo kokosapuame newipatekao. Puuu wa'a iintoriaa, kihta taamo iintowa natekachi iintokamepua, oowera tisia ki nu'uti taamo nakiyamekapapua, pukaepa ahpo Riosiwarioepua, yomatime ahsieme taamo piipatekamepua, weemera ahjarikamera tamochi enepateka. ⁶ Taamo Noono tewekachi kahtiamea, ahpo Taana Eesu-sichi iintoriaepua, tamochi yahchepakamepua ahpo Riosiwario, ahkasi pochikame wi'suamesi. ⁷ Ehpeo teemea weemera ahjari iinuekapaopua, ahpo taamo ki nu'uti tesiwewae taamo cheriwarioepua, puuyeka mochtioamepua, ki wahjiamesi Riosi ahjama mochipuameo.

⁸ Yooma ihji aamo no'o tuuyeriaa, tisiwa ahjachi oowe e'repuame tiamepua, pichiwa simiyame. I'ka no'o cheeriachi simiyameo, eepi utewaeme chaanesipuapua pu'kao, yooma taamo te'pa kahtiame Noonochi paparamepua, pukae ahpo ne'nesetoka mochtomichioopua pu'kao, ka'karumache yoorakao. Ihji no'o chiiia, tisia kaaweruma tiamepua, yoomawichioopua, tisia nateyame. ⁹ Ka'te tehpe eenepamitiamua, ki inatame iinatukewa nehjiakaopua, kihta kaawewichio iinatukeme tiameopua. Ka'te ehkoriaami ahpo noonorichi o'inia e'enawa nayewaka, tehpe eenepamitiamua, pukachi simiyame chaachapakao, kihtawichio kaawe tiameopua. Ka'te nekakowa mehtanamitiamua, Moise nuurari yoratewachi simiyame nayewakao, puua kihta nateyame puuupa. Yooma pukachi simiyamea, kihtawichio chaachapapua wa'asio, puua, kihta kaawerumachi taamo i'toamekopao.

¹⁰ Aaata wahka taamo Noono ti'tioparachiami ahka napawitiachio, se'wika masiteka ahpo nasiwatiame enesoopua, seenepioi oosaoi ute-waeme terika tuuyepuapua pu'kao. Ki aamo e'wesoopua tísia tuuyetiaio, ka'te uuka tetewimitiapua pu'kao wa'ási. ¹¹ Puuu aaata aamo kaaweruma tuuyewari tísia utewaeme tuuyetiaio ipaka tetewikamea, ahsieme wekakameko tetewimamua pu'ka wa'api ahpo nokayaeo, ahpo wa'api ki kaawe nokayaeo, ahpo wa'api Riosi kokosarichi ahpo ihpa-pakamepua, taamo Noono te'pa kahtiaméeo, ahpo kokosapuamechi.

Paoro Tiito tuuyewa yoramichio

¹² Wee muuu Tiitoa, no'oo Atemasi tewaniame aamo uhjuresoo, Tikikooi no'o aamo uhjuresooio, a'chitiaoi Niikopori no'o tetewijerania, wa'a yasimo o'ranepu tuuroi u'matoachisio. ¹³ Nehpupari tekipaname Seenasio, Aaporo tewaniameoi tiameopua, a'chitia aamo ku'imetiae ku'ipuapua pu'kao, iinuetomichiopua itapiti ahpo nakiwiao, wahka ahpo siimpachiopua. ¹⁴ Wa'a aamo iintosoopua, pu'ka aamo iintoriaeo, wa'achi nokipua pepenitemamua wahjachioi, ahpo ku'ika mochtitopuameopua, ahpo tesiwewa nokiwame ku'iniameo, taamoo ti'tijoeri masitiaeo. Wa'a te'feriame enesaapua ahpo ahjaka ajatowachio, nateyamerakamera nokayame enemeripua, taamo Noono tewekamechi te'teretokaopua.

Kajuyachi teepotari; Paoroe kaaweruma e'rewari tiame

¹⁵ I'ka aamowichio no'o iyotewa kajuyachio, eee chiame aamo uhjuria-menia: Yooma i'wa no'o ahjama mochikaa, yooma aamo teepotiamepua wa'a aamo kahtiachi mochikameo. Yooma wahja tamochitia Eesusichi paparameopua tiamé, teepotemitiapua tiame.

I'wasi kajuyamenia i'ka iyojura. Kaaweruma e'rewa e'riamenia wa'a aamo kahtiachi mochikámeo, taamo Noono tewekachi kahtiamé e'rewaeo. Cheriwema i'wasio.

Paoro Iremoni Iyotepawa

Paoroe teepotewa Iremoni

¹ Kúíraa Iremoni. Paoro neeea, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame nayewatuamekapao, i'wao peeresochitia yachatiame. Neeea Timoteo ku'iraao, i'ka iyoteri aamo uhjurenane. Aamo Iremonio teemea, tísia aamo nakika mochitoamepua, aamoo tamochitia Riosichi tekipanaka yasitoamekopaa. ² Ihji iyoteri taamo uhjuriaapua tiameo, yooma aamo ta'pechi nanapawiamewichioopua tiame, Riosichi paparama ti'tijoewichio ooweruwichioopua tiame. I'ka iyojuraopua tiameo, Aapia tewaniamewichiopua tiame, pu'kao taamoo Riosichi piinichitia tetewa. Arakipo tewaniamewichioopua tiameo, teepotari uhjuriame teemea, tamochitia Riosiwichio utewaame tekipanaka weritoamekopaa. ³ Taamo Noono Riosio, apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, yooma amochio kaawerumari yahchejeraninia, aamoo ta'iria mochitomichioopua, kihta a'chi erakoka aamo iikachio.

Iremoni Eesusi Riosie Weratiamechi nakirewa, pukachi paparawa tiame

⁴ Neeea aamowichioo Iremonio, senepi Riosi ahjama nayewaionia, aamowichio cheriwema ki'yamenia Riosio, ⁵ aamoopua inamukapao, tísia nakiweka paparamekopua taamo Paamira Eesusichio, aamoopua tiameo, yooma Riosie piipatetiameopua, yooma tísia nakika yasitoameko tuuwame. ⁶ Nane'riame neeea aamoo Riosie Weratiamechio, tísia oowe e'raka yasitoamekoopua, tamochitia. Simitiamenia Riosichi itakao, epeche machika aamo yasitomichioopua, Riosie aamo kaawerumari kiasiwaopua, yooma Riosichi aamo ahjama te'teriameopua tiame, tamochitia Riosie Weratiamechi paparakameopua. ⁷ Tísia kaawe e'raka yasitoamenia amochio, tísia nakika yasitoamekopua aamoo, yooma wahjachi aamo ta'pechi nanapawiaameo Eesusichi paparamiaao, ahpo iika yachapateriopua iikachio, itapiti ahpo a'chi erakao.

Paoraa tesiwe e'rewa itanipua Oonesimowichioo

⁸ Ehpeo aamo Iremoni itanemania, itapiti no'owichio yorajerawa. Muuua, ki se'wika na'naritoamekopaa Eesusi Riosie Weratiamechio, wa'a tiioapa aamoo, itapiti no'o yorakemichio aamo itanesoo, tísia oowe e'riamenia amochio, yoramerichekopua. ⁹ Neeea aamo utewa yorame tiiaipua no'o yorajekewao, ki wa'a iintonariapaopua, ohso kaawe aamo kaawe e'rachi yorajeraninia, teemea ahpoo, tísia kaawe e'raka tete-wamekopaa. ¹⁰ Wa'a taamo te'teriopao, no'o kaawe iintojeraninia Oonesimochio, pu'kao neeea Riosichio no'o taanachitia enepateriopapua, pu'kao noochitia, tísia Eesusichi paparamepakamekopapua, i'wa no'o ahjama kahtiaopua perekarichio. ¹¹ Ihji Oonesimoa amochi kahtiaopua puhkuchitiao, ki kaawe ihsiamie eneriaipua waikamio, nape ehpeo puuua, kaaweruma enepakamepua, Eesusi Riosie Weratiamechi paparakapao. Pukaepa kaawe ihsiamekapapua ehpeo, kaawe ihsiamie enemeriipua amochio, noochitiaopua tiame. ¹² I'kao neeea ehpeo, kaaweruma enepakame no'rapuamenia amochio, naarame e'rainia noochio, ki no'o ahjama yasimerikopua wa'asio. Pukaepa neeea pu'kao, kaawe e'raka

asipujerania aamo ta'pechio, kaawe e'raka uuká. ¹³ Pu'kao neea tísia kaawe eramiipua, i'wa no'o ahjama itipisoo, i'wa karichi no'o kahtioipua pehjo, no'o ku'ika yasitomeriaipua, Riosi kaaweruma tuuyewariwichioo. ¹⁴ Nape aamo iinatukenare neea i'ka Oonesimo amochi uhjuremiao, ki nooe aamo uhjurenariapa ki aamo reesiserieo, ohso kaawe aamo reesisewachikamera amochi uhjurenariamenia. ¹⁵ Seenekachi Oonesimo ku'itapi amochi poanaturiaa, Riosichi kaaweruma enepamichiokoi enerepua, no'oopua amochio, kaaweruma enepakame no'rapumichioipua, eenechi aamo ahjama yasimichioipua wa'asi. ¹⁶ Eenechi aamo kaawe uusoopua Oonesimoo, epeche kaawe ihsika yasitomapua amochio, nape ki puhkuchitia, puuua amochio Riosichi poonika teeremerikopua. Neeea pu'kao, tísia kaawe nakika yasitokamenia, nape muuua ehpeo epeche kaawe nakimakoi, Riosichi aamo poonika teeremerikapapua, ki aaata puhkuchitia. ¹⁷ Muuua Riosichio, no'oo aamo poonichitia tetewame enesaa, wa'achitia Riosichi poonichitia teteipupua pu'kaoi, kaawe uuka. ¹⁸ I'ka Oonesimo ki kaawe iintokame enesoopua amochio, itapiti aamo wikirieme enesooio, no'okamera koparoapupua wikiriarao. ¹⁹ Nee Paoroa no'o aamo natetemo tuukao, nooe iyoteka aamo chaaniamenia, kiisi wa'atia itipimerinia pu'kao, ki natetekao. ²⁰ Eje'e, pichiwa wa'a iintomania pu'kao. Pu'ka Oonesimoo, kaawe uuka aamo tetewisoo, tísia kaawe e'raka yasitomania, iika yachapakame noochio waikao. Wa'atiao teemea, nenekuti tísia kaawe itipimeri teemea Riosichio, Eesusi Riosie Weratiamechioipua tiame. ²¹ Nee, neea aamo Iremonio, amochi tísia oowe e'reka itanekamenia iyotekao, i'ka no'o aamo itaniao, yoramerichekoopua i'kao, epeche tísia kaawe iintomio oowe e'riamenia Oonesimochio, ki no'o aamo te'ta itaneriachitia. ²² No'oopua tiameo, katewetiame iinuejerania no'o che'repamiachioi, ookapi taaweoi yasimo o'rachi wa'a enesaa. Wa' ikimania i'wa no'o perekarichi ma'chipatiaapua, aamo no'owichio Riosichi itaya inamutioopua.

Kajuyachi teepotari

²³ Yooma i'wao, Riosie Weratiamechi simiyame no'o ku'ika mochitoamea, aamo teepotenapua puuua ihjipua: Epajarasi tewaniamepua piiripia, puuua i'wa no'o ahjama perekarichi yachatiamea, Eesusichi simiyame nayewatuamekapaopua tiame; ²⁴ wahjachi aamo teepotiameapua tiameo, Marako tewaniamepua, Arihtako tewaniame tiamé, Reemasi tewaniame, Ruuka tewaniame tiame.

²⁵ No'o chiiapua wa'asio, puuuchepua. Taamo Paamira Eesusi Riosie Weratiamecheo, tísia kaawe iintojerania amochi.

Wa'a ikisaapua, tísia kaawe enemapua. Cheriwema wa'asi Iremoni.

Eureo Ti'tijoeriwichio Iyojura

Riosia ahpo Taanachi nayewakamepua, ahpo Tijoe Tijoetukame

¹ Kúíra, yomatiamé i'ka wehjoarichi mochikame. Neeea no'o cheri-wejaraninia, ki no'o teewara tuuka aamo nayewiaopua. I'ka no'o iyotiachio aamo nayewemania, Apoe taamo Noonoo tewekachi kahtiaméchi simiyameo, achini teereriopua pu'kao, i'ka wehjoarichi mochikamechio. Wee, i'wa o'inemane pu'ka wa'a teeretiamé naewakao.

Kai waapisi ehkoriaami o'inia taamo Noonoo Riosia, ki ookapisa a'chi teeka nayeweriaipua, taamo ehkoriaami noonorio, ahpo ehkoriaamisi o'inia ahpo na'nayewatura ajawasiriachio. Pu'ka na'nayewaturachi nayewao, taamowichio iyotenurasikamepua pu'kao; ² nape ehpe taawechiami wa'asichio pua Riosia, Apoekamera taamo nayewenariapaopua, apoe wa'api ahpo Taanachitia tijoetukamepua, i'ka wehjoarichi naawakao. Ihji Riosi Tijoetukamea, yooma Riosi wa'api tiariwa iinuekapaopua, yooma Riosi iinuekao, ahpo Taanawichio nuuteka yasitokamepua. Ihji Riosi Taanaraa, apoe Noonorakai tiipaopua, apoe iintokamepua yooma ihta iintuame enepateka weechio, ahkasi yooma ihta tewekachi iintuameopua tiameo, wa'asa tiame inatakamekapua. ³ Ihji Riosi Taanaraa, yomatiamé ahpo Noonoo tiariwa, enepakamepua. Ihji Riosi wa'api Taanara nanariraa, apoe Riosi tiia nanarira puuua. I'ka Riosi Taanachi simiyame nayewaniachio, yomatiamé Riosi ahpo utewari teerepakamepua pukachio, ahpo Riosiwariopua, yomatiamé ahpo enepateriao ahpo utewari naerae te'ta teerewiamé pua teetowechio.

Puuu wa'api Riosi Taanarachitiaopua, yooma taamo tatakoria pa-pakosaapua, eenechi moenarepua tewekachi kurusichi mukusao, ahpo te'ta yawichitumia yasitomiachio pua, ahpo Noonoo ahjama ahjaminao.

Riosi Taanaraa, epeche tiamepua ki tewekachi mochikame Riosi ku'iwarichitia

⁴ Ihji apoe wa'api Riosi Taanarachitia tiiao, Riosia tewekachi ohjoeme ahpo tewekachi ohjoeme ku'kuwariao, epeche tisia weruma tiamepua pukachio. Riosia ahpo Taana Tijoetukameo, yooma ahpo iinuwa kiamerapua pu'kao, ahpo Taanakamera toopakaa. ⁵ ¿Aatana chaanekame Riosia ahpo tewekachi ku'kuwariao:

Muuua no'o Taanapua?

¿Aatana pu'kao chaanekame:

Ehpiamio neeea, aamo tijoetukamepua?

¿Achinitio wa'a chaanekamepua, aaata ahpo tewekachi ku'kuwariao? Riosi tewekachi kahtiamé, ka'chitia taawechi cheekamekoipua, aaata ahpo tewekachi ahpo ku'kuwariao:

Nee enema aamo Noonoraa, cheekao,
muuua no'o Taanara enemapua,
cheekaoi.

⁶ Ohsotia Riosia, ahpo wa'api weechi tijoetutesaapua, ahpo Taana teewarepua, ahpo piiripi wa'api Taanao. Wa'a iintosaapua chaanerepua ahpo tewekachi ku'kuwariao:

Yoomahka eemea,
i'ka no'o Taanachi paparamitiapua.

⁷ Nape Riosia, ahpo tewekachi ku'kuiwarichi simiyame nayewakao, eee cheerepua:

Eeme no'o tewekachi ku'kuiwaa,
eekaka te'teriamepua,
ki teteiwame.

Eeme no'o uhjurawa tu'tuiwaa tiameo,
na'i tajenariraka te'teriamepua.

⁸ Nape Riosia Ekhoriامي Iyoterichio, ahpo Taana nayewekao, chi-iamepua:

Aa muuu te'ta Riosia,
aamo ye'kari yasiraa,
ki wahjiamesi teeremeri puuuu;
muuuu aamo yawichituwachio, pua,
tisia kaawerumache teetomerimua.

⁹ Muuuu kaawerumache nakiyamekapao,
nekumiamemua ki kaawerumao.

Pukaepa neee Riosia aamo Riosiwaa,
aamokamera uukamepua,
epeche kaawe kaaweruma e'rari amochi yahchepakaopua,
ki aaataoipua wahjachio, wa'achitia.

¹⁰ Pirenachi iyoterichio, tiameo, piiripi Riosi nayewatura aaataa, cheeriopua Riosiwichio nayewaka, mehka ihtoriachi Riosi ikipuame ne'nekao, cheeriaipua ahpo Taana tijoetutemiao:

Aa muuu te'ta Paamiraa,
muuu iintokamepua i'ka wehjoari enepatekao,
muuuu iintokamepua tiameo,
yooma te'pa tewekachi tetewiniameo iintuametio.

¹¹ Yooma aamo i'ka wehjoarichi enepateriaa,
yooma wehjoari tewekachi tiameo,
yooma kihta itipimeripua,
nape Muuuu wa'api teeremeriipua enetokao.

Yooma puuuu oochetupameripua, itapiti wisasorichitia ka'rapaka.

¹² Yooma pu'kao itapiti aamo iintoria netekao,
wisasori tuuminaka iintomerimua, muuu no'o tijoetutertiaa.

Yooma pu'kao sewina ikitemeri muuuu,
aaata weemera wakiratetekamechitia;
nape Muuuu wa'api teeremeriipua,
kiisi sewina iika.

Aamo ahjaa, wa'api teetomerimua,
ki seena aampasi.

¹³ ¿Aatana seenepi ahka Riosia,
cheekamepua ahpo ku'iwariao:

“No'o ahjamina yasipamitia muuuu,
ahkasi no'o aamo seepurawao,
aamo tarachisi koomorepatiachisi”?

¿Ki ahpo Taanache wa'a cheekamepua, ahpo ahjamina yasipamio tuuka? ¹⁴ Wa'a tiiachio Riosi Taanaraa, epeche kai nu'uti puuuu, ki Riosi tewekachi ku'iwarichitia. Riosi tewekachi ku'iwaria, oowera Riosi ku'iwaripua, oowera nuurewariche. Puuu Riosi tewekachi ku'kuiwariaa, Riosi ahpo newipateria ti'tijoeri ku'imichio nuurewariemechepua, i'ka weeechi taamo mochitoachiopua pehjiio, ahkasi ahsieme taamo kiamia-chitia Riosie newipatewao.

2

Ki sewina ne'nepa i'ka Riosi newipariopua

¹ Wa'a tiachipa teemea tisia e'waka mochtomete teemea, Riosi Taanarachi simiyameopua, yooma pu'ka ka'karuma tuuyewari taamo inamuriaopua tiame, kiisi taamo neipumichioopua pu'kao. Ki wa'a teertosaa teemea, mekache enetoma teemea Riosichio. ² Taamo ehkoriai yayawa Riosie kokosatiamepua, ki e'wekamekapa puua, Riosi tewekachi ku'kuiwarie, uhjuratiame Riosie tuuyewariopua. ³ Pu'kao ki e'wekapa kokosariopao, ¿kehkisa epeche taamo kokosatapua ki iyorisooopua taamo Paamira Eesusi chiiiao, tisia taamo newipatenareka chiiiaoopua, taamo tatakoriaria cheriwenareka chiiiao? Ihji Riosi Tijoe-tukamea i'wa weeechi kahtiaiopua pehjiio, yomatiam tuuyekamepua ti'tijoeo ooweruopua tiameo, ahpo newipatewachi simiyameo; neipao, puu Eesusi chiiia inamukamea, puu nokakamepua tamochi tuuyepakao, Eesusi cheeriao, te'ta pichiwako tuuka. ⁴ Riosiai apoe ku'ipakamepua tiameo pichiwatakao, pu'ka Eesusi cheeriaoopua, itapiti peenia ihsi-waeopua, itapiti ki maaenarieopua tiame, yooma ti'tijoeeri tetewachi wa'a iintokamepua, yooma ihta kokoriameopua yachapateka. Yooma apochi pichikekameopua Riosia, yooma pukachi yasipaterepua ahpo Riosiwario, ahpo te'ta e'rariachitiaopua.

Eesusi Riosie Weratiame, weeechi tijoechitia tijoeutetiame

⁵ Riosia ahpo tewekachi ku'kuiwario, ki ki'yakamepua pu'kao, aapoe yawichitumichioo, weemera wehjoarichi taamo nayewa, taamo mochiimi-achioopua. ⁶ Ehkoriai Iyoterichi aataa iinatukeriaipua Riosio:

¿Ihtana tiachipa tisia nateyamepu weeechi ti'tijoeeria aamowichioo,
pukachio aamoo,

tisia inataka yasitoamekoopua?

¿Ihtana tiame weeechi ti'tijoeeria,

tisia nateyamechitia tetewarioopua,

tisia neesetokao?

⁷ Muua ku'itapio ti'tijoeerio,

ki aamo ku'kuiwarichitia weruma tetewikamekaimua pu'kao,

epeche kai nu'uti tiame tetewikamemua pu'kao;

wa'a iintokaomua yooma aamo tisia weruma tiariwa ki'yakamemua pu'kao,

yooma ki nu'uti aamo iyoripuame tiame;

muua pu'kao, yomatiam ki'yakamemua pu'kao,

yomatiam ihtaai aamo enepateriaio,

ahpo ye'karitere teeremichioopua.

⁸ Yoomatiame pu'ka aamo enepateria wehjoarichio,

pu'kátete teerepakamemua.

Wa'a tiachioopua Riosia, kiisi kihta toaka yasitoamekaitepua ahpo inatariaoopua ti'tijoeerioopua ahpo ye'karitere teerepuao. Nape wa'a teeremeri yooma ihta ahpote te'ta e'waka mochtitoniameo, ahkasi ehpiamioio ti'tijoeerio, ki tetewiniamepua pehjiio. ⁹ Nape teemea Eesusi Riosie Weratiameo tetewakamepa teemea, pu'ka Eesusi Riosia, weeechi weerewaame tijoeutetekamepua pu'kao, ki fewekachi ahpo ku'kuiwa weerewaamechitia. Riosia weeechi tijoe weerewaame tijoeutetekamepua ku'itapiwichioo, pu'ka Eesusi weeechi weerewaekapa mukuyame enemichioopua, pu'kao taamowichio mukuka, taamo natetekemichioopua tatakoriario, Riosie taamo kokosapua nehpuamichioopua. Wa'a iintokame Riosia ahpo

Taanachio, tísia taamo nakiyámekapa. Riosia ahpo Taana Eesusio, taamo tatakoriaria pejanaka mukuriopao, tísia kaawe e'reka tetewamepua pu'káo. Wa'a iintokopa pu'kao, ki nu'uti iyoriwa ki'yakamepua pu'káo.

¹⁰ Yomatiamé i'ka wehjoarichi iintuamea, Riosie enepatetiamepua ahpo iinuwa enemichio. Yooma Riosi ahpo Taanachi iintoriaopua taamowichioi, taamo ahpo tatana iintapanariapa wa'a iintokamepua, wa'atiao, yooma taamoo ahpo ahjama ahpo tisiwa peeniatiwachi, mochimichiopua, apoekamerakapapua te'ta apoe teekoraa. Nape wa'a iintonariapa Riosia, tísia kokosa tiame aiwari saetekamepua ahpo Taanao, ahkasi mukiwachisio, taamo tatakoriaria Riosie kokosapume newipatekao. ¹¹ Teeme te'ta piipatetiamea Eesusio, Eesusi wa'api Noonora noonoeme teemeai, te'ta taamo piipatekamechi. Pukaepa Eesusia, kihta suuwe e'ramepua taamoo, ahpo poponiwa pipiniói teewakao. ¹² Ekhoriami Iyoterichio Riosia, ahpo wa'api tijoe tijoetuteria ne'nekaó, cheekamepua:

Nee Tijoe Tijoetutetiamea,
 amochi simiyame nayewamapua No'no,
 yooma no'o poponiwaopua,
 yooma no'o poponi pipini tiame,
 ahkai nanapawiachiami asikaopua,
 kaaweruma amochi nayewaniame, wikatamania.

¹³ Pirenachi Ekhoriami Iyoterichio, chiamepua tiame:

Neeea no'o oowe e'riao,
 no'o Noonoo Riosichikamera teeremapua.

Pirenachi Iyoterichiopua tiameo, Riosi ahpo Taanachitia tijoe tijoetusaapa, chaanipua:

I'wa kahti neeaa,
 no'o Noonoo Riosi tatanara ahjama,
 no'o poponiwa pipiniwa tiame enepateriachi.

Pirenachia Iyoterichio, chaanichipua tiameo:

I'wa kahtinia no'o poponichi,
 pipinichi Riosi tatanara ahjama,
 apoe no'o No'noo,
 no'o ki'yariachi poponi pipini tiame.

¹⁴ Aaata'pechio, ahpo wa'achi te'teriamié pua weerewao. Pukaepa Eesusia weeechi tijoe weerewaeme tijoetutetiamepua, Eesusio tijoe weerewaekapa mukimichiopua taamowichio. Wa'a iintoka Eesusia u'yekamepua riaorósio, te'ta utewari iinuekaopua ahpo mukitemiao, pukachi mukitewachio Riosichi poanataopua. ¹⁵ Wa'a iintokaopua sa'runakamepua, pu'ka mukiwame tísia majaniame ti'tijoeopua, ahkasi ahjaniachi o'inia, majaka mochiniaopua. ¹⁶ Eesusia, taamo weerewachitia weerewapakamepua, ki tewekachi Riosi ku'kuiwarichitia weerewa, taamochitakamera weerewaeme ku'imerikapa tamochi weeechi eenakao, yooma aaataoipua, Auranichitia Riosichi paparakameo. ¹⁷ Ihji Eesusia, yomatiamé weeechi ti'tijoeri mochikamewichio, te'ta tesiwé e'riame neeserosi enenariapaopua, tijoechitia te'ta naawanariame eneriamié pua; tijoe enepasaapa, ahpo weerewao Riosiwichio kurusichi mukukao, oowerichitia kianariapa Riosio, yomatiamé ti'tijoe ooweru tiame tatakoriika wikiriatariao, natetépa. ¹⁸ Riosia, tijoechitiakapaopua Eesusichio, kokosa aiwame eneparepua, tijoechitia kokosa saayame, wa'achitia tijoechitia tísia na'ara yoraniame aiwakamepua tiame, wa'a ikisa riaorósie aatiatawa, tísia na'arari aiwatetiame tiame. Wa'a tiame enepakapaopua,

kaawe taamo ku'imerikapaopua, ihtaai taamo na'arewa anachasiwachio, yooma taamo riaorósie na'arari aiwaniachio, riaorósie taamo pa'pasuniamecho.

3

Eesusi epeche werumachitia tetewipuame ki Moisechitia

¹ Pukaepa eeme no'o poponiwa pipiniwa piipatetiameapa, kaawe keepuka no'o inamumitiapua i'ka no'o aamo chaanemia Eesusichi simiyameo, yooma eeme Riosichi paaewa uukamea, Riosiwichioo ahpo ijinuwa enemichio. Ihji Eesusia, Riosie te'ta weratiamepua, Riosichi simiyame taamo masitemichio, Apoepua tiame taamowichio, te'ta neeserosia Riosichio. ² Eesusia ahpo weerario, tísia iyorika yasitokamepua pu'kao, Moisechitia tísia iyorika yasitoriachitia Riosichio, yooma ihta yorakeka Riosi ijinuea mochiwarichio, Riosio ahpo kariwarachitia te'teriamecho. ³ Nape nenekuti wa'achi te'terioipua pu'kao, Moiseo Eesusiopua tiameo, Eesusikamera te'ta yoorepuamepua, ki Moisechitia, aaata te'ta Riosi kariwarakamera netekamechi, te'ta kaaweruma nayewapuawichio, ki kaarikamera netetiame. ⁴ Ihta kaario, aaatae neteniamepua, nape itapiti ahjae karitaniameo, Riosie enepatetiamepua, yooma ihta itapiti ahjae netetiamea, Riosio yomatiami iintuame iintokamekopapua, enepatekao. ⁵ Moisea, Riosi ta'perachio yorakiameche enerepua, itapiti Riosi cheesia tuusikamera, wahka ihtoriachi epeche ma'chiamé nayewapuame. ⁶ Eesusia Riosi Taanakapaopua, epeche te'ta iyorika tetewipuame puua, te'ta Riosi ta'pera karitamérakapa. Teemea itapiti puua, Eesusi ahjae karita, ki wahjiamé Eesusichi paparamé enesaa, ahkasi taamo ahjachisio.

Riosie piipatetiamewichio resipuniame

⁷ Pukaepa neea aamo chaaniamepua, e'weka mochtipuapua Riosi Riosiwari aamo nayewesoo, Riosia eee cheerichitia ehkoriaamio:

No'o Riosiwarié chíame inamusaa,

⁸ ka'te peewame enemitia eemea aamo iikachio,
aamo resipuwa iinuemichio aamo iikachi.

Ka'te aamo ehkoriaami mochiriaméchia,

erapamitiapua,
wahka wakiwechi nokisinioio,
ki no'o e'weriachitia.

⁹ Ihji aamo ehkoriaami noonoriwaa,
ooka weerewa paamupari no'o peenia ihsiawa tetewikameaipua,
ki noochi paparakamepua.

Nape wa'a te'tiai puua,
oowera ahpo neesetojeraipua.

¹⁰ Pukaepa neea nekaka pu'ka ehkoriaami ti'tijoerichio,

erapakania:
"Ihji ti'tjoeria wekakache mochtionarepua ahpo iikachio,
ki no'o e'wenareka,
kaaweruma pooechi mochtipua."

¹¹ Waikao nekakao erapakania:

"Ka'chitia ajasitemania i'kao,
no'o i'towa resipupua weechi chaaneriachio."

¹² Eeme no'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamea, kaawe aamo inateka mochtipuapua, ki ka'karuma nokiwamechi ruhjipua kiisi kaawe tiame tetewamechio Riosio, aamo Riosichi paparaó, toaka. ¹³ Ohso kaawe

eemea kaawe aamo neesetoka mochitopuapua, senepi taawechei wa'api te'teretoka Riosichi paparakao, kihta peewanapaka iikachio, kihta aamo wisikuepuawichio, tatakorieo. ¹⁴ Teemea pewatiame mochtosaapua Riosie Weratiamechi paparakao, ahkasi taamo o'ineriachi o'iniopua, kiauame teemea yomatiamie Riosi kianareka yasitoo, Eesusio taamowichio iintoriopaopua.

¹⁵ Pukaepa ki wehchi ipaka keepupuapua Riosi Riosiwari aamo nayeweso, pu'ka Ehkoriaami Iyoterichi cheerichitia Raawitaruo, eee cheeka nayewaio:

Ehpiamio eemea, no'o aamo nayewesoopua Riosiwario,
 ka'te peewame enemitiapua aamo iikachio,
 aamo ehkoriaami mochiriamechitia
 wahka wakiwechi nokisinioio,
 ki noochi erakoka paparakameopua,
 oowera ahpo neesetojerakameo.

¹⁶ ¿Aatana eneriarepua, wa'a chiiame inamukamea Riosi Riosiwario? ¿Kikosa Moise Eejito puuyanaria, chaanerepua? ¹⁷ ¿Aatanakosa ahjama nekakame Riosia, ooka weerewa paaumpari nokisinioi wakiwechio, kiisi e'weniapa pukaeo? ¿Ki puukosapu tatakorika wahjipakame wakiwechio? ¹⁸ ¿Aatanakamerakosa ki asitemo tuukame Riosia, ahpo i'toachi resipuwa weechio? ¿Kikosa ki e'wekamera enerepua? ¹⁹ Wa'a teesoo, ¿ki paparaniamerapu te'ta nateyamerpua, kii ki paparapa ki asikamepua ahpo resipumia i'toniachio?

4

¹ Pukaepa teemea, pu'ka Riosi cheeria taamo iikachi nayewekao, iiweta pehji taamo oweniamie enesoopua taamo iikachi resipuniameo, e'waka uuupuapua, seenekachi eeme aaata ki e'weka uukamea, wa'atia ki resipuwa iinueka itipimapua ahpo iikachio. ² Ehpe taawechiamio, puuuwa wa'api Riosi tuuyewari taamo tuuyeniapua, puuu ehkoriaami chaaneretiaa, nape pu'kao ki pichikeria ahpo chaanetiao, wa'a tiachipa ki ajasirepua Riosie resipuwachio. Puuu ki pichikekapa ahpo Riosie chaanetiaopua Moisechi, kitachi itipire ahpo inamuriaa. ³ Nape teemea ki wa'a noonowikamepua taamo ehkoriaamechitiao. Teemea, Riosi chiiiao, pichiwa pichikekamepua pu'kao, pukaepa uukame teemea Riosie resipuwao, ta'iria mochtioniameopua iikachio. Pukaepa ki wa'achi te'teriamie teemea, Riosio ki muitemio tuuriopaopua ahpo kiamio tuuriachiopua Kaanani weechio. Wa'a teesoo Riosi cheeria muipuachio, iintuaitepua waikao piirechi resipupuachio. Puuu Riosi resipuwaa, Riosi yahchariapua ehkoriaami taamowichio, i'ka weee yahchaiopua kajusa. ⁴ Nane'riame teemea Riosio taawe resipuniachi yahchariamekoo, pirenapi Iyoterichio eee chiamekopapua:

Riosia yooma ihta netesaopua, oowisani taawechei resipurepua.

⁵ Nane'riame teemea iintumerikoo, piirechi resipupuachi mochiwachi taamowichio tiameo, pirenachi Ehkoriaami Riosi Iyoterichio, Riosio, ahpo ki e'wame ti'tijoeri naewakao, eee cheeriamekopua:
 Kiisi muitemania no'o ahjama te'ta resipupuachio.

Pu'ka "piirechi resipupuachi" cheeria, wahka ihtoriachi enemeri tuuka, cheeriamepua. ⁶ Wa'a teesoo iiweta toiyoopua resipupuachio, iintuamepua pehji muipumeo. Puuu ehkoriaami ki e'wakamea Riosi tuuyewario, ki muimeripua. ⁷ Wa'a teesoo, Riosi resipupuachi muipua, ahpo Riosie paajutetiaa, inamusache ehpe wa'api enaniamepua Riosichio. Ihji "ehpe wa'api" Riosie chanitiamepua ehkoriaami o'inia, eee cheeka:

Ehpe wa'api no'o Riosiwari inamusaa,
 ka'te peewanamitia aamo iikachio,
 cheeka chanitiamepua.

Wa'achi cheeriane taamo ehkoriaami Raawiai ahpo Iyoterichio, ki ku'itapi neipa, Kaanani muitioio, Osuwee. ⁸ Wa'a teesoo, Kaanani muitiamea Riosie i'toniaio Eejito o'iniao, puuu resipuwa, ki wahka ihtoriachi resipupua enerepua, te'ta resipupuachio pua wa'asio, Riosi ahjamaopua tewekachio. Puuu Osuwe i'toteka Kaanani resiputiamea, te'ta resipupuachi enesoo, ki piirechi resipuwa nayewamii Raawia, neipami taawechiampiopua, wahka ihtoriachio. ⁹ Wa'a teesoo te'ta Riosichi paparakamewichioo, iinuemepua pehjo ihta resipuwa taawechi, yooma pu'kawichioo ahpo iikachi resipuwa uukamekoopua, Riosi Riosiwari ahpo paajutetioio. ¹⁰ Pu'ka mochipuachi taamo asisoo pua tewekachi resipupuachio, kajumeripua wa'asio, taamo Riosiwichioo tekapanakiaa. Wa'a mochipasaa teemea, pu'ka ahjama resipumiachio, resipumeri teemea wa'asi, Riosi yooma kajusaapa yooma ihta enepatekao, resipuriachitia. ¹¹ Pukaepa teeme Riosichi paparama, utewame taamo kaawe neesetoka mochitoamepua, ki taamo ehkoriaami mochiriamechitia, ki e'weka Riosio, ki taamo ka'itepuawichio pua Riosi resipuwachi muipua, Riosi ahjama resipupuachio.

¹² Riosia wa'a taamo resipupuachi ajasipuawichioo, ahpo tuuyesiwae taamo ku'ipamepua ka'karuma asipuawichio pua wa'a ahpo kahtiachio, ahjama resipupuachio. Riosia te'ta ahjae taamo ku'ipaeo, ahpo Riosiwari puua, pukaepa taamo iikachi nayewiae. Riosia tiameo, ahpo nayewaturae iyoteteriae taamo nayewesiamepua, ku'ipasikaopua taamo nokisiwachio. Puuu Riosi naeraa ahjamekaitepua, tamochi yasitoka neesetoame, a'chitia keenakooi kakupachi panitoka. Puuu Riosi naeraa, te'ta nane'riamepua taamo ki kaawe nokisoo. Puuu Riosi naeraa, ahkasi tisia noriwi taamo tiachisi pakiyamepua, taamo erakoopua tetewipaka, taamo inataopua tiame, puua, itapiti nasimachetaka ihsiamepua, neneku tisia yoorame chupatetiame, puua ahkasioi owachisioi pakime tiame, ma'chiamete tetewipaka aataoi noriwi tiiao. Puuu Riosi naeraa tamochi yasipakao, ahkasioi taamo inataoi taamo ma'chitamepua Riosichio, ihtaoi taamo iintonariaopua. ¹³ Kihta ki'tiame Riosiwichioo, itapiti ki tetewipua tiamea. Yooma teemea Riosi tetewachi te'teriamekaitepua, kihta ichipume tiame teemea, Riosi tetewachio, yooma kawiyame ma'chiamepua. Pukaepa ka'chi iika wihtume tiame teemea, Riosi te'ta katewiachi taawechio kajuyachio pua wa'asi.

Eesusia Apoe te'ta neeseriosipua

¹⁴ Wa'a teeremiopa waika kajuyachi taawechio, Riosia taamo neeseriosii weererepua, aata Riosichi taamo pejana nayewesimeri, ihtaoi taamo tatakoriira cheriwepuawichioo. Puuu te'ta neeseriosii Riosi weratiamea, apoe Eesusi puua, te'ta Riosie Tijoetutetiame, Riosio ahpo Taana tewaria. Pukaepa utewaeme pukachichi te'teretomete teemea, utewaeme pukachiche paparatoka. ¹⁵ Puuu Eesusi taamo te'ta neeseriosia, tamochi oikamekapaopua tamochitia aiwasikaopua, yooma ihta taamo kokosa ikiyachitia saaekapaopua, machikamepua taamo tesiwa erakoao. Pukaepa kaawe taamo pejanameri tiame enepakamepua, puuukamera taamowichio ahpo Noonochi tuuyesimeri tiame, taamo tesiwa chaachapaopua, taamo te'ta aiwasiaopua. Puuu Eesusi neeseriosii tiameo, weesa pa'pasutiamepua tiame riaorósieo, taamochitia tatakoriijerakaopua, nape Eesusia kiisi e'wepua, wa'a chiioi tatakoriijeraka. ¹⁶ Wa'a teesoo teemea,

kihta seeweka itanemetepua, ihtaoui itapiti taamo cheriwepuaopua, ahseka te'ta kahtiachi, apoeo, taamo puuyeka kahtiamepua wa'asi, tisia tesiwenareka taamoo, a'chitia keenakooi a'chitia taawechioi apochi enapameopua ihtaoui itanemiao.

5

¹ Yooma weeechi te'ta neeserosia, ti'tijoerichi uutiamepua, ti'tijoeri animari Riosiwichio meritame, eerarao Riosichi oowesimichioopua, ti'tijoe tatakoria cheriwepuawichio oowewawichioopua, ooweruwichioopua tiame; naatiopua tiame, itapiti ti'tijoeri Riosiwichio ihkorewara, oowesimichioopua Riosiwichio kaawe e'rewao. ² Puuu te'ta neeserosi weratiameai, tatakoria cheriwepuame eeyowa tiamekapaopua ti'tijoerichitiao, machiyame puuaa aaata tesiwe e'repuao. ³ Puuu te'ta neeserosiai, wa'achitia tatakoria mekapapua tiameo, animari merisa eerara, Riosi oowemeripua ahpo tatakoria cheriwepuawichioo, wa'a iintosaopua ahpowichioo, animari me'yarua Riosiwichio, pu'ka animari eerara Riosichi oowemeripua, ti'tijoe ooweru tiame tatakoria cheriwepuawichioo.

⁴ Puuu te'ta neeserosi enepariao, ki apoe ahpo e'rachi, te'ta neeserosi enepakameko erametepua. Riosikamera ihsikamekopua pu'ka weerakao, ehkoriai Aarona weerariachitiaopua, pukeri simiyachioopua. ⁵ Apoe Riosie Weratiameai, ki apoe wa'api te'ta neeserosi enepakamepua. Pu'ka weerakao, Apoe Riosi iintokamekopua, eee cheekao:

Nee aamo tijoe tijoetutekamepua,
pukaepa no'o Taana muuaa.

⁶ Sewinachi Ehkoriai Iyoterichio chaanipua tiame:

Muupua weeechi mochikame te'ta neeserosia,
ki wahjiamesi teeremerioopua,
i'ka wee kajuyachisio,
Merekiserechitia teereria.

⁷ I'wa weeechi kahtiai Riosie Weratiamea, weesa tisia tesiwa cheeka nayewakamepua ahpo Noonochio, ki ahpo neesetopuawichioopua pehjo ahpo meripua, ahpo Noonochioopua te'te ahpo newipateme tiamechioopua. Pu'kao apoe Nooraraa, wa'a teerekamepua keepukapao, te'ta iyoriamekopua ahpo Noonoo. ⁸ Apoe Eesusia, Riosi Tijokai, ahpo Noonoo e'wawatare yasitorepua, tijoe aiwachitia saaeka. ⁹ Yooma ahsepari iintokapaopua tatakoria natetekaopua, ti'tijoewichioopua ooweruopua tiame, taamo ki wahjiamesi ahjaniamesi newipatiame eneparepua, yooma aaatawichioopua, apochi paparakeopua. ¹⁰ Pu'ka wa'apichi tiameo, apoe Noonoraa, te'ta neeserosichitia yaspatekamepua pu'kao, Merekisere neeserosi teereriachitia, ki wahjiamesi i'ka weeechio.

Ahpo Riosichi paparao, eeyowa tiame ahpo toimia

¹¹ Ehpeche nayewamiinia i'kao, nape eemea pehjo, ki te'ta pu'sereka inamunariamepua no'o masitiao, tisia tehki tiamekopua i'kao, kaawe pahetupameo. ¹² Aamo tehpesi masiteniameopua wa'asio, masitari ename teereriai eemeapa, nape eemea ohsotia eenechi masiteniame nakiyamepua, kukuchi masiteniamechitia, yooma ahkasi ki eerina tiamekoioopua. Kohjaka te'terame eemea iiwetao, ka'chi iika ko'kome tiame, pa'pamira koayao. ¹³ Eeme kohja koaya koayameapua pehjo, kihta inatamepua ihtanakamera kaawerumakoo, ki kaawerumarakooioopua. ¹⁴ Weeweruma koaya koayamekamera inatamepua, puukamera nane'riamepua aachintamera kaawerumakoo, aachintamera ki kaawerumakooio.

6

¹ Nape eemea weweripakameapa wa'asi Riosichio, toitia kaawe pukeri simiyachi aamo masiteretiaopua, oho kaawe ki aamo masiteniakamera pehji, pepenipapuapua. Ki wa'api chaachapamete teemea eenechio, taamo kaawe masiteretiaopua wa'asio, ihji eee tiame masitetiamechitiaopua: ki kaaweruma nokiwa toinarewa, Riosichi mochitoamekapa; itapiti yoorewa kihtawichio teerepuame, Riosichi kaawe teerepuameo; naatioipua itapiti iintoka Riosichi paparaniameoi; ² paatoniamechi simiyame nayewaniameoipua; aaatachi seekarepaka weraniameoipua, aaata itapiti yoramichioopua; eenechi ahjaniamechi simiyameoipua; Riosi kajuyachi katewepuameoipua. Yooma ihjia masitetiamepua wa'asio, ki masitenia nakiyamepua wa'asio. ³ Riosi wa'a erasoo, wa'a noonoima teemea, pu'ka pahcha masiteriao toaka, piirechi itapitichi simitema teemea masitekao.

⁴ Aaata puuu pahteka inamukaipua, Riosi ahpo taana enemichio paaewao, Riosi Riosiwari ahpo iikachi ta'irekaipua, ⁵ Riosi kaaweruma tuuyewari tisia penipakapa pu'serekamekaipua, aachin ihsika ohjoemeripua weemera ahjarichi te'teretopuao, ⁶ wehchi ipaka tetewikamea yooma ahpo Riosie masitetiao, kihta ki'tiamepua wa'asio, epeche aamo masitepuao, aamo kaaweruma enepamiaechi simiyameo. Puuaa Riosi Taanarao, eenechi ahpowichio mukijerakameka noonoikame puuaa, eenechi ahpo tatakoriwa cheriwejerachitia. Puuu wa'a tiame iintokamea, tisia na'arari iintokamepua Riosi Taanarachio, ki uunariamekapapua, Riosi ahpowichio kaawe iintorioa. ⁷ Puuu wa'a te'terekamea, waasaka te'teriamepua, kaawe yukisoo kaawe taakemeriai, kiisi taakekamechitia kaawerumachio, Riosieopua apochio, ahpo kaawerumari teerepuawichioopua. ⁸ Puuu Riosi masiteria wehchi ipaka tetewikamea, waasa apoche tahjichuri taakekameka tiamepua. Puuu wa'a teerekamea, tehpunasa kosipuamepua, kihtawichio kaawekamekapuapua.

Taamo Riosi iintomo tuuriaa, pewatiame inataka mochtotewa

⁹ Nape neea wa'a tiame nayewao, ki wa'a aamo noonowirio tuuka chiienia. Ohsotia neea aamo Riosi, iyorika mochikameko e'ramenia, wa'a te'tiapao eemea, newipatepuamepua Riosieo. ¹⁰ Riosia ki se'wi e'ramepua kaawerumachio, Apoe ki natakepamepua ahpo ku'iretiao, aamo wahjachi ku'iriaopua kaawe erakokao, aamo wahjachio, aamochitia apochi paparameo, yooma pu'kawichio aamo nokisiaoipua pehji. ¹¹ Teemea pu'kao, wa'api teetojeramepua yooma pipiripi eemea, aamo wahjachi poponiwachio, pipiniwachioopua tiame. Nape utewaeme aamo teetopuapua pukachio, ahkasi aamo weritoachisi, yooma aaataoi aamo tetewimichioopua, aamo utewaeme te'teretoame Riosiwichioo, te'ta ahjachi erakokao. Wa'a te'teretosaa eemea, aamo Riosiwichio nokinareria tetewima eemea, ahsieme noonowitiamekopua aamo inatariao. ¹² Wa'a te'teretoame enesaa eemea, ki nanasiname enemeri eemea, wahjachi Riosichi paparamechitia te'teretoamekapa, Riosie aamo kiapo tuutia puuyetoka, Riosiwichio tekipanaoipua pehji.

¹³ Riosia, Aurani pukeri iintokemo Aurani nayewiao, apochi wa'api pichiwataka nayewakamepua, ki'tiopa aaata ahpo epeche weruma tiariemeopua. ¹⁴ Riosia eee cheeripua Aurani iintomo tuuyaio: "Te'ta aamo pichiwa chiame neea, ihji aamo kaawe iintokemo tuuyao, tisiwa kaawe iintomerinia amochio; neea, aamo tetejimarisiwao, ki ookapi aamo muuwetekemania." ¹⁵ Waikao Aurania, moena teereka, oowe e'reka puuyerepua ahkasi ahpo iintokiachisiopua Riosio, pukeri pahcha simiyameopua ahpo taana taanariachisi, o'iniachisi ahpo tetejimarisiwa

muuwemeriopua. Wa'a iintoka o'inere Riosia, Aurani iintokemo tu-
 uriaopua, ahpo muuwetewao. ¹⁶ Ti'tijoeria ihta itapiti pichiwatanariaa,
 aaata ahpo epeche pa'pamira ajawaka pichiwatame puuua, wa'a teekao ki
 aaata ahpo a'chi chaanepuawichioopua, ki pichiwako tuukao. ¹⁷ Waikao
 Riosia ahpo iintomo tuuriao, ahjachi erakomichioopua ti'tijoerio, ki
 nu'uti apochi pichiwatariamepua, apochi wa'api. ¹⁸ I'ka Riosi iintomo
 tuuriaopua, ooka itapiti kiisi sewina ikiwamechi ahpo pichiwatakamepua.
 Puuu ooka naatipua: puuu piiripia, te'ta ahpo iintomo tuuriapua,
 piiree, ahpo wa'apie pichiwatatiamepua, piiripioi i'ka ookao, ka'chitia
 wihtukipua, apoeo te'ta Riosikapa. Pukaepa ahjachi paparaka mochitoame
 teemea, oowe e'reka taamo iintomerichioopua, kaawe erakoka puuyetoka.
¹⁹ I'ka Riosi taamo iintokemo tuuria puuyetoka mochitoamea, puupua
 taamo Riosichi paparawa pewatiame te'teretiao, pewatiame naawaeme-
 chitia kiisi wichipame teereka. Ihji taamo pewatiame naawaerewaa,
 tewekachi te'ta Riosi iyoriwachi naawaerewaeme teemea, wisasori te'ta
 iyoriwachi to'peraekachi yooreminaopua, pu'ka Riosi tioparachi ki pusie
 tetewiniamechio. ²⁰ Wa'a te'ta tewekachi Riosi iyoriwachio, Eesusia,
 wa'a yasimia akipakamepua. Wa'ao puuua taamo te'ta neeserosichia
 pakikamepua, wa'a o'niaopua weechi mochikame ti'tijoeriwichioo,
 te'ta neeserosiwaraa, Merekisere neeserosichitia tiamepua, ki ku'itapisi
 neeserosika yasitokamekapa.

7

Eesusia, Merekiserechitia neeserosi

¹ ¿Aatanajuare ihji Merekiserea? Ihji Merekiserea, Saaremi muuwari
 yawichira eneriaipua, te'ta Riosi neeserosi enekame tiameo, Aurani
 taawechemio. Ihjia Saaremi yawichituaio, Aurani nasiwarichi o'nia
 eenoiopua, machenaka natepakame puuua, kaawerumari yahchemia
 Auranichio. ² Aurania wa'a ikitiaapua Merekisere neeserosieo, piie
 si'sientochio, yooma ahpo yowiriaopua nasiwarichioopua, o'osa ma'mariki
 uuyesa ki'yarepua Merekisereo. Merekisere teewaraa, Kaawerumari
 Yawichi, chaniwamepua. Saaremi tewaniachi yawichituwaa, Ta'iria
 Mochiniame Yawichituwa, chaniwame puuua. ³ Ihji noonoraa kihta
 nane'reniamepua, yeeyeraai, aaata pu'ka ehkoriaami mochiriameai. Ihjia
 naawariachioi ki nane'reniamepua, ahkaoi mukuriachioioopua. Wa'a
 tiachipa puuua, Riosi Tijoetukameka tiamepua, ki wahjiame neeserosi-
 chitia tetewiniame.

⁴ Ne'nemitiao i'kao, achipu tiame yooreniaeme eneriaipua, Merekiserea.
 Aurania i'isaeri paamiratuamekaipua, Merekisere ki'yarepua o'osa
 ma'mariki u'yesa pipiripi si'sientochioopua, yooma nasiwariachi newitosa
 u'yeriaopua. ⁵ Neipami Moise taawechemio, puuu Reewi ne'neserosia
 reesisetiame eneriaipua, yooma ti'tijoeri koparoamichioopua Moise nu-
 rarioe, o'osa ma'mariki u'yeka pipiripi si'sientochioopua yooma a'chi
 ahpo iinuekao. Wa'a yoorarepua pu'kao ahpo Aurani tetejimarisiwachi
 ti'tijoekoioopua, Reewitai tiame tetejimarikai, Auranichi o'niao. ⁶ Nape
 ihji Merekiserea, seenukaioopua Reewi tetejimarior, Aurani koparoarepua,
 pu'ka o'osa ma'mariki u'yekaopua, pipiripi si'sientochioopua ahpo nasi-
 warichi o'nia u'pariaopua. Merekiserea tiame Auranio, Riosie muuweteti-
 ameko tuutiamekoipua Aurani o'nia tetejimarisiwacha, Riosi kaawerumari
 yahcherepua pu'kao. ⁷ Yooma aaataa nane'reniamepua, kaawerumari
 yahcheniameo aaata weruma teereniamee yahcheniamekopua ki weruma
 teerewaameopua. ⁸ Moise ajawaria ne'neserosia, pu'ka o'osa ma'mariki

si'sientochio u'yeka koparoakamea, wahjipasikame puuuu. Nape ihji Merekiserea, ki mukukamekoopua, iiweta ahjame kahtiamekatia tiamekotipu Ehkoriaimi Iyoteria. ⁹ Neeea kaawe chanimeteoipua, ahkasi Reewi ti'tijoe neeserosiai, ki apoe wa'api ki'yakamekaipua pu'ka o'osa ma'marikiwa ahpo oowewao, Merekisere koparoario, Aurani iintoria noonoikameka tiame puuuai, Auranikamera wa'a iintokamekooiopua pu'kao. ¹⁰ Wa'a erakoame teemea, Reewi ne'neserosio Aurani weerewachi te'tereriopua pehji ki na'nawakame pehji, iiweta Merekisereo, Aurani natepioopua pooechio.

Weemera te'ta neeserosi nakiretiame

¹¹ I'isaeri ti'tijoeria ahpo Moise nuurewarichi nokisimichioo, Reewi ne'neserosie uukamepua, waika o'inia oowewari nokisimichio yoorakao, ti'tijoe ooweru tiame tatakoria cheriweniamewichioopua. Puuu Reewi ne'neserosia Aaroni tijoechi o'inia tetejimarisiakame puuuu. Reewi ne'neserosi nokariao, te'ta piipatiame enekame enesoopua tatakoria, zaatia tiachipa seenu neeserosi nakiretupua, ki Aaroni neeserosi tiachitia tiameo, aatakamera weeraka Merekiserechitia tiameo? ¹² Weemera neeserosi weraniame nakiretupua ki mukuyame, puuuu, weemera Riosichi te'terewa mochtioniamе kateweri yachamerikopua pu'kao. ¹³ Ihji weemera neeserosi taamo weereketiamea, Eesusi Apoe puuuu, weechi Tijoe Tijoechikame Rios; ihjiai seenu tetejimarisiwachi eenariamepua, ki Reewi tetejimarisiwachi eenakame; pu'ka seenu tetejimarichi eenariameo, aataai ki neeserosi machenariamekaipua wa'ao. ¹⁴ Ihji weemera Eesusi neeserosia, ma'chiamе tetewame teemea, ki Reewi tetejimarisiwachi o'inia eenakamekopua, ihji weemera neeserosio Uura tetejimarisiwachikamera eenamekopua pu'kao, pu'ka Uura tetejimarisiwachi Moisea, ka'chitia taawechi neeserosi, machenakameko tuuyamepua, aataai puka-chio.

Eesusia Merekiserechitia tetewiniame

¹⁵ Wa'a tiachipao ihji Eesusi neeserosia, epeche ma'chiamе taamo nane'retiamepua ki Reewi ti'tijoechi o'inia eenamekopua, seenukopua pu'kao, Merekiserekamera tiamekopua pu'kao. ¹⁶ Ihji Eesusi neeserosiwaa, ki aata ti'tijoeekamera neeserosi weratiame puuuu, aata tetejimarichi uukaopua, ohsotia ihji Eesusi neeserosi teereniamе Apoe tewekachi Noonoraе weratiame puuuu, Apoe te'ta Riosie. Weechi ne'neserosia, naapi weemera ajawasiniame nakiyame eneriai puuuu, aata neeserosi mukisoo. Nape ihji weemera Eesusi neeserosia, ki'tiamеpua piirechi neeserosi weraniameo, ka'chitia taawechi mukimerikopua pu'kao, pu'kao mukiwaro, newitokamekopua wa'asi. Pukaera Eesusi neeserosiwaa ki wahjiamеsi teeremeripua ahkasi ki wahjiamеsi i'ka weechi kajuyachisio, Merekisere ki wahjiamеsi neeserosi tetewitiamechitia i'ka weechio. ¹⁷ Ehkoriaimi Iyoterichio, Riosia Eesusi inataka cheerepua eee cheekao:

Aamo neeserosiwaa,

wa'api teetomeripua ki wahjiamеsi,

Merekiserechitia, ahkasi i'ka weechi kajuyachisi.

¹⁸ I'ka weemera Eesusi neeserosi yasipakopao, Moise ne'neserosi ajawasika o'ineriaa, ikicha ipatiame puuupa wa'asi, ka'chi iika ahsieme cho'wakamekopapua tatakoriameo. ¹⁹ Puuu Moise animari me'yaka te'teretoria tatakoriamewichioo, kihta natetiame enerepua, te'ta piipatiamewichioo, naatikamera natetekamepua, weemera te'ta neeserosi Riosie weratiame, Apoe Eesusi. Pukae teemea iinuemepua tamochio,

Riosichi e'enaka taamo itamiaopua cheriwepuao, ihtaoi taamo tatakori iintorioa, pu'ka taamo tatakoriia kokosapuameopua Riosieo, ahsieme natetetiame itipiriopua Eesusieo, apoe taamo tatakoriia nateteka muku-riopa.

²⁰ Ihji Eesusi weemera neeserosia, Riosie apoe wa'api apochi pichi-wataka weratiamepua. ²¹ Wahjachi ehkoriaami neeserosia, oowera ti'tijochi uuka ajawatiamepua, kihta ki aatachi pichi-wataka. Nape ihji Eesusi neeserosiwachi simiyame, Riosia, te'ta apochi pichi-wataka weerakamepua pu'kao, eee cheeka:

Muuua, ki wahjamesi no'o neeserosiwa enemeripua,
ahkasi i'ka weeechi kajuyachisi,
Merekisere tetewiretiachitia.

²² Wa'a tiachipao Eesusia, epeche ma'chiami pichi-watamepua, Riosi weemera kateweria, weechi mochikame ti'tijoeri ahjamaopua, aachin teeka te'ta cho'wetiamie itipimerikopua taamoo, taamo tatakoriario.

²³ Ehkoriaami ne'neserosia, ki ookapi ne'neserosi eneriaipua, wahjipa-siopa ajawasitiamekapaopua. ²⁴ Nape i'ka Eesusio ki mukuyamekopao, ihji neeserosiwa ka'chitia taawechi piirechi neeserosi, werasiwa nakimeripua, ahkasi i'ka weee kajuyachisiopua. ²⁵ Wa'a tiachipao, ihji Eesusia yooma aata ahpo Noonochi e'enakameopua, ahpo tatakoriia cheriwepuawichio itakao, newipateka yasitomeripua pu'kao, ahkasi i'ka wehjoari kajuyachisi. Wa'a inisimeripua pu'kawichioo, senepi taawechi ahpo Noonochi utewaeme itasikao, wa'apitia yasitomerikapapua neeserosichitiao, ka'chitia taawechi ki mukuyamekapa.

²⁶ Wa'a tiamekasa te'ta neeserosi nakiyamekaisa teemea, i'ka Eesusika tiame: kihta a'chi tiame ki kaawerumao, kihta iintokame ki kaawerumao, i'ka weechi tatakoriiniachio poanatakao, tewekachisi apechunatiame, ahkasi kai waapisi te'pa. ²⁷ Ihji taamo te'ta neeserosi Eesusia, ki ehkoriaami te'ta ne'neserosi nokaka mochitoriachitia ihsiamepua, senepi taawechi animari ko'yaka Riosi oowewari nokariachitiao, ahpo tatakoriia cheriweka piipatepuawichioopua, ti'tijoeri ooweriwichioopua tiameo. Ihji Eesusi taamo te'ta neeserosia ahpo Noonochi, seenepi wa'api ahpo oowepakamepua ahpo weerewa meritiamieo, yomatiamie i'ka wehjoarichi mochikameo, ahsieme natetetiame itipimichioopua tatakoriario, ahsieme cho'wetiamie. ²⁸ Moise taawechiami o'inia ahkasi ehpesiamio, yooma te'ta ne'neserosi ajawatiamea, tatakoriame enerepua, aataai ti'tijochitia. Riosia pu'ka ehkoriaami o'inia te'ta ne'neserosi nokisiriaopua kajumichioopua, yooma pu'ka ehkoriaami pukeri o'inia ne'neserosio, yooma aataoichitia tatakoriamekopua pu'kao, wa'asi teewetekamepua wa'a te'teretotiamieo, ahpo Taanakamera te'ta neeserosi weerakamepua, ahpo wa'apichie pichi-watakao. Ihji Riosi Taanaraa, kiisi iintokamepua ihtaoi tatakoriiniameo, puuupua ehpeo, taamo te'ta neeserosia ahkasi ki wahjamesio, ahkasi wahka ihtoriachisi i'ka wehjoari kajuyachisio.

8

Eesusi Te'ta Pichiwa Neeserosi

¹ Te'ta nateyame nooe aamo nayeweriaa, ihjipua: Te'ta Pichiwa Neeserosi iinueme teemea, te'pa kahtiamie Riosi ahjamina, epeche te'ta yooreniamera te'ta iyoriwachi tewekachio. Ihji te'ta neeserosia, Eesusi Apoe taamo Paamira puuua. ² Puuua wa'a yasaka tewekachio, te'ta iyoriwachi neesetonapua, apoe Riosi weeraria iyoriwachi, puuua wa'a te'ta iyoriwachi, ki aata ti'tijoeri neteriachipua. ³ Yooma te'ta neeserosi ajawatiamea, ti'tijowichio Riosi oowemeripua itapitio, itapiti Riosi ihkorewa, naati

tiame, itapiti animari kokoniamie tiame. Pukaepa ihji weemera neeserosiai, nakiyamepua tiameo, itapiti Riosi ahpo oowemiao. ⁴ Ihji Eesusi taamo weemera tewekachi neeserosia, i'wa weeechi yasisaapua pehji, ki te'ta neeserosi enemiihua wa'ao, ahpo tewekachi neeserosiwao ki weeechi ne'neserosi nokiwa ihsiamekapapua. I'wa weeechio iinuemeapua pehji aaata neeserosi, Moisee ajawatiamechitia nuurari nokayame. ⁵ I'wa weeechi neeserosi nokariaa, Eesusi tewekachi ihsiwia ekawira puua. Wa'a tiame nane'riame teemea, Moise Riosi te'ta iyoriwachi netemioio, eee chaaneriopua Moiseo: "Te'ta te'pa kaawichi no'o aamo cheeriachitia netepuapua."

Weemera katewari ti'tijoeri ahjama

⁶ Ehpeo ihji Eesusi weemera neeserosia, te'ta weruma iyoriwachi ihsiamepua tewekachio, te'ta kaawerumara neeserosiwa teetoka. Ihji Eesusia wa'a tewekachiopua tiameo, apoepchi yasipakamepua Riosi weemera katewari weeechi ti'tijoeriwichio inisiwaopua. Puuu weemera katewari yooraa, tisia epeche kaaweruma tiamepua taamowichio, epeche kaaweruma Riosi taamowichio iintomo tuuriokopa. Puuu Riosi taamowichio iintomo tuuriaa, ihji eee cheeriapua: "Aaataai no'o Taana Eesusichi paparakamea, nooe cheriwetiamie itipitiameripua tatakoriraa, te'ta ahsieme cho'wetiamepua wa'asi."

⁷ Pahcha simiyame Riosi katewario, ahsepari tiame enesoopua ki sewinapuameo, ki nakimii puua, weemera katewari yachaniameo.

⁸ Nape Riosia pu'ka ti'tijoerio, pu'ka katewario kiisi ahsepame tiopa iyorikao, pukaepa weemera katewari yahcharepua. Riosia ehkoriaio, eee cheeriaipua Eremia iyoterichio:

Enamiitepua no'oo piie taawechio,
weemera katewari no'o yachamiachio,
yooma i'isaeri ti'tjoerichio,
Ura mochikame ti'tjoerichio.

⁹ Nape ihji weemera katewari no'o yachamiao ti'tjoerichio,
ki aamo ehkoriai mochirame no'o katewari
yahcheriachitia, teeremeripua,
pu'kao Eejito no'o puuyanarioopua panitokao.

Pu'ka katewari nuurario,
ki yooreka mochitopua ti'tjoerio,
ki no'o tatanachitia uukania pu'kao.

¹⁰ Nape neipami pu'ka weemera katewari no'o yahchariachio,
yooma noochi e'enaka paparakameopua no'o tatana iintapasaopua,
eee iintomiaa, cheere Riosia:
yomachiami i'isaeri noochi paparakamechio, yomatiamie noochi pa-
paraka te'ta i'isaeri enepakamechio tiameo,
no'o nuurari iyoriapuameo,
pu'ka inatarichi teerepamania,
i'ka ti'tjoeri iikarachiopua tiameo,
wa'a iyotepa tiame iintapamania no'o nuurarioopua tiame.

Pu'kao neea, Riosiwaraa enemapua, aapoeo no'o mochiwaria enemapua.

¹¹ Puuu wa'a wa'o mochiwarichi mochikamea,
aaataai kihta aaata masitemapua noochi simiyameo,
ahpo pooniio, aaata ahpo ahjama oiyaameo,
yoomahka pu'kao,
te'ta no'o machika mochikamekopaopua wa'asi,
nu'nuntiraai ahkasi weewerumaa.

¹² Wa'a teeremeri puua,

no'oo pu'ka weechi mochikoiopua pehjo,
yooma no'o cheriweriopua na'ara nokariao,
kiisi inatpapuawichiopua wa'asio,
pu'ka tatakoriario.

¹³ Riosi weemera kateweri nayewasaopua, pahcha kateweri yachtatiameopua oochetupario tuukapua wa'asi, pu'kao kihta itipimio tuukapua wa'asio.

9

Weechi Riosi iyoriwachi; tewekachi Riosi iyoriwachi tiame

¹ Ehpeo pu'ka ooka Riosi kateweri aamo nayewemane. Pukeri Riosi ti'tjoeri ahjama ahpo kateweri yahchariaio, aachin teeremeri eneriaipua Riosichi iyoriopua; puuu pukeri simiyamechi Riosichi iyoriopua, i'wa weechiche mochikamewichio iyoriopuawichio enerepua. Puuu Riosi iyoriniamea, Riosi kariterachi yooremina eneriaipua. ² Ihji Riosi karitera wakiwechiami i'toka siimpatiaamea senepi respumia werasitiamea, eee teereriaipua yooreminao: pahcha yooreminao teesa iyoriwachi eneriaipua, wisasori to'pera chuhkuachiopua; wa'ao, piiripi kanterero weririaipua; wa'ao werirepua tiame piiripi tepatetiame, paani to'wame neeseriosiche koaya. ³ Epeche yooreminaopua, piirechi wisasorie to'perachio, te'ta iyoriwachi enerepua wa'ao; ⁴ wa'ao, tepawetiachio, moorera cho'i sewajuyame yahchame werirepua, puuu ahjae kokosa mooriniame enerepua, yooma puuu tepawea mooreraapua tiame, yomatiaame puuu, o'ro tahpeteka netetiame enerepua. Wa'achi yooreminaopua tiameo, kaaja poirepua piiripi. Puuu Riosi kateweri yahchame enerepua, ehkoriaami ti'tjoeri ahjama katewetiame. Puuu kaaja kateweri yahchamea, yomatiaame o'ro apoche tahpeteka chuhchetiame enerepua tiame. Pu'ka kaajachi yooreminaopua, wa'a werirepua piiripi sikorijari apoche o'roe netetiame, pukachi yooreminao Riosi maanara to'wame enerepua. Pukachi kaajachi yooreminaopua tiameo, Aaroni teesorara poirepua tiame, puuu seenepi simikameo uuyakame. Wa'achi kaajachio manirepua tiameo, ooka tehte rarapename, pukachi iyotetiame manirepua Riosi nuurari chiiapua, Riosi ti'tjoeri ahjama katewetiame. ⁵ Pu'ka kaajachi neneku kuachio aampao, ooka itapiti aanaeme ajarepua, o'roe chuhcheka netetiame. Puuu, Riosi ku'warika te'tiame enerepua, Keruwine tewaniame. Ihji na'pa ahpo aanaraeo, mo'poraka teeka ajarepua wa'a Riosi te'ta iyoriwachi yooreminariwachio, Riosi kaaja to'perachi aampao, wa'ao, te'ta piipateniachi eneriamepua Riosieo, ti'tijoe ooweru tiame tatakoriameo. Nape ehpeonia, ki yooma cheemania, Riosi kariterachi simiyameopua pehjo.

⁶ Yooma weratiachiopua Riosi kariterao, wa'a pahcha iyoriwachi yooreminao, ne'neseriosiche muiwachi enerepua wa'ao, ahpo ne'neseriosichihsiwa yoramia. ⁷ Nape te'ta tisia iyoriwachio ookachi simiyame epeche yooreminao, piiripi wa'api te'ta neeseriosia pakiyachi enerepua wa'ao, te'ta neeseriosiche. Puuu piiripi te'ta neeseriosia, piie paaumparichio, seenepi wa'api pakiyachi eneriamepua wa'ao, nape animari eerara oowatokaopua, ahpo tatakoriaria Riosie cheriwepuawichioopua, ti'tijoe tatakoriaria cheriwepuawichioopua tiame, ooweru tiameo, ihtaoti tatakori ikitiameopua, ahkasi ki nane'reka tatakori tiameoiopua. ⁸ Waikao yooma wa'a nokitiame ne'nekaopua, Riosi Riosiwaria, i'ka taamo inatatenapua, iiweta pahcha weririamera nokiwachi weerioio, aataai ki ahsieme natetekame eneriaipua tatakorio, ahpo oowewari i'yetoaieopua Riosichio. Aataoi ki tetewitetiame eneriaipua aachin teeka muipumeopua, te'ta Riosi iyoriwachio, ihtanaeopua, te'ta ahjae natetepumeopua tatakorio,

epeche te'ta nateyamera Riosi oowewari, nakiwame eneriopa. ⁹ Yooma puuu ehkoriaami Riosiwichio oowewaka nokitiamea, itapiti Riosiwichio oowetiamea, animarioiopua Riosiwichio meritiameapua tiame, kihta tatakori piipatiame enerepua, ahkasi taamo tatakori inatariaopua. Yooma puuu nokitiamea, oowera ekawirara enerepua, Riosi te'ta iintomiaopua neipao. ¹⁰ Puuu muuwaame itapiti nokaka mochitiamea, kooamechi simiyameopua, itapiti iijiniameopua tiameo, itapiti ahpo papakoniameopua tiameoi, ahpo weerewachiche aampa papakoniame enerepua, ahkasi Riosi sewina tiame teerepachisi, ahpo weemera kateweri te'teretowa ki'yachisiopua.

¹¹ Nape ehpeo apoe Eesusi Riosie Weratiamea, taamo te'ta neeseriosi weratiamekapapua Riosie, Riosi weemera katewerichi, ihsika yasitoamepua, ahpo Noono Riosichioopua taamowichioo. Pukaepa Riosia aaho Tijoetuteria te'ta neeseriosi werasaopua tewekachio, ahpo weemera katewerichi yorasimichio weerakamepua. Puuu Eesusi te'ta neeseriosi weratiamea, tewekachio ahpo Noono te'ta iyoriwachi pakikamepua, ahpo mukuria oowewarichitia i'toka, ahpo te'ta nateyamera eerachitia, ahpo Noonochio oowepamia, pukaao, yooma taamo tatakoriariaopua, ahsieme te'ta natetetiame itipimichioopua wa'asi. ¹² Ihji Eesusi apoe neeseriosia, ki itapiti animari eerara i'toka pakikamepua wa'ao, naatichitiaopua, weesero eerara, chiwajowira eeraraopua, ihjia ahpo kurusichi merifiamekamera i'toka pakirepua wa'ao, pukae taamo taripakamepua ki wahjiamesi mochipuao. ¹³ Puuu ehkoriaami mochiriamea, ahpo tatakoriaria cheriwepuawichioo, chiwajowira eerarae wakajowira eerarae nokariaipua pu'kawichioo, aaata ahpo tatakoriaria cheriwejara itasoo, pu'ka era ahjachi chi'poneka, wakasi taanara ye'ira kosisaopua tiameo, pu'ka napiso-raeo wa'achi yooraka ahjachi ipaserepua pukachio. Pu'ka wa'a nokitiame tatakoriaria cheriwekao, inasokache nokitiame enesoopua tatakoriame natetewao, ¹⁴ Eesusia epeche tisia ki nu'uti nateyame iintokamepua, pu'kao ahsieme taamo cho'wekamekopapua taamo tatakoriaria. Ihji Eesusi Riosie Weratiame te'ta neeseriosi enepatetiamea, Riosi Riosiwarichitia ahkasi ki wahjiamesi ahjamekapapua, te'pa tewekachi te'ta Riosi iyoriwachi eenakaopua, ahpo wa'api oowewarichitia ooweparepua ahpo Noonochio, puuu oowewaria, taamo tatakoriaria nehpuari enemichioopua, ahkasi yooma taawechisi. Ihji Eesusia, ahpo taamowichio mukuriae, ahsieme taamo iikachi piipatiamepua, taamo te'ta ahjame Riosi, yorakeka mochitomichioopua.

¹⁵ Wa'a iintoka Riosie Weratiamea, ahpo mukiwaeo taamo pejana teerepakamepua Riosi kokosario, ki taamo kokosapuawichioopua. Wa'a iintokaopua Riosichio, taamo pejanawa enepakamepua weemera Riosi katewerichio. Ihji Eesusi mukuriae weemera Riosi katewerichio, ahkasioi pu'ka ti'tijoeri oochetiame kateweritere nokitiameoipua, ahpo tatakori cheriwepua itatiameopua Riosichio, ahkasi pu'kawichiooi ahsieme natatekamepua tatakoriaria. Wa'a iintore Riosie Weratiamea, yooma uukame Riosie paetiaio, kiapuaichioopua tiameo, pu'ka kiapuaame nuutewa ki wahjiamesi ahpo iinuepua. ¹⁶ Nape i'wa weechio, aaataai mukisa ahpo iinueka aaata toemo tuukamea, ahkasi pu'ka aaata toe-meri, pichiwa mukisopa naachutaniamepua. ¹⁷ Ke'chu mukuyoio pu'ka toewari iinuemo, kiisi naachutaniamepua pehjo, kihta natamerikopua puua, pu'ka toemio tuuka katewetiameo. ¹⁸ Pukaepa ehkoriaami kateweriopua tiameo, meritiame eerara nakiriamepua, pu'ka ehkoriaami kateweri chiia nokisipuawichioopua. ¹⁹ Pukaepa Moise Sinai kaawichi tekisaopua, Riosi yahcharia nuurari yooma ti'tijoeri tuuyaioopua, chiwa me'yarepua

weesero tiame, pu'ka eerara uunariapa. Waikaopua, pu'ka eerao neeroi na'pesaopua, poasiki saampatesa ahjae chi'ponerepua Riosi nuurario, tehte rarapenamechi iyotetimeo. Wa'a iintosaapua, iisopo kuhsisawa uusa eerachi saampatesaapua tiameo, ahjae chi'ponerepua ti'tijoechiopua chaaneka: ²⁰ "Ihji eeraa, Riosi aamo ahjama kateweria pichiawatamepua, aamoo pu'ka kateweri chiia, yooraka mochtomichiopua."

²¹ Wa'achitia eera chi'ponerepua tiameo, yomatiame itapiti wa'a pahcha yooreminari Riosi iyoriwachio, yomatiame pu'ka itapiti ne'neseriosi ahjae yoorao. ²² Ehkoriai Moise nokitiamea, ahkasi kiya yooma itapiti Riosi ahjae yooreniamea, eerae piipatetiameopua, aaataoipua tiameo, ki cheriwetiamepua ahpo tatakoriiriao, ki animari eerarae chi'ponekao, Riosio ki cheriwiamekopa tatakoriitiao, ki aaata eerarae chi'ponekamechitia iintosoopua aaatachio.

Riosie Weratiamea, ahpo mukuriae cho'wakamepua tatakoriiriao

²³ Pukaepa Riosia weechi mochikameo, ahpo iyorikarichiopua, animari eerarae yooma piipatenurarepua, tewekachi Riosi te'ta iyoriwachio ekawirakopapua pu'kao. Nape yooma tewekachi iintuame Riosi iyoriwachio piipatemichioo, epeche kaaweruma tiame oowewari eerae nakiriamepua, ki pu'ka weechi eerae iyoriwachitia, nape te'ta Eesusi eerarae, te'ta tisiwa kaawerumarae. ²⁴ Pukaepa Apoe Eesusi Riosie Weratiame tewekachi moenasaapua, te'ta iyoriwachio pakisaapua, ahpo wa'api mukuria eerara oowerewachitia ahpo Noono ne'netekamepua, wa'a yasakaopua, pukaepa ahpo mukuria eerae Noono ne'neteriae taamo nehupaka yasitomichiopua wa'ao. ²⁵ Nape ihji Eesusia ahpo mukuria eerae, seenepi wa'api wa'a iintomia eenakame puuua, taamo tatakoriiriao cheriweka ahsieme cho'wepuawichioopua, ki weechi te'ta neeseriosi seenepi wa'api pakiriachitia te'ta Riosi iyoriwachio, seenepi paaumparichiopua, nape animari eerarakameraepua, ki ahpo eerarae. ²⁶ Riosie Weratiamea weechi mochikamechitia ihsiame enesaapua, seenepi paaumpari tatakoriitame cheriwepuame asisoopua seenepi mukimeri eneriaipua ahpo mukiwa eerara oowepuawichioopua, yomatiame Riosi mochiwari tatakoriiriao cheriwepuawichioopua, ahkasi i'ka wehjoari naayasichisi o'inia. Nape Eesusia i'ka oochetiame kateweri kajumiachioopua, seenepi wa'api mukimia eenakamepua, yomatiame i'ka wehjoarichi ti'tijoeri tatakoriiriao, cheriwaka ahsieme cho'wepuawichioopua. ²⁷ Ti'tijoeria, seenepi wa'api mukiwamechitia, neipao ahpo katewepuamechitia Riosie, ²⁸ wa'achitia Riosie Weratiameai seenepi wa'api taamowichio mukukame puuua. Neipao ihji Eesusia wahka ihtoriachio, oosa simiyachi enamerikapapua, nape ki taamo tatakoriiriao natetemia, ohso kaawe puuua, taamo apechunamiamera enameripua wa'asio, taamo tewekachi mochimichiopua wa'asio, ahpo ahjamaopua wa'asi. Wa'a teeremeripua, yooma aaata wa'a tiame puuyetoka mochikamechio.

10

¹ Yooma puu pahcha oochetiame katewerichi nokitiamea, tewekachi weemera teeremia ekawira nokaka te'tererepua. Pukaepa seenepi taawechi animari me'yeka mochtotiamea, ahpo tatakoriiriao cheriwepuawichioo. Yooma puu wa'a tiame nokitiamea, tewekachi teeremia taamo tetetiame puuua, achini teeremia wa'a tewekachi te'ta Riosi iyoriwachio. Puu animari meritiame ka'chitia taawechi ahsieme cho'wakamepua tatakoriitameo. ² Puu seenepi paaumpari animari meritiame nokitiameo,

te'ta pichiwa ahsieme cho'wiame enerioopua tatakortiamie Riosie kokosapuameo, ¿wa'ana nokimiipua simitekao? Ka'i, ki wa'a nokimiipua. Pu'ka ahpo tatakoriria cheriwetiamieo, te'ta cho'wetiamie enesoopua, natakepasiimiipua ahpo tatakoririao, kihta apochi petereka pehji ahpo cheriwetia tatakoririao. ³ Puuu te'ta neeserosi te'ta Riosi iyoriwachi seenepi wa'api pakiniameopua senepi paaumparichi, animari eerara owatokaopua ti'tijoeri tatakoriria cheriwepuawichio, naatiopua tiame inatapatapuawichioopua, yooma paaumpari ahpo tatakoriria. ⁴ Puuu tooro eeraa, chiiwa eeraraiopua tiame, kihta ahsieme cho'weme teerekamepua tatakortiamieo, pu'ka tatakori te'ta cho'weniamieo, tijoe eerarakamera nakiriamekopua.

⁵ Pukaepa Eesusi Riosie Weratiame i'wa weeechi naawakamea, chaanerepua ahpo Noonoo tewekachi kahtiamieo:

No'noo, muuua ki nakikamepua animari aamowichio eepi me'yeniamieo, ihta itapitioi aamo ooweniamieoipua, tatakortiamie nateteniamewichioo.

Pu'kawichioo, no'okamera tijoetutekamemua, no'o weerewa aamo oowewari enemichioopua.

⁶ Yooma itapiti aamo me'yeniamieo, ihtaio aatae aamo ooweniamieoi, kihta ihsiamie tetewame muuua tatakori cho'weniamieo.

⁷ Waikao neea no'o Noonoo, chaanekania: "Née No'nóo, i'wa weeriamie neeepa wa'asi, yooma iintomiapa aamo ehkoriaami iintomo e'rarria, te'ta Ehkoriaami Pi'rinatiame Iyoterichi aamo cheeriáchitia."

⁸ Pahchao Eesusia chaanekamepua ahpo Noonoo: "Ki nakiyamemua ihta oowewario animari me'yeniamieoi, tatakortiamie cho'wepuamewichioo", pukeri o'inia Riosia, wa'a tiame nuurakameai. ⁹ Neipao Eesusia cheekamepua ahpo Noonoo: "I'wa eenakamenia aamo e'rarria iintomia."

Ihji ooka chanitiame Eesusieo, oochetiamie te'teretoka animari me'yaka oowetiamieo, wa'asi teeweteniamiepua Riosieo, piirechi tiame oowewarichitia yachapamia, ahpo wa'api Taanara weerewarakamera oowewarichitia. ¹⁰ Riosia ahsieme taamo tatakoriria nateteka cho'warepua, ahpo Taanaopua, ahpo weerewa ooweriopua, nape seenepi wa'api oowewaka taamo pejanao. Wa'a tiame inatakame Riosia, pukeri naayachi o'iniao.

¹¹ Yooma uurio ne'neserosia, senepi taawechi ahpo neeserosiwa yooramepua, weesa wa'api nokaka, animari ko'yewa eerarae Riosiwichio oowepuawichio, tatakortiamie cheriwepuawichio, wa'a nokiwameo kihtawichio kaawekoipua, tatakortiamie te'ta cho'wewao. ¹² Nape ihji Eesusia ahpo weerewakamera, seenepi wa'api ooweparepua Riosiwichio, tatakortiamieo ahsieme cho'wemichio. Wa'a iintosaapa puuua, ahpo Noonomina ahjamina yasiparepua, te'ta iyoriwa yasirachiopua, ahpo Noonoo yawichituwa apoepchi yawichitumia. ¹³ Wa'ao yasaka puuyemeri Eesusia, ahkasi ahpo Noonoo, ahpo taaratere toapachisi ahpo seepurawao.

¹⁴ Puuu Eesusi Riosie Weratiamea, piiripi wa'api oowewarie, ahpo wa'api weerewa eerarae, te'ta ahsepari cho'wepupua taamo tatakoririao, yooma aata ahpo Noonowichio piipatesikame. ¹⁵ Eremiaa, Riosi Riosiwarioe, Riosi pichiwatarepua, i'ka weemera katewerichi simiyameopua, eee cheeka iyotekapua:

¹⁶ Waika taawechiamio, neipa i'ka no'o weemera kateweri uutiamie weeechi mochikamechio, eee tiame iintomania pukachio, cheekame Riosia:

No'o nuurario ti'tijoerichio, iikachi yahchemania pu'kao,

i'ka inatarichi moochiopua,
pukachi iyotemania tiameo,
no'o nuurario.

17 Wa'a iintosaapua,
ki oosa inatepamania aamo tatakoriao,
kihtaai aamoo, ki kaawe nokariaoi.

18 Wa'a iintosoopua Riosia, te'ta ahsepari cho'wetiopua tatakoririao, ki nakimapua waikao wa'asio, itapiti ahpo tatakoriria cheriwewawichio Riosi ooweniameo, ihtaai itapiti animari me'yeniameo.

Riosio, naaepaniame nahkipua

19 Pukaepa ehpeo poponiwa pipiniwa tiame, i'wa weeechi mochikaapua teemea pehjiio, kihta seeweka ahsemetepua Riosio, te'ta iyoriwachi kahtiachiopua, ihtaai itanemiaopua taamoe nayewekao. 20 Puuu Eesusi Riosie Weratiamepua, ahpo wa'api weerewa mukiwa eerarae, ahpo Noonochi ne'neteka taamo reesiseparetiopua, ahpo Noono te'ta iyoriwachi ahseka itanepuawichioopua, taamo tatakoriria cheriwepuawichioo; wa'a taamo iintoso, weemera ahjari taamo kiapuawichioopua. 21 Ehpeo teemea Riosie Weratiameo, tewekachi kahtiamekopao te'ta Riosi iyoriwachio, wa'a kahtiamete taamowichio ihsikaopua. 22 Pukaepa teemea yooma taamo weerewachi ki kaawe te'teria papakotiamekapaopua, kihta tamochi na'ara tiame tamochi pehtiamekopao, kihta seeweka ahjachi erakoka e'enamete teemea Riosichio, ihtaai itanemiaopua epeche kaawe yorakepuawichioopua Riosio, wa'achitia tamochitia wahjachi Riosichi poponiwaai pipiniwaai tiame. 23 Pukaepa teemea pukachi taamo paparao, pewatiame mochtomete teemea, Riosio ki wa'atia itipiamekopua ahpo cheeriao. 24 Teemea kaawe ahpo ku'ika mochimeteopua, ka'karuma nokaka taamo piirechio, ka'karuma naewekaopua pu'kao, kaawe ahpo nakikaopua tiame. 25 Teemea ka'te toaka mochtotaria naaju, pu'ka taamo napawika mochtitao, aaata pu'ka napawiniame toaka mochtitachitia. Teemea ohso kaawe taamo oowe erapatesika, epeche weeka napawisimeteopua, epeche epecheche waapi teetoamekopua, i'ka wehjoari kajumiachiopua wa'asi, Apoe taamo Paamira Eesusi enamiachiopua eenechi.

26 Aaata Riosi kaaweruma chiia pahdekaio, ki kaaweruma ihsiya simite-saapua, kiteremeripua wa'asi ahpo newipamiao, ki'tiopa wa'asi sewina tiameo newipapuameo, ki'tiopa wa'asi piirechi aaataoi, ahpo pejana mukimeriopua, ahpo tatakoriria nateteka cho'wepuawichioo. 27 Aaata ki nakikamea Riosie Weratiame iintoriaoopua ahpowichioo, ki nu'uti kokosari saameripua yooma Riosi seepurawara ahjama, Riosio tahpitika yooraka kokosoiopua na'ieo. 28 Aaata pu'ka Moise nuurario ki iyorikamea, meriwake eneriaipua, ookaoi paikaoi tetewachioopua pichiawatameo. 29 Wa'a yoratiame enesoo, ¿ki epeche kokosa iintotare Riosia, tekesetiaapua ahpo Taana iintoriao, ti'tijoewichio nateteriaopua tatakoririao? Riosia ki e'wakameo ahpo Riosiwariie paaewao, wa'a yoramapua kokosakao.

30 Nane'rena teemea eee cheeriao Riosio:

Nee iintoma puua,
aaata tatakoririawichioo,
kokosakao.

Nane'riamechi teemea cheeriao tiame:

Nee Apoe Paamiraa nooe ihsimapua,
no'o mochiwari katewekao.

31 ¡Riosi ahjame kokosarichi wichiniamea, tisia majapori tiamepua, tisia iinya tiamekopua pu'kao!

³² Inatepamitia eemea, aamo pukeri o'inerioiopua Riosi kaaweruma tuuyewarichi pichikekao, tisia kokosa tiame aamo aiwariokopua, itapiti a'chikoi tiamechi motasiamekapapua. ³³ Aaata eemea seenekachiopua, yooma tetewachi na'areka wepitiamepua, seenekachiopua tiameo, aaatawichio aamo ta'omoi wepitiameme. Wa'a ikisaopua, yooma itapiti kokosa ikitiamepua tiame, Riosie Weratiamechi paparakamekapa. ³⁴ Eemea, tesiwa e'reka tetewikamepua karichi pe'pereso mochikameopua. Eemea tiameo, yooma aamo iinueka u'yetaipua, ka'chi chaachapakamepua pu'kao, ohsotia eemea kaawe e'raka anachakamepua, nane'riapa eemea aamoo, te'pa tewekachio, epeche nateyame iinuemerkapa. Puuu itapiti Riosio aamo kiamiaa, ki aaata aamo u'yeme tiamepua. ³⁵ Pukaepa eemea Riosi aamo paparao, ka'te ipaka tetewimitiapua, pukachi aamo ahjachi paparao, Riosieo, ki teesa tiame aamo kiamerikopua. ³⁶ Eemea Riosie aamo kiapumewichioo, tisia anachaniame nahkipua, te'ta Riosi nakiyachitia teetowa. ³⁷ Riosia Ehkoriaami Iyoterichio, cheeriaipua:

Puuu aaata enameria,
 tisia ku'we enamittepua,
 kiisi mehka teetoachipa.

³⁸ Aaata no'o kaawerumachitia uuriao,
 te'ta ahjarikamera kiamania pu'kao,
 pu'kao, aaata te'ta enamerichi paparamekopapua.

Nape pu'ka aaata enamerichi paparai toisoo pu'kao,
 kiisi kaawe eramania pukachio.

³⁹ Nape teemea ki wa'achi te'tiamepua, Riosichi paparakai toiniameo, Riosi kokosarikamera aiwapuwichioo. Ohsotia teemea, ahkasi taamo newipamiachisi Riosichi te'teretomeripua, taamo iikachio kaawe neesetoka.

11

¡Ihtanawichio kaawekamepu paparaniamea?

¹ Ehpeo, te'ta paparaniamechi simiyame aamo nayewemane. Te'ta paparaniamea ihjipua: Pichiwa ikimache puuuu eraniamepua, itapiti ki ikiyameopua pehji, ikikameche tetewiniame puuuu. ² Taamo ehkoriaami mochiriame noonoria, te'ta paparakamepua Riosichio, pukaepa kaawe tetewitiamepua, te'pa tewekachi kahtiameeopua taamo Noono.

³ Taamo pichiwa ahjachi oowe e'rarieopua, Riosi iintorio erakoame teemea, i'ka wehjoari yahchakaopua. Taamo Noonoa oowera chaachache, ihtaoti ki tetewiniameopua, tetewiniame iintapakamepua, yooma ihta ahjachi iintuame enepatekaopua, yooma ihta taamo pusie teteiwame.

⁴ Naayachi pukeri pahcha tijoe Aarani tewaniame neterioiopua, Aarani taanara Aaweritaru tewaniamea, ahpo Riosichi te'ta ahjachi paparakao, epeche kaaweruma oowewari ooweriamepua Riosiwichioo, ki Kaainikamerachitia ahpo pooni. Pukaepa Riosia, Aawerikamera kaawe e'reka tetewarepua, kihta a'chi tiamekopua ahpo iikachio. Aaweria mukurepua mukuyao, nape Aaweri Riosichi paparariaa, tamochi naewaka teere-toamepua pehji, ahkasi ehpesiamio, aachin teeka Riosichi paparamepua.

⁵ Ehkoriaami Eenoko tewaniameai Riosichi te'ta paparamekapapua tiame, puuuu Riosieo, ahjakame apechunatiamepua tewekachio. I'yaretupua i'yo, nape ki tewiretupua ahkai, apoe Riosie i'toretioopua pu'kao. Ihji Eenoko tewaniamea, ke'chu apechunaniaipua Riosie tewekachio, kaawe

e'raeka tetewiniame eneriaipua Riosieo. ⁶ Aataai ki kaawe e'reniame Riosieo, ki te'ta paparamoopua Riosichio. Aata Riosi ahjama teerenariamea, Riosio, pichiwa kahtiameko erametepua pahchao; wa'a erasa Riosichi enamiapa, kaawe e'raka ahpo nehjiapo erametepua; wa'a teereka enakamea Riosichio, kaawe ahpo teeremeripua Riosichio, Riosieopua tiame wa'achitia.

⁷ Ehkoriame Nooeai, tisia oowe e'rakamekapapua Riosichio, yooma yoorae puua, Riosie ahpo nuureretiao, itapiti ki nu'uti ikimeriko tuuyetiapa, te'ta weruma si'ripuame, te'ta wawasora yu'kie. Wa'a tiachipa Nooea, Riosi chiia te'ta pichikekapaopua, ki nu'uti pawekakera neterepua, yooma ahpo ta'pechi ohjoemeo, newipamichio. Nape Nooea, wahjachi ki pichikekameopua Riosi chaaneria ki nu'uti ikipo tuuyeria, toarepua wa'asi pu'ka ti'tjoerio, Riosie kokosapuawichio pu'asi. Wa'a tiachipa Riosia, kaaweruma apochi tiame tetewarepua Nooeo.

⁸ Wa'achitia ehkoriai Auraniai, Riosichi te'ta oowe e'rekapa, machenakamepua ahpo ohjoekachio, Riosikamera e'wekaopua, te'ta itapiti kaaweruma kiapo tuutiaoopua Riosieo. Waikao Aurania, ki nane'riaipua ahpo i'toniachio, oowera e'weka simirepua, kihta yuuwesika ahpo toayao.

⁹ Riosichi ahjachi e'rapa ahpo i'toniachio asisaapua, seenuchitia ohjoerepua wa'a weechio. Oowera teesa kaarichi netesa yaajatorepua ohjoekao. Wa'achitia ohjoere neipamio, Aurani ti'tjoetukameai, Ihsa tewaniameai, Aakowo tewaniameaipua, puua tiameo Aurani Riosie kiapo tuutiame kiapuamepua tiame. ¹⁰ Aurania, ki weechi simiyame tetewitoka yasitoai teeforepua, te'ta Riosi ahjama mochipuamera tetewitoka yasitokamepua, tewekachi Riosi ahjame mochipuame.

¹¹ Aurania Riosi te'ta ahjachi e'reriai, Saaraai kiaretupua tiame Riosieo, peteteremichio, kiisi tanayamekoipua Saara tewaniameopua, u'matoka werakamekoipua pu'kao, Auraniotisia oochetiame. Wa'a te'teriamakai puua tisia oowe e'rekapa Riosi iintomia, taanaere Aurani uupiraa. ¹² Wa'a tiachipao Aurania, ki tatanaamerika tiamekaipua, ki ookapi tatanaromia teererepua, kiisi ahsepame tiame ihtetakao, so'porichitia, ahkasi pa'we seeterachitia kehki.

¹³ Yooma puua, Riosi iintomia te'ta ahjachi erakoka, wahjipakame puua, ke'chu ahpo uuyoiopua pehjo, i'ka Riosi ahpowichio iintomo tuuriao. Ihjia i'ka weechi mochikaipua pehjo, pooesimiachitia mochiriamepua i'wao, nane'riapa puua, ki i'wa weechikopua te'ta Riosi ahjama ahpo mochitemiachio, te'pakamerakopua pu'kao, te'ta tewekachi. Yooma ehkoriai mochiriame Riosichi paparakamea, mehka tetewamekaipua pu'ka wa'a teeremerio, pukachi Riosi wa'a teeremerichiche, mochiriamepua. Puua ki i'ka weechi ahpo ohjoepuameo, kaawe e'raka tetewarepua. ¹⁴ Wa'a erakoamea, ma'chiam ahpo tetewamepua, iiweta i'wa weechi nokisiniame, ahpo te'ta Riosi ahjama mochipamiachi, siimpaniamekopua. ¹⁵ Puu ehkoriai ti'tjoeri mochitokamea, ki tewekachi mochipuame inatakame enesooopua, ahpo noonori puuyariachi nane'rekame enesaapua, wa'a nonoramikoipua eenechio. ¹⁶ Nape puu poorosimiwaa, ehpe taawechiamisi teetoniamepua pehjo, pu'ka tewekachi mochipuamechi inatatoka, te'ta Riosi kahtiachiopua, te'ta kaaweruma mochirachi. Pukaepa Riosia, ki suuwe e'ramepua pu'ka ti'tjoerio, pu'ka Riosiwara tewaniai. Pukaepa Riosia katewiamepua pu'kawichioo, te'ta ahpo ahjama mochimiachio.

¹⁷ Aurania Riosie ahpo aatiatiaopua, ahpo taanakamera itanetiaopua merisa ahpowichio oowepuawichioo, yoramoche e'raraiopua. Waikao Aurania weeka inataka ahpo katewerepua, ahpo taana Ihsa meripua,

Riosio eee ahpo chaanerioiopua: ¹⁸ “Aurani, neeea aamo taana Ihsa tewaniamechio, tisia muuwepatemania aamo tetejimarisiwachio.” ¹⁹ Wa'a cheeriopa Riosio, Aurania ahpo taana me'yakoio, eenechi oijenatemio e'rarepua, Riosichio Aurania, ki nu'uti paparamekapapua. Nape Riosie ta'omatiaipua ahpo taana Ihsa meripuameo, Aurania eenechi ahjatetiame kiatiameka iikamepua ahpo taanao.

²⁰ Puuu wa'api ehkoriaami Ihsa iintokamepua, te'ta ki nu'uti Riosichi paparaka, Riosi kaawerumari ahpo tatana yahchekamepua, Aakowoo, Esauopua tiame. Ihsaa, pu'ka Riosi kaawerumari yahchaiopua ahpo tatanachio, tisia Riosichi oowe e'reka cheekamepua, Riosio, te'ta iintomerichelopua pu'kao. ²¹ Aakowoai Eejito ohjoekai mukimiaiopua, wa'achitia Riosichi te'ta oowe e'raka iintokamepua, ahpo ojochiwa Oose tatanarachi Riosi kaawerumari yahchiaiopua. Wa'a iintosapua Riosi ahjama nayewarepua iyorikao, ahpo teesorae iiweta werisisaapua. ²² Ooseai tisia Riosichi paparapa i'isaeri Eejito weeechi puuyanamo tuurioi, ahpo weerewa mukuria o'wara i'tonurerepua.

²³ Moise yayawaraai, Riosichi ki nu'uti paparakapa, paika meeche inasorepua Moiseo kohjakoio, yooma kukuchi tehtemari ko'inurerioiopua te'ta Araoni yawichio, Eejito te'ta yawichikoiopua. Puuu yayawaraa Araonio ki seewerepua, Riosichi te'ta paparakamekapua, ahpo taana tisia peeniatimeo, Riosi ihsimerikopua te'ta neesetokao.

²⁴ Puuu wa'api Moiseai weripasaapa, Riosichi paparamekapapua ahpo wa'inarepua, Araoni maarara ahpo yeeyetewaopua. ²⁵ Puuu Moisea ohso kaawe ahpo tetejimarichikamera yasimo o'rarepua aiwakao, Riosichikamera paparaka mochitoamechi. Araoni ta'perachio, na'ara nokiwa tatakori pu'seriopua wa'ao, kiisi yasinarepua wa'ao ehpeche ku'itapioi. ²⁶ Moisea ohso kaawe ahpo i'isaeri tetejimeri ahjama aiwamio e'rarepua, iiweta pehji puuyeka mochitonioiopua aaata Riosie enameri tuutiame Meesiaio, ki Eejito weeechi te'ta ahpo paarasateniamekamera uumo erapakamepua, Araoni Eejito te'ta yawichi, maarara taanarachitiaopua. Moisea ahpo inatarichio, Riosikamerachi te'ta ahpo kaawe teeremia inatakamepua. ²⁷ Ihji Moisea tiame, Riosichi ki nu'uti paparamekapa, kihta seeweka Araoni nekarewa, machenakamepua Eejitoo, wa'a o'inia Riosimina teetorepua, Riosio, ki ahpo pusie tetewamekaipua.

²⁸ Moisea tiameo, Riosichi ki nu'uti paparamekapa, Eejito mochikai pehjo, animari eerara chuhchenurerepua yooma kaari yeetarachioipua Riosichi paparameoipua. Wa'a tiame nuurekamepua yooma Riosichi te'teriamoipua, ki wa'a pakika ko'inekemichioipua Riosi ku'iwario, tehtemari pahcha naawakameopua. Waikao puuu Riosi ku'kuiwaria, yeetarachi chuhchetiame tetewakaopua eerarao, semejenatorepua ki ko'yesika wa'ao. Wa'a o'inia o'inetiame Semejenato pahkotawaa. ²⁹ Waikamioipua tiameo, Eejito puuyasaiopua i'isaeria, Riosichi oowe e'reka paparakapa, wakiyachi uumatore i'isaeria pa'we sehtanachi paonakaopua. Waikao wa'a u'matopoi i'isaerio, Eejito soontarao na'narika paatioopua, yooma si'rika wahjiparepua, pa'wee mo'porepatiapaopua.

³⁰ Neipamioipua tiameo, Kaanani weeechi muipuaiopua wa'asio, Eriko mochiwarichi noriyameai sa'mi ko'rea, ti'tijoeri Riosichi paparariae, ru'mikamepua wehchi yasipakao, te'ta oowisanisa norikame nokisika ku'ritioipua, te'ta Riosi cheeriachitiaopua. ³¹ Raaja tewaniame oowitiame pukerio suwepori tekipanameai, Riosichi te'ta paparakamekapa, ku'ikamepua ahpo mochiwarichi ihpuemia e'enakameo,

i'isaeri ti'tjoerio. Riosichi paparameka ki meritiamepua yooma ahpo mochiwachi ko'itioipua, yooma puuu ki Riosichi paparanarekameopua.

³² Kehkisa epeche chanimerikoinia Riosichi ahjachi paparaniamepua? Nape ki iinuenia tehpesio, Kereoni tewaniame no'o nayewamiaopua, Waarakioi, Saansonioi, aaata Ejete tewaniameopua, Raawioi, Saamuerioi, yooma Riosi na'nayewaturaoipua. ³³ Yooma puuu, Riosichi te'ta ahjachi paparapa ku'itiamepua Riosieo, yooma i'kaeo: Riosie ahpo kiapo tuutiame weee uutiamе, weruma nasiwarichi newitoniamе; oorrai ki oojasipamepua ko'komiao; ³⁴ weeresi tajenakamekooi kajuteme tiamepua cho'wetekao; nasiwari machetae ko'ipoai newipatiame; ki u'wamekai, newitotiamе ahpo seepurawao; nasiwarichioipua, ki nu'uti utewarieme te'teretiamе; ahpo seepurawa soontaroo, newitoka ujumaputiamе. ³⁵ Ooweruai te'ta Riosichi paparamekapao, ahpo tetejima wahjipakameoio, eneichi ahjatetiamе.

Nape wahjachia, ti'tjioea oowerua tiame, ki e'wakamea, ahpo Riosichi te'ta papara toinureniaipua, ohso kaawe ahpo meripuakamera e'rakamepua, nane'riapa puuu epeche kaawe enemioipa ahpowichioo, Riosio apochi paparakame oijenatioo, eneichi ahpo ahjatepuamekopapua. ³⁶ Wahjachia ahpo Riosichi ahjachi paparamе, na'araretupua weporetupua tiame, wahjachia tiame ahkasi kaarenaeoi o'yeretupua peresokarichi yahchaka. ³⁷ Epeche wahjachia tiameo, pasipuka ko'iretupua tiame; wahjachia, seeruchoe naasipa tehpunaka ko'iretupua; wahjachia ki toinariamea ahpo Riosiwachi te'ta paparao, merimachetae ko'iretupua; wahjachi tiameopua ki wisasori chuhchaka ohjoerepua, oowera po'wa wi'chira ahpo wakiraekachitia chuhchaka ohjorepua, chiiwa wi'chiraoi. Puuu oowera ohjorepua tiameo, ihpapatiamechitia tisia aiwaka, na'ara yooraka tetewiniapa. ³⁸ Yooma puuu wa'a tiame yoratiamea, tisia ka'karumakapaopua, epeche kaaweruma te'tereniachi mochimetepua, ki i'ka wehjoarichi na'araniachi. Yooma puuu, ooruchi weechiami ohjokamepua, kaawichiame ohjoeka, teesochiamioipua tiame, ahkasioi weee yeewachiamioi. ³⁹ Yooma pu'ka Riosichi te'ta paparaka mo'mochitokameo, ahkasi ehkoria misisi o'iniao, Riosia pu'kao tisia kaawe e'raka tetewamepua, pu'kao ki uukamekoipua pehjo, Riosie ahpo kiapo tuutiao. ⁴⁰ Ki uuyamepua Riosie kiapuameopua pehjo, Riosio pukeri Aurani ahjama nayewakaio, taamo wahka ihtoriachi teeremeri inatariopua Riosio, taamo kiatioi kiapuawichioipua tiameo, taamo ahjama.

12

Eesusichi ne'nepatariapua naaju

¹ Teemea taamo nokikameo, ki ookapi taamo tetewame iinuemepua, taamo tetewaka mochitoame aachin teeka taamo ohjoemekopua Riosichi paparakao, ehkoria misisi o'inia mochitoriamе, i'wa weechi taamo norikame mochikame tiame. Pukaepa se'wi toimetе teemea yooma pu'ka taamo eerina tiameopua, yooma taamoo, te'ta taamo ki kaawerumachi wichipateme tiameopua. Mochitomete teemea, pewatiame teetoka tamochioipua taamo kaaweruma teetowao. ² Teemea Eesusio, kurusichi mukoka taamo tatakoriaria nateteria taamo inatarichi tetewitoka mochimotepua. Eesusia ki suuwe e'rakamepua tisia suuwe erapori teeka kurusichi mukuyaipua taamo tatakoriaria natetekao, tisia kaawe eramiapa neipao, ahpo tisia kaaweruma iintorio e'rapaopua. Ehpeopua tewekachio,

Riosi ahjama kahtiamepua, Riosi ahjamina seekarachitia ihsika, ahpo Noono yawichituwachio.

³ Nahsina erasaapua amochio, toinarekaopua Riosichi inisiao, Eesusi iintoria inatapuapua ohso kaawe, te'ta aiwariaamepua aamowichioo, tisia na'ara yoraretia ti'tijoeorieopua, yooma wa'a yoratiamapua tisia aiwaka anachariachi. ⁴ Eemea ki anachamepua pehji ahkasi mukiwachisio, aamo ki tatakorichi ruhjipua. ⁵ ¿Natakepapakamekosa eemea, Riosie aamo tuuyeretiao pukeri simiyachio? Riosia eee chiiamepua Ehkoriaami Iyoterichio:

No'o kuitawa,

ka'te ipaka tetewimitiamua,

Riosi aamo tuuyao;

ka'te nehkamua,

Riosi aamo te'yoipua ki kaawe iintoriao.

Ka'te ki oowe erapaoimua Riosichi aamo teetoao.

⁶ Apoe Paamiraa,

ikicha teetosoopua ahpo nakiyao,

kakupa teerewachi iintapasiamepua;

Riosia, yooma ahpo tatanachitia uuriaopua,

te'yamepua pu'kao.

⁷ Riosi aamo te'yaa, aamo ahpo taanachitia tetewapa te'yamepua. ¿Aaatana kaaweruma noonoa, ki terika tuuyamepua ahpo taana ki kaawe iintoso? ⁸ Taamo Noono tewekachi kahtiamea, wa'a tiame puua. Ki teriwame enesaa eemea pukaeo, ki Riosi tatanaraka te'teriamepua, oowera seesenu tatanaraka te'teriamepua, ki Riosichi paparame. ⁹ Taamo weechi noonoa taamo nu'utikoio, taamo ki kaawe noonoisio te'yoio, yooreka e'wekame teemea. Taamo Noono tewekachi kahtiameo, ¿ki nu'uti yooriniamepua, ki epeche yooreka tetewitariarepua, ki kaawe taamo iintoso terisoo? Wa'a teereniamepua pukachio, apoe tewekachi taamo Noonoo, ki wahjiamie taamo neesetoamekopua, ki wahjiamera ahjari taamo uumichioopua. ¹⁰ Taamo noonowa weechio, ahpo peeniachitia teetorepua taamo tuuyesikao, ka'karuma taamo enemichioopua; nape taamo Noono tewekachi kahtiamea, taamo te'ta peeneka tuuyepasiamepua, te'ta taamo piipatiamepua ahkasi yooreminasiopua iikachio, te'ta yomatiamie taamo enepamichioopua, taamoo kiisi kihtaio a'chi tiiaeme enepamichioopua, ahpóchitia. ¹¹ Teemea ki kaawe noonowisa teritiao, pukerio ki pu'sereka inamuame teemea, ko'koamekopua terika tuuyetiao; nape pahtesaapa teemea taamo terika tuuyetiao, kaawerumakopaopua pu'kao, kaawe e'raka kaaweruma enepamepua, wa'a ikisao tisia ta'iria ohjoeniamepua.

Riosi chiia ki e'wewa maapori teerewa

¹² Pukaepa utewa teetopua eemea, aamo te'ta kaawerumachi teetopua, ¹³ ki se'wi ihtesikaopua rojowi oiyamechitia.

¹⁴ Kaawe ahpo uuka mochitopuapua, te'ta kaaweruma teereka mochitoka. Ki te'ta ka'karuma te'terepakamea, aataai ki ahpo tetewimeripua, ahpo Riosi kahtiachi kahtiameopua. ¹⁵ Kaawe aamo neesetopuapua Riosie aamo cheriweretiao, kihta a'chifiame ihsika ki kaawe teeremeri tiiao, Riosi te'ta kaaweruma amochi iintoriaopua; ka'te itapiti chihpuameka teeremua aamo aataachioi, Riosichi mochitoameo. ¹⁶ Kaawe aamo inateka mochitopuapua, Riosichi aamo iyorika mochitoopua, ki aamo wekatemichioopua Riosichi aamo iyorika yasitao, ki aata kuunachitia aamo teeremichioopua ki iyorikamechitia ahpo uupiewao, puua tisia suwepori nokiwapua.

Ka'te Esauchitia iintomitia muuua, ahpo pa'chirachitia teereria iinuekao, itapiti kooame ahpo ko'konariawichioo, nehjakamechitia. Aamo Eesusichi papara toisaamua, Esauka iintokameka teeremamua, pukae papararie iinuemerikapumua ki wahjiamesi ahjario. ¹⁷ Nane'riame eemea, Esau tísia naaracherioipua ahpo noonoo, Aakowochi yahcheria ahpo kaawerumari apochi no'rapumichioo, ka'chi iika no'rapume teereriopua Esauchio.

¹⁸ Nape ki aamo wa'a noonoikameko e'raka chaaninia, ki aamo Riosichi kaawe te'terewa wehchi ipaniamechitia. Eemea ki aamo ehkoriaami noonori ahjama mochiriameopua, pu'ka Riosi Sinai kaawichi tekiriaoiopua na'i tajenarichio, wa'ao tísia tukapachi eneriaipua, oorosii weeriachi tukawari, tísia yukiterechiopua. ¹⁹ Ki inamukame eemea wa'ao tiame, ki nu'uti Riosi turupuchatiameopua. Ki inamukame eemea tiame, ki ku'íta ki anachame tiame Riosi nayewachaniameopua, ahkasi ti'tijoerio Rioso, ki ahpo nayewajerarioopua wa'asi. ²⁰ Puuu wa'a mochikamea ki inamunarerepua Rioso, kiisi anachame tiopua Riosi chiia iyoriupameo, eee chiiopua Rioso: "Aaata i'ka kaawi kajenariemechi ihtepakamea, tetee pasaka meripuumepua, merijicheraeoi cheheka; ihta animari wa'a moonameoipua, wa'achi yorapuumepua." ²¹ Ki teesa tahpitika tiame maopori teerepua wa'ao, ahkasi Moiseai cheerepua: "Ki teesa majaya e'rani neeeai, neeeai chachapi ihsinapua majakao", cheerepua.

²² Nape Riosia pu'ka ehkoriaami nokiwa teewekamekapapua wa'asio, piirechi kaawichi e'eneri eemea tewekachi weerime, puuu Siioni tewaniamechi. Puuu tewekachi Siioni kaawia, Riosi tewekachi te'ta muuwari mochirachi puuu, puuu wa'a Riosi mochiwaria, Weemera Eerusareni tewaniachipua, nape te'pa tewekachi ki i'wa weechi. Wa'a tewekachi Siioni mochiwarichio, kii ookapi Riosi ku'iwari mochikachipua, mi'miri miiri. ²³ Wa'a Siioni Riosi mochirachio, wa'a mochiwipu Riosi ahpo iyotaperichi iyoputiamea tiamea, Riosie ahpo tatana enepatiamera, Riosie kiapo tuutia kiatiameaapa wa'asi. Wa'achi kahtiamie tiame Eesusia, te'ta Apoe Peereiraa, te'ta yooma ti'tjoewichio katewiameraa. Wa'achi mochiwipua tiameo, yooma ti'tjoe ooweruai tiame iikara, Riosie te'ta cheriwetiamea tatakoriario. ²⁴ Wa'achi kahti Eesusia, weemera katewerichi taamo nehpuameai, ahpo eerae iintokameapua taamo piipatekao, te'ta kaawerumara ahpo eera nehjakamea, ki Aaweri eerarachitia, ahpo Riosichi wenejiame ahpo pa'chi, Kaaini tewaniame.

²⁵ Wa'a tiachipa i'ka weemera Riosichi teerewa taamo yachatiametio, aamo seeweka mochtipuapua, ipaka tetewiniameopua Riosi aamo tuuyeka chiiao, apoe Riosi Riosiwari chiia aamo nayewekapua. Ka'te aamo ehkoriaami nokariamechitia te'teremitia, ki Moise e'wepame Riosi ahpo nayewiao. Yooma puuu, Riosi ki yooreka ipaka tetewikameopua, yooma ko'iretupua Riosieo. Rioso wa'a te'terekameo, ki teesa kokosaka ko'yakame enesoopua pu'kao, ¿ki epeche kokosatarepua apoe Riosi Riosiwari taamo iikachi nayewioi ki e'wetioopua? ²⁶ Riosia wa'a Sinai kaawichi o'inia ti'tjoeri nayewerioio, ahkasi weeeai noonorepua, nape ehpeopua Riosia chaanipua: "Enechi wahka ihtoriachi no'o noonotesoopua weeo, ki weeeche noonotemania, ahkasi tewekachi iintuameoi, sasaweka noonotemania."

²⁷ "Ki weeechiche noonotemania" cheeriaa Riosi, yomatiamie ahpo enepateriao, sewinatamio tuuka chanitiamepua, yooma sewinatapua, naatiche itipimeripua, ki sewinatame tiamerache. ²⁸ Puuu ki sewinatame tiamea, taamo Riosichi paparaniamepua, taamo kiamo tuuria, te'ta Riosi ahjama mochipuamepua, ahpo ye'karichi mochipua, ki seena aampasi. Pukaepa wa'a iintomerikopua Rioso, ki nu'uti tahpitika tiame, kaawe

erakomete teemea pukachio, ki nu'uti iyoriwae nayeweka. ²⁹ Wa'a teeremete teemea taamo Noono Tewekachi kahtiametchio, tisiwa ki nu'uti iyoriwa tiamekopua pu'kao, ki nu'uti utewarieme, ki nu'uti na'ika tiame puua, yooma ihta ahpo seepurawao, saipatiameopua wa'a erasacheo.

13

Achini teeka kaawe eratewa Riosio

¹ Ka'te toaka mochito eemea, aamo ahpo kaawe e'reka nakika mochitoao.
² Aamo ta'pechi asikameoi ahpo che'repamiachi i'yakao, reesiseputua aamo ta'pechi che'repamichioo, seenekachi aata Riosi ku'iwari, che'repateka ihsimaomua, tewekachi o'inia eename.

³ Ka'te natakepaka mochitomiapua pe'pereso iinueniameoi, pu'ka wa'a karichi mochika aiwari saayao, wa'achitia amochi saaeka mochitopuapua tiameo. Tesiwa e'reka tetewipuapua, aataoi tsiwa teereka aiwameopua, eemei wa'achitia saayamekopua ihtaoi kokosa ikisaa.

⁴ Aamo kaawe neesetoka yasipuapua aamo neewiriao, ki suwepori ihsika wa'amahka piirechi ootiamae ahjamao; uupirai wa'achitia yooreka yasitometepua ahpo neewiriao. Aata nenewikai suwepori nokaka mochitoameo, Riosia, kokosa yoramapua pu'kao.

⁵ Ka'te yooma ihta itapiti weumuame enemitiamua, toomichioi ka'te u'matoka tahpitika e'rame, itapiti epeche aamo iinueka yasinariao. Soparame kaawe e'raka yasitopuapua aamo iinuekae, aamo Noono tewekachi kahtiamoe, eee cheeriopa: "Kiisi toima neeea aamo neesetokao, piinerioi kiisi aamo toimana."

⁶ Pukaepa kaawe chaachapamete teemea, taamo ehkoriai Raawi cheeriachitia ahpo Ehkoriai Iyoterichio:
 No'o ku'yamea,

no'o Paamira Riosipua;
 kihta seewiame neeea,
 aatae no'o na'ara yorapua.

⁷ Aamo Riosi naera aamo masiteriachitia nokisipuapua. Pu'ka Riosichi owe erakoriachitia, wa'achi nokisipuapua eemeai.

⁸ Riosie Weratiamechi simiyame masiteniamea, ka'chitia taawechi sewina ikiyamepua, tapanamioi, ehpiamioi, meremiamioi, wa'api teeremeripua.

⁹ Pukaepa eemea kaawe inataka keepupuapua aata ma'masitiao, seenekachioi seesenu masitiamekoipu. Ka'te aamo toimitiapua, aamo owe erapatemichioopua pukaao, ki pichiwa Eesu-sichi simiyame masitwae. Taamo Riosichi ka'karuma te'terepuaa, Riosie ahpo te'ta nakirarachi eenamepua taamowichioo eenamepua, ki ihta itapiti kooame iyoriwa nokiwae Riosichi kaawe te'terepua. Yooma pu'ka kooame iyoriwae, kaawe te'terepo tuuyameopua Riosichio, ka'te pichikemitia pu'kao, puua, kihta nateyamepua Riosichi kaawe te'terepua.

¹⁰ Ehkoriai i'isaeri ne'neserosia, animari merisa Riosiwichioo, wahseka oowewariaipua, ti'tijoe ooweru tiame tatakoria cheriwepuawichioo. Wa'a noonoisaa puu ne'neserosia, pu'ka Riosiwichio oowetiameopua sa'pa wahsetiameo, aapoe wa'api kokowariaipua. Nape puu ehkoriai ne'neserosia, ka'chi iika ko'komeripua taamo tatakoriawichioo pejana oowewariopua, puka taamo tatakoria cheriwepuawichioo itayao, apoe taamo Paamira weerewa puua, apoe wa'api ahpo Noono ooweparia tewekachio, kihta ihta animari ko'kopua tiame. ¹¹ Puu ehkoriai te'ta neeserosia, ne'neserosi nokariaa, senepi paamuparichi piiripi chiiwa meriniameo, wa'a ikisaopua, eerara puhjesao te'ta Riosi iyoriwachi i'toka oojoweriaipua, ti'tijoei tatakoria cheriwepuawichioo. Nape puu

animari ko'ika eerara u'yeniamea, ma'chi mochiwachi ko'isa uujupaniame enerepua. ¹² Puuu animari ma'chi mochiwachi ko'iniamea, Eesusi ma'chi mochiwachi i'toka meripuame tetewipua eneriamepua. Pukaepa wa'achitia apoe Riosi Tijoetukame Eesusiai, ma'chi mochiwachi i'toka meritiamepua tiameo, ahpo wa'api mukiwa eerarae, ahsieme cho'wetiamie itipimichiopua taamo tatakoriariao. ¹³ Wa'a teesoo tisia aiwariopua taamowichioo, puuyataria teemeai naaju, ma'chiami aiwasimia, Eesusi taamowichioo iintoria nayewatuwachio, a'chikoitiame suuwe erapari tiame aiwasimia, taamo Paamira Eesusi na'areretiachitia. ¹⁴ Teemea i'wa weechio, ki yooma taawechi mochimerikapaopua, pooechi nokisiameka te'teretoame teemea, piirechi ta'pechi inataka taamo ohjoemiachio. Ihji taamo ohjoemiachio, te'pa tewekachi puuu. ¹⁵ Wa'a iintoriopua Riosio taamowichio Eesusichio, te'ta kaaweruma nayewamete teemea Riosio, senepi taawechi cheriwema ki'yakaopua pu'kao, itapiti tisia kaaweruma oowewari ki'yamechitia. ¹⁶ Eemea kaaweruma yoraka mochitoio, ka'te natakepamitiapua, aamo piirechi ku'imiao, kipoteka nokisikapua pu'kao aamo teesa iinuwaekaiopua, tesiwa te'tiameopua kihta iinuuka. Riosia, wa'a te'tereka mochitoninameo, kaawe e'reka tetewamepua, kaaweruma ahpo ooweniamechitia tetewika.

¹⁷ Pu'ka aamo neesetoka masiteka tuuyameo, kaawe e'raka keepupuapua pu'kao, pu'ka chiiiao kaawerumakopua aamowichioo. Puuu ahpo masitiao, kaawe neesotoamepua, nane'riamekapa puuu, Riosi tetewachi ahpo nokisiamekopua. Ka'te aamo itapitie ki kaawe tiamee eerina teewemitiapua pu'ka ka'karuma aamo masitario. Wa'a te'teresaa eemea yuwesipatemaoui eemea pu'kao, aamo wa'a teeresoo, kihta kaawe teeremapua aamowichioo.

¹⁸ I'wa taamo mochikawichioo, kaaweruma itapuapua Riosichio. Teemea, a'chikoi chaaneniapua, kihta ki kaaweruma taamo iintorio erakoamepua, te'ta kaawerumache nokisiamekapa. ¹⁹ Eemea Riosi ahjama nayewaio, utewaeme itapuapua Riosichio, ku'we no'o aamo mochikachi tetewipuawichio.

Kaaweruma e'rewa; kajurachi teepotewa tiame

²⁰ Ehpeo itaniamenia taamo Noono Riosio, aamochi yasitomichiopua pu'kao, yooma aamo pipiripichio, puuukopua taamo iikachio, taamo ta'iria yasira ki'yamea. Puuu apoe iintokamepua Eesusio, mukukoi eenechi oijenatekamea. Ihji Eesusia, taamo te'ta Inatiame puuu, po'wa tepuyamechitia, yooma taamoo, ki se'wi te'teretomichiopua Riosichio. Ihji Eesusia tiameo, ahpo mukuriae eerarae pichiwatamepua, Riosi weemera katewerichio, taamo tatakoriaria cheriwepuawichioopua, te'ta ahsieme choatiame itipimichiopua, ahkasi ki wahjiamesi. ²¹ Itanania tiame taamo Noono Riosio, aamo ku'imichiopua pu'kao, yooma ahpo e'rachitia teetopuamichio, ahpowichio kaawe wichiyache nokisika. Yooma no'o itayaa, Eesusi Riosie Weratiame iintoriae itayamenia, pu'kawichioopua, te'ta weruma iyoriwa e'reka, ahkasi ki wahjiamesi.

²² No'o Riosichi poponii pipiniwa tiame, kaawe e'raka inamujerania i'ka paikapioi aamowichio iyoteria, aamo iikachio yachapari, kaawe erapari tiame. ²³ Aamo nane'rejeranine tiameo, taamo Riosichi pooniwa Timoteoo, ma'chiparetiopua perekarichioopua wa'asi; ku'we enasoopua no'o kahtiachio, yeetoma neea aamo ne'nemia simiyaiopua aamo mochikachio.

²⁴ Yooma pu'ka aamo masiteka mochitoameo, teepotemitiapua, yooma wa'a taamo Riosichi poponiwao, pipiniwaopua tiame. Aamo teepotenapua tiame, Iitaria o'inia e'enakame.

²⁵ I'kache cheeka kajuyamenia amochi uhjuraopua iyojura. Riosio, amochi yahchejeraninia ahpo kaaweruma cheriwewao. Wa'a ikisaa tisia kaawe enemapua.

Saantiao Iyojura

Saantiao iyojura, i'isaeri chi'rika mochikamewichio

¹ Kúíraaa, yomachiami i'isaeri mochikame. Ka'karuma mochisaa eemea, kaawe enemiipua. Teemea i'wao, ka'karuma mochikamepua. Nee Saantiao Riosiwichio tekipanamepua, Eesusi Riosie Weratiamewichio tiame. Yooma aamo oosa mariki aampa ooka i'isaeri tetejimario, wekanami chi'rika mochikamewichio, i'ka iyojura teepotari aamo uhjurenania.

Riosichi o'inia eename machiwari

² Aamo no'o Riosichi poponiwao pipiniwao tiame, i'ka no'o iyotiachio, itapiti aamo tuuyewa chaanemania, achini teeka taamo mochtomerikopua Riosichio. No'o poponiwa no'o pipiniwa tiamée, ka'chi erakomifia eemea ihta itapiti a'chitiame aiwao, ohso kaawe kaawe erakomitiapua pu'kao, epeche pewatiame aamo enepamichioko puuuu, aamo Riosichi paparawao. ³ Wa'a te'teresa eemea, Riosi ku'iraeo, ihtaoi te'ta aiwaiopua, epeche kaawe anachaka mochtomapua. ⁴ Puuu aamo aiwari anachaka te'teretoaa, epeche epecheche aamo utewaame enepatemichio puuuu, te'ta aamo oowe e'rewachio Riosichio. Wa'a iikao eemea, soparame u'matoame iinuemapua utewari, ihtaoi aiwari aamo ahjae anachapumeo.

⁵ Nape ka'chi ikime erasaamua itapiti a'chitiame aamo aiwaka ikiyao, Riosi itanepuapua aamo ku'ipuaichioo, apoe tisia kaawe e'raka aamo ku'ipamapua kiisi kihta aamo nahsineka, soparame u'matoame aamo ku'iwae, aamoo iikachio, iika yachapamichio, pu'ka ihtaoi aamo aiwaka yasitoo. ⁶ Nape te'ta ahjachi paparaka te'ta ahjachi oowe e'reka tiame, itanepuapua Riosio, kiisi sewina e'raka, ki pukeri ahjachi paparasikaopua, ki eenechi pukachi paparasikaopua Riosichio. Puuu wa'a nokaka paparamea Riosichio, pa'we eekae pe'koteniameka nokayamepua, seenekachi eejesoopua pe'koame, ki eejesoopua ki pe'koame. ⁷ Puuu aaata wa'a nokayamea, kiisi inatametepua Riosie ahpo ku'ipua itanewao. ⁸ Ooka e'rarichi naasipa yasitoamea, Riosichi paparaiopua piirechi inatarichi erapasiamapua tiameo, ka'chitia piiripi tiame inatamete puuuu.

⁹ Aaata tesiwa teerewaame Riosichi paparamea, tisia kaawe erametepua Riosichio, Riosio ahpoo, tisia nateyamechitia tetewiriopa, ahkasioiopua Riosio, ahpo taanachitia uuka tetewiriopa. ¹⁰ Aaata tisia paarastiam Riosichi paparamea, wa'achitia tisia kaawe erametepua Riosichio, Riosio apochi paparariopa ahpo tatakoriaria cheriwieriopua, ki ahpo te'ta paarasari iinuekamekopua. Ihta paarasario kihtawichio nateyamekopua Riosichi kaawe teerepuameo, pu'ka paarasario kiisi tehpe e'ramekopa, pu'ka paarasario to'iwe seewarachitia, ikanati waaropaka wakipamekopa. ¹¹ Oowera puuu to'iwe seewarara, taa machenasoche, ki teesa taipasocheputa wakipaka wehchi wichiamekopua, ahpo tisia peenia tiiao wekateka. Wa'achitia tisia paarasatiameai, ahpo paarasarichikamera paparamea, ahpo paarasarichi saipameripua, ki Riosie cheriwetiaopua ahpo tatakoriariao.

Riosichi taamo paparawa taamo toitetewa

¹² Riosia ki nu'uti kaawe e'raka tetewamepua, aaata apochi iyoriwao, kiisi toayameo, weeka ihta aiwari aiwaka yasitoaiopua. Wa'a teereka yasitokamea, yooma ahpo aiwatoa newitoka machenakameo, Riosia pu'kao, ki wahjiamesi ahjari kiameripua, itapiti u'masiwa te'eri newitotiame, yowitiamechitia. Wa'a iintomeri Riosia, yooma ahpo te'ta nakiyao, aapoeo wa'a iintokemo tuukamekapa pu'kawichioo.

¹³ Aaata itapiti ki kaaweruma ahka, tisia ki ka'karuma yoramichio pa'pasuniame enesaa, ka'te Riosi aamo aatiatawa maaemitiapua, Riosia ka'chitia taawechi wa'a tiame aamo eraterimeripua, Riosio, ka'chitia taawechi wa'a tiame inatamekopua, tatakoriwarewao. ¹⁴ Puuu ki ka'karuma taamo yoranarewaa, taamo wa'api ki kaaweruma ikotuwa eratewae taamo panisuniamepua, taamoo ki kaaweruma iintomichioo. ¹⁵ Pu'ka ikotuwa ki kaaweruma eratewa panisuwae newipatotiaapa muuua, tatakoriamepua. Pu'ka tatakorihi yasitosisaamua, Riosi kokosapuamemua, Riosie poanatuniachi ki wahjiamesi seenampa, mukukamechita Riosiwichioo.

¹⁶ Pukaepa ka'te aamo wa'api wihkuemua, tatakorio kihta aamo a'chi ikiyame maaekaopua. ¹⁷ Yooma kaawerumachi mochipuawichio ku'iwaa, te'pa taamo Noonochi o'inia eenamerapua, tamochi eenaka ku'yamepua, ki tatakorihi taamo wichimichio. Puuu tewekachi taamo Noonoa, puuu wa'api iintokamepua yooma tewekachi tajayame netetiamepua, i'wa wehjoarichio taamo tahjemichioopua. Puuu tewekachi tajayame ekawiraa, sewina ikiyamepua, nape Riosi ku'iwa ki taamo tatakoriwachi wichipuawichioo, ka'chitia taawechi sewina ikiyamepua. ¹⁸ Riosia epeche te'ta nateyame taamo tetewinariapao ki yooma ihta itapiti ahpo neteriachitiao, tisia taamo cheriwenariame puuua, yooma taamo tatakoriario, taamo weemera ahjari ki wahjiame kianariapapua, yooma taamoo, te'ta ahpo pichiwarichi simiyamechi paparariopa.

Te'ta Riosi pichiwarichi te'terewa

¹⁹ Waikao Riosio ahpo tatanachitia tetewame enesoo, no'o kaawe e'rewa poponia, kaawe ahpo uuka mochitopuapua, kaawe ahpo nakika tiame. Aaata piirechi aamo ki kaawe nayewioio, kaawe uuka keepusapa nehjiapupua pu'kao, ki ikanati nekaya chaachaka. ²⁰ Taamo piirechichi nekaka mochitoame enesaa teeme, ki Riosi kaawe e'rachitia mochitoame teemea. ²¹ Pukaepa eeme ki uuyamea pehjo pu'ka i'ka Riosi pichiwa chiiio, yooma toipuapua ki ka'karuma nokiwameo, ihtaohi suwepori ki ka'karumaopua tiameo, pu'kao yomachi wehjoarichi pochikame kahtiameo. Ohso kaawe eeme, pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewari amochi teewia, teewetopuapua, wa'a aamo ohjoekachiami tuuyeka nayewatutiameopua. Puuu naawesarikamera aamo newipaterimeripua, itapiti ki ka'karuma nokiwamechioopua, aamoo Riosieo, weemera ahjari kiapuawichioopua.

²² Nape pu'ka Riosi tuuyewari amochi tuuyesiwao, yoorakache mochitopuapua pu'kao, ki oowera keepukache. Oowera keepukache soparaniame maaesaa eemea, aamoe wa'api wihkuamepua. ²³ Puuu ki yooramea ahpo kaaweruma tuuyeniameo, ahpo nanari neerochi tetewitekameka tiamepua, ²⁴ wa'a neerochi se'wi akipasaapua, ahpo neerochi nanariraa ki naania ikiyamepua. Wa'achitia ki naania ikiyame Riosi kaaweruma tuuyewari keepukai toakamea natakepaka, ki yooraka yasitoakamekapua pu'kao. ²⁵ Nape Riosi te'ta kaawerumara tuuyewari ahpo keepuria yooraka yasitoamea, yooma toinarepakaopua ahpo ki kaaweruma ihsiwao, yooma cheriwepuamepua Riosieo, ihtaohi ahpo ki kaawe ihsiriaopua.

Wa'a iintosaapa Riosia, ahpo Taana Eesusichi paparariopao, tísia kaawe yorameripua pu'kao, ahsieme piipakame enepatekaopua.

²⁶ Aaata Riosichi te'ta paparameka e'ramekai, nape wa'a e'rameaio a'chikoi ki kaawe tiame chiiame enesaapua ahpo yeenieo, wistuamepua ahpo te'te Riosichi papara e'raopua. Kiisi te'ta paparai chiiamepua. ²⁷ Te'ta pichiwa Riosichi paparamea, eee te'tiamepua: kaawe uuka tetewamepua aaataoi; aaata kunamukukameo, kaawe e'raka ku'yamepua tiameo, ih-taoi itapiti nakiwawachio; kukuchi ki yayawaemeoipua, tesiwe e'reka ku'yamepua pu'kao, ihkokekao. Te'ta pichiwa Riosichi chiiamepua, tísia kaawe ahpo neesetoamepua, i'ka weeechi ki ka'karuma nokiwao, ki ahpo chuhkemichio.

2

Ki epeche nateyame tetewiniame aaataoi

¹ No'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, eeme te'ta iyoriwame enepakame Eesusi Riosie Weratiamechio, te'ta kaawe aamo neesetopua-pua eemea, ki aaata epeche nateyame aamo tetewimia aaatachiopua.

² Oowera naewakao chanimakosao neea: Wa'amahka aamo napawiriachi enatarekoioopua aaatao, aaata tísia tomiwaeme tísia nateyame wiki-raemeopua, sutuchiopua tiameo, o'ro sutuchuchari chuchatoameoioopua, pu'kaomua epeche nateyame uuka eee chaanesaomua: "I'wa yasipamua te'ta kaaweruma yasirachi", ³ nape piirechi wa'a asisoopua tísia ka'rame wakiraameo, pu'kaomua kihta neteyamechitia tetewakaopua eee chaanesaomua: "Waami werimitiamua ikicha, i'waoi yasimitiamua nape wehchi", ⁴ ¿ki aaata epeche ki nateyame uuyamemua? Wa'a iintosaomua ¿napatinakona uuyamemua aaatao?

⁵ No'o poponiwa pipiniwa tiamea, no'o keepumitiaomua i'kao: Nape Riosia ki amochitia inatamepua. Riosia te'ta ki paarasatiameopua, te'ta paarasatiamechitia tetewamepua, apochi papararie te'ta paarasatiame enepatamerikapapua, ahpo tatanachitia ahpo te'ta ye'kariwachi mochipatesaapapua. Wa'a iintomo tuukame Riosia, yooma aaata ah-pokamera te'ta nakika mochitoameo. ⁶ Nape eemea te'ta paarasatiamera ehpe nateyamechitia tetewakao, tesiwa yoramepua tesiwa te'tiameopua ki paarasariakao. ¿Ki puuukamerapu ki Riosichi paparamera te'ta paarasatiame, a'chikoitia wisikuaka aamo wenejika, peereirachi aamo panisutoka aamo iijitoamea? ⁷ ¿Ki puuupu tiame Eesusi na'ariamea, pu'ka Eesusi aamo tísia iyorika mochitopao, aamo Eesusi teewarachi Riosichi aamo itapiti itayopao?

⁸ Eemea te'ta nane'riamepua, Riosi te'ta iyoriwa nuurario, eee chiiamekopua pu'kao: "Aamo wa'api nakiyachitia nakipuapua aamo piirechio." Wa'a te'tereka mochitosaa eemea, kaawe nokayamepua. ⁹ Nape eemea, aamo wa'api nakiyachitia ki napati uuyame enesaomua aamo wahjachio, tatakoriameomua, kiisi kaawe iintoamemua Riosi nuurariwao. Puuu wa'a iintoniamea, Riosi kokosapuachi wichiniamepua. ¹⁰ Muuua yooma yoramekai Riosi iyoriwa nuurarirao, piipiri wa'apichioi se'wi ikisaomua, yomatiam Riosi nuurari ki e'wekamekaitemua. ¹¹ Puuu wa'api Riosi nuurari: "Ka'te suwepori ihsi", chiiamea: "Ka'te me'ya", chiiameapua tiame, Riosi nuurari wa'apikaitepua tiame. Pukaepa ki suwepori iintokaiomua, nape aaata merisaomua, yomatiam Riosi nuurari na'itutiamemua, ki ahsieme e'wekamekapapua Riosi nuurario. ¹² Pukaepa taamo neesetoka mochitomete teemea, ki ahsepari e'weka mochitoniam Riosi nuurario, Riosi kokosarichi wichiniamekopapua. Puuu Riosi oosa

nuuraria, taamo ku'ika ki se'witomeri enerepua, taamo ka'karumara e'wewa teetomichiopua Riosi pooerachio. ¹³ Ki aaata tesiwe e'reka mochtokamea ahpo piirechio, wa'achitia ki tesiwe e'reka kokosapuamepua Riosieo, ahpo nuurari chiiæ. Nape aaata tesiwe e'reka mochtokamea ahpo piirechio, newitoka puuyameripua pu'ka Riosi kokosarichio, te'ta Riosi wa'asi, ti'tjoeri katewiachiopua.

Riosia ahpo nuurario yorajeramechepua, ki oowera yoramo tuuniameche

¹⁴ Nee, eeme poponiwaa pipiniwaa tiamee, ¿ihtatia kaawe enetariapua, te'ta iyoriameko tuuyaipua Riosichio, kiisi yooraka yasitoamekaipua Riosi chiiæ? ¿Nehpupapuame ohjoarepua Riosi kokosarichio, wa'a ahpo tiameko tuuyamekocheeo? ¹⁵ Oowera wa'a teeretakoo cheemania. Aaataoiopua aamo piirechio, itapiti wisasoriwichio tesiwa tiamekoioopua, kooamechioopua tiameo, ¹⁶ pu'kaomua oowera wa'atia: "E'esa kaawe teetoka naaju, kaawe aamo neesetoka tuurawio, kaawe ko'komitia aamo ta'pechi asisaa." Nape kihta wisasori ki'yakai wa'a cheesaamua, wisasorioi kooameoi, keemaol ahjae kemitopuao, ¿ihtatiana kaaweruma enetapu, aamo kaawe chaaneka no'rapuraa? Kihta. ¹⁷ Wa'achi tiame aamo Riosichi paparariai. Kihta nateyame aamo Riosichi tisia paparameko tuuyaa, ki amochi tetewitiame enesaamua, aaata tisia itapitichi tesiwa tiame tisia kaawe e'raka ku'ikao.

¹⁸ Muuua no'o chaanemakoioimua: "Neeea tisia paparameko tumaneikoipua Riosichio, muuua tisia aaataol ku'ika yasitoameko tumaoipua aaatao." Wee, wa'a teesoo no'o ne'netemitiama, aamo Riosichi paparaol, nape kihtae ku'yai aamo piirechio. Neeea aaata ku'ika aamo ne'netemania no'o te'ta Riosichi paparaol. Wa'a teesoo ki noochitia aaata ku'isaamua, ka'chi iika aamo ne'netemamua Riosichi paparaol. ¹⁹ Muuua piiripi Riosi wa'api iintuameko erasaamua, pichiwa wa'a tiio e'ramemua; riaorosi re'remoniai nane'riamepua tiame, piiripi wa'apikoopua Riosio, Riosio tisia utewaeme kokosamekopapua pu'kao, chachapia nokayamepua majakoamepua Riosio, tisia kokosapuamekapapua ahpo. ²⁰ Ka'te kii ijinatame enemitia eemea, se'wi erakokao. ¿Kiisi pahtiam eemea, kihta yooraka mochtosa eemea Riosiwichio, kihta Riosichi paparari aamo tetewitiamekoopua? ²¹ Ne'nepamitiao eemea, aamo ehkoriaimi Aurani iintoriaol. ¿Ki ahpo Riosichi paparari ma'chitariarepua Auraniai, ahpo taana Riosiwichio oowemo o'rarioioopua, Riosie ahpo chaaneretiachitiao? Eje'e, wa'a iintokaopua, Riosichi paparari ahpo tetewiterepua. Riosia Auranio, apochi paparapa wa'a iintomerikoopua, ka'teparepua ahpo merimioioopua ahpowichio oowepakao. Pukaepa Riosia Auranio, te'ta apochi paparamekopa uukamepua, te'ta tisia kaawerumachitia tijoe, ahsieme piipakame tiamechitia. ²² Aaí, Aurania ahpo iintoriae te'ta ahpo paparari tetewiterepua Riosichio. Wa'a chiiame Ehkoriaimi Iyoteria, Auranichi simiyame nayewakao. ²³ Wa'a teesoo Ehkoriaimi Iyoteri chiiæ, tisia pichiwa chiiamepua, eee chiiachiopua: "Aurania ki nu'uti pichiwa oowe e'rekamepua Riosio, pukaepa te'ta tisia kaawerumachitia uutiamepua Riosieo. Wa'a iintowachi Aurania, ahsieme piipakame tetewitiamepua, Riosieo. Waika o'inia Riosia Auranio, tisia kaawe ahpo e'riameko tuukamepua."

²⁴ Aaí, wa'a tiiachipua, Aurani wa'a iintoriae ma'chiiame nane'reniam eemea, ki oowera taamo Riosichi paparariche te'ta tamochi kaaweruma tetewiniamekopua, taamo Riosiwichio yoorakache tiame. ²⁵ Ehkoriaimi

Iyoterichio tiame, Raaja tewaniame oowitiame nayewamepua tiameo, suwepori tehkiwa toakame oowitiame. Puuuaioepua, ahpo iintoriae tetewitekamepua, Riosichi ahpo paparario. Pu'kao Riosia kaawerumachitia tetewikamepua, Erikoo, isaeri ti'tijoe ihpuemia e'enakameo, ahpo ta'pechio, ichipupaka nehpuateriopa, sewinachi pooechiami newiteka. ²⁶ Wa'a tiachio, aaata Riosichi ahpo paparameko tuuyamea, ki itapiti kaawe iintoka ahpo paparari tetewitiamea, puuua Riosichi ahpo paparao ki'tiamepua, aaata weerewa mukukameo, ki iikaamechitia.

3

Ahpo yeeni na'ara cheemia inatewa

¹ Eeme no'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, ki yooma tu'tuyewari enemeripua, ahpo kaawe mochtupuwachio tuuyemeria, pu'ka yooraka mochtioamea tu'tuyewari, teesa sewina iikaipua ahpo tuuyewarichio, na'arepuamekopua, kiisi kaawe cheerio tuukaa. ² Yooma teeme se'wi chaachapamaoipua seenekachio, nape aaata kaawe ahpo neesetoka ahpo nayewamea, peeniamepua ye'kaka ahpo yeenio, iwapakamekapa puuua ahpo yeeni chanimia ye'kakao, puuu wa'a tiamea, ahkasi yomatiamae ahpo weerewaoi, ye'kamepua ki na'ara iintomichio. ³ Teemea kaawaioi chu'wachi yakajipurekacheoi, yooma weerewama cheewame teemea ye'kakao. ⁴ Pawekakeraai ki nu'utikoipua tiameo, kiisi werumakoipua ahjae ye'kaniameo, kiisi pehtiamae ku'richianiamepua ki muuenati ekayoio, ahka ahpo i'tonariachiamiopua. ⁵ Wa'achitia taamo yeeniai, kiisi werumakoipua taamo weerewachio, pukae yeenio, ki nu'uti oijerari chaachapame teemea. Na'iai teesa tajenakao, ki ku'ichisi kosoyamepua tajenakao. ⁶ Taamo weerewachio taamo yeenia, na'ika ihsiamepua, taamo nayewasooipua, ki nu'uti nekarewa tajenatiame taamo aaatachiopua. Taamo ki kaaweruma nayewaa, taamo na'itutiamepua, taamo wahjachichi kaawe te'teriaio. Wa'a te'teriamae enesaa teemea, Satanasi e'rarikamera nokayamepua, ki Riosi e'rarikamera. ⁷ Yooma ihta animaria kaawe kajuniamepua e'wetekao, tuchikichitia, siinoioi, ihta pa'wechi ohjoemeoi, ⁸ nape aaataai ahpo yeeni na'ara chiiiao, ka'chi iika teeweteme e'ramepua. Puuu yeeni na'ariraa, yerowaka ihsiamepua, taamo kaawe te'terewa Riosichio, taamo aaatachi kaawe te'terewa tiame, aaatachi taamo kaawe te'terewao, na'itutiamekapa. ⁹ Teemea taamo yeenie wa'api, kaawe chaachapamepua tewekachi taamo Paamirao, pu'ka taamo yeenieo wa'api tiameo, na'ariame teemea aaatao, napatika ti'tijoeo ooweruopua tiame, teeme ti'tijoriae. Riosi e'rachitia erakoamekapapua. ¹⁰ Wa'api taamo yeenieo tiameo, ka'karuma nayewame teemea, ki ka'karuma tiame. Nape teeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, ki na'arari chanimepua taamo yeeniewao, ohso kaawe taamo yeenieo teemea, kaawe taamo neesetometepua, taamo na'ara chanimiao, taamoo ki itapiti ki kaawerumachi wichiupuwachio. ¹¹ Naakooko eemea, wahka paichio inataka ne'nemitiaio: ¿Naakonakosa ookasa tiame pajename wa'ao, ki onachari neeroi pajenamekai, onacharieme neeroi pajenatarepua? ¹² Ka'i, ka'chitiapua. Nee, naakoo no'o poponiwa pipiniwaopua tiame, chuunaai ki ooriwo taakewa taakiamepua; panijuwariai ki chuuna taakiamepua. Pukaepa ihta onachari pajename paichiai, ka'chitia pajenamapua neeroi ta'yameo.

Te'ta pichiwari peenewari

¹³ Aaata aamo mochtikachio, te'ta peenewari ahpo penipakame erasaa, iintoka ahpo ne'netemapua, kaaweruma inisika ti'tijoeerichio, kaawe

e'raka aaatachiopua tiameo, kiisi weruma ahpo e'raka. ¹⁴ Nape aaata ikotuwae pochikapa ahpo iikachio, aaata chipuweka nekumiame enesaa, kihta te'ta peenewari, ahpo machiyame ne'netiamepua. Aaata wa'a e'ramea, kihta e'ramepua Riosi nakiyao, aaata wa'a tiamea, ki nu'uti ahpo wa'api wihkuinamepua. ¹⁵ Puuu wa'a tiame peenewaria, ki te'pa taamo Noonochi o'inia eenamepua, i'wache weeechi peenewari inataniamepua, Satanasiamera inatarira. ¹⁶ Ikotuwaa iintoniamea, ahpo nekamucheniameapua tiameo, yooma ihta na'arari mehtachame puuuu, a'chikoi nokiwame kiisi ka'karuma. ¹⁷ Nape taamo Noonochi peenewari eename iinuemea, eee teeka mochitoamepua: pahcha simiyameo, te'ta piipakame puuuu ahpo inatarichio, ahpo nayewaopua tiame; wa'a tiamea, ki aaata nasiwateniame mehtachamepua; kaawe e'raka ihkokeniame aaatao; ki e'raka ihsiamepua aaatachioi; puuuu tesiwa e'riamepua aaatao; aaatao puuuu, napati tetewamepua wa'achitia; puuuu ahpo e'rao, pichiwa chaniwamepua; ki wihtuwa chiame; kaawe ihsiwa nokiwame. ¹⁸ Yooma i'ka ta'ireka te'teretoamea, ta'iria mochipuame echayamepua, ta'irewa taakerewa teetoamepua, ti'tijochio.

4

Ki Riosichi te'tereniame nokiwa

¹ ¿Akana machenamepu aamo ahpo aaatachi nekakoniamea, nasiwaniamea tiame? ¿Ki aamo ki kaaweruma ikotuwachi machenamepua, itapiti tisia aamo pu'seria iinuwenariapa? ² Eemea itapiti tisia iinuenariamepua, wa'a erakoamekapa eemea, ahkasioi nasiwamepua iinuenariapao, ahkasioi aaata me'yakao. Nape wa'a nokaka iinuepaniamea, kiisi kaaweruma puuuu, ohso kaawe eemea Riosikamera itanepuapua, itapiti iinuenariaa. ³ Nape ki kaaweruma inataka itanesaamua Riosio, ki kiapuumemua, ki kaaweruma ihsinariapao, aamoo, ki kaaweruma pu'serewachi na'ataka soopanariopao. ⁴ ¡Ai eeme kiisi iyoriame Riosichio! ¿Kiisi inatapame eemea, aaata ahpochwichio ihsiwa i'yamea i'wa wehjoarichi yasitoaio, Riosi seepurawa enepamekoo? Aaata ki Riosichi paparaka yasitonariamea, Riosi seepurawa puuuuapa. ⁵ Pukaepa eee chliame Riosia, Ehkoriaami Iyoterichio: "No'o Riosiwari amochi yahchario, ki i'tojeramenia ki kaawerumachio. Ki nu'uti yuuwesimerinia, wa'a aamo i'tosoopua." ⁶ Nape aaata Riosiwari apochi yahchatiamakai, ki kaawerumachi wichisoo, wa'a iikaio eenechi Riosichi enanaresoopua, Riosia, cheriweka tetewimapua pu'kao, Ehkoriaami Iyoterichio eee chiiachitia: "Riosia, aaata ahpo aiweka ki toinareka yasitonariameopua, ki ka'karuma yooraka ahpo yasitoaio, wa'iniamepua pu'kao, ki yooraka yasitomichio pu'a ka'karumao; nape aaata tesiwa erapaka toakameopua ahpo ki kaaweruma ihsiao, Riosia kaawe e'raka uuyamepua pu'kao." ⁷ Pukaepa eemea, kaawe te'tereka mochitopuapua Riosichio. Satanasio, aamo ki kaawerumachi wichitenarioopua, aamo wa'inepuapua pu'kao, aamo tisia utewari e'rae wa'inesoopua pu'kao, aamo toimapua. ⁸ Satanasio ki kaaweruma aamo eratenaresoo, Riosi chokichikamera enepapuapua aamo iikachio, Riosi amochi enamichio aamo ku'ipamiao, Satanasio ki aamo newitomichio pu'a, ahpokamera ihsia, ki kaaweruma yorasimichioo. Eeme Riosichi mochitoai, Satanasi aamo ki kaawerumachi eratewachi wichisaa, Riosi nayewepuapua waikao, apoe taamo Noono Riosio, aamo cheriwemichio pu'a aamo ki kaawerumachi wichiriaopua. ⁹ Eemea, naaracheka itanepuapua aamo Noono Riosio, nape pichiwa amochi e'raka: "Kiisi kaawe iintokame neeaa", chaaneka. Nape pichiwa amochi

yuuwesiri e'rapa, chaanepuapua, aamo pukerio, aamo kaawe e'rachi ki kaawe iintoriapa. ¹⁰ Tesiwa cheeka itanepuapua Riosio, aamo kiisi kaawe iintoriaopua cheriwemichio, waikaopua apoeo, aamo ki kaawe iintoriao, puhjesa kakupachi iintapamapua.

Ki na'ara chaniwame ahpo piirechio

¹¹ No'o poponiwaa pipiniwaa tiame, ka'te na'ara chaanemitiapua aamo aaatao. Aaata ki kaaweruma iintosoo, Riosikamera katewemeripua pu'kao, ki muuu. Aaata ki kaawe iintokame amoe katewenaresaamua pu'kao, kiisi kaawe iintomerimua Riosi nuurarichio. Wa'a iintosaamua, amoe wa'api ki kaawe iintomerimua Riosi nuurarichio, amoekamera nuurario, e'wemiaipua. ¹² Muuu kihta iintomerimua Riosi nuurario, aaatachi ki kaawe iintokamechio, te'ta Riosichekopua ahpo nuurari taamo yoramichio yahchakamea, wa'a tiachiopua, apoechepua, ahpo nuurarie katewemeria. Wa'a tiachio muuu, ¿aafanakana muuu, Riosi nuurarie aamo aaata ki kaawe iintoria aamo katewemeriopua?

Ki pichiwataniame ahpo iintomia, ki nane'riamekai meeriamahka ikipua

¹³ Ehpeo eemea kaawe keepumitiaopua i'kao. Eemea chaachapamepua: "Meereo ihta mochiwachi siimpama teemea. Wa'a mochika tekipanakao piie paaumpari, weeka yowimeri teemea toomi." ¹⁴ Nape ¿aachin teeka wa'a chaachapata eemea, kiisi nane'ria! meeriamahka aamo ikimiao? ¿Ki nane'riamekosa eemea aamo ahjario paawika ikiyamekoopua, ah-janiamea ku'witapi ahjasaopua, ikanati ki naania ikiwamekoopua? ¹⁵ Pukaepa eemea ohso kaaweo, eee chaachapamete eemea: "Taamo Noono tewekachi kahtimeo, no'o ahjari e'resoo, yoromania waikao no'o iintonario." ¹⁶ Nape eemea kihta apochi Riosi e'rewa itakao, amochiche machename e'rakao, chaachapamepua: "Siimache neea no'o siinariachio." Yooma wa'a tiame chaachapaniamea, ahpo aiweniamepua, puuu wa'a chaachapaniamea, kiisi kaawe tiamepua Riosiwichioo. ¹⁷ Aaata Riosi nakiya nane'riamekai ki yoraniamea, tatakoriniamepua Riosiwichioo.

5

Tísia totomiwaeme naane e'reka mochtionurawa

¹ Eeme paarasatiamea toomichio, no'o keepumitiapua pahchuo. Eeme totomiwaeme ki Riosi e'weka mochtioamea, naarakomete eemeapa, aamoo tísia kokosapuamekopapua, aamo ki kaawe noonowiriawichioo. ² Ne'nemitiio eemea aamo paarasario, wahka ihtoriachioopua ihtana ikiyamekopua. Aamo paarasariaa, yooma esoratupakame maaniamepua wahka ihtoriachio; aamo te'ta nateyame wisorariaa, yooma ka'rapakame puuu wahka ihtoriachio, wehtapachie ko'kotiamie puuu. ³ Aamo paarasatia o'ro toomia, tataparasi toomia tiameo, yooma nanaepakame maaniamepua wahka ihtoriachio. Yooma puuu toomi nanaepariraa, aamo i'ka wehjoarichi ki kaawe noonowiria puuu, te'ta aamo wenejimeripua, wahka kajuyachi taawechio, Riosio tísia aamo kokosapuawichioopua. Yooma ihta aamo paarasatiaa, na'ie kosipuaitepua, yooma i'ka wehjoarichi paarasari na'poatiameopua. ⁴ ¡Inamukao eemea! Puuu aamo ki nateteka tekipanatetiamea, aamo echaria i'ipaka tekipanaria ki natetetiamea tiame, Riosichi sisinatiame puuuapa tekipanakameeo, Riosi yomatiame te'ta aampa utewariemea keepukame puuuapa pu'kao. ⁵ Eemea i'ka wehjoarichio, ta'iria koaka wiipakamepua, wakasi wiipateniamechitia, tísia peenia te'tiame itapiti iinueka mochtokame eemeapa. Nape eemea

wa'a te'tiaio, amori asiyamekaite eemeapa wiipakame ko'ipuachio wakasi wiiyachatiamechitia, ko'kopuawichioopua. ⁶ Wa'a yorapuame eemea, pu'ka ti'tjoeri kihta na'ara aamo yoorakameo, tesywa yooraka ko'yakapa.

Ki yaapi eraniame; Riosichi paparaka nayeweniame tiame

⁷ Eeme no'o poponiwachitia pipiniwachitia mochitoamea tiame, ka'te nahsinapa eemea aamo puuyeka mochitoao, ahkasi taamo Paamira Eesusi eenachisio, epeche epecheche wapiche teetoame. Eemea, aaata echayamechitia te'terepuapua, pu'ka echitiamechi yukuyoipua kiisi yaapi e'raka momochiachitia, ahkasi i'ipaniame asiyachisi. ⁸ Wa'achi te'teremete eemea, ahkasi taamo Paamira Eesusi eenachisi, kiisi nahsinepaka puuyeka, puuu Riosie Weratiame enamiachio, epeche epechechi waapi teetoaitepua. ⁹ Eemea Riosichi mochitoamea, ka'te aamo apochi nasiwaka mochitomia, apoe Riosi Riosie Weratiamechi eenaiopua, kihta na'ara aamo nokayame teimichioopua, pu'ka enamerio, aamo petechi muirachi weeriameka, tiamekopua wa'asi. ¹⁰ Eeme Riosichi no'o poponiwaa pipiniwaa tiame, ehkoriaami Riosi nayewaturachitia mochitopuapua, aiwaka mochitoao, ki nahsinepaka Riosie ahpo chaanesiwaopua, nayewatukao. ¹¹ Teemea pu'ka ehkoriaami na'nayewatura, anachaka mochitoriaopua ahpo aiwao, yooreka tetewame teemea pu'kao. Nane'riame eemea, pu'ka Oou tewaniameopua ehkoriaamio ki teesa aiwaiopua puuuu, tisia anachariamekoo puuuu, pu'kao Riosia tisia anachariopao, aachin iintoka ki nu'unti tesiweroipua pu'kao, tisia kaawe yoorakaopua neipamio. Riosia wa'a iintokamepua Oou tewaniameo, tisia tesywa e'rewa ihsiamekapapua aaataoi, apochi te'ta paparaka yasitoamekoo, tisiwa iyorikaopua apochio.

¹² Nape neea te'ta aamo chaanenariao, ihjipua: Ka'te aamo pichiwata muuuu cheekao: "Ki no'o iintosoo, no'o meripuapua." Ihta itapitichioi, ka'te aamo pichiwata muuuu, itapiti tewekachi iintuamechioi, ihta weechi iintuameeoi. Muuuu: "Eje'e" cheesaa, eje'e enepuapua; "Ka'i" aamo cheesoo, ka'i enepuapua. Wa'a tiame enepuapua, ki aamo kokosamichioopua Riosio, wistuamekoopua.

¹³ Aaata itapiti kiisi taisa e'rame enesaa, Riosichi itapuapua kaawe erapario. Aaata Riosichi tisia peenia e'ramea, Riosiwichio kaawe e'rari wikatapuapua. ¹⁴ Aaata ka'chi ikime e'rame enesaa, tisia yuuwesiri aiwame enesaapua ahpo tatakoririaeo, tiopachi pa'pamiratuame paaepuapua, pirena Riosichi paparaka itanepuawichioopua Riosio, pu'ka iikachi aiwamewichio, yachapatepuawichioopua. Ahpo pirena Riosichi paparanioopua, itapiti nerowsowieoi pechichipuapua, Riosie yachapateniame tetewaniwawichioopua pu'kao. ¹⁵ Te'ta Riosichi paparaka itatiaio, pu'ka tisia yuuwesiri aiwameo, yachapatemapua pu'kao, pu'ka tisia tatakoririao, cheriweka. ¹⁶ Eeme tiame Riosichi paparakameapa, aaata ki kaawe aamo yoorariao, aamo na'ara yooraria aamo cheriwepua itaka katewepuapua, pirena Riosichi itaka ahpo, kaawe te'terepuawichioopua. Riosichio te'ta pichiwa e'raka itatiamea, kaawerumache ikiwamechepua te'ta Riosi utewarieo. ¹⁷ Wa'achi iintokame ehkoriaamio Eeriataruai, ki yukijera Riosi itanerioioopua, ahkasi Eeria eenechi yukijererioipua Riosi itanekao. Waikao wa'a teerekamepua ahkasi paika paamuparichisi u'matoame. ¹⁸ Neipamio ahkasi Eeria eenechi Riosi itaneriachi yukijerakao, eenechi yukurepua, yooma ihta echitiamekoo, taaketeka.

¹⁹ I'ka no'o aamo iyotepa kajuyachioopua, i'ka no'o aamo chaanemiao, tisia kaawe inataka keepujeraninia. Aaata Riosi paparama sewina erapaka se'wikame Riosi poerachio, eenechi Riosichi e'enamichio

oowe erapatekamea, ²⁰ ka'te natakepamitia eemea, Riosie kokosa-
puameoi newipatekamekopua, yooma tatakoriropua cheriweteka, ki
ookapikoipua tatakoriropua.

I'wasi ku'yamenia wa'asi i'ka no'o aamo iyotepao. Cheriwema wa'asi.

Pahcha Simiyame Peero Iyojura

Teepotewa

¹ Kúira, yooma aamoo seesenu weechiami mochikame, aamo taamo tewekachi kahtieme Noonoeo, ahpawichio iintapatiamé. Nee Peero Eesusi Riosie Weratiamee weratiamea, i'ka iyojura iyotesa aamo uhjurenania, yooma aamo seesenuchitia ohjoemeopua: Poonto weechiami, Kaarasia weechiami, Kaparosia weechiami, Asia weechiami, Wiitinia weechiami tiame. ² Eeme Riosie ahpo ijinuwa u'uwitiamea, ahpo ehkoriaimisi o'inia wa'a tiame ahpo iintomia inataria puua. Riosia aaataoi waika o'inia ahsieme piipatemo e'rakamepua tatakoriameo, ahpo Weeraria Eesusichi te'ta paparakameopua, Eesusi ahpo Taana meripua eerara ne'netokaopua, taamowichio mukimerikopua pu'kao. Riosia ahpo e'rarihio e'raraiopua tiameo, tamochi yasitomerikopua ahpo Riosiwarié taamo ku'isinariapua, ahpo nuuresiachio nokisimichio. Neeea Riosio amochio, ahpo te'ta kaawerumari teetotejerania, yooma pipiripichi amochio, te'ta ta'iria aamo mochtomichio iikachio.

Ki wahjiamesi ahjaniamé Riosichi erakoa

³ Teemea kaaweruma nayewataria naaju Riosio, te'ta weruma iyoriwa teeweka taamo Paamira Eesusi Riosiwariachio, Apoe Eesusi Noonórawachi. Wa'a tiame ki nu'uti iyoriwa kiajerania te'ta Eesusi Noonoraó, taamoopua pu'kao, ki nu'uti taamo tesiwariopua, pu'kaopua taamoo, weemera ahjariwa taamo ki'yamekopua, ahpo Taana taamowichio mukukamekoio, eenechi ahjateriaeopua, taamo ahjachi paparariopáopua. Ehpeo teemea weemera ahjari ijinuekapaopua, kaawe erakoka puuyetoka mochitoame teemea, ⁴ itapiti Riosi taamo nuutekeka kahtiaopua tewekachio, wahka ihtorichi taawechi taamo kiamiaopua. Puuu itapiti nuutewa taamo kiapuamea, ka'chitia taawechi esoratupamepua, kiisioi nanaepamepua kiisioi ka'rapamepua, puua ohsotiao, ki wahjiamesi e'ramepua. ⁵ Teemea te'ta iyorika paparamekopua Eesusichio, Riosia taamo neesetoka yasitoamepua, ahkasi taamo ki'yachisi ahpo taamo nuutekiaopua, i'ka weechi tatakoriameo, taamo newipatekaopua te'ta kajuyachi taawechio.

⁶ Wa'a tiachipa eemea pu'ka newipari kiapuamekapaopua, kaawe erakoka mochitoamepua i'ka wehjoarichio, yooma ihta a'chi tiame aiwaka mochitoaio, ehpiamiopua pehjo. ⁷ Aamo Eesusichi paparaka mochitoaa, epeche nateyamepua ki o'rochitia. Aamo Eesusichi paparaka mochitoaa, aamo aiwarie aatiataka ne'neniamé te'ta paparari pichiwarirao, o'roo na'ie kosoka, kaawerutaniamechitia. Wa'achitia eemeai, yooma ihta aiwarichi newitoka kaawerupakamea pu'ka na'iechitiao, kiapuame eemea Riosieo, Riosi aamowichio nuuteka kahtiao, te'ta kajuyachi Riosi katewiachi taawechio, Eesusi eenechi enasooopua i'ka wehjoarichio. Waikao yooma tewekachi mochikameaipua tiame, aamo kaawe e'raka uuka tetewimeripua.

⁸ Eemea ki aamo puusie tetewikameai Eesusio, tisia aamo nakika uukamepua. Ki tetewikai eemea, tisia oowe e'reka ahjachi paparakamepua, ki nu'unti kaawe erakoka, kiisi ahsepane tiame chanikao.

⁹ Ehpeo eemea tísia kaawe erakoka mochitoamepua, nane'reka mochi-toapa Riosie kokosapua, Eesusichi paparaka newipaniamekopua.

¹⁰ Yooma ehkoriai Riosi nayewaturaa, i'yeka kiisi pahtekaipua, Riosie ahpo chaanetiache iyoterepua, i'ka tatakoriwachi simiyame, Riosie newipaniameopua. Puuu ehkoriai Riosi na'nayewatura ahpo taawechemi ti'tijoturi nayewaturiaa, ehpe aamo taawechemi ikipuame chaachapariamepua. Riosia ehkoriai o'iniaio ki nu'uti amochi iintomo inatakamepua aamo taawechemio. ¹¹ Ihji Riosie Weratiame Riosiwariaa, ke'chu i'ka weechi naawaiopua pehjo, apoe iintokamekaitepua ehkoriai Riosi na'nayewatura tuuyekaopua, aata Riosie uupuame enameriko tuukao; pu'kao ehkoriai Riosi na'nayewaturaa, aiwatepuameko tuukamepua, nape neipa te'ta ahpo aiwasoopua, tísia peenia tiame teeremrikopua, pu'ka aata tísia aiwariaeo, ahsieme natetetiame itipiriopa, tatakoriatiameo. Pukaepa ehkoriai Riosi na'nayewaturaa, te'ta kaawe ne'neka i'yeriaipua pu'ka aatao, aatanakamera enemerkopua Riosi Riosiwari ahpo chaaneriaio, achinitio wahka ihtoriachi enamerikopua tiameo.

¹² Nape Riosi Riosiwaria, ehkoriai na'nayewatura ahpo iyoteteario, ki ahpo taawechemi enameriko erapaterepua pu'kao, ahpo Riosie iyotenureteriao, taamokamera wahka ihtoriachi taawechiwichio, enemerkopua pu'kao. Yooma ihji ehkoriai Riosi na'nayewatura chaachapatiamea, ihji Eesusi ikiriamepua taamo taawechemio, Eesusie tísia peeniatime iintotiatime tiame. Pu'ka Eesusichi simiyame ehkoriai Riosi na'nayewaturae iyotetiamea, puuupua, ehpe taawechemi aamo mochikachiami nayewatuniatime, Riosie newipaniame tatakoriaio, tepoona eename Riosi Riosiwarie ku'iwarie, nokisiniame. I'ka Eesusi ikitiame ke'chu ikiniioipua pehjo, ahkasi Riosi ku'iwari tewekachi mochikameai, tísia tetewinareka mochitoriaioipua tiame, i'ka Eesusichi ikitiameopua.

Riosi ka'karumache yorajera

¹³ Pukaepa eeme tewekachi Noono kahtiachi ahjama ohjoemeri-ka-paopua, kaawe neesetoka aamo mochitopuapua, aamo ki ka'karuma nokiwameopua, ka'karumache yooraka mochifoka. Riosie aamo kaawe yorapumeche puuyeka mochitopuapua, Apoe Eesusi Riosie Weratiame eenechi eenachisopua. ¹⁴ Eemea Riosi te'ta tatanarachitia tísia e'weka mochitopuapua, kihta nokisika ki ka'karumao, ke'chu Eesusichi aamo te'tererioio, nokaka mochitoriaichitiaopua tatakorikao. ¹⁵ Toipuapua tatakoriniameo ohso kaawe, ohso kaawe te'ta piipakame mochitopuapua, ka'karumache nokiwa te'teretoka, Apoe taamo Noono tewekachi kahtiameo, wa'a tiamekopua pu'kao. ¹⁶ Wa'a te'teretoka mochitomeri eemea, Ehkoriai Iyoterichio Riosia, wa'a taamo chaaneka, iyoteriachitia: Neeea te'ta aamo Noono tewekachi kahtiamea,

aamo chaaniamenia:

“Ka'te tatakorika mochitomitia eemea;

ohso kaawe noochitia,

kaawe piipakame enemitiapua,

no'oo tísia piipariemekopaopua.”

¹⁷ Wa'a teeresoo, Riosio aamo Noono teewame enesaa, te'ta tísia iyorika mochitopuapua pu'kao, te'ta e'weka tiame. Wa'a te'teremeri eemea, iiweta i'ka wehjoarichi mochikaiopua pehjo, Riosi katewiachi taawechisopua, pu'ka katewiachi taawechio, ki aamo kokosapuawichiopua Riosieo, napati aamo wa'achitia katewiachiopua. ¹⁸ Ka'te natakepamitia eemea,

aamo te'ta ki ka'karuma nokiwachi puuyanatiamekoo, kihtawichio kaawekamechi, aamoo, ehkoriaami noonoriwa nokaka mochtoriachitia. Nane'riame eemea tiameo, aamo kihtawichio nokiwachi puuyanaretiaa, tisia natekachi natetetiamekopaopua, epeche ki o'rochitia nateyamee natetetiamekopapua, epeche ki tataparasi toomi nateyachitiaoi, puuu meetari toomia, i'ka wehjoariche nateyamepua. ¹⁹ Eemea aamo tatakoriawichio natetetiamea, te'ta Eesusi mukiwarie natetetiamepua, te'ta ki nu'uti nateyameraae, Apoe te'ta Riosie Weratiame eerarae. Ihji Riosie Weratiame Eesusia, te'ta Riosi oowewa enekamepua, po'wa meritiame Riosi oowewachitia, nape taamo tatakoriario ahsieme natetepuawichioopua, ki ehkoriaami nokiwa oowewachitia, animari merisa ooweniame Riosio, ahpo tatakoriario oowera cheriwepuawichioopua pehjo. Puuu animari eeraraa ki natetiame enerepua tatakoriatiameo, kihta ahsieme cho'wiamekapapua tatakoriatiameo. Ihji Eesusi mukiwae oowewaria, te'ta kaawerumara piparieme enekamepua, kiisi ihta a'chi tiiaeme, kiisi ehkoriaami Riosiwichio animari meriwa Riosi ooweweniamechitia, te'ta kaawerumara animari uusa Riosiwichio me'retiaio. ²⁰ Ihji Eesusia, ke'chu i'ka weee yasipoio pehji, taamo tatakoriario natetemichio inatatiame enerepua Riosieo, Riosia i'kao, ki ma'chiame tetewipukame eneriaipua pehjo, ahkasi taamo taawechiami tetewipuawichioopua. Yooma ihji Riosie inatatiamea, yooma aamo kaawe teeremichio enekamepua, apoe Riosi Eesusichi iintoriae, yooma aamo newipatepuawichioopua tatakoriario. ²¹ Ehpeo eemea Riosi wa'a iintoriopa Eesusichio, Riosichi owe e'reka mochtioamepua, Riosio Eesusio mukukoio apoe wa'api eenechi oijenateriopua. Wa'a tiachipa eeme Eesusichi paparaka mochtioamea, pukachi puuyetoka mochtioame eemea, itapiti tisia peeniatiame kiapumeopua aamowichioo, Eesusi eenechi wehjoarichi enasooopua tepoona o'iniao.

²² Pu'ka Eesusichi simiyame kaaweruma tuuyewari e'waka mochikamekapao, piipatetiame eemeapa, kaawe aamo nakika mochtioapuawichioopua. Wa'a teesoow wa'a te'teretopuapua, nape te'ta aamo iikachi utewaeme aamo erakowae. ²³ Eemea wa'a erakoka aamo nakika mochtioamepua, weemera enepakamekapa aamo iikachio, eenechi naawakamechitia aamo yoreminao. Ihji weemera naawaniamea, ki weechi noonorewachi naawaniamepua; ihjia tewekachi kahtieme Noonorepaka, eenechi tijoetuka naawakameka ikiniamepua, te'ta Riosi Riosiwariarae, puuu weemera ahjaria, wahjiamesi ahjaniamepua. ²⁴ I'wa wehjoarichi ahjaniamea, wahjipaniamepua, Riosi cheeriachitia Ehkoriaami Iyoterichio. Puuuu cheeriaipua:

Yooma i'ka wehjoarichi mochikamea,
to'iwe seewaraka te'teriamiapua,
ki tehpe e'rame;

Ihta ti'tjoeria,
yooma itapiti tisia peeniatiame noonowiriaopua,
yooma kiisi naania ikiyamepua,
itapiti to'iwe seewarachitiao,
wakipaka wichiame.

To'iwe seewaraa,
wichika wakipamepua,
kiisi tehpe e'raka;
²⁵ nape Riosi chiiaa wa'api teeremeripua,
ka'chitia taawechi sewina ikika.

Puuu Riosi kaaweruma tuuyewari aamo nayewetiamea, Riosi chiia puuuu, kiisi sewina ikiyamera.

2

1 Wa'a tiiachiopua eemea, yooma ihta itapiti ki ka'karuma noki-wameopua, yooma toaka mochitomitiapua pu'kao, i'kachitia: wihkueniamechitia, wistuai pichiwameka chaachapaniame, ikotuchewa, noriwi na'ara chaniwame aaata. 2 Eemea Riosichi simiyame te'ta kaawerumakamera masitewario, kohjachitia erakometepua, ahpo yeeye mu'ira paramuamechitia, tísia paramuka eepi i'yiyame. Wa'a te'teriyame ene-saa eemea, kaawe te'teretoame enema eemea Riosichio, aamo Riosichi weweripatokaopua, aamo Riosia newipatemerichio. 3 Pu'ka ta'irepasaa eemea, tísia kaawe erakoma eemea taamo Noono tewekachi kahtiamenchio, tísia kaawerumakoopua pu'kao.

Eesusia tehte ahjamechitia nayewaniame

4 Ehpeo eemea wa'a erakokamea, tehte ahjameka te'teriyamepua, Riosi ahpo tiopa ahjae weraniame, nape tiopa ki pusie teteiwame. Eesusia te'ta Riosi tioparachi nawatewachi yachaniamepua, aamoo pukachi tehtechi toasika sa'miteka weraniame Riosi tioparao. Yooma aaata ti'tijoeturi ki Eesusi paparakamea, ipaka tetewikamepua Eesusio, ki kaaweruma tehtechitia ahjae karitapuameo. Nape Riosia ki ipaka tetewikamepua Eesusio, ohso kaawepua pu'kao, ki nu'uti nateyame tetewikamepua pu'kao. 5 Aamooopua tiameo ahpo ahjae neteyameopua pu'ka tiopa ki pusie tetewiniamechio, ne'neseriosichitia tetewamepua wa'ao, wa'a yooreminao Riosi yorakeka mochitoame. Eeme Eesusichi paparakamea, aamo kaawerumache yooraka mochitoaa, Riosi oowewarikai tiamepua ki pusie tetewiwame, apoe taamo Noono tewekachi kahtiameeo, tísia kaawe e'raa uuniame. 6 I'ka Tehte Ahjame taamo chaachapaa, Ehkoriaami Riosi eee cheeriapua Iyoterichio:

¡Nee! Neee Riosia no'o mochiwarichi Siioni tewaniachio,

te'ta nateyamera Tehte yahcheka o'inemania,

wa'a ohjorepasimichio no'o piipatesiao.

I'ka Tehte Ahjame tísia nateyamechi paparama,

ka'chitia taawechei suuwe erapamapua.

7 Aamo tísia paparama pu'ka Tehte Ahjamechio, puuu Tehte Ahjamea, tísia nateyamechitia tetewamepua; nape ki pu'ka Tehte Ahjamechi paparama, tísia ipaka tetewamepua pu'kao, Ehkoriaami Iyoterichio eee cheeriachitia: Riosia pu'ka Tehte Ahjameo, aaata ahpo ahjae karitamia ipaka tetewiriao, Riosia te'ta tísia nateyame iintaparepua, ahpo tiopachi nawatewachi yachaniamechitia.

8 Sewinachi Ehkoriaami Iyoterichioopua tiameo, Riosie Weratiame naewakaopua, eee cheekamepua tiameo:

Wahka ihtoriachi i'ka wehjoarichio,

iintumeri aaata ahjachi motochipuachi,

puuaa tehteka teeremeripua aaata ti'tijoeturi nanaarame,

motochika ruhjiniachi.

Yooma puuu ki Riosi Taanarachi paparaka nakika tetewikamea, ki pichikekamea tiame Riosi chiiao, pukachi Riosi Taanara Tehtechi, motochika ruhjimeripua Riosi kokosarichio, ahpo tatakoriwachi itipikaopua.

Aaata Riosi ijinuwara

9 Nape eemeapao ki wa'achi kokosarichi ruhjimeripua, eemeapa weemera ka'karuma mochiwarikapapua, Riosiekamera utiamekapa Riosichi tetejimari. Eemea ehpeo, weemera Riosi ye'karichi mochitoamepua. Eemea tiameo, we'wemera Riosi ne'neseriosi enepakamepua, weemera Riosi tioparachi ki pusie teteiwamechi. Eemea wa'a weemera

mochiwarichi mochikamepapua, apoche te'ta piipakame, Riosikamera ijinuwara. Wa'a iikapa eemea, yooma napatika siimpaka tuuyetomeri eemea, ahkaoi mochiwachiamioepua, pu'ka peenia tiame Riosi iintoria amochio, aamo tukaparichi oiymeo'i ma'chiparia, aamoo kaaweruma uutapachi iintapaka, te'ta kakupachi. ¹⁰ Ke'chu aamo tukapachi puuyachaniaio, kihta mochiwari eneriai eemea Riosichio, nape ehpeo eemea, Riosi te'ta mochiwari enepakamepua; Riosia ke'chu apochi paparoio, aaataai ki aamo cheriweka tetewiriaipua, aamo ki ka'karumachi tesiwa te'terioio, nape ehpeo Riosia aamo te'ta tesiwa e'rekapaopua, aamo cheriweka puuyanakamepua aamo ki ka'karuma tukapachi mochtoriachio.

Ahpo kaawerumache mochtowa tetewitewa

¹¹ Aamo Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiame tísia no'o nakiyao, wa'a weechiami seesenuka te'tereka mochikameo, aamo inateka mochtoteraninia ki ka'karumachi ruhjipua; itapiti ikotuawa ki kaawe ikitiame iikachi. ¹² Kaawerumache aamo yoorame tetewitepuapua, ki Riosi machika mochtoteameopua pehjo. Puua ehpiamio aamo na'areka tetewameaipua, wa'a te'tiai puua Eesusichi paparapasaapa, Riosi katewiachi asisoo'pua taawechio, ka'karuma nayewamütepua Riosio, yooma ahpo ki kaawe nokaria tatakorio, Riosie cheriwetiamekapapua.

¹³ Ahkaoi seesenu yawichituwachi mochikaio, yooreka mochtopuapua ya'yawichituameo, weruma yawichiko'i ki weruma yawichikoio, aaataoi ti'tijoeri ajawatiameo. Wa'a aamo te'terejerani Eesusi taamo Paamiratuamea. ¹⁴ Yooma mochiwari ya'yawichia, mochiwari kaawe teeretomichio ajawatiame puua, ahkaoi mochiwachiamio yoorewa neesetomichio'pua, ki kaawe nokayameo kokosamichio'pua, kaawe nokayameo ku'imichio'pua pu'kao, kaawe te'teremichio. ¹⁵ Riosia kaawe aamo nokayame tetewitejerame puua; wa'a aamo te'teresoo, puu ki ijinatame aamo na'ariamea, ki machiyapa Riosichi simiyameo, ki iinuemichio'pua aamo ki kaawe chaachapamiao, ihchi mochimichio'pua pu'kao.

¹⁶ Eemea riaorósi puhkurachitia tekpanaio, puhjetiame eemeapa Riosieo, ki pu'kakamera e'weka mochtomichio'pua wa'asi. Nape puu riaorósichi aamo puhjetiamea, ki aamo na'ara nokimichio puhjetiamepua, ihtaoi ki kaaweruma aamo yoranarewao; ohso kaawe eemea, Riosikamera tekpanakewa yoramichio puhjetiamepua, Riosi nakiyache yooraka nokisiwá. Wa'a aamo te'teretosoo, yoorewa ne'nesetoamea, kihta aamo terimapua waikao. ¹⁷ Aataoi yoorepuameo, yooreka teteipua'pua, nape epeche aamo Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, te'ta kaawe e'reka tetewipuapua. Te'ta taamo Noono Riosio, te'ta ki nu'uti iyoriwa teewepuapua pu'kao. Aamo te'ta weruma weechi yawichituameo, yooreka yasitopuapua pu'kao.

Aaata teekoraemea, aachin teereka Riosie Weratiame nakiyachitia mochtopuame

¹⁸ Aaata ahpo teeko tekpanakiamea, yooreka mochtopuapua pu'kao, e'weka tiame, kaawe e'reka aamo nayewiameoi, e'raka cheeka aamo nayewiameoi. ¹⁹ Aamoo Riosia, apochi kaawe te'teriapa na'arewa aiwamekoo, anachamekoopua pu'kao, Riosia aamo kaawe te'teretoame tetewamepua. ²⁰ Nape ahpo na'ara iintoriawichio na'ara yoorariao, Riosia kiisi kaawe iintokame tetewamepua pu'kao. Nape kaaweruma yooraka aiwameopua, Riosia pu'kao, tisia kaawe e'raka tetewamepua pu'kao. ²¹ Riosia apochi aamo paajutiaio'pua, nane'riame enere puua, wa'a tiame aamo aiwamerikoopua, ahpo Taana Eesusichi te'teriapaopua. Teemea

Eesusio taamowichio te'ta aiwariopao, ka'chi eramete teemea Eesusichi taamo te'teriapa aiwaniameo. ²² Isaiaa ahpo Ehkoriaami Iyoterichio, i'ka Eesusi iintomeri taamowichio naewakao, cheeriamepua, eee cheekao: "Puuua kihta tatakoriameepua, kihta wihkuakameepua aaataoi. ²³ Te'ta na'areniaipua, kihta nekaweka na'areka nehjiakameepua. Tísia aiwateniaipua ahpoo, kihta wa'achi iintomo tuukameepua, ohsotia ahpo na'ara yoraniameo, Riosikamera toowekapua pu'kao katewemichioo. ²⁴ Puuua tiameo, ahpo weerewachi i'toka mukurepua kurusichio, yooma taamo ki kaawe nokaka tatakoria, natetetiame itipimichiopua. Wa'a tiachiopua teemea, taamo weerewa tatakoriameopua, pu'ka ahjama mukuyamechitia, taamo ikiyameko tuuyameepua, weemera weerewachi enepakamechitia, ka'karumache yooraka mochtouame. Wa'a tiame enepateka sautetiame teemea, taamo tatakorika mochtouanarewao." ²⁵ Eemea pukerio tatakorika mochtouaio, po'wa wewekameka te'teriaipua. Napé ehpeo eemea wewekakaio, tewitiameka ijikameepua Eesusichi paparakamekapa, Eesusi poakorechi upatiamechitia, Eesusi neesetotere mochtouamekapa. Ehpeo eemea Eesusieo, po'wa tepuniameka te'teriamiapua.

3

Achini teeka ohjorepuame newewikamea

¹ Ehpeo newewikamewichio nayewemane aamoo, aachin teeka ohjorepuame ahpo ta'pechio. Wa'achitia taamo Eesusi neesetotere te'teochitia, wa'achitia eemeai ujupiraa, aamo kuuna neesetotere te'teremeripua, aamo kukunao aamo ta'pechio, mo'orachitia tetewika, wa'a tiame yachatiamekopua Riosieo, aamo ta'pechi te'teretopuameo. Muuu uupiraa, Riosi nakiyachitia aamo neesetoka yasitomeripua, pu'ka aamo kuunao ki Riosichi paparemekoiopua, aamo Riosichi kaaweruma teetowa tetewitepapua aamo kuunao, amochitia Riosichi paparame, enepanaremi-chioopua pu'kaoi. ² Wa'a ikisaa aamo kuunaa, aamo ihsitoa ne'netoka Riosichi paparanarepakame enemapua; oowera aamo Riosichi iyoriwa tetewaka, kihta masiteka nayewetiaipua Riosichi simiyameo, paparakame enemapua. ³ Eeme ujupiraa, aamo te'ta peenia tiame enenariamea, ki aamo ma'chi iintoame te'ta peenia tiame emeripua, itapiti naatichitiaopua: o'roe chuhchaka aamo peeniataniameeopua, siintoka peeniatata itichinarewaoi, wisasorioi siintoka te'ta nateyame chuchanarewaoi. ⁴ Eemea aamo iikachi yooreminakamera peenia tiame emeripua ki ma'chi aamo weerewachikamera, ki itapiti o'ro peenia tiame chuchaniamee, kiisi tehpe e'ramee. Eemea amochi peenia te'tereniameaa, aamo wahjachi kaawe e'reka nayeweniamera puuua, aamo ta'iria yasitoame tetewiniame, wa'a te'teriami ooweruo Riosia, peenia e'reka tetewameepua pu'kao. ⁵ Wa'a te'tereka ohjoeme eneriai oowerua, ehkoriaami Riosichi paparaka mochtoriamea, ahpo iikachi yooremina kaaweruma te'teriae, peenia te'tiame enerepua Riosie tetewiwachio. Puuua Riosi oowe e'reka, ahpo kuuna neesetowatere, mochtouame eneriaipua tiameo. ⁶ Piiripi puuu oowitiame te'ta wa'a teereka yasitokame Riosichio, ahpo kuunachiopua tiame, Saara tewaniame enerepua, ehkoriaami Auranio uupira. Puuua ahpo kuuna Auranio, ahpo petechio mo'orachitia tetewame eneriaipua, ahpo kuunao yooreka tetewame. Eemea Saarachitia te'tereka mochtosaa, kihta aaata aamo a'chi chaanewa seewemeripua, kaaweruma aamo nokisiwa te'teriamiakapa, aamo wahjachi ooweruo tetewakao, wa'achi nokisimichiopua.

⁷ Eemea oowitiame kukunaraa, kaawe uuka teteipuapua aamo uupio, kaawe e'raka keepupuapua aamo uupio, itapiti aamo tuuyenarioo. Ka'te natakepamitia aamo uupio, ki amochitia utewaemekoo, ki Riosichi paparamekoioipua pehjo, nape Riosia ahpo Taana Eesusichi paparasoopua, amochitia wa'achitia kiapuamepua ki wahjiamesi weemera ahjario, Riosia tisia tesiwa e'riamekapa pu'kao. Wa'a te'teretosaa eemea aamo nenewiria mochtioniamechio, kihta a'chi tiame teerema eemea, Riosi ahjama aamo nayewamiao.

Kaaweruma yoorapa aiwaniame

⁸ Ehpeonia yooma aamo Riosichi paparameo, i'ka aamo chaanemania: Aamo tesiwaka e'reka mochtitopuapua, aamo Riosichi poponiwaopua pipiniwaopua tiame, yoomahka aamo, yooma aamo ahpo napati nakika, kiisi weruma aamo erakoka. ⁹ Aaatae na'aretiaeo, ka'te wa'achi iintonaremitia muuua, na'arekao. Ohso kaawe ka'karuma nehjiapuapua pu'kao, kihta nekaweka. Wa'a aamo te'teresoo, kaawe e'reka aamo tetewimapu Riosia, aamo itaeoi kaawe yooraka. ¹⁰ Ehkoriaami Iyoterichio eee cheeka nayewamepua:

Tehpe ta'iria ohjoenariamea,
 ahpo inateka yasimachepua yeeniwao,
 ki na'somichioipua itapiti ki kaawe tiame nayewakao;
 kihta aamo chu'wachi machenamichioipua wistukio.

¹¹ Poanatuapua aamo ki kaawe nokiawao,
 ukana weripakapua pu'kao.

Ta'iria yasitowa i'yapuapua aamo wahjachioipua,
 kihta ki kaawe teerepuawichio aaatachio.

¹² Apoe taamo Paamiraa,
 taamo tetewaka yasitoamepua taamo nokaka mochtioao,
 ahpo nahkaeopua tiame inamuka,
 taamo inamumia teereka kahtiamepua,
 ihtaio itapiti taamoe ahpo itanetioopua,
 ikanati taamo keepunariapao.

Nape na'ara nokayameopua,
 kiisi kaawe e'reka ukana weripamepua pu'kao.

¹³ Aamoo utewaeme kaawerumache yooraka yasitonariame enesoo, ʒaatana aamo uumpatapua aamo itapiti ki kaaweruma yoranarewa erapatekao? ¹⁴ Nape kaawerumache yoranariame enesoo, a'chikoi aamo chaanenia aiwaiopua ki kaaweruma enepamichioo, newitoka machenamerimua, waikao ta'iria yasitomamua. Yooma pu'ka a'chikoi aamo chaaneniaio, kiisi majawemamua. ¹⁵ Pukaepa yooma eeme Riosie Weratiamechi paparaka mochtioamea, kaawerumache te'tereka mochtitopuapua, Apoe Eesusi aamo te'ta Paamira nakiyachitia. Aaata aamo utewa yooroo ki kaaweruma iintomichioo, ohso kaawe kaawe e'reka tuuyepuapua pu'kao, achini tiachipa ki na'ara ihsinariamekopua aamoo, itapiti Riosi aamo kiamia puuyeka yasoapa, Riosi Eesusichi iintomo turia. ¹⁶ Nape sosopatiame nayeweka chaanepuapua, kaaweruma inataka, kihta aamo weruma uuka. Eemea, ka'karumache yooraka mochtitopuapua, te'ta Riosie Weratiame ijinuwarachitia, aaata aamo na'ara chaachapameo, suuwe erakomichioipua aamo na'arenariaio. ¹⁷ Epeche kaawe kaawerumawichio aiwaniamea, Riosio wa'a tiame reesiserioipua, ki taamo ki kaawe nokayapa aiwaniamechitiaio.

¹⁸ Eesusia taamo kaawe teerepuawichio aiwaka mukukamepua, kihta ki kaaweruma iintokameai. Apoe wa'api ahpo kaawe e'rachi ahpo

mukiwachi nehjakamepua, taamo tatakoriario, seenepi mukuka ah-sieme taamo cho'wepuawichio. Puua wa'a iintokamepua taamowichio, ahpo Noonochi mochipuawichio i'tomiapa. Eesusia meriretupua me'yao nape weerwarache, nape Riosiwariara ka'i, ahjamepua pehji; Eesusia ahpo Noonoe oijenatetiaapa, tewekachi weerewaeme enepakamepua. ¹⁹ Eesusia meritiai mukisao, ehkoriaami naayachi mochiriame, wahjipakame mochikachi nayewemia tekikamepua ahpo Riosiwario. ²⁰ Yooma puua wahjipakamea, ehkoriaami Nooe taawechiami, kiisi e'weka mochitokamepua Riosio. Riosia pu'ka taawechiami ti'tijoeri wahjipakameo, ki ku'itapisi puuyekame eneriaipua, apochi e'enaka paparamichioopua, teeweakaopua kiisi ka'karuma ahpo nokayao, Nooeo, pawekakera o'ineriachisi netekao, ahkasi kajuyachisi pu'kao. Nape Riosia ki wa'a noonowiriopao, osanao wa'api newipaterepua pu'ka Nooe pawekakera neteriachioopua, pu'kao te'ta tisiwa Riosichikamera paparakamekopapua. ²¹ Puua neeroichi newipatiamea Riosichi paparakapao, ehpe taawechiami taamo tatakoriaria toinareka neerochi paatoniamekaitepua, Eesusi taamowichio iintorio erakoapa, cheriweniame teemea taamo tatakoriario. Puua neerochi paatoniameta, ki taamo aampa weerewachikamera piipatiamera puua, taamo yooreminakamera piipatiamepua, te'ta taamo iikachi eraniamee, Eesusi te'ta taamowichio mukuka eenechi oijenakamekopua. ²² Wa'a ikisao Eesusia, tewekachi moenarepua ahpo Noono Riosi kahtiachi, wa'oopua ahpo Noono kahtiachi yasirachi yasiparepua ahjamina, ahpo Noono seekarewachitia, i'wa wehjoarichi ya'yawichio, seekarewachitia. Wa'a yasakao Eesusia, yooma ahpo Noono utewario, yooma ihtaai aaata te'ta ku'kuiwari tewekachio, ihtaai tewekachi te'ta utewarioopua tiameo, ahpo teeretera te'tere tiamepua, ahpo tisiwari te'ta utewarioopua.

4

Riosi nakiyachitia ohjoeniame

¹ Eemea aamo tatakoriwichio mukuriopua Eesusio, ahjama mukukamechitia erakomete eemea, ki simitenareka aamo tatakoriinarewaopua wa'asi, aaata wahjipakameopua wa'asi, ki tatakoriamekopua wa'asi. ² Aaata Eesusi ahjama mukukameka e'ramea, kihta tatakoriinareka yasitomeri puua, ahpo ahjaka weritoachioopua pehji, ka'karumache yooraka yasitomapua, te'ta taamo Noono nakiyachitia, te'pa tewekachi kahtiamero. ³ Aamo ki ka'karuma yooraka mochitoriao, pu'ka ti'tijoeri ki Riosichi paparama pu'sereka nokayao, kiisi wa'a nokaka mochitopua eemea pu'kao, ka'chitia taawechi, i'ka eee tiameo: ki teesa suwepori ihsiwame; ki ka'karuma e'rari ikotuwa; nawajiwa nokiwameopua; weeru chaachapaniame pahkotakaopua; itapiti ri'riosi neteniamechi paparaniamero, ki taamo Noono Riosichikamera paparaniamero. ⁴ Puua ki Riosichi paparamekapaopua, u'matoka ki ka'karuma enepakamepua wa'asi, ahkasioi aamo iinsa te'tiameko e'riamepua, ki ahpochitia nokisinariopao ahjama. ⁵ Nape puua wa'a nokayaiopua, Riosi te'ta katewichiopua taawechio, iinatuketiao ahpo noonowiriario, yooma tuumii nookapua Riosio, ahpo ki ka'karuma nokaria i'ka wehjoarichio. Wa'a teeremiitopua yooma ahjaka mochikamewichio, yooma wahjipakamewichioopua tiame. ⁶ Pukaepa Eesusia i'ka weeechi oiyaopua, Riosi ka'karuma tuuyewari tuuyerepua, yooma aaata tatakoriari wahjipakameka te'teriamero, ahpo Noonochi e'namichioopua, pu'ka ki kaawe noonowiriario, cheriwepuawichioopua, ahpo weemera ahjari kiapuawichioopua tiame, Riosi Riosiwariichi te'tereka mochitomichioopua, i'ka wehjoarichi mochikaioopua pehji.

⁷ Epeche epecheche waapi teetoamekopa Riosi te'ta katewemiachiopua taawecheio, kaawe aamo inateka mochtitopuapua aamo ki ka'karumachi ruhjiniameopua, Riosichiche itaka mochtitopuapua aamo ku'ipuao, ki wa'a aamo ruhjipuawichioopua, nape te'ta pichiwa Riosichi paparaka. ⁸ Aamo nakika mochtioniameo, epeche teeremitiapua pukachio, puuu aamo nakika mochtioniamea, ki ookapi ki kaawe teereniame, katewiamepua amochio, ahpo kaawe erapatekaopua amochio. ⁹ Kaawe aamo e'reka tete-wame enepuapua ahpo, aaata aamo ta'pechi che'repaniame nakiwame enesoo, kaawe e'raka reesisepuapua, chorowame enesoo, ihkokepuapua kooameoi, kihta kichiwea erakoka. ¹⁰ Yooma aaata iinuekaitepua Riosi ye'kario, Riosichi eename ku'iwaio, ahjae a'chitiaoi ku'ipuameopua aaatao. Pukae ihsipuapua ahkaoi aamo kahtiachio, Riosie kaawe ikipuameopua ahkaoi, amochie asimichioopua aamo wahjachioi. ¹¹ Peeneka nae-wame enesaamua, peeneka ma'chiam tuuyemerimua aaatao, Riosichi simiyameo. Peeneka ku'yame enesaamua, peeneka ku'ipuapua aaatao, Riosie aamo ye'kari ki'yariachitiaopua. Aamo aaata ku'inarewaa, Riosichi eenamepua Eesusi Riosie Weratiamechi paparakopa, pu'kao te'ta utewari tiameopua, pu'kao teemea, te'ta iyoriva kiameripua, ahkasi ki seena aampasi. Pu'kawichioo, wa'a teerewaopua naaju.

Riosie Weratiamechi paparapa aiwaniame

¹² No'o te'ta nakika tetewa ponia pipinia tiame, ka'te aamoche tisia aiwameko erakomitiapua. Yooma aaata teeme Eesusichi paparama, yooma wa'a tiame aiwamekaite teemea, taamo toiteme tiame Eesusichi paparaniamao. ¹³ Pu'ka aiwaniameo, ohsotia kaawe e'raka aiwapuapua, pu'ka Riosie Weratiameo, wa'a tiame aiwakamekopua aamowichioo. Wa'a te'tiame enesaa eemea, apoe enasooopua Riosie Weratiameo, epeche tisia kaawe erakomeri eemea, ki aamo aiwariachitia. ¹⁴ Riosie Weratiamechi te'teriapa na'aretiaa, ohso kaawe tisia kaawe erakopuapua, Riosi Riosiwari aamo ku'yamekapa wa'a aamo eratekaopua, aamo aiwaopua anachateka. ¹⁵ Aata Eesusi Riosie Weratiamechi paparapa aiwamea, ka'chitia aata meritiamewichio enemeripua, ichikoniamewichiooi, ihtaoi einasika ikiti-amewichiooi. Wa'a noonoikameo na'araka, kiisi kaawe e'raka tetewame Riosia. ¹⁶ Riosie Weratiamechi mochtitoapa na'arewaa, kihta suuwe erapoa tiame puuuu. Pukaepa eemea ohsotia tisia kaawe erakomete eemea, te'ta Eesusichikamera te'teriamekapa eemea, Riosieoiopua tisia kaawe e'raka aamo tetewiniamekopapua.

¹⁷ Ehpe taawechemi te'ta aiwaniamechio, tisia kaawe tamochi yooremi-na ne'nepamete teemea, te'ta pichiwa taamo Riosichi te'ta iyorika mochikao. Teemea taamoe wa'api taamo katewia tisia taamo suuwe e'riame enesooopua, ¿kehkinasa epeche te'ta kokosa tiame enetapu te'ta kajuyachi taawechiopua, te'ta Riosi ti'tijoeri katewiachioopua taawecheio, kiisi Riosi Taanarachi paparakamewichioo? ¹⁸ Ehkoriaami Saromoniam cheeriaipua Ehkoriaami Riosie Iyoteriachio:

Riosie cheriwetiameo,

tisia tehki e'rario enesooopua Riosichi ahpo paparamia enanare-waopua,

¿epeche kehkisa tisia tehkisa ohjorepua,

kihta iinuemekopaopua Riosichi ahpo e'enanarewaopua paparamia,

puuuu tisia pu'seriamekapaopua,

te'ta tatakoriakao?

¹⁹ Wa'a tiiachipa eemea, Eesusichi paparakamekapaopua, itapiti ai-wasaapua Eesusichi te'teretowawichioo, ka'te aamo einawa tetewimitia-pua pu'kao, ohso kaawe pu'ka aamo eerina tiiao, Riosikamera tooepuapua pu'kao aamo katewekemichioo; ohso kaawe eemea, kaawe erakokache simitepuapua aamo kaawerumache nokisiao.

5

Eesusichi paparame, kaawe nokipuame tuuyewa

¹ Ehpeo neeea, wa'a aamo mochikachiami napawiniachi pa'pamiratuameo, aamo chaanemania aamoo. Neeea eemechitia paamiratoamekapao, neeea yooma tetewikamekapa Eesusi meritoioo kurusichio, neeeapua tiameo, wa'achitia kiapuamekapa Riosie taamo kiapua ki taamo tetewiteniameopua pehjo, i'ka aamo tuuyenarenia:

² Kaawe neesetomia eemea, wa'a Riosichi paparaka mochitoameo, aaata po'wa tepuyameka te'teriamo, nape aamoe kaawe e'rawae, ki aaata nuurewachi, kihta erakoka aamo toomi natetewao. ³ Pu'ka aamo neesetoka mochitoao, ka'te e'raka yoramitiapua pu'kao, aaata teeko ahpo puhkuchitia tetewameopua, ahpo tekipanatio; ohso kaawe eemea pu'ka aamo neesetoo, ka'karuma aamo te'terewa nokayame, tetewitepuapua pu'ka aamo neesetoka teetoao. ⁴ Wa'a aamo te'teretosoopua, aamoo po'wa tepuyamechitia neesetokao, aamo Te'ta Neesetoame enasaapua Apoe Eesusia, tisia kaawe aamo yoramapua, itapiti tisia peenia tiame aamo ki'yakaopua, ki wahjiamesi e'rame.

⁵ Ehpeo neeea aamo tehtemario, aamo chaanenania. Eeme tehtemaria, yooreka tetewipuapua aaata te'ta paamuriemeopua, pe'yachi tijoe enema, pe'yachi ooweruoi. Eemea amochioi, ka'te weruma erakoka mochitomi-tiapua apochioi.

Yooma ahpo weruma tetewameopua Riosia,
kiisi kaawe e'raka tetewamepua pu'kao,
nape tesiwa teeka ahpo uuyameo,
tisia kaawe e'raka tetewamepua pu'kao,
tesiwa e'reweka.

Wa'a chiiame ehkoriaami Saromonia pu'ka iyoteriachio. ⁶ Pukaepa eemea, Riosi neesetotereche mochitopuapua tesiwa te'teretoka, Riosio ahpo te'ta utewarie aamo neesetomichioopua, Riosio te'ta aamowichio iintomiachi asisooopua, te'ta weruma kaawe e'rari aamo teeremichioopua, ahpo ahjama mochipuachi aamo ki'yoiopua, te'ta tisia peenia tiachi mochiarichioopua. ⁷ Yooma ihta aamo a'chi erakoo, Riosichi pa-papapuapua pu'kao, aamo katewekepuawichioopua, Apoe aamo Noono tewekachi kahtiamo, wa'ache tiame aamo e'reka yasitoamekopaopua, aamo ku'inarewakao.

⁸ Che'maka mochitopuapua eemea riaorósichio, puuu riaorósi aamo seepurawao, mawiyáchitia ma'uchaka oiyamekopapua, aaata konarekao.

⁹ Pu'ka riaorósi amochi enasooopua ki kaaweruma ihsimichio eratekao, utewaeme aamo wa'inepuapua pu'kao: "Ka'i, kiisi wa'a iintomania", chaaneka, aamo Riosichi paparakaopua. Amochio inatepupuapua, ki muuuche wa'a tiame ikiyamekopua, yomachi weeechi aamo poponia pipiniai, wa'achi tiame ikiyamekopua pu'kao, riaorosiéo. ¹⁰ Nape Riosia neipao, ku'itapi aamo wa'a te'terioiopua aamo riaorósi ahjama nasiwakao aamo wa'ineka, Riosia amochi enamiitepua te'ta na'sonemiao, aamo riaorósichi o'yaekachitia te'teriao. Nape i'wa wehjoarichi aamo aiwaka mochitopuapua pehjo, aamo utewari kiamapua, aamo anachaka

mochitomichiopua riaorósi aamo na'areka yasitao, pu'ka utewari aamo ku'iwae newitomichiopua riaorósio. Wa'a iintomeri Riosia, apoe aamo paaekamea, tísia peenia tiíachi ahpo ye'karichi mochimichioo, yooma ahpo Taanachi paparakameopua, Eesusichio. ¹¹ Wa'a iintomerikopua Riosio, tísia cheriwema ki'yamenia pu'kao, te'ta ki nu'uti utewari tiíam-eraopua, ahkasi ki wahjamesi simiyame wa'a teerejeraka.

Kajuyachi teepotari

¹² I'ka iyojura no'o aamo uhjuriaa, paikapioi naawesaripua, no'o ku'iwa Siriwano ahjama iyotetiamepua, pu'kao no'oo poonichitia tetewa. I'ka iyoterichi no'o chiíaa, Riosi te'ta taamo tesiweria nayewamepua, te'ta pichiwarichi simiyame, aamoo Riosichio, te'ta pewatiame mochitojerawa, Riosichi aamo paparawao.

¹³ I'wa Wawironia tiopachi mochikamea, puuuu Riosie ahpowichio uuti-amea amochitia, aamo teepotewa uhjurenapua. Marakoai no'o taanachitia tetewao, aamo teepotenapua tiame. ¹⁴ Eemea Riosichi te'teríamea, ahkai aamo natepaio, yoorewae koomorepaka teepotepuapua.

Yooma aamo Riosie Weratiamechi paparaméo, ta'iria mochitojerame neeaa. Wa'a aamo te'teresoo tísia kaawe eramania. Cheriwema wa'asi.

Ooka Simiyame Peero Iyojura

Teepotewa

¹ Kúira, yomatiamé tamochitia Eesusichi paparamé. Neeea Siimoni Peeropua, piiripi Eesusi Riosie Weratiamé ajawaria, ti'tijoeekachiami uhjuratiame, Riosi ka'karuma tuuyewari tuuyemichioopua. Aamoo pu'ka tuuyewari pichikeka Eesusichi paparakamewichio i'ka iyotesa uhjuriamenia, aamo tatakoriario Eesusi iintoriae piipatetiameopua, puua Apoe te'ta taamo Riosiwara, Apoe te'ta taamo Newipatekame. ² Neeea Riosieo, tísia kaaweruma amochi teetojeraninia, aamo Riosichi simiyameo epeche epecheche pahteniameo, aamo te'ta Paamira Eesusichi simiyameo, epeche epecheche nane'rerewae.

Riosi Weratiamechi aachin teeka mochtopuame

³ Riosia epeche kaawe taamo pahtesoopua Eesusichi simiyameo, ahpo tísia utewarie taamo kaawe mochtotesimapua, ahpo te'ta nakiyachitia. Riosia apoe taamo Noonoa, ahpo Taanachi iintoka taamo ta'iria mochiwa iintapakamepua. ⁴ Riosia ahpo Taana Eesusi iintoriae taamowichioo, ahpo tísia peenia tiame iintomo tuuria taamowichio iintokamepua, taamo i'ka wehjoarichi kiisi kaaweruma nokiwachi puuyanakao, apochi newipatekao. Wa'a tiamechi taamo puuyanakapaopua, ahpo kihta a'chi tiame Riosiarichi taamo kipotepamepua. ⁵ Pukaepa neea aamo chaanapua, aamo Riosichi paparaka mochitoaio, i'ka naati itapiti yorapuapua tiameo: te'ta kaaweruma eneniame; epeche epecheche Riosichi simiyame pepenipaka mochtoka; ⁶ pu'ka aamo ki ka'karumachi wichiniameo, kaawe aamo neesetopuapua; aamo pewatiame te'terewaopua Riosichio wa'api pewatiame teeremitiamua, kiisi toaka pu'kao; aamo Riosichi iyoriwao epeche epecheche teerepuapua; ⁷ amochitia Riosichi paparamé, te'ta kaawe e'raka tetewipuapua pu'kao; wa'a ikisa tiameo, aamo ahpo nakika mochtowao, epeche epecheche teetopuapua. ⁸ Yooma i'ka yooraka mochtosaa eemea, te'ta Riosie Weratiame nakiyachitia mochtomapua, itapiti kaaweruma yoorame enemapua, aamo mochiwachi taaketiamé. ⁹ Nape yooma i'ka teereniame toinariamea, ki tetewamepua Riosie ahpo kaawe yorapuameopua meere taawechio, puua ahpo tesiweka tatakoriwa piipatetiameo, natakepakame puua pu'kao. ¹⁰ Pukaepa eeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, Riosie paaetiamekapa ahpo tatanachitia enemichioopua ahpo ta'pechio, pewatiame amochi chapika mochtopuapua Riosichi aamo paparawao. Yooma i'ka yooraka mochtotoame enesaa, kiisi so'mimeri eemea ki kaawerumachio. ¹¹ Wa'a te'tereka aamo mochtosoopua Riosia, kaawe e'raka aamo uumapua weemera wehjoarichio, ahpo Taana aamo newipatekame ye'kaka yasimiachioopua, ki wahjiamesi.

Pichiwarikamera masitewa e'wewa

¹² Wa'a tiachipua neea, kiisi toimania i'ka aamo tuuyesiaopua, kiisi nataképa mochtomichioopua aamoo, i'ka no'o aamo masitiaa, aamoo nane'reka mochtomekoiopua pu'kao, pichiwarikoopua. ¹³ Neeea ahjaka kahtiaapua pehjo, kaawe no'o ihsiamé maayamenia i'ka aamo no'o

iyotepao, i'ka aamo pusatewa inatepasiwaopua, yooma aamo no'o chaane-riaopua masitekao. ¹⁴ Nane'riame neeea i'ka no'o weerewaeka kahtiao, amori kiteremerikopapua, wa'a tiame ne'netetiame neeea no'o Paami-raeo, apoe Weratiameeopua Eesusi. ¹⁵ Nape iiweta ahjaka yasitoaone pahjio, yooma a'chikoi iintoma neeea, i'ka no'o aamo masiteriaopua, no'o ki'tioiopua masitekao, wa'api teetomchiopua no'o masiteriao.

Eesusi ajawaria Eesusichi simiyame pichiwataria

¹⁶ Teeme Eesusi ajawaria masitaa, ki taamoe erakoa chaachapakameopua teemea aamo masiteriao, yooma ihta Eesusi Weratiame utewarira taamo aamo nayeweriaopua, pu'kao wahka taawechi enam-erichi simiyame taamo aamo nayeweriaopua tiame. Yooma puua te'ta pichiwaripua, teeme wa'api ai tetewikamepua Eesusi, ki nu'uti tiame utewariemekopua pu'kao. ¹⁷ Pu'kao tiame teemea, nane'riame teemea ki teesa tiame werumakoopua, pu'ka Eesusi te'ta Noonorao, Eesusichi simiyame inamukamekapapua, eee cheekamekoopua ki nu'uti tahpitika tiame nayewakao: "Ihji no'o Taanápua, te'ta ki nu'uti nakika yasitoamero, tisiwa ki nu'uti kaawe e'riamenia pu'káo." ¹⁸ Pu'ka wa'a chiiame taamo inamoio Noonorao, kaawichi taamo yeetokoikapua, sewina tiame enepariamekoio. ¹⁹ Ihji wa'a taamo inamura sewina ikiriachio, te'ta pichiwa puua. Yooma ehkoriaami Riosi na'nayewatura Eesusichi simiyame iyotekaopua, te'ta pichiwa puuui tiameo. Pukaepa eemea te'ta pichiwa chaachapario tetewika mochtitopuapua, yooma pu'ka Ehkoriaami o'inia Riosi na'nayewatura Iyoterichi chaachapario, yooma puua pichiwa machenamerikopua. Yooma i'ka chaachapatime ikisiwa teeiwachio, amochi tahjeraka teeretoniamepua, aamo te'ta pahtepuamechio ku'isimichio, ahkasi aamo ma'chirepachisiopua te'ta aamo pehterepachisio, aatanakamera nayewaka chaachapariamekopua Eesusichi simiyame iyoteriaopua. ²⁰ I'ka ehkoriaami Riosi na'nayewatura chaachapario, aataai ki sewina tiame chaachapametepua ahpo masitiachio, apoeche wa'api machename kaawe chaachapaniamero. Apoe ehkoriaami Riosi na'nayewaturaai, ki apoe ahpo inatarichi e'ra chaachapatime puua, ²¹ Riosi apoekamera ahpo Riosiwari wa'a cheeka iyoteteriopa, ki apoe Riosi na'nayewatura erakoachi iyoteriapa. Pukaepa ihji Riosi na'nayewatura chaachapaka iyoteriaa, ki nu'uti iyoriwa tiaitepua.

2

Ma'masitari wistuki masitiame
(Uurasi 4-13)

¹ Ehkoriaami isaeri ti'tijoeturichioio, iinturiaipua tiame ti'tijoeri, Riosichi simiyameo tisia wistuka nayewame; wa'achitia ehpe taawechiamioi amochio, iintumeripua tiame aata wistuka naewameopua Riosichi simiyameo. Puua ki maaeteka nayewaka aataoi wihkuemeripua, ihtaio aamo sewina ikimichio, ahpo masitewaeo, pukachi ki nane'retoka wihimichio, ahkasioi Eesusi aamowichio mukuria aamo tatakoria natetekao, ki pichiwa chaachapamamua. ² Muuwaeme ti'tijoeria, pu'ka ki pichiwa chaachapaniamera nokisisimeripua, pu'ka yooma ihta suwepori tiame nokisika, itapiti ki ka'karuma. Wa'a te'teretopua pu'kao Riosi poochi nokisiameai, kiisi kaawe chaachapapuamepua. ³ Ihji ki ka'karuma masitaria, tahpitika e'ramekapapua toomichio, wihkueka toomitunapua ti'tjoerichio. Nape pu'ka wa'a nokayamewichio Riosia, ki ehpesi o'inia, ki nu'uti kokosamo e'ramepua, ka'chitia taawechi puuyame tiamechi kokosari. ⁴ Riosia tewekachi ahpo ku'iwaio, kiisi

cheriwerepua pu'kaorio tatakoriameo, yooma ahpo seepurawachikamera enepakameo, pu'kao Riosia pehjo puuyeka mochtenapua pehjo wahka oorosi tukapachio kaarenae o'yaekáo, ahkasi wahka ihtoriachio ahpo te'ta katewemiachi taawéchio. ⁵ Riosia ehkoriai Nooe taawechemiamioi ki ka'karuma ti'tioerio, ki ahpo iyorika mochtioriopa pu'kao, yomatiane si'ripuka kokosariamepua pu'kao, kiisi cheriweka tatakoriapua pu'kao, kiisi ahpo cheriwejeriopa. Riosia wa'a iintoaio, Nooeche newipateriamepua, oowisani ahpo ta'pechi ohjoemeche ahjama, Nooeche waika taawechemiamioi ti'tioerio, Riosi kaaweruma tuuyewari nayeweka yasitoriopa. ⁶ Riosia ehkoriai Aurani taawechemiamioi, Sooroma tewaniachio Oomora tewaniachio pu'a tiameo, tisia tatakoriameo mochiropua pu'kao, na'ie tisia kokosarepua pu'kao, napiso yachapateka. ⁷ Riosia wa'a Sooroma, Rooti tewaniameche newipateriamepua pu'kao, kaawerumakoo pu'a pu'kao, i'kao tisia aiwaka kahtiamekopua wa'ao, wahjachi wa'a ohjoeme tisia na'ara yoraniaeo. ⁸ Ihji Rooti tewaniamea, tisia aiwaka yasariaipua wa'ao, yooma ihta kiisi kaawe tiame nokiopa wa'ao, yooma a'chi tiame ki kaaweruma inamukaopua, kiisi kaawe nokiwame tetewapaopua tiameo, kiisi wahjame senepi taawechi. ⁹ I'ka Riosi wa'a iintoria tetewitoka teemea, te'ta ki ka'karuma yooraka mochtioameopua, ki teesa kokosari aiwatemi Riosia pu'kao. Nape te'ta ka'karumache yooraka mochtioameo, kaawe e'raka tetewamepua pu'kao, kaawe e'raka ma'chipasiamepua, ihta itapiti a'chi tiame aiwasiachio pu'a. Puuu te'ta ki kaawe noonokame te'ta kokosapuachio, Riosi ki nu'uti kokosamiachio, Riosi te'ta katewemiachi taawechi enemeripua. ¹⁰ Ihji nuuteniame kokosaria, naatiwichiopua: te'ta suwepori nokayamewichio, Riosi kaaweruma tuuyepuawichio wa'iname, kiisi yooreka yasitoame aata tisia yoorepua tiariameoi. Ihjia, te'ta iyoriniameoi kiisi suuwe erapaka na'ara chaachapame, ahkasioi te'pa kahtiam Riosi ku'iwa na'arekaio pu'a, kiisi suuwe erapame. ¹¹ Nape puuu tewekachi ku'kuiwaria, epeche tisia utewari iinuekaipua tewekachi taamo Noonoeo, kihta teriwa chaachapame pu'kao, Riosi tetewachio. ¹² Ihji ma'masitari kiisi ka'karuma masitiamea, oowera animarika te'tiamepua chapisa ko'iniame. Ihjia kiisi ijinatamepua, ahpoche erasia nokisiamepua; ihji ti'tioeria, kiisi ihta kaawe pahtiaio pu'a, aata na'ariamepua. ¹³ Yooma ihji aiwateka nokisiam Riosichi te'teriamio, ki teesa kokosapuaite puua Riosieo, yooma pu'ka aata tetewachioi suwepori nokayameopua, pahkotaka, a'chitia keenakooi. Ihjia, aamo koayachi koaka mochikaio pu'a tiameo, tisia iinya nokayamepua amochio, aamo ka'karuma tiia ohchopatekao. ¹⁴ Ihji ti'tioeia aata oowitiame ne'naiopua ahpo puichio, ki nu'uti ikotuka tetewamepua, tahpitika e'raka ki aiwaniamesi; ihjia tiameo kiisi teweka tatakoriamepua. Ihjia tiameo, tahpitika e'ramepua ahpo ikotuwachio, tisia pepeniamekapa aataoi oowe erapatekaopua, ihjia aataoi oowe erapatiamepua, ki pepeniameopua ahpo wa'inakao. Nape pu'ka wa'a nokayameo, kiisi wa'atia itipimeri puua Riosi kokosarieo. ¹⁵ Puua, toakamekapa puua kaaweruma poeoe, ki teesa wewekakame puua na'ararichio. Ihji ti'tioeria, Waarami tewaniame tijeochitia nokisiamepua, ehkoriai yasakame. Ihji Waaramia Weeori taanara eneriaipua, toomi ikotuwawichio, sewina iintokame ahpo Riosichi iyoriao, ahpo ki kaawe iintomiawichio pu'a, toomi unarekame. ¹⁶ Nape ihjia, i'ka ki kaawe iintomia simiaio, teriretupua ahpo uuruwa yaasetoaeo, ka'chitiame taawechi nayewameoi, i'ka uuruchi ihtoio, ki u'matonarerioi. Uuruwa wa'a iintoka ki iintoterepua Waaramio, ahpo ki kaaweruma iintomia erasio. ¹⁷ Puuu wistuki ma'masitiamea tiameai,

neeroi kaaweruma pajename wakipakameka te'teriamepua, pukachio kihta ka'karuma pajenamekopua wa'asi. Ihji ti'tijoeri ki ka'karuma masitiamea, pa'wichurichitia i'toniamepua eekaeo, ku'witapiche nokisa toomitusa sewinachurimi umatosiame. Ihjia wa'a nokayaio na'arakao, ki teesa tiame Riosi kokosamiachi i'topuaitepua, ki teesa iinya tiame tukapachi ahpo uhjurachi, ahkasi ki wahjiamesi ki teesa tiame aiwamiachi. ¹⁸ Ihjia tisia peenia tiame nayeweka oowe orapatiamepua, wa'a chaachapakaopua aata ki pewatiame te'teriamepua Riosichio, sewina erapatekaopua pu'kao, ahpochitia nokisimichio ki ka'karumachio, kihta nateyamechi, aamo ka'karuma enepanariapao, ki ka'karuma yooraka mochitoai puuyariachi. ¹⁹ Puuu aamo se'wi tiame ma'masitiamea, ahpo ahjamao nokisioopua, sa'rumio tuuyamepua itapiti nuurari iyorika mochitoniameopua aamo o'yaeka te'teretiao. Pu'ka nuurari aamo o'yaeka te'teriachi na'sosaapua, ihtaio aamo nakiya yoranariachiopua, kihta eerina teeremio tuuyamepua. Nape puuaa aapoekamera o'yaeka mochitoai chaachapamepua, ahpo tisia tatakoriwachi chapitiamekapa, yooma ahpo ihta ki ka'karuma ikotuwachi. ²⁰ Aata taamo Apoe Paamira Eesusichi paparakapa i'ka weechi ki kaaweruma nokiwa newipatetiameaipua, ki wa'achi nokisimichio, eenechi ki ka'karuma yooraka yasitosaapua, epeche ki kaaweruma teerewa tiame, enepamepua Riosichio, ki pukeri ahpo teereriachitiaopua. ²¹ Aata wa'a iintokame enesaa, epeche kaawe eneriaipua ki machisaa Riosi kaaweruma poeoe, ki epeche ikimichioopua pu'kao, ahpo ki kaaweruma teereriachitiaopua pukeri o'icharichio, i'ka Riosi kaaweruma machikaiopua. ²² Waikaopua puuu wa'a iintokamea, eee chaachapaniameka iintoamepua: "Chuhchuria, eenechi ahpo yo'yorla ko'komia eenakamepua"; piirechi chaniwamea, eee chaniwamechitia tiamepua tiameo: "Koowia kaawe papakoka uupetiaioo, eenechi wehsarachi eenaka wehsarapamepua."

3

Taamo Paamira Eesusia eenechi enameri

¹ Aamo no'o te'ta nakiya poponiwa pipiniwa tiame, ihji no'o aamo iyotepaapa, oosa simiyamepua. Neeea i'ka oosa simiyame iyojurachio, te'ta aamo inatajeramenia, kai waapisi tiame inataka Riosichi simiyame, yooma te'ta tisia ka'karuma Riosi tuuyewarichioopua. ² Ki natakepajerani neeea, pu'ka ehkoriai Riosi nayewatura iyoteka chaachapariaopua, Riosie piiparieme. Yooma pu'ka chaachapariache yooraka mochitojeraninia, yooma Eesusi ajawaria aamo masiteriaopua tiame, Eesusie taamo Paamirae Apoe taamo newipatekameopua tiame, nayewatumichio uhjuraria. ³ Ke'chu ihta chiiinia aamoo, i'ka pahcha aamo nane'rejeraninia: kajuyachi taawechemio, e'enameripua aata ti'tijoeri, ahpochewichio erakoa inatame. ⁴ Puuaa aamoo na'ara erakokao, iinatukemeripua chaachapaka: "Nee, ¿enameri joarepua, ki ku'itapisikoipua Eesusi ahpo ku'we enamio tuurioio? Ihji weeeai wa'api teetoamepua naayachi o'inia enepatetiao, kihta sewina ikiyamepua ahkasi ehpiami taawechemio. Taamo ehkoriai noonoriai wahjipakameai, wa'achi chaachapaniame puuyetoka mochitoriaipua Eesusi enamerio, nape ahkasi ehpesioi, kiisi eenamepua. ¿Achinitio enameripua naaju?" ⁵ Wa'a chaachapamea, kiisi pichikiamepua Riosi iintomo tuuyaa kiisi wehchi wichiyameopua ahkasi ahsieme ikiyachisi. Ki pichikiame puuaa i'ka weeeo, ke'chu i'ka yachanioioopua pehjo, Riosio chaachakache wakiyachi iintaparioopua i'ka weeeo, pa'wetero tiioipua i'ka weeeo, pa'weo norikame

manipateka. ⁶ Ihji nanaarame masitaria, kiisioi nane'riamepua tiame ehkoriamio, Riosi cheerichichee yomatiamie si'ripurioopua weeeo, yomatiamie nanaarame wehjoarichi si'ripuka. ⁷ Nape i'ka weee kajuyachio Riosia, te'ta ahpo utewario, chaachasache tajenaterimeripua yomatiamie i'ka weeeo, ahkasi tewekaopua tiame. Wa'a iintomeri Riosia, te'ta ahpo katewiachi taawechiopua, yooma nanaarame katewesa kokosaiopua. ⁸ Pukaepa eeme no'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, ka'te wa'a yaapi erakoka mochtomitiapua, nanaaraka chaachapamechitiao, taamowichioo piie miiri paamupario, Riosia piie taawechitia tetewamekopa; Riosio piie taawechitia tetewao, taamowichio piie miiri paaumparipua. ⁹ Wa'a teeka tetewiniachioopua, taamo Paamira Eesusia waikao, kiisi ariwapaitepua ahpo te'ta enamiachio, aaata wa'ami ahka tisia ariwapamekoo Eesusio chaachapanioio; nape ihji taamo Eesusi Paamiraa, ki aaata epeche tatakoriichi wewekamichioopua puuyeka tiamepua pehjo, tehpe teewepamepua ahpo enamiao, epeche weeka apochi e'napuawichioopua, ahpo tatakoriinameopua wa'asio, toakaopua wa'asi. ¹⁰ Nape taamo Paamiraa enamacheopua, ihji eenaioopua senawato asimitepua ichikoamechitia. Pu'ka taawechio, ihji tewekaa, kiterepamitepua waikao, ki nu'uti tiame te'teoka. Yooma aaata taamo itapiti ahjae neteniameai, yooma saipameri puuui na'ieo, kihta enepaka wa'asi. Weeechoi, yooma ihta netetiameai, wa'achitia saipameripua tiameo, weee tajenarieo. ¹¹ Yooma i'ka weeeo saipaka kajupuamekooopua, i'ka weee tewekara tiameo, ʔki te'ta ka'karumachi yooraka mochtomeriyoare eeme te'ta aamo iyoriwa te'terekaopua Riosichio, ¹² yaapi erakoka Apoe Eesusi tekimichioopua, aamo newipatemiao, i'ka weee kajuyachi tajenamerichio? ¹³ Teemea, yooma wa'a i'ka weeeo tajenaka kajumerikioopua, yooma tewekaioopua ki naania ikimerikooopua tiame, yooma ahjachi iintuameopua ki naania ikimerikooopua tiameo, weemera wehjoari taamo mochimichi, puuyeka mochitoame teemea, weemera teweka iinueme, Apoe taamo Paamira Riosio, iintomo tuuriachitia. Wa'a weemera taamo mochikachio, kiteremeripua ki ka'karumao, apoche ka'karumache ohjorepuachi wa'ao. ¹⁴ Pukachipa eeme no'o tisia nakiwaa, ka'karumache yooraka mochtopuapua pewatiame mochtoka Riosichio, wa'a aamo te'teresoo Eesusi eenaio aamo katewemiao, ka'karuma te'terame aamo tewimichioopua, kihta a'chitiame tatakorieme. ¹⁵ Puuu tepipi teeweniamea Eesusio, epeche weeka muuwepamichioopua apochi newipamerio; wa'a teeka tetewimete teemea, pu'ka Eesusi tehpe puuyewa tewiwao. Taamoo Paoroa taamo pa'chichitia tetewaa, wa'achi cheeka aamo iyotepekame puai i'ka tehpe eenepaniame Eesusio, i'ka Riosie ahpo kiaretia ti'tijoeri tuuyewarichioopua. ¹⁶ Yooma ahkai ahpo iyotepariachioopua, wa'achi cheeka iyoteparepua i'ka tehpe eenepaniame Eesusio. I'ka Paoro iyoteparichi tisia tehki tiame masitiamekopao, ki kaawe pahtekameapua, se'wikamepua pu'kao, te'ta Paoro masiteriachitia masitepuao. Pukaepa, ki te'ta machiyame Riosichi simiyameo, se'wichi ruhjiamepua ki kaawerumachi. Ihji ma'asitari ki ahsieme pepenipakame Paoro masiteriao, se'wi chaachapaka masitiamepua, wahjachi Riosi iyotaperichi chiiao, Puuu se'wi masitiamea, kiisi kaawe nokayamepua Riosi te'ta pichiwari chiiao, wa'a te'tiapa puuua, ahpo wa'api na'atamepua. ¹⁷ Pukaepa eeme no'o poponichitia kaawe e'riaa, pu'ka se'wi masitiamechio, kaawe aamo inateka mochtopuapua, ki aamo apochi panisutomichioopua ahpo tisia wihkuewae, aamo kaawe Riosichi te'terewao, ruhjipateka. ¹⁸ Pukaepa eemea, kaawe machipakame mochtopuapua Eesusi masitiao, te'ta taamo Paamira Eesusi nakiyachitia, Apoe Eesusi Riosie Weratiameo, taamo

te'ta newipatemichio weratiame. Pukaepania i'ka iyotepe kajuyachio-pua, i'ka Eesusi Riosie Weratiamewichioo, weruma iyoriwa teerejeraninia pu'kawichioo, ahkasi ki wahjiamesi.

Wa'a te'teresaa kaawe enemiipua. Cheriwema wa'asi.

Seenepichi Waani Iyoteria

Riosi Naera

¹ Kúíra yomatíame i'ka wehjoarichi mochikáme. I'ka no'o iyotewachio, aaatachi simiyame itapiti aamo nayewemane, kihta ki'tioi i'ka wehjoario, ahjaka yasitokameopua wa'asi, ke'chu naayachisi o'ínia. Puuu aaataa ihji aaatapua: taamo wa'api pusie tetewaria, taamoo pu'kao keepuka ohjoria; taamoo pu'kao, taamo sekae ahjachi ihcheparia. Ihji te'ta aaataa, Eesusi Riosie Weratiame puuuu; puuuu, Apoe te'ta Riosi Naera puuuu, Riosia pukae ahpo Naeraeo, te'ta kaaweruma ahjarikamera taamo ki'yamepua, weemerakamera ahjari. ² Ihji wa'api Riosi Naeraa, i'wa wehjoarichi eenaka tijoetukamepua, taamoo taamo pusie tetewiriamepua; pukachi wa'a tiachipa teemea, pichiwako tuuyámepua, i'wa wehjoarichi eenáio. Pu'ka Naera Tijoetukamechi simiyame, aamo nayewatuna teemea. Puuu Naera Tijoetukamea ki wahjamesi ahjari tiamepua, puuuu taamo Noono Riosi tiarichi o'ínia tekikamepua, pu'ka tiarichi o'ínia tekika weeechi eenaka, taamo ahpo tetewitekame. ³ Pu'ka te'ta taamo tetewaria, pu'ka te'ta taamo inamuria tiame, aamo nayewatuame teemea, aamóo, wa'achitia tamochitia taamo Noono tewekachi kahtiamечи te'tereka mochtomichio, wa'achitia Riosi Taanarachi taamo te'tereka mochtomichio, wa'achi te'tereka mochtomichio, Eesusi Riosie te'ta Weratiamechio. ⁴ Wa'a tiame aamo tuuyepame teemea i'ka iyotewachio, pu'ka aamo Riosichi peenia erakao, epeche ahsepari teerepuawichio.

Riosia piipari tahjewari puuuu

⁵ Eesusi Riosie Weratiame taamo aamo masitenureriaa, ihji kaaweruma weemera tuuyewari puuuu: Riosia piipari tahjewari, ki'tiameoipua tiameo, ihtaoi ki kaaweruma tiameo, kiisi oiyameoipua tiameo, tukaparichio; ihjia te'ta kaawerumache ihsiwa tiamepua. ⁶ Pu'ka Riosi ahjama kaawe te'tio tuusaa teeme, nape wa'a chaachapao ki ka'karuma yooraka ohjosaa teeme, wistuame teeme taamo chaachapario, ki taamo chaachapariachitia ohjoekapa teeme. ⁷ Nape uutapachi ohjoresaa teeme kaawe ahpo uukao, Riosichitia uutapachi te'tereka mochtome teemea, kaawe erakoka mochtoka taamo wahjachi ahjamaoi, Riosi Taanara Eesuo taamo tatakoria te'ta taamo piipateriopao, tisia kokosa aiwaka, ahkasi kurusichi mukukao.

⁸ Ki tatakoriwaeme taamo teewasaa teeme, taamo wa'api taamo wihkuámepua, kihta ki'tiame teemea waikao, taamo pichiwaríawo. ⁹ Nape teemea Riosio taamo tatakoriwio tuusaa, tisia kaawe erakomepua taamo tatakoriwio taamo cheriwemerikopua, pu'kao tamochio, te'ta kaawerumache ihsiamekopapua, yomatíame taamo kiisi kaawe nokariaopua, piipáteka. ¹⁰ Nape ki tatakoriwaeme taamo teewasaa teeme, Riosikamera wihutuhame teeme waikao, ki pichiwaka uuyamekapa teeme pu'ka cheeria, Apoe Riosio cheeria taamoo, yomatíame teeme tatakoriameko tuuka.

2

Eesusi Riosie Weratiame taamo nehpuari

¹ No'o Riosichi kukuchiwa, i'ka itapiti aamowichio iyotiamenia, kaawe aamo inateka mochtomichio itapiti ki ka'karumachi wichipuameo. Nape seenekachi aawata piire tatakórichi wichisoo, ijinueme teeme aata taamo nehpuamerio, riaorósi taamo wenejia taamo Noono tewekachi kahtiamecho. Puuu Eesusi Riosie Weratiamea, wa'a iintomeripua taamo nehpuakao, puuu Apoea, te'ta tisia kaawerumakapa puuaa, taamowichioo kaaweruma wichiyameche, ihsiamekapapua. ² Pu'ka Eesusio taamowichio mukiwarichi ahpo nehjariopopua, yooma taamo tatakorika wikiriataria natetetiamie itipikamepua, ki ehpe taawechiami taamochewichiopua, ahkasi yomatiamie i'ka wehjoarichi mochikamewichiopua, Eesusichi paparakameo.

³ E'waka mochisaapu teeme pu'ka Riosi nuurario, pukachi nane'repuame teemea, pichiwa kaawe te'tereka mochitoamekopua Riosichio. ⁴ Nape aata ahka cheesoo: "Tisia kaawe teereka yasitoamenia Riosichio", nape wa'a chiiaio, ki yorame enesaapua Riosi nuurario, kihta Riosichi kaawe teereka yasitoamepua, oowera tisia wistuamepua, kihta pichiwari tiamepua apochio. ⁵ Sewina chaniwachio, aaata e'waka yoorameapua Riosi nuurario, pukae e'wewa ihsiwae tetewitiame Riosio, tisia ahpo nakiyaopua Riosio. Pukachi wa'a taamo tiachi, taamo nane'riame teemea, taamo kaawe tiamekopua Riosichio. ⁶ Aata ahpo Riosichi kaawe teereka yasitoameko tuuyamea, Riosi Taanara Eesusi i'wa weechi yasariachitia, yasitómetepua.

Weemera nuurari

⁷ No'o Riosichi nakiwaa, ihji nuurari aamo no'o iyotepiaa, ki weemera simiyame puuaa, puuu wa'apikai tiipaopua ehkoriaami o'inia simiyame, puuu wa'api puuaa, ehpiami taamo nayewatuaa, pu'kaopa aamoo inauriapa wa'ási. ⁸ Nape wa'a tiiapua, Riosie Weratiameo ahsieme e'wewa iintoriopa, yomatiamie Riosi nuurari e'wepakaopua i'wa weechi oirioio, weemera tiame Riosi nuurari e'wewa, enepakamepua. Ehpeo eemeai Riosieo, yomatiamie ahpo Taana Eesusichi paparamo, ahsepari e'wekame taamo tetewamepua ahpo nuurario. Pukaepa ehkoriaami tukapari Riosi nuurarichi nokisitiamea, puuaa saipatoamepua, ehpeo taamoo Riosi Taanara tahjewarachi mochitoamekopa, Eesusichi paparakao. Ehpeo eemea Eesusi tahjewarachi mochitoamea, kaawe ahpo nakika mochitoamepua.

⁹ Aata piire ahka Eesusi tahjewarachi yasitoame teewasoo, wa'achiaipua nekumesaa ahpo piirechio, tukapachi yasitoamekai chiamepua pehjo. ¹⁰ Nape puuu ahpo piire nakika yasitoamea, Eesusi tahjerawachi kaawe teeretoka yasitoame puuaa, aaataa kihta tatakórichi wichitame tiamepua. ¹¹ Nape aata ahpo piirechi nekumeka yasitoamea, wa'a ahpo ma'chitamepua tukaparichi yasitoamekoo, ki ma'chiriameka tiamepua, tukapachi oiyamechitia kiisi ma'chiriachi.

¹² Neeea Riosichi kukuchiwalao, i'ka no'o iyoterichio eee chiame ka'karuma tuuyewa iyotiamenia aamowichioo, Riosichi aamo te'terepariopa aamoo, Riosio aamoo cheriwariopa tatakórichio, Eesusi Riosie Weratiameo aamowichio iintóriae. ¹³ Eeme kukuchi yayawarao, i'ka aamo iyotiamea aamowichioo, tisia nane'reka mochitoamekopa Riosie Weratiamechi simiyameo, pu'kao ke'chu naayachisi o'iniasi ahjaka yasitoame.

Aamo tehtemario, i'ka kaawe e'rewa aamowichio iyotiamenia, tísia aiwaio anachaka newitoriopua riaorósio, tísia na'ara aamo yoranareriameo.

Aamo kukuchio, i'ka kaawe e'rewa aamowichio iyotiamenia tiameo, aamoo tísia nu'nuntikoiopua pehjo, aamo Riosichi paparamekopua.

¹⁴ Eeme yayawaraa, kaawechupena tísia paparakame eemea Riosie Weratiamechio, ke'chu naayachi o'inia ahjaka yasitoamechio.

Eeme tehtemariaio, kaawechupena eemeai newitokamepua riaorósio, tísia anachatoaipua riaorósi na'arario, amochi tísia na'ara yoranarewa, Riosi kaaweruma tuuyewarichikamera enepakaopua, tísia utewaeme enepakaopua amochio, riaorósi aamo tísia na'arewa nehpuariwichioo.

¹⁵ Wa'a tiichipao neeea yooma aamoo, chaaniamenia, ka'te pu'sereka mochtomitia eemea, itapiti ki ka'karuma nokiwame i'ka wehjoarichio, ikotukaoi ihtao itapiti i'ka wehjoarichi iintuameo. Aaata i'ka wehjoarichi iintuame ikotuka yasitoamea, kiisi nakika yasitoamepua tewekachi taamo Noonoo. ¹⁶ Wa'a tiamepua, yooma ki ka'karumaa i'ka wehjoarichie taamo ooweniameta, ki taamo tewekachi Noonoe ooweniameta, ihjichitia weechi iintuameaa: yooma ihta taamo tetewao, ki ka'karuma yoranarewa; yooma taamo erakoa ki ka'karuma yoranarewa; tísia paarasarieka yasitonarewa. ¹⁷ Ihji weeea ahpo kajumite puua, yooma apochi mochikame ti'tijoeri kiisi ki ka'karuma ikotuame ahjama; nape sewina tiachio, puuu Riosi nakiyachitia mochitoamea, ki wahjiamesi ahjameripua Riosi ahjamao.

Napapuka ne'newa, aachintamera te'ta pichiwarikoo ki pichiwarikooio

¹⁸ No'o Riosichi kukuchiwala, waapi teetoamekaitepua epeche epecheche, Riosi ihsiwa kajumiachioipua i'ka wehjoarichio. Inamukame ohjoare eemeapa, aaata iintumio tuuwao, aaata Riosie Weratiame te'ta weruma Seepurawaraa. Wee, weeke puuyapamepua wa'asio Riosie Weratiame seepurawao, te'ta Riosie Weratiame Seepurawa ijinuwarao. Wa'a tiichipa epeche epecheche, waapi teetoameko erakoame teemea, Riosi i'ka wehjoarichi ihsia, kajumiachioipua. ¹⁹ Puuu Riosie Weratiame seepurawaa, ahkasioi taamo ti'tiopachiamioi e'enariameaipua ookapio, ki pichiwa taamo Paamira Eesusichi paparameta. Puua ki taamo ijinuwara eneriamepua taamo Riosichi poponiwachio pipiniwachioipua tiameo, poanatakamekapua, tamochitia pichiwa Riosichi paparameta enesaapua, taamo ahjama itipimeriapua. Nape wa'a noonoitiameta, taamo ma'chiame tetewimichio iintuamekopua taamo ti'tiopachioi Eesusi seepurawa, nape ki yoomahka.

²⁰ Nape eemea ki poanatuamepua taamo Riosichi paparamechio, eemea amochi uukamekapa te'ta Kaaweruma tiamera Riosi Riosiwario, Riosi aamo ki'yariao, pukaepa machika mochitoame eemea, taamo Paamira Eesusi pichiwari tiiao. ²¹ Pukaepa aamo iyotepamenia, aamo machiyamekopa Eesusichi simiyame pichiwarirao, kii ki aamo machiyamekopa. Eeme wa'api nane'riamepu, wistukio ka'chitia pichiwarichi eenamekopua. ²² ¿Aatana ohjoarepu te'ta wistuamea? Naati puua, ki Riosie Weratiameko tuuyame Eesusio, ki Riosi tiarichi eenameko tuuyame. Puuupua, te'ta Riosie Weratiame seepurawaraa, ki uuka tetewamekamera Eesusi Riosi Taanaraa, apoe te'ta Eesusi Noonoraai. ²³ Aawataai ki Riosichi eenameko tuuyamea Eesusio, ki apochi iniwaeka yasitoamepua te'ta Eesusi Noonoraai; nape, Riosichi eenameko tuuyamea Eesusio, apochi iinueka yasitoamepua te'ta Eesusi Noonoraai.

²⁴ Pukaepa kaawe neesetomitiamua, pu'ka Riosichi simiyame tuuyewario, pukeri o'inetiachisi aamo inamuriao. Wa'a te'teretoka neesetosaa eeme, pukachi Riosi Taanarachiche te'tereriame enemapu eemea, Eesusi Noonorachi te'teretokameche tiame. ²⁵ Teemea wa'a te'teretokamea, kiapuame teemea waikao, Riosie Weratiame taamo kiapo tuutiameopua, kiisi wahjiamesi ahjaniamelopua weemera ahjari.

²⁶ Pu'ka wa'a tiame aamo iyotepamenia, kaawe aamo neesetoka mochtomichiopua aamo wihkuenariameo. ²⁷ Eemea tisia machika mochitoamekapaopua Eesusi Riosie Weratiame pichiwarirao, ki aatae aamo epeche masitepuamepua, Riosi Riosiwarikamera aamo masitiamekopua, amochi yasitokao. Puuu Riosi Riosiwarikamera inisiamepua aamo te'ta masitekao, ihtáoi Riosichi simiyameo. Puuu Riosiwari masitiaa, te'ta pichiwarikamera puuuu, kiisi wistúki. Wa'a tiachipa eemea, pu'ka Riosiwari amochi yasitoo masitia, e'weka mochtopuapua, pu'ka Eesusi Riosie Weratiamechiche, Riosiwariichi teetoka.

²⁸ Ehpeo no'o Riosichi kukuchiwala, peewatiame mochtomitia eemea Riosie Weratiamechio, ki aamo suuwe erapatepuaichio aamo te'teretoriao, pu'ka Riosie Weratiame enasoopua te'ta taawechio; epeche kaawe ahjachi erakoka mochtitoniaméa, pu'ka taawechi te'ta enameriwichioo. ²⁹ Eemea nane'riame enesaa Riosie Weratiameo, kaawerumache ihsiamekoopua pu'kao, nane'remete eemea tiameo, yooma aata kaawerumache nokayameo, Riosi tatanarachitia te'teriamiékopua, Riosi Taanara Eesusichi enepakamekopua.

3

Riosi te'ta tatanara

¹ Eemea i'ka no'o chiiao, inataka ne'nemitiapua: Nee, taamo Noono Riosia, ki teesa taamo nakiyamepua, ahkasioi puuuu taamoo, ahpo tatana taamo teewamepuá; pichiwa wa'a te'tiamekate teeméa. Nape wahjachia, ki Riosichi paparaka mochtitoamekapaopua, ki taamo Riosi tatanarachitia tetewamepua, kihta tewekachi kahtiamé Noonochi te'teriapa. ² No'o Riosichi poponiwa pipiniwaa tiame, ¡Riosi tatanarapa teeméa! Teemea ki te'ta kaawe nane'riamepua taamo weerewa te'teremiao, nape wahka ihtoriachio Eesusi eenechi tewekachi o'inia tekisoo, Eesusi weerewaeka eenaria tetewapao, pu'ka weerewa taamo weerewaameriko erakoame teemea. ³ Yooma pu'ka puuyetoka mochikamea, Eesusi ye'karichi ahjama mochipuameo, tisia piipari tiame ahpo neesetoka mochimeteepua, iiweta i'wa wehjoarichi mochtitoaiopua pehjó, te'ta Eesusi piipari tiachitia.

⁴ Ki ahpo piipari neesetoka mochtitoamea, ki iyorika mochtitoamepua Riosi nuurario, puuu ki iyorika mochikamea pu'ka nuurario, tatakoriame puuuu. ⁵ Eemea nane'riamepua Eesusi Riosie Weratiameo, apoeopua kiisi ihta tatakoriameo, i'wa wehjoarichi eenariopua taamo tatakoriaria kokosapuame, ahsieme cho'wemiao. ⁶ Aata te'ta Riosie Weratiamechi kaawe teeretoamea, kiisi oiamepua tatakoriwachio; tatakoriwachi oika pu'seriamiéa, kihta Riosie Weratiamechi teeretoamepua, puuuu Riosie Weratiameo, kiisi machiyameka teeretoka yasitoamepua. ⁷ No'o Riosichi kukuchiwaa, ka'te aamo toimitia wihkuemichioo aataoi; aata kaawerumache yooramea, kaaweruma puuuu, Riosie Weratiameka tiamepua, ahpo kaaweruma tiiao. ⁸ Nape tatakorika pu'seriamiéa, riaorósikamerachi tiame puuuu, riaorósi iinuwara. Riaorósi, tatakorika pu'seriamiéa,

Riosichio, ahpo poanaturiachisi wa'ana, ki nane'reniachi wahkasi ehkoriامي o'iniao. Nape Eesusi Riosi Taanaraa, riaorósi taamo ahpo ijinuwa eenepatenariopa, wa'inemia eenakamepua, riaorósio, ki taamo Riosi tatanara enejeriopa.

⁹ Aataai te'ta Riosi taanarachitia yasitoamea, kiisi tatakorika yasitonariamepua, weemera ahjari iinuekapapua Riosichio Riosie ahpo kiatiamie. Pukaepa ki itipiamepua tatakorika simitewachio, eenechi naawakameka tiame enepatetiapaopua, Riosieo. Puuuu ahpo yooremaopua iikachio, Riosi taanara enepakame puuupa. ¹⁰ Nane'repori tiame teemea, Riosi tatanara aatanakoo, riaorósi ijinuwarao aatanakoiopua, ahpo noki-wamechi ma'chiamie tetewiniamepua, aatanakamerakoo. Aawataai ki kaaweruma yooraka yasitoamea, kiisioi nakika yasitoame enesaa ahpo piirechio, ki Riosichi tatanarachitia te'teriamepua, riaorósikamera ijin-uwarapua.

Napatika ahpo nakika mochtotaria naaju, aaatachioipua

¹¹ Ki'yamisi o'inia taamo tuuyesiwa inamutiamepua, puuu wa'api ihjia: taamo ahpo nakika mochtopuamepua. ¹² Teemea ki Kaainitaru ohjoériachitia ohjoétometepua, ehkoriامي naayachikoio pehjo, ohjoeriachitiao. Puuu Kaainia, riaorósi iinuwaro enekamepuáa, ahpo pooni me'yakamekapa. ¿Ihtatia tiachipa wa'a iintoriarepua ahpo pooni me'yakao? Wee, puuu Kaainia, na'arari inataka yasitoriamekapa wa'a iintokamepua, pu'ka poonira Aaweri tewaniamea, kaawerumache yooraka yasitoamekopa, wa'a yoratiamepua.

¹³ Wa'a tiachipa eeme no'o Riosichi kukuchiwaa, aamo nekumeka teteiwai i'ka wehjoarichi mochikameeo, ka'te iinsa tiameko erakoka mochtomitiapua. Puuu aamo ku'kume e'raka tetewamea, ehkoriامي naayachi Kaaini teereriachitia, te'tereka mochtioamepua. ¹⁴ Nape teemea Eesusichi paparamea, taamo kaawe nakika mochtioamepua, aataoi kaawe e'raka nayeweka. Wa'a te'teriapa teemea, nane'riamepua taamoo, ki aiwamerikopua oosa simiyamechi mukiwario, teemea weemera ahjarichi teetoapa, taamo Noono tewekachi kahtiamie ki'yaria. Aataai ki ahpo piirechi nakika yasitoamea, ahjaka oiaiopua mukukameka tiamepua. Puuuu wa'apitia itipisaa, puuuu eeyowa tiamepua oosa mukiwachi wichipuameo. ¹⁵ Aataai ahpo piirechi nekumeka yasitoamea, tijoe ko'yameka tiamepua; eeme wa'api ai nane'riamepua pu'kao, aataai tijoe ko'yameo, kiisi kiapuamekopa, ki wahjiamesi ahjario. ¹⁶ Teemea Eesusi Riosie Weratiame iintoriaeo, te'ta pichiwarikamera nakiwari machiyamepua, ki teesa taamo nakiyapao, kurusichi mukuriopa, ki nu'uti kokosa tiame aiwaka taamowichioo, apoe ahpo kaawe e'rachi wa'api. Wa'achitia teemeai taamo poonipiiniwa Riosichi paparamewichioo, ihtaoi aiwari aiwaiopua pu'kawichioo, kaawe erakometepua, wa'a teeka tetewitieniamepua tamochio, te'ta kaaweruma Riosichi eename nakiniameo. ¹⁷ Aata ahka soparame iinuekai yasitoameapua ahpowichioo, wa'a tiiaiopua ahpo piirechio, itapitichi tisia tooremuka yasitoame tetewaiopua kihta ihkorewae ku'isaopua pu'kao, ¿ihtatiana, te'ta kaaweruma nakiwari Riosichi eename iinuetapua? ¹⁸ No'o kukuchiwaa, taamo aata nakiwaria, tamoe iintokache tetewitieniamepua, ki oowera chanikache.

Pichiwa cheriwetiameko tatakoriario

¹⁹ Wa'a teeresoo taamo iintowachi tetewina teemea, taamo te'ta Riosi pichiwarichi te'teriamekopua. Wa'a te'teriapa teemea, te'ta pichiwa ki kokosapo erakoame teemea, Riosi te'ta taawechi ti'tijoeri katewiachio.

²⁰ Tahpitika e'roiopua taamoo, ki nu'utiko taamo tatakoriario, te'ta taamo pichiware e'raka cheriwejeraka itasoo Riosichio, cheriwepuameche teemea Riosio, apoeo ma'chiamete tewamekapa taamo iikachio, tahpitika e'raka taamo itaya cheriwejerao. Wa'a iintomeri Riosia, yomatiamete tiamekapa nane'rewao. ²¹ Nape kihta weruma tatakori tamochi pehtiamekoio Riosia, taamo cheriwemeripua tiameo, ²² ahkasioi tisia nu'utikoi taamo tatakoriario. Wa'a iintoame taamo Noono Riosia, ahpo mochijerachitia mochitoameo, ahpo nuurariwa e'weka. ²³ Taamo Noono Riosi nuuraria ihjipua: ahpo Taana Eesusichiche paparaka mochitoniamete, te'ta pichiware taamowichio iintorio erakoniamete Eesúsio, te'ta kaawe taamo ahpo nakika mochitoniamete, te'ta apoeo, taamo nuureriachitia. ²⁴ Yooma aaata pu'ka tewekachi taamo Noono nuurariwa e'weka mochitoamea, taamo Noono tewekachi kahtiamete te'tereka mochitoamepua; Apoe taamo Noono tewekachi kahtiametei pukachi. Teemea tamochi kahtiameko nane'riamepua Riosio, tamochi yasitoamekopua Riosiarirao.

4

Riosi Riosiarira nayewaniame; riaorósi riaorósiwarira tiame

¹ Aamo tisia no'o nakiyaa, ka'te yooma Riosichi simiyame masitio tuuyame pichikemitia. Nane'reka uumitia pu'kao, kaawe inataka, seenekachi ki Riosichi eenamekoi enema puuua; i'ka weechio ki ookapi ohjoamepua ma'masiteri, puuua ki pichiwaka masitiamete. ² Aaata ma'masitari Riosi Riosiarira apochi yachatoamea, eee cheeka ahpo masitewachi ma'chitamapua: "Riosi tijoe tijoetukameo, Eesusi Riosie Weratiameo", tuumapua. ³ Ki Riosiko tuuyamea Eesusi Riosie Weratiameo, wa'a chiiachi nane'rema teemea ki pichiwa chiiamekoo, pu'kao teesaoi ki apochi tiamekoo Riosi Riosiarira; puuua, riaorósi riaorósiwarikamera yachatoamepua, Riosie Weratiame te'ta seepurawa. Inamuriare eemeapa, aaata enamerikoo, Riosie Weratiame te'ta seepurawa. Weh, neea pu'kaopao, eenariameko tuuyamenia, puu Riosie Weratiame seepurawa riaorósiwarirao, i'wa wehjoarichi tetewiniamekopa ihšiaopua wa'si.

⁴ Eeme no'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, Riosi tatanarakamera eemeapa, pukaepa eemeapa newitokamepua, pu'ka ma'masitari wihtuka masitiamete. Eemea ki yuumpatiamepua pukaepo, pu'ka Riosi Riosiarira amochi yasitoameo, tisia utewaemekopa, ki pu'ka riaorósi riaorósiwarichitia i'ka wehjoarichio, ihsitoameo. ⁵ Puu ma'masitari wistukia, riaorósi riaorósiwarirae ahpo eratewakamera masitiamete, ki Riosichi tiakamera. Pukaepa ki Riosichi paparanariamea, pu'ka riaorósi riaorósiwarie eratiamee masitiamekamera tisia pu'sereka keepuamepua. ⁶ Sewina te'terewachio, teemea Riosi ijinuwarapua. Puu Riosi nakiyamea, taamo ahjama nayewaka pu'seriamete Riosichi simiyameo; nape ki nakika mochitoamea Riosio, kiisi pu'seriamete taamo ahjama nayewakao. Wa'a teeka nane'remeri teemea, aatanakamera pichiwaka nakiyamekopua Riosio, aatanakamerakopua tiameo, ki pichiwaka nakiyamekopua Riosio, oowera wihkuaka nayewamekopua.

Ahpo nakika mochitopua

⁷ Eeme no'o poponiwaa pipiniwaa tiamea, tisia no'oe nakika mochitoamea, teeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame taamo kaawe nakika mochitometepua, ahkasi taamo wahjachioi, pu'ka nakiwario Riosichi eenamekopao. Aaata nakika uuyamea aaatao, kaawe tiamepua Riosichio, Riosi taanarachitia. ⁸ Aaata ki nakika tetewamea ahpo wahjachio, kihta

iinuemepua Riosi nakiwariopua apochio, Riosia apoe te'ta pichiware nakiwarikapapua, yomatiamē aataoi nakiyame. ⁹ Riosia tísia taamo ahpo nakiya tetewitenariapaopua, ahpo Taana tijoetutesa uhjrekamepua i'ka wehjoarichio, taamo weemera ahjari kiapuawichioopua, pu'ka ahpo piiripi wa'api Taana iintóriae. ¹⁰ Te'ta ki nu'uti nakiwaria, Riosie taamo tetewitetiamepua, ki tamoekamera Riosio, apoe Riosio ahpo Taanakamera uhjurakamekopua, ahpo Taanakamera iintoriawichio, taamo cheriweriopa taamo tatakoriariao, yomatiamē ahsieme natetekaopua.

¹¹ Wa'a teesoo eeme no'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiamé, Riosio ki teesa taamo nakiyame enesoo, wa'achitia teemeai tísia kaawe taamo ahpo nakika mochtometepua. ¹² Riosia seenepioi, ki aatae tetewiniamepua; nape ahpo kaawe nakika mochtioniachi, tetewiniamepua pukachio, te'ta kaaweruma Riosichi eename nakiwariaa, puu Riosi nakirewaa, kaawe ahpo nakika mochtitoamerakachi, epeche epecheche tamochi teetopasiamepua.

¹³ Teemea taamoo, ki taamo ahpo nakiwariche nane'riame teemea, taamoo Riosichio kaawe te'teriamekoo, apোকamerakopua Riosio, ahpo Riosiwariē tamochi yasitoamekopua, ahpo Riosiwariēopua taamo inatari-chio chaanesika, taamo tísia kaawe tiamekopua apochio. ¹⁴ Teemea tiameo, Riosi Taanarao, tamoe wa'api pusie tetewikamepua pu'kao, pukaepa teemea Eesusi Noonorao, apoe wa'api tamochi uhjurario pichi-watamepua, yooma taamo i'ka wehjoarichi mochikameo, newipatemi-chiopua. ¹⁵ Riosia aaatchioi Eesusio Riosi wa'apichi eenameko tuusoo, Riosie wa'api tijoetutetiameko tuusoo, Riosia pukachi pakiyamepua iikarachio, pukachi ohjoretomiaopua; puu wa'a ikitiamea Riosieo tijoēa oowitiameaio, tísia kaaweruma te'teretoamepua Riosichio, Riosia tiameo pukachio.

¹⁶ Naakona wa'a tiiatepua, ma'chiame pahtiame teemea ehpeo, achini tiameko Riosi nakiwariopua tamochio; eje'e pichiwa wa'a tiame puua, pukaepa wa'a tiiachipa pukachio, te'ta pichiwariko erakoame teemea pu'kao. Riosio te'ta nakiwarikopaopua pu'kao, aata ahpo wahjachi tiame nakika yasitoamea, Riosichi ahpo teereka yasitoamepua; Riosiai pukachi teereka kahtiamepua. ¹⁷ Wa'a te'teretosaa teemea taamo wahjachi kaawe nakika mochtioniameo, kihta taamo seeweka mochtomete teemea, wahka ihtoriachi ti'tijoeri ki kaawe noonoikame, te'ta Riosi katewemerichio, te'ta Riosie Weratiame nakika yasitoriachitia, mochtitoamekapa. ¹⁸ Aataai te'ta Riosi nakiyachitia ahpo nakika mochtioniachio, ki'tiamepua Riosi kokosari majaniamea, wahka ihtori taawechiopua ti'tijoeri te'ta katewemi-achio. Ohsotia puu majaniamea, ahpo pujayamepua tamochio, Riosi nakiyachitia taamo te'ta ahpo nakika mochtitosoo. Nape Riosi kokosari majaka yasitoamea, ki Riosi nakika yasitojerachitia, yasitoamekapa, wa'e'ramepua.

¹⁹ Teemea ahpo nakika mochtioniameo, Riosie pepenipakamepua, ahpo Taana Eesusichi taamo tetewiterie, kurusichi taamowichio mukiwariē. ²⁰ Aata piire ahka cheesaa: "Nakiyamenia Riosio", nape wa'a chiiaopua, nekumesaa ahpo piirechio, wistuame puuua. Aata ki nakiyamea ahpo piirechio pusie tetewiameopua pu'kao, ¿osopenana nakitarepua Riosio ki ahpo pusie tetewao? Nakininamea ki naawesarieche tetewitiniamepua, yoorakache tetewitiniamepua. ²¹ I'ka nuurari taamo ki'yarepu Eesusi Riosie Weratiamea: ki Riosiche nakika mochtomete teemea, teemea ohso kaawe taamo piirechio, nakika mochtometepua tiaméo.

5

Ki kaaweruma weemuwao, newitoniamie

¹ Aaata piire Eesusiko e'rame Riosie Weratiameo, pu'kao Riosi tiiarachi o'inia eenamekoopua, puuaa Riosi taanaraka tiame puuuapa. Aaata tewekachi kahtiamie Noonora nakiyamea, wa'achitia nakiyamepua tiameo, pu'ka tatanarao. ² Riosi nakiyame enesaa teemea, e'waka mochisaa tiame pu'ka nuurariwaio, pukachi nane'reka mochtoma teemea, Riosi tatanarao, nakika mochtupuameo. ³ Teemea Riosiwichio te'ta pichiware nakiwaria, Riosi nuurariwa e'weka yasitoniamepua; puuaa e'weniamea kihta pehtiamekaitepua, ewanarewawichio. ⁴ Taamo Eesusichi paparaniamечи o'inia, eename taamo Riosi nuurariwa e'waka yasinarewaa; pukaewewitome teemea ki ka'karuma yoranarewa weemuwao. ⁵ Newitoka mchenasiamea pu'ka ki ka'karuma yoranarewao, Eesusi utewarira apochi yachatoamekapa wa'a tiamepua, Riosi tiarichi eenameko e'ramakopua Riosie Weratiameo, Riosi Taanarakopua naawakameo.

Eesusi Riosie Weratiame naania tiame aatanakoo

⁶ Teemea nane'riamepua Eesusi Riosie Weratiameo, Riosi Taanarakopua, neerochi paatotioi machenoio, tewekachi kahtiamie taamo Noono tewekachi kahtiamie ma'chitiamekopua pu'kao, ahpo Taana teewakao. Piirechi akana o'inia eenameko taamo nane'riaa, kurusichi mukuyai tewekachi kahtiamie taamo Noono nayeweripua, ahpo Noono teewakao. Taamo nane'riaa tiameo, Riosi Riosiwari puuaa, tamochi iikachi yasitoka, pichiwa Riosi Taanarako taamo tuuyamekopua pu'kao, te'ta Riosi tiarichi o'inia naawakame. ⁷ Wa'a tiachipa paikapua tewekachio, te'ta Eesusi pichiwatamea aatanakoo: piiripia, taamo Noono Riosi tewekachi kahtiamepua, piirea Apoe Riosi Naerapua, piirechia tiameo, Apoe taamo Noono Riosiwariapua, tewekachi kahtiamie; ihji paikaa piiripikaitepua. ⁸ I'wa wehjoarichi taamowichio, te'ta Eesusi Riosie Weratiame aatanataa, ihji paikapua: piiripia Riosi Riosiwariapua, taamo iikachi tuuyame; piirea, Eesusi paatotioi neerochi machenoipua, ahpo Noonoe tewekachi kahtiamie nayewitome, ahpo Taana teewakao; piirea, Eesusi kurusichi mukuyai taamowichio erawisukao, ahpo Noono nayewariapua tewekachi kahtiamieo, ahpo Noono teewakao. ⁹ Weh, pichikiame enesaa teeme ti'tijoeri chaachapao, epeche pichikemetepu teeme Riosi chiiao, epeche ki teesa nateyakamera. Pukaepa te'ta pichikemetete teemea Riosi chiiao, yomatiamie Riosi Taanarachi simiyameo. ¹⁰ Riosi Taanarachi paparakamea, ahpo wa'apichi i'toamepua Riosi Riosiwari chiiao. Ki pichikiamea Riosi chiiao, wistuchamepua Riosi chiiao, ki pichikiamekapapua Riosi Taanarachi simiyameo, apoe Riosi cheeriao. ¹¹ Riosi taamowichio te'ta ma'chitaa, ihji iintoriapua: ki wahjiamesi ahjari taamo ki'yaria, yooma aaata taamoo, ahpo Taanachi paparakameo, pu'ka Eesusi iintorio, taamowichio iintorio erakoamekoo. ¹² Aaata ahpo nehpuwarichitia iniwaemea pu'ka Riosi Taanarao, pu'kakamera ki'yakame Riosia, ki wahjiamesi weemera ahjario. Nape ki ahpo nehpuwarichitia apochi teetoameo, Riosi Taanarao, kiisi kiatiamepua Riosieo, pu'ka weemera ahjari ki wahjiamieo.

Kajuyachi kuwateka tuuyewari

¹³ Nee Waania i'ka aamo iyojurachio, te'ta pichiwako nane'remichio iyotiamenia pukachio, amochi iinuemekoopua wa'asi, pu'ka weemera ahjario, te'ta Riosi Taanarachi paparakamekapao.

¹⁴ Pukaepa tisia ahjachi erakoame teemea, yooma ihtaaoi taamo tatakoriira cheriwepua inatetioo, taamo inamumerikopua puuaa, wa'a e'raka

kahtiamekapaopua wa'asi. ¹⁵ Wa'a teesoo Riosia, ki wa'atia itipimeripua, ki taamo inamukaopua. Nane'riame enesaa teeme taamoo keepuamekoopua pu'kao, nane'riame enemeriai teeme waikao, taamo tatakoriaria cheriwemichio itanesoo, taamo cheriwemerikohepua.

¹⁶ Aaata na'ara ihsiamete tetewisaapua ahpo Riosichi pooniwao piiniwaoipua, pu'ka wa'a ihsiwamewichioo Riosichi itamete muuuu ku'iwao, pu'kao ahpo katewemichioopua, weemera te'teremichioopua. Nape taamo Riosichi Taanarachi paparameo, itapiti ki kaawe tiame tatakoriisoo, pu'ka tatakoriariawichio Riosia taamoo, ki taamo ipaka tetewimapua ki apochio, oosa simiyame mukiwachiopua. Nape ki ahpo Taanachi paparameopua Riosia, pu'ka tatakoriariawichio Riosia, ki nakika teteimapua apochio, ipaka tetewimapua pu'kao, ki wahjiamesi ki ahpo ahjama mochimichioopua, puuu wa'a tiame Riosie ipaniamea, oosa mukiwa tiamera puuuu. Pu'ka ki Riosichi te'teriamete tatakoriariawichioo, ki aamo itapo tuuyamenia Riosie cheriwepuao; aapoe wa'api Riosi itanemerikopua pu'kao, ahpo tatakoriaria cheriwepuawichioo. ¹⁷ Yooma ihta ki kaawe nokiwamea tatakoriipua; nape iintuaitepua tiame ki kaawe iintotiamea, pu'kawichioo ki oosa simiyame mukiwarichi taamo i'toamea, Riosi ijinuwarakamera enepatetiamekapa.

¹⁸ Nane'reka mochitoame teemea, aaata Riosi Noonoeaka yasitoame, ki tatakoriika yasitonariamekopua, ahpo neesetoka yasitoamekopua pu'kao tatakoriniameo; Riosi Taanara Eesusieopua apochi inateka yasitoniamekapa, apoe Riosiwario. Pukaepa Satanasia ka'chi iika yuumpame tiamepua pu'kao, ahpokamera tatakoriniame na'naritomichioo. ¹⁹ Teemea Riosi ijinuwarakai, nane'riame teemea i'wa taamo ohjoekachio, Satanasi ye'karitere taamo mochikamekoopua; pukaepa taamo kaawe neesetoka mochtometepua. ²⁰ Nane'riame teemea tiameo, Riosio ahpo Taanachi i'ka wehjoarichi tekikamekoopua taamo mochikachio, apoe taamo machitanariapa, aatanakoopua te'ta pichiware Riosio. Wa'a tiachipa teemea pukachi te'ta pichiwa Riosichi, pirena mochitoamepua, pu'ka Riosi Taanarachi te'teretoka, pu'ka Eesusi Riosie Weratiamechi. Wa'a teesoo ihji Eesusi Riosie Weratiamea, Apoepua te'ta Riosi pichiwaria, te'ta ki wahjiamesi ahjamea. Wa'a tiachipao apoepua taamoo, te'ta ki'yameraa ki wahjiamesi ahjario.

²¹ No'o Riosichi kukuchiwaa, ka'te paparamitia eemea itapiti riositaniamechio.

Wee, wa'asi ihji no'o aamo tuuyeka iyotiaa. Wa'a te'teremitiapua naaju.

Oosachi Waani Iyoteria

Pichiwarirwa nayewaniame, nakiwarirwa tiame

¹ Nee i'wa te'ta tiopachi paamiratuamea, Oochetiame tewaniamea, i'ka iyoyura iyotiamenia, yomatiame pu'ka Riosi taanarachi paparamoopua, yomatiame ti'tiopachi mochitoameopua, Oowitiame Riosie uutiame tewaniamechiopua, yooma pipiripi pu'ka Oowitiame tiopa tatanarawichioopua tiame. Pu'kao neea tisia kaawe e'reka yasitoameopua, tisia kaawe e'raka mochitoamekopa Riosi tisia kaaweruma tuuyewarichioopua, ki neecheopua, yooma wahja i'wa mochikame tiaméopua. ² Teemea tisia aamo nakika mochitoame, tisia papaka mochitoamekapa te'ta pichiwarirwa Riosi tuuyewario, puuua, ki wahjiamesi yasitomeripua tamochio. ³ Pukaepa neea taamo Noonoo tewekachi kahtiamечи o'inia eenameopua kaawerumario, amochi te'ta teeretojerani neea, amochi tisia tesiwewa e'rewaopua, aamo tisia ta'iria mochiwa iikachiopua tiame, yooma pu'kaopua tiaméo, Riosi Taanarachi o'inia eenamekoopua, apoe taamo Paamira Eesusichi o'iniaopua. Wa'a tiame itayamenia Riosichio, yooma aamowichio Riosi te'ta pichiwarirwa uukameo, pu'ka te'ta nakiwarirwa uukameopua tiameo.

⁴ Nee tisia kaawe erapakameopua, aaata ookapi aamo tatana tetewika-paopua, pu'kao tisia kaawe te'teretoamekopaopua, Riosi te'ta pichiwarirachi paparaniamoopua, te'ta taamo Noonoo tewekachi kahtiamечи nuurariachitia. ⁵ Ehpeopu aamo Riosi tiopa Oowitiame tewaniameo, aamo utewaame nokisijeraninia, ahpo nakika mochitoniamoopua. Ki weemera nuurari simiyamechitia tetewijeraninia, i'ka no'o aamowichio iyotiao, ohsotiaonia pu'kao, ehkoriaami o'inia wa'a teetoniameko tetewijeraninia. ⁶ Ihji Riosi nakiwarirwa aamo iyotekiaa, Riosi nuurari uuka, yooraka yasitoniamoopua. Ihji nuuraria ahpo nakika mochiwameopua, kiisi ehpesi o'inia aamo inamuriachitia.

Wihkuame ti'tjoeri

⁷ Ki ookapi ohjoamepu i'ka wehjoarichio, wihkuaka masitiame, puuu wa'a nokayamea, kiisi uukameopua te'ta Riosi nakiwarirao; puuua ki pichiwarirachitia tetewamekoopua, Eesusi Riosie Weratiameo, Riosi tiarichi o'inia weechi tijoe tijoetukamekoo. Puuu wa'a erakoamea, tisia se'wi te'teriamoopua te'ta pichiwarirwa Eesusichi simiyameo; wa'a te'teriapa puuua Riosie Weratiameo, seepurawara puuua, Pukaepa te'ta Eesusichi simiyameo, wihkuaka masitiameopua. ⁸ Wa'a tiachipa pukachio eemea, tisia aamo neesetoka mochitopuapua, ki wa'atia wekatapuawichioopua, pu'ka taamo aamo masiteriaopua, Riosie Weratiameo taamo aaatatariaopua amochio, aamoo ahsieme uumichioopua taamo nokariaeo, Riosie aamo ihkokepuaopua, weemera ahjari ki wahjiameo.

⁹ Aaata se'wi masitiame na'naritoamea, ki Eesusi Riosie Weratiamekamera masiteriao, te'ta ahpo aatanakoopua chaanekao, kihta Riosichi teereka yachatoameopua. Nape aaata te'ta Eesusi masitiakamera teetoamea, apochi iinuepua tewekachi kahtiamечи taamo Noonoo, pu'ka Taanaraoiopua tiamé, Eesusio. ¹⁰ Pukaepa aaata wa'ami ahka aamo nanapawiachi enasoo,

aamo itapiti masitenarioopua, pu'kao ki i'tosoo i'ka Eesusichi simiyame pichiwari masitiao, ka'te kaawe uuka reesiseMITIAPUA aamo napawiri-achio; pu'kaoio ka'te kaawe cheeka paajutemitiamua aamo petechio, pu'ka ki kaaweruma masitiaomua, kaawe iintákaio; ka'te Riosi kaawerurae teepotemitiakoiopua pu'kao, wahka pooechiamiahka natepakaiopua.
¹¹ Wa'a nokisaa eeme, pu'kachi yoorame enemapu eemeaipua waikao, pu'ka ki ka'karuma masiteniame nehpuaka.

Kuatera naawesari

¹² Weeka iinuene pehji aamo no'o chaanemia, nape ki yoranarene iyojurachio, siimo o'rapa wa'a aamo ti'tiopachiami ne'nemiao, nooe aamo nayewemia pu'kao. Epeche kaawe eneriai no'o wa'a ikisooopua, epeche kaawe erakopuawichio nenekuti.

¹³ I'wa no'o kahtiachio, aamo ko'chi tiopa tatanaraa, yooma aamo teepotenapua tiame. Puuua Riosie uutiamepua aamochitia, ahpo ijinuwa enemichiopua.

Wa'asi ihjia ehpeo.

Paisachi Waani Iyoteria

Kaayo tewaniame kaaweruma nayewaniame

¹ Nee e i'wa tiopachi Riosichi paparamewichioo, Te'ta Oochetiame tewaniame paamiratuamea, i'ka iyoteri iyotiameia Kaayowichioo, pu'kao Riosi te'ta pichiwarichio, tísia no'o nakiya.

² Aamoo, tísia no'o kaawe e'riaopua Riosichi poonio, tísia kaaweruma yasitowa aamo kiajeraninia Riosio, yooma ihta aamo yoorao kaawe tiame machenasiwa, ta'iria yasitoniamie kihta kokoreka, nane'riameia aamoo, tísia kaawe teetoamekopua Riosichi simiyameo. ³ Tísia kaawe erapakane aamo kaawe tiio tuuyetiaapa, ookapi wa'a o'inia e'enakamee poponiwaeo, puuua aamoo, ki se'wika teeto no'o tuuyekopa, pu'ka aamo Riosi pichiwarichi teetoa tehkiwachio. ⁴ Kihta epeche kaawe erapamenia noochio, ki i'kachitiao: yooma Riosichi kukuchiwao, Riosie Weratiamechi kaawe ohjoameko tuutiameo, Eesusichi simiyame te'ta pichiwarichio.

⁵ Muuu no'o tísia kaawe e'ria Riosichi poonia, muuua tísia kaawe teetoamepua wa'a Riosi tiopachio, poponiwachio pipiniwaopua tiameo, senepi ku'ika yasitoamekapaomua, wa'a Eesusichi paparameo, epeche pehjomua, ahkai o'inia enapameo, Eesusichi simiyame ma'masitiameo.

⁶ Puu ahkai ohjoka nayewatukamea, wa'a chaachapakamepua i'wa tiopachi e'ensaoopua yooma inamuachio, kehki aamoo ki nu'uti nakika ahpo ku'itiamekopua. Muuua wa'a aamo tiopachi mochikamee ku'yame enesaamua wa'ami u'matopame Eesusichi simiyame masitiameo, ihta eoi oowewiame enesaamua pu'kao poeche nakipuameo, no'o kaawe itipiwa ihsimeri muuua, Riosio te'ta pu'ka yorajera ihsiamie enemerimua. ⁷ Pu'kao, aamochiche Riosichi paparamechiche uumeripua ku'iwao, pu'ka Eesusi Riosie Weratiame tehkiwachi ahpo nokisimiaopua, kihta aaata ki Riosichi paparame ku'iwa uusika nokisiamekopapua. ⁸ Pukaepa teemekamera Riosichi paparamea ku'itomeripua pu'kao, iinuemichioopua pu'kao, ihta ahpo ahjae nokisipuameopua, pu'ka te'ta Riosichi simiyame pichiwarei nayewatusiwachioopua.

Riiteje kiisi kaawe ihsiamie

⁹ Neeea iyotepakamepa seenepio, pu'ka Riiteje tioparachi nanapawiamechioopua, nape Riitejea kiisi taamo nahkekapua wa'ao, taamo Riosichi eename tuuyewario, wa'ami u'matopameopua ku'inarekao, Riosichi simiyame masitiameo, apoeche e'ramekapapua te'ta ahpo paamiratuameo. ¹⁰ Pukaepa neea wa'a Riiteje tioparachi simisaopania, yooma tuuyemenia wa'a tiopachi nanapawiamieopua, aachin cheeka tísia taamo na'ariamekoopua Riitejeopua, yooma ihta wihtuki cheeka oiyaopua tamochio. Puuua ki soparachitia ahpo cheeka oiyaao, wa'inamepua wa'a ahpo tiopachi asipuawichioo, Eesusichi simiyame masitiameopua Riosichi poponio; wa'api ahpo tiopachi nanapawiamieoi tísia wa'iniamepua asipumichioo pu'ka Riosichi simiyame ma'masitario. Yooma aaata wa'a tiopachi mochikameo, ahpo ta'pechi asipunariameopua Eesusichi simiyame nayewatukameo, ujumapuamepua wa'ao, ahpo tiopachio, ki ahpo tiopachi mochitomichioopua.

¹¹ Muuu no'o te'ta nakiya poonia, ka'te wa'achi ihsimitia muuua, ihtaoi aaata ki ka'karuma nokayao; te'ta kaawerumarache ihsipuapua ohso kaaweo. Kaaweruma ihsiamea, kaawe tiameepua Riosichio, nape ki kaawe ihsiamea, kiisi kaawe tiameepua Riosichio.

Reemetio nayewaniame

¹² Nape Reemetio tewaniamea, tisia kaawe tiame nayewaniameepua. Yooma pu'ka te'ta machiyamea, te'ta pichiwako tuuyameepua, Reemetio wa'a chaachapaniameo. Teemeai wa'achi chaachapameepua, te'ta pichiwako tuukao, Reemetio wa'a chaachapaniameo; muuu wa'apai te'ta nane'riameepua pu'kao, te'ta pichiwakopua taamo chaachapao.

Kujuyachi chaniwa wa'asi

¹³ Ki ookapi iinuenia aamo chaanemiao, nape ki iyoterichi aamo cheenariamenia pu'kao. ¹⁴ Ku'we wa'a siimo o'rapa, nooe aamo nayewenariapa wa'a enasapao.

¹⁵ Wa'asi ihjiapa no'o aamo tuuyaa. Kaawe e'raka yasitojeramechenia aamo iikachio. I'wa no'o ahjama mochikamea aamo kaawe e'riame, aamo teepotenapua. Muuua tiameo, teepotaka kiamitiapua, yooma pu'ka taamo kaawe e'reka mochikameopua wa'ao. Wa'a ikisa naaju.

Uurasi Iyojura

Uurasi teepotewari

¹ ¡Kúúraa yomatiamé Riosie Weratiamechiwikame, yomatiamé pukachi paparamé! Neeea Uurasi tewaniamenia, Riosie Weratiamechi tekipaname, Saantiao yeeyerachi naawakame tiame. I'ka iyojura iyotesa uhjurenania, yooma aamoo tewekachi kahtiamé Noonoe paajutetiameo, ahpo ijinuwa enemichioo, yooma aamo taamo Noonoe tísia neesetoniamé ahpo ijinuwa enepateriopaopua, ahpo Taana Eesusichi tísia paparakopaopua. ² Yooma aamoo neeea pukaeo, ki nu'uti kaaweruma tiame teerejeraninia amochio, tísia ta'iria erakoka mochtomichioopua aamo iikachio. Aamo ku'ijeraninia tiameo, aamo tísia nakika mochtionemichioopua aamo wahjachioi.

Wistuki ma'masitiame (2 Peero 2:1-17)

³ No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamée, taamo newiparichi simiyame tísia aamo nayewemo o'rainia, nape ohso kaawe papapararichi simiyamekamera aamo nayewemania, pu'kakamera tísia nakiwiamekopua nehpuapuapua. Pu'kakamera aamo utewaeme chaaniamenia, aamo pu'kakamera utewaeme teetomichioopua pu'ka nehpuapakao, Riosie te'ta kaaweruma tuuyewari pichiwarikámara. Riosia i'ka pichiwari ki seenampa sewina ikiyame, ki'yakamepua ahpo ijinuwao. ⁴ I'ka aamo chaaniame neea, muuwaeme weeechi siikuarichitia amochi muipariopao, Riosie te'ta pichiwarichi simiyame se'wika masitiameo. Puuuu, ka'chi ikiniameko tuuyamepua ihtaoi ki kaaweruma iintotiaio, Riosieopua taamo cheriweniamekopao, ihta tatakori iintotioiopua. Puuuu ki masitiamepua Riosie te'ta newipaniameo, Riosichi te'ta paparaniameoi. Puuuu tísia iinya tiame nokakao, ukana ajatoamepua taamo te'ta Paamirakamera taamo Teekoo, apoe te'ta taamo Paamira Eesusio, Riosie Weratiameo. Nape pu'ka wa'a nokayameo, ki ehpesi ehkoriami o'inia Riosia Iyoterichio, ki nu'uti kokosamio tuuyamepua.

⁵ Aamo nane'reka mochikoioopua i'kao, aamo chaanemania eenechio. Taamo Noono tewekachi kahtiamé, ehkoriami taamo noonori Eejito mochikame puuyanakoio, yomatiamé apochi paparakamekooio, neipamiopua yooma pu'kao, toakamekopua pu'kao apochi paparao, wahjipaterepua pu'kao. ⁶ Riosia ahkasi ahpo tewekachi mochikame ki kaawe noonokame ahpo ku'iwarioi, ahpo ki iyorikameopua, tukapachi kaarenæ purisa iinuemepua pehjo, ahkasi asiyachisi pu'ka ahpo te'ta kokosamia taawechio. ⁷ Naati ma'masitari Riosie te'ta pichiwarichi simiyame sewinatamea, puuuu wa'a nokayaio Riosie tísia kokosapuaitepua, ehkoriami Soorama mochiwari kokosaretiachitia, Oomora mochiwari kokosaretiachitia tiame, wahjachi yooma norikame mochiwari mochikamechitia ahjamachitia tiamé, itapiti tísia iinyatiame yooraka mochiriamekopaopua, kiisioi nokime tiame nokaka mochtoriopa. Pukaepa wa'a noonokapa puuuu, ki nu'uti kokosari na'ie aiwatetiamepua Riosieo. Puuu wa'a iintoka kokosatiame Riosieo, Ehkoriami Iyoterichi iyotetiamea, taamo Riosichi iyoriwa te'ta neesetoka mochtomichio ikitiamepua, ki wa'achitia na'ie taamo kosoka kokosapuawichioopua, ki wahjiame kokosarichio.

⁸ Puuu ma'masitari Riosi te'ta pichiwarichi simiyame se'wika masitiamea, nane'riamekai na'ie kokosatiameopua kiisi iyoriameopua Riosichio, wa'api teetoamepua ahpo weerewachi tísia iinya tiame ahpo na'atata nokisikao, itapiti iinyatiamee suweporitiameoi yorasika. Puuu kiisi aata yooreka mochitoamepua, ihtaoi te'ta iyoriwa yoorewaopua, ahkasi te'ta Riosi iyoriwaoiopua na'areka tetewamepua, ahkasi Riosie tewekachi ku'kuiwari utewariraoiopua tísia na'areka kiisi iyoriamepua, ahkasioi Satanasioi na'areka. ⁹ Nape Apoe Mihkeai, Riosi te'ta ku'iwariakipua, ki te'yarepua Satanasio, ki reesiseriemekapaopua Riosieo, Moise weerewa iintoriarekooichi simiyame chaachapanioio, wahka ihtoriachi ehkoriaimio, Mihkea oowera eee chaanerechepua pu'kao: "Aamoo Riosikamera apoe aamo terimeripua, neea ka'i." ¹⁰ Ihji ma'masitari te'ta Riosi pichiwari se'witaka mochitoamea, ihtaoi itapiti ki pahtiaio, na'areka naewamepua, kihta machiaipua pu'kao. Nape puuu ahpo tísia weerewachi ikotuwaerakoawaeopua, animarichitia nokayamechitia nokayamepua, a'chikoi nokaka suwepori, ahpo weerewa na'atamepua, ahpochitia tijoehi kunapakao uwasari chewipakao, ooweruchioi uupitaka uwasari chewipakaopua.

¹¹ Nape ai puuu wa'a iintokameapua, tísia iinya tiame ko'koame yekika wahjipameripua. Puuu tísia na'ara nokayamepua ahpo piirechio, ehkoriaimi Kaaini ahpo pooni me'yariamechitia. Puuu ehkoriaimi Waarami iintoriachitia nokayaepua tiameo, puuu tahpitika erakoamekapapua toomichio, noriwi ku'ipamo e'rakame i'isaeri seepurawakamera newitomichioo. Puuu ma'masitari Riosi te'ta pichiwarira se'wichamea, ehkoriaimi Koorea ikiriachitia ijkimeripua, Riosieo, puuu Moise paamiratuwa wa'inekamekapaopua wenejikao, weee wahjoraerupitutetiameopua, Riosieo. ¹² Ihji ma'masitaria, iinya nokayamepua aamo Eesusichi iyoriwa ko'kopoi napawiriachi e'énapakao, tahpitika erakoa eeenapamekopapua, tísia posakache ko'konarekaopua. Puuu ki ka'karuma ma'masitaria, ki ka'karuma tepuyameka te'teriamiopua, puuu sapoori ahpo tepuya ko'konaresoopua, ahpo tepuyao toisa uumjamamepua, ahpochekamerache kaawe neesetopaka. Puuu toomarika te'teriamiopua tiameo, kihta neeroi iinueme eekae i'toniame. Puuu tiameo, itapiti oowara taakiamé ki taakiaméka te'teriamiopua. Puuuapa, itapiti oowara wakipaka oosa wahjipakameka te'teriamiopua, yomatiamé nawapuka ko'rinatiame. ¹³ Puuu tiameo, pa'wéka nokayamepua, ahpo tahpitika ihsika pe'konieo, ahpo toonewatae ahpo tísia maaporí ihsiwa tetewitiame. Ihji so'pori wewekamepua, ki nu'uti tukaparichi uumpakame. Puuu ki kaawe wa'a nokayamea, ahkasi ki wahjiamesi tukaparichi mochimichio, kokosatiamepua aiwamichioo.

¹⁴ Eenoko ehkoriaimiai, Aarani oowisani neipa tijoeturichi naawakameai, i'ka na'ara nokayame ti'tijoeri, cheka nayewariaipua: "No'o Riosi Paamirao tetewakania, kí ookapi mi'miri ti'tijoeri piipakame yeetoka eename, ¹⁵ Apoe Paamirao yooma ti'tijoeri katewemia eename, yooma pu'ka ti'tijoeri ki kaawe noonokame, yooma na'ara nokaka tatakoriame, yooma pu'ka ti'tijoeri weechi ohjoriamio, taamo Paamira Eesusi na'arekameo." ¹⁶ Ihji ti'tijoeriai ehpe taawechiamioi, wa'achi chaachapamepua, yooma ihtaoi Riosichi simiyame ki kaawe chaachapakao, tísia na'arekaopua tiame. Yooma ihtaoi ki ta'iria mochiko tuuyamepua; ahpoche erakoa ikotuka i'yamepua; ahpo oisa e'reka, weeru nayewame; peenia chaachapamepua aatao, oowera ahpo yoramichio ahpo nakiyao.

¹⁷ Pukaepa eeme tísia no'o nakiyaa, ka'te natakepamitia eemea, pu'ka Eesusi ajawariae aamo masiteretiao. Puuu ajawaria aamo masiterepua, itapiti simiyameo ikimeripua, ke'chu ikimiachiopua. ¹⁸ Aapoeo aamo chaaneke nayeweriaipua, kajuyachi taawechiamipua, e'enamio tuuka, Riosi nanaarameopua, ahpoche weemua, na'ara nokayame. ¹⁹ Ihjipu ti'tijoea oowerua tiame, aamo poanatumichio nokayamea, oowera i'ka weeechi iintuame pu'serewache inatamepua, kihta yasitoamepua apochio, Riosichi eenameopua Riosiwario.

²⁰ Nape eeme tísia no'o nakiyaa, utewaeme Riosichi mochtomitia-pua, epeche epecheche ahjachi erakoka, Riosichiopua. Eemea Riosichi nayewiaipua, Riosi Riosiwari amochi e'raka, nayewepuapua. ²¹ Nape eeme Riosi Riosiwari amochi yachatoamea, Riosi nakiwarichiche teetoka mochtopuapua, puuyetoka ahkasi pu'ka Eesusi Riosie Weratiame eenechi eenachisio, aamo ki wahjiame ahjari aamo kiamiachisio, pu'kao Riosio, aamo tesiwa e'riamekapa aamo kiamiao.

²² Aaata i'ka weemera ahjari ki apochi tiame erakoameopua, oowera erapuatepuapua pu'kao, pichiwa Eesusichi paparame enesoo ahpo tatakoria cheriwepuawichioo, pichiwa iinuemeriko tuuyepuapua, Riosie ahpo kiapuameopua weemera ahjario. ²³ Aaata eeyowati mochtameopua Riosie ahpo kokosapuameo, tesiwa e'reka ku'ipuapua pu'kao, Riosi kokosari na'irachi puuyanamechitiaopua, tísia kaawe tuuyeka pu'kao, te'ta Eesusichi paparasache newipatepuamekopua Riosi kokosapuachio. Wahjachi tísia iinyatiame tatakoria nokayameoi, tesiwa e'reka ku'ipuapua pu'kaoi, nape aamo inateka naaju ki wa'achi nokiwamechi wichitarekoi muuuai. Eiweka tetewipuapua pu'ka tísia iinya tiame nokayao, aamo kaawe inateka ki amochi chuhkepamichio pu'kao.

Kaawe e'reka kaaweruma nayewaniame Riosiwichio

²⁴ Ehpeo kajuyachionia, Riosi ahjama nayewamania: "Muuu te'pa kahtiame taamo Noono Riosia, muuuchepua. Muuuchepua tiameo, te'ta taamo neesetoamea, taamoo muuuu, ki ruhjimichioopua tatakoria. Muuuchepua tiameo, taamo ki nohpieme i'tomeri tiamea, te'ta aamo kahtiachiopua tewekachio, aamo kahtiachiopua tísia peenia tiiachiopua, wa'a ajasisaopua tísia peenia erapuachio. ²⁵ Muuuche puuuu, te'ta machiwari machiyamea. Muuuche puuuu tiameo, te'ta taamo newipatiamea, Eesusie taamo Paamirao, muuuu apoe amoe Weerariaeo. Pukachipa teemea, pu'ka yooma ki nu'uti aamo iintoriowichioopua taamowichio, wa'api tiame aamo te'ta weruma iyoriniame, enejeriame teemea, ki nu'uti te'ta weruma utewarieme, ahkasi ki wahjiamesi tiame."

I'wasi ihji no'o iyotepawaapa. Wa'a teeresa naaju.

Eesusie Waani Tetewiteretia

Waani teepotari

¹ Kúíraa Riosichi paparama, ahkaoui t'i'tiopachiami mochikame. Waani neea, piiripi Eesusi Riosie Weratiame ajawaria. Ihji no'o cheemiachi simiyamea, Apoe Eesusi Riosie Weratiame no'o tetewiteriapua, apoe Riosi wa'api ne'neteriapua Eesusio, no'oo tetewitepuachio. Ihji Eesusia eetiame no'o tetewitekapa aho tewekachi eenamee ku'iwarielopua, no'oo aho seekaerewachifia tiameopua, yomatiam wehjoarichi mochikame nane'retemichiopua, i'ka itapitio yomatiam wehjoarichi ikipuameo, ikikache itipimerikoopua. Ihji itapiti i'ka wehjoarichi ikipuamea, ihta taawechi o'inesaopua, kiisi tehpe simiyamechi kajumeripua, yomatiam i'ka wehjoarichi ikimeriopua, ikika. ² I'kao nee Waania, yooma no'o tetewiriaopua, yooma no'o inamuteretiaopua tiameo, Riosi te'ta apoe iintokamepua i'kao, Eesusie no'o tetewitepuawichiopua.

³ Nee Waani Eesusie weratiamea, yooma Eesusie no'o tetewiteretiaopua, te'ta ki nu'uti iyorika iyonameopua i'kao, tísia kaawe e'riamenia pu'kao, yomachiami t'i'tiopachiami wa'a te'teriameopua tiame, ihji no'o tetewiteretiaopua, waapiche teetoamekopapua pu'kao.

Waani oowisani t'i'tiopachi iyojura uhjurari

⁴ Nee Waania, i'ka iyotesa uhjuraninia pu'ka t'i'tiojeo ooweru tiameo, oowisani t'i'tiopachiami mochikame, Aasia weechiami wekanami t'i'tiopachi. Ta'iria mochisaa kaawe enemii eemea, aamo iikachio moena e'rari erakoka, Apoe Riosieopua aamo kianiae. Ihji Riosia, ke'chu naayachi o'iria ahjaka yasitoriamepua, ahkasi ehpe taawechemichisi, ahkasi wahka ihtoriachisiopua ki wahjiamesi. Riosi Riosiwari oowisani puusieka tetewameai, yooma ihtaoui noriwi tiame tetewamea, aamo iikachi ta'iria mochirewa ki'yamepua tiame, puua Riosi yasirachi, norikame ajakamrapua. ⁵ Nee yooma i'ka kaawerumari aamo e'rejerao, Apoe Riosie Weratiame tiame aamo kiajeraninia. Puu Eesusi Riosie Weratiamea, yooma no'o tetewitekamepua, Riosi aho Noono no'o tetewitenureriaopua, no'oo pu'ka cheeka no'o iyotesimichiopua. Puu Eesusi Riosie Weratiamea, apoe iintokamepua tiame, pukeri pahcha simiyame oijeniamiepua, te'ta wahjipaniame tewitokaopua. Puua tiameo, Apoe Te'ta Yawichipua, yooma i'ka wehjoarichi ya'yawichio, yooma te'ta aampa teurekaopua. Riosi Weratiamea, tísia taamo nakiyamekapapua, aho mukiwae taamo piipatekamepua tatakoriario, aho eera wi'sukaopua taamowichio. ⁶ Wa'a iintokaopua taamo, ne'neserosi enepatekamepua, taamo aho Noono Riosi ku'ika nokisimichiopua, t'i'tiojeopua ooweruopua tiame, tuuyepakaopua aho Noono tísia kaaweruma tuuyewario, pu'ka aho Noono Riosi keepukameo, pukachi paparamichiopua. Neipa weemera wehjoarichio, aho ahjama ya'yawichitumeri enepatekamepua taamo, tiame. Pukaepa Eesusi Riosie Weratiamea, i'te'ta ki nu'uti yooreniame nakiyamepua, ki nu'uti nuurewari ye'kame, ahkasi ki wahjiamesi simiyame yawichituwa! Wa'a teeremitia naaju pu'kawichio.

⁷ Waika taawechio, chaachapapuaitepua: "¡Nee! ¡Wa'a ihtonapua wa'asi! ¡Toomarichi weritoka ihtonapua!" Waikao, yooma weechi mochikamea, aho pusie apoe tetewimeripua pu'kao, ahkasi puu merijicherae chechekameai tetewimeripua tiame. Yooma ki ka'karuma

noonoikamea, naarakomeripua pu'ka taawechio, pu'ka Eesusio wa'a ihtoame tetewapaopua, ahpoo tisia kokosamia. E'esa naaju, wa'a teerepuua.

⁸ Apoe Te'ta Paamiraa, Apoe te'ta yomatiamе utewari iinuemea, eee chiamepua: "Neeе apoepua, ki o'inaeraemea; neeepua tiameo, ki kajuyaeme tiameraa", wa'a chiame Apoe ehpiami ahjaka yasitoamea, Apoepua ki wahjiamesi o'inia yasitoamea, Apoepua tiameo, ki seena aampasi yasitomeria, Apoepua tiameo eenechi i'ka wehjoarichi tekimeria.

Riosie Weratiame tahpitika tiame, Waanie tetewitiame

⁹ Neeе Waania, Eesusichi teereka kahtiamеkaapa, aamo poonichitia tiame neeа. Neeа aamochitia iinueme teemea, Riosi ye'kariwachi pirena ohjorepuao, piie taawechiami ahkao. Nape i'ka weeechi tisia aiwaka nokisiaiopua pehjo, Riosi ku'warie anachiasime teemea, te'ta Riosi utewarie. Neeea ehpiamio aiwaka yasitoamepua, i'wa pawenasipa Pahmo tewaniachi peereso yachtatiapa. I'wa peereso yachtatiame neeа, Riosi kaaweruma tuuyewari naewatuamekapa, i'kao Eesusia ahpo mukiarie pichiwa tiame machenakame. ¹⁰ Piie taawe Toomikochio, taamo Paamira Taawe tewaniachioopua, no'o yuuweeme kahtioio no'o Noono te'pa kahtiamеchi tisia inatakao, ki ku'wita nayewachianame inamukania no'o pukaminao. ¹¹ Puua cheechaniamekapua:

—I'ka no'o aamo tetewitemiao, yooma iyotesa uhjuramitiapua, oowisani ti'tiopachiami, Aasia weechiami ajakamechiopua: Ejesio tewaniachioopua, Ehmirinapua, Peerekamo, Tiatira, Saarisi, Irarejia, Raoriséa tewaniachi tiame.

¹² Waikao, no'o ku'rika ne'nioiopua aatanakoo no'o nayewiao, naatichе ajakapua wa'ao, oowisani kaantera ahjachi ajawianame, o'ro netetiamе. ¹³ Wa'a naasipa pu'ka ajakachio, tijoeka tiame weeriapua, tarachisi wakiraeme, norikame muripao, o'ro apoche wahsipuameapua, ¹⁴ moochiopua, tohsanameapua kuuparao. Ihjia, tajenakameapua puichio. ¹⁵ Ihji taararaa, oronse meetarika tiamekapua, na'ie kosoka taapasitatiamechitia. Ihji iiyenaria, ki ku'ita neeroi wichiyameka chiipua. ¹⁶ Ihjia ahpo ahjamina sekachio, oowisani so'pori makoka weeriapua. I'ka chu'wachiopua, tepekuma machedameapua nasimacheta, neneku tehpuhame. Ihji nanariraa, ki teesa kokosatiame tajayamekapua, taaachitia.

¹⁷ Pu'kao wa'atiame tetewakapania, mukipakame wichikania, chokichi ne'niachi. Nape Apoeo no'o chaanekapua, noochi seekarepakaopua, ahjamina:

—Ka'te mahja muua, neeepua aamo machiyaa, aamo Riosiwa neeа; neeepua ki o'ineriamea, ahkasi ki kajuyamea tiameo. ¹⁸ Ahjame neeа; mukukaiopua eenechi ahjakame, ki seena aampasi ahjaka yasitomeri neeа; neeepua, te'ta wahjochari iinuemea, pu'ka wahjipakame mochikachio, ahjae yeetapuniamеopua yeetarao. Neeepua tiameo, pu'ka mukiwariopua ye'kameo, aampa tiame utewariemenia pu'kao. ¹⁹ Yooma iyotemitiamua, i'ka aamo no'o tetewitiaopua; ehpe taawechi simiyame puua, wahka ihtoriachi ikimeripua tiameo. ²⁰ Ihji oowisani so'pori no'o ahjama sekachi makoka weriraa, oowisani tuuyetori puua, kaaweruma tuuyewari i'toame, oowisani tiopachi mochikame. Puua oowisani kaantera ahjachi ajawianamea, o'ro netetiamea, oowisani tiopapua.

2

¹ Waikao puuu tijoeka tiame no'o nayeweria, no'o chaanekapua tiameo: —Eejesio kahtiamēopua Riosichi simiyame masitekao, i'ka iyotesa uhjuremitiapua pu'kao:

“Thji naaweseria, Apoe oowisani so'pori makoka weeriamēchi o'inia eenamepua, ahjamina sekachi makoka werirame. Puuuu, i'ka o'ro oowisani kanterero naasipa oiyamepua, puuuu, oowisani ti'tiopachi puuuu. Puuuu eee aamo chaaniamepua: ² Neeepua, te'ta machiyameraapua aamo yooraka mochikao, aamo aachin teeka anachaopua tiameo, itapiti a'chi yoraniaopua, mooena e'raka. Nane'riamenia aamoo, ki anachaka tetewamekopua ki kaawe nokiwao. Muuuu iintoteka ne'nekamepua, pu'ka no'o ajawaria ahpo teewameopua pichiwatakao. Nane'rekame muuuu pu'kao, kiisi pichiwa chaachapamekopua pu'kao. ³ Nane'renania aamoo ki naanaso e'ramekopua, kiisi nahsinepaka tekipanakapua no'owichioo, anachakapua eemea, aiwakapua tiameo. ⁴ Nape wa'a chiiainia amochio, itapiti iinuenia amochio. Eemea toarepua pu'kao, pukeri o'iniaio, aamo peenia e'raka no'o yorakeka mochiriao. ⁵ Inatepamitiaopua eemea, pukeri o'iniaio, itapiti a'chi teeriaopua no'o ahjamao, sewina erapamitiapua eemea, eenechi wa'api teeremitiapua, pukeri o'iniaopua aamo teeriachitia. Ki wa'a aamo noonoisoo, wa'a eenaka aamo u'yemania, pu'ka aamo kantererowaopua. ⁶ Nape wa'a te'tiai eemea, itapiti iinue eemea noochitia, aamoopua, nekumiamekopua, Nikorai nokayaopua ti'tijoeri, noochitiaopua. ⁷ E'waka mochitonariamea, inataka keepupuapua i'ka Riosi Riosiwari chiiio, yooma eeme ti'tiopachio. Yooma e'waka mochtokamea i'kao, newitoka puuyakameopua ki ka'karumachio, neeeai reesiseri kiamania pu'kao, kaawe ko'komichioopua, pu'ka kuuu ahjarichi taakiamēopua, ki wahjiamē ahjaniamē taakiamēopua, pu'ka Riosi eechichi, paarasarichi naasipa weeriamēopua.”

Ehmirina tiopachi nayewatuamee tuuyepori

⁸ Waikao puuu tijoeka tiame no'o nayeweria pukeri o'iniaio, eee no'o chaanekapua:

—Ehmirina tiopachi mochikameo, pu'ka Riosichi simiyame wa'a nayewatuameo, i'ka no'o cheemia iyotesa, uhjurepuapua: “Thji i'ka naawesari chiiamea, aaata ki o'inerewa iinuemepua, kajuwaoiopua; ihjia mukukamekaiopua, eenechi ahjakamepua. ⁹ Puuuu eee aamo chaaniamepua: Neeea aamo Ehmirina mochikameo, nane'riamenia aamo tisia aiwaka mochikaopua, nane'riamenia aamoopua tiameo, kihta iinuekopua paarasario. Nape eemea wa'a te'tiaio, te'ta tisia paarasariemekaitepua. Nane'reka yasitoamenia pu'ka ahpo i'isaeri ti'tijoeri teewameo, aamoo a'chikoi chaaniakopua na'arekao; yooma puuuu, Satanasi napawikarichi mochtokameka wa'a chaachapamepua. ¹⁰ Nape eemea ka'chi eramitia tisia aiwateniaepua pukaeo. Neeea Satanasio, wa'a tiame reesisermerinia pu'kao aamo aiwatemichioo, aamoo ne'nenariapaopua, akatiasi noochi paparamekopua. Néé, Satanasia, aamo amori o'iniame puuuapa, aamo karichiami to'towatoaopua, ahpo ku'iwarieopua aamo na'ara yoratekao. Wa'a teeremeripua oosa mariki taawe Riosi inatarichi tiiao. No'o iyorieme enepuapua naaju. Aamoo noochi paparario, ahkasi mukiwarichioi ki wekatiamē enesoo, neeeaa aamoo waikao, te'ta ahjari aamo kiamania, te'ta ki wahjiamē ahjarirakamera, te'ta ki teesa nateyamera ahjari. ¹¹ No'o keepuka mochtitonariamea, no'o e'waka mochtitopuapua, no'o keepuka i'ka Riosi Riosiwari chiiio, yoomahka wa'a Ehmirina tiopachiopua, yomachi ti'tiopachiopua tiameo, wa'amio. Yoomahka Satanasio

na'arari aiwatewa newitokamea, kiisi aiwameri puuua, oosa mukiwarichi simiyameopua wa'asio, te'ta ki Riosi ahjama mochiwameopua."

Peerekamo tiopachi nayewatuamee tuuyepori

¹² Waikao puuu tijoeka tiame no'o nayeweria pukerio, no'o chaanekapua tiameo, Riosichi simiyame tuuyetoameopua, Peerekamo tiopachioopua, i'ka iyotesa uhjurepuapua pu'kao:

"Thji naawesari chiiamea, maacheta neneku yoorame chu'wachi iin-uemerapua, ahpo chiiiaa ki teesa tiame mu'ipamera. Puuua Eesusi puuupua, eee aamo chaaniamepua: ¹³ Nane'renania wa'a aamo ohjoekachio, Satanasi ye'kachikopua. Nape eemea Satanasi ye'karichikoipua wa'ario, no'okamera iyorika mochtokame eemea. Aantipasi taawechi meritioopua aamo tetewachi wa'a tiopachio, muuua no'okamera te'ta kaaweruma naewakamepua, kaátisia aiwaniamekoipua wa'a tiopachio, no'okamera paparakame eemea. ¹⁴ Kaawepua aamo noonowiria, nape pu'kachepa, itapiti iinuekane amochio ookapi. Eemea Waarami masitewachi mochtioaio, kiisi toinareka eemea pu'ka ki kaaweruma masitiao. Aamoo wa'a te'tiopao, Waaramia Waaraki nuurerepua, pu'kao ahpo i'isaeri ti'tijoerioo masitemichio, ka'chi tiio ri'riosi manaketiamie ko'kotiaio, suwepori nokitioopua, ka'chi ikinio tuuyemichioopua. ¹⁵ Ahkasi nikoráita nokaya na'naritona eemea, ookapia, ka'chi ikipo chaachapaka suuwe erapori nokayaio. ¹⁶ Sewina erapasa naaju eemea. Ki aamo sewina erapaso, wa'a enamane nasiwari maachetaeka, pu'ka maacheta no'o chu'wachi iinuekaeopua, nasiwari mehtanania. ¹⁷ E'waka mochtionariamea, inataka keepupuapua i'ka no'o Riosiwari iyoterichi chiiiao, yomachiami ti'tiopachi mochikamea. Yooma e'waka newitoka puuyakameo ki ka'karumao, no'o Noonochi te'pa eenamee, koitemania, puuu apoechi eename, ki teteiwamepua pusieo. Aamoo, tehte tohsaname kiamane tiameo, aamo weemera teewarao ahjachi iyotetiamie. Pu'kao aawatao ki nane'remapua, muuuche nane'remapua kiatiamerachi."

Tiatira tiopachi nayewatuamee tuuyepori

¹⁸ Waikao puuu tijoeka tiame no'o nayeweria pukerio, no'o chaanekapua tiameo, Tiatira tiopachi mochikameo, Riosichi simiyame wa'a naewatuameopua, i'ka iyotesa uhjuremitiapua:

"Ikachi nayewamea, Apoe Riosi Taanara puuua, ahpo puichio na'ika tiame tajenarieme, ahpo tarachioopua oronse meetarika tiamepua, kosoka apochetatiame. Puuua eee aamo chaaniamepua: ¹⁹ Neeea aamo yoorao yooma tetewamepua, aamo nakira iinuekaopua tiame noochio, aamo noochi paparaopua tiame, aamoo Riosiwichio yorakeka mochika, aamoo ki nahsinepaka te'teretoea, aamo tisia aiwatoai anachatoameko. Yooma aamo ehpe yooraka mochiraa, yooma epeche kaawe teetoamepua, epeche ki pukerichitia, aamoo pukeri noochi pichikerioio. ²⁰ Nape i'kachepa ki kaawe tiame eemea, pu'ka Esaweri oowitiameo aamo reesiamekopua, no'o ti'tijoeriwao wisikuemichioo. Puuu oowitiamea, suwepori nokiwa masitiamepua no'o ti'tjoerio, no'o ti'tjoerioopua tiameo, ri'riosi oowewatiame koame konuriamepua, ka'chi ikipo tuuka Riosichi kaawe te'tereniameo, ko'kakaioopua pu'kao. ²¹ Neeea pu'ka oowitiameo, tehpe ki'yakame neeepa, ahpo suwepori ihisao toimichioopua, nape puuu oowitiamea, ahpo wa'ianipua pu'kao. ²² Pukaepa wa'api inisariopua pu'kao, tisia aiwatamania, yooma pu'ka ahjamao, suwepori nokayameo. Pu'ka Esaweri tatanaraopua tiameo, ki kakupachi enepasoopua, ²³ yooma ko'iania. Waikao yooma ti'tiopachio, nane'remapua no'oo, ahkasi kai

waapisi no'o nane'riamekopua aaata inataopua, ti'tijoe ooweruoipua tiameo. Pukaepa neeea, yooma pipiripi pu'kaonia, ahkasi nokaria kiamania pu'kao, no'o teewiaopua kiapuameo. ²⁴ Nape wahjachi aamo Tiatira mochikameo, ki pu'ka masitewa nokaka mochikameo, ki pu'kachi wahjachi pepenipaka mochitoameo, pu'ka kai waapisi noriwi tiameopua Satanasichio, ka'chi chaaninia aamoo. ²⁵ Wa'api teekache mochijerania aamoo, noochiche paparaniname neesetoka, ahkasi no'o eenachisi eenechi. ²⁶ Yooma newitoka machenakame yomatame na'arewao, no'oche e'ra iintokaopua ahkasi kajuyachisio, neeea pu'kao yomatame i'ka wehjoarichi ti'tijoe richiopua, kiamania yawichitumichioo. ²⁷ Puuua waikao, sisioki wepirae makoka nuuremapua, ki kaaweruma tiario, sikorichitia kahsi-namapua te'ta ahpo utewarie, no'oopua ki'yariae. ²⁸ Pu'ka kiatame neeepa wa'a iintomeria, te'ta Apoe cheerichitia no'o Noono. Pu'kao kiamania tiameo weamera cheisopori, weamera wehjoarichio weamera ma'chirepari, te'ta peenia tiamera. ²⁹ E'waka mochitonariamea, inataka keepupuapua i'ka no'o Riosiwari iyoterichi chiiao, yomachiami ti'tiopachi mochikamea."

3

Saaris tiopachi nayewatuamee tuuyepori

¹ Waikao puuu tijoeka tiame no'o nayeweria pukerio, no'o chaanekapua tiameo, Saaris tiopachi Riosichi simiyame wa'a naewatuameopua, i'ka eee chiame iyotesa uhjuremitiapua pu'kao:

"Puuu Apoe oowisani Riosiwari iinuemea, oowisani so'pori sekachi iinuemea tiame, aamo chaaniamepua: Aamo tetewaninia wa'ao ihtana aamo ihsio. Tísia kaaweruma naewaniame muuua, nape mukukameka tiiate muuua, ki ahjamekate muuua, kiisi kaawe tiiapa noochio. ² ¡Pusasa muuupa! ¡Yaapiti muuua! Oijenate pu'ka amochi tiiapua, teesa amori mukuyame wa'asi itipiameopua amochio. Kihta tetewamenia amochio, no'o Noonowichio kaawe ihsiwao. ³ Inatepasa naaju, pu'ka pukeri oi'inia aamo masiteretia. Pu'kakamera na'naritopuapua. Aamo Riosikamerachi ku'ripuapua ohso kaawe. Naane e'reka moochi. Ka'karumache yooraka ahkasi no'o eenachisi, ki nane'riapa eemea, achini keenako no'o enamiao. Seenekachi ki kaawe teeretare eemea, senawato no'o enasoopua, ichikoamechitia tukaoo. ⁴ Wa'a Saaris tiopachio, mochiwipua pehji ookapi ki nohpikameopua apochio. Puuua no'o ahjama mochimeripua tohsaname wakiraeka, Riosie piipatetiamekapaopua tatakoririao, Te'ta apoe no'o Noonoeopua cheriweka. ⁵ Yooma ne'newitoka puuyakamea ki ka'karumachio, tosaname wakiratepuame puuua. Yooma pu'kaonia no'o ahjari iyotaperichio, ki cho'wemania teewaraopua pu'kao. Yooma pu'ka teewarao, ka'karumachitia ne'netemania no'o Noonoeopua wa'a tewekachio, yooma no'o Noono ku'kuira tetewachio tiame. ⁶ E'waka mochitonariamea, no'o Riosi Riosiwari chiia keepupuapua, i'ka iyoteri chiia iyonanioipua ahkaoi ti'tiopachio."

Irarejia tiopachi nayewatuamee tuuyepori

⁷ Waikao puuu tijoeka tiame no'o nayeweria pukerio, no'o chaanekapua tiameo, Irarejia tiopachi nayewatuameo, wa'a mochikameopua tiameo, i'ka eee chiame iyotesa uhjuremitiapua pu'kao:

"Ihji eee chiamea neeepua, apoche te'ta kaawerumaamera, apoche te'ta pichiwakamera chiame; neeea apoche Raawitaru yeetapura te'ta iinuemerapua; neeea yeetepapurae no'o iinuekao, ihtaoi pukae no'o yeetepariao, ka'chi iika wahjonameripua aataai; pukae no'o yeetapuriao, aataai

ka'chi iika yeetepameripua. ⁸ Tetewaninia aamo kaawe nokayao. ¡Néé! Nee apoea no'o Noonoo ye'karichi muimichio aamo wahjonekamepua, wa'a aamo muimiao aaataai kihta aamo wa'inameripua. Nane'riamenia aamoo aiwaka tesiwa teetoka nokisiriopua, kihta sewina erapaka noochio, ohsokamera eemea noochikamera epeche kaawe teetoka. ⁹ ¡Néé! Neeea pu'ka Satanasi ijinuwaraopua ti'tijoerioopua, ahpo pichiwa i'isaeri ti'tjoeriko tuuyoiopua wihtukao, yooma pu'kaonia kajuyachi taawechio, yooma aamo chokichi tetewachi chopokorieka ajatetemania, pu'ka Satanasi ijinuwara wistuameo, aamokamera te'ta no'o nakiyameko tetewimichio, pu'ka chopokorieka aamo ajatekameo ka'i. ¹⁰ Aamooopua, ahsepari noonowiriopua, i'ka aamo no'o nuureriao nayewatukao, ki toaka neesetoriopua aamoo, wa'achitia neeeai kiisi chewitema neeeaa, pu'ka ki teesa tiame aiwariopua, yomachi i'ka tjoerichi enameroopua, pu'ka kajuyachi taawechio, yomatiameteeremeriopua i'ka wehjoarichioopua. ¹¹ Senawato enameri neeeaa. Pukaepa kaawe neesetoka mochtomitia eemea noochi paparao, ki aaata aamo sewina erapatemichioopua ki aamo kiapua, itapiti tisia nateyameopua aamo kiapua. ¹² Newitoka puuyakameopua ki ka'karumachio, ki ku'witapisi mochira kiamania pu'kao, no'o Noonoo kariwachiopua tewekachi, wa'a aamo mochimapua ki wahjamesi, wa'a nawapakame mochimichioopua. Pukachio no'o Noonoo Riosi teewara iyotemania, pu'ka mochikachi mochiwari teewara tiamé, no'o Noonoo Riosi ijinuwarako tetewipuwichioopua, weemera Eerusareni tewekachio. ¹³ E'waka mochtionariamea, i'ka no'o Riosi Riosiwari chiia keepupuapua, i'ka iyoteri iyonanioipua, ahkaoi ti'tiopachio."

Raoriséa tiopachi nayewatuamee tuuyepori

¹⁴ Waikao puuu tijoeka tiame no' naweweria pukerio, no' chaanekapua tiameo, Raoriséa tiopachi naewatuameo, wa'a mochikameopua tiameo, i'ka iyotesa uhjuremitiapua pu'kao:

"I'ka naawesari chiamea neepua, Apoe ahjachi erapua tiamerachi; Apoe te'ta pichiwatame ahpo Noonoo; Apoeopua Riosichitiao, pukeri o'inia yooma ihta itapiti iintokameopua netekao. ¹⁵ Aamo tetewaninia aamo te'ta nokayao, ki te'ta ma'chiamete'iamekopua noochio, aaata piirechio. Ki tahtame eemea noochioi aaatachio; ki tuurameoi eemea, noochioi, aaatachio. Piiripi wa'api tiame enesaa, kaawe enemii eemea; tahtamechekoi, tuuramechekoi. ¹⁶ Aamo noochi te'terewao, teesa tataposoriamekapanoochio, yo'yomania aamoo, ki noochi poanatuwaka. ¹⁷ Eemea chaachapanipua chaachapao: Ki teesa paarasakame teemea, yooma itapitichio, toomichioopua tiame, kiisi tesiwa erakona teemea, chaachapawa. Nape ki nane'riame eemea, ki nu'uti yuwesirikai amochio, kihta iinuekapa eemea aamo te'ta paarasario. Eemea tesiwa te'teriaitepua, kiisi pahiameteemea aamo inatachio, poiyaame mochikamekoteemea aamo naawariachitia. Wa'a te'tiame eemea noochio, aamo paarasarichikamera papariapua. ¹⁸ Pukaepa neeeaa, noochi aamo paayamepua, noochi iintuame o'ro te'ta nateyame, amochi paarasatemichioopua, o'ro na'ie te'ta piipatiame. No'okamera itanepuapua, aamo poiyaame mochikao ahjao to'pepuameo, wisasori tohsaname piipatiameo. No'okamera itanepuapua tiameo, aamo puichi i'yowapuaopua aamo kaawe ma'chiremichioopua, ki kaawe aamo tia puichio. ¹⁹ Yooma no'o nakika kahtiao, kokosa yooraka kakupachi iintapame neeeaa, aaata ki kaawe noonoisoo. Ka'te ki kaawe nokimitia naaju. Ikanati iiyana erapamitia eemea naaju, pu'ka ki kaawe aamo nokayao. Ohso kaawe noochi e'enamitiapua, aamo sewina erapakapua kaawerumachi. ²⁰ ¡Nee! Amochi asiru neeepa,

muuuche toinapua reesisemichio, aamo iikachi pakimichioo. Aaata piire ahpo iikachi no'o paajudesoo, ahjachi enamania iikachio, wa'a yasitomiaopua ahjama, ta'iria mochtitopaichiopua pirena, kaawe e'raka. ²¹ Neeea wa'achitia neipa mukiwari newitoka machenakapao tatakori natetekao, no'o Noonoo ye'kachi yasipakame neeeaa, no'o Noonoo ye'kari yasirachio, wa'achitia neeeai, yooma pu'ka ki ka'karuma newitoka puuyakameo, no'o yawichika kahtiachi mochimichio kiamania pu'kao, no'o ahjama mochtitomiachio. ²² E'waka mochtitonariamea, i'ka no'o Riosi Riosiwari chiia keepupuapua, i'ka iyoteri iyonanioipua ahkaoi ti'tiopachiamio."

4

Riosichi paparaniame inamutiame tewekachi

¹ Neipa i'kao neee Waania, te'pa ne'nepakania tewekachi, wa'a tewekachionia, piiripi yeeta wahjokame tetewikania. Wa'a yeetaputiachi o'iniao, no'o paaechaniapua. Puuu wa'a no'o paaechaniamea, puuu wa'api enechaniamekapua, puuu pukeri no'o paaekame. Puuu wa'a no'o paaechaniamea, kokotiamie cheechaniapua te'onichitia:

—Waaniii, moenasa wa'atikiaaaa. Aamo ne'netenariame neeeaa, itapiti achini teeremeriko neipá itapiti no'o aamo tetewitemichio.

² Wa'a cheesoopua neeeaa, ikanati uutiapa Riosiwario, te'pa no'o tetewikania, no'o paaekame weeriachi. Wa'a moenasapaa no'o moenaputiachio, yawichi yasira weeriapua wa'ao. Pukachi yasirao, wa'a kahtiapua aaata. ³ Puuu wa'a kahtiamea, tehteka tiamekapua, tisiwa peeniatiame tehte. Puuu tehtea, asape tewaniame tehte tiamekapua, konarina tehteoka tiame. Wa'a ikisao ye'ka yasirachio, kenora weeriapua wa'ao aampao. Puuu kenoraa, esmeráta tehteka tiamekapua, kaátisia peeniatiame. ⁴ Wa'achi norikame ye'ka yasirachioi, wa'achi ahjaka-pua piire weerewa aampa naao ya'yawichi yasira, pukachi pipiripichio mochiapua, piire weerewa aampa naao ti'tijoe o'ochetiame. Puuuu, apoche totosaname wakiraemekapua, puuuu moochio apoche o'ro yawichi mo'korira mo'koriekapua, ya'yawichichitia. ⁵ Nape te'ta yawichi yasirachi o'iniao, kuhjipari puuyapapua wa'ao, rurusura chiiapua tiameo, wa'a ikisa te'oni. Tawemina ye'kari yasirachio, oowisani tahjera ajakapua wa'ao, puuuu oowisani Riosiwariapua. ⁶ Wa'a te'ta yawichi yasirachi taweminaopua tiameo, pa'weka tiame po'yapua wa'amio, kawiyame akipame, kaawirachitia.

Wa'a yawichi yasirachi norikameo, wa'a ajakapua tiame, naao itapiti ahjakame, pochikame puusiemekapua taweminao, pukaminaopua wa'achitia. ⁷ Piiripi puuu ahjakamea, mawiyaka tiamekapua; piire ahjakamea, oisika tiamekapua; paikachi simiyamea, tijoeapua nanarirao; naaochi simiyamea, wa'weka tiamekapua, anasawiapua poojachuka simiyamechitia. ⁸ Yooma puuu naao ahjakamea, puhsani aanaemekapua pipiripichi. Aanatereopua, aampaopua tiameo, puusi apochekapua, puuuu. Puuu naao ahjakamea, kiisi tewiapua kusuka chaachapakao, yooma taaweoi, yooma tukaooi. Puuuu ahpo wiikachio, chaachapapua:

Te'ta piipari, te'ta piipari, te'ta piipari,

wa'a tiame taamo Paamiraa,

wa'a tiame taamo Noonoo.

Wa'a tiame Noonoo,

ki teesa tiame Utewariemeraa,

puuuu yasariameraa,

puuua ehpiami yasitoameraapua tiame,
apoeopua ahkasi ki seena aampasi yasitomeri,
kiisi nane'rewa wahka ihtori taawechisi.

⁹ Senepi ihji ahjakame wikataiopua, cheriwema kiasiapua yoorewi nookeka tiame pu'ka yawichi ki wahjiamesi ahjameopua. ¹⁰ Puuu piire weerewa naao pa'pamiratuamea, chopokorieka ajapakaopua taweminao, ahpo yawichi mo'kori pujisaopua, pu'ka te'ta yawichi tawemina to'towesiapua. Wa'a nokisikaopua tiameo, wiikesiapua tiameo chaachapasika:

¹¹ Tisiwa weruma muuua, yooma ihta enepatekapa
tisiwa yooreniame muuua,
ki teesa cheeka nuurariemekapao,
yooma itapiti iintuameopua muuua,
amoe e'rae iintupatekamepua,
amoe e'rae netetiamepua,
amoe e'rarichi enepakamepua.

5

Pi'rinatiaame iyotetiame, Po'wa teewataniame tiame

¹ Waikao puuu ye'kari yasirachi kahtiamea, ahjamina sekachio, piiripi iyosi pi'rinatiaame makoyamekapua, neneku iyotetiame, oowisanisi ikichetiame, ma'chi o'inia ahkasi kajuyachisi yooremina. ² Waikaonia pu'ka tetewisaapa, piiripi Riosi ku'iwari tetewakania, ki teesa u'wame. Waikao puuua, ki ku'ita sinakao, chaachakapua:

—¡Aatanakamera ikichapume tiamejuarepu, i'ka pi'rinati iyotetiameooo? ¡Aatanajuarepu i'ka iyosi pi'rinatiaameo sa'runasa iyonameriaaaa, itapiti iyotetiame yooremina iinuekaooo?

³ Nape kiisi nehjiakapua aawataai. Yuuuwéeme tiaapua wa'ao. Aawataai ki'tiapua wa'ao, i'ka iyoteri ikichera wahjopume tiameopua, ahkaoiopua, tewekachioi, weechioi, wehtereoi. Aaataai ki ne'neme tiariemekapua pu'ka iyoterio. ⁴ Nee Waania waikao, naarapua, ki tewiniopa aaataoiopua, pu'ka iyoteri wahjonameri tiameopua; aawataai ki'tiapua wa'ao, pu'ka iyoteri yooremina ne'nemeri ahsepari tiariemeopua. ⁵ Waikao, piiripi puuu wa'a mochikame paamiratuamea, no'o chaanekapua:

—Ka'te naara muuua, iintuaitepua i'wao aaata ikichapumeria. Nee, naati iintomeripua pu'ka ikichapukao, Apoe Mawiya teewataniamera, Apoe yooma ihta itapitichio, newitokame. Puuu Apoe Mawiyaa teewataniamea, naatikapua, Uura tetejimarichi machenakame, puuua Raawitaru ojochiwarachi naawakame. Puuukapua, pu'ka pi'rinatiaame iyoteri oowisani ikichera ikichapumeria. Puuukamerapua te'ta ikichapume tiariemea.

⁶ Wa'a te'ta ye'kari yasirachi weeriachi norikameo, pa'pamiratuame ajakapua, pu'ka pukaminao naao ahjari ahjakame ajakapua norikameo. Yooma pu'ka norikame ajakachi naasipao, Po'waka tiame chuhkuapua wa'ao, tjoekai tiameka puuua. Puuu Po'waka tiamea tjoekai tiamea, meriretiamekai tiamekapua tiiao, nape wa'a chuhkuapua ahjakame. Puuu chuhkuamea, oowisani aawaemekapua oowisani puusieme tiame. Puuu Po'wa oowisani puusiraa, oowisani Riosi Riosiwariakapua, yomachi wehjoarichi uhjuratiame. ⁷ Waikao puuu Po'waka tiame tjoekai tiamea, eenaka uuakapua pu'ka pi'rinatiaame iyotetiameo, yawichi yasirachi kahtiameo, ahjamina sekachi makoka kahtiao. ⁸ I'kao uusoopua pu'ka wipiri iyoterio, puuu naao ahjari ajakamea, puuu piire weerewa naao

pa'pamiratuameapua tiamea, chopokorieka ajapakapua pu'ka Po'wa teewataniame taweminaopua. Yooma puuua a'rapa iinuekapua, moorera makoyameapua tiame, apoche o'roe netetiame, cho'ie pochiwetiamé. Puuu cho'ia, Riosi ahjae mooriniamekapua, yooma Riosichi mochiwariopua, ahjae Riosi taanari itaneniamé, ihtaoi itapiti. ⁹ Ihjia wa'ao, weemera wiika wikatakapua, ki wikataniame pehji. Ihjia i'ka wiikachio chaachapapua:

Muuuchepua i'ka pi'rinatiamé iyotetiame iyoname tiameraa,
 ikichapume tiameraa tiameo,
 yooma pu'ka oowisani ikicheraopua.

Muuuchepua aamo mukuriae tarakamea ti'tijoerio,

Riosiwichio enemichioopua,
 yomatiamé ihta ti'tijoerioi,
 yooma ihta nayewameoi,
 yooma ihta tetejimari iintuameoi,
 yooma pirenatakamemua taamoo,

¹⁰ piiripi wa'api ye'karichi iintapaka,
 piiripi wa'api mochiwarichi yomatiamé paamiratuame iintapaka,
 aamo yawichi ye'karichi ku'ipuawichioopua,
 ahkasi yomatiamé weechi wehjoarichioopua.

¹¹ Neipa eenechi no'o ne'nepoio, muuwaeme ajakapua Riosi ku'iwari, nape kii ookapi miyoni, epeche epechesi simiyame miyoni, ahkasi epeche mi'miyoni, kiisioipua ihtetaka, ahsepame tiame, ¹² puuua, weeru siinakoapua, chaachapapua:

Puuu Po'wa teewataniame taamowichio meritiamé,
 puuupua te'ta yomatiamé paarasari uume tiariamea,
 yooma ihta ye'kariopua,
 yooma ihta machiwariopua tiame,
 ki teesa u'wariopua tiame,

weruma te'ta tisia yoorewiwa tiameopua tiame,
 yooma apochi kaaweruma chaachapari.

¹³ Pu'ka tetewisaapua inamukania, yooma ihta ahjatetiameopua, tewekachi ohjoemeopua, weechi ohjoemeopua tiame, wehtere ohjoemeopua, pa'wechi ohjoemeopua tiame, yooma ihjia chaachapachaniapua: Te'ta ye'karichi kahtiaméopua,

Apoe Po'wa teewataniameopua tiameo,
 pu'kakamera te'ta kaawerumari chaachapari chaachapapua pu'kao,
 te'ta weruma yoorewi e'repuapua tiame,
 te'ta weruma utewari u'waeniamé,
 ahkasi ki wahjiamési.

¹⁴ Puuu naao ahjakame te'ta yawichi nooreka ajakamea, chaachapakapua waikaopua tiame:

—i'Wa'a ikimitiapua! i'Wa'a teeremitia!

Puuu piire weerewa naao pa'pamiratuamea, chopokorieka ajapakao, weruma yooreka iyorekapua.

6

Po'wa teewataniame Tijoe oowisani ikichapura wahjonaria

¹ Wa'a ikisaopu Po'wa teewataniamea, piiripichi simiyame oowisani ikichapura, ikichapukapua. I'kao ikichapoioopua, piiripi puuu naao ahjari wa'a ajakamea, no'o chaanechaniapua:

—Yaapiii, u'.masika ne'nesaopua! —nape kokotiamé nayewachaniame, ki ku'ita te'teokachitia.

² Waikaonia wa'a u'masika ne'nepakania. Wa'a no'o ne'nioio, kaawai chukitoapua wa'ao tohsaname. Pu'ka kaawai yaasetoamea, atapori makotoamekapua, ahjae nasiwapuame. Puuuu ke'chu nasiwasiaio, yawichi mo'kori kiatiapua. Puuuu nasiwamiao newitomiache akipakapua.

³ Waikao ooka simiyame ikichera ikichapoiopua, puuu naaochi simiyame ahjariaipua, no'o chaanekapua:

—¡Yaapi u'masika ne'nésaaa!

⁴ Waikao piirechi kaawai machenakapua sehtaname. I'ka yaasetoamea, weruma maacheta nasiwari kiatiapua, ta'iria mochikameopua, nasiwari mehtanamichiopua, aapoe ahpo ko'imichio.

⁵ Paikachi simiyame ikichari ikichapuniioipua:

—¡Yaapi u'masio ne'nesaaa! —no'o chaanechaniame inamukania, pu'ka paikachi simiyame ahjariopua.

Waikao no'o ne'nepoio, kaawai ohchoname machenakapua. Ihji yaase-toaa, sekachi makotoamekapua, pehtewari ahjae ihtetaniame. ⁶ Pu'ka macheniopua, naasipa pu'ka naao ahjari ajakachiopua, cheechaniapua:

—Piiripi peteri ihtetatiame kiapuamepua tiirikoo, piie taawechi tekipanaka yowiwameopua. Nape seewara tewaniame enesooopua tiirikoo, paika peteri ihtetatiame wa'asi kiapuapua pu'kao, piie taawe tekipanaka yowiwamewichio. Iinuesaa itapiti ihkomerao itapiti nerosowioi, itapiti wiinooi, inateka nuutetopuapua pu'kao. Ka'te na'atamitiapua pu'kao, soopatiao kiteremerikopua pu'kao wa'asi.

⁷ Naochi simiyame ikichera ikichapuniioipua Po'wa teewataniame ti'tijoeo, puuu naaochi simiyame ahjaria, no'o chaanekapua:

—¡Yaapiti eenaka ne'nesa!

⁸ Waikao, kaawai saawaeme machenakapua. Pu'ka yaaseka yasitoamea, Mukiwari tewaniamekapua, pu'kapu pukaminao, Wahjipari Noonora ihtoapua. Puuuu kiatiapua, piie naasipa naasipasi ko'imichiopua ti'tijoeo, yomatame weeechio, yooma ihta itapitie, nasiwarie, toorewie, ko'koamee, ooriewi ko'koniamie.

⁹ Pu'ka Po'wataniame Tijoeo, marikichi simiyame ikichera ikichaputiopua, waikao tatakori piipateniamechi teere ajakame tetewakania, Riosi tuuyewari iyorika mochitokamekapua, ko'itiame. ¹⁰ Puuuu, ki ku'ita siinakoapua chaachapaka:

—Yomari aampa tiaméee, apoche te'ta kaawerumáaa, te'ta pichi-wariemeráaa, ¿ahkasi achinitio katewetamua Riosiii, aamowichio te'teretopa, taamo ko'yakameopua weeechi mochikameo?

¹¹ Waikao wisatori totosaname kiatiapua, wakiratamichioopua, yoomá pipiripi puuuu, yooma ahsieme piipatetiameopua Riosieo. Pu'kao Riosia puuyenurekapua pehjo, yooma kokosaniamepua weeechi nanaarameo, ahkasi ahsepachisiopua tiameo, Riosichi poponiwao, kehkisa enemerikoopua, Rosie Weratiamewichio nokaka wahjipakameopua, ko'ipuame foiyameopua pehjo, wisatori totosaname kiapuawichioopua tiame.

¹² Waikao Po'wataniame Tijoeo puhsanichi simiyame ikichera ikichapu-soopua, ki nu'uti ahpo sasawekame tetewikania weeeo, taaaai ohchonasi-pakapua waikao, itapiti tunakamee mo'poretiamechitia. Waikao meechna, eeraka tiame eenepakapua. ¹³ Waikao itapiti so'porika te'tiame wehchisi ruhjikapua, itapiti taakeri eekae ki muuenati sawetiapa ruhjikamechitia.

¹⁴ Te'pa tiame tewekaai, pi'ripaka apechuka kiisi naania iikapua. Kaawiai i'ka weeechio, yooma sewina ajapakapua ahpo ajakachio. Neronasipa weeeai, wa'achi noonoikapua tiame, sewinachi ajapakaopua. ¹⁵ Waikao

i'ka weeechi ya'yawichia kapitaia tiame, yooma ahpo soontaro ahjamaopua, yooma te'ta totomiwaeme ahjamaopua tiame, ahpo puhkuchitia tekipaname ahjamaopua tiame, wahjachio oowera tekipanakame ahjamaopua tiame, yooma kaawichiami ujumakapua, teesochiami ichipumia. ¹⁶ Waikao wa'a kaawi teesochi mochikaopua, chaachapapua:

—¡Áii, áii! ¡Yaapiti tamochi ru'misa kaawíi, taamo ichipupapupuaaaa! ¡Ka'te taamo tetewite pu'ka yawichi yasirachi kahtiameooo, pu'ka tamochi nekakameopua! ¡Taamo ichipupamitiaaa, pu'ka Po'wa Tijoe nekarewachiooo! ¹⁷ ¡Asirupa Riosi ki nu'uti nekarewaaa, kiisi anachame tiameaaa, tísia aiwari tiameaaa!

7

Machipori yahchetiame i'isaeri tetejimarichi ti'tijoeri

¹ Neipa i'kao nee Waania tetewakania, naomina i'ka weeechio, naao Riosi ku'iwari ajakame. Puuua, naomina i'ka weeechio, eeka to'piamekapua ki weeechi eejemichio, pa'wechiamioi, uumawechiamioi; wa'a teereniopa eekaa, yomatiamie yuuwéeme itipikapua. ² Wa'a te'tioipua ajakao, cherayachitepa eenakapua piirechi Riosi ku'iwari, puuua ahjae machitapuame i'toamekapua, Riosi Ahjamechi paparamopua. Ihjia sisinamukapua pu'ka naao Riosi ku'iwari ajakameopua, yooma na'atamichopua kiatiamopua, weeepua pa'weopua tiame. ³ I'kao chaanekapua:

—¡Ka'te pehjiii! Ka'te na'ata aataoi pehjiii, weeeoi, pa'weoi, uumaweoi. Puuyemitiapua pehjó, ahkasi pu'ka Riosi tekipanakekameo, yooma yahcheniasichopua pehjó, Riosi machitewaraopua koata.

⁴ Puuu machitewari yahchepuamea, kehki enemeri inamukania. Puuua, piire sientoo ooka weerewa aampa naao miirikapua. ⁵ Yooma puuua, oosa mariki aampa ooka tetejimari, apoche isaeri ti'tijoeri, waika o'inia ehpe taawechiamisi, mochitoame ti'tijoetusika. Pu'ka oosa mariki ooka tetejimarichio, oosa mariki aampa ooka mi'miri uutiapua, yooma pipiripi tetejimarichopua: piiripia naatikapua, Uura tetejimari, piirea Ruuweni tetejimari, wa'a ikisa Kaati tetejimari, ⁶ Aasere tetejimari tiame, wa'a ikisao tiame, Nehtari tetejimari, Manase tetejimari, ⁷ Simeoni tetejimari tiame, Reewi tetejimari, Isaka tetejimari, ⁸ Sauroni tetejimari, Oose tetejimari, kuachipua wa'asio, Chaamini tetejimari.

Totosaname wakiraeme muuwaeme

⁹ Neipa i'kao i'ka ne'netetiana. Waikao yawichi yasirachi taweminao, i'ka Po'wataniame Tijoe kahtiachi taweminaopua tiame, ki ookapi ajakapua ti'tijoeri, nape ki ookapikapua, kiisi ahsepame tiame ihtetaka. Ihji ti'tijoea oowerua tiame, yooma ihta ti'tijoeturikapua, yomatiamie weeechi ohjoeme, yooma ihta naera yeenieme. Yooma puuua, wisasori totosaname chuhchaemekapua, ahpo sekachio, tahku saawara makoyáme. ¹⁰ Ihji ti'tijoea oowerua tiame, weeru siinakoapua chaachapakao:

Cheriwema Riosíi,
yawichi yasirachi kahtiameooo,
cheriwema tiame Po'wa teewataniame tiaméee,
yooma taamoo, te'ta newipateriawichiooo!

¹¹ Neipao tetewakania, pu'ka yawichi yasirachio, pu'ka naao ahjari ajakameopua tiameo, pu'ka o'ochetiame pa'pamuratuameopua tiameo, yooma puuu Riosi ku'iwaria, norikame ajapakapua pu'kao. Waikao ihjia, wehchisi koomorasipakao, ¹² chaachapapua:

;Wa'a teeremitiaaa!
 ;Wa'a teeremitiaaa!
 ;Cheriwema pu'kawichiooo! ;Kaaweruma chaachapari pu'kawichiooo!
 ;Ki nu'uti yoorewa pu'kawichiooo!
     ;Ki nu'uti iyoriwa pu'kawichiooo!
     ;Ki nu'uti machirewa pu'kawichiooo!
 ;Ki nu'uti ye'kari pu'kawichiooo, ki wahjamesi simiyame pu'kawichiooo!
¹³ Waikao piiripi puuu piire weerewa naao pa'pamuratuamea, no'o
 iinatukekapua:
 —¿Aatanaju ihji totosaname wakiraamea? ¿Ki machiyamemua? ¿Ki
 nane'riamemu akana o'inia e'enakamekopua?
¹⁴ —Ka'i. Ki nane'riamenia. Muuupua nane'riameraa —chaanekania
 pu'kao.
 Waikaopua no'o chaanekapua:
 —Naati ihjia, te'ta aiwari enekachi o'inia e'enakame. Ihji puu-
 upua, ahpo wisasoriwa piipatekamea, Apoe Po'wataniame Tijoe eerarae.
 Puuu ti'tijoeputa, Apoe Po'wataniame Tijoeo, totosaname enepate-
 tiame wakirarao. ¹⁵ Pukaepa i'wa nokayameputa Riosi tetewachi,
 Riosi kahtiachi tekipanameputa, yooma taawe yooma tukawariopua
 tiame. Pu'kao Apoe Yawichi yasirachi kahtiame neesetomeripua pu'kao,
 ahpo ahjama ohjoekopapua. ¹⁶ Puuua Te'ta Yawichi ahjamao, kiisi
 cho'chorowaemeripua, kiisioi paramuka mochitomeripua, taaaeoi ki
 aiwaka mochitomeripua, taajenari tataeoi, ki aiwameripua. ¹⁷ Wa'a
 te'teremeri puuua, Apoe Po'wa teewataniamee neesetopuamekapapua,
 Apoe te'ta yawichie yasirachi kahtiamee. Puuu Po'wataniamea, neeroi
 ahjamechi paichi maaniamечи nerojiteka mochitemeripua. Wa'ao,
 ki iintumerichipua naarakoniamеopua wa'asio, Riosio kiterepateriopa
 o'kewaniameo, wa'asi werapakao.

8

Oowisani ikicherachi simiyame naewaniame; o'ro moorerachi nayewaniame tiame

¹ Pu'ka Po'wa teewataniameo, oowisani ikichera ikichapusoopua, yu-
 uweeme itipikapua, tepepi. ² Waikaopua pu'ka oowisani Riosi ku'iwari
 Riosi ne'niachi ajakameo, oowisani kusupuchari kiatiapua. ³ Waikao,
 piirechi Riosi ku'iwari wa'a eenakao Riosi o'ro tepawechi weripakapua
 chokichi. Puuua, weeru yahchetiapua moorerachio, cho'wi. Puuu
 cho'wia, Riosi tepawerachi, moomorepuamekapua, Apoe Riosio, saame-
 chiopua pu'kao, pukachi Riosie yooma piipatetiameo, pukachi moorechi
 asimichiopua, ahpo nayewiaopua Riosichio. ⁴ Puuu moorewaa, yooma
 paparatiame ahjamao, sekachi o'inia moomokaopua, Riosichi asikapua
 saaletakao. ⁵ Waikao Riosi ku'iwaria, pu'ka Riosi o'ro tepawechio, pu'ka
 moorerao, ihsawi tajenakame pochiwasaopua, weechitipo wi'sunakapua.
 Wa'a ikitioopua puuu ihsawia, yooma puuua tahpitika chaachapakapua
 tataka. Tahpitika nokayapua kuhjipaka, ki ku'wita te'teosika. Weeeai kai
 muuenati noonokapua waikao.

Kusupuchari turuwaniame

⁶ Waikaopu puuu kusupuchari kiatiamеa, oowisani Riosi ku'iwaria,
 kaawe ahpo ajapapua, o'inema nokayapua wa'asio, puupuchekapua
 ahpo kusupuchario.

⁷ Piiripichi simiyame Riosi ku'iwari kusutesoopua ahpo kusupuchewao,
 waikao tehje wi'sunetiapua weechio, na'i, wa'a ikisa eera tiame.

Waikaopu wi'suwetiamea, kiyyá naasipasi kosokapua weeechio, yooma uumaweopua, yooma to'iweopua tiame.

⁸ Okarichi simiyame Riosi ku'iwaro, kusutesoopua ahpo kusupuchario, pa'wechio, itapiti ipasetiapua na'i tajenakame. Puuuu ki nu'utikapua, kaawi kehchuma. Pa'wea waikao, kiyya naasipasi eeraeme enepakapua.

⁹ Pa'wechi ahjameai, kiyya naasipasi wahjipakapua. Pa'wechi pawekakera nasiwaniamechiai, kiyya naasipasi kosotiapua.

¹⁰ Paikaríchi simiyame Riosi ku'iwari, kusutesoopua ahpo kusupuchewao, tewekachi o'iniao, ki nu'uti wichiyapua so'pori tajenakame. Weeechio puuuu, akichiamisi wichikapua, paichiamisi tiame.

¹¹ Puuu so'pori tajenariraa, Chihpuame tewaniamekapua, yerowakapa puuuu. Puuuu, kiyya naasipasi neeroi nerojiniamé, chihpunakapua yeroweeteka. Waikao pukaeo, ti'tijoeria, tahpitika iikapua wahjipaka.

¹² Waikao, naaorichi simiyame Riosi ku'iwaro, puupuchesoopua ahpo kusupuchewao, taaa kiyya naasipasi tajayao, tukapasipakapua waikao. Meechaai kiyya naasipasi choipakapua tiameo. So'poriai tewekachio, kiyya naasipasi choipakapua, tiame.

¹³ Ehjepaoo, wa'weka tiame tetewakania tewekachio, te'pa oiyapua eekachio cheeka:

—¡Áiii, áiii, áiii, eeme weechi mochikamea, tahpitika ikimera eeméaaa, pu'ka wahja paika Riosi ku'iwari ahpo kusupuchari kusupuchamioopua!

9

¹ Waikao marikichi simiyame Riosi ku'iwaria, kusutekapua ahpo kusupuchewao. Waikao aaata so'porika tiame wichikame tetewakania weeechio. Puuuu ahjae wahjochaniame kiatiapua, ki wahjiamesi yeewachi to'perao, wahjonamichio. ² I'kao mo'porapusoopua, ki ku'ita moomokapua wa'atika. Ooronakapua puuuu, nape kai nu'uti. Puuu moorewaraa moonakao, yomatiamé weechi tukapame ekatatupatekapua, ki naania ikitekaopua, taaaoi. ³ Pu'ka moroyachio, itapiti ohchika te'teriamé puuyakapua. Puuuu, machiri nokaya utewari kokosamichio kiatiapua.

⁴ Puuuu chaanetiapua:

—Ka'te na'atamitia to'iweo, kuuu siionameoipua. Ti'tijoeche na'atapuapua, ki koata yahchetiameopua Riosi machitewarao. ⁵ Ki reesetiapua ko'imichioo, oowera aiwatenuretiapua. Mariki meecha nokinuretiapua pu'kao. Puuu kokosa aiwateniamea, machiri ki'kitiaméka, eraniamekapua. ⁶ Pu'ka taawechemio ti'tijoeria, wahjipame e'raipua aiwakao, ka'chi ikime erameripua, mukinariai.

⁷ Ihji ohchika tiamea, kaawairakapua, ahjachi nasiwaniame. Ihjia moochio, o'ro apoche mosokiratoapua ya'yawichi mo'koriraka tiame. Nanariraa, tijoe nanariraka te'tiamekapua. ⁸ Kuuparaa, oowitiamechitia kuupaemekapua. Taameraa ihjia, mawiyaka tiamekapua. ⁹ Ihji weerewaraa, sisioki wakiratiamekatiapua, ahpo neesetoachitiao. Ihji ma'saraa, ki ookapi kaareta nasiwari kaawaiye panisutoamechitia, cheetoamekapua, nasiwasimia ujumasikamechitia. ¹⁰ Ihji wasichioopua, machirika te'tiamekapua, ahjae inikia. Pukae ki'kitiaa, mariki meecha kokosa aiwaniamekapua. ¹¹ Yooma i'ka ohchi ye'kamea, ki wahjiamé wariwachi ohjoemekapua, apoe wahjipari noonora; euroe naewarichio, Aporioni tewaniamekapua, riekó naewaniachio, Aporioni tewaniamekapua, na'atarika pihutchari noonora cheeka chaniwame.

¹² Wa'asipua, piiripichi simiyamea te'ta iinyatiame aiwaria. Puuu pahcha simiyame aiwaria, u'matokapua u'matoao, toiyapua pehji, ooka simiyame.

¹³ Waikao, puhsanichi simiyame Riosi ku'iwaria, puupuchekapua ahpo kusupuchario. Waikao, wa'a Riosi taweminao, o'ro apoche tepawetiame weeripua. Waikao, wa'a naasipa pu'ka aawa naomina ajakameopua pu'ka Riosi tepawechio, chaanechaniapua, pu'ka puhsanichi simiyame ku'iwariopua, kusupuchari iinuemeo:

¹⁴ —Muuua puhjesa ehpeo, pu'ka naao Riosi ku'iwario, Eurate weruma akichi o'yaemeopua.

¹⁵ Waikao, naao Riosi ku'iwaria, puhjetiapua. Ihji naao puhjetiamea, yooma ti'tijoe ooweru tiame ko'imerikapua, kiiya naasipasi weechi ohjoerio. Te'ta i'ka taawechiwichio, nuutetiame eneriapua. ¹⁶ Ihji naao soontaroraa, kawachi nokisiapua, ooka sientio miyoni kehkikapua. Wa'a kehkiko tuuwame, inamukania.

¹⁷ Ihji no'o tetewitetiamea, eee te'tiamekapua, yaasetoamea, kaawaia tiame. Kawachi nokisiamea, muripa i'toapua ahpo neesetowao, paika tiamekapua. Piiripi tiaria, sehtanamekapua, tajenarichitia. Piire tiaria, siionamekapua, tewekachitia. Paikachi simiyameopua tiiaa, saawaemekapua. Puuu kaawai mo'oraa, mawiyaka te'tiamekapua. Ihjia chu'wachio, na'i puuchiamekapua aasujere tisia tahtame apochi, moroyamekapua tiameo. ¹⁸ I'ka paika na'atarieopua, pu'ka ka'kawai chu'wachi machenameopua, kiiya naasipasi wahjipatekapua ti'tijoerio, i'ka wehjoarichio. ¹⁹ Puuu ka'kawai na'atari utewariraa, chu'wachi yasitoamekapua, wahsirachi tiame. Ihji wahsiraa, siinoika te'tiame mo'oekapua. Ihjia, ahpo mo'oe na'atapua.

²⁰ Nape puuu ti'tijoeri ki wahjipaka itipikamea, pu'ka yerowa ipasetiaio, kiisi ka'karuma enepakapua ahpo ki ka'karuma nokayao. Ohsotia simitekachekapua pu'ka kiisi kaaweruma ahpo nokayao, reemokamera na'naritoamekapua. Ihji ti'tijoeria ooweruria tiame, wa'api te'teretoapua, ahpo ri'rosiowachi paparakaopua, itapitie netetiamechiopua, miina meearie, tehte netetiamechi, kuuue netetiamechi tiame, yooma puuu ahjachi paparaa, kiisikoi tetewame puuu, kiisikoi inamuamekoiopua, kiisikoi ohjoamepua ahjameo. ²¹ Ihji ti'tijoeria, kiisikoi toayapua ahpo ko'yaoi. Kiisiki toayapua ahpo sipoyaoi, ahpo suwepori nokayaoi, ichikokaoi naapi simitiapua.

10

Te'ta Riosie uhjuratiame iyoteri pi'rinatiame makoyame

¹ Waikao nee Waania, aaata Riosie uhjuratiame tetewakania, puuu ki nu'uti tiariemekapapua. Ihjia, tewekachi o'inia tekiyapua, toomarichi yooremina weritoka. Mo'oraa, kenora naasipa weritoapua. Nanariraa, taa tajayameka tiamekapua, tisia uutapatoapua. Toonoraapua, na'i tajayameka teetoapua. ² Sekachio ihjia, nu'uti iyosi pi'rinatiame makotoamekapua. Ahjamina taararaopua, pa'wechi ihdeka weripakapua, owenamina taararaa, weechi ihdeka weripakapua. ³ Wa'a weripakao, ki ku'ita sisinapakua, mawiyaka chaachaka. I'ka sisinasoopua, oowisanisa te'teoka nayewakapua. ⁴ Oowisanisa te'teosoopua i'ka te'teoni chiao, o'inemo o'rai neeepa iyotekao, nape tewekachi o'inia no'o chaanechaniapua:

—I'ka oowisanisa te'teoni chaniameo, ka'te iyote pu'kao. Amochi inatarichiche neesetopuapua pu'kao, puuu noriwi teeremerikopua pehji.

⁵ Puuu ki nu'uti weruma tiariemea, pa'wechi ihteka weripakapua weechi tiame. Waikao, te'pa apechunaka ahpo ahjamina seekao, ⁶ Riosi tetewachi ahpo pichiwatakapua, yooma ahpo cheemiaopua. Ihji chanimaa te'ta pichiwakapua, Apoe ki wahjame ahjamerachi eenamekapua; Apoe te'ta teweka enepatekamerachi eenamekapua, apoe yooma tewekachi iintuame enepatekamechi; Apoe te'ta wehjoari enepatekamepua, yooma ihta ahjachi iintuame tiame; Apoe te'ta pa'we enepatekame, yooma pa'wechi iintuame enepatekame tiame. Puuu aata te'ta weruma Riosie uhjuratiamea, eee cheeka sisinakapua:

—Pichiwa Apoe Riosi e'raria ikipuameo, kiisi kihta toyamepua wa'asi. ⁷ Pu'ka oowisanichi simiyame Riosi ku'iwario, ahpo kusupuchari chaachatesoopua, asikame enemapua ikipuameo wa'asio, Riosio, yooma ahpo nayewaturachi cheeriaopua ehkoriamio.

⁸ Waikao te'pa tewekachi no'o nayewachaniamea, eenechi no'o nayewechaniapua:

—Waaniii, waami enasa pahchu weruma tiarieme weeriachi, pa'wechi ihteka weeriamechi, weechi tiame. Itanemitiapua pu'kao, pu'ka nu'uti iyoteri pi'risarutiame makoka weeria.

⁹ Waikao, wa'a eenaka itanekania pu'ka iyoteri pi'rinatiame makoyao. Puuu pu'ka iyoteri pi'rinatiame no'o ki'yaopua, no'o chaanekapua:

—Íya, rupitupuapua i'kao. Ko'kopuapua. Kakaremapua chu'wachio, se'orichitia kahkame, nape aamo topachio, tisiwa chipuremapua.

¹⁰ Waikao uusapania pu'kao, rupitukania. No'o chuwachio, kahkamekapua se'orichitia, nape no'o rupitusoopua topachio, chihpuamekapua.

¹¹ Waikaopu te'ta weruma tiarieme no'o chaanekapua:

—Muuua eenechi simitemerikaitepua nayewatukao, i'ka Riosi chiiio, ki ookapi ti'tijoerichi ikipuame tuuyesiwa, seesenu ti'tijoerichi, seesenu na'nayewaniachi, seesenu ya'yawichichi tiame.

11

Ooka pichiwatame ti'tijoe

¹ Waikaopu te'ta weruma tiariemea paaka ahjae ihtetaniame no'o ki'yakapua. Wa'a ikisaopua no'o chaanekapua:

—Werisika ihtetamitiama Riosi tiopao. Ihtetamitiapua tiameo, wa'a yooremina weeriami iyoriwachio, o'ro netetiame tepaweoi. Wa'a ikisaopua, ihtetapuapua tiame kehkinajuarepu wa'a Riosi tioparachio, Riosichi paparamo. ² Nape ma'chi tiopachi ta'perachio, ka'te ihtetamitiapua wa'ao, wa'ao seesenu ti'tijoeri kiatiamekopua pehjo. Puuu seesenu ti'tjoeria, yooma nanaarame tekisomerichipua wa'ao, Riosi piipari muuwarichio mochiwari. Wa'a teeremerikapua ahkasi ooka weerewa aampa ooka meechachisi. ³ Neeea, ooka ti'tijoe ajawamania no'o chiiia ikipuame tuuyemeri, sosotiam wakiraeme. Puuu, piire miiri ooka sienta, aampa paika weerewa taawe, nokimeripua. Pu'ka ooka no'o ajawamiaopua, utewari yahchesa yomatiam wehjoarichi uhjuramania, puae utewarie pu'kao, ahpo ku'isimichio.

⁴ Waikaopu te'ta weruma tiariemea, no'o simiteka tuuyekao, eee cheekapua:

—Ihji ooka no'oe uhjurapuamea, ooka ti'tjoekaitepua, Riosieo ooka ooriwo kuuuchitia tetewiniame, Riosi tawemina ajakame; puuu wa'api

ti'tijoekaitepua ooka kaantera ahjachi ajawaniamechitia Riosie tetewiniame, Riosi tawemina ajakame, te'ta yomatiamе wehjoarichi Paamiratuaame. ⁵ Aaata na'ara yoranaresoopua i'ka ooka Riosi ajawaria pichiwatameo, na'ie kosimapua ahpo chu'wachi machenamee. Aaata pu'ka na'ara yoorakamea, choochotepuapua kosokao, mukimapua. ⁶ Ihji ooka pichiware tu'tuwarua, iinuepua ahpo ku'iwa utewario, yu'kioi ki ahpo yukitemiaopua, iiweta Riosi ahpo nayeoiopua; pu'ka ahpo utewarieopua tiameo, neeroioi puua, eera ahpo enepatemia; puua pu'ka ahpo utewarieopua tiameo, iinuepua ahpo iintomia, ihtaoi itapiti te'ta aiwaniame ahpo mehtanamia, kehkisaoi ahpo e'rachisiopua. ⁷ I'kao kajusoopua, Riosichi simiyame nayewatukao, puu maapori tiame ahjakamea, ki wahjika wichiwachi o'inia moenakaopua, nasiwasimapua pu'ka ooka ahjamao. Nape ihji ooka, newitopuamepua. Puu maapori tiamea pu'ka ooka, ko'imapua. ⁸ Ihji weerewaraa wahjipakamea, oowera wa'a maaniame tetewipuamepua, wehchi, wa'a weruma mochiwarichioopua, pooerachi. Wa'ao, Eerusareni tewaniachi enemeripua, taamo Paamira Eesusio, kurusichi merinuratiachi. (Wa'a Eerusareni ikipuachio, Sooroma teewataniachipua, Eejito teewataniachi tiame.) ⁹ Waikao ko'itiaapua, paika erakomapua pu'kao, meritiopa. Ahpo ihkokemapua pahkotakao, tisiwa peenia erakomapua, ki ta'iria mochitetiamekapa. ¹¹ Paika taawe aampa naasipasi manisaoopua wa'ao, puua iwira kiatiapaopua Riosieo, ajasikapua oisikao. I'kao wa'a ikisooopua, tisia majakapu ti'tjoeria.

¹² Waikao i'ka oijenakameo, te'pa o'inia tewekachio, paaechaniapua pu'kao. Puua chechaniapua:

—Mo'moena wa'atikiáaa.

Waikao puua, yooma ahpo seepurawa tetewachio, toomarichi mo'moenakapua tewekachio. ¹³ I'ka mo'moenasochepua, ki muenati noonokapu weee. Pukae ahpo sasaweriae weeeo, muuwaeme kaari ru'rumikapua, ki ookapi ko'yaka. Wahjipakamea, oowisani miirikapua. Waikao, ki wahjipakamea, ki nu'uti majariapua Riosio. Wa'a ikisaopua, sewina erapakaopua kaawerumachi paparasikapua, Riosi tewekachi kah-tiamerachi.

¹⁴ Wa'a iikaopua, ookachi simiyame kokosari u'matokapua, tisiwa aiwaniamea. Nape piirechi toiyapua pehjo, kiisi tehpe simiyachi ikimeri.

Oowisani kusupuchari chaachatetiamе

¹⁵ Waikaopua, oowisanichi simiyame Riosi ku'iware, kusutepua ahpo kusupucharío. Waikao, te'pa tewekachi o'inia, ki ku'ita chaachapachaniapua:

Weechi ye'kariwaaa,

taamo Noono Paamira iinuwara puuúaa,

taamo Paamira Riosie Weratiame iinuwara tiamee.

Ki seena aampasi yawichitumeri puuúaa, ahkasi ki wahjiamesiii.

¹⁶ Puu piire weerewa aampa naao pa'pamuratuamea, Riosi yasirachi ne'niachi mochikamea, chopokorieka ajapakaopua, wehchisi koomorasi-paka. Puua, chaachapakapua Riosi iyorikao:

¹⁷ Aamoo Paamira Riosiii,

aamoo tisia te'ta utewariemeooo,

aamoo senepitia kahtiamеooo,

aamoo senepitia yasakameooo.
 Aamopua ehpeopua,
     te'ta utewari uukameooo,
 Aamopua ehpeo,
     te'ta yawichi yasipakame;
 weruma ye'kaka yasimeriooo,
 te'ta weruma cheriwema ki'yame teemea aamoo,
 muuukamera o'ineriopa yawichitukao.

¹⁸ Yomatime wehjoarichi ti'tijoeturia,
     nekakokamepua amochio,
 nape muuuu asikamepamua,
 aamo te'ta kokosamiachiopua pu'kaooo,
 wahjipakameoiopua aamo katewemiachiopua.
 Asikamepua tiameo,
 aamo nuutewa kiamiachiopua,
 aamoo yooreka mochiriameopua,
 aamopua, nayewatuka mochiriameopua tiameo,
 ahpo iikachio piipatetiameopua,
 pu'ka aamo iyorika tetewameopua.
 Yooma katewemeri muuuu,
     pe'yachi aaata weweruma teerewaeme enemaaa,
     pe'yachi aaata ki weruma te'terewaeme enemaaa.
 Asikamemua taawechio, aamopua pihunamiachiopua,
     i'ka weechi na'atameopua.

¹⁹ Waikao tewekachio, Riosi tiopachio tetewakania wahjokame. Wa'a yooreminao po'yamekapua kaaja, Riosi Riosiwari yasitoriachio, pukachi yooreminaopua tiameo, wa'a maaniamekapua Riosi i'isaeri ti'tijoeri ah-jama kateweraiaa. Waikao tahpitika iintokapua kuhjipakao, ki ku'ita te'teokaopua tewekachio. Turuwaka itipiapua, ku'itapio. Weeeai, ki nu'uti ahpo sasawekapua. Tehjeai, ki nu'unti yukukapua.

12

Oowitiame taaa sipichaeme; itapiti ahjakame tisia iinya tiame tiame

¹ Ehjepao tewekachio, itapiti uurapari tetewakania. Puuu uura-
 paria oowitiamekapua. Ihji oowitiamea, taaa wakiraemekapua sipicha
 tiame. Taararaa, meechachi ihtiamekapua. Ihji oowitiamea moochio,
 yawichi mo'korira mo'korieemekapua. Pu'ka yawichi mo'korichiopua,
 oosa mariki aampa ooka so'pori nachutetiamekapua. ² Ihji oowitiamea
 peteterepakamekapua amori sauyame. Ihji oowitiamea kokorepakapua,
 saumiapa wa'asi. ³ Wa'a o'iniao, piirechi uurapari machenakapua
 te'pa tewekachio. Puuu, raakoni iinyatikapua, sehtaname, puuu
 oowisani mo'oemekapua. Ihji mo'orachi pipiripichio, yawichi mo'kori
 mo'korieemekapua. Aawaraa, oosa marikikapua. ⁴ Ihjia ahpo wahsieo
 tewekachio, kiya naasipasi karuwakapua so'porio. Pu'kao waikaopua,
 weechi ihpapakapua. Waikao wa'a iintosaopua, puuu raakonia, weechi
 tekikao oowitiame kahtiachi chukipapakapua; pu'ka oowitiame sausoopua
 taanaraa, ko'konariame enemerikapua. ⁵ Ihji oowitiamea ehjepamio
 saukapua, piiripi temari. Ihji temaria, yawichitumerikapua, yomatime
 weechi ti'tijoeturichio, tisia utewaerieme nuurarieme enemerikapua,
 sisioki wepijuarae. Nape ihji taanaraa, apechunatiapua Riosio, ahpo
 ye'kaka kahtiachi yasirachi i'tokapua. ⁶ Waikao oowitiamea mehka
 newipapakapua, Riosi kateweriachi newipamichio, Riosi neesetowatere

ahpo yasitomiachi. Wa'ao ooruchi kahtioio, piire miiri ooka siento, aampa paika weerewa taawechi, Riosie ko'kotetiapua wa'ao.

⁷ Waikao eenechi pu'ka oowitiame taanara apechunatiame nayewaniachio, waikao tewekachio, weruma nasiwaniname simikapua wa'ao. Mihkea, te'ta Riosi ku'iwaria wa'a tewekachio, ahpo ku'iwari ahjamaopua, raakonichi nasiwasikapua ahpo ku'iwari ahjama. ⁸ Nape ihji raakonia newitotiapua Mihkeo. Waikao puuu raakonia newitotiapua wa'asiopua, ka'chi iika tewekachi yasimerikapua wa'asio. ⁹ Wa'a iika tewekachio raakonia, ipatiame itipikapua Riosieo, yooma ahpo ku'iwari ahjamaopua. Puuu raakonia, ehkoriami Siinoikapua, Satanasi tewaniame, riaorosi teewaeme tiame. Ihjia, puukaitepua, yomatiamе weeechi mochikame wisikuiamea.

¹⁰ Puuu raakonia weeechi ipatiamekapua yooma ahpo ku'iwari ahjamaopua, Eesusio weeechi o'inia tewekachi eenariopapua, yooma natete-woopua tatakori tiameo. Waikao tewekachi o'inia inamukane chiameo:

—Natetetiame itipikame yooma tatakoritiamеapa, asikame i'waopa Riosi newipariaapa, yooma aaata Riosichi paparakamewichioo. Riosie Weratiamea, yawichitumia yaspakame puuuapa i'wa tewekachio, weeechi ipatiamekopua Satanasio, tisia wenejika yasitoriameopua Riosichio, yooma taawechiopua tukawariopua tiameo, yooma weeechi mochikame Riosichi paparamеopua, poponiwaopua pipiniwaopua tiame. ¹¹ Taamo Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, pu'ka iinyati ahjakameo, Riosi Po'wa teewataniamee newitoripapua pu'kao, ahpoo nehpuwaka pejana mukuriamеkopua pu'kao. Wa'a iintokamekopapua pu'kao, ahpo tatakoria cho'wekaopua. Puuu, tisia paparamеkapapua Po'wataniame Tijoechio, ki se'wika mochtorepua, te'ta aiwaka mochtioaiopua, ahkasi mukiwachisioi anachasika. ¹² Pukaepa eeme Po'wataniame Tijoe newipatetiamea, kaawe erakomitiapua, tewekachi mochikamekapa wa'asi pu'ka ahjama. Nape áiii eemea, weeechi mochikamea pehjio, pa'wechi ohjoameopua tiame tekipanakao. Wa'a akipa riaorósia weeechi ki teesa nekakame, nane'riapa puuu, waapi toiyopua ahpo te'ta newitopuachioopua wa'asio.

¹³ Waikao tewekachio, puuu raakonia, weeechi enasaapua no'o tetewitewachio, pu'ka naawakame yeeyerao, te'ta yorasikapua pu'kao merinareka. ¹⁴ Nape waikao, puuu oowitiamea, ooka wa'we aana kiatiapua, mehka ki ti'tijoeekachi akipamichioopua, pu'ka siinoi nekarewao ki ahsepame tiachi. Wa'a akipasaapa pohjachuka anasawekao, wa'ao paika paaumpari aampa naasipasi yasariapua wa'ao, Riosi inatewachi koaka. ¹⁵ Waikao puuu iinyati siinoia, neroero puupuchekapua ahpo chuwachi machename, aaki eenepakao, ru'rupumichioopua pu'ka oowitiameo. ¹⁶ Nape we'ea, ku'ipakapua oowitiameo. Puuu, chu'wachitia wahjokaopua, yooma nerojkapua pu'ka iinyati siinoi pupucheriaopua neeroi. ¹⁷ Waikao raakonia, káátisia nekapua oowitiamechio. Wa'a iikapa puuu, simikapua waikao oowitiame tetejimarachi nasiwamiaopua, ko'imiaopua pu'kao. Ihji tetejimaraa, Riosi yooreka mochtioamerakapua, Eesusi pichiwari tuuyewari, ki se'wika iyorika mochtokame.

13

Ooka iinyati ahjakame

¹ Ehjepamio, pa'we suuwerachi weripakainia setechi. Pa'wechio waikao, kai nu'ti iinyati pawesinoi, werisiame tetewakania. Puuu oowisani mo'emekapua, aawaraa oosa marikikapua. Yooma pipiripi awachioopua, yawichi mo'kori yahchamekapua. Yooma pipiripi mochioopua,

itapiti teewara to'wetiamekapua, Riosi na'arewa. ² Ihji iinyati pa'wechi machenakamea, oori korowameka tiamekapua. Taararaa, ooji taararaka tiamekapua. Chu'waraa, mawiya chu'waraka tiamekapua. Waikaopu raakonia, ki nu'uti utewari tiiamea, i'ka pawesinoi iinyati, weruma utewari ki'yakapua pu'kao, ahpo ihsika yasitoachitia teetomichio. ³ Piiripi puuu iinyati pawesinoi mo'oraa, mukukai ahjakamekapua. Naania tiamekapua moochio, meritiai saukachio. Wa'a iikamekopua pu'kao, yooma ti'tijoeria, ki nu'uti ikiriame erakoewa e'riamekapua pu'kao. ⁴ Waikao raakonio yooma ti'tioea oowerua tiame, weruma paparawekapua pu'kao, raakonio, ki nu'uti utewari ki'yariopua iinyati pawesinoio. Wa'a ikitiopua iinyati pawesinoio, ti'tioeria chaachapakapua, oisa e'rekao:

—¿Intunare aaata i'kachtiao? ¿Aatana newitonaretapua aaata i'kaka tiameo?

⁵ Puuu iinyati pawesinoia, ooka weerewa aampa ooka meeche reesisetiapua, na'areka oimichio. Riosio, ahpokamera weruma tiameko tuuka.

⁶ Wa'a iintokapua waikao. Riosio tisia na'arekapua i'ka kaariraopua tewekachio, yooma ahjama mochikameopua tiame. ⁷ I'ka weechio puuu iinyati pawesinoia, nasiwari mehtanamichio reesisetiapua, Riosi piipateria ti'tioechi nasiwamichio, yooma pu'kao newitomichio. Ihjia kiatiapua tiameo, yomatiamie ti'tioeri ahpowichio iintamichio, yooma ahpo utewario, yoomachi weechi ti'tioeturiopua, yooma ihta ti'tioeturiopua, yooma ihta nayewa yeeniemeopua. ⁸ Yooma ki Po'wa teewataniame iyotaperirachi iyotetiame teewaraa naayachisi o'inia, pu'ka pawesinoichi paparapua. Puuu Po'wa teewataniame iyotaperirachi maaniame teewaraa, ke'chu we'e yasipoi Riosia, wa'a to'wakamepua teewaraa, ahpo Taana Po'wa teewataniamechi, paparamerikopua, pu'ka Po'wa teewataniameo, yomatiamie wehjoarichi mochikamewichio, meritio. ⁹ I'ka no'o cheemiao nahkaemea, pahtemitiapua pu'kao. ¹⁰ Pu'ka taawechiamio, Riosie karichi yachapuame tetewitiamea, karichi yachapuamepua. Riosie ko'ipuame tetewiraa, ko'ipuamepua. Wa'a teeremirikopaopua pu'ka kajuyachi taawechiamio, eeme Riosichi te'ta paparama, kaawe aamo neesetomitiapua ki kaawe nokiwa, pu'ka taawechiami tisia aiwapuachio, ki aamo wekatemichio te'ta Riosichi aamo paparaa.

¹¹ Wa'a tiame tetewisaapania, piirechi iinyati ahjari tetewikania. Puuu, wehtere o'inia werisiapua. Puuu ooka aawaemekapua po'wachitia, nape raakonichitia nayewamekapua. ¹² Ihji puuu wehtejuri iinyatia, wa'achitia ahpo nuuramia utewari iinuemekapua, iinyati pawesinoi kiatiamechitia. Ihji iinyati wehtejuria, pu'ka iinyati pawesinoi moochi saukamerachi, paparatekapua, yooma weechi ti'tioerio. ¹³ Ihjia waikao, yooma tetewimichio ahpo, wa'achi ihsiamekopua ahpo, na'i ruhjitekupua tewekachitepaopua, pu'ka pawesinoi po'yachio. Ihjia yooma ihta peenia ihsia ihsiamekapua tiame. ¹⁴ Ihjia, puka ahpo peenia ihsia-waeopua, yooma tijoeri wisikuekaopua, pawesinoikamera paparatekapua, pu'ka pawesinoi itapitichi netesa, siinoika tiame. ¹⁵ Ihji wehtejuria, nayewatekapua ahjateka, pu'ka pawesinoi itapitie netetiameopua, pu'ka utewari, pawesinoie ahpo kiaretiaeopua. Ihji wehtejuria, ko'imichio reesetiamekapua tiame, ki yooriameopua, pu'ka itapitie netetiameopua pawesinoio, chopokorieka ajapekaopua. ¹⁶ Ihjia tiameo, yooma ihta ti'tioe ooweruopua tiame weechi mochikameo, pu'ka pawesinoi ma'chitame

yahchenurakapua koatao, sekachioepua tiame. Wa'a tiame yahchenu-rakapua ahkasi yomatiamе wehjoarichi mochikameopua, yooma ihta ya'yawichioepua ki ya'yawichioi, totomiwaemeopua ki totomiwaemeopua tiame, puhkuchitia mochikameopua ki puhkuchitia mochikameopua tiame, oowera tekipanameopua tiame. ¹⁷ Ki koata yachatoameopua sekachioi, pu'ka pawesinoi teewaraopua, pu'ka teewara chiameioipua ihtetari, ka'chi iika tarimerikapua ahkaoi, ka'chi iika nehjimerikapua ihta. ¹⁸ Ihji ihtetaria, weechi ohjoeme ahjae ihtetaniamekapua; ihji ihtetaria, puhsani sienta paika weerewa aampa puhsanipua. Nape pu'ka ihtetari pahnenariamea, te'ta inatari nakiyame puuua, nane'renaria ihtana chiamekoopua pu'kao.

14

Piie sienta ooka weerewa naao miiri, wikatari

¹ Pu'kachi neipao neea, Apoe Po'wa teewataniame tetewakania, Siioni roomosachi weeriame. Puuua, piie sienta ooka weerewa aampa naao miiri, ahjama weeriapua, ti'tijoe ooweru tiamé. Yooma pu'ka ahjama ajakamea, pu'ka Po'wa teewataniame teewara, koata iyotetiamekapua, pu'ka Po'wataniame Noonora teewaraopua tiame. ² Waikao, te'pa tewekachi eename inamukania, kai ku'ita a'rapachitia cheetechaniame, tahpitika cheechaniapua, ki ookapika nokichaniame, kai ku'ita wawasora chiame, neeroi kai ku'ita wichiyamechitia. Kai ku'ita te'onichitia chiapua. ³ Puuu weeka ahjama ajakamea, weemera wiika wikatapua. Riosi yasirachi wiikiapua pu'ka itapiti naao ahjakame ajakachi, pu'ka piire weerewa naao pa'pamiratuaameopua, naasipa. Pu'ka wiikao, aataai ki pepenipame tiapua, naatichape, piie sienta ooka weerewa naao miiriche. Puuua, ahpo tatakoriwa natetetiame iikamekapua, weechio o'inia e'enakame. ⁴ Puuua ahsieme iyorikamekapua Riosio, yooma ki kaaweruma ihtaopua, piipatetiame, Riosio. Ihji ti'tijoea, Riosichewichio mochiriamekapua, kiisio nenewikame. Puuua, ahkaoi simiyoiupua, pu'ka Apoe Po'wataniame Tijoeo, na'naritoamepua. Ihjipua tiameo, Riosiwichioopua, Apoe Po'wataniame Tijoeowichioopua tiameo, pahcha simiyame taakerichitia, i'ipatiamea. ⁵ Ahpo chu'wachioipua, kihta chaachakamepua, ihta itapiti wihtukioopua, kihta a'chi tiamekapua apochio.

Paika Riosi ku'iwari tu'tuiwisari

⁶ Eenechio nee Waania, piirechi Riosi ku'iwari tetewakania. Puuua te'pa poojachuka simiyapua eekáchi, itapiti cheesiapua ki wahjiamesi teetopuame, yooma ti'tijoeeriwichioapua, ihta ti'tijoeuriwichioi, ihta naeraemeoipuwichio. ⁷ Puuua ki ku'ita sisinewasikaopua, cheesiapua: —¡Tewekachi kahtiamе te'ta Noonorao, seeweka tetewimitiapua pu'kao, asikamekopua pu'ka apoe te'tao, ti'tijoeeri te'ta katewemerio! Pukaepa eemea pu'kao, te'ta iyorika mochitopuapua, pu'kao Apoe iintokamekopua teweka enepatekao, weeio, pa'weopua tiamé, wa'a ikisa yooma ihta pa'paichioepua tiame.

⁸ Pu'ka wa'apichio tiame, piirechi Riosi ku'iwari machenakapua, ookachi simiyamekapua. Puuua cheesiapua:

—¡Wichiparupa! ¡Wichiparupaaa, te'ta weruma tiame Wawironiaapa, yomatiamе wehjoarichio, yomatiamе ti'tijoeuri teekupatekamea, ahpo tisia ki kaaweruma suweporichi ikotutekamea.

⁹ Waikao piirechi Riosi ku'iwari machejenakapua, puuua paikachi simiyamekapua. Puuua no'o tetewachi weripaka sisinakapua, eee cheeka:

—Aaata piire ahkao, pu'ka wehtejurichi paparakamea, ahpo koataoi ahjamina sekachioi ahpo toisooopua pu'ka wehtejuri machitewarao ahpo yahchepuawichioopua, ¹⁰ te'ta saaemerichepua Riosi kokosario, kiisi anachame tiameopua. Puuu ki teesa aiwaria, na'ie kosaka saaeetpuamepua, aasujeree tisiwa tahtamee tiame. Wa'a yorupame ihjia Riosi ku'iwari ne'niachi, Apoe Po'wa teewataniame tetewachioopua tiame. ¹¹ Ihji aiwaka moroyaopua tajakao, ki wahjika moromapua apchuka, ahkasi ki seena aampasi. Kiisi respuniachipua wa'ao, yooma taawechioopua, yooma tukaooiopua tiame, yooma pu'ka wehtejurichi paparakamewichioopua, wehtejurika tiame netetiameopua tiame paparakamewichioo, pu'ka teewara machitewara uukamewichioopua tiame. ¹² Wa'a ikipuaopua, anachari nakiwamepua Riosi ijinuwaraa, Riosi nuurari apochi neesetoameopua, Eesusichi paparama.

¹³ Waikao tewekachio, chiiame inamukania:

—Iyoteo i'ka: “Ehpe o'inia Paamirachi wahjipakamea, ki teesa kaawe ikitepuamepua. Tisiwa kaawe siimeria, pichiwa puuuu.” Eje'e, wa'atepua, wa'a no'o chaanena Riosiwaria, respumeri puuuu, kaawe noonoikapa tekapanaka weechio Apoe te'ta Paamirawichioo.

Weeechi i'ipaniame

¹⁴ Waikao neee Waania, toomari tohsaname tetewakania, pu'ka toomarichio, tijoeka tiame kahtiapua wa'ao. Moochioopua, yawichi mo'korira mo'koriekapua o'roe netetiame, sekachio puuuu, ohsa makoyemakapua, tisia yoorame. ¹⁵ Tewekachi tiopachio, piirechi Riosi ku'iwari machenakapua. Puuuu weeru sisinakaopua, chaaniapua pu'ka toomarichi kahtiaameopua:

—O'inesa muuupa, tehpuhaka pu'ka weechi taakekameopua, ahsepare puuuupa i'ipapuachio. Iwapare puuuupa wa'asi —wa'asa chiiapua.

¹⁶ Waikao, puuu toomarichi kahtiaamea, o'inekapua karuwaka tehpuhakapua weechio, wa'a o'inia. Waikao weechio, i'ipatiame itipikapua.

¹⁷ Pu'ka wa'a ikisooopua, te'pa tewekachi tiopaopua, piirechi Riosi ku'iwari machenakapua wa'ao, puuuu ohsachi makotoamekapua sekachio, ki teesa yoorame. ¹⁸ I'ka machenasooopua, wa'api tewekachi tiopachioopua, wa'a tepatetiachio, piirechi Riosi ku'iwari machenakapua. Puuuu, pu'ka tisia yoorame ohsa makotoameopua, utewaeme sisinamukao chaanekapua:

—iYaapiti o'inesa tehpuhaka pu'ka panijuwari yo'piameoopia!
iIwakame puuuupaaa, i'ipapuawichioopuaaaa!

¹⁹ Waikao puuu Riosi ku'iwari ohsa makoyamea, weechi u'matotekapua pu'ka ohsao, yooma tehpuhakapua pu'ka panijuwari yo'piameo, i'ipaka. Wa'a ikisaopua, Riosi iinuwaru tekesowachi ihpoporowachi ihpapakapua pu'ka yo'pio. Puuu tekesoni ihpoporowaa, Riosi nekarewakapua. ²⁰ Ihji tekesoni ihpoporowaa, ma'chi weerimekapua muuwari mochiwachio, wa'a sahtuchianiachiapua panijuwu iwapakamea. Waikao pu'ka panijuwu sahtuchianiachioopua, eera machenakapua wa'ao, nape kai ku'witakapua, ahkasi kaawaio yakachisi manitoame, ahkasi norikameo, puhsani taawe poesiniamekapua, weeresi. Puuu eeraa tijoe eerarakapua.

¹ Waikao pu'ka tetewisaania, itapiti tetewakania tewekachio, itapiti ikipuame uurapame. Puua weruma itapitikapua, tahpitika tiame. Pukachi teteiwachio, oowisani Riosi ku'iwari ajakapua, puua kajuyachi oowisani aiwapuame iinuemekapua. Riosia pukae oowisani tisia aiwarieo, kajumerikapua wa'asi ahpo tisia nekarewao.

² Waikao wa'ao, naati tiame tetewakania, pa'we po'yapua kaawiraka tiame, i'ka aampao, na'ichitia tajayapua. I'ka pa'we ikichaminao, yooma ihji wehtejuri newitokamea, wa'a ajakapua. Yooma puu ajakamea, ki wehtejurika tiame netetiamechi paparakamekapua, yooma puua tiameo, ki apochi toakamekapua yahchepuawichio wehtejuri machitewarao. Yooma ihjia wa'a pa'wesuwe ajakapua ahpo a'rapama, Riosie ahpo kiatiamee. ³ Ihjia, Moise wiikara wikatapua, Riosi ihsiweka yasakame. Naati wiikiapua tiameo, Apoe Po'wataniame paparawa. Puua wiikekao chaachapua:

¡Muuu te'ta weruma tiarieme Riosia, ki nu'uti peenia tiame iintokamemua taamowichio!

¡Muuua, taamo te'ta Paamira Riosia, yooma ihta itachi aampa simiyame utewariememua!

¡Aamo ti'tijoerichio te'ta kaawerumara ahjachi teerewaememua, te'ta pichiwarichi tiameraopua!

⁴ Aamo Apoe Paamirao, ¿aatana ki aamo seewetarepua?

¿Aatana amochio, ki kaaweruma aamo nayewanaretapua, amochi paparakaopua?

Ki'tepua wa'asio, epeche iyoriniameopua ki amochitiao.

Yomatiamie ti'tijoeturi wehjoarichio, amochi paparamia e'nameripua, pu'ka aamo iintoriao, tisia kaaweruma iintoria tetewikapao.

⁵ Neipa i'kao tewekachio, te'ta Riosi iyoriwachi tiopachio wahjoame weerame tetewakania, wa'a yooreminao, wa'a ajakapua tehte rarapenamea, ahjachi iyotetiamea, oosa mariki Riosi nuuraria. ⁶ Wa'a iyoriwachi o'iniao, oowisani Riosi ku'iwari puuyakapua. Ihjia oowisani aiwari i'toamekapua, kiisi nohpieme riino wisasori wakiraeme tisia tatapara ihsiame, ihta itapiti ki kaawerumaopua; muripami norikameo, o'ro apoche teekeraemeapua, wahsipurachitia. ⁷ Puu piiripi naao ahjari no'o tetewariaa, pu'ka Riosi ku'iwari oowisaniopua, oowisani oropetori ki'yakapua pu'kao, yooma pipiripi. Ihji oropetoria, apoche Riosi nekarewae, popochiamekapua puua, Apoe ki wahjika ahjamera Riosi. ⁸ Waikao wa'ao, Riosi iyoriwa tiopachio, moorewa pochikapua wa'ao, puua moorewaa Riosi utewarikapua, te'ta Riosi tiarichi eename. Waikao wa'ao, aawataa ki pakimerikapua wa'ao, ahkasi ki kajuyachisiopua, pu'ka oowisani Riosi ku'iwario, itapiti te'ta aiwari ihpapakao.

16

Iijipaso Riosi kokosari ijinueme

¹ Waikao nee Waania, wa'a Riosi tiopara te'ta iyoriwachio, cheechaniame inamukania, pu'ka oowisani Riosi ku'iwario:

—Ehpeo weechi siimpamitia eemea. Wa'a siimpaka wi'sunamitiapua, pu'ka aamo oowisani oropetorichi iinuекao, Riosi te'ta kokosari aiwariopua.

² Waikao puua pu'ka pahcha simiyame Riosi ku'iwario, weechi wi'sunesoopua pu'ka Riosi te'ta kokosari aiwario, yomatiamie ti'tijoea oowerua tiame, tisiwa na'arari ikiwa ehcha puuyatekapua, tisiwa iinya

te'tiame. Yooma puuu ehchapakamea, wehtejuri teewara yahchetiamekapua ahpo koatao, wehtejurika tiamechi netetiamе paparakamera.

³ Ookachi simiyame Riosi ku'iwario, pa'wechi wi'sunesoopua, ahpo oropetori toatoao Riosi kokosari te'ta aiwariopua, waikao pa'wechi neeroia, eeraeme enepakapua, tijoe meritiamechitia eerae. I'ka wa'a ikisoopua, yooma pa'wechi ahjamea, wahjipakapua.

⁴ Waikao paikachi simiyame Riosi ku'iwario pu'ka Riosi kokosari te'ta aiwari, akichiami wi'sunesoopua ahpo i'toao, yooma paichiamiopua tiameo, yooma eeraeme enepakapua. ⁵ Waikao puuu Riosi ku'iwari neerochi wi'sunekamea, chaanechaniapua Rioso:

—Aa Muuua Riosia, Te'ta Kaawerumachekameraa, tisia kaawe iintokamemua pu'ka nanaarame tisia kokosakao, ⁶ wa'a yoraniame nakiyamekaipua, pu'ka aamo na'nayewatura piipateriaopua tiameo, eerara wi'suteriopa ko'yakao. Pukaepa muuui, wa'achitia tisia aiwari saetekamemua pu'kaoi, ko'yakao.

⁷ Waikao Riosi iyoriwa tepawetiachi o'iniaa, inamukania cheechaniameo:

—Aa muuua, Apoe te'ta yooma Paamiraa, ki teesa kaawe iintokame muuua, Aamo iintoriaa tisia pichiwarikopaaa, kiisi se'wi kaawerumachiche teetokaopuaa.

⁸ Naoochi simiyame Riosi ku'iwario, Riosi kokosari te'ta aiwari ahpo oropetorichi i'toao taaachi wi'sunesoopua, waikao, weechi mochikame ti'tioeria, taaa tahtarae tajakapua. ⁹ Nape ki teesa tajaka aiwakai puuua, kiisi sewina erapakapua ahpo ki kaawe nokayao. Ihjia, Riosikamera seewemetioipua iyorikao, ohsotiakamera nekawekapua Rioso.

¹⁰ Marikisachi simiyame Riosi ku'iwario, Riosi kokosari te'ta aiwari ahpo i'toao, wehtejuri ye'kari yasirachi wi'sunesoopua, waikao wehtejuri yawichituachio, tukapachi enepakapua wa'ao. Waikao puuu wehtejuri weechi paparakamea, kiisi anchame erakoapua Riosie tisia aiwariopua, ahkasioi ahpo yeenioi ki'puchapua, kaátisia kokosari aiwapapua. ¹¹ Nape tisiwa aiwakaipua ehchapakao, kiisi toinarekapua ahpo na'ara nokayao ohsotia wa'a yoratiapa Riosieo, Riosikamera tisia na'arekapua tewekachi kahtiameo, tisia iinya chaachapakaopua Rioso.

¹² Puhsanisachi simiyame Riosi ku'iwario Riosi kokosari te'ta aiwario, Eurate akichi wi'sunesoopua pu'ka ahpo oropetorichi i'toao, aakia wakipakapua, pu'ka cheraayachi ohjoeme ya'yawichiwichioo, katewetiame itipikapua, ahka ahpo siimpachi nasiwamia paateka uumatomichiopua.

¹³ Waikao tetewakania raakoni chu'wachio, iinyati pawesinoi chu'wachioipua tiameo, ki pichiwari Riosi nayewaturachi chu'wachioipua tiameo, teemo puuyakapua pukachi pipiripichio. Puuu ki pichiwari Riosi nayewaturaa, wa'api iinyati wehtejurikai tiapua. ¹⁴ Ihji paika teemo nanaarari reemoniwaria, ahpo utewarie ki'yaka pu'ka iinyati pawesinoio, pu'ka iinyati wehtejuriopua tiame, itapiti ki maaepori peeniatame nokisimichiopua. Puuu pawesinoia wehtejuria tiame, puuu ookaa, yomachi puuyakapua weechio, yooma ya'yawichiami paajutemiaopua, pu'ka ya'yawichio pirenatumichiopua, yooma pirena nasiwapuwachioipua Riosi te'ta puipanariapa nasiwarichioo, Apoe Po'wa teewataniame Riosieo, pu'kao ki yawichi yasipamichiopua i'ka weechi enasaapa. ¹⁵ Waikao nee Waania, Po'wa teewataniameo chiiame tetewakania taamoo: “iNee, neea senawato enameripua, ichikoamechitia! Eeme no'o Noonoe piipakatetiamea, pusakame mochipuapua. Ki se'wika mochitosaaupua noochi aamo paparaa, tisia

kaawe erakoma eemea, wa'a no'o enasoopa, kihta suuwe erapakapaopua aamo ki kaawe te'tereriaopua noochio."

¹⁶ Waikao tetewakania, weechio yooma ya'yawichia, Amakeróni tewaniachi napawiriapua, yooma ahpo soontaroma. Amakeróni tewaniachikapua wa'ao, euroe naewaniachio.

¹⁷ Oowisanisachi simiyame Riosi ku'iwario, Riosi kokosari te'ta aiwario, te'pa eekachi wi'sunesoopua ahpo oropetorichi i'toao, tewekachi tiopachi o'iniaio, nayewachaniame inamukania. Puuuu cheechaniapua:

—jRiosi nekarewaa, o'inepuameche toiyame puuupa!

¹⁸ Waikao, tahpitika iintoka kuhjipakao, ki nu'uti tatakao, tahpitika chaachakapa te'teokao. We'eai, tahpitika iintokapua ahpo sasawekao, ahkasi ki tetewiniachitiaopua, ti'tijoeri ohjoekoiopua weechio. ¹⁹ Waikao, puuu te'ta ki kaaweruma mochiwaria, paikana ta'pakapua. Waikaopua tiameo, yomachi muuwari mochiwari ka'kariwaraa, wehchi e'enakapua ru'mika. Wa'asa iintoka Riosia. Riosia yooma weechi mochikame ki ka'karuma Wawironiao, kiisi kaawe nokaya inatepakaopua, ahpo tahpitika ihsiwa nekarewa saatekapua. ²⁰ Yooma pawenasipa we'e, ki naania iikapua pa'wetere noripakaopua; kaawiai, ki naania ijikikapua ru'mikao. ²¹ Waikao tewekachi o'iniaio, ki ookapi kai nu'nunti tehje ruhjikapua, ti'tjoerikachio. Ihji ki nu'nunti tehjea, ooka weerewa u'matoame kiiri pehtiamekapua. Ihji tehje ruhjikamea, tisiwa eeyowa iintokapua ti'tjoerichio, wa'a iintotiapa ti'tjoea ooweru tiamea, tisiwa na'araka chaachapakapua Riosio.

17

Te'ta suwepori ihsiame oowitiame kokosari aiwatepuame Riosie

¹ Piiripi puuu oowisani Riosi ku'iwaria, oowisani o'ro pehtori iinueriamea sekachio, noochi eenakapua chaaneka:

—Nahpeomua. Aamo ne'netemaneopua, aaata oowitiame te'ta suwepori ihsiameopua, ihjia ahpo kuunachi poanatakao, piirechi ahjama akipamechitia. Puuuu naatika iintokame puuuu, yooma aaata Riosichi papararaio poanatakame, Satanasichikamera eenepaka. Aaataai ki iyorika mochikameapua Riosichio, suwepori noonoikamepua Riosichio, pu'ka oowitiame suwepori iintokamekatepua, Riosi toakao Satanasikamerachi e'enepakao. Aamo tuuyemania Riosi kokosario, achini yoojoramiopua, yooma pu'ka oowitiamechitia nokaka mochitoamekoo. ² Pu'ka oowitiame ahjamao, yomatiamе weechi mochikame ya'yawichia, tisia suwepori noonowiriamekatepua. Yooma aaata ti'tjoe ooweru tiamea, ki ookapi i'ka weechi iintuame itapiti ikotuka ohjoemea, yooma ya'yawichi pu'ka oowitiame ahjama suwepori noonowiriae, tetekupatetiameka ijikitiamepua.

³ Waikao puuu Riosi ku'iwaria, poanachi no'o i'tokapua, ki tijoekachi. Wa'ao, oowitiame no'o tetewitekapua, weruma itapiti iinyati ahjakamechi kahtiamе, te'ta tajayame sehtanamechi. Ihji itapiti iinyatia, pochikame to'wamekapua teewao, Riosiwichio tisia nekame tiame. Ihji oowitiame yasitoachio, oowisani mo'oemekapua; aawara mo'oraa, oosa marikikapua yooma ahkoo. ⁴ Oowitiame wisasoriwaa, iimuri taakara iwakameka tiame sehtamurame pa'wisetiamekapua, wa'a ikisa naapo iwakameka tiame sehtaname pa'wisetiamekapua tiameo. Ihji peeniatiamea, o'ro apoche chuhchetiamekapua; yooma ihta tehte penia te'tiame chuhchetiameapua; puuu tehte tisia nateyamekapua, pa'wechi uutiamе. Ihji oowitiamea, sekachio o'ro iijipaso makoyameapua. Pu'kachi paasochio, pochikame

yahchamekapua, itapiti tisia iinya tiameopua na'arari, itapiti tatakori eiwepua tiame. ⁵ Ihji oowitiamea, ahpo koataopua itapiti teewa iyotetiame i'toka oiamekapua, tesiwa eerina tiame pahtepuao. Puuu chiame iyotetiame, eee chiamekapua: "Te'ta Weruma Tiamera Wawironia, Apoe Te'ta Suwepori Nokayamera Yeeyera, Apoe Te'ta Ki Ka'karuma Mehtatamera Yomachi Weeechi Mochikameopua Ti'tijoerio." ⁶ Ihji oowitiamea, Riosi piipateria ahpo ko'yaria eerarae, teekupakamekapua, Eesusi nehpuaka nayewamekapa ko'itiame. Neeea, pu'ka oowitiame tetewakaopua, tajinachukania, tahpitika tiamekoopua pu'kao. ⁷ Nape Riosi ku'iwaria, noomina eenakao, no'o chaanekapua:

—¿Achini iikai tahpitika erapanimua, pu'ka tahpitika iintoriaeo? Aamo tuuyemania aatia tiachipa wa'a tiopua pu'kao, ihtanakoopua puuu oowitiame tiiaa, ihtanakoopua tiame puuu oowitiame ahjachi yasitooa, ihtanakoopua tiame pu'ka oowitiame ahjachi yasitooa oowisani mo'oraa, ihtanakoopua tiameo, pu'ka yaasetoa oosa mariki aawaraopua. ⁸ Puuu ahjari, itapiti tisia iinyatiame aamo tetewariaa, ki'yami yawichitukame puuu, ehpeo newitotiamepua newitotiao, nape eenechi mächenamiite puuu yawichitumiao, ki wahjiamesi wichiwachi o'inia moenasao, wa'a ikisao eenechi enasaopua, kajuka pihunapuamepua wa'asio. Puuu weeechi mochikamea, ki naayachi o'inia Riosi iyotaperichi toatiameopua teewaraa, tahpitika erakomapua, pu'ka ki'yami yawichitukameo mukukaio, eenechi ahjaka ahpo mochiwachi yawichitumekopua pu'kao, kiisi maaepori tiaipua.

⁹ 'Ihji pahteniamea, te'ta inatari machiniame nahkipua. Puuu oowisani mo'oa, oowisani kaawipua, ihji oowitiame ahjachi kahtia, ¹⁰ puuu kaawia oowisani ya'yawichikaitepua; mariki ihji yawichituwaa, newitotia ruhjikamepua wa'asi; piiripi ihjia, ehpe taawechemi yawichitumepua pehjio; piirechi yawichitumeria pehjio, ki eenamepua pehjio; puuu yawichitumia enameria, ku'itapi yawichitumeripua wa'asi, enasaapa. ¹¹ Puuu yawichituwa ki'yami enekamea, ki'tiameapua ehpeo, nape eenechi enepasaapua yawichituwao, osanao yawichituwa enemeripua, puuu osanao yawichitumie enameria, piiripi puuu oowisanichi yawichi yawichitukame enemeripua. Nape puuu wa'apia waikao, ki tehpesi yawichitumapua.

¹² 'Puuu oosa mariki aawa aamo tetewariaa, oosa mariki ya'yawichi puuu, puuu ki yawichitumia mochipamepua pehji. Ku'itapi yawichitumichio kiapuamepua iinyatiame ahjari ahjama yawichitumichio. ¹³ Ihji oosa mariki ya'yawichia, yooma ahka pirena, ahpo kaawe iintameripua ahpo ku'ipakao, pu'ka iinyatiame ahjari yawichituachio. ¹⁴ Yooma ahka nasiwasimapua, pu'ka Po'wachitia uutiameripua Riosieo, nape Apoe Po'wa teewataniamea, yooma newitomeripua pu'kao, apoeopua, Apoe puukapa puuu, te'ta pa'pamiraopua epeche te'ta Paamirarakapua; te'ta ya'yawichio, epeche Te'ta Werumara Yawichirakapua; puuu Po'wa tewaniame ahjama te'tiamea, aapoe kaawe e'rekamepua ikae Po'wataniamee ahpo paajuteretiao; ihji Po'wataniamea ahpo paeriaio, ahpo ijinuwachitia uuriamepua Riosichio; ihji paajutetiamea, yoorewa iyoriwa tewaniamekapua.

¹⁵ 'Neeroi ne'neroi aamo tetewariaa, pu'ka oowitiame suwepori ihsiame ahjachi yasariaa, yooma weeechi ti'tijoeripua; ki ookapi ti'tijoeri, yooma ihta naeri ye'yenieme, yooma ye'kari ti'tijoeri. ¹⁶ Puuu oosa mariki aawa aamo tetewariaa iinyati ahjarichio, nekumeripua pu'ka oowitiamechio, suwepori ihsiameo. Pu'ka oowitiame na'ara yoramapua ahkasi piineri toaka, poiya; pu'ka sa'parao ko'komeripua; pu'ka sa'para itipikameo,

kosimeripua. ¹⁷ Riosia, pu'ka oosa mariki pawesinoi iinyati aawara ya'yawichio, wa'atiame noonoitekame enemapua, pu'ka ya'yawichio ahpo katewesaopua, te'ta utewari kiamichiopua pu'ka iinyati pawesinoio, ahkasi yooma ikiyachisiopua pu'ka ahpo iintomia no'o tetewiteriao. ¹⁸ Puuu oowitiame aamo tetewariaa, ki nu'uti mochiwari puuuu, yomachi-ami paanieka kahtiame ihcheka, yomachi chuhkeka kahtiame ahpo tisia ki kaaweruma ihsiao, yomachi ya'yawichituniachiamiopua, yomatiamewe hjoarichiopua.

18

Wawironia muuwari wichiparia

¹ Neipa i'kao neee Waania, piirechi Riosi ku'iwari tetewakania, tewekachi o'inia tekiyame. Puuuu ki teesa tiame iinuemekapua ahpo nuramiao; oowera tisiwa tajitoopua uutapatoka, weeeai pukaao, kawiyame uutapasipakapua. ² Weeechi tekisaopua, weeru sisinakao chaachakapua:

—¡Wichiparu tisiwa weruma Wawironiáapa! ¡Wichiparu tisiwa weruma Wawironiáaapa! ¡Puuu weruma Wawironiaaaa, re'remo ohjirachi enepare puuuapáaa, yooma ihta ki ka'karuma naayuri ohjirachi eneparepuuaa, onori kaarira enepare puuuapáaa, yooma ihta oonorioipua tiaméee! ³ Wa'a ijikire ihjia, pu'ka suwepori oowitiame paatari iijikapua, puuuu pu'ka oowitiame erateriae, tetekupakapaopua, yomachiami weeechi mochikame ya'yawichi, yoomachi ihta ye'kari yawichituka mochi-toameopua. Yooma chuhkewepakame puuuu, pu'ka oowitiame suwepori mehtanariaeopua, yooma ihta ki ka'karuma a'chi tiame nokiwaeeo. Puuu yomachi weeechi mochikameaipua yooma itapiti nehjameai, tisia totomiwaeme enepare puuuu, pu'ka itapiti tarinariaopua, na'ataka toomi, tahpitika erakoapa puuuu, yooma itapiti iinuenariapa, Riosikamera kaawe e'remitioipua.

⁴ Piirechi sisinachapua te'pao, puuuu cheechaniapua:

—Pukaepa eemea no'o ijinuwaa, puuyamitiapua pukachio, ki aamo chewipamichiopua, pu'ka ki ka'karuma nokiwaopua, tatakori nokiwaopua, pu'ka ihta a'chi tiame tisia aiwariopua, ki amochi wichimichiopua. ⁵ Pu'ka suwepori oowitiamewichio, ki teesa teeremerapua pu'kawichio, Riosi te'ta kokosariopua. Ihjia, ki waapisi tatakoriame puuupa, ahkasi tewekachi asina puuupa, chuurawi tatakoriariaopua. Apoe Riosia, tetewakamepuu pu'kaopua. ⁶ Puuu oowitiamea, epeche yoraniame nahkipua puuuu, apoekamera epeche kianiamopua paatario, epeche te'ta utewaeme paatari, epeche te'ta oosa simiyame utewaeme, tuumika epeche yorapuapua pu'kao. ⁷ Wa'achita aiwatepuapua pu'kao, pu'kao ahpo iintoriachitia. Ahpo ki ku'ita paarasateka yasariachitia, wa'achitia aiwatepuapua pu'kao, kehksia. Ihji oowitiamea e'raka kahtipua: “Yawichi oowitiame neea, ki aiwame neea, kuunara mukukamechitiaopua. Ka'chitia taawechi yuuwesiameai neea.” ⁸ Pukaepa pukachi oowitiamechio, seenepi simikame yooma ihta kokosari enamapua ahjachio. Ahjachi enamapua toore aiwari, naarakowa, yooma ihta aiwaniame tiame. Ihjia wa'a ikisaa, kosipuamepuu. Wa'a iintoma Riosia, Apoekapa puuuu, te'ta Paamiraa, yooma aampa tiamekapa puuuu, utewariraa.

⁹ Yooma ya'yawichi ki iyorika mochikamea Riosia, pu'ka suwepori oowitiame te'terewa nokakamea, “Áiii” chaachapama puuuu, ki teesa yuuwesika, naarakomapua. “Tisia kaawe te'tiai teemea”, chaachapamapua ahpo, pu'ka oowitiame tajenaria moorewara ne'nekaopua.

¹⁰ Ihji ya'yawichia waikao, eeyowa e'erapakaopua pu'ka na'i tajenario, mehkache enetoma puuuu, ki chewinariapaopua pu'ka na'ieo. Chaachapamapua:

—¡Áiii, áiii, muuua te'ta werumakaimua mochiwari! ¡Tahpitika ikina muuua Wawironi! ¡Tahpitika tiamekaimua natekarirao! ¡Ikanati saipani muuua! ¹¹ Yooma ihta nehjame tariwachio, tisia yuuwesimapua ehpeo, naarakomapua ki'tiopa aaata tarimerio, ¹² itapiti o'roo, parata o'roo, tehte nateyameopua, perera peeniatywaopua, riino wisasorioi, pupura pa'wisame wisasorioi, pupura pa'wisame wisasorioi, sehtaname wisasorioi, seera wisasori, yooma ihta ma're taparasi peenijutiamoei, marajiri o'rooi, yooma ihta netetiame kuuu nateyamee, oronse meetarioi, sisiokioi, maramo e'peoi, ¹³ kaaneraoi ihtapaniameo, yooma ihta kooame yahcheniameoi ujurewao, moomori cho'ioi, miira sewajuyaoi, ihtaoi peenijajuwa sewajuyaoi, wiinooi, soowioi, aarinaoi, tiirikooi, wakasioi, po'waoi, kaawaioi, kaarooi, ti'tijoei nehjiwameoi. ¹⁴ Puuu ne'neka ajakamea, chaachapatarepua pu'ka tisia weruma muuwario:

—¡Muuua, yooma wewekakamemua itapiti te'ta ta'yame taakeriao, aamoo tisiwa aamo pu'sereria, pukaeomua tisiwa peenia e'raka yasariao! Yooma itapiti nateyameopua aamo pu'sereriaa, yooma wewekare puuuu. ¡Ki seena aampa tetejuame muuua, pu'ka aamo paarasariaa!

¹⁵ Yooma i'ka itapiti nehjiwari yooramea, pu'ka oowitiamechi te'ta toomituri enepakamea, mehka ajaka itipima puuuu, pu'ka aiwa majakaopua. Naarakoma puuuu, ki teesa ka'chi ikime erakoapa. ¹⁶ Puuuu chaachapamapua naarakokao:

—¡Áiii muuua mochiwari! Te'ta nateyame tiiai muuua, tisiwa peeniatimekai muuua, wisasoriwao muuua, apoche riinokai muuua, pupura apohekai muuua, apoche sehtanamee yo'kiwa, o'ro apoche peenia tiame teeweekai muuua, yooma tehte peenia te'tiameeo peeniatatiameai, perera o'ro peeniatatiamekai, yooma saiparu muuua. ¹⁷ ¡Yooma aamo ki teesa paarasateriaa, ikanati kihta itipiru muuua!

Yooma pawekakerachi kapitairaa, yooma pawekakerachi e'enakamea, yooma pawekakerachi tekpanamea tiame, mehka o'inia ne'neka, ¹⁸ pu'ka Wawironi weruma mochiwario, moorewatere po'yamekopua pu'kao tajanakao, chaachapakapua ki ku'ita siinakokao:

—¿Intukame ohjoare i'ka wehjoarichio, i'ka te'ta weruma mochiwari-chitiaopua, epeche tisia weruma paarasari teerekamea?

¹⁹ Wa'a chaachapakapua, tisia yuuwesikao, weeee ahpo mosowiapua naarakokao, eee chaachapakapua:

—¡Áiii, áiii, weruma mochiwariaaa! Tesiwa ikina puuuu. Yooma pawekakera puhkuemeo, ki teesa toomitupariachiopua, ¡ikanati wehchi yasipanipua saipakao!

²⁰ Waikao Riosi ku'iwaria chiapua:

—¡Eemea tewekachi mochikamea, kaawe erakoka eemea! ¡Weeechi mochikamea tiamea, peenia erakomia eemea, yooma Riosi ijinuwarakapao, Eesusi ajawariaa tiame, yooma ehkoriami Riosi nayewatukamea tiame, peenia erakoka eemea, i'ka Riosi iintorioa, aamowichio iintoriopua, i'ka werumari muuwario, te'ta weruma kokosari saateka kokosariopua!

²¹ Waikao, piirechi Riosi ku'iwari tisia u'wamea, weruma tehte apechunakaopua moorino matasuraka tiameo, neerochi ipakapua pu'kao. Wa'a iintosaopua chiapua:

—Wa'a yooraka ipapuame, te'ta werumara Wawironiaai, tisia e'raka yoojoraka, kai waapisi akipamichiohua pa'wechi piwitewikaopua, ki oosa teteipuwachiohua pu'kao, wa'asio.

²² Pu'ka cheesaapua, chaanekapua Wawironiao:

—Muuu Wawironiaa, kiisi inamupuame muuuapa amochio, a'rapa cheeteniamopua, pakapuchera cheeteniamopua, kusupucha turuwa cheeteniamoi, ihta'oi cheeteniamoi sooniai; aata'oi ihta neteyameopua; ahjachi tusuniamoi ki inamupuamehua wa'asi, seenampa. ²³ Ta'pe tahjeraai, ki uutapamapua wa'asi amochio; nenewiwaai ki iintumeripua amochio wa'asi. Wa'a teeremeri muuu Wawironiaa, te'ta weeweruma nehjame aamo wisikueripua, aamo te'ta tomiwaetameopua.

²⁴ Puuu Riosi ku'iwari tisia u'wamea, cheekapua tiameo:

—Wa'a ikimeripua puuu weruma Wawironia mochiwaria, pukachi wa'a ko'itiamekopapua, te'ta weeweruma nayewaturaopua, yooma wahjachi tiame Riosi ijinuwarao, wahjachi ti'tijoeri yomatiamie i'ka wehjoarichio, ko'iretiamewichiohua tiame.

19

¹ Neipa i'kao, ki ookapi ahka chaachapaniamie tewekachio. Puuuu chaachapachaniapua:

iAamoo taamo Riosio, cheriwema aamo ki'yame teemea,

aamoo taamo newipatekamewichiohua;

Aamoohua taamo Riosio, ki teesa tiame tisiwari iinuemeopua;

Aamoohua taamo Riosio, tisia utewariemeopua!

² Kaaweruma chaachapame teemea pukachio,

kaawe iintoriopua Riosia,

pu'ka te'ta oowitiamie suwepori iintokame kokosariopapua,

pu'ka oowitiamie, yomatiamie weechi mochikame ahpo suwepori ihsiriae na'atariopua.

Riosia, wa'a yooraka nateteterehua pu'ka oowitiamie,

kokosakao, ahpo na'nayewatura ko'yariopua,

ahpo te'ta ka'karuma tuuyewari nayewaturaopua.

³ Tewekachi o'inia'oe eenechi siinakokao, chaachapachaniapua:

—iCheriwema, tisiwa kaawerumari Riosi! Weruma Wawironia mochiwaria, puuu apoe suwepori ihsikame oowitiamie, morika itipiamepua wa'ao, ahkasi ki wahjiamie taawechisi, wa'a teeremeriopua morokao.

⁴ Puuu piire weerewa aampa naao o'ochetiamie, puuu naao ahjaria tiame, Riosi yasirachi norikame chopokorieka ajapakapua, chaachapaka:

—iE'je'e muuuu, kaawe iintore muuuu! iCheriwema ehpeo, pu'ka aamo iintoriawichio!

⁵ Ehjepao, Riosi yasirachi o'inia'oe, aata te'ta Riosi ku'iwaria, eee cheechaniapua yomatiamie wa'a chaachapachaniameo:

Ehpeo eemea, ka'karuma nayewamitiapua,

te'ta taamo Riosio, yooma eeme Riosiwichio nokisiameraa;

yooma eeme, weeweruma te'tereka teereka mochitoamea,

yooma eeme ki weeweruma te'tereka mochitoamea tiame,

yooma te'ta weruma iyoriwa ijinuwaemeapua Riosichio.

Po'wa teewatiamie neewiwa pahko

⁶ Waikao inamukane, tahpitika chaachapaniamie ti'tijoeri, kai ku'ita chiiame chaachapachaniapua, kai ku'ita wichiyamechitia neeroi, kai muenati te'ochaniamechitia toomari. Puuuu'io Riosi yasirachi kahtiamie, kai ku'ita eee chaachapachaniapua:

iTisia kaawe erakotaria pukachio,

Riosi taamo te'ta Paamirawachioo,
ehpeo pu'kao, apoechekamera te'ta yawichikopapua,
yomatiamie pu'ka Apoeo te'ta aampa utewarie tiamekopapuaol!

7 ¡Kaawe erakoka kaaweruma nayewetariapua pu'kao,
kaawe eratekaopua pu'ka Apoeoo,
pu'ka Po'wachitia uuniame

tewekachi kahtiamie taamo Noono Riosieo,
asikopa pu'kao ahpo neewiwachitia taawechio,
yomatiamie apochi paparakamechio!

¡Yomatiamie Eesusichi paparamie, tisia peeniatatiame kahtiamie puuuapa,
aaata oowitiamie neewimerichitiaol!

8 Puuu yomatiamie Eesusi ahjama neewimerichitia te'teriamiea,
apochie riino wisasori tisia nateyame reesisetiamie, chuhchetiamie
mochikame puuuapa.

Puuu wisasori tohsanamea, Riosi piipateria puuuu, ahpo ka'karuma
yorakeka mochitoria.

9 Waikao Riosi ku'iwaria no'o chaanekapua:

—Iyotemitia i'kao: “Pu'ka Po'wa teewataniame neewiachi paajute-
tiamea, tisia ta'iria nokimeripua wa'a kaawe erakowa pahkotania-
chiopua, ahpo pirena mochitopua katewetiamieopua ahkasi ki wahjiamie
taawechisi.”

Wa'a cheesaapa, no'o chaanekapua:

—Ihji naawesari Riosi chiiiaa, ki teesa pichiwari puuuu.

10 Waikao neeea, chopokorieka weripekai neeea Riosi ku'iwario. Nape
puuuu, no'o chaanekapua:

—Ka'i no'oo, ka'te wa'a iintomua; amochika tiame neeeai Riosiw-
ichio. Pu'ka ihsiweka kahtiamie neeeai, wahjachitia tiame, aamo po-
ponichitia, Eesusi nayewaria pichikekamechitia. Riosiche chopokorieka
weripepapua.

Eesusi cheeriaa, Riosi Riosiwariichi eename puuuu, ahpo ehkoriami
nayewaturiachi, nayewaria.

Kaawai tohsaname yaasetoame

11 Waikao tewekachio, kawipakapua te'pao wahjokamechitia. Wa'a
kawipakachio, kaawai tohsaname chuhkuapua, yaaseka kahtiamiea puka-
chio, Ki Se'wika Ihsiamie tewaniamekapua teewaraa, Pichiwari tewani-
amekapua tiame; nasiwamia machenasapua, riisaka simiyame nasi-
wamekapua. 12 Ihji puusiraa, na'i tajenakameka tiamekapua; moochio,
ki ookapi yachatoamekapua, yawichi mosokira. Ihjia, ahpo tiara
iyotetiamie i'toapua tiame, teewatewarachitia, aawataai ki machiya pu'kao,
Apoeche. 13 Ihji ampawakiraraa, eerae saampatetiamiekapua. Ihji
teewaraa, Riosi Naera, tewatiamerakapua. 14 Tewekachi so'sontarowa
ahjama nokisiamea, pukamina nokisiapua, riino wisasori ampawakira
chuchatoamekapua, ki teesa totosáname piipakame, puuuu ahjachi nok-
isiao, kaawai totosánamechikapua. 15 Kawachi yaaseka kahtiamiea,
tepekuma machenamekapua chu'wachio, nasiwari maacheta, tisiwa
yoorame, ahjae nasiwamerika puuuu. Ahpo seepurawao, ahpo teeretere
teeremerikapua pu'kao, sisioki kuhsie iintomerikapua, tisiwa aiwari
saaetekapua pu'kao; ahpo seepurawao, maaji sonaka yoojoramiaopua
pu'kao, pihtunakao, maaji ihpoporowamechitiaopua, pu'ka te'ta Riosi
utewariameopua, nekarewa ahjachi iintokaopua. 16 Ampawakirachi
kaichio, iyotetiamiekapua, “Ya'yawichio, Te'ta Yawichi; pa'pamirao, Te'ta
Paamira”, chiiamekapua.

17 Waikao aaata Riosi ku'iwari tetewakania, taaachi weeriamo. Wa'a werikaopua sisinakao, yooma paaekapua oonorio, te'pa kunuriamoepua eekachi, eee cheeka:

—E'ena eemea, te'ta weruma Riosie ko'kotewa, ko'kopuachi, 18 yooma ihta wahjipakame sa'para ko'komichioopua: ya'yawichi sa'para, kapitai sa'para, ti'tijoe tísia natekari te'teriamo sa'para, kaawai sa'para, kaawai ya'yaseto sa'para, yooma ihta ti'tijoeri sa'para tiame: weeweruma teere te'teriamo, nu'nunti teerewa te'teriamo tiame, tehki pa'pamiratoameopua sa'para, wa'a ikisaopua tiameo, tekipanatewa tiame sa'para.

19 Waikao tetewakane, pu'ka wehtere o'inia machenakameopua wehterurio. Waikao yooma weechi ya'yawichia, ahpo soontaro ahjamaopua, wehterurio ahjama, pirenatukapua nasiwamia. Ihjia, pirena nasiwamerikapua, pu'ka kaawai tohsanamechi kahtiamo puipamerikapua, nasiwaka. 20 Waikao, puuu kaawai tohsanamechi yasitoamea, pu'ka wehterurioopua, pu'ka wihtuki naewatuameopua tiameo, chapikapua pu'kao. I'ka wihtuki naewatuameopua, Apoe iintorioopua pu'kao, pu'ka wehterurio utewarie peenia ihsikaopua, puuuu pukae peenia ihsiwae, ti'tijoeri wisikuekaopua. Ihji ihsiriopua tiameo, ahpo wehterurio machitewara ti'tijoechi yahchekaopua, wehterurika tiame netetiamemechi, paparatekaopua tiame. Pukaepa ihji oookaa, na'i pa'wechi ihpapatipua waikao, tisiwa tahtamechi, aasujere tajenarichioopua. 21 Ihji soontarowaraa, yooma ko'itiapua, kaawaichi yasitoameopua, ahpo chu'wachi merimachetaeopua. Waikaopua, yooma ihta oonorio, poposakapua pu'ka, wahjipakame sa'paraepua.

20

Piie miiri paamupari

1 Pu'ka tetewisaapania, piirechi Riosi ku'iwari tekiyapua tewekachitepao. Sekachio kaarena makotoapua, piiripi ikichapura tiame, ki wahjiamesi wichiwachi yeetara, ahjae yeetapuniamo. 2 Ihji Riosi ku'iwaria, pu'ka raakonioopua, eee kehki teewaameo, ehkoriaami Siinoio, riaorósio, Satanasi teewaameopua tiameo, chapika purisa, kai waapi ki wahjiamesi wichiwachi ipakapua. Ihji raakoni wa'a ipatiamea, piie miiri paaumpari wa'a yasimerikapua, kaarenae o'yetiamo. 3 Waikao, ikicheka yeetepakapua pu'kao, ki machenamichioopua wa'ao, aaataoi wehjoarichi mochikameo wisikuemia, ahkasi piie miiri paamupari u'matoachisi. Wa'ao piire miiri paamutesaopua o'yaekao, puhjemerikapua eenechio ku'itapio, Riosi ku'itapi.

4 Waikao, ya'yawichi mo'mochira tetewakania. Wa'a pukachio, wa'a mochikapua yooma kiatiameapua, aaata katewemichioopua. Pu'ka tetewisaa, wahjipakame tetewakania waikao. Puuuu, Riosie Weratiame pichiwatakameapua, Apoeo, Riosi Naerako tuukamekapua. Ihjia, ki pawesinoi iinyatichi paparakamekapua, naatichioi, pu'ka iinyati pawesinoi tiamechi netetiamemechioi; iinyati pawesinoi machitewaraoi, ki ahpo toakamekapua, ahpo yahchepuawichioo, ahpo koataopua sekachioi. Ihjia eenechi oijenakamea, piie miiri paaumpari mochimiapua, Riosie Weratiame ahjamaopua. 5 Ihji oijenawaa, pahcha simiyamekapua, oijeniamo. Wahjachi ki Riosichi wahjipakamea, ki oijenamiapua pehjo. Neipa oijenamiapua eenechio, ahkasi piie miiri paamupari u'matosopa. 6 ¿Achipusa peenia tiamejureru, pahcha simiyame oijenapuuchi oijenamiameapua, yooma tatakori piipatiamo kaawe erakoameopua, kihta seewiapa teemea taamo poanachi uhjurapuaopua

Riosieo, oosa simiyamechi mukiyamechitia? Teemea tísia kaawe erakomeripua Riosichi, Riosi neesetowatere mochitoamekapa Riosie Weratiametere tiame; pu'ka ahjama nokisikaopua yawichitukao, piie miiri paaumpari simiyame, pu'kao pu'kache yorakeka ku'isika.

⁷ Piie miiri paaumpariopua u'matosoopua waanamio, eenechi puhjepuameapua Satanasia, ku'tiapio. ⁸ Eenechi puhjetaiapua, eenechi machenamerikapua waikao, yooma wisikuemiaopua, yoomá weeechi ti'tijoeri. Yooma puuu Satanasi wisikueria, yomatiamé i'ka weeechi e'eneripua, i'ka weee Koojo kawiyanchisi yomatiamé, ahkasi i'ka weee Maakojo tetuyachisi. Pu'kao Satanasia, ahpo nasiwamiawichio, soontarotameripua, nape yomatiamé weeechi ki ookápi enemeripua, pa'wé seeterachitia kehki. ⁹ I'kao tetewakania, yomatiamé weeechi weerechisi nokiriameopua. Puuuu, norikame noorepakapua pu'ka, muuwari Riosi te'ta nakiyapua, mochiwarío; nape na'ia i'kao, tewekachi o'inia eenakaopua, yooma ko'yakapua pu'kao, kosoka. ¹⁰ Puuu Satanasi wisikuekamea noonoimichio, na'ichi ipatiapua waikao tiame, pu'ka wiwísituri nayewaturao, pu'ka iinyati ahjariopua tiame, ihpapatiachioopua, na'i pa'we tajayachioopua. Wa'a yasimiapua wa'asi, yooma taawechi aiwaniachioopua, tukaopua, taawechiopua tiame. Ki seenáa aampasi aiwaka yasitomiapa wa'asi.

Weruma te'ta kateweri, te'ta tohsaname yasirachi

¹¹ Waikao, wéruma yawichi yasira tetewakania, tohsáname, wa'a yasirachi yasipame tetewakania aata. I'ka tetewakaopua, yoomá ujumakapua, weeechi ohjoemea, tewekachi ohjoemea tiame, ki wa'a mochime tiamekapa puuuu, pu'ka tetewachio. ¹² Wa'a ikisaopua, puuu weeechi wahjipakamea, pu'ka yawichi ne'niachi, ajakapua, yooma weeweruma te'terewaameapua, nu'nunti te'terewaameapua tiame. Waikao, ooka i'iyotape wahjonatiapua, piiripi puuu ooka iyotapea Ahjaniamé Iyotapekapua, yooma ki wahjiamési ahjameri toatiachi teewara. Piire iyotapechio, yooma wa'a toatiame maaniapua teewaraa, ki wahjiamési ahjari uumeria. Yooma aataai wahjipakamea, pu'ka ooka i'iyotapechi chiiae ihta noonowiria, pukae katewetiapua Riosieo. ¹³ Yooma pa'wechi wahjipakamea, weeechi wahjipakamea tiame, pirena katewetiapua Riosie, ihtana kaawe noonowiriaeopua ahpo kaaweruma tuuyewarieopua. ¹⁴ Waikao wahjiparia, wahjipakame mochiriachioopua tiame, na'ie kosotiapua Riosieo, na'i pa'we tajenarichi. Puuu pa'we na'ichi ihpapaniamé, oosa simiyame mukiwamekapua wa'asi, ki oosa aampa Riosi ahjama yasipuame. ¹⁵ Yooma aata pu'ka ahjari iyotaperichi ki'tiameopua teewara, wa'achi ihpapatiapua tiame, pu'ka na'i pa'we tajayamechi, ki wahjiamési ki Riosi ahjama mochimerikapua.

21

Teweka weemera; weemera weee tiame

¹ Yooma pu'ka ikitiamé u'matosóopua, weemera teweka tetewakania waikao, weemera weee tiame; puuu pahcha simiyame tewekaa, puuu pahcha simiyame weeeapua tiamea, wa'a ikisa puuu pa'we pahcha simiyameapua tiamea, ki'tiapua wa'asi; yoomá pahcha simiyame iintuamea, u'matokapua wa'asi. ² Waikao wa'a weemera tewekachio, Te'ta Piipakame Muuwari, tetewakania waikao, Weemera Eerusareni. Puuu Weemera Eerusarenia, tewekachi o'inia tekiyapua, Riosi kahtiachi o'inia.

Tisiwa peenia teetoapua, oowitiame neewimerichitia. ³ Waikao inamukania wa'ao, ki ku'ita siinachaniame, pu'ka Riosi yasirachi o'iniaopua:

—Riosia, yomatiamе weechi ti'tijoeekachi kahtiamе puuuapa wa'asi. Ti'tioeria Riosi mochiwari enemeripua, Apoe Riosia pu'ka ti'tioeri mochiwari, Riosiwara enemeripua. ⁴ Nape Riosia, ke'chuo muioi ahjama mochipuachio, wakipatemapua o'kewarao, pu'ka ti'tioerio, kiteremiopua wa'ao, yuuwesirio, naarakorioi, kokosa saeniameoi, wahjipaniameoi; wa'a ikisa yooma ihta iintukame oochetiamе ahjarichio, pu'kao yoomá u'matoriopua wa'asio.

⁵ Waikao, yawichi yasirachi kahtiamе, Riosi Apoea, chaachakapua:

—Nee, yooma weemera netekame neeea.

Chiapua tiame:

—Iyotepuapua i'kao, pichiwari simiyame ihjia, ki se'wi wichiyame.

⁶ No'o chaanekapua tiame:

—Yooma kuuweparu neeepa. Neeepua, o'icharia, kajuyachioapua tiaméo, aapini o'inia yu'usisio. Weechi mochikameo, pa'paramuameo, ki natekachi nerojitemania, ahjaniame paichi neeroie. ⁷ Aaata ka'karumachi newitokamea, no'o taana enemapua; neeea, noonora enemapua pu'kao, Apoe Riosi. ⁸ Nape ki ahpo pujime erakoamea ki ka'karuma nokiwa, ki ahjachi erakoamea noochi ahpo Riosichio, te'ta ki kaawerumachio enepakamea, tijoe ko'yamea, suwepori yooramea, susukituamea, ihtaio riosiamea, wi'wisitua, yooma puuuu, na'i pa'wechi ihpapapuame puuuu, pa'we tajenariame po'yachi. Puuu pa'wechi ihpapaniamea, puuukamera "te'ta mukiwamera" tewaniamekapua, ki wahjiamesi se'wi mochiniamekapua Riosichio.

Weemera Eerusareni

⁹ Waikao wa'a eenakapua, piiripi puuu oowisani Riosi ku'iwaria, pehtorichi oowaka ajakamea, pukachioapua, aiwari iinueriamea. Puuuu no'o chaanekapua:

—Eenakóomua wa'ana. Aamo ne'netemane, pu'ka oowitiame Po'wa teewataniame ahjama neewikameo.

¹⁰ Waikaopu Riosi ku'iwaria, kai waapi weeriamе kaawichi no'o i'tokapua. Wa'a o'inia no'o ne'netiaopua, Riosi piipateria muuwarikapua, weemera Eerusareni tewaniame. Puuu weemera Eerusarenia, tewekachi o'inia tekiyapua, Riosi kahtiachi o'inia, ¹¹ tahpitika teetoapua tajitokao, Riosi tisiwarieopua, tiari. Ihji muuwari mochiwaria, tatapara teetoapua, tisia nateyame tehtee peeniatatiameopua. Ihji mochiwaria, kawiyamekapua, kiisi kihta a'chi tiaame, tehte ahpe kawiyamechitapua. ¹² Puuu muuwari mochiwariopua, kai waapisi weeriamе, ko'raemekapua norikameo, oosa mariki aampa ooka muiraemekapua. Wa'a mu'muirachio, oosa mariki aampa ooka ajakapua Riosi ku'iwari, yooma pipiripi muirachioapua. Yooma pipiripi muirachioapua, wa'a iyotetiamekapua, yooma pipiripi puuu oosa mariki aampa ooka i'isaeri tetejimari teewaraopua. ¹³ Cherayachiminao, paikakapua muira; kawiyamina wehjoarichioapua tiameo, paika muirakapua; wehjoari tekiyaminao, paikachikapua wa'aoi muiwachio; ariyataminao, paikachikapua wa'a muiraa. ¹⁴ Puuu muuwari mochiwari ko'reraa, oosa mariki aampa ooka chokitetiamekapua; pu'ka chohkirachi pipiripichio, wa'a iyotetiamekapua teewarao, puuu oosa mariki aampa ooka Po'wa teewataniame ajawariaa.

¹⁵ Puuu no'o ne'neteka naewekamea, o'ro kuhsi makotoapua, ahjae ihtetamiapua mochiwario, yooma muirachioapua tiame, yooma sa'mi ko'reopua tiameo. ¹⁶ Puuu muuwari mochiwaria, naao ihkiamekapua,

wa'achi kekenuame. Pu'ka muuwari mochiwario, ooka miiri aampa ooka sienta matoka, ihtetakapua kenekumao; wa'achitia ihtetakapua weereo, oowepoteopua tiame. ¹⁷ Ihji ko'reraa, paika weerewa aampa mariki matoka puuyakapua, te'pasi weeriamoopua, Riosi ku'iwari i'toapua ihtetaeo, wa'achi kehki ihtetameapua, tijoe ihtetaeo.

¹⁸ Puuu ko'rea, ahpe tehte nateyamee netetiamekapua; puuu muuwari mochiwaria, apoche o'roapua, kiisi a'chitiame iinuwaeme, ihtao. ¹⁹ Yooma puuu ko're maaniame nawateraa, yooma ihta tehte peenia te'tiamee, peeniatatiamekapua: piiripichi simiyamea, ahpe tehte; ookachi simiyamea, saajiro; paikachi simiyamea, akata tehte; naaochi simiyamea, esmerata; ²⁰ marikichi simiyamea, onise tehte; puhsanichi simiyamea, konarina; oowisanichi simiyamea, kirisorito; osanaochi simiyamea, weeriro; watanichi simiyamea, toopasio; oosa marikichi simiyamea, kirisopasa; oosa mariki aampa piiripichi simiyamea, aasinto; oosa marikichi ookachi simiyamea, amatihta. ²¹ Yooma puuu oosa mariki aampa ooka muiraa, o'ro perera netetiamekapua; yooma pipiripi muiraa, pipiripi perera iinuekapua. Te'ta muirachi pooea, apoche o'roapua, kiisikiioopua a'chitiameo.

²² Tiopaa, Riosi iyoriwachio, ki'tiamekapua wa'ao, Apoe yooma Paamirao wa'a kahtiopa, wa'achi kahtiamekoopua tiameo, puuu Paamira Po'wa teewataniameopua. ²³ Wa'a muuwari mochiwaria, ki nakiyachikapua taaa tajenariopua, meechnoopua, Apoe Riosi tisiwarira taajenamerikapua wa'ao; Po'wa teewataniamea, ahjachi tahjeraapua ahjae tahjeniam. ²⁴ Yomatiam pu'ka wehjoarichio, yooma ihta ti'tijoerio, pu'ka tahjeraechi ohjomeripua. Ihjia, yooma ya'yawichiraa, Riosi kahtiachi e'enamapua, ahpo weruma iintowa, te'tereparia Riosio, i'yetokoopua, ahpo iyoriwaopua Riosio, Riosi kaawe e'remiaopua, cheriwema kiamiaopua tiameo. ²⁵ Wa'a yomachi mu'muirachio, wahjoame werimeripua a'chi keenakooipua taawe; tukawaria kiteremeripua wa'ao. ²⁶ Yomatiam wehjoarichi ohjomea, yooma ihta ti'tijoeri tijoetukameai, wa'a e'enamapua Riosi kahtiachio te'ta muuwarichio, ahpo ka'karuma erakoa, chaachapamia Riosio, Riosi iintoriaopua. ²⁷ Nape aaata a'chitiamea ki ka'karumao, ki muimeripua wa'ao, aaata te'ta na'ara nokayamea; aaataa, oowera Riosi pichikiameka nokayamea. Wa'ao, Po'wa teewataniame ahpo ahjari iyotaperichiche to'waria teewara, muimeripua wa'ao.

22

¹ Yooma pu'ka no'o tetewitesaopua, naati no'o tetewitekapua waikao, piiripi aaki. Ihji aakia, kawiyame neeroikapua, ki teesa kawiyame. Ihji aakia, Riosi yasirachi o'inia pajenamekapua, wa'a Po'wa teewataniame kahtiachi tiame. ² Ihji aakia, te'ta Riosi muuwari mochiwachi, naasipami po'yapua, te'ta naasipa pooechiami yeenapua. Pu'ka aakichio, nenekuo, kuuu ahjari ajakapua, senepi mechachi taakiam. Ihji kuuu saawaraa, yooma mochiwari ka'karuma mochipuamichio i'yowapuamekapua. ³ Ihtaoi kiteremerapua wa'ao a'chitiamea, Riosiche yasimapua wa'ao, Apoe Po'wa teewataniameopua tiame. Riosi tekipaneka mochikamea, ahjachi paparaka mochimeripua iyorikao. ⁴ Riosio puuu, nanarira tetewika mochimeripua, ahpo koata yachatamerapua, Riosi teewarao. ⁵ Kiterema tukawaria wa'ao; wa'a mochikamea, ki tesiwa erakomapua tahjerawichioopua, taaa taajenariopua, Apoe Paamira enemapua, taajenaria. Ihji ahjamao, ahkasi ki seena aampasi ahjaka, mochimerapua.

Eesusi Riosie Weratiame eenaria, waapi teetonapa

6 Waikao Riosi ku'iwaria no'o chaanekapua:

—Ihji naawesaria te'ta pichiwari simiyamepua, te'ta ahjachi erakopuame tiame. Apoe Paamiraa, Apoe ihsikamekapua, ahpo naewaturachi nayewakaopua, Apoe uhjurakamepua tiameo, i'ka ahpo ku'iwarioi ahpo yorakeka mochikameopua, aamo tetewitemichioopua.

7 Nee Eesusi tewekachi o'inia no'o ku'iwari aamo uhjuriamea, yooma weeechi mochikameo, chaanenania:

—Ku'we enamiite neea, wa'a weeechi aamo mochikachio. I'ka iyotaperi chiia e'weka yasitokamea, tisia kaawe siimeripua, tisia kaawe erameripua.

8 Yooma i'ka tetewikamea, inamukamea tiameo, neepua Waani. Waikaonia, chopokorieka weripakainia, yoorewewa iintokaopua pu'kao.

9 Nape ihjia no'o chaanekapua:

—Ka'te yoorewi no'oo, Riosiwichio ihsiwiame neeeai aamochitia, aamo poponichitiaopua, Riosi naewatukame, yooma i'ka iyoteri neesetoka mochitoamechitia tiame. Riosikamera chopokorieka weripapupua.

10 No'o chaanekapua tiame:

—Ka'te oowera iinuemitipua i'ka iyoteri chiiaopua, ohso kaawe nayewemitiapua aaata. Ihji chiia, ki mehka teetoamepua ikimiachio.

11 Nape pahtekai ki nakikameopua i'ka iyoteri chiiao, wa'atia toipuapua pu'kao, ahpo ki ka'karuma yoorachiopua, ahpo ki kaaweruma tiia, na'naritomichioopua. Ka'karuma yooramea, ka'karumache ahpo yoorasimitema puuuu. Aaata te'ta iyoriamea Riosi, wa'apitia teetomeri puuuu Riosi iyorikao.

12 Waikaonia eenechi Eesusi naewame inamukania, puuuu eee cheechaniapua:

—Ku'we enamiitene wa'ao, yooma Riosichi te'terameo, Riosichi te'teremia nuutewa i'toka, yooma pipiripiwichióopua, ahpo ihta kekhisia noonowiria kiapuameopua. 13 Neeepua, pahcha o'inia kahtiamea; neepua tiame, neipa yasimeriapua pehji. Neeepua ke'chu ihtaoti ki'tioi, yasariameapa; kihta iintumerioipua wa'asio, wa'apitia iiweta yasitomeri neea. Neeepua o'icharia, kajuraapua tiame; kihta kitererekame no'o pahchao, no'o neipaoti, kihta kiteremeripua.

14 Tisia kaawe siimerapua aaataa, aaata ahpo wisasori wichonarekamea, tisia kaawe siimerapua, puuuu, reesisepuamekapapua, pu'ka ahjari kuuura taakewa, ko'komichioopua; reesisepuamepua tiameo, Riosi muuwarichi pakimichióopua. 15 Yooma na'araria Riosi muuwarichio, ma'chi itipimerapua itapiti yoorakamekapa, tukapachi ohjowa nokiwame, ihtaoti risichitia uuyamei, suwepori nokayamea, tijoe ko'yamea, yooma puuu wisikuari yooraka pu'seramea.

16 —Nee Eesusia, no'o uhjurawa uhjurakamenia, yooma ti'tiopachi ma'chitamichioopua, no'o tetewiteriao. Neeea apoe naatipua, ke'chu Raawitarukooi ahjaka yasitokame, nape wa'a tiiai neea, te'ta Raawi tejetimarisiwahji, naawakamenia tijoetukao. Neeea, cheisoporika tiame neea amochio.

17 Riosi Riosiwari iinuemea, wa'api Po'wa teewataniamechi newikamechi te'teramea, chaachapamepua pu'ka Po'wa teewataniameo:

—iYaapiti enamitia muuuapa, muuuu Apoe taamo Paamiraa!

Apoe yooma weeechi taamo Paamiraa, taamo chaanenapua weeechi mochikameo:

—Aaata paramusaa, noochi enapuapua, ahjaniame neeroi noochi pajename nerojimia. Neeea aamoo, kihta natekachi aamo nerojitemapua.

¹⁸ Neeea Waania te'ta pichiwa Riosie tetewitetiameapua i'kao, aamo chaanenane: I'ka iyotaperichi chiiiao, ka'te epeche chanimitiapua aampachio; wa'a iintosaamua, epeche tisiwa aiwatepuame muuua, i'wa iyoterichio, wa'a chiiamekopua Riosio. ¹⁹ Aamo u'yesoo i'ka iyotaperichi chiiiao, Riosiaipua aamo u'yemapua aamo ahpo ahjama yasipua nuuteka teewiaopua, ahpo ahjama mochipuachi taakia ko'kopuameopua, te'ta kuuu ahjari taakewaraopua; wa'ao, ka'chitia taawechi pakime teeremeri muuua, Riosi te'ta muuwari mochiwari piiparichiopua.

²⁰ Ihji i'ka pichiwako tuuyamea, Apoe te'ta Riosie Weratiamepua, eee chaanipua:

—Eje'e. Enamache neeea wa'ao, ku'we simiyachio.

Wee, wa'a ikimitia naaju, Apoe taamo Paamira Eesusia.

²¹ Amochi Riosie piipatetiameo, Apoe taamo Paamira Eesusio, apoe Riosie Weratiameopua, amochi teetojeraninia ahpo kaawerumari tiiriwaopua. Wa'a teerejerame neeea.

I'wasi kajuyamenia cheekao, yomatiamie Riosie Weratiamee no'o tetewitetiamea. Cheriwema, wa'asipua.